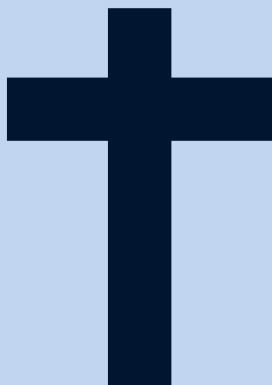

Μελεπι με Njambye
Jonja Mbon

Kako: Melepi με Njambye Jonja Mbon New Testament

Μελεπι με Njambiyε Jonja Mbon
Kako: Μελεπι με Njambiyε Jonja Mbon New
Testament
Le Nouveau Testament en langue kako (kako-est)
Cameroun et RCA

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kako)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

01d5712f-3809-5574-9928-b20d539536e3

Contents

MATIYO	1
MARK	72
LUKAS	117
JAN	191
BOTU BE TO-	
MUN	248
ROM	320
1 KØREŅT	357
2 KØREŅT	390
GALASI	415
EFES	429
FILIFI	442
KOLOS	451
1 TESALONIK	460
2 TESALONIK	468
1 TIMØTE	473
2 TIMØTE	483
TIT	490
FILEMØŅ	495
BEHEBERE	497
JAK	524
1 PIYER	533
2 PIYER	544
1 JAN	551
2 JAN	560
3 JAN	562
YUDE	564
PUNJA MEYASI	568

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Matiyo ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Matiyo ketɛ yo. Yiŋa dɛnɔ dɛyene nde Levi (Mt 9:9; Lk 5:27). Nye Beyuden. A bɛ mɔ boŋna garama. A bɛ ke njoka bejɛke be Yesus kamɔ jo yiɓa.

To mekana mete yi Matiyo ketima kɛ tɛɖya nde, Krist, nye Nyangwe Kumande. Yo jɛki beŋe Beyuden. A ke lepɔ ke moyte nde, Yesus, nye Kumande Beyuden, nye Mɔnɔ Davit, Mɔnɔ Abaraham.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menɗabiye yitan jo yiɓa:

1. Krist, nye Kumande: Dɛnɔ besanbambɔ bene. Mbey kome bo jama nye kɛ. Kandina jɔŋgwe dɛyene (kumte 1-4).
2. Nye Kumande. A nɔm meyasi nan? Yasi te yi Yesus tɛɖya ke to keki kɛ (kumte 5-7).
3. Nye Kumande, yasi wete, bomɔ payma nye (kumte 8-12).
4. Kasi *Kandɔ te yi kwey (kumte 13).
5. Mesay mete yi Kumande Yesus kelma kɛ (kumte 14-23).
6. Kasi njena ne ke kɔkɔ ke meneti (kumte 24-25).
7. Kasi sɔŋ nɛ womiya ne (kumte 26-28).

Besanbambɔ be Yesus (Lk 3)

¹ Mekana maka ke lepɔ kasi Yesus Krist nɛ meɖɛnɔ me besanbambɔ bene. Nye nday Davit, nday Abaraham. ² Abaraham jama Isak, ε Isak ja Yakɔp, ε Yakɔp ja Yuda bene bemaŋ. ³ Yuda jama Fares nɛ Jara ke moy nyangwe te wan Tamar. Fares jama Esrom, ε Esrom ja Aram. ⁴ Aram jama Aminadap, Aminadap jama Nason, ε Nason ja Salmon. ⁵ Salmon jama Bowas ke moy nyangwe te wene Rahab, ε Bowas ja Yobed ke moy nyangwe te wene Rut. Yobed jama Isay, ⁶ Isay jama Davit, ε kumande Davit bu nya Uri ja ne Salomɔŋ. ⁷ Salomɔŋ jama Robowam, Robowam jama Abiya, ε Abiya ja Asa. ⁸ Asa jama Yosafat, ε Yosafat ja Yoram, ε Yoram ja Osiyas. ⁹ Osiyas jama Yoyatam, Yoyatam jama Akas, ε Akas ja Esekiyas. ¹⁰ Esekiyas jama Manase, Manase jama Amɔn, ε Amɔn ja Yosiyas. ¹¹ Yosiyas jama Yekoniyas bene bemaŋ ke ngimɔ te yi bo biyima ne Bonɔ be Isarayel kɛ no ke diyo bala ke Babilon kɛ. ¹² Ke yɔkwɔ diyo bala ke Babilon, ε Yekoniyas ja Salatiyel, ε Salatiyel ja Sorobabel. ¹³ Sorobabel njɔ ja Abiyud, Abiyud jama Eliyakim, ε Eliyakim ja Asor. ¹⁴ Asor jama Sadok, Sadok jama Akim, ε Akim ja Eliyud. ¹⁵ Eliyud jama Eliyasar, Eliyasar jama Matan, ε

Matan ja Yakɔp. ¹⁶ Yakɔp nja ja Yosep te njonɔ ne Mariya. Yo Mariya te ja Yesus te yi bo jeba nde *Krist kɔ. ¹⁷ Dete, kande Abaraham kumɔ Davit bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande Davit kumɔ ke ngimɔ te yi bo biyima ne Bonɔ be Isarayel kɛ nɔ ke diyɔ bala ke Babilon kɛ, bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini. Kande ke ngimɔ kena diyɔ bala kumɔ ke ngimɔ jariki Krist bomɔ jadya ne ndendi te kumɔ kamɔ jɔ yini sendi.

*Kasi jariki Yesus
(Lk 2)*

¹⁸ Jariki Yesus Krist kwanɔnana deke: Yo ba kpronate nde, nyanɔgwe wene Mariya ta kelɔ gwaki bene Yosep. Ma piɔ te yi bene nye ti pa bokwe to, ε Mariya seme nde, a me ne moy ne deti te yi Kimɔ Sisiɔ. ¹⁹ Njonɔ wene Yosep ba ne ngben. A ti kwadye wunɔgwe nye ke mbombu bomɔ na. ε nye pese nde, a ta tikɔ nye kinɛ nde, bomɔ dukwe na. ²⁰ Piɔ te yi nye ba ndi ke takina dete kɛ, ε wete jaki Baba Mbokɔ dya ke yene ne nje te yi nyenɔ lepɔ nye nye nde: «Yosep te monɔ Davit, we ti gwaki wɔ te yi bu nyari wɔ Mariya ne megwaki na, keto moy te yi nye nɔ kɛ, a bonɔ ne deti te yi Kimɔ Sisiɔ. ²¹ A ta ja monɔ mbam, we ta lo nye nde Yesus, keto yo nye ta

jonɔgwe botu be kando dyene ke mebeyɔ man.»

²² Meyasi mete hene kwanɔnana dete, ne lepi te yi Baba Mbokɔ kwanɔdya ke numbu mɔ punja melepi mene ke si tondu. ²³ A lepima nde: «Ne beɔna, bindi ngondu ta toke moy ja monɔ mbam. Bo ta lo nye nde Emanuwel.» Yite nde: Njambiye me sine bo. ²⁴ Ke Yosep ma jemiye kɛ, ε nye kele nda yi jaki Baba Mbokɔ lepima nye nye kɛ. ε nye bu nyari wene Mariya. ²⁵ Ko a ti kpoke nye na kumɔ ke ngimɔ te yi Mariya jama ne bosa monɔ wene, monɔ mbam. ε Yosep lo nye nde Yesus.

2

Botu be duwa meyasi ke nje beɔe

mbonɔgɔ Yesus

¹ Yesus jadya ke Betlehem ke meneti me Yuda ke ngimɔ te yi Herod ba kumande kɛ. Yo ba ne botu be duwa meyasi ke kasi besisɔ. ε bo teme wule pulɔ kome yeso punde ke dya ke Yerusalem ² diyɛ nde: «Kumande Beyuden te ε jadya kɔkɔ te ti pa kiko kɔ ba we? Keto wuse semma sisɔ wene ke pulɔ kome yeso punde kɛ, ε wuse nje yi nje kanɔ nye.» ³ Ke kumande Herod ma woko dete kɛ, ε lepi bane nye bene botu be Yerusalem hene. ⁴ ε nye wesidye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye hene ne botu be

ketina meyasi be kando Isarayel yi diye bo mbey te yi *Krist yakanjwe jadye kete ké. ⁵ E bo yeŋsa nye nye nde: «Ke Betelehem ke meneti me Yuda, keto mo punja melepi me Njambiyé ketima nde: ⁶ <Ma we Betelehem ke meneti me Yuda, ko we yeti monɔ dya ke njoka kpasá mefya me meneti me Yuda na, keto kum te e ta kendo ne kando mbe Isarayel ko ta wule ndi ke yo.> »

⁷ Dete, e Herod jeba botu be duwá meyasi ne so, e nye kombile diye bo ngbak ngbak ngimɔ te yi sisɔ te punduma no ké. ⁸ Ke kɔŋte, e nye tome bo kenje ke Betelehem lepo nde: «Ne kɛn, nè wune díya yasi kimote ke kasi monɔ te. Ke wune si dolo nye, nè wune njáki nje lepo nye mi, né mi ne nguru wombe kè sendi kè kanɔ nye.» ⁹ Ke bo ma si leŋgwe meto ke yasi te yi kumande lepima ké, e bo kwá. Bo sém semɔ, sisɔ te yi bo beŋma ke pulo kome yeso punde ko ke kendo ke mbombu yan. Ke nye ma kumɔ ndi ke mbey te yi mbɔŋgɔ monɔsike bá kete ké, e nye teme. ¹⁰ E botu be duwá meyasi ma nje semɔ sisɔ ne kɔkɔ ké, e bo sosa budfyate. ¹¹ Bo nyinma tɔ dolo mbɔŋgɔ monɔsike bene nyanjwe wene Mariya, e bo kuse mebon ke meneti kanɔ mbɔŋgɔ monɔsike. Bo walma kpasá kimɔ meyasi mete yi bo njá no ké nye nye. Yo bá lor nè yiŋa kpasá

njonju jeta by yiŋa lobinda te yi bo kele ne wete mbunjo nde *mir ké. ¹² Ke kɔŋte, e Njambiyé lepe nye bo ne nje te yi nyeno nde, bo tí yɔkwe ne kɔkɔ kè punje misi nye Herod na. Ke nye ma lepo nye bo dete ké, e bo tɔke mbanja nje dele yi duwe no kè no dya dyan.

Yosep bene Mariya ke bɔmbɔ ne

mbɔŋgɔ Yesus kè no ke Ejipt

¹³ Ke botu be duwá meyasi ma si kwá ké, e wete jaki Baba Mbokɔ nje punje yotu nye Yosep ne nje te yi nyeno lepo nye nye nde: «Tema, bɔŋgɔ mbɔŋgɔ monɔsike bene nyanjwe bɔmbɔ no kè no ke Ejipt. Wune díy mate kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta lepo nye we, keto Herod ta sá nje te yi wo monɔsike.» ¹⁴ Dete, e Yosep teme ne tu by mbɔŋgɔ monɔsike bene nyanjwe kwá no kè no ke Ejipt. ¹⁵ A díy mate kumɔ ke ngimɔ te yi Herod gwá no ké. Yo kwanama dete, né lepi te yi Baba Mbokɔ lepima ke numbu mo punja melepi mene ké si tondu. A lepima nde: <Mi jebama monmbe soŋe ke Ejipt.>

¹⁶ Ke Herod ma beŋe nde, botu be duwá meyasi sebila nye ké, e njon ne tusiye, e nye tome bomɔ, né bo kè wo mbɔŋgɔ bonɔ bembam hene kumɔ ke baka be ne sew yiɓa ke Betelehem nè ke poku te yite. A pesima

meseu me bono bembam bete yi bo yakanawe wo baka beɲawe ngimo te yi botu be duwa meyasi semma ne sisɔ nda yi bo lepima nye nye ke. ¹⁷ Dete, leri te yi Jeremi te mo punja melepi me Njambiyɛ lepima ne mbombu ke kelnama gbate. A lepima nde: ¹⁸ «Bo wokuma mekemi ke Rama, medukwe ne beya nyangwe mejaba. Rasel ke lelo bono bene, a ti kway nde, mumo wɛɛɛya temo ne na, keto bono bene yeti se na.»

¹⁹ Ke Herod ma gwe ke, e wete jaki Baba Mboko punje yotu nye Yosep ne nje te yi nyeno ke Ejipt lero nye nye nde: ²⁰ «Tema, bono mbongo monosike bene nyangwe duwe no ne koko ke no ke Isarayel, keto botu bete be kwadya wo nye baka ma gwe.» ²¹ E Yosep teme bu monosike bene nyangwe yokwe no ke no ke Isarayel. ²² Ma ke Yosep ma woko nde, yo Arkelas bu diyɔ kumande ke Yuda ke numbu sangwe wene Herod ke, e nye gwe wo te yi yokwe ke mate. Yasi wete, a nja kwa ke ke Galile nda yi Baba Mboko nja lero nye nye ke nyeno ke. ²³ A ka diyɔ ke wete dya nde Nasaret. Yo kelnama dete, ne melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima ke si tondu. Bo lepima nde: «Bo ta jeba nye nde Mo Nasaret.»

3

Kasi Jan te mo topuna bomo

*ke moroku
(Mk 1; Lk 3; Jn 1)*

¹ Ke ngimo te yite Jan te mo topuna bomo ke moroku punduma kande pelna Kimɔ Tom ke kongor ke meneti me Yuda. ² A dikima lero nde: «Wune yɛnsangwe temo, keto *Kando te yi kwey ma wuta.» ³ Jan, nye mo te yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyɛ lepima kasi ne nde: «Wete mumo ke kembidya ke moy kongor nde: Wune kɔmbila nje Baba Mboko. Wune tembidiya menje mene ne ngben.»

⁴ Jan dikima lenɛ ne wete lambɔ te yi bo kelma ne memburu me *samo ke. Medye mene ba bedolo ne mutɔ me jo te yi nye dikima dolo ke liko ke. Kanda te yi nye dikima lenɛ ke jon ke, bo kel yo ne kotu nyamo. ⁵ Botu be Yerusalem ne botu be Yuda ne botu bete be dikima diyɔ ke poku gon Yurdɛ baka dikima nje hene pele yene. ⁶ E bo diki jaye beya mekele man ke mbombu bomo, e Jan diki tope bo ke moroku ke Yurdɛ.

⁷ Ke Jan ma benɛ nde, *Befariɛ ne *Besaduse budyate ke nje ke yene, na topi bo ke moroku ke, e nye lepe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda lepe nye wune nde, wune yakama diyɔ lala ke ngambi Njambiyɛ yi nje ke? ⁸ Wune kel mekele mete yi tedye nde, wune ma

yeŋsa temo. ⁹ Wune ti bofa lepo ke moy temo yun nde, wune benday be Abaraham. Keto mi ke kombile lepo nye wune nde: Njambiyε yakama yeŋsa metari mete yike nde, yo bεki bonosike nye Abaraham. ¹⁰ Njeŋ me ne lende ke njuku jeti, dete jeti hene ε diye kine wumo kimo membumo, bo ta peso nye bete ke dite. ¹¹ Mi topa mbe wune ne moroku yi tedye nde, wune ma yeŋsa temo. Yasi wete, mo te ε nje ke koŋ mbe ko ta tope ne wune ke Kimo Sisiŋ ne ke dite, keto a ne deti kwα mi. Ko mi ti yaka sore menakala ke kol ne na. ¹² A ne jeti ke bo yi kuto ne nyambi, yi bake njoso te ne kopu te. A ta soŋe njoso nyambi ke bakidye ke ndam. Ma a ta lodye mekopu mete ke dite te yi ti dim ke.»

¹³ Ke ngimo te yite ε Yesus teme ke Galile ke ke yi Jan ke goŋ Yurdε, ne Jan topi nye ke moroku. ¹⁴ Yasi wete, ε Jan seŋe kutudya lepo nde: «'Yeti gba we yakangwe tope mi ke moroku na? Nan yi we kpalo nje nde, mi topa we ke moroku ke?» ¹⁵ ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Tiko, ne yo pa kelna dete ndana, keto yo kimote nde, wuse tonjukwe meyasi hene te yi ne ngben nda yi Njambiyε kwadye.» ε Jan jaye kine pitidye se yaŋa nye nye na. ¹⁶ Ndi ne topuna ne ke moroku, ε Yesus bende ngindi nedo. Semo semo,

dyobo nembiya, ε nye beŋe Sisiŋ Njambiyε ke piye nda pepo nje ke yotu ne ¹⁷ yaka ne wete men ke wule dyobo lepo nde: «Yoko monmbe, soŋ temo mbe, temo mbe hene ke yotu ne.»

4

*Kum beya mekele ke bofe
Yesus
(Lk 4)*

¹ Ke koŋte, ε Kimo Sisiŋ keke nde, Yesus ken ke koŋgor, ne *Kum beya mekele ke bofi nye. ² Yesus kiyama medye yaka meyeso kamoni ne metu kamoni. Ke koŋte, ε nye woke nja. ³ ε *Mo bobuna bomo ko nje ke keki ne lepo nye nye nde: «Ige be nde, we Mono Njambiyε, lepo nye metari maka nde, yo yeŋsangwe be mampa.» ⁴ Yasi wete, ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mumo ti yaka joŋna ndi ne mampa nyepo na, mumo yakama joŋna ne melepi hene te yi punde ke numbu Njambiyε.»

⁵ Ke koŋte, ε Kum beya mekele ko bu nye ke no ke Yerusalem, dya te yi Njambiyε tokuma, kwα tembidye nye ke tosiyo mbanjo Njambiyε ⁶ lepo nye nye nde: «Ige be nde, we Mono Njambiyε, doko piye ke meneti, keto yo ketinate nde: «Njambiyε ta nye numbu nye bejaki bene keto yo, dete bo ta jekidye bo biye ne we, kamba we me nje

dumɔ kol yɔ ke tari.» » ⁷ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Yo ketinate nde: ‹Wɛ tɪ bɔba Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ na.› »

⁸ Ɛ Kum bɛya mɛkele kɔ bu nyɛ sendi, kɛ nɔ ke wɛtɛ nyangwɛ dɔŋna keki, tedye nyɛ mɛkandɔ hɛnɛ ke to meneti nɛ menyɔŋɔ metɛ yi diyɛ ketɛ kɛ. ⁹ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, mi ta nyɛ wɛ yo, ŋgɛ wɛ kusɛ mɛbɔŋ ke meneti kanɔ mi.» ¹⁰ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «*Satan, lɔndɔ ke keki mbɛ. Yo ketinate nde: ‹Kanɔ Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ, kelɔ mɛsay nyɛ ndi nyɛ nyɛpɔ.› » ¹¹ Ndana, ɛ Kum bɛya mɛkele kɔ tike nyɛ, ɛ bejaki bɛ Njambiyɛ nje nje kelɔ mɛsay nyɛ nyɛ.

Yesus ke kandɛ mɛsay mɛnɛ

ke Galile

¹² Kɛ Yesus ma wokɔ nde, bo biyima Jan nyɛ ke jɔbɔ kɛ, ɛ nyɛ temɛ kwɔ kɛ ke Galile. ¹³ A dɔwɔ ke Nasaret kɛ diyɔ ke Kapernawum ke goŋ matɔ ke meneti mɛ Sabulɔŋ nɛ Neftali. ¹⁴ Mɛyasi kwanɔnama detɛ yɪ tonjɛ nɛ mɛlɛpi metɛ yi Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima kɛ. ¹⁵ A lɛpima nde: ‹Botu bɛ meneti mɛ Sabulɔŋ nɛ Neftali pɛlɛ pɔku nyangwɛ matɔ ke ŋginjɛ Yurdɛ, meneti mɛ Galile te yi botu bɛtɛ bɛ yeti ke duwɛ Njambiyɛ baka, ¹⁶ botu baka bɛ diyima ke mɔy yitil baka bɛŋma nyangwɛ mɛjasi. Botu bɛtɛ

bɛ diyima ke ndilin mɛbɛy te yi sɔŋ baka, mɛjasi kumma pɛlɛ yan.› ¹⁷ Kandɛ ke ŋgimɔ te yitɛ, ɛ Yesus kandɛ pɛlna Kimɔ Tom lɛpɔ nde: «Wunɛ yɛnsangwɛ temɔ, ketɔ *Kandɔ te yi kwey ma wuta.»

Yesus ke tokɛ bosa bejɛke bɛnɛ
(Mk 1; Lk 5)

¹⁸ Kɛ ŋgimɔ te yi Yesus bɔ ke kendɔ ke goŋ nyangwɛ matɔ Galile, ɛ nyɛ bɛŋɛ bɛmbam yɪba, bo pɔndu mɔy wɛtɛ, Simon te yi bo jɛba nde Piyɛr kɔ bɛnɛ man wɛnɛ Andere. Bo bɔ ke bɛtɛ bulajama ke matɔ, ketɔ bo bɔ botu bɛ wona bɛnjanjɔ. ¹⁹ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ bɛŋgɛ mi, mi ta kelɔ nde, wunɛ bɛki botu bɛ dɔlna bɔmɔ tedye nje Njambiyɛ.» ²⁰ Ɛ bo temɛ nɛ ŋgɛt ŋgbɛsɛ mɛbulajama man bɛŋgɛ nyɛ. ²¹ Yesus nɔ tɔŋgidya kɛ mbɔmbu, ɛ nyɛ bɛŋɛ sendi bɔŋa bɛmbam yɪba, bo pɔndu sendi mɔy wɛtɛ, Jak te mɔnɔ Sebedɛ bɛnɛ man wɛnɛ Jan. Bo bɔ ke mɔy landi bɛnɛ bɛ sangwɛ wan Sebedɛ ke kombilɛ mɛbulajama man, ɛ Yesus jɛba bo. ²² Ɛ bo temɛ nɛ ŋgɛt ŋgbɛsɛ landi nɛ sangwɛ wan kwɔ bɛŋgɛ nyɛ.

²³ Yesus kendima linjɛ meneti mɛ Galile hɛnɛ, tedye bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ ke mɛmbanjo mɛwɛsidya mɛ Beyuden, pɛlɛ Kimɔ Tom ke kasi *Kandɔ Njambiyɛ, sidyɛ kwalɔ mɛkɔn nɛ kwalɔ

mekosu hene ke yotu bomo.
²⁴ Dino dyene wumma kumo ke ndingele meneti me Siri. Bo dikima bu botu be kon hene nje no ke yene. Yo ba botu bete be ba ke woko yotu kwanate ne baka be ba ke sangwa ne mebone ne kwalo mekon wete wete ne botu bete be beya mesisin dikima njangwe bo baka. Yo ba ne botu bete be ba ke kon ne jaja ne botu be kosu. Bo dikima bu bo hene nje no ke yene, e nye diki sidye mekon man. ²⁵ Nyangwe ngil bomo dikima bengwe nye. Bo dikima wule Galile ne ke nyangwe medya kamo ne ke Yerusalem ne Yuda hene ne nginje Yurde.

5

Tedya yasi te yi Yesus tedya

ke to keki ke

¹ Ke Yesus ma bene budya ngil bomo ke, e nye kwa bendo keki kwa diyometidye. E bejeki bene nje ke keki ne. ² E nye bute numbu kande tedya melepi me Njambiyen nye bo lepode:

³ «Botu bete be duwe ke temo yan nde, bo kine deti baka ne mesosa, keto *Kando te yi kwey, yo yan.

⁴ Botu bete be ne ngambi ke temo keto mebone baka ne mesosa, keto Njambiyen ta wedye temo yan.

⁵ Botu bete be ne weyna temo baka ne mesosa,

keto bo ta namo meneti maka.

⁶ Botu bete be gwe njanen yesidye kelnan gben mekele baka ne mesosa, keto Njambiyen ta nye bo deti te yi kelo dete.

⁷ Botu bete be gwe ngwete beso baka ne mesosa, keto a ta gwe ngwete yan.

⁸ Botu bete be ne temo ne salele baka ne mesosa, keto bo ta bene Njambiyen.

⁹ Botu bete be kele nde, bomo diyen te baka ne mesosa, keto Njambiyen ta jeba bo nde bono bene.

¹⁰ Botu bete yi bo tedye bo mebone keto ngben mekele baka ne mesosa, keto Kando te yi kwey, yo yan.

¹¹ Ke bomo toye wunen tedye wunen mebone peso janen ke numbu yun lepokalwal beya melepi hene ne wunen keto mbe, yite wunen ne mesosa.

¹² Wunen sosangwe diyen ne mbeskere, keto nyangwe sol ke ladiye wunen ke dyobo. Bo tedya ndi sendi nyangwe mebone dete nye bosa botu be punja melepi me Njambiyen be kandima nje ne wunen baka.

¹³ «Wunen kwa te yi meneti maka. Ma ke kwa si lenjo, bo ta kelo nan yi yokidye ne som te? Siya yasi te yi bo yakama kelo, yo nde, bo lenjo yo ke se, bomo ma si nate sopenite. ¹⁴ Wunen mejasi te yi meneti maka. Dya te yi bo

sume ke to keki ké yeti ne deti te yi sɔma na. ¹⁵ Bo ti kwénja lambo tiko ke moy mbe na, bo bóŋ kase ke to tebel, yo má panɔ yí nye meyasi nye bomɔ hene be díye ke moy tɔ baka. ¹⁶ Dete sendi, wune pánkwe mejasi ke misi me bomɔ, né bo beŋ kimɔ mekele mun yí lukse ne Sangwe wun te ε díye ke dɔyɔbo kɔ.»

Yesus ke lepina ke kasi membonɔa

¹⁷ «Wune tí taka nde, mi njáki nje yangile membonɔa mete yi Moyisi ketima ho yangile tedya yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyé tedya ké na. Mi ti ma njáki yí nje yangile na, mi njáki nje kelɔ yasi te yi membonɔa lepe ké kumɔ njena. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ngimɔ hene te yi dɔyɔbo tí pa yambile, ko gbela mɔnɔ mbulma meketi sikɛ ho gbela mɔnɔ yaŋa ne mbet te yi díye ke membonɔa ké tí yambile kete na kumɔ nde, meyasi hene síki kelna. ¹⁹ Dete, mumɔ hene ε ta yangile ko wete mɔnɔ mbonɔa te ε ne mbet ke njoka membonɔa yí tedye bomɔ nde, bo kél dete, bo ta jeba nye nde njena mumɔ ke *Kandɔ te yi kwey. Ma yɔko ε ta beŋgwe membonɔa mete tedye sendi bomɔ nde, bo kél dete kɔ ta be nyangwete ke Kandɔ te yi kwey. ²⁰ Mi ke lepo nye wune nde: Nge wune ti kele ngben mekele

lanɔa botu be ketina meyasi nè *Befariɛ na, ne tí nyiŋe ke Kandɔ te yi kwey na.

²¹ «Wune duwá nde, bo lepima nye bebaba busu nde: «Kpe, we tí woku mumɔ. Mɔ te ε wo mumɔ, bo kén ne nye ke mbombu botu be pesina josi.» ²² Ma ke yembe, mi ke lepo nye wune nde: Nge mumɔ woke ngambi sunɔwe ne maŋ, na sãngwanɔwe ne meɔne ke meɔ me botu be pesina josi. Nge mumɔ yise maŋ lepo nde: «Kwanɔ wari,» mɔ te sãngwanɔwe ne meɔne ke meɔ me botu be njena nyangwe josi Beyuden. Nge mumɔ jeba maŋ nde lem, bo bóŋ nye betɛ ke díte te yi ti díim ké. ²³ Nge be nde, we ke kè nye Njambiyé sadaka ke mbey nyena sadaka, nge nje ke dɔyano dɔyɔ nde, wúne mbanɔ mɔŋ ne lepi, ²⁴ nò pãŋ pa niŋgwe sadaka yɔ womete ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé, yɔkwe ne kɔkɔ, pa kè kombile lepi wúne mɔŋ. Ke kɔŋte, nò njáki nje nye sadaka yɔ nye Njambiyé yey. ²⁵ Nge wúne mumɔ be ne lepi, sanɔ nje te yi kombile lepi te nedɔ wúne nye piŋɔ te yi wúne nye ndi ke nje ké. Kelɔ dete, a me nje bɔ we kè nɔ ke mbombu mɔ pesina josi, ma mɔ pesina josi me nje bɔ we kanɛ nye mɔ te ε díye ne tɔ jɔbo kɔ, ma mɔ te ε díye ne tɔ jɔbo kɔ nje bɔ we nye ke jɔbo. ²⁶ Gbakasi yi mi lepe nye we ké: We diso

pundɔ womeri, yite ɔ sima gbo lepi hene ne satak kine bukwe ko monɔ mbulma sisi wete na.

²⁷ «Wune duwɔ nde, bo lepima nde: <Kpe, we ti kel wanja na.> ²⁸ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Mumɔ hene e beɲe wete nyari bosa nye, mo te sima kelɔ wanja bene nye ke moy temɔ ne. ²⁹ Nge be nde, misi wo e mbam bo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no dɔka yo li ne nan. Keto yo ta jeko be kimote ke yo nde, ndi doku yotu yo wete sanɲangwe, laɲsa nde, ken ne ndingele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dim ke. ³⁰ Nge be nde, mbam bo wo ke kwadye jatidye we ke beya nje, no kila yo li ne nan. Keto yo ta jeko be kimote ke yo nde, ndi doku yotu yo wete sanɲangwe, laɲsa nde, ken ne ndingele yotu yo hene ne jem ke dite te yi ti dim ke. ³¹ Bo lepima sendi nde: <Nge mumɔ soɲe bo ne nyari wene, na nyeki nye mekana me didya gwaki.> ³² Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Nge mumɔ soɲe bo ne nyari kine nde, a jatidye kol ke se na, yite mo te ke sesidye nya te ke nje kelna mewanja. Sendi, mo te e bu nya te yi njom soɲma bo ne nye, mo te mo kelna wanja.

³³ «Wune duwɔ sendi, bo lepima nye bebaba busu nde: <Kpe, we ti yangila yasi te yi we si kinja ke na. Yo nde, tonjukwe meyasi hene te yi we si kinja ke mbombu

Baba Mboko ke.> ³⁴ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Kpe, wune ti kinjangwe yaɲa na ko kaɲe bo kenje kwey na. Keto dyobo, yo siya bekum te yi Njambiyɛ. ³⁵ Ko wune ti tenda meneti yi kinja ne yaɲa na. Keto meneti, yo yasi te yi nye kase kol kete. Wune ti kinjangwe yaɲa ne dinɔ Yerusalem na. Keto yo dya te yi Nyangwe Kumande. ³⁶ We ti kinjangwe yotu yo na. Keto we ti yaka yeɲsa nyinɔ to yo wete ne wete nde, yo beki wumnate ho yindinate na. ³⁷ Nge wune lepe nde: <I,> yo bonna ndi nde: <I.> Ma nge wune lepe nde: <Be,> yo bonna ndi nde: <Be.> Yike yi wune nje dokidye ke to te ke wula ke yi *Mo beya mekele.

³⁸ «Wune duwɔ, bo lepima nde: <Nge mumɔ tose misi me jakoso, ne bo tosu sendi yene. Nge mumɔ leke su jakoso, ne bo leka sendi yene.> ³⁹ Ma mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Wune ti pitidya yaɲa nye mo te e kele beya yasi ne wune na. Nge mumɔ kpake we ke poko te e mbam bo, no yeɲsangwe sendi yoru nye nye. ⁴⁰ Nge mumɔ beɲgwe we ne lepi, na suku lambɔ te yi we leɲe ke, no tiki sendi nde, a bon nyangwe lambɔ duku yo. ⁴¹ Nge mumɔ jeliye we nde, ken tikiɲe nye ke nje yaka kilometa wete, no ken wune nye kumɔ kilometa yiba. ⁴² Nge mumɔ jombe yaɲa ke bo yo, no

nyêki nye. We tî tum kɔŋ ne mɔ te ε ke kwadye jɔmbɔ yaŋa ke meɓɔ mɔ kɔ na.

⁴³ «Wune duwɔ, ɓo lepima nde: <Kwadyikwe mɔ njɔŋ wɔ, ɓenɔ pendɔ wɔ.> ⁴⁴ Ma ke yembe, mi ke lepɔ mbe nye wune nde: Wune kwadyikwe ɓependɔ ɓun, [diye Njambiyɛ nde, a nyêki mekombila nye ɓotu ɓete ɓe kita ne wune ɓaka, kelɔ ŋgay ne ɓotu ɓete ɓe ɓene wune ɓaka], ŋgweta ne Njambiyɛ keto ɓotu ɓete ɓe pɔnse wune tedye wune meɓɔne ɓaka. ⁴⁵ Nge wune kele ɗete, wune ta ɓe ɓɔnɔ ɓe Saŋgwe wun te ε ɗiye ke ɗyɔɓɔ kɔ, keto a pánkwe yesɔ nye ɓeya ɓomɔ, nye sendi kimɔ ɓomɔ. A nɔɗyukwe mbiyɔ nye ɓotu ɓete ɓe ne ŋgben, nye sendi ɓotu ɓete ɓe kele yasi kɔtute ɓaka. ⁴⁶ Ma ŋge wune kwadye ndi ɓotu ɓete ɓe kwadye wune ɓaka, kwalɔ sol te yen yi wune ta ɓe nɔ ké? 'Ko ɓotu ɓe ɓɔŋna mɔni garama ti kél ndi sendi ɗete na? ⁴⁷ Nge wune nyene ndi ɓemaŋ ɓun, nyaŋgwe kimɔ yasi te nda yi wune kelma komete laŋsa ɓeso ké? 'Ko ɓotu ɓete ɓe yeti ke duwe Njambiyɛ ɓaka ti kél ndi sendi ɗete na? ⁴⁸ Dete, wune ɓêki ne njololo nda yi Saŋgwe wun te ε ɗiye ke ɗyɔɓɔ ɗiye nɔ ké.»

6

¹ «Wune ɗiy ne sɔsɔ, wune tî kel kimɔ mekele ke misi me ɓomɔ, né ɓo ɓeŋ ɗete

yi tɔndɔ ne wune na. Nge wune kele ɗete, ko wune tî ɓe ne sol ke meɓɔ me Saŋgwe wun te ε ɗiye ke ɗyɔɓɔ kɔ na. ² Ke ŋgimɔ te yi we ke kelɔ ŋgay ne buka ɓomɔ, we tî paŋ pa jembɔ jembɔ ke numbu ke mbombu ɓomɔ nda yi ɓotu ɓe likisi ɗiki kelɔ ke membanjɔ mewesidya me Beyuden nè ke ɓoku menje kè nɔ ké na. Bo kél ɗete, né ɓomɔ lukse ne ɓo. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi ɓɔ nde, ɓo ɓêki nɔ ké, ɓo ma dolɔ yo ke yite. ³ Yo nde, ŋge we kè nye buka mumɔ yasi, ɓo wɔ ε gare tî dukwe yasi te yi mbam ɓo kele ké na. ⁴ Yo kélŋaŋgwe ɗete, né nyena yasi te yi we nye ké kwanja ke sɔ. Dete, sɔŋgwe ε ɓeŋe yasi te yi kwanja sɔɗyate kɔ ta duwe yɔkidye yo nye we.»

Jesus ke tedye ɓejekɛ ɓene

*mɛŋgweta
(Lk 11)*

⁵ «Ŋge wune ŋgweta ne Njambiyɛ, ne tî kel nda yi ɓotu ɓe likisi ɗiki kelɔ ké na. Bo kwadyikwe teme tema ke membanjɔ mewesidya me Beyuden nè ke ɓoku menje ŋgweta ne Njambiyɛ, né ɓomɔ ɓeŋ ɓo. Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Sol te yi ɓɔ nde, ɓo ɓêki nɔ ké, ɓo ma dolɔ yo ke yite. ⁶ Yo nde, ŋge we kè ŋgweta ne Njambiyɛ, nyaŋa tongari yo ndadye numey ŋgweta ne Sɔŋgwe womete ke sɔ. Dete,

Sonɔɔwe ε βεηε yasi te yi kwanɔna soɔfyate ko ta duwe yokidye yo nye we.

⁷ «Iɔge we ηɔweta ne Njambiyε, we ti budfyukwe lepi ne ndambu ndambu nda yi botu βete βe yeti ke duwe Njambiyε kele kε na. Keto bo tika nde, ηge bo lepina budfyate, yite Njambiyε ta yeɔsa ke meηgweta man.

⁸ Wune ti bekidyanɔwe ne bo na, keto Saηɔwe wun sima duwe yasi te yi wune kwadye piηo te yi wune ti pa diyε nye na. ⁹ «Dete, ηge wune ηɔweta ne Njambiyε, wune lēpi deke:

<Saηsu, we ε diyε ke dyoβo, kelo nde, bomo βon dino dyo kiyɔ.

¹⁰ Inja namo mboko.

Yasi te yi we kwadye kēlnaηɔwe ke meneti maka nda yi kelna sendi ke dyoβo kε.

¹¹ Nyeko wuse medye mete yi ta yaka ne wuse ke yeso te ε muka.

¹² Tiko wuse ne ηɔwete ke beya meyasi mete yi wuse kele kε nda yi wuse ma tiko sendi ne botu βete βe kelma beya meyasi ne wuse.

¹³ We ti jaya nde, wuse saηɔwanɔwe ne meβobilan na.

Sonɔa wuse ke meβo me *Mo beya mekele. [Keto yo we name, yo we βe ne ηɔnɔgudye nε luksa yaka ne meηgimo hene, *amen.]

¹⁴ Dete, ηge wune tike bomo ne ηɔwete ke beya meyasi

mete yi βo kele ne wune kε, yite Saηɔwe wun te ε diyε ke dyoβo ko ma tiko sendi wune ne ηɔwete. ¹⁵ Ma ηge wune ti tike bomo ne ηɔwete ke beya meyasi mete yi βo kele kε na, Saηɔwe wun ti tiko sendi wune ne ηɔwete na.

¹⁶ «Iɔge wune kiyε medye yi kanɔ ne Njambiyε, wune ti kel memβole nde, wune ne ηɔgambi nda yi botu βe likisi diki kelo, tiηo meηgembi ne sibibi diyɔ no, nε bomo taki nde, bo ke kiyɔ medye yi kanɔ ne Njambiyε kε na. Gbakasi yi mi lepe nye wune kε: Sol te yi βa nde, bo βeki no kε, bo ma dolo yo ke yite.

¹⁷ Ma ηge we kiyε yo medye yi kanɔ ne Njambiyε, weya misi lombε lobinda ke to, ¹⁸ kambo bomo me nje duwe nde, we ke kiyɔ medye. Ma ndi sonɔɔwe ε diyε womete ke so ko ke duwe. Dete nye, mo te ε βεηε yasi te yi kwanɔna soɔfyate ko ta duwe yokidye yo nye we.

¹⁹ «Wune ti ndem kusuku komo ke meneti maka ke mbey te yi benya nε ηgalma bekidye kε na, ke mbey te yi botu βegubo leke tu βu yo kε na. ²⁰ Yasi wete, wune ndem kusuku komo ke dyoβo ke mbey te yi benya nε ηgalma ti bekidye kε, ke mbey te yi botu βegubo ti leke tu βu kε.

²¹ Keto ke mbey te yi kusuku yo diyε kete, temo yo sendi womete.

²² «Misi yo nda lambo ke yi mumo. Nge misi mo βeηna kimote, yotu yo hene

ke moy mejasi. ²³ Ma nge misi mo ti beɲna kimote na, yotu yo hene ta be ke moy yitil. 'Nge be nde, mejasi mete yi diye ke yotu ke me yitil, komete, yitil te yite ma nje yindo ba nan?

Wuse ti gwaki kan yaɲa na

²⁴ «Kiya mumo wete ti yaka be ne bemasa yiba na. Ho a ta beno wete, kwadye mbaɲa, ho a ta wokuna ne wete, yeliye mbaɲa. Wune ti yaka kelo Njambiyɛ mesay, beɲgwe sendi kasi kusuku na. ²⁵ Dete, mi ke lepo nye wune nde: Ne ti gwaki kan ke jonɲgwe dyun ke kasi medye ho ke kasi yasi te yi wune ta hoɓiye ho gwe kan yotu yun ke kasi melɲgwe na. 'Jonɲgwe ti kwɔ ka medye? 'Yotu ti kwɔ ka lambɔ? ²⁶ Wune paɲ pa beɲe benon bete be je ne kwey baka. Bo ti beki mbeki ho soɲe nyambi ke ngwan ndemo nye ke mendam na. Ma ko dete, soɲgwe wun te e diye ke dyobo ko ke nye bo medye. 'Yeti wune kwɔ ka yun bo metu gomay na? ²⁷ Mo te nda ke njoka yun yakama sewdye metu me jonɲgwe dyene ko ne mbet keto gwena kan te yi nye no ke? ²⁸ Nge be dete, keto nge yi wune nje gwe kan ke kasi melambɔ ke? Wune beɲa nda yi membunjo ju no ke. Membunjo yeti ke kelo yiɲa mesay ho sa melambɔ na. ²⁹ Ko dete, mi ke lepo nye wune nde: Ko kumande

Salomɔɲ ne nyangwe diyo meluksa mene ti lenɛ yiɲa kpasa kimo lambɔ nda njam membunjo maka wete ne wete na. ³⁰ Wuy, tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyɛ ke gba deke ne mbet. Ma nge Njambiyɛ nye kimo njam nye membunjo mete yi liko yi diye ndi muka, nemeno bo boɲma bete ke dite ke, 'sunɲwa ne wune? 'A ta diyo ka kine lenje wune lambɔ na? ³¹ Ma dete, ne ti gwaki kan yaɲa lepo nde: «He ta dye ba nge? He ta hoɓiye ba nge? He ta lenɛ ba nge?» na. ³² Yo nde, yo botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka sa meyasi mete yinori hene. Saɲgwe wun te e diye ke dyobo ko duwa nde, wune yakanɲgwe be ne meyasi mete ke jonɲgwe dyun. ³³ Wune kanda gosɔ *Kando te yi Njambiyɛ ne ngben mekele mene, dete a ma nje dokidye meyasi mete yiri hene ke to te nye wune. ³⁴ Dete, wune ti gwaki kan yasi te yi ta kwanɲa nemeno ke na. Yeso te e nemeno ta gwe kan yotu te yene, keto yeso hene ke sobe mapi mebone mete yene.

7

Kasi jɔsuna besɔ ne kasi diyana

Njambiyɛ yasi

¹ «Wune ti jɔsa mumo na. Dete, Njambiyɛ ti jɔse sendi wune na, ² keto Njambiyɛ ta

jɔse wunɛ ndi nda yi wunɛ jɔse nɛ bɛsɔ kɛ́. A ta nyɛ wunɛ yasi bɛɲɔwɛ ndi kiya ɔ́kɔ́ mapi te yi wunɛ yeke nɛ yasi nyɛ bɛsɔ kɛ́. ³ Nɲɛ kele yi wɛ bɛɲɛ ndi mbulma ɔ́yan te yi ke misi mɛ mɔɲ kine pa woko kelɛɲ kelɛɲ kɔ́kɔ́ jɛti te yi ke misi mɔ́ kɛ́? ⁴ Wɛ ta kelɔ nan yí lepɔ nɔ nyɛ mɔɲ nde: <Manɲmbe inja, né mi wumbidye ɔ́yan soɲɛ ke misi mɔ́> piɲɔ te yi kɔ́kɔ́ jɛti ndi ke misi mɔ́ kɛ́? ⁵ Wɛ mɔ́ likisi! Kanda soɲɛ kɔ́kɔ́ jɛti te yi ke misi mɔ́ kɛ́, né wɛ nje bɛɲ yasi nɛ nɲɛlɛlɛ, né wɛ nje soɲ nɛ mbulma ɔ́yan te yi ke misi mɛ mɔɲ kɛ́. ⁶ Wunɛ tɪ nyɛki bɛmbiye kpasa mɛyasi na, ma bo nje kpalo bɔ ɔ́yambi sunɲwɛ nɛ wunɛ nyalɔ́ wunɛ nɛ sel sel. Sendi, wunɛ tɪ beta mɛmbɔtu mun nyɛ bɔ́nɔ beabem na, ma bo nje nate sɔpɛte yo.

⁷ «Wunɛ jɔmbu yasi, ɔ́ɔte bo ta nyɛ wunɛ. Wunɛ sɔɲ, ɔ́ɔte nɛ ta dolɔ. Wunɛ ɔ́ɲɲɔwɛ numɛy, ɔ́ɔte bo ta bɔte nyɛ wunɛ. ⁸ Keto bo nyɛki yasi nyɛ mumɔ́ hɛnɛ ɛ jɔmbɛ kɔ́. Mɔ́ te ɛ sɔ́, a ke dolɔ. Yɔ́kɔ́ ɛ ɔ́ɲɲɔwɛ numɛy, bo ke bɔte nyɛ nyɛ. ⁹ Mɔ́ te nda ke njoka yun yakama nyɛ mɔ́nɔ́ wɛnɛ kil kusu, nɲɛ nyɛ diyɛ mampa ke bɔ́ nɛ? ¹⁰ Ho nde, nɲɛ nyɛ diyɛ nyɛ njanjɔ́, 'a má yaka nyɛ nyɛ nyɔ́ɲɛ? ¹¹ Nɲɛ bɛ nde, ko botu bɛ nyalɔ́ nda wunɛ ke duwɛ nyɛna bɔ́nɔ́ bun kimɔ́ mɛyasi, 'sunɲwa nɛ Sanɲwɛ

wun te ɛ diyɛ ke ɔ́yɔbɔ́ kɔ́? 'A ta diyɔ́ ka kine nyɛ kimɔ́ mɛyasi nyɛ botu bɛte bɛ diyɛ nyɛ yo baka?

¹² «Yasi hɛnɛ te yi wunɛ kwadɲɛ nde, bɔmɔ́ kɛ́l nyɛ wunɛ, wunɛ kɛ́l sendi nyɛ bo ɔ́ɔte. Nyɔ́ɲɔwɛ yasi hɛnɛ te yi Mɔ́yisi kwadɲa lepɔ́ ke mɔ́y mɛmbɔɲɲa nɛ nyɔ́ɲɔwɛ yasi hɛnɛ te yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ kwadɲa lepɔ́ kɛ́, yori.

¹³ «Wunɛ nyíɲa nɛ bɔlkoko numɛy, keto gɔ́bɔ́ gɔ́bɔ́ numɛy nɛ nyɔ́ɲɔwɛ nje bɔ́ɲ mumɔ́ kɛ́ nɔ́ ke nje te yi nyɛ ta yambile kete kɛ́. Ma bɔmɔ́ buɔ́yate ke tɔ́ke nje te ɛte. ¹⁴ Yasi wɛte, bɔlkoko numɛy nɛ mɔ́nɔ́ nje bɔ́ɲ mumɔ́ kɛ́ nɔ́ ke nje te yi jɔɲɲwɛ, ma botu bɛte bɛ kwɔ́ nɛ nje te yite baka ti buyo na.

¹⁵ «Wunɛ ɔ́y nɛ sɔ́sɔ́ nɛ botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ jɔ́ bɛ nje ke yun nɛ kimɔ́ teri nda besam baka. Yasi wɛte, mɛtemɔ́ man nda bɛɲɲwɛy. ¹⁶ Wunɛ ta duwɛ bo ke mɛkele man. 'Bo nɔ́ku ka fiya ke lelɔ́? 'Bo nɔ́ku ka fumbi ke mɛɲɲɔmbiya? ¹⁷ Kimɔ́ jɛti wúm kimɔ́ mɛmbumɔ́, ma jɛti te ɛ mɛ ke bɛyɔ́ kɔ́ wúm bɛya mɛmbumɔ́. ¹⁸ Kimɔ́ jɛti ti yaka wumɔ́ bɛya mɛmbumɔ́ na. Sendi, jɛti te ɛ mɛ ke bɛyɔ́ kɔ́ ti yaka wumɔ́ kimɔ́ mɛmbumɔ́ na. ¹⁹ Jɛti hɛnɛ ɛ diyɛ kine wumɔ́ kimɔ́ mɛmbumɔ́, bo ke pɛsɔ́ yo nyɛ ke ɔ́ɔte. ²⁰ ɔ́ɔte, wunɛ ta duwɛ botu bɛte ke mɛkele man.

21 «Yeti bomɔ hene be jeɓa mi nde: <Nyanɗwe Kumande, Nyanɗwe Kumande> baka ta nyiɗe ke *Kando te yi kwey na, yasi wete, yo ndi baka be kele yasi te yi Saɗmbɛ te ε diye ke kwey kwadye ko ké. 22 Kome yeso te ta dya ké, bomɔ budyate ta lepo nye mi nde: <Nyanɗwe Kumande, Nyanɗwe Kumande, 'wuse ti punje ka melepi me Njambiyɛ nye bomɔ ne diɗo dyo na? 'Wuse ti soɗe ka beya mesisiɗ ke yotu bomɔ ne diɗo dyo na? 'Wuse ti kele sendi budya meyekambiyɛ ne diɗo dyo na?> 23 Komete, mi ta yeɗsa nye bo ne ɗɗway nde: <Wune botu be kele beya meyasi mete yi membonɗa bene ké, wune lɔndu ke keki mbe, ko mi ti duwe wune ne mbet wete yeso na!»

*Kano ke kasi metu yiba
(Lk 6)*

24 «Yo nde, mumɔ hene ε woke yasi te yi mi lepima ndana, kelo nda yi yo tedye nye, nye nda mo te ε ne soso, keto a summa tu dyene ke to mbato. 25 Mbiyo noma, ε mbenɗ dya, ε pupo kwa menda ke tu, tu kine gbungula na, keto yo ba sumnate ke to mbato. 26 Yasi wete, mumɔ hene ε woke yasi te yi mi lepe kine kelo nda yi yo tedye nye, nye nda lem mumɔ, keto a summa tu dyene ke to mesey. 27 Mbiyo noma, ε mbenɗ dya, ε pupo kwa menda ke tu, ε tu gbungula balo ne hugbak.»

28 Ke Yesus ma si lepina dete ké, ε nyanɗwe ɗgil bomɔ ɗgbakima kwalo tedya yasi te yene, 29 keto a dikima tedye bo meyasi nda mo te ε name, a ti be ke tedye nda yi botu be ketina meyasi ban na.

8

Yesus ke sidye kon ndoko

*wete mbam
(Mk 1; Lk 5)*

1 Ke Yesus ma si piye wule keki ké, ε nyanɗwe budya ɗgil bomɔ benɗwe nye. 2 Ndana, ε wete mo ndoko nje ke keki ne kuse mebon ke mbombu wene lepo nde: «Nyanɗwe Kumande, ɗge we kwadye, we yakama kelo nde, yotu mbe beki ne kpelen.» 3 E Yesus sambile bo kpoke ne nye lepo nde: «Mi kwadya, yotu yo beki ne kpelen.» E kon ndoko siye, ε yotu ne yokwe be ne kpelen ndi ke kiya mbey. 4 E Yesus nje lepo nye nye nde: «Diyo ne soso. Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwanama ké nye mumɔ na. Yasi wete, ken ke tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambiyɛ, ne we ken kelo sadaka nda yi Moyisi pesima ké, ne bomɔ duwe nde, kon yo siyma.»

Yesus ke sidye sendi yiɗa mekon

5 Ke ɗgimo te yi Yesus ba ke nyiɗe ke Kapernawum ké, ε wete nyanɗwe kum besoja, mo Rom te ε dikima

díyɔ nɛ bɛsɔja gɔmay kɔ nje kɛ yɛnɛ ɲgwɛta nɛ nyɛ lɛpɔ ndɛ: ⁶ «Nyanɲgwɛ Kumande, mɔ mɛsay wombɛ kɛ tɔ kɛ mɛtinɛɲgwɛ kɛ kɔnɔ nɛ mɛkati, yotu nɛ kɛ kwa budɣate.» ⁷ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Mi ta kɛ jɔɲgwɛ nyɛ.» ⁸ Ɛ nyanɲgwɛ kum bɛsɔja kɔ yɛnsa ndɛ: «Nyanɲgwɛ Kumande, mi yeti mɔ te yi wɛ yakama nyiɲɛ kɛ tɔ dɣɛnɛ na. Beta ndi gbɛla numbu kɛɲɛ, nɛ kɔn mɔ mɛsay wombɛ siy. ⁹ Kɛto ko mi, baɲa bomɔ kɛ díyɔ nɛ mi, ma mi kɛ díyɔ sendi nɛ bɛsɔja. Mi yakama lɛpɔ nyɛ wɛtɛ sɔja ndɛ: <Kɛn kaka,> ɔ bɛɲa, a kɔ, lɛpɔ nyɛ mbaɲa ndɛ: <Inja wɔɲga,> a má nje. Mi yakama lɛpɔ nyɛ mɔ mɛsay wombɛ ndɛ: <Kɛlo yiri,> ɔ bɛɲa, a má kɛlo.» ¹⁰ Kɛ Yesus ma wokɔ lɛpi te yi kum bɛsɔja lɛpima kɛ, ɛ nyɛ ɲgbakima lɛpɔ nyɛ botu bɛtɛ bɛ bɔ kɛ bɛɲgwɛ nyɛ baka ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Ko kɛ kando Isarayɛl mi tĩ pa bɛɲɛ kwalɔ nyanɲgwɛ tikina temɔ te yikɛ na. ¹¹ Dɛtɛ, mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ ndɛ: Bomɔ budɣate ta wulɛ pulɔ komɛ yɛsɔ punde nɛ pulɔ komɛ yɛsɔ balɛ nje díyɔ dɣɛna bɛnɛ bɛ Abaraham nɛ Isak nɛ Yakɔp kɛ *Kando te yi kwey. ¹² Yasi wɛtɛ, bo ta bɛtɛ ɲgbak ɲgbak bɔnɔ bɛ kando kɛ sɛ kɛ yitil, yo womɛtɛ komɛ bo ta lelɔ nyambɔ mɛsɔ.» ¹³ Kɛ kɔɲtɛ,

ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyanɲgwɛ kum bɛsɔja kɔ ndɛ: «Dukwɛ, mɛyasi kɛlnɲgwɛ kɛ yɔ bɛɲgwɛ tikina temɔ te yi wɛ nɔ kɛ yɛmbɛ kɛ.» Ndi kɛ kiya ɲgimɔ te, ɛ kɔn mɔ mɛsay wɛnɛ siyɛ.

¹⁴ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ Yesus nje kwɔ kɛ kɛ tɔ Piyɛr dolɔ ki nɛ Piyɛr ɛ nyari mɛtinɛɲgwɛ kɛ kɔnɔ nɛ duku. ¹⁵ Ɛ Yesus kɛɲɛ bɔ kpokɛ nɛ bɔ mɔ kɔn, ɛ kɔn duku siyɛ kɛ yotu nɛ. Ɛ nyari tɛmɛ kɛ kɛlo mɛsay nyɛ nyɛ. ¹⁶ Kɛ bɛkoko ma dɣɔ, ɛ bomɔ kɛ nɛ baɲa budɣa botu bɛtɛ bɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisinɲ kɛ yotu baka kɛ yi Yesus. A dikima sɔɲɛ bɛya mɛsisinɲ kɛ yotu yan nɛ lɛpi te yi punde kɛ numbu nɛ kɛ, ɛ nyɛ sidɣɛ mɛkɔn mɛ bomɔ hɛnɛ. ¹⁷ Mɛyasi kɛlnama dɛtɛ yí tonɲɛ nɛ mɛlɛpi mɛtɛ yi Esayi te mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye lɛpima kɛ. A lɛpima ndɛ: <A bɔɲma mɛkɔsu musu sɔbɛ mɛkɔn musu.>

*Kasi bɛɲgwa Yesus
(Lk 9 nɛ 14)*

¹⁸ Kɛ Yesus ma bɛɲɛ nyanɲgwɛ ɲgil te yi linja nyɛ kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ, bo sáɓikwɛ nyanɲgwɛ mbato kɛ ɲginɲɛ te yoru. ¹⁹ Wɛtɛ mɔ tɛdɣa mɛmbɔɲga nɲɔ kɛ kɛki nɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «Yekele, mbɛy hɛnɛ te yi wɛ ta kɛ kɛtɛ, mi ta bɛɲgwɛ wɛ.» ²⁰ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Bɛtonɲɔ nɛ mɛɲjɛmbi man, bɛnɔn sendi nɛ mɛtɔ man. Yasi wɛtɛ, *Mɔnɔ

mumɔ kinɛ mbɛy te yi nye yakama bokwɛ to kete na.»
²¹ Ɛ wɛtɛ mumɔ te ɛ bɔ sendi jekɛ wenɛ kɔ lɛpɛ nye nye nde: «Nyanɔwɛ Kumande, tikɔ mi, nɛ mi pa kɛ pumbu saɔmbɛ.»
²² Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus yɛnsa nye nye nde: «Bɛɔwɛ mi, tikɔ, nɛ bɛmun pumbu bɛmun ban.»

Yesus kɛ tɛmbidye mbuku (Mk 4; Lk 8)

²³ Kɛ kɔɔ mɛyasi mɛnɔri, ɛ Yesus kwɔ bɛndɔ landi, ɛ bɛjekɛ bɛnɛ bɛɔwɛ sendi nye.
²⁴ Semɔ semɔ, ɛ nyanɔwɛ mbuku kwɔ kɛ to nyanɔwɛ matɔ, ɛ mɛkumbo mɛmiyɛ landi, yinɔri Yesus nɛ kɛ jakɔ.
²⁵ Ɛ bɛjekɛ kɛ kɛ kɛki nɛ, jɛmɛ nye lɛpɔ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, jɔɔwɛ wusɛ, hɛ ta girɔ ndana.»
²⁶ Ɛ nye nje lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ botu bɛtɛ bɛ tiki tɛmɔ nɛ mbɛt kɛ yi Njambiyɛ baka, wunɛ gwɔki wɔ nɔɔ?»
 Ndana, ɛ nye nje tɛmɛ bama nɛ mbuku bɛnɛ nyanɔwɛ matɔ, ɛ yasi hɛnɛ yɔkwɛ bɛ wɛynatɛ nɛ sɛmyɛk.
²⁷ Ɛ sosu yan siyɛ nɛ hirek, ɛ bo lɛpɛ tandɛ yan nde: «Yɔkɔ ba kwalo mɔ te nda yi gba mbuku nɛ nyanɔwɛ matɔ wokuna nɛ nye kɔ?»

Yesus kɛ sɔɔɛ bɛya mɛsisin kɛ

yotu bɔɔ bɛmbam yiba (Mk 5; Lk 8)

²⁸ Kɛ Yesus ma sabiyɛ nyanɔwɛ matɔ kumɔ kɛ nɔɔnɛ te yɔru kɛ mɛnɛti

mɛ botu bɛ Gadara kɛ, ɛ bɔɔ bɛmbam yiba bɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisin kɛ yotu baka nje kɛ yɛnɛ. Bo pɔndu kɛ mɛɔguku kɛ mbɛy kɔmɛ bɔmɔ dikima pumbɔ bɛmun kɛ. Bo bɔ nda gɔɔɔ nɔmɔ, dɛtɛ kɔ mumɔ ti bɛ kɛ pɛsa pulɔ matɛ na.
²⁹ Ndana, ɛ bo kɛmbidya lɛpɔ nde: «Mɔnɔ Njambiyɛ, sinɛ wunɛ nɛ lɛpi te nda? Wɛ sɔɔ nɔɔ kɛ yotu su? 'Wɛ njɔki, nɛ wɛ nje tɛdye wusɛ mɛbɔnɛ piɔ te yi nɔɔmɔ ti pa yaka kɛ?»
³⁰ Yinɔri nyanɔwɛ kuru bɛabɛm bɔ kɛ dya, bo ti bɛ lɔndunatɛ nɛ bo na.
³¹ Ɛ bɛya mɛsisin nɔwɛta nɛ Yesus lɛpɔ nde: «Nɔɔ wɛ dɔdye wusɛ, kɛɔkɛ wusɛ kɛ kɛ kuru bɛabɛm bari, nɛ wusɛ kɛ nyin kɛ yotu yan.»
³² Ɛ Yesus lɛpɛ nye bo nde: «Wunɛ kɛn.»
 Ɛ bo dɔwɛ kɛ yotu bɛmbam bɛnɔri kɛ nyinɛ kɛ yotu bɛabɛm. Ɛ ndinɔɔlɛ kuru bɛabɛm siliyɛ kombɔ nɛ bɛya sokɔ nɛ bibibi bimbina kɛ nyanɔwɛ matɔ si gwe.
³³ Botu bɛtɛ bɛ bɔ kɛ bakidye bɛabɛm baka sɛdya kambɔ kumɔ dya, yekidye mɛyasi hɛnɛ te yi kwanɔnɛma kɛ. Bo jekima lɛpɔ yasi te yi dyanɔma kɛ yi botu bɛtɛ bɛ bɔ nɛ bɛya mɛsisin kɛ yotu baka.
³⁴ Ndana, ɛ ndinɔɔlɛ dya sutiye kɛ pɛ yi Yesus. Kɛ bɔmɔ ma kanɛ misi bɛnɛ nɛ nye kɛ, ɛ bo nɔwɛta nɛ nye nde, a kwɔn lɔndɔ kɛ mɛnɛti man.

Yesus ke kelo nde, wete mo

*jemti kēndi
(Mk 2; Lk 5)*

¹ Ke kōŋ te kē, ε Yesus bendε landi sabiyε nyanɔwe matō ne kōkō kē ke ŋgbak ŋgbak dya dɔyε. ² ε baŋa bomō sobε wete mō jemti metinεŋwe ke taŋ nje nō ke yenε. Ke Yesus ma beŋε gbate nde, bo tikima temō ne nye kē, ε nye lepe nye mō jemti nde: «Mōnmbe, we tī kambi yaŋa na, mεbeyō mō, mi ke tiko yo ne ŋgwete.» ³ Ndana, ε baŋa botu be ketina meyasi lepe ke moy temō yan nde: «Mbam kō ke gbuto gba ne Njambiyε!» ⁴ Yesus duwā metake man, ε nye lepe nde: «Keto ŋge yi wunε be ne beya metake ke moy metemō mun dete kē? ⁵ Ma nē lepinate nde: «Mεbeyō mō, mi ke tiko yo ne ŋgwete» nē lepinate nde: «Tema kendo,» kelna ŋge kwā jεwō ke njokate? ⁶ Dete, mi ta tedye wunε ndana nde, *Mōnō mumō ne deti te yi tiko mεbeyō me bomō ne ŋgwete ke to meneti.» ε nye nje lepō nye mō jemti nde: «Tema, boŋgō taŋ yō dukwe ke tū dɔ.» ⁷ ε mō jemti temε duwe kē tū dɔyε. ⁸ Ke ŋgil ma beŋε dete kē, ε bomō gwe wō budyate lukse Njambiyε, keto a nya bomō deti te yi kelo kwalō meyasi nda yite.

*Yesus ke tokε Matiyo
(Mk 2; Lk 5)*

⁹ Yesus nja tonɔidya kē mbombu, ε nye beŋε mbaŋa mbam nde Matiyo ke dɔyo ke mbey kome bomō diki gbo mōni garama kē. ε nye lepe nye nye nde: «Beŋwe mi.» ε nye temε beŋwe nye. ¹⁰ Ke ŋgimō te yi Yesus bā ke dɔyena ke tū Matiyo bene bejεke bene kē, ε baŋa budya botu be boŋna mōni garama nē baŋa botu be mεbeyō nje dɔyena bene bo. ¹¹ Ke *Befariŋε ma beŋε dete kē, ε bo lepe nye bejεke bene nde: «Keto ŋge yi masa wun dɔyena bene botu be boŋna mōni garama nē botu be mεbeyō kē?» ¹² Yesus wokuma yasi te yi bo lepima kē, ε nye yeŋsa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundō weynate baka sā ne nje mō nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kōne baka. ¹³ Ma dete, wunε kwāŋ, nē wunε jēka biye to lēpi ke yi Njambiyε lepe nde: «Yo gwena ŋgwete besō yi mi jaye, yeti wona benyamō kelō ne sadaka na.» Yo nde, mi ti njāki nje jεba ŋgben bomō na, mi njāki nje jεba botu be mεbeyō.»

¹⁴ Wete yesō bejεke be Jan nja ke yi Yesus lepō nye nye nde: «Sine *Befariŋε ke diki kiyō medye yī kanō ne Njambiyε. Ma keto ŋge yi bejεke te bo ti kēl sendi dete kē?» ¹⁵ ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «'Besō be mbam te ε kele gwaki kō yakama jaba ka ke ŋgimō te yi nye ndi kete bene bo kē? Ko na. Ma ŋgimō ta dɔyā yi bomō ta

sonɛ nɛ nyɛ kɛ mɛbɔ man. Yo kɛ ɲgimɔ te yite yi bo ta kiyo mɛɖye yey.

¹⁶ «Mumɔ ti bɔɲ pɛl jɔnɔ lambɔ nje datɔ nɛ lambɔ te yi ma butɔ kɛ na. Kɛto ɲgɛ yo kelna ɖete, pɛl jɔnɔ lambɔ mǎ nyukute njombute, ɔ bɛɲa, nyal te mǎ nje ɖɔkɔ kwɔ to te. ¹⁷ Sendi, mumɔ ti sɔpita jɔnɔ menjam nyɛ kɛ bɔru mɛmbɛ na. Kɛto ɲgɛ yo kelna ɖete, mɛmbɛ mǎ posiyɛ nyiɲɛ siri, menjam mǎ si dɛndila nɛ menɛti. Yasi wɛtɛ, bo sɔpita jɔnɔ menjam nyɛ kɛ jɔnɔ mɛmbɛ. Komɛtɛ, menjam nɛ mɛmbɛ tɪ yambile na.»

Yesus kɛ womiyɛ wɛtɛ mɔnɔ ɲgɔndu.

Wɛtɛ nyari kɛ kpokɛ numbu

*lambɔ Yesus
(Mk 5; Lk 8)*

¹⁸ Yesus bǎ ndi kɛ lɛpina ɖete nyɛ bo kɛ, yaka nɛ wɛtɛ kum kɛ ɖya nje kuse mɛbɔɲ kɛ mbɔmbu wenɛ lɛpɔ nyɛ nyɛ ndɛ: «ɲgɔndu wombɛ gwɔ ndana ndana, ko ɖete, inɔ kase bo kɛ yotu nɛ, na ju.» ¹⁹ ɛ Yesus tɛmɛ bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ bɛɲgwɛ nyɛ. ²⁰ Ndana, ɛ wɛtɛ nyari yi mɛkiyo bǎ kɛ lekwe nyɛ kɛ mɛsɛw kamɔ jɔ yɪbǎ kɔ pɛsa nɛ kɔɲ Yesus kpokɛ numbu lambɔ nɛ. ²¹ Nya kɔ kelma ɖete, kɛto a ɖikima lɛpɔ kɛ mɔy tɛmɔ nɛ ndɛ: «ɲgɛ mi kpokɛ ndi gbɛla numbu lambɔ nɛ, kɔn mbɛ ta siyo.»

²² ɛ Yesus yɛɲsa bɛɲɛ nyari lɛpɔ ndɛ: «Mɔnmbɛ, wɛ tɪ kambɪ yaɲa na, tikina tɛmɔ te yi wɛ nɔ kɛ jɔɲgwa wɛ.» ɛ kɔn nyari siyɛ ndi kɛ kiya mbɛy.

²³ Yesus ɖyanɲma kɛ tɪ kum kɔ bɛɲɛ bɔmɔ kɛ tɪ mbule, dolɔ sendi ɲgil nɛ ho. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: ²⁴ «Wunɛ siki pundɔ, mɔnɔ ɲgɔndu kɔ tɪ gwe na, a kɛ jakɔ.» Yasi wɛtɛ, ɛ bo nyɛtɛ nyɛ. ²⁵ Kɛ bo ma si punjɛ bɔmɔ kɛ, ɛ Yesus nyiɲɛ tɪ kɛɲjɛ bo biyɛ nɛ mɔnɔ ɲgɔndu kɛ bo, ɛ nyɛ tɛmɛ. ²⁶ ɛ kasi te nyanɔ kɛ ndiɲgɛlɛ poku mɛnɛti mɛtɛ hɛnɛ.

Yesus kɛ sidyɛ mɛkɔn mɛ

budya bɔmɔ

²⁷ Kɛ Yesus ma tɛmɛ komɛtɛ yɪ kwɔ kɛ, ɛ bǎɲa botu bɛtɛ bɛ nɛ ɖɪbina misi baka yɪbǎ kandɛ bɛɲgwa nɛ kɔɲ nɛ kɔɲ kɛmbidya lɛpɔ ndɛ: «Mɔnɔ Davit, gwakɔ ɲgwɛtɛ wusu.» ²⁸ Kɛ Yesus ma nyiɲɛ tɪ kɛ, ɛ botu bɛtɛ bɛ nɛ ɖɪbina misi bɛnɔri nje kɛ kɛki nɛ, ɛ nyɛ diyɛ bo ndɛ: «'Wunɛ kɛ tiko tɛmɔ ndɛ, mi yakama kelɔ yasi te yi wunɛ diyɛ kɛ?» ɛ bo yɛɲsa ndɛ: «ɪ, Nyangwɛ Kumandɛ.» ²⁹ Ndana, ɛ Yesus kpokɛ misi man lɛpɔ ndɛ: «Mɛyasi kɛlnangwɛ kɛ yotu yun bɛɲgwɛ ndi tikina tɛmɔ te yi wunɛ nɔ kɛ.» ³⁰ ɛ misi man butuna. ɛ Yesus kombilɛ lɛpɔ nyɛ bo ndɛ: «Kpɛ, mumɔ tɪ dukwɛ yasi te yi kwɔɲnama

ké na.» ³¹ Ko dɛte, ke bo ma pundɔ ndi yan dɛke ké, ε bo lapidye kasi Yesus ke ndingele meneti mete hene.

³² Ke ngimo te yi bo ba ke kwɔ ké, ε baɲa bomɔ nje ne wete mbam ε ba ne beya sisin ke yotu ko ke yi Yesus. A ti diki tapita na. ³³ Ke Yesus ma si soɲe beya sisin ke yotu ne ké, ε nye kande ndapi. ε bomɔ ngbakima lepo nde: «Ko njel yasi nda yike ti pa beɲna ne toru ke kando Isarayel na.» ³⁴ Yasi wete, ε *Befarisɛ lepe nde: «Yo *Kum beya mesisin nye nye deti te yi soɲe ne beya mesisin ke yotu bomɔ.»

³⁵ Yesus kendima linje nyaɲgwe medya nè monɔ medya hene. A dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyε ke membanjo mewesidya me Beyuden, pele Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyε, sidye kwalɔ mekɔn nè kwalɔ mekɔsu hene ke yotu bomɔ. ³⁶ Ke nye ma kaɲe misi beɲe budya ngil bomɔ ké, ε nye gwe ngwete yan budyate, keto bo ba ke jaba, yotu ne pute nda besam bete be kine mɔ bakidya yan baka. ³⁷ Dete, ε Yesus lepe nye bejεke bene nde: «Budya nyambi ma dɛto ke ngwan, ma botu be mesay ti buyɔ na. ³⁸ Dete, wune ngwɛtanɲwe ne sa ngwan nde, a kɛnjikwe botu be mesay, né bo kè wesidye nyambi ne.»

Yesus ke tomɔ bejεke kamɔ jo yiba

kenje kè lepina Kimɔ Tom (Mk 6; Lk 9)

¹ Ke kɔɲte, ε Yesus jeba bejεke bene kamɔ jo yiba, nye bo deti te yi soɲe beya mesisin ke yotu bomɔ, sidye kwalɔ mekɔn nè kwalɔ mekɔsu hene. ² Medino me botu be tomun be Yesus kamɔ jo yiba ke: Bosate Simɔn te yi bo jeba sendi nde Piyer ko bene ndambi wene Andere bu Jak te monɔ Sebede bene maɲ wene Jaɲ. ³ Yo ne Filip nè Bartelemi nè Tomasi nè Matiyo te mɔ boɲna moni garama nè Jak te monɔ Alfe bu Tade. ⁴ Yo sendi ne Simɔn te mɔ meneti me Kanan nè Yudas te mɔ dyari Iskariyot. Yo nye dyanɲgwe Yesus.

⁵ Yesus tomma botu baka kamɔ jo yiba kite bo lepo nde: «Kpe, wune ti ken ke yiɲa mekando na. Wune ti nyiɲa sendi ke medya me botu be Samari na. ⁶ Wune kpál kè ke kando Isarayel ke yi besam bete be ma dimbiye baka. ⁷ Wune pɛla kè nɔ nye bomɔ nde: <*Kando te yi kwey ma wuta.> ⁸ Wune sidyikwe mekɔn me bomɔ. Wune kɛl nde, bemuɲ wòmkwε, kelɔ sendi nde, yotu botu be ndoko bɛki ne kpelen. Wune sɔɲa beya mesisin ke yotu bomɔ. Bo nya wune meyasi gbɛlate, dɛte wune nyɛki sendi ne gbɛlate. ⁹ Wune ti boɲ ko lor ko sumba ko monɔ lito moni bakidye ke

jon dʒyun na. ¹⁰ Wunε tɪ biya ko kɔbiye kwɔ nɔ ko lambɔ yɪba ko nakala ko yiɲa kum jeti ke ʃɔ na, keto mɔ mesay yâkanɟwε dʒye nduku mesay mεnε. ¹¹ Dya hεnε te yi wunε ta dʒɔ kete, wunε pân pa diyε, simande wεtε mɔ te ε jaye mesay mun ε yakama ʃy wunε kimɔte kɔ kete, nè wunε yâki ndi ke mbey ne kumɔ ke ɲgimɔ te yi wunε ta kwɔ ké. ¹² Komε wunε ta nyɲε tɔ te ké, nè wunε nyên ʃotu ʃe tɔ lɛpɔ nde, tete njâki ke yan. ¹³ Nɟε ʃɔ yaka ne tete yi wunε lɛpima nɔ ké, nè yo njâki gbate ke yan. Ma ɲɟε ʃɔ ti yaka nɔ na, nè yo yôkwε kè pε yun. ¹⁴ Nɟε ʃε nde, ke yiɲa tɔ ho ke yiɲa dʒya ʃomɔ tɪ ʃy wunε kimɔte ho wokɔ mɛlɛpi mun na, nè wunε pûndu ke tɔ te ho dʒuwε ke dʒya te. Nè wunε kûtu ɲgbutu tɔ te ho yi dʒya te sonɟε ke mekol mun yɪ tedʒye nde, ʃɔ kelma ʃeyate. ¹⁵ Gbakasi yi mi lɛpε nye wunε ké: Ke yesɔ pɛsina jɔsi, pɛsina jɔsi ʃotu ʃe dʒya te ta dɛtɔ kwɔ yi ʃotu ʃe *ʃɔdɔm nè *Gɔmɔr.

Yesus nde, ʃotu ʃe tomun ta

sanɟwa ne mɛbɔne

¹⁶ «Nε ʃêɲa, mi ke tomo wunε kenɟε nda ʃesam ke njoka ʃenɟwεy. Wunε dʒiy ne sɔsɔ nda ʃekwε, ʃε weyna ʃomɔ nda ʃepepɔ. ¹⁷ Wunε dʒiy ne sɔsɔ ne ʃomɔ, keto ʃɔ ta ʃy wunε kanɟε nye ʃotu ʃe pɛsina jɔsi. Bo ta njurɔ wunε

ne njambala ke membanjo mɛwesidʒya man. ¹⁸ Bo ta ʃy wunε kè nɔ ke mbɔmbu ʃekum nè ke mbɔmbu ʃekumande keto mbe, nè wunε lɛpi yasi te yi wunε ʃɛɲma nè yi wunε duwɔ ke kasi mbe ké nye ʃɔ, lɛpɔ sendi nye ʃotu ʃete ʃe yeti ke duwε Njambiye ʃaka. ¹⁹ Ma komε ʃɔ ta ʃy wunε kè nɔ ke mbɔmbu yan dɛte ké, wunε tɪ gwaki kan wo yotu nda yi wunε ta lɛpina nɔ, ho gwe kan ke yasi te yi wunε ta lɛpɔ ké na. Keto yasi te yi wunε ta lɛpɔ ké, yo Kimɔ Sisiɲ ta nye wunε yo ke numbu ke kiya mbey. ²⁰ Keto ko yeti wunε ta tapita na, yo Sisiɲ te yi Sanɟwε wun ta tapita ne nje yun. ²¹ Man ta dʒyanɟwε man wεnε nye ʃomɔ, nè ʃɔ wo nye. Sanɟwε ne mɔnɔ ta kelɔ sendi dɛte ne mɔnɔ wεnε. Bɔmbɛsike ta lɔ dʒambi sunɟwε ne ʃesanɟwε ʃan nè ʃenyanɟwε ʃan dʒyanɟwε ʃɔ nye ʃomɔ, ʃɔ má wo ʃɔ. ²² Bomɔ hεnε ta ʃenɔ wunε keto dʒino dʒyembε, ma mɔ te ε ta dʒisima kelɔ tin kumɔ ke signate kɔ ta jɔ. ²³ Nɟε ʃɔ tedʒye wunε mɛbɔne ke wεtε dʒya, nè wunε kâmbi ʃombɔ kè ke mbanɔ. Gbakasi yi mi lɛpε nye wunε ké: Wunε tɪ sidʒye linɟe mɛdʒya hεnε ke ndiɲɟεlε mɛnɛti mε Isarayel kinε nde, *Mɔnɔ mumɔ dʒyân na.

²⁴ «Mɔ te ε jεke yasi kɔ tɪ kwɔ yekele wεnε na. Sendi, mɔ mesay tɪ kwɔ masa wεnε na. ²⁵ Nɟε ʃɔ kele ne mɔ te

ε jekε yasi kɔ nda yi ƒo kele ne yekele wene, yite kimote ke yi jekε te. Sendi, nge ƒo kele ne mɔ mesay nda yi ƒo kele ne masa wene, yite kimote ke yi mɔ mesay te mbete. Ma nge ƒo jeba sɔ tɔ nde *Belsebul, 'ƒo ta nje lepɔ nde nge sunɔwe ne ƒotu ƒe tɔ dyene? ²⁶ Dete, wune tɔ kambi ƒotu ƒete ƒe kele ƒeya yasi sunɔwe ne wune kε na, keto kine yaɔa te yi ƒiye ke sɔ ta ƒiyo kine pundo puye na. Sendi, kine yaɔa te yi ƒiye sɔfyate ta ƒiyo nde, ƒomɔ tɔ duwe na. ²⁷ Yasi te yi mi lepe nye wune ke mɔy yitul ne tu, wune lɛpi yo ke puye ne yesɔ. Yasi te yi ƒo lakidya lakidyanɔwe nye wune ke metɔ, wune ƒɛndi metosiyɔ pele yo ne gbololo. ²⁸ Wune tɔ kambi ƒotu ƒete ƒe yakama wo membundo kine ƒe ne ƒeti te yi wo sendi sisin na. Yasi wete, wune kpɔl kambɔ yɔkɔ ε yakama girise sisin nɛ membundo ke ƒite te yi ti ƒim kε. ²⁹ 'Bo ti ƒyanɔwe ka ƒɛngiri yiba sisi wete na? Ko ƒete, kine wete ne wete ke njoka yan ke balɔ ke meneti yambile kine nde, Saɔnɔwe wun dɔkwe na. ³⁰ Ko nyinɔ to yun, Njambiyε ke duwe ƒuyote. ³¹ Dete, wune tɔ kambi yaɔa na. Wune sulnate ke misi me Njambiyε kwɔ ƒudya ƒɛngiri. ³² Yo nde, mumɔ hene ε jaye mi ke mbɔmbu ƒomɔ, mi ta jaye sendi nye ke mbɔmbu Saɔnɔwe te ε ƒiye ke kwey kɔ. ³³ Ma mɔ te ε seɔe mi ke mbɔmbu

ƒomɔ, mi ta seɔe sendi nye ke misi me Saɔnɔwe te ε ƒiye ke kwey kɔ.

³⁴ «Wune tɔ taka nde, mi njaki nje nye tete ke meneti maka na. Mi ti njaki nje nye tete na, yasi wete, mi njaki ne kafa. ³⁵ Keto mi njaki ƒake njoka mɔnɔ ƒene saɔnɔwe, ƒake njoka mɔnɔ nyari ƒene nyanɔwe, ƒake sendi njoka njari ƒene mbambɔ ε nyari. ³⁶ Sendi, ƒyambi ta wule ndi ke tɔ mumɔ sunɔwe ne nye. ³⁷ Mɔ kwadye saɔnɔwe ho nyanɔwe kwɔ mi, mɔ te ti yaka ƒe mumɔ wombe na. Sendi, mɔ kwadye mɔnɔ wene ε mbam ho ε nyari kwɔ mi, mɔ te ti yaka ƒe mumɔ wombe na. ³⁸ Nge mumɔ ti sobe kroa ne ƒɛnɔwe ne mi, mɔ te ti yaka ƒe mumɔ wombe na. ³⁹ Mɔ te ε ta ƒakidyε jonɔwe ƒyene ne nɔgom nɔgom kɔ ta ƒimbidye yo, ma yɔkɔ ε ta ƒimbidye jonɔwe ƒyene keto mbe kɔ ta kpalɔ ƒe ne yo.

⁴⁰ «Mɔ ƒy wune kimote, mɔ te ƒɔn mi. Ma mɔ ƒy mi kimote, a ƒɔn Mɔ te ε tomma mi kɔ. ⁴¹ Mɔ ƒy mɔ punja melepi me Njambiyε kimote, keto a duwɔ nde, nye mɔ punja melepi me Njambiyε, mɔ te ta ƒe sendi ne sol te yi ƒotu ƒe punja melepi me Njambiyε ta ƒe nɔ kε. Sendi, mɔ te ε ƒy nɔnɔ mumɔ kimote, keto a duwɔ nde, nye ne nɔnɔ, mɔ te ta ƒe sendi ne sol te yi nɔnɔ ƒomɔ ta ƒe nɔ kε.

42 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mò te ε ta bu ko ndi gbela pelo te móròku nye mbanja monosike, keto mono te jeké wombe, mò te tí kòpò sol ne na.»

11

Jan ke tomò bejeki bene

*kenje ke yi Yesus
(Lk 7)*

1 Ké Yesus ma si lepo meyasi menòri nye bejeki bene kamò jò yiba ké, ε nye teme womete kwà, na kè tedye bomò melepi me Njambiyé, pele sendi Kimò Tom ne ke nyangwe medya mete yi meneti mete.

2 Jan diyma ke tų jòbò wokò nda yi bomò dikima yekidye meyasi mete yi *Krist dikima kelò ké. ε nye tome banja bejeki bene kè diyé ne nye nde: 3 «Wé ka mò te ε bą nde, a njáki kò, ho wuse ládya mbanja dele?» 4 ε Yesus yenja nye bo nde: «Wune yòkwe nè wune yékidya yasi te yi wune wokuma nè yi wune bejema ké nye Jan. 5 Botu bete be ne díbina misi baka me ke beje yasi. Botu be ndembil me ke kendo lalé ne ngben. Baka be ne ndoko baka me ne yotu ne kpele. Botu bete be ne díbina metò baka me ke wokò pẹ. Bemun ke womiyé. Bo ke lepo sendi Kimò Tom nye buka bomò. 6 Mò te ε ta diyo kine jòsidye kelò yija beya yasi keto mbe kò ne mesosa.»

7 Ké ngimò te yi bejeki be Jan bą ke kwà ké, ε Yesus kande lepina meyasi ke kasi Jan nye ngil bomò nde: «Ké yi wune kà nò ke konjor ké, wune kén kè beje yasi te nda? 'Wune kén ka kè beje njoy te yi pupò wumbidye ké? 8 Ma wune ma kén kè beje yasi te nda gbate? 'Wune kà kè beje mbanja mumò ne kpasa melambo ke yotu? Yo nde, botu bete be leje kpasa melambo dete baka jónnangwe ndi ke ndoko bekumande. 9 Ma wune ma kén gbate kè beje nda? 'Wune kén kè beje mò punja melepi me Njambiyé? I, mi ke lepo nye wune nde: Nye mò punja melepi me Njambiyé gbate gbate, ma yasi wete, a kwanma yite. 10 Yo nye yi bo ketima kasi ne ke mekana me Njambiyé nde: <Beja, mi ke kande tomò mò tomun wombe ne wé, na kè kandi kombile nje tike wé.> 11 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Kine mumò wete ne wete ε jadya wule ke moy nyari kwanma Jan te mò tòpuna bomò ke móròku na. Ko dete, njena mumò ke *Kandò te yi kwey kwà nye. 12 Kande ke ngimò te yi Jan te mò tòpuna bomò ke móròku kandima ne pelna Kimò Tom Njambiyé kumò ndana Kandò te yi kwey ke sangwa ne detina mesungwa. Ma yo botu bete be lų to gòsò yo ne tin hene baka bu yo. 13 Ma botu be punja melepi me Njambiyé hene nè membonga mete yi

Moyisi ketima ké lepima kasi Kando te, yite Jan ti pa kande lepimate yene na. ¹⁴ Nge wune kwadye wokó to yasi te yi mi lepe ké, yo nde, Jan nye Eli te yi bo dikima lepó nde, a ta nje kó. ¹⁵ Mò te é ne metó te yí wokó ne pé, na woku.

¹⁶ «Ma, mi ta yekó ba botu be ngimó te yókó ne be nda? Bo nda bonosike te be diyé ke babal, baka má lepó kenje besó nde: ¹⁷ <Wuse tonma mbule nye wune, wune kine bólo na. Wuse jembima mejembi mé sòj nye wune, wune kine lelo na.> ¹⁸ Dete sendi, Jan njá. Medye, a ti dyáki. Menjam, a ti hóbiya. Ke kòjte, bomó nde: <A ne beya sisiñ ke yotu.> ¹⁹ Ndana *Mónó mumó njá. Medye, a ke dye. Menjam, a ke hóbiye. Ke kòjte, bomó nde: <Ne bêña ndi nyanḡwe mó medye nè nyanḡwe mó hóbiya menjam te yókó, só ne botu be bonna moni garama nè botu be mebeyó.> Yasi wete, dyanó Njambiyé gbate ne ngben. Yo ke beña dete ke mekele mete yi dyanó te kele ké.»

Yesus ke ndeya

baña bomó

²⁰ Ndana, é Yesus kande ndeyna botu be medya mete yi nye kelma suló nyanḡwe mekele ke yan baka, keto bo ti yensa temó na. A lepima nde: ²¹ «Wune botu be Korasin, mebóne ta baló ke to yun! Wune botu be Betsayda, mebóne ta baló

sendi ke to yun! Keto má beki nde, nyanḡwe mekele mete yi kelnama ke medya mun ké ma kelnanḡwe ke Tir nè Sidón, ma botu bete yensama temó njombu yana leñe mesanduku kutudye mesu mé díte ke yotu. ²² Yori yi mi lepe nye wune nde: Ke yesó pesina josi, pesina josi te yun ta lan detó kwá yi Tir nè Sidón. ²³ Ma wune botu be Kapernawum, 'wune táka ka nde, bo ta bendidye wune kumó kwey? Ko na, bo ta kpalo pidye wune kumó ke dya bemun. Keto má beki nde, nyanḡwe mekele mete yi kelnama ke yun ké ma kelnanḡwe ke *Sódóm, ma Sódóm ndi kete kumó muka. ²⁴ Yori yi mi lepe nye wune nde: Ke yesó pesina josi, pesina josi te yun ta lan detó kwá yi Sódóm.»

Yesus nde, yo nye nye

bomó mewedya

²⁵ Ndi ke kiya ngimó te yite é Yesus lepe nde: «Mi ke lukse we Da, Kumande dyobó nè meneti, keto we sófya meyasi mete ne botu be dyanó, sófye sendi ne botu be duwá yasi kpalo nje punje yo nye gbela bonosike. ²⁶ I Da, mi ke lukse we, keto we kwadya nde, meyasi kwânḡwe dete. ²⁷ Sañmbe nya mi meyasi hene. Mumó wete ne wete yeti ke duwe Mónó na, soñe ndi Da. Sendi, mumó wete ne wete yeti ke duwe Da na, soñe ndi *Mónó nè mó te yi Mónó kwadye punje yo nye

nye kɔ. ²⁸ Wunɛ njâki ke yembe, wunɛ bomɔ hene be ma si kato ne sobuna dītina memapi, mi ta nye mbe wunɛ mewedya. ²⁹ Wunɛ jâya *mapi te yi mi sobidye wunɛ ké, beŋgwe mi kelo yasi te yi mi lepe nye wunɛ ké, jaye sendi meyasi mete yi mi tedye wunɛ ké, keto mi weyna mumɔ, mi sendi ne kimɔ temɔ. Dete, metemo mun ta diyo gbate ne te, ³⁰ keto mapi te yi mi sobidye wunɛ ké kimote ke yun. Sendi, yasi te yi mi sobidye wunɛ ké deke ne hesem.»

12

Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba

(Mk 2; Lk 6)

¹ Diyo ké, ε Yesus bene bejeki bene kwa kè ke moy menḡwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ké. Yo ba ke yeso *Saba. Bejeki ba ke gwe nja, ε bo nye bo ke lekina meto mete dye. ² Ke *Befarisɛ ma beje dete ké, ε bo lepe nye Yesus nde: «Beja ndi, bejeki bo ke kelo yasi te yi membonḡa musu kidye nde, mumɔ ti kel ke yeso Saba ké.» ³ Yasi wete, ε Yesus yeŋsa nye bo nde: «Yite nde, wunɛ ti pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwɔ nja bene botu bene ké? ⁴ A nyinma ke mbanjo Njambiyɛ, bu memampa mete yi diye ke mbanjo Njambiyɛ ké dye bene botu bene.

Yo ti be nde, gbela mumɔ dyâki na, ko nye Davit ko botu bete be ba ke njon ne baka. Yo ba nde, ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ bepo yâkanḡwe dye yo. ⁵ Yite nde, wunɛ ti tole ke membonḡa mete yi Moyisi ketima ké nde, botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ yeti ke jeso mbonḡa te ε lepe kasi Saba ké na? Bo ke kelo mesay lala ke moy mbanjo Njambiyɛ ke yeso Saba. Ma ko dete, Njambiyɛ yeti ke ndeye bo ke yite na. ⁶ Ma mi ke kombile lepo nye wunɛ nde: Yo ne wete mumɔ waka ε kwanma mbanjo Njambiyɛ. ⁷ Wunɛ ma dukwe biye to lepi ke yi mekana me Njambiyɛ lepe nde: «Mi kwadyikwe gwena ḡgwete besɔ, yeti nyena sadaka te yi mumɔ nye mi ké na.» Wunɛ má dukwe lepi te, ma wunɛ yeti ke lepina beyate sunḡwe ne botu bete be ti kele yinḡa beya yasi na. ⁸ Keto yo mi *Mɔno mumɔ diye ne yeso Saba.»

Yesus ke sidye jemti wete mbam

ke yeso Saba

(Mk 3)

⁹ Ke konḡe, ε Yesus teme kwa kè ke mbanjo mewesidya man. ¹⁰ Wete mbam ba womete, bo ne ma jeme be ne fengelen. ε baŋa bomɔ diye Yesus nde: «Membonḡa ke jaye ka nde, mumɔ sidyikwe kon mumɔ ke yeso *Saba?» Bo diya dete yi tulo ne numbu ne

yí lẹ̀pọ̀ nde, a kelma yinḡ beya yasi. ¹¹ Ɛ nye yenḡsa nye ƒo nde: «Iḡge mbanḡa mumo ke njoka yun ƒe ne ndanḡa nya sam wene, ḡge sam te ƒale ke moy ƒelo ke yeso Saba, mo te nda má dḡiyọ́ kiné ƒiye nye saƒe ko? ¹² 'Yite nde, mumo tí kwá ka nya sam menḡa gomay na? Dete, membonḡa ke jaye nde, mumo káma jakoso ke yeso Saba.» ¹³ Ndana, Ɛ nye nje lẹ̀pọ̀ nye mbam ko nde: «Sambila ƒo.» Ɛ nye sambile ƒo te, Ɛ yo yokwe ƒe lalé nda ƒo te yoru. ¹⁴ Ɛ *Befariḡe punde kè kelo kutu yí sa nje nda yi ƒo yakama wo ne Yesus ké.

¹⁵ Ke nye ma duwe ƒete ké, Ɛ nye kwá londọ́ womete. Nyangwe ḡgil bomo ƒenḡwa nye, Ɛ nye jonḡwe ƒotu ƒe kon hene. ¹⁶ Yasi wete, a lepima nye ƒo nde, kpe, ƒo tí dyanḡwe dḡino dḡyene nye bomo na. ¹⁷ Yo nde, meyasi kelnangwe ƒete yí tonḡe ne melepi mete yi mo punja melepi me Njambiyé lepima ké. Njambiyé lepima kwanḡdye ke numbu Esayi nde: ¹⁸ «Ne ƒeḡa, yoko mo mesay wombe yi mi tokuma ko, mi ke kwadye nye ƒudḡate, temo mbe ƒiyima nye. Mi ta nye Sisiḡ mbe ke yotu ne. A ta lẹ̀pọ̀ ḡgbenḡ mekele membe nye mekando mete ƒe yeti ke duwe mi ƒaka. ¹⁹ A tí lombidḡya ƒene mumo ho ƒama na. Mumo tí woko men ne ne ƒoku menje yi kè

no na. ²⁰ A tí leke soḡ te Ɛ ma nimbo ko na, ho dḡimo lambo te Ɛ ndi ke ƒiye ko na. A ta kelo ƒete kumo nde, kelna yasi ne ḡgbenḡ nám meneti maka. ²¹ Dete, mekando me ƒotu ƒete ƒe yeti ke duwe mi ƒaka ta ƒe ne ƒiƒina temo ke yene.»

Kasi lepina lepi gbutu sunḡwe

*ne Kimọ́ Sisiḡ
(Mk 3; Lk 11)*

²² Bo nḡa ƒu wete mbam te Ɛ ƒa ne wete beya sisiḡ ke yotu ko nje no ke yi Yesus. A tí ƒe ke ƒenḡe yasi ho tapita na. Ɛ Yesus jonḡwe nye, Ɛ nye kande ndapi, ƒenḡe sendi yasi. ²³ ḡgil bomo hene ḡgbakimama, Ɛ ƒo diki lẹ̀pọ̀ nde: «'Yoko yeti gba Mono Davit na?» ²⁴ Ke *Befariḡe ma woko kasi te ké, Ɛ ƒo lẹ̀pe nde: «Mbam ko soḡa beya mesisiḡ ke yotu bomo ne gba ƒeti te yi *Belsebul te *Kum beya mesisiḡ.» ²⁵ Yesus duwá metake man, Ɛ nye lẹ̀pe nye ƒo nde: «Iḡge kiya kando wete ƒaka ke ƒembe lḡ dḡambi tande yan, ƒo ta yanḡile kando te. Sendi, ke kiya ƒotu ƒe nyangwe dḡa ho ƒotu ƒe kiya tu wete ƒaka ke ƒembe lḡ dḡambi tande yan, dḡa te ta tika wele, ho moy tu te tí kè mbombu na. ²⁶ Ke *Satan yenḡsa yotu kpalọ́ dḡudḡe Satan, 'yite a tí si ƒake yotu ne na? 'Ma yite kando dḡyene ma nje kè mbombu nan? ²⁷ ḡge ƒe nde, mi soḡa mbe beya mesisiḡ ke yotu bomo

ne deti te yi Belsebul, ma botu bun sɔŋa yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne nguru wan ta jɔse wune nɛmɛnɔ. ²⁸ Ma nge be gbate nde, mi sɔŋa mbe beya mesisin ke yotu bomɔ ne deti te yi Sisin Njambiyɛ, yite tɛɖya nde, *Kando Njambiyɛ me ke njoka yun. ²⁹ 'Mumɔ yakama nyinɛ ka ke tɔ wɛtɛ ngabolo mbam, wɛnjile meyasi mɛnɛ kinɛ pa kande biye nye wotɔ na? Yo nde, nge nye si kande wotɔ nye, a mɔ nje wɛnjile meyasi me tɔ dyenɛ yey. ³⁰ Nge mumɔ ti be ke kɔŋ mbe na, mɔ te ke lɔ dyambi ne mi. Sendi, nge mumɔ ti kwadyɛ wesidyɛ yasi sine nye na, mɔ te ke wanjɔ. ³¹ Dete, mi ke lɛpɔ nye wune nde: Njambiyɛ yakama tiko bomɔ ne ngwɛtɛ ke beya yasi hɛnɛ te yi bo kele nɛ ke lɛpi gbutu hɛnɛ te yi bo lɛpɛ sunɔwɛ ne nye kɛ. Ma ndi nde, nge mumɔ lɛpɛ lɛpi gbutu sunɔwɛ ne Kimɔ Sisin, ko Njambiyɛ tɔ tiko mɔ te ne ngwɛtɛ na. ³² Nge mumɔ lɛpina beyate sunɔwɛ ne *Mɔnɔ mumɔ, Njambiyɛ yakama tiko nye ne ngwɛtɛ. Ma nge mumɔ lɛpina beyate sunɔwɛ ne Kimɔ Sisin, Njambiyɛ tɔ tiko mɔ te ne ngwɛtɛ, ko ke ngimɔ te yɔkɔ ko ke ngimɔ te yi ta nje kɛ na.»

Kasi kimɔ jɛti nɛ beya jɛti

³³ «Bo lɛpi nde: Yɔkɔ kimɔ jɛti, kome nye wume kimɔ mbumɔ. Bo lɛpi sendi

nde: Yɔkɔ beya jɛti, kome nye wume beya mbumɔ, kɛto bo dɔkwe jɛti wule ke mbumɔ te yi nye wume kɛ. ³⁴ Wune mbo yeri, beya bomɔ nda wune, ne ta kelɔ nan yɔ lɛpɔ ne kimɔ meɛpi? Yo nde, numbu pɔnjukwe meyasi meɛte yi tonde ne ngbɛŋ ke mɔy temɔ mumɔ kɛ. ³⁵ Kimɔ mumɔ kɛl kimɔ mekele wule ke kimɔ meyasi meɛte yi diyɛ ke temɔ ne kɛ. Ma beya mumɔ kɛl beya mekele wule ke beya meyasi meɛte yi diyɛ ke mɔy temɔ ne kɛ. ³⁶ Ma mi ke kɔmbile lɛpɔ nye wune nde: Ke yesɔ pesina jɔsi bomɔ hɛnɛ ta yɛnsa ke meɛpi me tum hɛnɛ te yi bo lɛpima kɛ. ³⁷ Yo nde, wɛ ta kaɔ ho balɔ lɛpi wule ke yasi te yi wɛ lɛpima kɛ.»

Befarisɛ ke diyɛ yinɔ meyekambiyɛ

(Lk 11)

³⁸ Ndana, ɛ baŋa botu be tɛɖya mɛmbɔŋga nɛ *Befarisɛ bu lɛpi lɛpɔ nde: «Yekele, hɛ ke kwadyɛ nde, kelɔ wɛtɛ meyekambiyɛ, nɛ wuse bɛŋ.» ³⁹ ɛ nye yɛnsa nye bo nde: «Beya botu be ngimɔ te yɔkɔ be yeti ke wokuna ne Njambiyɛ baka ke diyɛ wɛtɛ meyekambiyɛ. Ma ko bo tɔ tɛɖye bo wɛtɛ meyekambiyɛ na, ndi yike yi ma dyɔŋ Yonas te mɔ punja meɛpi me Njambiyɛ kɛ. ⁴⁰ Yo nde, ndi nda yi Yonas kwanɖya meyesɔ yitati nɛ mɛtu yitati ke mɔy nyangwɛ njanjɔ, dete sendi,

*Mw̄nɔ mwm̄ɔ ta kwanɔdye meyesɔ yitani n̄e metu yitani ke m̄oy meneti. ⁴¹ Dyobɔ Njambiyɛ ta p̄esɔ j̄osi k̄e, botu be Ninive ta tem̄e ke mbombu botu be ngimɔ te yɔkɔ p̄esɔ j̄osi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto bo, botu be Ninive yensama yan tem̄ɔ kom̄e Yonas pelma yasi te yi Njambiyɛ lepima k̄e nye bo. Ma ndana waka, m̄ɔ te e kwan̄ma Yonas k̄ɔ kete. ⁴² Ke yesɔ p̄esina j̄osi te nya te e b̄a kumande ke Seba k̄ɔ ta tem̄e ke mbombu botu be ngimɔ te yɔkɔ p̄esɔ j̄osi yan tedye bo nde, bo balma lepi, keto a temma ne londunate ne mb̄i ke njena meneti ȳi nje woko lepi te yi b̄a tondunate ne dyano ke numbu Salom̄ɔn k̄e. Ma ndana waka, m̄ɔ te e kwan̄ma Salom̄ɔn k̄ɔ kete.

⁴³ «Ijge beya sisin̄ punde duwe ke yotu mwm̄ɔ, a kw̄an̄ wowɔ ne mekon̄gor ȳi s̄a mbey mewedȳa. Ma n̄ge nye ti dole k̄e, ⁴⁴ a m̄a lepɔ nde: «Mi ta yɔkwe ne k̄okɔ k̄e ke t̄y dyembe kome mi wulma k̄e.» A yɔkwe nje dolo nde, t̄y me gbongote, bo ma wombile yo ne n̄gesese si kombile yo. ⁴⁵ N̄ge nye seme dete k̄e, a kw̄a k̄e b̄y sendi b̄an̄a hakambe beya mesisin̄ yitan̄ j̄ɔ yiba be ne deti kw̄a nye baka. ɔ b̄n̄a, bene hene bo m̄a dȳa nyin̄e t̄y biye dȳa womete. Dete, teri m̄ɔ te m̄a nje be ndana beyate kw̄a yi mbombu. Yo ta be sendi dete ke yi beya botu be ngimɔ te yɔkɔ.»

Beman̄ be Yesus, yo be nda?

(Mk 3; Lk 8)

⁴⁶ Pin̄ɔ te yi Yesus b̄a ndi ke lepina nye ngil bom̄ɔ k̄e, e nyan̄gwe bene beman̄ dȳa diȳɔ ke s̄e. Bo kwadya lepɔ yin̄a yasi nye nye. ⁴⁷ E mban̄a mwm̄ɔ nje lepɔ nye nye nde: «Ben̄a, nyongwe ke s̄e bene bem̄ɔn, bo ke kwadye lepɔ yan̄a nye we.» ⁴⁸ E nye yensa nye nye nde: «Nda nyan̄mbe? Be nda beman̄ bembe?» ⁴⁹ Ke kon̄te, e nye sambile bo tewɔ ne bejeki bene lepɔ nde: «Ha, nyan̄mbe n̄e beman̄ bembe baka! ⁵⁰ Yo nde, mwm̄ɔ hene e kele yasi te yi San̄mbe te e diȳe ke kwey k̄ɔ kwadye, m̄ɔ te man̄mbe ho dyombu dyembe ho nyan̄mbe.»

13

Kan̄ɔ ke kasi m̄ɔ bena mbeki

(Mk 4; Lk 8)

¹ Ke kiya yesɔ te e Yesus punde ke t̄y k̄e diȳɔ ke gon̄ nyan̄gwe matɔ. ² Nyan̄gwe ngil bom̄ɔ n̄j̄a wesidȳa ke keki ne, e nye bende wete landi diȳɔ kete. Ngil bom̄ɔ hene b̄a ke ngindi. ³ A lepima budya meyasi nye bo ne nje mekanɔ lepɔ nde: «Wete m̄ɔ bena mbeki kwan̄ma ke ngwan̄ ȳi k̄e nyan̄je kwalɔ. ⁴ Ke ngimɔ te yi nye b̄a ke nyan̄je kwalɔ k̄e, e yin̄a bale ke nje, e benon̄ si nje dye yo. ⁵ Yin̄a balma ke mbey te yi b̄a tande metari kine budya

gbela meneti kete ké, ε yo lo nedo, keto meneti ti be dimnate na. ⁶ Yasi wete, ke yeso ma panɔ, ε yo si nyɔɔ soso, keto mekanɔgil mete ti kume womaɔa na. ⁷ Yiɔa balma ke mbey te yi ba ne menɔombiya kete ké, ε menɔombiya ju si nganɔgile yo. ⁸ Yiɔa kwalɔ nja balɔ ke kimɔ meneti, ε yo wume membumɔ. Kwalɔ te wete nya membumɔ gomay, ε wete nye kamotan jo kamɔ wete, ε wete nye ne kamotati. ⁹ Mo te ε ne meto te yi woko pɛ, a woku.»

¹⁰ Ndana, ε bejeki bene nje ke keki ne diyɛ nye nde: «Keto nge yi we lepina nye bo ne nje mekanɔ ké?»

¹¹ E nye yeɔsa nye bo nde: «Yo ndi wune yi Njambiye nya deti te yi duwe meyasi mete yi ma beki soɔyate ne mbombu ke kasi *Kando te yi kwey ké. Yasi wete, ke be bo, a ti nye yan bo deti te yi duwe meyasi mete na.

¹² Yo nde, pe mo te ε me ne yasi ko, bo ta dokidyɛ sendi yiɔa yasi nye nye, a ma be ke nyenɔwe. Ma pe yi yoko ε kine yaɔa ko, bo ta soɔe ko monɔ yasi te yi nye no ké. ¹³ Yi mi lepina nye bo ne nje mekanɔ ké, yo keto bo ke beɔe yasi kine duwe yasi te yi bo beɔe ké na. Bo ke lenɔwe meto ke yasi kine woko ho biye to te na.

¹⁴ Dete, mekele man ke tonje lɛpi te yi Esayi te mo punja meɛpi me Njambiye ma lépi ké. A lepima nde: «Wune ta woko woko ne meto mun,

ma ko wune ti biye to te na. Ne ta beɔe beɔa ne misi mun, ma ko ne ti duwe yasi te yi wune beɔe ké na, ¹⁵ keto metemo me botu baka me ne binbili. Bo ne nguru wan ma difo meto man ne misi man. Bo kel dete, ma misi man nje beɔe yasi, ma meto man nje woko pɛ, ma temo yan nje nembɛ meyasi, ma bo nje yeɔsa temo, ma mi nje sidye kon yan.» ¹⁶ Ma ke yun, wune ne mesosa, keto misi mun ke beɔe yasi, meto mun ke woko pɛ. ¹⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: «Botu be punja meɛpi me Njambiye budyate ne budya botu be Njambiye kwadya beɔe meyasi mete yi wune beɔe muka ké, ko dete, bo ti beɔe na. Bo kwadya woko meyasi mete yi wune woke muka ké, ko dete, bo ti woke yo na.

¹⁸ «Ma ndana, wune woku to kanɔ mo beɔa mbeki. ¹⁹ Nge mumo woke meɛpi mete yi lepe kasi *Kando te yi kwey kine biye to te na, o beɔa, *Mo beya mekele ma nje si soɔe meɛpi mete yi nyinma ke temo ne ké. Nje te yi yiɔa kwalɔ balma kete ké tedya njel mo te mbete. ²⁰ Mbey te yi ba tande metari yi yiɔa kwalɔ balma kete ké tedya mo te ε woke meɛpi me Njambiye jaye yo nedo ne mesosa. ²¹ Yasi wete, a ti pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Ma nge nye sangwa ne yiɔa meɔoku ho tedye nye yiɔa meɔone keto meɛpi me Njambiye

ké, o béja, a jatidyá kol ke beya nje. ²² Mbey te yi bá ne menḡombiya yi yina kwaló balma kete ké tédyá mo te e woke mełepi me Njambiyé. Yasi wete, kesa temo ke meyasi mete yi ngimo te yoko nè kasi kusuku te yi diki sebile temo bomo ké ma si ngangile mełepi mete, o béja, mełepi me Njambiyé te yi nye wokuma ké tí keló se yaña na. ²³ Ma kimo meneti te yi yina kwaló balma kete ké tédyá mo te e woke mełepi me Njambiyé biye to te kwá wumo membumo. Kwaló mbumo wete ke nye membumo gomay, wete ke nye ne kamotan jo kamo wete, wete sendi ke kè nye kamotati.»

Kano ke kasi beya mbunjo

²⁴ Ke kante, e Yesus yekidyé sendi wete kano nye bo lepo nde: «*Kando te yi kwey ke boña ne wete mo te e nyanja kimo kwaló ke ngwan ne ko. ²⁵ Ma piño te yi bomo hene bá ke jakó ké, e mo pendó wene kwá kè nyanje sendi kwaló beya mbunjo ke njoka kimo kwaló te yiri toke kendi kwá. ²⁶ Ma ke nyambi ma lo ju nye membumo ké, e beya mbunjo ngbabiye sendi ne kamama. ²⁷ Ke botu be mesay bene ma beñe dete ké, e bo nje diyé masa wan nde: <Nyangwe mbam, 'we ti ma béki kwaló kimo nyambi ke ngwan yo na nde? Ma beya mbunjo

te yoko wúla ba we?> ²⁸ E nye yeñsa nye bo nde: <Yo mbaña mo pendó wombe kele yasi yinori.> E bo diyé nye nde: <'We kwádyikwe nde, wuse kèn kè sute beya mbunjo te soñe?> ²⁹ E nye yeñsa nde: <Be. Ne tiki, kamba wune me nje sute beya mbunjo gbamo ne kimo nyambi. ³⁰ Ne tiki, né yo hene ju kumo ke ngimo soña nyambi ke ngwan. Kome ngimo te ta yaka ké, mi ta lepo nye botu be soña nyambi nde: Wune kánda sute beya mbunjo dokó yo woto kè lodye. Ma ke be kimo nyambi, wune ndém yo kè nye ke ndam mbe.> »

Kano ke kasi wete mono mbumo

nde mutar

(Mk 4; Lk 13)

³¹ Ke kante, e Yesus yekidyé sendi wete kano nye bo lepo nde: «*Kando te yi kwey nda wete kwaló mono mbumo nde mutar yi wete mumo boña kè be ke ngwan ne ké. ³² Mbumo te kwá yelo ke njoka mekwalo hene te yi diyé ke to meneti. Ma ke yo si lo, yo kpál nje ju dokó kwá kwaló menyiño hene nje be nyangwe jeti, o béja, benon ke nje sumo metu man ke mebo mete joña kete.»

Kano ke kasi ngq kelna mampa

(Lk 13)

³³ Ke kante, e nye yekidyé sendi wete kano nye bo nde: «*Kando te yi kwey nda

mɔnɔ ɲgɔ kelna mampa yi nyari bɔ saɲgwe ne su farin yaka lonɲa yitati. Mɔnɔ ɲgɔ yinɔri ta kelɔ nde, mbɔrɔ farin yinɔri hene siki wudɔye.»

³⁴ Yesus dɪkima lepɔ meyasi menɔri hene nye ɲgil bomo ne nje mekanɔ. Ko a ti be ke lepina nye bo kine nye kanɔ na. ³⁵ Yo kwanama dɛte yɪ tonje ne melepi mete yi mɔ punja melepi me Njambiyɛ lepima kɛ. A lepima nde: «Mi ta bute numbu lepina ne nje mekanɔ. Mi ta punje meyasi mete yi bɔ sɔɔyate ne mbombu kande ke ɲgimɔ te yi mbokɔ ti pa kusuna na.»

Yesus ke gbasɔ to kanɔ ke kasi

beya mbunjo

³⁶ Ndana, ε Yesus tike ɲgil kwɔ nyɲɛ tɔ. ε bejɛke bene nje ke kekɪ ne lepɔ nye nye nde: «Lepɔ to kanɔ beya mbunjo te yi mamiya ɲgwan kɛ nye wuse.» ³⁷ ε nye yeɲsa nye bo nde: «Mɔ te ε nyanje kimɔ kwalɔ kɔ, yo *Mɔnɔ Mumɔ. ³⁸ ɲgwan te yi bo lepe nɔ kɛ, yo tɛɔya ndingele meneti maka. Kimɔ kwalɔ, yo botu be *Kandɔ Njambiyɛ. Beya mbunjo, yo botu be *Mɔ beya mekele. ³⁹ Mɔ pendo te ε nyanja kwalɔ beya mbunjo te kɔ, yo *Kum beya mekele. ɲgimɔ soɲna nyambi ke ɲgwan tɛɔya siyna mbokɔ te yɔkɔ. Botu be soɲna nyambi ke ɲgwan, yo bejaki be Njambiyɛ. ⁴⁰ Ma

meyasi ta kwanɲa ke siyna mbokɔ te yɔkɔ ndi nda yi bo sute ne beya mbunjo bete ke dɪte kɛ. ⁴¹ *Mɔnɔ mumɔ ta tomɔ bejaki bene, bo mɔ si kɛ kawule bomo hene te be jatidye besɔ ke beya nje nɛ botu bete be kele meyasi mete yi mambonɲa bene kɛ soɲɛ ke Kandɔ dɔyene. ⁴² Bo mɔ nje biye bo bete ke nyen nyen dɪte, womete bo ta lelo nyambɔ mesu. ⁴³ Ke ɲgimɔ te yite mbombu botu bete be ne ɲgben baka ta panɔ ne pay pay nda misi me yesɔ ke Kandɔ Saɲgwe wan. Ma mɔ te ε ne metɔ te yi wokɔ ne pɛ kɔ, a wɔku.

Kanɔ ke kasi yiɲa kɔpasa meyasi yiɲa

⁴⁴ «*Kandɔ te yi kwey nda yiɲa kɔpasa yasi te yi bo sɔɔya ke mɔy meneti ke wete ɲgwan. ε wete mumɔ nje sɔmbɔ yo. ε nye yɔkidye sɔɔye yo ne kɔkɔ. Mesosa kwanma nye ke temɔ, eru ε kwɔ kɛ dɔyɲgwe meyasi mene hene nje bɔ mɔni te bomo ne ɲgwan yinɔri.

⁴⁵ «*Kandɔ te yi kwey sendi nda mɔ dɔyɲgwa meyasi te ε gɔsɛ kɔpasa mediyaman. ⁴⁶ Ke nye ma kwedya wete yi dɔye budya mɔni kɛ, ε nye kwɔ kɛ dɔyɲgwe meyasi mene hene nje bomo ne yo.

Kanɔ ke kasi bulajama

⁴⁷ «*Kandɔ te yi kwey sendi nda bulajama te yi bo betima ke man, ε yo kawule kwalɔ benjanjo hene. ⁴⁸ Ke yo si tondɔ kɛ, bo ke dɛle yo

kè nɔ ɲgindi, bo má nje kwá díyɔ metidyɛ, sawɛ kimo benjanjɔ nye kɛ mɛmapi, betɛ bɛ bɛya betɛ. ⁴⁹ Yo ta kwanɲa sendi dɛtɛ kɛ siyna mbokɔ te yɔkɔ. Bejaki bɛ Njambiyɛ ta nje bákɛ bɛya bomɔ nɛ ɲgbenj bomɔ. ⁵⁰ Bo ta biyɛ bɛya bomɔ betɛ kɛ nyɛɲ nyɛɲ matɔ díte. Yo womɛtɛ kómɛ bo ta lelɔ nyambɔ mɛsɔ.»

⁵¹ E Yesus nje diyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ: «'Nɛ wokuma ka to mɛlɛpi hɛnɛ te yi mi lɛpima nye wunɛ kɛ?» E bo yɛɲsa ndɛ: «J, hɛ wokuma.» ⁵² E nye nje lɛpɔ nye bo ndɛ: «Mɔ tɛdya mɛmbonɲa hɛnɛ ɛ jekima mɛyasi mɛtɛ yi bɛɲɛ *Kandɔ te yi kwey kɔ nda sa tɔ te ɛ bɛɲɛ kusuku nɛ bɔ jɔɲja mɛyasi nɛ mɛnjombu mɛtɛ kɛ njokate.»

Botu bɛ Nasaret yeti kɛ tiko temɔ

*kɛ yi Yesus na
(Mk 6; Lk 4)*

⁵³ Kɛ Yesus ma si sidyɛ lɛpina mɛkanɔ mɛnɔri dɛtɛ kɛ, ɛ nye tɛmɛ womɛtɛ kwá. ⁵⁴ A kwanɲa kè kɛ ɲgbak ɲgbak dya dɛyɛnɛ. E nye díki tɛdye bomɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ mbanjɔ mɛwɛsidya mɛ Bɛyudɛn yi bɔ womɛtɛ kɛ. Botu betɛ bɛ díkima wokɔ yasi te yi nye tɛdya kɛ díkima ɲgbakima lɛpɔ ndɛ: «Njɛl dɛyanɔ te yi mbam kɔ bɛ nɔ nɛ njɛl dɛti kɛlna nyangwɛ mɛkɛlɛ mɛtɛ yi nye nɔ kɛ wúla ba nye wɛ? ⁵⁵ 'Ta ɛ kɔ na mɔnɔ kapinda?

'Nyangwɛ wɛnɛ yeti Mariya na? 'Bɛmanj yeti bɛ Jak nɛ Yosɛp nɛ Simɔn nɛ Yude na? ⁵⁶ 'Bɛdɔɔmbu bɛnɛ hɛnɛ yeti waka sinɛ bo na? Dyanɔ nɛ dɛti te yikɛ hɛnɛ wúla nye wɛ?» ⁵⁷ Kɛ yan, a bɔ yasi te yi nyangwa bo kɛ temɔ jatidyɛ bo kɛ bɛya nje. Yasi wɛtɛ, ɛ nye lɛpɛ nye bo ndɛ: «Bo lúksa mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ yiɲa mɛmbɛy, ma bo yɛlkwɛ nye ndi kɛ dya dɛyɛnɛ nɛ kɛ mɔy kandɔ dɛyɛnɛ.» ⁵⁸ A tɔ kɛlɛ yiɲa budya nyangwɛ mɛkɛlɛ womɛtɛ na, kɛto bo tɔ tɛkɛ temɔ kɛ yɛnɛ na.

14

*Kasi sɔɲ Jan
(Mk 6)*

¹ Kɛ ɲgimɔ te yitɛ kumandɛ Herod te ɛ bɔ kumandɛ kɛ Galilɛ kɔ wokuma jɛ Yesus. ² E nye lɛpɛ nye botu bɛ mɛsay bɛnɛ ndɛ: «Yo Jan te mɔ tɔpuna bomɔ kɛ mɔrɔku, yo gba nye womiyɛ kɛ njoka bɛmunj, yori yi nye bɛ nɛ dɛti te yi kɛlɔ nyangwɛ mɛkɛlɛ kɛ.» ³ Yo ndɛ, nɛ mbɔmbu Herod tomma bomɔ kɛ biyɛ nɛ Jan wotɔ nye nye kɛ jɔbɔ kɛto Herodiyas nya Filip te man wɛnɛ. ⁴ Herod kelma dɛtɛ, kɛto Jan díkima lɛpɔ nye nye ndɛ: «Yo ti yaka ndɛ, bɔɲɔ Herodiyas nɛ mɛgwaki na.» ⁵ Dɛtɛ, Herod kwadya wo nye, yasi wɛtɛ, a gwá wɔ ɲgil, kɛto bomɔ hɛnɛ duwá ndɛ, Jan mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ.

⁶ Wete yeso bo ba ke kelo jeso yeso jariki kumande Herod. E ngondu Herodiyas nje bolo jeso ke mbombu botu bete be nja baka, e yo biye temo Herod. ⁷ E nye lepe kinja nye nye nde, yasi hene te yi nye ta diye ke mebo mene ko nge, a ta nye nye yo. ⁸ Monon nyari bengwa yasi te yi nyanawe lepima nye nye ke, e nye lepe nye kumande Herod nde: «Nyeko mi to Jan te mo topuna bomo ke moroku gba waka ke moy pan.» ⁹ Yo nya kumande ngambi ke temo. Ma keto a sima kinja ne keto mberi misi me botu bete be nye jebama baka, e nye pese nde, a ta nye nye to Jan te mo topuna bomo ke moroku. ¹⁰ E nye tome bomo kenje ke tu jobo ke kile ne to Jan. ¹¹ E bo dyo no ke pan kanje nye ngondu nyari. E nye nje kanje nye nyanawe. ¹² E bejeko be Jan ke bu mun ne ke pumbo. E bo nje kwa ke lepore nye Yesus.

Yesus ke nye bomo tomay

*yitan medye
(Mk 6; Lk 9; Jn 6)*

¹³ Ke Yesus ma woko kasi son Jan ke, e nye duwe womete kwa ne landi yi ke sa yina mbey te yi ba ne senjenje kine bomo kete ke. Ma ke bomo ma duwe dete ke, e bo sutiye ke medya bengwe nye kol ne kol ne ngindi. ¹⁴ Ke Yesus ma piye ke landi ke, a beja nyanawe ngil bomo ke. E nye gwe ngwete yan budyate sidye

mekon me botu bete be ba ke konon ke njoka yan baka.

¹⁵ Ke bekoko ma dyo ke, e bejeko bene ke ke keki ne lepore nye nye nde: «Waka kongor, ma ngimo ma kwa sendi budyate, tiko, ne bomo kwa ke ke medya ke sa medye bomo, ne bo dye.»

¹⁶ E Yesus lepe nye bo nde: «'Bo njaki nje kwa ke we? Ndi gba wune ne nguru wun nyeki bo medye.»

¹⁷ Yasi wete, e bo nje yensa nye nye nde: «Wuse waka ndi ne mampa yitan ne benjanjo yiba.»

¹⁸ E Yesus lepe nde: «Ne njaki ne yo wonga ke yembe.»

¹⁹ Ke konje, e nye lepe nye ngil bomo nde, bo diy diy ke to membunjo. E nye nje bu mampa yinori yitan ne benjanjo benori yiba

kanje misi kenje kwey nye Njambiye wosoko. Ke konje,

e nye nje leke yo kanje nye bejeko bene. E bo bu yo ke

kabo nye ngil bomo. ²⁰ E bomo hene dyena dito. E bo

nje wesidye mebukwe mete yi tonje memako kamo jo

yiba. ²¹ Ke njoka botu bete be dyenama baka bembam

ne bembam kumma nda bomo tomay yitan kine tolo

bomari ne bonosike na.

*Yesus ke kendo ke to duku
(Mk 6; Jn 6)*

²² Ndana ndana ke konje ke, e Yesus lepe nye bejeko

bene nde, bo bendi landi kande sabiye ke nginje te

yoru, na pa tika lepore nye ngil bomo nde, bo siki

duwe. ²³ Ke nye ma si

kwanɔɔye ɲgil ɔete k ,   nye kw  k  n  nan  endo keki, na k  ɲgweta n  Njambiy . Tu yinjama dolo nye mate nyepo. ²⁴ Yinori  ejek  me k  n  landi londunate ke bembe sombu. Bo  a ke sangwa n  me one budyate n  mekumbo, keto bo ke k , pupo ke nje njako ke mbombu yan mata bo. ²⁵ Ke poku njenamen    Jesus nye kol ke kendi ke to duku yi k  n  ke yan. ²⁶ Ke  ejek  ma  enye nye ke kendo ke to duku ɔete k ,   bo gwe wɔ lep  nde: «Yo ablasa!»   bo gwe wɔ budyate kembidya. ²⁷ Ke Jesus ma  enye ndi ɔete k , a ti ndekidye na.   nye bet  men kenje bo lep  nde: «N  ti kambi ya a na, yo mi! N  ti gwaki wɔ na!» ²⁸ Ke Piyer ma woko ɔete k ,   nye lep  kenje nye nde: «Nyanɔwe Kumande, ɲge  e nde, yo gba we, jaya nde, mi k ndi ke to duku k  pe yo.» ²⁹   nye lep  nye nye nde: «Inja.»   Piyer piye ke landi kande kendi ke to duku yi k  n  ke yene. ³⁰ Ma ke Piyer ma  enye dimbi pupo k ,   nye gwe wɔ. A  enma nde, a me ke nyi e ke m raku,   nye kembidya lep  nde: «Nyanɔwe Kumande, jonɔwe mi.» ³¹   Jesus sambile  o nedo biye n  nye kin  ndekidye na lep  nye nye nde: «We mo te   ke tiko temo n  mbet ke yembe ko, keto ɲge yi we nya meso k ?» ³²   bo hene yi a  ende landi,   pupo siye. ³³    ejek  bet 

 e  a ke moy landi  aka nje kuse me on ke mbombu. Yesu lep  nde: «We Mono Njambiy  gbate!»

³⁴ Bo sabiya duku kumo ke meneti me Genesaret. ³⁵ Botu  e mate duwa nde, yo Yesu,   bo kenje men ke mepoku mete yite hene.   bo  u botu  e kon hene nje no ke yene. ³⁶ Bo ɲgwetama n  nye nde, a j ya nde, botu  ekon kpoka ndi gbela numbu lamb  n  lale. Dete,  omo hene  e kpokuma numbu lamb  n  mekon man siyma n  kpaya.

15

Befaris  n  kasi metumbu me

 ebaba ban (Mk 7)

¹ Ndana,   *Befaris  n  botu  e ketina meyasi  e wulma Yerusalem  aka nje ke yi Yesu diy  nye nde: ² «Keto ɲge yi  ejek   o yangile mekele mete yi wulma n   esanmbambo busu k ? Keto bo ti w ya  o kome bo kwadye ɔyena k  na?» ³   Yesu yensa nye bo nde: «Ma wun , keto ɲge yi wun  nje yangile mbonga te yi Njambiy  kpalo nje  enɔwe mekele mete yun n  ɲguru wun k ?» ⁴ Ma Njambiy  lepima nde: «Jeso sonɔwe  ene nyonɔwe.» A lepima sendi nde: «Mo te   ta lepina  eyate n  sangwe ho n  nyanɔwe, bo woku nye.» ⁵ Ma ke yun, wun  lepi yun nde, ɲge mumo

lepe nye saɲgwe ho nye nyanɲgwe nde: «Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiyɛ yo ne sadaka.»⁶ Womete ke yun, mo te yakama diyo kine kame se saɲgwe ho nyanɲgwe na. Dete, wune ke kpalɔ lɛ lɛpi te yi Njambiyɛ wule ke mekele mete yi wune tembidya kande ne betomba ké.⁷ Wune botu be likisi, lɛpi te yi Esayi te mo punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ lɛpima ke kasi yun ké ba gbakasi. A lɛpima nde:⁸ «Botu baka kán mi ndi ke kondo numbu, yasi wete, temo yan londunate ne mbi ne mi.⁹ Kannate yi bo kane ne mi ké gba gbɛlate, keto bo tɛɛɛya ndi meyasi mete yi wule ke pesina te yi bomɔ.»

Yasi te yi bekidyɛ mumɔ ké
(Mk 7)

¹⁰ Ke kɔɲte, ε Yesus jeba ɲgil lɛpo nye bomɔ nde: «Wune lɛɲgwe meto yi woko lɛpi ke.¹¹ Yeti yasi te yi nyiɲe ke numbu mumɔ ké kele nde, a bɛki ne sembo na, yasi wete, yo yasi te yi punde ke numbu ne ké, yo yite kele nde, a bɛki ne sembo.»¹² Ndana, ε bejɛke bene kɛ ke kɛki ne lɛpo nye nye nde: «We ke duwe ka nde, lɛpi te yi we lɛpima ké njanɲgwa temo *Befarisɛ budyate?»¹³ ε nye yeɲsa nye bo nde: «Kwalɔ mbunjo hene te yi Saɲmbe te ε diye ke dyobo ko ti be, yo ta

sutuna.¹⁴ Ne tiki bo, bo botu bete be ne difina misi baka. Bo ke tɛɛɛye besɔ botu bete be ne difina misi baka nje. Ma ɲge mo difina misi tɛɛɛye jakɔso mo difina misi nje, bo hene yiɛba ta balɔ ke moy belɔ.»¹⁵ ε Piyer bu lɛpi lɛpo nye nye nde: «Nemba to kano te nye wuse.»¹⁶ ε Yesus yeɲsa nye nye nde: «'Ko wune sendi, wune ti pa be ndi ne dyano na?»¹⁷ Wune yeti ke woko ka nde, yasi hene te yi nyiɲe ke numbu ké pikwe kɛ ke moy mumɔ, ke kɔɲte, a má kɛ nyako yo ke mboɲ na?»¹⁸ Ma yasi wete, meyasi mete yi punde ke numbu mumɔ ké wula ke moy temo. Yo yite kele nde, a bɛki ne sembo,¹⁹ keto beya metake hene wula ndi ke moy temo mumɔ. Yo kasi wona bomɔ. Yo kwalɔ kelna mewanja hene te yi mumɔ yakama kelɔ. Yo kasi megubo nɛ kasi pesina lɛpi nye mumɔ ke numbu nɛ kasi toyna besɔ.²⁰ Yo meyasi menɔri kele nde, mumɔ bɛki ne sembo. Ma ɲge mumɔ dyena kine pa weye bo, yite ti kɛl nde, mumɔ bɛki ne sembo na.»

Wete ɲɔndu Kanan ne bibina temo

ke yi Yesus
(Mk 7)

²¹ Yesus temma womete kwa kɛ ke meneti mɛ Tir nɛ Sidon.²² Yaka no, wete nyari ɲɔndu Kanan ε dikima diyo ke meneti mete ko nja ke yene kembidya lɛpo nye

nye nde: «Nyanḡwe Kumande, mɔnɔ Davit, gwako ḡgwete wombe. Beya sisin ke njanḡwe ḡḡondu wombe beyate.» ²³ Ko Yesus ti yeḡsa yaḡa nye nye na. Bejeki nḡa ke keki Yesus jeliye nye leḡo nye nye nde: «Leḡo nye nya ko nde, a kwāḡ, keto a ke diki kembidya beḡḡwe ne wuse.» ²⁴ E Yesus yeḡsa nde: «Njambiyete tomma mi njese, nɛ mi nje jonḡwe ndi bono besam be kando Isarayel be ma dimbiyete baka.» ²⁵ Ko dɛte, nya ko nḡa kuse mebon ke mbombu wene leḡo nye nye nde: «Nyanḡwe Kumande, kama mi.» ²⁶ E Yesus yeḡsa nde: «Yo yeti kimote nde, bo bon meḡye me bonosike nje bete nye bono bembiyete na.» ²⁷ E nyari leḡe nde: «Yo gbate dɛte, Nyanḡwe Kumande. Ma ko dɛte, bono bembiyete diy ndi lala ke nḡi tebel yi dye membulma meḡye mete yi bale wule ke tebel bemasa ban ke.» ²⁸ Ndana, e Yesus nje leḡo nye nye nde: «Nyanḡwe nyari, tikina temo te yi we no ke yembe ke gba nyanḡwete budyate. Meyasi kelnanḡwe pe yo nda yi we kwadyete ke.» E mɔnɔ wene be ne te ndi ke kiya ḡḡimo te.

²⁹ Yesus nḡa kwā komete kendo kumo ke keki nyanḡwe matɔ Galile. E nye kwā bendo keki kwā diyometidyete. ³⁰ Nyanḡwe ḡḡil bomo nḡa ke yene. Bo nḡa ne botu be ndembil nɛ botu be dibina misi nɛ baka be ti

tapitanḡwe nɛ botu be kɔsu nje bu sendi banja budya botu be kon. Bo nḡa ne bo hene ke nḡi mekol mene, e nye sidye mekon man. ³¹ E ḡḡil ḡḡbakima budyate tondo yi beḡe nde, botu bete be ti be ke tapita baka me ke tapita, botu be kɔsu me ne te, botu be ndembil ke kendo lala kimote, botu bete be ne dibina misi baka ke beḡna. E bomo lukse Njambiyete e kando Isarayel.

Yesus ke nye bomo tomay

*yini meḡye
(Mk 8)*

³² Diyɔ ke, e Yesus jeba bejeki bene leḡo nye bo nde: «Mi ke gwe ḡgwete ḡḡil botu baka budyate, keto yo me ke muka metu yitati yi bo waka ke keki mbe ke. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. Mi yeti ke kwadyete nde, bo dukwe ne nja na, kambo wum me nje badyete bo ke nje.» ³³ E bejeki bene leḡe nye nye nde: «Waka konḡor, he ta kelo ba nan yi dolo ne budya meḡye mete yi wuse ta nye ne njel ḡḡil nda yike, bo ma dye ditɔ?» ³⁴ E Yesus diyete bo nde: «Wune ne mampa ninḡo?» E bo yeḡsa nde: «Yitan jo yiba nje bu bono benjanjo ne mbet.» ³⁵ E nye leḡe nye bomo nde, bo diy diyɔ ke meneti. ³⁶ E nye bu mampa yinori yitan jo yiba nɛ benjanjo nye Njambiyete wosoko nje leke yo nye bejeki bene. E bo nje bu yo ke kabo nye ḡḡil bomo.

³⁷ Bomo hene dyenama dito, ε bo nje wesidyε mebukwe mete tonje memako yitan jo yiba. ³⁸ Botu bete be dyenama baka ba bembam ne bembam tomay yini kine tolo bomari ne bonosike na. ³⁹ Ke kante, ε Yesus lepe nye bomo nde, bo siki duwe. E nye nje bendo landi ke pe wete mbey nde Magadan.

16

Yesus ke lepina ke kasi Befarisε

*nε Besaduse
(Mk 8)*

¹ *Befarisε nε *Besaduse njε ke yi Yesus. Yι boβε ne nye, bo diyma nye nde, a tedya bo wete meyekambiye te yi wule ke dyobo ke, ne bo beη. ² E Yesus yenja nye bo nde: «Bekoko wune nde: <Yeso ta pano nemeno, keto meta me dyobo tenate ne ηgawo.> ³ Ma bemenmene wune nde: <Mbiyo ta no muka beyate, keto dyobo deke ne ganayoko, yasi ne ndiliη.> Wune ke duwe nembε teri dyobo, 'ma wune yeti ne deti te yi nembε meyasi mete yi kwanja ke menjimo te yike na? ⁴ Beya botu bete be ηgimo te yoko be yeti ke wokuna ne Njambiyε baka ke diyε wete meyekambiye. Ma ko bo ti tedye bo wete meyekambiye na, ndi yike yi ma dyan Jonas ke.» Ke kante, ε nye tike bo toke kendi kwε.

⁵ Bo sabiya duku ke ηginje te yoru. Bejεε lensama

kine ke ne mampa na. ⁶ Diyo ke, ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune diy gba ne soso ne ηga te yi Befarisε nε yi Besaduse.» ⁷ E bejεε diki takina sa to te ke moy metemo man lepo nde: «A lepi dete, keto wuse ti nje ne mampa na.» ⁸ Yesus duwa yasi te yi ba ke kwanja ke, ε nye lepe nde: «Keto ηge yi wune takina dete ke moy metemo mun lepo nde, yo keto wune ti nje ne mampa ke? Tikina temo te yi wune no ke deke ne mbet. ⁹ 'Yite nde, wune ti pa biye ndi to meyasi kumo ndana na? 'Wune yeti ke take se mampa yitan te yi mi nya bomo tomay yitan dye ke na? 'Wune yeti ke take se buyo memako mete yi wune njε tonje ne bukwe medye mete ke na? ¹⁰ Ke kante yinori, 'mi ti bu mampa yitan jo yiba nye bomo tomay yini dye na? 'Wune yeti ke take se buyo memako mete yi wune njε tonje ne bukwe medye mete yite ke na? ¹¹ Nge kele yi wune ti woku nde, mi ti lepi ne kasi medye ke? Ma wune diy ne soso ne ηga Befarisε nε yi Besaduse.» ¹² Ndana yey, ε bo nje biye to te nde, a ti lepi nde, bo diy ne soso ne fan ηga te yi bo bu kelo ne mampa ke na. A lepi ne tedya yasi te yi Befarisε nε Besaduse.

*Piyer nde, Yesus nye Krist
(Mk 8; Lk 9)*

13 Yesus njá kwá kumó ke meneti me Sesare Filipi. E nye diyé bejéke bené nde: «Bomó lépi nde, mi *Mónó mumó, mi nda?» 14 E bo yeńsa nde: «Bańa lépi nde, we Jan te mó tópuná bomó ke móróku. Bańa nde, we Eli. Bańa nde, we Jeremi. Bańa sendi nde, we wete mó punja mełépi me Njambiyé nda bari.» 15 Ndana, e nye nje diyé bo nde: «Ma ke yun, wuné lépi ba nde, mi nda?» 16 E Simón Piyer yeńsa nde: «We *Krist te Mónó Njambiyé te e né jon kól!» 17 E Yesus bú lépi lépó nye nye nde: «Simón te mónó Yonas, we né mesosa, keto yasi te yi we lepima ké. Yeti wete mó meneti maka punje yo nye we na, yasi wete, yo Sańmbe te e diyé ke dýobó kó punje yo nye we. 18 Ma ke yembe, mi ke lépó nye we nde: We Piyer! Yite nde mbató. Mi ta kusó njón botu bete be tike temó ke yembe baka ke to mbató te. Kó són nè deti te yi nye nó ké ti yaka keló yańa ne yo na. 19 Mi ta nye we menjangó me numey te yi *Kandó te yi kwey. Yasi hene te yi we ta kpo ke meneti maka, yo ta be sendi kponate dete ke kwey. Sendi, yasi hene te yi we ta wunje ke meneti maka, yo ta be sendi wunjinate dete ke kwey.» 20 Ke kónite, e Yesus lere nye bo nde, kpe, ko bo tí lépi nye wete mumó nde, nye Krist na.

Yesus ke lépó kasi són ne

*nè womiya ne
(Mk 8; Lk 9)*

21 Kande ke ngimó te yite, e Yesus kande lepinate nye bejéke bené nde, meyasi ta kelna deke: A yákanğwe kè pele Yerusalem. Sendi, betomba be dya nè bekum be botu nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi ta tedye nye mebóne budyate kwá wo nye, a má nje womiyé ke metu yitati. 22 E Piyer bú nye kè nó ne nań kande gayna ne lepó nye nye nde: «Njambiyé tí jaye na, Nyangwe Kumande! Yańa dete tí dya we na!» 23 Yasi wete, e Yesus yeńsa beńe Piyer lepó nye nye nde: «Satan, londó ke keki mbe. We yasi te yi yakama jatidyé mi ke beya nje, keto metake mó yeti wete ne yi Njambiyé na, yo metake mete yi bomó.»

24 Ndana, e Yesus nje lepó nye bejéke bené nde: «Ige mumó kwadyé beńgwe mi, a tí bon yotu ne nde, yo yańa na. A sôba kroa ne beńgwe mi, 25 keto mumó hene e kwadyé kambidya ne jonğwe dyene ne ngom ngom kó ta dımbidyé yo. Ma yókó e ta dımbidyé jonğwe dyene keto mbe kó ta be ne ne jonğwe. 26 Ma nge mumó si namó meneti maka hene nje dımbidyé jonğwe dyene, yo má nje kame nye ke nge? Ho nde, yo kwaló yasi te nda yi mumó yakama nye ke numbu jonğwe dyene ké?

27 Yo nde, *Mɔnɔ mumɔ ta nje ke meluksa me Sangwe wene bene bejaki bene. Komete, a ta nye mumɔ hene sol beŋgwe mekele mene. 28 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Baŋa bomɔ ke njoka yun be dīye ndana waka baka tí gwe kine pa beŋe *Mɔnɔ mumɔ ke nje bu dīyo kumande ne na.»

17

Yotu Yesus ke senjo ke nyanḡwe

*mejasi me Njambiye
(Mk 9; Lk 9)*

1 Ya metu yitan jo wete ke kɔŋte, ε Yesus bu Piyer nɛ Jak nɛ Jar te maŋ ne Jak kwɔ bene bo bepo kɛ ne naŋ ke wete nyanḡwe keki. 2 Kumɔ mate, ε yotu ne senje ke misi man. Mbombu ne ba ke panɔ ne pay pay nda yol misi me yeso. Melambo mene ba wumnate ne mboŋ mboŋ nda yol mejasi. 3 Bo sɛm semɔ, Mɔyisi bene Eli baka ke nye mesimo bene be Yesus. 4 Ndana, ε Piyer bu lepi lepo nye Yesus nde: «Nyanḡwe Kumande, yo kimote nde, wuse dīy waka. Nge we kwadye, mi ta sumɔ mebala yitati waka, wo wete, ε Mɔyisi wete, ε Eli wete.» 5 Piŋo te yi nye ba ke lepo ndi dete ké, ε wete wumna kulutu ne ponpon dibidye bo. ε wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe, soŋ temɔ mbe, wune wókunanḡwe ne nye.»

6 Ke bejake ma woko men yinori ké, ε bo gwe wo budyate balo buse mbombu ke meneti. 7 ε Yesus nje kpoke bo wase lepo nde: «Ne tɛma. Ne ti kambi yaŋa na.» 8 Ke bo ma kaŋe misi, bo ti beŋe se wete mumɔ na, ndi Yesus nyepo.

9 Ma ndana, kome bo ba ke piye wule ke to keki ké, ε Yesus kidye lepo nye bo nde: «Kpe, ne ti yekidya yasi te yi wune beŋma ké nye mumɔ na. Ne diso yekidye, yite *Mɔnɔ mumɔ womiya ke njoka bemuŋ.» 10 Ke kɔŋte, ε bejake diyeye nye nde: «Keto nge yi botu be tedya membonḡa lepe nde, Eli ta pa kande nje diŋ ké?» 11 ε Yesus yeŋsa nde: «Yo gbate nde, Eli njâki yí nje kombile meyasi hene tiko ke mbey te. 12 Ma mi ke lepo nye wune nde: Eli ma nje, bomɔ kine duwe nye na. Bo kelma yasi te yi bo kwadya kelo ké ne nye. Yo dete sendi nde, Mɔnɔ mumɔ ta sangwa ne mebonne ke mebo man.» 13 ε bejake nje woko yey ndana nde, a lépi kasi Jar te mo topuna bomɔ ke moroku nye bo.

*Yesus ke soŋe beya sisin
ke yotu*

*wete monɔ mbam
(Mk 9; Lk 9)*

14 Ke bo ma yokwe kumo kome ngil bomɔ ba ké, ε wete mbam nje kuse mebon ke mbombu Yesus 15 lepo nde: «Nyanḡwe Kumande, gwako ngwete

mɔnɔ wombe. A ke kɔnɔ ne jaja sangwa ne meɔne budfyate. Yo ke diki bete nye ke dite, yiɲa ke mɔrɔku. ¹⁶ Mi boɲma nye kɛ nɔ ke yi bejেকে bó, ε bó sudfyε kine sidfyε kɔn ne na.» ¹⁷ E Yesus yeɲsa nde: «Wunε botu be ti jáya yasi baka, mi ta dɔyɔ sine wunε kumɔ ndenen? Mí ta gbiso wunε kumɔ ndenen? Wunε bóɲ nye nje nɔ wonɲa ke yembe.» ¹⁸ Ndana, ε Yesus bama ne beya sisin. E beya sisin pundε dúwε ke yotu mɔnɔsike ndi ke kiya ηgimɔ te, ε kɔn mɔnɔsike siyε ndi ke kiya mbey. ¹⁹ Ndana, ε bejেকে nje kɛ kɛki Yesus diyε nye tandε yan nde: «Kεto ηge yi wusε sudfyε su soɲna beya sisin te kɛ?» ²⁰ E Yesus yeɲsa nye bó nde: «Yo kεto tikina temɔ te yi wunε nɔ kɛ deke ne mbet. Gbakasi yi mi lepe nye wunε kɛ: Má beki nde, tikina temɔ te yi wunε tike ke yembe kɛ nyaɲgwete nda dɔkɔ mbumɔ ηgwal lalε, ma wunε yakama lepɔ nye keki te yɔkɔ nde: <Jisa waka kɛ suma kaka.> Ma yaɲa te yi ta ganɔ wunε yeti na. ²¹ Ndi nde, njel beya sisin nda enɔru yakama dúwε ke yotu mumɔ ndi ne nje meɲgweta ne Njambiyε nɛ nje kiyna medfyε.»

²² Wεte yesɔ piɲɔ te yi Yesus bɔ ke kwɔ ke meneti me Galile bene bejেকে bene kɛ, ε nye lepe nye bó nde: «Yo nde, bó ta bɔ *Mɔnɔ mumɔ kanε nye ke mebo bomɔ, ²³ bó má wo nye, a má

nje womiyε ke metu yitati.» E lepi yinɔri kwadyε temɔ bejেকে budfyate.

Yesus ke gbo garama

²⁴ Kε Yesus bene bejেকে bene ma dya ke Kapernawum kɛ, ε botu bete be diki bɔ mɔni garama te yi kombila mbanjɔ Njambiyε baka lepe nye Piyer nde: «'Yite nde, yekele wun ti gbóku garama te yi beɲε kombila mbanjɔ Njambiyε kɛ na?» ²⁵ E nye yeɲsa nde: «A gbóku gbokɔ.»

Ke Piyer ma dya nyinε tɔ kɛ, ε Yesus kandε bɔ lepi lepɔ nde: «Simɔn, ɔ béɲa nan? Bekum be meneti maka díya metiket nɛ mɔni garama ke bó be nda? 'Bo díya ke bó bóɔnɔ be dya ho ke bó bejεɲgwε?» ²⁶ E Piyer yeɲsa nye nye nde: «Bo díya ke bó bejεɲgwε.» E Yesus nje diyε nye nde: «'Yite téfyε nde, bóɔnɔ be dya ti gbóku na, nduku? ²⁷ Ma kambɔ yo me nje nyaɲgwε bó jatidyε ke beya nje, ken ke nyaɲgwε matɔ, nɔ béta gey. Bosa njanjɔ te ε ta biyε gey kɔ, nɔ sùta nye bake numbu ne, ɔ ta dolɔ sule wεte. Nɔ bóɲ gbo ne garama te yembe ne yɔ.»

18

Nda kwɔ besɔ? (Mk 9; Lk 9)

¹ Ndana, ke kiya ηgimɔ te bejেকে be Yesus nja ke kɛki ne diyε nye nde: «Yo nda ba kwɔ besɔ ke *Kandɔ te yi kwey?» ² E Yesus jeba wεte gbela mɔnɔsike

bɔ nyɛ tɛmbidɔyɛ kɛ bɛmbɛ yan ³ lɛpɔ ndɛ: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Nɔgɛ wunɛ ti yɛnɔsa tɛmɔ kpalo bɛ nda bɔnɔsikɛ, ko wunɛ tɪ nyinɛ kɛ Kando te yi kwey na! ⁴ Dɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ ta pidɔyɛ yotu nda mɔnɔsikɛ nda yɔkɔ, mbɛtɛ ta bɛ nyanɔgwɛtɛ kwɔ bɛsɔ kɛ Kando te yi kwey. ⁵ Sendi, mɔ tɛ ɛ bɔ mɔnɔsikɛ nda yɔkɔ kimɔtɛ kɛtɔ mbɛ, yo mi yi mɔ tɛ bɔ gba mi kimɔtɛ. ⁶ Ma nɔgɛ wɛtɛ mumɔ kɛlɛ yinɔ yasi tɛ yi yakama jatidɔyɛ wɛtɛ mɔnɔsikɛ kɛ njoka bɔnɔ baka bɛ tikɛ tɛmɔ kɛ yɛmbɛ baka kɛ bɛya nɔjɛ, nɔgɛ bɔ lɛpɛ ndi ndɛ, bɔ bɔnɔ tari kɔkuna yasi kɛsɛ kɛ nɔgɪn mɔ tɛ kwɔ bɛtɛ nyɛ kɛ maɔ, yitɛ bɔ jekima kɛlɔ kimɔ yasi nɛ nyɛ bɔdɔyɛtɛ.

⁷ «O nyanɔgwɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ yi ta balɔ kɛ to botu bɛ mɛnɛti maka kɛ wa! Kɛtɔ yo ndɛ, mɛyasi mɛtɛ yi yakama jatidɔyɛ mumɔ kɛ bɛya nɔjɛ kɛ yɔkanɔgwɛ dɔyɔ. Yasi wɛtɛ, mɛbɔnɛ ta balɔ kɛ to mɔ tɛ ɛ kɛlɛ ndɛ, yo dɔyɔn kɔ. ⁸ Nɔgɛ bɛ ndɛ, wɛtɛ bɔ yɔ ho wɛtɛ kol wɔ kɛ kwadɔyɛ jatidɔyɛ wɛ kɛ bɛya nɔjɛ, nɔ kɪla yo lɪ nɛ nan. Yo ta jekɔ bɛ kimɔtɛ kɛ yɔ ndɛ, nyinɔ ndi nɛ bɔ wɛtɛ ho ndi nɛ kol wɛtɛ kɛ dɔyɔbɔ, bɛ nɛ jɔnɔgwɛ, lanɔsa ndɛ, bɔ bɛta wɛ kɛ dɪtɛ tɛ yi jɔ kpo nɛ kpo kɛ nɛ mɛbɔ ho nɛ mɛkol mɔ hɛnɛ yɪba nɛ jɛm. ⁹ Nɔgɛ bɛ ndɛ, wɛtɛ misi yɔ kɛ kwadɔyɛ jatidɔyɛ wɛ kɛ bɛya nɔjɛ, nɔ dɔka misi

tɛ mbɛtɛ lɪ nɛ nan. Yo ta jekɔ bɛ kimɔtɛ kɛ yɔ ndɛ, nyinɔ ndi nɛ misi wɛtɛ kɛ dɔyɔbɔ, bɛ nɛ jɔnɔgwɛ, lanɔsa ndɛ, bɔ bɛta wɛ kɛ dɪtɛ tɛ yi ti dɪm kɛ nɛ misi mɔ hɛnɛ yɪba nɛ jɛm. ¹⁰ Wunɛ dɔyɔ nɛ sɔsɔ yɪ yɛliyɛ wɛtɛ mɔnɔsikɛ kɛ njoka bɔnɔ baka. Mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ dɛtɛ, kɛtɔ bɛjaki bɛtɛ bɛ bakidɔyɛ bɔ baka kɛ dɪki nɔjɛ kɛ mbɔmbu Sanɔmbɛ tɛ ɛ dɔyɛ kɛ dɔyɔbɔ kɔ mɛnɔgimɔ hɛnɛ. [¹¹ Yo ndɛ, *Mɔnɔ mumɔ ma njɔki nɔjɛ sɔ botu bɛtɛ bɛ ma dɪmbiyɛ baka jɔnɔgwɛ bɔ.]

Kanɔ kɛ kasi sam tɛ ɛ dɪmbiya kɔ
(Lk 15)

¹² «Nɛ bɛnɔ nan? Nɔgɛ wɛtɛ mumɔ bɛ nɛ bɛsam gɔmay, nɔgɛ wɛtɛ dɪmbiyɛ, a kɛlɛ nan? 'A ti pɔnɔ pa tikɔ bɛsam kamɔtan jɔ kamɔni jɔ yitan jɔ yini tɛ bari kɛ mbɛy mɛdɔyɛ, pa kɛ sɔ yɔkɔ ɛ dɪmbiya kɔ na? ¹³ Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: Nɔgɛ nyɛ kwɛdɔyɛ nyɛ, a bɛki nɛ mɛsɔsa, lanɔsa yikɛ yi nyɛ bɛ nɔ kɛtɔ bɛ kamɔtan jɔ kamɔni jɔ yitan jɔ yini tɛ bari bɛ tɪ dɪmbiyɛ baka. ¹⁴ Dɛtɛ sendi, Sanɔgwɛ wun tɛ ɛ dɔyɛ kɛ dɔyɔbɔ kɔ yeti kɛ jayɛ ndɛ, wɛtɛ mumɔ kɛ njoka bɔnɔ baka yɔmbila na.

Kasi tikina mumɔ nɛ nɔgwɛtɛ

¹⁵ «Nɔgɛ mɔnɔ kɛlɛ yinɔ bɛya yasi sunɔgwɛ nɛ wɛ, nɔ kɛnɛ dolɔ nyɛ ndi wunɛ yɪba ndɛyɛ nyɛ kɛ bɛya yasi tɛ yi

nye kelma ké. Nge nye jaye yo, yite ɔ jonɔwa nye. ¹⁶ Nge nye seɲe kine jaye na, nò bôn bomɔ yiba ho yitani kè dolo ne nye, né wune nembu lepi te ke mbombu botu baka yiba ho yitani be ta diyɔ ke mbey te baka. ¹⁷ Ma nge nye seɲe kine jaye sendi yan na, nò bôn lepi te kè tedye njon botu bete be ma tiko temɔ ke yembe baka. Ma nge nye seɲe kine jaye yan na, nò bêna nye nda mɔ te ε tĩ pa duwe Njambiyɛ na, bɛɲɛ nye nda botu be bonna moni garama. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Yasi hene te yi wune ta kpo ke meneti maka, yo ta be sendi kponate dete ke kwey. Sendi, yasi hene te yi wune ta wunje ke meneti maka ta be sendi wunjinate dete ke kwey. ¹⁹ Gbakasi sendi yi mi lepe nye wune ké: Nge bomɔ yiba ke njoka yun sangwe metemɔ ke meneti maka yĩ diyɛ ko kwalɔ yasi te nda, Saɲmbe te ε diyɛ ke dyobo ko ta nye bo ya te, ²⁰ keto ke mbey kome bomɔ yiba ho yitani ngbo sangwa ne dino dyembe, mi womete ke njoka wan.» ²¹ Ndana, ε Piyer tɛmɛ kè ke keki Yesus diyɛ nye nde: «Nyangwe Kumande, nge maɲmbe diki kelɔ yina beya yasi sangwe ne mi, mi yakama tiko nye ne ngwete kumɔ menɔa niɲɔ? 'Mi yakama tiko nye ne ngwete kumɔ menɔa yitan jo yiba?» ²² ε Yesus yeɲsa nye nye nde: «Ja, mi

yeti ke lepo nde: Tiko ndi nye ne ngwete menɔa yitan jo yiba na. Mi lepi nde: Tiko nye ne ngwete menɔa kamotan jo kaba menɔa yitan jo yiba.»

Kano ke kasi wete beya mɔ mesay

²³ «Yo dete, *Kando te yi kwey nda wete kumande te ε kwadya duwe buyɔ meyasi mene yi ba ke mebo me botu be mesay bene ké. ²⁴ Ndana, piɲɔ te yi nye ba ke tolo nembɛ yo dete ké, ε bo dyɔ ne wete mɔ mesay wene ε ba ne moni ne kumɔ budya bemiliyɔɲ ko. ²⁵ Mɔ mesay ko tĩ be ne moni te yi gbo ne pilo te na. ε masa wene pesɛ nde, a ta dyangwe nye nè nyari nè bono bene nè meyasi mene hene yĩ yokidye no. ²⁶ Ndana, ε mɔ mesay ko nje balɔ ke nji mekol mene kuse mebon ke mbombu wene lepo nde: <Tiso masa, gbiso mi kumɔ nde, mi yokidya yo hene nye we.> ²⁷ Masa wene gwɔ ngwete wene budyate, ε nye tike pilo yinori hene lepo nde, a kwɔɲ.

²⁸ «Ke mɔ mesay ko ma kwɔ dete ké, ε nye kè sangwa ne wete mɔ njon wene yi bene nye dikima kelɔ mesay ko. ε mɔ njon wene te ba ne pilo ne mil yitan jo yitani. ε nye kenje bo biye ne nye soto nye ne dot ke ngin lepo nde: <Gboko moni mbe nye mi.> ²⁹ Ndana, ε mɔ njon wene te bale ke nji mekol mene

ngweta ne nye lepɔ nde: <Tiso, gbiso mi kumɔ nde, mi gbôku yo hene nye we.>
³⁰ Yasi wete, ko a tĩ jaye na. A kwanma bu nye nye ke jobɔ kumɔ ke ngimɔ te yi nye gboma ne pilo yinɔri hene. ³¹ Ke botu bete be bene bo dikima kelɔ mesay baka ma benje yasi te yi kwanama ké, ε yo kwadye bo temɔ budyate. ε bo kwɔ kè yekidyé meyasi mete yi kwanama hene ké nye masa wan. ³² Ndana, ε masa mɔ mesay kɔ jeba nye lepɔ nye nye nde: <We beya mɔ mesay! Kwey mi tikima pilo yo hene, keto we ngwetama ne mi. ³³ Nge ba kele yi we tĩ gwe ngwete mɔ njon wɔ nda yi mi gwɔ ne ngwete wɔ sendi ké?> ³⁴ Masa wene wokuma ngambi kanje nye nye besɔja, ε bo tedye nye nyanɔwe mebɔne kumɔ nde, a yôkidya pilo ne hene nye nye.> ³⁵ ε Yesus lepe nde: «Yo dete sendi nda yi Sanmbɛ te ε diyé ke dyobo ta kelɔ ne wune, nge wune diyé kine tikɔ beman bun ne ngwete ne temɔ yun hene ke beya yasi te yi bo kele ne wune ké na.»

19

*Kasi didya gwaki nè kasi
 diynate kɔ
 (Mk 10)*

¹ Ke Yesus ma si lepina dete ké, ε nye teme ke Galile kwɔ tokula kè ke meneti me Yuda ke nginjɛ Yurdɛ.
² Nyanɔwe ngil bomɔ

benɔwa nye, ε nye jonɔwe botu bekɔn womete sidye mekɔn man. ³ *Befarisɛ njɔ ke yene yĩ nje bobɛ nye. ε bo diyé nye nde: «'Membonɔga ke nye ka mumɔ deti nde, a sɔɔa bo ne nyari wene ke lepi hene te yi yakama kpɔ ké?» ⁴ ε nye yenɔsa nde: «'Yite nde, wune tĩ pa tolɔ melepi maka yi diyé ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Ke yi Njambiye kusuma ne meyasi ke kandinaté ké, a kusuma mbam kuso nyari?> ⁵ ε Njambiye lepe sendi nde: <Dete, mbam ta tikɔ sanɔwe bene nyanɔwe jonna bene nyari nda kol bene jon. Bo hene yiba ta kpalɔ nje be ndi mbundɔ wete.> ⁶ Komete, bo yeti se bomɔ yiba na, bo me ndi mbundɔ wete. Ma dete, mumɔ tĩ baka yasi te yi Njambiye sima janɔwe ké na.» ⁷ ε *Befarisɛ nje diyé nye nde: «Ma keto nge yi Mɔyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didya gwaki nye nyari yĩ sonje bo ne nye ké?» ⁸ ε Yesus yenɔsa nye bo nde: «Mɔyisi nya wune nje nde, wune sɔɔa bo ne boma bun, keto metemo mun ne keskere. Yasi wete, yo tĩ be dete ke yi Njambiye kusuma ne meyasi ke kandinaté ké na. ⁹ Ma mi ke lepɔ nye wune nde: Mbam hene ε ta sonje bo ne nyari wene kine nde, a jatidya kol ke sɛ na, nge mbam te kwɔ kè bu mbanja nyari ne megwaki, yite nye mɔ kelna wanja.»

10 Ε βεजेके βεने लेπε नये नये न्दे: «Ἰγγε βε न्दे, तरी mbam दते के mbombu nyari, yite yo yeti के कामे याणा न्दे, mumo बोण nyari लाले ना.» 11 Ε Yesus येन्सा नये बो न्दे: «Yeti bomo हेने yakama बिये तो लेपि के ना, यो न्दि botu बेटे बे Njambiyे नये बो द्दति ते यि बिये तो ते बाका. 12 यो न्दे, बाणा बोमो जादयिकवे न्याकोते द्दते, बो ति यका दुवे बोमारी ना. के यि बाणा, यो बोमो न्जे केलो न्दे, बो बँकी न्याकोते. के यि बाणा sendi, यो बो ने न्गुरु वान kwadye दीयो द्दते किने बु बोमा ना, केतो बो के kwadye केलो म्साय म्तेते यि बेण्जे *Kando ते यि क्वेय. मो ते ε yakama वोको लेपि के जाये यो, ना जाया.»

Yesus के नये बोन्सिके मेकम्बिला
(Mk 10; Lk 18)

13 दीयो के, ε बोमो बु सेके सेके बोन्सिके के नो के यि Yesus, ना कसे बो के योतु यान न्ग्वेता ने Njambiyे के तो यान. यानि वेते, ε बेजेके बामे बो. 14 Ε Yesus लेपे नये बो न्दे: «ने तिंकी सेके सेके बोन्सिके, ने बो न्जे के येम्बे. ने तिं पेति बो ना, केतो *Kando ते यि क्वेय, यो यि न्जेल botu बेटे बे न्दा बो बाका.» 15 के नये मा सि कसे मेबो के योतु यान के, ε नये न्जे तोके केंदि क्वा.

वेते मो कुसुके के न्जे के यि Yesus
(Mk 10; Lk 18)

16 न्दाना, ε वेते mbam न्जे के यि Yesus लेपो नये नये न्दे: «येकेले, मि के ल क्वालो

किमो यानि ते न्दा, ने मि बे ने जोण्गवे ते यि कपो ने कपो?»

17 Ε Yesus येन्सा नये नये न्दे: «केतो न्गे यि वे दीये मि दीयान के कानि यानि ते यि किमोते के? किमो मुमो न्दि ग्बा वेते. न्गे वे क्वाद्ये बे ने जोण्गवे ते यि कपो ने कपो, बाकिद्या मेम्बोणा मे Njambiyे.» 18 Ε mbam को दीये नये न्दे: «मेम्बोणा ते यिन?» Ε Yesus येन्सा न्दे: «क्पे, वे तिं वोको मुमो. वे तिं केल वान्जा. वे तिं गुबु ना. वे तिं पेसि लेपि नये के न्बुमु मुमो ना. 19 जेसो सोण्गवे बेने न्योण्गवे. Sendi, क्वाद्यिकवे जाकोसो मुमो न्दा यि वे क्वाद्ये ने योतु यो के.» 20 Ε ग्वान्जो को येन्सा नये नये न्दे: «मि के बाकिद्ये मेयानि मेन्गोरी हेने, बुक्वा sendi न्गे यि मि तिं पा केलो के?» 21 Ε Yesus लेपे नये नये न्दे: «Ἰγγε वे क्वाद्ये बे ने न्जोलो, क्वान्गो, केन द्दान्गवे मेयानि मो हेने बु म्गोनि ते काबो नये बुका बोमो. द्दते, वे ता बे ने कुसुके के दीयोबो, के क्कण्ते, नो बेण्गवे मि.» 22 यानि वेते, के ग्वान्जो को मा वोको द्दते के, ε नये क्वा ने न्गाम्बि के तेमो, केतो अ बा ने बुद्या कुसुके.

23 Ε Yesus न्जे लेपो नये बेजेके बेने न्दे: «ग्बाकानि यि मि लेपे नये वुने के: यो ग्बा सुल्नते न्दे, मो कुसुके न्गिणा के *Kando ते यि क्वेय. 24 मि के लेपो sendi नये वुने न्दे: यो जेव्णते न्दे, न्गान्गवे न्गामो न्दे *सामो yakama क्वा लाले नेदो के न्जम्बि अलुला ने न्दे, मो कुसुके न्गिणा के *Kando

Njambiyε.» ²⁵ Kε bejεke ma wokε lεpi yinɔri kε, ε bo ηgbakima buɔyate lεpɔ nde: «Ma ηγε βε ɔete, nda yakama ju kɔ?» ²⁶ Ε Yesus ηgekila βεηε bo lεpɔ nye bo nde: «Kε yi bomɔ mumɔ yeti ne ɔeti te yi kelɔ ɔete na. Ma kε yi Njambiyε, a ne ɔeti te yi kelɔ meyasi hεne.»

²⁷ Ndana, ε Piyεr bu lεpi lεpɔ nye nye nde: «Wuse ma tikɔ su meyasi hεne βεηgwe we. Yo ta nje βε nan ke yusu?» ²⁸ Ε Yesus yeηsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wune kε: Kome *Mɔnɔ mumɔ ta nje ɔiyɔ ke siya βekumande ne ke mɔy meluksa yi nje kombile sendi meyasi hεne ne kɔkɔ kε, wune botu βete βε βεηgwa mi baka, wune ta ɔiyɔ sendi ke mesiya βekumande kamɔ ju yiba pεsɔ ju si mekandɔ me botu Isarayel kamɔ ju yiba. ²⁹ Mumɔ hεne ε ta tikɔ metu mεne, tikɔ βeman ηo βeɔyɔmbu ho saηgwe ho nyanηgwe, tikɔ nyari ho βonɔ ho ηgwan ne keto mβε, mɔ te ta kpalo βε ne meyasi kwɔ yite. A ta βε sendi ne jonηgwe te yi kpo ne kpo. ³⁰ Bosa bomɔ buɔyate ta nje βε botu βε njime. Sendi, botu βε njime ta βε bosa bomɔ.»

20

Kanɔ ke kasi botu βe mesay

¹ «Yo nde, *Kandɔ te yi kwey nda wεte masa mesay ε punduma βemeηmεne ne kpun yi kε ɔosɔ bomɔ, ne

bo kε kel mesay ke ηgwan *vinyε ne. ² A kombila βεne bo nde, a ta gbo bo nda yi bo ɔiki gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wεte kε. Kε kɔηte, ε nye kwanɔye bo kenje ke mesay ke ηgwan ne. ³ Kε yesɔ ma βendɔ kumɔ ke pɔku hawa yitan ju yini kε, ε nye punde sendi. A ɔol βαηa bomɔ ke ɔiyɔ ke babal kine yaηa te yi bo kele na. ⁴ Ε nye lεpe nye bo nde: «Wune sendi, wune kεn kelɔ mesay ke ηgwan mβε, mi ta nye wune yasi te yi ta yaka wune.» ⁵ Ε bo kwɔ kε ηgwan. ɔiyɔ kε, ε masa mesay kɔ punde sendi ke βembe yesɔ, nje punde sendi ke pɔku hawa yitati te yi βekoko. A kelma ndi nda yi nye kelma ne βari kε. ⁶ ɔiyɔ ke pɔku hawa yitan te yi βekoko kε, ε nye nje punde sendi ɔol βαηa bomɔ ndi ke ɔiyɔ womete. Ε nye lεpe nye bo nde: «Nge βα yi wune kwanɔye ndingεle yesɔ waka kine yaηa te yi wune kele kε?» ⁷ Ε bo yeηsa nye nye nde: «Yo nde, ko mumɔ ti jeba wuse ne mesay na.» Ε nye nje lεpɔ nye bo nde: «Wune sendi, wune kεn kelɔ mesay ke ηgwan mβε.»

⁸ «Kε tu ma yinja kε, ε nye lεpe nye mɔ te ε ɔikima ɔiyɔ ne botu βε mesay hεne kɔ nde: «Jεbanηgwe botu βε mesay gbo mɔni yan nye bo. Kanda gbona yan ne botu βete βε mi nηa jeba njime baka kε nɔ ke βε bosa βete.» ⁹ Botu βete βε nye jebama

njime ke hawa yitan te yi bekoko baka nja. Bo gboma mumo hene nda yi bo diki gbo ne mo mesay ke yeso wete ke. ¹⁰ Ke kante, e botu bete be nye kandima jeba baka nje. Bo takima nde, bo ta biye moni kwa bari. Yasi wete, bo gboma sendi bo ndi nda yi bo gbo ne mo mesay ke yeso wete ke. ¹¹ Ke bo ma biye moni dete ke, e bo lepina beyate sungwe ne masa mesay lepɔ nde: ¹² «Botu bete be we jebama njime baka kelma mesay ndi hawa wete. He wonduma su biriki kelo mesay ke banban yeso kande bemenmene kumo bekoko. Ma nge kele yi we nje gbo sendi bo nda wuse ke?» ¹³ E masa mesay yensa nye mbanja nde: «So mbe, beya yasi te nda yi mi kelma ne we ke? Nduku, 'he kombila nde, mi ta gbo we nda yi bo diki gbo ne mo mesay ke yeso wete ke?» ¹⁴ Ma bongɔ moni yo, nɔ lɔndu ke keki mbe. Mi kwadye nye yasi nye mo te yi mi jebama njime ko ndi nda yo sendi. ¹⁵ 'Yite nde, mi yeti ka ne deti te yi kelo yasi te yi mi kwadye ne kusuku mbe na? 'Ma temo yo kwaki sungwe ne mi, keto mi kimo mumo?» » ¹⁶ E Yesus nje lepɔ nde: «Yo sendi dete, botu be njime ta nje be bosa bomo. Sendi, bosa bomo ta nje be botu be njime.»

¹⁷ Ke ngimo te yi Yesus ba ke bendɔ yi ke pe Yerusalem ke, e nye jeba bejeki bene kamo jo yiba lepɔ nye bo

tande yan ke nje nde: ¹⁸ «Ne bɛna, wuse be bende ke pe Yerusalem baka: Bo ta bu *Momo Mumo kane nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ botu be ketina meyasi. Bo ta pesɔ nde, bo woku nye. ¹⁹ Ke kante, bo ma nje bu nye kane nye botu bete be yeti ke duwe Njambiyɛ baka, ne bo nyeti nye njuro nye ne njambala nje ngba nye ke kroa, a ma nje womiyɛ ke metu yitati.»

Nyangwe ne Jak bene Jan ke diye

*Yesus yija yasi
(Mk 10)*

²⁰ Ndana ke, e nyangwe ne bono be Sebede bu bo ke no ke yi Yesus, kuse mebon ke meneti yi diye nye yija yasi. ²¹ E Yesus diye nye nde: «We kwadyikwe nge?» E nye yensa nye nye nde: «Pesɔ nde, bono bembe yiba baka diy metidye ke keki yo kome we ta bu diyɔ kumande yo ke, wete pulo mbam bo, wete pulo gare yo.» ²² E Yesus yensa nde: «Wune yeti ke duwe yasi te yi wune diye ke na. 'Wune yakama hɔbiye ka pelo mebone mete yi mi ta hɔbiye ke?» E bo yensa nde: «He yakama hɔbiye.» ²³ E nye yensa nye bo nde: «Yo gbate nde, wune ta hɔbiye pelo mebone mete yi mi ta hɔbiye ke. Ma yasi wete, ke kasi diyɔ metidye ke mbam bo ho ke gare mbe, yeti mi kabe yo nye bomo na.

Membey mete wókunangwe ne botu bete be Saɲmbe sima si kombile yo tike bo baka.» ²⁴ Ke bejেকে te bari kamɔ ma wokɔ yasi te yi Jak bene Jan lepima ké, ε temɔ yan kwa sunɣwe ne bo. ²⁵ E Yesus jeba bejেকে hene lepɔ nde: «Wune duwɔ nde, bekum bete be name bomɔ keto meneti baka ke bendɔ to yan bendɔ. Ma be nyanɣwe bomɔ bete be ke njoka yan baka ke kpalo nate bo nata. ²⁶ Yasi wete ke yun, yo ti kelnangwe dete na. Mɔ te ε kwadye be nyanɣwete ke njoka yun kɔ yakanɣwe kelo mesay nye wune. ²⁷ Ma yɔkɔ ε kwadye be bosa mumɔ ke njoka yun kɔ yakanɣwe be bala besɔ. ²⁸ Yo dete, *Mɔnɔ mumɔ sendi ne nguru wene ti ma njáki, né bomɔ kel mesay nye nye na. Yasi wete, a njá nda mɔ mesay yi nye jonɣwe dyene yi kolo ne budya bomɔ.»

Yesus ke bute misi me bembam yiba

(Mk 10; Lk 18)

²⁹ Ke ngimɔ te yi Yesus ba ke pundo duwe ke Yeriko bene bejেকে bene ké, nyanɣwe ngil bomɔ ba ke beɲɣwe nye. ³⁰ Yinɔri baɲa botu bete be ne dibina misi baka yiba ba metidyε ke keki nje. Ke bo ma wokɔ nde, Yesus ke kwɔ ké, ε bo kembe nde: «Nyanɣwe Kumande, Mɔnɔ Davit, gwako ngwete wusu!» ³¹ Bo dikima bame bo, né bo dibi numbu. Ko dete, bo

nja kempo kwɔ to te nde: «Nyanɣwe Kumande, Mɔnɔ Davit, gwako ngwete wusu!»

³² Ndana, ε Yesus teme jeba bo diyε bo nde: «Ne kwadyikwe nde, mi kél nge nye wune?» ³³ E bo yeɲsa nye nye nde: «Nyanɣwe Kumande, kelo nde, misi musu beɲnanɣwe.» ³⁴ Yesus gwɔ ngwete yan kpoke misi man. Ndana ndana, ε bo kande beɲna yasi kwɔ beɲɣwe nye.

21

Yesus ke dya ke Yerusalem
(Mk 11; Lk 19; Jn 12)

¹ Bo kendima wuta ne Yerusalem, kumo ke Betfage ke pulɔ *Keki meoliviye. E Yesus tome baɲa bejেকে yiba kenje mbombu lepɔ nye bo nde: ² «Wune kén ke dya te ε ke mbombu wun kɔ. Ne nyinɲa dya deke wune ta dolɔ wete nya tofu tinɲate nè mɔnɔ wene. Nè wune wúnja bo nje nye mi. ³ Nge mumɔ lepe yinɲa yanɲa nye wune, nè wune yeɲsanɣwe nde: <Nyanɣwe Kumande ke kwadye bo.> O béɲa, ndana ndana a má soɲe bo ne bo.» ⁴ Yo nde, meyasi kwanɲama dete, né lepi te yi mɔ punja melepi me Njambiye lepima ké si tóndu. A lepima nde: ⁵ «Ne lêpi nye Ngɔndu Siyɔɲ*f1* nde: Beɲa, kumande wɔ yima pe yo. Temɔ ne deke ne te. A bendima nya tofu. A bendima mɔnɔ tofu te yi nyanɣwe dikɔ sobe memapi kɔ.» ⁶ Bejেকে ka, ε

bo kele nda yi Yesus lepima nye bo ké. ⁷ Bo boŋma nya tofu nè mɔnɔ te dya nɔ, bu melambɔ man jonɔ ke to yan, ε Yesus kwa bendɔ bo dya ke to yan. ⁸ Sulo botu bete be ba ke moy ngil baka boŋma melambɔ man jonɔ ke nje, ε baŋa leke yan mɔnɔ bo mejeti bete ke nje. ⁹ Ngil botu bete be ba mbombu nè be ba ke kɔŋ ne baka dikima kumbo nde: «*Hosana Mɔnɔ Davit! Mekombila ne yɔkɔ ε nje ne dinɔ Baba Mbokɔ kɔ! Njambiyε bεki ne meluksa ke kwey!» ¹⁰ Ke Yesus ma nyiŋε ke Yerusalem ké, ε ndingele dya be ne kamtana. Bomɔ dikima diyε nde: «Yɔkɔ ba nda?» ¹¹ ε bomɔ yeŋsa nde: «Yo Yesus te mɔ punja melepi me Njambiyε, nye mɔ Nasaret ke Galile.»

Yesus ke dufye botu be dyanɗwa

meyasi ke mbanjo Njambiyε

(Mk 11; Lk 19; Jn 2)

¹² Yesus dyanɗma nyiŋε mbanjo Njambiyε, ε nye dufye bomɔ hene be ba ke dyanɗwe nè be ba ke bomɔ meyasi womete baka. A tindima metebel me botu be senjina mɔni nè mesolo me botu be dyanɗwa bepepo bete ke meneti ¹³ lepɔ nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Bo ta jeba tu dyembe nde tu menɗweta.> Ma yasi wete, wune ke kpalɔ yeŋsa yun yo ne gban botu be gubɔ.»

¹⁴ Baŋa botu bete be ne dibina misi baka nè botu be ndembil nja ke yi Yesus ke mbanjo Njambiyε, ε nye sidye mekɔsu man. ¹⁵ Ko dete, ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè botu be ketina meyasi ma beŋε mberi meyasi mete yi nye kelma, wokɔ sendi nda yi bonɔsike dikima kembidya ke moy mbanjo Njambiyε nde: «*Hosana Mɔnɔ Davit!» ké, ε temɔ yan kwa. ¹⁶ ε bo lepe nye Yesus nde: «'We ke wokɔ yasi te yi bo lepe ké?» ε nye yeŋsa nde: «J, mi ke wokɔ. 'Ma yite nde, wune ti pa tolɔ melepi maka yi diyε ketinate ke mekana me Njambiyε ké na? Yo ketinate nde: <We kelma nde, ko seke seke bonɔsike nè baka be ndi ke dye beri baka lúksa we.> » ¹⁷ Ke nye ma si lepɔ dete ké, ε nye ngbese bo pundo duwe womete ke Yerusalem kwa kè ya ke Betani.

Yesus ke kita ne figiye

(Mk 11)

¹⁸ Misi pupε bemεnμεne ke ngimɔ te yi Yesus ba ke yɔkwe ne kɔkɔ kè Yerusalem ké, nja ba ke kelɔ nye. ¹⁹ Ke nye ma kaŋε misi, a beŋa wete njuku *figiye ke kεki nje. ε nye kwa kè, a sém ndi membɔru ne membɔru ne gbi. ε nye lepe nye njuku figiye te nde: «Yo siyma bonε, ko we ti wumɔ se ko mbumɔ wete ne wete mbanja yesɔ na.» Ndana ndana, ε njuku figiye enɔru gwe sɔsɔ ne kawoyo. ²⁰ Ke bejeke

ma ðeɲe yasi yinɔri ké, ε bo ɲgbakima lepo nde: «Kelma nan yi njuku figiye ko gwa soso ndi ndana ndana ðeke ké?»²¹ E Yesus yeɲsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge wune tike gba temo ke yi Njambiye kinε meso na, wune ta kelo yasi kwa yike yi mi kelma ndana ne njuku figiye ko ké. Ko wune lépi nye keki te yoko nde: <Dukwe waka kè balo ke maɲ,> yo má kelna ðete.²² Yasi hene te yi wune ta diyε Njambiye ke meɲgweta mun, tiko gba temo ke yene, a ta nye wune yo.»

Deti Yesus wúla ke yi Njambiye
(Mk 11; Lk 20)

²³ Yesus nja kwa kè ke mbanjo Njambiye. Ke ɲgimo te nye ba ke tedye bomo meɲepi me Njambiye ké, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè betomba be ðya nje ke yene diyε nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ké wúla we? Sendi, nda nye we ðeti nde, kelo meyasi mete?»²⁴ E nye yeɲsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diyε wune. Nge wune yeɲsa nye mi, mi má nje lepo nye wune mbey kome ðeti te yi mi kele ne meyasi mete wule ké.²⁵ Nda tome Jan nde, a njâki tɔpe bomo ke mɔroku? 'Yo Njambiye ho yo bomo?» Ndana, ε bo kande mediyna tande yan

lepo nde: «Nge wuse lepe nde: Yo Njambiye, yite a ta diyε wuse nde: Ma keto nge yi wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ké?»²⁶ Ma nge wuse nje yeɲsa nde: Yo bomo, yite wuse yâkanɲwe kambio ɲgil bomo, keto bomo hene ke ðeɲe nde, Jan mo punja meɲepi me Njambiye.»²⁷ Dete, ε bo yeɲsa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» E nye nje lepo nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yaɲa nye wune ke kasi ðeti te yi mi kele ne meyasi mete ké na.»

Kano ke kasi baɲa bono bembam yiba

²⁸ «Ne ta lepo nde nge ke kano te yi wune ta woko ndana ké? Mbanja mbam ba ne bono bembam yiba. E nye lepe nye tomba te nde: <Mɔnmbε, ken kelo say ke ɲgwan mbe muka.>²⁹ E nye yeɲsa nde: <Kway na.> Diyo ké, ε nye ðiye ne ɲgbum take yasi teme kwa kè ɲgwan.³⁰ Ndana, ε nye dole ndambi te lepo ndi kiya yasi te yi nye lepima nye yoru ké nye nye. E nye yeɲsa nde: <I Da, mi ta kè.> Ma yasi wete, a ti nje kè na.³¹ Ke njoka bono baka yiba, nda wokuma men sanɲwe ko?» E bo yeɲsa nde: «Yo tomba te.» E Yesus nje lepo nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Botu be bonna mɔni garama nè boma bete be jonna ke sap sap jonɲwe baka ta kande nyiɲe ke *Kando Njambiye

tiko wunε. ³² Yo ta βεηna dete, keto Jan njā ke yun tedye wunε nje te yi ne ηgben, ma wunε t̄i tike temo ke yasi te yi nye lepima ké na. Yasi wete, botu be βoηna moni garama nè boma βete be joηna ke sap sap jongwe baka tikima yan temo ke yasi te yi nye lepima ké. Wunε kómbila βeηe yun meyasi menōri hene. Ma ne nde, wunε njāki yeηsa temo ke kōηte yí tiko temo ke yasi te yi nye lepima ké, wuse t̄i kele dete na.

Kano ke kasi beya botu be

bakidya ηgwan

(Mk 12; Lk 20)

³³ «Wunε wōku sendi wete kano. Wete masa mesay sama ηgwan *vinye. E nye kele kakwe lito ne yo, timo mbey sōpita membumo, sumo sendi dongbe dongbe t̄u yí pemna ηgwan. E nye nje kaηe yo hene nye baηa botu be mesay nde, bo bākidya, be sendi ne ηgabiyε te yan kete. Ke kōηte, ε nye kwā kè londunate ke yiηa meneti. ³⁴ Ke ηgimo te yi membumo ma si deto ke ηgwan ké ma dya, ε nye tome baηa botu be mesay kenje ke yi bari, né bo njese nye yiηa kwalo membumo me ηgwan. ³⁵ Yasi wete, ε botu be bā ne mesay te bari biye bo mendε wete, wo mbaηa, l̄u mo yitatite ne metari wo. ³⁶ Ke kōηte, ε nye tome sendi baηa botu be mesay budyate kwā be mbombu. E bo kele

ne bo ndi nda yi bo kelma ne bosa bomo ké. ³⁷ Yí sidye no, ε nye nje tomo mono wene kenje lepō nde: «Bo ta kamba, keto yo monmbε.» ³⁸ Yasi wete, ke botu baka ma kaηe misi βeηe ne nye ké, ε bo lepe tande yan nde: «Mo te ε ta tika ne meliko, εko. Ne njāki, he wōku nye, né wuse tika no.» ³⁹ E bo biye nye kè βete ke kōη ηgwan wo. ⁴⁰ Ma ndana, kome sa ηgwan ta kè nje ké, a ta kelo nan ne botu baka?» ⁴¹ E bo yeηsa nye Yesus nde: «A ta girise beya botu benōri ne nyalo, nje kaηe ηgwan nye baηa botu be mesay be ta nye nye membumo ke ηgimo dya.» ⁴² E Yesus nje lepō nye bo nde: «Yite nde, wunε t̄i pa tolo lepi ke yi d̄iyε ketinate ke mekana me Njambiyε ké na? Yo ketinate nde: «Tari*f1* te yi botu be sumna t̄u seηma ko kpalma nje be sanjwe konu. Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mboko, yo yasi te yi wuse βeηe ηgbakima.» ⁴³ Dete, mi ke lepō nye wunε nde: Njambiyε ta soηe *Kando dyene ke mebo mun, a má nje kaηe yo nye kando te ε ta kelo meyasi ne ηgben nda yi nye Njambiyε kwadye ké. [⁴⁴ Nge mumo bale ke Tari te, a ta lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge Tari te bale ke to mumo, yo ta koko nye ne mbol.]» ⁴⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè *Befarise wokuma mekanō menōri, ε bo duwe nde,

Yesus lépinangwe ne bo. ⁴⁶ Bo saɲma nje te yi biye nye, yasi wete, bo ba ke kamba ngil bomo, keto bomo beɲma nde, Yesus mo punja meɓepi me Njambiyé.

22

Kano ke kasi nyanɲwe dina

(Lk 14)

¹ Yesus nja kè sendi mbombu lepina nye bomo ne nje mekana. A lepima nde: ² «*Kando te yi kwey ke boɲna ne wete kumande te ε kelma jeso gwaki mono wene ε mbam ko. ³ A tomma botu be mesay bene kè jeba ne botu bete be nye jebama ke jeso baka. Yasi wete, botu bete ti kwadye nje na. ⁴ A nja basidye tomo baɲa botu be mesay lepɔ nde: <Ne kèn lepɔ nye botu bete be mi jebama baka nde: Mi sima kombile medye hene. Mi woma benday nè benyamo bete be ne muto baka. Meyasi me kombilate, bo njâki ke jeso.> ⁵ Yasi wete, botu bete yeliya jeban te toke kendi yan kwa. Yoko ε teme kè ngwan ne, yoru ε kwa kè dyanɲwe meɲen mene. ⁶ Bukwe te baka temma biye botu be mesay be kumande tedye bo meɓone wo bo. ⁷ Temɔ kumande kwama budyate, ε nye tome besɔja bene si kè girise ne beya botu be wona bomo baka, lodye dya dyan. ⁸ Kumande nja lepɔ nye botu be mesay bene nde: <Mi ma komsa jeso,

ma botu bete be mi jebama baka ti yaka ne jeso te na. ⁹ Ndana, ne kèn ne memano yi kè no. Bomɔ hene te yi wune ta dolo, wune lèpi nye bo nde, bo njâki ke jeso.> ¹⁰ Botu be mesay ka ne boku menje ngbo bomɔ hene te yi bo dolma, ko beya bomɔ ko kimɔ bomɔ. ε tu jeso tonde ne bomɔ ne ngben. ¹¹ Kumande nja nyiɲe tu yi nje beɲe bomɔ, a sém mbaɲa mumɔ ke njokate kine lambɔ jeso gwaki ke yotu na. ¹² ε nye diyé nye nde: <So mbe, yo kwaɲnama nan yi we nyiɲma waka kine lambɔ jeso gwaki ke yotu ké?> Mbam diyma ne kpingbili kine bute numbu na. ¹³ ε kumande lepe nye botu be mesay nde: <Wune biya nye woto mekol nè mebo mene toke nye bete ke sɛ ke yitil. Yo womete komε nye ta lelo nyambo mesu.> ¹⁴ Yo nde, Njambiyé jebangwe bomɔ budyate, ma baka be nye toke ke njokate baka ti buyo na.»

Yesus nde, bomɔ gbôku garama

nye Sesar

(Mk 12; Lk 20)

¹⁵ Ndana, ε *Befarisɛ kwa kè kelo kutu yi beɲe ne nje te yi bo yakama dongidye ne Yesus wule ke yasi te yi nye ne nguru wene ta lepɔ ké. ¹⁶ Bo tomma bejeki ban nè baɲa botu bete be ba ke njon kumande Herod baka kenje ke yi Yesus lepɔ nde:

«Yekele, he duwa ɗe, we mo gbakasi. We tɛɗya nje Njambiye gbate gbate ko ke misi me nda, keto we ti ban yo mberi misi me mumo na. ¹⁷ Ma, lepo yasi te yi we take ke lepi ke ke: 'Membonga lepi ka nde, mumo gboku garama nye *Sesar ho a ti gboku?» ¹⁸ Yasi wete, Yesu duwa beya metake man. E nye yensa nde: «Wune botu be likisi, wune boba mi keto nge? ¹⁹ Wune pan pa tɛɗye mi moni te yi bo diki gbo ne garama ke.» E bo nje ne sule wete bu kane nye nye. ²⁰ E nye diye bo nde: «Yike yekambiye to nda? Meketi mete yike tɛɗya nda?» ²¹ E bo yensa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» E nye nje lepo nye bo nde: «Dete, wune nyeki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiye meyasi mete yene.» ²² Bo wokuma nda yi Yesu yensama ke, e bo ngbakima ngbese nye toke kendi si kwa.

Kasi womiya bomo
(Mk 12; Lk 20)

²³ Ke kiya yeso te *Besaduse be lepe nde, bemun ti womiye baka nja ke yi Yesu lepo nye nye nde: ²⁴ «Yekele, Moyisi lepima nde: «Nge mbam gwe kine tiko monosike na, ne man ne mbam te bon kuso, na ja bene nye yi kwanɗye ne din man e gwa ko.» ²⁵ Ma yo ba ne ban bano bambam yitan jo yiba be jadya ke moy yan, bo jonnama ke njoka wusu. Tomba te

bonma nyari nje gwe. Nda a ti ja ke, e ndembi te bu kuso man. ²⁶ Yo nja kwanja ndi sendi dete ne ndembi te ne mo yitatite kumo ke mo yitan jo yibate. ²⁷ Diyo ke, e nyari nje gwe sendi ke kon yan hene. ²⁸ Ma ke yeso te yi bemun ta womiye no ke, ke njoka bambam baka yitan jo yiba, nya ko ta nje be nya nda, keto bo hene bonma nye ne megwaki?» ²⁹ E Yesu yensa nye bo nde: «Wune ke moy mejoso, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiye ke, ndekima sendi ngungudye Njambiye. ³⁰ Yo nde, kome bemun ta womiye ke, megwaki ti beta se na. Yasi wete, bomo hene ta jonna nda yi bejaki be Njambiye jonna no ke dyobo ke. ³¹ Ma ke kasi womiya bemun, 'yite nde, wune ti pa tolo ka yasi te yi Njambiye lepima nye wune ke na? Njambiye lepima nde: ³² «Mi mbe Njambiye te e Abaraham, Njambiye te e Isak, Njambiye te e Yakob.» Yo nde, Njambiye yeti Njambiye bemun na, nye Njambiye te e botu bete be ne jon baka.» ³³ Ngil botu bete be lengwa meto ke yasi te yi Yesu dikima lepo ke ngbakimama kwalo tɛɗya yasi te yene.

Kasi mbonga te e kwanma besa ko
(Mk 12)

³⁴ Ke *Befarise ma woko nde, a dibima numbu

*Besadusɛ kɛ yɛnsa lɛpi tɛ yi nyɛ yɛnsama kɛ, ɛ bo kwɔ wesidya. ³⁵ Wɛtɛ kɛ njoka yan bɔ nyangwɛ mɔ tedya mɛmbɔŋga. Ɛ nyɛ diyɛ Yesus diyɛn yɛ lɛbiyɛ nɛ nyɛ. A diyɛma nyɛ ndɛ: ³⁶ «Yɛkele, kɛ njoka mɛmbɔŋga, yɛn kwɔ bɛsɔ?» ³⁷ Ɛ Yesus yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Ɛ Kwadɔyikwɛ Baba Mbokɔ tɛ Njambiye wɔ nɛ temɔ yɔ hɛnɛ, nɛ sisin yɔ hɛnɛ, nɛ dɔyɛnɔ dɔyɛnɛ.» ³⁸ Bosa mɔŋga nɛ nyangwɛ mɔŋga tɛ ɛ kwanɔma bɛsɔ hɛnɛ kɔ, ɛru. ³⁹ Mɔŋga yibate ɛ kɛ bɔŋna nɛ mbɛtɛ, yɔ yɔkɔ ɛ lɛpɛ ndɛ: «Kwadɔyikwɛ mɔŋ nda yi wɛ kwadɔyɛ nɛ yotu yɔ kɛ.» ⁴⁰ Mɛmbɔŋga maka yiba bɛ njuku mɛmbɔŋga nɛ njuku mɛlɛpi hɛnɛ tɛ yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye lɛpima kɛ.»

Krist kwanɔma kumande Davit

⁴¹ Nda yi *Befarisɛ wesidɔyama kɛ, ɛ Yesus diyɛ bo ndɛ: ⁴² «Nɛ tɔka ndɛ, *Krist nda? Nyɛ mɔnɔ nda?» Ɛ bo yɛnsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyɛ Mɔnɔ Davit.» ⁴³ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Ma nɛgɛ nje kelɔ ndɛ, Kimɔ Sisin nyɛki Davit dɛti tɛ yi jɛba nyɛ ndɛ Kumande wɛnɛ kɛ? Keto Davit lɛpima ndɛ: ⁴⁴ «Baba Mbokɔ lɛpima nyɛ Kumande wombɛ ndɛ: Diyɔ mɛtidɔyɛ kɛ mbam bo mbɛ kumɔ ndɛ, mi siki kawule bɛpendɔ bo tikɔ kɛ nji mɛkol mɔ.» ⁴⁵ Ma nɛgɛ Davit jɛba nyɛ ndɛ Kumande, yite

Kumande wɛnɛ ta kpalo nje bɛ mɔnɔ wɛnɛ nan?» ⁴⁶ Ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɛ bɛ nɛ dɛti tɛ yi yɛnsa yɛnɔ nyɛ nyɛ na. Kande yesɔ tɛ ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tɛ bɔbɔ diyɛ se nyɛ yinɔ diyɛn na.

23

Bomɔ dɔyɛ nɛ sɔsɔ nɛ botu

bɛ ketina mɛyasi

¹ Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nɛgil bomɔ nɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ ndɛ: ² «Botu bɛ ketina mɛyasi nɛ *Befarisɛ ndana kɛ mbɛy Mɔyisi yɛ tedɔyɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiye yi Mɔyisi ketima kɛ nyɛ bomɔ. ³ Dɛtɛ, wunɛ kɛl bakiɔyɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi bo ta lɛpɔ nyɛ wunɛ kɛ, ma yasi wɛtɛ, nɛ tɛ jonnanɛgɛ nda bo na, keto bo lɛpi ndi yasi lɛpɔ kɛ numbu kinɛ nje kelɔ nda yi bo lɛpima kɛ na. ⁴ Bo kɔnɔ dɛtina mɛmapi sobidɔyɛ bomɔ kɛ bɛkɔ. Ma yasi wɛtɛ, bo nɛ nɛguru wan yeti kɛ sambile nyɛy bo wɛtɛ kpokɛ nɛ yɔ na. ⁵ Bo kɛl mɛkele man hɛnɛ ndɛ, nɛ bomɔ bɛn bo. Dɛtɛ, bo kɛ dɔkwɛ mɔnɔ mɛyasi mɛtɛ yi bo diki lɛnɛ yi nɛ mɛmbɔŋga mɛ Mɔyisi kɛ mɔyɛtɛ kɛ kwɔ yi bɛsɔ, sɛwdɔyɛ sendi mɛyasi mɛtɛ yi bo nyɛ kɛ numbu mɛlambo man kɛ nɛ ndulɛn ndulɛn. ⁶ Bo sɔn kɔpasa mɛmbɛy kɛ mɛtɔ mɛdina, kwadɔyɛ dɔyɛnɔ kɛ bosa mɛmbɛy kɛ mɛmbanɔ mɛwɛsidɔyɛ mɛ Beyuden. Bo kwadɔyikwɛ ndɛ, bomɔ kɛ nyɛnɔ bo kɛ

membey kome bomo diki wesidya ké, ⁷ kwadye sendi nde, bomo kê jebangwe bo nde yekele. ⁸ Ma nge be wune, wune ti san nde, mumo jebangwe wune nde yekele na, keto wune ndi ne Yekele wete ne wete. Ma wune hene beman ne beman. ⁹ Wune ti jebangwe wete mumo ke to meneti nde da na, keto wune ndi ne Da wete ne wete, yo yoko e diyé ke kwey ko. ¹⁰ Ne ti san nde, mumo jebangwe wune nde masa na, keto wune ndi ne Masa wete ne wete, yo *Krist. ¹¹ Mo te e be nyangwete ke njoka yun kwà besò ko yakanawe kelo mesay nye wune. ¹² Mo te e bendidye yotu kenje kwey, Njambiyé ta pidye nye kenje nji. Ma yoko e pidye yotu kenje nji, Njambiyé ta kpalo bendidye nye kenje kwey.»

Yesus ke ndeye botu be ketina

*meyasi nè Befarisé
(Lk 11)*

¹³ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonga nè *Befarisé, wune botu be likisi, keto wune ke dibò numey te yi *Kando te yi kwey ke mbombu bomo. Wune ne nguru wun yeti ke nyiñe kete na, ma wune yeti ke tiko nde, botu bete be kwadye nyiñe kete baka nyiña na. [¹⁴ Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonga nè Befarisé, wune botu be likisi! Keto wune ke wenjile meyasi

hene ne mbul ke mebo me bekuso bomari diki nje kelo sewna mengweta, né bomo beñ nde, wune kimo bomo. Dete, Njambiyé ta jose wune detinate tedye wune nyangwe mebone kwà to te.]

¹⁵ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be tedya membonga nè Befarisé, wune botu be likisi! Keto wune ke bendò melandi kè no ke to meduku, kè mekendi ke to meneti yí sa mo te e ta yensa temo nyiñe ke mison yun. Ma nge nye si nyiñe dete ké, wune kpalma nje kelo nde, a bêki yoko e ta kè ke dite te yi ti dím ké, keto wune ta kelo nde, a kêl beya yasi kwà wune menja yiba.

¹⁶ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be dibina misi be kende ne bomo baka! Wune lépi nde: <Nge mumo kinja mbanjo Njambiyé, a yakama diyò kine tonje yasi te yi nye kpoma ké na. Yasi wete, nge nye kinja lor te yi diyé ke mbanjo Njambiyé ké, na tónjukwe yasi te yi nye kpoma ké.> ¹⁷ Ma wune belem, wune botu bete be ne dibina misi baka, nge kwà jakoso, yo lor ho yo mbanjo Njambiyé te yi kele nde, lor te wòkunangwe ndi ne Njambiyé ké? ¹⁸ Wune lépi sendi nde: <Nge mumo kinja ne dino mbey nyena sadaka nye Njambiyé ké, a yakama diyò kine tonje yasi te yi nye kpoma ké na.

Yasi wete, nge nye kinja sadaka te yi bo nja kase ke mbey nyena sadaka ké, na tónjukwe yasi te yi nye kpoma ké.›¹⁹ Ma wune botu bete be ne díbina misi baka, nge kwá jakóso, yo sadaka te yi bo nje nɔ ké, ho yo mbey nyena sadaka te yi kele nde, sadaka te wókunangwe ndi ne Njambiyé ké? ²⁰ Mɔ te ε kinja mbey nyena sadaka nye Njambiyé, a kınjangwe mbey nyena sadaka gbeso ne meyasi hene te yi diyé kete ké. ²¹ Mɔ te ε kinja mbanjo Njambiyé, a kınjangwe mbanjo gbeso ne mɔ te ε diyé kete kɔ. ²² Sendi, mɔ te ε kinja dyobo, a kınjangwe siya bekumande te yi Njambiyé gbeso ne mɔ te ε ke diyɔ kete kɔ.

²³ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi nè *Befarise, wune botu be likisi! Keto ke gbela membunjo nde *manj nè *anis nè *kimɛ wune ke by yasi hene ke njokate baka ke menɔgabiye kamo kamo, by kwalɔ ngabiye te wete wete nye Njambiyé. Wune ke kpalɔ tiko kelna kpasa meyasi mete yi diyé ke moy membonga nda pesina lepi ne ngbenj nè gwena besɔ ngwete nè tikina temɔ ke yi Njambiyé. Ma yo yite yi wune yákanɔwé kelɔ kine tiko kelna bukwe meyasi mete yiri na. ²⁴ Wune botu bete be ne díbina misi be kende ne bomɔ baka, wune ke se menjam soje gbela monɔ dyenɔgil kete kpalɔ nje

tiko nyangwe nyamo nde *samo kete menɔ nye.

²⁵ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi nè *Befarise, wune botu be likisi! Keto wune wéya ndi kɔn pelo nè kɔn pan, yasi wete, moy te tondunate ne meyasi me gubɔ nè beya meyasi mete yi wune nye temɔ yun kete ké. ²⁶ We *Farise te mɔ díbina misi pân pa weye moy pelo nè moy pan, né kɔn te nje be pupunate.

²⁷ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi nè *Befarise, wune botu be likisi! Keto wune nda mebonsoj mete yi bo si lombɛ konɔ kete ké. Ke puye, kimɔ yana deke ne ngere ngere, ma moy te tondunate ne meyeso me bemunj nè kwalɔ yasi nyɛ hene. ²⁸ Wune ndi sendi dete ke mbombu bomɔ. Deke ɔ ba nde, wune ne ngbenj, ma ke moy matemo mun likisi nè yija beya meyasi mete yi membonga bene ké kete ne ngbenj.

²⁹ «Mebone ta balo ke to yun, wune botu be ketina meyasi nè *Befarise, wune botu be likisi! Keto wune ke womɔ mebonsoj me botu be punja melepi me Njambiyé, kerke mebonsoj me ngbenj bomɔ. ³⁰ Ma wune ke kpalɔ nje lepɔ nde: «He má diy ke ngimɔ te yi besangwe busu bá nɔ kete ké, ma wuse ti gbese bo sine bo yí wo ne botu be punja melepi me Njambiyé na.» ³¹ Dete, wune besa bete ke pesɔ lepi

yun ne nguru wun jaye nde, wune bono be botu bete be woma botu be punja melēpi me Njambiyē baka. ³² Ma ndana, ne kēn mbombu yī tonje ndi yasi te yi besangwe bun kandima kwey ké.

³³ Wune benyoŋe, wune mbo yeri! Wune ta kelo nan yī kambō ne mebone mete yi dīte te ε ti dīm tedye ké?

³⁴ Dete, mi ke tomo botu be punja melēpi me Njambiyē nē botu be dyanō nē botu be ketina meyasi kenje wune. Wune ta wo baŋa, ngba baŋa ke kroa, njuro baŋa ne njambala ke mēmbanjo mēwesidya mun. Ne ta tedye bo nyanŋwe mebone ne medya yī kē nō. ³⁵ Meyasi ta kwanŋa dete, né mekiyo hene te yi botu bete be tī kele yiŋa beya yasi yi nyanjama ke to meneti maka ké bal ke to yun, kande ke mekiyo me Abel te ngbenj mumō kumo ke mekiyo me Sakari te monō Baraki yi wune woma ke njoka mbanjo Njambiyē ne mbey nyena sadaka nye Njambiyē ké. ³⁶ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Meyasi mete hene ta balo ke to botu be ngimo te yoko.

³⁷ «Yerusalem, Yerusalem, we ε diki wo botu be punja melēpi me Njambiyē, lū botu bete be Njambiyē tome njese ke yo baka ne metari wo, mi kwadya wesidye bono bono nda yi gway kube gukule ne bono bene ke nji mēpapō mene ké! Ko dete, ne tī kwadye na. ³⁸ Ma ndana ne ta tika ne tū dyan gbonŋote.

³⁹ Yasi wete, mi ke lepo nye wune nde: Wune tī beŋe se mi na kumo kome wune ta duwe lepo nde: «Mekombila ne yoko ε nje ne dīno Baba Mboko ko!» »

24

Kasi mebone mete yi ta nje ké

(Mk 13; Lk 21)

¹ Ke ngimo te yi Yesus ba ke pundo ke mbanjo Njambiyē ké, ε bejeki bene kē ke keki ne lepo nde, a sēngila ndi metu me mbanjo Njambiyē. ² Yasi wete, ε nye yeŋsa nye bo nde: «'Nduku wune ke beŋe meyasi menōri hene? Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Kine tari wete ne wete ta dīyo waka ke to jakoso kine nde, bo gbūngula bete ke meneti na.»

³ Ke konje, ε nye kwā kē dīyo metidyē ke *Keki meoliviye. E bejeki bene nje dolo nye tande yan diye nye nde: «Lepo nye wuse, meyasi mete ta kwanŋa ndenen? Yo nge yi ta tedye nde, njena yo nē siyna mboko te yoko ma wuta ké?» ⁴ E Yesus yeŋsa nye bo nde: «Wune dīy ne soso, ma mumō me nje sebile wune. ⁵ Keto budya bomō ta nje ne dīno dīembe lepo nde: «Mi *Krist, mi ko!» Bo ta sebile budya bomō. ⁶ Ne ta woko bomō ke lepo kasi medyambi, woko ngum ngum te. Wune tī gwaki kan yaŋa na, keto meyasi mete yākanŋwe kelna. Ndi nde,

yite tĩ pa be siyna meyasi na. ⁷ Kando wete ta teme lu dyambi ne wete kando. Kumande wete ma teme lu dyambi ne jakoso. Kolo ta kelna ke yiya membey, sendi meneti ta ngwanwa ke yiya membey. ⁸ Meyasi menori hene ta be ndi gbela ton mebone. ⁹ Bo ta kanje wune nye bomo, bo ma tedye wune beya nyangwe mebone wo wune. Mekando hene ta beno wune keto dino dyembe. ¹⁰ Dete, yo ta nje jatidye budya bomo kenje ke beya nje. Bomo ta dyan gwina benna tande yan. ¹¹ Budya bomo ta nje lepo ja nde, bo botu be punja melipi me Njambiyey. Bo ta jatidye budya bomo ke beya nje. ¹² Kelna beya meyasi mete yi membonga bene ke ta doko doko ke no mbombu. Dete, sulo bomo ti kwadya se budyate ke no mbombu nda yi bo kandima no ke na. ¹³ Ma yoko e ta gbiso kelo tin kumo ke siynate ko ta ju. ¹⁴ Bo ta pele Kimo Tom te yi lepe kasi *Kando te yi kwey ke ke to mboko hene, ne mekando hene si woku. Ke konje, siyna meyasi ma nje dya yey.

¹⁵ «Yo nde, wune ta beje mo te yi bo jeba nde *Nyangwe mo bekidya meyasi e kele gbutu biye ne mbanjo Njambiyey ko. Daniyel te mo punja melipi me Njambiyey lepima kasi ne. A ta nje diyoko ke mbey te yi ne kiyoko ke. Ma mo te e tole melipi maka ko woku to te

diyoko ne soso. ¹⁶ Yite ne botu bete be diyey ke meneti me Yuda baka sedyikwe kamba ke ke to mekeki. ¹⁷ Mo te e ta be ke tosiyoko ko pikwe kine pa nyine tu nde, na ke bu yana pundoko no na. ¹⁸ Sendi, mo te e ta be ke ngwan ko ti yokwe ne kokoko nde, na pa ke bu lamboko ne na. ¹⁹ Ke ngimoko te yite, boma bete be ta be ne moy ne baka be ta be ndi ke nye bonosike beri baka ta sangwa ne mebone. ²⁰ Wune ngwetangwe ne Njambiyey nde, ngimoko soko te ti dyan ke ngimoko abekata ho ke wete yeso *Saba na. ²¹ Keto ke ngimoko te yite nyangwe mebone ta bejna. Kande yi Njambiyey ma kusu ne mboko kumo ndana yiya nyangwe mebone ti pa bejna dete na. Sendi, yiya nyangwe mebone ti bejna se dete wete yeso na. ²² Ti beki nde, Baba Mboko kaya buyoko metu mete tiko ne ngbet na, ma mumoko wete ne wete ti ju na. Yasi wete, a ta kaye yo, keto botu bete be nye sima si toke baka. ²³ Ma nge mumoko lepe nye wune nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wune ti jaya na. ²⁴ Keto botu bete be lepe ja nde, bo Krist ne baka be lepe sendi nde, bo botu be punja melipi me Njambiyey baka ta nje. Bo ta kelo nyangwe meyekambiyey, kelo sendi nyangwe meyasi, simande bo yakama jatidye ko botu bete be Njambiyey sima si toke baka ke yiya beya nje. ²⁵ Ma mi ma lepo meyasi

hene nye wune.

*Yesus ta kala nje
(Mk 13; Lk 21)*

²⁶ «Ma nge bo lepe nye wune nde: <Ha *Krist kaka ke kongor!> wune ti ken na. Ho nde: <A ke mesoma ke tongari womaŋa!> wune ti jaya na. ²⁷ Yo nde, njena *Mɔno mumo ta be nda yi yesi mbiyo yeŋe no ne verum, pano kande kome yeso punde kumo kome yeso bale ke. ²⁸ Ma ke mbey hene te yi muŋ yasi diye kete, bedabo wesiɗyangwe womete.

²⁹ «Ŋge metu me nyangwe mebone menori siye ndi deke ke, yeso ta dimo, ngwendɛ ti pano se na, besiso ta ketiye ke kwey balo ke meneti. Meyasi mete yi ne ngungudye yi diye ke kwey ke ta ngbokisa budyate. ³⁰ Ke kɔŋte, yasi te yi tedye nde, *Mɔno mumo yima ke ta pundo ke dyobo, mekando me bomo hene ke to meneti ta jaba. Bo ta beŋe Mɔno mumo ke nje ke to mekulutu ke kwey ne nyangwe ngungudye ne nyangwe meluksa. ³¹ A ta tomo bejaki bene ne nyangwe medombiya kenje ke membey hene ke wesidye botu bete be nye sima toke baka ke meboku me meneti maka yini ke mboko hene.

*Kano ke kasi figiye
(Mk 13; Lk 21)*

³² «Wune boŋ dyano ke yasi te yi *figiye tedye ke. Ke ngimo te yi mebo mete me ke boye ne ke ngimo te

yi memboru mete me ke lo, wune ke duwe nde, ngimo mbiyo ma wuta. ³³ Dete sendi, kome wune ta beŋe nde, meyasi menori hene me ke dya, wune dukwe nde, *Mɔno mumo me nedo te yi nje, yasi me ke ngin nyino. ³⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menori dyan na. ³⁵ Dyobo ne meneti ta si kwa yambile, ma ndi melepi membe ti yambile ko wete yeso na.

³⁶ «Ma ke kasi yeso ne hawa te yi meyasi mete ta dya kete ke, ko mumo wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be diye ke dyobo ko *Mɔno, ndi Da nyepo duwe. ³⁷ Yasi te yi kwanama ke ngimo Noy ke ta kwanana sendi dete ke ngimo te yi Mɔno mumo ta nje kete ke. ³⁸ Ke metu mete yi mber ti pa dya na, bomo dikima dyena, dye menjam, kelo megwaki, kenje bengondu ban ke megwaki kumo ke yeso te yi Noy nyinma no ke moy nyangwe kuka ke. ³⁹ Bomu ti be ke take yaja na kumo nde, nyangwe mber dyanma si memiye bo hene. Yo ta kwanana sendi dete ke ngimo te yi Mɔno mumo ta nje ke. ⁴⁰ Ma ke njoka bambam yiba be ta be ke kelo mesay ke ngwan, a ta bu wete, tiko wete. ⁴¹ Ke njoka boma yiba be ta ngbo koko yasi ke tari, a ta bu

wete, tiko wete. ⁴² Dete, wune pêm yasi, keto wune yeti ke duwe ngimo te yi Nyangwe Kumande wun ta nje kete ké na. ⁴³ Wune dúkwé gba nde: Sa tú má dukwé ngimo te yi mɔ gubɔ nje nɔ né tu ké, ma nye ke pemɔ yasi, kambɔ mɔ gubɔ mé nje leké tú nyinje gubɔ meyasi. ⁴⁴ Dete wune sendi, wune kômsangwé, keto Mɔnɔ mumɔ ta nje ke ngimo te yi wune tí bé ké take nde, a ta nje kete ké.

Kasi kimɔ mɔ mesay nè

beya mɔ mesay

(Lk 12)

⁴⁵ «Yo mɔ mesay te yen yi bo yakama bé né bibina temɔ né nye? Yo yɔkɔ é né soso yi masa wene tembidya nye nde, a díy né botu bé mesay bene yí nye bo medye yaka né ngimo te yi nye pesima ké. ⁴⁶ Mɔ mesay kɔ né mesosa, nge masa wene yɔkwé dolɔ nye ke kelo dete. ⁴⁷ Gbakasi yi mi lépe nye wune ké: A ta nje tembidye nye, na díy né meyasi mene hene. ⁴⁸ Yasi wete, nge mɔ mesay kɔ bé beya mɔ mesay, a ta lépɔ ke mɔy temɔ né nde: «Masa wombe tí yɔkwé ndana nedɔ na.» ⁴⁹ ɔ béja, nge nye nye bo ke mendina besɔ botu bé mesay, díyɔ ndi medye nè hɔbiya menjam bene botu bé gwena menjam, ⁵⁰ yite wete yesɔ masa wene ta duwe díyá ke yesɔ te yi nye tí bé ké take nde, a ta díyá kete na, ke hawa te yi nye

tí duwe na. ⁵¹ A ta tedye nye nyangwé mebɔne tiko ke nje sɔn kelo né nye nda yi bo kele né botu bé likisi ké. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.»

25

Kanɔ ke kasi banja beɔgɔndu kamo

¹ «Ma kome *Kandɔ te yi kwey ta nje ké, meyasi ta kwanɔna nda yi yo kwanɔnama nɔ ke kanɔ banja beɔgɔndu kamo bé boɔma melambo man yí kè sangwa né mbam gwaki. ² Ke njoka yan, yitan tí bé né dyanɔ na, ma bari betan bɔ né dyanɔ. ³ Baka bé tí bé né dyanɔ baka boɔma melambo man kine biye yiɔa karasin kwá nɔ na. ⁴ Ma baka bé bɔ né dyanɔ baka boɔma melambo man telo sendi yiɔa karasin ke mendaki biye kwá nɔ. ⁵ Mbam gwaki linjama kine nje nedɔ na, dete é bo hene si dɔngbɔ kwá né jako. ⁶ Né bembe tu bo wóku kemberi: «Wune tɛma dɔ, mbam gwaki dyanɔma. Né púndu kè sangwa né nye.» ⁷ Ndana, é bo hene jemiye teme kombile melambo man. ⁸ Baka bé tí bé né dyanɔ baka njá lépɔ nye bari nde: «Né nyêki wuse yiɔa mɔnɔ karasin yun, keto melambo musu ke si dímo.» ⁹ É bari bé bɔ né dyanɔ baka yenja nde: «Ko na, yite tí yaka wuse sine wune hene na. Wune kpál kè ke mbey dyanɔgwate kè bomo

yun mate.> ¹⁰ Piɲɔ te yi bo bɔ kɛ kɛ kɛ bɔmnate kɛ, ε mbam gwaki dya. Bari be komsama baka nyinma bene be mbam gwaki ke tu jeso gwaki, ε bo dibɛ numey ne kpikip. ¹¹ Diyo te ke kɔnte kɛ, ε beɲɔndu te bari nje dya yey kembidya lepo nde: <Nyangwe mbam, nyangwe mbam, buta numey nye wuse.> ¹² E mbam nje diyo yensa nye bo nde: <Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Mi yeti ke duwe wune na.> ¹³ Dete, wune pem yasi, keto wune yeti ke duwe yeso ko hawa te yi *Mɔno mumo ta dya kete kɛ na.

Kano ke kasi mesule me lor kamo
(Lk 19)

¹⁴ «Kome *Kando te yi kwey ta nje kɛ, meyasi ta kwanɲa nda yi yo kwanɲama ke kasi wete mbam te ε kwadya kɛ londunate ke wete meneti ko. Ke ngimɔ kwanɲe ε nye jeba botu be mesay bene kanɲe kusuku ne nye bo. ¹⁵ A kanɲa miliyon yitan nye bosa mumo, kanɲe miliyon yiba nye mo yiba, nje kanɲe miliyon wete nye mo yitati. A nya mumo hene beɲgwe deti ne. Ke kɔnte, ε nye toke kendi kwa. ¹⁶ Ndana ndana, mo te ε boɲma miliyon yitan ko kwanɲa si kɛ dɔkwe yo, kwedya sendi miliyon yitan dokidye ke to te yiri. ¹⁷ Mo yiba ε boɲma miliyon yiba ko kelma ndi sendi dete. A dolma miliyon yiba dokidye ke to te yiri. ¹⁸ Ma mo te ε

boɲma ndi miliyon wete ko kwanɲa kɛ dɔkile meneti sodye moni masa wene kete. ¹⁹ Yo kwanɲa budya metu ε masa wan nje yɔkwe. A jebama bo, ne bo lepi yasi te yi bo kelma ne moni te kɛ. ²⁰ Mo te yi masa wene nya nye miliyon yitan ko nja ne miliyon yitan te yi nye kwedya dokidye ke to te yiri kɛ. E nye lepe nde: <Nyangwe mbam, we nya mi miliyon yitan, beɲa, miliyon yitan yi mi kwedya dokidye ke to te kɛ!> ²¹ E masa wene lepe nye nye nde: <Kimɔ yaɲa! We mo mesay te yi bo yakama be ne bibina temo ne nye, we ne duwe bakidya yasi. We duwa bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyo no. Mi masa wo,inja ke diyo ke moy mesosa sine we!> ²² Mo te yi masa wene nya nye miliyon yiba ko nja sendi lepo nde: <Nyangwe mbam, we nya mi miliyon yiba, beɲa, miliyon yiba yi mi kwedya dokidye ke to te kɛ!> ²³ E masa wene lepe nye nye nde: <Kimɔ yaɲa! We mo mesay te yi bo yakama be ne bibina temo ne nye. We duwa bakidye yasi te yi ne mbet, dete mi ta nye we budya meyasi nde, diyo no. Mi masa wo,inja diyo ke moy mesosa sine we!> ²⁴ Ndana yey, ε mo te yi masa wene nya ndi nye miliyon wete ko dya nje sendi. E nye lepe nde: <Nyangwe mbam,

mi duwā nde, wε nε nyano budfyate. Wε ndém mēfyε kine mbeki te yi wε paŋma bε na. Wε wésidya mēfyε kine kwalo te yi wε nyanja kε meneti na. ²⁵ Mi gwā wɔ, ε mi bɔ miliyɔŋ wɔ kè sɔfyε kε moy meneti. Ma bεja mɔni yɔ kε, bɔŋgɔ yɔ!> ²⁶ ε masa wene yeŋsa nye nye nde: <Wε beya mɔ mesay, wε mɔ dƳem! Wε duwā nde, mi ndém mēfyε kine mbeki te yi mi paŋma bε na. Mi wésidya mēfyε kine kwalo te yi mi nyanja na. ²⁷ Dete, ma wε bɔŋma mɔni mbε kè tiko kε yi botu bε bakidya mɔni, ma mi ta kè bɔ mɔni mbε kε yɔkwe nε liba kε to te. ²⁸ Ma wune sũku miliyɔŋ te ε kε bɔ nε kɔ kanε nye mɔ te ε nε miliyɔŋ kamo kɔ. ²⁹ Yo nde, bɔ ta dokidye yasi nye mɔ te ε mε nɔ kɔ, a má nje bε kε nyɛngwε. Yasi wete, pε yɔkɔ ε kine yaŋa kɔ, bɔ ta sukɔ kɔ mɔnɔ yasi te yi nye nɔ ké. ³⁰ Ma pε yi beya mɔ mesay kɔ ε dɔmbidye ŋgimɔ nε gbɛlate kɔ, wune bɔiya nye bete kε sɛ kε yitil. Yo womete kome nye ta lelo nyambo mesu.> »

Kasi njena pesina josi

³¹ «Kome *Mɔnɔ mumɔ ta nje kε moy meluksa mene bene bejaki bene hene ké, a ta kwā dɔyɔ metidye kε siya bekumande nè kε dɔyɔ meluksa mene. ³² Mekandɔ mε botu bε meneti maka hene ta nje wesidya kε mbombu wene. A ta bake bɔ nda yi mɔ

bakidya betiter bake njoka besam nè begbatabɔ ké. ³³ A ta bɔ besam kenje pulɔ mbam bɔ nε, bɔ begbatabɔ kenje pulɔ gare. ³⁴ Ndana, nye Kumande má nje lepɔ nye botu bete bε ta bε kε mbam bɔ nε baka nde: <Nε njâki, wune botu bete bε Saŋmbe nya wune mekombila baka. Wune njâki nje namɔ *Kandɔ te yi nye sima kombile tike wune piŋɔ te yi mbokɔ ti pa kusuna na. ³⁵ Keto mi gwā nja, ε wune nye mi mēfyε. Mi gwā yesidye, ε wune nye mi mɔrɔku nde, mi hɔbiya. Mi bā jɛngwε, ε wune bɔ mi kimɔte. ³⁶ Mi bā sɔkere, ε wune lenje mi lambɔ. Mi bā kε kɔnɔ, ε wune nje bεje mi. Mi bā kε jɔbɔ, ε wune nje lepidye mi.> ³⁷ Ma ndana, botu bete bε Njambiyε pesima nde, bɔ mε nε ŋgbɛŋ kε mbombu wene baka má nje diyε nye nde: <Nyɛngwε Kumande, wuse bɛja ba wε wε kε gwe nja, ε wuse nye wε mēfyε? Hε bɛja wε wε kε gwe yesidye, ε wuse nye wε mɔrɔku nde, hɔbiya? ³⁸ Wuse bɛja wε wε nda jɛngwε, ε wuse bɔ wε kimɔte? Ho nde sɔkere, ε wuse lenje wε lambɔ? ³⁹ Wuse bɛja wε wε kε kɔnɔ ho nde kε jɔbɔ, ε wuse kè lepidye wε?> ⁴⁰ Kumande má nje yeŋsa nye bɔ nde: <Gbakasi yi mi lepε nye wune ké: Mɛngimɔ hene te yi wune kelma yiŋa kimɔ yasi dεte nε wete mumɔ kε njoka bemanj bembε baka,

ko nde, bo bêki beṅbanda, wune kél yo ne mi.> ⁴¹ Ke kɔnte, a má nje lepɔ nye botu bete be ke pulɔ gare ne baka nde: <Wune jisa londɔ ke kɛki mbe, wune botu bete be Njambiyɛ sima kita ne wune baka. Wune kɛn ke dɛte te yi ju kpo ne kpo. Njambiyɛ kombila yo yi *Kum beya mekele bene bejaki bene. ⁴² Yo keto mi gwɔ nja, wune kinɛ nye mi mɛɔye na. Mi gwɔ yesidye, wune ti nye mi mɔrɔku nde, mi hɔbiya na. ⁴³ Mi bɔ jɛngwe, wune kinɛ bu mi kimɔte na. Mi bɔ sokere, wune ti lenje mi lambɔ na. Mi bɔ ke kɔnɔ, be ke jɔbɔ, wune ti nje beɛe mi na.> ⁴⁴ Ma bo sendi, bo ta diyɛ nde: <Nyangwe Kumande, wuse bɛɛa ba we we ke gwe nja, ke gwe yesidye ho jɛngwe ho sokere ho ke kɔnɔ ho ke jɔbɔ, ɛ wuse diyɛ kinɛ kame we?> ⁴⁵ Ndana, a má nje yeɛsa nye bo nde: <Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Mɛngimɔ hɛnɛ te yi wune dɛyima kinɛ kelɔ kimɔ yasi dɛte ne wete mumɔ ke njoka bemaɲ bembɛ baka, ko nde, bo bêki beṅbanda, yo mi yi wune dɛyima kinɛ kelɔ yo.> ⁴⁶ Dete, beya botu baka ta kɛ sanɔwa ne mɛbɔne kpo ne kpo. Ma botu bete be ne ngben baka ta be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo.»

26

¹ Ke kɔnte, ke Yesus ma si lepɔ tedye meyasi

menɔri hɛnɛ dɛte kɛ, ɛ nye nje lepɔ nye bejɛke bene nde: ² «Wune duwɔ nde, bukwa ndi metu yiba, né jesɔ *Paska Beyuden kelna. Bo ta biye *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nye bomɔ, né bo ngba nye ke kroa.» ³ Ndana, ɛ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya wesidya ke mbanjo Kayif te nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ. ⁴ Bo pesima nda yi bo yakanɔwe biye ne Yesus ne nje likisi yi wo ne nye. ⁵ Yasi wete, bo lepɛma nde: «Yo ti kelnanɔwe ke bembɛ jesɔ na, kambɔ bomɔ me nje kelɔ meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbɛ lobinda ke

*to Yesus ke Betani
(Mk 14; Jn 12)*

⁶ Yesus bɔ ke Betani ke tu wete mbam nde Simɔn, a bɔ ke kɔnɔ ne ndoko. ⁷ Diyɔ kɛ, ɛ wete nyari nje ke kɛki Yesus ne wete ndaki ton-dunate ne yina lobinda te yi dye budya mɔni. Bo sama ndaki te ne yina tari nde albatere. Piɲɔ te yi Yesus bɔ ke dɛyena kɛ, ɛ nya kɔ nje kumbɛ yo ke to ne. ⁸ Ke bejɛke ma beɛe dɛte kɛ, ɛ bo woke ngambi lepɔ nde: «To bekidya lobinda te yike ba ne nge? ⁹ Ma bo dyanɔwa lobinda ke yi yaka budya mɔni bu yo kame ne botu be ngwete.» ¹⁰ Yesus wokuma yasi te yi bo bɔ ke nyingila kɛ. ɛ nye lepe nye bo nde:

«Wune njàngwe nya kò keto ñge? A kelma kimò yasi nè mi. ¹¹ Nè bêña, metu hene wúne botu be ñgwete ke ñyò ke kiya mbey, ma ke be mi, mi tí ñyò mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. ¹² A kumbuma mutò ke yotu mbe ndana. A kelma ñete yí ladye nè pumbuna mbe. ¹³ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mbey hene te yi bo ta pele Kimò Tom ke to meneti hene, bo ta yekidyè sendi yasi te yi nya kò kelma ké, né bomò taki nè nye.» ¹⁴ Ndana ké, ε Yudas te Iskariyot, nye ε bā ke njoka bejeko kamò jò yiba kò kwà kè ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambye ¹⁵ lepò nye bo nde: «Nè ta nye mi ñge, né mi ñyàngwe Yesu nye wune?» É bo kanje sule kamotati nye nye. ¹⁶ Ndana, ε nye kande saña kimò ñgimò te yi nye yakama ñyàngwe nè Yesu nye bo.

Yesu ke ñye jesò Paska

*bene bejeko bene
(Mk 14; Lk 22; Jñ 13)*

¹⁷ Bosa yesò jesò ñyena memampa mete yi kine ñgà kete ké ñyàngma. É bejeko be Yesu nje ñye nye nde: «Wè kwádyikwe nde, wuse kên kombile mbey ñyena jesò *Paska te yò we?» ¹⁸ É nye yensa nde: «Wune kên ke moy ñya ke yi mumò nde kadye, né wune lepi nye nye nde: «Yekele nde: Ñgimò mbe ma ñyà. Mi ta kwàngwe

*Paska sine bejeko bembe ke yasi yò.» ¹⁹ Bejeko kelma nda yi Yesu lepima nye bo ké. É bo kombile medye me *Paska.

²⁰ Kè bekoko ma ñyà ké, ε Yesu kwà ñyò bene bejeko bene kamò jò yiba yí ñyena. ²¹ Piñò te yi bo bā ke ñyena ké, ε nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mbanja mumò ke njoka yun ta ñyàngwe mi.» ²² Yo nya bo ñgambi budyate ke temò. É mumò hene ñye wete wete nde: «Ñyàngwe Kumande, yo ka mi?» ²³ É Yesu yensa nde: «Mò te yi sine nye betima bo ke kiya katò medye wete kò, yo nye ta ñyàngwe mi. ²⁴ *Mòno mumò ta kwà gbate nda yi yo ketinate ke kasi nè ke mekana me Njambye ké. Ndi nde, mebòne ta balò ke to mò te ε ta ñyàngwe nye kò. Bo má ñiy kine ja mò te, ma yo gba kimòte budyate ke yene.» ²⁵ Yudas mò te ε kanma nye nye bomò kò njà bñ sendi lepi ñye nye nde: «Yekele, yo ka mi?» É Yesu yensa nye nye nde: «Yo gba we!»

*Kasi medye me Njambye
(Mk 14; Lk 22; 1Kt 11)*

²⁶ Piñò te yi bo bā ke ñyena ké, ε Yesu bñ mampa. Kè nye ma si nye Njambye wosoko ké, ε nye leke yo kanje nye bejeko bene lepò nde: «Wune bôn, nè ñyâki, yike membundò membe.» ²⁷ Kè kònte, ε nye bñ pelò nè tena menjam ke moyte.

Ke nye ma si nye Njambiyε wosoko kε, ε nye kanε yo nye bo lepɔ nde: «Wunε hεne hɔbiya yo. ²⁸ Keto yike mekiyo membe, yo mekiyo mete yi kele mbon. Mekiyɔ mete yi nyanjama keto budya bomɔ. Yo ta kelɔ nde, Njambiyε tiki bomɔ ne ηgwete ke mebeyɔ man. ²⁹ Mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Ko mi tɔ hɔbiye se tena menjam maka na kumɔ ke ηgimɔ te yi mi ta hɔbiye ne wete jonjate sine wunε ke *Kandɔ Saɳmbε.» ³⁰ Ke bo ma si jembina yɔ lukse ne Njambiyε kε, ε bo kwɔ kε ke *Keki meoliviye.

³¹ Ndana, ε Yesus lepε nye bo nde: «Yasi te yi mi ta saɳgwa nɔ ke tu te yɔkɔ muka kε ta njangwe wunε hεne ke tikina temɔ te yi wunε tike ke yembe kε jatidyε wunε ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Mi ta mukɔ mɔ bakidyε besam, besam mɔ si wanja.» ³² Ndi nde, komε mi ta womiyε kε, mi ta kandε kumɔ Galile ne wunε.» ³³ E Piyer bu lepɔ nde: «Ijge be nde, ke yi bomɔ hεne, yasi te yi we ta saɳgwa nɔ kε ta njangwe bo dete ke tikina temɔ te yi bo tike ke yɔ kε jatidyε bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo tɔ beɳna dete wete yesɔ na.» ³⁴ E Yesus yeɳsa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepε nye we kε: Ke gba tu te yɔkɔ muka pinɔ te yi mbam kube tɔ pa kɔkɔ, we

ta tonɔ kumɔ menɳa yitati nde, we yeti ke duwe mi na.» ³⁵ E Piyer yeɳsa nye nye nde: «Ko nde, soɳ te biya mi sine we, ko mi tɔ tonɔ ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bejεke hεne lepima ndi sendi dete.

Yesus ke ηgweta ne Njambiyε

*ke Getsemane
(Mk 14; Lk 22)*

³⁶ Ke konε, ε Yesus kwɔ bene bejεke bene kε ke wete mbey nde Getsemane. E nye lepε nye bo nde: «Wunε diy metidyε waka kumɔ ke ηgimɔ te yi mi ta pa kε kaka si kε ηgweta ne Njambiyε kε.» ³⁷ E nye bu Piyer nε bonɔ be Sebede yiba kwɔ nɔ. E ηgambi kandε nyiɳna ne ke temɔ, temɔ ne ba ne hafubu. ³⁸ E nye lepε nye bo nde: «Temɔ mbe ne ηgambi nda mi ta gwe. Wunε diy waka, wunε diy mejemsidyε sine wunε.» ³⁹ E nye nje kwɔ kε mbombu ne mbet, ε nye bale ke meneti kɔtɔ mbombu ηgweta ne Njambiyε lepɔ nde: «Saɳmbε, ηge yo yaka, kelɔ nde, nyanɳgwe mapi mebɔne mete yike dukwe ke to mbe. Ma yo tɔ kelnanɳgwe nda yi mi kwadyε kε na, yo kelnanɳgwe nda yi we kwadyε kε.» ⁴⁰ E nye kε yɔkwe nje komε bejεke ba kε dolo bo ke jakɔ. E nye lepε nye Piyer nde: «Ko gbela hawa wete, wunε tɔ weliye diyɔ mejemsidyε sine wunε na. ⁴¹ Wunε diy mejemsidyε, nε wunε

ngwêtanḡwe ne Njambiyε, ma meḡobilan nje lanṣa wunε. Temɔ ne yesidyε kelna kimɔ yasi, ko dεte, membundɔ ne tekɔ.»⁴² Ke menḡa yibate, ε nye jise kwɔ kè ne nan ḡgweta ne Njambiyε lepɔ nde: «Sanḡbe, ḡḡe ti yaka nde, nyanḡwe mapi meḡone mete dũkwe ke to mbe kinε mi ne sanḡwa nɔ na, nò kèl nda yi we kwadyε.»⁴³ A kɔ ḡbḡḡbɔ mate nje dolɔ sendi bo ke jakɔ, keto jakɔ kwanḡma bo ke misi.⁴⁴ E nye tike bo kwɔ kè ne nan ne kɔkɔ. Ke menḡa yitatite ε nye ḡgweta ne Njambiyε lepɔ ndi kiya yasi te yi nye kandima lepɔ ké.⁴⁵ A kɔ yɔkwε mate nje dolɔ bejεke bene lepɔ nye bo nde: «Wunε ke kombile ya yun ndana, weḡya yun laε. Ne ḡêḡa, ḡgimɔ dyanḡma yi bo ta ḡy ne *Mɔnɔ mumɔ kanḡe nye ke meḡo me botu be meḡeyɔ.⁴⁶ Ne têma, he kwân. Ne ḡêḡa, mɔ te ε dyanḡwe mi kɔ yima!»

*Bo ke biye Yesus
(Mk 14; Lk 22; Jh 18)*

⁴⁷ Piḡɔ te yi nye ḡɔ ndi ke lepɔ dεte ké, ε Yudas te ε ḡɔ ke njoka bejεke kamɔ jɔ yiba kɔ dya. A njɔ ne nyanḡwe ḡgil bomɔ, bo ḡɔ ne mekafa nè metεḡbe. Yo ḡekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nè ḡetomba be dya tome bo.⁴⁸ Mɔ te ε ta dyanḡwe nye nye bomɔ kɔ nya bo kasiya nde: «Mɔ te yi mi ta nyenɔ nye dulɔ numbu ne kɔ, eru, nè wunε ḡiya

nye.»⁴⁹ Ndana ndana ké, ε Yudas dya kwɔ kè ke keki Yesus lepɔ nde: «Yekele, he lêpi!» E nye kwɔ dulɔ numbu ne.⁵⁰ E Yesus lepε nye nye nde: «Sɔ mbe, yasi te yi we njɔ kelo ké, kelo yo nedɔ!» Ndana, ε botu baka ḡḡbɔ kenḡe bo biye ne Yesus.

⁵¹ E mbanḡa mɔ te ε ḡɔ bene be Yesus kɔ sute kafa kɔtɔ ne mɔ mesay me nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε, pesɔ tɔ ne ḡete ke meneti.⁵² E Yesus lepε nye nye nde: «Yɔkidya kafa yɔ sɔmɔ ke ḡambi te. Keto bomɔ hene be sute kafa, bo ta sɔmbɔ sɔḡ ndi ne nje kafa.⁵³ 'We yeti ke duwe nde, ḡḡe mi kwadyε, mi yakama diyε Sanḡbe ko ndana, a má njese mi nyanḡwe ḡgil njɔḡ bejaki lanṣa kamɔ jɔ yiba na?»⁵⁴ Ma ḡḡe meyasi nje kwanḡa dεte, yite yasi te yi diyε ketinate ke mekana me Njambiyε ké má nje tondɔ ḡa nan? Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde, meyasi yákanḡwe kelna dεte.»

⁵⁵ Ndana, ε Yesus diyε ḡgil botu ḡete be njɔ biye nye baka nde: «'Mi ka mɔ ḡubɔ, né wunε ḡy mekafa nè metεḡbe yí nje biye ne mi? Mi dikima diyɔ metidyε metu hene ke mbanḡo Njambiyε tedye bomɔ melepɔ me Njambiyε, ma wunε tĩ biye mi na.⁵⁶ Yo nde, meyasi menɔri hene kwanḡama dεte, né melepɔ mete yi botu be punja melepɔ me Njambiyε lepɔma yi diyε

kɛtinate kɛ mɛkana mɛnɛ kɛ
si tɔndu.» Ndana, ɛ ɔɛjekɛ
hɛnɛ si posiye ɓi nyɛ.

*Yesus kɛ mbɔmbu
nyangwe*

*Ƶɔsi Beyuden
(Mk 14; Lk 22; Jɿ 18)*

⁵⁷ Botu ɓete ɓɛ ɓiyima
Yesus ɓaka ɓonma nyɛ kɛ
nɔ kɛ yi Kayif te nyangwe
kum ɓotu ɓɛ nyɛna sadaka
nyɛ Njambiyɛ. Yite ɓotu
ɓɛ tedya mɛmbonɔa nɛ
ɓetomba ɓɛ dya mɛ kɛ
mɛwesidya mate. ⁵⁸ Piyer
ɓa kɛ ɓɛngwe Yesus nɛ nan
kumɔ kɛ ndoko nyangwe
kum ɓotu ɓɛ nyɛna sadaka
nyɛ Njambiyɛ, ɛ nyɛ nyinɛ kɛ
diyɔ metidyɛ ɓɛnɛ ɓotu ɓɛ
mesay, na ɓɛɿ nda yi mɛyasi
ta siyɔ nɔ kɛ.

⁵⁹ Ʋɛkum ɓɛ ɓotu ɓɛ
nyɛna sadaka nyɛ Njam-
biyɛ nɛ ɓomɔ hɛnɛ ɓɛ ɓa
kɛ njon njena nyangwe Ƶɔsi
Beyuden ɓaka sanɔa to ɓɛpi
te yi ɓo ta ɓɛpɔ sungwe
nɛ Yesus yɿ wo nɛ nyɛ.

⁶⁰ Ma yasi wɛtɛ, ɓo sanɔa
ɔɛngɔ. Ko ɓɛkɔ nde, ɓana
ɓomɔ ɓudfyate dikima tɛmɛ
nje pɛsɔ ɓɛpi nyɛ nyɛ kɛ
numbu. Diyɔ kɛ, ɛ ɓana
yɿɓa punde dya ɓɛpɔ nde:

⁶¹ «Mbam kɔ ɓɛpima nde:
<Mi yakama si leke mbanjo
Njambiyɛ te yɔkɔ, nje sumɔ
sendi yo ndi kɛ metu yitati.>

» ⁶² Ʋ nyangwe kum ɓotu ɓɛ
nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ
tɛmɛ diyɛ Yesus nde: «Wɛ
yeti kɛ yɛnsa ka yaɿa kɛ
yasi te yi ɓo ɓɛpɛ sungwe
nɛ wɛ kɛ na?» ⁶³ Ʋ Yesus

diyɛ nɛ sɛm. Ʋ nyangwe
kum ɓotu ɓɛ nyɛna sadaka
nyɛ Njambiyɛ ɓɛpɛ nyɛ nyɛ
nde: «Mi kɛ diyɛ wɛ kɛ
mbɔmbu Njambiyɛ te ɛ nɛ
jon kɔ, nɛɛ ɓɛ nde, wɛ gbate
*Krist te Mɔnɔ Njambiyɛ,
ɓɛpɔ nyɛ wusɛ.» ⁶⁴ Ʋ Yesus
yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Ʋ, wɛ
tɔsuma ɓɛpi. Mi kɛ kombile
ɓɛpɔ sendi nyɛ wunɛ nde:
Kande ndana wunɛ ta ɓɛnɛ
*Mɔnɔ mumɔ metidyɛ kɛ
mbam ɓo Njambiyɛ te ɛ nɛ
nɛngundye hɛnɛ kɔ. Wunɛ
ta ɓɛnɛ sendi nyɛ kɛ nje
kɛ to mɛkulutu kɛ dyɔɓɔ.»

⁶⁵ Ndana, ɛ nyangwe kum
ɓotu ɓɛ nyɛna sadaka nyɛ
Njambiyɛ nyale melambɔ kɛ
yotu nɛ ɓɛpɔ nde: «Ʋɛɛ yi ɓo
ta ɓɛpɔ sendi nyɛ wusɛ kɛ?
Wunɛ wokuma ɓɛpi gbutu te
yi nyɛ ɓɛpima ndana ndana
sungwe nɛ Njambiyɛ kɛ!
⁶⁶ Kɛ yun, nɛ ɓɛna nan?» Ʋ
ɓo yɛnsa nde: «Yakama nde,
ɓo wɔku nyɛ!» ⁶⁷ Ndana,
ɛ ɓo kande sana mɛsɛri kɛ
misi mɛnɛ somɔ nyɛ. Ʋ ɓana
kpake nyɛ kɛ pokɔ ⁶⁸ ɓɛpɔ
nde: «Krist, tubɔ mɔ te ɛ
kprakima wɛ kɔ.»

*Piyer kɛ tonɔ nde, a yeti
kɛ*

*duwe Yesus na
(Mk 14; Lk 22; Jɿ 18)*

⁶⁹ Yinɔri Piyer ɓa metidyɛ
kɛ mɔy ndoko kɛ sɛ. Ʋ wɛtɛ
nya te ɛ dikima kelɔ mɛsay
womɛtɛ kɔ nje kɛ kekɿ nɛ
ɓɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ sendi,
wɛ ɓa wunɛ Yesus te mɔ
Nasaret.» ⁷⁰ Yasi wɛtɛ, ɛ
Piyer tonɛ kɛ mbɔmbu ɓomɔ

hene lepɔ nde: «Mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepɔ ké na.» ⁷¹ E nye teme, na kè pulo numey ndoko. E wete nya te e dikima kelo sendi mesay womete ko beɛe nye lepɔ nye botu bete be ba womete baka nde: «Mbam ko ba bene be Yesus te mo Nasaret.» ⁷² E Piyer tone wolo kinja lepɔ nde: «Mi yeti ke duwe mbam te na.» ⁷³ Diyo ne mbet ke konɛ ké, e botu bete be ba womete baka nje ke keki Piyer lepɔ nye nye nde: «Gbate, we sendi ke njoka botu bete, keto ndapi yo ke tedye dete.» ⁷⁴ Ndana, e nye kande mekinja me yotu biye kwey biye nji lepɔ nde: «Ko mi yeti ke duwe mbam te na!» Yaka ne mbam kube ke kɔko. ⁷⁵ Dete, e Piyer take lepi te yi Yesus ma lépi nde: «We ta tonɔ kumɔ menɛga yitani nde, we yeti ke duwe mi na piɔ te yi kube ti pa kɔko ké.» E Piyer punde kwa kè lelo beyate.

27

¹ Bememene sut e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè betomba be dya kele kutu ne dino Yesus, né bo wo nye. ² Ke bo ma si woto nye ké, e bo bu nye kwa no kaɛe nye nye Pilat te nyangwe kum dya.

Sonɔ Yudas

³ Ndana, ke Yudas mo te e boɛma Yesus kaɛe nye bomɔ ko ma beɛe nde, bo pesima nde, bo ta wo Yesus ké, e

metake kwa nye ke temo ke yasi te yi nye kelma ké. E nye bu sule kamotati te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè betomba be dya nya nye ké, na kè tikidye nye bo. ⁴ E nye lepe nye bo nde: «Mi kelma beya yasi yi kaɛe mo te e ti kele yiɛa beya yasi ko nye wune.» E bo yeɛsa nye nye nde: «Yeti kasi su na, yite beɛa we!» ⁵ E Yudas bete moni ke meneti ke mbanjo Njambiyɛ pundo kwa kè keɛe ngin ne. ⁶ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ tokuma moni te lepɔ nde: «Memboɛga musu yeti ke nye wuse deti te yi bu moni nje gbeso ne yike yi wokuna ne Njambiyɛ ké na, keto moni te yike wila ke nje mekiyo me mumo.» ⁷ Ke bo ma si janɔ yi beɛe yasi te yi bo yakama kelo no ké, e bo bu yo bomɔ ne wete ngwan ke bo mo womna membe. Bo bomɔ yo yi pumbuna beɛeɛgwe. ⁸ Yori, kumɔ muka bo jeɛeɛgwe ngwan te nde Ngwan mekiyo. ⁹⁻¹⁰ Dete, lepi te yi Jeremi te mo punja melépi me Njambiyɛ ma lépi ké sima tondo. A lepima nde: «Bo boɛma sule kamotati bomɔ ne ngwan mo womna membe nda yi Baba Mboko kombila lepɔ nye mi ké. Kando Isarayel pesima nde, buyo moni te yakama ne bomna ne.»

Yesus ke josi ke mbombu

*Pilat**(Mk 15; Lk 23; Jn 18)*

11 Bo ka ne Yesus ke josi ke mbombu Pilat te nyanḡwe kum dya. E nye diye nye mediyan lepɔ nde: «We kumande Beyuden?» E Yesus yeḡsa nye nye nde: «Yo nda yi we lepe ké.» 12 Yasi wete, a ti yeḡsa yaḡa ke melɛpi mete yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya dikima lepɔ sunḡwe ne nye ké na. 13 E Pilat diye nye nde: «We yeti ke woko meyasi hene te yi bo lepe sunḡwe ne we ké na?» 14 Ko Yesus ti yeḡsa yaḡa nye nye na, ko ne mbet ke yiḡa yasi na. E Pilat ḡgbakima budyate.

15 Ke ḡgimo jeso *Paska hene nyanḡwe kum dikima soḡe bo ne mo jobo wete, yoko yi ḡgil dikima lepɔ nde, a sɔḡa bo ne nye ko. 16 Ma bo ba ne wete beya mo jobo ke ḡgimo te yite nde Barabas. Bomo hene dikima lepɔ kasi ne budyate. 17 E Pilat diye ḡgil botu bete be wesidyama baka nde: «Nɛ Barabas nɛ Yesus te yi bo jeba nde *Krist ko, wune kwádyikwe nde, mi sɔḡa bo ne nda yokidyɛ nye nye wune?» 18 Pilat diyama dete, keto a duwá nde, yo keto beya temo yi bo kanma ne Yesus nye ke mebo mene ké. 19 Ke ḡgimo te yi Pilat ba metidyɛ ke mbanjo josi ke pesina josi ké, e nyari wene kenje tomun lepɔ nye nye nde: «We ti nyeki numbu

ke lepi mbam enoru na, nye ḡgben mumo. Mi yama beya tu muka budyate ke kasi ne.» 20 E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba be dya kite bomo nde, bo diya nde, Pilat sɔḡa bo ne Barabas kpalɔ wo Yesus. 21 E nyanḡwe kum Pilat basidyɛ diye bo nde: «Ke njoka botu baka yiba, wune kwádyikwe nde, mi sɔḡa bo ne nda yokidyɛ nye wune?» E bo yeḡsa nde: «Soḡa bo ne Barabas.» 22 E Pilat nje diye bo nde: «Ma mi kɛl ba nan ne Yesus te yi bo jeba nde Krist ko?» E bo hene yeḡsa nde: «Bo ḡgbâki nye ke kroa.» 23 E nyanḡwe kum Pilat diye bo nde: «Ma yo kwalɔ beya yasi te nda yi nye kelma ké?» E bo kembidyɛ ndana kwá to te lepɔ nde: «Bo ḡgbâki nye ke kroa.» 24 Pilat beḡma nde, sosu ne siyma, lepi yeti ke weye na, meyasi ke kpalɔ be ne hoyá hoyá kwá to te. E nye bu mɔroku weye ne mebo ke mbombu ḡgil bomo hene lepɔ nde: «Mi yeti mbe ne lepi ke soḡ ḡgben mo te yoko na, yo béḡa wune.» 25 E ḡgil bomo hene yeḡsa nde: «Simbo soḡ ne bál ke to su nɛ ke to bono busu.» 26 Dete, e Pilat soḡe bo ne Barabas yokidyɛ nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njuru Yesus ne njambala ké, e nye kanje nye nye bo, né bo ké ḡgba nye ke kroa.

27 Besoḡa be nyanḡwe kum Pilat ḡgbosuma Yesus kɛ no

ke mbanjo Pilat ke numey tu dyene mate. E bo wesidye ndingele njon besoja hene lito nye. ²⁸ Bo soruma melambo ke yotu ne nje lenje nye wete kpaasa tena gambo. ²⁹ E bo bu yija mekol ne mesoru kete jako ne dufngwe te lenje nye ke to. E bo bu yija kum son nye ke mbam bo ne. E bo nje kuse mebɔn ke mbombu wene serke nye lepɔ nde: «Kumande Beyuden, he lɛpi!» ³⁰ E bo bu kum son yinɔri kwele ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne. ³¹ Ke bo ma sidye serka ne dete kɛ, e bo sore kpaasa tena gambo yinɔri ke yotu ne nje lenje nye melambo mene ngbɔso nye kwɔ nɔ, nɛ bo kɛ ngba nye ke kroa.

Bo ke bu Yesus kɛ ngba ke kroa

(Mk 15; Lk 23; Jn 19)

³² Ke ngimo te yi bo ba ke pundɔ duwe ke moy dya kɛ, e bo sangwa ne wete mbam nde Simɔn, mo Siren. E besoja jeliye nye nde, a sɔba kroa Yesus. ³³ Bo kendima kumo ke mbey te yi bo jeba nde Golgota, yite nde Mbey gbɔngɔ to. ³⁴ Kumɔ mate, e bo bu yija menjam mete yi bo pulma ne yija pekeke yasi kete nye Yesus nde, a hɔbiya. Ke nye ma bofe ndi deke kɛ, e nye senje kine hɔbiye na. ³⁵ Ke bo ma si ngba nye ke kroa dete kɛ, e bo bu melambo mene lu ke mbari yi kabidya ne yo. [Meyasi kwanama

dete yi tonje ne melepi mete yi mo punja melepi me Njambiye ma lɛpi kɛ. A lepima nde: «Bo kabidyaama melambo membe. Bo lonma lambɔ te yi mi dikima lenje ke nji te yiri kɛ ke mbari.» ³⁶ Ke kɔnte, e bo kwɔ dɛyo metidye pemɔ nye. ³⁷ Yi tedye ne to son ne, bo ketima yija yasi ngba ke to kroa ne nde: «Yɔko Yesus, kumande Beyuden.» ³⁸ Bo ngbama sendi nyanɔwe botu be guɔ yiba ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wene pulɔ mbam bo nye, wete ke wene pulɔ gare.

³⁹ Botu bete be dikima kwɔ kwanɔ ne nje baka dikima toyɛ nye kenje ndingile to sonje pokɔ ⁴⁰ lepɔ nde: «We mo te e leke mbanjo Njambiye nje sumɔ ndi ke metu yitati kɔ, jɔngwe yotu yo ne nguru wɔ. Nge be nde, we Monɔ Njambiye, pikwe ke kroa.» ⁴¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nɛ botu be ketina meyasi nɛ betomba be dya dikima nyeto nye sendi lepɔ nde: ⁴² «A dikima jɔngwe baɔa bomɔ, ma a yeti ne deti te yi jɔngwe yotu ne ne nguru wene na. 'A yeti kumande Isarayel na? Ma a pikwe ngenje ndana ke kroa, dete wuse ta tikɔ temɔ ke yene. ⁴³ A ba ne bibina temɔ hene ke yi Njambiye, a dikima lepɔ nde: «Mi Monɔ Njambiye.» Ma nge be nde, Njambiye ke kwadye nye gbate, a jɔngwe nye ndana.» ⁴⁴ Nyanɔwe botu be guɔ

bete yi bo ṅgbama ke kroa bene be Yesus baka ba ke toye sendi nye dete.

⁴⁵ Yitul kelma ke ndingele meneti kande ke bembe yeso kumo ke hawa yitati te yi bekoko. ⁴⁶ Ke poku hawa yitati, e Yesus kembe detinate lepɔ nde: «Eli, Eli, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiyɛ wombe, Njambiyɛ wombe, we lɛn mi keto ṅge?» ⁴⁷ Ke baɲa botu bete be ba womete baka ma woko dete kɛ, e bo lepe nde: «A ke jeba Eli.» ⁴⁸ E wete mumo ke njoka yan sedye nedo kɛ bu yiɲa yasi nda kusa tope ke yiɲa dyanjina menjam somo ke jeta sambile nye nye nde, a hɔbiya. ⁴⁹ E baɲa lepe nde: «Tiko, he pa beɲ, simande Eli ta nje jonɣwe nye.» ⁵⁰ Diyɔ kɛ, e Yesus kembe detinate kwa kanɛ sisiɲ ne nye ke mebo me Njambiyɛ. ⁵¹ E nyangwe lambɔ te yi ba kesate ke mbey te yi ne kiyɔ ke mbanjo Njambiyɛ kɛ nyaliye ke bembe kande kwey kumo nji. E meneti ṅgwanɣwa, e metari posiye, ⁵² meboɲsoɲ butunama, e botu be Njambiyɛ budyate be ma gwe baka womiye. ⁵³ Bo punduma ke boɲsoɲ. Ke Yesus ma si womiye kɛ, e bo nyiɲe ke Yerusalem, dya te yi Njambiyɛ tokuma. Bomɔ budyate beɲma bo. ⁵⁴ Kum besɔja nɛ besɔja bete be bene bo ba ke pemɔ Yesus baka beɲma nda yi meneti ṅgwanɣwama no, beɲe sendi yasi te yi

kwanɣnama kɛ. E bo gwe wo beyate lepɔ nde: «Mbam ko ba gbate Momo Njambiyɛ!»

⁵⁵ Baɲa boma budyate ba womete. Bo dikima diyɔ ne naɲ beɲe yasi kenje. Bo dikima beɲɣwe Yesus kelo mesay nye nye kande Galile. ⁵⁶ Mariya te ṅgɔndu Magdala nɛ Mariya te nyangwe ne Jak bene Yosep nɛ nyangwe ne bono be Sebede ba ke njoka boma benori.

*Pumbuna Yesus
(Mk 15; Lk 23; Jn 19)*

⁵⁷ Ke bekoko ma kelo, e wete mo Arimate nde Yosep dya. A ba mo kusuku, be sendi wete jeke Yesus. ⁵⁸ A ka ke yi Pilat kɛ diyɛ muɲ Yesus. E Pilat jaye nde, bo boɲ muɲ Yesus nye nye. ⁵⁹ E Yosep bu muɲ Yesus boye ke wete wumna ndombɔ ne mboɲ mboɲ ⁶⁰ kwa kɛ ningwe ke jonja boɲsoɲ te yi nye Yosep ne ṅguru wene ma lepi nde, bo tim nye nye ke wete nyangwe tari kɛ. Bo ti pa pumbo wete mumo kete ne mbombu na. E nye nje biɲgile wete nyangwe tari difo ne numbu te take kendi kwa. ⁶¹ Mariya te ṅgɔndu Magdala bene Mariya te yoru ba womete metidyɛ ke keki boɲsoɲ.

⁶² Misi pupɛ, yite nde, ke koɲ mekomsa me yeso *Saba, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ *Befarisɛ kɛ dolo Pilat lepɔ nye nye nde: ⁶³ «Sa Mboko, wuse ndi ke take yasi te yi mo ja ko dikima lepɔ

piɔ te yi nye ɓa ndi ne jon ké. A dikima lepo nde: <Ya metu yitati ke konɛte mi ta womiye.> ⁶⁴ Dete, peso nde, bo pɛm bonson kum ke metu yitati, kamba bejeki bene me nje guɔ muɔ ne kwɔ no nje kpalɔ lepo nye bomɔ nde: <A womiya!> Lepina ja te yite ta nje be yey ngboro kwɔ bosate.» ⁶⁵ E Pilat lepe nye bo nde: «Ta besoja be pemna yasi baka, ne kwɔn, bo kɛn kɛ pemɔ bonson nda yi wune kwadye.» ⁶⁶ E bo nje kwɔ bu yija yasi nda dangi dakse ke numbu bonson yi tedye nde, yo nyanɔwe kum nye deti te yi kelɔ dete. Bo bonma sendi besoja tiko womete yi pemna bonson.

28

Womiya Yesus

(Mk 16; Lk 24; Jn 20)

¹ Ke kon yeso *Saba e Mariya te ngɔndu Magdala bene Mariya te yoru teme bemenmene ne sut ke bosa yeso te e kande jonja sonɔi yi kɛ beɛe bonson. ² Semo semo, e meneti ngwanɔwa budyate, keto wete jaki Baba Mboko piya wule dyoɔo njeɛe tari soɛe ke numbu bonson nje kwɔ diyɔ metidyee ke to te. ³ A ɓa ke panɔ ke misi nda yesi mbiyo, melambo mene ɓa wumnate ne mbon mbon. ⁴ Besoja bete be ɓa ke pemɔ yasi baka gwɔ wɔ ngwanɔwa tika nda muɔ bomɔ. ⁵ Yasi wete, e jaki lepe nye bomari

nde: «Ke be wune, ne ti gwaki wɔ na. Mi duwɔ nde, wune sɔn Yesus te yi bo ngbama ke kroa ko. ⁶ A yeti se waka na, a ma womiye nda yi nye ma lepi ké. Ne njaki, ne beɛa mbeɛe te yi bo ningwa nye kete ké. ⁷ Wune kɛn nedo kɛ lepo nye bejeki nde: <A ma womiye ke njoka bemuɔ. A ma kande kwɔ ne wune kɛ pe Galile. Wune ta beɛe nye mate.> Ma yoke yi mi ma lepo nye wune ké.»

⁸ Boma gwɔ wɔ, ma bo ɓa ne nyanɔwe mesosa ke temo. Bo kwanma jese nedo kɛ kekɛi bonson sedye kɛ lepo tom te nye bejeki bene. ⁹ Semo semo, Yesus e nje ke mbombu yan ru sanɔwa ne bo lepo nde: «He lepi wune!» E bomari kɛ wuse nye ke mekol kuse mebon kano nye. ¹⁰ E Yesus lepe nye bo nde: «Ne ti gwaki wɔ na. Ne kɛn lepo nye bemaɔ bembe nde, bo kɛn peɛe Galile, bo ta beɛe mi mate.»

¹¹ Piɔ te yi bomari ɓa ndi ke kɛ ké, e ɓaɔa besoja bete be ɓa ke bakidyee bonson baka pesa kum ke moy dya, dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyee yekidyee meyasi hene te yi kwanama ké nye bo. ¹² Ke konɛte, e bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyee nɛ betomba be dya wesidya kpo ngin kanɛ budya moni nye besoja baka ¹³ lepo nye bo nde: «Wune lepi nde, bejeki bene nja

ne tu nje guɓɔ nye piɲɔ
 te yi wune ɓa ke jako ké.
 14 Ma nge nyanɗwe kum dya
 woke kasi te, wuse ta wedye
 temɔ ne kelɔ nde, wune fi
 sanɗwanɗwe ne menjanɗwe
 na.» 15 Besɔja ɓonma mɔni
 te, e bo kele nda yi bo lepima
 nye bo ké. E lepi ja te yi
 bo lepima nye bo nde, bo
 lêpi dɛte ké lapidya ke njoka
 Beyuden kumɔ ndi muka.

*Yesus ke punje yotu nye
 bejeki bene*

(Mk 16; Lk 24; Jn 20)

16 Bejeki kamɔ jo wete
 temma kɛ pele Galile ke keki
 te yi Yesus lepima nye bo
 ko. 17 Ke bo ma ɓenje nye
 ké, e bo kuse meɓon kanɔ
 nye. Ma ɓanja ɓa ne meso
 ke temɔ. 18 E Yesus kɛ ke
 keki yan lepɔ nde: «Njam-
 biye ma nye mi dɛti te yi
 namɔ meyasi hene kande
 ke kwey kumɔ ke meneti.
 19 Dete, wune kwâɲ, wune
 kêl nde, mekandɔ hene ɓêki
 bejeki bembɛ. Wune kêl
 dɛte ne nje topuna yan ke
 mɔɔku ne dɛno Da, ne dɛno
 *Mɔno, ne yi Kimɔ Sisɲ.
 20 Wune kêl nde, bo ɓêki
 bejeki bembɛ dɛte ne nje
 tedya yan sendi nde, bo
 ɓâkidya meyasi hene te yi
 mi lepima nye wune ké. Ma
 wune dûkwɛ nde: Mi ndi
 sine wune metu hene kumɔ
 ke siyna mboko te yoko.»

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Mark ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Mark ketɛ yo. Yiŋa dɛno dyene nde Jan. Nye mo Yerusalem. A kendima budyate bene Pol bu Barnabas. A nembima meyasi ne kwet kwet ke moy mekana mene kwa Matiyo bene Lukas.

To mekana mete yi nye ketima ke tedya nde, Krist ba mo te e kele mesay nye besɔ. A kelma kimɔ mekele budyate ke jonɔwe ne. Yo yakanɔwe tedye nde, a ba Njambiyɛ.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menɔgabiye yini:

1. Kandina mesay me Yesus ke njoka bomɔ (kumte 1).
2. Mesay mete yi Yesus kelma ke (kumte 1-13).
3. Yesus wokunama ne Njambiyɛ kumɔ ke son (kumte 14-15).
4. Womiya Yesus ne duwa ne ke pe dyobo (kumte 16).

Kasi Jan te mo tɔpuna bomɔ

*ke mɔrɔku
(Mt 3; Lk 3; Jn 1)*

¹ Kimɔ Tom te yi lɛpe kasi Yesus Krist te Mɔnɔ Njambiyɛ ke kandima deke: ² Yo kandima nda yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyɛ

ketima ke. A ketima nde: <Beŋa, mi ke kande tomɔ mo tomun ne we, na ke kandi kombile nje tike we.

³ Wete mumɔ ke kembidya ke moy konɔr nde: Wune kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wune tɛmbidya menje mene ne nɔbeŋ.> ⁴ Diyɔ ke konɔte, e Jan dya nye bo ke tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ke konɔr, pele ke kasi tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nde, bo yɛnsanɔwe temɔ jaye nde, bo tɔpa bo ke mɔrɔku, ne Njambiyɛ tiki mebeyɔ man ne nɔgwete.

⁵ Botu be Yerusalem ne botu be meneti me Yuda hene dikima ke ke yene. Bo dikima jaye beya mekele man ke mbombu bomɔ, e nye dikɔ tɔpe bo ke Yurde.

⁶ Jan dikima lɛɛ wete lambɔ te yi bo kelma ne memburu me *samo. Kanda te yi nye dikima lɛɛ ke jon ke, bo kel yo ne kotu nyamɔ. A dikima dya bedɔlo ne muto me jo te yi nye dikima dolo ke liko ke. ⁷ A dikima pele lɛpɔ nye bomɔ nde: «Wete mumɔ ke nje ke kon mbe. A ne deti kwa mi. Mi ti yaka ditima yi wunje kol menakala ke kol ne na. ⁸ Mi tɔpuma mbe wune ke mɔrɔku. Yasi wete, ke be nye, a ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisiŋ.»

⁹ Ke nɔgimɔ te yite, Yesus dyanma wule Nasaret ke meneti me Galile. E Jan tɔpe nye ke mɔrɔku ke Yurde. ¹⁰ Ke nɔgimɔ te yi Yesus ba ke bendɔ ndi nɔgindi deke ke, a beŋa dyobo ke nembiyɛ, e Kimɔ Sisiŋ piye nje ke yotu

ne nda pepo. ¹¹ E wete men wule dʒyobo lepo nde: «We Mono mbe, son temo mbe, temo mbe hene ke yotu yo.»

¹² Ndana ndana, e Kimo Sisin kanje Yesus kenje ke kongor. ¹³ A kwanɗya metu kamoni mate. Ke metu te yinori *Satan ba ndi ke bobo nye. Yesus jonnama mate ke njoka benyamɔ be liko, e bejaki be Njambiyɛ diki kelo mesay nye nye.

¹⁴ Ke bo ma si biye Jan nye ke jobo ke, e Yesus kwa ke ke meneti me Galile pele Kimo Tom Njambiyɛ nye bomɔ. ¹⁵ A dikima lepo nde: «Iɗgimo te yi Njambiyɛ pesima ke ma dya, *Kando Njambiyɛ ma wuta. Wune yɛnsangwe temo jaye sendi Kimo Tom.»

Yesus ke toke bosa bejake bene

(Mt 4; Lk 5)

¹⁶ Yesus ba ke kwa ke gon nyanɗwe matɔ Galile. A beɗma Simon bene Andere, man ne Simon ke bete bulajama ke nyanɗwe matɔ, keto bo ba botu be wona benjanjo. ¹⁷ E nye lepe nye bo nde: «Wune beɗɗwe mi, mi ta kelo nde, wune kpâl be botu be dalna bomɔ, tedye nje Njambiyɛ.»

¹⁸ Ndana ndana, e bo ngbese mebulajama man beɗɗwe nye. ¹⁹ Yesus tongidɗyama kumo mbombu ne mbet, e nye beɗe Jak te monɔ Sebede bene man wene Jan. Bo ba ke moy landi ke kombile mebulajama. ²⁰ Ndana ndana, e Yesus jeba bo, e

bo tike sangwe wan Sebede ke moy landi bene botu be mesay kwa beɗɗwe nye.

Yesus ke sonɛ beya sisin ke

yotu wete mbam

²¹ Ke konɛ, e Yesus kwa bene bejake bene benori ke ke Kapernawum. Ke yeso *Saba ma dya, e nye nyine ke moy mbanjo mewesidya me Beyuden tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ. ²² Bomɔ ngbakimama kwalɔ tedya yasi te yene budyate, keto a dikima tedye bo meyasi ne deti Njambiyɛ. A ti be ke tedye nda yi botu be ketina meyasi na. ²³ Ke ngimo te yite wete mbam te e ba ne wete beya sisin ke yotu ko ba ke moy mbanjo mewesidya man. ²⁴ E nye kembidya lepo nde: «Yo nge, Yesus te mo Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njaki nje girise wuse? Mi duwa we kimote, we pupuna mo te yi Njambiyɛ tokuma njese.»

²⁵ E Yesus bama ne beya sisin lepo nde: «Diɓo numbu yo, pundo ke yotu mbam ko.»

²⁶ E beya sisin jale mbam ko beyate kwa pundo ke yotu ne ne nyanɗwe kambi.

²⁷ E sosu bomɔ hene siye ne hirek, e bo diki diyna tande yan nde: «Yike ba nge? Yike ba kwalɔ jonja tedya yasi te nda? A tedya gba yasi ne ngunɗudye. A ke bama ko ne beya mesisin, beya mesisin ke wokuna ne nye.» ²⁸ Ndana ndana, e dino

Yesus wume nyanja yaka ne meneti me Galile hene.

Yesus ke sidye yija budya mekon

²⁹ Ke bo ma pundo ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke, e Yesus kwā bene be Jak nē Jan kē ke tū Simōn bene Andere. ³⁰ Yinori ki ne Simōn e nyari bā metineṅwe ne duku. E bo lepe kasi ne nedo nye Yesus. ³¹ E nye kē ke kēki nyari kenje bo tembidyē ne nye. E kōn duku siye ke yotu ne, e nye teme kē kelo mesay nye bo.

³² Ke bekoko ma dya, tu me ke yinja, e bomō bū botu be kōn hene nē botu bete be bā ne beya mesisiṅ ke yotu baka nje nō kē yi Yesus. ³³ E botu be dya hene ṅgbō wesidya ke numey tū. ³⁴ A sidya mboya mekon me budya bomō, soṅe sendi budya beya mesisiṅ ke yotu bomō. A tī be ke jaye nde, beya mesisiṅ lēpinṅwe na, keto beya mesisiṅ duwā nye kimote. ³⁵ Yi kē nō nje-namenō piṅo te yi yasi ndi gba ne mbi mbi mbilip kē, e Yesus teme pundo kwā kē ke wete mbey te yi bā kine bomō kete kē kē ṅgweta ne Njambiyē. ³⁶ E Simōn bene botu bete be bene bo bā baka beṅwe nye nedo. ³⁷ Ke bo ma dolo nye kē, e bo lepe nye nye nde: «Bomō hene ke gōsō we.» ³⁸ E nye yeṅsa nye bo nde: «He kwāṅ kē ke yija membey ke medya mete yi ke mbombu

wusu kē, né mi kē pel sendi melepi me Njambiyē mate, keto mi ma njāki keto te yite.» ³⁹ E nye teme kwā kendo ne meneti me Galile hene pele Kimō Tom ke mēmbanjo mewesidya me Beyuden, soṅe sendi beya mesisiṅ ke yotu bomō.

Yesus ke sidye kōn ndoko

*wete mbam
(Mt 8; Lk 5)*

⁴⁰ Wete mō ndoko njā ke yi Yesus kuse meboṅ ke mbombu wene ṅgweta ne nye lepo nde: «Ṳṅge we kwadye, o yakama kelo nde, yotu mbe bēki ne kpele kpele.» ⁴¹ E Yesus gwe ṅgwete wene sambile bo kpoke ne nye lepo nde: «Mi kwadya, yotu yo bēki ne kpele kpele.» ⁴² E ndoko siye ke kiya mbey ke yotu ne. E yotu ne be ne kpele kpele. ⁴³ E Yesus yokidyē nye ke kiya mbey kidye nye nde: ⁴⁴ «Kpe, we tī yekidya meyasi mete yi kwanama kē nye mumō na. Yasi wete, ken tedye yotu yo nye mō nyena sadaka nye Njambiyē, nē we ken kelo sadaka nda yi Mōyisi pesima kē, keto yotu yo me ne kpele kpele, né bomō duwe nde, kōn yo siyma.» ⁴⁵ Ko beko dete, mbam kō kwanma kande pele meyasi mete yi kwanama kē ke membey hene nye bomō. Dete, Yesus tī be se ne deti te yi nyiṅe ke wete dya ke misi me bomō na. A dikima diyo ne nan ke membey mete yi bomō yeti

ketε kέ. Bomɔ dɪkima wule membey hene nje ke yene.

2

Yesus ke kelo nde, wete mo

*jemti kēndi
(Mt 9; Lk 5)*

¹ Mɔnɔ metu kwanma ke kɔnte, ε Yesus yɔkwe wolo ne kɔkɔ kè ke Kapernawum. Bomɔ wokuma nde, a ke moy tɔ. ² Ε budya bomɔ ngbɔ wesidya komete, ko mɔnɔ mbey tɪ be se na ko ke kekɪ numey. Yesus bɔ ke pele melɛpi mɛ Njambiyε nye bo. ³ Ndana, ε baɲa bomɔ yini sobe wete mo jemti nje nɔ ke yene. ⁴ Bo tɪ be ne dɛti te yi kumɔ ne nye ke mbombu Yesus na, keto nyanɲwe ngil bomɔ. Dete, ε bo bendε tosiyɔ, toso yaka ne mbey kome nye bɔ kέ, pidye taɲ nɛ mo jemti metinɲgwe ketε. ⁵ Ke Yesus ma beɲε gbate nde, bomɔ baka tikima temɔ ne nye kέ, ε nye lɛpe nye mo jemti nde: «Mɔnmbε, mebeyɔ mo, mi ke tiko yo ne ngwete.» ⁶ Baɲa botu be ketina meyasi bɔ metidyε womete. Ε bo diki takina lɛpɔ ke moy metemo man nde: ⁷ «Nan yi mbam kɔ lɛpina dεke kέ? A ke gbuto gba ne Njambiyε. Nda yakama tiko mebeyɔ mɛ mumɔ ne ngwete kɔ? Kine mumɔ na, ndi Njambiyε nyεpɔ!» ⁸ Yesus duwɔ metake man ke moy temɔ ne ke kiya mbey. Ε nye lɛpe nye bo nde: «Keto nge yi wune be ne njel metake dεte

ke moy metemo mun kέ? ⁹ Nɛ lɛpinate nye mo jemti nde: «Mebeyɔ mo, mi ke tiko yo ne ngwete,» nɛ lɛpinate nde: «Tema, boɲɔ taɲ yo kendo,» kelna nge kwɔ jεwɔ ke njokate? ¹⁰ Yasi wete, mi ke kwadyε nde, wune dɔkwe nde, *Mɔnɔ mumɔ ne dɛti te yi tiko mebeyɔ mɛ bomɔ ne ngwete ke to meneti.» Dete, ε nye lɛpe nye mo jemti nde: ¹¹ «Mi ke lɛpɔ nye we nde: Tema, boɲɔ taɲ yo, dɔkwe kè tɔ yo.» ¹² Ε nye teme ne nget bɔ taɲ ne pundɔ nɔ ke misi mɛ bomɔ hene. Ε bo hene ngbakima budyate lukse Njambiyε lɛpɔ nde: «Wuse tɪ pa beɲε yike ne toru na!»

*Yesus ke tokε Levi
(Mt 9; Lk 5)*

¹³ Ke kɔnte, ε Yesus yɔkwe ne kɔkɔ kè pulɔ gon nyanɲgwe matɔ. Bomɔ hene diyama nje ke yene. Ε nye diki tedye bo melɛpi mɛ Njambiyε. ¹⁴ Ndana ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke kwɔ kέ, ε nye beɲε Levi te mɔnɔ Alfe metidyε ke mbey kome bomɔ diki gbo garama kέ. Ε Yesus lɛpe nye nye nde: «Beɲgwe mi.» Ε Levi teme beɲgwe nye.

¹⁵ Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke dɔyena ke tɔ Levi bene bejεke bene kέ, ε baɲa budya botu be boɲna mɔni garama nɛ baɲa botu be mebeyɔ nje dɔyena sendi bene bo. Yo nde, budya botu be boɲna mɔni garama nɛ budya botu be mebeyɔ

dikima beɲgwe nye. ¹⁶ Ke botu be ketina meyasi bete be ba ke nɔɲ *Befarisɛ baka ma beɲe nde, Yesu ke dɛyena bene botu be boɲna mɔni garama nɛ botu be mebeyɔ kɛ, ε bo lepe nye bejke bene nde: «Keto nge yi nye dɛyena ke kiya mbey bene botu be boɲna mɔni garama nɛ botu be mebeyɔ kɛ?» ¹⁷ Ke Yesu ma woko dɛte kɛ, ε nye lepe nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundɔ weynate baka sa nje mɔ nyeti na, yasi wete, yo ndi botu be kone baka. Mi ti njaki nje jeba ngben bomɔ na, mi njaki nje jeba botu be mebeyɔ.»

¹⁸ Wete yesɔ bejke be Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku nɛ *Befarisɛ ba ke kiyo medye. ε bomɔ nje diyɛ Yesu nde: «Bejke be Jan nɛ be Befarisɛ ke diki kiyo medye. Ma keto nge yi bejke te bo ti kɛl sendi dɛte kɛ?» ¹⁹ ε Yesu yeɲsa nye bo nde: «Nge mumɔ kele gwaki jeba besɔ bene ke mekebi mete, 'besɔ ma kiyo medye piɲɔ te yi nye ndi kete bene bo kɛ? Ko na, ngimɔ hene te yi nye ndi kete bene bo, bo yeti ne dɛti te yi kiyo medye na. ²⁰ Yasi wete, ngimɔ ta dya, ngimɔ te yi bo ta soɲe ne nye ke mebo man. Yo ke ngimɔ te yite yi bo ta kiyo medye yey.

²¹ «Mumɔ ti bɔɲ pel jɔɲja lambɔ nje datɔ ke lambɔ te yi ma butɔ kɛ na. Keto nge yo kelna dɛte, pel jɔɲja te ma nyukute njombu te. ɔ

bɛɲa, nyal te ma nje dɔko kwɔ to te. ²² Sendi, mumɔ ti sɔpita jɔɲja menjam nye ke boru membe na. Keto nge yo kelna dɛte, menjam ta wudye kelɔ nde, membe pɔsukwe. ɔ bɛɲa, menjam nɛ membe ma si yambile gwe nyiɲe siri. Yo nde, mumɔ sɔpita menjam nye ke jɔɲja membe.»

Yesu ke lepina ke kasi yesɔ Saba

(Mt 12; Lk 6)

²³ Wete yesɔ Yesu ba ke kwɔ ke mɔy menɲwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa kɛ. Yo ba ke yesɔ *Saba. ε bejke bene nye bo ke lekina meto mete kwey ne kwey kwɔ nɔ. ²⁴ ε *Befarisɛ lepe nye nye nde: «Beɲa ndi, keto nge yi bo kele yasi te yi membongga musu kidye nde, mumɔ ti kel ke yesɔ Saba kɛ?» ²⁵ ε Yesu yeɲsa nye bo nde: «'Yite nde, wune ti pa tɔɔ yasi te yi kumande Davit kelma ke ngimɔ te yi yasi kwanma nye yi nye gwɔ nja bene botu bene kɛ? ²⁶ Yo nde, a nyiɲma ke mbanjo Njambiye ke ngimɔ te yi Abiyatar ba nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye kɛ, bu memampa mete yi diyɛ ke mbanjo Njambiye kɛ dɛ, bu sendi yiɲa nye botu bene. A kelma dɛte ko beko nde, yo ndi botu be nyena sadaka nye Njambiye bepɔ yakangwe dɛ ye yo.» ²⁷ ε Yesu nje lepɔ nye bo nde: «Njambiye tembifya yesɔ

Saba yi kame ne mumo. A ti kusu mumo keto yeso Saba na. ²⁸ Dete, yo mi *Momo mumo diyε ko ne yeso Saba sendi.»

3

Yesus ke sidyε jemti wete mbam

*ke yeso Saba
(Mt 12)*

¹ Ke kante, ε Jesus kwa nyiye wolo ke mbanjo mewesidya me Beyuden. Wete mbam ba womete, bo ne ma jeme be ne fengelen. ² Baɗa bomo ba ke pemo Yesus yi beɗe, simande a ta sidyε kon mumo ke yeso *Saba, ne bo kwedya nje te yi lepɔ nde, a kelma yija beya yasi. ³ E Yesus lepe nye mbam te yi bo ne ma jeme be ne fengelen ko nde: «Tema womeri ke bembe bomo.» ⁴ E Yesus nje diyε bo nde: «Membonga mun lepi ne nge? 'Bo kama mumo ke yeso Saba, ho bo kel nyalɔ ne nye? Ne jongwa mumo ne wona ne, yasi te nda yi mumo yakanɗwe kelo ke yeso Saba ke?» E bo diyε ne kpingbili kine bute numbu na. ⁵ E Yesus woke ngambi kanje misi beɗe ne bo hene kola, keto metemo man ba ne keskere. E nye lepe nye mbam ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo. E bo te yi ma jeme ke yokwe nje ke mbey te. ⁶ E *Befariɗe punde beke beke bene botu bete be ba ke njon Kumande Herod baka ke kelo kutu yi

sa nje te yi bo yakama wo ne Yesus.

⁷ Yesus jisima kwa bene bejeko bene ke pulo nyangwe mato. Nyangwe ngil bomo beɗgwa nye. Bo wula Galile, ⁸ wule Yerusalem ne Yuda hene, wule Idume ne poku te yi Tir ne Sidon. Nyangwe ngil bomo te nja ke yi Yesus, keto bo wokuma meyasi hene te yi nye dikima kelo ke. ⁹ E nye lepe nye bejeko bene nde, bo bon wete momo landi bakidye womete ladye ne nye, kamba nyibi nyibi ngil bomo te yike me nje matima nye. ¹⁰ Yo nde, nda yi nye dikima sidyε kon budya bomo dete ke, ε bomo hene be ba ne mboya mekon baka diki matima nye yi sa nje te yi kpoke nye. ¹¹ Ke be beya mesisin, ngimo hene te yi bo dikima kanje misi beɗe nye, bo dikima kuse mebon ke mbambu wene kembidya nde: «We Momo Njambiyε!» ¹² Yasi wete, a dikima kidye bo nde, kpe, bo ti kel nde, mumo dukwe nye na.

Yesus ke toke botu be to-mun

*kamo jo yiba
(Lk 6)*

¹³ Yesus nja kwa bendo keki jeba botu bete be nye kwadya nde, bo njaki baka. E bo ke ke keki ne. ¹⁴ E nye toke bomo kamo jo yiba be ta diyɔ ke keki ne baka, na tom bo sendi kenje ke pele Kimɔ Tom, ¹⁵ nye sendi bo deti te yi sonje beya mesisin

ke yotu bomɔ. ¹⁶ Mɛdino me bomɔ kamɔ jɔ yiba te be nye tokuma baka, yoke: Yo ne Simɔn te yi nye loma nye nde Piyer kɔ. ¹⁷ Yo ne Jak te mɔnɔ Sebede bene man wene Jan. Yesus loma bo nde Bowanerges, yite nde Bonɔ be lum mbiyo. ¹⁸ Yo ne Andere nɛ Filip nɛ Bartelemi nɛ Matiyo nɛ Tomasi nɛ Jak te mɔnɔ Alfe nɛ Tade bu Simɔn te yi bo jeba nde Mɔnɔ kando kɔ, ¹⁹ nje bu Yudas Iskariyot, mɔ te ε dyanɔwa Yesus kɔ.

Kasi lepina lepi gbutu sunɔwe

*ne Kimɔ Sisij
(Mt 12; Lk 11)*

²⁰ Diyo kɛ, ε Yesus nje yɔkwe kɛ pe tu bene bejeki bene. Bo ti be ne mɔnɔ ngimɔ te yi dye mɔnɔ yaha na, keto nyanɔwe ngil bomɔ nja wesidya wolo komete. ²¹ Ke beman ne Yesus ma wokɔ dete kɛ, ε bo kɛ, nɛ bo kɛ bu nye kwɔ nɔ, keto bo dikima lepɔ tandɛ yan nde: «A ke kɔnɔ ne to.» ²² E botu be ketina meyasi bete be wulma Yerusalem baka lepe nde: «A ne *Kum beya mesisij te yi bo jeba nde *Belsebul kɔ ke yotu. A sɔna beya mesisij ke yotu bomɔ ne deti te yi Kum beya mesisij.» ²³ Ndana, ε Yesus jeba bo lepɔ nye bo ne nje kanɔ nde: «*Satan ne nguru wene yakama dudyɛ yotu ne ne nje te yin? ²⁴ Ke kiya botu be kando wete baka ke bembe lu dyambi

tandɛ yan, kando te ti kɛ mbombu na. ²⁵ Sendi, ke kiya botu be moy tu wete baka ke bembe lu dyambi tandɛ yan, moy tu te ti kɛ mbombu na. ²⁶ Dete, nge Satan lu dyambi sunɔwe ne yotu ne ne nguru wene baka yotu ne ke bembe, a ti kɛ mbombu jonna na, yasi wete, a ta yambile. ²⁷ Mumɔ ti yaka nyinɛ ke tu wete ngabolo mbam yi wenjile meyasi mene kinɛ pa kande biye nye woto nye, na nje wenjile meyasi mene na. Yo nde, nge nye si kande woto nye, a ma nje wenjile meyasi me tu dyene yey.

²⁸ «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Njambiyɛ yakama tiko bomɔ ne ngwete ke beya yasi hene te yi bo kele nɛ ke kwalɔ lepi gbutu hene te yi bo yakama lepɔ sunɔwe ne nye kɛ. ²⁹ Yasi wete, mumɔ hene ε ta lepɔ lepi gbutu sunɔwe ne Kimɔ Sisij, ko Njambiyɛ ti tiko mɔ te ne ngwete wete yesɔ na. Yo nde, mebeyɔ mete ta diyo ke to ne kpo ne kpo.» ³⁰ Yesus lepi dete, keto bo dikima lepɔ nde, a ne beya sisij ke yotu.

Beman be Yesus, yo be nda?

(Mt 12; Lk 8)

³¹ Semɔ semɔ, ε nyanɔwe ne Yesus bene beman dya diyo ke sɛ tomɔ mumɔ, na kɛ jeba nye. ³² Nyanɔwe ngil bomɔ ba metidyɛ linje nye. E bo lepe nye nye nde: «Bɛna, nyɔngwe ke sɛ

bene bemon, bo ke dita we.»
 33 E nye yensa nde: «Nda nyanmbɛ? Be nda beman bembɛ?» 34 E nye kanɛ misi beɲɛ ne botu bete be ba metidyɛ linje nye baka lepɔ nde: «Ne bɛɲa, nyanmbɛ nɛ beman bembɛ, bo baka! 35 Yo nde, mumɔ hɛnɛ ɛ kele yasi te yi Njambiyɛ kwadyɛ, mɔ te manmbɛ ho dyombu dyembɛ ho nyanmbɛ.»

4

Kanɔ ke kasi mɔ bɛna mbeki
 (Mt 13; Lk 8)

1 Ke kɔɲte, ɛ Yesus basidyɛ nye numbu ke tedya bomɔ meɛpi mɛ Njambiyɛ ke goɲ nyanɲwe matɔ. Nyanɲwe ɲgil bomɔ nɲa wesidya ke kɛki nɛ. E nye bɛndɛ wɛtɛ landi diyɔ metidyɛ kɛte ke to duku. ɲgil bomɔ hɛnɛ ba ke ɲgindi ke goɲ. 2 A ba ke tedye bo budya meyasi ne nje mekanɔ. Ke ɲgimɔ te yi nye ba ke tedye bo meyasi kɛ, ɛ nye lepɛ nye bo nde: 3 «Ne lɛɲɲwe metɔ ke yasi te yi mi ta lepɔ kɛ. Wɛtɛ mɔ bɛna mbeki kwanma kɛ ɲgwan yɪ kɛ nyanje kwalɔ. 4 Ke ɲgimɔ te yi nye ba ke nyanje kwalɔ kɛ, ɛ yiɲa balɛ ke nje. E bɛnɔn si nje dye yo. 5 Yiɲa balma ke mbɛy te yi ba tandɛ metari kinɛ budya gbɛla mɛnɛti kɛte na. E yo lo nɛdɔ, keto mɛnɛti ti bɛ dimnate na. 6 Yasi wɛtɛ, ke yesɔ ma panɔ, ɛ yo si nyɔɔ sɔsɔ, keto mekanɲil mɛte ti kumɛ womaɲa na.

7 Yiɲa balma ke mbɛy te yi ba ne mɛɲgombiya kɛte kɛ. E mɛɲgombiya ju si ɲganɲile yo, kwalɔ te kinɛ nye mɛmbumɔ na. 8 Yiɲa kwalɔ nɲa balɔ ke kimɔ mɛnɛti. E yo ju dukɔ wumɔ mɛmbumɔ. Kwalɔ te wɛtɛ nya mɛmbumɔ kamɔtati, ɛ wɛtɛ nye kamɔtan ju kamɔ wɛtɛ, ɛ wɛtɛ nye ne gomay.» 9 Ke kɔɲte, ɛ Yesus lepɛ nde: «Mɔ te ɛ ne metɔ te yi wokɔ pɛ, a wɔku!»

10 Ke nye ma nje tika nyɛpɔ kɛ, ɛ botu bete be ba ke kɛki ne baka, nɛ bejɛkɛ bɛnɛ kamɔ ju yiba diyɛ nye to kanɔ te. 11 E nye lepɛ nye bo nde: «Yo ndi wunɛ yi Njambiyɛ nya deti te yi duwɛ meyasi mɛte yi ma bɛki sɔdyate ne mbɔmbu ke kasi *Kandɔ Njambiyɛ kɛ. Yasi wɛtɛ, ke yi gbɛla bomɔ, meyasi hɛnɛ kwɔɲ ne nje mekanɔ. 12 Yo kwɔɲɲanɲwe dete ke yan, nɛ bo bɛɲ yasi sɛɲgile kinɛ duwɛ yasi te yi bo bɛɲɛ kɛ na, nɛ bo lɛɲɲwe metɔ wokɔ kinɛ biye to yasi te yi bo wokɛ kɛ na. Yo kɛlnanɲwe dete, ma bo nje yensa temɔ, ma Njambiyɛ nje tiko bo ne ɲgwɛtɛ ke bɛya mekele man.»

13 Yesus nɲa kɛ mbɔmbu lepɔ nye bo nde: «'Yite nde, wunɛ yeti ke wokɔ to kanɔ te na? ɲɲɛ bɛ nde, wunɛ ti wokɛ na, nɛ ta kelɔ nan yɪ wokɛ ne to mekanɔ hɛnɛ? 14 Kwalɔ te yi mɔ bɛna mbeki nyanja kɛ, yo tedya meɛpi mɛ Njambiyɛ. 15 Nje te yi

yiŋa kwalɔ balma kete ké téfya botu bete be woke mełepi me Njambiyé. Ke kɔŋte, *Satan njá nedɔ nje soŋe mełepi mete yi nyiŋma ke temɔ yan ké. ¹⁶ Mbey te yi bɔ tandɛ metari yi yiŋa kwalɔ balma kete ké téfya botu bete be woke mełepi me Njambiyé, jaye yo nedɔ ne mesosa, ¹⁷ ma bo tí pa lo megata na. Deti sumna kol kikwe yeti na. Nge bo sangwa ne yiŋa meɔoku ho tedye bo yiŋa meɔone keto mełepi me Njambiyé ké, ɔ béŋa, bo jatidya kol ke beya nje. ¹⁸ Mbey te yi bɔ ne meŋgombiya yi yiŋa kwalɔ balma kete ké téfya botu bete be woke mełepi me Njambiyé, ¹⁹ yasi wete, kesa temɔ ke meyasi mete yi ŋgimɔ te yɔkɔ nè kasi kusuku te yi diki sebile temɔ bomɔ ké nè yiŋa mewoɔɔ ma si nyiŋe temɔ yan ŋgangile mełepi me Njambiyé. ɔ béŋa, mełepi me Njambiyé te yi bo wokuma ké tí kelɔ se yaŋa na. ²⁰ Ma kimɔ meneti te yi yiŋa kwalɔ balma kete ké téfya botu bete be woke mełepi me Njambiyé jaye yo kwá wumɔ membumɔ. Wete ke nye kamɔtati, mbanja ke nye kamɔtan jɔ kamo wete, ma wete ke kè nye ne gɔmay.»

*Kano ke kasi lambo
(Lk 8 nè 11)*

²¹ Yesu ká sendi mbombu leɔ nye bo nde: «'Mumɔ kwénja ka lambo nje bɔ mbe

buse nɔ ho bɔ tiko ke nji tan? 'A ti bóŋ kase ke to tebel na? ²² Keto kine yaŋa te yi be soɔfyate yakama diyɔ kine pundo puye na. Sendi, kine yaŋa te yi be soɔfyate yakama diyɔ nde, bomɔ tí duwe na. ²³ Mɔ te ε ne meto te yí woko ne pɛ, na woku!» ²⁴ E Yesu nje leɔ sendi nye bo nde: «Wune diy ne soɔ ke yasi te yi wune woke ké. Njambiyé ta nye wune yasi beŋgwe ndi kiya dɔkɔ mapi te yi wune yeke ne yasi kete nye besɔ ké. Ma a ta dokidye yiŋa yasi ke to te nye wune. ²⁵ Yo nde, bo ta dokidye yiŋa yasi nye mɔ te ε me nɔ kɔ. Ma pɛ yi yɔkɔ ε kine yaŋa kɔ, bo ta soŋe ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ ké.»

*Kano ke kasi kwalɔ te yi
lo jɔ nyepɔ*

²⁶ Yesu njá kè sendi mbombu leɔ nde: «*Kando Njambiyé kwáŋnanɔgwe nda yi mumɔ kè nyanje ne kwalɔ ke ŋgwan ké. ²⁷ Ke kɔŋte, ko a yáki ko a pêm tu ne yesɔ, kwalɔ ke lo ne dɔkɔ kine nde, nye ne ŋguru wene dúkwe nda yi yo kwan na nɔ ké na. ²⁸ Meneti ne ŋguru wene ke kelɔ nde, nyambi wúm kande ke lonate kumɔ ke wumnate nje kumɔ ke ŋgimɔ te yi yo ta si tandɛ detɔ ké. ²⁹ Ke yo si detɔ dete ké, ɔ béŋa, ndana ndana a nya bo ke mesay, keto ŋgimɔ soŋa nyambi ke ŋgwan sima dya.»

Kano ke kasi wete mono mbumo

*nde mutar
(Mt 13; Lk 13)*

³⁰ Ke kante, e Yesus nje lepo sendi nde: «He yakama lepo nde, *Kando Njambiyē nda nge? He ta yekidyē ba kwalo kano te yen yī yeko no? ³¹ Yo nda wete kwalo mono mbumo nde mutar yi bo bu yikile ke meneti ké. Mbumo te kwa yelo ke njoka mekwalo hene te yi diye ke to meneti. ³² Ma yasi wete, ke bo si yikile yo ke meneti ké, yo kpál nje ju doko kwa kwalo menyinjo hene, nye nyangwe mebo mete. O beña, benon má nje sumo metu man ke mebo mete jonna ke wukumē te.» ³³ Yesus dikima kwa ne nje budya mekanō nda yike deke yī lepo ne melepi me Njambiyē nye bomō. A dikima nye mekanō saman te yi bo yakama biye to te. ³⁴ Yo nde, ko a ti lepina nye bo kine nye kano kete na. Yasi wete, a dikima nembe to meyasi hene nye bejeke bene ke ngimo te yi bene bo be bepō ké.

*Yesus ke tembidyē mbuku
(Mt 8; Lk 8)*

³⁵ Ke kiya yeso te bekoko e Yesus lepe nye bejeke bene nde: «Wuse sâbikwe nyangwe mato kē nginje te yoru.» ³⁶ E bo tike ngil bomō bu Yesus kwa no nedo ne landi te yi nye ba ke moyte ko. Yinja melandi ba sendi ke njon

ne. ³⁷ Ndana ndana, e wete nyangwe mbuku dya. E mekumbo menda ke landi. E landi kande dyena moroku. ³⁸ Yinori Yesus ba ne ke jako ke to filo, ke meta me landi. E bo jeme nye lepo nde: «Yekele, he ta giro ndana, 'yo yeti ke kelo ne we yanana?» ³⁹ Yesus jemiya bama ne mbuku lepo nye nyangwe mato nde: «Yo siy dete. We ti wati na.» E mbuku siye, e yasi hene yokwe be ne te ne semyek. ⁴⁰ E Yesus nje lepo nye bo nde: «Keto nge yi wune gwe wo dete ké? 'Yite nde, wune yeti ke tikō temo ne mi na?» ⁴¹ Bo gwa wo budyate, sosu ne hirek. E bo diki lepo tande yan nde: «Yoko ba kwalo mo te nda yi gba mbuku nē nyangwe mato wokuna ne nye ko?»

5

Yesus ke sonje beya mesisij ke

*yotu wete mbam
(Mt 8; Lk 8)*

¹ Bo nja sabiyē kumo ke nginje nyangwe mato ke meneti me botu be Gerasa. ² Yesus piya ke landi yaka ne wete mbam ke wule ke menguku kome bo dikima pumbo bemun ké. A nja sangwa ne Yesus. Mbam te ba ne wete beya sisij ke yotu. ³ A dikima diyo ke menguku mete. Ko mumo wete ne wete ti be ne deti te yi woto nye na, ko nē mekol me sumba. ⁴ Yo nde, bo dikima nye mepoka ke mekol mene woto nye ne

mekol me sumba. Ko dete, a dikima pamol mekol me sumba leke mapoka ne ese ese. Mumol wete ne wete ti be se ne deti te yi kuse nye na. ⁵ A dikima diyol tu ne yesol ke menḡuku menori ne ke to mekeki. A dikima diyol ndi kambi, ndi tendina yotu ne metari. ⁶ Ke nye ma kanje misi beje Yesus ke nje ne nan ke, e nye sedye ke kuse mebol ke mbombu wene ⁷ kembidya lepō ne men ke kwey nde: «Yesus te Molol Njambiyē te e kwanma meyasi hene ke kwey kol, sine we ne lepi te nda? Mi ke lepō nye we ke mbombu Njambiyē nde, we ti tedya mi mebol ne.» ⁸ A lepi dete, keto Yesus lepima nye nye nde: «Beya sisin, pundol duwe ke yotu mbam kol.» ⁹ E Yesus diyē nye nde: «Dinol dyol nde nda?» E nye yensa nde: «Dinol dyembe nde Nyangwe ngil, keto wuse ne buyol.» ¹⁰ E nye ngweta budyate ne Yesus nde, a ti lonjukwe bol ne poku meneti te yite na.

¹¹ Nyangwe kuru beabem ba ke dyena womete pulol to keki. ¹² E beya mesisin ngweta ne nye lepō nde: «Kenjikwe wuse ke kuru beabem bari, ne wuse ke nyin ke yotu yan.» ¹³ E Yesus jaye. E beya mesisin punde duwe ke yotu mbam ke nyine beabem. Ndana, e kuru beabem siliye kombol ne beya sokol ne bibibi ke gwadya ke nyangwe matol bebiye morokul si gwe. Buyol

yan kumma nda tomay yiba. ¹⁴ E botu bete be ba ke bakidye beabem baka sedye kambol kwā ke yekidye kasi te ke nyangwe dya ne ke molol medya. E bomol sutiye ke beje yasi te yi kwanama ke. ¹⁵ Bol ka kumol kome Yesus ba ke. E bol beje mbam te e ba ne beya mesisin ne mbombu ke yotu kol ke diyol weynate ne melambol ke yotu, gba nye mol te e ba ne ngil beya mesisin ke yotu kol. E bomol gwe wol budyate. ¹⁶ Bolu bete be diyama ke mbey te baka yekidya meyasi mete yi bol bejma ke nye bol. Kande ke yi mol te e ba ne beya mesisin ke yotu kol kumol ke yi beabem. ¹⁷ Dete, e botu baka nye numbu ke menḡweta ne Yesus nde, a kwān londol ke meneti man.

¹⁸ Ke ngimol te yi Yesus ba ke bendol landi ke, e mbam te e ba ne beya mesisin ne mbombu ke yotu kol diyē nye nde, a ke kwadye kwā bene nye. ¹⁹ Yasi wete, Yesus ti jaye na, a lepima nye nye nde: «Dukwe ke tul dyol sunḡwe bolu bol, nō yekidya meyasi hene te yi Baba Mbokol kelma ne we ke nye bol, yekidye sendi nda yi nye gwā ne ngwete wol ke.» ²⁰ Ndana, e mbam kwā. E nye kande pelna yasi hene te yi Yesus kelma ke yotu ne ke ke nyangwe medya kamol te yi ba ke meneti mete ke. E bomol hene ngbakima.

Yesus ke womiye wete

mɔnɔ ɲɔndu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lambɔ Yesus
(Mt 9; Lk 8)*

²¹ Yesus kwanɲma ne landi yɔkwe ne kɔko kumɔ ke ɲginje te yɔru. E nyangwe ɲgil bomɔ nje wesidya ke kekɛ ne. A bɔ ke ɲgindi ke goɲ nyangwe matɔ. ²² E wete kum mbanjo mewesidya me Beyuden dya. Dɔnɔ dɔyene nde Yayrus. Ke nye ma kanje misi beɲe Yesus ke, e nye nje balɔ ke nji mekol mene ²³ ɲgweta budyate ne nye lepɔ nde: «Tiso mɔnmbɛ, mɔnɔ nyari ta gwe ndana! Inja kase meɔ ke yotu ne, ne kɔn ne siy, na ju.» ²⁴ E Yesus kwa bene nye. Nyangwe ɲgil bomɔ bɔ ke beɲgwe nye ne suk suk matima nye.

²⁵ Yinɔri wete nyari bɔ ke njoka ɲgil, mekiyɔ bɔ ke lekwe nye, yo me ke mesew kamɔ jo yiba. ²⁶ A beɲma meɔne budyate ke beɲgwa budya botu be nyeti ke nɔ. A kwanɲya meyasi hene te yi bɔ nde, a jɔɲnanɲgwe nɔ ke, ko wokɔ mɔnɔ mekamna ne mbet na. Kɔn kpalma dɔko dɔko ke nɔ mbombu. ²⁷ A wokuma bomɔ ke lepɔ kasi Yesus. E nye kwa ne pulɔ kɔɲ bomɔ nyiɲe mɔy ɲgil kpoke lambɔ ne. ²⁸ Keto nya kɔ dikima lepɔ ke mɔy temɔ ne nde: «Nge mi kpoke ndi gbela lambɔ ne, kɔn mbe ta siy.» ²⁹ Ndana ndana, e mekiyɔ mete yi bɔ ke lekwe

nye ke pesiye ke kiya mbey. E nye woke ke mɔy yotu ne duwe nde, kɔn ne siy. ³⁰ Ndi ke kiya mbey sendi Yesus duwa nde, yiɲa deti ne duwa ke yotu ne. E nye yeɲsa ke njoka ɲgil diye nde: «Nda kpokuma lambɔ mbe kɔ?» ³¹ E bejeki bene yeɲsa nye nye nde: «We ke beɲe nde, bomɔ deke ne suk suk ke matima we, ke kɔɲte, we ke kpalɔ diye nde: «Nda kpoke mi?» » ³² Yesus ka mbombu ɲgekila, na beɲ mɔ te e kelma yasi yinɔri kɔ. ³³ Nyari gwa wɔ ɲgwanɲgwa, keto a duwa yasi te yi dyanɲma nye ke. E nye nje kuse meɔɔ ke mbombu Yesus lepɔ yasi hene te yi kwanɲama ke nye nye. ³⁴ E Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Mɔnmbɛ, tikina temɔ te yi we nɔ ke jɔɲgwa we. Kwanɲɔ ne te, kɔn yo siyama ne kpaya.»

³⁵ Yesus bɔ ndi ke lepina dete ke, yaka ne bomɔ ke wule ke tu Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nje lepɔ nye nye nde: «We njangwe sendi yekele ne ɲge, ɲɔndu wɔ ti si gwe.» ³⁶ Yasi wete, Yesus wokuma lepi te pupe meto, e nye lepe nye Yayrus te kum mbanjo mewesidya me Beyuden nde: «We ti gwaki wɔ yaɲa na, siya te ndi nde, tiko temɔ ke yembe.» ³⁷ Yesus ti jaye nde, wete mumɔ beɲgwe nye na, soɲe ndi Piyer ne Jak bene maɲ wene Jan. ³⁸ E bo kwa

kumɔ ke tɔ kum mbanjo mɛwesidya me Beyuden kɔ. E Yesus dole bomɔ ne ho, banja bɔ ke lelo kembidya ne kpɛ. ³⁹ E Yesus nyinɛ tɔ, lepɔ nye bomɔ nde: «Ho te yike yi wune kele kɛ, yo keto nge? Keto nge yi wune lele ke? Mɔnɔsike tɔ gwe na, a ke jakɔ.» ⁴⁰ E bo nyete nye. Dete, e nye punje bo hene kenje sɛ. E nye bu ndi sanɔwe ne mɔnɔ nɛ nyanɔwe ne mɔnɔ nɛ botu bete be nye nja bene bo baka nyinɛ nɔ ke mbey kome mun mɔnɔsike bɔ kɛ. ⁴¹ E nye biye mɔnɔsike ke bo lepɔ nde: «Talita kumi!» Yite nde: «Mɔnɔ ngɔndu, mi ke lepɔ nye we nde: Tema.» ⁴² E mɔnɔ ngɔndu teme ndi ne nget ke kiya mbey nye kol ke kɛndi. A bɔ ne mesew kamo jo yiba. E bo ngbakima budyate. ⁴³ E Yesus lepe nye bo nde, kpɛ, mumɔ tɔ dukwe yasi te yi kwanama kɛ na. E nye nje lepɔ nde, bo nyɛki mɔnɔsike medye.

6

Botu be Nasaret yeti ke tiko temɔ

*ke yi Yesus na
(Mt 13; Lk 4)*

¹ Yesus punduma womete kwɔ kɛ ke dya dyene. E bejeki bene benɔwe nye. ² Ke yeso *Saba ma dya kɛ, e nye kande tedya bomɔ melepi me Njambiyɛ ke mbanjo mɛwesidya me Beyuden. Budya botu bete be dikima lenɔwe meto ke

yasi te yi nye bɔ ke lepɔ kɛ ngbakimama. E bo dikɛ lepɔ nde: «Mbam te yoko kwɛdyanɔwe yike we? Njel dyanɔ te yike wɔla nye we? Ma deti kelna kwalɔ nyanɔwe mekele mete yike wɔla ba nye we? ³ 'A yeti kapinda, mɔnɔ Mariya na? 'Yeti man ne Jak nɛ Yosɛs nɛ Yude nɛ Simɔn na? 'Sine bedyombu yeti waka na?» Ma pe yan, bo benma nde, a bɔ yasi te yi jatidya bo kenje ke beya nje. ⁴ Yasi wete, e Yesus lepe nye bo nde: «Bo ti luksa mɔ punja melepi me Njambiyɛ ke dya dyene, ke njoka bejadye bene ho ke moy kando dyene na. Bo luksa ndi nye ke yina membey.» ⁵ Dete, yo kelma nde, a tɔ kel yina nyanɔwe mekele womete na. A kasa ndi mebo ke yotu banja botu bekɔn ne mbet sidye mekɔn man. ⁶ Yesus ngbakimama keto bo tɔ tike temɔ ke yene na. Ke kɔnte, e nye kwɔ kendo sanɔwe medya mete yi bɔ ke poku te yite kɛ, tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ.

Yesus ke tomɔ bejeki kamo jo yiba

*kenje kɛ lepina Kimɔ Tom
(Mt 10; Lk 9)*

⁷ Ndana, e Yesus jeba bejeki bene kamo jo yiba kande tomna yan yiba yiba. A nya bo deti te yi sonɛ beya mesisin ke yotu bomɔ. ⁸ E nye lepe nye bo nde, kpɛ, bo tɔ biya yan kwɔ nɔ na, sonɛ ndi tonɔlo. Bo tɔ

biya ko mēdye ko kōbiye ko mōnō lito mōni bakidyē ke jon na. ⁹ Ndi nde, ɓo yakama leŋe menakala, ma mumō tī dokidyā lambō yiɓa ke yotu kwā nō na. ¹⁰ Ke kōŋte, ε nye lepe nye ɓo nde: «Tū hene te yi wune ta nyiŋe ya te, wune dīy ndi womete kumō ke ŋgimō te yi wune ta kwā ké. ¹¹ Ma ŋge wune kume ke yiŋa mbey nde, ɓomō tī ɓy wune kimote ho woko melepi mun na, ne wune kwāŋ womete. Kome wune ta teme yī kwā ké, nè wune kūtu ŋgbutu te yi ndama ke mekol mun ké yī tedye ɓo nde, ɓo kelma beyate.» ¹² Bo temma kwā yī kē pele melepi me Njambiye nye ɓomō nde, ɓo yēnsangwe temō. ¹³ Bo soŋma beya mesisiŋ budyate ke yotu ɓomō, lombe mutō ke yotu budya ɓotu bekōn yī sidye ne mekōn man.

*Kasi sōŋ Jan
(Mt 14)*

¹⁴ Kumande Herod wokuma kasi Yesus, keto dīnō dyene ɓā ke wumō budyate ke membey hene. Bo dīkima lepo nde: «Jan te mō tōpuna ɓomō ke mōrōku womiya ke njoka bemuŋ, yori yi nye ɓe ne deti te yi kelo nyangwe meyekambiye te yike ké.» ¹⁵ Baŋa ɓomō dīkima lepo nde: «Yo Eli.» Baŋa nde: «Yo ndi wete mō punja melepi me Njambiye nda ɓotu ɓe punja melepi me Njambiye hene.» ¹⁶ Yasi wete, ke Herod

ma woko meyasi mete yi Yesus dīkima kelo ké, ε nye lepe nde: «Gba Jan te yi mi lepima nde, ɓo pēsi to ne kō, yo nye womiyē.» ¹⁷ Yo nde, Herod ne ŋguru wene tomma ɓomō kē biye ne Jan nye ke jōɓo kwā woto nye. Herod kelma dete, keto nye Herod sukuma Herodiyas te nya maŋ wene Filip ke meɓo mene ɓy nye ne megwaki. ¹⁸ ε Jan diki lepo nye nye nde: «Yo ti yaka nde, ɓoŋgō nya mōŋ ne megwaki na.» ¹⁹ Dete, ε Herodiyas bakidyē ŋgōl te ke temō sungwē ne Jan, sā nje te yi wo nye. Ma yasi wete, a gōsuma nje te denḡo, ²⁰ keto Herod ɓā ke kamba Jan. A duwā nde, Jan ɓā ne ŋgben kine mejōso ke yiŋa yasi na. Herod ɓā ke kambidyā ne nye budyate. Menḡimō hene te yi nye woke yasi te yi punde ke numbu Jan, a dīkima dīyō sosu ne ham, ndi nde, a ɓā ne mesosa yī woko meyasi mete yi Jan dīkima lepo ké.

²¹ Wete yeso ε yiŋa kimo ŋgimō dya ke yi Herodiyas. Yo ɓā ke ŋgimō te yi Herod ɓā ke kelo jeso yeso jariki ne ké. A kelma nyangwe dina jeba ne nyangwe bekum bene nè bekum ɓesoja nè kpasa ɓomō ɓe meneti me Galile. ²² Dīyō ké, ε ŋgōndu Herodiyas nyiŋe tū ɓolo jeso. ε yo biye temō Herod nè ɓotu ɓete ɓe ɓā ke mbey mēdye bene ɓo ɓaka. ε kumande Herod lepe nye ŋgōndu nyari nde: «Diya mi

yasi hene te yi we kwadye, mi ta nye we yo.» ²³ Herod kinjama yotu lepɔ nye nye nde: «Yasi hene te yi we ta diyɛ, ko nge, mi ta nye we yo. Ko beko nde, mi pɛsi meneti mete yi mi name kɛ ke bembe bu pel te wete nye we, mi ta kelɔ.» ²⁴ Mɔno nyari punduma kɛ dolo nyanɔwe lepɔ nye nye nde: «Mi diya ba nge?» E nye yeɔsa nde: «Diya to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku.» ²⁵ E nye yɔkwe beke beke nyiɔe tɔ kɛ nedɔ ke yi kumande Herod lepɔ nde: «Mi kwadyikwe nde: Nyeko mi to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku ndana ndana waka ke mɔy pan.» ²⁶ Yo nya kumande Herod nɔgambi budyate, ma keto a sima kinja nɛ keto mberi misi me botu bete be nye jebama baka, a ti kwadye pitidyɛ numbu se na. ²⁷ Dete, e nye tome wete soja te e bakidyɛ nye ko nedɔ lepɔ nde, a kwɔn beke beke yɔkwe ne to Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. ²⁸ E soja kwɔ kumɔ ke tɔ jobɔ pesɔ to Jan nye ke mɔy pan dyɔ no kanɛ nye nɔɔndu nyari. E nye nje kanɛ nye nyanɔwe wene. ²⁹ Ke bejɛke be Jan ma woko kasi te kɛ, e bo kɛ bu muɔ ne kɛ pumbɔ.

Yesus ke nye bomɔ tomay

yitan medye
(Mt 14; Lk 9; Jn 6)

³⁰ Botu be tomun be Yesus nɔy yɔkwe, e bo nje wesidya

ke keki ne. Bo yekidya meyasi hene te yi bo kelma nɛ yi bo tedya kɛ nye nye. ³¹ E Yesus lepɛ nye bo nde: «Wune njaki wonɔga tande yun, nɛ wuse kwɔ kɛ ke mbey te yi kine bomɔ kete kɛ, nɛ wune pa wedya ne mbet.» A lepi dete, keto bomɔ ba ke nje duwe ne gbityi gbityi, ngimo te yi bo ta dye ne mɔno yanɔ ti be na. ³² Dete, e bo kwɔ ne landi yi kɛ ke yiɔa mbey te yi ba ne senjenje kine bomɔ kete kɛ. ³³ Ko dete, budya bomɔ semma bo ke kwɔ, e bo duwe bo. E bomɔ sutiye ke medya hene pesa kol ne kol beke beke kande kumɔ ne bo ke mbey te yi bo kɛ kete kɛ. ³⁴ Ke Yesus ma piye ke landi kɛ, a beɔa nyanɔwe ngil bomɔ ke. E nye gwe ngwete yan budyate, keto bo ba nda besam bete be kine mɔ bakidya yan baka. E nye kande tedya yan budya meyasi. ³⁵ Bekoko sima dyɔ, ngimo ma kwɔ budyate, e bejɛke be Yesus kɛ ke keki ne lepɔ nde: «Waka koɔgor, ngimo sima kwɔ sendi budyate. ³⁶ Tiko, nɛ bo kwɔ kɛ ke melunde nɛ ke medya mete yi ke poku te yi waka kɛ, nɛ bo kɛ bom yasi te yi bo yakama dye.» ³⁷ E Yesus yeɔsa nye bo nde: «Ndi gba wune ne nguru wun nyɛki bo medye.» E bo nje yeɔsa nye nye nde: «Wuse bɔn ka ndi moni te yi yakama gbo mɔ mesay ke meyeso mesay gomay yiba

ké kè bómó nè mēdye nje nye bo?»³⁸ E Yesus diyε bo nde: «Wunε nè mampa niŋgɔ? Wunε pāŋ kè bεŋε.» E bo kwā kè dīta yɔkwε nje lepɔ nde: «Yo nè mampa yitan nè benjanjɔ yība.»³⁹ E nye lepε nye bo nde, bo lēpi nye bómó hεnε nde, bo dīy dīyɔ nè menjɔŋ mεte ke to membunjɔ.⁴⁰ E bómó kwā dīyɔ nè menjɔŋ mεte, baŋa kamɔtan kamɔtan, baŋa gɔmay gɔmay.⁴¹ E nye nje bɔ mampa yinɔri yitan nè benjanjɔ benɔri yība kaŋε misi kenjε kwey nye Njambiye wosoko. Ke kɔŋte, ε nye nje leke yo kaŋε nye bejεke bεnε, né bo kabi nye ŋgil bómó. E nye kabε sendi benjanjɔ benɔri yība yaka nè bo hεnε.⁴² Bómó hεnε dīyεnama ditɔ.⁴³ E bo nje wesidye bukwe mampa nè bukwe njanjɔ tonjε memakɔ kamɔ jɔ yība.⁴⁴ Ke njoka botu bεte bε dīyεnama baka bembam nè bembam kumma bómó tomay yitan.

*Yesus ke kendo ke to duku
(Mt 14; Jh 6)*

⁴⁵ Ndana ndana ke kɔŋte ké, ε Yesus lepε nye bejεke bεnε nde, bo bēndi landi kandε sabiye kè ŋginjε te yɔru ke pulɔ Betsayda, na pa tika lepɔ nye ŋgil bómó nde, bo sīki dūwε.⁴⁶ Ke ŋgil ma si kwā ké, ε nye kwā bendɔ keki yí kè ŋgwεta nè Njambiye.⁴⁷ Tu yinjama dolɔ bejεke nè landi ke bembe sombu,

ndi Yesus tikama nyεpɔ ke ŋgindi.⁴⁸ Yesus bεŋma nde, bejεke ke sanɔgwa nè mεbɔnε budyate yí dūkɔ nè landi, keto bo ke kè, pupɔ ke nje njakɔ ke mbɔmbu yan mata bo. Ke pɔku njenamεnɔ, ε Yesus kandε kendi ke to dūku kè nɔ pulɔ yan. A diyima kwā bo kwāŋgɔ.⁴⁹ Ke bo ma bεŋε nye ke kendo ke to dūku ké, ε bo take nde, yo ablasa. E bo kandε kembɔ.⁵⁰ Bo hεnε bεŋma nye, ε bo gwe wɔ budyate. Ndana, ke Yesus ma bεŋε dεte ké, ε nye bεte men kenjε bo lepɔ nde: «Nε tī kambi na, yo mi, nè tī gwaki wɔ na.»⁵¹ A ká kè dolɔ bo bendɔ landi. E pupɔ siye. E bo ŋgbakima budyate.⁵² Bo ŋgbakimama, keto bo tī biye to yasi te yi kwāŋnama ke meyekambiye mεte yi nye kelma yí nye nè bómó mampa ké na. Bo tī biye to te na, yo nde, mεtemɔ man bɔ nè keskere.

⁵³ Bo sabiya nyāŋgwε matɔ kumɔ ŋginjε te yɔru ke meneti mε Genesaret kwā bendɔ ŋgindi.⁵⁴ Ndi nè piya te yi bo piya ke landi ké, ε bómó duwε nde, yo Yesus.⁵⁵ E bo kè ke pɔku te yinɔri hεnε, kandε sofuna botu bεkɔn ke mεtaŋ kè nɔ ke mbey hεnε te yi bo wokuma nde, a kete ké.⁵⁶ Ke mbey hεnε te yi nye nya kol kete, ko ke mɔnɔ mēdyā ko ke nyāŋgwε mēdyā ko ke mεlunde, bo dīkima bɔ

botu be kɔn nje tiko ke membey mete yi bomɔ diki wesidya kete ké. Ɛ bo diki ngweta ne nye nde, a jáya nde, botu bekɔn kpɔka ndi gbela numbu lambɔ ne lalɛ. Dete, baka hene be kpokuma numbu lambɔ ne, mekɔn man siyama.

7

Befarisɛ nè kasi metumbu me

bebaba ban (Mt 15)

¹ *Befarisɛ nè banja botu be ketina meyasi be wulma Yerusalem baka nja wesidya ke keki Yesu. ² Bo beɲma banja bejeki bene ke dyena ne meɔ mete yi kpokuma yiɲa yaɲa te yi nye sembo ké. Yite nde, bo ti weye meɔ na. ³ Yo nde, Befarisɛ ko Beyuden hene ti dyenangwe kine pa weye meɔ kimote, beɲgwe mekele mete yi wulma ne besaɲmbambo ban ké na. ⁴ Sendi, ke bo yokwe ke moy sɛ, bo yeti ne deti te yi dyena kine pa weya na. Bo sendi ne budya yiɲa mekele mete yi bo bakidye yi wulma ne betomba nda weyna mepelo nè membe nè mejole mete yi sumba nè metaɲ. ⁵ Ɛ Befarisɛ nè botu be ketina meyasi diye Yesu nde: «Keto nge yi bejeki bo ti beɲgwe mekele mete yi wulma ne besaɲmbambo busu ké? Keto nge yi bo dyena ne meɔ mete yi kpokuma yiɲa yasi te yi

nye sembo ké?» ⁶ Ɛ nye yerɲa nye bo nde: «Wune botu be likisi! Lepi te yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyɛ lepima ke kasi yun ké ba gbakasi. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Botu baka kán mi ke kondɔ numbu, yasi wete, temo yan londunate ne mbj ne mi. ⁷ Kannate yi bo kane ne mi ké gba gbelate. Bo téɲya ndi meyasi mete yi wule ke pesina te yi bomɔ.> ⁸ Wune ke tiko membonga me Njambiyɛ kpalɔ bakidye mekele mete yi wulma ne betomba ké.» ⁹ A ka mbombu lepɔ nye bomɔ nde: «Wune ke kombile paye membonga me Njambiyɛ, né wune nje bakidye mekele mun yi wune ma wúla no ké. ¹⁰ Ma Moyisi lepima nde: <Jeso songwe bene nyongwe.> Sendi: <Yokɔ ɛ ta lepina beyate ne sangwe ho ne nyangwe, bo woku nye.> ¹¹⁻¹² Ma ke yun, wune lépi yun nde: <Nge mumɔ lepe nye sangwe ho nye nyangwe nde: Korban, yite nde: <Yasi te yi mi diyma kame ne we ké, mi sima si nye Njambiyɛ yo ne sadaka.> Ke yite, wune lépi yun nde, a ti kama se sangwe ho nyangwe na. ¹³ Dete, wune ke li lepi te yi Njambiyɛ wule ke mekele mete yi wune tembidya kande ne betomba ké. Ma wune ke kè mbombu yi kelo yiɲa budya kwalɔ mekele nda yite.»

Yasi te yi bekidyé mumo ké
(Mt 15)

14 Kε kɔ̄nte, ε Yesus jeba ngil wolo lepɔ nye bomɔ nde: «Wunε hεne lɛngwe meto yí woko lepi ké. 15 Kine yaɲa wete ne wete yakama wule sɛ kè ke moy mumo kelo nde, a bêki ne sembo na. Yasi wete, yo yasi te yi wule ke moy mumo ké yakama kelo nde, a bêki ne sembo. 16 Nge mumo be ne meto te yí woko pɛ, na woku.»

17 Kε nye ma kwɔ nyiɲe tɔ be ndi nye bene bejεke bene ne nan ne ngil bomɔ ké, ε bejεke diyε nye mediyān ke kasi kanɔ te. 18 ε nye lepe nye bo nde: «'Yite nde, wunε sendi, wunε yeti ne dyaɲo na? 'Nε tɔ woke nde, kine yaɲa wete ne wete yakama wule sɛ kè ke moy mumo kelo nde, a bêki ne sembo na? 19 Keto yo ti kén ke temo ne na, yo kén ke moy, ke kɔ̄nte, a má nje kè nyako yo ke mboɲ.» Yesus ke kwadyε tedye komete nde, medye hεne kimote. 20 A njɔ kè mbombu lepɔ nde: «Yasi te yi punde ke moy mumo, yo yite kele nde, a bêki ne sembo, 21-22 keto beya metake hεne wúla ke moy yotu, ke moy temo mumo, yo kwalɔ kelna mewanja hεne te yi mumo yakama kelo. Yo kasi megubo nè kasi wona bomɔ. Yo kasi nyena temo ke meyasi nè kelna beya meyasi. Yo kasi boɲna yasi ne nje mesebila

nè kasi kelna mekele me memi nè kasi beya temo nè toyna besɔ nè bendidya yotu nè kelna yasi ne yaw yaw. 23 Beya meyasi menori hene wúla ke moy yotu kelo nde, a bêki ne sembo.»

Wete ngɔndu Kanan ne bibina temo

ke yi Yesus
(Mt 15)

24 Yesus temma ke meneti me Genesaret womete kwɔ kè ke meneti me Tir. ε nye kwɔ nyiɲε ke mbaɲa tɔ, yasi wete, a tɔ kwadyε nde, bomɔ dúkwε na. Ko dεte, a tɔ be ne dεti te yi soma kine nde, bomɔ dúkwε na. 25 Wete nyari bɔ ne ngɔndu wene ne beya sisiɲ ke yotu. Kε nya kɔ ma woko kasi Yesus ké, ε nye nje balɔ ke nji mekol mene. 26 Nya kɔ tɔ be ngɔndu Yuden na, a bɔ ngɔndu Fenisi ke meneti me Siri. A ngwetama ne Yesus nde, a dúdya beya sisiɲ soɲε ke yotu monɔ wene. 27 ε Yesus lepe nye nye nde: «Pa tiko, né bonosike pa dyaena ditɔ, keto yo yeti kimote nde, bo bôn medye me bonosike nje bete nye bono bembiye na.» 28 ε nyari yeɲsa nye nye nde: «Nyanɲwe Kumande, yo gbate dεte. Ma yasi wete, bono bembiye dɔy ndi lalε ke nji tebel yí dye membulma medye mete yí balε wule ke mebo me bonosike ké.» 29 ε Yesus lepe nye nye nde: «Keto we yeɲsama kimote, dεte dukwε, beya sisiɲ ma duwe

ke yotu mɔnɔ wɔ.» ³⁰ Ke nye ma duwe kumɔ tɔ kɛ, a dɔl mɔnɔsike metinɛngwe ke taŋ, beya sisin ma pundo duwe ke yotu ne.

Yesus ke bute metɔ me wete mbam

³¹ Yesus nja teme wolo ke meneti me Tir kwɔ ne Sidon laŋsa meneti mete yi nyanɔwe medya kamɔ diyɛ kete kɛ. E nye kwɔ kumɔ ke nyanɔwe matɔ Galile. ³² Bo boŋma wete mbam ne dɔbina metɔ nje nɔ ke yene. Mbam te ti be ke lepina kimɔte na. E bo ngweta ne Yesus nde, a kɔsikwe mebo ke yotu ne. ³³ E Yesus jise ne nye ke ngil bomɔ kɛ ne nan nyinje menyey mene ke metɔ mene sa meseri ke bo ne kpoke ne dyem mbam. ³⁴ E Yesus kaŋe misi kenje kwey pidye sosu lepɔ nye nye nde: «Efata!» Yite nde: «Butunanɔwe!» ³⁵ Ndana ndana, e metɔ me mbam butuna, e dyem ne wunjyɛ, e nye kande ndapi ne kpɛlele. ³⁶ E Yesus lepɛ nye bo nde, kpɛ, bo ti yekidya nye mumɔ na. Ko beko dete, yo ke ngimɔ te yi nye gaye bo, yo ke ngimɔ te yite yi bo pele kasi te kɛ nɔ mbombu. ³⁷ Bo ngbakimama budyate lepɔ nde: «Yasi hene te yi nye kele kɛ gba kimɔte. A ke kelo nde, gba botu bete be ne dɔbina metɔ baka wɔku pɛ, kelo sendi nde, botu bete be ti be ke tapita baka tɔpitanɔwe.»

8

Yesus ke nye bomɔ tomay

*yini medye
(Mt 15)*

¹ Ke ngimɔ te yite nyanɔwe ngil bomɔ nja wesidya wolo ke kekɛ Yesus. Yasi wete, bo ti be ne yanja te yi bo ta dye na. E Yesus jeba bejɛke bene lepɔ nye bo nde: ² «Mi ke gwe ngwete ngil botu baka budyate, keto yo me ke muka metu yitati yi bo waka ke kekɛ mbe kɛ. Ma yasi te yi bo ta dye yeti. ³ Nge mi lepɛ ndana nde, bo dɔkwe ne nja, wum ta badye bo ke nje, keto banja ke njoka yan wulma ne nan nje nɔ.» ⁴ E bejɛke bene pitidye lepɔ nye nye nde: «Wuse waka ke kongor, he ta kelo nan yi nye ne bomɔ medye nde, bo dyaki ditɔ?» ⁵ E Yesus diyɛ bo nde: «Wune ne mampa ninɔ?» E bo yenja nde: «Yitan jo yiba.» ⁶ E nye lepɛ nye bomɔ nde, bo diyɛ diyɔ ke meneti. E nye bu mampa yitan jo yiba ke, nye Njambiyɛ wosoko leke yo nye bejɛke bene, ne bo kɛ kabi nye bomɔ. E bo bu kɛ kabɔ nye ngil bomɔ. ⁷ Bo ba sendi ne bonɔ benjanjo ne mbet. E nye nye Njambiyɛ wosoko nje lepɔ nye bejɛke bene nde, bo kɛn kabɔ yo sendi nye bomɔ. ⁸ Bomɔ dyenama ditɔ. E bo nje wesidye mebukwe mete tonje memako yitan jo yiba. ⁹ Bo ba nda bomɔ tomay

yini. Ke kɔ̄nte, ε Yesus lepe nye bomɔ nde, bo siki dɔwɛ.

Yesus ke lepina ke kasi Befarisɛ
(Mt 15)

¹⁰ Kine kiko kɛ́, ε nye bende landi bene bejeki bene kwɔ́ kɛ́ ke meneti me Dalmanuta. ¹¹ Diyo kɛ́, ε *Befarisɛ dya kande metando bene be Yesus. Yi bobɛ ne nye, bo diyma nye nde, a tɛ́dya bo wete meyekambiye yi wule ke dyobɔ, nɛ́ bo beɛ. ¹² ε Yesus njime ke temɔ lepo nde: «Keto nge yi botu be ngimo te yoko diyɛ wete meyekambiye kɛ́? Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko bo ti beɛ meyekambiye wete ne wete na.» ¹³ Ke kɔ̄nte, ε nye nɛ́bɛsɛ bo bendo landi sabiye kɛ́ nginje te yoru.

¹⁴ Bejeki lensama kine bu mampa budyate na. Ma bo ba ndi no wete ke moy landi. ¹⁵ ε Yesus kombile lepo nye bo nde: «Wune diy gba ne soso ne nɛ́gɔ te yi *Befarisɛ nɛ́ nɛ́gɔ te yi Herod.» ¹⁶ ε bejeki diki sa to lepi te tande yan take nde, yo keto bo ti bu mampa budyate na. ¹⁷ Yesus duwa yasi te yi ba ke kwanɔna kɛ́. ε nye lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune take nde, mi lepi dɛte, keto wune ti bu mampa budyate kɛ́? 'Yite nde, kumɔ ndana wune ti pa be ne dyanɔ na? 'Wune ti pa biye to meyasi kumɔ ndana na? 'Metemɔ mun ndi ka

ne keskere? ¹⁸ 'Misi te yi wune no kɛ́, wune yeti ke beɛna na? 'Meto mete yi wune no kɛ́, wune yeti ke wokɔ ka pe na? 'Ma yite nde, wune kine dyanɔgo yi take ne meyasi na? ¹⁹ Kome mi lekima mampa yitan nye bomɔ tomay yitan kɛ́, wune nɛ́ wesidye mebukwe mete tonje memako ninɔgo?» ε bo yeɛsa nye nye nde: «Kamɔ jo yiba.» ²⁰ «Ma kome mi lekima mampa yitan jo yiba nye bomɔ tomay yini kɛ́, wune nɛ́ wesidye mebukwe mete tonje memako ninɔgo?» ε bo yeɛsa nye nye nde: «Yitan jo yiba.» ²¹ ε nye nje lepo nye bo nde: «'Wune ti pa biye ndi to te na?»

Yesus ke bute misi me wete mbam

²² Bo nɛ́ kwɔ́ kumɔ ke Betsayda. ε bomɔ bu wete mo dibina misi nje no ke yi Yesus nɛ́gweta ne nye nde, a kpɔ́ka nye. ²³ ε nye biye mo dibina misi ke bo jise ne nye ke moy dya. Ke kɔ̄nte, ε nye sa meseri lombɛ ke misi me mo dibina misi kase bo ke yotu ne diyɛ nye nde: «We ke beɛ yeɛna yasi?» ²⁴ ε mo dibina misi nɛ́gekila lepo nde: «Mi ke beɛ bomɔ. Mi beɛna bo nda mejeti, yasi wete, bo ke kendo.» ²⁵ Ke kɔ̄nte, ε nye basidye kase bo ke misi me mo dibina misi. Ke nye ma beɛ yasi ne nɛ́gon kɛ́, ε misi mene butuna, ε nye kande beɛna yasi hene ne nɛ́gelele. ²⁶ ε Yesus lepe nye nye nde: «We ti yokwe

se nyiŋe moy dya na, dukwe kè tɔ dya.»

Piyer nde, Yesus nye Krist (Mt 16; Lk 9)

27 Yesus njà kwà bene bejeki bene kè ke poku medya mete yi Sesare te yi Filip. Piŋo te yi bo ba ke kendi ké, e nye diyè bo nde: «Bomɔ lépi nde, mi nda?» 28 E bo yeŋsa nde: «Baŋa lépi nde, we Jan te mo tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. Baŋa nde, Eli. Baŋa sendi nde, wete mo punja melépi me Njambye nda bari.» 29 E nye nje diyè bo nde: «Ma ke yun, wuné lépi ba nde, mi nda?» E Piyer yeŋsa lépo nye nye nde: «We *Krist!» 30 E Yesus lépe nye bo nde, kpe, ko bo tí lépi dte nye wete mumo na.

Yesus ke lépo kasi sɔŋ ne

nè womiya ne (Mt 16; Lk 9)

31 Ndana, e Yesus kande tedya yan meyasi lépo nde: «Yo kponate nde, *Mɔno mumo sãngwanɔwe ne mebɔne budyate. Betomba be dya nè bekum be botu be ketina meyasi nye Njambye nè botu be tedya membonɔga ta seŋe nye. Yo kponate sendi nde, bo ta wo nye, a má nje womiye ke metu yitati.» 32 Yesus ba ke lépo melépi menɔri ne gbas gbas. E Piyer bu nye kè no ne nan kande gayna ne. 33 Yasi wete, e nye yeŋsa beŋe bejeki bene benɔ ne Piyer lépo nye nye nde: «*Satan, lɔndɔ ke

kekɔ mbe, keto metake mo yeti wete ne yi Njambye na, yo metake mete yi bomɔ!»

34 Ke kɔŋte, e nye jeba ŋgil bomɔ nè bejeki bene lépo nye bo nde: «Ŋge mumo kwadye beŋwe mi, a tí boŋ yotu ne nde, yo yaŋa na. A sɔba kroa ne beŋwe mi, 35 keto mumo hene e kwadye kambidya ne jɔŋwe dyene ne ŋgom ŋgom kɔ ta dɔmbidye yo. Ma yɔko e ta dɔmbidye jɔŋwe dyene keto mbe nè keto Kimɔ Tom kɔ ta be ne jɔŋwe. 36 Ma ŋge mumo si namɔ meneti maka hene, nje dɔmbidye jɔŋwe dyene, yo má nje kame nye ŋge? 37 Yo kwalɔ yasi te nda yi mumo yakama nye ke numbu jɔŋwe dyene kɔ? 38 Yo nde, mumo hene e ta gwe njɔn jayna mbe nè jayna melépi membe ke mbɔmbu botu be muka be tumɔ kɔŋ ne Njambye jɔŋna ke mebeyɔ baka, *Mɔno mumo ta gwe sendi njɔn wene kome nye ta nje ke moy meluksa me Sangwe bene pupuna bejaki be Njambye.»

9

1 Yesus ka mbɔmbu lépo sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lépe nye wuné ké: Ke njoka botu bete be diyè ndana waka baka, baŋa tí gwe kine pa beŋe nda yi *Kandɔ Njambye ta nje no ne nyangwe ŋgunɔdyé ké na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyanḡwe

*mėjasi me Njambiye
(Mt 17; Lk 9)*

² Ya metu yitan jo wete ke kɔnṭe, ε Yesus bu Piyer nɛ Jak nɛ Jan kwɔ bene bo bepo kɛ nɛ nan ke wete nyanḡwe keki. Kumɔ mate, ε yotu nɛ senje ke misi man. ³ Melambo mene kpalma panɔ nɛ nḡɛy nḡɛy nḡɛy wumɔ nɛ mboṅ mboṅ. Kinɛ mumɔ wete nɛ wete ke to meneti yakama weye lambɔ, yo má wumɔ nda yite na. ⁴ Bo sém semɔ, Eli bene Mɔyisi baka ke nye mesimɔ bene be Yesus. ⁵ ε Piyer lepe nye nye nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse dɛy waka. He sũm mebala yitati, wɔ wete, ε Mɔyisi wete, ε Eli wete.» ⁶ Piyer lépi dete, keto a tĩ be ke duwe yasi te yi nye yákanḡwe lepo ké na, keto wɔ kwanma bo. ⁷ Wete kulutu nja díbidye bo. ε wete men wule ke moy kulutu lepo nde: «Yoko monmbe, sɔṅ temɔ mbe, wune wókunangwe nɛ nye.» ⁸ Ke bejeki ma kanje misi nḡekila ke keki yan ké, bo tĩ beṅe se wete mumɔ na, ndi Yesus nyepɔ bene bo.

⁹ Ndana, ke ngimɔ te yi bo ba ke piye wule ke to keki ké, ε Yesus kidye bo nde, kpe, bo tĩ yekidya yasi te yi bo beṅma ké nye mumɔ na, bo ta disɔ yekidye, yite *Monɔ mumɔ womiya ke njoka bemuṅ. ¹⁰ Bo bakidya lepi yinɔri nɛ gbɔl ke temɔ,

ε bo diki diyna tande yan nde: «Kasi womiyate ke njoka bemuṅ, yite lépi ba nɛ nḡe?» ¹¹ ε bo diyɛ nye nde: «Keto nḡe yi botu be ketina meyasi lepe nde, Eli ta pa kande nje dɛṅ ké?» ¹² ε nye yeṅsa nye bo nde: «Yo gbate nde, Eli ta kande nje yí nje kombile meyasi hene tiko ke mbey te.» ε nye kɛ mbombu lepo nde: «Ma nan yi yo ketinate ke kasi *Monɔ mumɔ nde, a ta sanḡwa nɛ mebonɛ budyate, bomɔ má yeliye nye ké? ¹³ Ma mi ke lepo nye wune nde: Eli ma nje, ε bomɔ kele yasi te yi bo kwadya kelɔ ké nɛ nye. Bo kelma nda yi yo ba ketinate ke kasi nɛ ké.»

Yesus ke soṅe beya sisin ke yotu

*wete monɔ mbam
(Mt 17; Lk 9)*

¹⁴ Ke bo ma wuta nɛ bejeki te bari ké, bo dól nde, nyanḡwe nḡil bomɔ nɛ botu be ketina meyasi sima lito bo tiko ke bembe. Bene bo ba ke nye meso. ¹⁵ Ke nḡil bomɔ ma kanje ndi misi deke beṅe nɛ Yesus ké, ε bo nḡbakima sutiye kɛ nyeno nye. ¹⁶ ε Yesus diyɛ bo nde: «Wúne bo nyéki meso keto yasi te nda?» ¹⁷ ε wete mbam te ε ba ke moy nḡil ko yeṅsa nye nye nde: «Yekele, mi bonma monmbe nje nɔ ke yo, a nɛ wete beya sisin ke yotu yi kele nde, a tĩ tapitanḡwe na. ¹⁸ Mbey hene te yi nye kwadye dindɔ nye kete, a ke bete nye ke meneti nɛ weṅ.

Ɔ bɛ̀ɛna, mɛwuru kɛ pundo nye kɛ numbu nɛ pukam pukam, a mɛ kɛ nyambo mesu, yotu ma si dɛto nɛ kanɔgata. Mi ngwɛtama nɛ bejɛkɛ bo nde, bo dɛdɛɛya bɛya sisin te soɲɛ kɛ yotu nɛ. Yasi wɛtɛ, ɛ bo sudɛɛ.»¹⁹ Ɛ Yesu yɛɲsa lɛpɔ nye bo nde: «Wunɛ botu bɛtɛ bɛ ti jaya yasi baka, 'mi ta dɛɛɔ sine wunɛ kumɔ ndenɛn? 'Mi ta gbiso wunɛ kumɔ ndenɛn? Wunɛ njaki nɛ nye wonɔga kɛ yembɛ.»²⁰ Ɛ bo bu nye kɛ no. Kɛ bɛya sisin ma kanɛ ndi misi dɛkɛ bɛɲɛ nɛ Yesu kɛ, ɛ nye jalɛ mɔnɔsikɛ bɛyate. Ɛ nye balɛ kɛ mɛnɛti kandɛ mɛbɛɲɔgila, mɛwuru kɛ pundo kɛ numbu.²¹ Ɛ Yesu diyɛ sanɔgɛ nɛ mɔnɔ nde: «Yo kanda ndenɛn?» Ɛ nye yɛɲsa nde: «Yo ma kiki kandɛ, a ndi nɛ mɔnɔsikɛ.²² Kɛ yinɔ mɛɲɔgimɔ yo kɛ diki bɛtɛ nye kɛ dɛtɛ, yinɔ kɛ mɔrɔku sa ndi nje te yi wo nye wokɔ. Ndi nde, nɔgɛ bɛ nde, wɛ yakama kelɔ yanɔ, kama wusɛ, gwakɔ ngwɛtɛ wusu.»²³ Ɛ Yesu lɛpɛ nye nye nde: «Wɛ kpɔl lɛpɔ nde: <Nɔgɛ bɛ nde, wɛ yakama kelɔ yanɔ nde,> ma pɛ mɔ te ɛ tɛkɛ temɔ kɛ yi Njambiyɛ, mɛyasi hɛnɛ yakama kelna.»²⁴ Ndana, ɛ sanɔgɛ nɛ mɔnɔ kɛmbidɛya nɛdɔ nde: «Mi kɛ tiko temɔ, ma kama mi, keto yo sulnate nde, mi bɛki nɛ tikina temɔ.»

²⁵ Kɛ Yesu ma bɛɲɛ nde, nɔgil bomɔ kɛ sutiye yɛ nje kɛ, ɛ nye bama nɛ bɛya sisin lɛpɔ nye nye nde: «Wɛ

sisin te ɛ kelɛ nde, mumɔ ti tapitanɔgɛ, dɛbo sendi mɛto mɛ mumɔ kɔ, gba mi kɛ kombilɛ lɛpɔ nye wɛ nde: Pundo dɛwɛ kɛ yotu mɔnɔ kɛ. Kpɛ, wɛ ti yokwɛ nyinɛ dɛɛɔ se kɛ yotu nɛ na.»²⁶ Ɛ bɛya sisin kɛmbidɛya jalɛ mɔnɔsikɛ bɛyate pundo dɛwɛ kɛ yotu nɛ. Ɛ mɔnɔsikɛ tika nɛ lonkponɔ nda munɛtɛ. Ɛ sulo bomɔ lɛpɛ nde, a gwɔ.²⁷ Yasi wɛtɛ, ɛ Yesu bɛiyɛ nye kɛ bo tɛmbidɛyɛ. Ɛ mɔnɔsikɛ tɛmɛ dɛɛɔ kɛ tɛri kwey.

²⁸ Kɛ Yesu ma nje kwɔ nyinɛ tu kɛ, ɛ bejɛkɛ bɛnɛ diyɛ nye tandɛ yan nde: «Kɛto nɔgɛ yi wusɛ sudɛɛ su soɲna bɛya sisin te kɛ?»²⁹ Ɛ Yesu yɛɲsa nye bo nde: «Njel sisin nda ɛnɔru yakama dɛwɛ kɛ yotu mumɔ ndi nɛ nje mɛɲɔgwɛta nɛ Njambiyɛ.»

³⁰ Kɛ konɛtɛ, ɛ bo tɛmɛ womɛtɛ kwɔ nɛ Galilɛ. Yasi wɛtɛ, Yesu ti kwadɛɛ nde, bomɔ dɛkwɛ mbɛy nɛ na,³¹ keto a ba kɛ tɛdɛyɛ bejɛkɛ bɛnɛ mɛyasi lɛpɔ nye bo nde: «Bo ta bu *Mɔnɔ mumɔ kanɛ nye kɛ mɛbo mɛ bomɔ, bo ma wo nye, a ma nje womiyɛ kɛ mɛtu yitati.»³² Ndi nde, bejɛkɛ ti wokɛ to lɛpi te na, yasi wɛtɛ, bo gwɔ wɔ diynatɛ.

*Nda kwɔ bɛsɔ?
(Mt 18; Lk 9)*

³³ Bo kwanɔma kumɔ kɛ Kapɛrnawum. Kɛ Yesu ma kwɔ nyinɛ tu kɛ, ɛ nye diyɛ bo nde: «Wunɛ ba kɛ nye

meso ke nje keto yasi te nda?»³⁴ E bo dīye ne kpingbili kinε butε numbu na, keto bo bā ke pitidyā numbu ke nje yī duwe mō te ε kwanma besō ke njoka yan kō.³⁵ Ndana, ε Yesus kwā dīyō metidyε jeba bejεke kamō jō yiba lepō nyε bo nde: «Ijge mumō kwadyε be bosa mumō ke njoka besō, a bēki nda njena mumō ke njoka yan hεne, kelō sendi mesay nyε bo hεne.»³⁶ E nyε bū wete gbela mōnsike tēmbidyε ke bεmbe yan kanε nyε biye ke bō lepō nyε bo nde:³⁷ «Mumō hεne ε bū wete mōnsike nda yōkō kimōte keto mbε, yo mi yi nyε bū kimōte. Ma mō te ε bū mi kimōte, yeti ndi mi ne ηguru wombε yi nyε bū na, yo nde, a bōn Mō te ε tomma mi kō.»

Wuse tī baka njoka bomona

³⁸ Jan lepima nyε Yesus nde: «Yekele, wuse bεnma wete mbam ke sonε beya mesisiη ke yotu bomō ne dīnō dīyō. E wuse gayε nyε, keto a yeti ke njōη su na.»³⁹ E Yesus lepε nde: «Wunε tī gay nyε na, keto mumō ti yaka kelō mεyekambiye ne dīnō dīyεmbε nje yeηsa ndi numbu ndana ndana lepina beyate ne mi na.⁴⁰ Yo nde, ηge mumō ti lū dīyambi sungwε ne wuse, a ke kōη su.⁴¹ Ma gbakasi yi mi lepε nyε wunε ké: Mumō hεne ε ta nyε wunε pelō mōrōku wete nde, wunε hōbiya, keto

wunε botu be *Krist, mō te tī kōpō sol ne na.

⁴² «Ma ηge wete mumō kele yasi te yi yakama jatidyε wete mōnsike ke njoka bōnō baka be tike temō ke yembe baka ke beya nje, ηge bo lepε ndi nde, bo bōn tari kōkuna yasi tinō ke ηgiη mō te kwā betε nyε ke maη, yite bo jekima kelō kimō yasi ne nyε budfyate.⁴³ Nge be nde, wete bō yō ke kwadyε jatidyε wε ke beya nje, nō kīla bō te mbete sonε. Yo ta jekō be kimōte ke yō nde, nyiηa ndi ne bō wete ke dīyōbō be ne jōngwε, lanša nde, bεkō ne mεbō hεne yiba nje kwā kē ke dīte te yi dīye kpo ne kpo kinε dīmō ké. [⁴⁴ Mate bedun betε be dīye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dīte yeti ke dīmō sendi na.]⁴⁵ Nge be nde, wete kol yō ke kwadyε jatidyε wε ke beya nje, nō kīla kol te mbete sonε. Yo ta jekō be kimōte ke yō nde, nyiηa ndi ne kol wete ke dīyōbō be ne jōngwε, lanša nde, bo bēta wε ke dīte te yi ti dīm ké ne mēkol mō hεne yiba ne jem. [⁴⁶ Mate bedun betε be dīye bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dīte yeti ke dīmō sendi na.]⁴⁷ Nge be nde, wete misi yō ke kwadyε jatidyε wε ke beya nje, nō dōka misi te mbete sonε. Yo ta jekō be kimōte ke yō nde, nyiηa ke *Kandō Njambiye ne misi wete, lanša nde, bo bēta wε ke dīte te yi ti dīm ké ne misi mō hεne yiba ne jem.

48 Mate beɗun βete be dʒe bo ne fit fit baka yeti ke gwe na, ma dʒite yeti ke dʒimɔ na. 49 Dite ta pupudʒe mumɔ hene ndi nda yi kwa kombile ne meɗye ké. 50 Kwa kimɔ yasi, ma ke som kwa si sambiyɛ, wune ta kelo nan yi yɔkidʒe nɔ? Wune bɛki nda meɗye mete yi be ne kwa kete jonna ne te tande yun.»

10

Kasi didʒa gwaki (Mt 19)

1 Yesus njɔ teme womete kwɔ kɛ ke menɛti me Yuda ke nginje Yurdɛ. E nyanɔwe ngil bomɔ nje wesidʒa wolo ke keki ne. E nye kande tedʒa yan meyasi nda njel wene. 2 E *Befarisɛ nje ke yene yɔ nje boβe nye. E bo diyɛ nye nde: «Membonɔga ke nye ka mumɔ dɛti nde, a sɔna bo ne nyari wene?» 3 E nye yeɗsa nye bo nde: «Mɔyisi pesima ne nge nye wune?» 4 E bo lepe nde: «Mɔyisi nya nje nde, mbam yakama keto mekana me didʒa gwaki nye nyari yɔ soɗe bo ne nye.» 5 E Yesus lepe nye bo nde: «Yo keto metemo mun ne keskere, yori yi Mɔyisi ketima ne mbonɔga te dɛte nye wune ké. 6 Ma ke yi Njambiyɛ kusuma ne meyasi ke kandidate ké, a kusuma mbam, kusɔ nyari. 7 Dete, mbam ta tiko saɗgwe bene nyanɔwe jonna bene nyari nda kol bene jon. 8 Bo hene yiβa

ta nje be ndi mbundo wete. Komete, bo yeti se bomɔ yiβa na, bo me ndi mbundo wete. 9 Ma dete, mumɔ tɔ baka yasi te yi Njambiyɛ sima jaɗgwe ké na.»

10 Ke bo ma kumɔ ke tɔ ké, e bejeki diyɛ nye mediyan wolo ke yasi te yi nye lepima ndana ké. 11 E nye lepe nye bo nde: «Mbam hene e ta soɗe bo ne nyari wene kwɔ by mbaɗa, yite nye mbam mewanja ke mbombu bosa nyari. 12 Ma nge nyari duwe ke bo njom kɛ kelo gwaki bene wete mbam, yite nye nya mewanja.»

*Yesus ke nye bonɔsike mekombila
(Mt 19; Lk 18)*

13 Diyɔ ké, e bomɔ by seke seke bonɔsike kɛ nɔ ke yi Yesus, na kpoki bo yɔ nye bo mekombila. Yasi wete, e bejeki bame bo. 14 Ke nye ma beɗe dɛte ké, e yo kwadye temɔ ne buɗyate. E nye lepe nye bo nde: «Ne tiki seke seke bonɔsike, né bo nje ke yembe. Ne tɔ peti bo na, keto *Kandɔ Njambiyɛ, yo yi njel botu βete be nda bo baka. 15 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumɔ ti jaye *Kandɔ Njambiyɛ nda yi mɔnɔsike jaye ne yasi ké na, ko a tɔ nyinɛ kete na.» 16 Ke kɔnte, e nye kaɗe bonɔsike soβe ke bo kase meβo ke yotu yan nye bo mekombila.

*Wete mɔ kusuku ke nje ke yi Yesus
(Mt 19; Lk 18)*

17 Ndana, ke Yesus ma teme nyiye nje ké, e wete mbam sedye nje kuse mebɔɔ ke mbombu wene diye nye nde: «Kimɔ yekele, mi kél nan, né mi be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo?» 18 E Yesus diye nye nde: «We jébaɔngwe mi nde kimɔ mumɔ keto nge? Keto kine kimɔ mumɔ wete ne wete na, ndi Njambiye nyepɔ. 19 We ma duwe membɔngma me Njambiye, yo nde: «Kpe, we ti woku mumɔ na. We ti kel wanja na. We ti gubu na. We ti pesi lepi nye ke numbu mumɔ na. We ti sebila mumɔ bu ne yija yasi ke mebo mene na. Jesɔ sɔngwe bene nyɔngwe.» 20 E mbam yensa nye nye nde: «Yekele, mi ke bakidye meyasi menɔri hene kande ne monɔsike.» 21 Yesus beɔma nye kwadye nye lepo nye nye nde: «Bukwɔ yasi wete yi we ti pa kelo ké, yo nde, ken dyangwe meyasi mɔ hene, nɔ bɔn mɔni te kabɔ nye buka bomɔ. Dete, we ta be ne kusuku ke dyobo. Ke kɔnte, nɔ bɛngwe mi.» 22 Yasi wete, nge mbam kɔ ma woko melepi menɔri ké, e nye tiye menɔgambi ne sibibi kwɔ ne ngambi, keto a ba ne budya kusuku.

23 Ndana, e Yesus kanje misi ngekila lepo nye bejeke bene nde: «Yo gba sulnate nde, botu be kusuku nyiɔna ke *Kandɔ Njambiye.» 24 Bejeke ngbakimama lepi yinɔri budyate. E Yesus basidye lepo nye bo nde: «Wune bɔnɔ, yo gba sulnate

nde, botu bete be nye temɔ yan hene ke kusuku baka nyiɔna ke *Kandɔ Njambiye. 25 Yo sulnate nde, nyanɔngwe nyamɔ nde *samo yakama kwɔ lala nedɔ ke njɛmbi alula nɛ nde, mɔ kusuku nyiɔna ke *Kandɔ Njambiye.» 26 E bejeke ngbakima kwɔ to te lepo tande yan nde: «Ma nge be dete, nda yakama ju kɔ?» 27 Yesus beɔma bo lepo nde: «Ke yi bomɔ, mumɔ yeti ne deti te yi kelo dete na. Ma ke yi Njambiye, a ne deti te yi kelo meyasi hene.»

28 E Piyer diye lepo nye nye nde: «Beɔna, wuse ma tiko su meyasi hene kpalo beɔngwe we.» 29 E Yesus yensa nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mumɔ hene te e ta tiko tu dyene, tiko bemaɔ ho bedyombu ho nyanɔngwe ho saɔngwe ho bɔnɔ ho menɔgwan mene keto mbe nɛ keto Kimɔ Tom, mɔ te ta kpalo be ne meyasi gɔmay ke numbu yasi wete te yi nye tikima ké. 30 Kande ndana mɔ te ta be ne metu gɔmay. A ta be ne bemaɔ gɔmay bu bedyombu gɔmay. A ta be sendi ne benyanɔngwe gɔmay nɛ bɔnɔ gɔmay bu menɔgwan gɔmay. A ta be ne meyasi menɔri hene ke moy nyanɔngwe mebɔne. Ma a ta be sendi ne jɔngwe te yi kpo ne kpo ke metu mete yi ta nje ké. 31 Yo nde, bosa bomɔ budyate ta nje be botu be njime. Sendi, botu be njime budyate ta nje be bosa bomɔ.»

³² Bo ɓà ke kèndi yí òndò kè pɛ Yerusalem. Yesus ɓà mbombu, ɓejeke ke kɔŋ nɛ. Temɔ yan tì ɓe nɛ tɛ na. Botu ɓete ɓe ɓà ke ɓeŋgwe nye ɓaka ɓà ke gwe wɔ ɓudfyate. E Yesus kala jɛba ɓejeke ɓene kamɔ jɔ yíba kandɛ lɛpina yasi te yi nye ta saŋgwa nɔ kɛ nye ɓo: ³³ «Nɛ ɓêŋa, wuse ɓe ɓende kè pɛ Yerusalem ɓaka. Bo ta ɓɔ *Mɔnɔ Mumɔ nye ɓekum ɓe ɓotu ɓe nyena sadaka nye Njambiyɛ nè ɓotu ɓe ketina mɛyasi. Bo ta pɛsɔ nde, ɓo wòku nye. Ke kɔŋte, ɓo má nje ɓɔ nye kanɛ nye ɓotu ɓete ɓe yeti ke duwe Njambiyɛ ɓaka. ³⁴ Botu ɓete ta nyetɔ nye sa mɛseri ke yotu nɛ. Bo ta njurɔ nye nɛ njambala nje wo nye, a má nje womiyɛ ke metu yitati.»

Jak ɓene Jan ke diyɛ Yesus yija yasi
(Mt 20)

³⁵ Jak ɓene Jan te ɓonɔ ɓe Sebede njà ke kɛki Yesus lɛpɔ nye nye nde: «Yekele, yasi te yi wuse ta diyɛ wɛ kɛ, hɛ góru nde, kelɔ yo nye wuse.» ³⁶ E Yesus diyɛ ɓo nde: «Nɛ kwádyikwe nde, mi kèl ɓa ŋge nye wunɛ?» ³⁷ E ɓo lɛpɛ nye nye nde: «Kome wɛ ta ɓɔ díyɔ meluksa mɔ kɛ, jaya nde, wuse díy metidyɛ ke kɛki yɔ, wɛte pulɔ mbam ɓɔ, wɛte pulɔ gare yɔ.» ³⁸ Yasi wɛte, e Yesus lɛpɛ nye ɓo nde: «Wunɛ yeti ke duwe yasi te yi wunɛ diyɛ kɛ na. 'Wunɛ yakama hòbiye ka

pelo meɓone mete yi mi ta hòbiye kɛ? Njel metɔpuna mete yi mi ta saŋgwa nɔ kɛ, 'wunɛ yakama weliye yo nde?» ³⁹ E ɓo yɛnsa nye nye nde: «Wuse yakama weliye.» E Yesus lɛpɛ nye ɓo nde: «Gbate, wunɛ ta hòbiye pelo meɓone mete yi mi ta hòbiye kɛ. Sendi, njel metɔpuna mete yi mi ta saŋgwa nɔ kɛ, wunɛ ta saŋgwa nɔ sendi. ⁴⁰ Ma yasi wɛte, ke kasi díyɔ metidyɛ ke mbam ɓo ho ke gare mɓe, yeti mi kabɛ yo nye ɓomɔ na. Membɛy mete wókunangwe nɛ ɓotu ɓete ɓe Njambiyɛ sima si kombile yo tike ɓo ɓaka.»

⁴¹ Ke ɓejeke te ɓari kamɔ ma woko mɛlɛpi mete yi Jak ɓene Jan lɛpima kɛ, e temɔ yan kwa saŋgwe nɛ ɓo. ⁴² E Yesus jɛba ɓejeke hɛne lɛpɔ nye ɓo nde: «Wunɛ duwà nde, ɓotu ɓete yi ɓomɔ jɛba nde ɓekum ke to meneti ɓaka ke kpalo ɓendo to yan ɓendo. Ma ɓe nyaŋgwe ɓotu ɓete ɓe ke njoka yan ɓaka ke kpalo nate ɓo nata. ⁴³ Yasi wɛte ke yun, yo yeti ke kwanɓa dɛte na. Mɔ te e kwadyɛ ɓe nyaŋgwete ke njoka yun kɔ yàkanɓe kelɔ mesay nye wunɛ. ⁴⁴ Ma yoko e kwadyɛ ɓe bosa mumɔ ke njoka yun kɔ ɓêki bala ɓeso hɛnɛ. ⁴⁵ Keto *Mɔnɔ mumɔ sendi nɛ ŋguru wɛnɛ tì ma njáki, né ɓomɔ kel mesay nye nye na, yasi wɛte, a njà nda mɔ mesay yí nye jonɓwe dyenɛ yí kolo nɛ ɓudya ɓomɔ.»

*Yesus ke bute misi me
Bartime
(Mt 20; Lk 18)*

46 Bo kendima kumɔ ke Yeriko. Ke ngimɔ te yi Yesus bɔ ke pundo dɔwe ke moy dya bene bejeke bene nɛ nyangwe ngil bomɔ kɛ, wete mo dɔbina misi nde Bartime, mɔnɔ Time bɔ ke dɔyɔ ke keki nje. A dikima jombɔ meyasi ke meɔ me bomɔ. 47 Nge nye ma woko nde, yo Yesus te mo Nasaret kwɔ kɛ, ε nye nye numbu ke kambi lepɔ nde: «Mɔnɔ Davit Yesus, gwako ngwete wombe.» 48 Baɔa bomɔ budyate bamma nye yɔ sa nje nde, a dɔbi numbu. Ma ko bekɔ dɛte, yo ke ngimɔ te yite yi nye nɔa kembɔ kwɔ to te nde: «Mɔnɔ Davit, gwako ngwete wombe.» 49 Ndana, ε Yesus teme lepɔ nde: «Wune jɛbanɔwe nye.» ε bo jeba mo dɔbina misi lepɔ nye nye nde: «We ti kambi yaɔa na. Tema, a ke jeba we.» 50 Ke nye ma woko dɛte kɛ, ε nye bete gambo ne ne ven lombiyɛ kɛ pe yi Yesus. 51 ε Yesus diyɛ nye nde: «We kwɔdyikwe nde, mi kɛl nge nye we?» ε nye yeɔsa nye nye nde: «Yekele, kelɔ nde, mi bɛnɔngwe.» 52 ε Yesus lepɛ nye nye nde: «Kwanɔ, tikina temɔ te yi we nɔ kɛ jɔngwa we.» Ndana ndana, ε nye kande bɛnna yasi bɛngwe Yesus kɛ nɔ.

11

Yesus ke dya ke

*Yerusalem
(Mt 21; Lk 19; Jn 12)*

1 Bo kendima wuta ne Yerusalem kumɔ ke keki Betfage nɛ Betani, ke pulɔ *Keki meoliviye. ε Yesus tome baɔa bejeke bene yiba kenje mbombu lepɔ nye bo nde: 2 «Wune kɛn ke dya te ε ke mbombu wun ko. Ne nyina dya dɛke wune ta dolɔ wete mɔnɔ tofu tiɔnate. Mumɔ wete ne wete ti pa dɔdyɛ meta mene wete yesɔ ke to ne na. Nɛ wune wɔnɔa nye nje nɔ. 3 Nge mumɔ diyɛ wune nde: «Wune wɔnɔa nye keto nge?» Nɛ wune yeɔsangwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwɔdyɛ nye, a ta yɔkidye nye nedɔ.» 4 Bo ka, ε bo dole wete mɔnɔ tofu tiɔnate ke numey ke sɛ yaka ne nje, ε bo wunje nye. 5 ε baɔa botu bete be bɔ womete baka diyɛ bo nde: «Yiri nge yi wune kele kɛ? Keto nge yi wune wunje mɔnɔ tofu enɔru kɛ?» 6 ε bo yeɔsa nda yi Yesus lepima nye bo kɛ. ε bo tike bo nde, bo kwɔn ne nye. 7 Bo boɔma mɔnɔ tofu kumɔ nɔ ke yi Yesus, bu melambo man jɔnɔ ke to ne. ε nye kwɔ bendɔ mɔnɔ tofu dɔyɔ ke to ne. 8 Bomɔ budyate boɔma melambo man jɔnɔ ke nje, ε baɔa leke yan mɔnɔ meɔ mejeti ke lɔ bete ke nje. 9 Botu bete be bɔ mbombu nɛ baka be bɔ ke kɔn Yesus baka dikima kembɔ nde: «*Hosana, mekombila ne yɔko ε nje ne dɔnɔ Baba Mboko! 10 Mekombila

bêṅnaṅgwe ke kando saṅmbambo wusu Davit yi nje ké! Njambiyé bêki nè meluksa ke kwey!» ¹¹ Yesus dyaṅma ke Yerusalem kwā nyiṅe mbanjō Njambiyé. Ke nye ma si beṅe meyasi hene te yi bā ke keki ne ké, ε nye kwā bene bejeki bene kamo jō yiba kè pe Betani, keto ṅgimō sima kwā budyate.

*Yesus ke kita ne figiye
(Mt 21)*

¹² Misi pupé, ke ṅgimō te yi bo bā ke pundō dūwe ke Betani ké, Yesus bā ke wokō nja. ¹³ Ke nye ma kanje misi beṅe ne wete njuku *figiye ne naṅ ne membōru ne gbi ké, ε nye kè, na kè beṅ, simande yo wumma. Yasi wete, ke nye ma wuta ne njuku te ké, a sém ndi membōru ne membōru ne gbi, keto yo tī be ṅgimō wumnate na. ¹⁴ Ndana, ε nye lepe nye njuku figiye enōru nde: «Siyama bōne ne ṅgbōt nde, ko mumō wete ne wete tī dye se kwalō mbumō yo wete yesō na!» Bejeki bene wokuma lepi yinōri yi nye lepima ké.

*Yesus ke dudyé botu be
dyaṅgwa*

*meyasi ke mbanjō Njam-
biye*

(Mt 21; Lk 19; Jḡ 2)

¹⁵ Bo yōkwā ne kōko dya ke Yerusalem. E Yesus nyiṅe mbanjō Njambiyé kande dudyé botu bete be bā ke dyaṅgwe nè baka be bā ke bōmō meyasi womete

baka. A tindima metebel me botu be senjina mōni nè mesolo me botu be dyaṅgwa bepepō bete ke meneti. ¹⁶ A tī tike nde, mumō wete ne wete sōba yiṅa yaṅa pesa nō ne moy mbanjō Njambiyé na. ¹⁷ A tedya bo melepi me Njambiyé lepō sendi nde: «'Yo yeti gba ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Bo ta jeba tū dyembe nde tū te yi mekandō hene ta ṅgbō ṅgweta ne Njambiyé ke moyte> na? Ma yasi wete, wune kpalma yeṅsa yun yo ne gbaṅ botu be gubō.»

¹⁸ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi ma wokō dēte ké, ε bo sà nje te yi bo yakama wo ne nye. Ndi nde, bo bā ke kambō nye, keto yasi te yi nye dikima tedye ké dikima kpoke temō bōmō hene budyate. ¹⁹ Ke bekoko ma dya ké, ε Yesus punde dūwe ke moy dya bene bejeki bene.

²⁰ Ke bo ma nje tōke sendi nje bemenmene ké, bejeki sém nde, njuku *figiye kō ma gwe sōsō ne kawoyo kande ke toṅ te kumō nji. ²¹ E Piyer take yasi te yi kwanama ké. E nye lepe nye Yesus nde: «Yekele, beṅa njuku figiye te yi we ma kitanṅwe ne nye kō ma sōsō.» ²² E Yesus nje diyo lepō nye bo nde: «Wune tiki temō ke yi Njambiyé. ²³ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumō lepe nye keki te yōkō nde: <Dūkwe waka kè balo ke maṅ,> yo ta kelnā dēte,

ηγε nye tike temo nde, yasi hene te yi nye lepima ke ta kelna gbate kine be ne meso ke temo na. ²⁴ Yori yi mi lepe nye wune nde: Yasi hene te yi wune ta diye Njambiyε ke mengweta mun, ηγε wune tike temo nde, wune me ne ya te, Njambiyε ta nye wune yo.

²⁵ «Ma ke ηgimo hene te yi wune teme yi ηgweta ne Njambiyε, ηγε be nde, wune ne yija lepi sangwe ne wete mumo, wune tiki nye ne ηgwete, ne Sangwe wun te ε diye ke dyobo ko tiki sendi wune ne ηgwete ke beya meyasi mete yi wune kele ke. ²⁶ Ma ηγε wune ti tike beso ne ηgwete na, sangwe wun te ε diye ke dyobo ko ti tikō sendi wune ne ηgwete ke beya mekele mun na.»

Deti Yesus wula ke yi Njambiyε

(Mt 21; Lk 20)

²⁷ Bo yokwa wolo ke ke Yerusalem. Ke ηgimo te yi Yesus ba ke jombila ke moy mbanjo Njambiyε ke, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne botu be ketina meyasi ne betomba be dya nje ke yene ²⁸ diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike ke wula we? Nda nye we deti nde, kelo meyasi mete?»

²⁹ ε Yesus yensa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diye wune, ne wune yensangwe nye mi, ne mi nje lepi mbey te yi deti te yi mi kele ne meyasi mete

wule kete ke. ³⁰ Nda tome Jan nde, a njaki tpe bomo ke moroku? 'Yo Njambiyε ho yo bomo? Ma ne yensangwe nye mi.» ³¹ Ndana, ε bo kande mediyna tande yan lepo nde: «ηγε wuse lepe nde: Yo Njambiyε tome nye, yite a ta diye nde: Ma keto ηγε yi wune ti tike temo ke yasi te yi nye lepima ke?»

³² Ma ηγε wuse nje yensa nde: Yo bomo tome nye, yite...» Bo lepi dete, keto bo ba ke kambō ηgil bomo, keto bomo hene bejma nde, Jan gbate mo punja melepi me Njambiyε. ³³ Dete, ε bo yensa nye Yesus nde: «Wuse yeti ke duwe na.» ε Yesus nje lepo nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepo yana nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete ke na.»

12

Kano ke kasi beya botu be

bakidya ηgwan

(Mt 21; Lk 20)

¹ Ke konje, ε Yesus kande lepina meyasi nye bo ne nje mekanō. ε nye lepe nde: «Wete mumo sama ηgwan *vinyε. ε nye kele kakwe lito ne yo, timo mbey sopita membumo, sumo sendi dongbe dongbe tu yi pemna ηgwan. ε nye nje kanje yo hene nye banja botu be mesay nde, bo bakidya, be sendi ne ηgabiye te yan kete. Ke konje, ε nye kwa londunate ke yija meneti.

² Ke ηgimo te yi membumo

sima dɛto kɛ ɲɔwan ma dya, ε nye tome wete mo mesay kenje ke yi bari, ne bo njese nye ɲgabiye membumo mete yene. ³ Yasi wete, botu be mesay te bari temma biye nye mende yokidye nye ne gbonggo bo. ⁴ Ke kɔnte, ε nye tome sendi wete mo mesay kenje bo. ε bo mende mbete kɔmbe ke to toye nye wuɲɔwe. ⁵ A nja tomo sendi mbanja ke kɔn te yoru. ε bo wo mbete. ε nye nje tomo sendi banja budyate kenje. Bo natima banja tumbo wo banja. ⁶ Ndana, ε nye tika ndi ne ndanga monɔ wene, sɔn temo ne. Yi sidye no, ε nye nje tomo nye kenje lepo nde: <Bo ta kambo, keto yo monmbe.> ⁷ Yasi wete, botu be mesay baka nja lepo tande yan nde: <Ne beɲa, mo te ε ta tika ne meliko, eko! Ne njaki, he woku nye, ne wuse tika su no.> ⁸ ε bo biye nye wo, bu mun ne ke li ke kɔn ɲɔwan.

⁹ «Ma sa ɲɔwan ta nje kelo nan? A ta nje girise botu be mesay benori nje kanje ɲɔwan nye banja. ¹⁰ Yite nde, wune ti pa tolo lepi ke yi diye ketinate ke mekana me Njambiye ke na? Yo ketinate nde: <Tari*f1* te yi botu be sumna tu senma ko kpalma nje be sanɲɔwe konu. ¹¹ Ma yasi ke, yo mekele me Baba Mboko, yo yasi te yi wuse beɲe ɲgbakima.> »

¹² Ke bekum Beyuden ma si woko melepi menori hene ke, ε bo sa nje te yi biye

Jesus, keto bo duwa nde, a nyeki kano te sunɲɔwe ne bo. Yasi wete, bo ba ke kambo ɲgil bomo, dɛte ε bo jise kwa tiko nye.

Jesus nde, bomo gboku garama

*nye Sesar
(Mt 22; Lk 20)*

¹³ Bo nja tomo banja *Befarisɛ ne banja botu bete be ba ke njon kumande Herod baka kenje ke yi Jesus, ne bo dongidye nye wule ke lepi te yi ta pundo ke numbu ne ke. ¹⁴ ε bo dya lepo nye nye nde: «Yekele, wuse duwa nde, we mo gbakasi ko ke misi me nda, keto we ti ban yo mberi misi me mumo na. We tɛdya yo nje Njambiye gbate gbate. Memonɲa lepi nde, mumo gboku garama nye *Sesar? He gboku ho he ti gboku?» ¹⁵ Jesus duwa likisi yan, ε nye diye bo nde: «Wune boba mi keto ɲge? Wune bon ne sule wete nje no, ne mi beɲ.» ¹⁶ ε bo nje no bu kanje nye nye. ε nye diye bo nde: «Yike yekambiye to nda? Ketina meketi mete yike tɛdya nda?» ε bo yensa nye nye nde: «Yo yi Sesar.» ¹⁷ ε nye nje lepo nye bo nde: «Wune nyeki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiye meyasi mete yene.» Bo ɲgbakimama budyate ke yasi te yi nye yensama ke.

*Kasi womiya bomo
(Mt 22; Lk 20)*

18 *Besaduseḡ lépi yan nde, bemuḡ tí womiye na. Bo njā sendi ke yi Yesus diye nye mēdiyan lepō nde: 19 «Yekele, ke njoka mēmbonga musu yi Mōyisi ketima ké, yo ketinate ke mōyte nde: <Nḡe mumō be ne maḡ, nḡe maḡ wene te gwe tikō nyari kine ja bene nye na, na bōḡ kusō te, na ja kwanḡye ne dīnō maḡ ε gwā kō.> 20 Yo bā ne bāḡa bōnō bēmbam yitan jō yība be jadya ke mōy yan. Tomba te bōḡma nyari gwe kine tikō ko mōnōsike bene nya te na. 21 Ε ε kōḡ te bū kō gwe kine tikō ko mōnōsike bene nya te na. Yo bā ndi sendi dēte ne mō yitatite. 22 Yo kwanḡnama ndi dēte sidye ne bō hene yitan jō yība ne gbukup. Ko mumō wete ne wete ke njoka yan tī ja bene nya te yī kusō ne kandō na. Diyō ké, ε nyari nje gwe sendi ke kōḡ yan hene. 23 Ma ke yesō te yi bemuḡ ta womiye nō ké, ke njoka bēmbam baka, nya kō ta nje be nya nda, keto bō hene yitan jō yība bōḡma nye ne megwaki?» 24 Ε Yesus lepe nye bō nde: «'Nε ti bēḡa nde, mējōsō mun wūla, keto wune ke ndekima yasi te yi yo ketinate ke mēkana mē Njambiyē, ndekima sendi ḡḡuḡḡudye Njambiyē na? 25 Yo nde, kome bemuḡ ta womiye ké, megwaki tī bēḡna se na. Yasi wete, bomō hene ta jōḡna nda yi bejaki be Njambiyē jōḡna nō

ke dyoḡō ké. 26 Ma ke kasi womiya bemuḡ, yite nde, wune tī pa tōlō ka mēkana mete yi Mōyisi ketima ké na? Wune tī pa tōlō ke mbey te yi lepe kasi mōnō jeti te ε bā ke biye dīte ké na? Womete Njambiyē lepima nye Mōyisi nde: <Mi mbe Njambiyē te ε Abaraham, Njambiyē te ε Isak, Njambiyē te ε Yakōp.> Wune tī pa tōlō mbey te na? 27 Yo nde, Njambiyē yeti Njambiyē bemuḡ na, nye Njambiyē te ε botu bete be ne jōḡ baka. Gbate, wune ke mōy mējōsō ne pitik.»

Kasi mbonḡa te ε kwanḡma besō kō

(Mt 22)

28 Wete mō ketina mēyasi bā ke leḡḡwe metō ke meso mete yi bō bā ke nye ké. A bēḡma nde, Yesus yeḡsama kimōte nye *Besaduseḡ. Ε nye nje ke kēki ne diye nye nde: «Kε mēmbonga hene, yen kwā besō?» 29 Ε Yesus yeḡsa nye nye nde: «Mbonḡa te ε kwanḡma besō kō, yo yōkō ε lepe nde: <Kandō Isarayel, wokō. Siya Baba Mbokō, yo ndi Baba Mbokō te Njambiyē wusu. 30 Kwadyikwe Baba Mbokō te Njambiyē wō ne temō yō hene, ne sisij yō hene, ne dyanō dyo hene, ne dēti yō hene.> 31 Mbonḡa yibate, yo nde: <Kwadyikwe mōḡ nda yi we kwadye ne yotu yō ké.> Kine mbaḡa mbonḡa ε kwanḡma mēmbonga maka yība na.» 32 Ε mō ketina mēyasi nje lepō nye nye

nde: «Kimɔ yaja, yekele, we lepima gba gbakasi yi lepɔ nde, siya Njambiyɛ yo ndi nye nyɛpɔ, kine mbanja se na. ³³ Sendi, nge mumɔ kwadyɛ Njambiyɛ ne temɔ ne hene, ne dyanɔ dyene hene, ne deti ne hene, kwadyɛ jakɔsɔ mumɔ nda yi nye kwadyɛ ne yotu ne kɛ, yo yite lanja mesadaka hene te yi mumɔ yakama nye Njambiyɛ kɛ. Yo yite lanja mesadaka me benyamɔ te yi bo lodye lodyukwe, ko mesadaka mete yiri hene.» ³⁴ Yesus benma nde, a yensama kimɔte ne dyanɔ, ε nye lepe nye nye nde: «We me nedɔ te yi nyiɛ ke *Kandɔ Njambiyɛ.» Ke kɔɔte, ko mumɔ wete ne wete ti bobɛ diye nye medijan se na.

³⁵ Yesus ba ke tedye melɛpi me Njambiyɛ nye bomɔ ke mbanjo Njambiyɛ. ε nye diye nde: «Keto nge yi botu be ketina meyasi lepe nde, *Krist monɔ Davit kɛ? ³⁶ Davit ne nguru wene lepima nɛ deti te yi Kimɔ Sisij nde: «Baba Mbokɔ lepima nye Kumande wombe nde: Diyo metidye ke mbam bo mbe nde, mi siki kawule bependɔ bo tiko ke nji mekol mɔ.» ³⁷ Davit ne nguru wene ke jeba nye nde Kumande. Ma Kumande wene ta kpalo nje be monɔ wene nan?» Nyanɔwe ngil bomɔ ba ke lenɔwe meto ke yasi te yi nye ba ke lepɔ kɛ ne mesosa.

³⁸ Pinjo te yi Yesus ba ke

tedye yasi kɛ, ε nye lepe nye bomɔ nde: «Wune diy ne sɔsɔ ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaja ne nyanɔwe ndulen ndulen megambo ke mbombu bomɔ, kwadyɛ sendi nde, bomɔ kɛ nyenɔ bo ke membey kome bomɔ dikɛ wesidya kɛ. ³⁹ Bo kwadyikwe diyo ke bosa membey ke mambanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpasa membey ke metu medina. ⁴⁰ Bo wɛnjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekusɔ boma, dikɛ nje kelɔ sewna menɔweta, nɛ bomɔ ben nde, bo kimɔ bomɔ. Njambiyɛ ta jose bo tedye bo nyanɔwe mebonɛ kwɔ to te.»

Wete buka kusɔ nyari ke nye Njambiyɛ

*yasi ne temɔ ne hene
(Lk 21)*

⁴¹ Yesus diyma metidye yaka ne kpongi nyena sadaka nye Njambiyɛ. A ba ke benɛ nda yi ngil bomɔ ba ke nye monɔ kete kɛ. Botu be kusuku budyate ba ke nye budya monɔ kete. ⁴² Wete buka kusɔ nyari nja betɛ limbi sisi yiɛba yi yaka pata wete. ⁴³ Yesus jebama bejɛke bene lepɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Buka kusɔ nya ko nya kwɔ baka hene, ⁴⁴ keto bari hene nya buyɔ meyasi mete yi bo be no kwɔ to te kɛ. Yasi wete, buka kusɔ nya ko nya yasi hene te yi ba

nde, a jôhnanḡwe nɔ ke d̄iyɔ mebukɔ menɛ kɛ́.»

13

Kasi meɓɔne mete yi ta nje kɛ́

(Mt 24; Lk 21)

¹ Ke ḡgimɔ te yi Yesus ɓa ke pundɔ ke mbanjɔ Njam-biyɛ kɛ́, ε wete jeke wene lepe nye nye nde: «Yekele, ɓɛɲa ndi mberi metari mete yike wa! ɓɛɲa ndi metɔ mete yike wa!» ² E Yesus yeɲsa nye nye nde: «'Nduku, we ke ɓɛɲɛ nyanḡwe metɔ mete yinɔri? Kine tari wete ne wete ta d̄iyɔ waka ke to jakɔsɔ kine nde, ɓo gbúḡgula ɓete ke meneti na!» ³ Ke kɔɲte, ε nye kwɔ kɛ́ d̄iyɔ metidye yaka ne mbanjɔ Njam-biyɛ ke *Keki meoliviye. Nɛ́ Piyer nɛ́ Jak nɛ́ Jan ɓɔ Andere ɓa ndi ɓene ɓe Yesus ɓepɔ. ɓo diyima nye nde: ⁴ «Lɛpɔ nye wuse, meyasi mete ta kwanɲa ndenen? Yo ḡge yi ta tedye nde, meyasi mete hene ta ɓe ke kelna kumɔ ke njenate?»

⁵ Ndana, ε Yesus kande lepi lepɔ nye ɓo nde: «Wune d̄iy ne sɔsɔ, ma mumɔ me nje sibile wune. ⁶ Keto bomɔ ɓudfyate ta nje ne d̄inɔ dyembe lepɔ nde: <Mi *Krist, mi kɔ!> Dete, ɓo ta sibile ɓudfyata bomɔ. ⁷ Kome wune ta wokɔ bomɔ ke lepɔ kasi meɓyambi, wokɔ ḡgum ḡgum te kɛ́, wune t̄i gwaki kaɲ yaɲa na, keto meyasi mete yaḡkanḡwe kelna. Ndi

nde, yite t̄i pa ɓe siyna meyasi na. ⁸ Kando wete ta teme lɔ d̄yambi ne wete kando. Kumande wete má teme lɔ d̄yambi ne jakɔsɔ. Meneti ta ḡḡwanḡwa ke yiɲa membey. Kolo ta kelna ke to meneti. Meyasi menɔri ta ɓe ndi gbela toɲ meɓɔne. ⁹ Ma wune d̄iy yun ne sɔsɔ, keto ɓo ta ɓɔ wune kaɲ nye ɓotu ɓe pesina jɔsi. ɓo ta njurɔ wune ne njambala ke mēmbanjɔ mewesidya me Beyuden. Wune ta teme ke mbɔmbu ɓekum nɛ́ ke mbɔmbu ɓekumande jɔse lepi ke kasi mbe. Yo ta kelna d̄ete, nɛ́ wune lepi meyasi mete yi wune ɓɛɲma nɛ́ yi wune duwɔ ke kasi mbe kɛ́ nye ɓo. ¹⁰ Bosa yasi, yo nde, ɓo kânda pa pele Kimɔ Tom nye mekandɔ me bomɔ hene. ¹¹ Kome ɓo ta ɓɔ wune kɛ́ nɔ ke mbɔmbu ɓotu ɓe pesina jɔsi kɛ́, wune t̄i kanda gwe kaɲ wo yotu ke yasi te yi wune ta lepɔ kɛ́ na. Yasi wete, wune lêpi ndi lepi te yi Njam-biyɛ ta nye wune ke numbu ke kiya mbey kɛ́, keto yeti wune ta lepina na, yo Kimɔ Sisij. ¹² Maɲ ta d̄yanḡwe maɲ wene nye bomɔ, nɛ́ ɓo wo nye. Saḡḡwe ne mɔnɔ ta kelo sendi d̄ete ne mɔnɔ wene. ɓombesike ta lɔ d̄yambi saḡḡwe ne ɓesāḡḡwe ɓan nɛ́ benyanḡwe ɓan d̄yanḡwe ɓo nye bomɔ, ɓo má wo ɓo. ¹³ Bomɔ hene ta ɓenɔ wune keto d̄inɔ dyembe. Ma yɔkɔ ε ta gbiso kelo tiɲ kumɔ ke siynate kɔ ta ju.

14 «Wunε ta βεηε mo te yi bo jeba nde *Nyangwe mo bekidya meyasi ε kele gbutu biye ne mbanjo Njambiyε ko ke nje diyɔ ke mbey te yi nye ti yaka diyɔ kete kε. Ma mo te ε tɔle melepi maka ko wɔku to te diyɔ ne sɔsɔ.» E nye nje lepɔ nde: «Kome wunε ta βεηε meyasi mete ke kwanɔa dete, nε botu bete be diyε ke meneti me Yuda baka sɛdyikwe kamba kε ke to mekeki. 15 Mo te ε ta be ke tosiyɔ ko pikwe kine pa nyiηe tɔ nde, na kε bu yaηa pundɔ no na. 16 Sendi, mo te ε ta be ke ηgwan ko ti yokwe ne kɔko nde, na pa kε bu lambɔ ne na. 17 Boma bete be ta be ne moy nε baka be ta be ndi ke nye bonosike beri ke ηgimo te yite baka ta sanɔwa ne mebone. 18 Wunε ηgwɛtanɔwe ne Njambiyε nde, meyasi mete ti dyan ke ηgimo abekata na, 19 keto ke ηgimo te yite, nyangwe mebone ta βeηna. Kande yi Njambiyε ma kusu ne mboko kumo ndana yiηa nyangwe mebone ti pa βeηna dete na. Sendi, yiηa nyangwe mebone ti βeηna se dete wete yesɔ na. 20 Ti βeki nde, Baba Mboko kaya buyɔ metu mete tikɔ ne ηgbet na, ma mumɔ wete ne wete ti ju na. Yasi wete, a kayma yo, keto botu bete be nye sima si tɔke baka.

21 «Ma ηge mumɔ lepε nye wunε nde: «Ha *Krist waka ho a wari!» wunε ti jaya na. 22 Keto botu bete

be lepε ja nde, bo Krist nε baka be lepε sendi nde, bo botu be punja melepi me Njambiyε baka ta nje. Bo ta kelɔ meyekambiyε, kelɔ sendi nyangwe meyasi, bo yakama jatidyε ko botu bete be Njambiyε sima si tɔke baka ke yiηa nje. 23 Ma wunε diyε ne sɔsɔ, mi ma lepɔ meyasi hene nye wunε.

Yesus ta kala nje

(Mt 24; Lk 21)

24 «Ma ke kɔη metu me nyangwe mebone menori yesɔ ta dimɔ, ηgwende ti panɔ se na. 25 Besisɔ ta ketiyε ke kwey balɔ ke meneti. Meyasi mete yi be ne ηgunɔdyε yi diyε ke kwey kε ta ηgbokisa budyate. 26 Ke kɔηte, bo ta βeηε *Mɔno mumɔ ke nje ne mekulutu ne nyangwe ηgunɔdyε nε nyangwe meluksa. 27 A ta tomɔ βejaki bene kenje ke membey hene, ke mebokɔ me meneti maka hene yini ke to mboko. A ta wesidyε botu bete be nye sima si tɔke baka.

Kanɔ ke kasi figiye

(Mt 24; Lk 21)

28 «Wunε bɔη dyanɔ ke yasi te yi *figiye tedye kε. Ke ηgimo te yi mebo mete me ke boye nε ke ηgimo te yi membɔru mete me ke lo, wunε ke duwe nde, ηgimo mbiyɔ ma wuta. 29 Dete sendi, kome wunε ta βeηε nde, meyasi mete me ke dya, wunε dukwe nde, *Mɔno mumɔ me nedɔ te yi nje, yasi me ke ηgijη nyino. 30 Gbakasi

yi mi lepe nye wune ké: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka tí gwe hene kine nde, meyasi menori hene dyân na. ³¹ Dyobo nè meneti ta si kwà yambile, ma ndi melepi membe tí yambile ko wete yeso na.

³² «Ma ke kasi yeso nè hawa te yi meyasi mete ta dya kete ké, ko mumo wete ne wete yeti ke duwe na, ko bejaki bete be diye ke dyobo baka, ko *Mono, ndi Da nyepo duwe. ³³ Wune diy ne soso, wune pem yasi, keto wune yeti ke duwe ngimo te yi meyasi mete ta dya kete ké na. ³⁴ Yo ta be nda yi wete mbam e temma kwà kè londunate ke wete meneti, tiko tu dyene kanje meyasi hene nye botu be mesay bene. A tedya mumo hene yasi te yi nye yakanawe kelo, lepo nye mo te e dikima bakidye numey ko nde, a pem yasi. ³⁵ Dete, wune pem yasi, keto wune yeti ke duwe ngimo te yi sa tu ta yokwe kete ké na. A yakama yokwe ho bekoko ho ne bembe tu ho ke ngimo koku kube ho bemenene. ³⁶ Wune pem yasi, kamba a me nje dya ne belem dangidye wune ke jako. ³⁷ Yasi te yi mi lepe nye wune ké, mi lepi nye bomo hene: Wune pem yasi.»

14

¹ Jeso *Paska Beyuden nè ngimo jeso dyena memampa te yi kine ngà kete ké

bukwà ndi metu yiba, né yo kelna. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambye nè botu be ketina meyasi sanma nje te yi bo yakama biye Yesus ne nje likisi yi wo ne nye. ² Bo sanma nje te dete, keto bo dikima lepo nde: «Yo tí kelngwe ke bembe jeso na, kamba bomo me nje kelo meyasi ne hoya hoya.»

Wete nyari ke kumbe lobinda ke

*to Yesus ke Betani
(Mt 26; Jh 12)*

³ Yesus ba ke Betani ke tu wete mbam nde Simon, a ba ke kono ne ndoko. Pijo te yi bo ba ke dyena ké, e wete nyari nyije tu ne wete ndaki tondunate ne yija lobinda nde *nar yi dye budya moni. Bo sama ndaki te ne wete tari nde albatere. Lobinda te ba ne sengeleŋ, bo ti pule yo ne yija yasi na. E nya ko leke numbu ndaki kumbe mutò yinori ke to Yesus. ⁴ Baŋa botu bete be ba womete baka wokuma ngambi lepo tandɛ yan nde: «To bekidya lobinda te yike ba ne nje? ⁵ Ma bo dyangwa yo budya moni laŋsa buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke metu mesay gomay yitati yi kame ne botu be ngwete.» E bo lepina beyate sunawe ne nya ko. ⁶ Yasi wete, e Yesus lepe nde: «Wune tiki nye ne sem. Keto nje yi wune njanawe nye ké? A kelma kimo yasi ne mi. ⁷ Ne beŋa, wune

botu be ngwete ke diyɔ ke kiya mbey metu hene. Dete, menɔgimɔ hene te yi wune kwadye, wune yakama kelo kimɔ yasi ne bo. Ma ke be mi, mi ti diyɔ mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na. ⁸ Yasi te yi nye ba ne deti te yi kelo, a kelma. A kandima si lombɛ mi lobinda ke yotu mbe yi ladiye ne pumbuna mbe. ⁹ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mbey hene te yi bo ta pele Kimɔ Tom ke to meneti hene, bo ta yekidyendi yasi te yi nya ko kelma ke, ne bomɔ taki ne nye.»

¹⁰ Yudas te Iskariyot, yoko e ba ke njoka bejeki kamo jo yiba ko kwanma ke ke yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ, na ke dyanɔgwe Yesu nye bo. ¹¹ Ke bo ma si woko yasi te yi nye lepima nye bo ke, e bo be ne mesosa budiyate. E bo kpo nde, bo ta nye nye moni. Ndana, e Yudas kande saɔna kimɔ ngimɔ te yi nye yakama dyanɔgwe ne nye.

Yesu ke dye jeso Paska

bene bejeki bene

(Mt 26; Lk 22; Jn 13)

¹² Bosa yeso jeso dyena memampa mete yi kine ngɔ kete ke dyanma. Yo yeso wona bono besam ne sadaka yi medye me jeso *Paska Beyuden. E bejeki be Yesu diyɛ nye nde: «We kwadyikwe nde, wuse ken kombile mbey dyena jeso Paska te yo we?» ¹³ E nye tome banja bejeki bene yiba

lepo nye bo nde: «Wune ken ke nyanɔgwe dya, wune ta sanɔgwa ne wete mbam ne mapi moroku, ne wune benɔgwe nye. ¹⁴ Mbey te yi nye ta nyine kete, wune lepi nye sa tu nde: <Yekele nde: Mbey te yi sine bejeki bembɛ ta dye Paska kete ke ba we?> ¹⁵ A ta tedye wete nyanɔgwe tonɔgari nye wune ke tu kwey ke pay to te ne meyasi hene gweya kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kombile medye me Paska te yusu.» ¹⁶ Bejeki ka dya ke moy dya dolo meyasi hene nda yi Yesu lepima nye bo ke. E bo kombile medye me Paska.

¹⁷ Ke bekoko ma dya ke, e Yesu dya bene bejeki bene kamo jo yiba. ¹⁸ Pinɔ te yi bo ba ke mbey medye ke dyena ke, e nye lepe nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Wete mumo ke njoka yun ta dyanɔgwe mi, a waka ke dyena sine nye.» ¹⁹ Yo nya bo ngambi budiyate ke temo. E mumo hene diyɛ nye wete wete nde: «'Yo ka mi?» ²⁰ E nye yensa nye bo nde: «Yo wete mumo ke njoka yun bejeki kamo jo yiba, sine nye ke bete bo ke kiya kato medye wete. ²¹ *Momo mumo ta kwa gbate nda yi yo ketinate ke kasi ne ke mekana me Njambiyɛ ke. Ndi nde, mebɔne ta balo ke to mo te e dyanɔgwe nye ko. Bo ma diy kine ja mo te, ma yo gba kimote budiyate ke yene.»

*Kasi mēdye mē Njambiye
(Mt 26; Lk 22; 1Kt 11)*

22 Piṅo te yi bo bā ke dʒyena ké, ε Yesus bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiye wosoko ké, ε nye leke yo kaṅe nye bo lepo nde: «Wune bōṅ, yike membundo membe.» 23 Ke kōṅte, ε nye bu pelo ne tena menjam ke moyte. Ke nye ma si nye Njambiye wosoko ké, ε nye kaṅe yo nye bo, ε bo hene hōbiye. 24 ε nye nje lepo nye bo nde: «Yike mekiyo membe, yo mekiyo mete yi kele mbon, mekiyo mete yi ke nyanja keto budya bomo. 25 Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Ko mi tí hōbiye se tena menjam maka na kumo ke ngimo te yi mi ta nje hōbiye ne wete jonjate ke *Kando Njambiye.» 26 Ke bo ma si jembina yí lukse ne Njambiye ké, ε bo kwā kè ke *Keki meoliviye.

27 ε Yesus lepe nye bo nde: «Yasi te yi mi ta saṅgwa no ké ta njanṅwe wune hene ke tikina temo te yi wune tike ke yembe ké, jatidyē wune ke beya nje. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Mi ta muko mo bakidya besam, besam má si wanja.» 28 Yasi wete, kome mi ta womiye ké, mi ta kande kumo Galile ne wune.» 29 ε Piyer lepe nye nye nde: «Iṅge be nde, ke yi bomo hene yasi te yi we saṅgwa no ké ta njanṅwe bo dte ke tikina temo te yi bo tike ke yo ké, jatidyē

bo ke beya nje, ma pele yembe, ko yo tí beṅna dte na.» 30 ε Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Ke gba tu te yoko muka we ta tono kumo menṅa yitati nde, we yeti ke duwe mi na piṅo te yi kube tí pa koko kumo menṅa yiba na.» 31 Yasi wete, ε Piyer pitidyē ke numbu ne lepo nde: «Ko beko nde, soṅ te bīya mi sine we, ko mi tí tono ne mbet nde, mi yeti ke duwe we na.» Bo hene lepima ndi dte sendi.

*Yesus ke ṅgweta ne Njam-
biye*

*ke Getsemane
(Mt 26; Lk 22)*

32 Ke kōṅte, ε bo kwā kè ke wete mbey nde Getsemane. ε Yesus lepe nye bejeki bene nde: «Wune dīy metidyē waka kumo ke ngimo te yi mi ta sidye menṅweta ne Njambiye.» 33 ε nye bu Piyer nè Jak nè Jan kwā no. ε wō kande biyna ne budyate, temo ne bā ne haḅubu. 34 ε nye lepe nye bo nde: «Temo mbe ne ṅgambi nda mi ta gwe. Wune dīy waka, ne dīy mejemsidyē.» 35 ε nye kwā ne mbet kè mbombu balo ke meneti ṅgweta ne Njambiye, ho ngimo mebōne mete yite yakama londō ke keki ne. 36 A dikima lepo nde: «*Aba Da, we ne deti te yi kelo meyasi hene. Kelo nde, nyanṅwe mapi mebōne mete yike dūkwe ke to mbe. Ma yo tí kelnanṅwe nda yi mi kwadye

ké na, yo kênangwe nda yi we kwadye ké.»³⁷ E nye kè yokwe nje kome bejeki ba ké dolo bo ke jako. E nye lepe nye Piyer nde: «Simon, we ke gba jako. Ko gbela hawa wete, we ti weliye diyo mejemsidyé na.»³⁸ Wune diy mejemsidyé, nè wune ngwêtangwe ne Njambiyé, ma mebobilan me nje lanja wune. Temo ne yesidyé kelna kimó yasi, ko dete, membundo ne teko.»

³⁹ E nye jise wolo kwá kè ne nan kè ngweta ne Njambiyé lepo ndi kiya melepi mete yi nye kandima lepo ké.⁴⁰ A ka gbingbo mate nje dolo sendi bo ke jako, keto jako kwanma bo ke misi. Bo ti be ne yanja te yi bo yakama yensa nye nye na.⁴¹ Ke kote, e nye nje ke menja yitatite, e nye lepe nye bo nde: «Wune komba ya ndana, wadya yun lala. Yakama yey, ngimo dyanma. Ne beta, bo ta bu *Momo mumo ndana kane nye ke mebo me botu be mebeyo.»⁴² Ne tema, he kwah. Ne beta, mo dyanngwe mi ko yima!»

*Bo ke biye Yesus
(Mt 26; Lk 22; Jn 18)*

⁴³ Yesus ba ndi ke lepo dete ké, yaka ne Yudas te e ba ke njoka bejeki kamo jo yiba ko ke dya. A nja ne nyanngwe ngil bomo. Bo ba ne mekafa nè metegbe. Yo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé nè botu be ketina meyasi nè betomba

be dya tome bo.⁴⁴ Mo te e ta dyanngwe nye ko nya bo kasiya nde: «Mo te yi mi ta nyeno nye dulo numbu ne ko, eru, nè wune beta nye kwa no pemo nye kimote.»⁴⁵ Yudas dyanma kopo kopo kè ke keki Yesus lepo nde: «Yekele!» kwá dulo numbu ne.⁴⁶ Dete, e botu baka ngbo biye Yesus.⁴⁷ E wete mo te e ba womete ko sute kafa koto ne mo mesay me nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé peso to ne bete ke meneti.⁴⁸ E Yesus diye botu benori nde: «'Mi ka mo gubo, nè wune bu mekafa nè metegbe yi nje biye ne mi?»⁴⁹ Mi dikima diyo metu hene ke njoka yun tadye bomo melepi me Njambiyé ke mbanjo Njambiyé, ma wune ti biye mi na. Yo nde, meyasi kwannangwe deke, nè melepi mete yi diye ketinate ke mekana me Njambiyé ké si tondu.»⁵⁰ Ndana, e bejeki hene si posiye li nye.⁵¹ Wete gwanjo ba ke benngwe Yesus ndi ne gbela gwey ke yotu kine yina lamba ke moyte na. E bo kwabe nye.⁵² Yasi wete, e nye wekidye gwey tiko ne bo sadye kwá sokere.

*Yesus ke mbombu
nyangwe*

*josi Beyuden
(Mt 26; Lk 22; Jn 18)*

⁵³ Bo bonma Yesus kè no ke yi nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé. Bekum be botu be nyena

sadaka nye Njambiyε hεne nε betomba be dya nε botu be ketina mεyasi wesidyama womεte. ⁵⁴ Piyer bε ke beŋgwe Yesus ne nan kumε ke moy ndoko nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. E nye kwε dīyε metidyε bene botu be mesay kwε wetina dite. ⁵⁵ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε bomε hεne be bε ke njεn nyanŋwe josi Beyuden baka saŋma to lepi te yi bo ta lepε sunŋwe ne Yesus yī wo ne nye. Ma yasi wεte, bo saŋma denŋε. ⁵⁶ Yo nde, bomε budyate dikima nje pesε lepi nye nye ke numbu. Ma nŋin yan bε dele dele. ⁵⁷ Baŋa bomε temma pesε lepi nye nye ke numbu lepε nde: ⁵⁸ «He wokuma, a ke lepε nde: <Mi ta si leke mbanjε Njambiyε te yεkε yi bomε summa ne mεbε kε nje sumε wεte ndi ke metu yitati. Mbete yeti mεbε me bomε ta sumε na.> » ⁵⁹ Ko dete, nŋin yan bε sendi dele dele ke lepi te yi bo lepima kε. ⁶⁰ E nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε temε ke mbεmbu bomε hεne diyε Yesus nde: «'Wε yeti ke yeŋsa ka yaŋa ke yasi te yi botu lepε sunŋwe ne wε kε na?» ⁶¹ E Yesus dīyε ndi ne sem kine yeŋsa yaŋa na. E nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε basidyε diyε nye lepε nde: «'Wε ka *Krist, mεnε Njambiyε te ε ne meluksa kε?» ⁶² E Yesus yeŋsa nde: «I, yo mi. Wune ta beŋε

*Mεnε mumε metidyε ke mbam bε Njambiyε te ε ne nŋunŋudiyε hεne kε. Wune ta beŋε sendi nye ke nje ke moy kulutu ke dyobε.» ⁶³ Ndana, ε nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε nyale melambε ke yotu ne lepε nde: «Iŋge yi bo ta lepε sendi nye wuse kε? ⁶⁴ Wune wokuma lepi gbutu te yi nye lepima sunŋwe ne Njambiyε kε. Ke yun, ne bεŋa nan?» E bo hεne pesε nde, yakama nde, bo wεku nye. ⁶⁵ E baŋa kande sana meseri ke yotu ne, wotε misi mεne, somε nye lepε nye nye nde: «Tu bε mε te ε somma wε kε.» E botu be mesay biye nye kande kpakina ne ke pokε.

Piyer ke tonε nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Lk 22; Jn 18)*

⁶⁶ Ke nŋimε te yi Piyer bε ndi ke moy ndoko ke sε kε, ε wεte nya te ε bε ke njoka bomari bete be dikima kelε mesay ke tū nyanŋwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε baka nje. ⁶⁷ Ke nye ma beŋε Piyer ke mewetina mε dite kε, ε nye senŋile nye lepε nye nye nde: «Wε sendi, wε bε wune Yesus te mε Nasaret.» ⁶⁸ E Piyer tone lepε nde: «Mi yeti ke duwe yaŋa na. Mi yeti ke wokε mbe to yasi te yi wε kwadyε lepε kε na.» E Piyer jise ke moy ndoko kε pele numey te. E mbam ku bε kεke.

69 Kε nya kɔ ma βεηε Piyer wolo kέ, ε nye kande lεpinate sendi nye botu βete βe βα womεte βaka nde: «Mbam kɔ ke njoka botu βete.» 70 Ε Piyer basidye tonɔ. Diyo ne mbet ke kɔη te kέ, ε botu βete βe βα womεte βaka lεpe nye nye nde: «Gbate, we ke njoka botu βete, keto we mɔ Galile.» 71 Ε Piyer kande mekinja me yotu βiye kwey βiye nji lεpɔ nde: «Mi yeti ke duwe mbam te yi wune lεpe nɔ kɔ na.» 72 Yaka ne mbam kuβe ke kɔkɔ ke meηga yibate. Ε Piyer nje take lεpi te yi Yesus ma lεpi nye nye nde: «We ta tonɔ kumɔ muka meηga yitani nde, we yeti ke duwe mi na piηɔ te yi kuβe ti pa kɔkɔ kumɔ meηga yiba.» Kε Piyer ma take lεpi yinɔri kέ, ε nye kande dukwe.

15

Yesus ke jɔsi ke mbombu Pilat
(Mt 27; Lk 23; Jη 18)

1 Bemεηmεne sut βekum βe botu βe nyena sadaka nye Njambiye kelma kutu βene βetomba βe dya nε botu βe ketina meyasi nε bomɔ hene te βe diye ke nyangwe jɔsi Beyuden βaka. Kε βo ma si woto Yesus kέ, ε βo βu nye kwα nɔ kanε nye nye Pilat. 2 Pilat diyma nye mεdiyan lεpɔ nde: «We kumande Beyuden nde?» Ε Yesus yeηsa nye nye nde: «Yo nda yi we lεpe kέ.»

3 Bekum βe botu βe nyena sadaka nye Njambiye lεpima budya meyasi sungwε ne nye. 4 Pilat ka mbombu diye nye nde: «We yeti ne yaηa te yi lεpɔ na? We yeti ke wokɔ meyasi hene te yi βo lεpe sungwε ne we kέ na?» 5 Ε Yesus diye ne sem kine yeηsa se yaηa na. Ε Pilat ηgbakima budyate.

6 Kε ηgimɔ jeso *Paska hene Pilat dikima soηe βo ne mɔ jɔβo wete, yɔkɔ yi bomɔ dikima lεpɔ nde, a sɔηa βo ne nye kɔ. 7 Wete mbam nde Barabas βα ke jɔβo βene βekumbo βene, keto βo woma mumɔ ke ηgimɔ te yi βo desa ne to bomɔ sungwε ne βekum βe dya kέ. 8 Ngil bomɔ sutiya kε pe yi Pilat kande diyna ne nde, a nyεki βo yasi te yi nye diki nye βo kέ. 9 Ε Pilat nje diye βo nde: «Wune kwádyikwe nde, mi sɔηa βo ne kumande Beyuden yokidye nye nye wune?» 10 Pilat diya dεte, keto a duwα nde, βekum βe botu βe nyena sadaka nye Njambiye βα ne βeya temɔ sungwε ne Yesus. 11 Ko dεte, βo sesidya bomɔ nde, βo lεpi nye Pilat nde, a sɔηa βo ne Barabas yokidye nye βo, tiko Yesus. 12 Ε Pilat basidye diye βo nde: «Wune kwádyikwe nde, mi kél nan ne yɔkɔ yi wune jεba nde kumande Beyuden kɔ?» 13 Ε βo kembe wolo lεpɔ nde: «Iηgbakɔ nye ke kroa!» 14 Ε Pilat diye βo nde: «Ma yo kwalɔ βeya yasi te nda yi nye kelma kέ?» Ε

bo kembidya ndana kwà to te lepò nde: «Ŋgbakò nye kè kroa!»¹⁵ Pilat kwadya wadye temò yan kelò nda yi bo diyma kè. Dete, ε nye soṅe bo ne Barabas yokidyè nye nye bo. Ke nye ma si nye deti nde, bo njúru Yesus ne njambala kè, ε nye kanje nye nye bo, né bo kè ṅgba nye ke kroa.

¹⁶ Besoja njà ṅgbosò Yesus kè nò ke moy sè ndoko ke mbanjò Pilat ke numey tų dyene. Ε bo wesidyè ndingele njon besoja hene. ¹⁷ Bo lenja nye wete kpasà tena gambo, bų yiṅa mekol ne mesoru kete kè jakò ne đungwe te lenje nye ke to. ¹⁸ Ε bo kandè som-bila ne lepò nde: «Kumande Beyuden, he lèpi!» ¹⁹ Ε bo bų kum soṅ kwele ne nye ke to, sa meseri ke yotu ne, kuse meboṅ kotò mbombu ke mbombu wene. ²⁰ Ke bo ma si sidye serka ne dete kè, ε bo sòre kpasà tena gambo yinori ke yotu ne, nje lenje nye melambo mene, ṅgbosò nye kwà nò, né bo kè ṅgba nye ke kroa.

Bo ke bų Yesus kè ṅgba ke kroa

(Mt 27; Lk 23; Jn 19)

²¹ Mbanja mbam nde Simon, mò Siren, sangwe ne Aleksandere nè Rufus ba ke kwà ne nje ne nje wule ṅwan. Ε besoja jeliye nye nde, a sòba kroa Yesus. ²² Bo boṅma Yesus kumò nò ke mbey te yi bo jeba nde Golgota, yite nde Mbey

gbonṅo to. ²³ Kumò mate, ε bo bų yiṅa menjam mete yi bo pulma nè yiṅa yasi nde *mir kè nye nde, a hòbiya. Yasi wete, a tì hòbiye na. ²⁴ Ke bo ma si ṅgba nye ke kroa dete kè, ε bo bų melambo mene lų ke mbari yí kaidya ne yo, yí duwe ne ṅgabiye te yi mumò hene ke njoka yan yakama bų kè. ²⁵ Bo ṅgbáki nye ke hawa yitan jò yini te yi bemenmene. ²⁶ Yí tedye ne to soṅ ne, bo ketima yiṅa yasi ṅgba ke to kroa ne nde: «Yòkò kumande Beyuden.» ²⁷ Bo ṅgbama sendi nyanṅwe botu be gubo yiḃa ke kroa nda Yesus, wete ke kroa te wene pulò mbam bo ne, wete ke wene pulò gare. ²⁸ Dete, lepi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Bo tolma nye ke njoka botu be beya mekele» kè, sima tondò.

²⁹ Botu bete be dikima kwà kwangò ne nje baka dikima toyè nye kenje ndingile to soṅe pokò lepò nde: «Hey we! We mò te ε leke mbanjò Njambiye nje sumò ndi ke metu yitati kò, ³⁰ jonṅwe yotu yò ne ṅguru wò piye ke kroa.» ³¹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè botu be tedya membonṅa dikima nyetò sendi nye tande yan lepò nde: «A dikima jonṅwe baṅa bomò, ma a yeti ne deti te yi jonṅwe yotu ne ne ṅguru wene na. ³² Ma *Krist te kumande Isarayel píkwe ngenje ndana ke kroa, né

wuse ɓeɲ, nɛ wuse tiki temo ke yene.» Botu bete yi bo ngbama bo bene be Yesus baka dikima toyɛ sendi nye.

³³ Ke bembe yeso ma dya kɛ, ε yitil kele ke ndingele meneti kumo ke hawa yitati te yi bekoko. ³⁴ Ke

hawa yitati ma dya kɛ, ε Yesus kembe ne men ke kwey lepo nde: «Eloy, Eloy, lama sabatani?» Yite nde: «Njambiyɛ wombe, Njambiyɛ wombe, we leɲ mi keto nge?» ³⁵ Ke ɓaɲa botu bete

be ɓa womete baka ma woko dete kɛ, ε bo lepe nde: «Ne woku ndi, a ke jeba Eli.»

³⁶ E wete mbam ke njoka yan seɗye kɛ ɓu yiɲa yasi nda kusa tope ke yiɲa dyanjina menjam somo ke jeta sambile nye nye nde, a hoɓiya. E mbam te lepe nde: «Ne tiki, he pa ɓeɲ, simande Eli ta nje pidye nye soɲe ke kroa.» ³⁷ E

Yesus kembe detinate jeye gwe. ³⁸ E nyanɲwe lambɔ te yi ɓa kesate ke mbey te yi ne kiyo ke mbanjo Njambiyɛ kɛ nyaliye ke bembe kande kwey kumo nji. ³⁹ Ke kum

besoɲa gomay te ε ɓa womete ke teri ke mbombu Yesus ko ma ɓeɲɛ nda yi Yesus jeyma no kɛ, ε nye lepe nde: «Mbam ko ɓa gbate Mono Njambiyɛ!» ⁴⁰ Baɲa boma

ɓa sendi womete. Bo dikima diyɔ ne nan ɓeɲɛ yasi kenje. Mariya te ngondu Magdala ne Mariya te nyanɲwe ne Yosɛs bene Jak te ε ɓa monosike ke njoka beso ko, nje ɓu sendi mbaɲa nyari nde Salome ɓa ke njoka

boma benori. ⁴¹ Bo dikima ɓeɲɲwe Yesus kelo mesay nye nye ke ngimo te yi nye ɓa no ke Galile kɛ. Yo ɓa sendi ne ɓaɲa buɗya boma be temma nje Yerusalem bene be Yesus baka.

Pumbuna Yesus (Mt 27; Lk 23; Jn 19)

⁴² Bekoko sima dya, yo ɓa ngimo te yi bo diki komsa kete yi tedye nde, ngimo mewɛɗya mete yi yeso *Saba ta be ke kande. ⁴³ E Yosep te mo Arimate dya. A ɓa ke njon nyanɲwe josi Beyuden. Bomo ɓa ke jeso nye. Sendi, nye ne nguru wene ɓa ke laɗye *Kando Njambiyɛ. E nye tiɲe temo kɛ ke yi Pilat kɛ diyɛ muɲ Yesus. ⁴⁴ E Pilat ngbakima yi woko nde, Yesus gwa dete ne kpetɛɲ. E nye jeba kum besoɲa ko diyɛ nye, simande Yesus ma kiki gwe. ⁴⁵ Ke kum besoɲa ma lepo nye nye nde, Yesus gwa gbate kɛ, ε nye jaye nde, Yosep bon muɲ ne. ⁴⁶ E Yosep bome ndombo kwa pidye muɲ Yesus ke kroa boye ne ndombo kɛ ningwe ke bonson te yi bo timma ke wete nyanɲwe tari kɛ. E nye nje ɓingile wete tari diɓo ne numbu te. ⁴⁷ Mariya te ngondu Magdala ne Mariya te nyanɲwe ne Yosɛs ɓeɲɲa mbey te yi bo pumbuma nye kete kɛ.

16

*Womiya Yesus
(Mt 28; Lk 24; Jn 20)*

¹ Kε yeso *Saba ma si kwā ké, ε Mariya te ηγῶνδου Magdala nè Mariya te nyanḡwe nè Jak nè Salome bome yiṅa memuto mete yi bā nè kimō metul, né bo kè nye ke yotu Yesus. ² Bemeḡmene sut ke bosa yeso te ε kandε jῶnja sonḡi, ε bo teme yí kè ke boḡsoḡ ke ηḡimō te yi njanjakwe nje nῶ ké. ³ Bo ḡfikima diyna nde: «Nda ta njeḡe tari soḡe ke numbu boḡsoḡ nye wuse?» ⁴ Kε bo ma kaḡe misi, bo bēḡa nde, bo ma njeḡe tari yinῶri soḡe. Yo nde, yo bā nyanḡwete buḡyate. ⁵ Kε bo ma nyiḡe ke moy boḡsoḡ, bo bēḡa mbaḡa gwanjo metidyε pulo mbam bo nè wumna gambo ke yotu. ε bo gwe wῶ buḡyate. ⁶ ε nye lepe nye bo nde: «Nε tῑ gwaki wῶ na. Wune sán Yesus te ε Nasaret yi bo ηḡbama ke kroa kῶ. A ma womiye, a yeti se waka na. Ne bēḡa mbey te yi bo niḡgwa nye kete ké. ⁷ Ma wune kēn kè lepῶ nye Piyer nè bejεke bete bari nde, a ma kandε kwā nè wune kè pe Galile. Wune ta beḡe nye mate nda yi nye ma lépi nye wune ké.» ⁸ ε bo punde ke boḡsoḡ seḡye kwā nè meḡgwanḡwa, yo kwanma to yan. Dete, bo tῑ lepe yaḡa nye mumῶ na, keto wῶ kwanma bo buḡyate.

Yesus ke punje yotu nye bejεke bene

(Mt 28; Lk 24; Jḡ 20)

[⁹ Yesus womiya bemeḡmene ke bosa yeso te ε kandε jῶnja sonḡi. ε nye kandε punje yotu nye Mariya te ηγῶνδου Magdala yi nye soḡma beya mesisiḡ yitan jo yiḡa ke yotu nè kῶ. ¹⁰ ε nye kwā kè yekidyε yo nye botu bete be jῶḡnama bene be Yesus baka. Bo bā ke wo yotu lelῶ. ¹¹ A lepima nye bo nde, Yesus ne jῶḡ, a beḡma nye. Ke bo ma wokῶ dete ké, bo tῑ jaye na. ¹² Kε koḡte, ε Yesus punje yotu nye baḡa yiḡa ke njoka yan nè yiḡa yotu dele ke ηḡimō te yi bo bā ke kè ke yiḡa melunde ké. ¹³ ε bo yῶkwe nje yekidyε sendi nye beḡsoḡ ban. Yasi wete, bo tῑ jaye sendi yasi te yi bo lepima nye bo ké na. ¹⁴ Kε koḡte yinῶri, ε Yesus nje punje sendi yotu nye bejεke bene kamῶ jo wete ke ηḡimō te yi bo bā ke ḡyena ké. A ndeyma bo, keto bo bā nè meso ke temῶ. Sendi, bo tῑ tike temῶ ke yasi te yi botu bete be beḡma nde, a womiya lepima ké na. ¹⁵ Kε koḡte, ε nye lepe nye bo nde: «Wune kēn ke to meneti hene kè pele Kimῶ Tom nye bomῶ hene. ¹⁶ Mo te ε ta tiko temῶ ke Kimῶ Tom te, jaye nde, bo tῑpa nye ke mῶroku, mo te ta ju. Ma yῶkῶ ε ta ḡiyῶ kine tiko temῶ ke Kimῶ Tom te na, jῶsi ta balῶ ke to ne. ¹⁷ Botu bete be ta tiko temῶ ke Kimῶ Tom te baka ta kelῶ kwalῶ meyekambiye te yike, yo nde, bo ta soḡe beya mesisiḡ ke yotu bomῶ ne

ɔ́nɔ ɔ́yembɛ. ʔo ta lɛpina nɛ yija mɛnumbu. ¹⁸ ʔo ta biye sendi bɛnyɔŋɛ lalɛ nɛ ɔ́. Kɛ ɔ́o hɔ́biye yija yasi te yi nɛ lɔ́ku kɛtɛ, yo tí kelɔ ɔ́o yaŋa na. ʔo ta kase mɛɔ́ kɛ yotu ɔ́otu ɔ́ekɔ́n, mɛkɔ́n man má siyɔ́.»

*Yesus kɛ yɔ́kwɛ kɛ ɔ́yɔ́ɔ́
(Lk 24)*

¹⁹ Kɛ Kumande Yesus ma si lɛpina nyɛ ɔ́o kɛ́, ɛ Njambiyɛ yɔ́kidye nyɛ kɛnjɛ ɔ́yɔ́ɔ́. ɛ nyɛ kwɔ́ kɛ́ ɔ́iyɔ́ kɛ mbam ɔ́o Njambiyɛ. ²⁰ ɛ ɔ́ɛjɛkɛ nje kwɔ́ kɛ́ pelɛ Kimɔ́ Tom kɛ mɛmbɛy hɛnɛ. Kumande Yesus ɔ́ɔ́ kɛ kɔ́ŋ yan, nyɛ ɔ́o ɔ́ɛti te yi kelɔ mɛyɛkambiyɛ, né ɔ́omɔ́ duwɛ ndɛ, lɛpi te yi ɔ́o lɛpɛ kɛ́, gbakasi.]

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Lukas ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Lukas ketɛ yo. A jéki ketɔ yo kenje Teyofil. Yo ndi Lukas ketɛ mekana me <Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma>. A kelma mesay budɣate bene Pol (Bt 16:11 yi kɛ nɔ, nje bɔ Fl 24). A bɔ sendi nyanɣwe dokita (Kl 4:14).

To mekana mete yi nye ketima ké tɛɖya ne sansaɲ nde, Krist ne njololo ke menje hene, nye *Mɔnɔ mumɔ. Lukas ke yekidyɛ jonɣwe Yesus kande ke ngimɔ te yi nye bɔ gwanjɔ ké. A ke lepɔ sendi nde, Yesus bɔ ke gwe ngwete bomɔ budɣate.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanɣwe menɣabiye yitan:

1. To mekana maka (kumte 1).
2. Kasi jariki Yesus. Kasi tɔpuna ne ke mɔrɔku. Dindo besaɲmbambo bene. Kasi te yi *Satan bobila ne nye ké (kumte 1-4).
3. Mesay mete yi Yesus kelma ké (kumte 4-19).
4. Bomɔ ke seɲɛ Yesus. Kasi sɔɲ ne (kumte 19-23).
5. Womiya Yesus. Jonja mesay mete yi nye nya bejeke bene ké. Duwɔ

ne kɛ pe dɣobɔ (kumte 24).

1 Nyanɣwe mbam Teyofil, budɣa bomɔ nya bɔ ke ketina meyasi mete yi kwanɲama ke njoka wusu ké. ² Bo ketima yo beɲɣwe yasi te yi botu bete be beɲma ne misi man wule ke kandinata yekidyɛ nye wuse ké. Botu bete sendi nɲa nje be botu be lepina melepi me Njambiye. ³ Ke mi ma si gɔsɔ to te biye kimote wule nda yi yo kandima nɔ ké, ε mi sendi beɲɛ kimote nde, mi kɛti yo ketɔ ne nje te nye we, ⁴ né we duwe nde, meyasi mete yi bo tɛɖya we ké ke nje gbate.

Jaki Njambiye ke nje lepɔ

kasi jariki Jan

⁵ Ke ngimɔ te yi Herod bɔ kumande ke meneti me Yuda ké, yo bɔ ne wete mɔ nyena sadaka nye Njambiye, dindo dɣene nde Sakari. A bɔ ke njɔɲ Abiya. Nyari wene bɔ ke kando *Arɔn. Dindo dɣene bɔ nde Elisabet. ⁶ Bo hene yiɓa bɔ ne ngbeɲ ke misi me Njambiye. Bo jonɲama bakidyɛ membonɲa nè melepi me Baba Mbokɔ hene kine mɔnɔ meɲsɔ na. ⁷ Bo ti be ne mɔnɔsike na, ketɔ Elisabet bɔ kundu, sendi, bo hene sima jombe.

⁸ Wete yesɔ Sakari bɔ ke tonje mesay mene ke mbombu Njambiye, ketɔ yo bɔ ngimɔ mesay mete yi njɔɲ te yene. ⁹ A kelma dɛte nda yi botu be nyena sadaka nye Njambiye dikima kelɔ

ne mesay man ké. Ke ngimo te yite, ε bo kele tay ke mbombu Njambiyε. E tay tedye nde, Sakari nyiṅa mbanjɔ Baba Mboko kε lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ké. ¹⁰ Nyangwe ngil bomɔ bɔ ke ngweta ne Njambiyε ke sɛ ke ngimo lodya meyasi mete yi bɔ ne kimɔ metul ké. ¹¹ Ndana ké, ε wete jaki Baba Mboko punde ke mbombu Sakari. A bɔ ke teri ke pay mbam bo ke mbey te yi bo diki lodye meyasi mete yi ne kimɔ metul ké. ¹² Ke Sakari ma beṅe jaki Njambiyε ké, ε dyanɔ dyene dimbiye, ε nye gwe wɔ budyate. ¹³ E jaki Njambiyε lepe nye nye nde: «Sakari, we tɔ gwaki wɔ na, keto Njambiyε jayma menḡweta mɔ. Nyari wɔ Elisabet ta ja mɔnɔ mbam. We ta lo nye nde Jan. ¹⁴ We ta be ne nyangwe mesosa keto ne. Sendi, budya bomɔ ta sosa kome nye ta jadye ké, ¹⁵ keto a ta be nyangwete ke misi me Baba Mboko. A tɔ dye menjam ho nyanna menjam na. A ta be ton-dunate ne Kimɔ Sisiṅ kande ke mɔy nyangwe. ¹⁶ A ta yɔkidye botu be kando Isarayel budyate njese ke yasi Baba Mboko te Njambiyε wan. ¹⁷ A ta kwɔ mbombu ne Nyangwe Kumande nda mɔ tomun Njambiyε ne sisiṅ nε deti nda Eli. A ta yeṅsa metemɔ me besangwe ne bonɔ nde, bo kwɔdyikwe bonɔ ban. A ta kelo nde, botu be mbandɔ bεki ne

dyanɔ nda ngben bomɔ yɔ kombile ne kimɔ kando tike Baba Mboko.» ¹⁸ E Sakari lepe nye jaki Njambiyε nde: «Mi ta kelo nan yɔ duwe nɔ nde, meyasi ta kwanṅa dete? Keto mi sima jombe. Sendi, mesew me nyari mbe sima buyɔ.» ¹⁹ E jaki Njambiyε yeṅsa nye nye nde: «Yo mi, Gabriyel. Mi dɔy ke mbombu Njambiyε. Njambiyε tome mi nde, mi njaki lepina nye we, lepɔ kimɔ tom te yike nye we. ²⁰ Beṅa, numbu yɔ ta be difinate. We tɔ tapita se na kumɔ ke ngimo te yi meyasi maka ta si kelna, keto we tɔ jaye melepi membe na, melepi mete yi ta kelna tondɔ ke ngimo te yi yo yakanḡwe kelna ké.»

²¹ Bomɔ bɔ ndi ke ladye Sakari. Bo bɔ ke ngbakima to te yi nye kike nɔ dete ke mɔy mbanjɔ Njambiyε ké. ²² Ke nye ma nje pundo ké, a tɔ be ne deti te yi lepina nye bo na. E bo duwe nde, a beṅma yiṅa meyekambiyε ke mɔy mbanjɔ Njambiyε. A dikima pepidyε mebo numbu kɔbo yɔ lepina nɔ nye bo. ²³ Ke metu mesay mete yene ma siyɔ ké, ε nye teme duwe kε dya dyene.

²⁴ Mɔnɔ metu kwanṅma ke konṅte, ε nyari wene Elisabet bu mɔy. E nye soma nɔ ngwendε yitan. A dikima lepɔ nde: ²⁵ «Baba Mboko kelma nyangwe ngikwa ne mi. A kanṅma misi beṅe ne mi yɔ soṅe ne wunḡwa ke yotu mbe ke misi me bomɔ.»

Njambiyε ke tomɔ jaki wene

kenje ke yi Mariya

²⁶ Ke mɔy Elisabet ma kumɔ ngwendε yitan jɔ wete kε, ε Njambiyε tomε jaki wene Gabriyel kenje ke Galile ke wete dya nde Nasaret, ²⁷ ke yi wete bindi ngɔndu nde Mariya. Yo bɔ kponate nde, a ta kelo gwaki bene wete mbam nde Yosep ke kandɔ Davit. ²⁸ Jaki Njambiyε nyinma tɔ Mariya dolɔ nye lepɔ nye nye nde: «Mi ke nyenɔ we, Baba Mbokɔ ke yɔ! A tedya we nyanɔwe ngikwa ne.» ²⁹ Ke Mariya ma wokɔ dete kε, ε dyanɔ dyene dimbiye, ε nye gwe wɔ budyate. ε nye diyε ke mɔy temɔ ne nde: «To menyen mete yike lεpi ne nge?» ³⁰ ε jaki Njambiyε lepε nye nye nde: «Mariya, we tɔ gwaki wɔ na, keto Njambiyε tedya nyanɔwe ngikwa ne ke yɔ. ³¹ Dukwe nde, we ta bɔ mɔy. We ta ja mɔnɔ mbam, we ta lo nye nde Yesus. ³² A ta bε nyanɔwete ke misi me Njambiyε. Bo ta jeba nye nde Mɔnɔ Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey kɔ. Njambiyε te Baba Mbokɔ ta nye nye dɔyɔ kumande sanmbambɔ wene Davit. ³³ A ta namɔ kandɔ tɔ Yakɔp kpo ne kpo. Namnate yene tɔ bε ne njena na.»

³⁴ ε Mariya lepε nye jaki Njambiyε nde: «Yo yakama kelna nan, keto mi tɔ pa duwe mbe mbam na?» ³⁵ ε

jaki Njambiyε yensa nye nye nde: «Kimɔ Sisiɔ ta nje pe yɔ. Ngunɔgudye Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey kɔ ta buse we nda wukumε. Dete, mɔnɔ te yi we ta ja kɔ ta bε kiyo. Bo ta jeba nye nde Mɔnɔ Njambiyε. ³⁶ Dukwe nde, toru wɔ Elisabet me ne mɔy. A bonma mɔy ne jombidyε. Yɔkɔ yi bo dikima jeba nde kundu kɔ me ne mɔy ngwendε yitan jɔ wete muka. A ta ja mɔnɔ mbam. ³⁷ Keto kine yinɔ sulna yasi ke misi me Njambiyε na.» ³⁸ ε Mariya lepε nde: «Mi kɔ, mɔ mesay me Baba Mbokɔ, yo kelnanɔwe ke yotu mbe nda yi we lepima kε!» ε jaki Njambiyε punde kwɔ londɔ ke keki ne.

Mariya kɔ kε bεne Elisabet

³⁹ Ndi ke metu te yite ε Mariya teme beke beke kε ke wete dya ke meneti me Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kε. ⁴⁰ ε nye nyinε tɔ Sakari nyenɔ Elisabet. ⁴¹ Ke Elisabet ma wokɔ menyen me Mariya kε, ε mɔnɔ wate budyate ke mɔy ne, ε Kimɔ Sisiɔ tonde ke yotu Elisabet. ⁴² ε nye kembidya lepɔ nde: «We ne mekombila ke njoka besɔ boma. Sendi, mɔnɔ te ε ke mɔy yɔ kɔ ne mekombila. ⁴³ Wuy, nge bɔ kele yi nyanɔwe ne Nyanɔwe Kumande wombe njɔ ndana ke yasi mbe kε? ⁴⁴ Keto, ke mi ma wokɔ menyen mɔ kε, ε mɔnɔsike wate budyate ne

mesosa ke moy mbe. ⁴⁵ We ne mesosa, keto we jayma nde, meyasi mete yi Baba Mboko lepima nye we ke ta kelna.» ⁴⁶ E Mariya lepe nde:

«Mi ke kano Baba Mboko. ⁴⁷ Sendi, temo mbe ne mesosa keto Njambiyε, Mo te ε jonḡwe mi ko. ⁴⁸ A tedya mi ḡgikwa ne, mi mo mesay wene. Kande ndana kumo kpo ne kpo mekando hene te yi ta jadye ke to meneti maka ke ta lepō nde, mi ne mesosa. ⁴⁹ Keto Njambiyε te ε ne ḡḡḡḡdyε ko kelma nyanḡwe meyasi ke pay te yembe. Dino dyene kiyō. ⁵⁰ Sendi, botu bete be kambe nye baka, a gwaki ḡḡwete yan menḡimo hene. ⁵¹ A tedya bomō nde, a ne nyanḡwe feti. A wanjima botu bete be ba ne metake me bendidya yotu ke temo yan baka. ⁵² A sonma bekumande ke mediyō man nje bendidye gbela bomō. ⁵³ A tonja kimo meyasi nye botu bete be gwe nja baka, nje tiko botu bete be ne meyasi baka ne gbonḡo bo. ⁵⁴ A kamma kando Isarayel, botu be mesay bene yi take gwena ḡḡwete ne ⁵⁵ sunḡwe ne Abaraham bene benday bene kpo ne kpo. A kelma dete nda yi nye lepima nye besanmbambo busu ke.»

⁵⁶ Mariya yama bene Elisabet nda ḡḡwendε yitati. E nye nje duwe ke dya dyene.

Kasi jariki Jan

⁵⁷ Ke ḡḡimo te yi Elisabet ta ja kete ke ma dya, ε nye ja monō mbam. ⁵⁸ Ke benḡon bene ne beman ma woko nde, Baba Mboko tedya nye nyanḡwe ḡḡikwa ne dete ke, ε bo be ne mesosa nda Elisabet. ⁵⁹ Ke monosike ma kumo metu yitan jo yitati ke, ε bomō nje ke pesina ne. E bo diy lo nye nde Sakari ne dino sanḡwe wene. ⁶⁰ Yasi wete, ε nyanḡwe ne monō lepe nde: «Be, dino dyene ta be nde Jan!» ⁶¹ E bo lepe nye nye nde: «Kine mumo wete ne wete ke kando dyo ne dino te yite na.» ⁶² Ndana, ε bo pepidye bo diyε ne sanḡwe ne monō nde: «We kwadyikwe lo monosike nde ḡḡe?» ⁶³ E Sakari jombe yina yasi, na ketina kete. E nye kete kete nde: «Dino monosike nde Jan.» E bo hene ḡḡbakima dino te yite. ⁶⁴ Ndana ndana, ε numbu ne butuna. E nye kande ndapi ne koko lukse Njambiyε. ⁶⁵ E bomō hene be ba ke poku meneti mete yite baka gwe wō. Botu bete be dikima diyō ke Yuda, ke meneti mete yi ne mekeki kete ke dikima yekidye ndi meyasi mete. ⁶⁶ Bomō hene be wokuma kasi te baka dikima take yo ke moy temo. E bo diki diyε nde: «Monō te yoko ta duwe be nan? Deti Baba Mboko ba gbate ke yotu ne.»

⁶⁷ Sanḡwe wene Sakari ba tondunate ne Kimo Sisiḡ. E

nye punje melepi me Njambiyε lepo nde:

⁶⁸ «Meluksa ne Baba Mboko, Njambiyε te ε kando Isarayel, keto a takima botu bene kolo bo. ⁶⁹ A nya wuse detina mo te ε ta jongwe wuse ko wule ke tu mo mesay wene Davit. ⁷⁰ A kelma nda yi nye lepima ke numbu pupuna botu be punja melepi mene be metu me njime. ⁷¹ Mo te ε ta jongwe wuse kome bependo busu diyε ké, soje wuse ke mebo me botu bete be bene wuse baka. ⁷² Dete, Njambiyε gwa ngwete besanmbambo busu yi take sendi ne nyangwe mbon te yi nye kelma ké. ⁷³ A kel dete bengwe mekinja mete yi nye kinjama nye sanmbambo wusu Abaraham ké. ⁷⁴ A kinjama nde, nge nye si soje wuse ke mebo me bependo busu, wuse ta kelo mesay nye nye kine wo na. ⁷⁵ Wuse ta be ne ngben, bakidye sendi meyotu musu pupunate ke mbombu wene ke metu me jongwe musu hene. ⁷⁶ Monosike, nge be we, bo ta jeba we nde Mo punja melepi me Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey ko, keto we ta kande kwa mbombu ne Baba Mboko yi kombile menje mene. ⁷⁷ We ta tedye bomo bene, né bo duwe nje jongwe ne nje te nde, Njambiyε ta tiko mebeyo man ne ngwete.

⁷⁸ Njambiyε wusu ne ngikwa budyate. Yo dete yi mejasi ta wule dyobo nje pe yusu ⁷⁹ nje paniye puye nye botu bete be diyε ke moy yitil nè ke ndilin mbey te yi soje baka, né yo kendi ne wuse ke nje te ε ne te.»

⁸⁰ Monosike ba ke doko. Sendi, dyano ba ke nje nye budyate. A jonnama ke moy mekongor kumo ke ngimo te yi nye nja nje punje ne yotu nye kando Isarayel kè.

2

Kasi jariki Yesus (Mt 1)

¹ Ke metu te yite ε *Sesar Ogust nye mbonga nde, bo tol bomo ke to meneti mene hene. ² Yo ba bosa tolna bomo. Yo kelnanngwe ke ngimo te yi Kirinus ba nyangwe kum ke meneti me Siri ké. ³ Mumo hene ka kè keto dino dyene ke ngbak ngbak dya dyene. ⁴ E Yosep teme sendi ke Nasaret ke Galile kwa kè ke wete dya nde Betlehem ke meneti me Yuda. Betlehem ba dya kumande Davit. Yosep ka mate, keto bene kumande Davit jadye ke kiya kando wete. ⁵ A ka kè keto dino dyene bene Mariya, keto yo ba kponate nde, bene nye ta kelo gwaki. Ke ngimo te yite Mariya ba ne moy. ⁶ Pijo te yi bo ba ndi mate ké, ε ngimo te yi Mariya ta ja kete ké dya. ⁷ E nye ja bosa mono wene, mono mbam. E nye boye nye ne melambo

ningwe nye ke moy bokɔ, keto bo tɪ be ne mbey ke tu bejangwe na.

⁸ Botu be bakidya besam ba ke poku meneti mete yite ke bakidye besam ban ne tu ke moy lo. ⁹ E wete jaki Baba Mbokɔ dya ke yan. E nyanngwe mejasi me Baba Mbokɔ pane ke mbey kome bo diyma ke. E bo gwe wɔ budyate. ¹⁰ E jaki Njambye lepe nye bo nde: «Ne ti gwaki wɔ na, keto mi ke nje lepɔ kimɔ tom te yi kando Isarayel hene ta wokɔ mesosa kete ke nye wune. ¹¹ Mo te e ta jongwe wune ko jadya muka ke dya Davit, nye *Krist, nye Nyanngwe Kumande. ¹² Yasi te yi wune ta duwe no ke, yo nde: Wune ta beje jonja mbongɔ monosike boynate ne melambo. Bo ningwa nye ke moy bokɔ.» ¹³ Bo sem semɔ, nyanngwe ngil bejaki be Njambye dyanma dolo jaki te yoru. E bo kane Njambye lepɔ nde: ¹⁴ «Meluksa ne Njambye pe kwey! Tete diy ne botu bete be Njambye kwadye ke meneti maka baka!»

¹⁵ Ndana, ke bejaki be Njambye ma tikɔ bo duwe ke dyobo ke, e botu be bakidya besam lepe tande yan nde: «Wuse ken pele Betlehem ke beje yasi te yi kwanama mate ke, yasi te yi Baba Mbokɔ lepima nye wuse ke.» ¹⁶ E bo teme nedo kwa. Bo dolma Mariya bene Yosep, dolo sendi jonja

mbongɔ monosike ningwate ke moy bokɔ. ¹⁷ Ke bo ma si beje nye ke, e bo yekidye meyasi mete yi bo wokuma ke kasi monɔ te ke nye bomɔ. ¹⁸ Bomɔ hene be wokuma meyasi mete yi botu be bakidya besam yekidya ke ngbakimama. ¹⁹ Mariya bakidya ne meyasi mete ke moy temɔ ne take gosɔ to te. ²⁰ Ke kante, e botu be bakidya besam yokwe. Bo luksa Njambye bese sendi nye, keto meyasi mete yi bo wokuma ne yi bo bejma ke ba ndi nda yi jaki Njambye lepima nye bo ke.

Bo ke bu mbongɔ Yesus ke no ke

mbanjo Njambye ke Yerusalem

²¹ Bo yama metu yitan jo yitati ke kon jariki. E bo pese monosike, e bo lo nye nde Yesus, dino te yi jaki Njambye nya, yite nyanngwe ne monosike ti pa bu moy ne na. ²² Ndana, ke metu me nyena sadaka yi pupudya yan ke misi me Njambye ma yaka bejngwe membonga me Moyisi ke, e Yosep bene Mariya bu monosike ke no Yerusalem ke nye Baba Mbokɔ. ²³ Yo ba ketinate dete ke membonga me Baba Mbokɔ nde: «Bosa monɔ mbam te e kande jadye ke moy nyanngwe ko ta be e Baba Mbokɔ.» ²⁴ Bo ka sendi ke nye sadaka nda yo ketinate ke membonga me Baba Mbokɔ ke: «Bebondo yiba ho sonjo bepepo yiba.»

25 Wete mbam ba ke Yerusalem, dino dyene nde Simeyoh. A ba ngben mumo. A ba ke bakidye membonga me Njambiyе, tiko temo ne ke ngimo te yi Njambiyе ta jongwе ne kando Isarayel ke. Kimo Sisin ba sendi ke nye. 26 Kimo Sisin tedya nye nde, a ti gwe kine pa behe *Krist te e Baba Mboko ta njese ko na. 27 Diyo ke, e Kimo Sisin puse nye kenje ke mbanjo Njambiyе. Ke kiya ngimo te sangwe ne Yesus bene nyangwe bonma nye yi tonje meyasi mete yi membonga dikima diyе ke. 28 E Simeyoh bu monosike biye ke mebo nye Njambiyе wosoko lepo nde:

29 «Sa Mboko, ndana tiko mo mesay wo, na kwa ne te nda yi we kpoma ke, 30 keto misi membe ma behe nda yi we ta jongwе ne bomо ke. 31 We kombila yo dete, ne mekando hene behe. 32 We paniya mejasi, ne mekando duwe we yi nye sendi kando dyo Isarayel meluksa.» 33 Sangwe ne Yesus bene nyangwe wene ngbakimama meyasi mete yi Simeyoh lepima ke kasi ne ke. 34 Simeyoh nya bo mekombila. E nye nje lepo nye Mariya, nyangwe ne Yesus nde: «Dukwe nde, Njambiyе njesa mono ke, ne bomо budyate yambile ke njoka kando Isarayel, sendi ne bomо budyate

ju ke njoka yan. A ta nje be yasi te yi ta tedye nde, bomо ta biye meso ne Njambiyе. 35 Ma nyari, ke yo, we ta sangwa ne mebone nda yi bo bu kafa lu ne mumо ke temо ke. Yo ta kelna dete, ne metake mete yi diyе ke moy temо budya bomо ke pundu puyе.»

36 Yo ba sendi ne wete nyari mo punja melepi me Njambiyе, dino dyene ba nde Ana, mono Fanuwel ke kando Aser. A ma jombe budyate. Mbam te e dolma nye kelo gwaki bene nye ko kelma ndi mesew yitan jo yiba bene nye, 37 e mbam te gwe, e nye tika kuso. Ndana a me ne mesew kamotan jo kamotati jo yini. A ti be ke baka ne mbanjo Njambiyе na. A dikima kelo mesay nye Njambiyе tu ne yeso, kiyo medye ngweta ne Njambiyе. 38 Ke kiya ngimo te yite e Ana dya. E nye lukse Baba Mboko, yekidye sendi kasi mono ke nye botu bete be ba ke ladye ngimo te yi Njambiyе ta kolo ne Yerusalem ke.

39 Ke bo ma si kelo meyasi hene te yi membonga me Baba Mboko lepe ke, e bo nje duwe ke dya dyan ke Nasaret ke Galile. 40 Monosike ba ke doko. A ba ke bu deti, be sendi ne dyanо budyate. Njambiyе nya temо ke yotu ne.

Yesus ne mesew kamо jo yiba

41 Meseu hene sangwe ne Yesus bene nyanngwe dikima kè Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden. 42 Ke Yesus ma kumo meseu kamo jo yiba ké, ε bene bo kè Yerusalem ke jeso Paska bengwe membonga me jeso. 43 Ke jeso ma siyo ké, ε sangwe bene nyanngwe toke nje yi duwe. Yasi wete, ε monosike tika ke Yerusalem, besangwe kine duwe na. 44 Bo takima yan nde, a ba ke njon kendi. Ε bo kende ndingele yeso wete sidye. Ndana, ε bo kande sajna ne ke njoka bejadye ban nè beso ban. 45 Ke bo ma sa nye kine dolo ké, ε bo yokwe ne koko kè ke Yerusalem kè sa nye mate. 46 Ya metu yitati ke konje, ε bo kè dolo nye ke mbanjo Njambiyé. A ba ke diyó ke njoka nyanngwe botu be duwa membonga lengwe meto ke meyasi mete yi bo ba ke lepó ké, diye sendi bo mediyán. 47 Bomó hene be ba ke woko meyasi mete yi nye ba ke lepó nè yensa mediyán te yi nye dikima yensa ké kambima dyano dyene. 48 Ke sangwe bene nyanngwe ma beje nye ké, ε bo ngbakima budyate. Ε nyanngwe lepe nye nye nde: «Monmbe, nge yi we kelma ne wuse cefe ké? Sine songwe gwa kan budyate ke sajna yo.» 49 Ε nye nje yensa nye bo nde: «Wune ba ke sa mi keto nge? 'Wune ti duwe nde, mi yakanngwe diyó ke tu Sanmbe na?» 50 Yasi wete,

bo ti woke to yasi te yi nye lepima nye bo ké na. 51 Ke konje, ε nye siliye bene bo yokwe kè Nasaret. A ba ke jeso besangwe. Nyanngwe ba ke take meyasi mete hene ke moy temo ne. 52 Yesus ba ke doko, dyano ba ke nje nye sendi. Njambiyé nè bomó nya temo ke yotu ne.

3

Kasi Jan te mo topuna bomó

*ke moroku
(Mt 3; Mk 1; Jh 1)*

1-2 Ke ngimo te yi Jan te monó Sakari ba ke moy kongor ké, ε Njambiyé lepina nye nye. Yo ba ke ngimo te yi Tiber *Sesar kumma meseu kamo jo yitan ke diyó nyanngwe kumande ké. Yite Ponsi Pilat ba nyanngwe kum ke meneti me Yuda, Herod ba kum ke meneti me Galile. Man wene Filip ba kum ke meneti me Iture nè Trakonit. Lisaniyas ba kum ke meneti me Abilen. Ke ngimo te yite Hana bene Kayif ba bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyé.

3 Ndana, ε Jan gongila ne meneti me gon Yurdé hene, pele nye bomó nde, bo yensangwe temo jaye nde, bo tópa bo ke moroku, né Njambiyé tiki bo ne ngwete ke mebeyo man. 4 Yo kelnama dete bengwe yasi te yi ba ketinate ke mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyé ketima ké. A ketima nde: «Wete

mumɔ ke kembidyɔ ke moy konɔgor nde: Wune kɔmbila nje Baba Mbokɔ. Wune tɛmbidyɔ menje mene ne ngben. ⁵ Gbonɔgo hene bɛki mbasinate. Keki nɛ koru hene bɛki ne tɛfen. Menje mete yi ne kɔndu kɛ bɛki tembidyate. Yike yi ne mebe kɛ, bo siki tonje yo. ⁶ Sendi, bomɔ hene ta beɛɛ nda yi Njambiyɛ ta jonɔgwe ne bomɔ kɛ.»

⁷ Dete, bomɔ budyate kwadya nde, Jan tɔpa bo ke mɔrɔku. E bo nje ne ngil ke yasi ne. E nye lepe nye bo nde: «Wune mbo yeri, nda kele nde, wune tɔka nde, wune yakama diyɔ lalɛ ke ngambi Njambiyɛ yi nje kɛ?» ⁸ Yo kimɔte nde, wune kɛl kimɔ mekele nda yi kimɔ jeti wume ne kimɔ membumɔ kɛ yɛ tɛdye bomɔ nde, wune ma yeɛsa temɔ. Sendi, wune tɛ lɛpi nde, wune benday be Abaraham na. Mi ke kombile lɛpɔ nye wune nde: Njambiyɛ yakama yeɛsa metari mete yike, yo mɔ be bonɔ be Abaraham. ⁹ Njeɛ me ne lendɛ ke njuku jeti, dete jeti hene e diyɛ kine wumɔ kimɔ membumɔ, bo ta pesɔ yo betɛ ke dɛte.» ¹⁰ E botu betɛ be wesidyama womete baka diyɛ nye nde: «Wuse kɛl ba nan?» ¹¹ E nye yeɛsa nye bo nde: «Mɔ te e ne melambɔ yiba kɔ kɔbi wete nye mɔ te e kine yaɛa kɔ. Mɔ te e ne mɛdyɛ kɔ kɛl sendi dete.»

¹² Botu be bonna mɔni

garama nɔa sendi ke yi Jan nde, a tɔpa bo ke mɔrɔku. E bo diyɛ nye nde: «Yekele, wuse kɛl nan?» ¹³ E nye yeɛsa nye bo nde: «Wune tɛ bon mɔni ke bo mumɔ kwɔ yike yi bo pesima nde, wune bon kɛ na.»

¹⁴ Besoja diyma sendi nye nde: «A wuse su, wuse kɛl nan?» E nye yeɛsa nye bo nde: «Wune tɛ bon mɔni ke bo mumɔ ne ngan ho ne nje te yi gubɔ na, yasi wete, wune dyɔki ndi mɔni ngwendɛ yun.»

¹⁵ Bomɔ bɔ ke ladye yasi te yi ta dyɔ kɛ. E mumɔ hene take ke temɔ ne nde, Jan yɔkanɔgwe be *Krist mɔ te e jonɔgwe bomɔ kɔ. ¹⁶ E nye lepe nye bo hene nde: «Mi, mi tɔpa mbe wune ke mɔrɔku. Yasi wete, wete mumɔ ke nje. A ne deti kwɔ mi. Mi ti yaka wunje kɔl menakala mene na. A ta tope wune ke Kimɔ Sisij nɛ ke dɛte. ¹⁷ A ne jeti ke bo yɛ kuto ne nyambi, yɛ baka njɔsɔ te nɛ kopu te. A ta sonɛ njɔsɔ te kɛ bakidyɛ ke moy ndam ne. Yasi wete, a ta ladye mekopu mete ke dɛte te yi ti dɛm kɛ.»

¹⁸ Jan dikima nye sendi yina budya menɔgite nye bomɔ. Dete, e nye lepe ne Kimɔ Tom Njambiyɛ nye bo. ¹⁹ A ndeyma Herod, keto a bonma Herodiyas te nya man wene ne meɔwaki. E nye ndeyɛ nye sendi, keto beya mekele hene te yi nye dikima kelɔ kɛ. ²⁰ Herod

kā mbombu kelō wete beya mekele dokidyē ke to te yiri. A boŋma Jaŋ dībō ke tū jōbō.

²¹ Ke Jaŋ ma si tōpe bomō hēne ke mōrōku kē, ε nye nje tōpe sendi Yesus. Ke ŋgimō te yi Yesus bā ke ŋgweta ne Njambiyē kē, ε d̄yobō nembiyē. ²² E Kimō Sisin piyē ne yotu nda pepō nje ke yotu nē. E wete men wule d̄yobō lepō nde: «Wē mōnmbē, sōŋ temō mbē, temō mbē hēne ke yotu yō!»

*Besaŋmbambo be Yesus
(Mt 1)*

²³ Yesus kandima mēsay menē, yite a me ke mēsaw kamōtati. Bomō bā ke take nde, nye mōnō Yosep. Yosep bā mōnō Eli. ²⁴ Eli bā mōnō Matat. Matat bā mōnō Levi. Levi bā mōnō Melki. Melki bā mōnō Yanay. Yanay bā mōnō Yosep. ²⁵ Yosep bā mōnō Matatiyas. Matatiyas bā mōnō Amōs. Amōs bā mōnō Nahum. Nahum bā mōnō Ešli. Ešli bā mōnō Nagay. ²⁶ Nagay bā mōnō Mahat. Mahat bā mōnō Matatiyas. Matatiyas bā mōnō Semey. Semey bā mōnō Yosek. Yosek bā mōnō Yuda. ²⁷ Yuda bā mōnō Yohanan. Yohanan bā mōnō Resa. Resa bā mōnō Sorobabel. Sorobabel bā mōnō Salatiyel. Salatiyel bā mōnō Neri. ²⁸ Neri bā mōnō Melki. Melki bā mōnō Adi. Adi bā mōnō Kosam. Kosam bā mōnō Elmādan. Elmādan bā mōnō Her. ²⁹ Her bā mōnō Yesus. Yesus bā mōnō

Eliyeser. Eliyeser bā mōnō Yorim. Yorim bā mōnō Matat. Matat bā mōnō Levi. ³⁰ Levi bā mōnō Simeyōŋ. Simeyōŋ bā mōnō Yuda. Yuda bā mōnō Yosep. Yosep bā mōnō Yonam. Yonam bā mōnō Eliyakim. ³¹ Eliyakim bā mōnō Meleya. Meleya bā mōnō Mena. Mena bā mōnō Matata. Matata bā mōnō Natan. Natan bā mōnō Davit. ³² Davit bā mōnō Isay. Isay bā mōnō Yobed. Yobed bā mōnō Bowas. Bowas bā mōnō Sala. Sala bā mōnō Nason. ³³ Nason bā mōnō Aminadap. Aminadap bā mōnō Admin. Admin bā mōnō Arni. Arni bā mōnō Esrom. Esrom bā mōnō Fares. Fares bā mōnō Yuda. ³⁴ Yuda bā mōnō Yakōp. Yakōp bā mōnō Isak. Isak bā mōnō Abaraham. Abaraham bā mōnō Tara. Tara bā mōnō Nahōr. ³⁵ Nahōr bā mōnō Seruk. Seruk bā mōnō Rago. Rago bā mōnō Falek. Falek bā mōnō Eber. Eber bā mōnō Sala. ³⁶ Sala bā mōnō Kaynam. Kaynam bā mōnō Arpakisad. Arpakisad bā mōnō Sem. Sem bā mōnō Nōy. Nōy bā mōnō Lamēk. ³⁷ Lamēk bā mōnō Matusala. Matusala bā mōnō Enōk. Enōk bā mōnō Yared. Yared bā mōnō Malelel. Malelel bā mōnō Kaynam. ³⁸ Kaynam bā mōnō Enōs. Enōs bā mōnō Set. Set bā mōnō Adam. Adam bā mōnō Njambiyē.

*Kum beya mekele ke bofe
Jesus
(Mt 4)*

¹ Kimɔ Sisiŋ tonduma ke yotu Jesus ke ŋgimɔ te yi nye yɔkwɔ nɔ ke gon Yurdɛ kɛ. E Kimɔ Sisiŋ kɛndɛ nɛ nye ke koŋgor. ² Jesus diyma metu kamɔni ke koŋgor mate. E *Kum beya mekele bofe nye. Ke metu te yinɔri hɛnɛ Jesus ti dyena na. Ke metu mete ma si kwɔ kɛ, e nye woke nja. ³ E Kum beya mekele lepe nye nye nde: «Ŋge bɛ nde, wɛ Mɔnɔ Njambiyɛ, lepɔ nye tari te yɔkɔ nde: Yɛnsangwe bɛ mampa.» ⁴ E Jesus yɛnsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Mumɔ ti yaka jonna ndi nɛ mampa nyɛpɔ na.> »

⁵ Ke kɔŋte, e Kum beya mekele bu nye kɛ nɔ ke wete gere gere mbey tedye nye mekandɔ hɛnɛ ke to meneti ndi tu wete nda yi mumɔ kibidya nɔ kɛ. ⁶ E Kum beya mekele nje lepɔ nye nye nde: «Mi ta nye wɛ dɛti te yi namɔ mekandɔ mete yike hɛnɛ, bɛ nɛ meluksa mete, keto bo nya mi dɛti te yi namɔ yo. Ndana mi yakama bu yo nye mɔ te yi mi kwadyɛ kɔ. ⁷ Dete, ŋge wɛ kuse mɛbɔŋ ke meneti kanɔ mi, mi má nye wɛ yo hɛnɛ.» ⁸ E Jesus yɛnsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Kanɔ Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ, kelɔ mesay nye ndi nye nyɛpɔ.> »

⁹ Ke kɔŋte, e Kum beya

mekele kɔ bu nye sendi kɛ nɔ ke Yerusalem, tembidyɛ nye ke tosiyɔ mbanjɔ Njambiyɛ lepɔ nye nye nde: «Ŋge bɛ nde, wɛ Mɔnɔ Njambiyɛ, dɔkɔ piyɛ ke meneti, ¹⁰ keto yo ketinate sendi ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Njambiyɛ ta lepɔ nye bejaki bɛnɛ nde, bo bákidya wɛ. ¹¹ Dete, bo ta jekidyɛ bo biyɛ nɛ wɛ, kamba wɛ nje dumɔ kol yo ke tari.> » ¹² E Jesus yɛnsa nye nye nde: «Yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Wɛ ti bofa Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wɔ na.> »

¹³ Ke nye ma si bofe Jesus nɛ menje mete yinɔri hɛnɛ dɛte kɛ, e nye kwɔ londɔ ke keki nɛ yi ladye yinɔ menɔgimɔ.

*Botu be Nasaret yeti ke
tiko temo*

*ke yi Jesus na
(Mt 13; Mk 6)*

¹⁴ Ndana, e Jesus yɔkwe kɛ ke Galile nɛ dɛti Kimɔ Sisiŋ ke yotu. Bo bɔ ke lepɔ kasi nɛ ke poku meneti mete yinɔri hɛnɛ. ¹⁵ A bɔ ke tedye bomɔ melɛpi mɛ Njambiyɛ ke moy mɛmbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden. E bomɔ hɛnɛ diki lukse nye.

¹⁶ Ke kɔŋte, e nye kwɔ kɛ ke Nasaret ke mbey kome nye dɔkuma kɛ. Ke yesɔ *Saba e nye kwɔ kɛ ke mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden nda njɛl wɛnɛ. E nye tɛmɛ, na tol mekana mɛ Njambiyɛ. ¹⁷ E bo bu mekana mete yi Esayi te mɔ punja melɛpi mɛ Njambiyɛ

ketima ké nye nye. E nye bute mekana tolo ke mbey te yi ba ketinate nde: ¹⁸ <Sisiŋ Baba Mboko ke yotu mbe. A tokuma mi, né mi lepi Kimo Tom nye buka bomo, tomo mi, né mi lepi nye bebala nde, diyɔ bala yan siyma. Sendi, a tomma mi, né mi lepi nye botu bete be ne difina misi baka nde, bo bēnnaŋgwe, tomo mi, né mi jɔŋgwe botu bete yi bo tedye bo mebone baka, ¹⁹ pele nye bomo sew te yi Baba Mboko ta jɔŋgwe bo kete ké.> ²⁰ Ke nye ma si tolo ké, e nye dife mekana yokidye nye mo te e ba ke kelo mesay ke moy mbanjo mewesidya ko. Ke kɔŋte, e nye kwa diyɔ. Bomo hene be ba ke moy mbanjo baka dikima beŋe nye ne ŋgoŋ. ²¹ Ndana, e Yesu lepe nye bo nde: <Ke yeso te yoko muka, meyasi mete yi wune wokuma, mi ke tolo ke mekana me Njambiyé ké ma kelna gbate.> ²² E bomo hene jaye nye. E bo ŋgbakima kimo melepi mete yi dikima pundo ke numbu ne ké. E bomo diyé nde: «'Yoko yeti monɔ Yosep na?» ²³ E Yesu lepe nye bo nde: «Yo gbate, wune ta nye mi kanɔ nde: <Dokita, sidyikwe kon yo ne ŋguru wo.> Wune ta lepo sendi nye mi nde: <Wuse wokuma meyasi mete yi we kelma ke Kapernawum ké hene. Pa kelo sendi kiya meyasi mete waka ke dya dya.> »

²⁴ E nye kè mbombu lepo nye bomo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Bo tí jaya mo punja melepi me Njambiyé ke dya dyene na. ²⁵ Mi ke lepo gbate nye wune nde: Bekuso boma ba ke meneti me Isarayel budyate ke ŋgimo te yi Eli ba ne jɔŋ ké. Sew yitani nè ŋgwende yitan jo wete kwanma kine mbiyo ne no na, e nyaŋgwe kolo dya ke ndingele meneti me Isarayel hene. ²⁶ Ko dete, Njambiyé tí tome Eli kenje ke yasi wete kuso ke njoka bekuso boma be kando Isarayel na. A kpalma tomo Eli kenje ke yasi wete kuso nyari ke Sarepta ke meneti me Sidon. ²⁷ Sendi, ke ŋgimo te yi Elise te mo punja melepi me Njambiyé ba ne jɔŋ ké, bomo be ndoko ba budyate ke Isarayel. Ko dete, mumo wete ne wete ke njoka yan tí nje nde, bo sâki kon ne na, ndi wete jɔŋgwe nde Naman te mo meneti me Siri nja.» ²⁸ Ke bomo hene be ba ke mbanjo baka ma woko dete ké, e bo woke ŋgambi budyate. ²⁹ E bo teme dudye Yesu ke dya dyan ŋgboso nye kè no ke to keki, né bo kè pusu nye bete kenje gbongo. Dya dyan te ba ke to keki. Bo ka ne nye mate, né bo kè pusu nye bete kenje gbongo. ³⁰ Yasi wete, e nye kwa ne ŋgben ŋgben ke njoka yan kine mumo ne biye nye na.

³¹ Ndana, e Yesu siliye kè ke wete dya nde Kapernawum ke Galile.

Kumɔ mate, ε nye ɔiki tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ ke yesɔ *Saba. ³² Bomɔ nɔgbakimama kwalo tedya yasi te yene budyate, keto a ɔikima lepina ne ɔeti Njambiyɛ. ³³ Wete mbam ba ke moy mbanjo ne beya sisin *Satan ke yotu. E nye kembidya ne men ke kwey nde: ³⁴ «Nge ba Yesus te mo Nasaret, sine wune ne lepi te nda? 'We njaki nje girise wuse? Mi duwa we kimote, we pupuna mo te yi Njambiyɛ tokuma njese.» ³⁵ E Yesus bama ne beya sisin lepo nde: «Diɔo numbu yo pundo ke yotu mbam ko.» E beya sisin jale mbam ko bete ke meneti ke misi me bomɔ hene be ba womete baka pundo kwa kine kelo yinja beya yaja ne nye na. ³⁶ E bomɔ hene nɔgbakima budyate numbu he han, ε bo ɔiki diyina nde: «Kwalo lepi te yike nan? Mbam te yoko ke bama ne ɔeti nye beya mesisin, beya mesisin ke pundo kwa.» ³⁷ E ɔino Yesus wume njanja yaka ne poku meneti mete yinori hene.

³⁸ Ke konje, ε nye punde ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke ke tu wete mbam nde Simɔn. Ki ne Simɔn ε nyari ba ke konjo budyate ne duku. E bo nɔgweta ne Yesus nde, a jɔngwe nye. ³⁹ E Yesus ɔitima ke to nyari bama ne kon, ε kon siye. Ndana ndana, ε nyari ke kelo mesay nye bo.

⁴⁰ Ke ngimo te yi tu ba ke

yinga ke, ε bomɔ hene be ba ne benjon ban be ɔikima konjo ne mboya mekon hene baka bu bo nje no ke yi Yesus. E nye kase mebo ke yotu mumo hene sidye mekon man. ⁴¹ Beya mesisin punduma sendi ke yotu budya bomɔ. Beya mesisin mete ɔikima kembidya nde: «We Monjo Njambiyɛ!» E Yesus ɔiki bame bo ɔibo menumbu man, keto beya mesisin duwa nde, Yesus nye *Krist, yoko yi Njambiyɛ tomma ko.

⁴² Ke misi ma pupo ke, ε Yesus duwe ke ɔya ke wete mbey te yi ba kine bomɔ kete ke. E ngil bomɔ kande sanja ne. Ke bo ma dolo nye ke, ε bo sa nde, a ti kwan se ke ke wete mbey tiko bo na. ⁴³ Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Mi yakangwe ke sendi ke yinja medya ke lepo Kimɔ Tom ke kasi *Kando Njambiyɛ, keto a ma tom mi njese keto te yite.» ⁴⁴ E nye ke mbombu pele Kimɔ Tom ke mbanjo mewesidya me Beyuden ke Galile.

5

Yesus ke toke bosa bejeki bene
(Mt 4; Mk 1)

¹ Wete yeso Yesus ba ke gon wete nyangwe mato nde Genesaret. E ngil bomɔ be ke sanja mbey ke keki ne, ne bo woku melepi me Njambiyɛ. ² E nye benje melandi yiba ke gon. Botu be wona benjanjo be piya

ke melandi mete baka ba ke weye mebulajama man. ³ E nye kwa bendo wete landi te. Yo ba landi Simon. E nye lepe nye Simon nde, a pusu landi kenje ne mbet pulo sombu. E nye kwa diyō metidyē ke moy landi kē mbombu tedye bomō melepi me Njambiyē.

⁴ Ke nye ma si lepina nye bomō ké, e nye lepe nye Simon nde: «Bonjo landi kē nō pulo dimō, né wune beta bulajama ke duku.» ⁵ E Simon lepe nye nye nde: «Yekele, wuse bejma bone ke ndingele tu kō muka kumō bemenmene kine wo yana na. Ko beko dete, mi ta bete bulajama ndana ke duku, keto yo we lepe nde, mi bêta.» ⁶ Ke bo ma bete mebulajama ke duku ké, e bo wo benjanjo budyate. E mebulajama kande nyaliyate. ⁷ E bo pepidyē bo kenje benjon ban be ba ke moy landi te yoru baka nde, bo njaki kame bo. E bo nje, e bo tonje benjanjo ke melandi menori yiba, e yo kande dyena moroku. ⁸ Ke Simon Piyer ma beje dete ké, e nye nje kuse mebon ke mbombu Yesus lepo nde: «Nyangwe Kumande, jisa ke keki mbe, keto mi mo mebeyo.» ⁹ Simon Piyer lepinama dete, keto a gwa wō. Benjon bene hene gwa wō sendi dete, keto budya benjanjo bete yi bo woma ké. ¹⁰ Jak bene Jan te bono be Sebede, bekumbo be betina bulajama be Simon

gwa sendi wō dete. E Yesus lepe nye Simon nde: «We ti gwaki wō na, kande ndana we ti be se mo wona benjanjo na. We ta nje be mo bonna bomō tedye bo nje Njambiyē.» ¹¹ Ndana, e bo nje ngboso melandi man, tiko meyasi hene benjwe Yesus.

Yesus ke sidye kon ndoko

*wete mbam
(Mt 8; Mk 1)*

¹² Yesus ba ke wete dya ke poku meneti mete. Wete mbam ba mate ne yotu hene tande ndoko. Ke nye ma kanje misi beje Yesus ké, e mbam nje kuse mebon ke mbombu wene ngweta ne nye lepo nde: «Nyangwe Kumande, nge we kwadye, kelo nde, yotu mbe bêki ne kpelen.» ¹³ E Yesus sambile bo kpoke ne nye lepo nde: «Mi kwadya, yotu yo bêki ne kpelen.» Ndana ndana, e ndoko siye ke yotu mbam. ¹⁴ Ke konje, e Yesus lepe nye nye nde: «Kpe, we ti yekidya meyasi mete yi kwanama ké nye mumo na. Yasi wete, ken kē tedye yotu yo nye mo nyena sadaka nye Njambiyē, nō kēn kelo sadaka, né we be pupunate ke misi me Njambiyē nda yi Moyisi pesima ké, né bomō duwe nde, kon yo siyama.» ¹⁵ Ko beko nde, Yesus lepima nye mbam nde, a ti yekidya na, je ne kpalma kē kendo mbombu. Budya bomō dikima nje wesidya ke keki ne, né bo woku melepi mene, na sidye sendi

mekɔn man. ¹⁶ Yasi wete, Yesus dikima kwɔ ne kɛ ke membey mete yi bomɔ yeti kete kɛ kɛ ngweta ne Njam-biye.

Yesus ke kelo nde, wete mo

*jɛmti kɛndi
(Mt 9; Mk 2)*

¹⁷ Wete yesɔ Yesus ba ke tedye bomɔ melepi me Njam-biye. *Befarisɛ nɛ nyanɔwe botu be duwɔ membonɔga ba metidye ke kekɛ ne. Bo wulma ke Yerusalem, wule sendi ke medya hene ke Galile nɛ Yuda. Baba Mbokɔ nya Yesus deti te yi sidye mekɔn me bomɔ. ¹⁸ Ndana, ɛ baɔa bomɔ sobe wete mbam ne taɔ dyɔ nɔ. Mbam te ba mo jɛmti, a ti kɛndi na. Bo saɔma nje te yi nyiɔ ne nye ke moy tɔ nje tikɔ ke mbombu Yesus. ¹⁹ Yasi wete, bo ti be ne nje kwange na keto ngil. ɛ bo bende ne nye ke tosiyɔ kelo njɛmbi kete pidye nye ne taɔ ne hene ke njoka bomɔ ke mbombu Yesus. ²⁰ Ke Yesus ma beɔe kwalɔ tikina temɔ te yi botu baka ba nɔ kɛ, ɛ nye lepe nye mo jɛmti nde: «Mbam, mebeyɔ mo, mi ke tikɔ yo ne ngwete.» ²¹ ɛ Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi lepe ke moy metemɔ man nde: «Yɔkɔ ba nda ɛ gbute gba ne Njam-biye kɔ? Nda yakama tikɔ mebeyɔ me mumɔ ne ngwete kɔ? Kine wete mumɔ na, ndi Njam-biye nyepɔ.» ²² Yesus duwɔ metake man, ɛ nye

lepe nye bo nde: «Yike ba kwalɔ metake te nda yi wune be nɔ deke ke temɔ yun kɛ? ²³ Nɛ lepinate nde: «Mebeyɔ mo, mi ke tikɔ yo ne ngwete» nɛ lepinata te nde: «Tema, kendo,» 'kelna nge kwɔ jɛwɔ ke njokate? ²⁴ Dete, mi ta tedye wune nde, *Mɔnɔ mumɔ ne deti te yi tikɔ mebeyɔ me bomɔ ne ngwete ke to meneti.» ɛ nye nje lepo nye mo jɛmti nde: «Tema, bonɔ taɔ yɔ, dukwe kɛ tɔ dyɔ.» ²⁵ Ndana ndana, ɛ mbam teme ne nget ke misi me bomɔ hene, bu taɔ te yi nye ba metinengwe kete kɛ, duwe nɔ kɛ nɔ tɔ ne luksa Njam-biye ke numbu. ²⁶ ɛ bomɔ hene ngbakima lukse Njam-biye. Bo gwɔ wɔ budyate. ɛ bo dikɛ lepo nde: «Kwalɔ meyekambiyɛ mete yike nan yi wuse beɔma muka kɛ!»

*Yesus ke toke Levi
(Mt 9; Mk 2)*

²⁷ Ke kɔɔte, ɛ Yesus punde kwɔ. ɛ nye kɛ dolo wete mo bonna moni garama nde Levi ke diyɔ ke mbey mesay mene. ɛ Yesus lepe nye nye nde: «Bengwe mi.» ²⁸ ɛ nye teme tikɔ numbu mesay mene hene bengwe nye. ²⁹ ɛ Levi kele budya medye jeba ne bomɔ ke tɔ dyene keto Yesus. Bo ba ke dyena bene baɔa budya botu be bonna moni garama nɛ baɔa bomɔ sendi. ³⁰ *Befarisɛ nɛ botu be ketina meyasi be ba ke kiya njɔɔ wete baka wokuma ngambi lepo

nye bejewe be Yesus nde: «Keto nge yi wune dyena nè yi wune hobiye menjam ke mbey wete wune botu be bonna moni garama nè botu be mebeyo ké?» ³¹ E Yesus yensa nye bo nde: «Yeti botu bete be ne membundo ne te baka sa nje mo nyeti na, yasi wete, yo ndi botu bete be kone baka. ³² Mi ti njaki nje jeba ngben bomo nde, bo yensangwe temo na. Mi njaki nje jeba botu be mebeyo nde, bo yensangwe temo.»

³³ E *Befarisɛ nè botu be ketina meyasi lepe nye Yesus nde: «Bejewe bete be Jan nè bejewe bete be *Befarisɛ ke diki kiyɔ medye yaka ne mengimo. Bo ke diki ngweta sendi ne Njambiyɛ. Yasi wete, bejewe bete bo ke dyena yan lalɛ, hobiye sendi lalɛ.» ³⁴ E Yesus yensa nye bo nde: «Ige mumo jeba besɔ bene ke mekebi me gwaki, wune ma kidye bo medye piɔ te yi nye ndi kete bene bo ké? ³⁵ Yasi wete, ngimo ta dya yi bomo ta soɛ ne nye ke mebo man. Yo ke ngimo te yite yi bo ta kiyɔ medye yey.»

³⁶ E nye nye sendi bo wete kanɔ nde: «Mumo ti bon jonja pel lambɔ nje dato ne njombute na. Keto nge yo kelna dete, jonja lambɔ ta nje be ne tosu. Sendi, pel jonja lambɔ ti bena kimote ke njombute na. ³⁷ Mumo ti sɔpita menjam nye ke boru membe na. Keto jonja menjam ta wudye kelo nde,

membe pɔsukwe, menjam ma dendila ke meneti, membe ma si yambile gwe nyine siri. ³⁸ Yasi wete, mumo sɔpita menjam ke jonja membe. ³⁹ Sendi, mumo ti jaya njombu menjam, nge nye si hobiye jonjate na. Bo lepi kpo ne kpo nde: «Jonja menjam kwa nyɔɔ ne njombute.» »

6

Yesus ke lepina ke kasi yeso Saba

(Mt 12; Mk 2)

¹ Wete yeso Yesus ba ke kwa ke moy mengwan mete yi bo bema nyambi te yi bo kele ne mampa ké. Yo ba ke yeso *Saba. E bejewe bene leke meto mete pate membumo mete dye. ² E baɔa *Befarisɛ lepe nye bo nde: «Keto nge yi wune kele meyasi mete yi membonga musu kidye nde, mumo ti kel ke yeso Saba ké?» ³ E Yesus yensa nye bo nde: «Wune ti pa tolo yasi te yi kumande Davit kelma kome nye gwa nja bene bomo bene ké? ⁴ A nyinma ke mbanjo Njambiyɛ, bu memampa mete yi diyɛ kete ké dye, bu sendi yina nye botu bene, ko beko nde, yo ba ndi botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ bepo yakangwe dye yo.» ⁵ E nye nje lepo nye bo nde: «Yo mi, *Momo mumo diyɛ sendi ne yeso Saba.»

⁶ Wete yeso *Saba sendi Yesus nyinma ke mbanjo mewesidya me Beyuden

tedye bomo mælepi me Njambye. Wete mbam ba womete, mbam bo ne ma jeme be ne fengelen. ⁷ Botu be ketina meyasi nè *Befarisæ ba ke pemo Yesus yi beje, simande a ta sidye kon mumo ke yeso Saba, nè bo kwedya nje te yi lepõ nde, a kelma yiña beya yasi. ⁸ Yasi wete, Yesus duwa meyasi mete yi bo ba ke take ke moy metemo man ké. E nye lepe nye mo te yi bo ne ma jeme ko nde: «Tema, diyõ womeri ke bembe bomo.» E nye teme diyõ ke teri kwey. ⁹ E Yesus nje lepõ nye bo nde: «Mi ke diyẽ wune nde: Mambõnga mun lépi ne njege? Bo kâma mumo ke yeso Saba, ho bo kël nyalo ne nye? Nè jõngwa mumo nè wona mumo, yo yasi te nda yi mumo yâkangwe kelõ ke yeso Saba ké?» ¹⁰ E nye kanje misi ngekila beje ne bo hene ke keki ne. E nye nje lepõ nye mbam te yi bo ne ma jeme ko nde: «Sambila bo.» E nye sambile bo. E bo ne yi ma jeme ké yokwe nje ke mbey te. ¹¹ Ko beko dete, bomo baka wokuma beya ngambi. E bo diyna yi sa yasi te yi bo yakama kelõ ne Yesus.

Yesus ke tokẽ botu be to-mun

*kamõ jõ yiba
(Mk 3)*

¹² Ke metu te yite e Yesus teme kè ke wete keki kè ngweta ne Njambye. A

kwandya ndingele tu mate yi ngweta ne Njambye. ¹³ Ke misi ma pupõ ké, e nye jeba bejeka bene, sawe bomõ kamõ jõ yiba ke njoka yan, nye bo dino nde Botu be tomun. ¹⁴ Yo ba ne Simõn te yi nye loma nde Piyer ko bene ndembi wene Andere bu Jak nè Jan bu Filip bene Bartelemi. ¹⁵ Yo ba sendi ne Matiyo bene Tomasi bu Jak te monõ Alfe bu Simõn te yi bo dikima jeba nde Monõ kandõ ko, ¹⁶ bu sendi Yude, monõ Jak nje bu Yudas Iskariyot, yokõ e njã dyangwe nye ko.

Tedyã yasi te yi Yesus tedyã ké

¹⁷ E Yesus piye bene bo wule keki kè ke tefen meneti kome ngil bejeka bene ba ké. Budya botu bete be wulma ke meneti me Beyuden hene baka nè be wulma ke Yerusalem, wule sendi ke Tir nè Sidõn ke goj man baka ba womete. ¹⁸ Bo njã nje wokõ meyasi mete yi nye ta lepõ ké, nje sendi ne mekon man, na sidye yo. Ko botu bete be beya mesisiñ dikima njangwe bo baka, a kelma nde, beya mesisiñ pundu ke yotu yan. ¹⁹ Mumõ hene sanma nje te yi kpoke nye, keto yiña nyangwe deti dikima wule ke yotu ne sidye mekon man hene.

²⁰ Ke konte, e nye kanje misi beje bejeka bene lepõ nde:

«Wune be buka bomõ ndana, ko beko dete,

- wunε ne mesosa, keto *Kando Njambiyε, yo yun.
- 21 Ndana wunε ke gwe nja, ko βεkɔ dεte, wunε ne mesosa, keto wunε ta βε ne dito.
- Wunε ke lelo ndana, ko βεkɔ dεte, wunε ne mesosa, keto wunε ta nyukuma.
- 22 Wunε ne mesosa kome bomɔ ta βenɔ wunε dufyε wunε ke kεki yan toyε wunε lepina beyate ne wunε keto mbe *Mɔnɔ mumɔ.
- 23 Wunε sɔsangwε dɔ ke yesɔ te yite, keto nyanwε sol ke ladye wunε ke dɔyɔɔ. Wunε dɔkwε nde, βesangwε βan kelma ndi sendi dεte ne botu βe punja mεlepi me Njambiyε.
- 24 Ma wunε botu βe kusuku, wunε ta sangwa ne mεbɔnε, keto wunε ma si dolo bɔte te yun.
- 25 Wunε botu βe ne dito ndana βaka, wunε ta sangwa ne mεbɔnε, keto wunε ta gwe nja.
- Wunε botu βete βe nyukuma ndana βaka, wunε ta sangwa ne mεbɔnε, keto wunε ta jaba lelo.
- 26 Wunε ta sangwa ne mεbɔnε, ηge bomɔ hεnε jaye wunε, keto βesangwε βan dɔkima jaye sendi βeya botu βe punja mεlepi me ja.
- 27 «Ma wunε botu βete βe woke mεlepi mete yi mi lepε kε, mi ke lepɔ nyε wunε nde: Wunε kwɔdyikwε βependɔ βun. Wunε kεl kimɔ yasi ne botu βete βe βenε wunε βaka. 28 Wunε dɔiya Njambiyε nde, a nyεki mεkombila nyε botu βete βe kita ne wunε βaka, ηgwεta sendi ne nyε, keto botu βete βe dyanwε dɔno dɔyun βaka. 29 Nge mumɔ nyε we βanji ke pokɔ te ε wεte, nɔ yεnsangwε sendi yɔru nyε nyε. Nge mumɔ suke nyanwε lambɔ duku yɔ, nɔ tiki sendi nde, a βɔη lambɔ te yi ke yotu yɔ kε. 30 Nge mumɔ jɔmbe yiηa yasi ke βɔ yɔ, nɔ nyεki nyε. Nge mumɔ nda ne yasi yɔ, wε tɔ diya se yo ke βɔ ne na. 31 Yasi te yi wunε kwadyε nde, bomɔ kεl ne wunε, wunε kεl sendi dεte ne βɔ. 32 Nge wunε kwadyε ndi botu βete βe kwadyε wunε βaka, βɔ ta jaye wunε ne nje te yin? Keto ko botu βe mεbeyɔ kwɔdyikwε ndi sendi botu βete βe kwadyε βɔ βaka. 33 Nge wunε kele ndi kimɔ yasi ne botu βete βe kele kimɔ yasi ne wunε, βɔ ta jaye wunε ne nje te yin? Keto botu βe mεbeyɔ kεl ndi sendi dεte. 34 Nge wunε nyε ndi pilo nyε botu βete βe wunε take nde, βɔ yakama yɔkidye yo nyε wunε βaka, βɔ ta jaye wunε ne nje te yin? Keto botu βe mεbeyɔ nyεki ndi pilo nyε botu βe mεbeyɔ, nε βɔ yɔkidye nyε βɔ yaka ne yan. 35 Ke βe wunε, wunε kwɔdyikwε βependɔ βun. Wunε kεl kimɔ yasi ne bomɔ, nyε βɔ

pilo soṅe temo ke koṅte. Nge wune kele dete, bo ta jaye wune budyate. Wune ta be bono be Njambiyete e kwanma meyasi hene ke kwey ko, keto a kel kimoyasi ne botu be nyalo, kelo sendi ne botu bete be ti dukwe ngikwa baka. ³⁶ Wune gwaki ngwete beso nda yi Njambiyete sangwe wun gwe ne ngwete wun ke.

³⁷ «Wune ti josa mumo na, dete bo ti jose sendi wune na. Wune ti pesi lepi mumo na, dete bo ti peso sendi lepi yun na. Wune tiki bomo ne ngwete ke beya yasi te yi bo kele ne wune ke, dete Njambiyete ta tikoo sendi wune ne ngwete ke beya yasi te yi wune kele ke. ³⁸ Wune kabi ne bomoo, dete Njambiyete ta kaboo ne wune. A ta yeko yasi nye ke mapi yun ne kimoo nyangwe kopu. A ta yeko ngbokise dino, kopu ma tondo ne letete wesidye. Dete, Njambiyete ta nye wune mekombila bengwe ndi kiya dokoo mapi te yi wune yekene yasi nye beso ke.»

³⁹ Yesu ka mbombu nye bo wete kano lepo nde: «Mo dibina misi yakama tedye ka wete mo dibina misi nje? Nge be dete, 'bo hene yiba kina bal ke moy belo na? ⁴⁰ Mo te e jekeme say ko ti kwama masa wene na. Yasi wete, nge nye sidye jekinate hene kimote, a ma nje be nda masa wene.»

⁴¹ «Ige kele yi we bene ndi mbulma dyan te yi ke misi me moṅ kine pa woko

kelen kelen koko jete te yi ke misi mo ke? ⁴² We ta kelo nan yi lepo no nye moṅ nde: «Manmbeinja, ne mi wumbidye dyan soṅe ke misi mo» pinjo te yi koko jete ndi ke misi mo ke? We, mo likisi, kanda soṅe koko jete te yi ke misi mo ke, ne we nje ben yasi ne ngelele, ne we nje soṅ mbulma dyan te yi ke misi me moṅ ke.

⁴³ «Keto kimoo jete ti wum beya membumoo na. Dete sendi, jete te e me ke beyoo ko ti wum kimoo membumoo na. ⁴⁴ Wune duwa nde, bo dukwe jete hene wule ke membumoo mene. Bo ti nooku fumbi ke lolo na. Sendi, bo ti nooku fiya ke ndi na. ⁴⁵ Kimoo mumoo kel kimoo mekele wule ke kimoo meyasi mete yi diye ke moy temo ne ke. Ma beya mumoo kel beya mekele wule ke beya meyasi mete yi diye ke moy temo ne ke. Yo nde, melepi hene te yi mumoo lepe ke wula ke moy temo ne.»

*Kano ke kasi metu yiba
(Mt 7)*

⁴⁶ «Ige kele yi wune jeba mi nde: «Nyangwe Kumande, Nyangwe Kumande,» kine kelo yasi te yi mi lepe ke? ⁴⁷ Mi ta pa lepo nye wune kwaloo mo te e bengwe mi, e woke melepi membe kelo nda yi mi kwadye. ⁴⁸ Mo te e bengwe mi, e woke melepi membe kelo nda yi mi kwadye ko ke bonna ne mo te e summa tu ke to mbato, timoo mekondu dimiye. Ke mben ma dya,

ε δuku δε μεμιye τυ. Ε ηγυηgul menda ne dimbi ke τυ, τυ kine ndeηsa na, keto a summa yo jeliye. ⁴⁹ Yasi wete, mo te ε woke melepi membe kine kelo nda yi yo tedye nye ke ke boηna ne mo te ε summa τυ ke gbela meneti kine timo mekondu dimiyε na. Ke mbeη ma dya, ke δuku ma δε, ke ηγυηgul ma menda ne dimbi ke τυ, ε τυ te gbυηgula balo ne hugbak.»

7

Yesus ke sidye kon wete mo mesay

me wete soja

¹ Ke Yesus ma si lepο yasi te yi nye kwadya lepο hene ke nye bomο, ε nye yokwe ke ke Kapernawum. ² Wete nyaηgwe kum besoja, mo Rom ba ne wete mo mesay wene yi nye dikima kwadye budyate ko. Mo mesay te ba ke konο. A ba nedo ne soη. ³ Ke nyaηgwe kum besoja ko ma woko kasi Yesus ke, ε nye tome baηa betomba Beyuden kenje ke yene nde, a njaki jongwe mo mesay wene. ⁴ Bo ka kumo dolo Yesus, ε bo ηgweta ne nye budyate lepο nde: «Yakama nde, kama mbam te, ⁵ keto a ke kwadye kandο dyusu. Sendi, yo nye sume mbanjo mewesidya musu.»

⁶ Ε Yesus kwα bene bo. Ke nye ma wuta ne τυ ke, ε kum besoja tome besο bene ke sanjwa ne nye lepο nye nye nde: «Nyaηgwe Kumande,

we ti njangwe yotu yo na, keto mi yeti mo te yi we yakama nyiηe ke τυ dyembe na. ⁷ Yo dote yi mi beηma nde, mi ti yaka wuta ke keki yo na. Ko beko dote, beta ndi gbela numbu kenje, ne kon mo mesay wombe siy. ⁸ Keto ko mi, baηa bomο ke diyο ne mi, ma mi ke diyο sendi ne besoja. Mi yakama lepο nye wete soja nde: «Ken kaka,» ο beηa, a ka, lepο nye mbaηa nde: «Inja wonga,» a ma nje. Mi yakama lepο nye mo mesay wombe nde: «Kelo yiri,» ο beηa, a kelma.» ⁹ Ke Yesus ma woko melepi mete yi nyaηgwe kum besoja ko lepima ke, ε nye jaye nye. Ε Yesus yeηsa lepο nye ηgil botu bete be ba ke beηgwe nye baka nde: «Mi ke lepο nye wune nde: Ko beko ke kandο Isarayel, mi ti pa beηe kwalo nyaηgwe tikina temo te yike na.» ¹⁰ Kome botu be tomun yokwa ke τυ ke, bo dol nde, yotu mo mesay me ne te.

Yesus ke womiyε mono

wete kusο nyari

¹¹ Ke konje, ε Yesus nje kwα ke ke wete dya nde Nayin bene bejeke bene ne nyaηgwe ηgil bomο. ¹² Ke ηgimo te yi nye ba ke wuta ne numey ndoko te yi linja dya ke, ε nye sanjwa ne bomο ke sofe muη ke pumbo. Yo ba kiko mono mbam wete kusο nyari. Botu be dya budyate ka njon wete bene be kusο nya

kɔ. ¹³ Kε Kumande Yesus ma beɲε kusɔ nya kɔ kε, ε nye gwe ηgwεte wene lepɔ nye nye nde: «Wε tɪ lel na.» ¹⁴ Ε nye jise kε mate kpoke tan te yi bo sobε mun ketε kε. Ε botu be sobuna mun temε. Ε nye lepε nde: «Gwanjɔ, mi kε lepɔ nye wε nde: Tema.» ¹⁵ Ndana, ε mun temε dɪyɔ metidyε kandε ndapi. Ε Yesus bɪ nye yɔkidye nye nyanɣwε. ¹⁶ Ε bomɔ hene gwe wɔ lukse Njambiyε lepɔ nde: «Nyanɣwε mɔ punja melepi mε Njambiyε dyanma kε njoka su.» Sendi: «Njambiyε takima bomɔ bene.» ¹⁷ Ε je yasi te yi Yesus kelma kε sanɣwa meneti mε Yuda ne pɔku meneti mete yite hene.

Jan ke tomɔ bejεke bene

kenje ke yi Yesus

(Mt 11)

¹⁸ Bejεke be Jan yekidya sendi meyasi mete yinɔri hene nye nye. ¹⁹ Ε nye jεba yiβa kε njoka yan tomɔ bo kenje ke yi Kumande Yesus nde, bo dɪya nye nde: «Yo ka wε mɔ te ε bɔ nde, a njɔki kɔ, ho wuse lɔdya mbanja dele?» ²⁰ Kε botu be tomun ma kε dolɔ Yesus kε, ε bo lepε nye nye nde: «Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku tome wuse njese ke yɔ nde: «Yo ka wε mɔ te ε yɔkanɣwε nje kɔ, ho wuse lɔdya mbanja dele?» »

²¹ Kε kiya ηgimɔ te Yesus bɔ kε sidye mekɔn mε budya bomɔ, baka be bɔ ne mekɔsu nε be bɔ ne beya mesisiη ke yotu. Botu bete

be bɔ ne dɪbina misi baka, a kelma nde, bo bεηnanɣwε. ²² Ε nye yeɲsa nye botu bete be Jan tomma baka nde: «Wune kεn kε yekidyε meyasi mete yi wune beɲma nε yi wune wokuma kε nye nye. Wune lεpi nye nye nde: Botu bete be ne dɪbina misi baka mε ke beɲε yasi. Botu be ndembil mε ke kendo ne ηgbenj. Baka be ne ndoko baka mε ne yotu ne kpelenj. Wune lεpi sendi nye nye nde: Botu bete be bɔ ne dɪbina metɔ baka mε ke woko yasi. Bemun ke womiyε. Bo ke lepɔ Kimɔ Tom nye buka bomɔ.» ²³ Ε Yesus nje lepɔ nde: «Mɔ te ε ta dɪyɔ kine jɔsidye kelo yiηa beya yasi keto mbe kɔ ne mesosa.»

²⁴ Kε botu bete be Jan tomma baka ma si kwɔ kε, ε Yesus kandε lεpi ke kasi Jan nye ηgil bomɔ. Ε nye lepε nye bo nde: «Kε yi wune kɔ ke konɣor kε, wune kwadya kε beɲε yasi te nda? 'Wune kwadya kε beɲε njoy te yi pupɔ wumbidyε kε? ²⁵ 'Wune kɔ gbate kε beɲε ηge? 'Wune kɔ kε beɲε mbanja mumɔ ne kpas melambo ke yotu? Botu bete be leɲε kpas melambo nε be jonna ke nyem nyem jonɣwε baka dɪy ke tɪ bekumande. ²⁶ 'Wune kɔ kε beɲε ηge? 'Wune kɔ kε beɲε mɔ punja melepi mε Njambiyε? I, mi ke lepɔ nye wune nde: Nye mɔ punja melepi mε Njambiyε gbate gbate, ma yasi wete, a

kwanjma yite. ²⁷ Yo nye yi kasi ne ketinate ke mekana me Njambiyε nde: «Beja, mi ke kande tomɔ mɔ tomun wombe ne we, na kε kandi kombile nje tike we.» ²⁸ Mi ke lepɔ nye wunε nde: Kine mumɔ wete ne wete ε jadya wule ke moy nyari kwanjma Jan na. Ko dete, njena mumɔ ke *Kandɔ Njambiyε kwɔ nye.» ²⁹ Botu be bojna moni garama nε botu bete be dikima wokɔ yasi te yi Jan dikima lepɔ kε tɛdya nde, Njambiyε ne ngbenj. ε bo jaye nde, a tɔpa bo ke mɔrɔku. ³⁰ Yasi wete, *Befarisε nε nyanɔwe botu be duwɔ membonja senjma nde, Jan ti tɔpa bo ke mɔrɔku na. Dete, bo tɛdya yan nde, yasi te yi Njambiyε kombila ke yan kε bɔ gbelate.

³¹ «Mi ta yekɔ ba botu be ngimɔ te yɔkɔ ne be nda? Bo nda be nda? ³² Bo nda bonosike te be diyε ke babal, baka mɔ lepɔ kenje besɔ nde: «Wuse tɔnjma mbule nye wunε, wunε kine bɔlɔ na. Wuse jembima mejembi me sɔnj nye wunε, wunε kine lelo na.» ³³ Dete sendi, Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku njɔ. Medye, a ti dyaki. Menjam, a ti hɔbiya. Ke kɔnte, wunε nde: «A ne beya sisinj ke yotu.» ³⁴ Ndana *Monɔ mumɔ njɔ. Medye, a ke dye. Menjam, a ke hɔbiye. Ke kɔnte, wunε nde: «Ne bεnja ndi nyanɔwe mɔ medye nε nyanɔwe mɔ dyena menjam te yɔkɔ, sɔ ne

botu be bojna moni garama nε botu be beya jɔngwe.» ³⁵ Bomɔ hene be benɔwe yasi te yi Njambiyε kwadyε baka ke jaye nde: «Dyano dyene ne ngbenj.»

Wete nyari ke kumbe lobinda

ke to Yesus

³⁶ Wete mɔ *Farisε jebama Yesus nde, a kεn dyena ke tɔ dyene. ε nye kε ke tɔ mɔ Farisε te kε dɔyo, na dyena. ³⁷ Wete nya mebeyɔ bɔ ke dya te. Nge nye ma wokɔ nde, Yesus kɔ dyena ke tɔ mɔ Farisε kε, ε nye bu wete kpa ndaki ne lobinda ke moyte ³⁸ kε dɔyo ke kɔnj Yesus yaka ne mekol mene. Nya kɔ bɔ ke lelo. ε misidyε dikɔ balɔ ke mekol me Yesus, ε nya kɔ dikɔ titɔ yo ne nyinjɔ to ne. A dikɔma dulo sendi mekol me Yesus lombε lobinda yinɔri kete. ³⁹ Ke mɔ Farisε te ε jebama Yesus kɔ ma benε dete kε, ε nye lepe ke moy temɔ ne nde: «Mbam kɔ mɔ bεki gbate mɔ punja melepi me Njambiyε, ma nye ke duwe nya te ε ke kpoke nye kɔ, ma nye ke duwe jɔngwe nya te, duwe nde, nye mɔ mebeyɔ.»

⁴⁰ Ndana, ε Yesus nje lepɔ nye nye nde: «Simɔn, mi ke kwadyε lepɔ yija yasi nye we.» ε nye yenja nde: «Yekele, lepɔ.» ⁴¹ ε Yesus lepe nde: «Wete mumɔ nya bomɔ yiba pilo. Wete bojna mil gomay yitan. ε wete bu ne mil kamotan. ⁴² Nda bo hene yiba ti be

ne deti te yi gbo mōni te nye sa te na, ε nye tike bo hene yiba ne ηgwete nde, bo ti gboku se na. Ke njoka botu baka yiba, yo yen ε yākanḡwe kwadye mbam kō kwā to te kō?»⁴³ Ε Simōn yensa nde: «Mi tāka nde, yo yōkō ε bā ne nyanḡwe pilo kō.» Ε Jesus lepe nye nye nde: «We pesima kimote.»⁴⁴ Ε Jesus nje yensa bene pulo nyari lepo nye Simōn nde: «'We ke bene nya kō? Mi nyinma tu dyo, we ti nye mi mōroku nde, mi wēya ne mekol membe na. Yasi wete, ndi nye ma bōse mekol membe ne misidyē mene tito yo ne nyinjo to ne.»⁴⁵ We ti dule numbu mbe na, ndi nye, kande yi mi ma nyina ne tu dyo muka, a yeti ke wedya dulna mekol membe na.⁴⁶ We ti lombē lobinda ke to mbe na, ndi nye lombuma kimo lobinda ke mekol membe.⁴⁷ Dete, mi ke lepo nye we nde: 'Budya mebeyo mete yi nye kelma ké ma duwe ke to ne ne ηgwete, keto a kwadya mi budyate. Mō te yi bo tike nye ne ηgwete ne mbet, a tédyā sendi mekwadya ne mbet.»⁴⁸ Ε Jesus nje lepo nye nya kō nde: «Mebeyo mō ma duwe ke to yo ne ηgwete.»⁴⁹ Ε botu bete be bā ke dyena bene be Jesus baka lepe ke moy metemo man nde: «Yōkō nda ε soḡe mebeyo ke to mumō ne ηgwete kō?»⁵⁰ Ε Jesus lepe nye nyari nde: «Tikina temō te yi we tike ke yembe ké jonḡwa we,

kwangō ne te.»

8

¹ Ke kōḡte, ε Jesus kē medya medya, kē nyanḡwe medya nè ke mōno medya yī pele Kimō Tom tedye bomō meyasi ke kasi *Kandō Njambiyē. A bā bene bejēke bene kamō jo yiba.² Baḡa boma be nye soḡma beya mesisinḡ ke yotu yan sidye mekon man baka bā sendi bene bo. Yo bā Mariya te yi bo dikima jeba sendi nde Madalena kō. Yo nye yi Jesus soḡma beya mesisinḡ yitan jo yiba ke yotu ne kō.³ Yo bā sendi ne Yuwana te nya Kusa, mō te ε dikima bakidyē tu kumande Herod kō, bu Sosana nje bu sendi baḡa boma budyate. Bo hene dikima bu meyasi mete yi bo bā nō ké nje kame ne Jesus bene bejēke bene.

Kanō ke kasi mō bēna mbeki
(Mt 13; Mk 4)

⁴ Bomō wulma ke medya hene nje ke yi Jesus. Ke bo ma si wesidya dete ke keki ne ké, ε nye yekidyē wete kanō nye bo lepo nde:⁵ «Wete mō bēna mbeki kwanḡma kē ηḡwanḡ yī kē nyanje kwalō. Ke ηḡimo te yi nye bā ke nyanje kwalō ké, ε yinḡ balē ke nje. Ε bomō kwā nate yo. Ε benon si dye yo.»⁶ Yinḡ kwalō balma ke to mbato. Ke yo ma diy lo ké, ε yo si soḡo, keto mōroku ti be ke nji na.⁷ Yinḡ balma ke mbey te yi bā ne menḡombiya

ketè ké. É kwalò te jù sanḡwe nè menḡombiya. É menḡombiya si ḡganḡile yo. ⁸ Yiḡa kwalò balma ke kimò meneti. É yite jù dɔkò wumò membumò, kwalò te wete nya membumò ḡomay.» Ke Yesus ma si lepò dete ké, é nye nje lepò nè men ke kwey nde: «Mò te é nè metò yí wokò pɛ, a wòku.»

⁹ É bejèke bene diyè nye to kanò te. ¹⁰ É nye yeḡsa nde: «Njambiyè nya wune deti te yi duwe meyasi mete yi bɔ sɔɔyate yi beḡe *Kandò dyene ké. Ke yi baḡa, bo lépi yo nye bo nè mekanò, né bo beḡ yasi senḡile kinè duwe yasi te yi bo beḡe ké na, né bo lenḡwe metò ke yasi kinè diyè to te na.

¹¹ «Ma to kanò te deke: Kwalò te yi bo lepè nò ké, yo melepi me Njambiyè. ¹² Kwalò te yi balma ke nje ké téɔya botu bete be woke melepi me Njambiyè. Ke kɔḡte, *Kum beya mekele má nje sonḡ melepi mete ke moy metemò man, ma bo me nje tiko temò ke yi Njambiyè, be nè jonḡwe. ¹³ Kwalò te yi balma ke mbatò ké téɔya botu bete be woke melepi me Njambiyè jaye yo nè mesosa. Yasi wete, bo tì pa lo meḡata na, deti sumna kol kikwe yeti na. Nḡe mebobilan dya bo ké, bo tumma kɔḡ yòkwe nè kòkò. ¹⁴ Kwalò te yi balma ke mbey te yi nè menḡombiya ké téɔya botu bete be woke melepi me Njambiyè jaye yo.

Yí kè mbombu, kesa temò ke meyasi nè kasi kusuku nè kasi nyem nyem jonḡwe má si ḡganḡile bo. Ǿ béḡa, mekele mete yi bo kele ké ti tóndu na. ¹⁵ Kwalò te yi balma ke kimò meneti ké téɔya botu bete be nè pupuna temò nè kimò temò be woke melepi me Njambiyè bakidyè yo, be nè tin yí kelò kimò mekele.

*Kanò ke kasi lambo
(Lk 11; Mk 4)*

¹⁶ «Mumò ti kwénja lambo nje bɔ mbe buse nò, ho bɔ tiko ke nji tan na. A bóḡ tiko ke to tebel, né botu bete be nyiḡe tɔ baka beḡ mejasi mete. ¹⁷ Dete, kinè yaḡa yi diyè sɔɔyate ta diyò kinè pundò puyè na. Sendi, kinè yaḡa yi diyè sɔɔyate ta diyò kinè pundò puyè, bomò má duwe yo na. ¹⁸ Dete, wune dɔy nè sɔsò buɔyate ke wokuna yasi te yi wune woke ké, keto bo ta dokidyè yiḡa yasi nye mò te é nò kò. Yòkò é kinè yaḡa kò, bo ta sonḡ monò yasi te yi nye take nde, a nò ké.»

Bemanḡ be Yesus, yo be nda?

(Mt 12; Mk 3)

¹⁹ Nyanḡwe nè Yesus nè bemanḡ njɔ, né bo beḡ nye. Yasi wete, bo tì be nè nje te yi kumò ke kèki nè na keto ḡgil bomò. ²⁰ É bomò kè lepò nye nye nde: «Nyɔḡḡwe bene bemɔḡ ke sɛ, bo ke kwadyè beḡe we.» ²¹ Yasi wete, é Yesus yeḡsa nde: «Nyanḡbe nè bemanḡ bembè, yo baka

be woke mɛlɛpi mɛ Njam-biyɛ kelɔ nda yi yo tedye bo kɛ́.»

*Yesus ke tɛmbidye mbuku
(Mt 8; Mk 4)*

22 Wɛtɛ yesɔ ɛ Yesus bɛndɛ landi bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wusɛ sâbikwɛ nyanɣwɛ matɔ kɛ nginjɛ te yɔru.» ɛ bo tɛmɛ kwɔ. 23 Kɛ ngimɔ te yi bo bɔ kɛ sabiyɛ nyanɣwɛ matɔ kɛ, ɛ Yesus kwɔ nɛ jakɔ. Ndana, ɛ wɛtɛ mbuku yifla kɛ to nyanɣwɛ matɔ, ɛ landi kandɛ dɛyena mɔrɔku. Bo mɛ kɛ bɛya dɛyɔ. 24 ɛ bɛjɛkɛ kɛ kɛki nɛ jɛmɛ nyɛ lɛpɔ nde: «Yekele, yekele, wusɛ ta girɔ ndana!» ɛ nyɛ jɛmiyɛ bama nɛ mbuku nɛ mɛkumbɔ. ɛ yo hɛnɛ si wɛyɛ, ɛ yasi nje bɛ nɛ tɛ. 25 ɛ Yesus nje diyɛ bo nde: «Tikina tɛmɔ te yi wunɛ nɔ kɛ́ bɛ wɛ?» ɛ bo gwe wɔ ngbakima diyana tandɛ yan nde: «Yɔkɔ bɔ kwalɔ mɔ te nda yi gba pupɔ nɛ mɔrɔku wokuna nɛ nyɛ kɔ?»

Yesus ke soɲɛ bɛya mɛsisin

*ke yotu wɛtɛ mbam
(Mt 8; Mk 5)*

26 Ndana, ɛ bo ngbɔsɛ landi kɛ mɛnɛti mɛ botu bɛ Gerasa yaka nɛ mɛnɛti mɛ Galile. 27 Kɛ Yesus ma bɛndɔ ngindi kɛ́, ɛ wɛtɛ mbam wulɛ dɛya nje sanɣwa nɛ nyɛ. Mbam te bɔ nɛ bɛya mɛsisin kɛ yotu. A dikima dɛyɔ sɔkɛrɛ njombu yaɲa. Sendi, a tɔ bɛ kɛ

ya kɛ tɔ na. A dikima jɔɲna kɛ mɛnguku kɛmɛ bo dikima pumbɔ bɛmun kɛ́. 28 Kɛ nyɛ ma bɛɲɛ Yesus kɛ́, ɛ nyɛ kɛmbidɛya dɛtinate balɔ kɛ nji mɛkol mɛnɛ lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Yesus, Mɔnɔ Njam-biyɛ te ɛ kwanɲma mɛyasi hɛnɛ kɛ kwey, sinɛ wɛ nɛ lɛpi te nda? Mi kɛ ngwɛta nɛ wɛ nde, wɛ tɔ pɔnsa mi na.»

29 A lɛpi dɛtɛ, kɛto Yesus lɛpima nyɛ bɛya sisin nde, a pɔndu dɛwɛ kɛ yotu nɛ. Bɛya sisin te bɔ kɛ njanɣwɛ nyɛ njombu yaɲa. Bo dikima bakidɛyɛ nyɛ wotunatɛ nɛ mɛkol mɛ sumba, nyɛ mɛpɔka kɛ mɛkol mɛnɛ. Ko dɛtɛ, a dikima pamɔ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, bɛya sisin má yɛmbilɛ nyɛ kɛnjɛ kɛ mɛkɔngor. 30 Ndana, ɛ Yesus diyɛ nyɛ nde: «Dinɔ dɛyɔ nde nda?» ɛ nyɛ yɛɲsa nde: «Dinɔ dɛyɛmbɛ nde Nyanɣwɛ ngil.» A lɛpi dɛtɛ, kɛto bɛya mɛsisin budɛyate nyinɲma kɛ yotu nɛ. 31 ɛ bɛya mɛsisin ngwɛta nɛ Yesus nde, a tɔ kɛnjikwɛ bo kɛ gbɔngɔ mɛndɔɲ na. 32 Bɛabɛm bɔ womɛtɛ nɛ nyanɣwɛ kuru te kɛ dɛyena kɛ kɛki. ɛ bɛya mɛsisin ngwɛta nɛ nyɛ nde, a tiki, nɛ bo kɛ nyin kɛ yotu bɛabɛm. ɛ Yesus jayɛ. 33 ɛ bɛya mɛsisin pundɛ kɛ yotu mbam kɔ kɛ nyinɲɛ kɛ yotu bɛabɛm. ɛ kuru bɛabɛm siliyɛ kombɔ nɛ bɛya sokɔ nɛ bibibi kɛ gwadɛya kɛ nyanɣwɛ matɔ

bebiye mōrōku si gwe.

³⁴ Kε botu bete be d̄ikima bakidyε beabem baka ma beηε yasi te yi kwaηnama kέ, ε bo sedye kamba kwā kέ yekidyε kasi te ke dya nε ke melunde. ³⁵ E bomō kε ke beηε yasi te yi kwaηnama kέ. Bo ka kumō ke keki Yesus dolo mbam te yi beya mesisiη punduma ke yotu ne kō ke d̄iyō ne te ne melambo ke yotu ke keki Yesus. E bo gwe wō budyate. ³⁶ E botu bete be d̄iyima ke mbey te baka yekidyε nye bari nda yi nye sonma ne beya mesisiη ke yotu mbam te kέ. ³⁷ Kε bo ma si yekidyε d̄ete kέ, ε botu be meneti me Gerasa nε botu be pōku meneti mete yite hene lepe nye Yesus nde, a kwāη lōndō ke meneti man, keto bo gwā wō budyate. E Yesus nje bendō landi, na d̄uwε. ³⁸ E mbam te yi beya mesisiη d̄uwā ke yotu ne kō ηgweta ne Yesus nde, a fiki, né bene nye kwā. Yasi wete, ε nye lepe nye nye nde: ³⁹ «Dukwe ke t̄y d̄yō kε yekidyε meyasi hene te yi Njambiyε kelma ne we kέ.» E nye kwā kε pele meyasi hene te yi Yesus kelma ne nye kέ nye bomō hene ke moy dya.

Yesus ke womiye wete mōnō ηgōndu.

Wete nyari ke kpoke numbu

*lambō Yesus
(Mt 9; Mk 5)*

⁴⁰ Kε Yesus ma yōkwe kέ, ε ηgil bomō nje sosa

nye, keto bomō hene bā ke ladiye nye. ⁴¹ E wete mbam nde Yayrus dya. A bā kum mbanjō mewesidyā me Beyuden. E nye nje kuse mebōη ke mbombu Yesus ηgweta ne nye nde, a kēn ke t̄y d̄yene, ⁴² keto mōnō wene ε nyari bā ke seke. Mōnō te bā kikō, a me ke mesew kamō jō yiba. Ke ηgimō te yi Yesus bā ke kε kέ, bomō bā ne suk suk linje nye.

⁴³ Ase nde, ke njoka botu benōri, wete nyari bā ke kōnō. Mekiyo bā ke lekwe nye me ke mesew kamō jō yiba. Meyasi hene te yi bā nde, a jōηnangwe nō kέ siyma ke mebō me botu be nyeti. Ko mō nyeti wete wete t̄i sidye kōn ne na. ⁴⁴ E nyari nje kwā pulō kōη Yesus kpoke numbu lambō ne. E kōn mekiyo pesiye ndi ke kiya mbey. ⁴⁵ E Yesus diyε nde: «Yo nda kpoke mi?» Nda bomō hene bā ke seηε kέ, ε Piyer bene benjōη bene lepe nde: «Yekele, bomō ne suk suk linje we, ke kōηte, we ke nje lepō nde: <Yo nda kpoke mi?> » ⁴⁶ E Yesus yeηsa nde: «Wete mumō kpokuma mi, keto mi wokuma nda yi yiηa d̄eti mbe d̄uwā nō ke yotu mbe kέ.» ⁴⁷ Kε nyari ma beηε nde, a ti yaka sōma se kέ, ε nye nje ne menngwanngwa nje kuse mebōη ke mbombu Yesus lepō to te yi nye kpokuma ne nye kέ ke misi me bomō hene. A yekidyā nda yi kōn

siyima nɔ kɛ yotu nɛ ndi kɛ kiya mbɛy kɛ. ⁴⁸ Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Mɔnmɛ, tikina temɔ te yi wɛ nɔ kɛ jɔŋgwa wɛ, kwanɔŋɔ nɛ tɛ.»

⁴⁹ A bɔ ndi kɛ lɛpɔ dɛte, yaka nɛ mumɔ kɛ wulɛ kɛ tɔ Yayrus te kum mbanjɔ mɛwesidya mɛ Beyuden nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Wɛ tɔ njanɔwɛ se yekele na, mɔnɔ wɔ ma gwe.» ⁵⁰ Kɛ Yesus ma wokɔ dɛte kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ Yayrus nde: «Wɛ tɔ gwaki kan yaɔa na, tiko ndi yɔ temɔ nɛ mi, dɛte mɔnɔ wɔ ta jɔ.» ⁵¹ Kɛ Yesus ma dya kɛ tɔ kɛ, a tɔ jaye nde, bɛnɛ wɛtɛ mumɔ nyɔna na, ndi Piyer nɛ Jan nɛ Jak bɔ sanɔwɛ nɛ mɔnɔ bɛnɛ nyanɔwɛ nɛ mɔnɔ. ⁵² Bomɔ hɛnɛ bɔ kɛ lelɔ jaba keto mɔnɔsike. Ɛ Yesus lɛpɛ nde: «Wunɛ tɔ lel na, keto a tɔ gwe na, a kɛ jakɔ.» ⁵³ Ɛ bo nyɛtɛ nyɛ, keto bo duwɔ gbate nde, mɔnɔsike ma gwe. ⁵⁴ Yasi wɛtɛ, ɛ Yesus biye mɔnɔsike kɛ bo lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Mɔnɔ nɔŋɔndu, tema.» ⁵⁵ Ɛ sisinɔ nɛ yɔkwɛ, ɛ nyɛ tɛmɛ nɛ nɔɔt. Ɛ Yesus lɛpɛ nde: «Wunɛ nyɛki nyɛ mɛdya.» ⁵⁶ Sanɔwɛ nɛ mɔnɔ bɛnɛ nyanɔwɛ nɔɔbakimama budya. Ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ tɔ yekidya mɛyasi mɛte yi kwanɔnama kɛ nyɛ wɛtɛ mumɔ na.»

9

Yesus kɛ tomɔ bɛjɛkɛ kamɔ jɔ yiba

kɛnjɛ kɛ lɛpina Kimɔ Tom (Mt 10; Mk 6)

¹ Wɛtɛ yesɔ ɛ Yesus wesidya bɛjɛkɛ bɛnɛ kamɔ jɔ yiba, nyɛ bo dɛti te yi sonɛ bɛya mɛsisinɔ hɛnɛ kɛ yotu bomɔ nɛ dɛti te yi sidya mɛkɔn. ² Kɛ kɔntɛ, ɛ nyɛ tomɛ bo kɛ pelɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ, sidya sendi mɛkɔn mɛ bomɔ. ³ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ bo nde: «Wunɛ tɔ biya yaɔa kɛ bo kendɔ nɔ na, ko tonɔgolo ko kɔbiye ko mampa ko mɔni. Sendi, mumɔ tɔ bonɔ lambɔ yiba na. ⁴ Tɔ te yi wunɛ ta nyɔnɛ ya te, wunɛ dɔy ndi womɛtɛ kumɔ kɛ nɔgimɔ te yi wunɛ ta kwɔ kɛ. ⁵ Nɔɔ bomɔ ti bɔ wunɛ kimɔtɛ na, nɛ wunɛ pɔndu duwɛ kɛ dya te, nɛ wunɛ kɔtu nɔɔbutu kɛ mɛkol mun yɔ tɛdya bo nde, bo kelma bɛyate.» ⁶ Ɛ bo tɛmɛ kwɔ kɛ mɛdya mɛdya lɛpɔ Kimɔ Tom, sidya mɛkɔn mɛ bomɔ kɛ mɛmbɛy hɛnɛ komɛ bo kɔ kɛ.

⁷ Kumande Herod wokuma mɛyasi hɛnɛ te yi bɔ kɛ kelna kɛ. Temɔ nɛ bɔ kɛ dukuma, keto banɔ bomɔ dikima lɛpɔ nde: «Jan te ɛ dikima tɔpɛ bomɔ kɛ mɔrɔku kɔ womiya.» ⁸ Banɔ nde: «Yo Eli yɔkwɛ sendi nje kɛ mɛnɛti.» Banɔ nde: «Yo wɛtɛ njombu mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ womiyɛ.» ⁹ Ɛ kumande Herod lɛpɛ nde: «Mi ma pɛsɔ nɔɔnɔ Jan, yɔkɔ ba nda yi mi wokɛ kasi nɛ dɛkɛ kɔ?» Ɛ nyɛ sɔ nje te yi bɛnɛ Yesus.

*Yesus ke nye bomɔ tomay
yitan mɛɖye*

(Mt 14; Mk 6; Jh 6)

¹⁰ Ke botu be tomun ma yɔkwe ké, ε bo yekidyε meyasi hene te yi bo kelma ké nye Yesus. Ε nye bɔ bo beɔ jise nɔ kè ke pulɔ wete dya nde Betsayda. ¹¹ Ko dɛte, bomɔ budyate duwɔ yasi te yi kwanɔnama ké, ε bo beɔgwe nye. Ε nye bɔ bo ne mesosa. Ε nye lɛpe kasi *Kandɔ Njambye nye bo. A sidya sendi mɛkɔn mɛ botu bete be njɔ baka.

¹² Nda yesɔ bɔ ke duwe ké, ε bejেকে kamɔ jɔ yiba kè ke kɛki nye lɛpɔ nye nye nde: «Tiko bomɔ, né bo kwɔ kè ke mɛɖya nè ke melunde mete yi ke pɔku te yi waka nedɔ ké kè sɔ mbey jako nè mɛɖye, keto wuse waka ke konɔr.» ¹³ Ε nye lɛpe nye bo nde: «Wunε ne ηguru wun, wunε nyêki bo mɛɖye.» Ε bo yeɔsa nde: «Wuse ndi ne mampa yitan nè benjanjɔ yiba. Wuse yakama nye bo mɛɖye, ηge be nde, wuse ne ηguru te yi bomɔ mɛɖye yi yaka ηgil te yike hene.» ¹⁴ Bembam ne bembam kumma nda tomay yitan. Ε Yesus lɛpe nye bejেকে bene nde: «Wunε lépi nye bo nde, bo dɔy ne menjɔn, njɔn wete bomɔ kamɔtan.» ¹⁵ Ε bejেকে kele dɛte si didye bomɔ hene. ¹⁶ Ndana, ε Yesus bɔ mampa yinɔri yitan nè benjanjɔ yiba kanje misi kenje kwey nye Njambye wosoko. Ke kɔnɛ,

ε nye nje leke yo nye bejেকে, né bo kè kabi nye bomɔ. ¹⁷ Bomɔ hene dyenama dito. Ε bo nje wesidyε mɛbukwe mete tonje memakɔ kamɔ jɔ yiba.

*Piyer nde, Yesus nye Krist
(Mt 16; Mk 8)*

¹⁸ Wete yesɔ Yesus bɔ ke ηgweta ne Njambye ke wete mbey. Bejেকে bene bɔ womete. Ε nye diyε bo nde: «Bomɔ lépi nde, mi nda?» ¹⁹ Ε bo yeɔsa nde: «Baɔa lépi nde, we Jan te mɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. Baɔa nde, we Eli. Baɔa sendi nde, we wete njombu mɔ punja melɛpi mɛ Njambye ε gwɔ nje womiye kɔ.» ²⁰ Ε Yesus diyε bo nde: «Ke yun ne ηguru wun, wunε lépi nde, mi nda?» Ε Piyer yeɔsa nde: «We *Krist, mɔ te ε jonɔgwe bomɔ ε Njambye njesa kɔ.» ²¹ Ε Yesus lɛpe nye bo nde, kpe, bo tí lépi dɛte nye wete mumɔ na.

Yesus ke lɛpɔ kasi sɔn ne

nè womiya ne

(Mt 16; Mk 8)

²² Ε nye kè mbɔmbu lɛpɔ nde: «Yo gba nde, *Mɔnɔ mumɔ yâkanɔgwe sangwa ne mɛbɔne budyate. Betomba be dya nè bekum be botu be nyena sadaka nye Njambye nè botu be ketina meyasi ta seɔe nye kutudya. Bo ta wo nye, a má nje womiye ke metu yitati.»

²³ Ke kɔnɛ, ε nye lɛpe nye bo hene nde: «Ijge mumɔ kwadyε beɔgwe mi, a tí bon

yotu ne nde, yo yanja na. A sôba kroa ne metu hene benḡwe mi. ²⁴ Keto mumo hene e ta kwadye kambidya ne jonḡwe dyene ko ta dimbidye yo. Yasi wete, yoko e dimbidye jonḡwe dyene keto mbe ko ta be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. ²⁵ Ma nḡe mumo si namo meneti maka hene, nje dimbidye jonḡwe dyene ho bekidye yo, yo má nje kame nye nḡe? ²⁶ Keto nḡe mumo gwe njon jayna mbe ne jayna melépi membe, *Momo Mumo ta gwe sendi njon wene kome nye ta nje ne nyanḡwe meluksa mene ne yi Sangwe ne yi pupuna bejaki be Njambye. ²⁷ Mi ke lepô gbate nye wune nde: Baḡa ke njoka botu bete be diye ndana waka baka ti gwe kine pa beḡe njena *Kando Njambye na.»

Yotu Yesus ke senjo ke nyanḡwe

*mejasi me Njambye
(Mt 17; Mk 9)*

²⁸ Ke Yesus ma si lepô dte, ya nda metu yitan jo yitati ké, e nye bu Piyer ne Jan ne Jak bendô bene bo ke ke to keki, na ke nḡweta ne Njambye. ²⁹ Ke nḡimo te yi nye ba ke nḡweta ne Njambye ké, e mbombu ne senje. E lambô ne yensa be wumnate ne mbon mbon. ³⁰ Bo sém semo, Yesus me ke nye mesimo bene bembam yiba, yo ba Moyisi bene Eli. ³¹ Bo punduma ke nyanḡwe mejasi. Moyisi bene Eli ba

ke lepô nda yi Yesus ta ke no Yerusalem ke sangwa ne son mate ké. ³² Piyer bene benjon bene ba ke nyanḡwe jakô. Ke jakô ma pesiye ke misi man ké, e bo beḡe nyanḡwe mejasi, beḡe Yesus ne bembam yiba be ba ke keki ne baka. ³³ Ke nḡimo te yi bembam baka kandima kwange jise ke keki Yesus ké, e Piyer lepe nye Yesus nde: «Yekele, yo kimote nde, wuse diy waka. Wuse sôm mebala yitati, wo wete, e Moyisi wete, e Eli wete.» Piyer ti be ke duwe yasi te yi nye ba ke lepô ké na.

³⁴ Pinjo te yi nye ba ndi ke lepô dte ké, e wete kulutu nje dimbidye bo. Bejake gwa wo budyate ke nḡimo te yi bo beḡma nde, kulutu ke memiye bo ké. ³⁵ E wete men wule ke moy kulutu lepô nde: «Yoko monmbe yi mi tokuma. Wune wôkunḡwe ne nye.» ³⁶ Ke nḡimo te yi bo wokuma ne men ké, yite Yesus tikama ndi nyepo. Bejake diyma numbu kobô ke poku metu mete yite kine yekidye yasi te yi bo beḡma ké nye mumo na.

*Yesus ke sonḡ beya sisin
ke yotu*

*wete momo mbam
(Mt 17; Mk 9)*

³⁷ Misi pupu e bo piye wule ke to keki, e nyanḡwe nḡil nje sangwa ne Yesus. ³⁸ Diyo ké, e wete mbam lepe ne men ke kwey ke moy nḡil nde: «Yekele, mi ke

ngweta ne we: Kaɲa misi beɲe ne gwanjo wombe, nye kiko. ³⁹ Yiɲa sisiɲ ke diki yembile nye. Ndana ndana ké, a me ke kembidya, sisiɲ te má nambɛ nye, o béɲa, mewuru me ke pundo ke numbu ne pum pum. Yo ti siy nedo na. Ke kɔɲte, yotu ne me hene katinate. ⁴⁰ Mi ngwetama ne bejeke bo nde, bo dúɗya beya sisiɲ te soɲe ke yotu ne, yasi wete, e bo sudye.» ⁴¹ E Yesus yeɲsa lepo nde: «Wune botu bete be ti jáya yasi baka, wune sendi beya bomo, mi ta diyo sine wune kumo ndenen? Mi ta gbiso wune kumo ndenen? Bonjo mono wo nje no waka.» ⁴² Ke ngimo te yi monosike ba ke wuta ne Yesus ké, e beya sisiɲ jale nye bete ke meneti nambɛ nye beyate. E Yesus bama ne beya sisiɲ sidye kon mono enoru kaɲe nye nye sangwe. ⁴³ E bomo hene ngbakima nyaɲgwe deti Njambiyɛ. Ke ngimo te yi bomo hene ba ndi ke kè mbombu yi ngbakima meyasi mete yi Yesus dikima kelo hene ké, e nye lepe nye bejeke bene nde: ⁴⁴ «Wune lɛɲgwe meto kimote ke meɛpi mete yi mi ta lepo nye wune ndana ké. Bo ta bu *Mono mumo nye bomo.» ⁴⁵ Ko beko dete, bejeke ti woke to lepi te na. Yo ba sodyate ne bo, ma bo nje biye to te. Bo gwa wo diyna ne lepi te.

Nda kwa beso?
(Lk 22; Mt 18; Mk 9)

⁴⁶ Yinori yiɲa metando dyaɲma ke njoka yan yi duwe mo te e kwaɲma beso ko. ⁴⁷ Yesus duwa yasi te yi bo ba ke take ke moy metemo man ké, e nye bu wete gbela monosike tembidye ke keki ne ⁴⁸ lepo nye bo nde: «Mumo hene e bu monosike nda yoko kimote keto mbe, a bon mi kimote. Mo te e bu mi kimote, a bon Mo te e tomma mi ko. Dete, ke njoka yun hene, yoko e bu yotu ne nda njena mumo, yo nye kwa beso.»

⁴⁹ E Jan lepe nde: «Yekele, wuse beɲma wete mbam ke soɲe beya mesisiɲ ke yotu bomo ne dino dyo, e wuse gaye nye, keto a yeti ke njon su na.» ⁵⁰ E Yesus lepe nye nye nde: «Wune ti gaye nye na, keto nge mumo ti lu dyambi sunɲwe ne wune, a ke kon yun.»

⁵¹ Ke metu mete yi Yesus ta yokwe kè no dyobo ké ma si wuta, e nye pese ke temo ne nde, a ke kè Yerusalem. ⁵² E nye tome bomo kenje mbombu. E bo kwa kumo ke wete dya botu be Samari diy kobile mbey tike nye. ⁵³ Yasi wete, bomo be dya te ti bu nye ne mesosa na, keto bo beɲma nde, a kèn ke Yerusalem. ⁵⁴ Ke bejeke bene Jak bene Jan ma beɲe dete ké, e bo lepe nde: «Nyaɲgwe Kumande, we kwadyikwe nde, wuse lepi nde, dite pikwe ke kwey nje girise bo?» ⁵⁵ E nye

yeŋsa beŋe bo bame bo lepo nde: «Wune yeti ke duwe kwalo sisin te yi dya ke yotu yun ké na. ⁵⁶ Keto *Mono mumo ti ma njáki nde, né bomo yambile na. Yasi wete, a njáki nje jonŋwe bomo.» Ke konŋe, e bo kwa kè ke wete dya.

Kasi beŋgwa Yesus
(Lk 14; Mt 8)

⁵⁷ Ke ngimo te yi bo ba ke nje ké, e wete mumo lepe nde: «Mi ke kwadye beŋgwe we ke mbey hene kome we ta kè ké.» ⁵⁸ E Yesus yeŋsa nye nye nde: «Betonŋo ne menjambi man, benon sendi ne metu man. Yasi wete, *Mono mumo kine mbey te yi nye yakama bokwe to ne kete na.» ⁵⁹ E nye nje lepo nye wete mumo nde: «Beŋgwe mi.» E nye yeŋsa nde: «Nyanŋwe Kumande, tiko, né mi pa kè pumbu sanmbé.» ⁶⁰ E Yesus yeŋsa nde: «Tiko, né bemuŋ pumbu bemuŋ ban. Kwanŋo yo kè pele kasi *Kando Njambiye.» ⁶¹ E wete nje lepo ne nde: «Nyanŋwe Kumande, mi ke kwadye beŋgwe we, yasi wete, tiko, né mi pa kè jana ne botu bembé.» ⁶² E nye yeŋsa nye nye nde: «Iŋge mumo nye bo ke putika ngwan nje beŋe njime, mo te ti yaka kelo yaŋa ke Kando Njambiye na.»

10

Yesus ke tomɔ bejeki bene kamotan jo

kaba kenje kè lepina
Kimɔ Tom

¹ Ke konŋe, e Kumande Yesus tɔke baŋa bejeki kamotan jo kaba tomɔ bo mbombu yiŋa yiŋa kenje ke medya hene nè membey hene kome nye ne nguru wene kwadya kè ké. ² E nye lepe nye bo nde: «Budya nyambi ma deto ke ngwan, yasi wete, botu be mesay ti buyo na. Dete, wune ngwɛtanŋwe ne sa ngwan nde, a kɛnjikwe botu be mesay, né bo kè wesidye nyambi ne. ³ Wune kwán, wune dúkwe nde, mi ke tomɔ wune kenje nda bono besam ke njoka beŋgwey. ⁴ Wune tí bon ko kobiye moni na ko gbela kobiye na ko menakala na. Wune tí tema ke nje yí pa nyeno mumo na. ⁵ Tu hene te yi wune ta nyiŋe kete, wune kánda lepo nde: «Tete bɛki ne botu be tu.» ⁶ Nge wete te mumo be ke tu te, tete yi wune lepima no ké ta diyɔ pele nye. Nge yo ti be dete na, yo má yɔkwe nje ndi ke yun. ⁷ Wune diy ndi ke tu te. Wune dyáki, nè wune hɔbiya yasi te yi bo ta nye wune ké, keto mo mesay yákanŋwe dye nduku mesay mene. Wune tí ken metu ne metu na. ⁸ Nge wune dya ke yiŋa dya, nge bomɔ bu wune kimote, nè wune dyáki yasi te yi bo ta nye wune ké. ⁹ Wune sídyikwe mekon me botu be dya te, nè wune lêpi nye bo nde: «*Kando

Njambiyε ma wuta.»¹⁰ Dya hεnε te yi wunε ta kumɔ ketε, nge bomɔ ti bu wunε kimɔte na, nε wunε kēndi ke membey hεnε ke moy dya lepɔ nde:¹¹ «Wuse ke kutɔ ngbutu dya dyun yi ka ke mekol musu ké kenje ke to yun yí tedye wunε nde, wunε kelma beyate. Yasi wete, wunε dúkwe nde, Kandɔ Njambiyε ma wuta.»¹² Mi ke lepɔ nye wunε nde: Kome yesɔ pesina jɔsi ta dya ké, pesina jɔsi dya te ta lan detɔ kwɔ yi *Sɔdɔm.

¹³ «Wunε botu be Korasin, mebɔne ta balɔ ke to yun! Wunε botu be Betsayda, mebɔne ta balɔ ke to yun! Keto má beki nde, nyangwe mekele mete yi kelnama ke medya mun ké ma kelnangwe ke Tir nε Sidɔn, ma botu bete yensama temɔ njombu yaɲa, leɲε mesanduku kutudye mesu me dite ke yotu.¹⁴ Dete, ke yesɔ pesina jɔsi, pesina jɔsi te yun ta lan detɔ kwɔ yi Tir nε Sidɔn.¹⁵ Ma wunε botu be Kapernawum, 'wunε táka ka nde, bo ta bendidye wunε kumɔ ke kwey? Bo ta kpalo pidye wunε kumɔ ke dya bemun!»

¹⁶ E Yesus nje lepɔ nye bejεke benε nde: «Mɔ woke men yun, a wóku men mbe. Sendi, yɔko ε seɲε wunε, a séɲa mi. Mɔ te ε seɲε mi, a séɲa Mɔ te ε tomma mi kɔ.»

¹⁷ Bejεke baka kamɔtan jo kaba yɔkwɔ nε mesosa nje lepɔ nde: «Nyangwe Ku-

mande, ko beya mesisiɲ ke wokuna nε wuse ke ngimo te yi wuse ke lepina nye bo nε dino dya ké.»¹⁸ E Yesus lepe nye bo nde: «Mi beɲma *Satan ke wule dyaobo balɔ ke meneti nda yesi mbiyo.¹⁹ Wunε dúkwe nde, mi ma nye wunε deti te yi nate benyɔɲε nε beled bu deti te yi lanɲa deti *Mɔ pendo wun. Sendi, kine yaɲa yakama kelɔ wunε na.²⁰ Ko beko dete, wunε tí sosangwe keto beya mesisiɲ ke wokuna nε wunε na. Yasi wete, wunε sɔsangwe, keto medino mun me ketinate ke dyaobo.»

²¹ Ke kiya ngimɔ te ε Kimɔ Sisiɲ kele nde, Yesus sɔsangwe budyate. E nye lepe nde: «Mi ke lukse we Da, Kumande dyaobo nε meneti, keto we sɔdya meyasi mete nε botu be dyanɔ, sɔdye sendi nε botu be duwɔ yasi, kpalo nje punje yo nye gbela bonosike. I Da, mi ke lukse we, keto we kwadya nde, meyasi kwâɲnangwe dete.²² Saɲmbe nya mi meyasi hεnε. Mumɔ wete nε wete yeti ke duwe *Mɔnɔ na, soɲε ndi Da. Sendi, mumɔ wete nε wete yeti ke duwe Da na, soɲε ndi Mɔnɔ nε mɔ te yi Mɔnɔ kwadye punje yo nye nye kɔ.»²³ E Yesus yensã beɲε bejεke lepɔ nye bo bepɔ nde: «Wunε nε mesosa, keto ndana misi mun ke beɲε nyangwe meyasi mete yi wunε beɲε ké.²⁴ Mi ke lepɔ

gbate nye wune nde, botu be punja melepi me Njambiyε nε bekumande kwadya beje nyanḡwe meyasi mete yi wune beje ké, ma bo ũ beje yo na. Bo kwadya wokɔ nyanḡwe meyasi mete yi wune woke ké, ma bo ũ woke yo na.»

Kano ke kasi wete kimo mo Samari

²⁵ Ndana, ε wete nyanḡwe mo duwā membonga teme diye Yesus diyan yí bofe ne nye. A diyma nye nde: «Yekele, mi kél nan, né mi be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo?» ²⁶ E Yesus yeḡsa nye nye nde: «Yo ketinate ne nḡe ke mekana me membonga te yi Moysi ketima ké? We tól ne nḡe ke moyte?» ²⁷ E nye yeḡsa nde: «*«Kwadyikwe Baba Mboko te Njambiyε wo ne temo yo hene nε sisin yo hene nε deti yo hene nε dyanɔ dyo hene, kwadye sendi monɔnda yi we kwadye ne yotu yo ké.»*» ²⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «We yeḡsama kimote, kelɔ dete, né we be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo.» ²⁹ Yí tedye nde, diyan ne ne nḡben, ε nye nje diye Yesus nde: «Maḡmbe ba nda?»

³⁰ E Yesus kε mbombu lepo nde: «Wete mumo wulma Yerusalem yí kε ke Yeriko. Kumɔ ke nje, ε nye sanḡwa ne botu be gubo. E bo si sukɔ meyasi mene mende nye beyate tiko nye ke nje soḡ si kwā. ³¹ Ke kiya nḡimo te yite wete mo nyena

sadaka nye Njambiyε bā ke nje sendi ke kiya nje te. Ke nye ma semo mbam enoru ké, ε nye konje nye kwā ne nan. ³² Wete mo kandɔ *Levi kelma sendi dete. Ke nye ma kendo kumo womete semo mbam enoru ké, ε nye konje nye kwā ne nan. ³³ Wete jḡḡwe, mo Samari bā ke kε kendi ne. A kendima dya ke keki mbam enoru. Ke nye ma semo nye ké, ε nḡwete ne biye nye. ³⁴ E nye jise kε ke keki ne biye nye kumbe mutɔ nε menjam ke mepen mene si woto yo. Ke konje, ε nye bu nye bendidye ke to tofu wene kwā ne nye kε no ke tu bejḡḡwe bakidye nye. ³⁵ Misi pupε ε nye bu sule yiba nye mo te ε diye ne tu bejḡḡwe ko lepo nye nye nde: «*Bakidya mbam ko kimote. Moni hene te yi we ta kwanɔdye ke to te yike, mi ta yokidye yo nye we kome mi ta yokwe ké.*»

³⁶ E Yesus nje diye nyanḡwe mo duwā membonga ko nde: «Ke njoka botu baka betati, yo nda kelma nda nye maḡ ne mbam te yi botu be gubo mendima ko?» ³⁷ E nye yeḡsa nde: «Yo yokɔ ε kelma nḡikwa ne nye ko.» E Yesus nje lepo nye nye nde: «Kwanḡo, nε we kél sendi dete.»

Marta bene Mariya ke bu Yesus

ne mesosa

³⁸ Ke nḡimo te yi Yesus bene bejεke bene bā ke

kendi ké, ε nye kume ke wete dya. Ε wete nyari nde Marta bu nye ne mesosa ke tu dyene. ³⁹ Marta ba ne wete man wene nde Mariya. Mariya nja diyɔ metidye ke keki mekol me Kumande Yesus yi woko melepi mene. ⁴⁰ Yasi wete, Marta ba ne temo ke kelna budya mesay. Ε nye nje ke keki Yesus lepɔ nde: «Nyangwe Kumande, 'we beta kimote nde, manmbe tiki mi nyepo ke kelna mesay? Lepɔ nye nye nde, a kama mi.» ⁴¹ Ε Kumande Yesus yensa nye nye nde: «Marta, Marta, we ke gwe kan njangwe yotu keto budya mekele! ⁴² Yo ndi ne yasi wete yi bomo yakangwe kelo! Mariya tokuma kimo ngabiye te yi mumo ti yaka soɲe ke bo ne na!»

11

Yesus ke tedye bejeki bene

*mɛngweta
(Mt 6)*

¹ Wete yeso Yesus ba ke ngweta ne Njambiye ke wete mbeɣ. Ke nye ma si ngweta ké, ε wete jeki wene lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, tedya wuse nda yi wuse yakama ngweta ne Njambiye, nda Jan te mo topuna bomo ke moroku tedya sendi bejeki bene ké.» ² Ε Yesus lepe nye bo nde: «Ige wune ngweta ne Njambiye, wune lɛpi deke:

«Sanɲu, kelo nde, bomo bono dino dyo kiyɔ.

Inja namo mboko.

³ Nyeko wuse medye mete yi ta yaka ne wuse ke yeso te ε muka.

⁴ Tiko wuse ne ngwete ke beya yasi te yi wuse kele ké, keto wuse sendi ke tiko bomo hene be kele beya yasi ne wuse.

We ti jaya nde, wuse sangwangwe ne mebobilan na.» »

⁵ Yesus ka mbombu lepɔ nye bo nde: «He pan bobo lepɔ nde: Wete mumo ke njoka yun ken ne bembe tu ke yi so wene lepɔ nye nye nde: «Manmbe, nyeko mi pilo mampa yitati, ⁶ keto wete so mbe dyanma ke yembe wule kendi. Yasi te yi mi ta nye nye dye yeti.»

⁷ So ma nje diyɔ ke moy tu yensa nde: «We ti njangwe mi na, mi ma ndadye numey, sine bono bembe me ke metinengwe, mi ti yaka teme ke nye we mampa na.» »

⁸ Ε Yesus nje lepɔ nde: «Mi ke lepɔ gbate nye wune nde: Ko a ti teme bu yo nye nye, keto nye so wene na, a ta teme ke nye nye yasi hene te yi nye kwadye ké, keto a jombuma ne tin. ⁹ Dete, mi ke lepɔ nye wune nde: Wune jombu yasi, dete bo ta nye wune. Wune san, dete wune ta dolo. Wune dungwe numey, dete bo ta bute nye wune. ¹⁰ Keto bo nyeki yasi nye mumo hene ε jombe ko. Yoko ε sa, a ke

dolo. Yoko e dɔngwe numey, bo ke bute nye nye. ¹¹ We sangwe ne mono, nge mono wo jombe mampa, 'we má nje nye nye kil kusu? Nge nye jombe njanjo, 'we má nje nye nye nyonje? ¹² Ho nde, nge nye jombe ki kufe, 'we má nje nye nye lel? ¹³ Nge be nde, ko botu be nyalɔ nda wune ke duwe nyena bono bun kimɔ meyasi, 'sungwa ne Sangwe wun te e diyɛ ke dyobo ko? 'A ta diyɔ ka kine nye Kimɔ Sisiɔ nye botu bete be diyɛ nye baka?»

Kasi lepina lepi gbutu sungwe

*ne Kimɔ Sisiɔ
(Mt 12; Mk 3)*

¹⁴ Wete yeso Yesus ba ke soɔe wete beya sisiɔ ke yotu wete mumɔ. Beya sisiɔ te dikima kelɔ nde, mumɔ ti tapitaɔngwe na. Ke beya sisiɔ ma si pundɔ duwe ke yotu ne ké, e mbam ko kande ndapi. E ngil botu bete be ba womete baka ngbakima. ¹⁵ Ko beko dete, baɔa bomɔ ke njoka te nja lepo nde: «A soɔa beya mesisiɔ ne deti te yi *Kum beya mesisiɔ te yi bo jeba nde *Belsebul ko.» ¹⁶ Yi bofe ne Yesus, e baɔa bomɔ ke njokate diyɛ nye nde, a tedya bo wete meyekambiye te yi wule ke dyobo ké, né bo beɔ. ¹⁷ Yasi wete, Yesus duwa metake man. E nye lepe nye bo nde: «Ige kiya kando wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo ta yangile kando te, yo má giro. Sendi,

nge bomɔ be kiya tu wete baka ke bembe lu dyambi tande yan, bo má wanja. ¹⁸ Nge be nde, *Satan ke lu dyambi sungwe ne yotu ne ne nguru wene, 'kando dyene má nje ké mbombu nan? Keto wune ke lepo nde, mi soɔa beya mesisiɔ ne deti Belsebul. ¹⁹ Nge be nde, mi soɔa mbe beya mesisiɔ ne deti Belsebul, bomɔ bun soɔa yan bo ne deti te yi nda? Dete, yo bo ne nguru wan ta jose wune nemono. ²⁰ Ma nge be nde, mi soɔa beya mesisiɔ ne deti Njambiye, yite tedya nde, *Kando Njambiye me ke njoka yun. ²¹ Nge wete ngabolo mbam be ne meko me dyambi ke bo bakidye ne tu dyene, kusuku ne kine kaɔ na. ²² Yasi wete, nge wete mo te e ne deti kwa nye ko dyɔ namo nye, mo te má si soɔe mejole me dyambi mete yi sa tu ba tiko temo kete ké hene ke mebo mene. Mo te má nje kabo kusuku sa tu yi nye ma namo ké. ²³ Nge mumo ti be ke koɔ mbe na, mo te ke lu dyambi ne mi. Sendi, nge mumo ti kwadye wesidye yasi sine nye na, mo te ke wanjo.

²⁴ «Ige beya sisiɔ punde duwe ke yotu mumɔ, a kwan wowo ne mekoɔgor yi sa mbey mewedya. Nge nye ti dole ké, a má lepo nde: «Mi ta yokwe ne koko ké ke tu dyembe kome mi wulma ké.» ²⁵ A yokwe nje dolo nde, bo ma wombile tu ne ngesese si kombile yo. ²⁶ Nge nye seme

defe ké, a kwá kè bụ sendi banya hakambe beya mesisin yitan jò yiba be ne deti kwá nye baka. Ɔ béña, bene bo hene ma dya nyine tų biye dya womete. Dete, teri mō te má nje be ndana beyate kwá yi mbombu.» ²⁷ Yesus bā ndi ke lepina defe ké, ε wete nyari diyē ke moy ngil lepō nye nye ne men ke kwey nde: «Nya te ε sobuma we ke moy ne, nye sendi we beri kō ne mesosa.» ²⁸ Ɛ Yesus yensa nde: «Bomō be woke melepi me Njambiyē, bakidye sendi yo baka ne mesosa budfyate.»

Befarisē ke diyē yina meyekambiyē
(Mt 12)

²⁹ Bomō bā ke wesidya ne ngil ke kēki Yesus. Ɛ nye bute numbu lepō nde: «Beya botu be ngimō te yōkō ke diyē yina meyekambiyē. Yasi wete, bo tí tedye bo yina meyekambiyē na, ndi yike yi ma dyan Yonas ké. ³⁰ Nda yasi te yi kelma Yonas bā meyekambiyē ke yi botu be Ninive, defe sendi, yasi te yi ta kelō *Mōnō mumō ké ta be meyekambiyē ke yi botu be ngimō te yōkō. ³¹ Dyobō Njambiyē ta pesō josi ké, nya te ε bā kumande ke meneti me njembō kō ta teme ke mbombu botu be ngimō te yōkō pesō lepi yan, tedye bo nde, bo balma lepi, kēto a temma londunate ke njena meneti nje wokō melepi me Salomōn te yi bā tondunate

ne dyanō ké. Ndana waka, mō te ε kwanma Salomōn kō kete. ³² Dyobō Njambiyē ta pesō josi ké, botu be Ninive ta teme ke mbombu botu be ngimō te yōkō pesō lepi yan tedye bo nde, bo balma lepi, kēto bo, botu be Ninive yensama yan temō komē Yonas pelma yasi te yi Njambiyē lepima nye bo ké. Ndana waka, mō te ε kwanma Yonas kō kete.»

Kanō ke kasi lambo
(Mk 4; Lk 8)

³³ Ɛ Yesus kè mbombu lepō nde: «Mumō ti kwénja lambo kè sodye ho kè tiko ke moy mbe na. Yasi wete, bo bóñ kase ke to tebel, né bomō hene be nyine tų baka beñ mejasi mete. ³⁴ Misi mō, yo nda lambo ke yotu yō. Piñō te yi misi mō beñna kimōte, yotu yō hene ke moy mejasi. Yasi wete, ke ngimō te yi misi mō ti béñna kimōte, yotu yō ke moy yitil. ³⁵ Nemba kimōte, simande meyasi mete yi we kele ké, yo yitil. ³⁶ Dete, nge yotu yō hene be ke moy mejasi kine yina mbey ke yitil na, yite mejasi sangwa yotu yō hene nda yi lambo pane nō tikō ne we ke mejasi ké.»

Yesus ke ndeye Befarisē nē nyanḡwe

botu be duwā membonga
(Mt 23)

³⁷ Ke ngimō te yi Yesus bā ndi ke lepina ké, ε wete mō *Farisē jeba nye nde, a kēn kè dyanā ke tų dyene.

Ɛ Yesus nyiŋe tɔ kɛ ɔiyɔ, na ɔyena. ³⁸ Mɔ Farisɛ ŋgbakimama yɔ beŋe nde, Yesus ke kwadɔye ɔyena kine pa weye bo na. ³⁹ Ɛ Kumande Yesus lepe nye nye nde: «Wune Befarisɛ, wune wɛya ndi kɔŋ pelɔ nɛ kɔŋ pan, yasi wete, temɔ yun tondunate ne yesidɔye gubɔ nɛ beya mekele. ⁴⁰ Wune belem, kiya mɔ te ɛ wɔmma kɔŋ te kɔ, 'yeti ndi nye wɔme mɔy te na? ⁴¹ Yasi wete, wune yakanɔwe kabɔ meyasi mete yi ɔiyɛ ke mɔyte kɛ nye buka bomɔ. Komete, meyasi mun hene ta be pupunate ke mbombu Njambiye.

⁴² «Wune *Befarisɛ, meɔne ta balɔ ke to yun! Keto ke gbela membunɔ me likɔ nde *mant nɛ *ru nɛ kwalɔ yiŋa menyiŋo hene, wune ke bu yasi hene ke njokate bake ke menɔabiye kamɔ kamɔ, bu kwalɔ ngabiye te wete wete nye Njambiye. Yasi wete, ke pesina josi ne ngben nɛ ke kwadɔya Njambiye, wune ke tiko yite. Ma yo yite yi wune yakanɔwe kelɔ kine tiko kelna bukwe meyasi mete yiri na.

⁴³ «Wune *Befarisɛ, meɔne ta balɔ ke to yun! Keto wune kwadɔyikwe ɔiyɔ ndi ke bosa metan ke membanɔ mewesidɔya me Beyuden. Wune kwadɔyikwe sendi nde, bomɔ kɛ nyenɔ wune ke membey kome bomɔ ɔiki wesidɔya kɛ.

⁴⁴ Meɔne ta balɔ ke to yun! Keto wune nda meɔnɔnɔn mete yi be ɔɔɔyate, bomɔ ke kwɔ ke to te kine duwe na.»

⁴⁵ Ɛ wete nyanɔwe mɔ duwɔ membonɔga ɛ ba ke njoka besɔ kɔ lepe nye Yesus nde: «Yekele, yi we lepe dete kɛ, we ke toyɛ sendi wuse.» ⁴⁶ Ɛ Yesus yeŋsa nde: «Wune nyanɔwe botu be duwɔ membonɔga, meɔne ta balɔ ke to yun! Keto wune ke sobidɔye bomɔ nyanɔwe ɔitina memapi, yasi wete, wune ne nguru wun yeti ke sambile nyey bo yun wete kpoke ne yo na. ⁴⁷ Meɔne ta balɔ keto yun! Keto wune ke kobile wɔmɔ meɔnɔnɔn me botu be punja melepi me Njambiye, yo besanɔwe bun wo bo. ⁴⁸ Dete, wune ke tedɔye nde, besanɔwe bun ne kale. Sendi, wune ke jaye mekele man. Keto bo, bo woma botu be punja melepi me Njambiye, ma yo wune ke nje kobile wɔmɔ meɔnɔnɔn man. ⁴⁹ Dete, Njambiye te yoko ɛ duwe meyasi kɔ lepima nde: «Mi ta tomɔ botu be punja melepi membe nɛ botu be tomun. Bo ta wo banɔ ke njokate, tedɔye banɔ meɔne.» ⁵⁰ Dete, mi ta diyɛ mekiyɔ me botu be punja melepi membe hene yi nyanjama kɛ ke meɔ me botu be ngimɔ te yoko. Mi ta diyɛ mekiyɔ mete kande ke yesɔ te yi mboko kusunama nɔ, ⁵¹ kande ke mekiyɔ me Abel kumɔ ke mekiyɔ me Sakari te yi bo woma ke

njoka mbey nyena sadaka nye Njambiyε nè mbanjo Njambiyε ko. Gbate, mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Njambiyε ta diyε mekiyɔ man ke mebɔ me botu be ηgimɔ te yɔkɔ.

⁵² «Wunε nyangwe botu be duwɔ membonga, mebɔne ta balɔ ke to yun! Kεto wunε petima nje nde, bomɔ tɪ dukwe meyasi na. Wunε ne ηguru wun tɪ kendε ke nje te na, wunε kpalma petɔ botu bete be kwadya kendɔ ke nje te baka.»

⁵³ Ke Yesus ma pundo ke tu mɔ *Farisε te kε, ε Befarisε nè botu be ketina meyasi kande jeliya ne beyate diyε nye budya mediyɔn ⁵⁴ yɪ lεbiye ne nye, simande yiya beya lepi ta pundo ke numbu ne.

12

¹ Ke ηgimɔ te yite bomɔ wesidyama betomay betomay nda bo ta natina. Ε Yesus pa kande lepina nye bejεke bene, a lepima nde: «Wunε dɪy ne sɔsɔ ne ηgɔ *Befarisε. Ngɔ te, yo likisi te yi bo nɔ kε. ² Yasi hene te yi dɪye ke sɔ kε ta pundo puyε. Sendi, yasi hene te yi dɪye sɔdyate, bomɔ ta duwe yo. ³ Yasi hene te yi wunε ta lepɔ ke moy yitil ne tu, bo ta woko yo ke puyε ne yesɔ. Sendi, yasi te yi wunε ta lakidya lakidyangwe ke metɔ ke metɔngari, yo ta pelna ke metosiyɔ ne gbololo. ⁴ Wunε besɔ bembε, mi lεpi nye

wunε nde: Wunε tɪ kambi botu bete be yakama wo membundo kine be ne deti te yi nje kelo yiya yaɔa ke kɔntε na. ⁵ Mi ta lepɔ mɔ te yi wunε yɔkangwe kambɔ ko. Wunε kambi mɔ te ε ne deti te yi kenje mɔ te yi nye si wo kɔ ke dɪte te yi ti dɪm kε. Mi ke kombile lepɔ nye wunε nde: Wunε kambi mɔ te mbete. ⁶ Benɔn nda bengiri, 'bo ti dyangwe ka bo yitan sisi yiba na? Ko dete, Njambiyε ke duwe bo hene. ⁷ Yasi wete, ke be wunε, ko nyiɔ to yun, Njambiyε ke duwe buyɔte. Wunε tɪ kambi yaɔa na, wunε sulnate ke misi me Njambiyε kwɔ budya bengiri.

⁸ «Mi ke lepɔ nye wunε nde: Mumɔ hene te ε jaye mi ke mbombu bomɔ, mi *Mɔnɔ mumɔ ta jaye sendi nye ke mbombu bejaki be Njambiyε. ⁹ Yasi wete, mumɔ hene ε senje mi ke mbombu bomɔ, mi Mɔnɔ mumɔ ta senje sendi nye ke mbombu bejaki be Njambiyε.

¹⁰ «Mumɔ hene ε lepe yiya beya yasi sunge ne Mɔnɔ mumɔ, Njambiyε ta tiko nye ne ηgwete. Yasi wete, mumɔ hene ε lepe lepi gbutu sunge ne Kimɔ Sisiɔ, ko Njambiyε tɪ tiko nye ne ηgwete na.

¹¹ «Kome bo ta bu wunε kε nɔ ke mēmbanjɔ mēwesidyā me Beyuden, kε nɔ ke mbombu botu be pesina jɔsi, ho kε nɔ kε mbombu bekum,

wunε tî gwaki kaŋ ke yasi te yi wunε ta yeŋsa, ho gwe kaŋ ke yasi te yi wunε ta lepɔ ké na. ¹² Keto Kimɔ Sisinj ta tedye wunε yasi te yi wunε ta lepɔ ké ke kiya mbey.»

Kano wete mo kusuku ε bo

kinε dyanɔ na

¹³ Ke kɔŋte, ε wete mumɔ dīye ke moy ngil lepɔ nye Yesus nde: «Yekele, lepɔ nye maŋmbe nde, sine nye kâbidyanɔwε kusuku te yi saŋsu tikima ne wuse ké.» ¹⁴ ε Yesus yeŋsa nye nde: «Mbam, nda tike mi mo pesina josi yun ho mo kabina kusuku yun nye wunε?» ¹⁵ ε Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Wunε dīy ne sɔsɔ. Wunε tî beki ne njanj sumba na, keto budya kusuku te yi mumɔ yakama be no ké ti yaka nye nye jonɔwε na.»

¹⁶ ε nye nje yekidyε wete kano nye bo lepɔ nde: «Wete mo kusuku woma budya nyambi ke meŋgwanj mene. ¹⁷ ε nye takina ke moy temɔ ne lepɔ nde: «Mi ta kelo nan, keto mi yeti se ne mbey te yi bakidyε nyambi mbe kete na.» ¹⁸ ε nye lepε nde: «Ndana mi duwɔ nda yi mi ta kelo ké. Mi ta si yanɔgile mendam membe nje sumɔ menyanɔwε mete kwɔ yi mbɔmbu. Mi ta wesidyε nyambi mbe nè kusuku mbe hene nye ke moyte, ¹⁹ má nje lepɔ ke kɔŋte nye temɔ mbe nde: Temɔ mbe, wε ne budya

kusuku ke kom yi yaka budya mesew! Wedyanɔwε, dyenanɔwε, dyako menjam, nè wε kêbi jonɔwε dyɔ!» ²⁰ Yasi wete, ε Njambiyε lepε nye nye nde: «Wε lem, ke tu kɔ muka mi ta bu sisinj yɔ! Ma meyasi hene te yi wε wesidyε ké ta wokuna ne nda?» ²¹ Yo dete sendi ke yi mumɔ hene ε wesidyε kusuku ndi yene nyepɔ, yasi wete, nye gbelate ke misi me Njambiyε.»

²² ε Yesus nje lepɔ ke kɔŋte nye bejεke bene nde: «Dete, mi ke lepɔ nye wunε nde: Wunε tî gwaki kaŋ ke jonɔwε dyun ke kasi medye, ho gwe kaŋ yotu yun ke kasi melenɔwε na, ²³ keto jonɔwε kwɔ medye, yotu kwɔ melambo. ²⁴ Wunε bēna benɔn. Bo ti bēki mbeki na, bo yeti ke soŋe yiŋa nyambi ke ngwanj na, bo kinε talɔ ho ndam na. Ko beko dete, Njambiyε ke nye bo medye. Wúne benɔn yeti wete na, wunε kwɔ bo metu gɔmay ke misi me Njambiyε. ²⁵ Mo te nda ke njoka yun yakama sewdyε metu me jonɔwε dyene ne mbet keto gwena kaŋ te yi nye no ké? ²⁶ Nge be nde, wunε yeti ne deti te yi kelo monɔ yanɔ dete na, 'ma ne njáki gwe kaŋ ke meyasi mete yiri keto nge? ²⁷ Wunε bēna nda yi membunɔ ju no ké. Membunɔ yeti ke kelo yiŋa mesay ho sa melambo na. Ko beko dete, mi ke lepɔ nye wunε nde: Ko kumande

Salomɔŋ nɛ nyanɔŋwɛ ɔiyɔ meluksa mɛnɛ tĩ lɛŋɛ yinɔ kpasa kimɔ lambɔ nda njam membunɔ maka wɛtɛ nɛ wɛtɛ na. ²⁸ Ma wunɛ botu betɛ bɛ tikɛ temɔ nɛ mbɛt kɛ yi Njambiyɛ baka, ŋgɛ Njambiyɛ nyɛ kimɔ njam nyɛ membunɔ mɛtɛ yi likɔ yi ɔiyɛ ndi muka, nɛmɛnɔ bo boŋma betɛ kɛ ɔitɛ kɛ, 'sunɔŋwa nɛ wunɛ? 'A ta ɔiyɔ ka kinɛ lɛnɛ wunɛ lambɔ na? ²⁹ Wunɛ tĩ tiki ndi temɔ kɛ saŋna yasi tɛ yi wunɛ ta ɔyɛ ho yasi tɛ yi wunɛ ta hɔbiyɛ na. ³⁰ Ketɔ yo mɛkandɔ mɛ botu betɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka sɔ mɛyasi mɛtɛ yinɔri hɛnɛ. Yasi wɛtɛ, Saŋɔŋwɛ wun duwɔ ndɛ, wunɛ yâkanɔŋwɛ bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ kɛ jonɔŋwɛ ɔyun. ³¹ Wunɛ kânda ɔɔsɔ *Kandɔ tɛ yi Njambiyɛ, ɔitɛ a má nɛ dokidɔyɛ mɛyasi mɛtɛ yiri kɛ to tɛ nyɛ wunɛ. ³² Wunɛ mɔnɔ kuru besam, wunɛ tĩ gwaki wɔ na, ketɔ Saŋɔŋwɛ wun bɛŋma kimɔtɛ yí kanɛ Kandɔ ɔyɛnɛ nyɛ wunɛ. ³³ Wunɛ ɔyânɔŋwɛ mɛkusuku mun bɔ mɔni tɛ nyɛ buka bomɔ. Wunɛ fúl mɛkobiyɛ mɛ bakidɔya mɔni yi tĩ butɔ kɛ, nɛ wunɛ kóm mɛkusuku mun kɛ kwey kɔmɛ Njambiyɛ ɔiyɛ kɛ. Kusuku tɛ tí yambile na. Mate mɔ gubɔ tí wuta kɛ kekite na. Benya tí ɔyɛ yo na, ³⁴ ketɔ kɛ mbɛy tɛ yi kusuku yun ɔiyɛ ketɛ, temɔ yun ta bɛ sendi womɛtɛ.»

Wuse kômsanɔŋwɛ mɛtu hɛnɛ

³⁵ E Yesus kɛ mbombu lɛpɔ ndɛ: «Wunɛ kômsanɔŋwɛ susulɛ mɔy jeliyɛ. Mɛlambo mun ɔiy kwenjate. ³⁶ Wunɛ bɛki nda botu bɛ mɛsay betɛ bɛ ladɔyɛ masa wan kɔmɛ nyɛ ta yɔkwɛ kɛ jesɔ gwaki kɛ. Dɛtɛ, bo ta butɛ numɛy nɛdɔ nyɛ nyɛ kɔmɛ nyɛ ta ɔyɔ ɔunɔŋwɛ numɛy kɛ. ³⁷ Botu bɛ mɛsay tɛ bɛtɛ nɛ mɛsɔsa kɔmɛ masa wan ta yɔkwɛ dolɔ bo kɛ mɛjɛmsidɔyɛ kɛ. Gbakasi yi mi lɛpɛ nyɛ wunɛ kɛ: A ta kɔmsa susulɛ mɔy jeliyɛ, a má jɛba bo, nɛ bo nɛ ɔiy mɛtidɔyɛ ɔyɛna. Nyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ ta bɔ mɛɔyɛ nɛ mɛyasi hɛnɛ nɛ tikɔ kɛ nji mɛkol man. ³⁸ Kɛ nyɛ ɔyɔ kɛ bɛmbɛ tu ho kɛ numbu ŋgimɔ dolɔ bo kɛ mɛjɛmsidɔyɛ, botu bɛ mɛsay tɛ bɛtɛ nɛ mɛsɔsa. ³⁹ Wunɛ dúkwɛ gba ndɛ: Sa tɔ má dukwɛ ŋgimɔ tɛ yi mɔ gubɔ nɛ nɔ kɛ, ma nyɛ kɛ pɛmɔ yasi, kambɔ mɔ gubɔ mɛ nɛ leke tɔ nyinɛ gubɔ mɛyasi. ⁴⁰ Dɛtɛ, wunɛ sendi, wunɛ kômsanɔŋwɛ, ketɔ *Mɔnɔ mumɔ ta nɛ kɛ ŋgimɔ tɛ yi wunɛ tĩ bɛ kɛ takɛ ndɛ, a ta nɛ ketɛ kɛ na.»

Kasi kimɔ mɔ mɛsay nɛ

*bɛya mɔ mɛsay
(Mt 24)*

⁴¹ E Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ ndɛ: «Nyanɔŋwɛ Kumandɛ, 'wɛ nyéki kanɔ tɛ yikɛ nyɛ wusɛ, ho wɛ nyéki ketɔ bomɔ

hene?» ⁴² Ε Νyanḡwe Ku-
mande yeḡsa nde: «Yo nda
kimɔ mɔ bakidya meyasi?
Yo yɔkɔ ε ne sɔsɔ yi masa
wene ta tembidye nye nde, a
diy ne botu be mesay bene
yi nye bo medye yaka ne
ngimɔ te yi nye pesima ké.
⁴³ Mɔ mesay kɔ ne mesosa
kome masa wene ta dyɔ dolo
nye ke kelo dete. ⁴⁴ Gbakasi
yi mi lepe nye wune ké:
A ta nje tembidye nye, na
diy ne meyasi mene hene.
⁴⁵ Yasi wete, nge mɔ mesay
kɔ lepe ke moy temɔ ne
nde: «Masa wombe tí yɔkwe
ndana nedɔ na,» nge nye nje
nye bo ke mendina botu be
mesay, bembam nè bomari,
diyɔ ndi medye, ndi hɔbiya
menjam nè gwena menjam,
⁴⁶ yite wete yesɔ masa wene
ta duwe dyɔ ke yesɔ te yi nye
tí be ke take nde, a ta dyɔ
kete na, ke hawa te yi nye
tí duwe na. A ta tedye nye
nyanḡwe mebone tikɔ ke nje
sɔḡ, kelo ne nye nda yi bo
kele ne botu bete be ti tiki
temɔ ke yi Njambiyé baka.

⁴⁷ «Mɔ mesay te yɔkɔ ε
ma duwe yasi te yi masa
wene kwadye nje diyɔ kine
kombile meyasi, kine kelo
sendi nda yi masa wene
kwadye, bo ta njuro nye
budyate. ⁴⁸ Yasi wete, yɔkɔ
ε kelma yasi kine duwe
kwadya te yi masa wene,
nge be nde, a kelma yasi te yi
bo yakanḡwe njuro nye kete,
bo ta njuro nye ne mbet.
Bo ta diyé budya meyasi ke
mebo me mɔ te yi bo nya nye

budya meyasi kɔ. Bo ta diyé
kwɔ to te ke mebo me mɔ te
yi bo nya nye budya meyasi
nde, a bákidya kɔ.

⁴⁹ «Mi njɔ bete dite ke
meneti. Mi ke goro ne temɔ
mbe hene nde, dite biya.
⁵⁰ Yo ne wete metopuna te
yi mi yakanḡwe sanḡwa nɔ,
temɔ mbe ndi ke gwe kaḡ,
disɔ wedya, yo má kelna.
⁵¹ 'Wune táka ka nde, mi
njáki nje nye tete ke meneti
maka? Mi ke lepo nye
wune nde: Ko na. Mi njáki
bake njoka bomɔ. ⁵² Kande
ndana, ke njoka bomɔ yi-
tan be jonna ke kiya tu
wete, bo ta baka, bomɔ yi-
tati ta lu dyambi sanḡwe
ne bari yiba. Baka yiba
má lu sendi dyambi sanḡwe
ne bari betati. ⁵³ Sanḡwe
ne monɔ ta lu dyambi ne
monɔ ε mbam. Monɔ
ε mbam má lu dyambi
ne sanḡwe. Nyanḡwe ne
monɔ ta lu dyambi ne monɔ
wene ε nyari. Monɔ nyari
má lu sendi dyambi ne
nyanḡwe. Mbambo ε nyari
ta lu dyambi ne njari ne.
Njari má lu sendi dyambi ne
mbambo ε nyari.»

⁵⁴ Yesus ka mbombu lepo
nye ngil bomɔ nde: «Ke
ngimɔ te yi wune beḡe yindi
mbiyɔ ke meta me dyobo,
ndana ndana wune ke lepo
nde: «Mbiyɔ ta nɔ,» ɔ béḡa
ké, yo kelnama ndi dete.
⁵⁵ Ke ngimɔ te yi wune teme
bemenmene beḡe dyobo ne
wanḡo, wune lépi nde: «Jon
ta kelo muka budyate,» ɔ

béŋa ké, yo kelnama ndi dete. ⁵⁶ Wunε botu be likisi, wunε ké duwε nεmbe tεri d̄yob̄o n̄ε m̄eneti. Ma nan yi wunε ti n̄εmba m̄eyasi m̄ete yi kwan̄na ké m̄εŋgim̄o te yike ké?

⁵⁷ «Keto ηge yi wunε nε ηguru wun ti n̄εmba sendi m̄eyasi yi duwε nε ηgbeŋ mekele ké? ⁵⁸ Nge w̄unε mum̄o bε nε l̄epi, ηge bε nde, wunε ké k̄ε ké j̄osi, san̄ḡo nje te yí si kombile l̄epi te w̄unε nyε ké ηgim̄o te yi w̄unε nyε ndi ké nje ké. Kelo d̄ete, kamb̄o a m̄ε nje b̄y wε k̄ε n̄o ké mb̄ombu m̄o p̄esina j̄osi. Ma m̄o p̄esina j̄osi m̄ε nje b̄y wε kan̄e nyε m̄o te ε d̄iyε nε t̄y j̄ob̄o k̄o, kamb̄o m̄o te ε d̄iyε nε t̄y j̄ob̄o k̄o m̄ε nje b̄y wε nyε ké j̄ob̄o. ⁵⁹ Mi ké l̄ep̄o nyε wε nde: Wε dis̄o pund̄o wom̄eri, yite wε sima ḡbo l̄epi h̄ene nε satak kin̄e b̄ukw̄ε ko m̄on̄o mbulma sisi w̄etε na.»

13

¹ Ndi ké kiya ηgim̄o te baŋa botu b̄ete bε b̄a wom̄ete b̄aka nj̄a yekid̄ye kasi botu bε Galile nyε Yesus. Bo l̄epima nda yi Pilat woma botu b̄ete, ε m̄ekiyo man san̄gwa nε m̄ekiyo mε b̄enyam̄o b̄ete yi bo woma kelo nε sadaka nyε Njambiye ké. ² Ε Yesus l̄ep̄e nyε bo nde: «'Wunε t̄aka ka nde, bo s̄an̄gwan̄gwe nε nyan̄gwe m̄eb̄one m̄en̄ori, keto bo b̄a nyan̄gwe botu bε m̄eb̄eyo kw̄a bom̄o h̄ene ké m̄eneti m̄ε Galile? ³ Mi ké l̄ep̄o

nyε wunε nde: Yeti d̄ete na. Yasi w̄etε, ηge wunε ti yeŋsa tem̄o na, wunε h̄ene ta yambile sendi d̄ete. ⁴ Sendi, bom̄o kam̄o j̄o yitan j̄o yitati yi don̄gbe don̄gbe t̄y Sil̄oy balma si wo ké, 'wunε t̄aka ka nde, bo b̄a nyan̄gwe botu bε m̄eb̄eyo kw̄a bom̄o h̄ene ké Yerusalem? ⁵ Mi ké l̄ep̄o nyε wunε nde: Yeti d̄ete na. Yasi w̄etε, ηge wunε ti yeŋsa tem̄o na, wunε h̄ene ta yambile sendi d̄ete.»

Kano ké kasi j̄eti te ε ti w̄um̄ k̄o

⁶ Kε k̄on̄te, ε Yesus nyε w̄etε kano nde: «W̄etε mbam b̄ema w̄etε j̄eti nde *figiye ké ηgwan̄ nε. Ε nyε k̄ε b̄en̄e, simande yo wumma, na n̄oku. A k̄a kin̄e dol̄o yan̄a na. ⁷ Ndana, ε nyε l̄ep̄e nyε m̄o b̄akid̄ya ηgwan̄ nde: <B̄en̄a, kande m̄esew yitati muka, ηge mi nje b̄en̄e, simande figiye k̄o wumma, né mi n̄oku tena m̄embum̄o m̄ete, mi ti d̄ol̄ yan̄a na. Dete, p̄es̄o nyε, a ké d̄ye mb̄ey gb̄elate.> ⁸ Ε m̄o b̄akid̄ya ηgwan̄ yeŋsa nyε nyε nde: <Masa, pa tiko sendi nyε ké sew k̄o. Kande ndana mi ta tim̄o m̄eneti lin̄je njuku te b̄y kim̄o m̄eneti gwad̄ye k̄ete, ⁹ simande ké sew te ε nje k̄o, a yakama wum̄o. Nge ti b̄e d̄ete na, wε ta p̄es̄o nyε.> »

Yesus ké sid̄ye j̄emti w̄etε nyari

ké yes̄o Saba

¹⁰ W̄etε yes̄o Yesus b̄a ké ted̄ye bom̄o m̄el̄epi m̄ε

Njambiyε ke wete mbanjo mawesidya me Beyuden ke yeso *Saba. ¹¹ Wete nyari ba womete ne kosu yi wete beya sisin nya nye ke. Kosu te me ke mesew kamɔ jo yitan jo yitati. Nya te ba ne ngundenj. A ti be ne deti te yi tembidye yotu na. ¹² Ke Yesus ma beɛɛ nye ke, ε nye jeba nye lepɔ nye nye nde: «Nyari, kon yo siyma.» ¹³ E Yesus kase mebo ke yotu ne, ε nyari tembidye yotu ndana ndana ke kiya mbey kande luksa Njambiyε. ¹⁴ Ke mɔ te ε diyε ne mbanjo mawesidya me Beyuden ko ma beɛɛ dete ke, ε nye woke ngambi budyate, keto Yesus sidya kon ke yotu mumɔ ke yeso Saba. E nye lepe nye ngil bomɔ nde: «Bomɔ yakanɛwe kelɔ mesay ke metu yitan jo wete. Ke metu te yite, wune yakanɛwe nje, ne bo sidye mekon mun, yeti ke yeso Saba na.» ¹⁵ E Nyangwe Kumande yensa nye nye nde: «Wune botu be likisi, ke njoka yun hene, 'nda ti wunja nday ho tofu wene, punje ke nye nye mɔroku ke yeso Saba ko? ¹⁶ Ma nya ko, nye nday Abraham. *Satan ma nye nye kon ke yotu me muka mesew kamɔ jo yitan jo yitati. 'Ti yaka nde, mi sidyikwe kon ne ke yeso Saba na?» ¹⁷ Ke ngimɔ te yi Yesus ba ke lepɔ dete ke, ε njon biye botu bete be ba ke nye meso ne nye baka. Yasi wete, ngil bomɔ hene ba ne

mesosa ke nyangwe mekele hene te yi Yesus ba ke kelɔ ke.

Kanɔ ke kasi wete monɔ mbumɔ

*nde mutar
(Mt 13; Mk 4)*

¹⁸ Yesus ka mbombu lepɔ nde: «*Kandɔ Njambiyε nda nge? Mi ta yeko yo ne nge? ¹⁹ Yo nda kwalɔ wete monɔ mbumɔ nde mutar yi wete mumɔ bonma ke be ke ngwan ne ke. Yo loma doko be nyangwe jeta. E benon nje sumɔ metu man ke mebo mete jonna kete.»

Kanɔ ke kasi ngɔ kelna mampa

(Mt 13)

²⁰ E nye ke mbombu lepɔ nde: «Mi ta yeko sendi *Kandɔ Njambiyε ne nge? ²¹ Yo nda monɔ ngɔ kelna mampa yi nyari bu sangwe ne su farin yaka lonɛa yitati. Monɔ ngɔ te ta kelɔ nde, mboro farin yinori hene siki wudye.»

Kanɔ ke kasi bolkoko numey

²² Yesus ka medya medya, ke nyangwe medya ne ke monɔ medya. A dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyε kwa no ke no Yerusalem. ²³ E wete mumɔ diyε nye nde: «Nyangwe Kumande, 'yite nde, botu bete be ta be ne jonɛwe te yi kpo ne kpo baka ti buyo na?» E nye yensa nye bo nde: ²⁴ «Wune nyeki sosu yun hene yi sa nje te yi nyine ne bolkoko numey. Mi ke

kombile lepɔ nye wunɛ nde: Bomɔ budyate ta sɔ nje te yi nyinɛ. Ko beko dete, bo ti nyinɛ na. ²⁵ Kome sa tu ta teme difo numey ké, wunɛ ta tika ke sɛ. Wunɛ má kande dungwa numey lepɔ nde: <Nyangwe Kumande, buta numey nye wuse.> Yasi wete, a ta yensa nye wunɛ nde: <Mi yeti ke duwe mbey kome wunɛ wule nje no ké na.> ²⁶ Komete, wunɛ má nje kande lepinate nye nye nde: <We dyenama hɔbiye menjam sine wunɛ. E we tedye sendi bomɔ melepi me Njambiyɛ ke mesɛ musu.> ²⁷ A má nje yensa nye wunɛ nde: <Mi lépi nye wunɛ nde: Mi yeti ke duwe mbey kome wunɛ wule nje no ké na. Wunɛ bomɔ hene be kele yasi kotute baka, wunɛ lɔndu ke keki mbɛ.> ²⁸ Kome bo ta bu wunɛ bete ke sɛ ké, wunɛ ta diyɔ mate beɛe Abaraham nè Isak nè Yakɔp nè botu be punja melepi me Njambiyɛ hene ke *Kando Njambiyɛ. Komete, wunɛ ta lelɔ pukile mesu. ²⁹ Yasi wete, bomɔ ta wule pulɔ kome yesɔ pundɛ nè pulɔ kome yesɔ balɛ. Bo ta wule ngari, wule njembɔ nje diyɔ dyena ke *Kando Njambiyɛ. ³⁰ Dete, baɲa botu be njime ta nje be bosa bomɔ. Sendi, baɲa bosa bomɔ má nje be botu be njime.»

Yesus ke kè ke Yerusalem

³¹ Ke kiya ngimɔ te e baɲa *Befarisɛ nje ke keki Yesus lepɔ nye nye nde: «Jisa

waka, kwangɔ lɔndɔ, keto kumande Herod ke kwadye wo we.» ³² E nye yensa nye bo nde: «Wunɛ kèn lepɔ nye kwɛ enɔru nde: <Mi ke sonɛ beya mesisin ke yotu bomɔ, sidye mekon kande muka kumɔ nemeno. Ke metu yitati má nje sidye mesay membe.> ³³ Ko beko dete, mi yákanɔwe kè ne kendi mbe mbombu kande muka kumɔ nemeno nje bu ke kon nemeno, keto bo ti yaka wo mɔ punja melepi me Njambiyɛ ke wete mbey na, ndi ke Yerusalem.» ³⁴ E nye kè mbombu lepɔ nde: «Yerusalem, Yerusalem, we e diki wo botu be punja melepi me Njambiyɛ, lu botu bete be Njambiyɛ tome njese ke yo baka ne metari wo! Mi kwadya wesidye bono bo nda yi gway kubɛ gukule ne bono bene ke nji mepapo mene ké. Ko beko dete, wunɛ ti kwadye na. ³⁵ Ndana wunɛ ta tika ne tu dyun gbongote. Yasi wete, mi ke lepɔ nye wunɛ nde: Wunɛ tí beɛe se mi na kumɔ kome wunɛ ta duwe lepɔ nde: <Mekombila ne yoko e nje ne dino Baba Mboko ko!> »

14

Yesus ke sidye kon wete mbam

ke yesɔ Saba

¹ Wete yesɔ *Saba e Yesus nyinɛ ke tu wete kum *Befarisɛ yí kè dyena. E botu bete be ba womete

baka diki pemo nye. ² Yaka no, wete mbam te e ba ke kono ne ngbelele ko ba womete ke mbombu Yesus. ³ E Yesus diye nyangwe botu be duwa membonga ne Befarisę nde: «'Yo ka kimote nde, mumo sifyikwe kon mumo ke yeso Saba?» ⁴ E bo diye ne sem kine yensa yana na. Ndana, e Yesus sambile bo kpoke ne mbam ko sidye kon ne lepō nye nye nde, a kwān. ⁵ E Yesus nje lepō nye bo nde: «Ke njoka yun be diye waka baka, nda yakama beje ne misi nde, mono wene ho tabo wene balma ke moy guka ke yeso Saba, a má diyō kine biye nye saba beke beke ko?» ⁶ Bo ti yensa sendi yana nye nye ke diyan te yite na.

Kano ke kasi mesungwa mediyō

ke bosa membey

⁷ Ke kante, e Yesus beje nde, botu bete yi bo jebama nde, bo njaki dyena baka ke sawe bosa membey. E nye nye bo kano nde: ⁸ «Ige mumo kele jeso gwaki jeba we nde: Inja diyō kete, we ti diy ke bosa mbey na, simande bo jebama wete mo te e kwanma we ko. ⁹ We ti diy ke bosa mbey na, kamba ma mo te e jebama wune hene yiba ko me nje lepō nye we nde: «Tema, nye mbam te yoko mbey,» yite njon ta biye we kome we ta teme ke diyō ke mbey te yi njime ke. ¹⁰ Yo nde, nge mumo jeba we ke jeso, kwanjo yo ke diyō

ke mbey te yi njime, simande kome mo te e jebama we ko ta nje ke, a ta lepō nye we nde: «So mbe, ken diyō mbombu,» yite ta nye we meluksa ke misi me bomō hene be wune bo ta dyena baka. ¹¹ Yo nde: Mumo hene e bendidye yotu kenje kwey, bo ta pidye nye kenje nji. Yasi wete, yoko e pidye yotu ne kenje nji, bo ta bendidye nye kenje kwey.»

¹² Ke kante, e nye lepe nye mo te e jebama nye ko nde: «Ige we kele medye yi jeba ne bomō ke bembe yeso ho bekoko, we ti jebangwe beso bo ho bemōn ho bejadye bo ho botu be kusuku be diye ke keki yo baka na, kamba bo me nje jeba sendi we wete yeso yi yokidye kiya yasi te yi we kelma nye bo ke nye we. ¹³ Yasi wete, nge we kele jeso yi jeba ne bomō ne medye, jebangwe buka bomō, jeba botu be kosu ne botu be ndembil ne botu be dibina misi. ¹⁴ Nge we kele dete, we ta be ne mesosa, keto bo ti be ne yasi te yi bo ta yokidye no nye we na. Yo ndi nde, Njambiyē ta yokidye yo nye we ke yeso te yi ngben bomō ta womiye no ke.»

Kano ke kasi nyangwe dina

(Mt 22)

¹⁵ Ke wete mo te yi bene be Yesus ba ke dyena ko ma wokō melēpi mete yi Yesus lepima ke, e nye lepe nye nye nde: «Mō te e ta dyena ke *Kandō Njambiyē ko ne

mesosa.» ¹⁶ E Yesus yensa nye nye nde: «Wete mbam komsama budya madye yi jeba ne budya bomo. ¹⁷ Ke ngimɔ madye ma dya ké, e nye tome mo mesay wene kè jeba ne botu bete be nye jebama baka yi lepɔ nye bo nde: «Wune njâki, keto meyasi hene megweya kombilate.» ¹⁸ Yasi wete, mumo hene ke njoka yan lepima ndi nda jakoso nde, bo bêna nye ne ngwete, keto a ti yaka kè na. Bosa mumo lepima nye mo mesay nde: «Mi bomma yiɲa pɛl meneti, yo ke diyɛ nde, mi kên kè bêɲe yo, dɛte bêɲa mi ne ngwete.» ¹⁹ E wete lepɛ ne nde: «Mi bomma benday kamɔ yi mesay, mi ke kè bobɛ dɛti yan, dɛte bêɲa mi ne ngwete.» ²⁰ Mbanja njɔ lepɔ ne nde: «Mi bôɲ nyari ndi kwey kwey, dɛte mi ti yaka kè na.» ²¹ E mo mesay kɔ yɔkwe kè yekidyɛ meyasi mete yi kwanɲama ké nye masa wene. Ndana, e masa woke ngambi budyate. E nye nje lepɔ nye mo mesay wene nde: «Ken nedo ke nyanɲwe sɛ nè ke boku menje ke moy dya, nè we bôɲ buka bomo nè botu be kosu nè botu bete be ne dibina misi baka nè botu be ndembil nje no.» ²² Mo mesay ka yɔkwe nje lepɔ nye masa wene nde: «Mi ma kelo nda yi we lepima nye mi ké, yasi wete, membey ndi kete.» ²³ Ndana, e masa lepɛ nye mo mesay te nde: «Ken ke boku menje, nò

gôngilanɲwe ne mendoko, nò kèl nde, bomo njâki, né tɔ dyembe tondu.» ²⁴ Yasi wete, mi ke lepɔ nye wune nde: Ke be bosa botu bete be mi jebama baka, wete ne wete ti kpoke madye membe na.»

*Kasi beɲgwa Yesus
(Lk 8; Mt 8)*

²⁵ Nyanɲwe ngil bomo ba ke kendo hene be Yesus. E nye yensa bêɲe bo lepɔ nde: ²⁶ «ɲge mumo nje ke yembe, na be jekɛ wombe, a sôɲa temo ke yotu sanɲwe bene nyanɲwe, soɲe temo ke yotu nyari bene bono nè ke yotu beman be bembam nè bedyombu, soɲe sendi temo ke jonɲwe dyene ne nguru wene. ²⁷ Sendi, nge mumo ti sobɛ kroa ne beɲgwe mi na, mo te ti yaka be jekɛ wombe na, keto ²⁸ nda ke njoka yun, nge nye kwadyɛ sumo donɲbe donɲbe tɔ, a má dɔyɔ kinɛ pa nembɛ yi duwe yasi te yi nye yakama kwanɲɛ, yi bêɲɛ, simande a ne buyɔ sumba yi sidyɛ ne mesay mete kɔ? ²⁹ A ta pa kelo dɛte, ma nje be nde, a kânda mesay kinɛ nje be se ne dɛti te yi sidyɛ na. Nge nye kele dɛte, bomo hene be ta bêɲɛ baka ta nyeto nye lepɔ nde: ³⁰ «Mbam te yoko kandima njumɔ nje sudyɛ.» ³¹ Dete sendi, yo kumande te nda, nge nye kè ke lɔ dyambi ne wete kumande, a má dɔyɔ kinɛ pa nembɛ yi bêɲɛ, simande a yakama bu besɔja tomay kamɔ kè lɔ

dyambi ne yoko e ne besoja tomay kaba ko? ³² Nge nye beɲe nde, yo ti yaka na, a ma tomɔ bomɔ ke ngimo te yi yoru ndi londunate ke ke lepɔ nye nye nde, bo kel mbon, ne bo diy ne te. ³³ Dete sendi, nge mumɔ hene ke njoka yun ti soɲe temɔ ke meyasi hene te yi nye no ke, mo te ti yaka be jeke wombe na.

³⁴ «Yo gbate nde, kwa kimo yasi. Ko beko dete, nge kwa si lenjo, bo ta kelɔ nan nje yokidye ne some? ³⁵ Yo ti kelɔ se nde, meneti ho kundu jɔngwe mbeki na. Bo bonjo yo li ke se. Mo te e ne meto te yi woko ne pe, a woku!»

15

Kano ke kasi sam te e dimbiya ko
(Mt 18)

¹ Botu be bonna moni garama hene ne botu be mebeyo dikima nje ke keki Yesu yi nje woko melepi mene. ² *Befarisɛ ne botu be ketina meyasi nyingilama lepɔ nde: «Mbam ko ke bu botu be mebeyo ne mesosa, kwa dyena sendi bene bo.»

³ Yasi wete, e Yesu nye bo kano nde: ⁴ «Ke njoka yun, nge wete mumɔ be ne besam gomay, nge wete dimbiye, a kel nan? 'A ti panjo tiko besam kamotan jo kamoni jo yitan jo yini te bari ke mbey medye kwa ke sa yoko e dimbiya ko kumo ke ngimo te yi nye dole nye ke na?

⁵ Kome nye si dolo nye ke, 'a ti soba nye nye ke beko ne ne mesosa na? ⁶ Ke nye yokwe kumo ty, a ma jeba beso bene ne bambam bete be diy ke keki ne baka lepɔ nye bo nde: «Wuse sosangwe, keto mi dolma sam wombe e dimbiya ko.» ⁷ Mi ke lepɔ nye wune nde: Dete sendi, mesosa beki budyate ke dyobo, keto mo mebeyo wete e yensa temo ko. Mesosa mete kwa yike yi beɲna keto bomɔ kamotan jo kamoni jo yitan jo yini be ne ngben be yeti ke diy nde, bo yensangwe temo baka.»

Kano ke kasi moni te e dimbiya ke

⁸ «Ho nde, nge wete nyari be ne sule kamɔ, nge wete dimbiye, a kel nan? A kwɛnja lambo wombile ty sa kimote kumo ke ngimo te yi nye dole yo ke. ⁹ Kome nye si dolo ke, a ma jeba beso bene ne boma bete be diy ke keki ne baka lepɔ nye bo nde: «Wuse sosangwe, keto mi dolma sule wombe e dimbiya ko.» ¹⁰ Dete sendi, mi ke lepɔ nye wune nde: Bejaki be Njambiyɛ woku mesosa budyate, ndi keto mo mebeyo wete e yensa temo ko.»

Kano ke kasi moni te e nya to ke

sap sap jongwe ko

¹¹ E Yesu lepe sendi nde: «Wete mbam ba ne bono bambam yiɓa. ¹² E ndambi te lepe nye sangwe nde:

«Sanjmbɛ, nyɛkɔ mi ŋgabiye meyasi mete yembɛ.» Ɛ sanjgwe wan kabɛ meyasi mete yi nye ɓɔ nɔ kɛ nye ɓo. ¹³ Mɔnɔ metu kwanma kɛ kɔŋte nɛ mbet, ɛ ndɛmbi te dokɛ meyasi mɛnɛ hɛnɛ kwɔ kɛ londunate kɛ wɛtɛ mɛnɛti. Kumɔ mate, ɛ nye si kwanɗye kusuku nɛ kɛ nyem nyem jɔŋgwe. ¹⁴ Kɛ nye ma si kwanɗye yo dete kɛ, yaka nɔ, nyanjgwe kolo kɛ ɗya kɛ mɛnɛti mete, ɛ yasi hɛnɛ kandɛ ɓanna nɛ. ¹⁵ Ɛ nye kwɔ kɛ diyɛ mesay kɛ ɓo wɛtɛ mbam mate. Ɛ mbam te kɛnjɛ nye kɛ ɓakidya ɓɛabɛm ɓɛnɛ kɛ mɔy lɔ. ¹⁶ Mɔnɔ mbam kɔ gɔruma ɗye mɛmbumɔ mete yi ɓɛabɛm ɗikima ɗye kɛ. Ko dete, mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ti nye nye yaɗa na. ¹⁷ Ndana, ɛ nye kandɛ takina yasi lepɔ kɛ mɔy tɛmɔ nɛ nde: «Botu ɓɛ mesay ɓɛ sanjmbɛ hɛnɛ nɛ budya mɛɗye kwɔ to te, mi mbɛ waka kɛ gwe nja. ¹⁸ Mi ta tɛmɛ yɔkwɛ kɛ pɛ yi sanjmbɛ. Mi ta lepɔ nye nye nde: Sanjmbɛ, mi ma kelɔ ɓeyate budyate kɛ mbɔmbu Njambiye nɛ kɛ mbɔmbu wɔ. ¹⁹ Wɛ ti yaka jɛba se mi nde mɔnɔ wɔ na. Kelɔ nɛ mi nda yi wɛ kelɛ nɛ wɛtɛ mɔ mesay wɔ kɛ.» ²⁰ Kɛ kɔŋte, ɛ nye tɛmɛ yɔ kwɛ kɛ pɛ yi sanjgwe.

«A ɓɔ ndi londunate, ɛ sanjgwe ɓɛnjɛ nye gwe ŋgwɛtɛ wɛnɛ sɛɗye kɛ wuse nye kwɔ dulɔ numbu nɛ. ²¹ Ɛ mɔnɔ lepɛ nye nye nde: «Sanjmbɛ, mi ma kelɔ

ɓeyate budyate kɛ mbɔmbu Njambiye nɛ kɛ mbɔmbu wɔ. Wɛ ti yaka jɛba se mi nde mɔnɔ wɔ na.» ²² Ko ɓɛkɔ dete, sanjgwe lepima nye botu ɓɛ mesay ɓɛnɛ nde: «Wunɛ njâki nɛɗɔ nɛ lambɔ te ɛ lanma nyɔŋɔ kwɔ ɓɛsɔ kɔ nje lenje nye. Wunɛ nyêki bolo kɛ ɓo nɛ, lenje sendi nye mɛnakala kɛ mɛkol. ²³ Wunɛ kɛn ɓu mɔnɔ nday te ɛ nɛ mutɔ kɔ nje wo. Wuse ɗyɛnanjgwe, nɛ wuse sɔsanjgwe, ²⁴ keto mɔnmbɛ kɔ gwɔ, ndana a womiya. A ɗimbiya, ndana hɛ dolma nye.» Ɛ ɓo kandɛ jɛsɔ.

²⁵ «Kɛ ŋgimɔ te yite tomba te ɓɔ kɛ ŋgwan. Kɛ nye ma yɔkwɛ wuta nɛ tɔ kɛ a wɔku ɓomɔ kɛ mɛndɛ mɛndumɔ ɓolo jɛsɔ. ²⁶ Ɛ nye jɛba wɛtɛ mɔ mesay diyɛ nye nde: «Ŋge yi kwanma wonjga kɛ?» ²⁷ Ɛ nye yɛnsa nye nye nde: «Mɔŋ yɔkwɔ, dete sɔnjgwe woma mɔnɔ nday te ɛ nɛ mutɔ kɔ, keto mɔnɔ ɗyanma nɛ tɛ.» ²⁸ Tomba mɔy wokuma ŋgambi kine kwadye nyiŋɛ tɔ na. Ɛ sanjgwe pundɛ kɛ ŋgwɛta nɛ nye nde, a nyiŋa tɔ. ²⁹ Ɛ nye nje lepɔ nye sanjgwe nde: «Pa ɓɛnjɛ, mi kɛ kelɔ mesay nye wɛ waka budya mɛsɛw. Mi ti yeliye yiŋa lepi kɛ numbu yo wɛtɛ yɛsɔ na. Ko gbɛla mɔnɔ tabɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ, wɛ ti nye mi nde, mi wɔku ɗye sosa nɔ sine ɓɛsɔ ɓɛmbɛ na. ³⁰ Ɓɛɗa nde, mɔnɔ wɔ ɛ ma sambɔ meyasi mɔ ɓɛnɛ

boma dyanma ké, we ke nje wo monɔ nday te e ne mutɔ kɔ nye nye dye.» ³¹ E sangwe lepe nye nye nde: «Monmbɛ, sine we waka metu hene. Meyasi hene te yi mi nɔ, yo yo. ³² Yasi wete, yakama nde, wuse sɔsangwe kelo jesɔ, keto mɔɲ kɔ gwɔ, ndana a womiya. A dimbiya, ndana he dolma nye.» »

16

Kano ke kasi wete beya mo

bakidya kusuku

¹ Yesus ka mbombu lepo nye bejeki bene nde: «Wete mumɔ ba ne kusuku budyate. A ba ne mo bakidya kusuku ne. E bomɔ nje lepo nye nye nde, mo bakidya kusuku ne ke sambɔ yo. ² E nye jeba nye lepo nde: «Yo kwalɔ yasi te nda yi mi woke bomɔ lepe ne dino dyɔ ké? Lepo kasi mesay me bakidya kusuku mbe yi we kelma ké, keto we ti ke se mbombu yi kelo mesay mete na.» ³ E mo bakidya kusuku kɔ lepe ke moy temɔ ne nde: «Mi ta kelo nan, keto masa wombe ke soɲe mi ke mesay me bakidya kusuku ne. Mi yeti ne deti te yi putike meneti na. Njon jombuna yasi ke bo bomɔ ke kelo mi.» ⁴ E nye lepe nde: «Mi duwa nda yi mi ta kelo, né bomɔ bu ne mi kimote ke metu man kome bo ta soɲe mi ke mesay ké.» ⁵ Ndana, e nye jeba mumɔ hene e ba ne yaɲa

bene masa wene kɔ. E nye diyɛ bosa mumɔ nde: «Wune masa wombe ne niɲɔ?» ⁶ E mbete yeɲsa nye nye nde: «Nyangwe membe memuto gomay.» E mo bakidya kusuku lepe nye nye nde: «Boɲɔ mekana mo diyɔ metidyɛ nedɔ keto nde, yo kamotan.» ⁷ Ke kɔɲte, e nye diyɛ wete sendi nde: «Yo ba niɲɔ?» E nye yeɲsa nde: «Mako yombo gomay.» E mo bakidya kusuku lepe nye nye nde: «Boɲɔ mekana mo keto nde, yo kamotan jo kamotati.» ⁸ E masa beya mo bakidya kusuku kɔ jaye nye keto jɛɲ te yi nye kelma ké.»

E Yesus ke mbombu lepo nde: «Botu be meneti baka ne jɛɲ kelna mekele sunɲwe ne benjon ban kwɔ botu bete be beɲɲwe meyasi me Njambiyɛ baka. ⁹ Mi ke lepo nye wune nde: Wune boɲ gbela meyasi me meneti maka biye ne so wune bomɔ, yaka nɔ, kome meyasi mete ta banɔ wune ké, Njambiyɛ ta bu wune tikɔ ke mbeɲ te yi wune ta diyɔ kete kpo ne kpo. ¹⁰ Keto mo te e duwe bakidyɛ monɔ yasi, a yakama duwe bakidyɛ sendi nyangwe yasi. Yɔko e sebile mumɔ ke monɔ yasi, a ta sebile sendi mumɔ ke nyangwe yasi. ¹¹ Dete, ɲge be nde, wune ti duwe bakidya gbela meyasi me meneti maka na, nda ma nje kanɛ sulna meyasi nye wune nde, wune bakidya? ¹² Nge be nde, wune ti

duwe bakidya yasi mumo na, nda má nje nye wune yasi te yun ko? ¹³ Kiya mo mesay wete ti yaka be ne bemasa yiba na. Ho a ta beno wete, kwadye mbanja, ho a ta wokuna ne wete, yeliye mbanja. Wune ti yaka kelo mesay me Njambiyé, bengwe sendi kasi kusuku na.»

¹⁴ *Befarisé ba ke woko melepi menori hene. E bo yise Yesus, keto bo ba ne kwadya moni budyate. ¹⁵ E Yesus lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun ke bu yotu yun ke misi me bomo nde, wune ne ngben. Yasi wete, Njambiyé duwa yasi te yi ke moy metemo mun ké. Wune dukwe nde, yasi te yi bomo lukse ké, Njambiyé beja yo nda bi ke misi mene. ¹⁶ Membonga mete yi Moyisi ketima ké nè melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyé lepima ké diyma kumo ke ngimo te yi Jan te mo topuna bomo ke moroku. Ke kante, kande ke ngimo te yite, bo ke lepó Kimó Tom ke kasi *Kando Njambiyé. Ndana mumo hene ke suna, na nyin kete ne deti hene. ¹⁷ Wune dukwe nde, dyobo nè meneti yakama yambile nedo. Yasi wete, kine mono yana ne mbet yakama duwe ke membonga me Njambiyé na.

¹⁸ «Mumo hene e soje bo ne nyari bu mbanja, yite nye mo kelna wanja. Sendi, mumo hene e bu nya te yi

njom sojma bo ne nye, mo te mo kelna wanja.»

Kano ke kasi wete mo kusuku bene

wete buka mumo nde Lasar

¹⁹ Ke kante, e Yesus yekidye wete kano nde: «Wete mbam ba ne budya kusuku. A dikima leje kpasa melambo mete yi dye budya moni. A dikima jonna metu hene ke nyengwe, komsa budya medye jeba ne bomo. ²⁰ Yo ba sendi ne wete buka mumo nde Lasar. A ba metinengwe ke numey mo kusuku ko. Yotu Lasar ba tande mepen ne fata fata. ²¹ A kwadya dye membulma medye mete yi dikima balo wule ke tebel mo kusuku ko ké. Ko bembiye dikima nje dato mepen mene. ²² Diyo ké, buka mo ko nja gwe, e bejaki be Njambiyé soje nye ké tiko ke keki Abaraham. Mo kusuku ko nja gwe sendi, e bo pumbe nye. ²³ A ba ke sangwa ne nyangwe mebone mate ke dya bemun. Ke nye ma kaje misi ké, a beja kenje londunate Lasar ke keki Abaraham. ²⁴ E nye kembidya lepó nde: «Sanju Abaraham, gwako ngwete wombe. Tomo Lasar, a topa ton nyey ne ke moroku nje wedye ne dyem dyembe, keto mi ke sangwa ne nyangwe mebone ke lam dite te yike.» ²⁵ E Abaraham yensa nde: «Monmbe, taka kimote. We ba ne kusuku

budiyate ke jonḡwe d̄yo, ε Lasar sanḡwa ne mebone ke ngimo te yite. Ndana Lasar me ke kimo d̄yo wonḡa, ma we me yo ke mebone. ²⁶ Yiḡa yasi sendi nde: Nyangwe gbonḡo ndon ke njoka su sine wune. Dete, ḡge bom̄o kwadye teme wonḡa yí kè weri, bo ti yaka kw̄a na. Sendi, ḡge bom̄o kwadye teme weri nje wonḡa, bo ti yaka sabiye na.> ²⁷ ε m̄o kusuku ko lepe nde: <San̄su, nda yo dete ké, mi ke ḡgweta ne we nde: Tom̄o Lasar kenje ke yi san̄mbe, ²⁸ keto mi ne beman̄ bembe yitan, na kè lepi yasi te yi nye beḡma ne misi mene ké kimote nye bo, ma bo nje nje sendi ke mbey nyangwe mebone mete yike.> ²⁹ ε Abaraham yeḡsa nde: <Membonḡa mete yi M̄oyisi ketima ké nè mekana me botu be punja melepi me Njambiyē mate, bo b̄engwe yo.> ³⁰ ε m̄o kusuku lepe nde: <Ko na, Abaraham, san̄su! Yo nde, ḡge wete mumo teme ke njoka botu bete be ma gwe baka kè pe yan, bo ta yeḡsa temo.> ³¹ ε Abaraham nje lepo nye nye nde: <ḡge bo ti woke men M̄oyisi nè men botu be punja melepi me Njambiyē na, bo ti yaka jaye yiḡa yaḡa na, ko beko nde, mumo w̄omkwe kè lepo nye bo.>

17

¹ Ke k̄onte, ε Yesus lepe nye bejeki bene nde: «Yo

gba ne meyasi mete yi kele nde, mumo j̄ati ke beya nje. Yasi wete, mebone ta balo ke to mo te ε kele nde, meyasi mete d̄ȳan̄ ko. ² Yo kimote ke yi mo te nde, bo b̄on̄ tari k̄okuna yasi tin̄o ke ḡgin̄ ne kw̄a bete nye ke man̄, lan̄sa nde, a k̄el̄ yiḡa yasi te yi yakama jatidyē ko mumo wete ke njoka bono baka ke beya nje. ³ Wune p̄em̄ mekele mun ne ḡguru wun. ḡge mon̄ kele yiḡa beya yasi sunḡwe ne we, n̄o nd̄eya nye. ḡge nye yeḡsa temo ke beya yasi te yi nye kelma ké, n̄o t̄iki nye ne ḡgwete. ⁴ Ke nd̄ingele yeso wete, ḡge nye kele beya yasi sunḡwe ne we menḡa yitan jo yiba, ḡge nye nje sendi menḡa yitan jo yiba lepo nye we nde: <Mi yeḡsama temo ke beya yasi te yi mi kelma ké,> n̄o t̄iki nye ne ḡgwete.»

⁵ ε botu be tomun be Nyangwe Kumande lepe nye nye nde: «Kelo nde, wuse t̄iki temo ne we kw̄a yike.» ⁶ ε nye lepe nye bo nde: «Má beki nde, tikina temo te yi wune tike ke yembe ké nyangwete nda d̄oko mbum̄o ḡwal lalē, ma wune yakama lepo nye jeti te yok̄o nde: <S̄utukwe kè suma ke man̄,> a má woko men yun.

⁷ «Wuse p̄an̄ pa lepo nde: Wete mumo ke njoka yun ne mo mesay wene ε putike ḡwan̄ ne ho ε bakidyē betiter. ḡge nye beḡe mo mesay wene ke yok̄we ḡwan̄, 'a má lepo nye

nye nde: «Inja diyo nedo dyena?»⁸ A ta lepɔ nye nye nde: «Jambinaŋgwe nye mi, senjo lambɔ, boŋgo madye nje nɔ, né mi pa dyena hoɓiye menjam, ke koŋte, we má nje dyena nje hoɓiye yo yey.»⁹ 'Wune táka ka nde, a ta nye mo mesay ko wosoko, keto a kelma yasi te yi nye lepima nye nye ké?¹⁰ Wune sendi, nge wune si kelo yasi te yi bo lepima nde, wune kél ké, nè wune njáki lepɔ ke koŋte nde: «Wuse gbela botu be mesay, he kelma yasi te yi ba nde, wuse kél ké.» »

Yesus ke sidye kon ndoko

bomɔ kamɔ

¹¹ Yesus ba ke kè ke Yerusalem. E nye kwa ke njoka meneti me Samari nè Galile.¹² Ke ngimo te yi nye ba ke nyiŋe ke wete dya ké, e baŋa botu be ndoko kamɔ nje saŋgwa ne nye. Yasi wete, bo temma ne nan kembidya¹³ lepɔ nde: «Yesus yekele, gwako ngwete wusu.»¹⁴ E nye beŋe bo lepɔ nde: «Wune kên kè tedye yotu yun nye botu be nyena sadaka nye Njambiyé.» Ke ngimo te yi bo ba ke kè ké, e kon yan siye.¹⁵ Ke wete ke njoka yan ma beŋe nde, kon ne siyma ké, e nye yɔkwe ne kɔko ne luksa Njambiyé ke numbu ne men ke kwey.¹⁶ E nye nje kuse meɓoŋ ke mbombu Yesus nye nye wosoko. Mo te ba mo Samari.¹⁷ E Yesus nje

lepɔ nde: «'Bo tí be bomɔ kamɔ yi kon yan siyma ké na? Bomɔ yitan jo yini te bari ba we?¹⁸ Nge kele nde, jɛŋgwe te yɔko nyepɔ yɔkwe ne kɔko nje lukse Njambiyé?»¹⁹ E nye nje lepɔ nye mo Samari ko nde: «Tema, kwaŋgo, tikina temo te yi we nɔ ké joŋgwa we.»

Ngimo te yi Njambiyé ta nje

namɔ ne mboko ké

²⁰ E *Befariŋe diyé Yesus nde: «*Kando Njambiyé ta dya ndenɛn?» E nye yeŋsa nye bo nde: «Kando Njambiyé tí dya ne nje te nde, bomɔ beŋa na.²¹ Bo tí lepɔ nde: «Kando Njambiyé waka ho wari» na. Wune dúkwe nde, Kando Njambiyé me ke njoka yun.»

²² E nye lepe nye bejeke nde: «Yo ta be ne ngimo te yi wune ta kwadye diyo ko ne mbet ke yeso te yi *Mɔno mumɔ ta nje ké. Ko beko dete, wune tí beŋe yeso te na.²³ Bomɔ ta lepɔ nye wune nde: «Ne beŋa, nye waka, nye wari!» Wune tí ken na. Wune tí sedyikwe beŋgwe bo na.²⁴ Yo nde, njena Mɔno mumɔ ta be nda yi yesi mbiyo yesé nɔ ne verum, paŋo kande kome yeso punde kumo kome yeso bale ké.²⁵ Yasi wete, a yakaŋgwe saŋgwa ne meɓone budyate. Botu be ngimo te yɔko ta seŋe nye.²⁶ Yasi te yi kwaŋnama ke ngimo Nɔy ké ta kwaŋna sendi dete ke

ngimɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta nje kete kɛ. ²⁷ Kɛ ngimɔ te yite bomɔ dikima dƳena, dƳe menjam, kelɔ mɛgwaki, kenjɛ bɛngɔndu ban kɛ mɛgwaki kumɔ kɛ yesɔ te yi Nɔy nyinma nɔ kɛ mɔy nyanɔwɛ kuka, ɛ nyanɔwɛ mbenɔ dƳa girise bo hɛnɛ. ²⁸ Yo ta kwanɔna sendi nda yi yo kwanɔnama nɔ kɛ ngimɔ Lɔt kɛ. Bomɔ dikima dƳena, dƳe menjam, bomɔ mɛyasi, dƳanɔwɛ mɛyasi. Bo dikima bɛ menyambi, sumɔ metɔ. ²⁹ Yasi wete, kɛ yesɔ te yi Lɔt duwɔ nɔ kɛ *Sɔdɔm kɛ, ɛ dɛte nɛ yinɔ lolna metari wule dƳobo girise bo hɛnɛ. ³⁰ Yo ta kwanɔna sendi dɛte kɛ yesɔ te yi Mɔnɔ mumɔ ta punjɛ yotu nyɛ bomɔ kɛ. ³¹ Yesɔ te mɔ te ɛ ta bɛ kɛ tosiyɔ kɔ tɪ pikwɛ nde, a mɛ kɛ bu mɛyasi mɛnɛ kɛ mɔy tɔ na. Sendi, mɔ te ɛ ta bɛ kɛ ngwan kɔ tɪ yɔkwɛ nɛ kɔkɔ kɛ dƳa na. ³² Wunɛ tɔka yasi te yi kɛlnama nɛ nya Lɔt kɛ. ³³ Mumɔ hɛnɛ ɛ ta sɔ nje te yi kambidƳa nɛ jonɔwɛ dƳenɛ kɔ ta dɛmbidƳe yo. Yasi wete, yɔkɔ ɛ ta dɛmbidƳe jonɔwɛ dƳenɛ kɔ ta kpalo ju. ³⁴ Mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Kɛ ngimɔ te, kɛ njoka bomɔ yɪba bɛ ta ya nɛ tu kɛ kiya tan wete, a ta bu wete, tiko wete. ³⁵ Kɛ njoka boma yɪba bɛ ta ngbɔ kɔkɔ yasi kɛ tari, a ta bu wete, tiko wete. ³⁶ Kɛ njoka bembam yɪba bɛ ta bɛ kɛ kelɔ mɛsay kɛ ngwan, a ta bu wete,

tiko wete.» ³⁷ Ɛ bɛjɛkɛ diyɛ nyɛ nde: «Yo ta kwanɔna we, Nyanɔwɛ Kumande?» Ɛ Yesus yɛnsa nde: «Kɛ mbɛy komɛ muɔ yasi diyɛ kɛ, bɛdaɔ wɛsidƳanɔwɛ womete.»

18

Kanɔ kɛ kasi wete beya mɔ

pesina jɔsi

¹ Yesus yekidƳa wete kanɔ nyɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ yɪ tedƳe bo nde, bo yɔkanɔwɛ ngwɛta nɛ Njambiyɛ metu hɛnɛ kinɛ kato na. ² A yekidƳa nde: «Wete mɔ pesina jɔsi bɔ kɛ wete dƳa. A tɪ bɛ kɛ kambɔ Njambiyɛ na. Sendi, yeti kasi nɛ nɛ mumɔ na. ³ Wete kusɔ nyari bɔ kɛ dƳa te. A dikima nje mɛngimɔ hɛnɛ kɛ yi mɔ pesina jɔsi kɔ lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: <Pesɔ jɔsi kɛ njoka mbɛ sinɛ mɔ mɛlɛpi wombɛ.> ⁴ Mɛngimɔ kwanɔna budƳate, mɔ pesina jɔsi tɪ kwadƳe na. Kɛ kɔntɛ, ɛ nyɛ nje lɛpɔ kɛ mɔy temɔ nɛ nde: <Mi kɛ duwɛ gbate nde, mi yeti kɛ kambɔ Njambiyɛ na. Sendi, mi yeti nɛ kasi nɛ mumɔ na. ⁵ Ko bɛkɔ dɛte, mi ta pesɔ lɛpi kusɔ nya kɔ, keto a kɛ njanɔwɛ mi. Mi ta pesɔ lɛpi nɛ, keto a ta potɔ tɔ mbɛ nɛ njenate metu hɛnɛ.> »

⁶ Ɛ Nyanɔwɛ Kumande kɛ mbombu lɛpɔ nde: «Wunɛ wɔku ndi yasi te yi beya mɔ pesina jɔsi kɔ lɛpima kɛ. ⁷ Wunɛ tɔka gbate nde, Njambiyɛ ta dɛyɔ ka kinɛ

peso lepi keto botu bete be nye ma tãke baka yí kame ne bo? 'A ta diyo ka kine peso lepi keto botu bete be ngweta ne nye tu ne yeso baka? 'A ta linja kine peso ka lepi nedo keto yan yí kame ne bo? ⁸ Mi ke lepo nye wune nde: A ta peso lepi nedo keto yan yí kame ne bo.» Yesus sidya lepo nde: Kome *Mõno mumo ta nje ké, 'a ta kwedya ka bomo ke tiko temo ne Njambiyé?»

Kano ke kasi bambam yiba be ka

ngweta ne Njambiyé

⁹ A ka mbombu yekidye sendi wete kano, keto botu bete be lepe gba nde, bo ne ngben nje kpalo yeliye beso baka. ¹⁰ A yekidya nde: «Bambam yiba temma ke ke mbanjo Njambiyé yí ke ngweta ne Njambiyé. Wete ba mo *Farisè, wete ba mo bonna moni garama. ¹¹ Mo Farisè temma tema lepo nye Njambiyé ke moy temo ne nde: «Njambiyé wombe, mi ke nye we wosoko, keto mi yeti nda bana bomo na. Bana botu be ngan, bana kotu bomo, bana botu be kelna wanja. Wosoko, keto mi yeti nda mo bonna moni garama te yoko na. ¹² Ke moy sondi wete mi kiy medye menja yiba. Ke meyasi hene te yi mi sombe, mi baka yo ke mengabiye kamo kamo, bu ngabiye kwalo meyasi mete wete wete nye we Njambiyé.» ¹³ Yasi wete, mo bonna moni

garama kwanma ne ke diyo ne nan. A ti bofe kaje misi ne mbet kenje kwey na. Yasi wete, a kpoma bo ke beti lepo nde: «Njambiyé wombe, sonja ngambi yo ke to mbe, mi mo mebeyo.» ¹⁴ E Yesus nje lepo nde: «Mi ke lepo nye wune nde: Mbam ko duwa ke tu dyene ne temo ne te, keto Njambiyé pesima nde, a me ne ngben ke mbombu wene, sonje mo Farisè. Keto mo te e bendidye yotu kenje kwey, Njambiyé ta pidye nye kenje nji. Ma yoko e pidye yotu kenje nji, Njambiyé ta bendidye nye kenje kwey.»

Yesus ke nye bonosike mekombila

(Mt 19; Mk 10)

¹⁵ Bomo bonma seke seke bonosike ke no ke yi Yesus, na kpoki bo, yí nye bo mekombila. Yasi wete, ke bejeki ma benje dete ké, e bo bama ne botu bete. ¹⁶ E Yesus lepe nde, bo bon bonosike ke no. E nye nje lepo nde: «Ne tiki, né bonosike nje ke yembe. Ne ti peti bo na, keto *Kando Njambiyé wókunangwe ne botu bete be nda bonosike baka. ¹⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge mumo ti jaye Kando Njambiyé nda monosike na, a ti nyije kete na.»

Wete mo kusuku ke nje ke yi Yesus

(Mt 19; Mk 10)

¹⁸ Wete yeso wete kum Beyuden diyma Yesus nde: «Kimo yekele, mi kel nan,

né mi bé ne jɔngwɛ te yi kpo ne kpo?»¹⁹ É nye yeŋsa nye nye nde: «Keto nge yi wɛ jɛba mi nde kimɔ mumɔ ké? Keto kine kimɔ mumɔ wɛte ne wɛte na, ndi Njambiyɛ nyɛpɔ.²⁰ Wɛ ma duwɛ mɛmbɔŋga mɛ Njambiyɛ, yo nde: «Kpɛ, wɛ tɪ kel wanja na. Wɛ tɪ woku mumɔ na. Wɛ tɪ gubu na. Wɛ tɪ pesi lepi nye kɛ numbu mumɔ na. Jɛsɔ sɔngwɛ bɛne nyɔngwɛ.» »²¹ É mbam yeŋsa nde: «Mi kɛ bakidyɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ kande ne mɔnɔsikɛ.»²² Kɛ Yesus ma woko dɛte ké, ɛ nye lɛpɛ nye nye nde: «Bukwɔ yasi wɛte yi wɛ tɪ pa kelɔ ké, yo nde: Ken dyanɔngwɛ mɛyasi mɔ hɛnɛ, nɔ bɔŋ mɔni te kabɔ nye buka bɔmɔ. Dɛte, wɛ ta bé ne kusuku kɛ dɔyɔbɔ. Kɛ kɔŋte, nɔ bɛngwɛ mi.»²³ Kɛ mbam kɔ ma woko dɛte ké, ɛ nye wɔkɛ ngambi budɔyate, keto a bɔ ne budɔya kusuku.²⁴ Kɛ Yesus ma bɛnɛ dɛte ké, ɛ nye lɛpɛ nde: «Yo gba sulnate kɛ yi botu bɛ kusuku nde, bɔ nyɪŋa kɛ *Kandɔ Njambiyɛ.²⁵ Yo jɛwnate nde, nyangwɛ nyamɔ nda *samo yakama kwɔ lalɛ nɛdɔ kɛ njɛmbi alula nè nde, mɔ kusuku nyɪŋa kɛ Kandɔ Njambiyɛ.»²⁶ Botu bɛte bɛ bɔ kɛ woko yasi te yi Yesus bɔ kɛ lɛpɔ ké nɔ diyɛ nde: «Ma nge bɛ dɛte, nda yakama jɔ kɔ?»²⁷ É Yesus yeŋsa nde: «Yasi te yi bɔmɔ yeti ne dɛti te yi kelɔ, Njambiyɛ ne dɛti te yi kelɔ yo.»

²⁸ É Piyɛr lɛpɛ nye nye nde: «Bɛŋa, wusɛ ma tiko su mɛyasi musu hɛnɛ bɛngwɛ wɛ.»²⁹ É nye lɛpɛ nye bɔ nde: «Gbakasi yi mi lɛpɛ nye wunɛ ké: Nge mumɔ tike tɔ dɛnɛ, tiko nyari ho bɛman ho sangwɛ bɛne nyangwɛ, tiko bɔnɔ keto *Kandɔ Njambiyɛ,³⁰ mɔ te ta bé ne mɛyasi mɛte yinɔri kɛ ngimɔ te yoko kwɔ yi mbɔmbu. A ta bé sendi ne jɔngwɛ te yi kpo ne kpo kɛ mɛtu mɛte yi ta nje ké.»³¹ Kɛ kɔŋte, ɛ nye jɛba bɛjɛkɛ bɛnɛ kamɔ jɔ yiba lɛpɔ nye bɔ nde: «Nɛ bɛŋa, wusɛ bɛ bɛndɛ kɛ pɛ Yerusalem baka: Mɛyasi hɛnɛ te yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛtima kɛ kasi *Mɔnɔ mumɔ ké ta kelna gbate.³² Bɔ ta bɔ nye kanɛ nye botu bɛte bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ baka. Bɔ ta nyɛtɔ nye, tɔyɛ nye, sa mɛsɛri kɛ yotu nɛ,³³ njurɔ nye ne njambala. Kɛ kɔŋte, bɔ má wo nye, a má nje womiyɛ kɛ mɛtu yitati.»³⁴ Yasi wɛte, bɛjɛkɛ tɪ wɔkɛ yanja kɛ yasi te yi Yesus lɛpima ké na. To te bɔ sɔdɔyate ne bɔ, bɔ tɪ biye to lɛpi te na.

Yesus kɛ butɛ misi mɛ wɛte mbam

(Mt 20; Mk 10)

³⁵ Yesus bɔ kɛ wuta ne Yeriko. Kɛ ngimɔ te yite wɛte mɔ dɛbina misi bɔ kɛ diyɔ kɛ kɛki nje. A dɛkima jɔmbɔ mɛyasi kɛ mɛbɔ mɛ bɔmɔ.³⁶ Kɛ nye ma woko ngil bɔmɔ kɛ kwɔ ké, ɛ

nye diyε to te. ³⁷ Ε βο
λεπε nye nye nde: «Yo Yesus
te, mo dya Nasaret kwā.»
³⁸ Κε nye ma woko dfe kέ,
ε nye kembe nde: «Yesus,
mono Davit, gwako ηgwete
wombe.» ³⁹ Ε botu bete be
ba mbombu baka hame nye
lepο nye nye nde, a dibi
numbu. Ko beko dfe, a
nja kembο kwā to te nde:
«Monο Davit, gwako ηgwete
wombe.» ⁴⁰ Ε Yesus teme
lepο nde, bo bon nye ke
no. Ke mo dibina misi
ma wuta ne nye kέ, ε
nye diyε nye nde: ⁴¹ «We
kwadyikwe nde, mi kel ηge
nye we?» Ε nye yensa
nde: «Nyangwe Kumande,
kelο nde, mi beηnanngwe.»
⁴² Ε Yesus lepe nye nye nde:
«Beηnanngwe, tikina temο te
yi we no kέ jonngwa we.»
⁴³ Ndana ndana, ε nye kande
beηna yasi beηngwe Yesus ne
luxsa Njambiyε ke numbu.
Ke bomο hene be ba womete
baka ma beηe yasi te yi
kwanama kέ, ε bo lukse
Njambiyε.

19

Yesus bene Sase

¹ Yesus kendima dya ke
Yeriko. A ba ke kwā nje
ne nje. ² Wete mbam nde
Sase ba ke dya te. A ba
kum botu be bonna moni
garama. A ba sendi mo
kusuku. ³ A sanma nje te
yi beηe mo te yi bo jeba nde
Yesus ko. Yasi wete, a ti be
ne dfe te yi beηe nye na
keto ηgil bomο, keto Sase ba
mo botu. ⁴ Ε nye nje sedye

kwā kέ mbombu kέ bendo
wete jeta nde sikomο, na beη
Yesus, keto Yesus yakanngwe
kwā womete. ⁵ Κε Yesus
ma kumo womete kέ, ε nye
kanε misi beηe Sase lepο nye
nye nde: «Pikwe nedo, keto
muka mi yakanngwe ya ke tu
dya.» ⁶ Ε Sase piye beke beke
bu Yesus ne mesosa. ⁷ Bomο
hene be beηma meyasi
mete baka nyingilama lepο
nde: «A ka ya ke yasi mo
mebeyo.» ⁸ Yasi wete, ε Sase
teme ke mbombu Kumande
Yesus lepο nye nye nde:
«Nyangwe Kumande, woko.
Mi ta baka kusuku mbe ke
bembe, bu ηgabiye te wete
nye buka bomο. Sendi, ηge
be nde, mi sebila mumο,
bu ne yaηa ke bo ne, mi
ta yokidye yo mena yini
nye nye.» ⁹ Ε Yesus nje
yensa nye nye nde: «Botu
be tu dya me ne jonngwe
muka, keto we sendi nday
Abaraham, ¹⁰ keto *Monο
mumo njaki nje sa botu bete
be ma dimbiye baka jonngwe
bo.»

*Kano ke kasi mesule me
lor kamo
(Mt 25)*

¹¹ Κε ηgimo te yi bomο
ba ke woko yasi te yi Yesus
ba ke lepο kέ, ε nye ke
mbombu yekidye wete kano
nye bo. Yesus ba ke wuta
ne Yerusalem. Ε bomο take
nde, *Kando Njambiyε ta
dya ndana ndana. ¹² A
yekidya kano te nde: «Wete
mbam jadya ke yina kando
bekumande. Ε nye kwā kέ
londunate ke wete meneti ke

boŋna dīyɔ kumande. Ke nye si bu dīyɔ kumande, a má nje yɔkwɛ. ¹³ Ke ŋgimo kwanɛ ɛ nye jɛba baŋa botu be mesay bene kamɔ, nye bo sule lɔr kamɔ lɛpɔ nye bo nde: <Wunɛ dɔkwɛ yo kumɔ ke ŋgimo te yi mi ta yɔkwɛ kɛ.> ¹⁴ Botu be dya dyene dikima benɔ nye. ɛ bo tome bomɔ kenje ke kɔŋ ne kɛ lɛpɔ nye nyanɔwɛ kumande dya te nde: <Wuse yeti ke kwadyɛ nde, mbam kɔ dīy ne wuse na.>

¹⁵ «Ndana, ke nye ma yɔkwɛ ke boŋna dīyɔ Kumande kɛ, ɛ nye lɛpɛ nde, bo jɛbaŋwɛ botu be mesay bete be nye nya bo mɔni baka. A kwadya duwe nda yi mumɔ hene dɔkwa ne yene kɛ. ¹⁶ ɛ bosa mumɔ dya lɛpɔ nde: <Kumande, sule lɔr wɔ punja sule lɔr kamɔ.> ¹⁷ ɛ nye lɛpɛ nye nye nde: <Kimo yaŋa, we mɔ mesay te yi bo yakama be ne bibina temɔ ne nye. Nda yi we duwɔ bakidyɛ yasi te yi ne mbet, mi ke nye we medya kamɔ nde, dīyɔ nɔ.> ¹⁸ ɛ mumɔ yibate nje lɛpɔ nde: <Kumande, sule lɔr wɔ punja sule lɔr yitan.> ¹⁹ ɛ Kumande lɛpɛ nye nye nde: <We sendi, dīyɔ ne medya yitan.> ²⁰ ɛ mumɔ yitatite nje lɛpɔ nde: <Kumande, sule lɔr wɔ kɔ. Mi boyma yo ne kum lambɔ sodyɛ. ²¹ Mi gwɔ wɔ yo, keto we ne nyanɔ budyate. We bɔŋ yasi kine yaŋa te yi we paŋma komɔ na. We ndém medye kine mbeki te yi we

paŋma be na.> ²² ɛ Kumande lɛpɛ nye nye nde: <We beya mɔ mesay. Mi ta pesɔ lɛpi yo beŋgwɛ melɛpi mete yi punduma ke numbu yo kɛ. We duwɔ nde, mi ne nyanɔ budyate. Mi bɔŋ yasi kine yaŋa te yi mi paŋma komɔ na. Mi ndém medye kine mbeki te yi mi paŋma be na. ²³ Nge kele yi we ti bu mɔni mbe kɛ tikɔ ke mbey dɔkwa te kɛ? Nge yi we ti kele dete, simande ke yɔkwɛ mbe, mi ta sombo liba ke to te kɛ?> ²⁴ ɛ Kumande lɛpɛ nye botu bete be ba womete baka nde: <Wunɛ siku sule lɔr te yi ke bo ne kɛ kanɛ nye mɔ te ɛ ne sule lɔr kamɔ kɔ.> ²⁵ ɛ bo lɛpɛ nye nye nde: <Kumande, mbete ne sule lɔr kamɔ.> ²⁶ ɛ nye lɛpɛ nde: <Mi ke lɛpɔ nye wunɛ nde: Bo ta dokidyɛ yasi nye mɔ te ɛ me nɔ kɔ. Yasi wete, pe yɔkɔ ɛ kine yaŋa kɔ, bo ta sukɔ ko mɔnɔ yasi te yi nye nɔ kɛ. ²⁷ Ke be botu bete be bene mi baka, wunɛ bɔŋ bo nje nɔ, keto bo ti kwadyɛ nde, mi dīy ne bo na. Wunɛ njâki ne bo waka nje pesɔ menɛŋ man ke mbombu wombɛ.> »

*Yesus ke dya ke
Yerusalem
(Mt 21; Mk 11; Jh 12)*

²⁸ Ke Yesus ma si lɛpina dete kɛ, ɛ nye bu to nɔŋ kendi yí kɛ nɔ Yerusalem. ²⁹ Ke nye ma wuta ne Betfage nè Betani ke keki *Keki meliviye kɛ, ɛ nye tome baŋa bejeke bene

yiba ³⁰ lepɔ nye bo nde: «Wune kɛn ke dya te e ke mbombu wun ko. Kome wune ta nyiɛ ke moy dya kɛ, wune ta dolo monɔ tofu tiɲnate. Mumɔ wete ne wete ti pa didye meta mene wete yeso ke to ne na. Nɛ wune wɔnja nye nje nɔ. ³¹ Nge mumɔ diyɛ wune nde: «Wune wɔnja nye keto nge?» nɛ wune yɛnsangwe nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelɔ yiɲa yasi ne nye.» »

³² Bejeki bete be nye tomma baka ka kwedya meyasi nda yi nye lepima nye bo kɛ. ³³ Ke ngimo te yi bo ba ke wunje monɔ tofu kɛ, e besa bete diyɛ bo nde: «Wune wɔnja nye keto nge?» ³⁴ E bo yeɲsa nde: «Nyangwe Kumande ke kwadye kelɔ yiɲa yasi ne nye.» ³⁵ E bo bu monɔ tofu kɛ nɔ ke yi Yesus, bu melambo man jono ke to ne, nje bendidyɛ nye ke to te. ³⁶ Ke ngimo te yi Yesus ba ke kwɔ kɛ, e bomɔ be ke jono melambo man ke nje, na kɛndi ke to te. ³⁷ Ke nye ma wuta ne Yerusalem ke piya *Keki meoliviye kɛ, e mesosa kwɔ ngil bejeki hɛnɛ. E bo lukse Njambiyɛ ne men ke kwey keto nyangwe mekele hɛnɛ te yi bo dikima beɲe kɛ. ³⁸ E bo lepɛ nde: «Mekombila ne Kumande te e nje ne diɲo Baba Mboko ko! Tete beɲnangwe ke dyobo nɛ meluksa beɲnangwe ke kwey!»

³⁹ E baɲa *Befariɛ be ba ke moy ngil yinɔri baka lepɛ nye Yesus nde: «Yekele, gayo bejeki bo.» ⁴⁰ E nye yeɲsa nde: «Mi ke lepɔ nye wune nde: Nge bo didbe numbu, metari ta kpalo lepina ne men ke kwey.»

⁴¹ Ke Yesus ma kumo ke kekɛ Yerusalem kanje misi beɲe ne dya kɛ, e nye kande dukwe ⁴² lepɔ nde: «Yerusalem, we ma dukwe yo meyasi mete yi nye we tete ke yeso te yoko muka, ma yo gba kimote. Yasi wete, yo sodiyate ndana ke misi mo. ⁴³ Keto ngimo ta dya, bependo bo ta sumo ndoko lito we. Bo ta seɲgo we membey hɛnɛ. ⁴⁴ Bo ta yangile we wune bono bo bete ke meneti. Bo ti tiko tari wete dokidyate ke to jakoso na. Yo ta kelna dete, keto we ti duwe ngimo te yi Njambiyɛ nja beɲe we kɛ na.»

Yesus ke dudyɛ botu be dyangwa

meyasi ke mbanjo Njambiyɛ

(Mt 21; Mk 11; Jn 2)

⁴⁵ E nye kwɔ nyiɛ mbanjo Njambiyɛ kande dudyɛ botu bete be ba ke dyangwe meyasi womete baka ⁴⁶ lepɔ nye bo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: «Tu dyembe ta be tu menɲweta.» Yasi wete, wune ma yeɲsa yo ne gban botu be gubo.»

⁴⁷ A dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ metu

hene ke mbanjo Njambiyε. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be ketina meyasi nε nyanḡwe botu be kandɔ Isarayel sanma nje te yi wo nye. ⁴⁸ Yasi wete, bo ti duwe nda yi bo yakama kelɔ kε na, keto bomɔ hene nya temɔ yan ke wokuna melepi mene.

20

Deti Yesus wula ke yi Njambiyε
(Mt 21; Mk 11)

¹ Wete yesɔ Yesus ba ke tedye melepi me Njambiyε lepɔ Kimɔ Tom nye bomɔ ke mbanjo Njambiyε. Semɔ semɔ, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be ketina meyasi nε betomba be dya dya ² diye nye nde: «Deti te yi we kele ne meyasi mete yike kε wula we? Lepɔ nye wuse. Nda nye we deti nde, kelɔ meyasi mete?» ³ ε nye yeḡsa nye bo nde: «Mi sendi, mi ndi ne lepi wete yi mi ta diye wune: ⁴ Nda tome Jan nde, a njaki tɔpe bomɔ ke mɔrɔku? Yo Njambiyε ho yo bomɔ? Wune yeḡsanḡwe nye mi.» ⁵ ε bo kande mediyna tande yan lepɔ nde: «Iḡge wuse lepe nde: Yo Njambiyε tome nye, a ta diye wuse nde: «Ma keto ḡge yi wune ti tike temɔ ke yasi te yi nye lepima kε?» ⁶ Ma ḡge wuse nje yeḡsa nde: Yo bomɔ tome nye, yite bomɔ hene ta lu wuse ne metari wo, keto bo

ke kobile duwe nde, Jan ba mɔ punja melepi me Njambiyε.» ⁷ ε bo yeḡsa nde: «Wuse yeti ke duwe Mɔ te ε tomma nye nde, a njaki tɔpa bomɔ ke mɔrɔku kɔ na.» ⁸ ε nye yeḡsa nye bo nde: «Mi sendi, mi yeti ke lepɔ yana nye wune ke kasi deti te yi mi kele ne meyasi mete kε na.»

Kanɔ ke kasi beya botu be

bakidya ḡwan
(Mt 21; Mk 12)

⁹ Ke kɔḡte, ε nye nye wete kanɔ nye bomɔ nde: «Wete mbam sama ḡwan *vinyε. ε nye kanɔ yo nye baḡa botu be mesay nde, bo bakidya. Ke kɔḡte, ε nye nje kwɔ kε londunate ke yiḡa meneti kε ya budya metu. ¹⁰ Ke membumɔ ma si detɔ ke ḡwan, ε nye tome wete mɔ mesay kenje ke yi bari, nε bo njese nye ḡgabiye membumɔ mete yene. Yasi wete, ε botu bete mende mɔ tomun yokidye nye ne ḡbonḡo bo. ¹¹ ε nye basidye tomɔ wete mɔ mesay. ε botu be bakidya ḡwan mende nye toyε nye wunḡwe, yokidye nye ne ḡbonḡo bo. ¹² Ke menḡa yitatite, ε nye tome sendi wete mɔ mesay. ε bo dudye nye yokidye ne mepen ke yotu. ¹³ Ndana, ε sa ḡwan lepe nde: «Mi ta kelɔ nan? Mi ta tomɔ monmbe, sɔḡ temɔ mbe, ta be, bo ta kamba nye.» ¹⁴ Ko beko dete, ke botu be bakidya ḡwan ma beḡe nye kε, ε bo sanḡwe

ngin lepo nde: <Yo nye ta tika ne meliko me sanjwe. Wuse woku nye, ne wuse tika no.> ¹⁵ E bo bu nye ke bete ke kon ngwan wo.»

Ndana, e Yesus diye nde: «Sa ngwan ta kelo nan ne bo? ¹⁶ A ta nje girise bo hene kane ngwan nye bana.» Ke bomo ma woko melipi menori ke, e bo lepe nde: «Yana ti kelngwe dete na.» ¹⁷ Yasi wete, e Yesus kane misi bene ne bo lepo nde: «Yo ketinate ke mekana me Njambiyede: <Tari*f1* te yi botu be sumna njumo sejma ko kpalma nje be sanjwe kondu,> ma to lepi te nde nge? ¹⁸ Nge mumo nje dumo mbombu ne kete, a ta balo nyansanjwe lekwe ne mutu mutu. Sendi, nge kondu te bale ke to mumo, yo ta pso nye ne mbol.» ¹⁹ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyede ne botu be ketina meyasi sanja nje te yi biye nye ndi ke kiya ngimo te yite. Yasi wete, bo kambima bomo. Bo duwa nde, Yesus nyeki kano te sunjwe ne bo.

Yesus nde, bomo gboku garama

nye Sesar

(Mt 22; Mk 12)

²⁰ Ndana, e bo kande sanja menje tomo bomo yi pemna ne. Botu bete dikima kelo membale nda kimo bomo, simande bo ta woko yina kotu lepi ke numbu ne, ne bo biy nye, nye botu be pesina josi, ne bo nje kwandye nye kenje

nyangwe kum te e diye ne meneti man ko. ²¹ E botu bete lepe nye Yesus nde: «Yekele, wuse duwa nde, we ke lepina tedye sendi yasi ne ngben kine nembe njoka bomo na. Yasi wete, we tedya yo nje Njambiyede gbate gbate. ²² 'He gboku ka garama nye *Sesar, ho he ti gboku na?» ²³ Yesus duwa likisi yan. E nye lepe nye bo nde: ²⁴ «Wune tedya mi sule wete. Yekambiyede ne meketi mete yi kete ke tedya nda?» E bo yensa nde: «Yo yi Sesar.» ²⁵ E nye lepe nye bo nde: «Dete, wune nyeki Sesar meyasi mete yene, nye Njambiyede meyasi mete yene.» ²⁶ Ma bo ti yaka biye nye nde, a lepima yina kotu lepi ke mbombu bomo na. Yasi wete, bo ngbakimama nda yi Yesus yensama no nye bo ke, e bo dife numbu.

Kasi womiya bomo

(Mt 22; Mk 12)

²⁷ Bana bomo ke njoka *Besaduse ka ke yi Yesus. Besaduse lepi nde, mumo ti womiyede na. E bo lepe nye Yesus nde: ²⁸ «Yekele, Moyisi ketima ke membonga nde: <Nge mumo be ne man, nge man wene te gwe tiko nyari kine ja bene na, na bon kusu te, na ja kwandye ne dino man e gwa ko.> ²⁹ Ma yo ba ne bono bambam yitan jo yiba ke moy yan. Tomba moy bonma nyari. E nye gwe tiko nya te kine ja bene nye na. ³⁰ E e konje nje bu

kusɔ. Ɛ nye gwe sendi tiko nye kine ja bene nye na. ³¹ Ɛ mo yitatite nje bu sendi nya te. Yo kelnama dɛte ne bo yitan jo yiba hene. Bo gwa kine tiko monosike wete na. ³² Diyo ke, ɛ nyari nje gwe sendi. ³³ Ma kome bemun ta womiye ke, nya ko ta nje be nya nda ke njoka yan, keto bo hene yitan jo yiba bonma nye ne megwaki?» ³⁴ Ɛ Yesu yenja nye bo nde: «Bembam ne boma bete be ndi ndana ke meneti baka ke kelo megwaki. ³⁵ Yasi wete, botu bete be Njambiyɛ benma kimote nde, bo ta womiye ke njoka bemun be ne jongwe ke mboko te yi ta nje ke ti kelo megwaki se na. ³⁶ Bo ti gwe se na, keto bo ta be nda bejaki be Njambiyɛ. Bo ta be bono be Njambiyɛ, keto bo ma womiye ke njoka bemun. ³⁷ Moyisi tedya nde, bomo ta womiye ke mbey te yi nye lepima kasi mono jete te ɛ ba ke fiye dite ko kome nye jeba Baba Mboko nde: «Njambiyɛ te ɛ Abaraham, Njambiyɛ te ɛ Isak, Njambiyɛ te ɛ Yakop.» ³⁸ Njambiyɛ yeti Njambiyɛ bemun na, nye Njambiyɛ te ɛ botu bete be ne jon baka. Ke yene, botu bete be ma gwe baka hene ne jon.» ³⁹ Ɛ banja ke njoka botu be ketina meyasi jaye lepɔ nde: «Yekele, we lepima kimote.» ⁴⁰ Ke konje, bo kine bobɛ diyɛ se nye yija diyana na.

⁴¹ Ɛ Yesu nje lepɔ nye bo nde: «Bomo lepi nde, *Krist mono Davit nan? ⁴² Keto

Davit ne nguru wene ke lepɔ ke moy mekana me Besom nde: «Baba Mboko lepima nye Nyangwe Kumande wombe nde: Diyo metidye ke mbam bo mbe ⁴³ kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo.» ⁴⁴ Davit jebama Krist nde Nyangwe Kumande, ma Krist ta kpalo nje be mono wene nan?»

⁴⁵ Ke ngimo te yi bomo hene ba ke woko melepi mete yi Yesu ba ke lepɔ ke, ɛ nye lepe nye bejeki bene nde: ⁴⁶ «Wune diy ne soso ne botu be ketina meyasi. Bo kwadyikwe jaja ne nyangwe ndulen ndulen megambo ke mbombu bomo, kwadye sendi nde, bomo ke nyeno bo ke membey kome bomo diki wesidya ke. Bo kwadyikwe diy ke bosa membey ke membanjo mewesidya me Beyuden, sa sendi kpasa membey ke metu medina. ⁴⁷ Bo wenjila meyasi hene ne mbul ke mebo me bekuso boma, diki nje kelo sewna mengweta, ne bomo ben nde, bo kimɔ bomo. Njambiyɛ ta jose bo tedye bo nyangwe mebone kwa to te.»

21

Wete buka kusɔ nyari ke nye Njambiyɛ

*yasi ne temo ne hene
(Mk 12)*

¹ Yesu kanja misi benja nda yi botu be kusuku ba ke nye meyasi ne sadaka nye

Njambiyε ke moy kpongi nyena sadaka kε. ² E nye bεnε wete buka kuso nyari kε bεte limbi sisi yiba kete. ³ E nye lεpe nde: «Gbakasi yi mi lεpe nye wunε kε: Buka kuso nya ko nya kwε bari hεnε, ⁴ keto bari hεnε nya buyo meyasi mete yi bo bε no kwε to te kε. Yasi wete, buka kuso nya ko nya yasi hεnε te yi bε nde, a jōnnaŋwε no ke dīyo mebuko mεnε kε.»

Kasi mεbōnε mete yi ta nje kε

(Mt 24; Mk 13)

⁵ Diyō kε, ε baŋa bomō lεpe kasi mbanjo Njambiyε. Bo bε ke lεpō nda yo bε kimote ne kimō metari nε meyasi mete yi bomō nya Njambiyε ne sadaka kε. E Yesus lεpe nde: ⁶ «Kε metu mete yi nje kε meyasi menōri hεnε yi wunε bεnε kε kine tari wete ne wete ta dīyo waka ke to jakoso kine nde, bo gbūŋgula bεte ke meneti na.»

⁷ E bo diyε nye nde: «Yekele, meyasi mete ta kelna ndenen? Yo nge ta tedye nde, meyasi mete ta bε ke kelna kε?»

⁸ E nye yeŋsa nde: «Wunε dīy ne soso, ma bo nje sebile wunε, keto bomō budyate ta nje ne dīno dīyembε lεpō nde: «Mi *Krist, mi ko! Ngimō yakama.» Wunε tī bεŋgwe bo na. ⁹ Kome wunε ta woko kasi medyambi, woko sendi nde, bomō ke dese to suŋgwe ne bekum be dya, wunε tī gwaki kaŋ

yaŋa na, keto meyasi mete kanda si kelna. Yasi wete, yite tī tedya nde, siyna mboko ta dya ndana ndana na.» ¹⁰ E nye lεpe nye bo nde: «Kandō wete ta temε lū dīyambi ne wete kandō. Kumande wete má temε lū dīyambi ne jakoso. ¹¹ Meneti ta nŋwangwa budyate. Beya mekon nε mekolō ta dya sendi ke budya membey. Nyangwe mekele mete yi nye wō nε nyangwe meyekambiyε ta kelna wule kwey. ¹² Yasi wete, ke nŋimō te yi meyasi menōri tī pa kelna kε, bo ta biye wunε tedye wunε nyangwe mεbōnε. Bo ta kaŋe wunε tembidyε ke josi ke mēmbanjo mewesidya me Beyuden, nye wunε ke jobo. Bo ta kε ne wunε ke mbombu bekumande nε ke mbombu bekum keto dīno dīyembε. ¹³ Meyasi mete yi wunε ta sanŋwa no kε ta kelō nde, wunε lēpi meyasi mete yi wunε bεnma nε yi wunε duwε ke kasi mbe kε. ¹⁴ Dete, wunε bākidya kimote ke dyanō dīyun nde, wunε tī kanda kudye temō ke yasi te yi wunε ta yeŋsa kε na. ¹⁵ Keto mi ta tedye wunε melēpi mete yi wunε ta lεpō kε, nye sendi wunε dyanō te yi ta kelō nde, bependō bun tī sumō kol, ho yeŋsa yaŋa na. ¹⁶ Ko besangwe bun nε benyangwe bun, ko bemanj bun ko bejadye bun nε beso bun ta dyanŋwe wunε. Bo ta wo baŋa budyate ke njoka

yun. ¹⁷ Bo hene ta beno wune keto dino dyembe. ¹⁸ Ko beko dete, nyinjo to yun wete ne wete ti dimbiye na. ¹⁹ Wune ta jonjwe mesisin mun, nge wune disima.

²⁰ «Ke ngimo te yi wune ta beje nde, menjon besoja ma lito Yerusalem sangwe ke, wune dukwe nde, Yerusalem ta be ke yangila. ²¹ Ke ngimo te yite botu bete be ta be ke meneti me Yuda baka sedyikwe kamba ke ke to mekeki. Baka be ta be ke Yerusalem baka pindu si kwa. Botu bete be ta be ke melunde baka ti nyinjo moy dya na. ²² Keto yo ta be ngimo te yi Njambiyé ta ndeye bomo bene tedye bo mebone. A ta kelo dete, ne meyasi hene te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyé ke si tondu. ²³ Boma bete be ta be ne moy ne baka be ta nye bonosike beri ke ngimo te yite baka ta sangwa ne mebone, keto nyangwe mebone ta dya ke dya. Njambiyé ta punje ngambi ne sungwe ne ndingele kando ke hene. ²⁴ Bo ta wo bo ne kafa, biye bo ne bala ke no ke mekando hene. Botu bete be yeti ke duwe Njambiyé baka ta sopene Yerusalem ne mekol kumo kome ngimo te yan ta siyo ke.»

*Yesus ta kala nje
(Mt 24; Mk 13)*

²⁵ «Yinjo meyasi mete yi tedye nde, yanja ta dya ke ta bejna ke yeso, bejna ke ngwende ne besiso.

Mekando hene ke to meneti ta gwe wo budyate. Bo ta diyo temo ke ngin ke nyangwe medun me man ne medun me nyangwe mekumbo. ²⁶ Bomo ta gwe wo ngwangwa balo ke takina yasi te yi ta dya ke meneti ke. Keto meyasi mete yi ne ngungudye yi diyé ke kwey ke ta ngbokisa budyate. ²⁷ Ke kante, bo ta beje *Momo mumo ke nje ne kulutu ne nyangwe ngungudye ne nyangwe meluksa. ²⁸ Kome meyasi menori ta kande dyanate ke, ne wune tembitya yotu kane to, keto Njambiyé ta be ke jonjwe wune.»

*Kano ke kasi figiye
(Mt 24; Mk 13)*

²⁹ E Yesus yekidyé wete kano nye bo nde: «Wune beja *figiye ko mejeti hene. ³⁰ Ke ngimo te yi jonja memboru me ke pundo ke mebo mete, wune ne nguru wun ke duwe nde, ngimo mbiyo ma wuta. ³¹ Dete sendi, kome wune ta beje nde, meyasi mete me ke dya, wune dukwe nde, *Kando Njambiyé ma wuta. ³² Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Ko botu bete be ne jon ke ngimo te yoko baka ti gwe hene kine nde, meyasi menori dyan na. ³³ Dyobo ne meneti ta si kwa yambile, ma ndi melepi membe ti yambile wete yeso na.

Wuse komsangwe metu hene

³⁴ «Wunε dīy nε sɔsɔ nε mekele mun, ma temɔ yun mε nje tekɔ ketɔ dīyena mεdye nε gwena menjam kwɔ to te. Wunε dīy sendi nε sɔsɔ, ma temɔ yun mε nje tekɔ ketɔ metake ke kasi meyasi mete yi wunε ta jonna nɔ ké. Wunε dīy nε sɔsɔ, kambɔ yesɔ te mε nje ngbake wunε ngbaka. ³⁵ Ketɔ yesɔ te ta dya ngbake bomɔ hene be diyε ke to meneti, nda yi bo bete nε bulajama ke duku, benjanjɔ má nje ngbakima, yo má kawule bo. ³⁶ Dete, wunε tī yaki na. Wunε ngwêtanɔwε nε Njambiyε menɔgimɔ hene, né wunε be nε deti te yi diyɔ ke meyasi mete yi ta dya ké, né wunε nje tem ke mbombu *Mɔnɔ mumɔ.»

³⁷ Yesus dikima tedye bomɔ melɛpi mε Njambiyε nε yesɔ ke mɔy mbanjɔ Njambiyε. Yasi wete, nε tu a dikima kwɔ kè dīyɔ ke *Keki meoliviye. ³⁸ Bomɔ hene dikima kè bemenmene nε sut kè mbanjɔ Njambiyε kè wokɔ melɛpi mene.

22

¹ Ngimɔ jesɔ dīyena memampa mete yi kine ngɔ kete ké bɔ ke wuta. Bo jébanɔwε jesɔ te nde *Paska Beyuden. ² Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε botu be ketina meyasi sɔ nje nda yi bo yakama wo nε Yesus ké, ketɔ bo bɔ ke kambɔ bomɔ.

³ Ndana, ε *Satan nyinε temɔ Yuda te yi bo dikima

jeba sendi nde Iskariyot kɔ. A bɔ ke njoka bejεke be Yesus kamɔ jɔ yiba. ⁴ Yudas kwanma kè kombile ngin bene bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nε bekum be botu be bakidya mbanjɔ Njambiyε yí beɔe nda yi nye yakama dyanɔwε nε Yesus nye bo ké. ⁵ Bomɔ baka wokuma mesosa budyate. ε bo pese nde, bo ta nye nye mɔni. ⁶ ε Yudas jaye. ε nye kande sanɔna kimɔ ngimɔ te yi nye ta dyanɔwε nε Yesus kine nde, bomɔ dukwε na.

Yesus ke dye jesɔ Paska

bene bejεke bene

(Mt 26; Mk 14; Jh 13)

⁷ Yesɔ dīyena memampa mete yi kine ngɔ kete ké dyanma. Yo bɔ ngimɔ wona bonɔ besam nε sadaka yi mεdye mε jesɔ *Paska Beyuden. ⁸ ε Yesus tome Piyer bene Jan lɛpɔ nde: «Wunε kēn kombile mεdye mε Paska te yusu, né wuse dye.» ⁹ ε bo diyε nye nde: «Wε kwádīyikwε nde, wuse kēn kombile ba yo we?»

¹⁰ ε nye yeɔsa nye bo nde: «Kome wunε ta kumɔ ke mɔy dya ké, wunε ta sanɔwa nε wete mbam nε mapi mɔrɔku. Wunε bēngwε nye kumɔ ke tɔ te yi nye ta nyinε kete ké. ¹¹ Nε wunε lēpi nye sa tɔ nde: <Yekele ke diyε we nde: Mbey te yi sine bejεke bembε ta dye Paska kete ké ba we?> ¹² A ta tedye wete nyanɔwε tonɔari nye wunε ke tɔ kwey ke pay to te nε

meyasi hene gweya kombilate ke moyte. Yo womete yi wune ta kobile medye me Paska.» ¹³ Bo ka, e bo dole meyasi hene nda yi Yesus lepima nye bo ke. E bo kobile medye me Paska.

*Kasi medye me Njambiyē
(Mt 26; Mk 14; 1Kt 11)*

¹⁴ Ke ngimo dyena medye me Paska ma dya ke, e nye ke diyō bene botu be tomun bene yi dyena. ¹⁵ E nye lepe nye bo nde: «Mi kwadya dye Paska te yoko ne temo mbe hene sine wune ke ngimo te yi mi ti pa sangwa ne mebōne ke. ¹⁶ Keto mi ke kobile lepō nye wune nde: Mi ti dye se yo na kumo ke ngimo te yi Njambiyē ta si tefye to dyena medye mete ke *Kandō dyene.» ¹⁷ E nye bu pelō ne tena menjam ke moyte, nye Njambiyē wosoko lepō nde: «Wune bōn yo kabidya, ¹⁸ keto mi ke kobile lepō nye wune nde: Ko mi ti hōbiye se tena menjam maka na kumo nde, *Kandō Njambiyē dyān.» ¹⁹ Ke kōnte, e nye bu mampa. Ke nye ma si nye Njambiyē wosoko ke, e nye leke yo nye bo lepō nde: «Yike membundo mēbe. Yo ke nyena keto yun. Wune kē kelō deke dye take ne mi.» ²⁰ Ke medye ma siyō ke, e nye bu sendi pelō tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa ke. E nye lepe nde: «Pelō tena menjam te yike, yo jonja mbon te yi

ke kelna ne mekiyō mēbe yi ke nyanja keto yun ke. ²¹ Yasi wete, wune dūkwē nde: Mō te e ta dyanḡwe mi kō waka ke medye sine nye. ²² *Mōnō mumō ta kwā gbate nda yi Njambiyē pesima ke. Yasi wete, mebōne ta balō ke to mō te e ta dyanḡwe nye kō.» ²³ Ndana, e bo kande mediyna tandē yan ke kasi mō te e yakama kelō kwalō mekele mete yite ke njoka yan kō.

Nda kwā bēsō?

(Lk 9; Mt 18; Mk 9)

²⁴ E metandō dya sendi ke njoka bejēke, keto bo kwadya duwe mō te e kwanma bēsō ke njoka yan kō. ²⁵ E Yesus lepe nye bo nde: «Bekumande be meneti ke diyō ne bomō. Sendi, botu bete be name bēsō baka, bo jēbanḡwe bo nde kimō bomō. ²⁶ Yasi wete ke yun, kine yaḡa dete na. Tomba ke njoka yun yākanḡwe be nda jōkidya. Mō te e diyē ne bēsō kō yākanḡwe be nda mōnō mesay. ²⁷ Nda kwā jakōsō? 'Yo mō te e diyē ke mbey medye ladiye kō, ho yoko e bu medye nje nye jakōsō kō? 'Yeti yoko e diyē ke mbey medye ladiye kō kwā jakōsō na? Yasi wete, mi mbe nda mōnō mesay ke njoka yun. ²⁸ Wune diyima kpo ne kpo ke kōn mbe ke ngimo te yi mi sangwama ne mebōne ke. ²⁹ Dete, nda Saḡmbe nya mi deti nde, mi nām *Kandō dyene ke, mi sendi ke nye wune deti te yi

namo yo. ³⁰ Dete, né wune diy dyena, hobiye ke mbey kome mi dyena ke Kando dyembe ké, né wune diy ke nyanḡwe membey pɛso josi mekando kamɔ jo yiba be kando Isarayel.»

³¹ E Yesus lepe nye Simon nde: «Simon, Simon, woko kimote. *Satan diyma, na pepi wune nda yi bo pepe ne lesi yi baƙe ne njoso te nɛ kopu te ké. ³² Yasi wete, mi ḡwetama ne Njambiyɛ keto yo, ma we me nje diyɔ kine tikɔ se temɔ ne mi na. Yasi wete, kome we ta nje yeḡsa ne kɔkɔ jaye mi ké, nò nyéki bemɔḡ deti.» ³³ E Piyɛr lepe nye nye nde: «Nyanḡwe Kumande, ko kena jobɔ ko soḡ, mi gba nedo te yi kè sine we.» ³⁴ E Yesus lepe nde: «Piyɛr, mi ke kombile lepɔ nye we nde: We ta tonɔ muka kumɔ menḡa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuɓe má nje kɔkɔ.» ³⁵ E nye kè mbombu lepɔ nye bo nde: «Ke ḡgimo te yi mi tomma ne wune kine kom mɔni kine kobiye kine menakala ké, 'e yaḡa baḡe wune?» E bo yeḡsa nde: «Ko yaḡa ti baḡe wuse na.» ³⁶ E nye lepe nye bo nde: «Ndana yey, mo te e ne kom mɔni, a bɔḡ. Mo te e ne kobiye, a bɔḡ. Ma yɔkɔ e kine kafa ko dyâḡwe lambɔ ne bomo no. ³⁷ Keto mi ke kombile lepɔ nye wune nde: Melepi mete yi baƙe ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke kasi mbe ké ta

kelna gbate. Yo baƙe ketinate nde: «Bo boḡma nye nda mo mebeyo.» Yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe ké ta be ke si kelna.» ³⁸ E bejeke lepe nde: «Nyanḡwe Kumande, mekafa yiba ké.» E nye lepe nye bo nde: «Yakama dete.»

Yesus ke ḡgweta ne Njambiyɛ

*ke Getsemane
(Mt 26; Mk 14)*

³⁹ Ke koḡte, e Yesus punde kè ke *Keki meoliviye nda njel wene. E bejeke bene beḡḡwe nye. ⁴⁰ Ke nye ma kumɔ mate ké, e nye lepe nye bejeke bene nde: «Wune ḡḡwêḡḡwe ne Njambiyɛ, ma wune me nje balɔ kome *Satan ta boɓe wune ké.» ⁴¹ Ke koḡte, e nye jise ke keki yan kè ne nan ne mbet yaka londɔ betina kusu. E nye kuse meɓoḡ ke meneti ḡgweta ne Njambiyɛ lepɔ nde: ⁴² «Da, ḡḡe we kwadye, kelɔ nde, nyanḡwe mapi meɓone mete yike dúkwe ke to mbe. Ma, yo ti kelnaḡwe nda yi mi kwadye ké na, yo kèlnaḡwe nda yi we kwadye ké.» ⁴³ Ndana, e wete jaki Njambiyɛ wule dyoɓɔ nje nye nye deti. ⁴⁴ Dodo soḡ biyma Yesus. E nye ḡgweta ne Njambiyɛ ne tiḡ, biriki punduma ke yotu ne balɔ ke meneti nda yi mekiyo dɔɔɔya no ké. ⁴⁵ Ke nye ma si ḡgweta ké, e nye teme kè kome bejeke diyma ké. A dolma bo ke jakɔ, keto metake kwanma bo. ⁴⁶ E nye lepe nye bo nde: «Wune

yáki keto nge? Wune tēma ngweta ne Njambiyē, ma meɓobilan nje lanja wune.»

*Bo ke biye Yesus
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)*

⁴⁷ Yesus ɓa ndi ke lepina dete ké, yaka nɔ, ngil ke dya. Yudas te ε ɓa ke njoka bejeki bene kamɔ jo yiɓa ko be to njon te. E nye kè ke kekiki Yesus, na dul numbu ne. ⁴⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Yudas, 'we ke dyanɗwe ka *Mɔnɔ mumɔ ne nje dulna numbu ne?»

⁴⁹ Ke botu bete be ɓa ke njon Yesus ɓaka ma beje yasi te yi ke kwadye kelná ké, ε bo lepe nde: «Nyanɗwe Kumande, 'wuse kôtu bo ne mekafa?» ⁵⁰ E wete ke njoka yan kote mɔ mesay me nyanɗwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyē peso to ne ε mbam ɓo bete ke meneti. ⁵¹ Yasi wete, ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune ũki, yo diy dete.» E nye kpoke to mbam te jonɗwe nye. ⁵² E Yesus nje lepo nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyē nè bekum be botu be ɓakidya mbanjo Njambiyē nè betomba be dya be njá ke biyna ne ɓaka nde: «Wune njá ne mekafa nè metegbe yí nje biye ne mi nda yi bo beɗɗwe ne mɔ gubɔ ké. ⁵³ Mi dikima diyɔ metu hene sine wune ke mbanjo Njambiyē, wune ũ biye mi na. Yo ndi nde, ngimɔ yun dyanɗma, ɓu sendi ngimɔ te yi *Satan.»

Piyer ke tonɔ nde, a yeti ke

*duwe Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Jn 18)*

⁵⁴ Ke bo ma si biye Yesus ké, ε bo ɓu nye kè nɔ ke tu nyanɗwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyē. Piyer dikima beɗɗwe bo ne nan. ⁵⁵ Bo jonɗwa dite ke bembe se diyɔ ke kekite. E Piyer nje diyɔ sendi ke njoka yan. ⁵⁶ Wete nya te ε dikima kelo mesay ke tu ko beɗma nye ke diyɔ ke kekiki dite. E nye sengile nye lepo nde: «Mbam ko ɓa sendi bene nye!» ⁵⁷ Yasi wete, ε Piyer tone lepo nde: «Nyari, mi yeti ke duwe nye na!» ⁵⁸ Diyɔ ne mbet ke konje ké, ε wete mbam beje nye lepo nde: «We sendi ke njoka botu bete.» E Piyer lepe nde: «Mbam, mi yeti ke moyte na!» ⁵⁹ Diyɔ nda hawa wete ke konje ké, ε wete mbam nje ɓasidye lepo sendi nde: «Gbate, mbam ko ɓa sendi bene nye, keto nye sendi mɔ Galile!» ⁶⁰ E Piyer yensa nde: «Mbam, mi yeti ke duwe yasi te yi we kwadye lepo ké na!» Piyer ɓa ndi ke lepo dete ké, ε mbam kube koke. ⁶¹ E Kumande Yesus yensa beje Piyer ne ngon. E Piyer nje take lepi te yi Kumande Yesus ma lépi nye nye nde: «We ta tonɔ muka kumɔ menɗa yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kube má nje kɔkɔ.» ⁶² E Piyer punde kè lelo budyate.

⁶³ Bembam bete be ba ke bakidyε Yesus baka dikima nyεto nyε, mende sendi nyε. ⁶⁴ Bo wotuma misi mene nje lepɔ nyε nyε nde: «Tubɔ mo te ε mendima wε kɔ.» ⁶⁵ Bo ka sendi mbombu yi lepɔ sendi yiɲa budya melepi me gbutu sungwe ne nyε budyate.

*Yesus ke mbombu
nyangwe*

*josi Beyuden
(Mt 26; Mk 14; Jh 18)*

⁶⁶ Ke misi ma pupɔ ké, ε njon betomba be dya wesidya bene bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε nè botu be tedya membonga. ε bo tome bomɔ kè bɔ ne nyε nje nɔ ke mbey nyangwe josi yan. ⁶⁷ ε bo lepε nde: «Ige be nde, wε *Krist, lepɔ nyε wuse.» ε Yesus yeɲsa nyε bo nde: «Ige mi lepε nyε wune, wune ti jaye na. ⁶⁸ Sendi, nge mi diyε wune mediyan, wune ti yeɲsa nyε mi na. ⁶⁹ Kande ndana *Mɔnɔ mumɔ ta diyɔ ke mbam bɔ Njambiyε te ε ne ngungudye hene kɔ.» ⁷⁰ Ndana, ε bo hene lepε nde: «Yite nde, wε Mɔnɔ Njambiyε?» ε nyε yeɲsa nyε bo nde: «Yo nda yi wune lepε ké, mi Mɔnɔ Njambiyε.» ⁷¹ ε bo nje lepɔ nde: «Ige yi bo ta lepɔ sendi nyε wuse ké? Wuse ma wokɔ nda yi nyε lepima ne numbu ne ké.»

23

*Yesus ke josi ke mbombu
Pilat*

*nè ke mbombu Herod
(Mt 27; Mk 15; Jh 18)*

¹ Ke kɔnte, ε nyangwe bomɔ baka hene teme ne gam bɔ Yesus kè nɔ ke yi Pilat. ² ε bo kande lepɔ meyasi sungwe ne nyε nde: «Wuse dolma mbam kɔ ke tedye detina to nyε botu be kando dyusu. A ke kidye bomɔ nde, bo ti gboku garama nyε *Sesar na. A ke lepɔ sendi nde, nyε *Krist, nyε kumande.» ³ ε Pilat diyε nyε nde: «Wε kumande Beyuden?» ε Yesus yeɲsa nyε nyε nde: «Yo nda yi wε lepε ké.» ⁴ ε Pilat nje lepɔ nyε bekum be botu be nyena sadaka nyε Njambiyε nè ngil bomɔ nde: «Mi yeti ke beɲε mbe yiɲa mejɔsɔ ke yotu mbam kɔ na.» ⁵ Kɔ beko dete, bo ka ndi mbombu lepɔ ne deti kwɔ to te nde: «A ke dese to bomɔ ne tedya yasi ne kande ke Galile nè Yuda hene nje kumɔ nɔ ndana waka.»

⁶ Ke Pilat ma wokɔ kasi Galile ké, ε nyε diyε nde: «Mbam kɔ mɔ Galile?» ⁷ Ke nyε ma wokɔ nde, Yesus wókunangwe ne Herod ké, ε nyε kwanɲye nyε kenje nyε, keto Herod ba sendi ke Yerusalem ke pɔku metu mete yite.

⁸ Ke kumande Herod ma beɲε Yesus ké, ε nyε sosa budyate, keto a ba ne yesidyε beɲna ne njombu yaɲa, keto meyasi mete yi

nye d̄ikima woko ke kasi ne k̄e. Herod b̄a ke take sendi nde, Yesus ta kelo yiŋa meyekambiye ke misi men̄e. ⁹ E nye diȳe Yesus bud̄ya mediyan. Ko dete, a t̄i yeŋsa yaŋa nye nye na. ¹⁰ Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye n̄e botu be ketina meyasi b̄a sendi te, d̄iki pes̄o beya melepi nye ke numbu ne ne ŋgaŋ. ¹¹ Herod bene bes̄oja bene yeliya nye wuŋgwe nye. Bo lenja nye kpaŋa lamb̄o. Ke k̄oŋte, e Herod yokid̄ye nye kenje Pilat. ¹² Ke kiya yes̄o te e Pilat bene Herod biye mes̄o. Ne mbombu, bo b̄a ne pend̄o.

¹³ Ndana, e Pilat wesid̄ye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye n̄e bom̄o be kando Beyuden n̄e bekum ban hene lep̄o nye bo nde: ¹⁴ «Wune bon̄ma mbam ko nje no ke yembe nde, a ke des̄e to bom̄o. Ndana ndana mi diyma nye mediyan ke misi mun. Yasi wete, mi t̄i beŋe mejos̄o wete ne wete ke yotu ne nda yi wune lep̄ima k̄e na. ¹⁵ Herod sendi t̄i beŋe mejos̄o ke yotu ne na, yori yi nye yokid̄ya sendi nye njese wuse k̄e. Dete, mbam ko t̄i kele yiŋa yaŋa yi yakama nde, a s̄ombu s̄oŋ keto te na.» ¹⁶ E Pilat lepe nde: «Yi b̄a dete k̄e, mi ta lep̄o nde, bo njuru nye, má nje s̄oŋe bo ne nye.» ¹⁷ Yo b̄a tumbu ke yan nde, ke ŋgim̄o jes̄o *Paska yan hene Pilat s̄oŋa bo ne mo j̄ob̄o wete. ¹⁸ E bo hene

ŋgb̄o kemb̄o ndi tu wete nde: «Mbam ko gw̄aki, n̄o s̄oŋa bo ne Barabas yokid̄ye nye wuse.» ¹⁹ Bo nȳeki Barabas ke j̄ob̄o, keto a des̄a to bom̄o suŋgwe ne bekum be d̄ya n̄e keto wona mum̄o. ²⁰ E Pilat basid̄ye lep̄ina nye bom̄o, keto a kwad̄ya s̄oŋe bo ne Yesus. ²¹ Ko beko dete, bo ka mbombu kemb̄o nde: «Ŋgb̄ako nye ke kroa. Ŋgb̄ako nye ke kroa.» ²² E Pilat lepe nye bo ke men̄ga yitatite nde: «Ma yo kwal̄o beya yasi te nda yi nye kelma k̄e? Mi t̄i beŋe yiŋa mejos̄o ke yotu ne yi yakama nde, a s̄ombu s̄oŋ keto te na. Mi ta lep̄o nde, bo njuru nye, má nje s̄oŋe bo ne nye.» ²³ Ko dete, bo ka ndi mbombu ne beya mekemi lep̄o nde, bo ŋgb̄aki Yesus ke kroa. E mekemi man laŋsa. ²⁴ E Pilat lepe nde, yasi te yi bo diyma k̄e ta kelna. ²⁵ E nye nje s̄oŋe bo ne yoko yi bo nya nye ke j̄ob̄o keto des̄a to bom̄o suŋgwe ne bekum be d̄ya n̄e keto wona mum̄o ko. Yo nye yi bo b̄a ke kwad̄ye. E nye nje kaŋe Yesus nye bo, né bo kel ne nye nda yi bo kwad̄ya k̄e.

Bo ke bu Yesus k̄e ŋgba ke kroa

(Mt 27; Mk 15; Jh 19)

²⁶ Ke ŋgim̄o te yi bo b̄a ke bu Yesus kw̄a no k̄e, e bo saŋgwa ne wete mbam nde Sim̄on, mo Siren ke yokwe ŋgwaŋ. E bo biye nye sobid̄ye nye kroa nde, a k̄endi no ke k̄oŋ Yesus. ²⁷ Nyangwe ŋgil botu be

dya nè ðaɲa bomari ða ke beɲgwe Yesus. Boma bete ða ke jaba wo yotu keto ne. ²⁸ E Yesus yeɲsa beɲe bomari lepo nye bo nde: «Wune boma be Yerusalem, wune ti lel keto mbe na, yasi wete, wune lel keto yun nè keto ðoɲo ðun. ²⁹ Keto wune dukwe nde, metu ta dya yi bomo ta lepo nde: <Bekundu nè bomari bete be ti ja yi nye ne ðoɲosike ðeri wete yeso ðaka ne mesosa.> ³⁰ Ke ngimo te yite bomo ta lepo nye mekeki nde: <Wune ðâl ke to su.> Bo ta lepo sendi nye mekoru nde: <Wune mbâsi wuse.> ³¹ Ma nge bo kele ðete ne ðosuna jeti, yo má nje ðe nan ne sosuna jeti?»

³² Ke ngimo te yi bo ðoɲma Yesus kwa no ké, e bo by sendi botu ðe kelna nyanɲgwe ðeya mekele yiða, né bo kè wo bo nda Yesus.

³³ Ke bo ma kumo ke mbey te yi bo jeba nde Gboɲgo to ké, e bo ngba Yesus womete ke kroa, ngba sendi botu ðe nyanɲgwe ðeya mekele ðaka yiða, wete ke kroa te wene pulo mbam bo Yesus, wete ke wene pulo gare ne. ³⁴ E Yesus lepe nde: «Da, tikò bo ne ngwete, keto bo yeti ke duwe yasi te yi bo kele ké na.» Bo ðoɲma melambo mene lu ke mbari yi kabidya ne yo. ³⁵ Bomo ða womete ðiki beɲe. Bekum ðikima nyeto nye lepo nde: «A ðikima joɲgwe ðaɲa bomo. Ma ndana, a joɲgwe yotu ne ne

nguru wene, nge ðe nde, nye *Krist te yi Njambye tokuma ko.» ³⁶ Besoɲa ðikima nyeto nye sendi. Bo ka ke keki ne jekidye dyanjina menjam nye nye ³⁷ lepo nde: «Ngge ðe nde, we kumande Beyuden, joɲgwe yotu yo ne nguru wo.» ³⁸ Bo ketima yiɲa yasi ngba ke to kroa ne nde: <Yoko kumande Beyuden.>

³⁹ Ke njoka botu ðe kelna nyanɲgwe ðeya mekele yi bo ngbama ke kroa ðaka, wete toyma Yesus lepo nye nye nde: «We yeti *Krist na? Joɲgwe yotu yo ne nguru wo, nè we joɲgwe sendi wuse.» ⁴⁰ E yoru ndeye nye lepo nde: «Yo nge, we ti kambi Njambye na? Mbam ko ke sanɲgwa ne kiya mendeya nè meboɲe nda wuse. ⁴¹ Nè we nè mi, yusu yakama ne wuse beɲgwe nyanɲgwe ðeya mekele musu. Ke ðe mbam te yoko, a ti kele ne ðeya yaɲa na.» ⁴² E nye nje lepo nde: «Yesus, nõ tâka mi kome we ta nje namo mboko ké.» ⁴³ E Yesus lepe nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Muka sine we ta ðiyò ke *Paradis!»

⁴⁴ Yo ða ke poku bembe yeso, e yitil kele ke to meneti hene kumo ke hawa yitati te yi ðekoko. ⁴⁵ E misi me yeso ðibidya. E nyanɲgwe lambò te yi ða kesate ke mbey te yi ne kiyò ke mbanjo Njambye ké nyaliye ke bembe. ⁴⁶ E Yesus kembe lepo ne men ke kwey nde: «Da, mi ke yokidye Sisiɲ mbe nye ke

mebo mo!» Ke nye ma si lepo dote ké, ε nye jeye gwe. ⁴⁷ Ke kum besoja te ε ba womete ko ma bene yasi te yi kwanama ké, ε nye lukse Njambiyε lepo nde: «Mbam ko ba gbate ngben mumo!» ⁴⁸ Bomo nja ne ngil yi nje bene yasi te yi kwanama ké. Ke bo ma si bene mekele menori ké, ε bo hene kpo bo ke beti jaba duwe no. ⁴⁹ Benjon be Yesus hene ne boma bete be bengwa nye kande Galile baka diyma ne nan bene meyasi mete yi ba ke kwanama ké.

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Jh 19)

⁵⁰ Wete mbam nde Yosep ba ke njon nyanawe josi Beyuden. A ba kimu mumo, be sendi ne ngben. ⁵¹ A ba mo Arimate ke meneti me Beyuden. Sendi, a ba ke ladiye *Kando Njambiyε. A ti nye numbu ne ke melepi ne ke meyasi mete yi benjon bene pesima ke kasi Yesus ké na. ⁵² ε nye ke ke yi Pilat ke diyε mun Yesus. ⁵³ ε Pilat jaye. ε Yosep pidye mun Yesus ke kroa boye ne ndombo bu ke ningwe ke moy bonjon te yi bo timma ke nyanawe tari ké. Bo ti pumbe wete mumo kete ne mbombu na. ⁵⁴ Yo ba yeso te yi bo diki komsa kete ké, sendi bukwu ndi mono ngimo ne mbet, ne *Saba kandi. ⁵⁵ Boma bete be bengwa Yesus wule Galile baka ka tikidyε Yosep ke mbey bonjon. Bo benma

bonjon bene sendi nda yi boningwa ne mun Yesus kete ké. ⁵⁶ Bo yokuwa mate ke kobile yija memuto mete yi ba ne kimu metul ne melobinda. Ke yeso Saba ma dya, ε bo wedyε bengwe membonga man.

24

Womiya Yesus
(Mt 28; Mk 16; Jh 20)

¹ Misi pupε ke bosa yeso te ε kande jonja sondi, ε boma baka teme bemenmene ne sut, bu memuto mete yi bo kombila ké ke no ke bonjon. ² Bo ka dolo nde, bo ma njenje tari te yi bo difima ne numbu bonjon ké soje. ³ ε bo nyije ke moyte kine bene mun Kumande Yesus na. ⁴ Ke ngimo te yi bo ba ndi ke ngbakima yasi te yi kwanama ké, bo sem semo, bambam yiba ke keki yan ne wumna melambo ne mbon mbon. ⁵ ε boma gwe wu budyate sokwe membombu bene meneti. ε bambam benori lepe nye bo nde: «Ige kele yi wune sa mo te ε ne jon ke mbey bemun ké? ⁶ Yesus yeti se waka na, a womiya. Wune taka yasi te yi nye lepima nye wune ke ngimo te yi nye ba no ke Galile ké. ⁷ A lepima nde: <Yo kponate nde, bo ta dyanawe *Momo mumo nye botu be mebeyo. Bo ta ngba nye ke kroa, a ma nje womiyε ke metu yitati.> » ⁸ Ndana, ε boma nje take melepi mete yi Yesus lepima ké.

⁹ Ɛ bo yɔkwɛ kɛ boɲsoɲ kɛ yekidyɛ mɛyasi mɛtɛ yi kwanɲama hɛnɛ kɛ nyɛ bɛjɛkɛ kamɔ jɔ wɛtɛ nɛ bari hɛnɛ. ¹⁰ Boma bɛtɛ bɛ yekidya mɛyasi mɛtɛ nyɛ botu bɛ tomun bɛ Yesus baka bɔ Mariya, ɲɔɔndu Magdala nɛ Yuwana nɛ Mariya tɛ nyanɲgwe nɛ Jak nje bɔ boma bɛtɛ bɛ bɛnɛ bo kɔ baka. ¹¹ Botu bɛ tomun bɛ Yesus ti jayɛ mɛyasi mɛtɛ yi boma yekidya nyɛ bo kɛ na. Bo boɲma yo nda kanɔ. ¹² Ko dɛtɛ, ɛ Piyɛr sɛɖyɛ kwɔ kɛ kɛ boɲsoɲ. A butumama, ɛ nyɛ bɛɲɛ ndi mɛndɔmbɔ kɛ mɛnɛti. Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nyɛ ɲgbakima yasi tɛ yi kwanɲama kɛ bɔɖyate kwɔ nɔ kɛ tɔ dɛyɛnɛ.

Yesus kɛ punjɛ yotu nyɛ bɛjɛkɛ yiɓa

kɛ njɛ Emayus

(Mt 28; Mk 16; Jɲ 20)

¹³ Kɛ kiya yesɔ tɛ bɛjɛkɛ bɛ Yesus yiɓa tɛmma yi kɛ kɛ wɛtɛ dya ndɛ Emayus, lɔndɔ tɛ kilomɛta kamɔ jɔ wɛtɛ nɛ Yerusalem. ¹⁴ Bo bɔ kɛ nyɛ mɛsimɔ kɛ kasi mɛyasi mɛtɛ yi kwanɲama hɛnɛ kɛ. ¹⁵ Kɛ ɲgimɔ tɛ yi bo bɔ kɛ nyɛ mɛsimɔ biyɛ nɛ mɛso dɛtɛ kɛ, ɛ Yesus nje dolɔ bo tɔkɛ kɛndi bɛnɛ bo. ¹⁶ Ko dɛtɛ, yiɲa yaɲa dɛbima misi man, ma bo mɛ nje duwɛ nyɛ. ¹⁷ Ɛ nyɛ diyɛ bo ndɛ: «Yo mɛsimɔ mɛ ɲgɛ yi wunɛ nyɛ kɛndɔ nɔ kɛ?» Ɛ bo tɛmɛ nɛ tiɲna mɛɲgɛmbi. ¹⁸ Kɛ njoka yan yiɓa, ɛ wɛtɛ ndɛ Kleyopas yɛɲsa

nyɛ nyɛ ndɛ: «'Gba siya mɔ tɛ ɛ diyɛ kɛ Yerusalem kɛnɛ duwɛ mɛyasi mɛtɛ yi kwanɲama kɛ mɛtu mɛtɛ yikɛ kɛ ndi gba wɛ nyɛɲɔ?» ¹⁹ Ɛ Yesus diyɛ bo ndɛ: «Yo ɲgɛ yi kwanɲama kɛ?» Ɛ bo yɛɲsa nyɛ nyɛ ndɛ: «Yo kasi Yesus tɛ mɔ Nasarɛt. A bɔ dɛtina mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njambiye kɛ mɛkɛlɛ nɛ kɛ mɛlɛpi kɛ mbɔmbu Njambiye nɛ kɛ mbɔmbu boma hɛnɛ. ²⁰ Bɛkum bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiye nɛ bɛkum busu boɲma nyɛ nyɛ bɛkum bɛ Rom bɛ diyɛ nɛ dya baka, nɛ bo wo nyɛ. Ɛ bo ɲgba nyɛ kɛ kroa. ²¹ Wusɛ bɔ nɛ bɛbina tɛmɔ ndɛ, yo nyɛ ta soɲɛ kando Isarayɛl kɛ bɛya diyɔ. Yasi wɛtɛ, nɛ takinate yinɔri hɛnɛ, yo mɛ kɛ muka mɛtu yitati yi mɛyasi mɛtɛ kwanɲama nɔ kɛ. ²² Kɛ kimɔ lɛpinate bɔɲa boma kɛ njoka su njɔ lɛkɛ tɛmɔ su. Bo tɛmma muka bɛmɛɲmɛnɛ nɛ sut kɛ kɛ boɲsoɲ. ²³ Yasi wɛtɛ, bo ti dolɛ muɲ nɛ na. Bo yɔkwɔ nje yekidyɛ nyɛ wusɛ ndɛ, bɛjaki bɛ Njambiye punja yotu nyɛ bo. Ɛ bɛjaki lɛpɛ nyɛ bo ndɛ, a nɛ joɲ. ²⁴ Kɛ kɔɲtɛ, bɔɲa bɛɲjoɲ busu njɔ kɛ sendi kɛ boɲsoɲ. Ɛ bo bɛɲɛ mɛyasi ndi nda yi bɔmari yekidya kɛ. Ndi nyɛ, bo ti bɛɲɛ nyɛ na.» ²⁵ Ndana, ɛ Yesus lɛpɛ nyɛ bo ndɛ: «Wunɛ botu bɛtɛ bɛ kɛnɛ dyanɔ baka, wunɛ yeti kɛ tikɔ tɛmɔ kɛ mɛyasi mɛtɛ yi botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ

Njambiyε lepima kε nedo na. ²⁶ 'Yo tĩ bε nde, *Krist s̄angwangwε ne mεbone dete, na nje bε ne meluksa mεne na?' ²⁷ ε nye nje nembε kasi jonḡwε d̄yene ke moy mεkana me Njambiyε hene kande ke mεkana mete yi Moyisi ketima kε kε no ke mεkana me botu bε punja melepi me Njambiyε hene.

²⁸ Ke bo ma wuta ne d̄ya te yi bejεke b̄a ke kε kete kε, ε nye kele nda a ke kw̄a l̄i bo. ²⁹ Yasi wete, ε bejεke jeliye nye lep̄o nde: «Yako sine wune, keto bekoko ma d̄ya, yeso ma balo.» ε nye nyiḡe t̄y, na kε ya bene bo. ³⁰ Ke nye ma kw̄a d̄yo bene bo ke mbey med̄ye kε, ε nye b̄y mampa nye Njambiyε wosoko leke nje b̄y nye bo. ³¹ Ndana, ε misi man butuna, ε bo nje duwe nye. Yasi wete, ε nye d̄imbiye ke misi man. ³² ε bo lepe tande yan nde: «'Lepi te yi nye d̄ikima lep̄o nye wuse ke nje nε nembina melepi mete yi yo ketinate ke mεkana me Njambiyε te yi nye d̄ikima nembε kε tĩ l̄y wuse ke temo na?»

³³ ε bo teme ndi ke kiya ḡgimo te yokwe kε Yerusalem dolo bejεke kamo jo wete nε benjon ban ke mbey wete ³⁴ ke lep̄o nde: «Kumande Yesus womiya gbate. A punja yotu nye Simon.» ³⁵ ε bejεke baka yiba nje yekidyε sendi yasi te yi kwanama ne bo ke nje kε. Bo yekid̄ya nda yi bo n̄ja duwe ne nye ke ḡgimo te yi

nye lekima ne mampa kε.

³⁶ Ke ḡgimo te yi bo b̄a ndi ke yekidyε dete kε, bo s̄em semo, Yesus d̄yanma ke njoka yan lep̄o nye bo nde: «Wune d̄iy ne te!» ³⁷ ε bo gwe w̄o ḡwangwa take nde, bo b̄εḡa ablasa. ³⁸ Yasi wete, ε nye lepe nye bo nde: «Keto ḡge yi wune gwe w̄o kε? Keto ḡge yi wune bε sendi ne njel metake te yite ke moy metemo mun kε? ³⁹ Wune b̄εḡa mεbo membe nε mεkol membe. Yo mi gbate gbate. Wune b̄obila yotu mbe, nε wune bεḡa kimote, keto ablasa yeti ne membundo nε moyeso nda yi mi teme no ke mbombu wun kε na.» ⁴⁰ ε nye lepe dete ted̄ye ne bo mεbo nε mεkol mεne. ⁴¹ Bo tĩ jaye nedo na, keto mesosa kwanma bo. Nda bo k̄a ndi mbombu yi ḡgbakima kε, ε nye diyε bo nde: «Wune ne yiḡa yasi waka yi mumo yakama d̄ye?» ⁴² ε bo b̄y bumbuna njanjo nε papi jo wete nye nye. ⁴³ ε nye b̄y yo d̄ye ke misi man.

⁴⁴ ε nye nje lep̄o nye bo nde: «Ke ḡgimo te yi mi b̄a no sine wune kε, mi d̄ikima lep̄o nye wune nde: M̄yasi hene te yi b̄a ketinate ke kasi mbe ke moy mεkana me mεbonḡa te yi Moyisi ketima nε ke moy mεkana me botu bε punja melepi me Njambiyε nε ke moy mεkana me Besom kε ta kelna gbate.» ⁴⁵ Ndana, ε nye bute d̄yano d̄yan, nε

bo woku ne to melepi me Njambiyε. ⁴⁶ Ε nye lepe nye bo nde: «Yo ketinate nde, *Krist ta sangwa ne mebɔne gwe nje womiyε ke njoka bemun ke metu yitati. ⁴⁷ Bo ta pele nye mekando hene ne dino dyene nde, bo yεnsangwe metemo jaye mebeyɔ man, ne Njambiyε tiki bo ne ηgwete. Bo ta pele kande ke Yerusalem. ⁴⁸ Wune ta yekidye meyasi mete yi wune beηma ke. ⁴⁹ Wune dukwe nde, mi ta njese wune Kimɔ Sisiη te yi Saηmbe kpoma ke ne ηguru wombe. Wune diy ke moy dya kumo ke ηgimo te yi wune ta bu ne nyanηwe deti te ke. Yo ta wule ke dyobo nje ke yotu yun.»

*Yesus ke yɔkwe ke dyobo
(Mk 16)*

⁵⁰ Ε nye bu bo ke no pulo Betani. Ε nye kanε mebo kenje kwey nye bo mekombila. ⁵¹ Ke ηgimo te yi nye ba ndi ke nye bo mekombila dete ke, ε nye baka ne bo. Ε Njambiyε yokidye nye kenje dyobo. ⁵² Ke bo ma si kano nye ke, ε bo yɔkwe ke Yerusalem ne nyanηwe mesosa. ⁵³ Bo diyima metu hene ke mbanjo Njambiyε yi lukse Njambiyε.

Kimɔ Tom Yesus Krist te yi Jan ketima

Mekana mete yɔkɔ, yo Jan kete yo. Ke njoka bejere be Yesus, yo nye Yesus jekima kwadye (Jn 20:2). Dino sangwe ba nde Sebede. Jan kelma mesay bene Piyer (Bt 3). A ketima sendi yija mekana yitani (1/2/3 Jan), bu sendi mekana me Punja meyasi.

To mekana mete yi nye ketima ke tedia nde, *Krist nye Njambiyɛ. Jeko kwa kwanɔ a ke ti yo, ne bomɔ tiki temɔ nde, Yesus nye Krist, Mɔnɔ Njambiyɛ, ne bo be ne jɔngwe keto dino dyene (Jn 20:21). Ke moy mekana mene Jan ke tedia teri Yesus: Nye Mɔnɔ Njambiyɛ. Njambiyɛ tomma nye njese ke meneti maka. E nye diki lepɔ ndi yasi te yi Njambiyɛ dikima lepɔ nye nye nde, a lepi ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanɔwe menɔgabiye yitan jo yiba:

1. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ, nye yi bo jeba nde Lepi ko ba kete kpo ne kpo. A nja jadye ne membundo nda bomɔ hene (kumte 1).
2. Jan te mo topuna bomɔ ke moroku ke lepɔ yasi te yi nye duwa ne ngbak ngbak ke kasi Yesus (kumte 1).

3. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ ke tedia ngungudye ne ke mesay mene ke misi me bomɔ (kumte 1-12).
4. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ ke tedia mekwadya ke mesay mene (kumte 13-17).
5. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ nya yotu ne ne sadaka (kumte 18-19).
6. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ ke punje yotu ne tedia ke kon womiya ne (kumte 20).
7. Yesus Mɔnɔ Njambiyɛ te e womiya ko njuku jɔngwe (kumte 21).

Kasi Mo te yi bo jeba nde Lepi ko

¹ Piɔ te yi Njambiyɛ ti pa kuso mboko na, yoko yi bo jeba nde Lepi*^{f1}* ko ba kete. A ba bene Njambiyɛ. Lepi te ndi Njambiyɛ. ² Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba bene Njambiyɛ piɔ te yi Njambiyɛ ti pa kuso mboko na. ³ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko kuse meyasi hene. Ke meyasi mete yi diye ke, kine nye na, ko ma yaja wete ne wete ti kusuna na. ⁴ A ba njuku jɔngwe, e jɔngwe te be mejasi mete yi bomɔ. ⁵ Ma mejasi mete ke pano ke moy yitil. Yasi wete, yitil ti jaye mejasi na.

⁶ Njambiyɛ tomma wete mbam njese. Dino dyene ba nde Jan. ⁷ A nja, na nje pel yasi te yi nye beɔma ne yi nye duwa ke kasi mejasi maka, ne bomɔ hene kwa ne nje yasi te yi nye pele ke yi

tiko ne temo ke mejasi mete. ⁸ Ndi nde, gba nye ne nguru wene ti be mejasi mete na. Yasi wete, a njaki, na nje lepi yasi te yi nye bejma ne yi nye duwa ke kasi mejasi mete. ⁹ Mejasi mete ba gbate kpasa mejasi mete yi nje ke to meneti paniye puye nye mumo hene.

¹⁰ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko ba ke to meneti. Sendi, Njambiyé kwanma ne nye yi kuso ne meneti. Yasi wete, botu be meneti maka ti duwe nye na. ¹¹ A ka ke dya dyene. Ko dete, beman ti jaye nye na. ¹² Yasi wete, bomo hene be jayma nye tiko temo ne nye, a kelma nde, bo njaki nje be bono be Njambiyé. ¹³ Botu bete ti njaki nje be bono be Njambiyé ne nje te yi membundo nda yi nyari ja ne monosike ho nda yi mbam kwadye be ne bonosike ke na. Yasi wete, yo nde, yo Njambiyé nye bo jonja jonjwe.

¹⁴ Yoko yi bo jeba nde Lepi ko nja yensa be gba mumo ne membundo. E nye diye ke njoka su. A ba tondunate ne ngikwa ne gbakasi. E wuse beje nyangwe mekele mene, nyangwe mekele mete yi Da nya Kiko Monó wene deti te yi kelo. ¹⁵ Jan lepima yasi te yi nye duwa ke kasi ne, e nye kembidya lepo nde: «Yo nye yi mi dikima lepo nde: <Yoko e ta nje ke kon mbe ko kwá mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njaki nje mbe njime.> » ¹⁶ Wuse hene

bonma kwalo kimo meyasi hene te yi yo tondunate ke moy temo ne ke. ¹⁷ Njambiyé kwanma ne Moyisi yi nye ne wuse membonga mene. Yasi wete, yi tedye ngikwa ne gbakasi nye bomo, a nja kwá ne Yesus Krist. ¹⁸ Ko mumo wete ne wete ti beje Njambiyé wete yeso, soje ndi Kiko Monó Njambiyé, nye e diye bene Sangwe nda kol bene jon ko, yo ndi nye kelma nde, bomo dukwe nye.

Kasi Jan te mo topuna bomo

*ke mawoku
(Mt 3; Mk 1; Lk 3)*

¹⁹ Wete yeso bana bekum Beyuden be Yerusalem tomma bana botu be nyena sadaka nye Njambiyé ne bana botu be kando *Levi ke diye Jan nde: «We, we nda?» E Jan lepe yasi te yi nye duwa ke. ²⁰ E nye yensa ne sajsan kine sodye yaja na lepo nde: «Mi yeti mbe *Krist na.» ²¹ E bo nje diye nye nde: «We ba nda, we Eli?» E nye lepe nde: «Ko na, mi yeti Eli na.» E bo ke mbombu diye nye nde: «We mo punja melepi me Njambiyé te yi bo dikima lepo nde, a ta nje ko?» E nye yensa nde: «Be.» ²² E bo nje diye nye ndana nde: «We ba nda? Lepo nye wuse, keto wuse yakanjwe ke lepo nye botu bete be tomma wuse baka. Ndana, we ne nguru wo lepi nde, we nda?» ²³ E Jan lepe nde: «Mi mbe mo te yoko yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyé

lepima nde: «Wete mumo ke kembidya ke moy konkor nde: Wune tēmbidya nje Baba Mboko ne ngben.» »
 24 Botu bete yi bo tomma baka ba ke njon *Befarisē.
 25 E bo diyē Jan nde: «Ige be nde, we yeti *Krist ho Eli ho mo punja melepi me Njambiyē, ma keto nge yi we nje tope bomo ke moroku ké?»
 26 E Jan yeŋsa nye bo nde: «Mi topa mbe bomo ke moroku. Yasi wete, yo ne wete mumo ke njoka yun yi wune yeti ke duwe na.
 27 Mo te ta nje ke kon mbe. Yasi wete, mi ti yaka wunje kol menakala ke kol ne na.»
 28 Meyasi mete kwānngwe ke wete mbey nde Betani ke nginje Yurdē, ke mbey te yi Jan dikima tope bomo ke moroku ké.

Jan ke lepina ke kasi Yesus

29 Misi pupē Jan bēna Yesus ke nje ke yene. E nye lēpe nde: «Ne bēna *Mōno Sam Njambiyē e soŋe mebeyo me botu be meneti maka ko! 30 Yo nye yi mi dikima lepō mbe kasi ne nde: «Ke kon mbe, wete mumo ta nje, nye kwā mi, keto nye kete kpo ne kpo. Yasi wete, mi njāki nje mbe njime.» 31 Ke yembe, mi ti be ke duwe tēri ne na. Yasi wete, mi njā ke mesay me topuna bomo ke moroku, né botu be kando Isarayel duwe ne nye.» 32 E Jan kē mbombu lepō ne sanšan nde: «Mi bēna Kimō Sisiŋ ne misi membe ke piye wule dyobo

nda pepo nje diyō ke yotu ne.
 33 Ke yembe, mi ti be mbe ke duwe tēri ne na. Yasi wete, yoko e tomma mi nde, mi njāki tope bomo ke moroku ko lepima nye mi nde: «Mo te yi we ta bēne Kimō Sisiŋ ke piye nje diyō ke yotu ne ko, yo nye ta tope bomo ke Kimō Sisiŋ.» 34 Mi bēna mbe nye ne gba misi membe, e mi lēpe nde: Yoko Mōno Njambiyē!»

Yesus ke toke bosa bejeki bene

(Mt 4; Mk 1; Lk 5)

35 Ya tu wete ke konje, e Jan be ndi ke kiya mbey te yi nye dikima kē kete ké bene baŋa bejeki bene yiŋa. 36 Ndana, ke nye ma kanje misi bēne Yesus ke kwā ké, e nye lēpe nde: «Ne bēna, *Mōno Sam Njambiyē ko!» 37 Bejeki bene benōri yiŋa wokuma yasi te yi nye lepima ké, e bo teme beŋgwe Yesus. 38 Ke Yesus ma yeŋsa ké, a bēna, bo ke beŋgwe nye. E nye diyē bo nde: «Wune sāj nge?» E bo yeŋsa nye nye nde: «Rabi,» yite nde yekele, «we diy diyō we?» 39 E nye lēpe nye bo nde: «Wune njāki bēne.» Dete, e bo kē ke bēne mbey ne. E bo kwanɔdye bukwe yeso te bene be Yesus. Yo ba ke poku ngimō yini te yi bekoko.

40 Ke njoka bejeki baka yiŋa be wokuma yasi te yi Jan lepima, e bo teme beŋgwe Yesus baka, Andere te maŋ ne Simōn Piyer ba ke

njokate. ⁴¹ Ke kōnte, ε Andere kwā nēdo ke dolo maŋ wene Simōn lepō nye nye nde: «Wuse βeŋma Mesi,» yite nde *Krist. ⁴² Ε nye bɔ Simōn kè nō ke yi Yesus. Ε Yesus kaŋe misi βeŋe Simōn lepō nde: «Dino dɔɔ nde Simōn, dino sōŋwe nde Jan. Bo ta jeba we nde Sefas, yo Piyer, yite nde tari.»

⁴³ Misi pupɛ ε Yesus pese nde, a ke kwā kè Galile. Ε nye saŋgwa ne wete mbam nde Filip. Ε nye lepe nye nye nde: «Beŋgwe mi.» ⁴⁴ Filip bā mō dya Betsayda, dya be Andere bene Piyer. ⁴⁵ Ke kōnte, ε Filip kwā saŋgwa bene Nataniyel. Ε nye lepe nye nye nde: «Wuse βeŋma mō te yi Mōyisi ketima yasi ke kasi ne ke mekana me membonga me Njambiyɛ te yi nye ketima ké. Botu be punja melepi me Njambiyɛ lepima sendi kasi ne. Mō te, yo Yesus te mōno Yosep, dya dyene ke Nasaret.» ⁴⁶ Ε Nataniyel yeŋsa nye nye nde: «Kimō yasi te nda yakama wule ke Nasaret kō?» Ε Filip nje yeŋsa nye nye nde: «Inja nje βeŋe.»

⁴⁷ Yesus βeŋma Nataniyel ke kè ke yene. Ε nye lepe ke kasi ne nde: «Yoko gba mōno kando Isarayel ne yotu. Ko mōno yekambiyɛ te yi sebila mumō yeti ke yotu ne na.» ⁴⁸ Ε Nataniyel diyɛ nye nde: «We dúkwɛ mi we?» Ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Piŋo te yi Filip tɔ pa jeba we na, ke ŋgimō te yi

we bā ke nji *figiye ké, mi βeŋma we.» ⁴⁹ Ε Nataniyel yeŋsa nye nye nde: «Yekele, we Mōno Njambiyɛ, we Kumande Isarayel.» ⁵⁰ Ε Yesus lepe nye nye nde: «'Yo keto mi lepima nye we nde, mi βeŋma we ke nji *figiye, yori yi we tike ne temō ndana ne mi ké? Ma we ta βeŋe yiŋa nyangwe mekele kwā yike.» ⁵¹ Ε Yesus kè mbombu lepō nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wune ta βeŋe dɔɔbo nyase, βeŋe bejaki be Njambiyɛ ke kè kwey piye yaka ne to *Mōno mumō.»

2

Yesus ke yeŋsa mōroku ne menjam

ke Kana

¹ Ya metu yiba ke kōnte, ε yo be ne yiŋa jeso gwaki ke Kana ke Galile. Nyangwe ne Yesus bā kete. ² Bo jebama sendi Yesus bene bejake bene ke jeso gwaki te. ³ Diyō ké, ε menjam siye ke mbey jeso. Ε nyangwe ne Yesus nje lepō nye nye nde: «Menjam siyima.» ⁴ Ε Yesus yeŋsa nye nye nde: «Nyari, sine we ne lepi te nda? Ngimō te yembe tɔ pa dya na.» ⁵ Ε nyangwe lepe nye botu be mesay nde: «Yasi hene te yi nye ta lepō nye wune, nē wune kél yo.» ⁶ Yinōri nyangwe membe yitan jō wete yi bo kelma ne tari ké bā womete. Membe mete dikima be ne mōroku te yi Beyuden dikima kitō

ne yotu nda yi membonja me mison yan dikima tedye ke. Mbe te wete yakama bu mendaki nda gomay wete ne numbu te. ⁷ Ndana, e Yesus lepe nye botu be mesay nde: «Wune taya moroku tonje membe menori.» E bo taye moroku tonje membe ne letete. ⁸ E nye nje lepo nye bo nde: «Wune taya yo ndana ne mbet ke nye mo te e diye ne kabina medye ko.» E bo taye ke nye nye. ⁹ E nye bofo moroku menori yi ma lingwe menjam ke, ma a ti duwe ne mbey te yi menjam mete wulma nje no ke na. Yasi wete, botu be mesay, bo botu bete be tayma moroku baka duwa to te kimote. Ndana, e nye kwa ke jeba mbam te e kelma gwaki ko lepo nye nye nde: ¹⁰ «Ke kabina menjam hene, bo kanda kabo kimu menjam nye bomu. Ke kante, bo ma nje nye bo yike yi ti kumu nyoro ke njime, ke misi man me ke linja. Ma yasi wete, we bakidya yo kimu menjam yi ladiye ne ngimo te yoko.»

¹¹ Ke njoka meyekambiye hene te yi Yesus kelma ke, a kanda ne yoko yi nye kelma ndana ke Kana ke Galile ko. Dete, a tedya nyanawe deti ne, e bejeki bene tike temo ke yene. ¹² Ke kante, e Yesus seliye ke ke Kapernawum bene nyanawe ne beman ne bejeki bene. Bo kwandya ndi monu metu ne mbet mate.

Yesus ke dudye botu be

dyangwa

meyasi ke mbanjo Njam-biye

(Mt 21; Mk 11; Lk 19)

¹³ Ke ngimo te yite jeso *Paska Beyuden ba ke wuta. E Yesus kwa ke ke Yerusalem. ¹⁴ Ke nye ma dya ke mbanjo Njambiyeké, a dol bomu ke dyangwe meyasi, be dyangwe benday, be dyangwe besam ne be dyangwe bepepo. A dolma sendi botu be senjina moni ke diyo. ¹⁵ Ndana, e nye bu mekol boye kelo ne njambala dudye bo hene punje womete bene besam ban ne benday ban. E nye si wanjo moni me botu be senjina moni tindu metebel bete ke meneti. ¹⁶ E nye lepe nye botu be dyangwa bepepo nde: «Wune lundu ne meyasi mete yike waka. Wune ti yensangwe tu Sanmbé ne tu mejen na.» ¹⁷ Ndana, e bejeki bene nje take lepi te yi yo ketinate ke moy mekana me Njambiyeké. Yo ketinate nde: «Mi kwadya tu dyo ne temo mbe hene. Yo ta kelo nde, mi sombu son keto te.»

¹⁸ Ke bana bekum Beyuden ma benje dete ke, e bo diye nye nde: «Yo kwal meyekambiye te nda yi we ta kelo yi tedye ne wuse nde, bo nya we deti te yi kelo meyasi mete yi we kele ke?» ¹⁹ E Yesus yensa nye bo nde: «Wune yangila mbanjo Njambiyeké te yike, ndi ke metu yitati

mi ta si sumo yo ne koko.»
 20 E bekum Beyuden nje lepo nde: «Sumna mbanjo Njambiyete te yike bonma wuse pake mesew kamoni jo yitan jo wete. 'We lepi gba nde, we ta nje sumo yo ndi ke metu yitati nde?»
 21 Yasi wete, Yesus ti lepi kasi mbanjo Njambiyete na, a lepi ne yotu ne ne nguru wene. 22 Ndana, ke ngimo te yi Yesus ma nje womiyete ke njoka bemun ke, e bejete bene take lepi ke yi nye dikima lepo ke. E bo tike temo ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyete ke, tiko temo sendi ke lepi te yike yi Yesus lepima ke.

23 Ke ngimo te yinori yi Yesus ba ke Yerusalem ke jeso *Paska Beyuden ke, e budya bomo tike temo ne nye, keto bo benma meyekambiyete mete yi nye dikima kelo ke. 24 Yasi wete, Yesus ti tike temo ke yan na, keto a ba ke duwe bo hene kande nyinjo to kumo nyey kol. 25 Ke yene, yo ti be nde, wete mumo pan pa lepo yina yana te yi mo te duwa ke kasi wete mumo nye nye na. Keto nye ne nguru wene duwa yasi te yi diyete ke moy temo mumo ke.

3

Yesus bene Nikodem

1 Wete mbam ba ke njon *Befarisete nde Nikodem. A ba sendi wete kum ke njoka Beyuden. 2 E nye ke wete

yeso ne tu ke yi Yesus lepo nye nye nde: «Yekele, wuse duwa nde, we nyanawe mo tedya membonga me Njambiyete. Njambiyete tomma we njese, keto mumo wete ne wete ti yaka kelo kwalo meyekambiyete mete yi we kele ke, nge Njambiyete ti be ke yene na.» 3 E Yesus yensa nye nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ke: Nge mumo ti jadye ne koko na, a ti yaka benje *Kando Njambiyete na.» 4 E Nikodem nje diyete nye nde: «Nge mumo si jombe, a yakama kelo nan yi jadye no ne koko? 'A yakama yokwe sendi nyinje moy nyanawe nje jadye ne koko?» 5 E Yesus yensa nye nde: «Gbakasi yi mi lepe nye we ke: Nge mumo ti jadye ne koko ne nje te yi moroku, jadye sendi ne nje te yi Kimo Sisin na, a ti yaka nyinje ke Kando Njambiyete na. 6 Yasi te yi wule ke yi mumo ne nje te yi membundo benyanawe bone ndi nde, yo wula ke yi mo membundo. Yasi wete, yasi te yi wule ke yi Kimo Sisin benyanawe bone, ndi nde, yo wula ke yi Kimo Sisin. 7 We ti ngbakimangwe lepi te yi mi lepima nye we nde: «Wune yakanawe jadye ne koko ke» na. 8 Pupo kwan ke mbey hene te yi nye kwadye kwa kete ke. We ke woko nda yi yo mungula no ke. Ma yasi wete, we yeti ke duwe mbey te yi yo wulma kete ne mbey te yi yo ke kete

ké na. Yo kwáñnanḡwe ndi sendi d̄ete ke yi mumo hene ε jad̄ye ne nje te yi Kimo Sisiñ k̄o.»⁹ Ε Νικ̄οδ̄εμ nje d̄iȳo diȳe nye nde: «Yo yakama kwañna nan?»¹⁰ Ε Yesus yeñsa nye nye nde: «Gba we nyanḡwe mo ted̄ya membonḡa me Njambiȳe ke kand̄o Isarayel, 'we ke ndekima meyasi men̄ori?»¹¹ Gbakasi yi mi l̄epe nye we ké: Wuse l̄epi yasi te yi wuse duw̄a, yekid̄ye yasi te yi wuse ðeñma. Ko d̄ete, ko wune yeti ke jaye tiko temo ke mel̄epi mete yi wuse nje l̄epo ke meyasi mete ké na.¹² Mi l̄epinama ke meyasi mete yi kwañna ke to men̄eti waka ke nye wune, ma wune ði jaye tiko temo kete na. Ndana, ḡge ðe nde, mi l̄epinanḡwe ke meyasi mete yi ðeñe kasi d̄yob̄o ké nye wune, ḡge ta nje kelo nde, wune jáya tiko temo ke mel̄epi mete?»¹³ Kine mumo wete ne wete ε ðendima ke d̄yob̄o na, soñe ndi yoko ε piya wule d̄yob̄o k̄o. [Mo te, yo *M̄ono mumo ε d̄iȳe ke d̄yob̄o k̄o.]¹⁴ Ke ḡgimo te yi M̄oyisi ða no ke koḡgor ké, ε nye ðu yekambiȳe nyoñe nye ke j̄eti tembid̄ye ke kwey. Yo ndi d̄ete sendi yi bo yákanḡwe kelo ne M̄ono mumo tembid̄ye ke kwey.¹⁵ Yo yákanḡwe kelna d̄ete, né mumo hene ε tike temo ne nye ko ðe ne joḡḡwe te yi kpo ne kpo.¹⁶ Yo nde, Njambiȳe jekima kwad̄ye botu ðe men̄eti maka, ε nye

nye ne Kiko M̄ono wene. Dete, mumo hene ε ta tiko temo ne nye, a tí gwe yambile na. Yasi wete, a ta ðe ne joḡḡwe te yi kpo ne kpo.¹⁷ Keto, Njambiȳe ti ma nj̄esikwe M̄ono wene ke men̄eti maka, na nje joḡe bom̄o na. Yasi wete, a tomma nye njese nde, na kw̄a ne nje ne joḡḡwe ne bo.¹⁸ Mo te ε tike temo ne nye, Njambiȳe yeti ke joḡe nye na. Ma yasi wete, yoko ε d̄iȳe kine tiko temo ne nye, Njambiȳe ma joḡe nye, keto a ði tike temo ke yi Kiko M̄ono Njambiȳe na.¹⁹ To joḡi te yo nde, mejasi nj̄a ke to men̄eti. Ε bom̄o yoko ke kwad̄ye yitil señe mejasi, keto bo kwad̄yikwe kelo ndi ðeya mekele.²⁰ Yo nde, mumo hene ε kele ndi ðeya mekele ke ðeno mejasi. A ti nj̄aki ke puye na, kamb̄o mekele mene nje pundo puye.²¹ Yasi wete, mumo hene ε wokuna ne Njambiȳe kelo meyasi ne ḡḡben, mo te nj̄aki ke puye, né bom̄o ðeñ gbate nde, a k̄el meyasi nda yi Njambiȳe kwad̄ye ké.»

Jan ke basid̄ye l̄epina ke kasi Yesus

²² Ndana, ke koñ meyasi men̄ori, ε Yesus teme kw̄a bene ðejeke bene k̄e ke men̄eti me Yuda. Ε nye kwanḡd̄ye ðud̄ya metu mate bene bo ðiki tope bom̄o ke m̄oroku.²³ Ke ḡgimo te yite Jan ða sendi ke ðiki tope bom̄o ke m̄oroku ke wete mbey nde Enoñ ke keki

Salim. Jan dikima kè mate, keto mɔrɔku bɔ budyate mate. Dete, bomɔ dikima kè, ε nye dikɩ tɔpɛ bo ke mɔrɔku. ²⁴ Yo kwanɲama dete, keto ke ngimɔ te yite bo ti pa nye Jan ke jɔbo na.

²⁵ Ndana, ε wɛtɛ mɔ Beyuden bɛ nɛ metando benɛ baɲa bejɛkɛ bɛ Jan ke kasi mɛweya mɛsembɔ te yi mɛmbɔŋga man tedye kɛ. ²⁶ ε bo tɛmɛ kè dolo Jan lɛpɔ nye nye nde: «Yekele bɛɲa, mɔ te yi wúnɛ nye bɔ ke nginje Yurdɛ yi wɛ dikima lɛpɔ kasi nɛ nye bomɔ kɔ mɛ nɛ ke tɔpɛ bomɔ ndana ke mɔrɔku. Ma bomɔ hɛnɛ ke si lekwe kè pɛ yɛnɛ.» ²⁷ ε Jan yɛnsa nde: «Ŋgɛ Njambiyɛ ti nye mumɔ deti na, a ti yaka kelo yaɲa na. ²⁸ Wunɛ nɛ nguru wun yakama lɛpɔ yasi te yi mi lɛpɩma kɛ. Wunɛ wokuma nda yi mi lɛpɩma nde: Mi yeti mbɛ *Krist na. Yasi wɛtɛ, Njambiyɛ kandima tomɔ mi nde, mi kwân mbɔmbu nɛ nye.» ²⁹ ε Jan kè sendi mbɔmbu lɛpɔ nde: «Nya gwaki wókunangwe nɛ mbam gwaki. Ma sɔ nɛ mbam gwaki díy nɛ díyɔ ke kɛki sɔ wɛnɛ yí lɛngwe metɔ ke yasi te yi nye lɛpɛ kɛ. A nɛ mɛsosa budyate komɛ nye woke mɛn mbam gwaki kɛ. Njena nyanɲwe mɛsosa yi mi nɔ ndana kɛ, yo kwalɔ mɛsosa te yite.» ³⁰ ε Jan kè mbɔmbu lɛpɔ nde: «Mɛkele mɛnɛ dɔ́ku dɔ́ko kè nɔ mbɔmbu, nɛ

yembɛ yòkwe sinɛ sina.»

Yesus wúla kwey nje nɔ

³¹ «Yòko ε wulɛ kwey nje nɔ kɔ kwɔ bomɔ hɛnɛ. Mɔ mɛnɛti maka ndi mɔ mɛnɛti, a lɛpi ndi sendi yasi te yi bɛɲɛ mɛnɛti. Yòko ε wulɛ dɔyɔbo nje nɔ kɔ kwɔ bomɔ hɛnɛ. ³² Mɛyasi mɛtɛ yi nye bɛɲma nɛ yi nye wokuma, yo yite yi nye lɛpɛ nye bomɔ. Ma kɔ mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ yeti ke jayɛ tikɔ temɔ ke mɛlɛpi mɛtɛ yi nye lɛpɛ kɛ na. ³³ Mumɔ hɛnɛ ε ma jayɛ tikɔ temɔ ke mɛlɛpi mɛtɛ yi nye lɛpɛ kɛ ma pɛsɔ gbate nde, Njambiyɛ nye yòko ε lɛpɛ gbakasi. ³⁴ Yo nde, yòko yi Njambiyɛ tomma kɔ lɛpi ndi mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ, keto Njambiyɛ tonja Sisɩɲ nɛ ke yotu nɛ ndi tu wɛtɛ. ³⁵ Sangwɛ ke kwadyɛ Mɔnɔ, ε nye nye nye deti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ. ³⁶ Mɔ te ε tɩkɛ temɔ nɛ Mɔnɔ, mɔ te nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo. Ma yòko ε kelɛ mbandɔ kinɛ tikɔ temɔ nɛ Mɔnɔ, mɔ te tí bɛ nɛ jɔngwɛ te na. Yasi wɛtɛ, ngambi Njambiyɛ ta díyɔ ndi ke to nɛ, bɔnɛ ketɛ.»

4

Yesus ke lɛpɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ

nyɛ wɛtɛ nyari ke Samari

¹ Yesus duwɔ nde, *Befariɛ wokuma nde, a ma bɔ bomɔ budyate kenjɛ ke kɔɲ nɛ kwɔ Jan, wokɔ sendi nde, a ke tɔpɛ bomɔ budyate ke mɔrɔku kwɔ nye.

² Ke yinōri hene, ko Yesus t̄i t̄p̄e mumo ne bo ne ke mōroku na, yo b̄a bejeko bene. ³ Ndana, ke Yesus ma duwe d̄ete k̄e, e nye d̄uwe ke Yuda yōkwe ne kōko k̄e Galile. ⁴ Yi yōkwe k̄e nō Galile, e nye p̄ese nde, a yākan̄gwe kw̄a ne Samari.

⁵ Ndana, e nye kw̄a kumo ke kek̄i wete d̄ya nde Sikar ke Samari. Dya te b̄a ke kek̄i p̄el men̄eti mete yi Yakop ma nyēki mōno wene Yosep ne liko ke metu me mbombu k̄e. ⁶ Nḡe Yakop b̄a womete. Nda yotu Yesus b̄a katin̄ate ne kendi k̄e, e nye kw̄a d̄iyō metidȳe ke kek̄i nḡe. Yo b̄a ke p̄oku bemb̄e yeso.

⁷ Yaka nō, wete nya Samari ke nje taye mōroku. E Yesus l̄epe nye nye nde: «Nyeko mi mōroku, n̄e mi hōbiye.» ⁸ Yinōri bejeko bene ma k̄e ke moy d̄ya k̄e bomo med̄ye. ⁹ E nya Samari ko nje d̄iyō l̄epo nye nye nde: «'Gba we mo Beyuden nj̄aki diȳe mi nḡondu Samari mōroku ne nje te yin?» Nya ko l̄epi d̄ete, keto Beyuden bene fotu be Samari b̄a nda nja mbo bene d̄ite. ¹⁰ E Yesus yensa nye nye nde: «We má dukwe yasi te yi Njambiȳe nye k̄e, duwe sendi mo te e l̄epe nye we nde: «Nyeko mi mōroku, n̄e mi hōbiye ko,» ma yo gba we jomb̄e mōroku ke bo ne. Ma nye nya we mōroku mete yi kele nde, mumo b̄eki ne jon̄gwe k̄e.» ¹¹ E nyari l̄epe nye nye nde: «Nyan̄gwe mbam, map̄i te yi

we ta taye ne mōroku yeti. Sendi, mbey tayna mōroku ne hebebe. Ma we ta nje b̄y b̄a mōroku mete yi kele nde, bomo b̄eki ne jon̄gwe k̄e we? ¹² Saṅmbambo wusu Yakop tikima wuse ne nḡe ke. Nye ne nguru wene n̄e b̄ono bene n̄e betiter bene hōbiya ndi mōroku me nḡe ko. Ma ndana, 'we táka gba nde, we kw̄a nye?» ¹³ E Yesus yensa nye nye nde: «Mumo hene e hōbiye mōroku mete yike ta k̄e mbombu gwe yesidȳe. ¹⁴ Yasi wete, mo te e ta hōbiye mōroku mete yi mi ta nye nye k̄e tí gwe se yesidȳe wete yeso na. Yo nde, mōroku mete yi mi ta nye nye k̄e ta nje be ke yotu ne nda nḡe te yi sokula k̄e, kelo nde, a b̄eki ne jon̄gwe te yi kpo ne kpo.» ¹⁵ E nyari yensa nye nye nde: «Nyan̄gwe mbam, nyeko mi mōroku mete yite, ma mi nje k̄e mbombu gwe yesidȳe yí kala nje sendi waka nje taye mōroku.» ¹⁶ E Yesus nje l̄epo nye nye nde: «Ken jeba njon̄o, n̄o yōkwe nje sendi waka.» ¹⁷ E nyari yensa nde: «Mi yeti ne mbam na.» ¹⁸ E Yesus l̄epe nye nye nde: «Yi we l̄epe k̄e, gbakasi. We yeti ne mbam gbate na, keto ke jon̄gwe d̄yo, we ma be ne bembam kumo yitan. Mbam te yi w̄une nye jon̄na ndana ko, yeti njon̄o na. Yasi te yi we l̄epima k̄e, yo gbakasi.» ¹⁹ Ndana, e nyari yensa nye nye nde: «Nyan̄gwe mbam, mi ke beṅe nde, we wete

mɔ punja mɛlɛpi mɛ Njam-biye. ²⁰ Besanmbambɔ busu dikima kanɔ Njambiye ke gba keki te yɔkɔ. Yasi wetɛ, wunɛ Beyuden kpál lɛpɔ yun nde, mumɔ hɛnɛ yákanɔwɛ kanɔ Njambiye ndi ke Yerusalem.» ²¹ E Yesus yɛnsa nye nye nde: «Nyari, jaya yasi te yi mi lɛpɛ nye wɛ kɛ kimote. Ngimɔ ke nje yi wunɛ tí kanɔ se Saɔgwe Njambiye ko ke keki te yɔkɔ ko ke Yerusalem na. ²² Wunɛ botu bɛ Samari yeti ke duwɛ yasi te yi wunɛ kanɛ kɛ na. Ma wusɛ kán su yasi te yi wusɛ ke duwɛ. Kɛto nje jonɔwɛ wúla ke yi Beyuden nje nɔ. ²³ Yasi wetɛ, ngimɔ ke nje, yo ma si dya, ngimɔ te yi gba kpasa botu betɛ bɛ kanɛ Saɔgwe Njambiye ta kanɔ nye nɛ nje te yi sisin nɛ gbakasi. Kɛto saɔgwe Njambiye sán kwalo botu betɛ bɛ kanɛ nye nɛ nje te yite. ²⁴ Njambiye, nye Sisin. Dɛtɛ, bomɔ bɛ kanɛ nye, bo yákanɔwɛ kanɔ nye nɛ nje te yi sisin nɛ gbakasi.» ²⁵ E nyari yɛnsa nye nye nde: «Mi duwá nde, Mesi, yite nde *Krist ta nje. Kome nye ta nje kɛ, a ta nɛmbɛ to mɛyasi hɛnɛ nye wusɛ.» ²⁶ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Gba mi kɔ, mɔ te yi wɛ lɛpɛ kasi nɛ kɔ, gba mi e lɛpina nye wɛ kɔ!»

²⁷ Yaka nɔ, bejɛkɛ bɛnɛ ke yɔkwɛ. E bo nɔgbakima yi bɛnɛ nde, Yesus ke lɛpina bɛnɛ nyari. Ko dɛtɛ, mumɔ wetɛ nɛ wetɛ tí butɛ numbu

lɛpɔ nde: «Wɛ díya ba nye nɔgɛ?» ho nde: «Yo lɛpi te nda yi wúnɛ nye lɛpɛ kɛ?» ²⁸ Ndana, e nyari tike mapi tayna mɔrɔku womɛtɛ kwá kɛ ke mɔy dya lɛpɔ nye bomɔ nde: ²⁹ «Wunɛ njáki bɛnɛ ndi wetɛ mbam. A lɛpima mɛyasi hɛnɛ te yi mi kelma ke jonɔwɛ dɛyɛmbɛ kɛ nye mi. 'Mbam te yeti *Krist na?» ³⁰ Ndana, e bo pundɛ dúwɛ ke mɔy dya kɛ kome Yesus bɔ kɛ.

³¹ Ke ngimɔ te yite bejɛkɛ bɔ ke ngwɛta nɛ Yesus lɛpɔ nde: «Yekele, pa dɛyena wa.» ³² Yasi wetɛ, e nye yɛnsa nye bo nde: «Mi nɛ mɛdɛye te yi dɛye, ma wunɛ yeti ke duwɛ mɛdɛye mɛtɛ na.» ³³ E bejɛkɛ lɛpɛ tandɛ yan nde: «'Yite nde, wetɛ mumɔ ma njɛsɛ nye yinɔ mɛdɛye?» ³⁴ E Yesus nje lɛpɔ nye bo nde: «Mɛdɛye mɛmbɛ, yo nde, mi kɛl yasi te yi Mɔ te e tomma mi kɔ kwadɛye, tonjɛ sendi mɛsay mɛnɛ. ³⁵ 'Wunɛ ti lɛpi lɛpɔ nde: «Bukwá ndi ngwendɛ yini, né bo kandi soɔna nyambi ke ngwan na?» Nɛ lɛngwɛ mɛto, mi ke lɛpɔ nye wunɛ nde: Wunɛ káɔa misi bɛnɛ nɛ mɛngwan. Nyambi ma dɛto, ngimɔ soɔnate ma yaka. ³⁶ Mɔ te e soɔɛ nyambi kɔ ke dolo nduku mɛsay mɛnɛ ke bo masa mɛsay. A soɔna nyambi te yi ma dɛto kɛ, né yo díy kpo nɛ kpo. Dɛtɛ, né mɔ te e bɛ bɛkɔ kɔ bɛ nɛ kiya mɛsosa bɛnɛ yɔkɔ e soɔɛ soɔna kɔ. ³⁷ Lɛpi te yi bo lɛpɛ nda kanɔ nde:

«Mò te ε βε βεκό κό δελε, ma yókó ε sonje sonja κό δελε»
 ké, lepi te gbakasi. ³⁸ Ke βε
 mi, mi tomma wune kè sonje
 nyambi kine pa βεje bone
 nè mesay ne mbombu na.
 Baña βεjma bone ne mesay,
 ε wune nje kè yun mbombu
 ne mesay man.»

³⁹ Ke njoka botu βe
 Samari, budfyate tikima
 temò ke yi Yesus, keto lepi
 te yi nyari lepima ké. A
 lepima nye bo nde: «Mbam
 te lepima meyasi hene te yi
 mi kelma ke jonḡwe dyembe
 ké nye mi.» ⁴⁰ Ke botu βe
 Samari ma kè dolo Yesus ké,
 ε bo ηḡweta ne nye nde, a
 kwânḡdya monò metu bene
 bo ke dya dyan. Ε nye
 kwânḡdye metu yiβa bene
 bo. ⁴¹ Ε baña budya botu βe
 Samari nje tikò sendi temò
 ke yene, keto lepi te yi nye
 lepima ké. ⁴² Ε bo lepe nye
 nyari nde: «Wuse ti tiki temò
 ndana ke yene, keto yasi te
 yi we yekidya nye wuse ké
 na, yo keto wuse wokuma
 yasi te yi nye lepima ké ne
 metò musu, duwe sendi nde,
 yo gba nye Mò te ε jonḡwe
 botu βe meneti maka.»

⁴³ Ke kòḡ metu menòri
 yiβa, ε Yesus teme kwà kè
 ke Galile. ⁴⁴ A kwánḡ kè
 mate, keto nye ne ηḡuru
 wene dikima lepò nde, bo
 ti jáya mò punja melepi ke
 ηḡbak ηḡbak dya dyene na.
⁴⁵ Ndana, ke nye ma dya ke
 Galile ké, ε botu βe Galile βu
 nye kimote, keto bo βεjma
 meyasi hene te yi nye kelma
 ke Yerusalem ke ηḡimò jeso

*Paska Beyuden ké, keto bo
 sendi kà ke jeso.

*Yesus ke sidye kòn wete
 monò*

nyanḡwe soja

⁴⁶ Ε Yesus teme yókwe
 ne kòkò kè Kana ke Galile
 ke mbeḡ te yi nye ma
 yénḡanḡwe móròku ne
 menjam ké. Wete nyanḡwe
 soja kumande dya βà ke
 Kapernawum. Monò wene,
 monò mbam βà ke kònò.
⁴⁷ Ke nyanḡwe soja κό ma
 wokò nde, Yesus wulma
 Yuda dya ke Galile ké, ε nye
 teme kè βεje nye ηḡweta ne
 nye nde, a kèn kè jonḡwe
 monò wene, keto a βà nedò
 ne sonḡ. ⁴⁸ Ε Yesus nje
 lepò nye nye nde: «Ke
 yun, ke wune tì pa βεje
 meyekambiye nè nyanḡwe
 mekele na, wune tí tikò temò
 ne mi na.» ⁴⁹ Ε nyanḡwe soja
 κό yeḡsa nde: «Nyanḡwe
 mbam, pa kumò nedò ke tu
 mbe ke ηḡimò te yi monmbe
 ndi ke soso ké.» ⁵⁰ Ε Yesus
 lepe nye nye nde: «Kwanḡò,
 monò wò ma ju.» Mbam
 κό tikima temò ke lepi te
 yi Yesus lepima nye nye
 ké. Ε nye tòke nje kwà.
⁵¹ Ndana, ke ηḡimò te yi
 nye βà ke nje ke duwe ké,
 ε botu βe mesay bene nje
 sanḡwa ne nye lepò nye nye
 nde, monò wene ma ju. ⁵² Ε
 nye nje diyε bo hawa te yi
 monòsike kandima wokuna
 jəwna yotu kete ké. Ε bo lepe
 nye nye nde: «Lolna yotu
 síy kwey ne yesò ke hawa
 wete.» ⁵³ Ε sanḡwe ne monò

duwe nde, yo ke kiya ngimo te yite yi Yesus lepima nye nye nde: «Mɔnɔ wɔ ma ju» ké. E nye tike temɔ ke yi Yesus, nye ne nguru wene nè botu be tɔ dyene hene. ⁵⁴ Meyekambiye yibate yi Yesus kelma ke Galile ké, yo yɔkɔ yi nye kelma ndana ke yɔkwɔ Yuda ké.

5

Yesus ke kelo nde, wete mɔ

jemti kɛndi

¹ Ke kɔnte, e yo be ne wete jeso Beyuden. E Yesus kwɔ kɛ Yerusalem. ² Yiɲa mbey mɔrɔku nda nyanɲwe matɔ bɔ ke Yerusalem ke kɛki numey te yi besam dikima kwɔ kete nyiɲe nɔ ke mɔy dya ké. Bo dikima jeba nyanɲwe matɔ te ke numbu Hebere nde Betesda. Yo bɔ ne membey womete yitan yi bomɔ dikima kendo ho wedya kete ké. ³ Budya botu bekɔn bɔ metinɲngwe ke membey menɔri. Yo bɔ ne botu be difina misi nè botu be ndembil nè botu bete be mebo ho be mekol man ma jeme be ne fɛngelen baka. [Bo dikima diyo womete yi ladiye ngimo te yi mɔrɔku kande ne watinate ké. ⁴ Keto wete jaki Njambiyɛ dikima piye yaka ne mɛngimo ke nyanɲwe matɔ yinɔri nje wase mɔrɔku. Dete, bosa mumɔ te e piye duku ke ngimo te yi yo ndungwe watinate ké, kɔn mɔ te siyma, ko yo bɛki kwalɔ kɔn te nda.]

⁵ Wete mɔ jemti bɔ ke njokate womete me ke mesew kamɔtati jɔ yitan jɔ yitati yi nye balma ne kɔn te ké. ⁶ Yesus beɲma nye ke metinɲngwe, duwe sendi nde, mbam kɔ ma kwanɲye budya mesew ke teri te yinɔri. E nye nje diyɛ nye nde: «We ke kwadyɛ nde, kɔn yo siy?» ⁷ E mɔ jemti yeɲsa nye nye nde: «Nyanɲwe mbam, mi kine mɔ te e ta bɔ mi pidye ke nyanɲwe matɔ ke ngimo te yi mɔrɔku wate ké na. Ke ngimo te yi mi ndi ke kɛ ké, wete mumɔ ma kande piye ne mi.» ⁸ E Yesus lepe nye nye nde: «Tema, bonɲɔ tan yo, kendo.» ⁹ Ndana ndana, e kɔn siye, e nye bɔ tan ne kande kendi. Yo bɔ yeso *Saba. ¹⁰ E Beyuden lepe nye mbam te yi Yesus sidya kɔn ne kɔ nde: «Muka, yo yeso Saba. Membonɲa me Njambiyɛ yeti ke nye we deti te yi bɔ tan yo kwɔ nɔ na.» ¹¹ E nye yeɲsa nye bo nde: «Mɔ te e sidya kɔn mbe kɔ lepima nye mi nde: «Bonɲɔ tan yo, kendo.» » ¹² E bo nje diyɛ nye nde: «Yo mɔ te nda lepe nye we nde: «Bonɲɔ tan yo, kendo?»» ¹³ Yasi wete, mbam kɔ ti duwe mɔ te e sidya kɔn ne kɔ na, yo nde, Yesus kwanɲa jise womete, keto ngil bɔ womete.

¹⁴ Diyo ké, e bene Yesus kɛ sanɲwa ke mbanjɔ Njambiyɛ. E Yesus lepe nye nye nde: «Beɲa, kɔn yo siyma. Ma we ti basidya kelo se

beya yasi na, we me nje sangwa ne mebɔne kwɔ yike yi we sangwama nɔ kɛ.»¹⁵ Ndana, ε mbam kwɔ kɛ lepɔ nye bekum Beyuden nde, yo Yesus sidye kon ne.¹⁶ Dete, ε bo kande sanja Yesus ne mɛlepɪ, keto a kelma mekele mete ke yeso *Saba.¹⁷ Yasi wete, ε Yesus yensa nye bo nde: «Sanjmbɛ ndi ke kelo mesay kumɔ ke ngimɔ te yɔkɔ ndana. Mi sendi ke kelo mesay.»¹⁸ Kɛ bekum Beyuden ma woko dete kɛ, ε bo ke mbombu yɪ sɔ menje hene te yi wo nye woko. Bo sanja menje mete ndana kwɔ yi mbombu, yeti ndi keto a ti jese yeso Saba na, yo keto a lepima sendi nde, Njambiyɛ gba sangwe wene, bene nye ndi wete.

Da ke nye Mɔnɔ deti te yi kelo

meyasi nda nye

¹⁹ ε Yesus kɛ mbombu lepɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Nge *Mɔnɔ ti pa beje yasi ne Da na, a ti yaka kelo yasi nda yi nye kwadye kɛ na. Keto yasi te yi Da kele, yo ndi yite sendi yi Mɔnɔ kele.»²⁰ Keto Da ke kwadye Mɔnɔ. A ke tedye Mɔnɔ meyasi hene te yi nye ne nguru wene kele kɛ. A ta kɛ mbombu tedye nye nyaŋgwe mekele kwɔ yike, nɛ gba wune ngbakima.²¹ Nda Da ke womiye bemun kelo nde, bo bɛki ne jon, dete Mɔnɔ ke kelo sendi nde, mumɔ hene

te yi nye kwadye nye nye jɔngwe, a ke nye nye yo.²² Yo sendi nde, Da yeti ne say pesina jɔsi mumɔ na. Yasi wete, a bonja mesay mete hene nye Mɔnɔ.²³ Da kelma dete, nɛ bomɔ hene lukse Mɔnɔ nda yi bo lukse ne nye kɛ. Mɔ te ε ti lukse Mɔnɔ na, mɔ te yeti ke lukse sendi Da, mɔ te ε tomma nye ko na.²⁴ Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Mɔ te ε woke yasi te yi mi lepe tiko temɔ ke yi Mɔ te ε tomma mi ko, mɔ te ne jɔngwe te yi kpo ne kpo, a ti sangwa ne jɔsi na. Yasi wete, a duwɔ ke sɔn kɛ ke jɔngwe.

²⁵ «Gbakasi yi mi lepe nye wune kɛ: Ngimɔ me ke wuta, yo ma si dya, ngimɔ te yi bemun ta woko ne men Mɔnɔ Njambiyɛ. Botu bete be ta woko men ne baka ta ju.»²⁶ Keto nda Da njuku jɔngwe kɛ, dete a kelma sendi nde, Mɔnɔ bɛki njuku jɔngwe.²⁷ A nya sendi nye deti te yi jɔse bomɔ, keto nye *Mɔnɔ mumɔ.²⁸ Lepi te yi mi lepe kɛ ti kel nde, wune ngbakimaŋgwe na, keto ngimɔ me ke wuta yi bomɔ hene be ke moy mebonson ndana baka ta woko men Mɔnɔ mumɔ.²⁹ Baka be kelma kimo mekele ke jɔngwe dyan baka ta womiye yɪ be ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. Ma baka be kelma beya mekele ke jɔngwe dyan baka ta womiye sangwa ne jɔsi.³⁰ Mi ti yaka kelo mbe yansa nda yi mi kwadye kɛ na. Mi

jósa lépi ðeᅇgwe yasi te yi mi woke ke numbu Da ké. Sendi, mi pési lépi ne ᅇgbeᅇ, keto mi ti sán, né mi kel yasi te yi mi kwadye ké na. Yasi wete, mi sán, né mi kel yasi te yi Mɔ te ε tomma mi kɔ kwadye ké.»

Meyasi yini te yi tedye deti Yesus ké

³¹ E Yesus kè mbombu lepɔ nde: «Ke gba mi ne ᅇguru wombe lepe yasi te yi mi duwá ke kasi mbe, yite mumɔ ti yaka jaye nde, mi lépi gbakasi na. ³² Yo wete mumɔ dele ke lepɔ yasi te yi nye duwá ke kasi mbe. Mi duwá nde, yasi te yi nye lepe ke kasi mbe ké, gbakasi. ³³ Gba wune tomma bomɔ kenje ke yi Jan, ε nye lepe gbakasi. ³⁴ Yasi wete ke yembe, yo yeti ke diyé nde, wete mumɔ pán lepɔ yina yaᅇa te yi nye duwá ke kasi mbe na. Ndi nde, yasi te yi mi lepima ké, mi lépi, né wune be ne jonᅇwe. ³⁵ Jan díyima nda lambo te yi ju nye mejasi ké. E gba wune be ne nyanᅇwe mesosa yaka monɔ ᅇgimɔ ke moy mejasi mene.

³⁶ «Yasi wete, mi mbe ne yasi te yi ke tedye mi nye bomɔ kwá yi Jan tedya ké. Yasi te yi tedye yo ké, yo mekele mete yi Da nya mi nde, mi tónjukwe ké. Gba mekele mete yi mi kele ké ke tedye gbate nde, yo Da tome mi.

³⁷ «Da, Mɔ te ε tomma mi kɔ lepima gbakasi ke kasi mbe ne ᅇguru wene. Ko wune tí woke men ne

wete yesɔ ho beᅇe mbombu ne na. ³⁸ Ma wune yeti ke bakidye melepi mene ke moy metemɔ mun na. Keto wune yeti ke tiko yun temɔ ne mɔ te yi nye tomma kɔ na.

³⁹ «Wune némba mekana me Njambiyé, keto wune ke tiko temɔ nde, wune ta dolɔ nje jonᅇwe te yi kpo ne kpo ke moyte. Yo gbate nde, mekana mete ke lepɔ gbakasi ke kasi mbe. ⁴⁰ Ko beko dete, wune yeti ke kwadye ðeᅇgwe mi, né wune be ne jonᅇwe na. ⁴¹ Mi yeti ke sá nde, bomɔ lúksa mi na. ⁴² Ndi nde, mi duwá wune kande nyinɔ to kumɔ nyey kol. Wune yeti ke kwadye Njambiyé ke moy metemɔ mun na. ⁴³ Mi njá mbe ne dínɔ Saᅇmbe nde, yo nye tome mi, ko wune yeti ke jaye mi na. Ma ᅇge wete mumɔ nje ne gba dínɔ te wene ne ᅇguru wene nje lepɔ meyasi nye wune ké, wune ta jaye nye. ⁴⁴ Nda yi wune kwadye ndi nde, yoko lúksa jakoso kine sá nde, Njambiyé nyepɔ lúksa wune ké, 'wune ta tiko temɔ ne mi nan? ⁴⁵ Wune tí taka nde, mi ta pesɔ lépi nye ke numbu yun ke mbombu Da na. Mɔ te ε ta kelɔ dete kɔ, yo ndi Moyisi nyepɔ, nye yi wune be ne bibina temɔ ne nye kɔ. ⁴⁶ Keto wune má tiki temɔ gbate ne Moyisi, ma wune ta tiko sendi temɔ ne mi, keto a ketima meyasi ke kasi mbe. ⁴⁷ Ma ᅇge wune ti tike temɔ ke meyasi mete yi Moyisi ketima ké, wune ma

nje tiko temo ke melepi mete yi mi lepe ke ne nje te yin?»

6

Yesus ke nye bomo tomay

yitan medye

(Mt 14; Mk 6; Lk 9)

¹ Ke kɔnɛ, ε Yesus kwa kɛ ke nginje nyanɔwe matɔ te yi bo jeba nde Matɔ te yi Galile ho nde Matɔ te yi Tiberiyad ko. ² E nyanɔwe ngil bomɔ benɔwe nye, keto bo dikima beɛe meyekambiye mete yi nye dikima kelo ke yotu botu be kon ke. ³ E Yesus bende keki kwa diyɔ metidyε bene bejeki bene. ⁴ Jesɔ *Paska Beyuden ba ke wuta.

⁵ Ke Yesus ma kaɛe misi beɛe nde, nyanɔwe ngil ke nje ke yene ke, ε nye lepe nye Filip nde: «He ta bomɔ ba medye we, ne bomɔ te baka dye?» ⁶ Yesus lepi yinɔri, na pa woku ne yasi te yi Filip ta yeɛsa ke. Keto nye ne nguru wene ma duwe yasi te yi nye ta kelo ke. ⁷ E Filip yeɛsa nye nye nde: «Ko moni te yi yakama gbo mo mesay ke meyeso gomay yiɛa ti yaka bomɔ medye yi yaka nde, mumo hene beki ne monɔ mbulma yasi te yi dye na.» ⁸ E wete jeki Yesus nde Andere te maɛ ne Simɔn Piyer lepe nye nye nde: ⁹ «Wete monɔ mbam waka ne memampa yitan bu benjanjo yiɛa. Ma yite yakama kelo nge ke nyanɔwe ngil te yike?» ¹⁰ E Yesus lepe nde: «Wune

lepi nye bomɔ nde, bo diy metidyε.» Poku te yi womete ba tande membunjo. E bomɔ diyε metidyε. Bembam ne bembam kumma nda bomɔ tomay yitan. ¹¹ Ndana, ε Yesus bu memampa. Ke nye ma si nye Njambiyε wosoko ke, ε nye bu yo kabo nye botu bete be ba womete baka, ε nye kele sendi dete ne benjanjo. Mumo hene bonma nda yi nye kwadya ke. ¹² Ke bomɔ ma si dyena ditɔ ke, ε Yesus lepe nye bejeki bene nde: «Wune siki wesidyε mebukwe mete, ma yaɛa nje sambiyε ne gbelate.» ¹³ Ke memampa menɔri yitan yi bomɔ dya ke, bo nja wesidyε mebukwe mete tonje memako kamo jo yiɛa.

¹⁴ Ke bomɔ ma beɛe meyekambiye mete yite yi Yesus kelma ke, ε bo diki lepo nde: «Mbam ko gbate mo punja melepi me Njambiyε ε ba nde, a ta nje ke to meneti ko.» ¹⁵ Ke Yesus ma duwe nde, bomɔ ke kwadye nje bu nye ke tembidye kumande ne deti ke, ε nye yɔkwe ne koko ke ke to keki ndi nye nyεpo.

Yesus ke kendo ke to duku
(Mt 14; Mk 6)

¹⁶ Ke bekoko ma dya ke, ε bejeki be Yesus seliyε ke ke goɛ nyanɔwe matɔ. ¹⁷ E bo bende wete landi yi sabiyε no ke no pulo Kapernawum. Yinɔri tu ma kelo. Sendi, Yesus ti pa yɔkwe nje dolo bo na. ¹⁸ Nyanɔwe pupo

ba ke kwa, e mekumbo kele ke duku budyate. ¹⁹ Bo dukuma landi kendo kumo nda kilometa yitan ne yitan jo wete. Bo bena Yesus ke kendo ke to duku ke no pulo landi. E bo gwe wo budyate. ²⁰ Yasi wete, e nye lepe nye bo nde: «Yo mi, wune ti gwaki wo na.» ²¹ Ndana, e bo be ne mesosa yi nyinje nye ke landi, yaka ne landi ke teme ke mbeý te yi bo kwadya ke kete ke.

Yesus kpassa mampa te yi nye

mumo jonḡwe

²² Misi pupu ngil botu bete be tikama ke nginje duku baka nja take duwe nde, landi ba ndi wete kwey mate. Bo duwa sendi nde, Yesus ti nyinje landi bene bejeka bene na. Yo nde, bejeka kwanma ndi bo bepo. ²³ Yasi wete, ndana yinja melandi nja dya wule ke Tiberiyad ke keki mbeý te yi bo ma dyaki mampa, yite Kumande Yesus panma pa nye Njambiyé wosoko ke. ²⁴ Ke ngil ma benje nde, ko Yesus ko bejeka bene ti be womete ke, e bo bende melandi menori kwa ke Kapernawum ke sa nye mate. ²⁵ Ke bo ma dolo nye mate ke nginje duku ke, e bo lepe nye nye nde: «Yekele, o njaki ba wonḡa ndenen?» ²⁶ E Yesus yenja nye bo nde: «Yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Wune ti san mi, keto meyekambiyé mete yi wune benja ke

na. Yasi wete, wune san mi, keto wune dya mampa dito. ²⁷ Wune ti kel mesay keto medye mete yi ta beyo gwe ne ngbot ke na. Yasi wete, wune kel mesay keto medye mete yi ta diyo kelo nde, wune beki ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. Medye mete, yo *Mono mumo ta nye wune yo, keto yo ndi gba nye yi Njambiyé tokuma.» ²⁸ Ndana, e bo nje diyé nye nde: «Yo yasi te nda yi wuse yakanḡwe kelo, ne wuse kel mekele mete yi Njambiyé kwadye ke?» ²⁹ E nye yenja nye bo nde: «Yasi te yi Njambiyé kwadye nde, wune kel ke, yo nde, wune tiki temo ke yi mo te yi nye tomma ko.» ³⁰ E bo nje lepo nye nye nde: «Kwalo meyekambiyé te nda yi we kele yi wuse ta benje tiko ne temo ke yo ke? Yo mesay te nda we kele ke? ³¹ Besanmbambo busu dya *man ke kongor nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: «A nya bo medye mete yi wule ke dyobo ke nde, bo dyaki.» ³² E Yesus lepe nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Moyisi ti nye wune medye mete yi wule ke dyobo ke na. Yasi wete, yo Sanmbe ke nye wune gba medye mete yi wule ke dyobo ke. ³³ Keto medye mete yi Njambiyé nye ke, yo yoko e piye wule dyobo nje nye botu be meneti maka jonḡwe te yi kpo ne kpo ko.» ³⁴ E bo nje lepo nye

nye nde: «Nyangwe mbam, nyeko wuse medye mete yite metu hene.»³⁵ «Mi mbe medye mete yi nye mumo jongwe. Mo te e nje ke yembe, mo te ti gwe nja wete yeso na. Sendi, yoko e tike temo ne mi, mo te ti gwe yesidye wete yeso na.³⁶ Yasi wete, mi ma lepso nye wune, ma ko beko nde, wune bejma mi, wune yeti ke tiko temo ne mi na.³⁷ Bomo hene be Da nye mi, bo ta nje ke yembe. Ko mi ti seje mo te e nje ke yembe ko na,³⁸ keto mi ti pikwe wule dyobo, ne mi nje kel yasi te yi mi kwadye ke na. Yasi wete, mi njaki nje kelo yasi te yi Mo te e tomma mi ko kwadye ke.³⁹ Yo nde, Mo te e tomma mi njese ko kwadyikwe nde, ke njoka bomo hene te yi nye nya mi baka, mi ti dimbidya mumo wete ne wete na. Yasi wete, mi womkwe bo hene ke njena yeso siyna mboko.⁴⁰ Keto yasi te yi Sanjbe kwadye ke, yo nde, mumo hene e kanje misi beje ne mi Monso tiko temo ne mi, mo te beki ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma mi ta womiye mbe nye ke njena yeso siyna mboko.»

⁴¹ Dete, e Beyuden nyingila ne nye, keto a lepima nde: «Mi mbe medye mete yi piya wule dyobo.»

⁴² E bo dfiki lepso nde: «'Yoko yeti gba Yesu te monso Yosep na? 'Wuse yeti ke duwe sangwe bene nyangwe na? Ma nje ba yi nye nje lepso nde, a pikwe wule dyobo nje

no ke?»⁴³ E Yesu nje yensa nye bo nde: «Wune fiki menyingila.⁴⁴ Mumo ti yaka nje ke yembe kine nde, Da, Mo te e tomma mi ko dfula nye na. Ma mi ta womiye mbe mo te ke njena yeso siyna mboko.⁴⁵ Yo ketinate ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyen nde: «Njambiyen ta tedye bo hene meyasi.» Mumo hene e lengwa meto ke yasi te yi Da lepima bakidyen yo, mo te ke nje ke yembe.⁴⁶ Yeti nde, wete mumo bejma Da wete yeso na, soje ndi yoko e wulma pe yi Njambiyen nje no ko. Yo ndi nye bejma Da.⁴⁷ Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mo te e tike temo ne mi, mo te ne jongwe te yi kpo ne kpo.⁴⁸ Mi mbe medye mete yi nye mumo jongwe.⁴⁹ Besanmbambo bun dya *man ke kongor. Ko beko dete, bo gwa.⁵⁰ Medye mete yi piya wule dyobo ke kel nde, mo te e dye yo, a ti gwe na.⁵¹ Mi mbe medye mete yi kele nde, mumo beki ne jongwe yi piya wule dyobo ke. Nje mumo dye medye mete, a ta be ne jongwe kpo ne kpo. Yo nde, medye mete yi mi ta nye nye ke, yo membundo membe. Mi ta nye yo, ne botu be meneti maka be ne jongwe.»

⁵² Dete, e Beyuden kande nyena meso tande yan lepso nde: «Mbam ko yakama nye wuse membundo mene nde, wuse dyaki ne nje te

yin?» ⁵³ Ε Yesus nje lepɔ nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Nge wune ti dye membundo me *Mɔnɔ mumɔ, hɔbiye sendi mekiyɔ mene na, wune yeti ne jɔngwe ke yotu yun na. ⁵⁴ Mɔ te ε dye membundo membre, hɔbiye sendi mekiyɔ membre, mɔ te ne jɔngwe te yi kpo ne kpo. Mi ta womiye nye ke njena yesɔ siyna mbokɔ. ⁵⁵ Yo nde, membundo membre gbate kpasas medye. Mekiyɔ membre sendi gbate kpasas yasi te yi sidye yesidye. ⁵⁶ Mɔ te ε dye membundo membre, hɔbiye sendi mekiyɔ membre, mɔ te ke temɔ mbe, mi sendi ke temɔ ne. ⁵⁷ Da te ε kele nde, mumɔ bɛki ne jɔngwe kɔ tomma mi. Mi jɔnɔngwe jakime nye. Dete sendi, mɔ te ε dye mi, mɔ te ta jɔnna sendi jakime mi. ⁵⁸ Medye mete yi piya wule dyobo ké, yori. Yo yeti nda *man te yi besanmbambo bun dya, kɔ bɛkɔ dete, ε bo de ndi gwe ké na. Yasi wete, mɔ te ε ta dye medye te yike kɔ ta diyɔ kpo ne kpo.» ⁵⁹ Yesus lépi mɛlepi maka ke ngimɔ te yi nye bɔ ke tedye bomɔ mɛlepi me Njambiyɛ ke mbanjɔ mewesidya me Beyuden ke Kapernawum ké.

Yesus lépi mɛlepi mete yi nye

bomɔ jɔngwe

⁶⁰ Ke bo ma si wokɔ mɛlepi mete yi nye lepima ké, ε

baɔa bejɛke bene budyate lepe ke kɔnte nde: «Lépi te yike ne dɛto budyate. Nda yakama biye to te kɔ?» ⁶¹ Yesus duwɔ ke moy temɔ ne nde, bejɛke bene ke nyingila keto lépi te yi nye lepima ké. Ε nye lepe nye bo nde: «'Lépi ke ke njangwe wune? ⁶² Ma yo ta nje be ba nan, nge wune beɔe *Mɔnɔ mumɔ ke bendɔ yɔkwe kɛ ke mbey te yi nye paɔma diyɔ kete ké? ⁶³ Yo Kimɔ Sisij nye mumɔ jɔngwe. Membundo yeti ne dɛti te yi kelɔ yija kimɔ yasi na. Mɛlepi mete yi mi lepima mbe nye wune ké, yo mɛlepi mete yi nye mumɔ Sisij Njambiyɛ, nye sendi nye jɔngwe. ⁶⁴ Yasi wete, baɔa waka ke njoka yun yeti ke tiko temɔ ne mi na.» Yesus lépi dete, keto a ma duwe botu bɛte be ti tike temɔ ne nye baka njombu yaɔa, duwe sendi mɔ te ε ta dyanngwe nye kɔ. ⁶⁵ Ε nye kɛ mbombu lepɔ nde: «Yori yi mi lepima nye wune nde, mumɔ ti yaka nje ke yembe, nge Da ti nye nye dɛti na.»

⁶⁶ Kande ke ngimɔ te yite ε baɔa bejɛke bene budyate duwe ke njɔn ne kine kendo se bene bo na. ⁶⁷ Ε Yesus nje diyɔ lepɔ nye bejɛke te bari kamɔ jɔ yiba nde: «'Wune sendi, wune ke kwadye kwɔ?» ⁶⁸ Ε Simɔn Piyer yɛnsa nye nye nde: «Nyangwe Kumande, he ta nje kwɔ kɛ pe yi nda? Yo we be ne mɛlepi mete yi nye mumɔ jɔngwe te yi kpo

ne kpo. ⁶⁹ Ma wuse ke tiko su temo ke yo, duwe sendi nde, we pupuna mo te yi Njambiyε tokuma njese.» ⁷⁰ E Yesus yensa nye bo nde: «Wune baka kamo jo yiba, yeti gba mi toke wune na? Ma wete mumo ke njoka yun ne *Satan.» ⁷¹ Yasi yinori, a lepi ne Yudas te mono Simon Iskariyot, keto yo gba nye mo te e ta dyanawe nye ko. A ba ke njoka bejeki kamo jo yiba.

7

Beman be Yesus yeti ke tiko temo

ne nye na

¹ Ke kon mayasi menori e Yesus kwa ke medya ne medya ke Galile. A ti kwadye ke ke medya mete yi Yuda na, keto bekum Beyuden dikima sa nje te yi wo nye. ² Yinori jeso Beyuden yi bo dikima sumo mebala ya kete ke ba ke wuta. ³ E beman ne Yesus lepe nye nye nde: «We ti diy se waka na, kwango ke ke Yuda, ne bejeki bo beji sendi nyangwe mekele mete yi we kele ke. ⁴ Keto nge mumo kwadye nde, bomo dukwe nye, a ti kel yasi sodiyate na. Ma nda we ke kelo nyangwe mekele dete ke, punjukwe yotu yo ne nguru wo ke misi me bomo.» ⁵ Ko beman ne Yesus sendi ti be ke tiko temo ne nye na. ⁶ E nye nje lepo nye bo nde: «Jgimo te yembe ti pa dya na. Yasi

wete ke yun, ngimo hene kimote. ⁷ Botu be meneti maka ti yaka beno wune na. Yasi wete, bo ben mi, keto mi ke beje mekele man lepo nde, yo beyate. ⁸ Wune kwân yun ke jeso te. Ke be mi, mi yeti ke ke mbe na, keto ngimo te yembe ti pa yaka na.» ⁹ Ke nye ma si lepo dete nye bo ke, e nye kwa diy ndi ke Galile.

Metando ke njoka Yesus

bene Beyuden

¹⁰ Ndana, ke beman ma si kwa ke jeso ke, e nye teme mbombila kwa ke sendi mate kine punje yotu na. ¹¹ Bekum Beyuden dikima sa nye ke jeso lepo nde: «A we?» ¹² Bomo dikima lepo kasi ne budiyate ne hihiji ke njoka ngil. Ba ja dikima lepo nde: «Mbam te kimo mumo!» Ba ja nde: «Ja, a ke sebile bomo kenje ke beya nje.» ¹³ Yasi wete, ko mumo wete ne wete ti be ke lepo kasi ne ne gbas gbas ke misi me bomo na, keto bo dikima kamba bekum Beyuden.

¹⁴ Ndana, ke metu me jeso ma kumo ke bembe ke, e Yesus kwa ke ke mbanjo Njambiyε kande tedya bomo melipi me Njambiyε. ¹⁵ E Beyuden ngbakima lepo nde: «Mbam ko ti kele yija nyangwe sukul na. Ma a njaki nje be ne duwa mekana mete yike wule no we?» ¹⁶ E Yesus nje yensa nye bo nde: «Yasi te yi mi tedye ke ti wula ke dyan

dyembe ne nguru wombe na, yasi wete, yo wúla ke yi Njambiyε, nye Mɔ te ε tomma mi kɔ. ¹⁷ Nge mumɔ jaye nde, a ta kelɔ yasi te yi Njambiyε kwadyε, mɔ te ta duwe, ho yasi te yi mi tedye ké wúla ke yi Njambiyε, ho yo wúla ke dyanɔ dyembe. ¹⁸ Mɔ te ε lepe yasi te yi wule ke dyanɔ dyene kɔ sɔn nde, bomɔ lúksa nye. Yasi wete, yɔkɔ ε kele yasi sɔ nde, bomɔ lúksa mɔ te ε tomma nye kɔ ke lepo gbakasi. Sendi, a yeti mɔ kɔtu mekele na. ¹⁹ Mɔyisi tí nye wune membonga me Njambiyε na? Ma ko mumɔ wete ne wete ke njoka yun yeti ke jonna bengwe membonga mete na. Keto nge yi wune sɔ nje te, né wune wo mi ké?» ²⁰ E botu bete be bɔ womete ne ngil te baka yeɔsa nde: «We ne beya sisin ke yotu. Mɔ te nda ke sɔ nje te yi wo we kɔ?» ²¹ E Yesus yeɔsa nye bo nde: «Mi kelma ndi nyangwe mekele wete, ma wune hene ke ngbakima. ²² Mɔyisi nya wune mbonga nde, wune pési bono bembam hene. Yasi yinɔri ti kánda ke yi Mɔyisi na, yo wúla ne besanmbambo bete. Yo keto mbonga te yite yi Mɔyisi nya ké, ko ke yeso *Saba wune ke peso bono bembam. ²³ Wune ke peso bono bembam ko ke yeso Saba, kambɔ wune me nje josidye mbonga te yi Mɔyisi nya ké. Nge wune kele dete,

keto nge yi wune nje woko ngambi ne mi, keto mi sidya kɔn ndingele mumɔ ke yeso Saba ké? ²⁴ Wune tí pesi josi bengwe mberi misi me mumɔ na, yasi wete, wune pési josi ne ngben.»

²⁵ E baɔa bomɔ be Yerusalem díki lepo nde: «Yeti mbam kɔ yi bomɔ sɔ nje te yi wo nye kɔ na? ²⁶ Ne bɛna ndi, a ke lepina ke misi me bomɔ ne gbas gbas, ko dete, bo yeti ke lepo yaɔa nye nye na. Yite nde, bekum ma duwe gbate nde, nye *Krist? ²⁷ Yasi wete, ke mbam te yɔkɔ, wuse duwɔ su mbey te yi nye wulma kete nje nɔ ké. Ndi nde, kome Krist ta nje ké, ko mumɔ tí duwe mbey te yi nye wulma kete nje nɔ ké na.»

²⁸ Yesus bɔ ke tedye bomɔ melepi me Njambiyε ke mbanjo Njambiyε. E nye lepe ne men ke kwey nde: «Wune lépi gba nde, wune duwɔ mi, duwe sendi mbey te yi mi wulma kete nje nɔ ké? Ndi nde, mi ti njáki ne deti te yembe na. Mɔ te ε tomma mi kɔ, nye mɔ te yi bomɔ yákanɔwe tikɔ temɔ ne nye, ma wune yeti ke duwe nye na. ²⁹ Ndi mi ke duwe mbe nye, keto mi wúla pe yene nje nɔ. Yo nye tome mi.» ³⁰ E bo sɔ nje te yi biye nye, ko beko dete, mumɔ wete ne wete tí kenje bo kpoke ne nye na, keto ngimɔ ne tí pa dya na. ³¹ Bomɔ budyate ke

njoka ngil tikima temo ke yene. E bo diki lepo nde: «Kome *Krist ta nje ké, a ta kelo ka meyekambiye kwa yike yi mbam ko kelma ké?»³² *Befarisɛ wokuma meyasi menori yi bomo dikima nyingila ke njoka ngil ke kasi Yesus ké. E bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nɛ Befarisɛ tome botu be bakidya mbanjo Njambiye, né bo kɛ biy nye.

³³ E Yesus lepe nde: «Mi ndi ne mono ngimo te yi kwanɗye sine wune, ke kɔnte, mi má yokwe kɛ pe yi Mo te ε tomma mi ko.³⁴ Wune ta sa mi, ko wune ti dolo mi na. Sendi, wune ti kumo yun ke mbey te yi mi ta diyɔ mbe kete na.»³⁵ E Beyuden nje lepo tande yan nde: «Yite nde, a ta kɛ ba we yi wuse ta diyɔ kine dolo nye ké? 'Yite nde, a ta kɛ ke yi Beyuden bete yi bo wanjima bo be diyɛ ke njoka Begrek baka? 'A ta kɛ mate kɛ tedye Begrek melɛpi me Njambiye?»³⁶ Yinɔ nde: «<Wune ta sa mi, ko wune ti dolo mi na,> sendi, <wune ti kumo ke mbey te yi mi diyɛ mbe kete na,> a kwadyikwe lepo komete nde nge?»

³⁷ Yeso siyna jeso ba nyanɗwe yeso jeso kwa bosa meyeso mete yiri hene. Yeso te ε Yesus teme lepo ne men ke kwey nde: «Mo te ε gwe yesidye, a njaki ke yembe nje hɔbiye yasi te yi ta sidye yesidye ne ké.»³⁸ Mekana me Njambiye ke lepo nde:

<Mo te ε tike temo ne mi, nyanɗwe meɗuku mete yi nye jonɗwe ta sokula wule ke moy ne.> »³⁹ Yinori Yesus lépi ne kasi Kimɔ Sisiɗ te yi botu bete be tike temo ne nye ta be no ké. Yo nde, ke ngimo te yite Njambiye ti pa njese Kimɔ Sisiɗ na, keto a ti pa yokidye Yesus kenje dyobo ke mbey meluksa mene na.

Bekum Beyuden yeti ke jaye nde,

Yesus nye Krist na

⁴⁰ Ke baɗa botu bete be ba ke njoka ngil baka ma woko melɛpi mete ké, ε bo lepe nde: «Mbam ko gbate mo punja melɛpi me Njambiye te yi bo dikima lepo no ko.»

⁴¹ Baɗa dikima lepo nde: «Yoko gba *Krist.» Baɗa nde: «'Yo Krist ta wule Galile nje no? »⁴² 'Mekana me Njambiye ti lépi nde, Krist ta wule ke kando kumande Davit ke dyɔ Betelɛhem kome Davit dikima diyɔ ké na?»⁴³ E ngil baka ke bembe keto Yesus.⁴⁴ Baɗa diyma kɛ biye nye.

Yasi wete, ko mumo wete ne wete ti kpoke nye na.

⁴⁵ Ndana, ε botu be bakidya mbanjo Njambiye yokwe kɛ dolo bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nɛ Befarisɛ. E bo diyɛ botu be bakidya mbanjo Njambiye nde: «Nge kele yi wune ti nje ne nye ké?»

⁴⁶ E bo yeɗsa nde: «Ko mumo wete ne wete yeti ke duwe lepi nda mbam te na.»⁴⁷ E Befarisɛ nje yeɗsa nde: «'Yite nde, wune sendi,

wunε jayma nde, a sêbila wunε? ⁴⁸ 'Wunε wokuma wete yeso nde, wete kum wusu ho Befarisε tikima temo ne nye nde?' ⁴⁹ E bo kè mbombu lepɔ nde: «Ndi nde, gba botu baka yeti ke duwe membonga me Njambiyε na. Njambiyε ma kita ne bo.» ⁵⁰ Wete mbam nde Nikodem ε ka kè berε Yesus wete dyobo ne tu ko ba ke njoka Befarisε. E nye lepe nye bo nde: ⁵¹ «'Yite nde, membonga musu lépi nde, bo tédya mumo mebɔne kine pa woko men mo te yi duwe ne mejɔso mete yi nye kelma ké na?» ⁵² E bo lepe nye nye nde: «'Ma yite nde, we sendi, we mo Galile? Nεmba kimote, we ta berε nde, ko wete mo punja melépi me Njambiyε ti wule wete yeso ke Galile na.» [⁵³ Ke kɔnte, ε mumo hene toke nje duwe kè tɔ dyene.

8

Kasi nya te ε kelma wanja ko

¹ E Yesus kwà ne kè ke *Keki meoliviye. ² Bemεnmenε sut, ε nye yɔkwε kè sendi ke mbanjo Njambiyε. E ngil bomo hene kè ke yene. E nye kwà diyɔ metidyε kande tedya bomo melépi me Njambiyε. ³ Ndana, ε botu be ketina meyasi nè Befarisε bɔ wete nya te yi bo dolma nye ke kelo wanja ko kè no ke yi Yesus. E bo bɔ nye tembidyε ke mbombu bomo kwà lepɔ

nye Yesus nde: ⁴ «Yekele, wuse dongidya nya ko ke gba kelna wanja. ⁵ Ke membonga mete yi Moyisi ketima ké, a pesima nde, wuse lôη njel nyari nda yoko ne metari wo. Ma ke yo, we lépi yo ne nge?» ⁶ Bo lépi yinori yi lebiye ne nye, né bo lépi nde, a lepinama beyate. Yasi wete, ε Yesus butuma ketina ke ngbutu ne nyey bo. ⁷ Nda yi bo ka ndi mbombu yi diyε nye mediyan ké, ε nye teme lepɔ nye bo nde: «Mo te ε duwà ke njoka yun nde, a ti pa kelo yina beya yasi wete yeso ko kànda bete tari lɔ ne nya ko.» ⁸ Ke kɔnte, ε nye butuma sendi ne koko ketina ke ngbutu. ⁹ Ke bo ma woko dte ké, ε bo punde wete wete kwà kande ne betomba bete kè no. E Yesus tika nyepɔ bene nyari ke mbombu wene. ¹⁰ Ndana, ε Yesus teme lepɔ nye nyari nde: «Nyari, botu bete be lepinama ne we baka me we? 'Ko mumo wete ne wete ti tedye we mebɔne na?» ¹¹ E nye yenja nde: «Ko na, nyanngwe mbam.» E Yesus lepe nye nye nde: «Mi sendi, mi yeti ke tedye we mebɔne na. Kwangɔ, yasi wete, we ti basidya kelo se beya yasi na.»]

Yesus nde, nye mejasi

¹² E Yesus nje basidyε lepina nye ngil bomo lepɔ nde: «Mi mbe mejasi mete yi paniye puyε nye botu be meneti maka. Mo te ε bengwe mi, mo te ti kendo

ke moy yitil na, yasi wete, a ta be ne mejasi mete yi tedye mumo nda yi nye yakanjwe jonna no ke.» ¹³ E *Befarisε lepe nye nye nde: «We ke lepo yasi te yi we duwa ke kasi yo ke ne nguru wo. Nge be dete, yasi te yi we lepe ke gba ja.» ¹⁴ E nye yensa nye bo nde: «Ko gba mi lepi yasi te yi mi duwa ke kasi mbe ne nguru wombe, yasi te yi mi lepe ke, gbakasi, keto mi duwa mbey te yi mi wulma kete ne mbey te yi mi ke kete ke. Yasi wete, wune yeti ke duwe yun mbey te yi mi wulma kete ne mbey te yi mi ke kete ke na. ¹⁵ Wune pesi yun josi ne nje te yi bomo. Yasi wete, mi yeti ke peso mbe josi wete mumo na. ¹⁶ Nge be nde, gba mi pesi josi, pesina josi mbe ke nje, keto mi yeti nyepo na, mi sine Da, Mo te e tomma mi ko. ¹⁷ 'Yo yeti ketinate ke gba mekana me membonja mun nde, nge bomo yiba nje lepo ndi kiya yasi ke yasi te yi bo benma ne yi bo wokuma ke, lepi te gbakasi na? ¹⁸ Gba mi ne nguru wombe ke lepo yasi te yi mi duwa ke kasi mbe. Sendi, Da, Mo te e tomma mi ko ke lepo yasi te yi nye duwa ke kasi mbe ke.» ¹⁹ E bo nje diyε nye nde: «Songwe we?» E nye yensa nde: «Ko mi ko Sanmbe, wune yeti ke duwe mbanja na. Wune ma dukwe mi gbate, ma wune duwa sendi Sanmbe.» ²⁰ A lepi meyasi menori ke mbanjo

Njambiyε ke ngimo te yi nye ba ke tedye bomo melepi me Njambiyε ke mbey te yi bomo diki nye meyasi ne sadaka nye Njambiyε ke. Ko mumo wete ne wete ti nye bo ke yotu ne na, keto ngimo ne ti pa dya na.

²¹ E nye nje lepo sendi nye bo nde: «Mi ke kwa mbe, wune ta sa mi, wune ta gwe ndi ke moy mebeyo mun. Ke mbey te yi mi ke mbe kete ke, wune ti yaka ke yun mate na.» ²² E Beyuden diki lepo tande yan nde: «Yinja nde: <Ke mbey te yi mi ke mbe kete ke, wune ti yaka ke yun mate na,> 'yite nde, a ta wo yotu ne ne nguru wene?» ²³ E Yesus yensa nye bo nde: «Wune wula yun ke meneti waka, ma mi mbe mo kwey. Wune botu be meneti maka, mi yeti mbe mo meneti maka na. ²⁴ Yori yi mi lepima nye wune nde, wune ta gwe ndi ke moy mebeyo mun ke. Keto nge wune ti tike temo nde, yo gba mi mo te yi mi lepe no ko na, wune ta gwe ndi ke moy mebeyo mun.» ²⁵ E bo nje diyε nye nde: «We yo ba nda?» E Yesus yensa nye bo nde: «Ma mi lepi sendi nde nge, 'yo yeti yasi te yi mi diki lepo nye wune metu hene ke na? ²⁶ Mi ne budya meyasi mete yi mi yakama lepo ke kasi yun, peso sendi melepi mete yi benje wune. Yasi wete, Mo te e tomma mi njese ko, yo Mo te e lepe ndi gbakasi. Meyasi mete yi mi wokuma ke numbu ne ke,

yo ndi yite yi mi lepe mbe nye botu be meneti maka.»

²⁷ Bomɔ ɥi be ke duwe nde, a lépi kasi Da nye bo na.

²⁸ Dete, ε Yesus lepe nye bo nde: «Kome wune ta si ngba *Mɔnɔ mumɔ ke jeti tembidye ke kwey ké, yo komete yi wune ta nje duwe sendi nde, yo gba mi mɔ te yi mi lepe nɔ kɔ. Wune má nje duwe yey nde, mi ti kél yaɲa ne dyaɲɔ te yembe na, yasi wete, mi lépi meyasi mete yi Da tedya mi ké. ²⁹ Mi sine mɔ te ε njesa mi kɔ. A ɥi tike mi nyepɔ na, keto mi ke kelo yasi te yi nye nye mesosa ké metu hene.» ³⁰ Ke Yesus ma lepɔ dete ké, ε bomɔ budyate tike temɔ ne nye.

³¹ Ndana, ε nye lepe nye Beyuden bete be tikima temɔ ne nye baka nde: «Ige wune kè mbombu tiko temɔ ke melepi membe metu hene, yite wune gba bejeki bembé. ³² Dete, wune ta duwe lepi te yi lepe gbakasi. Lepi te má kelo nde, wune dúkwé ke diyo bala.» ³³ E bo yeɲsa nye nye nde: «Wuse benday be Abaraham, ko wuse ɥi pa diyo bala mumɔ wete yesɔ na. Keto nan yi we nje lepɔ nde, wuse ta duwe ke gba diyo bala nje diyo ne yotu su ne nguru wusu ké?» ³⁴ E nye yeɲsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mumɔ hene ε jonna ke mebeyɔ, nye bala mebeyɔ. ³⁵ Yo nde, bala ti diy kpo ne kpo ke moy kando na, yasi wete, yo mɔnɔ kando diye kpo ne

kpo ke moy kando. ³⁶ Nge be nde, mi *Mɔnɔ mumɔ sɔɲa wune ke diyo bala, yite wune ta duwe gbate ke diyo bala nje diyo ne yotu yun ne nguru wun. ³⁷ Mi duwɔ nde, wune benday be Abaraham, ko beko dete, wune ke sɔ nje te yi wo mi, keto melepi membe yeti ke nyiɲe ke moy metemɔ mun na. ³⁸ Mi lépi mbe yasi te yi mi beɲma ke yi Saɲmbe ké. Wune kél ndi sendi yun meyasi mete yi wune wokuma ne saɲgwe te wun ké.» ³⁹ E bo yeɲsa lepɔ nye nye nde: «Abaraham saɲmbambo wusu.» E Yesus lepe nye bo nde: «Wune má beki benday be Abaraham, ma wune ke kelo meyasi nda nye. ⁴⁰ Ma ndana, gba mi mɔ te ε lepima gbakasi nye wune ke meyasi mete yi mi wokuma ke numbu Njambiyé ké, wune ke sɔ nje te yi wo mi. Yinɔri Abaraham ɥi kelé dete na. ⁴¹ Wune ke kelo mekele me saɲgwe wun.» E bo lepe nye nye nde: «Wuse yeti bonɔ be wanja na. Wuse ndi ne saɲgwe wete, yo Njambiyé.» ⁴² E nye yeɲsa nye bo nde: «Njambiyé má beki saɲgwe wun, ma wune ke kwadye mi, keto mi wúla ke yene nje nɔ, mi nja jakime nye, mi ɥi nje ne deti te yembe na, yo nde, yo nye tome mi. ⁴³ Nge ba nje kelo yi wune ti wóku yun lepi te yi mi lepe ké? Yo keto wune yeti ne deti te yi laɲgwe metɔ woko na. ⁴⁴ Gba saɲgwe wun *Kum

beya mēkele. Ma wunε ke kwadye kelo meyasi mete yi sanḡwe wun bε ne mesosa kete ké. Nye mō wona bomō kandε njombu yaṅa. A yeti ne kasi ne gbakasi na, keto gbakasi yeti ke nye na. Kome nye kele ja ké, a lépi ndi yasi te yi punde ndi ke moy temō ne, keto nye mō ja, yo nye bosa mō ja. ⁴⁵ Yasi wete, ke bε mi, wunε yeti ke tiko temō ne mi na, keto mi lépi yasi te yi bε gbakasi. ⁴⁶ Nda ke njoka yun yakama tedye nde, mi kelma yiṅa beya yasi kō? Ma nḡe bε nde, yasi te yi mi lepe ké gbakasi, keto nḡe yi wunε ti tiki temō ne mi ké? ⁴⁷ Mō te ε bε mō Njambiyε, mō te ke biye to melepi me Njambiyε, yo nde, yi wunε ti biya yun to te ké, keto wunε yeti yun botu bε Njambiyε na.» ⁴⁸ E Beyuden yeṅsa nye nye nde: «Yi wuse lepima nde, we gba *Mō Samari, we sendi ne beya sisin ke yotu ké, 'wuse kelma ja?» ⁴⁹ E nye yeṅsa nde: «Ko mi yeti mbe ne beya sisin ke yotu na, yo nde, mi lúksa Saṅmbe, ma wunε ke kpalō nje yeliye yun mi. ⁵⁰ Yasi wete, ke bε mi, mi ti sanḡ nde, bomō lúksa mi na. Yo ne wete mumō te ε saḡ nde, bomō lúksa mi, yo nye ke pesō josi bomō. ⁵¹ Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Nḡe mumō bakidyε melepi membe, ko a tí gwe na.» ⁵² E Beyuden nje lepō nye nye nde: «He duwā ndana yey nde, we ne beya sisin ke yotu. Abara-

ham gwā, botu bε punja melepi me Njambiyε ma gwe sendi, ma nḡe nje kelo yi we lepe nde: «Nḡe mumō bakidyε melepi membe, ko a tí gwe» ké? ⁵³ We táka nde, we kwā saṅmbambo wusu Abaraham ε gwā kō nde? Botu bε punja melepi me Njambiyε ma gwe sendi, we táka yo nde, we ba nda?» ⁵⁴ E nye yeṅsa nde: «Nḡe gba mi ne nguru wombe lukse yotu mbe, luksa yotu te yite gbelate. Yo Saṅmbe te yi wunε lepe nde, nye Njambiyε wun kō, yo nye ke lukse mi. ⁵⁵ Yasi wete, wunε yeti ke duwe nye na. Ke bε mi, mi ke duwe nye. Nḡe mi lepe nde, mi yeti ke duwe nye na, yite mi me mō ja nda wunε. Yo nde, mi duwā nye, bakidyε sendi melepi mene. ⁵⁶ Saṅmbambo wun Abaraham dikima take nde, a ta beṅe ngimō te yi mi ta nje kete ké, ε nye woke mesosa budyate. Kumō ké, ε nye beṅe ngimō te gbate, ε nye sosa.» ⁵⁷ E Beyuden lepe nye nye nde: «We tí pa kumō gbela mesew kamotan na, 'we nde, we beṅma Abaraham nde?» ⁵⁸ E Yesus yeṅsa nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Pinō te yi bo tí pa ja Abaraham na, mi me mbe kete.» ⁵⁹ Ndana, ε bo tōke metari, né bo lū ne nye. Yasi wete, ε nye sōma kwā pundo ke mbanjo Njambiyε.

Yesus ke bute misi me wete mbam

1 Ndana, ke ngimo te yi Yesus ba ke tōke nje kwā nō ké, ε nye beje wete mbam te ε jadya ndi ne dībina misi kō. ² Ε bejeka bene diyε nye nde: «Yekele, keto nge yi mbam kō jadya ne dībina misi ké? 'Yo keto yija beya mekele mene ne nguru wene ho keto yija beya mekele me sangwe bene nyanḡwe?» ³ Ε Yesus yeḡsa nde: «Yeti nde, nye ho sangwe bene nyanḡwe kelma yija beya mekele na. Yo nde, a jadyikwe ne dībina misi, né Njambiyε punje nyanḡwe mekele mene ke yotu ne. ⁴ Ke ngimo te yi yeso ndi kete ké, wuse yākanḡwe kelo mesay me mō te ε tomma mi kō. Tu me ke nje, ngimo te yi mumō ti yaka kelo se mesay na. ⁵ Piḡo te yi mi ndi ke meneti maka, mi mbe mejasi te yi paniye puyε nye botu be meneti.» ⁶ Ke nye ma si lepō dεte ké, ε nye sa meseri ke meneti bulō yo ne meseri lōmbe ke misi me mō dībina misi ⁷ lepō nye nye nde: «Kendō ke weye misi mō ke Silōy.» To Silōy nde Mō te yi bo tomma nye kō. Ε nye teme kwā kè weye misi. A yōkwā mate, a me ke beje yasi ne nḡelele. ⁸ Ndana, ε botu bete be dikima dīyō wete bene mbam kō nè botu bete be dikima beje nye ke jōmbō meyasi baka lepe nde: «'Yeti gba mbam kō ε dikima dīyō metidyε diki jōmbō meyasi

kō na?» ⁹ Ε baḡa diki lepō nde: «Yo nye.» Baḡa nde: «Ja, bene nye bōḡnanḡwe bōḡnanḡwe.» Ε nye ne nguru wene lepe nde: «Yo gba mi kō.» ¹⁰ Ε bo nje diyε nye nde: «Yo kwanḡnama nan yi misi mō butunama nō ké?» ¹¹ Ε nye yeḡsa nde: «Wete mbam nde Yesus bulma meneti lōmbe ke misi membe nje lepō nye mi nde: <Ken ke Silōy kè weye misi mō.> Mi kḡ. Ke mi ma si weye misi membe ké, ε mi kande beḡna yasi.» ¹² Ε bo diyε nye nde: «Mbam te we?» Ε nye yeḡsa nde: «Mi ti duwe na.»

¹³ Ndana, ε bo by mō te ε baḡ mbōmbu ne dībina misi kō kè nō ke yi *Befarisε. ¹⁴ Yasi yinōri Yesus búl meneti bute ne misi me mbam kō ke yeso *Saba. ¹⁵ Yori yi Befarisε diyama sendi mbam kō yasi te yi kwanḡnama yi kelo nde, a bēḡnanḡwe ndana ké. Ε nye lepe nye bo nde: «A lōmbuma mesōpō ke misi membe, ε mi kwā kè weye misi, ma ndana mi ke beje yasi.» ¹⁶ Ε baḡa Befarisε diki lepō nde: «Yeti Njambiyε njese nye na, keto a yeti ke jesō mbonḡa te ε lepe kasi Saba ké na.» Baḡa dikima lepō yan nde: «'Mō mebeyō yakama kelo ka kwalō meyekambiyε mete yike yi nye kelma ké?» Ε bo baka ke bembe.

¹⁷ Ε bo nje kwā sendi wolo diyε mō te ε baḡ mbōmbu ne dībina misi kō nde: «We lépi

yo ne nge ke kasi mbam te? We lépi ne nge ke say te yi nye kelma bute ne misi mɔ kɛ?» E nye yeŋsa nde: «Nye mɔ punja mełepi me Njambiye.»¹⁸ Ko bekum Beyuden tĩ kwadye jaye nde, mbam kɔ bɔ mbombu ne dɔbina misi, jaye sendi nde, a njáki nje beŋna ndana na. Dete, e bo jeɓa saŋgwe bene nyanŋwe.¹⁹ E *Befariŋe diye bo nde: «Yɔko mɔno wun yi wune lɛpe nde, a jadya ne dɔbina misi kɔ? Yo kwanama nan yi nye me ke beŋe yasi ndana kɛ?»²⁰ E bo yeŋsa nde: «Wuse ke duwe nde, yɔko mɔno wusu, duwe sendi nde, a jadya ne dɔbina misi.²¹ Ndi nde, yí lɛpɔ ne yasi te yi kwanama nde, a bɛŋnanŋwe ndana nɛ mɔ te e butuma misi mene kɔ, wuse yeti ke duwe yaŋa kete na. A me mumɔ, wune dɔya ndi nye, nye ne nguru wene ta yeŋsa nye wune.»²² Saŋgwe bene nyanŋwe yeŋsaŋgwe dete, keto bo bɔ ke kambɔ bekum Beyuden, keto bekum Beyuden ma nye ngin nde, nge mumɔ jaye ke mbombu bomɔ nde, Yesu nye *Krist, ko mɔ te tí nate se mbanjo mewesidya man wete yeso na.²³ Yo keto te yite yi saŋgwe bene nyanŋwe lɛpima nde: «A me mumɔ, wune dɔya ndi nye» kɛ.

²⁴ Dete, e *Befariŋe basidye jeɓa mbam kɔ lɛpɔ nye nye nde: «Lɛpɔ gbakasi nye wuse ke mbombu Njambiye. He duwɔ nde,

mbam te mɔ mebeyɔ.»²⁵ E nye nje yeŋsa nde: «Nge be nde, nye mɔ mebeyɔ, mi yeti ke duwe na, siya yasi te yi mi duwɔ, yo nde, mi tĩ be ke beŋe yasi ne mbombu na, ma ndana mi me ke beŋe yasi.»²⁶ E bo diye nye nde: «A kelma yasi te nda ke yotu yo? A kelma nan bute ne misi mɔ?»²⁷ E nye yeŋsa nye bo nde: «Mi ma si lɛpɔ yasi te yi kwanama kɛ nye wune, ma wune tĩ kwadye wokɔ na. 'Wune kwádyikwe nde, mi kálanŋwe yekidye sendi nye wune keto nge? 'Wune sendi ke kwadye nje be bejke bene?»²⁸ E bo toyɛ nye lɛpɔ nde: «Yo gba we be jeke wene, ke be wuse, wuse su bejke be Mɔyisi.²⁹ Wuse duwɔ su nde, Njambiye lɛpinama nye Mɔyisi. Ma ke be mbam te yɔko, ho a wúla we nje nɔ, wuse yeti ke duwe na.»³⁰ E mbam te e bɔ mbombu ne dɔbina misi kɔ yeŋsa nye bo nde: «Yo gba yasi te yi nɔbakima yí wokɔ nde, ho a wúla we nje nɔ, wune yeti ke duwe na, ma yo nye bute misi membe.³¹ Wuse duwɔ nde, Njambiye ti jáya menŋweta me botu mebeyɔ na. Yasi wete, a jáya menŋweta me mɔ te e kane nye tu ne yeso, kelo yasi te yi nye Njambiye kwadye kɛ.³² Kande ne betomba mumɔ wete ne wete tĩ pa wokɔ wete yeso nde, wete mumɔ butuma misi me mɔ te e jadya ne dɔbina misi kɔ na.³³ Má beki nde, yeti Njambiye tome mbam te

njese na, ma nye ti kele yansa na.» ³⁴ E bo yensa lepo nye nye nde: «Kande yi bo ma jaki ne we kumo ndana we ke moy mebeyo ne pitik, yasi te nda yi we ta tedye wuse ke?» E bo dudye nye punje kenje se.

³⁵ Yesus wokuma nde, bo dudya mbam te e ba mbombu ne dibina misi ko. E Yesus sangwa ne nye kwa diye nye nde: «We ke tiko temo ke yi *Momo mumo?» ³⁶ E nye yensa nde: «Nyangwe mbam, Momo mumo te mbete ba nda? Lepo, ne mi tiki temo ne nye.» ³⁷ E Yesus lepe nye nye nde: «We ma beje nye, yo gba nye e ke lepina ndana nye we ko.» ³⁸ E mbam lepe nde: «Nyangwe mbam, mi ke tiko temo ne nye.» E nye kwa kuse meboje ke mbombu Yesus kano nye.

³⁹ E Yesus nje lepo nde: «Mi nja ke meneti maka, ne josi be kete, ne botu bete be yeti ke beje yasi baka beje yasi, ne botu bete be ke beje yasi baka nje be ne dibina misi.» ⁴⁰ Ke banja *Befarise bete be ba bene be Yesus baka ma woko dete ke, e bo diye nye nde: «Yite nde, wuse sendi, misi musu dibinate?» ⁴¹ E Yesus yensa nye bo nde: «Misi mun ma beki dibinate, ma wune yeti ne mebeyo na. Yasi wete, wune ke lepo ndana nde: <Wuse ke beje yasi kimote,> dete mebeyo mun ta diyo bone ke to yun.»

10

Kasi kimo mo bakidya besam

¹ Yesus nja ke mbombu lepo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: «Mo te e diye kine kwa ne numey kakwe besam yi nyije no ke moyte na, nge nye kpalo kwa ne wete nje dele, mo te mo gubo, nye nyangwe mo kelna beya mekele. ² Yo nde, mo te e kwa ne numey nyije no ke moy kakwe, mo te mo bakidya besam. ³ Sanjele te e diye ke numey kakwe ko buta numey nye nye, we beja ke, besam ke woko men ne. A ma jeba bo wete wete ne dino dyan ngboso bo pundo no. ⁴ Nge nye si punje besam bene hene dete ke, a ma kwa mbombu, bo ke koi ne, keto bo ke duwe men ne. ⁵ Yasi wete, ko bo yeti ne deti te yi bengwe gbela mumo na, bo ta kamba nye londo ke ne nan, keto bo yeti ke duwe men gbela bomo na.» ⁶ Yesus lepinama ne nje kano dete nye bo, yasi wete, bo ti biye to yasi te yi nye lepima nye bo ke na.

⁷ E Yesus nje lepo sendi nye bo nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ke: Mi mbe numey te yi besam kwa kete yi nyije no ke moy kakwe ke. ⁸ Bomo hene be kandima nje ne mi baka botu be gubo, bo botu be nyangwe kelna beya mekele. Yasi wete, besam ti lengwe meto ke men yan na. ⁹ Mi mbe numey, nge mumo nyije ne nje te wombe, a ta

ju. A ta nyiḡe pundɔ dolo mɛɖye te yi dʒe. ¹⁰ Siya yasi te yi mɔ gubɔ nje kelɔ, yo ndi gubuna yasi, ndi wonate nɛ girisate. Mi nja mbe, nɛ besam be ne jɔḡwe, nɛ bo jɔḡna ke mɔy nyɛḡwe. ¹¹ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Kimɔ mɔ bakidya besam nyɛki jɔḡwe dʒene keto besam bene. ¹² Yasi wete, mɔ te ε nje bakidye besam keto mɔni kɔ yeti gba mɔ bakidya besam na, keto besam yeti besam bene na. Nge nye beḡe ḡwey ke nje, we beḡa, a tikima besam seɖye kwɔ, ḡwey mɔ dʒa biye baḡa, bari ma si wanja kwɔ. ¹³ Mɔ te ε nje bakidye besam keto mɔni kɔ seɖyikwe kwɔ, keto yo ndi keto mɔni yi nye bakidye besam, yeti kasi ne ne bo na. ¹⁴ Mi mbe kimɔ mɔ bakidya besam. Mi ke duwe besam bembe, besam bembe ke duwe sendi mi. ¹⁵ Yo sendi dʒete nda yi Da ke duwe mi, mi sendi ke duwe nye. Mi ke nye jɔḡwe dʒembe keto besam bembe. ¹⁶ Mi ne baḡa besam bembe be yeti ke mɔy kakwe te yike na. Mi yakaḡwe ḡbɔsɔ sendi bo nje nɔ. Bo ta wokɔ men mbe, bo mɔ nje be ndi kuru besam wete nɛ mɔ bakidya yan wete. ¹⁷ Da kwɔdʒikwe mi, yo keto mi ke nye jɔḡwe dʒembe yɔ ladʒe bu sendi yo ne kɔkɔ. ¹⁸ Kine mumɔ wete ne wete ε yakama pesɔ jɔḡwe dʒembe na. Yasi wete, yo mi ne ḡguru wombe ke nye

jɔḡwe dʒembe. Mi ne dʒeti te yi nye jɔḡwe dʒembe, mi sendi ne dʒeti te yi bu yo ne kɔkɔ. Yo Saḡmbe lepe nde, mi kɛl dʒete.» ¹⁹ ε melepi menɔri kele nde, Beyuden baḡaḡwe sendi wolo ke bembe. ²⁰ ε budʒa bomɔ ke njokate lepe nde: «A ne beya sisin ke yotu, a ke kɔnɔ ne boku. Keto ḡge yi wune leḡwe meto ke yasi te yi nye lepe kɛ?» ²¹ ε baḡa lepe yan nde: «Mɔ te ε ne beya sisin ke yotu kɔ ti lepinanḡwe deke na. 'Beya sisin ne dʒeti te yi kelɔ nde, mɔ dʒibina misi beḡnanḡwe nde?»

²² Bo ba ke kelɔ jeso yɔ take ne yesɔ te yi bo kaḡma ne mbanjo Njambiyɛ te ε Yerusalem nye Njambiyɛ kɛ. Yo ba ke ḡgimɔ abekata. ²³ Yesus ba ke yombila ke mɔy mbanjo Njambiyɛ ke mbey te yi bo dikima jeba nde Nje Salomɔḡ kɛ. ²⁴ Ndana, ε Beyuden nje lito nye lepo nye nye nde: «'We kwɔdʒikwe nde, wuse dʒy ne meso ke temɔ kumɔ ke ḡgimɔ te yin? Nge be nde, yo we *Krist, lepo ne saḡsaḡ nye wuse.» ²⁵ ε Yesus yeḡsa nye bo nde: «Mi ma si lepo nye wune, ma wune yeti ke tikɔ temɔ ke melepi mete na. Mekele mete yi Saḡmbe nye mi dʒeti nde, mi kɛl kɛ ke tedʒe mi nye wune. ²⁶ Yasi wete, wune yeti ke tikɔ yun temɔ ke yembe na, keto wune yeti ke njoka besam bembe na. ²⁷ Besam bembe ke wokɔ

men mbe, mi ke duwe mbe bo, bo ke benjgwe sendi mi. ²⁸ Mi ke nye mbe bo jonjgwe te yi kpo ne kpo, ko bo ti gwe yambile na. Sendi, ko mumo wete ne wete ti sukɔ bo ke mebo membe na. ²⁹ Saɔmbɛ, mo te e nya mi bo ko kwɔ bomɔ hene, ko mumo wete ne wete yeti ne deti te yi sukɔ bo ke mebo me Da na. ³⁰ Sine Da ndi kiya yasi wete.»

³¹ Ndana, e Beyuden toke sendi metari wolo, ne bo lu ne nye wo. ³² E Yesus yensa nye bo nde: «Mi kelma budya kimɔ mekele mete yi Da lepima nde, mi kel ke mi si mun, ma ke njoka mekele mete, wune kwadyikwe lu mi ne metari wo keto mekele te yen?» ³³ E bo yensa nye nye nde: «Wuse ti kwadyikwe lu we ne metari wo keto wete kimɔ mekele na, yasi wete, wuse kwadyikwe lu we ne metari wo, keto we ke gbuto ne Njambiyɛ, keto gbela we mumo ke kpalo lepɔ nde, we Njambiyɛ!»

³⁴ E Yesus yensa nye bo nde: «'Yo yeti gba ketinate ke mekana me membonja mun nde: <Njambiyɛ lepima nde: Wune benjambiyɛ na?» ³⁵ Wuse duwa nde, mumo ti yaka soɔe yasi te yi yo ma be ketinate ke mekana me Njambiyɛ ke na. Ma nge Njambiyɛ jeba botu bete be melepi mene lepinama nye bo baka nde benjambiyɛ, ³⁶ keto nge yi wune nje lepɔ gba ne mi mo te e Da tokuma tomo njese ke meneti maka

ko nde, mi ke gbuto ne nye, keto mi lepima nde, mi Mono wene ke? ³⁷ Nge mi diyɛ kine kelo mekele me Saɔmbɛ na, komete, wune ti tiki temo ne mi na. ³⁸ Yasi wete, nge be nde, mi ke kelo mekele me Saɔmbɛ, ko bekɔ nde, wune ti tike temo ne mi na, wune yekidya tiko temo ke mekele mete yi mi kele ke, ne wune duwe kimote ke no mbombu nde, Da ke yembe, mi sendi ke yene.»

³⁹ Ndana, e bo kala sa nje te yi biye nye, yasi wete, e nye bola kwɔ. ⁴⁰ E nye duwe ne koko ke ke nginje Yurdɛ, ke mbey te yi Jan ma kanda topuna bomɔ ke moroku kete ke. E nye kwɔ diyɔ mate. ⁴¹ E bomɔ budyate nje ke yene. E bo diki lepɔ nde: «Jan ti kele ko meyekambiyɛ wete ne wete na, yasi wete, yasi hene te yi nye lepima ke kasi mbam ko ke, gbakasi.» ⁴² E bomɔ budyate tike temo ke yi Yesus ke mbey yinori.

11

Yesus ke womiyɛ Lasar

¹ Wete mbam nde Lasar balma ne kon. A ba mo Betani, dya Mariya bene man wene Marta. ² Yo ba Mariya te e lombuma lobinda ke mekol me Kumande Yesus tito yo ne nyinjo to ne ko. Yo dyombu dyene Lasar kone. ³ E bedyombu bene baka yiba tome mumo ke lepɔ nye Yesus nde: «Nyangwe Kumande beɔa, soɔ temo wo ke kon.» ⁴ Ke Yesus ma woko

dete k ,   nye l pe nde: «K n te yeti k n s n na, yasi wet , yo k n te yi Njambiy  ta tedye nyanɔwe deti meluksa m n , n  M n  wene  e n  meluksa ke k n te.»

5 Tem  Yesus  a ke yotu Marta bene maɔ  y  yombu  yan Lasar. 6 Ke nye ma si wok  kasi k n Lasar k ,   nye nje kwanɔye sendi metu yifa ndi ke mbey te kome nye  a k . 7 Ke k nte,   nye l pe nye  ejek  bene nde: «Wuse y kw  n  k k  k  Yuda.» 8    ejek  l pe nye nye nde: «Yekele, k nte ti pa kik  na, Beyuden kwadya lu we n  metari wo, ma ndana 'we ke kwadye y kw  n  k k  k  sendi mate nde?» 9   nye yenja nde: «'Yeso wet  yeti n  hawa kam  j  yifa na? Nge mum  kende n  yeso, a yeti ke bomiy  baki na, keto a ke  en  mejasi m  yeso. 10 Ma yasi wet , nge mum  kende n  tu, a ke bomiy  baki, keto a kin  mejasi ke yotu n  na.» 11 Ke nye ma si l p  dete k ,   nye nje l p  nye  o nde: «So wusu Lasar ke jak , yasi wet , mi ta k  jeme nye.» 12    ejek  l pe nye nye nde: «Nyanɔwe Kumande, nge  e nde, a ke jak , yotu n  ta nɔbanjo lal .» 13 Yasi yinori Yesus l pi n  kasi s n Lasar. Yasi wet , ke yan,  o takima yan nde, a l pi n  gbela jak . 14 Dete,   Yesus nje l p  n  gbas gbas nye  o nde: «Lasar ma gwe. 15 Ma nge mi  en  wun   eke k ,

mi n  mesosa, keto mi ti  e ke mbey te na. Dete, wun  ta nje tik  temo n  mi. Yasi wet , he k n mate.» 16 Ndana,   Tomasi te yi  o  ikima jeba sendi nde Beadan k  l pe nye njon n  nde: «Wuse sendi, he k n mate, n  sine  e Nyanɔwe Kumande k  gwe mate.»

17 Ke Yesus ma  ya k , a njaki dol  nde, yo m  metu yini yi  o pumbuma n  Lasar k . 18 Betani  a ke kek  Yerusalem, njokate ti kum  kilometa yitati na. 19 Dete,   Beyuden  udyate nje  en  Marta bene Mariya ke s n  yombu  yan yi nye  o menɔite.

20 Ndana, ke Marta ma wok  nde, Yesus ke nje k ,   nye kw  k  sanɔwa n  nye,   Mariya  iy  n  ke tu. 21   Marta l pe nye Yesus nde: «Nyanɔwe Kumande, we m   eki waka, ma  yombu  yembe ti gwe na. 22 Yasi wet , mi duwa nde, ko ndana yasi hene te yi we ta diy  Njambiy , a ta nye we yo.» 23   Yesus l pe nye nye nde: «Dyombu  yo ta womiy .» 24   Marta yenja nye nye nde: «Mi duwa nde, a ta womiy  kome bemun ta womiy  n  ke njena yeso siyna mboko k .» 25   Yesus l pe nye nye nde: «Mi mbe mo womiya bemun, mi sendi jonɔwe. Mo te   tike temo n  mi, mo te ta ju, ko  ek  nde, a gw ki. 26 Sendi, mum  hene   jonna tik  temo n  mi, ko

mɔ te tí gwe na. 'We ke tiko temɔ ke lepi te nde?»
 27 E Marta yeŋsa nye nye nde: «I, Nyangwe Kumande. Mi ma tiko temɔ nde, we *Krist, Mɔno Njambiyɛ, yoko yi bɔ nde, a yâkaŋwe nje ke meneti maka ko.»

28 Ke nye ma si lepo dete ké, e nye kwɔ mbombila kè lepo nye maŋ wene Mariya nde: «Yekele ma dya, a ke jeba we.» 29 Ke Mariya ma woko ndi dete ké, e nye teme ne nget kwɔ kè pe yi Yesus. 30 Yinori Yesus ti pa nyiŋe moy dya na, a bɔ ndi ke mbey te yi Marta ka saŋwa ne nye ké. 31 Ndana, ke Beyuden bete be bɔ bene be Mariya ke tu ke nyena nye menkite baka ma beŋe nde, a temma ne nget pundo ké, e bo beŋwe nye, take nde, a kén ke boŋsoŋ kè lelo.

32 Ke Mariya ma kumo ke mbey te yi Yesus bɔ kete, kaŋe misi beŋe ne nye ké, e nye bale ke mekol mene lepo nye nye nde: «Nyangwe Kumande, we má beki waka, ma dyombu dyembe ti gwe na.» 33 Ke Yesus ma beŋe Mariya ke lelo, beŋe Beyuden bete be nja bene be Mariya ke lelo sendi ké, e ngambi soŋ kwɔ nye, e metakina nje nye ke temo. 34 E nye diyɛ bo nde: «Wune pumbu nye we?» E bo yeŋsa nye nye nde: «Nyangwe Kumande,inja beŋe.»

35 E Yesus lele. 36 E Beyuden diyɛ lepo nde: «Ne

bêŋa ndi, a bɔ ke kwadyɛ nye budyate.» 37 E banya ke njokate lepe yan nde: «'Gba mbam ko e butuma misi me mɔ dibina misi ko, ma nye ti yaka kelo nde, Lasar ti gwaki na?»

38 E ngambi soŋ basidyɛ kwɔ Yesus, e nye kwɔ kè ke boŋsoŋ. Boŋsoŋ te bɔ nguku tari, bo boŋma wete tari dibo ne numbu te. 39 E Yesus lepe nde: «Wune njêŋa tari soŋe.» E Marta te dyombu ne Lasar te e gwɔ ko lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, a me ke numbo ndana, keto yo me metu yini yi bo pumbuma ne nye ké.» 40 E Yesus lepe nye nye nde: «'Mi ti lepe nye we nde, nge we tike temo ke lepi te yi mi lepe ké, we ta beŋe nyangwe deti meluksa me Njambiyɛ na?» 41 Ndana ké, e bo njeŋe tari soŋe. E Yesus kaŋe misi kenje kwey lepo nde: «Da, mi ke nye we wosoko, keto we ma woko menkweta membe. 42 Yo nde, mi duwɔ mbe nde, we ke woko menkweta membe kpo ne kpo. Yasi wete, mi lépi yike keto ngil te yike yi ma wesidya ke keki mbe ké, né bo tiki temo nde, yo we tome mi njesɛ.» 43 Ke nye ma si lepo dete ké, e nye kembidya lepo ne men ke kwey nde: «Lasar, pundo.» 44 E mɔ te e bɔ ndana munte ko punde, mebo nè mekol boynate ne melambo, to nè mbombu bɔ sendi boynate ne wete pel kando. E Yesus lepe nye bomo nde: «Wune

sôña meyasi menôri ke yotu ne, tikô nye, na kwâ.»

Nyangwe botu be mison Beyuden ke

sanɔwe ngin sanɔwe ne Yesus

⁴⁵ Beyuden budɔyate be njâ ke yi Mariya baka beɓma yasi te yi Yesus kelma ké, ε bo tike temô ke yene. ⁴⁶ Yasi wete, baɓa ke njokate kwanma kè dolô *Befarisɛ yekidye yasi te yi Yesus kelma ké nye bo. ⁴⁷ Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè Befarisɛ wesidye botu bete be bâ ke njon botu be nyangwe josi Beyuden baka lepô nde: «He ta kelô yike nan, keto mbam kô ke kelô budɔya meyekambiyé? ⁴⁸ Ma nge wuse beɓe ne misi nde, a kén mbombu yí kelô mekele mete, bomô hene ta tikô temô ke yene, we béɓa, botu bete be diye ne meneti me Rom baka ta nje yangile mbanjô Njambiye su ne kando dɔyusu.»

⁴⁹ Ndana, ε wete ke njoka yan nde Kayif ε bâ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye ke sew te ete kô lepe nye bo nde: «Ko gba wune kine dɔɔngô na! ⁵⁰ 'Wune yeti ke duwe nde, yo kimote pe yun nde, mumô wete gwâki ke numbu kando, lanɓa nde, bo gîrisa ndingele kando na?» ⁵¹ Yinôri yi Kayif lepima ké, yo ti wûla ke dɔyano dɔyene ne nguru wene na. Yo nde, a

lépi keto a bâ nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye ke sew te ete, ε nye punje lépi te yi wulma ke numbu Njambiye yi bâ nde, yo ta kelna ké. ε nye kande si lepô nde, Yesus yâkangwe gwe keto kando dɔyan Beyuden. ⁵² Ma yo tí be ndi keto kando Beyuden bepô na, yasi wete, yo ta be sendi yí sanɔwe bonô be Njambiye be diye membey ne membey, né bo nje be ndi njon wete. ⁵³ Kande yesô te, ε bo nye ngin yí sâ ne nje te yi bo yakama wo ne Yesus. ⁵⁴ Dete, Yesus tî yombila punje se yotu ke njoka Beyuden na. Yasi wete, a njâ dɔuwe komete kwâ kè ke pôku meneti mete yi kè keki kongor ké, ke wete dɔya nde Efrayim. ε nye kwâ diyo mate bene bejeka bene.

⁵⁵ Jesô *Paska Beyuden bâ ke wuta, ε budɔya bomô teme ke medɔya yí kè pe Yerusalem, yite jesô tî pa kande na. Bo kandima kwâ, né bo pa kè weya sembo beɓgwe membongga me mison yan. ⁵⁶ ε bo diki sâ Yesus, diki lepô diyina tande yan ke mbanjô Njambiye nde: «Ne béɓa nan? Ne táka gba nde, a ta nje ke jesô wa?» ⁵⁷ Yinôri bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nè *Befarisɛ ma lepô nye bomô nde, nge wete mumô duwe mbey te yi Yesus diye kete ké, nè nye kén lepô, né bo kè biy nye.

12

Mariya ke lombɛ lobinda ke

*mekol me Yesus
(Mt 26; Mk 14)*

1 Piŋɔ te yi jesɔ *Paska bukwa metu yitan jɔ wete, ε Yesus kwa kɛ ke Betani, ke dya te komɛ Lasar te yi nye jɔngwa ke njoka bemuŋ kɔ dikima diyo kɛ. ² Kumɔ mate, ε bo kele medye jeba ne nye. Marta ba ne mesay me kabina medye nye bomɔ. Lasar ba sendi ke njoka botu bete yi bo ba ke mbey medye bene be Yesus baka. ³ Diyo kɛ, ε Mariya bu wete ndaki ne yiŋa lobinda te yi dye budya moni yaka lita ke bembe. Yo ba ne sɛngelen, bo ti pa pule yo ne yiŋa yasi na. ε nye bu nje lombɛ ke mekol me Yesus kwa tito yo ne nyiŋɔ to ne. ε tul te si nganɔgile ndingele tu. ⁴ ε Yudas Iskariyot te wete jekɛ Yesus, yoko ε ta dyanɔgwe nye kɔ lepe nde: ⁵ «Keto nge yi bo ti dyanɔgwe lobinda te yike yi yaka buyo moni te yi bo gbo ne mo mesay ke metu mesay gomay yitati yi kame ne botu be ngwete kɛ?» ⁶ Yinɔri yi Yudas lepima kɛ, yo yeti keto a ne kasi ne botu be ngwete na. A lepi dete, keto nye mo gubɔ. Yo nye diki bakidye kponɔgi moni. A dikima nye bo ke yasi te yi bo dikima komɔ ke moyte kɛ. ⁷ ε Yesus nje lepɔ nde: «Pa tiko nye ne sem. Tiko, na bakidye yo ladye ne yesɔ te yi bo ta nye

ne mi ke boŋsoŋ kɛ. ⁸ Yo nde, wune botu be ngwete ke diyo metu hene ke kiya mbey. Ke be mi, mi ti diyo mbe sine wune ke kiya mbey metu hene na.»

⁹ Beyuden budfyate wokuma nde, Yesus womete ke Betani. ε bo kɛ, yeti ndi keto Yesus nyepɔ na, yasi wete, bo ka sendi, ne bo kɛ beŋ Lasar te yi Yesus jɔngwa ke njoka bemuŋ kɔ. ¹⁰ Ndana, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nye ngin nde, bo ta wo sendi Lasar, ¹¹ keto nyanɔgwe mekele mete yi kelnama ke yotu ne kɛ ke kelo nde, budya Beyuden tum kon ndana ne bo tiko temɔ ke yi Yesus.

*Yesus ke dya ke
Yerusalem*

(Mt 21; Mk 11; Lk 19)

¹² Misi pupɛ nyanɔgwe ngil bete be nja ke jesɔ *Paska baka wokuma nde, Yesus ke nje ke Yerusalem. ¹³ ε bo pese mboru mebaŋa yi kɛ sosa ne nye. ε bo diki kembidya nde: «*Hosana! Baba Mboko nyeki mekombila nye yoko ε nje ne dinɔ dyene nje namɔ kando Isarayel kɔ!» ¹⁴ Yesus dolma wete monɔ tofu, ε nye bende nye diyo te beɔgwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiye kɛ. ¹⁵ Yo ketinate nde: «Ngɔndu Siyɔŋ,*f1* we ti kambi yaŋa na. Beŋa kumande wo bendima monɔ tofu yi nje no.» ¹⁶ Ke ngimɔ te yinɔri bejke be Yesus ti woke

to meyasi mete yi b̄a ke kwan̄na ké na. Yasi wete, ke Yesus ma nje yokwe ke dyobo b̄u meluksa mene ké, ε bo nje take duwe nde, yasi te yi mekana me Njambiyε dikima lep̄o n̄o ké b̄a ke kasi ne. Bo nj̄a duwe sendi nde, gba meyasi mete yi bo kelma ké, bo kelma yo keto ne. ¹⁷ Ke ngim̄o te yi Yesus jebama ne Lasar jon̄gwe ke njoka bemun̄ punje ke bon̄son̄ ké, budya bom̄o b̄a kete. ε bo diki yekidyε yasi te yi bo bēn̄ma ké. ¹⁸ Yo keto te yite yi ngil bom̄o k̄a k̄e sosa nye ké. Bo wokuma kasi meyekambiyε men̄ori yi nye kelma ké. ¹⁹ Ndana, ε *Befaris̄ lep̄e tande yan nde: «Ne b̄ē̄n̄a, yasi te yi wune yakama kel̄o sendi ndana yeti se na. Bom̄o hene ma lekwe k̄e ke k̄on̄ ne.»

Bān̄a Begrek ke kwadye lēpina

bene be Yesus

²⁰ Bān̄a Begrek b̄a ke njoka botu bete be k̄a ke Yerusalem yí k̄e kano Njambiyε ke jes̄o *Paska baka. ²¹ ε bo k̄e ke yi Filip te m̄o Betsayda ke Galile. ε bo ngweta ne nye lep̄o nde: «Nyan̄gwe mbam, wuse ke kwadye bēn̄e Yesus.» ²² ε Filip k̄e lep̄o nye Andere, ε bo hene yiba nje kw̄a k̄e lep̄o nye Yesus.

²³ ε Yesus yēn̄sa nye bo nde: «Ngim̄o ma dya, ngim̄o te yi Njambiyε ta punje ne meluksa me *M̄on̄o mum̄o

yēy. ²⁴ Gbakasi yi mi lep̄e nye wune ké: Nge mbumo mbusa t̄i pa k̄e ke meneti pa gwe na, yo ta bon̄e ndi wete. Ma yasi wete, nge yo pa gwe, yo ta nje wum̄o budya membum̄o. ²⁵ M̄o te ε kwadye kambidya ne jon̄gwe dyene ne ngom ngom k̄o ta dimbidye yo. Ma yoko ε diyε kine kambidya ne jon̄gwe dyene ne nguru wene k̄o ta be ne jon̄gwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Mum̄o hene ε kwadye kel̄o mesay nye mi, m̄o te ȳakan̄gwe bēngwe mi. Ke mbey te yi mi diyε kete, m̄o mesay wombe ta diȳo sendi kete. Nge mum̄o kele mesay nye mi, Da ta lukse nye.

²⁷ «Ndana tem̄o mbe deke ne habubu, mi duw̄a nde, mi ta lep̄o ne nge? 'Mi lé̄pi ka nde: Da jon̄gwe mi ke yasi te yi kwadye dya mi ndana ké? Ko na, keto yo keto te yite yi mi nj̄a n̄o ke meneti maka. ²⁸ Da, kel̄o nde, bom̄o l̄uksa d̄in̄o dyo.» Ndana, ε bo woke yin̄a men ke wule dyobo lep̄o nde: «Mi ma kel̄o nde, bom̄o l̄uksa d̄in̄o dyembe. Mi ta basidyε kel̄o nde, bo l̄uksa sendi yo.» ²⁹ Ngil botu bete be b̄a womete wok̄o men yin̄ori baka lep̄ima nde: «Mbiyo lumma.» Bān̄a nde: «Wete jaki Njambiyε lēpinama nye nye.» ³⁰ ε Yesus yēn̄sa nde: «Men te yi lēpinama wule dyobo ké ti lé̄pin̄angwe keto mbe na, yo lé̄pin̄angwe keto yun. ³¹ Ngim̄o te yi Njam-

biye ta peso ne josi botu be meneti maka ké ma dya. Ndana Njambiyé ta dufye *Kum meneti maka soje. ³² Pe yembe, ke bo si ngba mi ke jeta tembidye ke kwey, mi ta dule bomo hene njese ke yembe.» ³³ Yesus lépi yinori yí tedye ne kwalò soje te yi nye ta sangwa no ké. ³⁴ E ngil bomo yensa nye nye nde: «Wuse wokuma su ke mekana me membonga me Njambiyé nde, *Krist ta diyò kpo ne kpo. Ma nan yi we nje lepò yo nde, bo yakanawe ngba *Mòno mumò ke jeta tembidye ke kwey ké? Mòno mumò te ete ba nda?» ³⁵ E Yesus nje lepò nye bo nde: «Mejasi ndi ke njoka yun yi yaka mòno ngimò. Pinò te yi yo ndi ke panò dete ké, wune kèndi ke puye te, kamba yitil me nje ngbake wune. Yo nde, mò te e kende ke moy yitil kò kèndi tukute. ³⁶ Ke ngimò te yi mejasi ndi ke panò ke njoka yun ké, wune fiki temò ke mejasi mete, né wune be botu be mejasi.» Ke Yesus ma si lepò meyasi menòri ké, e nye kwà duwe womete kè mbombu yan kè soma.

³⁷ Ko beko nde, a kelma budya meyekambiyé dete ke misi me bomò, bo tí tike temò ne nye na. ³⁸ Yo kwanama dete, né melepi mete yi Esayi te mò punja melepi me Njambiyé lepima ké si tondu. A lepima nde: «Baba Mbokò, ma nda tikima temò ke yasi te yi wuse

lepima ké? Sendi, 'Baba Mbokò tédya nda deti ne?> ³⁹ Ko, ma bo ti yaka tikò temò na, keto lepi te yi Esayi lepima sendi ké. A lepima nde: ⁴⁰ «Njambiyé ma díbo misi man, dese metemò man, kamba bo me nje beje meyasi, bo me nje be ne dyanò, bo me nje yensa temò, ma nye nje sidye kòn yan.» ⁴¹ Esayi njáki lepò meyasi menòri ke kasi Yesus, keto a bejma meluksa mene. ⁴² Ko beko dete, banja Beyuden budyate tikima temò ke yi Yesus. Yasi wete, bo tí jaye punje yo ke misi me bomò na, kamba *Befarisè me nje lepò nde, bo tí nata se mbanjo mewesidya na. ⁴³ Bekum Beyuden baka kelma dete, keto bo kwadya nde, bomò lúksa bo kwà meluksa mete yi Njambiyé yakama lukse ne bo ké.

⁴⁴ Ndana, e Yesus lepe ne men ke kwey nde: «Mò te e tike temò ne mi, mò te tí tiki temò ne mi na, yo nde, a tiki temò ne Mò te e tomma mi njese kò. ⁴⁵ Sendi, mò te e beje mi, mò te bejma Mò te e tomma mi kò. ⁴⁶ Mi njà mbe ke meneti maka yí paniye puye nda yi mejasi pane no ké. Dete, mò te e tike temò ne mi, mò te tí diyò ke moy yitil na. ⁴⁷ Nge mumò woke melepi membe pupé metò, yeti mi jòse nye na, keto mi ti njáki nje jòse botu be meneti maka na, yo nde, mi njáki nje jonawe bo. ⁴⁸ Mò te e seje mi pupé metò

ke mɛlɛpi mɛmbɛ, mɔ te nɛ mɔ te ɛ ta jɔsɛ nyɛ. Gba lɛpi te yi mi lɛpima kɛ ta pɛsɔ jɔsi nɛ ke njɛna yɛsɔ siyna mbokɔ. ⁴⁹ Yo nde, mi tɔ lɛpina nɛ dɛti te yɛmbɛ na. Yasi wɛtɛ, Da, nyɛ Mɔ te ɛ tommɔ mi nɛ ŋguru wɛnɛ kɔ lɛpima nyɛ mi mɛyasi mɛte yi mi yâkanɔwɛ lɛpɔ nɛ mɛyasi mɛte yi mi yâkanɔwɛ tɛɖyɛ kɛ. ⁵⁰ Ma mi duwɔ nde, yasi te yi nyɛ lɛpɛ kɛ kɛl nde, mumɔ bɛki nɛ jɔŋwɛ te yi kpo nɛ kpo. Dɛte, mɛyasi mɛte yi mi lɛpɛ mbɛ kɛ, mi lɛpi bɛŋgɛ numbu Da.»

13

Yesus ke weye mɛkol mɛ

bɛjɛkɛ bɛnɛ

¹ Misi pupɛ yo bɔ nde, bo ta kelɔ jɛsɔ *Paska. Yesus duwɔ nde, ŋgimɔ nɛ ma dya, ŋgimɔ te yi nyɛ ta duwɛ nɔ ke mɛnɛti maka kɛ pɛ yi Da. A bɔ ke kwadɔyɛ botu bɛnɛ bɛ bɔ ke mɛnɛti maka baka mɛtu hɛnɛ. A kwadɔya bo kumɔ ke njɛna mɛtu mɛnɛ ke mɛnɛti.

² Yesus bɔ ke dɔyɛna bɛnɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ bɛkoko. Yinɔri *Kum bɛya mɛkele ma nyɛ bɛya mɛtake ke temɔ Yudas te mɔnɔ Simɔn Iskariyot nde, a dɔyâŋwɛ Yesus.

³ Yesus duwɔ nde, Da ma nyɛ nyɛ dɛti te yi namɔ mɛyasi hɛnɛ. A duwɔ sendi nde, a wɔla ke yi Njambiyɛ nje nɔ, a ta yɔkwɛ kɛ pɛ yɛnɛ. ⁴ ɛ nyɛ tɛmɛ ke mbɛy mɛɖyɛ sɔŋɛ nyanɔwɛ lambɔ te yi

bɔ ke yotu nɛ kɛ tikɔ nɛ nan. ɛ nyɛ bɔ yinɔ kum lambɔ wotɔ ke jon. ⁵ Ndana, ɛ nyɛ bɔ mɔrɔku kumbɛ ke wɛtɛ pan nyɛ bɔ ke weyna mɛkol mɛ bɛjɛkɛ bɛnɛ nje titɔ nɛ kum lambɔ te yi bɔ ke jon nɛ kɛ. ⁶ ɛ nyɛ nje kumɔ ke yi Simɔn Piyɛr. ɛ Simɔn Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, yo gba wɛ ke kwadɔyɛ weye mɛkol mɛmbɛ?» ⁷ ɛ Yesu yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Wɛ yeti ke biyɛ to yasi te yi mi kelɛ ndana kɛ na, yasi wɛtɛ, wɛ ta nje biyɛ yo wɛtɛ yɛsɔ.» ⁸ ɛ Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Ko wɛ tɔ weye mɛkol mɛmbɛ wɛtɛ yɛsɔ na.» ɛ Yesu yɛnsa nyɛ nyɛ nde: «Ŋgɛ mi tɔ weyɛ mɛkol mɔ na, nam siyma sinɛ wɛ.» ⁹ ɛ Simɔn Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Nyanɔwɛ Kumande, wɛ tɔ weya ndi mɛkol siyɛ na, weya sendi mɛbɔ nɛ to.» ¹⁰ ɛ Yesu nje lɛpɔ nyɛ nyɛ nde: «Ŋgɛ mumɔ si weya nɛ yotu hɛnɛ, siya yasi te yi nyɛ yâkanɔwɛ kelɔ ke kɔŋte, yo ndi weyna gbɛla mɛkol, ketɔ yotu nɛ mɛ pupunatɛ. Ma wunɛ mɛ yun pupunatɛ. Yasi wɛtɛ, yeti wunɛ hɛnɛ na.» ¹¹ Yo nde, Yesus duwɔ mɔ te ɛ ta dɔyanɔwɛ nyɛ kɔ, yori yi nyɛ lɛpima nde: «Wunɛ hɛnɛ yeti pupunatɛ» kɛ.

¹² Ndana, ke Yesu ma si weye mɛkol man kɛ, ɛ nyɛ tokɛ lambɔ nɛ lɛŋɛ nje kwɔ dɔiyɔ ke mbɛy mɛɖyɛ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ biyma to yasi te yi mi kelma ndana

ne wune ké? ¹³ Yi wune jeɓa mi nde yekele ho nde kumande ké, yo gɓakasi, mi gbate yekele nɛ kumande. ¹⁴ Ma ɲge ɓe nde, mi kumande, mi yekele weyma mekol mun, wune sendi, wune yâkanɓwe weye mekol mun tande yun. ¹⁵ Yo nde, mi tedya wune nda yi wune yâkanɓwe kelo ké, né wune kel sendi nda yi mi kelma ne wune ké. ¹⁶ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Kine wete mo mesay e kwanɓma masa wene na. Sendi, kine wete mo te yi bo tome nye tomo kwanɓma mo te e tomma nye ko na. ¹⁷ Nda wune ma duwe dete ké, ɲge wune kele dete, wune ta ɓe ne mesosa.

¹⁸ «Mi ti lépi ne wune hene na, mi duwa gba botu bete ɓe mi tokuma baka. Yasi wete, melépi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiye ké yâkanɓwe si tondo. Yo ketinate nde: «Mo te yi sine nye dyena ndi wete ko ɓonɓa dyambi sunɓwe ne mi.» ¹⁹ Ma yoke yi mi kande lepo ndana nye wune ke ɲgimo te yi ɓeya yasi ti pa dya ké. Simande ke ɲgimo te yi yo ta dya ké, né wune tiki temo nde, yo mi mo te yi mi dikima lepo no ko. ²⁰ Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Mo te e ɓu mumo hene te yi mi tome ko kimote, mo te bon mi. Sendi, mo te e ɓu mi kimote, mo te bon Mo te e tomma mi ko.»

Jesus nde, Yudas ta dyanɓwe nye
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

²¹ Ke Jesus ma si lepo dete ké, temo ne ti ɓe ne te ke konɓe na, e nye lepe ne sanɓan nde: «Gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Wete mumo ke njoka yun ta dyanɓwe mi.» ²² E lépi ɓane ɓejeké, e bo ɓeɓna tande yan ne hele hele hele kine duwe mo te yi nye lepe no ko na. ²³ Yinori wete jeké te yi Jesus dikima kwadye ɓudyaɓe ko ɓa metidyé ke mbey medye ke keki Jesus. ²⁴ E Simoɓ Piyer yesidyé misi nye nye nde, a dya Jesus, na lépi mo te yi nye lepe no ko. ²⁵ E jeké te lenɓwe yotu kenje pulo Jesus diye nye nde: «Nyanɓwe Kumande, we lépi yasi ke ne nda?» ²⁶ E Jesus yeɓsa nde: «Mo te yi mi ta ɓu mampa tope ke mbe njay kanje nye nye ko, mo te ru.» E nye ɓu mampa tope ke mbe njay kanje nye Yudas te mono Simoɓ Iskariyot. ²⁷ Ke Jesus ma kanje ndi yo nye nye deke ké, e *Satan nyiɓe temo Yudas. E Jesus nje dya lepo nye nye nde: «Yasi te yi we take kelo ké, kelo yo nedo.» ²⁸ Ko mumo wete ne wete ke njoka botu bete ɓe ɓa ke mbey medye baka ti biye to lépi te yi nye lepima nye Yudas ké na. ²⁹ Yo nde, ɓaɓa takima nde, nda yo Yudas bakidyé kpongi moni ké, Jesus lépi yari nye nye nde, a ɓom meyasi mete yi yo ta kame bo ke jeso ké, ho nde, a nyêki yiɓa yasi nye botu ɓe ɲgwete. ³⁰ Ke Yudas ma kenje ndi bo biye

ne mampa yinɔri ké, ε nye punde ne put kwɔ. Yo bɔ ne tu.

Yesus nde, bejেকে bene kwâdyaŋgwe

³¹ Kε Yudas ma si pundo kwɔ ké, ε Yesus lepe nde: «Ndana Njambiyε ma punje meluksa me *Mɔnɔ mumɔ. Sendi, Njambiyε ma punje meluksa mene ne ŋguru wene ne nje Mɔnɔ. ³² Nge be nde, Njambiyε ma punje meluksa mene ne ŋguru wene ne nje Mɔnɔ, a ta punje meluksa me Mɔnɔ ke yotu ne, Njambiyε ne ŋguru wene. Ngimo te yi nye ta punje ne meluksa me Mɔnɔ ké bukwa ne mbet. ³³ Wune bonɔ, mi ndi ne mɔnɔ ngimo ne mbet yí kwanɔdye sine wune. Wune ta sɔ mi. Mi lepima nye Beyuden nde, wune yeti ne deti te yi kε ke mbey te yi mi kε kete ké na. Yo ndi kiya melɛpi mete yi mi lepe sendi ndana nye gba wune ké. ³⁴ Mi ke nye wune jonja mbonɔga, yo nde: Wune kwâdyaŋgwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune ké. Wune sendi, wune kwâdyaŋgwe dete. ³⁵ Nge wune kwadya tande yun, bonɔ ta duwe nde, wune bejেকে beembe.»

³⁶ ε Simɔn Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, yite nde, we kén we?» ε Yesus yensa nye nye nde: «We yeti ne deti te yi beŋgwe mi ke mbey te yi mi kε kete ndana ké na, yasi wete, we ta disɔ beŋgwe mi

ke yiŋa menɔgimo.» ³⁷ ε Piyer lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, nge ta sunɔ nde, mi tí beŋgwe we ndana ké? Mi nedɔ te yi nye jonɔgwe dyembe keto yɔ.» ³⁸ ε Yesus yensa nde: «We lépi gba nde, we nedɔ te yi nye jonɔgwe dyɔ keto mbe nde? Gbakasi yi mi lepe nye we ké: We ta tonɔ kumɔ menɔga yitati nde, we yeti ke duwe mi na, mbam kuβe má nje kɔkɔ njime.»

14

Yesus nde, nye nje te yi kumɔ nɔ

ke yi Da

¹ ε Yesus kε mbombu lepo nye bejেকে nde: «Temo yun tí kudɔyukwe na. Wune kén mbombu yí tikɔ temɔ ke yi Njambiyε, tikɔ sendi temɔ ne mi. ² Membey budɔyate ke tɔ Saŋmbe. Yo má diy kine be dete na, 'ma mi tí lepe nye wune nde: Mi ke kε kobile mbey tike wune na? ³ Nge mi si kε kobile mbey tike wune, mi ta yɔkwe ne kɔkɔ nje bu wune, né wune diy sendi ke mbey te yi mi diyε kete ké. ⁴ Wune duwɔ mbey te yi mi kε mbe kete ké, wune duwɔ nje te.» ⁵ ε Tomasi lepe nye nye nde: «Nyangwe Kumande, wuse yeti ke duwe mbey te yi we kε kete ké na. Ma he ta kelɔ nan yí duwe ne nje te?» ⁶ ε Yesus yensa nye nye nde: «Mi mbe nje, mi gbakasi, mi sendi jonɔgwe. Kine mumɔ ε yakama kumɔ ke yi Da kine

kwā nε mi na. ⁷ Wunε má dukwε mi gbate, ma wunε ta duwε sendi Saṅmbε. Kande ndana wunε ma duwε nyε, wunε sima βεηε nyε sendi.»

⁸ Ε Filip lεπε nyε nyε nde: «Nyangwε Kumande, tedya wuse Da, yite ma yaka wuse.» ⁹ Ε Yesus yeṅsa nyε nyε nde: «Wuy Filip, budya nyangwε metu mete yi mi sima kwanɔfye sine wunε ké, 'kumɔ ndana wε t̄i pa duwε mi na? Mɔ te ε βεηma mi, mɔ te sima βεηε Da. Ma nan yi wε nje lεpɔ ndana nde: <Tedya wuse Da> ké? ¹⁰ 'Wε yeti ke tiko temɔ nde, mi mbe pe yi Da, ma nyε sendi pe yembe na? Melepi mete yi mi lεpe mbe nyε wunε ké, mi ti lépi nε d̄eti te yembe na. Yo nde, Da, nyε ε d̄iye ke yembe kɔ ke punje nyangwε mekele menε. ¹¹ Wunε tiki temɔ ke lεpi te yi mi lεpe nde: Mi pe yi Da, Da sendi pe yembe ké. Nge wunε ti tike temɔ nε mi ke lεpi te yite na, wunε yêkidya tiko temɔ keto mekele mete yike yi mi kele ké. ¹² Gbakasi yi mi lεpe nyε wunε ké: Mɔ te ε tike temɔ nε mi, mɔ te ta kelɔ sendi kwalɔ mekele mete yi mi kele ké. A ta kelɔ nyangwε mekele kwā yike, keto mi ke kwā mbe k̄ε pe yi Da. ¹³ Ma yasi hene te yi wunε ta diye nε d̄inɔ d̄yembe, mi ta kelɔ yo, né Da βε nε meluksa nε nje Mɔnɔ wene. ¹⁴ Nge wunε diye yaṅa nε d̄inɔ d̄yembe, gba mi ta kelɔ yasi te.»

Yesus nde, a ta tomɔ Kimɔ

Sisiṅ

njese bomɔ bene

¹⁵ «Iṅge wunε kwadye mi, wunε ta bakidyε mεmbonḡa mεmbe. ¹⁶ Ma mi ta ḡgweta mbe nε Da, a ta nyε wunε wete. *Mɔ mekamna te ε ta d̄iyo wunε bo kpo nε kpo. ¹⁷ Mɔ mekamna te, yo Sisiṅ te ε gbakasi. Botu βe meneti maka yeti nε d̄eti te yi jaye nyε na, keto bo yeti ke βεηε nyε na. Sendi, bo yeti ke duwε nyε na. Yasi wete, wunε ke duwε yun nyε, keto a ke d̄iyo wunε bo, βε sendi pe yun. ¹⁸ Mi t̄i tiko wunε nda βonɔ benyuru na. Mi ta yɔkwε nje ke yun. ¹⁹ Bukwā ndi mɔnɔ ḡgimɔ nε mbet, botu βe meneti maka t̄i βεηε se mi na. Yasi wete, ndi wunε ta βεηε yun mi, keto mi mbe nε jon, d̄ete wunε sendi ta βε yun nε jon. ²⁰ Yesɔ te wunε ta duwε nde, mi mbe ke yi Saṅmbε, wunε yun pe mi, mi pe wunε. ²¹ Mumɔ hene ε jaye mεmbonḡa mεmbe bakidyε yo, yo mɔ te ε ke kwadye mi. Mumɔ hene ε kwadye mi, Saṅmbε ta kwadye nyε. Mi sendi ta kwadye mɔ te punje yotu nyε nyε.» ²² Ε Yudas, yeti Yudas te Iskariyot na lεpe nyε nyε nde: «Nyangwε Kumande, nan yi wε ta punje ndi yotu nyε wuse kine punje nyε botu βe meneti maka ké?» ²³ Ε Yesus yeṅsa nyε nyε nde: «Iṅge mumɔ kwadye mi, mɔ te ta bakidyε melepi mεmbe, Saṅmbε ta

kwadye nye. Sine Saɲmbe ta kè ke yene biye dya ke yene. ²⁴ Nge mumo ti kwadye mi na, mo te ti yaka bakidye melepi membe na. Yo nde, melepi mete yi wune woke yi punde ke numbu mbe ké ti wúla ke yembe ne nguru wombe na, yasi wete, yo wúla ke yi Da, nye mo te e tomma mi ko.

²⁵ «Mi lépi meyasi maka ndana nye wune ke ngimo te yi mi ndi kete sine wune ké. ²⁶ Yo nde, *Mo mekamna te e Da ta tomo ne dino dyembe ko ta tedye wune meyasi hene. A ta kelo sendi nde, wune taka meyasi hene te yi mi lepima nye wune ké. Mo mekamna te, yo Kimo Sisinj.

²⁷ «Gba tete yi mi tike ne wune ké! Mi ke nye wune tete yembe. Mi yeti ke nye wune yo nda yi botu be meneti maka nye ké na. Temo yun ti kudyukwe na, wune ti gwaki wo yaɲa na. ²⁸ Wune ma woko yasi te yi mi lepima nye wune ké. Mi lepima nde: <Mi ke kwa, ma mi ta yokwe sendi nje ke yun.> Má beki nde, wune ke kwadye mi gbate, ma wune ne mesosa yi woko nde, mi ke kwa ke pe yi Da, keto Da kwa mi. ²⁹ Ma yoke yi mi kande lepɔ ndana nye wune pinɔ te yi yo ti pa kelna ké. Simande ke ngimo te yi yo ta kelna ké, né wune tiki temo ke yembe. ³⁰ Mi ti lepina se budyate sine wune na, keto *Kum meneti maka ke nje. A yeti ne deti te yi kelo yija

yaɲa ne mi na. ³¹ Yo nde, meyasi ta kwanɲa dete, né botu be meneti maka duwe gbate nde, mi ke kwadye Da, né bo duwe sendi nde, mi kél meyasi beɲgwe lepi te yi Da lepima nye mi ké. Ne tēma, he jisa waka kwa.»

15

Kasi njuku jeti

¹ «Mi mbe kpasa njuku *vinye. Ma Saɲmbe, mo kombilate. ² Bo jeti hene e diyé ke mi kine wumo membumo, Saɲmbe ke peso yo soɲe. Ndi nde, a ke kobile soɲe beya mono mebo me jeti mete yi lo ke bo jeti te e wume membumo ko, né yo wum kwa yite. ³ Wune me yun pupunate keto melepi mete yi mi lepima nye wune ké. ⁴ Wune diyé metu hene pe mi nda yi mi diyé metu hene pe yun ké. Nge bo jeti ti diyé saɲgwate ne njuku te na, a ti yaka diyɔ nyepɔ wumo mbumo na. Yo sendi dete ne wune. Nge wune ti diyé metu hene pe mi, wune ti yaka wumo membumo na. ⁵ Mi mbe njuku jeti, wune yun mebo mete. Mumo te e diyé metu hene pe mi, mi sendi pe nye, mo te ke wumo budya membumo, keto kine mi, wune ti yaka kelo yaɲa na. ⁶ Nge mumo ti diyé metu hene pe mi na, bo ke bu nye bete ne venɲ nda yi bo bete ne bo jeti ké, o béɲa, yo ma si soso, bo má nje bu yo bete ke dite si lodye. ⁷ Nge wune diyé

metu hene pe mi, sendi, nge melepi membe diye metu hene pe yun, komete, wune diya yasi hene te yi wune kwadye, wune ta be ne yo. ⁸ Nge wune wume budya membumo, wune ta tedye nde, wune bejeka bembe. Dete, meluksa me Sanjmba ke pundo ke puye.

⁹ «Mi kwadya wune nda yi Da kwadya ne mi ke. Wune ken mbombu yi diyoo sangwate ne mi ke moy mekwadya membe. ¹⁰ Nge wune bakidye membonja membe, wune ta ke mbombu yi diyoo metu hene pe mi ke moy mekwadya membe nda yi mi bakidya ne membonja me Sanjmba yi diyoo no metu hene pe yene ke moy mekwadya mene ke. ¹¹ Mi lepi meyasi menori nye wune, ne wune be ne mesosa mete yi mi no ke, ne mesosa tondu ke temo yun.

¹² «Mbonja te yi mi nye wune ke, yo nde: Wune kwadyangwe tande yun nda yi mi kwadya ne wune ke. ¹³ Njena nyangwe mekwadya mete yi mumoo yakama tedye, yo kome nye nye jongwe dyene keto beso bene. ¹⁴ Nge wune kele yasi te yi mi lepe nye wune ke, yite wune beso bembe. ¹⁵ Mi yeti ke jeba se wune nde botu be mesay na, keto monoo mesay ti dukwe yasi te yi masa wene kele ke na. Mi ke jeba wune ndana nde beso bembe, keto mi ma tedye wune meyasi hene te

yi Sanjmba lepima nye mi ke. ¹⁶ Yeti wune take mi na, yo mi take wune tomo wune, ne wune ke wum membumo, ne membumo mun kiki. Dete, yasi hene te yi wune ta diye Da ne dino dyembe, a ta nye wune yo. ¹⁷ Yasi hene te yi mi kombile lepoo nye wune, yo nde: Wune kwadyangwe.»

Botu be meneti maka ke beno Yesus

ne botu bene hene

¹⁸ «Nge be nde, botu be meneti maka ke beno wune, wune dukwe nde, bo kandima beno mi ne wune. ¹⁹ Wune ma beki sangwate wune botu be meneti maka, ma botu be meneti maka ta kwadye wune, keto wune bo ndi ne mekele wete. Yasi wete, wune yeti sangwate wune botu be meneti maka na. Mi tokuma wune soje ke njoka yan. Yo keto te yite yi botu be meneti maka bene ne wune ke. ²⁰ Wune taka lepi te yi mi lepima mbe nye wune ke. Mi lepima nye wune nde: <Kine wete mo mesay e kwanma masa wene na.> Nge be nde, bo tedya mi nyangwe mebone, bo ta tedye sendi wune mebone dete. Nge be nde, bo bakidya melepi membe, bo ta bakidye sendi melepi mun. ²¹ Yo nde, bo ta kele meyasi menori hene ne wune keto dino dyembe, keto bo yeti ke duwe Mo te e tomma mi njese ko na. ²² Mi ma diyoo kine nye kine lepina nye

bo na, ma mebeyo yeti ke to yan na. Ma ndana mi ma si nje lepina nye bo. Dete, bo yeti se ne gbela mono yana te yi bo yakama jose ke kasi mebeyo man na. ²³ Mo te e bene mi, mo te benma sendi Saɲmbe. ²⁴ Mi má d̄iy kine kelo yija mekele mete yi mumo wete ne wete ti kele ne toru, ma mebeyo yeti ke to yan na. Ma ndana bo benma nyanɲwe mekele mete yi mi kelma ké, ko beko dete, bo ke beno mi sine Saɲmbe hene. ²⁵ Yo nde, meyasi mete kelnanɲwe dete yi tonje ne meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me mambonga man ké. Yo ketinate nde: <Bo benma mi kine to te na.> ²⁶ «*Mo mekamna wun ta nje. Mi ta njese nye wule pe yi Da. Yo Sisin te e gbakasi, Sisin te e punde wule ke yi Da. Ke ngimo te yi nye ta nje ké, a ta lepo yasi te yi nye duwa ke kasi mbe ké nye wune. ²⁷ Ma wune ta lepo sendi yasi te yi wune duwa ne yi wune benma ke kasi mbe ké, keto sine wune ke joɲna wete njombu yana.»

16

Mesay mete yi Kimɔ Sisin ta kelo ké

¹ «Meyasi maka yi mi lepima nye wune ké, mi lépi, kamba wune me nje d̄iyɔ kine tiko se temo ne mi na. ² Bo ta kidye wune nde, wune ti nata se mambanjɔ mewesidya man wete yeso na. Gba ngimo ta dya yi bo

ta wo wune, take nde, yite yi bo kele ké, bo ke kano Njam-biyé. ³ Bo ta kelo meyasi menori, keto bo ti duwe ko Da ko mi na. ⁴ Yo nde, mi lépi meyasi maka nye wune, simande kome ngimo te ta dya ké, né wune nje taki duwe nde, mi ma kande lepo nye wune. Yasi wete, mi ti lepe meyasi mete nye wune ke ngimo te yi mi kandima ne tedya yun meyasi ké na, keto mi ba ndi sine wune.

⁵ «Ma ndana mi ke yokwe ke pe yi Mo te e tomma mi njese ko. Ma ko mumo wete ne wete ke njoka yun yeti ke diyé mbey te yi mi ke kete ké na. ⁶ Yasi wete, temo yun ma tondo ne ngambi keto lepi te yi mi lepima nye wune ké. ⁷ Yo nde, yo gba gbakasi yi mi lepe nye wune ké: Yo ta be kimote pe yun nde, mi kwân, keto nge mi diyé kine kwa na, *Mo mekamna ti nje pe yun na. Yasi wete, nge mi kwa, mi ta tomo nye njese wune. ⁸ Ma kome nye ta nje ké, a ta tedye botu be meneti maka ne saɲsaɲ nde, ke kasi mebeyo, metake man kotute. Ke kasi ngben mekele ne ke kasi pesina josi te yi Njambiyé, metake man sendi kotute. ⁹ A ta tedye bo nde, metake man kotute ke kasi mebeyo, keto bo yeti ke tiko temo ne mi na. ¹⁰ Sendi, metake man kotute ke kasi ngben mekele, keto mi ke yokwe ke pe yi Da. Dete, wune ti benje se mi na. ¹¹ A ta tedye sendi bo nde,

metake man kotute ke kasi pesina josi te yi Njambiyε, keto Njambiyε sima peso josi *Kum meneti maka.

12 «Mi ndi ne budya meyasi mete yi mi yakama lepɔ nye wunε, yasi wete, wunε ti yaka woko meyasi mete ndana na. 13 Kome Sisin te ε gbakasi ta nje ké, a ta tedye wunε yasi hene te yi be gbakasi ké. Yo nde, a ti lepina ne deti te yene ne nguru wene na, yasi wete, a ta lepɔ yasi hene te yi nye wokuma ke numbu Da ké. A ta nje pele meyasi mete yi ta kwanja ké nye wunε. 14 Yo nye ta punje meluksa membe, keto a ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wunε. 15 Yasi hene te yi Da no, yo yembe. Yo keto te yite yi mi lepima nde: A ta bu lepi ke numbu mbe nje pele nye wunε ké.

16 «Bukwá ndi monɔ ngimɔ ne mbet, wunε tí beɛ se mi na. Diyɔ ke kɔnte sendi ne mbet, wunε má nje beɛ sendi mi ne kɔkɔ.» 17 Ndana, ε banja bejeki bene lepe tande yan nde: «'A kwádyikwe lepɔ ne nge nye wuse? Yinja nde: <Bukwá ndi monɔ ngimɔ ne mbet, wunε tí beɛ se mi na. Diyɔ ke kɔnte sendi ne mbet, wunε má nje beɛ sendi mi ne kɔkɔ,> yinja sendi nde: <Keto mi ke yokwe kè pe yi Da,> a kwádyikwe lepɔ ne nge nye wuse?» 18 ε bo kè mbombu lepɔ nde: «Yinja nde: <Bukwá ndi monɔ ngimɔ ne mbet,> to lepi te

yi nye lepe dete ké ne nge? Wuse yeti ke biye su to te na.» 19 Yesus duwá nde, bo kwadya diye nye yinja yasi. ε nye lepe nye bo nde: «Wunε ke diyina tande yun ke lepi te yi mi lepima nde: <Bukwá ndi monɔ ngimɔ ne mbet, wunε tí beɛ se mi, diyɔ ke kɔnte sendi ne mbet, wunε má nje beɛ sendi mi ne kɔkɔ ké.> 'Wunε díynangwe keto te yite? 20 Ma gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Wunε ta lelo gbate jaba, botu be meneti maka ta be ne mesosa. Wunε ta kpalo be ne ngambi, yasi wete, ngambi yun ta nje yensa be mesosa. 21 Ke ngimɔ te yi nyari ke wa ne mɔ ké, temɔ ne deke ne habubu, keto ngimɔ mebɔne mete yene dyanma. Yasi wete, nge nye si punje monosike ke puyε, a yeti ke take se mebɔne mete yite na, keto mesosa mete yi nye me no ké, keto a jama mumɔ njese ke meneti. 22 Wunε sendi ndana dete, metemɔ mun ne ngambi. Ndi nde, mi ta basidye beɛ wunε ne kɔkɔ, komete, wunε ta be ne mesosa. Kine mumɔ wete ne wete ta sonε mesosa mete ke temɔ yun na. 23 Kome yeso te ta dya ké, wunε tí diye mi mediyana na. Gbakasi yi mi lepe nye wunε ké: Nge wunε diye Da yinja yasi ne dino dyembe, a ta nye wunε yo. 24 Kumɔ ndana wunε ti pa diye yinja yanja ne dino dyembe na. Wunε diya, ne ta be ne ya te. Dete, mesosa

mete yi wunε δε nο kέ ta tondο temο yun ne ηγηβη.

²⁵ «Mi lepima meyasi mete nye wunε ne nje mekanο. Ngimο ke nje, ηgimο te yi mi ti lepina se nye wunε ne nje mekanο na. Yasi wete, mi ta kombile lepο kasi Da ne gbas gbas nye wunε.

²⁶ Kome yesο te ta dya kέ, wunε ta diye Da yasi ne dino dyembe. Mi yeti ke lepο nye wunε nde, mi ta diye Da yiηa yaηa ke numbu yun na. ²⁷ Yo nde, Da ne ηguru wene ke kwadye wunε, keto wunε kwadya mi tiko temο nde, mi wula ke yi Njambye nje nο. ²⁸ Mi wula ke yi Da nje nο ke meneti maka. Ma ndana mi ke duwe ke meneti maka yokwe ke pe yi Da.»

²⁹ E bejeki bene nje lepο nye nye nde: «Beηa, ndana we ke lepina ne gbas gbas kine lepina se ne nje mekanο na.

³⁰ Ndana wuse duwa nde, we ke duwe meyasi hene. We ke kande si duwe yasi te yi mumο ke kwadye diye we kine nde, wete mumο pan pa diye we yiηa mediyana. Dete, wuse ke tiko temο nde, we wula ke yi Njambye nje nο.»

³¹ E nye yensa nye bo nde: «'Yo ndana yi wunε nje tiko temο ne mi yey? ³² Ne beηa, ηgimο ke nje, yo ma dya, ηgimο te yi wunε ta wanja wete wete, mumο hene ke toke nje ty dyene tiko mi nyepο.

Ko beko dete, mi yeti nyepο na, keto Da pe mi. ³³ Mi lepi meyasi maka hene nye

wunε, ne wunε δε ne te, keto wunε me sangwate ne mi. Wunε ta sangwa ne mebone ke to meneti maka. Yasi wete, wunε ti kambi yaηa na, keto mi ma lanja mbe deti meneti maka.»

17

Yesus ke ηgweta ne Njambye

ke to botu bene

¹ Ke Yesus ma si lepο melepi menori ke, ε nye kanje misi kenje kwey lepο nde: «Da, ηgimο ma dya, punjukwe meluksa me Monο wo, ne Monο wo punje meluksa mo, ² keto we nya nye deti te yi namο bomο hene, na kel nde, bomο hene te yi we nya nye baka δε ne jongwe te yi kpo ne kpo. ³ Jongwe te yi kpo ne kpo, yo nde, bo dukwe we, we siya kpa Njambye te ε kete gbate, duwe sendi Yesus Krist, yokο yi we tomma ko. ⁴ Mi punja meluksa mo ke meneti maka, sidye sendi mesay mete yi we nya mi nde, mi kel ke. ⁵ Ma Da, ndana punjukwe meluksa membe ke keki yo. Punjukwe meluksa mete yi mi ba nο ke keki yo yite mboko ti pa kusuna ke.

⁶ «Mi kelma nde, botu bete δε we sonja ke njoka botu δε meneti nye mi baka dukwe dino dyo. Bo ba botu bo, ε we kanje bo nye mi, ε bo bakidye melepi mo.

⁷ Ma ndana bo ma duwe nde, meyasi hene te yi we nya mi ke wula gbate ke

yo, ⁸ keto mɛlɛpi mɛtɛ yi wɛ tɛfya mi kɛ́, mi kwɔɔfya yo nyɛ bo, ɛ bo tike temɔ ketɛ. Bo duwɔ gbate nde, mi wúla pɛ yo nje nɔ, ɛ bo tike temɔ nde, yo gba wɛ tomɛ mi njɛsɛ. ⁹ Mi ɲgwétangwɛ nɛ wɛ keto yan, yeti keto botu bɛ mɛnɛti maka na. Mi ɲgwétangwɛ nɛ wɛ ndi keto botu bɛtɛ yi wɛ nya mi baka, keto bo wókunangwɛ nɛ wɛ. ¹⁰ Mɛyasi hɛnɛ tɛ yi mi nɔ, yo yo. Sendi, mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wɛ nɔ, yo yɛmbɛ. Botu bɛtɛ bɛ wɛ nya mi baka kɛ punjɛ meluksa mɛmbɛ. ¹¹ Mi yeti sɛ kɛ mɛnɛti maka na, ndi bo kɛ tika kɛ mɛnɛti maka. Ma mi kɛ yɔkwɛ mɛ kɛ pɛ yo. Da, wɛ kiyɔ, bakidya bo nɛ dɛti tɛ yi wulɛ kɛ dínɔ dyo yi wɛ nya mi kɛ́, né bo bɛ ndi yasi wɛtɛ nda sinɛ wɛ. ¹² Kɛ ɲgimɔ tɛ yi mi bɔ sinɛ bo kɛ́, mi bakidya bo nɛ dɛti tɛ yi wulɛ kɛ dínɔ dyo yi wɛ nya mi kɛ́. Mi bakidya bo nda mbumɔ misi mɛmbɛ. Ko wɛtɛ kɛ njoka yan ti yambile na, soɲɛ ndi yɔkɔ yi bɔ kponatɛ kɛ yɛnɛ nde, a ta yambile kɔ. Yo kɛlnangwɛ dɛtɛ, né mɛyasi mɛtɛ yi bɔ ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ́ si tondu. ¹³ Ma ndana mi kɛ yɔkwɛ kɛ pɛ yo. Mi lɛpi mɛyasi maka kɛ ɲgimɔ tɛ yi mi ndi kɛ mɛnɛti maka kɛ́, né mɛsosa tondu kɛ temɔ yan nda yi mi nɔ kɛ́. ¹⁴ Mi kwɔɔfya mɛbɛ lɛpi yo nyɛ bo, ɛ botu bɛ mɛnɛti maka bɛnɛ bo, keto bɛnɛ botu bɛ mɛnɛti maka yeti sangwate na nda yi

mi sendi yeti sangwate sinɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɛ́. ¹⁵ Mi ti ɲgwétangwɛ nɛ wɛ nde, soɲa bo kɛ mɛnɛti maka na. Yo nde, bakidya bo, kamba nɛ *Mɔ beya mɛkele. ¹⁶ Bɛnɛ botu bɛ mɛnɛti maka yeti sangwate nda yi mi yeti sendi sangwate sinɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɛ́. ¹⁷ Kelɔ nde, bo bêki botu bo nɛ nje mɛlɛpi mɔ yi bɛ gbakasi. Gba mɛlɛpi mɔ ndi gbakasi. ¹⁸ Mi kɛ tomɔ bo kɛnjɛ kɛ mɛnɛti maka nda yi wɛ tomma nɛ mi njɛsɛ kɛ mɛnɛti kɛ́. ¹⁹ Yo kɛ gba to yan yi mi nɛ ɲguru wombɛ kɛ kanjɛ yotu mɛbɛ nyɛ wɛ, né bo sendi kanjɛ yotu man gbate nyɛ wɛ.

²⁰ «Yo nde, mi ti ɲgwétangwɛ nɛ wɛ ndi keto yan bɛpɔ na. Yasi wɛtɛ, mi ɲgwétangwɛ sendi nɛ wɛ, keto botu bɛtɛ bɛ ta tikɔ temɔ nɛ mi keto lɛpi tɛ yi bo ta lɛpɔ kɛ́. ²¹ Mi ɲgwétangwɛ nɛ wɛ, né bo hɛnɛ bɛ ndi yasi wɛtɛ nda yi wɛ Da dɛyɛ nɔ pɛ yɛmbɛ, mi sendi pɛ yo kɛ́. Mi ɲgwétangwɛ, né bo sendi bɛ sangwate sinɛ bo, né botu bɛ mɛnɛti maka jay nde, yo wɛ tomɛ mi njɛsɛ. ²² Mi kelma sendi nde, bo bêki nɛ kiya meluksa mɛtɛ yi wɛ kelma nde, mi bêki nɔ kɛ́, né bo bɛ ndi yasi wɛtɛ nda yi sinɛ wɛ dɛyɛ nɔ kɛ́. ²³ Mi pɛ yan, wɛ pɛ mi, né bo bɛ sangwate ndi wɛtɛ. Dɛtɛ, botu bɛ mɛnɛti maka ta duwɛ gbate nde, wɛ tomɛ mi njɛsɛ, né bo duwɛ sendi

nde, we ke kwadye botu bete nda yi we kwadye ne mi ké. ²⁴ Da, mi kwádyikwe gba nde, mi díy gba sine botu bete be we kanma nye mi baka ke mbey te yi mi díye kete ké. Mi kwádyikwe dete, né bo beɲ meluksa mete yi we nya mi ké. We nya mi meluksa mete, keto we kwadya mi yite mboko tí pa kusuna na. ²⁵ Da, we yoko e kele yasi ne ngen, yo nde, ko botu be meneti maka tí duwe we na, ndi mi duwa we, e baka duwe nde, yo we tome mi. ²⁶ Mi téfya bo díno dyo. Mi ta kè mbombu yí tedye bo, né mekwadya mete yi we kwadya ne mi ké be sendi pe yan, né mi ne nguru wombe be pe yan.»

18

Bo ke biye Yesus

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹ Ke Yesus ma si lepina dete ké, e nye punde kwa bene bejeka bene kè ke nginje monɔ soy te yi Sedron. Wete ngwan ba womete, e Yesus kwa nyiɲe moy ngwan bene bejeka bene. ² Yudas, mo te e ta dyanɲwe nye ko duwa sendi mbey yinori, keto Yesus bene bejeka bene dikima kè wesidya mate. ³ E Yudas bu njɔɲ besɔja nè botu be bakidya mbanjo Njambye dyo no. Yo be bekum be botu be nyena sadaka nye Njambye nè *Befarisɛ tome bo. Bo ka ne melambo nè menyan nè mejole me

dyambi. ⁴ Yesus ma duwe yasi hene te yi yakanɲwe dyo nye ké. E nye kè ke mbombu yan diyɛ bo nde: «Wune sán nda?» ⁵ E bo yeɲsa nye nye nde: «Wuse sán Yesus te mo Nasaret.» E nye lepe nye bo nde: «Yo mi.» Yinori Yudas mo te e ta dyanɲwe nye ko ba bene botu benori. ⁶ Ke Yesus ma lepo nye bo nde: «Yo mi» ké, e bo yokwe ne koɲ balo ke meneti ne mbelele. ⁷ E Yesus basidye diyɛ bo nde: «Wune sán nda?» E bo lepe nde: «Wuse sán Yesus te mo Nasaret.» ⁸ E nye yeɲsa nde: «Mi tí si lepo nye wune nde, yo mi na? Nge be nde, wune sán mi, wune tiki botu bete baka, né bo kwa.» ⁹ A lépi dete, né lepi te yi nye ma lépi ké si tondu. A ma lépi nde: «Ke njoka botu bete yi we nya mi baka, mi tí kele nde, wete ne wete yâmbila na.»

¹⁰ Simɔn Piyer ba ne kafa. E nye sute yo koto ne mo mesay me nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambye peso to ne e mbam bo bete ke meneti. Dino mo mesay te ba nde Malkus. ¹¹ E Yesus lepe nye Piyer nde: «Yokidya kafa yo somo ke bambi te. We taka ka nde, mi díy kine hɔbiye pelo mebɔne te yi Da nya mi nde, mi hɔbiya ké?»

¹² Ndana, e besɔja nè nyangwe kum besɔja nè Beyuden bete be dikima bakidye mbanjo Njambye baka nje biye Yesus woto

nye. ¹³ E bo bɔ nye pa kɛ nɔ ke yi Hana te ki nɛ Kayif. A bɔ nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye kɛ sew te ete. ¹⁴ Yo Kayif te e nya Beyuden ngite lɛpɔ nde: <Yo kimɔte nde, mumɔ wɛtɛ gwâki kɛ numbu kandɔ.>

Piyer kɛ tonɔ nde, a yeti kɛ

*duwɛ Yesus na
(Mt 26; Mk 14; Lk 22)*

¹⁵ Simɔn Piyer bɛnɛ wɛtɛ jekɛ bɔ kɛ bɛngwɛ Yesus. Nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye duwɔ jekɛ te kimɔte. E jekɛ te nyinɛ kɛ tɔ nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye bɛnɛ Yesus. ¹⁶ Yasi wɛtɛ, e Piyer tika kɛ numɛy ndoko. E jekɛ te e nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye duwɔ kɔ pundɛ kɛ lɛpina nye nya te e bɔ sana mate e bɔ kɛ bakidye numɛy kɔ. E jekɛ te nyinɛ Piyer kɛ mɔy ndoko. ¹⁷ E nya te nje dɔyɔ lɛpɔ nye Piyer nde: «Wɛ yeti sendi gba wɛtɛ jekɛ mbam kɔ na?» E Piyer lɛpɛ nde: «Kɔ na.» ¹⁸ Duku bɔ kɛ kwɔ, e botu be mesay bɛnɛ botu be bakidya mbanjɔ Njambiye jonɔwɛ dɛtɛ nɛ mema mɛ dɛtɛ kwɔ wɛtina. E Piyer kwɔ sendi dɔyɔ kɛ njoka yan wɛtina dɛtɛ bɛnɛ bo.

¹⁹ Ndana, e nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye kandɛ diyna Yesus mɛdiyan kɛ kasi bɛjekɛ bɛnɛ nɛ kɛ kasi yasi te yi nye

dikima tedye bɔmɔ kɛ. ²⁰ E nye yeɔsa nye nye nde: «Mi dikima lɛpina nɛ gbas gbas nye bɔmɔ kɛ puyɛ. Mi dikima tedye bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiye kpo nɛ kpo kɛ mbanjɔ mɛwesidya nɛ kɛ mbanjɔ Njambiye kɛ mbɛy te yi Beyuden hɛnɛ diki wesidya kɛ. Mi tɔ lɛpɛ yinɔ yanɔ sɔɔyate na. ²¹ Kɛto nɔgɛ yi wɛ diyɛ mi mɛdiyan kɛ? Diya botu bɛtɛ bɛ wokuma mi kɛ lɛpina baka, nɛ bo lɛpi yasi te yi mi lɛpima nye bo kɛ. Botu bɛtɛ duwɔ yasi te yi mi lɛpima kɛ kimɔte.» ²² Kɛ Yesus ma lɛpɔ dɛtɛ kɛ, e wɛtɛ mɔ bakidya mbanjɔ Njambiye te e bɔ kɛ kekɛ nɛ kɔ nye nye banji kɛ pokɔ lɛpɔ nde: «'Yo dɛtɛ yi wɛ yeɔsa nye nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye?» ²³ E Yesus lɛpɛ nye nye nde: «Nɔgɛ bɛ nde, mi lɛpinama bɛyate, tedya yasi te yi mi lɛpima bɛyate kɛ. Ma nɔgɛ bɛ nde, mi lɛpinama kimɔte, wɛ njâki nye mi banji kɛ pokɔ kɛto nɔgɛ?» ²⁴ E Hana nɛ kwanɔdye Yesus ndi wotunate kɛnjɛ Kayif te nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye.

²⁵ Kɛ nɔgimɔ te yinɔri Simɔn Piyer bɔ ndi womɛtɛ kɛ wɛtina dɛtɛ. E bo lɛpɛ nye nye nde: «'Gba wɛ sendi yeti wɛtɛ jekɛ wɛnɛ na?» E nye tonɛ lɛpɔ nde: «Kɔ na.» ²⁶ E wɛtɛ mɔ mesay mɛ nyanɔwɛ kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye

ε βα νε jadye bene mbam te ε Piyer pesima to νε ko lepe nde: «'Mi ti βειη gba we wune nye ke ηgwan na?»²⁷ Ε Piyer tone sendi, yaka ne mbam kube ke koko.

Yesus ke josi ke mbombu Pilat

(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

²⁸ Ke kante, ε bo bu Yesus wule no ke yi Kayif ke no ke tu Pilat te nyanawe kum. Yinori yo ba bemenmene ne sut. Bo ne ηguru wan ti nyihe moy tu na, kamba yo me nje be yasi sembo ke yan, bo me nje diyō kine dye medye me jeso *Paska yan na. ²⁹ Ε Pilat punde ke dolō bo mate lepō nde: «Yo kwalō beya yasi te nda yi wune lepe nde, mbam ko kelma ke?»³⁰ Ε bo yensa nye nye nde: «A mā diy kine be nyanawe mo kelna beya mekele na, ma wuse ti bu nye kaje nye we na.»³¹ Ε Pilat lepe nye bo nde: «Wune ne ηguru wun bōn nye ke peso lepi ne beηgwe membonga mun.» Ε Beyuden yensa nye nye nde: «Membonga musu yeti ke nye wuse deti nde, wuse wōku mumo na.»³² Bo lepinama dete, ne lepi te yi Yesus lepima ke kasi kwalō soη te yi nye yakanawe sangwa no ke si tondu.

³³ Ndana, ε Pilat yokwe ne koko nyihe tu jeba Yesus diyē nye nde: «'Yo we, kumande Beyuden?»³⁴ Ε nye yensa nye nye nde: «'Yo we ne ηguru wō lepe dete, ho

nde, baηa bomō lepe dete nye we ke kasi mbe?»³⁵ Ε Pilat yensa nye nye nde: «'We βειηma nde, mi Beyuden? Yo botu be kando yo ne bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyē bu we kaje nye mi. We kelma yasi te nda?»³⁶ Ε Yesus yensa nde: «*Kando dyembe ti wula ke meneti maka na. Kando dyembe mā wula ke meneti maka, ma botu be mesay bembe lonma dyambi keto mbe, kamba bomō me nje bu mi nye ke moy mebo me Beyuden. Yasi wete, Kando te yembe ti wula ke meneti maka na.»³⁷ Ε Pilat diyē nye nde: «'We gbate kumande?» Ε Yesus yensa nde: «Yo nda yi we lepe ke, mi kumande. Mi jadya, mi nja ke meneti maka yi nje tedye bomō meyasi ke kasi gbakasi. Mumō hene ε beηgwe lepi te yi be gbakasi ke woko yasi te yi mi lepe ke.»³⁸ Ε Pilat diyē nye nde: «Gbakasi, yo ηge?» Ke Pilat ma si lepō dete ke, ε nye basidye pundō ke dolō Beyuden lepō nye bo nde: «Mi ti dole mbe yija mejoso ke yotu mbam ko yi yakama kelō nde, a sōmbu mebōne keto te na.»³⁹ Yasi wete, yo me ke mekiyo mun nde, ke jeso *Paska yun hene, mi ke soηa bo ne wete mo jōbo yokidye nye nye wune. 'Dete, wune kwadyikwe nde, mi sōηa bo ne kumande Beyuden yokidye nye nye wune?»⁴⁰ Ε bo kala kembidya lepō

nde: «Be, yeti nye na! He kwádyikwe su Barabas.» Barabas b̄a nyanḡwe mo beya mekele.

19

¹ Ndana, ε Pilat nye besɔja d̄eti nde, bo b̄on̄ Yesu k̄e njurɔ nye n̄ njambala. ² ε bo b̄u yin̄a mek̄ol n̄ mesoru kete, jako n̄ d̄unḡwe te lenje nye ke to, b̄u sendi wete k̄pasa tena nyanḡwe gambo nye nye ke yotu. ³ ε bo d̄iki nje ke k̄eki n̄ lep̄o nde: «Kumande Beyuden, he l̄epi!» ε bo d̄iki nye nye b̄anji ke pok̄o.

⁴ ε Pilat kala pundo lep̄o nye Beyuden nde: «Ndana mi ke b̄u nye punje njese s̄e, né wun̄e duwe nde, mi t̄i dole mb̄e yin̄a mej̄ɔsɔ ke yotu n̄ yi yakama kel̄o nde, a s̄ombu meb̄one keto te na.» ⁵ ε Yesu punde n̄ d̄unḡwe mesoru ke to n̄ tena k̄pasa nyanḡwe gambo ke yotu. ε Pilat lep̄e nye bo nde: «Ma mbam te k̄o!»

⁶ Ke bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye n̄ botu be bakid̄ya mbanj̄o Njambiye ma kan̄e misi b̄en̄e n̄ Yesu k̄e, ε bo kembid̄ya lep̄o nde: «In̄gbak̄o nye ke kroa! N̄gbak̄o nye ke kroa!» ε Pilat lep̄e nye bo nde: «Wun̄e n̄ nguru wun̄ b̄on̄ nye k̄e ngba ke kroa, keto mi t̄i dole mb̄e yin̄a yan̄a ke yotu n̄ yi yakama kel̄o nde, a s̄ombu meb̄one keto te na.» ⁷ ε Beyuden yan̄sa nye nye nde: «Wuse n̄ wete mbon̄ga, mbon̄ga te ke

ted̄ye nde, a ȳakanḡwe gwe, keto a bon̄ma yotu n̄ nde, nye Mon̄o Njambiye.»

⁸ Ke Pilat ma woko d̄ete k̄e, ε nye gwe w̄ɔ kw̄a to te. ⁹ ε nye yok̄we n̄ k̄oko nyin̄e t̄u diȳe Yesu nde: «We w̄ula we nje n̄o?» Ko Yesu kin̄e yan̄sa yan̄a nye nye na. ¹⁰ ε Pilat lep̄e nye nye nde: «We d̄iy kin̄e yan̄sa ke numbu mb̄e? 'We yeti ke duwe nde, mi n̄ d̄eti te yi son̄e bo n̄ we, mi sendi n̄ d̄eti te yi lep̄o nde, bo ngb̄aki we ke kroa na?» ¹¹ ε Yesu yan̄sa nye nye nde: «In̄ḡe Njambiye ti nye we d̄eti wule ke kwey na, we ti yaka kel̄o yan̄a n̄ mi na, d̄ete mo te ε d̄yanḡwa mi nye we k̄o kelma beya yasi kw̄a we.» ¹² Kande ke ngim̄o te yite, ε Pilat s̄a nje te yi son̄e bo n̄ nye. Yasi wete, ε Beyuden d̄iki kembid̄ya nde: «In̄ḡe we son̄e bo n̄ mbam k̄o, yite we yeti s̄o n̄ *Sesar na! Mum̄o hene ε lep̄e nde, nye kumande, mo te ke l̄y d̄yambi sunḡwe n̄ Sesar.» ¹³ Ke Pilat ma woko melepi men̄ori k̄e, ε nye b̄u Yesu punje kenje s̄e kw̄a d̄iȳo metid̄ye ke mb̄ey pesina j̄osi. Bo kombila mb̄ey te n̄ metari. Bo j̄ebanḡwe mb̄ey te ke numbu Hebere nde Gabata. ¹⁴ Yin̄ori yo b̄a ngim̄o kombila meyasi me jes̄o *Paska Beyuden. Yo b̄a ke p̄oku b̄embe yes̄o. ε Pilat lep̄e nye Beyuden nde: «Kumande wun̄ ru!» ¹⁵ Yasi wete, ε bo kembid̄ya nde: «Son̄a d̄yan ke misi mene! Son̄a d̄yan ke misi mene!

Ngbakɔ nyɛ kɛ kroa!» Ɛ Pilat lɛpɛ nyɛ ɓo nde: «Mi ngbâki kumande wun kɛ kroa?» Ɛ bekum ɓe ɓotu ɓe nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ yɛnɓa nde: «Wusɛ kinɛ wɛtɛ kumande na, ndi Sesar!»

Bo kɛ ɓu Yesus kɛ ngba kɛ kroa

(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

16 Ndana, ɛ Pilat kanɛ Yesus nyɛ ɓo, né ɓo kɛ ngba nyɛ kɛ kroa. Ɛ ɓo ɓu nyɛ kwɔ nɔ. 17 Ɛ Yesus nɛ nguru wɛnɛ sobɛ kroa nɛ yí kwɔ nɔ duwɛ kɛ moɔ dya kumɔ nɔ kɛ wɛtɛ mbɛy nde Gbonɔgo to, ɓo jébanɔgwe kɛ numbu Heberɛ nde Golgota. 18 Kumɔ mate, ɛ ɓo ngba nyɛ kɛ kroa, ngba sendi ɓaɓa ɓomɔ yíba kɛ mɛkroa mete yan. Wɛtɛ kɛ kroa te wɛnɛ pulɔ kaka, wɛtɛ pulɔ kaka, tikɔ Yesus kɛ ɓembe. 19 Pilat lɛpima nde, ɓo kɛti yinɔ yasi ngba kɛ to kroa Yesus. Ɛ ɓo ketɛ nde: «Yesus te mo Nasarɛt, kumande Beyuden.» 20 Beyuden ɓudɔyate tolma yasi yinɔri, ketɔ mbɛy te yi ɓo ngbama Yesus kɛ kroa ketɛ kɛ ɓa kɛ kekɛ dya. Sendi, ɓo ketima yo kɛ mɛnumbu yitati: Kɛ numbu Heberɛ, kɛ numbu Latɛ nɛ kɛ numbu Grɛk. 21 Ɛ bekum ɓe ɓotu ɓe nyɛna sadaka ɓe Beyuden lɛpɛ nyɛ Pilat nde: «Wɛ tɛ keti nde: «Kumande Beyuden» na, yasi wɛtɛ, kpalɔ ketɔ nde: «Nyɛ nɛ nguru wɛnɛ lɛpima nde: Mi kumande Beyuden.» » 22 Ɛ Pilat yɛnɓa

nde: «Yasi te yi mi ma ketɔ siyma ndi dɛte.»

23 Kɛ ɓesɔja ma si ngba Yesus kɛ kroa kɛ, ɛ ɓo ɓu melambo mɛnɛ kabɔ kɛ mɛngabiye yini yaka nɛ ɓo, ɓu sendi lambɔ te yi nyɛ dikima lɛɛ kɛ nji melambo mete yiri kɛ. Lambɔ te mbɛtɛ tɛ ɓe nɛ nje fulnate na kandɛ kwey kumɔ nji. 24 Ɛ ɓo lɛpɛ tandɛ yan nde: «Wusɛ tɛ nyal yo nyalɔ na, yasi wɛtɛ, wusɛ lɔn lɔngɔ kɛ mbari yí duwɛ nɛ mo te ɛ ta namɔ yo kɔ.» Yo kelnama dɛte, né mɛlɛpi mete yi ɓa ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ si tondu. Yo ketinate nde: «Bo kabidɔyama melambo mɛmbɛ, lɔ sendi lambɔ te yi mi dikima lɛɛ kɛ nji melambo mete yiri kɛ kɛ mbari.» Yasi te yi ɓesɔja kelma, yori.

25 Yinɔri nɛ nyangwe nɛ Yesus nɛ man nɛ nyangwe nɛ Mariya te nya Kolopas ɓu Mariya te ngɔndu Magdala ɓa womɛte kɛ ngimɔ te yi Yesus ɓa kɛ kroa kɛ. 26 Kɛ Yesus ma ɓɛɛ nyangwe wɛnɛ, ɓɛɛ sendi jɛkɛ te yi nyɛ dikima kwadɔyɛ ɓudɔyate kɔ womɛte kɛ, ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ nyangwe nde: «Nyari, ɓɛɛ moɔ wɔ kɔ!» 27 Ɛ nyɛ nje lɛpɔ nyɛ jɛkɛ te nde: «ɓɛɛ, nyangwe kɔ!» Kandɛ kɛ ngimɔ te yite ɛ jɛkɛ kɔ ɓu nyangwe nɛ Yesus kɛ nɔ kɛ tɔ dyɛnɛ.

28 Kɛ kɔntɛ, nda yi Yesus duwɔ nde, mɛyasi hɛnɛ ma

si kelna ké, ε nye lepe nde: «Yesidyε mɔrɔku ke kelɔ mi.» A lépi dete, né meyasi mete yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiyε ké si tondu. ²⁹ Wete mapi bɔ womete ne yiɲa dyanjina menjam kete ne letete. E besɔja bɔ yiɲa yasi nda kusa sɔmɔ ke wete jete te yi bo jeba nde *yisɔp, tɔpe ke dyanjina menjam menɔri kanje kenje ke numbu ne. ³⁰ Ke nye ma si dye dyanjina menjam menɔri ké, ε nye lepe nde: «Meyasi hene sima si kelna.» E nye sɔkwe to yokidyε Sisɪɲ ne nye ke meɓɔ me Njambiyε.

³¹ Yo bɔ yesɔ kombila meyasi me jesɔ *Paska Beyuden. Dete, bekum Beyuden ti kwadye nde, botu bete yi bo nɔgbama ke kroa baka diy ndi ke kroa kumɔ yesɔ *Saba na, keto yesɔ Saba te mbete bɔ nyangwe yesɔ jesɔ. E bekum Beyuden kè ke diyε Pilat nde, bo siki leke mekol me botu bete yi bo nɔgbama ke kroa baka pidye bo soɲε. ³² Ndana, ε besɔja dyɔ leke mekol me bosa mumɔ, kwɔ leke sendi mekol me mɔ te yɔru, bo hene yiba yi bo nɔgbama ke kroa nda Yesus baka. ³³ Ke besɔja ma kumɔ ke yi Yesus ké, bo dɔl nde, a sima gwe. Dete, bo kine leke se mekol menε na. ³⁴ Yasi wete, ε wete sɔja bɔ kɔ dumɔ ne nye ke mbanjo. Ke nye ma dumɔ ndi nye dete ké, ε mekiyo ne mɔrɔku punde. ³⁵ Mɔ te ε beɲma meyasi

mete kɔ yekidyε yo. Yasi te yi nye yekidyε ké, gbakasi. A duwɔ nde, yasi te yi nye lepe ké, yo gbate, né wune tiki sendi temɔ ke lépi te. ³⁶ Yo nde, meyasi kwanɲama dete, né lépi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε ké si tondu. Yo ketinate nde: «Ko bo ti leke yesɔ ne wete ne wete na.» ³⁷ Yo sendi ketinate ke wete mbey ke moy mekana me Njambiyε nde: «Bo ta kanje misi beɲε ne mɔ te yi bo ma lɔɲ nye ne kɔ kɔ ne misi man.»

Pumbuna Yesus
(Mt 27; Mk 15; Lk 23)

³⁸ Ke kɔɲte, ε Yosep te mɔ dya Arimate kè diyε muɲ Yesus ke meɓɔ me Pilat. Yosep bɔ ke beɲgwe melepɪ me Yesus, yasi wete, a bɔ ke beɲgwe yo sɔdyate kambɔ bekum Beyuden. Ke nye ma diyε muɲ Yesus dete ké, ε Pilat jaye. E nye kwɔ kè bɔ muɲ Yesus.

³⁹ E Nikodem te ε ma kén wete yesɔ ne tu kè beɲε Yesus kɔ nje sendi ne yiɲa kimɔ mutɔ te yi bo kelma ne yiɲa membunjo nde *mir nè *alowes ké. Ditɔ yasi yinɔri kumma nda kilo kamɔtati. ⁴⁰ E bembam baka yiba bɔ muɲ Yesus boyε ne mendɔmbɔ saɲgwe ne kimɔ mutɔ menɔri nda yi Beyuden dikima kobile ne bemuɲ ban yí pumbɔ ne bo ké. ⁴¹ Wete nɔgwan bɔ ke mbey te yi bo nɔgbama Yesus ke kroa ké. Wete jonja bonsoɲ bɔ ke nɔgwan te, bo ti pumbe wete mumɔ

ketete wete yeso na. ⁴² E bo pumbɛ Yesus womete, keto yo bɔ ngimo te yi diki komsa jeso *Paska yan kɛ. Sendi, boɔsoɔ te bɔ womete nedo.

20

Womiya Yesus

(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹ Ke bosa yeso te e kande jonja sɔndi ma dya, e Mariya te ngɔndu Magdala teme bemenmene ne sut ke ke boɔsoɔ, yite yasi ndi ne mbimbi mbilip. A dolma nde, bo ma soɔe tari te yi bɔ ke numbu boɔsoɔ kɛ. ² E nye sɛdye ke ke yi Simɔn Piyer, ke sendi ke yi jekete e Yesus dikima kwadye budyate ko lepo nye bo nde: «Bo ma soɔe muɔ Nyangwe Kumande ke boɔsoɔ. Wuse yeti ke duwe mbey te yi bo ka tiko nye kete kɛ na.»

³ E Piyer teme pundo bene jekete yoru yi ke ke boɔsoɔ. ⁴ Bo hene yiba bɔ ke sɛdye, yasi wete, jekete yoru nja sɛdye kwa Piyer, e nye kande kumo ne ke boɔsoɔ. ⁵ Ke nye ma butuma kɛ, e nye beɔe melambo ke meneti ke moy boɔsoɔ. Yasi wete, a ti nyiɔe ke mate na. ⁶ Simɔn Piyer bɔ ke beɔgwe nye koɔ ne koɔ. E nye dya nyiɔe ne ke boɔsoɔ, e nye beɔe melambo ke meneti, ⁷ beɔe sendi kum kando te yi bo boyma ne to ne kɛ. Yasi wete, kum kando te yite ti be ke kiya mbey wete ne mendombo mete yiri na. Yo nja be ne boynate ke mbey

te wene dele. ⁸ Ndana kɛ, e jekete te e kandima dya ko nje nyiɔe sendi ke boɔsoɔ. E nye beɔe tiko temo ke mɛlepi me Kumande Yesus. ⁹ Yo nde, kumo ke ngimo te yite bejete ti be ke biye to mɛlepi mete yi bɔ ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Yesus yakangwe womiyɛ ke njoka bemuɔ kɛ na. ¹⁰ Ndana, e bejete baka yiba nje yokwe ke ke mbey te yi bo dikima diyɔ kete kɛ.

¹¹ Yinori Mariya bɔ ne ke keki boɔsoɔ ke puye ke lelo. E nye kwa butuma ndi ne dukwe ke numbu yi beɔe ne moy boɔsoɔ. ¹² E nye beɔe bejaki Njambiyɛ yiba metidyɛ ne wumna melambo ke yotu ke mbey kome bo ningwa muɔ Yesus kɛ. Wete bɔ metidyɛ pulo to, wete pulo mekol. ¹³ E bo diyɛ nye nde: «Nyari, we lel nge?» E nye yeɔsa nye bo nde: «Bo soɔma muɔ Nyangwe Kumande wombe, ma mi yeti ke duwe mbey te yi bo ka tiko nye kete kɛ na.» ¹⁴ Ke nye ma lepo dete kɛ, e nye nje yeɔsa beɔe pulo koɔ ne. A beɔa Yesus temnate, yasi wete, a ti duwe nde, yo nye na. ¹⁵ E Yesus diyɛ nye nde: «Nyari, we lel nge? We saɔ nda?» Mariya takima nde, yo mo bakidya ngwan, e nye lepe nye nye nde: «Nyangwe mbam, nge be nde, yo we bu nye kwa no, tedya mi mbey te yi we tikima nye kete kɛ, ne mi

kè bụ nyε.» ¹⁶ Ε Yesus lεpe nyε nyε nde: «Mariya!» Ε Mariya yeηsa βeηe pulo kōη ne lepō nyε nyε ke numbu Hebere nde: «Rabuni!» Yite nde yekele. ¹⁷ Ε Yesus lεpe nyε nyε nde: «Wε tī kpoka mi na, keto mi tī pa bendō kè pε yi Saηmbe na. Yasi wεte, ken dolo βenjōη βembe lepō nyε bo nde: Mi ke bendō kè pε yi Saηmbe te Saηgwε wun sendi, kè pε yi Njambiyε wombe te Njambiyε wun sendi.» ¹⁸ Ε Mariya te ηgōndu Magdala kwā kè lepō nyε βejeke nde: «Mi βeηma Nyangwe Kumande.» Ε nyε lεpe meyasi mete yi Kumande Yesus lepima ké nyε bo.

Yesus ke punje yotu nye bejeke bene

(Mt 28; Mk 16; Lk 24)

¹⁹ Ke kiya yeso te bekoko, ke bosa yeso te ε kandε jōnja sondi βejeke βā ke mbey wεte ke tū. Bo ndadya menumey, keto bo βā ke kambō βekum Beyuden. Bo sém semō nde, Yesus dyanma teme ke njoka yan lepō nyε bo nde: «Wune dīy ne te!» ²⁰ Ke nyε ma si lepō dεte ké, ε nyε tedye bo mebō mene nè mbanjō ne. Ε βejeke sosa budyate ke ηgimō te yi bo βeηma Kumande Yesus ké. ²¹ Ε nyε basidyε lepō nyε bo nde: «Wune dīy ne te! Mi ke tomō sendi wune nda yi Da tomma ne mi ké.» ²² Ke nyε ma si lepō dεte ké, ε nyε wumbidyε bo lepō nde:

«Kimō Sisinj kēn ke yotu yun. ²³ Mumō hene te yi wune ta tikō mebeyō mene ne ηgwete, yo ke duwe ke to ne. Ma yoko yi wune tī tikō mebeyō mene ne ηgwete na, yo ta bone ndi ke to ne.»

Yesus ke lepina bene Tomasi

²⁴ Yinōri ke ηgimō te yi Yesus njā punje ne yotu nye βejeke bene ké, wεte jeke wene ε βā ke njoka βejeke bene kamō jō yiba kō tī βe bene βeso na. Yo βā Tomasi te yi bo jeba sendi nde Beadan kō. ²⁵ Ε βejeke te βari nje lepō nyε nyε nde: «Wuse βeηma Nyangwe Kumande.» Yasi wεte, ε nyε lεpe nyε bo nde: «Ige mi tī pa βeηe mbey mepōndi ke mebō mene, nyε nyey bo mbe ke mbey mepōndi, nyε sendi bo mbe ke mbanjō ne na, ko mi tī jaye nde, a womiya na.»

²⁶ Ya metu yitan jō yitati ke kōηte, ε βejeke kala wesidyε ke mbey wεte ke moy tū. Tomasi βā bene bo, menumey βā sendi ndadyate. Bo sém semō, Yesus dyanma teme ke njoka yan lepō nde: «Wune dīy ne te!» ²⁷ Ke kōηte, ε nyε dīye lepō nyε Tomasi nde: «Sambila nyey bo yō waka, nò βēηa mebō membe. Sambila sendi bo yō bobile ne mbanjō mbe. Ma wε tī ken mbōmbu yī seηe na, yasi wεte, jaya.» ²⁸ Ε Tomasi yeηsa nyε nyε nde: «Wε Kumande wombe,

wε Njambiyε wombε!» ²⁹ Ε Yesus lεpe nye nye nde: «We tiki temo ndana, keto we βεηma mi. Mesosa ne botu bete βe tike temo kine pa βεηε βaka.»

³⁰ Yesus kelma sendi yija budya meyekambiyε ke misi me βejeke βene, ndi nde, bo ti kete yo hene ke mekana maka na. ³¹ Yo nde, bo kεti meyasi mete yike, ne wune tiki temo nde, Yesus, nye *Krist, Mono Njambiyε. Yaka no, ηγε wune tike temo dete, wune ta βe ne jonawe keto dino dyene.

21

Yesus ke punje yotu nye βaηa βejeke

βene yitan jo yiba

¹ Ke koη meyasi menori, ε Yesus basidye punje yotu nye βejeke βene ke goη nyangwe mato te yi bo jeba nde Mato te yi Tiberiyad*^{f1}* ko. Punja yotu te yi nye punja ke kwanama deke:

² Bejeke bete βa ke mbey wete. Yo βa ne Simon Piyer ne Tomasi te yi bo jeba nde Beadan ko by Nataniyel te mo Kana ke Galile by bono be Sebede nje by sendi βaηa βejeke βene yiba. ³ Simon Piyer lepima nye bo nde: «Mi ke ke bete bulajama.» Ε bo lepe nye nye nde: «Sine wune ta ke.» Ε bo teme pundo kwa bendo landi. Bo kwanfya ndingele tu kine wo ko gbela mono yaηa na.

⁴ Ke ηgimo te yi mejasi nje no ne βey βey ke, ε Yesus

dyā teme ke ηgindi. Yasi wete, bo ti duwe nde, yo nye na. ⁵ Ndana, ε Yesus diyε bo nde: «Wune bono, 'wune ne mono yaηa te yi wune yakama dye?» Ε bo yeηsa nye nye nde: «Ko na.» ⁶ Ε nye lepe nye bo nde: «Wune beta bulajama yaka ne landi pulo mbam bo, wune ta dolo yaηa.» Dete, ε bo bete bulajama ke duku. Ndana, bo ti βe ne deti te yi dale yo na, keto budya benjanjo bete yi yo kawula ke. ⁷ Ε jeke te yi Yesus dikima kwadye budyate ko lepe nye Piyer nde: «Yo Nyangwe Kumande.» Ke Simon Piyer ma woko dete ke, ε nye toke lamba ne leηe, keto a ti βe ne lamba ke yotu na. Ε nye kwa beta ke duku. ⁸ Ndana, ε βejeke te bari by landi nje no yi nje dale bulajama ne benjanjo kete ne ηgβeη ke no ηgindi, keto bo ti βe londunate ne ηgindi na. Londo te ne ηgindi yakama kumo nda meta gomay.

⁹ Ke bo ma kumo ke ηgindi, bo βeηa njanjo ne mampa kasate ke to dite. Dite te βa tande mema ne nyen nyen. ¹⁰ Ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune bono βaηa benjanjo bete yi wune woma ndana ke nje no.» ¹¹ Ε Simon Piyer βende landi ke dale bulajama ke no ηgindi. Nyangwe benjanjo gomay jo kamotan jo yitati βa kete ne ηgβeη, ko dete, bulajama ti nyaliye na. ¹² Ε Yesus lepe nye bo nde: «Wune

njâki dƳena.» Ko mumo wete ne wete ke njoka bejeki ti boƳe diye nye nde: «We Ƴa nda?» Ko mumo ti diye dƳete na, keto Ƴo duwa nde, yo NyanƳwe Kumande. ¹³ Ndana, ε Yesu kè tokè mampa kanƳe nye Ƴo, kelo sendi dƳete ne njanjo. ¹⁴ Yo Ƴa menƳa yitatite yi nye punje ne yotu nye bejeki Ƴene ke koƳ womiya ne ké.

Yesu ke lepina Ƴene Piyer

¹⁵ Ke Ƴo ma si dƳena ké, ε Yesu diye SimoƳ Piyer nde: «SimoƳ te moƳo Jan, we ke kwadƳe mi gbate kwa yi Ƴaka kwadƳe ne mi ké?» E nye yeƳsa nye nye nde: «I, NyanƳwe Kumande. We duwa nde, mi ke kwadƳe we.» E nye lepe nye nye nde: «Dalo ƳoƳo Ƴesam Ƴembe.» ¹⁶ E Yesu ƳasidƳe diye nye ke menƳa yibate nde: «SimoƳ te moƳo Jan, we ke kwadƳe mi gbate?» E nye yeƳsa nye nye nde: «I, NyanƳwe Kumande. Gba we duwa nde, mi ke kwadƳe we.» E nye lepe nye nye nde: «BakidƳa ƳoƳo Ƴesam Ƴembe.» ¹⁷ Ke menƳa yitatite, ε Yesu diye nye nde: «SimoƳ te moƳo Jan, we ke kwadƳe mi?» E yo kwadƳe temo Piyer, keto a diyma nye kumo menƳa yitati nde: «We ke kwadƳe mi?» E Piyer lepe nye nye nde: «NyanƳwe Kumande, gba we ke duwe meyasi Ƴene, we ma duwe nde, mi ke kwadƳe we.» E Yesu lepe nye nye nde: «BakidƳa ƳoƳo

Ƴesam Ƴembe. ¹⁸ Gbakasi yi mi lepe nye we ké: Ke ngimo te yi we Ƴa ndi gwanjo, we ne nguru wo dikima nye kanda ke jon yo, ε we diki kè ke mbey Ƴene te yi we kwadƳa ké. Ma kome we ta si jombe ké, we ta kanƳe meƳo kenje kwey, wete mumo ma nje lenje we kanda, kè ne we ke mbey te yi we yeti ke goƳo na.» ¹⁹ Yesu lépi yinori yi tedƳe ne kwalo soƳ te yi Piyer ta sanƳwa no yi nye ne Njambiyé luksa ké. Ke nye ma si lepo dƳete ké, ε nye lepe nye Piyer nde: «BenƳwe mi.»

²⁰ Ke Piyer ma yeƳsa, a ƳéƳa jeki te ε Yesu Ƴa ke kwadƳe ƳudƳate ko kè nje ke koƳ ne. Yo jeki te ε ma lenƳwe yotu wete yeso kenje pulo Yesu ke mbey meƳƳe diye nye nde: «NyanƳwe Kumande, yo nda ε ta dƳanƳwe we ko?» ²¹ Ke Piyer ma kanƳe misi Ƴene nye ké, ε nye lepe nye Yesu nde: «NyanƳwe Kumande, nge Ƴe yoko, nge ta dƳa nye ké?» ²² E Yesu yeƳsa nye nye nde: «Nge mi kwadƳe nde, a dƳi kumo ke ngimo te yi mi ta kala nje ké, yo ƳéƳa we ke nge? Ke Ƴe we, ƳenƳwe mi.» ²³ E lépi yinori nyanja ke meto me ƳenjoƳ Ƴan nde: «Jeki te ti gwe na.» Yasi wete, Yesu ti lepe nye Piyer nde: «Jeki te ti gwe na,» a lepima nde: «Nge mi kwadƳe nde, a dƳi kumo ke ngimo te yi mi ta kala nje ké, yo ƳéƳa we ke nge?»

²⁴ Yo jeki te ke yekidƳe

meyasi mete yi nye ðeḡma ké. Yo nye kete sendi yo. Wuse ke duwe nde, meyasi mete yi nye yekidye ké, gbakasi. ²⁵ Yesu kelma yiḡa ðudya meyasi sendi. Ɔo má keti meyasi menɔri hene wete wete, mi táka nde, ma mbeḡ ta saḡna ke to mboko yí tiko mekana mete yi ðo yakama keto ké.

Mesay mete yi Botu be Tomun be Yesus kelma

Mekana mete yoko, yo ndi sendi Lukas kete yo. Ke bosa mekana mete yi nye ketima ke, a yekidya nda yi Yesus kelma ne mesay kumo ke yeso te yi nye duwa no ke no dyobo ke.

Mekana mete ke tedye sendi wuse nda yi bosa menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist kandima no ke. Yo ke lepo sendi nda yi Kimo Sisin nja no ke yotu bosa bejeki be Yesus ke yeso Pantekot, lepo sendi nda yi bo kandima ne pelna Kimo Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka.

Wuse yakama baki mekana maka ke nyangwe mengabiye yitan jo yitati:

1. Bejeki be Yesus ke ladye njena Kimo Sisin (kumte 1).
2. Kande ke yeso te yi Kimo Sisin nja no ke yotu bejeki ke kumo ke yeso te yi Sol yensama ne temo ke (kumte 2-8).
3. Kande ke yeso te yi Sol yensama ne temo ke kumo ke bosa kendi te yi nye ka pele ne Kimo Tom ke (kumte 9-12).
4. Kasi bosa kendi pelna Kimo Tom te yi Sol ka pele ke (kumte 13-14).
5. Nyangwe mewesidya mete yi kwanama ke

Yerusalem ke (kumte 15).

6. Kasi kendi yibate (kumte 15-18).
7. Kasi kendi yitatite (kumte 18-21).
8. Kasi kendi yinite teme ke Yerusalem ke no Rom (kumte 21-28).

Yesus ke yokwe ke dyobo

¹ Mbam Teyofil, ke bosa mekana mete yi mi ketima ke, mi yekidya meyasi hene te yi Yesus kelma ne yi nye tedya bomo ke. Mi yekidya yo kande ke kandidate ² kumo ke yeso te yi Njambiyi yokidya ne nye kenje dyobo ke. Pijo te yi nye ti pa bendi ke dyobo, e nye kele nde, Kimo Sisin nyeki membonga nye botu bete be nye tokuma nde, botu be tomun bene baka. ³ A sangwama ne mebone gwe. Ke kante, e nye nje punje yotu nye bo, gba nye ne nguru wene ne jon. A tedya nye bo nde, yo gbakasi ne menje budyate. Dete, a punja yotu nye bo ke metu kamoni. E nye diki lepo meyasi nye bo ke kasi *Kando Njambiyi.

⁴ Wete yeso ke bene bo ma diy ke kiya mbey ke, e nye lepe nye bo nde: «Kpe, wune ti dukwe ke Yerusalem ke womana na. Yasi wete, wune diy ladye yasi te yi Sangbe kpoma ke, yasi te yi mi lepima nye wune ke. ⁵ Keto Jan topuma bomo ke moroku, yasi wete, ke yun, bukwa ndi mono

metu ne mbet Njambiyε ta tɔpe wunε ke Kimɔ Sisiŋ.»
 6 Ndana, ε botu be tomun be wesidyama baka diyε nye nde: «Nyanɔwε Kumande, yo ke ŋgimɔ te yɔkɔ yi we ke nje tembidyε kando Isarayel, na nam meneti mene ne kɔkɔ?»
 7 E Yesus yεnsa nye bo nde: «Yeti wunε yakanɔwε duwε mεngimɔ nε metu mete na, keto yo Saŋmbe pεse yo ne ŋguru wunε.
 8 Yasi wetε, wunε ta bɔ deti kome Kimɔ Sisiŋ ta nje ke yotu yun kε. Wunε ta be botu bete be ta lepɔ gbakasi ke mεyasi mete yi mi kelma kε. Wunε ta lepɔ kasi mbe ke Yerusalem, ke Yuda hene, ke Samari, kε kumɔ ke njena meneti.»

9 Ke Yesus ma si lepina dete kε, ε Njambiyε yɔkidye nye kenje dyobo ke misi man. E kulutu kwɔ petɔ nye, bo kinε beŋε nye se na.
 10 Piŋɔ te yi bo bɔ ndi ke sengile dyobo yite Yesus ndi ke kwɔ ne kε, bo sεm semɔ, bembam yiɔa dyanma ne wumna melambɔ ke yotu teme ke kεki yan
 11 lepɔ nye bo nde: «Wunε botu be Galile, keto ŋge yi wunε diyε ndi womeri yί sengile dyobo kε? Yesus te yɔkɔ yi Njambiyε soŋma ke njoka yun kenje dyobo kɔ ta basidyε nje ndi nda yi wunε beŋma ne nye ke kwɔ kε.»

Matiyas ke bɔ mbey Yudas

12 Ndana, ε botu be tomun be Yesus nje yɔkwε

mate ke *Keki mεoliviye kε Yerusalem. Keki te bɔ ke keki Yerusalem, lɔndo te yakama kumɔ kilometa wetε.
 13 Ke bo ma dya ke Yerusalem kε, ε bo bende kε ke wetε toŋgari ke tɔ kwey ke njenate kome bo dikima wesidya kε. Yo bɔ Piyer nε Jan nε Jak bene Andere nε Filip nε Tomasi nε Bartelemi bene Matiyo bɔ Jak te mɔnɔ Alfe nε Simɔn te yi bo jeba nde Mɔnɔ kando kɔ, nje bɔ Yude, mɔnɔ Jak.
 14 Bo hene bɔ ndi ŋgin wetε, dikɔ wesidya yί ŋgweta bene baŋa boma. Mariya te nyanɔwε ne Yesus nε bemaŋ ne Yesus bɔ sendi ke njokate.

15 Ke wetε yesɔ mεwesidya man botu bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka wesidyama kumɔ nda bomɔ gomay jɔ kaba. E Piyer teme ke njoka yan lepɔ nye bo nde:
 16 «Wunε njɔŋ, yo bɔ nde, yasi te yi Kimɔ Sisiŋ kandima lepɔ ne mbɔmbu ke kasi Yudas kε kεlnanɔwε. Kimɔ Sisiŋ kandima lepɔ yo ke mekana me Njambiyε ke numbu Kumande Davit. Yo Yudas te kende ne njɔŋ botu bete be biyima Yesus baka.
 17 Yudas bɔ wetε mɔ njɔŋ su, a bɔ ne ŋgabiye ke mesay musu.
 18 Mbam kɔ boŋma mɔni te yi bo nya nye keto beya kɔtu mekele mene kε bomɔ ne ŋwanɔ. E nye nje balɔ ne ŋgin. E moy ne bunde nyaliye ke bembe, ε menja mene hene si nyenɔwε ke

puyε. ¹⁹ Botu be Yerusalem hene wokuma kasi te, ε bo lo ngwan te ke numbu yan nde Hakeldama, yite nde Ngwan mekiyo. ²⁰ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε ke mekana me Besom nde: <Tu ne hēki wele. Mumo fi diy sendi kete na.> Yo ketinate sendi nde: <Nε wete mumo bōn numbu mesay mene.> ²¹ Dete, yo kimote nde, wete mumo njāki nje nyiye ke njon su. Mo te yākanḡwe be ke njoka botu bete be sine bo dikima kendo baka. A yākanḡwe be mo te yi sine bo dikima kendo ke metu hene te yi Kumande Yesus jonnama no sine bo ké. ²² Mo te yākanḡwe be yoko ε jonnama sine bo kande ke ngimo te yi Jan topuma ne Yesus ke moroku kumo ke yeso te yi nye duwa no ke njoka su ke dyobo ké. Wete mumo ke njoka botu bete njāki nyiye ke njon su, na be sendi mo te ε ta lepo gbakasi ke kasi womiya Kumande Yesus.» ²³ ε bo tembidyε bembam yiba: Yosep te yi bo jeba nde Barsabas yi bo loma sendi nye yiya dino nde Yustus ko, nje bu Matiyas. ²⁴ Ndana, ε bo ngweta ne Njambiyε lepo nde: «Nyanḡwe Kumande, we yoko ε duwe metemo me bomo hene, tedya wuse mo te yi we tokuma ke njoka bomo baka yiba, ²⁵ na bu mbey Yudas ke mesay ne ke lepina Kimo Tom te yi nye tikima ke ke mbey te yi yakama ne nye ké.» ²⁶ Ke

konḡte, ε bo kele tay. ε tay tedye Matiyas. ε bo nyinje nye ke njon botu be tomun bete bari kamo jo wete.

2

Piya Kimo Sisin ke yeso Panḡtekot

¹ Ke yeso Panḡtekot botu bete be ma tikō temo ke yi Kumande Yesus *Krist baka ba hene ke mbey wete. ² Semo semo, ε yiya medun wule dyobo, yo ba nda medun me nyanḡwe pupo, ε yo tonde ke moy tu hene kome bo ba metidyε ké. ³ ε bo beye yiya meyasi nda melam me dite. ε yo bakina wete wete ke diyo ke yotu yan yaka ne bo hene. ⁴ ε bo hene tonde ne Kimo Sisin, kande lepina yiya menumbu bengwe yasi te yi Kimo Sisin nya bo deti te yi lepo ké.

⁵ Ke poku metu te yite Beyuden bete be dikima kano Njambiyε baka dikima diyo ke Yerusalem. Bo wulma ke mekando hene ke to meneti nje biye dya womete. ⁶ Ke medun menori ma kelna ké, ε bomo nje wesidya ne ngil. Bo ba ne yekere, keto mumo hene wokuma yasi te yi bejeki ba ke lepo ké ke numbu dya dyene. ⁷ Yo kwanma bomo hene, ε bo ngbakima diki diyna nde: «Bembam bete be lepina hene baka, yeti botu be Galile na? ⁸ Nge nje kelo nde, mumo hene ke njoka su woku yasi te yi bo lepe ké ke numbu

dya dylene, ke ngbak ngbak menumbu musu? ⁹ Ke njoka su, botu be Partes kete, botu be Medi nè Elam kete. Botu be Mesopotami, botu be Yuda nè Kapados kete. Botu be Pōn nè botu be Asi kete. ¹⁰ Botu be Friji nè Pamfli nè Ejipt nè botu be Siren ke meneti me Libi kete. Botu be wulma Rom nje biye dya waka baka kete sendi. Ke njoka yan, yo ne ngbak ngbak Beyuden nè botu bete be nja nyine mison Beyuden nyina baka. ¹¹ Botu be Kret nè botu be Arabi kete sendi. Nge nje kelo nde, mumo hene woku nda yi bo ke lepō nyangwe mekele mete yi Njambiyē kelma ké ke numbu dya dylene?» ¹² Bomō hene ba numbu ne haŋ kine duwe yasi te yi bo yakama lepō ké na. E bo diki lepō tande yan nde: «Yike ba nge?» ¹³ Ko dete, baŋa dikima nyeto bo lepō nde: «Bo ma gwe kimo mom mom menjam kimo gwenate.»

Piyer ke lepina nye ngil bomō

¹⁴ Ndana, e Piyer teme bene bejeka te bari kamo jo wete lepō ne men ke kwey nye ngil bomō nde: «Wune Beyuden nè wune bomō hene be diye ke Yerusalem baka, wune lēngwe meto kimote ke yasi te yi mi ta lepō ké, ¹⁵ keto botu baka yeti ke gwe menjam nda yi wune take ké na, keto yo ndi ngimo yitan jo yini te yi bemenmene. ¹⁶ Yasi

wete, yasi te yi Juwel te mo punja melepi me Njambiyē lepima ké ke beŋna ndana. A lepima nde: ¹⁷ «Njambiyē ke lepō nde: Ke metu mete yi mboko ta be ke siyo ké, mi Njambiyē ta nye Sisiŋ mbe ke yotu mumo hene. Bono bun be bembam nè be bomari ta punje melepi membe. Begwanjo bun ta beŋe nyangwe meyasi, benjombu bun sendi ta beŋe nyangwe menyeno. ¹⁸ Gbate, ke metu mete yite mi ta nye Sisiŋ mbe ke yotu bembam nè ke yotu boma bete be kele mesay membe baka. Dete, bo ta punje melepi membe. ¹⁹ Mi ta punje nyangwe meyasi ke dyobo ke kwey, tedye sendi meyekambiyē ke to meneti. Yo nde, wune ta beŋe mekiyo, beŋe dite, beŋe yidyē nè tibay nda kulutu. ²⁰ Tu ta yinja ne yeso, ngwende ta yensa be tenate nda mekiyo. Meyasi mete ta kelna yite nyangwe *Yeso Baba Mboko ti pa dya na. Yeso te ta be nyangwe kpekum. ²¹ Yo ta be nde, mumo hene e ta jeba dino Baba Mboko, mo te ta ju.» »

²² «Wune botu be kando Isarrayel, wune woku yasi te yi mi ta lepō ndana nye wune ké. Yesus te e Nasaret, yo mo te yi Njambiyē tedya wune nde, yo nye name meyasi hene. A tedya yo ke misi mun ne nje kelna nyangwe mekele, ne nje kelna yina nyangwe meyasi nè kelna meyekambiyē mete yi Njambiyē nya nye deti te yi

kelo ke njoka yun nda yi wune ne nguru wun duwa ké. ²³ Bo dyaŋgwa mbam ko nye wune beŋgwe yasi te yi Njambiyé pèsima ké, beŋgwe sendi nda yi Njambiyé ma si kombile njombu yaŋa ké. Wune boŋma nye nye botu be mebeyo, e bo ngba nye ke kroa, dete wune wo nye. ²⁴ Njambiyé njá womiyé nye jonŋwe nye soŋe ke nyaŋgwe mebone mete yi soŋ, keto soŋ tí be ne deti te yi biye nye nda no na. ²⁵ Yo dete yi Davit lepima kasi ne nde: <Mi dikima beŋe Baba Mboko metu hene ke mbombu wombe, keto a ke mbam bo mbe, kamba mi nje ngwanŋwa. ²⁶ Dete, temo mbe ne mesosa, melepi mete yi punde ke numbu mbe ké ke tedye nde, mi ne nyaŋgwe mesosa. Sendi, mi ta wedya be ne bibina temo ke yo Njambiyé, ²⁷ keto we tí tiko sisin mbe ke dya bemun na. We tí jaye nde, mumo wo boŋku na. ²⁸ We ma tedye mi menje mete yi be ne jonŋwe. Kome mi ta beŋe we ké, mi ta be ne nyaŋgwe mesosa.> »

²⁹ «Wune njon, wune fiki, né mi pa lepi kasi sanmbambo wusu Davit ne ngbak ngbak nye wune. Davit gwa, e bo pumbe nye. Ma kumo muka boŋsoŋ ne ndi ke njoka su. ³⁰ Yasi wete, Davit ba mo punja melepi me Njambiyé. A duwa sendi nde, Njambiyé kpoma kinja nye nye nde, ke njoka benday bene, nye Njambiyé

ta tembidye wete ke njokate e ta bu diyó kumande ke mbey ne. ³¹ Davit kikima beŋe kasi womiya *Krist. E nye kandé lepó nde: <Njambiyé tí lj Krist ke dya bemun na, a tí bo na.> ³² Wuse hene beŋma duwe nde, yo Yesus te yi Njambiyé womiya ko. ³³ Njambiyé bendidya nye tiko ke mbam bo ne. E sanŋwe nye nye Kimó Sisin te yi nye kpoma ké. Yo Kimó Sisin te yi nye nya ke yotu su ké, yo yo kele nde, wune beŋa ne wune woku meyasi mete yike. ³⁴ Yeti Davit kele mekele mete na, keto Davit tí bende ké dyobo na, yasi wete, nye ne nguru wene ke lepó nde: <Baba Mboko lepima nye Kumande wombe nde: Diyó metidye ke mbam bo mbe, ³⁵ kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo.> ³⁶ Dete, kando Isarayel hene dúkwe nde, yo gbate nde, Yesus te yi wune ngbama ke kroa ko, yo nye yi Njambiyé njá tembidye nde, nye Nyangwe Kumande, nye Krist.»

Jonŋwe botu bete be tikima temo ke

yi Kumande Yesus Krist baka

³⁷ Ke bomo ma si woko melepi menori ké, e yo lu bo ke temo budyate, e bo diyé Piyer bene botu be tomun te bari nde: «Wune njon, wuse kél ba nan?» ³⁸ E Piyer yeŋsa nye bo nde: «Wune yeŋsanŋwe temo, ne

mumɔ hɛnɛ jâya nde, ɓo tɔpa nyɛ kɛ mɔrɔku nɛ dɪnɔ Yesus Krist, né Njambiyɛ tiki mɛbɛyɔ mun nɛ ɲɔwɛtɛ. Dete, Njambiyɛ ta nyɛ wunɛ Kimɔ Sisiɲ nɛ gbɛlate. ³⁹ Keto yasi te yi Njambiyɛ kpoma ké, yo keto yun nɛ ɓonɔ bun nɛ keto ɓomɔ hɛnɛ ɓɛ nɛ nan, ɓudya ɓomɔ hɛnɛ ɓɛ Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wusu ta jɛba kɛnjɛ kɛ yɛnɛ ɓaka.» ⁴⁰ Piyɛr kɔ mbɔmbu lɛpɔ yiɲa ɓudya mɛlɛpi nyɛ ɓo yi kite nɛ ɓo. A dɪkima lɛpɔ nyɛ ɓo nde: «Wunɛ jɔɲɔwɛ yotu yun. Dete, wunɛ ɓâkanɲɔwɛ nɛ ɓotu ɓɛ ɲɔgimɔ te yɔkɔ ɓɛ keɛ ɓɛya mɛkele ɓaka.»

⁴¹ Bo tɔpuma ɓotu ɓɛte ɓɛ jayma mɛlɛpi mɛ Piyɛr ɓaka kɛ mɔrɔku. Yesɔ te ɛ Njambiyɛ keɛ nde, ɓomɔ nda tomay yitati nyiɲa kɛ ɲɔɲ ɓotu ɓɛte ɓɛ ma tiko temɔ kɛ yi Kumande Yesus Krist ɓaka.

⁴² Bo ɓɛɲɔwɛ yasi te yi ɓotu ɓɛ tomun ɓɛ Yesus dɪkima tedye ɓo ké mɛtu hɛnɛ. Bo dɪkima jɔɲna nda ɓɛman, dɪyɛna wɛtɛ, ɓɛ sendi sanɲwate kɛ mɛɲɔwɛta. ⁴³ ɛ ɓomɔ hɛnɛ gwe wɔ yan. ɓotu ɓɛ tomun ɓɛ Yesus dɪkima kelɔ ɓudya nyanɲɔwɛ mɛyasi nɛ ɓudya mɛyɛkamɓiyɛ. ⁴⁴ ɓomɔ hɛnɛ ɓɛ ma tiko temɔ kɛ yi Kumande Yesus Krist ɓaka ɓɔ kɛ dɪyɔ mbɛy wɛtɛ. Bo dɪkima ɲɔɓɔ mɛyasi man hɛnɛ ɓakidye wɛtɛ. ⁴⁵ Bo dɪkima dɪyanɲɔwɛ mɛkusuku

man nɛ mɛyasi man nɛ kabidya mɔni te ɓo hɛnɛ. Bo dɪkima nyɛ mumɔ hɛnɛ mɛyasi ɓɛɲɔwɛ mɛyasi mɛte yi ɓanɛ nyɛ ké. ⁴⁶ Bo dɪkima wesidya mɛtu hɛnɛ nɛ mɛɲɔgimɔ hɛnɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ, ɲɔɓɔ dɪyɛna kɛ mɔy mɛtɔ man nɛ mɛsosa nɛ kimɔ temɔ. ⁴⁷ Bo dɪkima lukse Njambiyɛ, ɛ ɓomɔ hɛnɛ tɔndɛ ɓo. Kumande Yesus dɪkima dokidye ɓotu ɓɛte ɓɛ ma yɛɲsa temɔ jaye nyɛ ɓaka kɛ ɲɔɲ yan mɛtu hɛnɛ.

3

Piyɛr ɓɛnɛ Jan kɛ kelɔ nde,

wɛtɛ mɔ jɛmti kɛndi

¹ Wɛtɛ ɓekoko Piyɛr ɓɛnɛ Jan ɓɔ kɛ kɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ kɛ ɲɔgimɔ mɛɲɔwɛta te yi hawa yitati. ² Wɛtɛ mɔ jɛmti ɓɔ kɛ kɛki numɛy mbanjɔ Njambiyɛ. Bo dɪkima jɛba numɛy te nde Nyɔɲɔ. Kande yi ɓo ma jáki nɛ mbam te, a tɪ kɛndɛ wɛtɛ yesɔ na. Bo dɪkima ɓɔɓɛ nyɛ mɛtu hɛnɛ kɛ tiko kɛ kɛki numɛy, na dɪki jɔmbu yasi kɛ mɛɓɔ mɛ ɓotu ɓɛte ɓɛ dɪkima nyiɲɛ kɛ mbanjɔ Njambiyɛ ɓaka. ³ Kɛ nyɛ ma ɓɛɲɛ nde, Piyɛr ɓɛnɛ Jan kɛ kwadyɛ nyiɲɛ mbanjɔ Njambiyɛ ké, ɛ nyɛ jɔmbɛ yasi kɛ mɛɓɔ man. ⁴ ɛ ɓo ɓɛɲɛ nyɛ nɛ ɲɔɲ. ɛ Piyɛr lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Bɛɲa wusɛ.» ⁵ ɛ nyɛ tike misi kɛ yotu yan take nde, ɓo ta nyɛ nyɛ yaɲa. ⁶ Yasi

wete, ε Piyer lepe nye nye nde: «Nè mōni nè lōr, mi yeti nō na, yasi te yi mi nō ké, mi ké nye wé yo: Ké dīnō Yesus Krist te ε Nasaret tema, kēndō.» ⁷ Ε Piyer kēnje bō biye nē nye ké mbam bō tembidye. Ndana ndana, ε mekol mēne nè mēmbōngōlō mēne si ngbi. ⁸ Ε nye dō ndi nga wete temē kandē kēndi nyiņe nō bēne bō ké mbanjō Njambiyē ndi nē mēdō nè luksa Njambiyē. ⁹ Bōmō hēne bēnma nye ké kēndō, bēņe sendi nye ké lukse Njambiyē. ¹⁰ Bō bēnma duwē nde, yo nye ε dīkima dīyō jōmbō meyasi ké numey mbanjō Njambiyē te yi bō dīkima jēba nde Nyōņō kō. Yo kwanma bōmō, ε bō ngbakima budyate ké yasi te yi kēlnama ké yotu mbam kō ké. ¹¹ A tī kwadye jise ké kēki Piyer bēne Jan na. Bōmō ngbakimama budyate, ε bō sedye kē kōmē bē Piyer bā ké mbey kōmē bōmō dīkima kēndō kete ké mbanjō Njambiyē ké. Bō dīkima jēba mbey te nde Nje Salomōņ.

¹² Ké Piyer ma bēņe dēte ké, ε nye lepe nye bōmō nde: «Wunē bōtu bē kando Isarayel, kēto nge yi wunē ngbakima yasi te yi kēlnama ké yotu mbam kō ké? Kēto nge yi wunē bēņe wuse nē ngōņ dēte ké? 'Wunē tākā ka nde, yo wuse kēle nde, mbam kō kēndi nē dēti te yusu, ho nde, a kēndi, kēto wuse ké kano Njambiyē budyate? ¹³ Yo Njambiyē te ε

bēsanmbambō busu Abara-ham, Isak nè Yakōp, Njam-biyē te yi bō bā kano kō nye mō mēsay wēne Yesus luksa, Yesus te yi wunē bōnma nye nye bēkum, sēņe nye ké mbōmbu yan kutudya kō, kō bēkō nde, Pilat kwadya sōņe bō nē nye. ¹⁴ Wunē sēņma Mō te yi Njambiyē tōkuma, ngbēņ mō kō, kpalo diyē nde, bō sōņa bō nē mō wona bōmō. ¹⁵ Wunē woma Kumande te ε nye jōngwē kō. Kō dēte, Njam-biyē womiya nye ké njoka bēmuņ. Wuse hēne bēnma duwē dēte. ¹⁶ Yo dēti te yi dīyē ké dīnō dīyēne kē tembidye mbam kō yi wunē bēņe nè yi wunē duwā kō kēto tikina temō ké dīnō te. Yo tikina temō ké yi Yesus te kēle nde, kōsu mbam kō sīy nda yi wunē bēnma ké.

¹⁷ «Wunē njōņ, ndana mi duwā nde, wūne bēkum bun kelma dēte nē tum. ¹⁸ Yo nde, Njambiyē kelma dēte yī tonje nē mēlepi mēte yi nye kikima lēpō ké numbu bōtu bē punja mēlepi mēne hēne nde, *Krist wēne ta sangwa nē mēbōne. ¹⁹ Dēte, wunē jāya mēbeyō mun, nè wunē yēnsangwē temō, né Njambiyē sōņ mēbeyō mun, ²⁰ né Baba Mbokō njese kimo te ngimō. Dēte, a ta njese sendi *Krist, yite nde Yesus, mō te yi nye kpoma nde, a ta tomō kō. ²¹ Ké ngimō te yōkō ndana Yesus Krist ta dīyō ké dīyōbō kumō ké ngimō te yi meyasi hēne ta si kombila nda yi Njambiyē

kikima lepɔ ké. Njambiyɛ lepima yo ké numbu pupuna botu be punja meɛpi mɛnɛ be dɛyima ké metu mɛ njime baka. ²² Mɔyisi lepima nde: <Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wun ta tɛmbidye wɛtɛ mumɔ ké njoka bɛmanɔ bun. A ta bɛ mɔ punja meɛpi mɛnɛ nda mi. Wunɛ ta wokuna nɛ nyɛ ké mɛyasi hɛnɛ te yi nyɛ ta lepɔ nyɛ wunɛ ké. ²³ Yasi wɛtɛ, mumɔ hɛnɛ ɛ ta dɛyɔ kinɛ wokuna nɛ mɔ punja meɛpi mɛ Njambiyɛ te kɔ, bo ta wo mɔ te soɲɛ ké *Kandɔ Njambiyɛ.> ²⁴ Botu be punja meɛpi mɛ Njambiyɛ hɛnɛ, kande ké Samiyɛl kumɔ ké baka be njɔ nje ké kɔɲ nɛ baka, bo hɛnɛ tapitama lepɔ kasi metu mɛtɛ. ²⁵ Wunɛ bɔnɔ be botu be punja meɛpi mɛ Njambiyɛ, wunɛ jadya ké mɔy mbon te yi Njambiyɛ kelma bɛnɛ bɛsanmbambɔ busu ké. Njambiyɛ lepima nyɛ Abaraham nde: <Mekandɔ mɛ bɔmɔ hɛnɛ ké to mɛnɛti ta bɛ nɛ mɛkombila ketɔ benday bɔ.> ²⁶ Yo dɛɲ ketɔ yun yi Njambiyɛ tɔkuma mɔ mɛsay wɛnɛ. A tomma nyɛ njɛsɛ, na nje nyɛ wunɛ mɛkombila yí kelɔ nde, mumɔ hɛnɛ tiki bɛya mɛkele mɛnɛ.»

4

Piyɛr bɛnɛ Jan ké mbɔmbu

nyangwɛ jɔsi Beyudɛn

¹ Piɲɔ te yi Piyɛr bɛnɛ Jan bɔ ndi ké lepina nyɛ bɔmɔ

ké, ɛ botu be nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ nɛ kum bɛsɔja te ɛ dɛyɛ nɛ botu bɛtɛ bɛ bakidye mbanjɔ Njambiyɛ baka nɛ *Besadusɛ nje dolɔ bɔ. ² Bo bɔ nɛ ngambi sungwɛ nɛ Piyɛr bɛnɛ Jan, ketɔ bɔ dɛkima lepɔ nyɛ bɔmɔ nde, bɛmunɔ ta womiyɛ, ketɔ Yesus womiya sendi ké njoka bɛmunɔ. ³ ɛ bɔ biyɛ bɔ yadyɛ ké tɔ jɔbɔ kumɔ misi pupɛ, ketɔ bɔ biya bɔ bɛkoko. ⁴ Ko bɛkɔ dɛtɛ, ké njoka botu bɛtɛ bɛ wokuma meɛpi mɛtɛ yi Piyɛr bɛnɛ Jan lepima ké, budyate tikima tɛmɔ ké yi Kumande Yesus. Botu bɛtɛ bɛ tikima tɛmɔ dɛtɛ baka kumma nda bɛmbam tomay yitan.

⁵ Kɛ kiya misi pupɛ te, ɛ bɛkum nɛ bɛtomba bɛ dya nɛ botu bɛ ketina mɛyasi wesidya ké Yɛrusalɛm. ⁶ Hana te nyangwɛ kum botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ bɔ ké njokate. Kayif nɛ Jan nɛ Aleksandɛrɛ nɛ bɔmɔ hɛnɛ bɛ bɔ nɛ jadyɛ bɛnɛ bɛkum bɛ botu bɛ nyɛna sadaka nyɛ Njambiyɛ baka bɔ sendi ketɛ. ⁷ ɛ bɔ bɔ Piyɛr bɛnɛ Jan tɛmbidye ké mbɔmbu yan diyɛ bɔ nde: «Yo nda nyɛ wunɛ dɛti, ho yo ké dɛnɔ nda yi wunɛ sidya nɛ kɔsu mbam kɔ ké?» ⁸ Kimɔ Sisij bɔ tondunate ké yotu Piyɛr, ɛ nyɛ lepɛ nyɛ bɔ nde: «Wunɛ bɛkum nɛ wunɛ bɛtomba bɛ kandɔ Isarayɛl, ⁹ wunɛ ké diyɛ wusɛ mɛdiyan ndana ketɔ kimɔ mɛkele mɛtɛ yi

kelnama ke yotu mo te ε ma koso ko. Wune ke diyε nde, wuse lēpi nda yi kosu ne siyima no ké. ¹⁰ Wune hene nē kando Isarayel hene, wune dūkwe nde, wune bēja mbam ko ndana ne kimo yotu ne hene ke mbombu yun keto dino Yesus Krist te ε Nasaret. Yo Yesus te yi wune ngbama ke kroa, ε Njambiyε nje womiyε nye soje ke njoka bemuη ko, yo nye kele nde, wune bēja mbam ko ndana deke. ¹¹ Yesus nye Tari*f1* te yi wune botu be sumna njumo seηma. Yo tari te nje be sanjwe kondu ndana. ¹² Kine wete mumo yakama nye bomo jonjwe na, keto kine wete dino yi Njambiyε nya ke njoka bomo yi yakama nye wuse jonjwe na.»

¹³ Bo ngbakimama budyate, keto bo beηma nde, Piyer bene Jan ke nye temo yan hene ke yasi te yi bo lepe ké, duwe sendi nde, bo ti be botu be duwa mekana na. Bo duwa bo, keto Piyer bene Jan jonnama bene be Yesus. ¹⁴ Bomo baka beηma mo kosu te yi Piyer bene Jan jonjwa ko ke keki yan. Dete, bo ti be se ne yaηa te yi lepo na. ¹⁵ Bo nja lepo nye bo nde, bo pundu ke mbanjo josi. ε bo nje tika nembe lepo tande yan nde: ¹⁶ «He ta kelo nan ne botu baka? Keto yo yeti ke so na, bomo hene ke Yerusalem duwa nde, bo kelma wete meyekambiyε yi ba kpekum.

Sendi, wuse yeti ne deti te yi biye meso na. ¹⁷ Ko beko dete, yi kelo nde, kasi te ti nyanjanjwe ke meto me bomo, wuse kidyikwe bo ne menje hene nde, bo ti lepi kasi Yesus te nye wete mumo na.» ¹⁸ ε bo jeba Piyer bene Jan lepo kimote nye bo nde, kpe, bo ti buta se numbu lepo ho tedye yija yasi nye bomo ke kasi Yesus na. ¹⁹ Ko beko dete, ε Piyer bene Jan lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun pēsi, nge be nde, yo ne ngben ke misi me Njambiyε nde, bomo wōkunanjwe ne wune ho bo wōkunanjwe ne Njambiyε. ²⁰ Yasi wete, wuse ti yaka diyō kine lepo yasi te yi wuse beηma nē yi wuse wokuma ké na.» ²¹ ε bo basidyε ngaliye misi nye Piyer bene Jan. Ke konje, ε bo nje soje bo ne bo. Bo ti be ne nje te yiponse bo na, keto bo ba ke kambō bomo, keto bomo ba ke lukse Njambiyε ke yasi te yi kwanama ké. ²² Mesew me mbam te yi Njambiyε kelma meyekambiyε te yinori ke yotu ne sidye kosu ne ko kwanma mesew kamoni.

²³ Ke bo ma soje bo ne bo ké, ε bo kwa kē ke yasi benjon ban. ε bo yekidyε yasi te yi bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nē betomba be dya lepima nye bo ké. ²⁴ Ke benjon ban ma woko yasi te yi be Piyer yekidya nye bo ké, ε bo hene kanje men ngweta

ne Njambiyε lepɔ nde: «Sa Mbokɔ, yo we kuse dɔyobɔ nɛ meneti nɛ man nɛ meyasi hene te yi diye kete kε. 25 Yo we lepε ne nje Kimɔ Sisij ke numbu sanjmbambo wusu, mɔ mesay wɔ Davit nde: «Nge kele yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε kele yasi ndana nda ngongɔ njomɔ kε? Nge kele nde, mekandɔ me botu bete be yeti ke duwe Njambiyε baka bεki ne beya metake deke? 26 Bekumande bete be name meneti baka ma komsa dɔyambi. Bekum sendi ma sangwe ngin sungwe ne Baba Mbokɔ bene *Krist wene.» 27 Keto nɛ Herod nɛ Pɔnsi Pilat nɛ yija mekandɔ bu sendi mekandɔ me botu be Isarayel ma sangwe ngin ke dɔyari ke sungwe ne kimɔ mɔ mesay wɔ Yesus te yi we tokuma kɔ. 28 Bo kelma dete yi tonje ne meyasi hene te yi we kikima si kpo ne deti yo nda yi we kwadɔya nde, yo kɛlnangwe dete kε. 29 Yori Baba Mbokɔ, beɔa nda yi bo beliyε misi sungwe ne wuse kε. Kelo nde, wuse botu be mesay bo lɛpi melɛpi mɔ kine wɔ na. 30 Dete, buta bo yo, nε mekon me bomɔ siy, nε meyekambiyε ne nyanɔwe meyasi kelna ne dɔno kimɔ mɔ mesay wɔ Yesus.» 31 Ke bo ma sidɔye menɔweta ne Njambiyε kε, ε mbey te yi bo wesidɔyama kete kε ngwanɔwa. ε Kimɔ Sisij tonde ke yotu yan. ε bo kande lepina melɛpi me Njambiyε kine wɔ na.

Jongwe bosa bekriten

32 Bomɔ hene be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka bɔa ndi temɔ wete ne metake wete. Mumɔ wete ne wete ke njoka yan ti lepε nde, meyasi mene wɔkunangwe ndi ne nye na. Yasi wete, yasi hene bɔa yi bomɔ hene ke njoka yan. 33 Botu be tomun be Yesus dikima lepɔ kasi womiya Kumande Yesus ne nyanɔwe deti. Njambiyε nya bo hene nyanɔwe mekombila. 34 Mumɔ wete ne wete ti be ne ngwete ke njoka yan na. Botu bete be bɔa ne menɔwan ho ne metɔ baka dikima dɔyanɔwe yo, bu mɔni te 35 nje jokwe ke nji mekol me botu be tomun be Yesus. ε bo diki nje kabɔ nye bomɔ hene. Bo nya mumɔ hene beɔngwe yasi te yi banε nye kε. 36 Yo bɔa ne wete mbam nde Yosep, mɔ kandɔ *Levi, bo jaki nye ke Sipre. Botu be tomun be Yesus loma nye nde Barnabas, yite nde Mɔ nyena menɔgite. 37 A bɔa ne ngwan, ε nye dɔyanɔwe yo bu mɔni te nje jokwe ke mekol me botu be tomun be Yesus.

5

Kasi Ananias bene nyari wene Safira

1 Yasi wete, wete mbam nde Ananias bene nyari wene Safira dɔyanɔwa pel meneti man. 2 ε nye wokuna bene nyari baka sumba bakidɔye ngabiyε te wete. ε nye nje bu bukwe te

kè jokwe ke mekol me botu be tomun be Yesus. ³ E Piyer diyè nye nde: «Ananiyas, nge kele nde, *Satan si ngangile temo yo yi kelo nde, kelo ja nye Kimo Sisin, yi kelo sendi nde, bakidya yija ngabiyè moni ngwan te yi we dyanawa ké? ⁴ We má diy kinè dyanawe ngwan te, 'ma yo yeti ndi ngwan yo na? 'Ke kon dyanawate, moni te yeti ndi yo na? Nge kele yi we ba ne kwalò metake mete yike ke temo yo ké? We ti kél ja nye bomo na, yasi wete, we kél ja nye Njambiyè.» ⁵ Ke Ananiyas ma woko melepi menori ké, e nye bale ne pet sanjan kwà gwe. E bomo hene be ba womete baka gwe wò budyate. ⁶ E begwanjo nje boye nye ne lambò gbanje nye kè pumbu.

⁷ Diyò nda hawa yitati ke konte ké, e nyari nyiye tu kinè duwe yasi te yi kwanama ké na. ⁸ E Piyer diyè nye nde: «Lèpò nye mi, ngwan te yi wune dyanawa ké, buyò moni te hene ké?» E nye yeŋsa nde: «I, siya te ri.» ⁹ E Piyer lepe nye nye nde: «'Wúne njonjo síki kpo ngin yi bofe ne Sisin Baba Mboko keto nge? Dukwe nde: Botu bete be bonma njonjo kè pumbu baka ke numey, bo ta gbanje sendi we kwà nò.» ¹⁰ E Safira bale ne pet sanjan ndi nga wete ke mekol me Piyer kwà gwe. Begwanjo nyinma tu dolò nde, a gwà, e bo gbanje nye

kwà nò kè pumbo ke kèki njom. ¹¹ Njon bomò hene be tikima temò ke yi Kumande Yesus nè bomò hene be wokuma meyasi menori baka gwà wò budyate.

Botu be tomun be Yesus ke kelo

nyangwe meyekambiyè

¹² Botu be tomun be Yesus dikima kelo budya meyekambiyè nè budya nyangwe meyasi ke njoka bomò. Bo dikima wesidya bo hene ke wete mbey nde Nje Salomon ke moy mbanjo Njambiyè. ¹³ Gbela mumò wete ne wete ti bofe nyiye ke njon yan na, ko beko dete, bomò ba ke tondo bo budyate. ¹⁴ Bomo budyate ba ke tiko temò ke yi Kumande Yesus. Yo ba bembam nè bomari. Njambiyè ba ke dokidye bomò ke njon yan. ¹⁵ Dete, bomò dikima bu botu be kon kè nò ke kèki menje ningwe bo ke metan nè ke medele, simande wukume yotu Piyer ta kè ke yotu banja ke ngimo te yi nye ta kwà kè. ¹⁶ Banja bomò budyate nja sendi wule ke medya mete yi ba ke kèki Yerusalem ké. Bo nja ne botu be kon nè botu bete be beya mesisin dikima nyangwe bo baka. E mekon man hene siye.

Bo ke basidye tedye botu be tomun

be Yesus mebòne

¹⁷ Ndana, e beya temò kwà nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè

nè bomɔ hene be bɔ bene bo baka. Bo bɔ ke njɔɔ *Besaduse. ¹⁸ Bo biyima botu be tomun be Yesus kenje ke nyanɔwe tɔ jɔɔ. ¹⁹ Ko beko dete, wete jaki Baba Mboko njɔ ne tu bute menumeɔ me tɔ jɔɔ punje bo lepɔ nye bo nde: ²⁰ «Nɛ kwɔn kɛ ke mbanjo Njambiyɛ kɛ lepɔ melepi hene ke kasi jonɔwe te yi kpo ne kpo te yike nye bomɔ.» ²¹ Ke bo ma woko dete kɛ, ε bo kwɔ bemenmene ne sut nyije ke mbanjo Njambiyɛ. Ke kɔnte, ε nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ dya bene botu bene, jeba botu be nyanɔwe josi Beyuden nè betomba be mbanjo mewesidya Beyuden hene ke kando Isarayel. ε bo tome bomɔ kɛ jeba ne botu be tomun be Yesus ke tɔ jɔɔ nje nɔ. ²² Besɔja bete yi bo tomma baka kɔ kumɔ ke tɔ jɔɔ kine dolo bo na. ε bo yokwe nje lepɔ nde: ²³ «Wuse dolma numey tɔ jɔɔ kimɔ ndadyate. Botu be bakidya tɔ jɔɔ bɔ sendi ke numey. Yasi wete, ke wuse ma bute numey, wuse ti dolo mumɔ wete ne wete ke moyte na.» ²⁴ Ke kum besɔja be botu be bakidya mbanjo Njambiyɛ nè bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ma woko dete kɛ, ε sosu yan siye. Bo ti duwe nda yi bo yakama kɛ ne lepi te mbombu na. ²⁵ Diyɔ kɛ, ε wete mumɔ nje lepɔ nye bo nde: «Wune

dúkwe nde, bembam bete be wune nya ke jɔɔ baka me ke mbanjo Njambiyɛ ke lepina nye bomɔ.»

²⁶ Ndana, ε kum besɔja be botu be bakidya mbanjo Njambiyɛ bɔ besɔja kɛ bɔ ne botu be tomun be Yesus nje nɔ. Besɔja bɔ ke gwe kan yotu yan nde, bomɔ me nje lɔ bo ne metari wo. Dete, ε bo bɔ botu be tomun be Yesus ne te nje nɔ. Bo bonma bo ne te nje nɔ, keto besɔja bɔ ke kambɔ nde, bomɔ me nje lɔ bo ne metari wo. ²⁷ Bo bonma bo dya nɔ ke mbombu botu be nyanɔwe josi Beyuden. ε nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ lepe nye bo nde: ²⁸ «'Wuse ti kidye wune nde, wune ti boba lepɔ kasi mbam enɔru nye bomɔ na? Ndana wune ma si lapidye melepi mete yi wune tedye kɛ ke Yerusalem. Sendi, wune ke kwadye kelɔ nde, simbo sɔn ne bɔl ke to su.»

²⁹ ε Piyɛr bene botu be tomun be Yesus yensa nde: «Nè Njambiyɛ nè bomɔ, wuse yakanɔwe wokuna ne Njambiyɛ. ³⁰ Njambiyɛ te ε besanmbambo busu dikima kanɔ kɔ womiya Yesus te yi wune nɔgbama ke kroa wo kɔ. ³¹ Njambiyɛ bendidya nye tiko ke mbam bo ne, tembidye nye Nyanɔwe Kumande, tembidye sendi nye mɔ te ε ta jonɔwe bomɔ kɔ. A ta kelɔ nde, botu be kando Isarayel yensanɔwe temɔ, né Njambiyɛ tiki

mɛbɛyɔ man nɛ ɲɔwɛtɛ. ³² Wusɛ kɛ lɛpɔ su sinɛ bɛ Kimɔ Sisinɲ te yi Njambiyɛ nya botu bɛtɛ bɛ wokuna nɛ nyɛ baka ndɛ, mɛyasi mɛtɛ gbakasi.» ³³ Kɛ botu bɛtɛ bɛ bɔ kɛ nyangwɛ jɔsi te ma wokɔ mɛlɛpi mɛnɔri kɛ, ɛ boku nyinɛ to yan. Bo kwadɣa wo botu bɛ tomun bɛ Yesus.

³⁴ Yasi wɛtɛ, ɛ wɛtɛ mbam ndɛ Gamaliyɛl ɛ bɔ kɛ njoka botu bɛ nyangwɛ jɔsi te kɔ tɛmɛ. A bɔ kɛ njɔɲ *Befarisɛ. A bɔ sendi nyangwɛ mɔ duwɔ mɛmbɔɲga. Bɔmɔ hɛnɛ dɪkima jɛsɔ nyɛ. ɛ nyɛ lɛpɛ ndɛ, bo pɔɲ pa punjɛ botu bɛ tomun bɛ Yesus nɛ mbɛt kɛnjɛ sɛ. ³⁵ Kɛ kɔɲtɛ, ɛ nyɛ njɛ lɛpɔ nyɛ botu bɛ nyangwɛ jɔsi ndɛ: «Wunɛ botu bɛ kando Isarayɛl, wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ kɛ yasi te yi wunɛ ta kelɔ nɛ bɔmɔ baka kɛ. ³⁶ Kɛto mɛtu mɛtɛ tɪ pa kiko na yi wɛtɛ mbam ndɛ Tedas dɣaɲma nɔ kɛ. A dɪkima lɛpɔ ndɛ, nyɛ mbɛndɔ, ɛ bɔmɔ nda gɔmay yini jaɲgwɛ kol nɛ nyɛ. Baɲa bɔmɔ njɔ wo Tedas, ɛ bɔmɔ hɛnɛ bɛ jaɲgwa kol nɛ nyɛ baka si posiye, ɛ kasi yan yambile. ³⁷ Kɛ kɔɲ Tedas, ɛ Yude dɣa kɛ ɲgimɔ tɔlna bɔmɔ. A bɔ mɔ Galile, a dɪalma bɔmɔ buɔyate nyinje kɛ njɔɲ nɛ. ɛ bo wo nyɛ sendi, ɛ bɔmɔ hɛnɛ te bɛ jaɲgwa kol nɛ nyɛ baka si posiye. ³⁸ Yori yi mi lɛpɛ ndana nyɛ wunɛ ndɛ, wunɛ tɪ kel se yaɲa nɛ botu baka

na, wunɛ tiki bo, nɛ bo kwɔ. Kɛto ɲɛ bɛ ndɛ, yasi te yi bo kwadɣɛ kelɔ nɛ mɛkelɛ mɛtɛ yi bo kelɛ kɛ wɪla kɛ dɣano bɔmɔ, yo ta yambile. ³⁹ Yasi wɛtɛ, ɲɛ bɛ ndɛ, yo mɛkelɛ mɛ Njambiyɛ, wunɛ yeti nɛ dɛti te yi yangile yo na. Wunɛ dɪy nɛ sɔsɔ, ma wunɛ mɛ njɛ lɣ dɣambi sunɲwɛ nɛ Njambiyɛ.» ⁴⁰ ɛ bo jɛba botu bɛ tomun bɛ Yesus njɛ nɔ. ɛ bo kwɔ njurɔ bo kidɣɛ bo ndɛ, bo tɪ lɛpi se dɪno Yesus na. Kɛ kɔɲtɛ, ɛ bo njɛ sɔɲɛ bɔ nɛ bo. ⁴¹ Botu bɛ tomun bɛ Yesus yɔkwɔ kɛ nyangwɛ jɔsi Beyudɛn nɛ mɛsosa, kɛto Njambiyɛ bɛɲma ndɛ, bo yakama saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ kɛto dɪno Yesus Krist. ⁴² Bo kɔ mbɔmbu tɛɔyɛ bɔmɔ mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ mɛtu hɛnɛ kɛ mɔy mbanjɔ Njambiyɛ nɛ kɛ mɔy mɛtu, lɛpɔ sendi Kimɔ Tom *Krist, yitɛ ndɛ Yesus.

6

Kandina mesay mɛ bediyakɛrɛ

¹ Kɛ ɲgimɔ te yitɛ botu bɛtɛ bɛ bɛɲgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus baka bɔ kɛ buyɔ kɛ nɔ mbɔmbu. ɛ Beyudɛn bɛtɛ bɛ bɔ kɛ njokate bɛ bɔ kɛ lɛpɔ numbu Grɛk baka lɛpina bɛyate nɛ *Behebɛrɛ te bɔnɔ bɛ dɣa, kɛto bɛkusɔ boma bɛtɛ bɛ bɔ kɛ njɔɲ te yan baka. Bo lɛpinama dɛtɛ kɛ kasi mɛsay mɛ kabina mɛyasi mɛtɛ yi bo dɪkima kelɔ mɛtu hɛnɛ kɛ. Kɛto

Beyuden te bɔnɔ be dya ti be ke take bekuso bomari te ban na. ² E botu be tomun be Yesus kamɔ jɔ yiba wesidye botu bete be beɲgwe melepi me Yesus hene baka lepo nye bo nde: «Yo ti yaka nde, wuse tiki lepina Kimɔ Tom Njambiyɛ kpalo nje kelo mesay me kabina medye na. ³ Wune njɔɲ, dete wune tɔka bembam yitan jɔ yiba ke njoka yun. Bo bɛki botu bete be bomɔ ke jaye bo, be tondunate ne Kimɔ Sisij, be sendi botu be dyanɔ, ne wuse kaɲ mesay mete yite nye bo. ⁴ Dete, wuse ta ke su mbombu yi ngweta ne Njambiyɛ, yi lepo melepi me Njambiyɛ nye bomɔ menɲimɔ hene.» ⁵ E bomɔ hene jaye lepi te. E bo toke Iten. A ba ke tiko temo ne hene ke yi Njambiyɛ, be sendi tondunate ne Kimɔ Sisij. E bo toke sendi Filip ne Prokor ne Nikanor ne Timon, toke sendi Parmenas ne Nikola te mo dya Antiyos. Nikola tikima mekele me dya dyene, nyiɲe mison Beyuden. ⁶ Ke kɔɲte, e bo nje bu bo tedye botu be tomun be Yesus. E bo ngweta ne Njambiyɛ kase mebo ke yotu yan. ⁷ Melepi me Njambiyɛ ka kendo mbombu. Botu bete be beɲgwe melepi me Yesus Krist baka ba ke buyo budyate ke Yerusalem. E baɲa budya botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ jaye tiko temo yan ke yi Yesus.

⁸ Njambiyɛ nya Iten temo ngikwa, nye sendi nye deti budyate. A dikima kelo nyangwe meyasi ne nyangwe mekele ke misi me bomɔ. ⁹ Ndana, e baɲa bomɔ kande nyena meso ne nye. Yo ba baɲa botu be mbanjo mewesidya te yi bo jeba nde botu be ma duwe ke diyo bala baka. Yo ba Beyuden bete be Siren ne be Aleksandiri. Baɲa botu bete be nya sendi meso ne Iten baka ba Beyuden be Silisi ne be Asi. ¹⁰ Ko beko dete, bo ti be ne deti te yi sumo kol ke mbombu wene na, keto a ba ke lepina ne dyanɔ te yi Kimɔ Sisij nya nye ke. ¹¹ Ndana, e bo nye bomɔ moni ne so. E botu bete lepe nde: «Wuse wokuma mbam ko ke lepo lepi gbutu sunɲwe ne Moyisi ne Njambiyɛ.» ¹² E bo nye dite ke lepi te ke meto me bomɔ ne ke meto me betomba be dya ne botu be ketina meyasi. E bo teme ke kome Iten ba ke biye nye ke no ke nyangwe josi Beyuden. ¹³ E bo ke ne bomɔ, ne bo ke pesi lepi nye ke numbu ne. E botu bete lepe nde: «Metu hene mbam ko ke lepina beyate sunɲwe ne mbanjo Njambiyɛ te yike, mbey te yi ne kiyɔ ke. A ke lepina sendi beyate sunɲwe ne membonga me Njambiyɛ te yi Moyisi tedya ke. ¹⁴ Wuse wokuma nye ke lepo nde, Yesus te mo dya Nasaret ko ta yangile mbanjo Njambiyɛ te yike, senjo sendi meyasi

mete yi Mɔyisi tedya wuse ké.»

¹⁵ Bomɔ hene be bɔ ke nyanɔwe josi Beyuden baka bɔ ke beɛe Iten ne ɛgoɛ. E bo beɛe nde, mbombu ne ke boɛna ne mbombu wete jaki Njambiyɛ.

7

Iten ke gbasɔ ke mbombu nyanɔwe josi

Beyuden nde, yo bo wo Yesus

¹ Ndana, e nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ diyɛ Iten nde: «Meyasi kwanama gbate dete?» ² E nye yɛnsa nde: «Wune njoɛ nɛ wune besanɔwe bembɛ, wune wɔku yasi te yi mi ta lepɔ ké. Njambiyɛ te yi bomɔ yakanɔwe lukse nye kɔ punja yotu nye sanɔmbambo wusu Abaraham ke ɛgimo te yi nye bɔ ndi ke Mesopotami ké, yite a ti pa kɛ dɛyo ke Karaɛ na. E Njambiyɛ lepɛ nye nye nde: ³ «Tiko kando dɛyo nɛ meneti mo kwɔ kɛ ke meneti mete yi mi ta tedye we ké.» ⁴ Ndana, e Abaraham tike meneti me Bekalde kɛ dɛyo ke Karaɛ. Ke kɔɛ soɛ sanɔwe wene, e Njambiyɛ soɛ nye womete, njese ke meneti mete yike yi wune diyɛ kete ndana ké.

⁵ Njambiyɛ ti nye Abaraham yina yaɛa ke meneti mete na, ko monɔ pel meneti ne mbet yi yakama yaka ko gbela bara kol ne na. Ko bekɔ dete, Njambiyɛ kpoma

nye nye nde, a ta nye nye meneti, sendi, benday bene ta namɔ yo dɛyo kete ke kɔɛ ne. Yasi wete, Abaraham ti be ne monɔsike ke ɛgimo te yite na. ⁶ Njambiyɛ lepima sendi nye nye nde: «Benday bo ta kɛ dɛyo ke dya tombɔ. Betombɔ ta bu bo nda bebala, tedye bo nyanɔwe mebɔne ke mesew gɔmay yini, ⁷ yasi wete, mi ta jose kando te e ta biye bo ne bala kɔ. Ke kɔɛte, bo má yokwe mate nje kelo mesay nye mi ke mbey te yike.» ⁸ Ndana, e Njambiyɛ kele mbon bene Abaraham. Mbon te ta beɛna ke pesina bonɔ bembam. Dete, ke Abaraham ma ja monɔ wene Isak ya metu yitan jo yitati ké, e nye pese nye. Ke Isak ma ja monɔ wene Yakɔp ké, e nye pese nye. Yakɔp njɔ ja bonɔ bembam kamɔ jo yiba, e nye pese bo. Yo bo kamɔ jo yiba nje ja budya mekando mete yike hene.

⁹ «E besanɔmbambo busu benɔri bu beya temɔ sunɔwe ne Yosep kwɔ dyanɔwe nye. E botu bete be bomma nye baka kwɔ ne nye ke dyanɔwe ke Ejipt nda bala. ¹⁰ Ko bekɔ dete, Njambiyɛ diyɛma pe yene jonɔwe nye soɛ ke beya meyasi hene te yi bo kelma ne nye ké. Njambiyɛ nya nye dyanɔ yi kelo ne mesay ke keki Farawɔɛ, kumande Ejipt. A kelma sendi nde, Farawɔɛ kwɔdɛyikwe Yosep. E Farawɔɛ tembidyɛ nye nde, a dɛyo ne meneti me

Ejipt, diyo sendi ne tu dyene hene. ¹¹ Diyo ké, e kolo dyá ke Ejipt nè ke Kanan hene. Yo bá nyanḡwe kemiyé, dete besanmbambo busu ti be se ne medye na. ¹² Ke Yakop ma wokó nde, medye ke Ejipt ké, e nye tome besanmbambo busu kenje mate. Yo bá bosa kendi. ¹³ Ke menḡa yibate, e Yosep punje yotu nye beman bene. Ndana, e Farawon duwe kando dyene. ¹⁴ Ke konte, e Yosep kenje tom nde, sanḡwe wene Yakop njáki ne bejadye bene hene. Bomo hene bá kamotan jo kaba jo yitan. ¹⁵⁻¹⁶ E Yakop kwá kè ke Ejipt. Diyo ké, e sanmbambo wusu Yakop nje gwe. E bo bu muḡ ne kè pumbo ke Sisem ke bonson te yi Abaraham bomma ne moni ke mebo me bono be Emor ke Sisem ké. Diyo sendi ké, e bukwe besanmbambo busu si gwe. Bo dikima bu bo kè pumbo ndi ke kiya mbey te.

¹⁷ «Ke ngimo te yi meyasi mete yi Njambiyé kpoma nye Abaraham nde, yo ta kelna ké ma be ke wuta, e botu be kando dyusu nyebe kwá to te ke Ejipt ¹⁸ kumo ke metu mete yi wete kumande te e ti duwe Yosep ne mbombu ko bonma mbey. ¹⁹ Kumande te sebila botu busu tedye besanmbambo busu mebone kelo sendi nde, bo leḡ mbongó bonosike, né bo si gwe. ²⁰ Ke ngimo te yite e bo ja Moyisi. A bá ne nyonjo budyate ke misi me

Njambiyé. Bo bakidya nye nye nye beri kumo ngwende yitati ke tu sanḡwe. ²¹ Ke konte, e bo sonje nye ke moy tu kè tikó ke wete mbey. E ngondu Farawon kè sombo nye bu nye kè dokwe nda mono wene. ²² Dete, bo tedya Moyisi meyasi hene te yi botu be Ejipt duwá ké. E nye be detina mumo ke melepi nè ke mekele mene.

²³ «A diyma kumo mesew kamoni. Wete yeso e nye pese ke temo ne nde, a ta pa kè beḡe beman bene, botu be kando Isarayel. ²⁴ E nye kè kumo dolo nde, wete mo Ejipt ke tedye wete man wene, mo kando Isarayel mebone. E Moyisi kama keto ne wo mo Ejipt kundo no. ²⁵ Moyisi takima nde, beman bene ta duwe nde, Njambiyé ta kwá ne nye yi jonḡwe ne bo. Ko beko dete, bo ti duwe na. ²⁶ Misi pupé e nye kè dolo beman ke dunjo tande yan. Yi janḡwe ne njoka yan, e nye sunje bo lepó nde: «Wune njon, wune beman ne beman, nge nje kelo nde, wune dun tande yun?» ²⁷ Ko beko dete, yoko e bá ke tedye jakoso mebone ko pusuma Moyisi lepó nye nye nde: «Nda tembidye we kum nde, diyo peso melepi musu?» ²⁸ We ke kwadye wo mi nda yi we woma ne mo Ejipt kwey ké?» ²⁹ Ke Moyisi ma wokó dete ké, e nye bombé kè diyo ke tombó ke wete meneti nde Madiyan. A diyma mate ja

ḅonḅ bembam yiḅa.

³⁰ «Ya məsew kamḅni ke koḅte, wete yesḅ ε wete jaki Njambiye punje yotu nye nye ke koḅgor ke keki keki te yi ḅo jeḅa nde Sinayi ko. Jaki Njambiye te ḅa ke moḅ lam ḅite yi ḅa ke ḅiye ke mbaḅa moḅḅo jeti ké. ³¹ Ke Moḅisi ma ḅeḅe ḅete ké, ε nye ḅgbakima yasi te. ε nye tutudya kè mbḅambu seḅgile kimḅte. Yasi wete, ε Baba Mbokḅ lepe nde: ³² «Mi Njambiye te ε ḅesaḅmbambo ḅo, Njambiye te ε Abaraham, ε Isak nè ε Yakḅp.» Ndana, ε Moḅisi gwe wḅ kwḅ ne meḅgwanḅgwa. A ḅi ḅe se ne ḅeti te yi kaḅe misi seḅgile no na. ³³ ε Baba Mbokḅ lepe nye nye nde: «Sḅra menakala ke mekol mo, keto mbey te yi we teme kete ké, yo kiyḅ. ³⁴ Mi kaḅma misi ḅeḅe ne meḅḅone me ḅotu ḅembe ke Ejipt. Mi wokuma njim yan, yori yi mi piya nje joḅgwe ḅo soḅe ke meḅḅo man ké. Dete,inja, ndana mi ta tomo we kenje ke Ejipt.»

³⁵ «Yo Moḅisi te yi ḅonḅ be Isarayel seḅma lepo nye nye nde: «Nda temḅidye we kum nde, ḅiyḅ peḅḅo melepi musu ko?» Yo ndi kiya Moḅisi te yi Njambiye nḅa tomo ne ḅeti jaki wene te yi Moḅisi ḅeḅma ke moḅḅo jeti ko. Njambiye tomma nye nde, a kèndi ne ḅo nda kum wan joḅgwe ḅo. ³⁶ Yo Moḅisi te kele nyanḅgwe meyasi nè nyanḅgwe meyekamḅiye, soḅe ne ḅo ke Ejipt. Yo nye

kele sendi nyanḅgwe mekele nè nyanḅgwe meyekamḅiye ke Tena man, kelo sendi ke moḅ koḅgor ke mesew kamḅni. ³⁷ Yo ndi nye lepe nye kandḅ Isarayel nde: «Njambiye ta temḅidye wete mumḅ ke njoka ḅemaḅ ḅun. A ta ḅe mo punja melepi mene nda mi.» ³⁸ Yo nye Moḅisi te ε ḅa ke njoka ḅgil ḅonḅ be Isarayel kome ḅo ḅa ke koḅgor ké. A ḅa ḅene ḅesaḅmbambo busu nè jaki Njambiye te ε lepinama nye nye ke keki Sinayi ko. Moḅisi ḅoḅma melepi mete yi ḅiyḅ kpo ne kpo ké, na nje kwandye nye wuse. ³⁹ Ko ḅeko ḅete, ḅesaḅmbambo busu ḅi kwadye wokḅ men ne na. ḅo kinma nye, ε ḅo yḅkidye metemo man take Ejipt. ⁴⁰ ε ḅo nje lepo nye *Arḅn nde: «Kelo ḅaḅa ḅenjamḅiye ḅe ta ḅiyḅ ne wuse, keto ndana Moḅisi te ε soḅma wuse ke Ejipt ko, wuse yeti ke duwe yasi te yi ḅyanma nye ké na.» ⁴¹ Dete, ε ḅo tuyḅ yekamḅiye moḅḅo nday, ε ḅo kele sadaka nye yasi yinori yi ḅo tike temḅo kete ké. ε ḅo sosa ke yasi te yi ḅo kelma ne meḅḅo man ké. ⁴² Ndana, ε Njambiye soḅe misi ke yotu yan tiko ḅo kelo nde, ḅo pḅn kelo mesay nye ḅudya meyasi hene te yi ḅiyḅ ke kwey ké. Yo kelnama ḅete ḅeḅgwe yasi te yi yo ketinate ke mekana me ḅotu ḅe punja melepi me Njambiye ké. Yo ketinate nde: «Wune ḅotu

be kando Isarayel, ke mesew kamoni te yi wune kwanɗya ke moy kongor ké, 'wune kilma ka yinɗa ngin benyamɔ nye mi ne sadaka? ⁴³ Ma wune kpalma soɓe tɔ te yi bo kelma ne lambɔ yí bakidye ne njambiyɛ te yi bo jeba nde Mɔlɔk kɔ kendo nɔ, soɓe sendi yekambiyɛ sisɔ nde njambiyɛ wun yi wune jeba nde Refan kɔ. Wune kelma yekambiyɛ meyasi menori kanɔ yo. Dete, mi ta kwanɗye wune kenje londunate ke mbey meɓone ke kon Babilon.»

⁴⁴ «Ke ngimɔ te yi besanɓambɔ busu ɓa nɔ ke moy kongor ké, bo ɓa ne tɔ te yi bo kelma ne lambɔ ké. Mekana me mbon te yi Njambiyɛ kelma ké ɓa ke moyte. Bo kelma tɔ te ɓengwe yekambiyɛ te yi Njambiyɛ tedya Moyisi nde, a kɛl dete ké. ⁴⁵ Ke konɗe, ε besanɓwe busu ɓu tɔ te. ε Yosuwɔ kende ne bo kumɔ ke meneti mete yi Njambiyɛ dufya besa bete ke mbombu yan ké. Tɔ te diyma kumɔ ke ngimɔ Davit. ⁴⁶ Njambiyɛ jayma nye. ε Davit ngweta ne Njambiyɛ nde, a ta sumɔ tɔ nye Njambiyɛ te ε Yakɔp. ⁴⁷ Yasi wete, yo Salomɔn nje sumɔ tɔ te nye Njambiyɛ. ⁴⁸ Ko ɓeko dete, Njambiyɛ te ε kwanɓma meyasi hene ke kwey ti jɔnɓanɓwe ke metɔ mete yi mumɔ sume ne bo ké na. Mɔ punja meɓepi me Njambiyɛ ke lepɔ nde: «Baba Mbokɔ nde: ⁴⁹ Mi diy ke dyoɓɔ, mekol membe ke

nate meneti. Yo kwalɔ tɔ te yen yi wune yakama sumɔ nye mi kɔ? Yo kwalɔ mbey te yen yi mi yakama diyɔ kete ké? ⁵⁰ 'Yeti mi kuse meyasi menori hene na?' »

⁵¹ ε Iten nje kè mbombu lepɔ nde: «Wune ne mbandɔ, wune yeti ke jaye meɓepi me Njambiyɛ na! Wune ti wóku pɛ na! Metu hene wune yeti ke kwadye wokɔ yasi te yi Kimɔ Sisinɓe lepɛ ké na, wune ndi nda besanɓambɔ bun! ⁵² Yo mɔ punja meɓepi me Njambiyɛ te nda yi besanɓambɔ bun tɔ tedye nye meɓone kɔ? Besanɓambɔ bun woma botu be punja meɓepi me Njambiyɛ be kandima lepɔ njombu yanɗa nde, wete mɔ te ε ne ngɓen kɔ ta nje. Ndana, yo wune nje dyanɓwe ngɓen mɔ kɔ wo nye. ⁵³ Njambiyɛ kwanɗya memɓonga mene nye wune ke numbu ɓejaki bene. Ko ɓeko dete, wune tɔ bakidye yo na!»

Bo ke wo Iten

⁵⁴ Ke botu bete be ɓa ke nyanɓwe josi Beyuden baka ma wokɔ dete ké, ε boku nyinɗe to yan. ε bo nyambe mesu ne ngambi sunɓwe ne Iten. ⁵⁵ Yasi wete, Kimɔ Sisinɓe ɓa tondunate ke yotu ne. ε nye kanɗe misi ɓenɗe dyoɓɔ, ɓenɗe nyanɓwe meluksa me Njambiyɛ, ɓenɗe sendi Yesu temnate ke mbam bo Njambiyɛ. ⁵⁶ Ndana, ε nye lepɛ nde: «Wune pânɓe ladye, mi ke ɓenɗe dyoɓɔ nyase ke misi

membe, ðeɲe sendi *Mɔnɔ mumɔ tɛmnate kɛ mbam bɔ Njambiyɛ.»⁵⁷ Kɛ bɔ ma wokɔ ðete kɛ, ɛ bɔ kembidya beyate ðibɔ metɔ. ɛ bɔ hɛnɛ ɲgbɔ sɛɖye kɛ kɛ yotu Iten.⁵⁸ ɛ bɔ nambe nye jise nɛ nye kɛ mɔy ðya kɛ lɔ nye nɛ metari wo. Botu bete ðe bɔ kɛ mɛkele mɛnɔri baka sɔruma mɛlambɔ man kɛ jokwɛ nye wetɛ gwanjɔ nde Sol.⁵⁹ Kɛ ɲgimɔ te yi bɔ bɔ kɛ lɔ Iten nɛ metari kɛ, ɛ nye ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ lɛpɔ nde: «Kumande Yesus, ðɔɲɔ sisin mbe!»⁶⁰ Kɛ kɔɲte, ɛ nye kuse mɛbɔɲ kɛ mɛnɛti lɛpɔ nɛ mɛn kɛ kwey nde: «Nyanɲwɛ Kumande, ðɛɲa botu baka nɛ ɲgwɛte kɛ ðeya yasi te yikɛ yi bɔ kele kɛ!» Kɛ nye ma si lɛpɔ ðete kɛ, ɛ sɔɲ bɔ nye.

8

¹ Sol sendi jayma nde, bɔ wɔku Iten. Kɛ kiya yesɔ te ɛ bɔ kandɛ tɛɖya ðeya nyanɲwɛ mɛbɔnɛ nye nɲɔɲ botu bete ðe ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus kɛ Yerusalem baka. ɛ bɔ hɛnɛ si wanja, kɛ kɛ poku mɛnɛti mɛ Yuda nɛ Samari. Ndi botu ðe tomun ðe Yesus ðɛpɔ tikama kɛ Yerusalem.² Botu bete ðe ðikima kanɔ Njambiyɛ baka ðɔɲma muɲ Iten kɛ pumbɔ. ɛ bɔ lele nye budyate.³ Sol kɔ ndi nɛ mbɔmbu yɔ wanjɔ nɲɔɲ botu bete ðe ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus baka. A ðikima nyinɛ kɛ mɔy metɔ ðale ðembam nɛ ðomari kɛ nye kɛ jɔbɔ.

Filip kɛ kɛ lɛpɔ Kimɔ Tom kɛ Samari

⁴ Botu bete yi bɔ wanjima baka kɔ membey nɛ membey yɔ lɛpɔ Kimɔ Tom Njambiyɛ nye ðomɔ.⁵ ɛ Filip kɛ kɛ wetɛ ðya kɛ mɛnɛti mɛ Samari pele kasi *Krist mate nye ðomɔ.⁶ ɲgil ðomɔ hɛnɛ ðikima lɛɲgwɛ metɔ wokɔ yasi te yi nye ðikima lɛpɔ kɛ. Bo ðikima ðɛɲɛ nyanɲwɛ mɛkele mɛte yi nye ðikima kelɔ kɛ,⁷ keto ðeya mɛsisin ðikima pundo ðuwe nɛ ðeya kembɔ kɛ yotu budyate ðomɔ. Filip sɛɖya sendi mɛkɔsu nɛ mɛndɛmbil mɛ budyate ðomɔ.⁸ ɛ ðomɔ ðe Samari sosa budyate.

⁹ Wetɛ mɔ kelna mɛyasi mɛ kifi nde Simɔn bɔ nɲombu yanja kɛ Samari. ðomɔ ðikima kambɔ nye kɛ mɔy ðya, ɛ nye ðiki bɔ yotu nɛ nde, nye kwɔ ðɛsɔ.¹⁰ Kandɛ ðɔnɔsike kumɔ ðetomba, ðomɔ hɛnɛ ðikima lɛɲgwɛ metɔ kɛ yasi te yi nye ðikima lɛpɔ kɛ. Bo ðikima lɛpɔ nde: «Mbam kɔ ɲɲunɲudye Njambiyɛ. Bo jɛbanɲwɛ yo nde Nyanɲwɛ ðeti.»¹¹ ðomɔ ðikima lɛɲgwɛ metɔ kɛ yasi te yi nye ðikima lɛpɔ kɛ, keto bɔ kikima ðiki ɲgbakima mɛkele mɛ kifi mɛnɛ.¹² Yasi wetɛ, kɛ ðomɔ ma jaye Kimɔ Tom te yi Filip ðikima lɛpɔ kɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ nɛ kɛ kasi ðinɔ Yesus Krist kɛ, ɛ bɔ tɔpɛ bɔ kɛ mɔrɔku. Yo bɔ ðembam nɛ ðomari.¹³ Simɔn te nɛ ɲguru wɛnɛ jayma sendi Kimɔ Tom, ɛ bɔ

tɔpɛ nyɛ kɛ mɔrɔku. A tĩ duwɛ se kɛ kɛki Filip na. A dikima bɛɲɛ nyanɲgwe meyasi nɛ nyanɲgwe mɛkele mete yi Filip dikima kelɔ kɛ, ɛ nyɛ dikɛ ɲgbakima budɣate.

14 Kɛ botu bɛ tomun bɛ Yesus bɛ bɔ kɛ Yerusalem baka ma wokɔ nde, botu bɛ Samari jayma mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kɛ, ɛ bo tome Piyer bɛnɛ Jan kɛnɛ mate. 15 Kɛ bo ma dɣa kɛ Samari kɛ, ɛ bo ɲgwɛta nɛ Njambiyɛ ketɔ botu bɛte bɛ jayma dɛno Yesus Krist mate baka, nɛ Kimɔ Sisɛɲ nyɛɲ kɛ yotu yan, 16 ketɔ kɛ ɲgimɔ te yite, Kimɔ Sisɛɲ tĩ pa piyɛ nɛ kɛ yotu mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka yan na. Kɛ yi bo tɔpuma nɛ bo kɛ mɔrɔku kɛ, bo tɔpuma bo ndi nɛ dɛno Kumande Yesus. 17 Ndana, ɛ Piyer bɛnɛ Jan nɛ kase mɛbɔ kɛ yotu yan, ɛ Kimɔ Sisɛɲ nyɛɲɛ yɛy kɛ yotu yan.

18 Kɛ Simɔn ma bɛɲɛ nde, Kimɔ Sisɛɲ nyɛɲma kɛ yotu botu bɛte kɛ ɲgimɔ te yi botu bɛ tomun bɛ Yesus kasa mɛbɔ kɛ yotu yan kɛ, ɛ nyɛ bɔ mɔni nyɛ Piyer bɛnɛ Jan lɛpɔ nyɛ bo nde: 19 «Wunɛ nyɛki sendi mi kiya dɛti te, dɛte ɲgɛ mi kase mɛbɔ kɛ yotu mumɔ, nɛ Kimɔ Sisɛɲ nyɛɲ kɛ yotu mɔ te sendi.» 20 ɛ Piyer lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Mɔni yɔ yambila nɛ wɛ hɛnɛ, ketɔ wɛ kɛ take nde, yasi te yi Njambiyɛ nyɛ nɛ gbɛlate kɛ, wɛ ta bɔmɔ yɔ bɔmɔ nɛ mɔni! 21 Wɛ kinɛ mɔno ɲgabiyɛ ho mɔno

yanɔ kɛ yasi te yikɛ na, ketɔ temɔ yɔ yeti nɛ ɲgbɛn kɛ misi mɛ Njambiyɛ na! 22 Dete, yɛɲsanɲgwe temɔ, tikɔ bɛya dɣano te yi wɛ no kɛ, nɔ ɲgwɛtanɲgwe nɛ Baba Mbokɔ, simande a ta tikɔ wɛ nɛ ɲgwɛtɛ kɛ bɛya mɛtake mete yi dɣanma kɛ temɔ yɔ kɛ. 23 Ketɔ mi kɛ bɛɲɛ nde, wɛ kɛ bɛya nɛ nɛ pitik. Sendi, wɛ ma tɔta kɛ kɔtu mɛkele kumɔ kɛ ɲgɛɲ.» 24 ɛ Simɔn nɛ dɛyɔ lɛpɔ nyɛ bo nde: «Wunɛ ɲgwɛtanɲgwe nɛ Baba Mbokɔ ketɔ mɛ, mi mɛ nɛ sanɲgwa nɛ yasi te yi wunɛ lɛpima kɛ.»

25 Kɛ Piyer bɛnɛ Jan ma si lɛpɔ yasi te yi bo duwɔ gbate kɛ kasi Kumande Yesus, lɛpɔ sendi mɛlɛpi mɛnɛ kɛ, ɛ bo nɛ yɔkwɛ kɛ Yerusalem. Bo lɛpima Kimɔ Tom kɛ mɛdɣa mete yi wokuna nɛ Samari kɛ yɔkwɛ no.

Filip bɛnɛ nyanɲgwe mɔ mesay

mɛ kumande Etiyopi

26 Dɛyɔ kɛ, ɛ wɛtɛ jaki Baba Mbokɔ nɛ lɛpɔ nyɛ Filip nde: «Tema kwɔ kɛ pulɔ ɲjembɔ kɛ nɛ te yi piyɛ wulɛ Yerusalem kɛ no Gasa kɛ. Nɛ te kɛ mɔy gbala.» 27 ɛ nyɛ tamɛ kwɔ. ɛ nyɛ kɛ sanɲgwa nɛ wɛtɛ mbam, mɔ Etiyopi. A bɔ nyakɔte. A bɔ sendi nyanɲgwe mɔ mesay mɛ wɛtɛ nyari nde Kandas ɛ bɔ kumande kɛ Etiyopi kɔ. Mbam kɔ ɛ dikima dɛyɔ nɛ kpasa meyasi mɛ nya kɔ wula Yerusalem kɛ kano Njambiyɛ. 28 A bɔ mɛtidɣɛ

ke moy matuwa ne ke tolo mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyé ketima ké. ²⁹ E Kimó Sisiñ lepe nye Filip nde: «Ken ke keki matuwa yinori.» ³⁰ E Filip sedye kumo ke keki matuwa. A woku mbam ko ke tolo mekana mete yi Esayi te mo punja melepi me Njambiyé ketima ké. E nye diyé nye nde: «We ke woko to yasi te yi we tole ké?» ³¹ E nye yensa nde: «Ngé mumo ti lepe to te nye mi na, mi ta kelo nan yí woko no?» E nye lepe nye Filip nde, a bēndi matuwa kè díyo ke keki ne. ³² Mbey te yi mbam ko ba ke tolo ke mekana me Njambiyé ké lépi nde: «Bo boñma nye kwá no nda sam te yi bo bu nye kè kile ngin ne. A ba sendi nda mono sam te e diyé kine kumbo ke mebo me mo te e pese memburu mené ko. A ti hute numbu na. ³³ Bo wungwa nye peso lepi ne kotute. Yo mo te nda ta lepo kasi ne wete yeso, jeba wete mumo nde nday wene ko? Keto bo pesima jongwe dyene ne deti ke to meneti.» ³⁴ E nyangwe mo mesay ko diyé Filip nde: «Mo punja melepi me Njambiyé lépi kasi nda? Mi ke ngweta ne we nde, lepo nye mi. A lépi ne yotu ne ho a lépi ne wete mumo?» ³⁵ Ndana, e Filip bu lepi lepo Kimó Tom ke kasi Yesus nye nye. A lepima yo kandé ke mekana mete yi mbam tolma ke mekana me Njambiyé ké.

³⁶ Bo kendima ndi dete kè no mbombu, e bo kume ke wete mbey te yi ba ne moroku kete ké. E nyangwe mo mesay ko lepe nye Filip nde: «Ma moroku ke, nge yi nyangwe ndana nde, we ti topa mi ke moroku ké?» [³⁷ E Filip lepe nye nye nde: «Ngé we tike temo yo hene ke yi Kumande Yesus Krist, bo yakama tope we ke moroku.» E mbam yensa nde: «Mi ke jaye nde, Yesus Krist Monó Njambiyé.»] ³⁸ Ndana, e nye lepe nde, bo tēmbidya matuwa. E Filip bene nyangwe mo mesay ko piye bo hene yiba kè ke moroku. E Filip tope nye ke moroku. ³⁹ Ke bo ma duwe ke duku bendó ngindi ké, e Sisiñ Baba Mboko soñe Filip, e nye dīmbiyé ke misi me nyangwe mo mesay ko. Ko beko dete, nyangwe mo mesay ko ka ne kendi ne mbombu ne mesosa. ⁴⁰ Ke be Filip, bo njá semo nye ke Asot. A njá teme mate lepo Kimó Tom kwá no ke medya hene te yi nye kwanma kete ké kumo Sesare.

9

Sol ke yensa temo jaye

*Kumande Yesus
(Bt 22 nè 26)*

¹ Sol ka ndi ne mbombu yí lu dyambi ne botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka. A kwadya si wo bo. Dete, e nye teme kè ke yi nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyé

² Kè diyε mekana ke ɓo ne, na nye botu bete be diyε ne membanjo mewesidya me Beyuden ke Damas baka. A kelma dete, ta ɓe, a ta dolo ɓarja ɓomɔ, ko mbam ko nyari ɓe ke ɓeɲgwe nje Kumande Yesus mate, na ɓiy ɓo woto yɔkwe nɔ kè nɔ Yerusalem.

³ Ke nye ma teme kwa kendo wuta ne Damas ké, semɔ semɔ, yiɲa nyangwe mejasi wulma kwey panɔ ke mbey te yi nye ɓa kete ké.

⁴ E nye ɓale ke meneti. E nye woke wete men ke lepɔ nye nye nde: «Sol, Sol, we tedya mi meɓone keto nge?»

⁵ E nye diyε nde: «Nyangwe Kumande, yo we nda?» E men lepε nde: «Yo mi Yesus yi we tedye nye meɓone kɔ.

⁶ Yasi wete tema, nyiɲa ke moy dya. Bo ta lepɔ yasi te yi we yâkanɲwe kelɔ ké mate.» ⁷ Botu bete be ɓa ke njoɲ kendi ɓene ɓe Sol baka temma numbu kɔɓɔ. Bo ɓa ke wokɔ men kine ɓeɲε mumɔ na. ⁸ Diyɔ ké, ε nye teme ke meneti. Ma ko ɓekɔ nde, misi mene ɓa ɓutunate, a ɲi ɓe se ke ɓeɲε yaɲa na. Bo ɓiyɲa nye ɓiya ke ɓo kè nɔ Damas. ⁹ A kelma metu yitati kine ɓeɲna, kine dyena, kine hoɓiye yaɲa na.

¹⁰ Wete mɔ te ε ɓeɲgwe melepi me Yesus Krist nde Ananiyas kɔ ɓa ke Damas. E Kumande Yesus lepina nye nye ne nje te yi nyeno jeɓa nye nde: «Ananiyas!» E nye yeɲsa nde: «Mi kɔ, Nyangwe Kumande!»

¹¹ E nye lepε nye nye nde: «Tema, kwanɲɔ kè ke nje te yi ɓo jeɓa nde Nje te yi ne nɲben kɔ. Ken ke tɲ Yude kè diyε wete mbam nde Sol, mɔ Tars, a ndana ke nɲweta.

¹² A ɓeɲma nda nyeno nde, wete mbam nde Ananiyas ke nyiɲε tɲ nje kase meɓɔ ke yotu ne, na ɓeɲna ne kɔkɔ.»

¹³ E Ananiyas yeɲsa nde: «Nyangwe Kumande, ɓomɔ ɓudyaate kelma mesimo me mbam enoru nye mi. Bo yekidya ɓeya mekele hene te yi nye kelma ne ɓomɔ ɓo ke Yerusalem ké.

¹⁴ Yike yi nye nɲa wonɲa ké, ɓekum ɓe botu ɓe nyena sadaka nye Njambiye nya nye deti nde, a ɓiya ɓomɔ hene ɓe sombile dino dya baka woto ɓo.»

¹⁵ Yasi wete, ε Kumande Yesus lepε nye nye nde: «Kendo, keto mi tokuma gba mbam te. Mi ta ɓy nye nda jɔle mesay membe. A ta lepɔ kasi mbe nye mekando me botu bete ɓe yeti Beyuden baka, lepɔ nye ɓekumande, lepɔ sendi nye kando Isarayel. ¹⁶ Mi ta tedye sendi nye meyasi hene te yi nye yâkanɲwe sanɲwa ne meɓone kete keto dino dyembe ké.»

¹⁷ Ndana, ε Ananiyas kwa kumɔ nyiɲε tɲ dolo Sol kase meɓɔ ke yotu ne lepɔ nde: «Sol maɲmbe, Kumande Yesus te ε punja yotu nye we ke nje ke nɲgimo te yi we ɓa ke nje wonɲa ké tome mi njese. A tomma mi njese ke yo, nɔ ɓeɲna ne

koko, nó ðe sendi tondunate ne Kimó Sisiñ.»¹⁸ Ndana ndana, ε yiña yasi ðuwe ke misi me Sol balo ke meneti nda mepay njanjó, ε nye kande ðeñna yasi ne koko. Sol temma, ε bo tópe nye ke móróku.¹⁹ Ke kónte, ε nye ðyena, ε ðeti nje nye ke yotu. É nye ya mónó metu ðene botu ðete ðe ðeñgwe mełepi me Yesus Krist ke Damas baka.²⁰ Kine kiko ké, ε nye kande kenate ke membanjó mewesidya me Beyuden ke Damas, pele kasi Yesus nde, nye Mónó Njambiye.²¹ Bomó hene ðe ðikima woko yasi te yi Sol bá ke lepo ké bá numbu ne hanj. É bo ðiki lepo nde: «'Yeti gba mbam ko ε ðikima tedye mebone nye botu ðete ðe sombile ðino Yesus te ke Yerusalem ko na? A ti njáki wonja, na nje ðiy bo woto kè no ke yi bekum ðe botu ðe nyena sadaka nye Njambiye na?»²² Yasi wete, Sol bá ke lepo Kimó Tom ndana ne ðeti kwá yi mbombu, tedye gbate nye bomó nde, Yesus nye *Krist, yoko ε Njambiye tokuma. Beyuden ðete ðe ðikima ðiyó ke Damas baka tí duwe se yasi te yi bo yakama lepo ké na.

²³ Yo kwanñama ðete yaka budya metu, ε Beyuden sa nje te yi bo ta wo ne nye.²⁴ É nye woke kasi te. Bo ðikima pemó menume y me ðya tu ne yeso yí sa nje te yi wo nye.²⁵ Dete, ε ðejeke ðene ðy nye wete yeso ne tu nye ke moy nyangwe ndoko

kwanñye ke to nyangwe ndoko te yi ðikima lito ðya ké pidye ke kónte.

²⁶ Ke nye ma kwá ðya ke Yerusalem ké, ε nye kwadye nyiñe ke njón botu ðete ðe ðeñgwe mełepi me Yesus Krist baka. É bo hene gwe wó, keto bo tí ðe ke tiko temó nde, a me mó te ε ke ðeñgwe mełepi me Yesus Krist gbate na.²⁷ É Barnabas nje ðy nye kè no ke yi botu ðe tomun ðe Yesus. É nye yekidyé nda yi Sol ðeñma ne Kumande Yesus ke kena Damas, yekidyé sendi nda yi Kumande Yesus lepinama no nye Sol ké. É nye lepe sendi nda yi Sol lepima Kimó Tom ke ðino Yesus ke misi me bomó ke Damas ké.²⁸ Ndana, ε Sol kande kendi ðene bo ke membey hene te yi bo ðikima kè kete ke Yerusalem ké. É nye ðiki lepo Kimó Tom ke misi me bomó ke ðino Nyangwe Kumande kine wó na.²⁹ A ðikima lepina sendi nye Beyuden ðete ðe ðikima lepo yan numbu Grek baka. ðene bo ðikima nye meso, ε bo sa nje te yi wo nye.³⁰ Ke ðenjón ðene ma woko kasi te ké, ε bo ðy nye kè tikidyé ke Sesare. É bo kwanñye nye kenje Tars.

³¹ Njón botu ðete ðe ma tiko temó ke yi Kumande Yesus ke Yuda, ke Galile nè ke Samari baka bá hene ne te. Bo bá ke ðy ðyano ke mełepi me Njambiye kè no mbombu, bakidyé sendi mełepi me Kumande Yesus.

Kimɔ Sisiŋ dɪkima kelɔ nde, bo bũy buyɔ kɛ nɔ mbɔmbu.

Piyer ke sidye kɔsu wete

mbam nde Ene

³² Piyer dɪkima kɛ bɛŋɛ botu be Njambiyɛ ke membey hɛnɛ. Ɛ nyɛ kɛ sendi kɛ bɛŋɛ baka be bɔ kɛ Lida baka. ³³ Ɛ nyɛ dolɛ wete mbam nde Ene mate. Mbam te ma kelɔ mɛsew yitan jɔ yitati mɛtinɛŋgwɛ kɛ taŋ, ketɔ a ma kɔsɔ. ³⁴ Ɛ Piyer lɛpɛ nyɛ nyɛ nde: «Ene, Yesus Krist kɛ sidye kɔsu yɔ. Tema, kombila taŋ yɔ.» Ndana ndana, ɛ nyɛ temɛ. ³⁵ Bomɔ hɛnɛ be dɪkima dɪyɔ kɛ Lida nɛ kɛ Sarɔn baka bɛŋma mbam kɔ, ɛ bo yɛnsa temɔ tiko kɛ yi Kumande Yesus.

Piyer ke womiyɛ Dorkas

³⁶ Yo bɔ nɛ wete nyari ɛ dɪkima bɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɛ Yope. Dino dɪyɛnɛ nde Tabita, kɛ numbu Grɛk nde Dorkas, yite nde mburu. Nya te bɔ nɛ ŋgikwa budɪyate. A dɪkima nyɛ buka bomɔ mɛyasi. ³⁷ Kɛ ŋgimɔ te yinɔri, ɛ nyɛ balɛ nɛ kɔn kwɔ gwe. Kɛ bo ma si weye nyɛ kɛ, ɛ bo ŋgɛbɛ nyɛ kɛ tiko kɛ wete tonɔari kɛ tɪ kwey kɛ nɛnate. ³⁸ Lida bɔ kɛ kɛki Yope. Botu betɛ be bɛŋgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesus Krist kɛ Yope baka wokuma nde, Piyer kɛ Lida, ɛ bo tomɛ bomɔ yiba kɛnjɛ kɛ yɛnɛ ŋgwɛta nɛ nyɛ nde: <Tiso, pa nje nɛdɔ kɛ yusu.> ³⁹ Ɛ nyɛ temɛ kwɔ bɛnɛ bo. Kɛ

nyɛ ma dɪyɔ kɛ, ɛ bo bɪ nyɛ kɛ nɔ kɛ tonɔari te kɛ kwey. Ɛ bɛkusɔ bomari hɛnɛ nɛ litɔ nyɛ nɛ dɪkwe kɛ numbu, tedɪyɛ sendi nyɛ budɪya sɛkɛ sɛkɛ melambɔ nɛ nyanɔgwɛ melambɔ mɛte yi Dorkas dɪkima kelɔ kɛ ŋgimɔ te yi nyɛ bɔ nɛ jon kɛ. ⁴⁰ Kɛ kɔŋte, ɛ Piyer punjɛ bomɔ hɛnɛ. Ɛ nyɛ kuse mɛbɔŋ kɛ mɛnɛti ŋgwɛta nɛ Njambiyɛ yɛnsa bɛŋɛ muŋ lɛpɔ nde: «Tabita, tema.» Ɛ muŋ butɛ misi. Kɛ nyɛ ma bɛŋɛ Piyer kɛ, ɛ nyɛ kwɔ dɪyɔ. ⁴¹ Ɛ Piyer kɛnjɛ bo biye nɛ nyɛ tembidiye. Ɛ Piyer jɛba botu be Njambiyɛ nɛ bɛkusɔ bomari betɛ be bɔ kɛ njoka yan baka, kanɛ nyɛ ndana nɛ jon nyɛ bo. ⁴² Bomɔ be Yope hɛnɛ wokuma kasi te, ɛ budɪya bomɔ tike temɔ kɛ yi Kumande Yesus. ⁴³ Piyer njɔ ya budɪya metu kɛ Yope kɛ yi wete mbam nde Simɔn, mɔ kombila mɛkotu.

10

Piyer bɛnɛ Kɔrney

¹ Wete mbam nde Kɔrney bɔ kɛ Sesare. A bɔ kum besɔja gɔmay kɛ wete njɔŋ besɔja be botu be Rom yi bo dɪkima jɛba nde Njɔŋ te yi Itali kɛ. ² Kɔrney bɔ kɛ kanɔ Njambiyɛ kɛ jonɔgwɛ dɪyɛnɛ, bakidiye membɔŋga mɛnɛ bɛnɛ botu be tɪ dɪyɛnɛ hɛnɛ. A dɪkima kame buka bomɔ be kandɔ Beyuden nyɛ bo mɛyasi budɪyate. A dɪkima ŋgwɛta sendi nɛ Njambiyɛ metu hɛnɛ.

³ Wete bekoko ke hawa yitati, ε yaŋa dya nye nda nyeno. A beŋma wete jaki Njambiye ne lonŋo lonŋo ke nyiŋe tɔ dyene jeba nde: «Korney!» ⁴ Ε nye beŋe jaki Njambiye ne ηŋon, ε wɔ ne biye nye budyate. Ε nye nje lepɔ nye jaki Njambiye nde: «Nan ba Baba?» Ε jaki yeŋsa nye nye nde: «Njambiye jayma meŋgweta mɔ, jaye sendi we ke mekamna mete yi we kele ne buka bomɔ ké. A yeti ke leŋsa yo na. ⁵ Ndana, tomɔ bomɔ kenje kè Yope kè jeba ne wete mbam nde Simɔn, yiŋa diŋo dyene sendi nde Piyer. ⁶ A yáki ke yasi wete mbam nde Simɔn, mɔ kombila mekotu, tɔ dyene ke keki maŋ.»

⁷ Ke jaki Njambiye te ε lepima yasi nye nye kɔ ma kwɔ ké, ε Korney jeba baŋa botu be mesay bene yiba nè wete soja te ε dikima kanɔ Njambiye kɔ. Soja te ba ke njoka besoja bete be dikima kelo mesay nye nye tu nè yeso baka. ⁸ Ke Korney ma si yekidye meyasi mete yi kwanama hene nye bo ké, ε nye nje tomɔ bo kenje Yope.

⁹ Misi pupɛ te bo kendima wuta ne Yope. Ke ηgimɔ te yite Piyer bendima tosiyɔ tɔ ke pɔku bembe yeso yí kè ηgweta ne Njambiye. ¹⁰ Nja ba ke kelo nye, ε nye kwadye dyena. Ke ηgimɔ te yi bo ba ke kelo medye nye nye ké, ε yaŋa dya nye nda nyeno. ¹¹ A beŋma dyobo me nyase, yiŋa yasi ke piye nje meneti

nda nyangwe gwey. Yo ba ke piye nda bo biyima meboku mete yini. ¹² Kwalo benyamo hene be diye ke to meneti nè benyamo bete be ne mekol yini nè baka be kende dulma ne moy nè benon be je ke kwey, bo hene ba ke moyte. ¹³ Ε Piyer woke wete men ke lepɔ nye nye nde: «Piyer, tema, wokɔ benyamo benori dye.» ¹⁴ Yasi wete, ε nye yeŋsa nde: «Ko na, Nyangwe Kumande, keto ko mi ti dye yiŋa yasi te yi ne sembo kete wete yeso ho dye yiŋa yasi te yi mumɔ ti yaka dye na.» ¹⁵ Ke meŋga yibate, ε men lepe nye nye nde: «Yasi te yi Njambiye ma pupudye ké, we ti njaki seŋe nde, yo yasi te yi ne sembo na.» ¹⁶ Yo kelnama dete kumɔ meŋga yitati. Ke kɔŋte, ε yasi yinori yokwe nedo kè dyobo.

¹⁷ Ke ηgimɔ te yi Piyer ba ndi ne yekere ke sa to yasi te yi nye beŋma nda nyeno ké, yaka nɔ, botu bete be Korney tomma baka ke dya ke numey tɔ. Bo sanma tɔ Simɔn de dolo. ¹⁸ Ε bo diye ne men ke kwey nde: «Piyer te yi bo jeba sendi nde Simɔn kɔ yáki waka?»

¹⁹ Ke ηgimɔ te yi Piyer ba ndi ke sa to yasi te yi nye beŋma nda nyeno ké, ε Kimɔ Sisiŋ lepe nye nye nde: «Beŋa, bambam yitati ke diye we. ²⁰ Tema, pikwe, nɔ kwân wúne bo kine pa simta yaŋa na, keto mi tome bo.» ²¹ Ndana, ε

Piyer piye kè dolò bembam baka lepò nye bo nde: «Mò te yi wunε diyε kò, yo mi. To kèndi yun nε nge?»²² Ε bo yeṅsa nde: «Yo Kòrney te kum besòja tome wuse. Mbam te ke kèndò nε nḡben ke jòḡgwe dyene, bakidyε membonḡa mε Njambiyε. Sendi, Beyuden hene ke jesò nye. Wete jaki Njambiyε njà lepò nye nye nde, a jébanḡwe wε ke tų dyene, na woku yasi te yi wε ta lepò nye nye ké.»²³ Ε Piyer nyinje bo ke tų, nye sendi bo mbey jakò. Misi pupε ε nye nyinje nje kwà bene bo. Baḡa bomò ke njoka benjòḡ ban be Yope kà tikidyε nye.

²⁴ Misi pupε te ε wete ε bo kènde dya ke Sesare. Kòrney bene bemaḡ bene nè kimò besò bene te yi nye jebama baka bā ke ladye bo. ²⁵ Ke Piyer ma wuta nε tų, na nyin ké, ε Kòrney kè sanḡwa nε nye butuma kuse mεbòḡ ke meneti ke mbòmbu wene nyeno nε nye. ²⁶ Yasi wete, ε Piyer biye nye tembidyε lepò nye nye nde: «Tema, keto mi ndi sendi mumò nda wε.»²⁷ Ε Piyer lepina bene Kòrney nyinje nε tų dolò nde, budya bomò ma si wesidya. ²⁸ Ε Piyer lepε nye bo nde: «Wunε duwà nde, yo mbonḡa ke yi Beyuden nde, mònò Beyuden tí nyinḡa tų mò te ε tí Yuden kò na. Bene nye tí kèndi na. Kò bekò dεte, Njambiyε tedya mi nde, mi tí beḡa wete mumò nda mò te ε nε sembo na, ho seḡe mumò nde,

sine nye ti yaka jòḡna na. ²⁹ Dete, wunε jebama mi, mi njà kinε pa simta yaḡa na. Ndana mi ke kwadyε duwε to te yi wunε jebama nε mi ké.»

³⁰ Ε Kòrney lepε nde: «Yo mε muka metu yitati ndi ke kiya nḡimò te yike, mi bā ke tų dyembe ke kelò menḡweta ke hawa yitati te yi bekoko. Mi sém semò, wete mbam temnate ke mbòmbu wombe nε melambò wumnate nε mbonḡ mbonḡ. Ε nye lepε nye mi nde: ³¹ <Kòrney, Njambiyε jayma menḡweta mò. Sendi, a yeti ke lenḡa meyasi mete yi wε nye buka bomò ké na, ³² dεte, tomò bomò kenje Yope kè jeba nε Simòn te yi bo jeba sendi nde Piyer kò nje nò. A yáki ke tų Simòn te mò kombila mekotu, tų dyene ke kèki maḡ.> ³³ Ε mi tome bomò nedò kè jeba nε wε, wε kelma kimòte yí nje. Ndana wuse hene waka ke mbòmbu Njambiyε yí wokò meyasi hene te yi nye lepima nye wε nde, lepò nye wuse ké.»

Piyer ke lepina ke tų Kòrney

³⁴ Ε Piyer nje bu lepí lepò nde: «Mi ke kombile duwε gbate ndana nde, bomò hene ndi wete ke misi mε Njambiyε. ³⁵ Yo nde, ke mòy mekandò hene, mò te ε kanε Njambiyε, kèndò sendi nε nḡben ke jòḡgwe dyene, Njambiyε ke kwadyε nye. ³⁶ Njambiyε lepima yinḡa yasi kenje kandò Isarayel. A

lepima Kimɔ Tom kenje bo nde: Wuse yakama be ne te keto Yesus Krist, keto nye Kumande bomɔ hene. ³⁷ Wune duwɔ yasi te yi kwaɲnama ke Galile nɛ yi njɔ nje kwaɲna ke Yuda hene kɛ. Yo njɔki nje kelna, yite Jan ma pele kasi tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku. ³⁸ Wune duwɔ nda yi Njambiyɛ nya ne Yesus te ε Nasaret Kimɔ Sisiɲ, nye sendi nye dɛti kɛ. A dɛkima kɛ membey membey kame bomɔ, jonɲwe sendi bomɔ hene be *Kum beya mekele name baka, keto Njambiyɛ bɔ ke nye. ³⁹ Wuse gba botu bete be bɔ ke mbey te, bɛɲɛ meyasi hene te yi nye kelma ke Yerusalem nɛ ke mɛɔya mete yiri ke meneti me Beyuden kɛ ne misi musu. Bo nɲbama nye ke kroa wo nye. ⁴⁰ Yo nye yi Njambiyɛ womiya ke metu yitati kelɔ nde, bomɔ bɛɲa nye. ⁴¹ Yasi wete, Njambiyɛ tɪ nye bomɔ hene dɛti nde, bo bɛɲa nye na. A nya ndi botu bete be nye Njambiyɛ ne nɲuru wene kikima toke baka. Yo wuse botu bete be sine be Yesus dɛyename hoɔbiye wete ke koɲ te yi nye womiya nɔ ke njoka bemuɲ kɛ. ⁴² ε Yesus kombile lepɔ nye wuse nde, wuse pɛla nye bomɔ, lepɔ gbate gbate nye bo nde, yo nye yi Njambiyɛ tembidiya nde, a ta pɛsɔ jɔsi bomɔ hene, ko be ma gwe ko be ndi ne jon. ⁴³ Botu be punja melepi me Njambiyɛ hene ke lepɔ kasi ne

nde, mumɔ hene ε ta tiko temɔ ne nye, Njambiyɛ ta tiko mɛbeyɔ me mɔ te ne nɲwete keto dɪno dɛyene.»

Bekriten bete be yeti Beyuden baka

ke bu sendi Kimɔ Sisiɲ

⁴⁴ Ke nɲimɔ te yi Piyer bɔ ndi ke lepina dɛte kɛ, ε Kimɔ Sisiɲ piye nje ke yotu bomɔ hene be bɔ ke wokɔ Kimɔ Tom te yi nye bɔ ke lepɔ kɛ. ⁴⁵ Beyuden bete be njɔ bɛne be Piyer hene be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus Krist baka nɲbakimama yɪ bɛɲɛ nde, Njambiyɛ ke nye Kimɔ Sisiɲ nye yiɲa mekandɔ sendi. ⁴⁶ Yo nde, bo wokuma bo ke lepina ne yiɲa menumbu lukse Njambiyɛ. ⁴⁷ ε Piyer lepe nde: «Botu baka ma bu sendi Kimɔ Sisiɲ nda wuse, 'bomɔ yakama seɲɛ nde, bo tɪ topa bo ke mɔrɔku?» ⁴⁸ ε Piyer nye dɛti nde, bo tɔpa bo ke mɔrɔku ne dɪno Yesus Krist. Ke koɲte, ε bo nɲweta ne Piyer nde, bɛne bo pɔɲ pa ya mɔno metu.

11

Piyer ke yekidye meyasi mete

yi kwaɲnama kɛ

¹ Botu be tomun be Yesus nɛ botu bete be ma tiko temɔ ke yene ke Yuda baka wokuma nde, yiɲa mekandɔ jayma sendi melepi me Njambiyɛ. ² Ke Piyer ma yɔkwe dɛɔ ke Yerusalem kɛ, ε Beyuden bete be ma tiko temɔ ke yi Kumande Yesus

Krist baka ndeye nye ³ lepɔ nde: «We kɔ ke yi botu bete be ti pesina baka kwɔ dyena wune bo.»

⁴ E Piyer nye numbu yekidyɛ meyasi mete yi kwanama kɛ ne kwet kwet nye bo. ⁵ A yekidya lepɔ nye bo nde: «Mi bɔ ke Yope. Ke ngimo te yi mi bɔ ke ngweta ne Njambiyɛ kɛ, e dyano dyembe dimbiyɛ, e yaɲa dyɔ mi nda nyeno. E mi beɲe yiɲa yasi nda nyanɲwe gwey ke piyɛ wule dyobo nda bo biyima meboku mete yini. E yo nje teme ke mbombu wombe. ⁶ E mi beɲe nyanɲwe gwey yinɔri ne ngon sɛngile yo. E mi beɲe benyamɔ bete be ne mekol yini be diyɛ ke to meneti nɛ baka be diyɛ ke moy likɔ nɛ baka be kende dulma ne moy nɛ benɔn bete be je ke kwey, bo hene bɔ ke moyte. ⁷ Ke kɔɲte, e mi woke wete men ke lepɔ nye mi nde: <Piyer, tema, wokɔ benyamɔ benɔri dye.> ⁸ Yasi wete, e mi yeɲsa nde: <Ko na, Nyanɲwe Kumande! Keto ko yiɲa yasi te yi ne sembo ho yi ne memi ti pa kɛ wete yesɔ ke numbu mbe na.> ⁹ Ke menɲa yibate, e men wule dyobo lepɔ nde: <Yasi te yi Njambiyɛ ma pesɔ nde, yo me pupunate, we ti njaki bu yo nda yasi te yi ne sembo na!> ¹⁰ Yo kelnama dete kumɔ menɲa yitati. Ke kɔɲte, e yasi yinɔri hene yɔkwe kɛ dyobo. ¹¹ Yaka nɔ, bomɔ yitati ke dyɔ ke

numey tɔ kome mi bɔ ya kɛ. Bo tomma bo wule Sesare njese ke yembe. ¹² E Kimɔ Sisin lepɛ nye mi nde, mi kwɔɲ sine bo kine pa simta na. Bemaɲ busu yitan jo wete baka kɔ tikidyɛ mi, e wuse dyɔ nyiɲe tɔ Korney. ¹³ E Korney yekidyɛ nda yi nye beɲma ne wete jaki Njambiyɛ temnate ke moy tɔ dyene kɛ nye wuse, yekidyɛ sendi nda yi jaki Njambiyɛ te lepima nye nye nde: <Tomɔ bomɔ kenje ke Yope kɛ jeba ne wete mbam nde Simɔn, yiɲa dino dyene nde Piyer. ¹⁴ A ta lepɔ meyasi mete yi ta jonɲwe we wune botu be tɔ dyɔ hene kɛ nye we.> » ¹⁵ E Piyer kɛ mbombu lepɔ nde: «Ke mi ma nye numbu ke lepi kɛ, e Kimɔ Sisin piyɛ nje ke yotu botu bete be bɔ ke tɔ baka, ndi nda yi Kimɔ Sisin piya nɔ mbombu nje ke yotu su bejɛke be Yesus kɛ. ¹⁶ E mi take lepi te yi Kumande Yesus lepima nde: <Jaɲ tɔpuma bomɔ ke mɔrɔku, ke be wune, Njambiyɛ ta tɔpe wune ke Kimɔ Sisin.> » ¹⁷ Piyer kɔ sendi mbombu lepɔ nde: «Njambiyɛ nya botu bete ndi kiya Kimɔ Sisin te yi nye nya wuse ke ngimo te yi wuse tikima ne temɔ ke yi Kumande Yesus Krist kɛ. Dete, mi mɔ te nda, nɛ mi lɔ dyambi ne Njambiyɛ?»

¹⁸ Ke botu be tomun be Yesus nɛ botu bete be ma tiko temɔ ke yene ke Yuda baka ma si wokɔ dete kɛ, e metemɔ man si weye. E

bo lukse Njambye lɛpɔ nde: «Njambye jayma gbate nde, yija mɛkandɔ yɛnsangwe sendi temɔ, nɛ bo bɛ nɛ jɔngwɛ.»

Kandina jeban dɪnɔ Kritɛn

¹⁹ Botu bɛte bɛ wanjama kɛto nyanɔgwɛ mɛbɔnɛ mɛte yi bo tɛɖya bo kɛto Itɛn kɛ kɔ kumɔ Fenisi, kumɔ Siprɛ nɛ Antiyos. Bo dɪkima lɛpɔ Kimɔ Tom nye ndi Beyudɛn bɛpɔ. ²⁰ Ko dɛte, bɔɔa bɔmɔ kɛ njoka yan bɛ bɔ botu bɛ Siprɛ nɛ botu bɛ Siren baka kɔ kumɔ kɛ Antiyos. E bo lɛpɛ Kimɔ Tom kɛ kasi Kumande Yesuɔ nye Begrɛk. ²¹ Dɛti te yi Baba Mbokɔ dɪyima kɛ yotu yan, e bɔmɔ budyate yɛnsa temɔ tikɔ kɛ yi Kumande Yesuɔ. ²² Njɔɔ botu bɛte bɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesuɔ kɛ Yerusalem baka wokuma kasi te. E bo tomɛ Barnabas kɛnjɛ kɛ Antiyos. ²³ Kɛ Barnabas ma dɪɔ mate bɛɛɛ nda yi Njambye tɛɖya nɛ ɛgikwa nɛ kɛ, e nye sosa kite bo hɛnɛ nde, bo kɛn mbɔmbu wokuna nɛ Nyanɔgwɛ Kumande nɛ temɔ yan hɛnɛ. ²⁴ Barnabas bɔ mɔ ɛgikwa. Kimɔ Sisinɔ bɔ tondunate kɛ yotu nɛ. A bɔ sendi kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Njambye. Dɛte, e bɔmɔ budyate nyinɛ kɛ njɔɔ botu bɛte bɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesuɔ baka. ²⁵ Kɛ kɔɔte, e nye nje kwɔ kɛ kɛ Tars kɛ gɔsɔ Sol. ²⁶ Kɛ nye ma si dolɔ nye kɛ, e nye bɔ nye kɛ nɔ Antiyos.

Bo kwanɔɖya sew wɛte nɛ yim mate. Kɛ sew wɛte te, bo dɪkima wesidɪya bɛnɛ njɔɔ botu bɛte bɛ tikima temɔ kɛ yi Kumande Yesuɔ kɛ Antiyos baka. E bo dɪki tɛɖye mɛlɛpi mɛ Njambye nye budyate bɔmɔ. Yo kɛ Antiyos yi bo kandima jeban botu bɛte bɛ bɛɛgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesuɔ Krist baka nde Kritɛn.

²⁷ Kɛ ɛgimɔ te yite botu bɛ punja mɛlɛpi mɛ Njambye tɛmma Yerusalem kɛ kɛ Antiyos. ²⁸ E wɛte kɛ njoka yan, dɪnɔ dɪyɛnɛ nde Agabus temɛ. Kimɔ Sisinɔ lɛpinama nye nye, e nye pele nde, nyanɔgwɛ kolɔ ta dɪɔ kɛ to mɛnɛti hɛnɛ. E yo dɪɔ gbate kɛ ɛgimɔ te yi Kolod bɔ nyanɔgwɛ kumande kɛ to mɛnɛti kɛ. ²⁹ E botu bɛte bɛ bɛɛgwɛ mɛlɛpi mɛ Yesuɔ Krist baka pɛsɛ nde, bo ta tomse mɛyasi yɪ kame nɛ bɛnjɔɔ bɔn bɛ kɛ Yuda baka. Mumɔ hɛnɛ nya bɛɛgwɛ dɛti te yɛnɛ. ³⁰ E bo tomse yo nɛ Barnabas bɛnɛ Sol kɛ nye bɛtomba mbanjɔ Njambye kɛ Yerusalem baka.

12

Bo woma Jak, nye sendi Piyɛr kɛ jɔbɔ

¹ Kɛ pɔku mɛtu te yite e kumande Herod nye bo kɛ tɛɖya mɛbɔnɛ nye bɔɔa bɔmɔ kɛ njoka njɔɔ botu bɛte bɛ ma tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesuɔ baka. ² A nya dɛti nde, bo wɔku Jak te maɔ nɛ Jan nɛ kafa. ³ Kɛ nye ma bɛɛɛ nde, mɛkele mɛte

kimote ke misi me Beyuden ké, e nye nye sendi deti nde, bo b̄iya Piyer. Yo b̄a ke ngim̄o jeso d̄yena memampa mete yi kine nḡa kete ké. ⁴ Ke bo ma si biye nye dete ké, e Herod kwand̄ye nye kenje ke t̄u jobo lep̄o nde, nj̄on bes̄oja yini d̄iki pem̄o Piyer. Nj̄on bes̄oja wete b̄a ne bes̄oja yini. Herod kwad̄ya j̄ose Piyer ke misi me bom̄o hene ke k̄on jeso *Paska Beyuden.

Njambiyē ke punje Piyer ke jobo

⁵ Dete, bo b̄a ke pem̄o Piyer ke t̄u jobo. Yasi wete, nj̄on botu bete be ma tiko tem̄o ke yi Kumande Yesus baka d̄ikima ngweta ne Njambiyē bud̄yate keto ne.

⁶ Ke tu te yi b̄a nde, misi pup̄e te Herod ta j̄ose Piyer kete ké, Piyer b̄a wotunate ne mekol sumba yiba. A yama ke njoka bes̄oja yiba. Besanjele b̄a sendi ke pem̄o ke numey t̄u jobo. ⁷ Sem̄o sem̄o, e wete jaki Baba Mbok̄o d̄ȳa, e mejasi pane ke moy t̄u jobo. E nye kpoke Piyer ke mbanjo jeme nye lep̄o nde: «Tema ned̄o.» E mekol me sumba te yi bo wotuma ne mebo mene ké si soriye balo ke meneti. ⁸ Ke k̄onte, e jaki te lep̄e nye nye nde: «Susula kanda yo, leja menakala mo.» E Piyer si kelo dete. E jaki nje lep̄o sendi nye nye nde: «Pet̄o yotu yo ne lamb̄o d̄uku yo, n̄o b̄engwe mi.» ⁹ Ndana,

e Piyer punde, b̄engwe nye. A t̄i be ke duwe nde, yasi te yi jaki b̄a ke kelo ké b̄a gbakasi na, a takima nde, yo nyeno. ¹⁰ Bo kendima kw̄a bosa nj̄on botu be pemna yasi, kendo kw̄a sendi be k̄onte. E bo nje kendo kum̄o ke numey te yi bo kelma ne sumba ko. We kw̄an̄ numey te mbete nje pundo s̄e. Ke bo ma kum̄o womete ké, e numey futuna ne nguru wene ke mbombu yan, e bo punde b̄u wete nyan̄gwe nje. Ndana ndana, e jaki d̄imbiye ke misi mene. ¹¹ Diȳo ké, e d̄yano d̄yene yokwe, e nye lep̄e nde: «Mi ke beje ndana nde, yo gbakasi nde, Baba Mbok̄o tomma jaki wene nde, a nj̄aki jon̄gwe mi soje ke mebo me Herod n̄e ke beya meyasi hene te yi Beyuden kwad̄ya kelo ne mi ké.» ¹² Ke d̄yano d̄yene ma si yokwe ké, e nye kw̄a toke nje t̄u Mariya te nyan̄gwe ne Jan̄ te yi bo jeba sendi nde Mark̄o. Bāja ben̄jon busu bud̄yate b̄a womete ke mewesid̄ya ke ngweta ne Njambiyē. ¹³ E Piyer d̄ȳa d̄ungwe nyan̄gwe numey, e wete nyari nde Roda e d̄ikima kelo mesay womete ko k̄e lengwe to. ¹⁴ E nye woke men wete mum̄o duwe nde, yo men Piyer, e mesosa kw̄a nye. E nye yokwe ne soko kine bute numey na. E nye kw̄a k̄e lep̄o nde, Piyer ke numey t̄u. ¹⁵ E bo lep̄e nye nye nde: «'We ke k̄ono ka ne to?» Ko beko dete, e nye

kombile lepɔ nye bo nde, yo gbakasi. E bo lepe nde: «Yo yâkanɔwe be sisiɲ ne.»¹⁶ Ko dɛte, Piyer ka ndi mbombu yí dɔngwe numey. Bo nja bute numey, e bo ngbakima yí beɲe nye.¹⁷ E nye pɛpidye bo nye bo nde, bo dɔy ne sem. E nye yekidyɛ nda yi Baba Mbokɔ punja ne nye ke tɔ jɔbo ké. E nye nje lepɔ nde: «Wunɛ kên kè yekidyɛ dɛte nye Jak, yekidyɛ sendi dɛte nye bemaɲ busu bari.» Ke kɔɲte, e nye punde kwɔ kè ke wete mbey.

¹⁸ Ke misi ma pupɔ, e lepi bane besɔja yí duwe ne mbey te yi Piyer ka te ké.¹⁹ E Herod lepe nde, bo sán nye. Yasi wete, bo sán nye kine dolɔ na. E Herod beɲɔwe botu be pemna botu be jɔbo ne lepi te. Ke kɔɲte, e nye pɛse nde, bo bôn bo kè wo. E nye nje teme kwɔ kè ke Yuda kè kwanɔdye budya metu ke Sesare.

Sɔɲ Herod

²⁰ Herod ba ne nyanɔwe ngambi sanɔwe ne botu be Tir nè Sidon. E botu baka sanɔwe men teme kè beɲe nye, yite bo sima kombile ngin bene be wete mbam nde Blat te ajiya kumande Herod. Bo ka kè beɲe Herod, né bene bo kel mbon, né bo dɔy ne te, keto meyasi man hene dikima wule ke meneti me kumande Herod.²¹ Ke yesɔ te yi bo kpoma nde, bo ta sanɔwa kete ké ma dya, e Herod leɲe nyanɔwe lambɔ bekumande dɔyɔ nɔ

ke mbanjo lepina nye bomɔ.²² E bo lepe ne men ke kwey nde: «Yike yeti men mumɔ na, yike men wete njambiyɛ!»²³ E wete jaki Baba Mbokɔ dibe numbu ne ke kiya mbey, keto a tikima Njambiyɛ lukse yotu ne. E bekon nyiɲe nye ke yotu hene wo nye.²⁴ Ndana melepi me Njambiyɛ ka ndi kendo mbombu.²⁵ Ke Barnabas bene Sol ma si sidye mesay man ke Yerusalem ké, e bo bu Jan te yi bo jeba nde Mark kɔ yokwe nɔ kè Antiyos.

13

Kimɔ Sisiɲ ke tɔke Pol bene Barnabas

kenje ke lepina Kimɔ Tom

¹ Botu be punja melepi me Njambiyɛ nè nyanɔwe botu be tedya melepi me Njambiyɛ ba ke nɔɲ botu bete be tikima temɔ ke yi Kumande Yesus ke Antiyos baka. Yo ba nè Barnabas nè Simeyɔɲ te yi bo dikima jeba nde Nijer kɔ. Yo ba sendi nè Likiyus, mɔ Siren nè Manahen te yi bo dɔkwa nye bene Herod kɔ nje bu Sol.² Wete yesɔ te yi bo ba ke kanɔ Baba Mbokɔ kiyo medye ké, e Kimɔ Sisiɲ lepe nde: «Ndana wunɛ tɔka Barnabas bene Sol sɔɲe ke njoka yun, né bo kel mesay mete yi mi kpoma nde, bo ta kelɔ ké.»³ Ke kiyna medye nè menɔweta ma siyo ké, e

bo kase mebo ke yotu Barnabas bene Sol. Ke kante, e bo tike bo nde, bo kwân.

4 Kimô Sisinj tomma Barnabas bene Sol, e bo kwâ kumô ke Selesi. Bo njâ teme womete nyiye kuka kumô ke wete kiringira nde Sipre. 5 Ke bo ma kumô ke Salami ké, e bo lepe melepi me Njambiyé nye bomô ke membanjo mewesidya me Beyuden. Jan te yi bo jeba nde Mark kô dikima kame bo.

6 Bo njâ sabiyé kiringira hene kumô ke Pafos. Kumô mate, e bo dole wete mô kelna meyasi me kifi, a bâ mô Beyuden, dino dyene nde Baryesus. A bâ mô punja melepi me jâ. 7 A bâ ke jonna bene Sergus Polos te kum kiringira. Sergus Polos bâ ne dyano. A tomma bomô kè jeba ne Barnabas bene Sol, keto a kwadya wokô melepi me Njambiyé. 8 Yasi wete, Elimas te mô kelna meyasi me kifi kô dikima petô Barnabas bene Sol, ma kum kiringira me nje tiko temô ke yasi te yi bo ta lepô nye nye ké. Elimas, yo dino Baryesus ke numbu Grék. 9 Ndana, e Kimô Sisinj tondé ne ngbenj ke yotu Sol te yi bo jeba sendi nde Pol kô. E nye benje Elimas te mô kelna meyasi me kifi kô ne ngonj 10 lepô nde: «Wé mô mesebila nè beya mekele hene! Wé monô *Kum beya mekele, wé ke lû dyambi ne meyasi hene te yi be ne ngbenj! 'Wé ta

ndulo yangila yasi te yi Baba Mboko si kpo ké ndenen? 11 Benja ndana, Baba Mboko ta tedye we mebone, misi mô ta dibina. Wé tí benje se mejasi me yesô na kumô ke yiya ngimô.» Ndana ndana, e misi mene dibina ne kpikip, e nye kande bobila yasi, sâ mô te e ta biye nye ke bo tedye nye nje. 12 Ke kum kiringira ma benje meyasi mete yi kwanama ké, e nye tike temô ke yi Kumande Yesus, keto yasi te yi bo lepima nye nye ke kasi Kumande Yesus ké lonma nye ke temô.

13 Pol bene benjon bene nyinma kuka ke Pafos kwâ kumô ke Pergé ke Pamfili. Kumô mate, e Jan lî bo yokwe ne kôkô kè Yerusalem. 14 Pol bene Barnabas njâ teme ke Pergé kumô ke Antiyos ke Pisidi. Ke yesô *Saba ma dyâ ké, e bo nyiye ke mbanjo mewesidya me Beyuden kwâ diyô metidye. 15 Ke tolna mekana me membonga me Njambiyé nè tolna mekana me botu be punja melepi me Njambiyé ma siyô ké, e botu bete be diyé ne mbanjo mewesidya baka tome bomô kenje ke yi Pol bene Barnabas kè lepô nye bo nde: «Wune njon, nge be nde, wune ne yiya yasi te yi wune ke kwadye lepô nye bomô yí nye ne bo menjite, wune lêpi.»

16 Ndana, e Pol teme kanje bo nye bomô lepô nde: «Wune botu be kando

Isarayel nè wune botu bete be kamba sendi Njam-biyè baka, wune lêngwe meto! ¹⁷ Njambiyè te ε kando Isarayel tokuma besanmbambo busu. Ε nye kele nde, bo nyêbi budyate ke ngimo te yi bo ba no ke meneti me Ejipt ké. Ε nye soɲe bo ke Ejipt ne nyanɲwe deti ne. ¹⁸ A disimama bo ke mesew nda kamoni ke moy konɲor. ¹⁹ Ε nye girise mekando yitan jo yiɓa ke meneti me Kanan nje bu meneti man nye kando dyene Isarayel nde, bo nam. Meyasi menori hene kwanama ke mesew gomay yini jo kamotan. ²⁰ Ke konɲte, ε nye tembidye botu be pesina josi ke njoka yan nye bo kumo ke ngimo Samiyel te mo punja melepi me Njambiyè. ²¹ Diyɔ ke konɲte ké, ε besanmbambo busu kwadye be ne kumande te ε ta diyɔ ne bo. Ε Njambiyè tembidye Sayul te monɔ Kis, mo kando Benjamε nye bo. Ε nye diyè ne bo yaka mesew kamoni. ²² Ke Njambiyè ma soɲe Sayul ké, ε nye nje tembidye Davit nde, a bêki kumande wan. Njambiyè lepima ke kasi Davit nde: <Mi Njambiyè tokuma Davit te monɔ Isay, temo mbe biyima nye. A ta kelɔ meyasi hene te yi mi kwadye ké.> ²³ Yo ke kando Davit yi Njambiyè nya Isarayel Mo te ε ta jonɲwe bo nda yi nye kpoma ké. Mo te, yo Yesus. ²⁴ Piɲɔ te yi Yesus ti pa nje

na, Jan dikima pele kasi topuna bomɔ ke moroku nye kando Isarayel hene nde, bo yênsanɲwe temo, né bo topi bo ke moroku. ²⁵ Ke ngimo te yi mesay me Jan ba ke kè ke siynate ké, a dikima lepɔ nye bomɔ nde: <Wune taka nde, mi nda? Mi yeti mo te yi wune ladiye ko na. Wune dukwe nde, a ta nje ke konɲ mbe. Mi ti yaka wunje kol menakala ke kol ne na.> ²⁶ Wune njonɲ, wune benday be Abaraham nè wune botu bete be yeti Beyuden baka, Kimɔ Tom te yi Njambiyè njesa nde, a ta jonɲwe bomɔ ké, a njésikwe tom te keto su. ²⁷ Keto, botu be Yerusalem nè bekum ban ti duwe nde, Yesus ba mo te ε ta jonɲwe bo na. Bo ti be sendi ke woko to melepi mete yi bomɔ dikima tolo ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyè metu hene ke yeso *Saba ké na. Bo pesima nde, Yesus sanɲwanɲwe ne mebɔne. Dete, bo kelma yasi te yi melepi mete lepima ké. ²⁸ Ko beko nde, bo ti be ne to lepi te yi wo ne nye, bo lepima nye Pilat nde, a woku nye. ²⁹ Ke bo ma si kelɔ yasi hene te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyè ke kasi ne ké, ε bo pidye mun ne ke kroa bu kè pumbo. ³⁰ Ko dete, Njambiyè womiya nye soɲe ke njoka bemunɲ. ³¹ Botu bete be wulma Galile bene be Yesus nje ke Yerusalem baka benma nye metu budyate ke konɲ womiya ne.

Botu bete be ba kete beje meyasi mete yi kwanama ké ke lepo yo ndana ne ngbak ngbak nye botu be kando Isarayel. ³² Wuse ne nguru wusu ke nje lepo Kimó Tom te nye wune nde, yasi te yi Njambiyé kpoma nye besanmbambo busu ké, ³³ a ma si tonje yo nye wuse benday ban ke ngimo te yi nye womiya ne Yesus nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ke Besom yiba nde: <We monmbe, kande ndana mi me songwe.> ³⁴ Njambiyé kandima si lepo nde, a ta womiyé Yesus songe ke njoka bemun, dete ko a ti bo na. Njambiyé lepima kasi te nde: <Mi ta nye wune kpasa mekombila mete yi mi kpoma nye Davit ké. Bomo beki ne bibina temo nde, mekombila mete ta beña gbate.> ³⁵ Njambiyé ke lepo sendi ke wete mbey ke moy mekana mene nde: <We ti jaye nde, mun kimo mo mesay wo boku ke moy meneti na.> ³⁶ Yasi wete, ke Davit ma si kelo mesay ke ngimo te yene bengwe yasi te yi Njambiyé kombila ké, e nye nje gwe. E bo pumbe nye nda yi bo pumbuma sendi ne besanmbambo ké. E mun ne bo ke moy meneti. ³⁷ Ndi nde, yoko yi Njambiyé womiya nye ko ti bo ne na. ³⁸ Dete, wune njon, wune dukwe nde, yo ke dino dyene yi bo lepe nye wune nde, Njambiyé ta tiko mebeyo mun ne ngwete.

³⁹ Yo sendi ke dino dyene, mumo te e tike temo ne nye, Njambiyé ke peso nde, mo te me ne ngben ke mbombu wene. Yo yasi te yi membonga mete yi Moyisi ketima ti be ne deti te yi kelo na. ⁴⁰ Dete, wune diy ne soso, ma wune me nje sangwa ne meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyé lepima ké. Bo lepima nde: ⁴¹ <Wune botu be yeliya, wune beña, wune ngbakimangwe budyate kwa yambile, keto mi ta kelo yina mekele ke ngimo te yun, ko bo lepi yo nye wune, wune ti jaye na.> »

⁴² Ke Pol bene Barnabas ma pundo ke moy mbanjo mewesidya ké, e bomo ngweta ne bo nde, bo kawangwe nje ke yeso *Saba te e kante, nje lepina sendi ke kiya to lepi te. ⁴³ Ke mewesidya ma siyo ké, e budya Beyuden ne baña gbela bomo budyate be nja nyine mison Beyuden baka bengwe Pol bene Barnabas. E Pol bene Barnabas nye mesimo bene bo kite bo nde, bo ken mbombu tiko temo nde, Njambiyé ne ngikwa.

⁴⁴ Ke yeso Saba te e kante ma dyá ké, e sulo botu be Antiyos wesidya nje woko melepi me Njambiyé. ⁴⁵ Ke Beyuden ma beje nyangwe ngil dete ké, e bo kele beya temo, biye meso ne Pol ke yasi te yi nye dikima lepo ké toyé sendi nye. ⁴⁶ E Pol bene Barnabas lepe misi ne

misi nye bo nde: «Yo ßa nde, wuse kânda lepɔ melepi me Njambiyɛ nye wunɛ. Yasi wetɛ, nda yi wunɛ sɛnma yo, pɛsɔ sendi jɔsi yun nɛ nguru wun nde, wunɛ ti yaka ßɛ nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo na, ndana wusɛ kɛ tumɔ kɔŋ nɛ wunɛ kɛ kɛ yi botu betɛ ßɛ yeti Beyudɛn ßaka, ⁴⁷ keto Baba Mbokɔ lepima nye wusɛ nde: «Mi tembidiya wɛ nda mɛjasi kɛ mɛkandɔ mɛ botu betɛ ßɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ ßaka, nɛ wɛ jɔngwɛ bomɔ kumɔ kɛ njena mɛnɛti.» » ⁴⁸ Kɛ botu betɛ ßɛ yeti Beyudɛn ßaka ma wokɔ melepi mɛnɔri kɛ, ɛ bo ßɛ nɛ mesosa lepɔ nde, melepi mɛ Baba Mbokɔ kimɔtɛ budyate. Bomɔ hɛnɛ te yi Njambiyɛ kpoma nde, bo ta ßɛ nɛ jɔngwɛ te yi kpo nɛ kpo ßaka yɛnsama temɔ tikɔ kɛ yi Kumande Yesus. ⁴⁹ Kimɔ Tom Kumande Yesus kɔ kɛndɔ mbɔmbu kɛ mɛnɛti mɛtɛ hɛnɛ. ⁵⁰ Yasi wetɛ, ɛ Beyudɛn dɛsɛ to ßoma betɛ ßɛ ßa nɛ kusuku ßɛ dikima ßɛngwɛ melepi mɛ Njambiyɛ ßaka nɛ nyangwɛ botu ßɛ dya sunɔwɛ nɛ Pol bɛnɛ Barnabas. ɛ bo tedye bo mɛbɔnɛ dɛdye bo kɛ dya dyan. ⁵¹ ɛ Pol bɛnɛ Barnabas kutɛ mɛkol man sɔŋɛ ngbutu dya te yi tedye bo nde, bo yeti nɛ mesosa nɛ bo na. ɛ bo nje kwɔ kɛ kɛ Ikɔn. ⁵² Yasi wetɛ, jɔnja botu betɛ ßɛ njɔ ßɛngwɛ melepi mɛ Yesus Krist kɛ Antiyos ßaka ßa yan nɛ nyangwɛ mesosa. Sendi, Kimɔ Sisin

ßa tondunate kɛ yotu yan.

14

Pol bɛnɛ Barnabas kɛ lepɔ

Kimɔ Tom kɛ Ikɔn

¹ Pol bɛnɛ Barnabas dyanma kɛ Ikɔn, ɛ mɛyasi kwanɔna nda yi yo kwanɔnama kɛ mɛdya mɛtɛ yiri kɛ. ɛ bo hɛnɛ yiba nyinɛ kɛ mbanjɔ mɛwɛsidya mɛ Beyudɛn lepina nye bomɔ. ɛ lepɔ yan kelɛ nde, budya Beyudɛn nɛ budya Begrɛk tiki temɔ kɛ yi Kumande Yesus. ² Yasi wetɛ, ɛ Beyudɛn betɛ ßɛ sɛnma kinɛ tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus ßaka dɛsɛ to botu betɛ ßɛ yeti Beyudɛn ßaka kelɔ nde, bo ßɛki nɛ ßɛya mɛtake sunɔwɛ nɛ njɔŋ botu betɛ ßɛ tikima temɔ kɛ yi Kumande Yesus ßaka. ³ Dɛtɛ, ɛ Pol bɛnɛ Barnabas kwanɔdye budya mɛtu kɛ Ikɔn. Bo dikima lepina kinɛ gwe wɔ bomɔ na, tikɔ temɔ kɛ yi Kumande Yesus. Kumande Yesus dikima nye bo dɛti te yi kelɔ mɛyekambiyɛ nɛ nyangwɛ mɛyasi yɔ tedye nde, Kimɔ Tom te yi bo lepɛ kɛ kasi ngikwa nɛ kɛ, gbakasi. ⁴ ɛ botu ßɛ dya ßaka kɛ mɛngabiye yiba, ßanja kɛ kɔŋ Beyudɛn, ßanja kɛ kɔŋ botu ßɛ tomun ßɛ Yesus. ⁵ Botu betɛ ßɛ yeti Beyudɛn ßaka nɛ Beyudɛn nɛ nguru wan bɛnɛ ßekum ßan komsama, nɛ bo kɛ tedye Pol bɛnɛ Barnabas

mɛbɔnɛ, lɔ ɓo sendi nɛ metari wo. ⁶ Kɛ Pol bɛnɛ Barnabas ma woko kasi te kɛ, ɛ ɓo mbɔmbila kwa kɛ dɔyɔ kɛ Lister nɛ Dɛrbɛ nɛ kɛ pɔku te yite kɛ Likawoni. ⁷ Kumɔ mate, ɛ ɓo lɛpɛ Kimɔ Tom nyɛ bomɔ.

Pol bɛnɛ Barnabas kɛ Lister

⁸ Wɛtɛ mɔ kɔsu ɓa kɛ Lister, mekol mɛnɛ ma jɛmɛ. Bo jama ndi nyɛ dɛtɛ, a tɔ kɛndɛ ko wɛtɛ yesɔ na. ⁹ Mbam kɔ ɓa kɛ woko yasi te yi Pol ɓa kɛ lɛpɔ kɛ. ɛ Pol bɛnɛ nyɛ nɛ ngon duwɛ ndɛ, mbam te ɓa kɛ tiko temɔ ndɛ, kɔsu nɛ yakama siyɔ. ¹⁰ ɛ Pol lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey nyɛ nyɛ ndɛ: «Tɛma, dɔyɔ kɛ kwey nɛ ngbɛn nɛ mekol mɔ.» ɛ mbam dɔ tɛmɛ kɛndɔ. ¹¹ Kɛ ngil botu bɛtɛ ɓɛ ɓa womɛtɛ ɓaka ma bɛnɛ yasi te yi Pol kelma kɛ, ɛ ɓo lɛpɛ nɛ mɛn kɛ kwey nɛ numbu Likawoni ndɛ: «Baɲa bɛnjambiyɛ ma yɛnsa yotu nda bomɔ nje nɔ kɛ yusu.» ¹² Bo loma Barnabas ndɛ Seyus,*f1* nje lo Pol ndɛ Hɛrmɛs,*f1* kɛto yo ndi nyɛ dɔkima lɛpina kɛ njoka yan yiɓa. ¹³ Mbanjɔ mbanja njambiyɛ te yi ɓo jɛɓa ndɛ Seyus kɔ ɓa kɛ numbu dya. ɛ mɔ te ɛ ɓa nɛ mɛsay mɛ nyɛna sadaka nyɛ njambiyɛ te kɔ kwa kɛ ɓu bɛmbam nday nje nɔ. Bo jakima njam mɛjɛti lɛnje bɛmbam bɛnday bɛtɛ. ɛ nyɛ ɓu ɓo kɛ nɔ kɛ mɛnumɛy mɛ ndoko te yi lite dya kɛ. A kwadya

wo ɓo kelɔ nɛ sadaka nyɛ Pol bɛnɛ Barnabas. Ngil bomɔ ɓa sendi nɛ yɛsidyɛ kelnatɛ dɛtɛ. ¹⁴ Kɛ Barnabas bɛnɛ Pol te botu bɛ tomun ɓɛ Yesus ma woko kasi te kɛ, ɛ ɓo nyalɛ melambɔ kɛ yotu sɛdɔyɛ nɛdɔ kɛ kɛ mɔy ngil bomɔ kɛmbidya lɛpɔ ndɛ: ¹⁵ «Wunɛ njɔn, kɛto nje yi wunɛ kelɛ mɛyasi mɛtɛ yinɔri kɛ? Wusɛ ndi gbɛla bomɔ sendi nda wunɛ. Wusɛ njaki nje lɛpɔ Kimɔ Tom Yesus nyɛ wunɛ yɔ kite wunɛ ndɛ, wunɛ yɛnsangwɛ temɔ tiko lem bɛnjambiyɛ bɛtɛ kanɔ Njambiyɛ te ɛ nɛ jon kɔ. Yo nyɛ kusɛ dɔyɔbɔ nɛ mɛnɛti nɛ man nɛ mɛyasi hɛnɛ te yi dɔyɛ kɛ mɔyɛ kɛ. ¹⁶ Njombu yaɲa kɛ mɛtu mɛ njimɛ Njambiyɛ te tikima mɛkandɔ mɛ bomɔ hɛnɛ ndɛ, ɓo kɛl mɛyasi nda yi ɓo kwadya. ¹⁷ Ko ɓɛkɔ dɛtɛ, mɛngimɔ hɛnɛ, a tɔ sɔdɔyɛ yotu na. A ka mbombu tɛdɔyɛ gbate ndɛ, a nɛ ngikwa, kɛto a kɛ nɔdɔyɛ mbiyɔ njɛsɛ wunɛ wulɛ dɔyɔbɔ, nyɛ wunɛ nyambi yaka nɛ mɛngimɔ. A kɛ nyɛ wunɛ nyɛngwɛ, tonjɛ mɛsosa kɛ temɔ yun.» ¹⁸ Ko ɓɛkɔ ndɛ, Pol bɛnɛ Barnabas lɛpinama dɛtɛ, ɓo wɔnduma ɓiriki yɔ petɔ nɛ bomɔ ndɛ, ɓo tɔ kel sadaka nyɛ ɓo na.

¹⁹ Ndana, ɛ Bɛyudɛn tɛmɛ wulɛ Antiyos nɛ Ikɔn lɛpina nyɛ ngil bomɔ. ɛ bomɔ yɛnsa dɔyɔ kɛ kɔn yan lɔ Pol nɛ metari, nɛ ɓo wo nyɛ. Kɛ kɔnɛ, ɛ ɓo dɛalɛ nyɛ sonjɛ kɛ mɔy dya takɛ ndɛ, a ma gwe. ²⁰ Yasi wɛtɛ, kɛ botu

bete be beṅgwe meḷepi me Kumande Yesus Krist baka ma wesidya lito nye ké, ε nye teme yokwe nyiṅe sendi ke moy dya. Misi pupε ε bene Barnabas teme kwā kè ke Derbe.

Pol bene Barnabas ke yokwe

ke Anṭiyos ke Siri

²¹ Bo lepima Kimō Tom mate kelō nde, budya bomō bēki botu bete be beṅgwe meḷepi me Yesus Krist. Ke kōṅte, ε bo nje yokwe ne kōkō kè ke Lister nè Ikōn nè Anṭiyos. ²² Bo kā mbombu nye dēti nye botu bete be beṅgwe meḷepi me Yesus Krist baka, kite bo nde, bo kēl tiṅ te yi tiko temō ke yene. Bo lepima sendi nye bo nde: «Yí nyiṅe nō ke *Kandō Njambiyε, wuse ta pa sanḡwa ne budya meḃone.»

²³ Bo dīkima nye baṅa bomō dīyō betomba mbanjō Njambiyε ke njoka menjōṅ me bomō hene be tikima temō ke yi Kumande Yesus baka. Ke kōṅ tembidya yan, bo dīkima kiyō medye ṅgweta ne Njambiyε nje diyε Kumande mō te ε botu bete tikima temō ke yene kō nde, a bākidya bo. ²⁴ Pol bene Barnabas njā kwā ne Pisidi kumō ke Pamfili. ²⁵ Bo kā mbombu lepō Kimō Tom ke Pεrḡe nje kwā kumō Atali. ²⁶ Bo njā teme womete nyiṅe kuka kendo kumō Anṭiyos, ke mbey kome bomō kandima si diyε Njambiyε keto yan

nde, a nyēki bo mekombila ke mesay mete yi bo siyma si tonje ndana ké.

²⁷ Ke bo ma dya ke Anṭiyos ké, ε bo jeba njōṅ botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka, yekidyε meyasi hene te yi Njambiyε nya bo dēti nde, bo kēl ké. Bo yekidya sendi nda yi Njambiyε butuma nje nye yiṅa mekandō, né bo sendi tiki temō ke yi Kumande Yesus. ²⁸ Bo yama mōnō metu womete ke Anṭiyos bene botu bete be beṅgwe meḷepi me Yesus Krist baka.

15

Yasi te yi njōṅ bekriten be

Yerusalem pesima ké

¹ Baṅa bomō wulma Yuda kè ke Anṭiyos kè tedye yiṅa yasi dele nye botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka. Bo lepima nye bo nde: «Ṇḡε wunε ti pesina beṅgwe mbonga te yi Moyisi nya ké, wunε ti yaka be ne joṅḡwe na.» ² ε Pol bene Barnabas nye meso beyate bene bo lombidya keto te. ε botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka pese nde, nè Pol nè Barnabas nè baṅa benjōṅ ban ta kè ke Yerusalem kè beṅe botu be tomun be Yesus nè betomba mbanjō Njambiyε, né bo nembi lepi te. ³ Ke kōṅte, ε botu bete be ma tiko temō ke yi Kumande Yesus baka kè tikidyε bo ke nje, ε bo kè ne kendi yan mbombu

kwā nē Fenisi nē Samari yekidyē nda yi botu bete be yeti Beyuden yensama temō ké. É botu bete be ma tiko temō ké yi Kumande Yesus ké mēdya mete baka woke nyanḡwē mesosa. ⁴ Ké bo ma dya ké Yerusalem ké, é njōḡ botu bete be ma tiko temō ké yi Kumande Yesus baka nē botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjo Njambye bɔ bo nē mesosa. É bo yekidyē meyasi hēne te yi Njambye nya bo dēti nde, bo kēl ké. ⁵ Kó bēkó dēte, é baḡa bomō ké njoka botu bete be ma tiko temō ké yi Kumande Yesus be bā ké njōḡ *Befariḡ baka tēme lēpō nde: «Bo pēsi botu bete be yeti Beyuden be ma tiko temō ké yi Kumande Yesus baka, lēpō sendi nyē bo nde, bo bēḡwē mēmbōḡga mete yi Mōyisi ketima ké.»

⁶ É botu be tomun be Yesus nē betomba mbanjo Njambye nēmbē lēpi te. ⁷ É bo lēpina biye meso budyate. Ké kōḡte, é Piyer tēme lēpō nyē bo nde: «Wunē njōḡ, wunē duwā nde, Njambye kikima tōke mi ké njoka yun, né mi lēpi Kimō Tom nyē botu bete be yeti Beyuden baka, né bo tiki temō ké yi Kumande Yesus. ⁸ Njambye te é duwē mētemō mē bomō kimōte kō tedya nde, a jayma bo, nyē bo Kimō Sisij nda yi nyē nya wuse sendi ké. ⁹ Njambye tī nēmbē njoka su sinē bo na. A pupudya mētemō man, keto bo tikima temō ké yi

Kumande Yesus. ¹⁰ Keto ḡge yi wunē kwadyē bobile Njambye ndana yī sobidyē nyanḡwē mapi nyē botu bete be bēḡwē mēlēpi mē Yesus Krist baka? Mapi te, sinē besaḡmbambo busu sudya yo. ¹¹ Yasi wētē, wusē ké tiko temō nde, wusē ta bē nē jōḡwē, keto Kumande Yesus nē ḡgikwa. Bo sendi ta bē nē jōḡwē keto te.»

¹² Ndana, é bomō hēne be wesidyama baka dīyē nē sēm yī wokō nda yi Barnabas bēne Pol bā ké yekidyē kasi mēyekambye nē nyanḡwē meyasi hēne te yi Njambye nya bo dēti nde, bo kēl ké njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

¹³ Ké bo ma si lēpina ké, é Jak bɔ lēpi lēpō nde: «Wunē njōḡ, wunē lēḡwē metō ké yasi te yi mi ta lēpō ké. ¹⁴ Simōn yekidyā nda yi Njambye kikima tedye ḡgikwa nyē yīḡa mēkandō yī tōke baḡa bomō ké njoka yan be ta bē botu bēne. ¹⁵ Mēkele mete ké yaka nē mēlēpi mete yi botu be punja mēlēpi mē Njambye lēpima ké. Keto yo ketinate ké mēkana mē Njambye nde: ¹⁶ «Baba Mbokō ké lēpō nde: Ké kōḡte, mi ta yōkwē nē kōkō nje. Mi ta tēmbidyē mōy tɔ Davit yi ma balō ké. Mi ta tēmbidyē bōru yasi te. ¹⁷ Dete, bukwe bomō te baka hēne nē mēkandō hēne te yi mi kwadyē nde, bo bēki botu bēmbē baka ta sḡ nje Baba Mbokō. ¹⁸ Baba Mbokō

te ε kikima tedye meyasi mete ko lepe dete.»

19 «Ke yembe, mi ke kombile beje nde, wuse ti njangwe botu bete be yeti Beyuden be yensa temo tiko ke yi Njambiyε baka na. 20 Yasi wete, wuse keti mekana kenje bo nde, bo ti bobo dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye bana benjambiyε na, keto yo ke kelo nde, mumo beki ne sembo. Diyo mbam bene nyari ti bejnanawe kine nde, bo beki ke gwaki na. Bo ti dyaki nyamo te ε gwe gbongi ho dye mekiyo me nyamo na. 21 Keto kande ne betomba ke medya hene bomo ke pele yo wule ke mekana me membonga mete yi Moyisi ketima ke. Bo ke tolo sendi yo yeso *Saba hene ke membanjo mewesidya me Beyuden.»

22 Ndana, ε botu be tomun be Yesus ne betomba mbanjo Njambiyε ne njon botu te be tikima temo ke yi Kumande Yesus baka beje kimote yi toke bana bomo ke njoka yan, tomo bo bene be Pol ne Barnabas kenje Antiyos. Bo tokuma Yude te yi bo jeba nde Barsabas ko, toke sendi Silas. Bo hene yiba ba nda betokondo ke njoka te bari.

23 ε bo bu mekana nye bo. Bo ketima ke moy mekana mete nde: «Wune beman busu be yina mekando be diyε ke Antiyos, ke Siri ne ke Silisi baka, wuse botu be tomun be Yesus ne betomba

mbanjo Njambiyε ne beman busu, wuse ke nyeno wune.

24 Wuse wokuma nde, bana bomo ke njoka su temma wonga ke njangwe wune ne melepi man, kelo nde, temo yun kufyukwe. Wuse ti lepe yina yana dete nye bo na. 25 Wuse hene ba ngin wete, ε wuse beje kimote yi toke bana bomo ke njoka su, tomo bo kenje wune bene benjon busu Pol ne Barnabas, son temo su. 26 Bomo baka yiba ba nedo te yi dyangwe jongwe dyan keto dino Kumande wusu Yesus Krist. 27 Yo dete yi wuse ke tomo Yude bene Silas, ne bo ke lepi kiya melepi mete ne numbu yan nye wune. 28 Keto Kimo Sisin ne wuse sendi bejma nde, yo yeti kimote nde, wuse sobidya wune yina ditina memapi te yi ti kame wune ke na. Yasi wete, wune bakidya ndi nde, 29 wune ti bobo dye menjay mete yi bo kelma ne sadaka nye bana benjambiyε ke na. Wune ti dyaki mekiyo me nyamo ho dye nyamo te ε gwe gbongi ko na. Diyo mbam bene nyari ti bejnanawe kine nde, bo beki ke gwaki na. Yo kimote nde, wune ti kel meyasi mete na. He sangwa!»

30 Ndana, ε botu bete yi bo tokuma baka jana ne njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka toke kendi ke Antiyos. Kumate, ε bo wesidye

bomɔ nye bo mekana. ³¹ Ke bo ma si tolo mekana mete ké, ε bomɔ be ne mesosa keto kimɔ melepi mete yi bo lepima nye bo ke moyte ké. ³² Yude bene Silas ba sendi botu be punja melepi me Njambiyε. ε bo lepina budyate kite bo nye bo deti. ³³ Bo yama monɔ metu mate, ε benjon ban be mate jana ne bo lepɔ nde, bo kɛn ne te. ε bo yɔkwe sangwe botu bete be tomma bo baka. [³⁴ Yasi wete, ε Silas pese nde, a ta tika ne mate.] ³⁵ ε Pol bene Barnabas tika ke Antiyos. Bo dikima tedye bomɔ melepi me Njambiyε, lepɔ sendi Kimɔ Tom Kumande Yesus bene banja budya bomɔ.

Pol bene Barnabas ke baka

³⁶ Monɔ metu kwanma ke kɔnte, ε Pol lepe nye Barnabas nde: «Wuse yɔkwe ne kɔkɔ kɛ beje jonawe benjon busu ke medya hene te yi wuse lepima Kimɔ Tom Kumande Yesus kete ké.» ³⁷ Barnabas kwadya nde, bo bɔn Jan te yi bo jeba sendi nde Mark kɔ kɛ nɔ. ³⁸ Yasi wete, Pol ti jaye nde, bene bo kɛn na, keto Jan ma lɛn bo ke meneti me Pamfili kine kɛ kame bo ke mesay man na. ³⁹ Yo njɔ kwɔ ne nyanawe melombo, ε bo baka. ε Barnabas bu Mark nyiye ne kuka kwɔ kɛ Sipre. ⁴⁰ ε Pol toke ne Silas.

Ke benjon ban ma si diye Kumande Yesus nde, a nyɛki Pol mekombila ké, ε nye kwɔ bene Silas. ⁴¹ Bo kwanma

ne Siri, kwɔ sendi ne Silisi yi nye deti nye njon botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka.

16

Timote ke nyiye njon Pol bene Silas

¹ Pol njɔ kwɔ sendi kɛ ke Derbe tongidya kumɔ Lister. Wete mɔ te ε bejwe melepi me Yesus Krist kɔ ba mate, dino dyene nde Timote. Nyanawe wene ba ngɔndu Beyuden, a ba ke bejwe Kimɔ Tom Yesus. Sangwe wene ba mɔ Begrek. ² Njon botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist ke Lister nɛ ke Ikɔn baka ba ke jaye jonawe Timote. ³ Pol kwadya kwɔ bene nye, dete ε nye bu nye peso, keto Beyuden bete be ba ke poku te yite baka duwa hene nde, sangwe ne Timote ba mɔ Begrek. ⁴ Ke medya mete yi bo kwanma kete ké, bo dikima pele nye botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka nde, bo bakiɔya membonga mete yi botu be tomun be Yesus nɛ betomba mbanjo Njambiyε be diye ke Yerusalem nya ké. ⁵ Ndana menjon me botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka ba ke tikɔ temɔ ne ngbik ke yene. Bomɔ ba ke buyo metu hene ke njon yan.

Kimɔ Sisij ke tomɔ Pol kenje

ke Maseduwan

⁶ Bo njɔ kwɔ ne Friji, kwɔ sendi ne Galasi, keto Kimɔ

Sisiŋ tedya bo nde, bo ti lepi Kimō Tom ke Asi na. ⁷ Ke bo ma kumō ke kēki Misi kē, ε bo diy kē ke Bitini. Yasi wete, ε Sisiŋ Yesus seŋe nde, bo ti ken na. ⁸ Dete, ε bo nje kwā ne Misi kumō ke Turuwas. ⁹ Ne tu ε Pol beŋe nda nyenō nde, wete mō Maseduwan punduma ke to ne ηgweta ne nye lepō nde: «Inja ke Maseduwan nje kame wuse.» ¹⁰ Ke kōŋ nyenō Pol yinōri, ε wuse*f1*sā nje te yi kē nedō ke Maseduwan, keto wuse duwā nde, yo Njambiyē jeba wuse nde, wuse kēn lepō Kimō Tom mate.

Lidiya ke tikō temō ke yi

Kumande Yesus

¹¹ Dete, ε wuse nyiŋe kuka ke Turuwas bu nje ne ηgbeŋ yī kē ke Samōtras. Misi pupē ε wuse kumē ke Neyapolis. ¹² Ke kōŋte, ε wuse nje kwā mate kumō ke wete dya nde Filipi. Medya hene ke meneti me Maseduwan wōkunangwe ne Filipi. Botu be dya te wūla Rom nje nō. Wuse yama mōnō metu womete. ¹³ Ke yesō *Saba ma dya, ε wuse duwe ke moy dya kē ke goŋ wete duku, keto wuse bā ke take nde, yiŋa mbey kome bomō diki ηgweta ne Njambiyē kē yākanawe be mate. Kumō mate, ε wuse kwā dīyō metidyē. ε wuse lepina nye boma bete be wesidyama womete baka.

¹⁴ Wete nyari nde Lidiya, ηgōndu Tiyatir bā ke njokate. A bā mō dyanawa

kpasa to tena melambo. A dikima kanō sendi Njambiyē. A dikima leŋgwe to ke lepi te yi wuse bā ke lepō kē. Baba Mbokō kelma mesay ke temō ne, na woku yasi te yi Pol dikima lepō kē kimote. ¹⁵ Wuse tōpuma nye ke mōrōku bene botu be tū dyene. Ke kōŋte, ε nye ηgweta ne wuse lepō nde: «Ŋge be nde, wune beŋma gbate nde, mi ke tikō temō ke yi Kumande Yesus, wune nyiŋa tū dyembe dīyō te.» ε nye jeliye wuse nde, wuse jāya.

Pol bene Silas ke jobō ke Filipi

¹⁶ Wete yesō wuse bā ke kē ke mbey kome bomō dikima wesidya ηgweta ne Njambiyē kē. ε wuse sanawa ne wete nyari ke nje. Nya te bā bala. A bā ne wete beya sisiŋ ke yotu yi dikima tedye nye meyasi mete yi ta kwanja kē. Dete, botu bete be dikima dīyō ne nye baka dikima sōmbō budya mōni. ¹⁷ Nya kō kandima beŋgwa su sine be Pol diki lepō ne men ke kwey nde: «Botu baka, yo botu be mesay be Njambiyē te ε kwanja meyasi hene ke kwey kō. Bo ke tedye wune nje te yi Njambiyē yakama jōngwe ne wune kē.» ¹⁸ A kelma dete budya metu. ε Pol woke ηgambi budyate. ε nye yeŋsa beŋe njime lepō nye beya sisiŋ te nde: «Ne dīnō Yesus Krist, mi ke lepō nye we nde: Pundō duwe ke

yotu nya kɔ.» E beya sisin punde ke yotu ne ndi ke kiya ngimo te.

¹⁹ Ke botu bete be ba ne nya kɔ ma beɲe nde, bibina temɔ te yi bo ba nɔ ke nje sɔmbuna mɔni yan ma dibina ké, e bo biye Pol bene Silas kpatile bo kumɔ nɔ ke bembe sɛ ke misi me bekum. ²⁰ E bo bu bo kè nɔ ke yi botu be pesina melepi lepɔ nde: «Botu baka Beyuden, bo ke potɔ dya dyusu. ²¹ Bo ke tedye sendi mekele mete yi membonga musu kidye ké. Wuse yeti ne deti te yi jaye yo ho beɲgwe yo na, keto wuse su botu be Rom.» ²² E ngil botu bete be wesidyama womete baka nje yeɲsa lu dyambi ne Pol bene Silas. E botu be pesina melepi lepe nde, bo siki sɔre mekandɔ ke yotu yan, nye sendi bomɔ deti nde, bo njuru bo ne njambala. ²³ Ke bo ma si njuro bo budyate dete ké, e bo nje bu bo kenje ke tu jobɔ. E bo lepe nye mɔ bakidya bejobɔ nde, a pɛm bo kimote. ²⁴ Ke mɔ bakidya bejobɔ ma wokɔ dete ké, e nye bu bo kè difɔ ke wete mɔnɔ tonhari ke njena tu jobɔ nye mepoka ke mekol man.

Mɔ bakidya bejobɔ ke yeɲsa temɔ

tikɔ ke yi Kumande Yesus

²⁵ Yi kè nɔ bembe tu Pol bene Silas dikima ngweta ne Njambiyɛ jembina yí lukse ne nye. Botu be jobɔ te bari dikima lenɲwe metɔ

wokɔ. ²⁶ Semɔ semɔ, e meneti ngwanɲwa budyate. E tu jobɔ ngbokisa ne dimbi kumɔ nji. E menumey me tu jobɔ hene si butuna ndi nga wete. E meyasi mete yi bo wotuma ne bejobɔ hene ké si pamiye. ²⁷ Ke mɔ bakidya bejobɔ ma jemiye beɲe menumey nyase ké, e nye sute kafa ne, na wo ne yotu ne, keto a takima nde, bejobɔ ma bɔmbɔ. ²⁸ Yasi wete, e Pol lepe ne men ke kwey nde: «We ti woku yotu na, wuse hene waka.» ²⁹ E mɔ bakidya bejobɔ diyɛ dife, e nye nyiɲe beke beke ke mɔy tu balɔ ne menɲwanɲwa ke mekol me Pol bene Silas. ³⁰ E nye bu bo kè nɔ sɛ diyɛ bo nde: «Wune bebaba, mi kèl nan, né mi be ne jonɲwe te yi kpo ne kpo?» ³¹ E bo yeɲsa nde: «Tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus, dete we ta be ne jonɲwe kande we ne nguru wo kumɔ botu be tu dyɔ.» ³² E bo lepe kasi Kumande Yesus nye nye bene bomɔ hene be ba ke mɔy tu dyene baka. ³³ E nye bu bo weye mepɛɲ man ndi ke kiya ngimo te ne tu. Ndana ndana, e bo tɔpe mɔ bakidya bejobɔ kɔ bene botu be tu dyene hene ke mɔrɔku. ³⁴ Ke kɔɲte, e nye bu Pol bene Silas kè nɔ ke tu dyene kè nye bo medye. A ba ne mesosa budyate bene botu be tu dyene hene, keto a tikima temɔ ke yi Njambiyɛ.

Botu be pesina josi ke

sonje bo ne

Pol bene Silas

³⁵ Ke misi ma pupo ké, e botu be pesina melepi tome botu be mesay ban lepo kenje mo bakidya bejobo nde, a sôja bo ne Pol bene Silas. ³⁶ E nye nje lepo tom te nye Pol nde: «Botu be pesina melepi njesa men nde, mi sôja bo ne wune. Dete, ndana wune pûndu kwâ ne te.» ³⁷ Yasi wete, e Pol lepe nye botu be tomun bete nde: «Wuse me ne diyô botu be Rom, ko beko dete, bo nya deti nde, bo njûru wuse ne njambala ke misi me bomô kine pa duwe to lepi na, kwan dye wuse kenje ke jobo. Ndana bo ke kwadye punje wuse ke so. Ko yana ti kelna dete na. Bo ne nguru wan njâki sonje bo ne wuse.» ³⁸ Botu bete yi bo tomma baka yokwâ kè lepo dete nye botu be pesina melepi. Ke bo ma woko nde, Pol bene Silas me ne diyô botu be Rom ké, e bo gwe wo budyate, ³⁹ e bo teme kè ngweta ne bo. E bo punje bo sonje bo ne bo, ngweta sendi ne bo nde, bo kwân jise ke moy dya. ⁴⁰ Ke Pol bene Silas ma pundo ke tu jobo ké, e bo kwâ kè ke yi Lidiya. Bo bejma benjon ban mate. E Pol bene Silas kite bo. Ke konje, e bo nje kwâ.

17

Pol bene Silas ke Tesalonik nè Bere

¹ Pol bene Silas kwanma ne Anfipolis, kwâ sendi ne Apoloni nje kumo ke Tesalonik. Beyuden ba ne mbanjo mewesidya mate. ² E Pol nyinje ke mbanjo mewesidya ke meyeso me *Saba yitati nda yi nye dikima kelô ké. Bene bomô lepinama ke meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé ké, ³ nembe tedye nye bo nde, yo ba ndi nde, *Krist yâkangwe sangwa ne mebone gwe nje womiye ke njoka bemun. E nye kè mbombu lepo nye bo nde: «Yesus te yi mi lepe kasi ne nye wune ko nye Krist.» ⁴ Baña bomô ke njoka te yensama temo jaye yasi te yi Pol lepima ké, e bo nyinje ke njon ne bene Silas. Begrek budyate be dikima kano Njambiyé baka nè budya kpasá boma kelma sendi dete.

⁵ Yasi wete, e Beyuden kele beya temo, e bo jeba baña botu be beya to be ba ke wowo kine misi mesay baka, wesidye bo kande njangwa yasi ke moy dya. E bo dya ne tululu ke tu Jason, sa Pol bene Silas, né bo bu bo kè no ke mbombu bomô. ⁶ Nda bo ti dole bo ké, e bo nje kpatile Jason bene baña botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kè no ke mbombu nyangwe bomô be dya lepo ne men ke kwey nde: «Botu baka ma si potô mboko ke hene. ⁷ Bo dyanma sendi waka, e Jason jaye nde, bo diy ke tu dyene. Bomô

baka hene yeti ke benḡwe membonḡa me *Sesar na, bo kpál lepo yan nde, wete kumande kete nde Yesus.»⁸ Ke nyanḡwe bomo be dya nè ngil hene ma wokó dete ké, e bokú nyiḡe to yan.⁹ Jason bene botu te bari be tikima temo ke yi Yesus Krist baka paḡma pa nye moni yi gbo ne lepi, e bo nje soḡe bo ne bo yeḡ. ¹⁰ Ke tu ma dya ké, e botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanḡye Pol bene Silas beke beke kenje Bere. Ke bo ma kumo mate ké, e bo kwa nyiḡe ke mbanjo mewesidya me Beyuden.¹¹ Beyuden te be Bere ba ne kimo temo kwa be Tesalonik. Bo wokuma jaye Kimo Tom nedo ne temo yan hene. Bo dikima nembe yasi te yi ba ketinate ke mekana me Njambye ké metu hene yi beḡe, simande melepi mete yi bo dikima lepo nye bo ké ba ne ngben.¹² Bomo budyate ke njoka yan tikima temo ke yi Kumande Yesus. Ke njoka Begrek sendi, baḡa budya kpaḡa boma nè budya bembam kelma sendi dete.¹³ Yasi wete, ke Beyuden te be Tesalonik ma wokó nde, Pol ke lepo sendi melepi me Njambye ke Bere ké, e bo nje nyanḡwe yasi dese to bomo.¹⁴ Dete, e botu bete be tikima temo ke yi Yesus Krist baka kwanḡye Pol nedo kenje pulo maḡ. Silas bene Timote nja tika yan ke Bere mate.¹⁵ Botu bete be ka tikiḡye Pol baka

bonma nye kumo no ke Aten. E bo nje yokwe ne koko ke Bere ne tomun te yi Pol kenja Silas bene Timote nde, bo kên dolo nye nedo.

Pol ke Aten

¹⁶ Ke ngimo te yi Pol ba ke Aten ke ladya Silas bene Timote ké, temo ne ti be ne te na, keto dya te ba tondunate ne ngben ne baḡa benjambye bete yi bo tuyma ké.¹⁷ Dete, e Pol diki lepina ke mbanjo mewesidya bene Beyuden nè botu bete be ba kano Njambye baka. A dikima lepina sendi metu hene bene botu bete be nye dikima sangwa bene bo ke babal baka.¹⁸ Baḡa nyanḡwe botu be duwa meyasi be ba ke njon baḡa bomo nde Bepikuri nè ke njon baḡa nde Bestoyisiye baka nja lepina sendi bene be Pol. E baḡa ke njoka yan lepe nde: «Budya ndambu ndambu lepi te yi mbam ko lepe ké, to te ne nge?» Ke baḡa ma wokó nda Pol ba ke lepo kasi Yesus, lepo sendi nde, bemun ta womiye ké, e bo lepe nde: «Deke nda a ke lepo kasi baḡa benjambye dele.»¹⁹ Ndana, e bo bu nye kè no ke wete mbey nde Aropagi ke mbombu betomba be dya. E bo lepe nye nye nde: «Wuse ke kwadye duwe jonja tedya yasi te yi we tedye bomo ndana ké.²⁰ Keto meyasi mete yi we lepe ké, wuse kete nda tu.

Wuse ke kwadye biye to te.»
²¹ Ngbak ngbak bomo be Aten nê bejengwe bete be dikima diyo ke Aten baka dikima kwandye ndi ngimo yan ke lepina jonja meyasi nê ke wokuna jonja metom.

²² Ndana, ε Pol teme ke mbombu betomba be dya lepō nde: «Wune botu be Aten, ke meyasi hene mi ke beje nde, wune nya temo yun hene ke kanna meyasi. ²³ Keto ke mi ma kendo ke dya dyun sengile membey nê meyasi mete yi wune kane ké, ε mi beje wete mbey nyena sadaka, bo ketima kete nde: «Mbey te yike, yo yi njambiyē te yi bomo tī pa duwe kō.» Njambiyē te yi wune kane kine duwe nye kō, yo Njambiyē te ete yi mi lepē kasi ne ndana nye wune kō. ²⁴ Yo Njambiyē te kuse mbokō nê meyasi hene te yi diye kete ké. Nye Kumande te ε name dyobo nê meneti. A ti jōnangwe ke membanjo mete yi bomō sume ne bo ké na. ²⁵ Sendi, kine yiya yaŋa te yi bomō yakama kelō nye nye na, keto kine yiya yaŋa mbet ne mbet ke banō nye na. Yo nye kele nde, bomō hene bēki ne jonj. Yo nye nye bo sosu, nye bo meyasi hene. ²⁶ A kusuma mekando me bomō hene wule ndi ke mumō wete, nye bo mbey ke to meneti maka hene. A nya menjimo nye bo, nye sendi bo njena me meneti mete yi bo ta diyo kete. ²⁷ Njambiyē

kelma dete, né bomō sa nye, né bo bobile dete, ta be yari, bo ta duwe nye. Ko dete, a ke keki mumō hene, ²⁸ keto yo nye kele nde, wuse bēki ne jonj, wuse kēndi, be bomō. Baŋa bomō be kete mekana ke njoka yun baka dikima lepō nde: «Wuse sendi bonō benē.» ²⁹ Dete, ŋge wuse duwe nde, wuse bonō be Njambiyē, wuse tī taka nde, a ke boŋna ne lor ho ne sumba ho ne tari te yi bomō kwake bejengwe metake mete yan ké na. ³⁰ Ndana Njambiyē yeti ke bejengwe se ngimo te yi bomō diyma kine duwe meyasi ké na. A ke pele ndana nye bomō hene ke membey hene nde, bo yēsanjwe temo tiko beya mekele man, ³¹ keto a pesima yeso te yi mō te yi nye tembidya kō ta peso melepi me botu be meneti maka hene ne ngbenj. A tedya gbate nye bo hene nde, yo mō te, keto a womiya nye soŋe ke njoka bemuŋ.»

³² Ke bomō ma woko kasi womiya bemuŋ ké, ε baŋa nyete. ε baŋa lepē yan nde: «We ta nje kala lepō sendi lepi te nye wuse ke yiya ngimo.» ³³ Dete, ε Pol kwā tiko bo. ³⁴ Ko bēkō dete, baŋa bomō ke njoka yan nyinma njōŋ ne, tiko temo ke yi Kumande Yesus. Yo bā Denis te wete mō pesina melepi ke Aropagi bū wete nyari nde Damaris nê baŋa sendi.

Pol ke lepɔ Kimɔ Tom ke Kɔrɛnt

1 Ke Pol ma si lepina ke mbombu betomba ke Aropagi kɛ́, ε nye nje teme womete ke Aten kwɔ̀ kɛ́ ke Kɔrɛnt. ² Kumɔ mate, ε nye dole wete mbam nde Akilas, mɔ Beyuden. Bo jáki nye ke Pɔɲ. Akilas bene nyari wene Pirisil dyanma wule Itali kɔ̀kɔ te ti pa kiko na, keto nyanɲwe kumande te yi bo jeba nde Kolod kɔ nya mbonɲa nde, Beyuden hene dɔ̀kwɛ ke Rom. E Pol bu yotu nye Akilas bene nyari. ³ Nda Pol ba ne kiya misi mesay bene bo kɛ́, ε nye kɛ́ dɔ̀yɔ ke yan kelɔ ne mesay mete. Bo dikima kelo metɔ ne to melambo. ⁴ Ke yesɔ *Saba hene Pol dikima lepina ne saɲsaɲ nye bomɔ ke mbanjo mewesidya, sa nje nde, Beyuden nɛ́ Begrek jáya lepi te yi nye dikima lepɔ kɛ́. ⁵ Ke Silas bene Timote ma dya wule Maseduwan kɛ́, ε Pol nye sosu ne hene ke lepina Kimɔ Tom, tedye Beyuden nde, Yesu gbate *Krist, yɔ̀kɔ yi Njambiyɛ tokuma. ⁶ Nda Beyuden ba ke lu dyanbi ne nye toye nye kɛ́, ε Pol kute melambo mene lepɔ nde: «Simbo sɔɲ yun bál ke to yun, yo bɛ́ɲa wune, yite ti bɛ́ɲa se mi na. Mi ke tumɔ kɔɲ ndana ne wune kɛ́ ke yiɲa mekandɔ.» ⁷ E nye punde womete kɛ́ ke tu wete mbam nde Titus Yustus. Titus ba ke kanɔ Njambiyɛ, tu dyanɛ ba ke

keki mbanjo mewesidya me Beyuden. ⁸ Wete mbam nde Kiripus ε ba dɔ̀yɔ ne mbanjo mewesidya kɔ tikima temɔ ke yi Kumande Yesu bene botu be tu dyanɛ hene. Sendi, baɲa bomɔ be Kɔrɛnt budyate be wokuma yasi te yi Pol lepima kɛ́, tikima sendi temɔ ke yi Kumande Yesu. E bo tope bo ke moroku. ⁹ Ne tu ε Kumande Yesu lepe nye Pol ne nje te yi nyenɔ nde: «We ti kambi yaɲa na, ken mbombu yi lepɔ. We ti dɔ̀bi numbu na, ¹⁰ keto mi ke kɔɲ yɔ. Kine mumɔ wete ne wete ta kpoke we na, keto mi ne bomɔ budyate ke moy dya ke.» ¹¹ Pol kwanɲya sew wete nɛ́ ngwende yitan jo wete ke Kɔrɛnt tedye bomɔ melepi me Njambiyɛ.

¹² Ndana, ε Beyuden sanɲwe ngin sunɲwe ne nye. E bo bu nye kɛ́ nɔ ke mbombu botu be pesina josi. Yo ba ke ngimɔ te yi botu be Rom tembidya Galiyɔɲ kum ke Akay kɛ́. ¹³ E bo lepe nde: «Mbam kɔ ke kelo nde, bomɔ kán Njambiyɛ kine benɲwe membonɲa na.» ¹⁴ Ke Pol ma diy bute numbu kɛ́, ε Galiyɔɲ lepe nye Beyuden nde: «Wune Beyuden, yo má beki yiɲa mɛ́jɔsɔ dele ho yiɲa nyanɲwe beya mekele, ma mi ne deti te yi lenɲwe meto ke melepi mete. ¹⁵ Ma nda yo melombɔ ke gbela melepi keto medino nɛ́ kasi membonɲa mun

ké, yite béŋa wunε. Mi yeti ke kwadyε pesɔ mbe melepi mete yite na.»¹⁶ E nye dudye bo ke mbey pesina jɔsi.¹⁷ Ndana, ε bo hene ngbo biye Sositen te kum mbanjo mewesidya me Beyuden, mende nye womete ke mbombu botu be pesina jɔsi, Galiyɔŋ kine bute numbu na.

Pol ke yɔkwe ne kɔkɔ kè

ke Antiyos ke Siri

¹⁸ Ke kɔŋte, ε Pol nje kwanɔdye sendi budya metu ke Kɔreŋt. E nye nje jana ne benjɔŋ ban be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka nyiŋe kuka bene Akilas nè Pirisil yí kè ke Siri, yite a ma si kɛ to ne ne kpon ke Kenkere yí tedye nde, a kinjama yaŋa.¹⁹ Ke bo ma dya ke Efes ké, ε Pol tike benjɔŋ be kendi ne womete. E nye kwa nyiŋe mbanjo mewesidya me Beyuden lepina bene bo.²⁰ Bo ngwetama ne nye nde, a pɔŋ pa ya monɔ metu bene bo. Yasi wete, a ti jaye na.²¹ Ke kɔŋte, ε nye jana ne bo lepɔ nde: «Ŋge Njambiyε jaye, mi ta basidye nje.» E nye teme nyiŋe kuka ke Efes womete kwa.²² Ke nye ma kumɔ ke Sesare ké, ε nye piye ke kuka kè nyenɔ njɔŋ botu bete be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka. Ke kɔŋte, ε nye seliye kè Antiyos.

²³ Ke nye ma si kwanɔdye monɔ metu mate ké, ε nye tokε nje kwa ne meneti me Galasi nè Friji nye botu bete

be bengwe melepi me Yesus Krist baka deti ke temɔ.

Apolos ke lepɔ Kimɔ Tom

ke Efes nè Kɔreŋt

²⁴ Yo ba ne wete mɔ Beyuden nde Apolos. Bo jáki nye ke Aleksandiri. Apolos ba ne jej ndapi. A ba sendi ke duwe mekana me Njambiyε budyate. E nye teme wete yesɔ kè ke Efes.²⁵ Bo tedya nye nje Baba Mboko ke jɔngwe dyene. A dikima nye temɔ ne hene ke yasi te yi nye kele ké. A dikima lepɔ tedye kasi Yesus nye bomɔ ne nje te. Yasi wete, a ba ke duwe ndi kwalɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku te yi Jan dikima kelɔ ké.²⁶ E nye lepina ke mbanjo mewesidya me Beyuden kine wɔ na. Ke Akilas bene Pirisil ma woko nye ke lepina ké, ε bo bu nye kè tedye nje Njambiyε kpasɔ tedyate.²⁷ Ke kɔŋte, ε Apolos kwadyε kè ke Akay. E benjɔŋ bene jaye keto mekana kenje botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist ke Akay baka nde, bo bɔŋ nye kimɔte. Ke nye ma kumɔ mate ké, ε nye kame botu bete be Njambiyε tedya bo ngikwa nde, bo jáya Yesus Krist baka budyate.²⁸ A kamma bo, keto a dikima lepɔ ne sanjan nye Beyuden ke misi me bomɔ nde, bo ke mɔy mejɔsɔ. A tedya bo nde, Yesus nye *Krist bengwe yasi te yi ba ketinate ke mekana me Njambiyε ké.

19

Pol ke lepɔ Kimɔ Tom ke Efes

¹ Ke ngimɔ te yi Apolos ba ke Kɔrɛnt kɛ, ε Pol tɔke nje kwɔ nɛ mɛmbɛy mɛte yi ba nɛ nyanɔgwe mɛkeki kɛ kumɔ Efes, dolɔ baɲa bomɔ be beɲgwe mɛlepi mɛ Yesus Krist baka mate. ² ε nye diyɛ bo nde: «Ke ngimɔ te yi wunɛ tikima nɛ temɔ ke yi Yesus Krist kɛ, Kimɔ Sisiɲ nɲa ke yotu yun?» ε bo yeɲsa nye nye nde: «Ko na, wuse ti woke su kasi Kimɔ Sisiɲ te na.» ³ ε nye nje diyɛ bo nde: «Yo kwalɔ tɔpuna bomɔ ke mɔrɔku te yen yi bo tɔpuna nɛ wunɛ kɛ?» ε bo yeɲsa nde: «Yo ba kwalɔ te yi Jan dikima kelo kɛ.» ⁴ ε nye lepɛ nde: «Yo tɔpuna botu bete be dikima yeɲsa temɔ yi Jan dikima kelo kɛ. Jan dikima lepɔ nye bomɔ nde: <Wunɛ fiki temɔ ke mɔ te ε ta nje ke kɔɲ mbe kɔ, mɔ te yo Yesus.> » ⁵ Ke bo ma si wokɔ mɛlepi mɛnɔri kɛ, ε bo tɔpɛ bo ke mɔrɔku nɛ dɪnɔ Kumande Yesus. ⁶ Ke Pol ma kase mɛbɔ ke yotu yan kɛ, ε Kimɔ Sisiɲ nje ke yotu yan. ε bo lepina nɛ yiɲa mɛnumbu punjɛ mɛlepi mɛ Njambiye. ⁷ Bo ba hɛnɛ nda bomɔ kamɔ jɔ yiɲa.

⁸ Ke mɛngwendɛ yitati Pol dikima nyiɲɛ ke mbanjɔ mɛwesidyɛ mɛ Beyudɛn lepina nye bomɔ kinɛ wɔ na. A dikima lepina nye bo ke kasi kando Njambiye nde, bo beɲgwe yasi te yi nye

dikima lepɔ kɛ. ⁹ Ko beko dete, baɲa kelma daɲna mɛtɔ kinɛ kwadyɛ jayɛ na. Bo dikima lepina beyate nye ngil bomɔ ke kasi nje jɔngwe te yi Kumande Yesus tedya kɛ. ε Pol tike bo soɲɛ botu bete be beɲgwe mɛlepi mɛ Yesus Krist baka ke njoka yan. A dikima lepina nye bo mɛtu hɛnɛ ke mɛbɛy kome Tiranus dikima tedye bomɔ yasi kɛ. ¹⁰ Yo kwanɲama dete yaka mɛsew yiɲa. ε bomɔ hɛnɛ be dikima diyɔ ke Asi baka woke Kimɔ Tom Kumande Yesus. Yo ba Beyudɛn nɛ Begrɛk.

¹¹ Njambiye dikima kwɔ nɛ Pol yi kelo nɛ nyanɔgwe mɛkele mɛte yi bomɔ ti pa beɲɛ nɛ toru na. ¹² ε yo keɛ nde, bomɔ bɔɲ melambɔ nɛ mɔnɔ pel mɛkandɔ mɛte yi kpokuma yotu Pol kɛ mɔlɔ nɛ botu bekon, ε mɛkon diki siyɔ, ε beya mɛsisiɲ diki duwe ke yotu bomɔ.

¹³ Baɲa Beyudɛn bete be dikima kɛndɔ mɛdyɛ nɛ mɛdyɛ diki kelo ngɔ soɲɛ nɛ beya mɛsisiɲ ke yotu bomɔ baka boɓuma kelo mɛsay ke yotu botu bete nɛ dɪnɔ Kumande Yesus. ε bo lepɛ nye beya mɛsisiɲ nde: «Mi ke lepɔ nye wunɛ nɛ dɪnɔ Yesus te yi Pol pele kasi nɛ kɔ nde: Wunɛ pɪndu duwe ke yotu mɔ te yɔkɔ.» ¹⁴ Bɔnɔ be Seva, bɔnɔ bɛmbam yitan jɔ yiɲa kelma dɛte. Seva ba wete nyanɔgwe kum botu be nyɛna sadaka nye Njambiye, a ba Beyudɛn. ¹⁵ Ke bo ma

kelo dete ké, ε beya sisin yensa nde: «Mi duwá Yesus, duwe sendi Pol, ma wune yun be nda?»¹⁶ Ε mbam te ε bā ne beya sisin ko nje biye bo nate bo tumbo hene. Ε bo sedye pundɔ ke tɔ sɔkere ne mepen ke yotu.¹⁷ Bomɔ hene be dikima diyɔ ke Efes, ko Beyuden ko Begrek wokuma yasi te yi kwanama ké. Ε bo hene gwe wɔ lukse dino Kumande Yesus budyate.¹⁸ Bomɔ budyate be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka njá jaye mebeyɔ man, lepɔ sendi beya meyasi mete yi bo kelma ké ke misi me bomɔ.¹⁹ Baɔa bomɔ be dikima kelo mekele me kifi baka njá ne mekana mete nje lodye ke misi me bomɔ hene. Bomɔ benjama nde, moni mekana mete kumma nda miliyɔɔ kamotan.²⁰ Dete, Kimɔ Tom Kumande Yesus bā ke kè mbombu ne nyanɔwe deti.

Nyanɔwe menjanɔwe

ke kelna ke Efes

²¹ Ke koɔ meyasi menɔri, ε Pol pɛse ke temɔ nde, a ta kwá ne Maseduwan kwá ne Akay kumɔ ke Yerusalem. Ε nye lepe nde: «Iɔge mi si kè mate, mi yákanɔwe kumɔ sendi ke Rom.»²² Ε nye tome bomɔ yiba be dikima kame nye ke mesay baka kenje ke Maseduwan, yo bā Timote bene Erast. Ε nye ne nguru wene tika kwanɔye sendi yiɔa monɔ metu ke Asi.

²³ Ke metu mete yite ε yiɔa nyanɔwe menjanɔwe kelna keto kasi nje jonɔwe te yi Kumande Yesus tedya ké.²⁴ Wete mbam nde Demiturus, mɔ tuyna meyasi ne sumba dikima tuyɔ yekambiyɛ mbanjɔ wete njambiyɛ nde Artemis. Dete, botu be mesay bene dikima be ne budya moni.²⁵ Ε nye jeba botu be mesay bene wesidye bo bene baɔa botu bete be dikima kelo kiya mesay mete baka lepɔ nye bo nde: «Wune njɔɔ, wune duwá nde, wuse jónnanɔwe kimote keto mbelo te yike.²⁶ Ndana wune ke benje wokɔ sendi nde, Pol te yɔkɔ ma si kelo nde, budya bomɔ benɔwe yasi te yi nye lepe ké. Yeti ndi waka ke Efes na, ko ke poku meneti me Asi hene, a ma si nye bo yiɔa menɔgite lepɔ nde, benjambiyɛ bete be bomɔ kwake ne mebo man baka yeti gba benjambiyɛ na.²⁷ Lepi te yakama kelo nde, mesay musu gwáki mesenɔge, kelo sendi nde, bomɔ bêsila mbanjɔ Artemis te nyanɔwe njambiyɛ wusu ε nyari kɔ. Yo yakama kelo sendi nde, meluksa me nyanɔwe njambiyɛ wusu kɔ yi bomɔ be Asi nè botu be meneti hene kane kɔ sɔy.»²⁸ Nge bomɔ ma wokɔ melepi menɔri ké, ε bo woke ngambi budyate. Ε bo kembidya lepɔ nde: «Artemis te ε botu be Efes nyanɔwete!»²⁹ Ndana, ε

homɔ hene be ne kamtana ke dya, e bo ngbo sedye nambe Gayus bene Aristark ke no ke mbey kome botu be dya dikima wesidya ke. Gayus bene Aristark ba botu be Maseduwan, bo ba ke njoh kendi Pol.³⁰ Pol kwadya punje yotu ke ngil homɔ, e botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka sunye nye.³¹ Ba nyangwe botu bete be diy e ne meneti me Asi be ba beso be Pol baka tomma mumo ke lepo nye nye nde, a ti bofa ke ke mbey kome homɔ diki wesidya ke na.³² Bomɔ dikima lepo meyasi dele dele, keto menjangwe kwanma to te. Dete, sulo homɔ ti be ke duwe to mewesidya man na.³³ Ndana, e bo dale wete mbam nde Aleksandere soye ke moy ngil. Beyuden dikima puso nye kenje mbombu. E nye pepidye bo nye ngil homɔ nde, bo diy ne sem. A kwadya lepina yi nembe ne to yasi te yi kwanama ke.³⁴ Yasi wete, ke homɔ ma duwe nde, nye Beyuden ke, e homɔ hene ngbo kembidya nde: «Artemis te e botu be Efes nyangwete!» Bo dikima kembidya dete kumɔ nda hawa yiba.

³⁵ Ke kɔnte, e mo te e dikima keto meyasi ko nje wedye metemo man lepo nde: «Wune botu be Efes, yo nda ke ndekima nde, yo Efes bakidye mbanjo nyangwe njambiy e te Artemis ko? Yo

nda ke ndekima sendi nde, yo Efes bakidye yasi te yi wulma dyobo balo ke?»³⁶ Bomɔ hene ma duwe yo, dete wune wedy a metemo wo nyamo ne pi.³⁷ Keto wune bonma botu baka nje no, yasi wete, bo ti kpoke yiya ya ke moy mambanjo me benjambiy e busu na, ho lepo yiya lepi gbutu sungw e ne njambiy e wusu e nyari ko na.³⁸ Nge be nde, Demiturus ne botu be mesay bene ne melepi sungw e ne wete mumo, mbey pesina melepi ne botu be pesina melepi kete, bo ken putuna mate.³⁹ Nge be nde, wune ne yiya melepi sendi, bo ta kombile yo ke mbombu botu bete be diy e ne mesay mete baka.⁴⁰ Wuse diy ne soso ke yasi te yi kelnama muka ke, ma bo me nje ndeye wuse lepo nde, wuse desa to homɔ sungw e ne bekum be dya. Keto kine to lepi wete ne wete yi wuse yakama pile keto mewesidya mete yike na.»⁴¹ Ke nye ma si lepo dete ke, e nye lepe nye homɔ nde, bo siki duwe.

20

Pol ke lepo Kimɔ Tom ke Maseduwan

ne ke meneti me Begrek

¹ Ke nyangwe menjangwe menori ma si siyo ke, e Pol wesidye botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka kite bo nye bo deti ke temo. Ke kɔnte, e nye jana ne bo kwa ke

Maseduwan. ² A kèndima kè Maseduwan nyè budya menḡite nyè botu bete be beḡgwe mèlèpi mè Yesus Krist baka. Kè kòḡte, è bo nje kwà kumò kè meneti mè Begrek. ³ Pol yama ḡḡwendè yitati mate. Kè ḡḡimò te yi nyè kwadya bḡ kuka yí kè nò Siri kè, è nyè woke nde, Beyuden ma lèbiye nyè. Ndana, è nyè pèse nde, a ta yòkwe nè kòkò nje kwà nè Maseduwan. ⁴ Sopater te mònò Pirus te mò Bere kà kè tikidyè nyè, nje bḡ Aristark benè Sekundus te botu be Tesalonik nè Gayus mò Derbe nè Timote nje bḡ sendi Tisik nè Torofim te botu be Asi. ⁵ Botu baka kwanḡma mbombu kè ladye wuse kè Turuwas. ⁶ Wuse nḡa temè su bḡ kuka kè Filipi kè kòḡ jeso dyena memampa te yi kinè ḡḡa kete kè. He yama metu yitan kè nje, è wuse nje kumò kè Turuwas dolo bo, è wuse nje ya metu yitan jò yiba womete.

Pol kè womiyè Etis

⁷ Kè yesò sòndi ma dya kè, è wuse wesidyà yí dye mèdyè mè Njambiyè. Misi pupè Pol bḡ nè kèndi. Dete, è nyè lèpina nyè botu bete be wesidyama baka. A lèpinama nè ndenḡelèḡ kumò bembè tu. ⁸ Mèlambo bḡ budyate kè mbey kome wuse wesidyama kè wete tonḡari kè tḡ kwey kè njenate. ⁹ Wete mònò ḡwanjò nde Etis bḡ metidyè kè wunda. È nyè kwà nè nyanḡwe jakò kè ḡḡimò te

yi Pol bḡ ndi kè lèpina kè nò mbombu kè. È nyè ketiye mate kè tonḡari yitatite kè kwey balò kè meneti, keto jakò kwanḡma nyè kè misi. Kè bo ma kè kaḡe nyè kè, bo dól, a ma ḡwe. ¹⁰ È Pol piye butuma kè to nè wuse nyè lèpò nde: «Wune tí ḡwaki kaḡ yaḡa na, keto sosu nè ndi kete.» ¹¹ Kè kòḡte, è Pol nje bendo yòkwe kè mate. È nyè leke mampa kwà dye, lèpina sendi kikwe kumò njenamenò. Kè kòḡte, è nyè nje tòke kèndi kwà. ¹² Bo boḡma mònò ḡwanjò kò nè jon nje nò. È temò bomò hene weye nè fem.

Pol kè temè Turuwas kè Mile

¹³ È wuse kwà su mbombu nè kuka kumò Asos. Yo mate yi wuse yàkanḡwe bḡ Pol, keto nyè nè ḡguru wene pèsima nde, a ta kwà nè nè ḡḡindi nè kol. ¹⁴ Kè nyè ma nje dolo wuse kè Asos kè, è wuse nje nyinje nyè kè kuka kumò nò Mitilen. ¹⁵ È wuse nje temè womete kwà. Misi pupè, è wuse kumè kè kèki wete kiringira nde Kiyòs. Ya tu wete kè kòḡte, è wuse kumè kè wete kiringira nde Samòs. Misi pupè te, è wuse kumè kè Mile. ¹⁶ Keto Pol pèsima nde, a ta kwà kè Efes kinè temè na. A pèsima dète, kambò a mè nje òmbidyè ḡḡimò kè Asi, keto a bḡ kè kwadyè kwà beke beke, simande yesò Pantekot yakama dolo nyè kè Yerusalem.

*Pol ke lepina nye betomba
be mbanjo*

mewesidya te yi Efes

¹⁷ Ke ngimo te yi Pol ba no ke Mile ké, e nye tome bomo kenje ke Efes kè jeba ne betomba mbanjo Njambiyé. ¹⁸ Ke bo ma dya dolo nye ké, e Pol lepe nye bo nde: «Wune ne nguru wun ke duwe nda yi mi jonnama no sine wune kande ke yeso te yi mi dyanma no ke Asi ké. ¹⁹ Mi kelma mesay me Nyangwe Kumande kine bendidye yotu yi lepo nde, mi yana na. Mi kelma mesay ne misidye ke misi ke moy mebone mete yi Beyuden dikima kelo ne mi ke ngimo te yi bo dikima ngombile ne mi ké. ²⁰ Wune ke duwe sendi nde, mi lepima meyasi hene te yi yakama kame wune ke jongwe kine sodye yana na. Mi lepima meyasi hene, tedye sendi wune meyasi ke misi me bomo nè ke moy metu mun. ²¹ Mi pelma nye Beyuden, pele sendi nye Begrek nde, bo yensangwe temo jaye Njambiyé, tiko sendi temo ke yi Kumande wusu Yesus. ²² Ne bēna, ndana Kimó Sisij ke jeliye mi nde, mi kēn ke Yerusalem. Mi yeti ke duwe yasi te yi ta dya mi mate ké na. ²³ Yasi wete, ke medya hene te yi mi kwā te, Kimó Sisij ke kande tedye mi nde, mepoka nè nyangwe mebone ke ladye mi. ²⁴ Ko beko dete, mi yeti ke kambidya ne jongwe

dyembe nda yo yija sulna yasi na. Siya yasi te yembe ndi nde, mi kum ke njena yasi te yi mi yakanawe kelo ké, sidye mesay te yi Kumande Yesus nya mi ké. Mesay mete, yo lepina Kimó Tom nde, Njambiyé ne ngikwa. ²⁵ Mi kwanma bene wune hene pele meyasi nye wune ke kasi *Kando Njambiyé. Ma ndana, mi duwa nde, wune ti bene se mbombu mbe na. ²⁶ Yori yi mi kombile lepo nye wune ndana nde, ke njoka yun hene, nge wete mumo nje yambile, yite ti bēna se mi na. ²⁷ Keto mi ma si lepo meyasi hene te yi Njambiyé sima si kombile ké nye wune, mi ti sodye yija yana kete na. ²⁸ Wune kōmbila bakidye meyotu mun, bakidye sendi ngil bomo hene be Kimó Sisij nya wune mesay me bakidya yan baka. Wune bākidya njon botu bete be tikima temo ke yi Njambiyé baka kimote. Njambiyé kolma njon botu bete ne mekiyo me mono wene. ²⁹ Mi duwa nde, bengwey ta nyine ke njoka yun ke kon mbe. Bo ti tiko ngil ne te na. ³⁰ Sendi, ke njoka yun ne nguru wun bana bomo ta teme lepo melepi me ja yi dule ne botu bete be bengwe melepi me Yesus Krist baka nyinje ke njon yan. ³¹ Dete, wune pēm yasi. Wune tâka nda yi mi dikima nye wune hene menkite tu nè yeso ne

misidyε ke misi ke mesew yitati ké. ³² Ndana, mi ke diyε Njambiyε nde, a bákidyā wunε nda yi Kimō Tom ne lepε nde, a ne ngikwa ké. Yo nye yakama nye wunε dfti, nye sendi wunε meyasi mete yi nye kpoma nye bomō bene hene be nye tokuma baka. ³³ Mi tī bosa mōni ho lōr ho melambo me wete mumō na. ³⁴ Wunε ne nguru wun ke duwe nde, mi kelma mesay ne mebo membe yī jonna nō, jongwε sendi botu bete be mi bā sine bo baka. ³⁵ Mi tedya wunε ke meyasi hene nde, wunε kēl mesay dte yī kame ne botu be kōsō take melepi mete yi Kumande Yesu ne nguru wene lepima nde: <Nè mō te ε nye mumō yasi, nè yōkō ε bŷ bonḡō kō, yōkō ε nye kō ta bŷ mekombila.> »

³⁶ Ke Pol ma si lepina dte ké, ε nye kuse mebon ke meneti ngweta ne Njambiyε bene bo hene. ³⁷ E bomō hene lele budyate wuse nye dulō numbu ne. ³⁸ Bo bā ne budya metake ke lepi te yi nye lepima nde, bo tī beje se mbombu ne ké. Ke kōnte, ε bo kē tikidyε nye ke mbey bendina kuka.

21

Pol ke yōkwe kē Yerusalem

¹ Ke kōnte, ε wuse nje tiko bo nyiḡε kuka tōke nje ne ngben kumō ke Kos. Misi pupε, ε wuse kume ke Rod. E wuse nje kwā womete kumō ke Patara. ² Wuse dolma

wete kuka mate ke kē Fenisi, ε wuse nyiḡε yo kwā. ³ Ke wuse ma kumō ke kēki Sipre ké, ε wuse tike yo pulō gare tōke nje Siri kendo ngbōsō kuka ke Tir, keto yo bā nde, bo sōḡa memapi womete.

⁴ Wuse dolma botu bete be beḡgwε melepi me Yesu Krist baka mate, ε sine bo ya metu yitan jō yiba. E Kimō Sisiḡ kele nde, bo lēpi nye Pol nde, a tī bōba bendō kē pε Yerusalem na. ⁵ Ke metu mete ma si kwā ké, ε wuse teme tōke nje kwā. E bo hene kē tikidyε wuse ke njena dya bene boma ban nè bōnō ban. Kumō ke gon man, ε wuse kuse mebon ke meneti ngweta ne Njambiyε. ⁶ Ke kōnte, ε wuse jana ne bo nyiḡε kuka, ε bo yōkwe kē dya.

⁷ Wuse temma Tir kwā duku ne duku kumō ke Tolemays. Wuse piya womete nyeno benjon busu ya tu wete sine bo. ⁸ Misi pupε ε wuse kwā kumō Sesare nyiḡε tŷ Filip dolo mbey womete. Filip bā mō lepina Kimō Tom. A bā sendi ke njoka bembam yitan jō yiba bete yi bo tokuma ke Yerusalem baka. ⁹ A bā ne bōnō boma yini, bo bā bindite. Bo dikima punje melepi me Njambiyε. ¹⁰ Wuse kwandya mōnō metu womete. E wete mō punja melepi me Njambiyε nde Agabus dya wule Yuda. ¹¹ E nye nyiḡε tŷ dolo wuse bŷ kanda Pol wotō ne mekol nè mebo mene ne nguru

wene lepɔ nde: «Kimɔ Sisin ke lepɔ nde: Beyuden ta woto sa kanda ke deke ke Yerusalem kanɛ nyɛ nyɛ botu bete be yeti Beyuden baka.»¹² Ke wuse ma woko dete ké, ε sine botu bete be ba womete baka ngweta ne Pol nde, a ti ken Yerusalem na.¹³ Yasi wete, ε nyɛ lepe nde: «Wune léɛl nge? Wune tékwe yotu mbe, keto yasi te nda? Ke yembe, bo ta be ke woto mi, yeti ndi yite siye na, mi ta be ke sangwa ne soɲ ke Yerusalem keto dɛno Kumande Yesus.»¹⁴ Nda yi nyɛ ti kwadye woko ké, ε wuse wedyá kwá lepɔ nde: «Nyangwe Kumande kél nda yi nyɛ kwadye.»¹⁵ Ke konɛ, ke wuse ma si kwanɛye monɔ metu womete ké, ε wuse kobile meyasi musu toke kendi yi kè Yerusalem.¹⁶ Baɲa botu bete be beɲgwe melɛpi me Yesus Krist ke Sesare baka ka tikidyɛ wuse. Bo bonɲa wuse kè tedye mbey jako ke yasi wete mbam nde Nason, mo Sipre. Yo me njombu yaɲa yi nyɛ beɲgwe ne melɛpi me Yesus Krist ké.

¹⁷ Ke wuse ma dyá ke Yerusalem ké, ε benjoɲ busu bu wuse ne mesosa.¹⁸ Misi pupɛ ε sine be Pol kè ke yi Jak. ε betomba mbanjo Njambiyɛ nje sendi womete.¹⁹ Ke Pol ma si nyeno bo ké, ε nyɛ yekidyɛ tande meyasi hene te yi Njambiyɛ kelma ke yiɲa mekando ke mesay mete yi nyɛ nya nyɛ ké.²⁰ Ke bo ma si woko meyasi mete

yi Pol yekidyɛ ké, ε bo lukse Njambiyɛ. ε bo nje lepɔ nyɛ nyɛ nde: «Maɲ wusu, beɲa nde, Beyuden betomay betomay ma tiko temɔ ke yi Yesus Krist. Bo hene ke nyɛ sosu ke beɲgwa membonga me Moyisi.²¹ Bo wokuma nde, we ke tedye Beyuden hene be diyɛ ke tomo ke njoka yiɲa mekando baka nde, bo léɛn membonga me Moyisi, bo ti pesi bonɔ ban be bembam na, bo ti beɲgwe sendi metumbu musu na.²² He ta kelo nan? Bo ta woko nde, we dyanɲa, yite kine meso na.²³ Dete, kelo yasi te yi wuse ta lepɔ nyɛ we ké. Wuse waka ne bembam yini be kinjama yotu yan baka.²⁴ Bonjo bo, weya sembo wune bo, nè we nyéki bo yasi te yi bo diyɛ bo ké, né bo ke meto man. Dete, bomɔ hene ta duwe nde, yasi te yi bo wokuma ke kasi yo ké, yo ja. Kelo dete, né bo duwe nde, we sendi ke kendo ne ngben beɲgwe membonga me Moyisi.²⁵ Yasi wete, ke kasi botu bete be yeti Beyuden be tikima temɔ ke yi Yesus Krist baka, wuse pesima, ε wuse kete mekana kenje bo nde, bo ti kpoka dye njay te yi bo kele ne sadaka nyɛ baɲa benjambiyɛ ké na. Bo ti dyaki mekiyo me nyamo na, ho dye nyamo te ε gwe gbongi ko na. Sendi, diyɔ mbam bene nyari ti benangwe kine gwaki ke njoka te na.»

²⁶ Ndana, ε Pol bu

bembam baka yini kwà nò. Misi pupé é nyé weya sembo nda bo sendi. É bené bo nyinje ké mbanjo Njambiyé. É nyé lépé yesò te yi meweya mesembo ta siyo kete ké, yo sendi yesò te yi mumò héné ké njoka yan ta nyé sadaka te yené ké.

Bo ké biye Pol ké mbanjo Njambiyé

²⁷ Ndana, metu yitan jo yiba te bukwa né mbet, né yo siy, é Beyuden bete be wulma Asi baka semé Pol ké moy mbanjo Njambiyé. É bo sesidye ngil bomò héné, é bo kembidya ké biye né Pol lépò nde: ²⁸ «Wuné botu be Isarayel, né njâki dò. Mò te é lepina beyate né kando su nyé bomò héné kè nò kò, ekò. A ké lepina beyate sungwé né membonga mé Mòyisi, lepina sendi beyate yí wungwé né mbey te yike. A kà mbombu nyinje Begrek ké mbanjo Njambiyé yí wungwé né mbey te yike yi né kiyo ké.» ²⁹ Bo lépi dete, keto né mbombu bo bejma Torofim te mó Efes bené Pol ké moy sè, é bo take nde, Pol bonma nyé kè nò ké mbanjo Njambiyé.

³⁰ É ndingele dya héné be né kamtana. É bomò sedye kè wesidya ké mbey wete. É bo biye Pol kpatile nyé punje ké moy mbanjo Njambiyé kwà díbo menumey nedò ké kònte. ³¹ Nda bo bā ké sà nje te yi wo nyé ké, é nyangwé kum besòja é dikima diyo né besòja tomay kò woke

nde, menjangwe ké moy Yerusalem héné. ³² Ndana ndana, é nyé bɔ besòja nè bekum besòja bete be bā diyo né besòja gomay gomay baka kè nò né sokò. Ké bomò ma bejé nyangwé kum besòja nè besòja ké, é bo ndule mendina Pol. ³³ Ndana, é nyangwé kum besòja kè ké kèki Pol biye nyé lépò nde, bo wòtu nyé né kòl sumba yiba. Ké kònte, é nyé diyé nde, Pol mó dya te yen, a kél say te nda, a kelma nge? ³⁴ Botu bete be wesidya baka dikima kembidya lépò meyasi dele dele. Nyangwé kum besòja ti be né deti te yi biye to lépi na keto budya medun. Dete, é nyé lépé nde, bo bôh Pol kè nò ké nyangwé tɔ besòja. ³⁵ Ké Pol ma kumò ké mbey kome bomò bende nyinje né nyangwé tɔ besòja ké, é besòja sobe nyé keto temò bomò bā né jonjon, ³⁶ sendi, keto ngil dikima bejgwé bo. Bomò dikima kembidya lépò nde: «Sonja wuse dyan ké misi.»

Pol ké yensa lépi te yené

nyé ngil bomò

³⁷ Ké ngimò te yi bo bā ké nyinje Pol ké moy nyangwé tɔ besòja ké, é Pol lépé nyé nyangwé kum besòja nde: «'Mi yakama lépò yinja yasi nyé wé?» É nyangwé kum besòja lépé nyé nyé nde: «Ase, 'wé né duwé lepina numbu Grék? ³⁸ 'Wé yeti mó Ejipt kò é dèsa to bomò ké metu te yike, bɔ botu

be wona bomo tomay yini nyinje ne liko ko na?»³⁹ E Pol yensa nde: «Mi Beyuden, gwanjo Tars ke Silisi. Dya dyembe nyangwe dya. Mi ke ngweta ne we nde: Tiko, ne mi lepina nye bomo.»⁴⁰ E nyangwe kum besoja jaye. E Pol teme ke gere gere mbey nyinna tu pepidye bo nye bomo nde, bo diy ne sem. E bomo diy ne gbilik. E Pol bu lepi ne numbu Hebere lepɔ nde:

22

¹ «Wune njɔɔ, wune besangwe bembe, wune lɛngwe meto ke yasi te yi mi ta lepɔ ndana nye wune ke, ne wune duwe nde, mi ti kele yina beya yana na.»² Ke bo ma wokɔ nde, a ke lepina nye bo ne numbu Hebere ke, e bo ke mbombu diyɔ ne gbilik ko wati na.

³ E nye lepe nde: «Mi Beyuden, bo jaki mi ke Tars ke Silisi, yasi wete, mi doku waka ke Yerusalem. E mi jeke yasi ke nji mekol me Gamaliyel. E nye tedye mi meyasi bengwe ndi membonga me besambambo busu. Mi kwadya kelo mesay nye Njambiyɛ ne temo mbe hene ndi nda wune hene muka.⁴ Mi tedya botu bete be bengwe nje Kumande Yesus baka nyangwe mebɔne wo bo woto bembam ne bomari nyinje bo ke jɔbo.⁵ Nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ ne njɔɔ betomba hene

yakama jaye ke numbu mbe. Bo sendi, bo nya mi mekana, ne mi kenje beman busu be Damas yi ke biye bomo, ne mi wotu bo yokwe nje no Yerusalem nje tedye bo mebɔne.»

Pol ke yekidye nda yi nye yensama

*ne temo ke
(Bt 9 ne 26)*

⁶ «Dete, wete yeso e mi toke nje kwa. Ke ngimo te yi mi ba ke wuta ne Damas ke, semo semo, ke poku bembe yeso e yina nyangwe mejasi wule kwey pano ke mbey te yi mi ba kete ke. ⁷ E mi bale ke meneti, e mi woke yina men ke lepɔ nye mi nde: «Sol, Sol, we tedya mi mebɔne keto nge?»⁸ E mi diyɛ nde: «Nyangwe Kumande, yo we nda?» E men lepe nde: «Yo mi Yesus te e Nasaret. Yo mi mo te yi we tedye nye mebɔne ko.»⁹ Botu bete be sine bo ba baka benma mejasi kimote, ko dete, bo ti woke men mo te e ba ke lepina ko na. Ndana, e mi lepe nde: «Mi kel ba nan, Nyangwe Kumande?»¹⁰ E Kumande Yesus lepe nye mi nde: «Tema, ken ke Damas, bo ta lepɔ yasi hene te yi Njambiyɛ ma peso nde, kelo ke mate nye we.»¹¹ Nda yi mi ti be ke benna se keto ngungudye mejasi mete ke, e botu bete be sine bo ba baka nje biye mi ke bo kumo no Damas.

¹² «Yo ba ne wete mbam mate nde Ananiyas, a

ɖikima kanɔ Njambiyɛ nda yi mɛmbɔŋga musu tedye kɛ. Beyudɛn hɛnɛ bɛ ɖikima ɖiyɔ kɛ Damas baka ɖikima jaye nye. ¹³ E nye nje tɛmɛ dolɔ mi lɛpɔ nye mi nde: <Sol maŋmbɛ, bɛŋnangwɛ nɛ kɔkɔ.> Ndana ndana, ɛ misi mɛmbɛ butuna, ɛ mi bɛŋɛ nye. ¹⁴ E nye lɛpɛ nde: <Njambiyɛ te ɛ bɛsaŋmbambɔ busu tɔkuma wɛ, nɛ wɛ duwɛ yasi te yi nye kwadɛyɛ kɛ, nɛ wɛ bɛŋ mɔ mɛsay wɛnɛ ɛ nɛ ŋgbɛŋ kɔ, wokɔ sendi yasi te yi nye ta lɛpɔ kɛ. ¹⁵ Keto wɛ ta lɛpɔ gbakasi kɛ kasi nɛ kɛ mbɔmbu bɔmɔ hɛnɛ yɨ lɛpɔ yasi te yi wɛ bɛŋma nɛ yi wɛ wokuma kɛ. ¹⁶ Wɛ lɛɖya sendi ŋgɛ ndana? Tɛma, jaya nde, bɔ tɔpa wɛ kɛ mɔɔku, nɛ Njambiyɛ soŋ mɛbɛyɔ mɔ nɛ ɖinɔ Nyangwɛ Kumande.> »

¹⁷ E Pol kɛ mbɔmbu lɛpɔ nde: «E mi nje yɔkwɛ nje Yerusalem. Mi bɛ kɛ ŋgwɛta kɛ mbanjɔ Njambiyɛ, ɛ yaŋa ɖyɔ mi nda nyɛnɔ. ¹⁸ Yo nde, mi bɛŋma Kumande Yesus, ɛ nye lɛpɛ nye mi nde: <Jɛwɔ, jisa kɛ Yerusalem ndana ndana, keto bɔ tɨ jaye yasi te yi wɛ ta lɛpɔ kɛ kasi mbɛ kɛ na.> ¹⁹ E mi yeŋsa nde: <Nyangwɛ Kumande, bɔ nɛ ŋguru wan kɛ duwɛ nde, mi ɖikima kɛ kɛ mɛmbanjɔ mɛwesidɛya mɛ Beyudɛn, kelɔ nde, bɔ nyɨnja bɔtu bɛte bɛ tikima tɛmɔ kɛ yɔ baka kɛ jɔbɔ, njurɔ sendi bɔ nɛ ŋgbasi.

²⁰ Mi bɛ sendi ketɛ kɛmɛ bɔ woma nɛ Itɛn kɛ. A ɖikima lɛpɔ mɛyasi mɛte yi nye duwɔ nɛ ŋgbak ŋgbak kɛ kasi yɔ. Mi jayma yasi te yi bɔ kelma nɛ nye kɛ. Yo mi bakidɛyɛ mɛlambɔ mɛ bɔtu bɛte bɛ woma nye baka.> ²¹ E Kumande Yesus lɛpɛ nye mi nde: <Tɛma kwɔ, keto mi ta tomɔ wɛ kenjɛ lɔndunatɛ kɛ yi yiŋa mɛkandɔ.> »

²² Bɔmɔ lɛŋgwa mɛtɔ kɛ yasi te yi Pol lɛpɛma kɛ kumɔ komɛte, ɛ bɔ kɛmbidɛya lɛpɔ nde: «Kwalɔ mumɔ te yɔkɔ tɨ ɖiy kɛ to mɛnɛti na! Yo yeti kimɔte nde, a ɖiy nɛ jon na!» ²³ Bɔ kɛmbidɛyama sɔrɛ mɛlambɔ man bɛte, wukɛ ŋgbutu nyanjɛ kenjɛ kwey. ²⁴ E nyangwɛ kum bɛsoja lɛpɛ nde, bɔ nyɨnja Pol kɛ mɔy nyangwɛ tɨ bɛsoja, njurɔ nye nɛ njambala, na pil nɛ to lɛpi, nɛ nye nje duwɛ to te yi bɔmɔ kɛmbidɛya sunɔgwe nɛ Pol kɛ. ²⁵ Kɛ bɔ ma wɔtɔ nye, nɛ bɔ njuru kɛ, ɛ Pol lɛpɛ nye kum bɛsoja te ɛ ɖikima ɖiyɔ nɛ bɛsoja gɔmay ɛ bɛ womɛte kɔ nde: «'Bɔ nya wunɛ ɖeti te yi njurɔ mɔ te ɛ mɛ mɔ Rom kɔ kinɛ pa jɔsɛ nye na?» ²⁶ Kɛ kum bɛsoja te ma wokɔ ɖete kɛ, ɛ nye kwɔ kɛ lɛpɔ nye nyangwɛ kum bɛsoja nde: «Wɛ ta kelɔ nan? Mbam kɔ mɛ mɔ Rom.» ²⁷ E nyangwɛ kum bɛsoja nje dolɔ Pol diyɛ nye nde: «Lɛpɔ nye mi, wɛ mɛ mɔ Rom?» E Pol jaye nde: «I.» ²⁸ E nyangwɛ kum bɛsoja lɛpɛ

nde: «Mi kwanɔɔya buɔɔya mɔni yi ɔmɔ ne ɔiyɔ mɔ Rom.» E Pol lepe nde: «Mi jadya mbe ne ɔiyɔ te.»
 29 Ndana ndana, e botu bete be diyma njuro nye nde, na pil to lepi baka si jise. Ke nyanɔwe kum besɔja ma duwe nde, Pol mɔ Rom ké, e nye gwe wɔ, keto a lepima nde, bo wɔtu nye.

Pol ke mbɔmbu nyanɔwe

josi Beyuden

30 Nyanɔwe kum besɔja kwadya duwe to lepi te yi Beyuden bu sunɔwe ne Pol ké. Dete, misi pupɛ e nye lepe nde, bo wɔnja mekɔl mete yi bo wotuma ne nye ké sonɛ. E nye lepe nye bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nè ɔmɔ hene be ɔɔ ke nyanɔwe josi Beyuden baka nde, bo wɛsidyanɔwe. E nye lepe nde, bo ɔɔn Pol nje tembidyɛ ke mbɔmbu yan.

23

1 E Pol kanɛ misi beɛ ne botu be nyanɔwe josi Beyuden ne ɔɔn lepo nde: «Wune njɔn, kumɔ ndana, ke jonɔwe ɔyembe temɔ mbe ne te kine yan ke njanɔwe mi ke njoka mbe sine Njambiyɛ na.»

2 E Ananiyas te nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ lepe nde, bo mɛnda Pol ke numbu.

3 E Pol lepe nye nye nde: «Njambiyɛ ta mende sendi we. We nda gunɔu te yi bo nya konɔ kete ké. We

womɛri ke ɔiyɔ nde, né we jɔse mi beɛɔwe membonɔa. Yasi wete, we ke yanɔile membonɔa. We ke lepo nde, bo mɛnda mi.»
 4 E botu bete be ɔɔ womete baka lepe nye Pol nde: «We ke toye nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ, mɔ te e Njambiyɛ tembidyɛ kɔ.»
 5 E nye yensa nde: «Wune njɔn, mi ti duwe nde, yo nyanɔwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ na. Keto yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <We ti lepinanɔwe beyate ne kum ɔya ɔyɔ na.> »

6 Nda Pol duwɔ nde, ke njoka botu bete be ɔɔ womete baka yo ɔɔ ne menjɔn yiɔa, *Besaduseɔ nè *Befarisɛ, e nye lepe ne men ke kwey ke nyanɔwe josi Beyuden nde: «Wune njɔn, mi ke njɔn Befarisɛ. Botu bete be jama mi baka ke njɔn Befarisɛ. Mi ndana ke josi keto lepi te yi ɔmɔ be ne ɔibina temɔ kete nde, ɔmɔ ta womiyɛ ké.»

7 Ke nye ma lepo ɔete ké, e metando ɔyɔ ke njoka Befarisɛ bene Besaduseɔ, e bo baka.
 8 Besaduseɔ lépi yan nde, bemun ti womiyɛ na, sendi, kine bejaki na kine yinɔ nde sisinɔ na. Befarisɛ ke jaye yan nde, bemun ta womiyɛ, bejaki kete, sendi sisinɔ kete.
 9 E nyanɔwe metando be kete. E ɔɔn botu be ketina meyasi be ɔɔ ke njɔn Befarisɛ baka teme seɛ kutudya nde: «Wuse yeti ke beɛ yinɔ

mejɔsɔ kɛ yotu mbam kɔ na, simande yiɲa sisin ho wete jaki Njambiye lepinama nye nye ba.» ¹⁰ Metando nja dɔkɔ kwɔ to te. E nyanɔgwe kum besɔja gwe wɔ nde, bo ta nyalɔ Pol ndana. E nye lepe nye besɔja nde, bo kɛn kɛ bɔ Pol soɲe kɛ njoka bomɔ kɛ ne nye kɛ nyanɔgwe tɔ besɔja.

¹¹ Ne tu e Kumande Yesus punde kɛ to Pol lepo nye nye nde: «We ti kambi yaɲa na, nda we lepima yasi te yi we duwɔ gbate kɛ kasi mbe kɛ Yerusalem kɛ, we yakanɔgwe lepo sendi dɛte kɛ Rom.»

Beyuden kɛ kinja yotu yan nde,

bo ta wo Pol

¹² Misi pupe bemɛnɛnɛ e baɲa Beyuden sangwe ngin pesɔ kinja lepo nde, bo disɔ dɛyena hoɔbiye yaɲa kome bo wo Pol. ¹³ Buyɔ botu bete be nya kutu te baka kwanɲa bomɔ kamɔni. ¹⁴ Bo kwanɲa kɛ dolɔ bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiye nɛ betomba lepo nye bo nde: «Wuse pesima kinja dumna gbate gbate nde, wuse disɔ dɛyena kome wuse wo Pol. ¹⁵ Ndana, nɛ wune nɛ botu be nyanɔgwe josi Beyuden, wune kɛn kɛ lepo nye nyanɔgwe kum besɔja nde, a kwɔndɛya Pol njese wune. Wune kɛl nda wune kɛ kwadɛ nɛmbe lepi nɛ kimɔte. Dete, wuse ta komsa yi wo nye, yite a ti pa wuta nɛ wune na.»

¹⁶ Ta nɛ Pol e mbam wokuma kasi kutu te. E nye kwɔ kɛ kɛ nyanɔgwe tɔ besɔja kɛ lepo nye Pol. ¹⁷ E Pol jeba wete kum besɔja e dikima diyo nɛ besɔja gomay kɛ lepo nye nye nde: «Bonɔ mɔnɔ gwanjo kɛ kɛ nɔ kɛ yi nyanɔgwe kum wun, keto a nɛ yiɲa yasi te yi nye kɛ kwadɛ lepo nye nye.» ¹⁸ E kum besɔja kɛ bɔ mɔnɔ gwanjo kɛ kɛ nɔ kɛ yi nyanɔgwe kum wan lepo nye nye nde: «Pol te e diye kɛ jɔbɔ kɛ jebama mi, ngweta nɛ mi nde, mi bɔn mɔnɔ gwanjo kɛ nje nɔ kɛ yo nde, a nɛ yiɲa yasi te yi nye ta lepo nye we.» ¹⁹ E nyanɔgwe kum besɔja biye mɔnɔ gwanjo kɛ bo kɛ nɔ nɛ naɲ diye nye nde: «Yo yasi te nda yi we kwadɛ lepo nye mi kɛ?» ²⁰ E nye yeɲsa nde: «Beyuden ma sangwe ngin nde, bo ta nje ngweta nɛ we nde: <Bonɔ Pol nɛmɛnɔ kɛ nɔ kɛ nyanɔgwe josi.> Dete, bo kelma likisi nde, bo ta lepo nye we nde: <Bonɔ nye kɛ nɔ>, nɛ bo kɛ nɛmbi lepi nɛ kimɔte. ²¹ We ti woku yasi te yi bo ta lepo kɛ na, keto botu bete be ma lebiye nye baka kwanɲa bomɔ kamɔni. Bo ma pesɔ kinja dumna nde, bo disɔ dɛyena ho hoɔbiye yaɲa kome bo wo Pol. Ndana bo ma komsa, bo ladɛya ndi nde, jaya.» ²² E nyanɔgwe kum besɔja nje lepo nye mɔnɔ gwanjo kɛ nde, a dɔkwe. E nye lepe nye nye nde, kpe, a ti yekidɛya nye wete mumɔ

nde, a njā lepō yīnā yānā dete nyē nyē na.

Bo ke kwandye Pol kenje ke yi

nyangwe kum Felis

²³ Ke kōnte, ε nyangwe kum besōja jēba bekum besōja yība lepō nyē bo nde: «Wunε jēbangwe besōja gōmay yība lepō nyē bo nde, bo kōmsangwε. Wunε jēbangwe sendi bomō kamōtan jō kaba be kēnde ke to beyāngā, bŷ sendi bomō gōmay yība be biye mekō baka. Ke ngimō yitan jō yini te yi tu, wunε hēnε ke kwā kē Sesare.» ²⁴ Ε nyē lepε sendi nde, bo bōn bēnyamō bete be ta sobε Pol baka, né bo bōn nyē nε tε kumō nō ke yi Felis te nyangwε kum.

²⁵ Ε nyangwε kum besōja kete mekana kenje nyangwε kum Felis nde: ²⁶ «Mi ke lukse nyangwε kum Felis. Yo mi Kolod Lisiyas nyenε wε. ²⁷ Beyuden biyima mbam kō, né bo wo nyē, ε mi kē nε besōja kē jonḡwε nyē soḡε ke mebo man. Mi wokuma nde, a nε dīyō mō Rom. ²⁸ Mi kwadya duwε to lepi te yi bo lepina beyate nε nyē kete ké. Dete, ε mi bŷ nyē kē nō ke nyangwε jōsi yan. ²⁹ Mi bēnma nde, bo lepīnangwε nε nyē ke kasi meyasi mete yi bēnε membonḡa man. Kō beko dete, a tī kele yīnā nyangwε beya yasi te yi yakama nde, a sōmbu sōḡ ho a nyīnā jōbo kete na. ³⁰ Mi wokuma nde,

Beyuden ke kwadye kelo beya yasi nε nyē. Dete, mi ke kwandye nyē nedō kenje wε. Mi lepīma nyē botu bete be lepina nε nyē baka nde, bo bōn lepi te kē nō ke yō. He sangwa!>

³¹ Ndana, ε besōja bŷ Pol nε tu kwā nō kumō nō kē Antipatris nda yi bo lepīma nyē bo ké. ³² Misi pupε ε besōja bete be bā kendō nε mekol baka yōkwε sunḡwε nyangwε tŷ besōja. Ε bari be bā ke to beyāngā baka tonḡidya nε Pol. ³³ Ke bo ma dya ke Sesare ké, ε bo bŷ mekana nyē nyangwε kum, kanje sendi Pol nyē nyē. ³⁴ Ke nyē ma si tōlo mekana ké, ε nyē diye nde, Pol mō dya te yen? Ke nyē ma si duwε nde, nyē mō Silisi ké, ³⁵ ε nyē lepε nyē nyē nde: «Mi ta woko men yō kumō njena kome botu bete be lepina nε wε baka ta dya ké.» Ε nyē lepε nde, bo bōn Pol kē bakidye ke tŷ kumande Herod.

24

Pol ke jōse lepi nε ke mbombu Felis

te nyangwε kum

¹ Ya metu yitan ke kōnte ké, ε Ananiyas te nyangwε kum botu be nyēna sadaka nyē Njambiyε dya bene betomba nē wete mō duwā lepi nde Tertul. Ε bo sōmse Pol ke yi nyangwε kum.

² Ε bo kē jēba nyē nje nō. Ε Tertul nyē numbu ke lepi lepō nde: «Nyangwε mumō Felis, wuse ke jonḡa

ndana ne piyem jakime we. Meyasi ma senjo kimote ndana ke dya jakime kimo dyanɔ dyo. ³ Wuse ke jaye mekele mete ke meyasi hene nɛ ke membey hene. Wuse ke nye we wosoko budfyate. ⁴ Mi yeti ke kwadye kɛ mbombu ne nden nden yi dimbidye ne ngimo yo na. Mi ke ngweta ne we nde, nge we jaye, lengwe meto ke mono lepi te yi wuse ta lepo ke. ⁵ Wuse benma nde, mbam ko gba ngboro. A ke dese to bomo ke njoka Beyuden hene ke to meneti. Nye kum njon botu bete bo jeba nde Benasarɛ baka. ⁶ A diyima boɔe wungwe mbanjo Njambye, ε wuse biye nye. Wuse kwadya jɔse lepi ne benngwe membonga musu. ⁷ Yasi wete, nyanngwe kum besɔja Lisiyas nja dya sukɔ nye ke mebo musu ne ngan ⁸ lepo nde, botu bete be lepina ne mbam ko baka njaki ke yasi yo. We ne nguru wo ta woko meyasi hene te yi wuse lepe ke kasi ne ke kimote, kome we ta diye nye medijan ke.» ⁹ ε Beyuden diye ke kon ne lepo nde, yo gbate dete.

¹⁰ Ke konte, ε nyanngwe kum pepidye bo nye Pol nde, a lɛpinangwe. ε nye bu lepi lepo nde: «Mi duwa nde, yo me ke budya mesew ndana, yo we diye mo pesina josi me botu be kando ke. Dete, mi ne bibina temo yi bu lepi pile yembe. ¹¹ Nge we diye bomo, we ta woko nde,

yo ti pa kwa metu kamo jo yiba yi mi temma no ke ke Yerusalem ke kanna Njambye ke na. ¹² Bo ti dole mi ke mbanjo Njambye ke nye meso sine wete mumo ho sesidye ngil bomo ke mambanjo mewesidya me Beyuden ho ke moy dya nde, bo njangwe yasi na. ¹³ Bo yeti ne deti te yi tedye yina yaja te yi bo lepina ne mi ndana keto te na. ¹⁴ Yasi wete, yasi te yi mi ke jaye ke mbombu yo, yo nde, mi ke kelo mesay nye Njambye te ε besanmbambo bembe kane nye ko. Mi ke kelo mesay mete benngwe tedya yasi te yi bo lepe nde, yite yeti ke nje ke. Mi ke tiko temo ke meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana me membonga mete yi Moyisi ketima ke nɛ ke mekana me botu be punja melapi me Njambye. ¹⁵ Mi ne bibina temo ke yi Njambye nda bo ne nguru wan be sendi ne bibina temo ke yene ke. Yo nde, botu bete be ma gwe baka ta womiye, ko ngben bomo ko beya bomo. ¹⁶ Yori yi mi sendi sa metu hene nde, yaja ti njangwe mi ke temo ke njoka mbe sine Njambye nɛ ke njoka mbe sine bomo na. ¹⁷ Mi kwanɔya budya mesew ne nan. ε mi nje, ne mi nje nye meyasi nye kando dyembe yi kame ne bomo, kelo sendi sadaka nye Njambye. ¹⁸ Yo ke ngimo kelna meyasi menori yi bo

dolma mi ke moy mbanjo Njambiyε, yite mi ma weya sembo. Yiŋa ngil bomo ho yiŋa njanŋwa yasi ti be na. ¹⁹ Yo nde, baŋa Beyuden bete be wulma Asi baka ma beki kete waka, ma yo bo yakama teme ke mbombu yo, lepina sunŋwe ne mi, ma beki nde, bo ne yiŋa yaŋa sunŋwe ne mi. ²⁰ Nda kine yaŋa dete ke, botu baka lepi mejoso mete yi bo dolma ke yotu mbe kome mi josuma lepi mbe ke mbombu botu be nyanŋwe josi Beyuden ke. ²¹ Simande yo ndi keto lepi te yi mi lepima ne men ke kwey nye bo nde: <Yo ke kasi womiya bemun yi wune lepina ne mi muka ke.> Simande ndi yite.»

²² Felis ba ke duwe yasi te yi bo dikima tedye ke kasi Kumande Yesus ke kimote. Dete, ε nye yokidye bo lepo nde: «Mi ta nje nembe lepi yun kome nyanŋwe kum besoja Lisiyas ta dya ke.» ²³ ε nyanŋwe kum Felis lepe nye kum besoja te ε dikima diyɔ ne besoja gomay ko nde, a bon Pol ke bakidye. A ti njanŋwe nye na, a tiki sendi nde, beso be Pol kama nye ne meyasi.

²⁴ Monɔ metu kwanma ke konte, ε Felis nje bene nyari wene Durusil, ngɔndu Beyuden. ε Felis tome mumo ke jeba ne Pol. ε nye lenŋwe meto ke yasi te yi Pol ba ke lepo ke kasi tikina temo ke yi Krist Yesus ke. ²⁵ Yasi wete, Pol nja ke

mbombu tedye nda yi bomo yakama jonna no ne ngben ke, tedye nde, bomo ti nyeki sosu ke yiŋa meyasi na, tedye sendi nda yi Njambiyε ta peso ne josi bomo wete yeso ke. Ke Felis ma woko dete ke, ε nye gwe wo lepo nye Pol nde: «We yakama pa kwa ndana. Wete yeso kome mi ta be ne ngimo ke, mi ta basidye jeba we.» ²⁶ A ba take nde, Pol ta nye nye moni. Dete, a dikima tomo bomo ne kpik kpik ke jeba ne nye lepina bene nye.

²⁷ Ya mesew yiba ke konte ke, ε Porsiyus Festus bu mbey Felis. Felis kwadya nde, Beyuden jaya nye. Dete, ε nye tike Pol ke jobo.

25

Pol ke mbombu nyanŋwe kum Festus

¹ Nyanŋwe kum Festus dyanma ke Sesare ya metu yitati ke konte, ε nye kwa bendo ke Yerusalem. ² Kum mate, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε ne nyanŋwe bomo ke njoka Beyuden somse Pol nye nye lepo to somsi yan. ³ ε bo ngweta ne nye lepo nde, tiso, a kwandy Pol kenje Yerusalem. Bo kombila nde, bo ta soma ke nje ladiye wo nye. ⁴ ε Festus yensa nde: «Pol ke jobo ke Sesare, mi ne nguru wombe me nedo te yi yokwe ke mate. ⁵ Botu bete be yakama lepina ke njoka yun baka yakanŋwe kwa sine bo ke Sesare. Nge

be nde, yiŋa mejoŋo ke yotu mbam te, bo má lepɔ.»

⁶ Festus kwanɗya ndi metu yitan jo yitati ho kamɔ bene bo, ε nye yɔkwe kɛ Sesare. Misi pupɛ ε nye kwɔ ɗiyɔ ke mbey pesina josi, ε nye lepe nde, bo bɔŋ Pol kɛ nɔ. ⁷ Ke Pol ma ɗya kɛ, ε Beyuden bete be wulma Yerusalem baka nje linje nye pesɔ buɗya nyanɗwe beya melepi nye ke numbu ne. Bo ne ŋguru wan ti be ne ɗeti te yi tedye nde, yasi te yi bo lepe kɛ, gbakasi na. ⁸ Ndana, ε Pol bu lepi yi jɔse yene. ε nye lepe nde: «Mi ti kele yiŋa beya yasi sunɗwe ne membonɗa me Beyuden ho sunɗwe ne mbanjo Njambiyɛ ho sunɗwe ne *Sesar na.»

⁹ Festus kwadya nde, Beyuden jâya nye, ɗete ε nye diyɛ Pol nde: «'We jayma nde, we ta kɛ ke Yerusalem kɛ jɔse lepi yo mate ke mbombu wombe?» ¹⁰ ε Pol yeŋsa nde: «Mi waka ke mbey pesina josi te yi Sesar. Bo yâkanɗwe pesɔ josi mbe womete. Mi ti kele yiŋa yasi kotute sunɗwe ne Beyuden na, we ne ŋguru wo ke kombile duwe ɗete. ¹¹ Nge be nde, mi ne mejoŋo, ho nde, mi kelma yiŋa nyanɗwe beya yasi te yi mi yâkanɗwe sombo soŋ kete, mi yeti ke seŋe soŋ na. Yasi wete, nge be nde, meyasi mete yi bo lepe sunɗwe ne mi kɛ, yo ja, yite mumɔ ti yaka bu mi nye bo na. Mi ke bu lepi ke kɛ nɔ ke

mbombu Sesar.» ¹² Ndana, ke Festus ma si kelɔ kutu bene botu be pesina josi kɛ, ε nye yeŋsa nde: «We lepima nde, we ta kɛ ne lepi yo ke mbombu Sesar, ɗete we ta kɛ ke mbombu wene.»

Pol ke mbombu kumande Agiripa

¹³ Monɔ metu kwanɗma ke konɗe, ε kumande Agiripa teme bene Berenis ɗya ke Sesare nje beŋe Festus. ¹⁴ Bo yama buɗya metu womete. ε Festus lepe kasi Pol nye kumande Agiripa nde: «Felis tikima wete mbam waka ke jɔbo. ¹⁵ Ke ŋgimo te yi mi ka nɔ ke Yerusalem kɛ, ε bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ nɛ betomba Beyuden somse nye lepɔ nye mi nde, mi tedya nye nyanɗwe mebone. ¹⁶ ε mi yeŋsa nye bo nde: Ke yi botu be Rom, nge mumɔ somse jakɔso, bo yeti ne ɗeti te yi kande tedye mo te yi bo somsa ko mebone kine nye ne pa jɔse bene mo te ε somsa nye ko na. ¹⁷ Bo temma nje waka, mi ti dimbidye ŋgimo na. Misi pupɛ ε mi kɛ ke mbanjo josi, ε mi lepe nde, bo bɔŋ mbam te nje nɔ. ¹⁸ ε botu bete be somsa nye baka teme lepina. Mi takima mbe nde, bo ta lepɔ yiŋa beya nyanɗwe lepi sunɗwe ne nye. Yasi wete, mi ti woke mbe yiŋa beya lepi na. ¹⁹ Bo dikima nye meso ke kasi mison yan Beyuden, ke kasi wete mbam nde Yesus ε ma gwe ko. Ko ɗete, Pol

ke kobile lepɔ nde, a ne jon. ²⁰ E yasi kwɔ mi. Mi ti duwe nda yi mi yakama kelo yi biye ne to lepi te na. E mi diyɛ Pol, simande a jayma kenate ke Yerusalem ke jose lepi ne mate. ²¹ Yasi wete, e nye lepe nde, bo pa bakidye nye ke tu jobɔ yi ladye ne yasi te yi nyanɔwe kumande ta pesɔ ke. Dete, e mi lepe nde, bo bakidya nye ke jobɔ kumɔ ke ngimɔ te yi mi ta kwanɔye ne nye kenje Sesar ke.» ²² E Agiripa lepe nye Festus nde: «Mi ne nguru wombe ke kwadye wokɔ sendi yasi te yi mbam te ta lepɔ ke.» E nye lepe nde: «Nemeno we ta wokɔ men ne.»

²³ Misi pupɛ e Agiripa bene Berenis nje ne yi nyanɔwe bomɔ nyine no ke mbanjo josi. Bo nja bene be nyanɔwe bekum besɔja ne nyanɔwe bomɔ be dya. E Festus lepe nde, bo bon Pol ke no. ²⁴ Ke konje, e nye lepe nde: «Kumande Agiripa ne wune hene be diyɛ ndana waka sine wune baka, mbam ko yi wune benje ko, nyanɔwe ngil Beyuden hene sɔmsa nye ke yasi mbe. Ko ke Yerusalem ko waka, bomɔ lepima ne men ke kwey nde, a ti jonnanɔwe se ke no mbombu na. ²⁵ Yasi wete, ke yembe, mi benma nde, a ti kele yija yaɔa yi yakama nde, a sombu son kete na. Nye ne nguru wene lepima sendi nde, a ta bu lepi ne ke no ke mbombu nyanɔwe kumande. Dete, e mi pesɛ

nde, mi ta kwanɔye nye. ²⁶ Yasi wete, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama keto kenje nyanɔwe kumande ke kasi ne ke na. Yori yi mi bonma nye nje no ke mbombu wun, jeke kwɔ kwanɔ ke mbombu yo, kumande Agiripa, simande mi ta duwe yasi te yi mi yanɔwe keto, ke wune si nembɛ lepi ne. ²⁷ Keto mi ke benje nde, yo yasi mendeya yi kwanɔye mo jobɔ kenje womaɔa kine punje to lepi te yi bo lepina ne nye kete ke na.»

26

¹ E Agiripa lepe nye Pol nde: «We yakama lepina jose yo.» Ndana, e Pol kanje bo jose yene lepɔ nde: ² «Kumande Agiripa, mi ke benje nde, mi ne kimɔ mbombu yi nje ke mbombu yo ke yesɔ te yoko muka nje jose lepi mbe ke meyasi hene te yi Beyuden lepina ne mi kete ke. ³ Mi ke benje nde, mi ne kimɔ mbombu, keto we ke duwe mekele ne meyasi hene te yi Beyuden diki nye meso kete ke. ⁴ Beyuden hene duwa jonɔwe dyembe kande ne monosike, keto mi doku ke Yerusalem ke moy kando dyembe. ⁵ Bo duwa mi njombu yaɔa. Ke bo kwadyɛ, bo yakama lepɔ gbakasi nde, mi jonnama ke njon *Befarisɛ, njon te yi jeke tiku misi ke melɛpi me mison su Beyuden. ⁶ Ndana bo ke bu mi tembidye ke josi, keto mi ne dibina temɔ ke

yasi te yi Njambiyε kpoma nye besanmbambo busu ké. ⁷ Ko mekando musu kamo jo yiba yi kele mesay nye Njambiyε tu nè yeso ne tin ké ne fibina temo ke yasi te yi Njambiyε kpoma nye besanmbambo busu ké. Kumande, yo fibina temo te yi mi no ké kele nde, Beyuden lēpinangwe ne mi. ⁸ Nge ba, keto nge yi wune take nde, mumo ti yaka be ne fibina temo nde, Njambiyε yakama womiyε bemun ké? ⁹ Ko mi sendi, mi takima nde, mi yākanḡwe sa menje hene te yi lu dyambi sunḡwe ne dīno Yesus te ε Nasaret. ¹⁰ Mi kelma dete ke Yerusalem. E mi biye bomo budyate be tikima temo ke yene baka, dibo bo ke tu jobo. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nya mi deti te yi kelo dete. Ke ngimo te yi bo dikima wo ne botu bete ké, mi dikima jaye sendi nda beso. ¹¹ Menḡimo budyate mi dikima tedye bo mebone ke membanjo mewesidya me Beyuden hene jeliye bo nde, bo lēpi lepi gbutu sunḡwe ne Kumande Yesus. Jonjon temo te yi mi ba no sunḡwe ne bo ké dikima kelo nde, mi kēn ke yiḡa medya ke tombō kē tedye bo mebone mate.»

Pol ke yekidye nda yi nye yejsama

*ne temo ké
(Bt 9 nè 22)*

¹² «Yo dete, wete yeso ε mi teme, né mi kē ke Damas yi kē kelo mesay mete. Bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyε nya mi deti tomo mi kenje mate. ¹³ Kumande, wuse ba ke kendi ke poku bembe yeso, ε mi beḡe yiḡa mejasi ke wule kwey pano ke mbey te yi sine benjon be kendi bembe ba kete ké. Mejasi mete kwanma yi pan yeso. ¹⁴ E wuse hene bale ke meneti. E mi woke wete men ke lepō nye mi ne numbu Hebere nde: <Sol, Sol, we tedya mi mebone keto nge? Yo ta be beyate ke yo, nge we kele da meto sumo kol nda yanga te ε yeti ke kwadye sedye ko!> ¹⁵ E mi yejsa nde: <Nyangwe Kumande, yo we nda?> E Kumande Yesus yejsa nde: <Yo mi Yesus, mo te yi we tedye nye mebone ko!> ¹⁶ Ndana tema, diyo ke teri kwey, keto mi punja yotu nye we, né we be mo mesay wombe, né we lepi nda yi we beḡma ne mi ké, lepō sendi meyasi mete yi mi ta punje nye we ké. ¹⁷ Mi ta jonḡwe we soḡe ke mebo me botu be kando Beyuden nè ke mebo me mekando me botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke tomo we kenje ke mekando mete, ¹⁸ né we buti misi man, né bo duwe ke yitil kē ke mejasi, né bo duwe ke namna te yi *Satan kē ke yi Njambiyε. Dete, nge bo tike temo ne mi, Njambiyε ta tiko bo ne ngwete ke mebeyo man, né bo be ne mbey ke njoka botu

bete be Njambiyε ma tōke baka.» »

¹⁹ Ε Pol kε sendi mbōmbu lepō nde: «Kumande Agiripa, dete mi tī kele dā metō ke yasi te yi mi βεηma wule d̄yobō kε na. ²⁰ Ndana, ε mi kandε pelnate nye botu be Damas, ke kōnte, nye botu be Yerusalem nε botu be Yuda hene nje kumō ke yi botu bete be yeti Beyuden baka. Mi pelma nde, bo yεnsangwe temō yōkwe nje ke yi Njambiyε kelō mεkele mete yi tedye nde, bo ma yeηsa temō. ²¹ To te yi Beyuden βiyima ne mi ke moy mbanjō Njambiyε s̄a nje te yi wo mi kε, yori. ²² Yasi wete, yo Njambiyε kame mi nde, mi βēki ne jon kumō ke yeso te yōkō muka yī lepō meyasi nye nyangwe bomō, lepō sendi nye gbela bomō. Mi yeti ke lepō yija yasi dele na. Mi βεngwe ndi meyasi mete yi botu be punja melepi me Njambiyε nε Moyisi lepima nde, yo ta kelna kε. ²³ Yo nde, *Krist ta sangwa ne mebone. A ta be bosa mō te ε ta womiye ke njoka βemun. A ta lepō Kimō Tom ke kasi mejasi nye Beyuden, nye sendi botu bete be yeti Beyuden baka.»

Pol ke kite Agiripa nde, a tiki temō

ke yi Kumande Yesus

²⁴ Ke ηgimō te yi Pol βā ke jōse lepi ne dete kε, ε Festus lepε ne men ke kwey nde: «Pol, 'we ke kōnō ne to? Nyangwe duwā yasi yo

ke ke nye we boku!» ²⁵ Ε Pol yeηsa nde: «Nyangwe mumō, mi yeti ke kōnō ne boku na. Yasi te yi mi lepε kε, yo gbakasi, yo sendi ke nje. ²⁶ Keto kumande ke duwe meyasi mete hene, mi ke lepō nye nye kine sodye yaηa na, keto mi duwā nde, a yeti ke ndekima yaηa ke moyte na. Meyasi mete tī kwanηa sendi sodyate na. ²⁷ Kumande Agiripa, 'we ke tiko temō ke yasi te yi botu be punja melepi me Njambiyε lepima kε? Mi duwā nde, we ke tiko temō kete.» ²⁸ Ε Agiripa lepε nye Pol nde: «Gba yike tī kiko na, we ta be ke kelō nde, mi βēki Krite!» ²⁹ Ε Pol yeηsa nde: «Ko yo kēlnangwe ko yo tī kelna ndana, Njambiyε jāya nde, tī βeki ndi we nyepō na, yasi wete, wūne bomō hene te be woke yasi te yi mi lepε ke yeso te yōkō muka kε! Njambiyε jāya nde, wune βēki nda mi kine sangwa ne mebone nda yi mi d̄iye nō ndana ke jōbō kε na!»

³⁰ Ndana, ε kumande teme. Ε nyangwe kum bene Berenis βy bomō te βari hene be bene bo βā baka teme sendi. ³¹ Ε bo diki lepō tande yan kwā nō nde: «Mbam kō tī kele yija yaηa yi yakama nde, a sōmbu sōη ho a kēndi jōbō keto te na.» ³² Ε Agiripa lepε nye Festus nde: «A má d̄iy kine βy lepi ne kε nō ke yi *Sesar na, ma wuse ta sōηe bo ne nye.»

27

Bo ke kwanɗye Pol kenje ke Rom

¹ Ke bo ma pɛsɔ nde, wuse nyiɗa kuka kɛ nɔ Itali kɛ, ε bo bɔ Pol bene banja bejɔbo nye wete kum besɔja nde Yuliyus. Yuliyus bene besɔja bene bɔ ke wete nyangwe njɔɗ besɔja te yi bo loma ne dɪnɔ kumande Ogust kɛ. ² Wuse bendima wete kuka te yi wete dya nde Adramit. Yo bɔ nde, kuka te yankangwe kwɔ duku ne duku gongila meneti me Asi. Sine be wete mbam nde Aristark kwɔ, a bɔ mɔ Tesalonik ke Maseduwan.

³ Misi pupɛ ε wuse kume ke Sidon. Yuliyus bɔ ne kimɔ temɔ sunɗwe ne Pol. ε nye tike Pol nde, a kɛn beɗe besɔ bene, simande a ta dolɔ mekamna. ⁴ ε wuse nje nyiɗe sendi kuka womete kwɔ ne keki Sipre, keto pupɔ dikima nje ke mbombu wusu njangwe wuse. ⁵ Ke wuse ma si sabiye nyangwe duku te ε kwɔ ke keki Silisi ne Pamfili kɛ, ε wuse dya ke Mira ke Lisi. ⁶ Kumɔ womete, ε kum besɔja dole wete kuka te yi Aleksandiri, yo bɔ ke kɛ ke Itali. ε nye nyinje wuse kete.

⁷ Wuse kendima budya metu teteki. Wuse wɔnduma hiriki yi kumɔ nɔ ke keki Nid. Wuse ti kɛ se mbombu pulɔ mate na keto pupɔ. ε wuse gongila ne wete kiringira nde Kret yi kɛ nɔ Salmone. ⁸ Wuse beɗma bone yi gongila ne kiringira,

he kwanɗma kumɔ ke wete mbey nde Kimɔ meɓɔɗ ke keki wete dya nde Lase.

⁹ Metu kwanɗma budyate. Dukuna kuka njɔ be ne wɔ, keto yo bɔ ke beya ngimɔ, yite ngimɔ kiyna medye Beyuden ma siyɔ. ¹⁰ Dete, ε Pol kande lepɔ nye bomɔ nde: «Wune njɔɗ, mi ke beɗe nde, kendi ke ta be beyate. Meyasi ta beyɔ sanɗa budyate. Yo ti be ndi kuka nɛ meyasi nyepɔ na. Ko wuse sendi, he yakama sanɗwa ne sɔɗ.» ¹¹ Ko dete, kum besɔja bɔ ne bibina temɔ ke yi mɔ dukuna kuka bene sa kuka kine lenɗwe metɔ ke meɓepi me Pol na. ¹² Boɗ te ti be kimɔ mbey tikina kuka kete ke ngimɔ abekata na. Yori yi sulo bomɔ lepima nde, nge yo yaka, bo kwɔɗ womete yi sɔ nje te yi kumɔ ke wete boɗ nde Fenis ndi ke Kret, ne bo kwanɗye ngimɔ abekata womete. Boɗ te ne nje kwange yiba: Pulɔ njembo pay gare, bɔ pulɔ ngari pay gare sendi. ¹³ Wete monɔ pupɔ njɔ kwɔ wule pulɔ nje njembo, ε bo take nde, yasi te yi bo lepima kɛ yakama ndana yey. ε bo sɔɗe yasi te yi kele nde, kuka tɛma ke bembe sombu kɛ. ε bo kwɔ ne duku gɔɗ ne gɔɗ ke keki Kret.

Nyangwe pupɔ ke kwɔ ke manɗ

¹⁴ Yasi wete, kine kiko kɛ, ε wete beya nyangwe pupɔ dya wule pulɔ kiringira.

Bo jéba pupo te nde Erakilon. ¹⁵ E pupo menda ke kuka, deti te yi kendo kè nò mbombu tì be se na. E wuse tike dukuna kuka kande mewowo kè nò. ¹⁶ Ke wuse ma kumò ke kèki wete monò kiringira nde Koloda ké, e wuse wònde biriki yí sute ne monò landi. ¹⁷ Ke botu bete be kele mesay ke kuka baka ma si bendifye monò landi ke to kuka ké, e bo nje bɔ məkɔl mete yi yakama sukò kuka ké kanje nò. Bo gwà wɔ nde, kuka me nje kè nda ke wete mbey nde Sirit yi bɔ ne mesay kete ké. Dete, e bo pidye meyasi mete yi kele nde, kuka kèndi teteki ké. Yasi wete ndana, e pupo bɔ wuse ne kuka wowò nò. ¹⁸ Nyangwe pupo yinori kà mbombu njanjwe wuse budyate. Misi pupu, e bo nye bɔ ke sonna memapi mete yi bɔ ke moy kuka ké bete ke duku. ¹⁹ Ya tu wete ke kɔnte, e bo ne nguru wan bete mesumba mesay me kuka ke duku. ²⁰ Budya metu kwanma, wuse tì beɲe misi me yesò ho besisɔ na. Nyangwe pupo bɔ ke kwà budyate. Dete, wuse tì take se nde, wuse ta jɔ na.

²¹ Njombu yaɲa, bomò tì dyena se na. E Pol kwà tème ke bembe bomò lepò nde: «Wune njon, má wune wokuma men mbe, diyo ke Kret kine kwà na. Wune má woku men mbe dete, ma wuse tì sangwa ne beya yasi te yike na, ma meyasi tì beye na. ²² Ndana, ko

beko dete, mi ke kombile lepò nye wune nde, wune wêdya metemo mun, keto mumò wete ne wete ke njoka yun tí gwe na, ndi kuka ta yambile. ²³ Mi lépi dete, keto muka ne tu wete jaki Njambiyè punja yotu nye mi nje lepina nye mi. Njambiyè te e diye ne mi kò, yoko yi mi kele mesay nye nye kò, jaki wene nɔ lepò nye mi nde: ²⁴ «Pol, we tì gwaki wɔ yaɲa na. Yo gbate nde, we ta tème ke mbombu *Sesar jòse lepi yò. Dukwe nde, Njambiyè ta jongwe bomò hene te yi we kende wúnɛ bo ke kuka baka keto yò.» ²⁵ Wune njon, dete wune wêdya metemo mun, keto mi ke tiko temò ke yi Njambiyè nde, meyasi ta kwanɲa nda yi nye lepima nye mi ké. ²⁶ Yasi wete, yo gbate nde, pupo ta bɔ wuse kè bete ke gonj wete kiringira.»

²⁷ Metu kamo jò yitati kwanma, ke tu kamo jò yinite, wuse bɔ ndi ke wowò kè wari kè wari ke wete nyangwe duku nde Adiriya. Ne bembe tu botu bete be dikima kelò mesay ke kuka baka takima nde, wuse me ke wuta ne yiɲa meneti. ²⁸ E bo bete yiɲa yasi ke duku yí beɲe ne ðimò te. E bo beɲe nde, ðimò te kumma nda meta kamotati jò yitan jò yiba. Kumò ne mbet mbombu, e bo bete sendi dolò nda meta kaba jò yitan jò yitati. ²⁹ Bo gwà kanj nde, kuka nje ðumò yiɲa metari. E bo pidye meyasi yini te yi

ba ke nganja kuka yi kele nde, kuka tēma ke kiya mbey ké. Bo pidya yo ke duku, ε bo gōre nde, misi pūpu nedo.

³⁰ Botu bete be dikima kelo mesay ke kuka baka sanja nje te yi kwā lī yo. ε bo b̄y mōno landi bete ke duku, kelo mēmbōle nde, bo ke kē pidye meyasi mete yi kele nde, kuka tēma ke kiya mbey ké. Meyasi mete ba ke dyoy kuka. ³¹ ε Pol lepe nye kum besōja, lepō sendi nye besōja nde: «Iḡge bomō baka tī dīye ke moy kuka na, wune tī jū na.» ³² Ndana, ε besōja pese mekol mete yi dikima biye mōno landi ké tiko yo nde, yo kwān.

³³ Yite misi tī pa pupō na, ε Pol kombile lepō nye bomō hene nde, bo dyēnangwe. ε nye lepe nde: «Yo me muka metu kamō jō yini yi wune dīye nja kine dyena, ladiye ndi nde, pupō pān weye ké. ³⁴ Ndana mi ke ngweta ne wune nde, wune dyēnangwe keto jongwe dyun. Keto ko gbela nyinō to mumō wete ne wete ke njoka yun tī sanja na.»

³⁵ Ke nye ma si lepō dete ké, ε nye b̄y mampa nye Njambiye wosoko ke misi me bomō hene nje leke yo kande dyenate. ³⁶ ε bo hene b̄y deti kwā dyena sendi. ³⁷ Wuse ba hene bomō gomay yiba jō kamotan jō kaba jō yitan jō wete ke moy kuka. ³⁸ Ke bomō ma si dyena yaka ké, ε bo soṅe mapi medye te yi

ba ke moy kuka ké bete ke man kaye ne dīto te.

³⁹ Ke misi ma pupō ké, botu bete be dikima kelo mesay ke kuka baka tī duwe meneti mete na. Yasi wete, bo beṅma wete bakwe ne mesey kete. ε bo pese nde, bo ta beṅe, simande bo yakama kelo nde, kuka kēn kē nda mate. ⁴⁰ ε bo pese mekol me meyasi mete yi kele nde, kuka tēma ke kiya mbey ké tiko meyasi mete ke moy duku, wunje nyangwe meyasi mete yi yeṅsa dyoy kuka tedye nje ké. ε bo kanje lambō te yi kele nde, pupō bōn kuka kwā nō ké kenje kwey. Ndana, ε bo b̄y nje ngindi. ⁴¹ Yasi wete, ε bo kē sangwa ne yiṅa kundu mesey ke sombu. ε yo kele nde, kuka ndāki womete. Dyoy kuka kōkila meneti kwā nda, ε mekumbo menda ke nganji te, ε yo kande posiyate, keto mekumbo ba detinate. ⁴² Besōja kombila nde, bo ta si wo bejōbo, ma mumō nje mōko kwā bōmbō. ⁴³ Yasi wete, kum besōja kwadya jongwe Pol. Dete, ε nye pete besōja nde, bo tī kel yasi te yi bo kpoma ké na. ε nye lepe nde, botu bete be duwe mōku baka kānda balo ke duku mōko bendo ngindi, ⁴⁴ nē bukwe te bari bēndi mebam ho mepel me kuka. Dete, ε bomō hene bende ngindi ne te.

28

Pol ke sidye kon bomō ke Malta

¹ Ke wuse ma si bendo ngindi ne te ké, e bo lepe nye wuse nde, dino kiringira te nde Malta. ² Botu bete be dikima diyo ke kiringira te baka tedya nde, bo ke kwadye wuse, e bo bu wuse kimote budyate. Bo jongwa dite kwa jeba wuse hene nde, wuse ken wetina, keto mbiyo ba ke no. Sendi, duku ba ke kwa budyate. ³ Pol kenja bo wuke ne mekaki nye ke dite, e yeri punde kete keto jon dite, kwete nye ke bo nda te. ⁴ Ke botu be kiringira baka ma bene nyone ne kepele ke bo ne ké, e bo lepe tande yan nde: «Mbam ko gbakasi mo wona bomo, keto ko beko nde, a joma ke duku, Njambiyete yi bo jeba nde Njambiyete me kundoko ko ti jaye nde, a ken ne jongwe dyene mbombu na.» ⁵ E Pol ngbanje nyone bete ke dite kine woko mono kwana yana na. ⁶ Botu baka takima nde, bo ta bene nye ke ngalo ho balo gwe ne kutukulu. Ko dete, bo ladya ke kante dengo kine bene yina beya yasi ke dyo ke yotu ne na. E bo senje men lepo nde, Pol wete njambiyete.

⁷ Dino nyanngwe mumo te e ba diyo ne kiringira te ko ba nde Publiyas, meneti mene ba ke kekite womete. A tedya nde, a ke kwadye wuse, kwa bu wuse kimote nye wuse mbey jako ke metu yitati bakidye wuse kimote budyate. ⁸ Sangwe wene ba metinengwe ke kono. Yotu ne ba ke lolo budyate. Sendi,

a ba ke wende ne meloku. E Pol ke ke bene nye ngweta ne Njambiyete kase mebo ke yotu ne, e kon ne siye. ⁹ Ke kante yinori, e botu be kon hene be ba ke kiringira baka nje sendi ke yi Pol. E nye sidye mekon man. ¹⁰ Bo ba ne jese budyate sungwe ne wuse. E bo nye wuse meyasi mete yi yakama kame wuse ké ke ngimo kwange su.

Pol ke dyo ke Rom

¹¹ Wuse kwanfya ngwende yitati womete, e wuse nje kwa ne wete kuka te yi wokuna ne Aleksandiri ké. Bo kwakima dyo kuka te ne yekambiyete wete njambiyete nde Diyoskur. Kuka te kwanfya ngimo abekata womete. ¹² Wuse kwanma kumo ke Sirakus, e wuse ya metu yitati womete. ¹³ Wuse temma womete kwa ne duku gon ne gon kumo ke Regiyon. Misi pupu e pupo wule pulo nje njembo kwa. E wuse kele ndi metu yiba ke nje kumo ke Pusoles. ¹⁴ Ke wuse ma kumo womete ké, e wuse dolo bana benjon busu. E bo ngweta ne wuse nde, wuse yaki metu yitan jo yiba sine bo. Yo dete yi wuse ka no Rom. ¹⁵ Benjon busu be diye ke Rom baka wokuma nde, wuse ke nje. E bo teme nje sangwa ne wuse ke mbey lumo te yi bo jeba nde Apiyas ké ne ke mbey te yi bo jeba nde Metu yitati yi bejengwe ké. Ke Pol ma bene bo ké, e nye nye Njambiyete wosoko, e nye bu

deti. ¹⁶ Kε wuse ma dya ke Rom ké, ε bo tike Pol nde, a yâki ke mbey te yene nyepo, tiko wete soja nde, a kê pemo nye.

Pol ke lepɔ Kimɔ Tom ke Rom

¹⁷ Ya metu yitati, ε Pol jeba betomba Beyuden. Ke bo ma si wesidya ké, ε nye bu lepi lepɔ nde: «Wune njɔn, gba mi t̄i kele yija yana sungwe ne kando dyusu ho lepina beyate ne mekele me besanmbambo busu na. Ko beko dete, bo boŋma mi nye ke jɔbo ke Yerusalem nje kanɛ mi nye botu be Rom.

¹⁸ Ke botu be Rom ma si diyε mi mediyān ké, ε bo diy sojε bo ne mi, keto bo t̄i dole yija mejɔso ke pulo mbe yi yakama kelo nde, mi s̄ombu soj keto te na.

¹⁹ Ko beko dete, Beyuden seŋma, ε mi bejε nde, mi yâkanɔwε bu lepi te k̄e nɔ ke mbombu *Sesar. Mi yeti ne metake te yi lepina beyate ne kando dyembe na. ²⁰ Yo keto lepi ke yi mi kwadya bejε wune, né mi lepi nye wune. Mi wotunate ndana ne kol sumba te yike jakime ndi kiya yasi te yi kando Isarayel be ne fibina temo kete ké.»

²¹ ε bo lepe nye nye nde: «Wuse t̄i biye yija mekana wule Yuda ke kasi yo na. Sendi, ke njoka beman busu, wete mumo t̄i pa nje yekidye ho lepɔ yija beya yasi ne d̄ino dyo na.

²² Yasi wete, wuse ke kwadye wokɔ yasi te yi wε take ké ke numbu yo ne nguru wo, keto

wuse ke duwe nde, bomɔ ke ly dyambi sungwe ne njɔn botu bete ke membey hene.»

²³ Ndana, ε bo pese yeso te yi bo ta sangwa kete ké nye Pol. Ke yeso te ma dya ké, ε bomɔ budyate nje dolo nye ke t̄u te yi nye dikima ya kete ké. ε nye lepina ke yasi te yi nye duwa ke kasi *Kando Njambiyε ké nye bo, nembε sendi to te. ε nye k̄e mbombu lepina nye bo, sa nje nde, bo j̄aya meyasi mete yi bo woke ke kasi Yesus ké. A lepinama beŋgwe meyasi mete yi yo ketinate ke mekana me membɔnga mete yi Moyisi ketima ké n̄e ke mekana me botu be punja melepi me Njambiyε kande bemenmene kumo bekoko.

²⁴ Baŋa jayma melepi mete yi nye ba ke lepɔ ké, ma baŋa t̄i jaye na. ²⁵ Bo t̄i nje be ngin wete na, dete ε bo si wanja, yite Pol ma lepɔ ndi lepi wete nye bo nde: «Kimɔ Sisij ba ne kale ȳi lepina kwanɔdye ke numbu Esayi te mo punja melepi me Njambiyε nye besanmbambo bun nde: ²⁶ «Ken ke yi botu baka lepɔ nde: Wune ta wokɔ wokɔ ne meto mun, ma ko wune t̄i biye to te na. Ne ta bejε beja ne misi mun, ma ko wune t̄i duwe yasi te yi wune bejε ké na, ²⁷ keto metemo me botu baka me ne biŋbili. Bo ne nguru wan ma d̄ibo meto man n̄e misi man. Bo kelma dete, ma misi man nje bejε yasi, ma meto man nje wokɔ

pɛ, ma temɔ yan nje nɛmbe meyasi, ma bo nje yeŋsa temɔ, ma mi nje sidye kɔn yan.» ²⁸ Dete, wunɛ dũkwe nde, kasi jonɔwe te yike yi Njambiyɛ nyɛ ndana kɛ́, a njɛsikwe yo keto botu bete be yeti Beyuden baka, yo bo ta biye to te.» [²⁹ Kɛ Pol ma lɛpɔ dɛte kɛ́, ɛ Beyuden nyɛ beya meso tandɛ yan kwa nɔ.]

³⁰ Pol kwanɔɔya sew yiba nɛ yim kɛ wɛtɛ tɔ te yi nyɛ dɛkima gbo gbokɔ dɛyɔ te kɛ́. A dɛkima bɔ bɔmɔ hɛnɛ be dɛkima nje bɛnɛ nyɛ baka nɛ mesosa, ³¹ peɛ meyasi nyɛ bo kɛ kasi *Kandɔ Njambiyɛ, tedye sendi bo meyasi kɛ kasi Kumande Yesus Krist kinɛ mɔnɔ wɔ, kinɛ mɔnɔ menjanɔwe na.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Rom

Mekana mete yoko, yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo.

Pol ke lepo ke moy mekana mete nde, Kimo Tom Njambiyeye beña bomo hene ke to meneti. Njambiyeye yeti ke baka njoka bomo na. Nye Njambiyeye Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka. Pol ke tedye sendi nde, bomo hene botu be mebeyo. Njambiyeye pési nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene wule ndi ke tikina temo te yi mo te tike ke yi Yesus ké. Pol ke kè mbombu yí tedye teri mumo te e jadye ne koko ko.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitan jo wete:

1. Bomo hene josisya ke mbombu Njambiyeye (kumte 1-3).
2. Njambiyeye pési nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene wule ke tikina temo te yi nye no ke yi Yesus Krist ké (kumte 3-5).
3. Nge mumo be sangwate bene Krist ke soñ nè ke womiya ne, Njambiyeye ke pupudye mo te (kumte 6-8).
4. Kasi keskere temo te yi kando Isarayel (kumte 9-11).

5. Jongwe bekriten: Kelo meyasi yi nye Njambiyeye luksa (kumte 12-15).
6. Mekwadya me bekriten beñnangwe ne nje te yin? (kumte 15-16).

¹ Yo mi Pol, bala Yesus Krist, Njambiyeye jebama mi, né mi be mo tomun, toke mi nde, mi bêki wene, né mi lepi Kimo Tom ne. ² A kpoma Kimo Tom te ke metu te yi mbombu ne nje botu be punja melépi mene nda yi bo ketima ke pupuna mekana mene ké. ³ Kimo Tom te lépi kasi Momo wene, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ke teri te yi mumo, nye nday Davit, ⁴ ma ke yi Sisin, Njambiyeye tedya nde, nye Momo wene ke misi me bomo hene kome nye womiya nye ke njoka bemun, tonje sendi nye ne ngungudye ké. ⁵ A kwanma ne nye yí kelo ngikwa ne wuse, kenje wuse nda botu tomun ke mekando hene, né bo jay Kimo Tom, tiko temo ke yi Yesus Krist, né dino dyene bu luksa. ⁶ Wune sendi ke njoka botu bete. Njambiyeye jebama wune, né wune wokuna ne Yesus Krist. ⁷ Mi kéti mekana maka kenje wune botu be Njambiyeye hene be diye ke Rom baka. Njambiyeye ke kwadye wune ne temo ne hene. A jebama wune, né wune be botu bene. Njambiyeye Sangwe wusu nè Kumande Yesus Krist kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Temo Pol ke yotu bekriten be Rom

⁸ Mi ke kande pa nye Njambiyε wombe wosoko keto yun hene ne dino Yesus Krist, keto bo ke yekidyε nda yi wune tike ne temo ke yi Njambiyε ke to meneti hene. ⁹ Mi ke kelo Njambiyε mesay ne temo mbe hene, pele Kimo Tom te yi beηe Mono wene ke ke no. Njambiyε wombe ke duwe nde, yasi te yi mi lepe ke, gbakasi, yo nde, mi ke take wune men gimō hene kome mi ηgweta ne nye ke. ¹⁰ Men gimō hene kome mi ηgweta ne Njambiyε ke, mi diya nye nde, ηge nye kwadye, a ma bute nje yey nye mi, ne mi ke beη wune. ¹¹ Temo mbe deke ne pepere nde, mi ken beηe wune, ne mi kwan dyε yiηa yasi te yi Kimo Sisiη nya mi ke nye wune, ne wune be ne deti ne ηgbingim. ¹² Ma yo nde, mi jeki ke pe yun, ne wuse san gwa, baka ke nye beso deti, baka ke nye sendi beso deti. Yo ta wule ndi ke kiya tikina temo te yi wuse hene tike ke yi Njambiyε ke.

¹³ Wune njon, mi dikima peso nde, mi ta ke beηe wune wete yeso. Mi yeti ke kwadye nde, wune ndekiman gwe yo na. Ma yasi wete, kumo ndana yiηa meyasi ke diki peto mi. Mi kwadya ke pe yun, ne mesay membe wum membumo ke njoka yun nda yi yo wume no sendi ke njoka

yiηa mekando ke. ¹⁴ Yo nde, mi yakangwe ke lepo Kimo Tom nye botu bete be yeti Beyuden baka, ke lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe jongwe baka. Mi yakangwe ke lepo nye botu be duwa yasi, ke lepo sendi nye botu bete be yeti ke duwe yaηa baka. ¹⁵ Yo dete, temo mbe deke ne pepere nde, mi ken ke lepo Kimo Tom te nye wune botu bete be diyε sendi ke Rom baka. ¹⁶ Mi yeti ne njon lepina Kimo Tom na, keto yo ηgun gudyε te yi Njambiyε jongwe ne botu bete be tike temo kete baka, Beyuden diη nje bu botu bete be yeti Beyuden baka. ¹⁷ Kimo Tom te ke tedye nda yi Njambiyε kele nde, mumo beki ne ηgben ke mbombu wene ke. Mumo beki ne ηgben ke mbombu Njambiyε ndi ne nje tikina temo ke yene. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mo te yi Njambiyε si peso nde, a me ne ηgben ke mbombu wene ko ta ju ndi ne nje tikina temo te yi nye tike ke yene ke.>

Bomo hene ne mejoso ke

mbombu Njambiyε

¹⁸ Njambiyε ke tedye ηgambi ne wule ke dyobo sungwe ne bomo hene te be paye nye, kelo kwalo kotu mekele hene yi mbase ne gbakasi baka. ¹⁹ Njambiyε kelma dete, keto bomo yakama duwe nde, a kete,

keto meyasi mete yi tedye dete ké ke beyna ne lonjo lonjo ke misi man, keto a sima tedye bo yo. ²⁰ Gbate, mumo ti yaka beye Njambiyé ne misi na. Ma ko dete, bomo ke kanye misi beye ne meyasi mete yi nye kusuma ke ngimo te yi nye kusuma ne mboko ké. Bo ke beye ne nje te yite nde, a ne ngungudye te yi diyé kpo ne kpo, beye sendi nde, nye kete gbate. Dete, kine mumo wete ne wete yakama lepó nde, a kine mejosó na, ²¹ keto bo ma duwe dukwe nde, Njambiyé kete, e bo yokwe diyó kine sombile nye nda yi bo yakanjwe kelo ne Njambiyé ké na. Bo ti nye nye wosoko na. Metake man kpalma nje kè ndi ke lem meyasi. Dyanó kpalma nje duwe ke metemo man, e yitil nje namo yo ne pitik. ²² Bo dikima dunjwe beti take nde, bo botu be dyanó, ase nde, bo kpalma nje be belem. ²³ Ne nde, bo sômbila meluksa me Njambiyé te e ti gwáki kó, bo kpalma tikó yite ne nyek kpaló kelo yekambiyé mumo te e gwe kó kanó yo. Bo kelma yekambiyé benon nè yi gbela benyamó nè yi benyamó bete be dulma dulmanjwe baka kanó sendi yo.

²⁴ Yo keto te yite yi Njambiyé kinma ne bo kelo nde, bo nyêki bo ke kelna mekele me memi benjwe beya mewobo me temo yan, né bo ne nguru wan

wunjwe yotu yan. ²⁵ Bo kpalma tikó gbakasi te yi Njambiyé punja nye mumo ké, nye bo ke ja. Bo kpalma kanó kelo mesay nye meyasi mete yi nye kusuma ké, tikó nye, mo te e kusuma yo kó. Ma yo nye yi bomo yakanjwe lukse kpo ne kpo, *amen.

²⁶ Yo keto te yite yi Njambiyé kinma bo kelo nde, bo bêki ne beya mewobo mete yi wunjwe ne yotu yan. Yori ne nde, boma diyé bene bembam nda yi Njambiyé kombila ké, boma ne boma me kpaló diyó tandé yan. ²⁷ Dete sendi, bembam tikima diyó mbam bene nyari nda yi Njambiyé kombila ké, e konjwe nyihe bo yotu, bembam ne bembam me kpaló diyó tandé yan kelo yasi te yi nye njon tandé yan bembam. Bo sangwama ne pónsi ke yotu yan yi yakama ne bo benjwe yasi te yi bo kelma yí jatidye kol ke beya nje.

²⁸ Ma nda yi bo ti kwadye duwe Njambiyé ké, e Njambiyé kine bo kelo nde, dyanó dyanó bêki kotute yí kelo ne yasi te yi mumo ti yaka kelo na. ²⁹ Temó yan tondunate ne kwaló kotu mekele hene nè kwaló beya yasi hene. Yo sendi tondunate ne kwaló nyena temó hene ke meyasi me meneti nje bu kwaló likisi hene. Bo ne nyanjwe temó budyate. Metake mete yi wona bomó sima tondó sendi ke temó yan. Dyanó te yi metandó nè yi mesebila

nè yi soso sima tondo sendi dete ke temo yan. Bo botu be sokwa numbu, ³⁰ botu be kutu nè botu be paye Njambiyè. Bo botu be janji nè botu be mbeno. Bo botu be bendidye yotu ne gbelate. Bo sendi be mbendo be kusuna jonja beya medyano yi kelo ne beya yasi. Bo bono be mbandò sunḡwe ne besanḡwe ban nè benyanḡwe ban. ³¹ Bo kine dyanò na. Bo ti tónjukwe meyasi mete yi bo si kpo ké na. Bo kine mekwadya ke temo na, bo ti gwáki ḡgwete besò na. ³² Bo ke duwe dukwe nde, botu bete be kele njel mekele nda yite baka yákanḡwe sanḡwa ne soḡ. Ko dete, bo ke kè mbombu yi kelo njel mekele nda yite. Ma yeti ndi nde, bo ke kelo mekele mete na, yasi wete, bo ke tonḡidye jaye sendi botu bete be kele beya mekele mete baka.

2

Kasi pesina josi

¹ Ma dete, we mo te e jose besò ko, ko we bêki nda, we ti yaka lepò nde, we kine mejoso na, keto we ke jose besò, kpalò nje kelo ndi kiya meyasi mete yi bo kele ké. Dete, we ne ḡguru wò ke kelo nde, lepi bâl ke to yò. ² Ma wuse ke duwe nde, Njambiyè jósa botu bete be kele dete baka ne to te ne ḡbenḡ. ³ We mo te e jose botu bete be kele dete, kpalò kelo ndi nda bo ko, 'we táka ka nde, we ta diyo

ke josi Njambiyè? ⁴ Yite nde, 'we yélkwe Njambiyè keto nyanḡwe ḡgikwa te yi nye kele ne we ké? 'We yélkwe sendi nye, keto a ke gbiso we? 'We yélkwe ka nye, keto a ti pónsa we nedò na? 'We yeti ke duwe nde, Njambiyè kél ḡgikwa ne we dete, né we yeḡsa temo na? ⁵ Ma temo yò ne keskere, yo ti yaka senjo na, dete we ke kelo nde, Njambiyè wòku ḡgambi ne we kwà to te kumo ke yesò te yi njoḡ ne ta tusiye ké. Yo ta be yesò te yi nye ta tedye nde, a jósa yasi ne ḡbenḡ. ⁶ Njambiyè ta nye mumò hene sol benḡwe mekele mene. ⁷ Baḡa bomò ke kelo tinḡ te yi kelo kimo yasi, sa nje te yi be ne meluksa me Njambiyè. Bo sánḡ sendi nde, Njambiyè tòndu bo, nye bo jonḡwe te yi kine njena na. A ta nye bo jonḡwe te yi kpo ne kpo. ⁸ Ma yasi wete, ke yi botu bete be lu dyanbi ne nye benò gbakasi kutudya kpalò benḡwe kotu mekele baka, Njambiyè ta tedye kwana temo nè nyanḡwe ḡgambi ne sunḡwe ne bo. ⁹ A ta tedye nyanḡwe mebòne nye mumò hene e kele beya yasi ko, mo te ta gwe wò ḡḡwanḡwa. Yo ta be diḡ Beyuden nje bu botu bete be yeti Beyuden baka. ¹⁰ Ma yasi wete, a ta lukse tondo nye tete nye mumò hene e kele kimo yasi ko. Yo ta be diḡ Beyuden nje bu botu bete be yeti Beyuden baka,

11 keto Njambiyε yeti ke gwe mberi misi mumo na.

12 Bomο hεne be kele beya yasi kine pa duwe membonga me Njambiyε te yi Moyisi ketima kε ta gwe yambile, keto beya yasi te yi bo kelma kε, yeti keto bo ti duwe membonga mete na. Yasi wεte, bomο hεne te be si duwe membonga mete nje kelo beya yasi baka, Njambiyε ta jοse bo beηgwe membonga mete. 13 Yo nde, Njambiyε ti pεsi nde, mumo me ne ηgbeη ke mbombu wene, ηge nye si wokο ndi membonga wokο na. Yasi wεte, yo mo te ε woke kelo yasi te yi membonga lεpe kε, yo mbete yi Njambiyε ta pεso nde, a me ne ηgbeη ke mbombu wene. 14 Botu bete be yeti Beyuden baka yeti ke duwe membonga mete yi Moyisi ketima kε na. Ma ηge bo ne ηguru wan diki kelo meyasi mete yi membonga lεpe kε, yo tedya komete nde, temo yan ke diki tedye bo nde, bo kεl dεte, ko bekο nde, bo yeti ke duwe membonga mete na. 15 Nge bo kele dεte, bo ke tedye nde, Njambiyε nya dyanο meyasi mete yi membonga diyε nde, mumo kεl kε ke moy metemo man. Temo yan ke tedye dεte, sendi metake man ke diki ndeye bo ho tondο bo beηgwe yasi te yi bo kele kε. 16 Meyasi mete yi diyε muka sodyate ke jongwε bomο kε ta pundo puyε ke yeso te yi Njambiyε ta kwα ne Krist Yesus yi jοse

ne bo kε. Kimο Tom te yi mi pele kε ke lεpo dεte.

Kasi tεri Beyuden

17 Ma we ke lεpo nde, we Beyuden, we ne dibina temo nde, yanα ti kelo we na, keto we ke duwe membonga me Njambiyε. We ke dεngwe beti nde, Njambiyε, nye kpasa Njambiyε wο. 18 Ma nduku, 'we ke duwe yasi te yi Njambiyε kwadyε kε? We ke kombile duwe sendi nembina fan kimο yasi te yi we yakangwε kelo kε, keto membonga tedya we yo. 19 Ke yo, we lεpi nde, we mo te ε ηgbοse botu bete be ne dibina misi baka, we mo te ε paniyε puyε nye baka be ke moy yitil baka. 20 We lεpi sendi nde, we mo tedya yasi nye botu bete be kine dyanο baka, lεpo nde, we mo tedya yasi nye botu bete be nda beηgbanda baka. We lεpi dεte, keto we ke duwe membonga, duwe meyasi hεne nε gbakasi te yi diyε ke moy membonga mete kε. 21 We mo te ε tedye beso yasi ko, ma ηge ba yi we ti tedya sendi yotu yo yasi te kε? We mo te ε pele nde, mumo ti gubu ko, ma ηge ba yi we nje gubo sendi kε? 22 We mo te ε pele nde, mumo ti kel wanja ko, ma ηge ba yi we nje kelo sendi wanja kε? We mo te ε bene baηα benjambiyε ko, ma ηge ba yi we nje nyiηε membanjo man by meyasi mete yi wokuna ne bo kε? 23 We mo te ε dεngwe beti keto duwα membonga me

Njambiyε kɔ, ma wε ke kpalɔ wunɔwε dɪnɔ Njam-biyε, ketɔ wε ke yangile membonɔa mɛnɛ. ²⁴ Yo nda yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyε nde: <Botu bεte bε yeti Beyuden baka ke lɛpɔ lɛpi gbutu sunɔwε nɛ Njambiyε ketɔ yun.>

²⁵ Ma nɔgɛ wε keke mɛyasi mete yi membonɔa lɛpɛ kɛ, yite pɛsina yɔtu yɔ yi bembam yi bo pɛsima kɛ ta kame wε. Yasi wεte, nɔgɛ wε nje yangile membonɔa, komete, yo mɛ nda bo tɪ pɛsɛ wε na. ²⁶ Ma nɔgɛ mɔ te yi bo tɪ pɛsɛ nyɛ kɔ keke mɛyasi mete yi membonɔa lɛpɛ kɛ, 'wunɛ tɔka ka nde, Njambiyε ti yaka jayɛ nyɛ nda mɔ te yi bo sima pɛsɔ kɔ na? ²⁷ Wɛ, mɔnɔ Beyuden ke duwɛ membonɔa mete yi Mɔyisi ketima kɛ kumɔ njena. Bo pɛsima sendi wɛ, ma wε ke kpalɔ yangile membonɔa mete. Ma nɔgɛ mɔ kandɔ te yi bo ti pɛsi bo baka kpalɔ kelɔ yasi te yi membonɔa mete lɛpɛ kɛ, 'wɛ tɔka nde, a tɪ pɛsɔ jɔsi yɔ na? ²⁸ Yeti yasi te yi mumɔ bɛnɛ bɛnɔ ke misi kɛ tedye nde, mɔ te faɔ mɔnɔ Beyuden na. Sendi, yeti yasi te yi mumɔ bɛnɛ bɛnɔ ke yɔtu mumɔ kɛ tedye nde, yite faɔ pɛsina mbam na. ²⁹ Ma bo dɔkwɛ faɔ mɔnɔ Beyuden ke yasi te yi wulɛ ke mɔy temɔ nɛ kɛ. Faɔ pɛsina mbam, yo mesay mete yi Kimɔ Sisiɔ keke ke temɔ mumɔ kɛ, yeti

membonɔa mete yi mumɔ keke ketɔ kɛ keke mesay mete na. Yo njel faɔ mɔnɔ Beyuden te mbete bɛ nɛ meluksa. Meluksa mete yite wɔla ke yi Njambiyε, yeti ke yi bomɔ na.

3

¹ 'Ma dɛte, mɔ Beyuden kwɔn mɔ te ε yeti Beyuden kɔ ke nɔgɛ? 'Sendi, mɛpɛsina mete yi Beyuden keke kɛ kama bo ke nɔgɛ? ² Ma mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ yiba kɛpasa mɛyasi ke mɛnje hɛnɛ ke yan. Bosa yasi, yo nde, Njambiyε bonɔma mɛlɛpi mɛnɛ kanɛ nyɛ bo. ³ Hɛ ta lɛpɔ ba ndana nɛ nɔgɛ? Nɔgɛ bɛ nde, banɔ ke njoka yan tɪ tike temɔ ke mɛlɛpi mete yi Njambiyε lɛpima kɛ, 'Njambiyε mɔ dɪyɔ kine tonje mɛyasi mete yi nyɛ sima kɛpɔ kɛ? ⁴ Ko mbet na. Bomɔ hɛnɛ dɔkwɛ nde, Njambiyε lɛpi ndi gbakasi, ma mumɔ hɛnɛ lɛpi ndi jɔ. Yo nda yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyε nde: <Bomɔ dɔkwɛ nde, wɛ Njambiyε, wɛ lɛpi ndi gbakasi ke mɛyasi mete yi wɛ lɛpɛ kɛ. Sendi, nɔgɛ wɔnɛ bomɔ temɛ ke jɔsi, wɛ ta kabɔ lɛpi.>

⁵ Ma kotu mekele mete yi wuse keke kɛ ke tedye nde, Njambiyε nɛ nɔgɛnɛ. Ma dɛte, hɛ yakama lɛpɔ nɛ nɔgɛ? 'Hɛ kina lɛpi nde, Njambiyε kɛl mɛyasi kotute kome nyɛ punje nɔgambi nɛ tedye wuse mɛbonɛ kɛ na?

Ma mi ke lepina d'ete nda yi bomo yakama lepina ké. ⁶ Yasi wete, ko yo yeti d'ete na. 'Ma nge Njambiyé kele kotu mekele, a má nje kelo nan yí peso ne josi botu be meneti maka?

⁷ Sendi, ja te yi mi kele ké ke kpaló kelo nde, Njambiyé tédya ne sanjan kwá to te nde, nye ne ngben. Yo ke kelo nde, meluksa mené p'undu puyé. 'Ma d'ete, a ta j'ose mi nde, mi mó mebeyó keto nge? ⁸ Nge be nde, meyasi kélngwé d'ete, 'yite hé kina lépi nde: <Hé kél beya meyasi, né kimó meyasi nje pundu kete na>? Baña bomó ke d'iki peso lépi nye ke numbu su nde, wuse ke d'iki lepó njel melépi mete yite. Lépi ta baló ke to yan, bo má sangwa ne mebóne mete yi yakama ne bo ké.

Bomó hene kelma mebeyó

⁹ 'Hé ta nje lepó ba ndana nde nge? 'Wuse Beyuden kwá ka besó bomó? Ko na, keto hé sima si tedye nde, ko Beyuden ko botu bete be yeti Beyuden baka, mebeyó ke namó bo hene. ¹⁰ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Kine mumó wete ne wete é kele yasi ne ngben na, ko wete. ¹¹ Kine mó te é ne d'yanó na. Kine mó te é sá nje te yi duwe Njambiyé na. ¹² Bo hene sima jató ke beya nje. Ko bo yeti ne d'eti te yi kelo yija yaja na. Kine wete

ne wete ke njoka yan ke kelo kimó yasi na, ko wete. ¹³ Ngongele yan ke bonna ne bonjon te yi d'iyé nyase ké. Medyem man, yo yí sebila bomó. Mada benyóne ke nji medyem man. ¹⁴ Numbu yan tonduma ne mekita nè melépi mete yi lú mumó ke temó nda sorú kubu. ¹⁵ Bo nedó te yi ké punje mekiyo. ¹⁶ Bo ke bekidyé bomó tikó bo ke mebóne ke mbey hene te yi bo kwá kete. ¹⁷ Bo yeti ke duwe nje te yi nye mumó tete ké na. ¹⁸ Kambina Njambiyé yeti ne mbet ke d'yanó d'yan na.> ¹⁹ Hé duwá nde, yasi hene te yi membonga lepe ké, yo lépi ndi nye botu bete yi membonga mete njá keto yan baka, né bomó hene d'ibi numbu, né botu be meneti maka hene duwe nde, bo ne mej'oso ke mbómbu Njambiyé, ²⁰ keto Njambiyé ti pési nde, mumó me ne ngben ke mbómbu wene, keto kelna meyasi mete yi membonga lepe ké na. Keto siya yasi te yi membonga kele, yo ndi tedya mumó mebeyó mené.

Nje te yi Njambiyé jongwe

ne mumó ké

²¹ Ma ndana Njambiyé ke tedye wuse nda yi nye peso nde, mumó yakama be ne ngben ke mbómbu wene kine kwá ne nje membonga na. Membonga mete yi Moyisi ketima ké nè botu be punja melépi me Njambiyé njá lepó sendi d'ete. ²² É nde, Njambiyé pési nde, mumó

me ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Yesus Krist. Njambiyε kεl dεte ne bomo hene te be tike temo ke yi Yesus baka, keto a yeti ke nembe njoka bomo na. ²³ Yo nde, bomo hene kelma mebeyo, ε Njambiyε soje meluksa mene ke yotu yan. ²⁴ Ma Njambiyε ne ngikwa, dεte a pesima nde, bo me ndana ne ngben ke mbombu wene ne gbεlate. A kelma dεte ne nje mekolna mete yi Krist Yesus nja nje kolo ne bo kε. ²⁵⁻²⁶ Njambiyε tokuma Yesus yi nye ne sadaka, na gwe punje mekiyo mene yi soje ne ngambi Njambiyε ke mebeyo mete yi bomo kelma kε. Njambiyε sɔja ngambi ne dεte ke yi botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka, nε bo be ne te. A kwadya tedye ne nje te yite nde, nye ne ngben, keto a gbisimama kine tedye bomo mebɔne ke beya meyasi mete yi bo kelma mbombu kε na. Ma ke ngimo te yoko ndana, a ke tedye bomo nde, nye ne ngben. A ke kwadye diyo ndi ne ngben, peso sendi nde, baka hene be tike temo ke yi Yesus baka me ne ngben ke mbombu wene.

²⁷ Ma to yasi te yi mumo ta bendidye ne yotu kete kε ba we? Kine yaja wete ne wete na. Keto nge? 'Keto kelna yija kimo mekele? Ko na. Yasi wete, yo ndi keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna

meyasi mete yi membonga lepe kε na. ²⁸ Keto wuse ke take gbate nde, Njambiyε pεsi nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna yasi te yi membonga lepe kε na. ²⁹ 'Yite nde, Njambiyε ndi Njambiyε Beyuden siye? 'Nye yeti sendi Njambiyε te yi yija mekando na? I gbate, nye Njambiyε te yi yija mekando sendi, ³⁰ keto Njambiyε ndi wete ne wete. Yo ndi nye nyepo sendi ta peso nde nε botu bete be pesina nε baka be ti pesinangwe baka ta be ne ngben ke mbombu wene ne nje tikina temo ke yi Yesus Krist. ³¹ Yike yi wuse lepe kε, 'wuse lεpi ka nde, wuse lεn membonga me Njambiyε keto tikina temo ke yi Yesus? Ja, yeti dεte na! Wuse ke kpalɔ lepɔ nde, membonga ne kpasami mesay mete yi nye kele kε.

4

Kasi tikina temo te yi Abaraham

¹ Ma he ta lepɔ nde nge ke kasi sanjambambo wusu Abaraham? A kwedyama ba yasi te nda ke teri te yi mumo? ² Njambiyε mǎ pesi nde, Abaraham me ne ngben ke mbombu wene wule ke yija mekele mete yi nye kelma kε, ma nye yakama bendidye yotu. Ma ke mbombu Njambiyε, yija yasi te yi nye yakama

bendidyé yotu kéto te yeti na. ³ Mékana mé Njambiyé lépi nde nge? Yo lépi nde: <Abaraham tikima temo ké yi Njambiyé, é Njambiyé lépe ké yite nde, a mé né ngben ké mbombu wéné.> ⁴ Yo nde, nge mumo kéle mesay, a yâkanḡwe bé né sol ké mesay mete. Ké yite, bo ti nyéki nyé yo nyéko né gbélate na. Yo yasi te yi bo yâkanḡwe nyé nyé. ⁵ Ma nge mumo ti kéle yija mesay dète na, nge nyé kpalò tiko temo ké yi Njambiyé, nyé é pèse nde, mo mébeyo yakama bé né ngben ké mbombu wéné kò, komete, Njambiyé má lépo nde, mo te mé né ngben ké mbombu wéné kéto tikina temo te yite. ⁶ Yo dète sendi yi Davit ké lépo nde, mo te é Njambiyé lépe nde, a mé né ngben ké mbombu wéné kiné pa diyé nde, a pân pa kelo yija kimò mékele kò né mesosa. ⁷ Davit ké lépo nde: <Botu bête bé Njambiyé tikima méjoso man né ngwete soné mébeyo man baka né mesosa. ⁸ Mo te é Baba Mboko yeti ké lépo se kasi mébeyo méné kò né mesosa.>

⁹ 'Mesosa mete béña ka ndi botu bête bé pèsina baka? 'Ho yo béña sendi botu bête bé ti pésinanḡwe baka? Kéto ké yi Abaraham, hé kasima nde, Njambiyé lépima nde, a mé né ngben ké mbombu wéné kéto tikina temo te yi nyé tikima ké yéné ké. ¹⁰ Ké yi Njambiyé

lépima nde, Abaraham mé né ngben ké mbombu wéné ké, 'yite a ma pèsina ho a ti pa pèsina na? Ké ngimò te yite a bā ndi dète, ko a ti pa pèsina na. ¹¹ Ké kònte yey, é Njambiyé lépe nyé nyé nde, a pésinanḡwe yí tedye nde, nyé Njambiyé pèsima nde, a mé né ngben ké mbombu wéné. A pèsima nde, Abaraham mé né ngben ké mbombu wéné kéto tikina temo te yi nyé tikima ké yéné ké, yite a ti pa pèsina na. Dète, Abaraham nja nje bé sanḡwe né bomò héné bé tike temo ké yi Njambiyé, ko botu bête bé ti pésinanḡwe baka. Dète, Njambiyé ta lépo nde, bo mé né ngben ké mbombu wéné. ¹² Abaraham sendi sanḡwe né botu bête bé pèsina baka, yeti kéto gbéla mepèsina mete yi béña ndi ké yotu ké na, nyé sanḡwe né baka bé tike sendi temo ké yi Njambiyé kè nò mbombu nda yi nyé kelma ké ngimò te yi nyé ti pa pèsina ké.

¹³ Ma Njambiyé kpoma nyé Abaraham nde, a ta kané méneti maka nyé nyé bënë benday bënë. Yi Njambiyé kpoma dète ké, yeti kéto Abaraham kelma yija yasi te yi mémbonḡa méné lépe ké na. Yo nde, a lépima nde, Abaraham mé né ngben ké mbombu wéné kéto tikina temo te yi nyé tikima ké yéné ké. ¹⁴ Má béki ndi nde, méyasi mete yi Njambiyé bakidyé tike botu bënë ké béña ndi botu bête bé

kele yasi te yi membonḡa lepe ké, ma tikina temo te yi bomo tike ke yi Njam-biye ké gbelate. Sendi, ma yasi te yi Njam-biye kpoma ké tí kelna se na. ¹⁵ Ma membonḡa kél nde, Njam-biye wóku ngambi sungwe ne bomo, keto bo yeti ke beḡgwe yo na. Nḡe be nde, membonḡa yeti na, yite kasi yaḡgila te yeti sendi na. ¹⁶ Dete, yasi te yi Njam-biye bakidye tike botu bene ké, a kpóku yo nye botu bete be tike temo ke yene baka, na nye bo yo ne gbelate, né benday be Abaraham hene be no, yeti ndi keto baka yi membonḡa nḡa ndi keto yan bepó na, yo sendi keto baka be tike ndi temo ke yene nda yi Abaraham te saḡgwe wusu hene kelma ké. ¹⁷ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njam-biye nde: <Mi tembidyá we, né we be saḡgwe ne budya mekando.> Abaraham, nye saḡgwe wusu ke mbombu Njam-biye te yi nye tikima temo ke yene ko. Njam-biye te, nye Njam-biye te e kele nde, bemuḡ yokwe be ne jon ko. Yo nye kuse sendi meyasi mete yi ti be kwey kete ké. ¹⁸ Abaraham tikima temo ke yi Njam-biye, be ne fibina temo ke yasi te yi mumo ti yaka be se ne fibina temo nde, yo yakama kelna ké. Dete, e nye nje be saḡgwe ne budya mekando nda yi Njam-biye ma lépi nye nye ké. Njam-biye lepima

nye nye nde: <Benday bo ta be budyate nda besiso be dyobo.> ¹⁹ Ke ngimo te yite mesew me Abaraham me kè nda gomay. A beḡma nde, yotu ne ma dugbo, beḡe sendi dete ke yi Sara nde, ngimo jariki sima kwa. Ma ko dete, Abaraham ti teke ke tikina temo te yi nye tikima ke yi Njam-biye ké na. ²⁰ Yasi wete, a ka mbombu yi tiko temo ke yi Njam-biye kine nye meso ke yasi te yi Njam-biye kpoma nye nye ké na. Njam-biye nya nye deti ke tikina temo te yi nye tikima ke yene ké, e nye lukse Njam-biye. ²¹ A duwa gbate nde, Njam-biye ne deti te yi tonje yasi te yi nye si kpo ké. ²² Yo keto Abaraham tikima temo dete, e Njam-biye lepe nde, a me ne ngben ke mbombu wene. ²³ Yo ketinate ke mekana me Njam-biye nde: <Njam-biye lepima nde, a me ne ngben ke mbombu wene.> Yi bo ketima dete ké, yo yeti ndi keto Abaraham nyepo na, ²⁴ yo sendi keto su, wuse botu bete be tike temo ke yi Njam-biye te e womiya Nyangwe Kumande wusu Yesu soḡe ke njoka bemuḡ ko. Njam-biye ta lepó sendi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene. ²⁵ A kaḡma nye nye bomo nde, bo wóku nye keto beya mekele musu. E nye nje womiye nye, né wuse nje be ne ngben ke mbombu wene.

Wuse me ne te sine be Njambiyè

¹ Dete, Njambiyè pesima nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yene ké. Ma dete, wuse me ndana ne te sine be Njambiyè ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ² Yo nye bute nje nye wuse bu wuse kè no ke yi Njambiyè, na kel kimo yasi ne wuse, keto wuse ke tiko temo ke yi Yesus. Wuse me diyò ndana ne ngbingim ke moy ngikwa te yi Njambiyè kele ne wuse ké. Wuse ke sosa, keto wuse ne bibina temo nde, wuse ta be sendi ne meluksa me Njambiyè. ³ Wuse ti sósanḡwe ndi keto te yite nyepò na. Yasi wete, ko ke moy mebòne wuse ke sosa sendi, keto he duwà nde, mebòne ke kame wuse, né wuse be ne tin te yi gbiso meyasi. ⁴ Kelna tin ke kame wuse, né wuse sum kol ke mebobilan. Ma sumna kol ke mebobilan ke kame wuse, né wuse be ne bibina temo ke yi Njambiyè. ⁵ Yo nde, ḡge wuse be ne bibina temo dete ke yi Njambiyè, wuse tí biye soso mewuru na, keto a sima si tonje mekwadya mene ke moy metemo musu ne nje Kimò Sisiḡ te yi nye nya wuse ké.

⁶ Yo nde, mbombu ke ḡgimo te yi wuse tí be ne deti te yi kelo yiḡa kimo yasi, *Krist njà nje gwe keto su botu be mebeyò ke ḡgimo te yi Njambiyè pesima ké. ⁷ Ko nde, mumò jòḡnanḡwe ne

ḡgben ke meneti, yo sulnate nde, wete mumò jàya sòḡ keto ne. Ma ḡge mumò be ne kpeskere, wete mumò yakama jaye sòḡ yari keto ne. ⁸ Ma Njambiyè ke tedye ne nye wuse nde, a kwadya wuse, keto Krist njà gwe keto su piḡo te yi wuse bā ndi botu be mebeyò ké. ⁹ Ma ḡge be nde, ne nje mekiyò mene Njambiyè pesima nde, wuse me ne ḡgben ke mbombu wene, 'sunḡwa ne jongwa su? 'A ta diyò kine jongwe ka wuse kambò ne ḡgambi Njambiyè na? ¹⁰ Yo nde, mbombu wuse bā bependò be Njambiyè. Ma ndana Njambiyè njà janḡwe njoka ne sine bo ne nje sòḡ Mòno wene. Ma ḡge be nde, Njambiyè njà janḡwe njoka su dete, 'sunḡwa ne jongwa su? 'A kina jongwe gba wuse sendi keto Mòno wene ne jor na? ¹¹ Ma yeti ndi meyasi mete yite siye na. Yasi wete, wuse ndana ne mesosa ne Njambiyè, keto a kwanma ne nje Kumande wusu Yesus Krist yí janḡwe ne njoka ne sine bo.

Njoka Adam nè Yesus Krist

¹² Dete, nda yi mebeyò nyinma ke to meneti ne nje mumò wete, nda mebeyò kelma nde, mumò sòmbu sòḡ, dete sòḡ njà nje nyanja ne bomò hene, keto bo hene kelma mebeyò... ¹³ Yo nde, mebeyò bā ke to meneti piḡo te yi Njambiyè tí pa nye Mòyisi membongà na. Ma

ke ngimo te yi membonḡa mete tĩ be kete ké, Njam-biyé tĩ ba mebeyo me bomo na. ¹⁴ Ko dete, kande ke ngimo Adam kumo ke Moyisi soḡ namma bomo, ko nde, bomo hene tĩ kele beya yasi yangile mbonḡa nda yi Adam kelma ké na. Jongwe Adam ke kande tedye wuse kwalo mbanja mo te e ta duwe nje ko. ¹⁵ Yasi wete, yangila mbonḡa te yi Adam kelma ké nè ngikwa te yi Njam-biyé kelma ne wuse ké yeti wete na. Yo gbate nde, ndi keto yangila mbonḡa wete yi mumo wete kelma ké, bomo budyate njá sombo soḡ kete. Ma yasi wete, ngikwa te yi Njam-biyé njá nje kelo ne bomo ké njá kwá to te hene. A nya sendi bomo mekombila ne gbelate kwá to te ne nje mumo wete, Yesu Krist. ¹⁶ Ma beya yasi te yi mumo kelma ké nè kimo yasi te yi Njam-biyé njá nye wuse ne gbelate ké ke kelo mesay dele dele, keto Njam-biyé jsuma yangila mbonḡa wete te yi mumo wete kelma ké, e nye pese nde, lepi balma keto bomo hene. Ma kimo yasi te yi Njam-biyé njá nye wuse ne gbelate ke koḡ budya yangila membonḡa mene ké kpalma kelo nde, a pési nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene. ¹⁷ Nge be nde, yangila membonḡa mete yi mumo wete ne wete yangila ké kelma nde, soḡ nâm bomo hene, 'sunḡwa

ne jongwe te yi botu bete be Njam-biyé kele nyangwe ngikwa ne bo, peso nde, bo me ne ngben ke mbombu wene ta be no ké? 'Bo kina ju, namo sendi yasi ndi keto mumo wete ne wete, Yesu Krist na?

¹⁸ Dete, nda ndi mumo wete yangila membonḡa, e Njam-biyé pese nde, yo bomo hene bale lepi ké, dete sendi, keto ndi mumo wete kelma yasi te yi ne ngben, Njam-biyé ke peso nde, bomo hene me ne ngben ke mbombu wene. Pesinate dete ke nye bo jongwe. ¹⁹ Ma ndi keto mumo wete tĩ wokuna ne Njam-biyé, e bomo budyate nje be botu be mebeyo ke mbombu wene, dete sendi, keto mumo wete wokunama ne nye, a ta peso nde, bomo budyate me ne ngben ke mbombu wene.

²⁰ Ma membonḡa njá dya, né mebeyo nyebi. Ma kome mebeyo nyebe ké, ngikwa te yi Njam-biyé kpalma nje kwá to te. ²¹ Dete, nda yi mebeyo namma bomo ne nje te yi soḡ ké, dete sendi, ngikwa te yi Njam-biyé ke namo wuse ne nje te yi nye pese nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene ké, né wuse be ne jongwe te yi kpo ne kpo ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist.

6

Sine be Yesu Krist gwá

nje womiye sendi

¹ Ma he ta nje lepo ba ndana nde nge? 'He ta

kè ka mbombu jonna ke moy mebeyo, né Njambiyè kel ngikwa ne wuse kwà to te? ² Ko mbet na. Wuse sima gwe duwe ke deti te yi mebeyo ba no kwey ké. 'Ma he ta nje yokwe jonna ne kòkò ke moy mebeyo keto nge? ³ 'Wune ke ndekima ka nde, wuse hene te yi bo topuma ke moroku yi sangwe wuse sine be Krist Yesus baka, bo ti tópa ka wuse yi sangwe wuse sine be Yesus ke son ne na? ⁴ Dete, wuse gwà, e bo pumbè wuse sine be Krist ne nje topuna su ke moroku, né wuse nje jonna ndana ne jonja jonngwe nda yi Da womiya sendi ne *Krist ke njoka bemun ne ngungudye meluksa mene ké. ⁵ Ma sine be Krist me sendi sangwate wete ke son te yi nye gwà ké. Dete sendi, sine be Krist ta be sangwate wete ke womiya te yi nye womiya ké. ⁶ Wuse duwà nde, ke yi Krist gwà no ke kroa ké, Njambiyè ngbama sendi njombu jonngwe dyusu ke kroa bene be Krist, na son deti kelna mebeyo te yi diye ke yotu su ké, ma wuse me nje kè mbombu yi diyò bala mebeyo. ⁷ Keto nge mumò si gwe, bene mebeyo yeti se ne yanja na. ⁸ Ma nda yi sine be Krist sima gwe ké, wuse ke tiko temò nde, sine be Krist ta ju sendi. ⁹ He ke duwe sendi nde, Njambiyè womiya nye son ke njoka bemun, a tí kala gwe se

na. Son yeti ne yija deti se ke yotu ne na, ¹⁰ keto a gwà ndi tu wete ne sat. A gwà yí son me mebeyo me bomò. Ma ke jonngwe te yi nye jonna ndana ké, a jonngwe yí lukse Njambiyè. ¹¹ Dete, wune sendi, wune bòn meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi mebeyo ba no kwey ké. Ma ndana, wune bòn meyotu mun nde, wune ne jon yí lukse Njambiyè, keto wune be Krist Yesus me sangwate.

¹² Nda yo dete ké, wune tí jaya nde, mebeyo kèn mbombu yí namò meyotu mun yi ta si gwe ké, né wune kel beya mewofo mete yi yotu diye ké na. ¹³ Wune tí bon se medoku meyotu mun nda mejole nye mebeyo yí kelò ne kotu mekele na. Yasi wete, wune kpál kanè meyotu mun nye Njambiyè nda botu bete be gwà nje ju baka. Wune bòn medoku meyotu mun nda mejole nye Njambiyè yí kelò ne ngben mekele. ¹⁴ Ma mebeyo yeti se ne yija deti ke yotu yun na, keto yeti membonga mete yi Moyisi ketima ké name wune na. Yasi wete, yo ngikwa te yi Njambiyè kele ne wune ké name wune.

¹⁵ Ma nge ba? 'He ta kelò ka beya mekele, keto yeti membonga name wuse na? 'He ta kelò ka dete, keto yo ngikwa te yi Njambiyè kele ne wuse ké name wuse? Ko mbet na. ¹⁶ 'Wune yeti ke

duwe ka nde, nge we bu yotu nye mumo nde, we ta wokuna ne nye, we me bala mo te yi we wokuna ne nye ko na? Yo nde, we yakama be bala mebeyo yi ke ne mumo ke soŋ ho be bala Njambiyē yi kelo meyasi ne ngben ke mbombu wene. ¹⁷ Yasi wete, wosoko ne Njambiyē, keto kwey wune ba bebala be mebeyo, ma ndana wune kpalma bengwe njel tedya melēpi me Njambiyē te yi bo tedya wune ke ne temo yun hene. ¹⁸ Njambiyē sima soŋe wune ke diyo bala mebeyo kpalō nje kelō nde, wune njāki nje be bebala be kelna ngben mekele. ¹⁹ Mi ke lepina dete nda yi bomo yakama lepina ke, keto wune ne meteko yi woko yasi nedo. Wune boŋma medoku meyotu mun kwey nda bebala yi kelo ne mekele me memi, yi kelo sendi ne yasi te yi membonga bene ke. Wune kelma dete yi kelo ne kwalō meyasi hene te yi membonga bene gbate ke. Ma dete ndana, wune kpāl bu medoku meyotu mun nda bebala yi kelna ngben mekele, ne wune joŋna pupunate ke mbombu Njambiyē. ²⁰ Ma kome wune ba kwey bebala be mebeyo ke, wune ti be bebala be kelna ngben mekele na. ²¹ Kimō yasi te nda yi wune njā be nō ke kelna beya mekele mete yite ke? Ndi njon njā nje tika ne wune

muka ke kelna mekele mete, keto yi sidye nō, mekele mete kel nde, mumo sōmbu soŋ. ²² Ma ndana, Njambiyē sima soŋe wune ke diyo bala mebeyo. Wune me ndana bebala bene. Kimō yasi te yi wune nje be nō ke yite ke, yo nde, Njambiyē kelma nde, wune joŋnangwe pupunate ke mbombu wene. Dete, yi sidye nō, yo ta kelo nde, wune bēki ne joŋgwe te yi kpo ne kpo. ²³ Ma sol te yi mebeyo nye mumo ke, yo soŋ. Ma yasi wete, yasi te yi Njambiyē nye mumo ne gbelate ke, yo joŋgwe te yi kpo ne kpo, keto sine be Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus me sangwate.

7

Kasi diyo bala membonga

¹ Wune njon, mi lepinangwe nye botu bete be ke duwe yasi te yi bo jeba nde membonga baka. 'Wune ke ndekima ka nde, membonga beki ne deti ke yotu mumo ndi ke ngimo te yi nye ndi ne jon ke? ² Yo dete yi membonga kidye nde, nge nyari be ne mbam piŋo te yi njom ndi ne jon, nya te ti tiki nye ke womaŋa na. Ma yasi wete, nge njom gwe, membonga mete yeti se ne deti te yi kidye nye nde, a ti ken ke bo wete mbam na. ³ Dete, nge nye tike njom ke gwa mbaŋa mbam piŋo te yi njom ndi ne jon, yite bo ta lepō nde, nye nya mewanja. Ma yasi wete, nge njom

gwe, yite nyari duwà ke moy membonḡa mete. Dete, ḡḡe nye kè gwa mbanja mbam, bo tí lepò nde, nye nya mewanja na. ⁴ Wune njon, dete wune sendi, wune bòn meyotu mun nda wune sima gwe duwe ke deti te yi membonḡa bā nò ké ne nje sòn *Krist, né wune nje wokuna ne mbanja mumò. Wune wókunangwe ndana ne mō te yi Njambiye womiya sonḡe ke njoka bemun kò, né wuse nje kel kimò mekele yí lukse ne Njambiye. ⁵ Ma ke ḡgimò te yi wuse dikima bengwe beya meyasi mete yi mumò ḡore ké, beya mewobo dikima kelo mesay ke meyotu musu yí kelo meyasi mete yi ta kelo nde, wuse sòmbu sòn. Beya meyasi menòri, yo membonḡa diki sesidye wuse nde, wuse kèl yo. ⁶ Ma ndana, wuse yeti se bala membonḡa na, keto wuse sima gwe duwe ke deti te yi membonḡa mete dikima ndadye wuse nda bebala ké. Wuse me kelo mesay ndana nye Njambiye ne jonja bō mesay te yi Kimò Sisij nye wuse deti te yi kelo ké, yeti se bengwe njombu bō mesay te yi membonḡa mete yi bō ketima tedye ké na.

Membonḡa nè kasi mebeyo

⁷ Ma he ta nje lepò ba ndana nde ḡḡe? 'Membonḡa me Njambiye ka beya yasi? Ko mbet na. Yasi

wete, membonḡa kpalma tedye mi yasi te yi bo jeba nde mebeyo ké. Yo nde, membonḡa má diy kiné lepò nde: <Kpe, we tí ḡoru yasi na,> ma mi tì duwe yasi te yi bo jeba nde beya ḡoruna yasi ké na. ⁸ Ma mebeyo kwanma ne nje membonḡa yí sòmbò ne kimò nje te yi nye ne kwalò beya ḡoruna meyasi hene ke temò mbe. Yo nde, kiné membonḡa na, ma mebeyo mun yasi. ⁹ Ke yembe, ke ḡgimò te yi mi diyma kiné pa duwe membonḡa ké, mi jonnama lalé kiné take yanja na. Yasi wete, kome mi ma nje duwe yasi te yi membonḡa lepe ké, e mebeyo nje ju, ¹⁰ e mi gwe mbe. Dete, yasi te yi membonḡa lepe yi bā nde, mumò bèki ne jonḡwe ké kpalma kelo nde, mi sòmbu sòn, ¹¹ keto mebeyo kwanma ne nje membonḡa yí sebile ne mi, e mebeyo kwà ne nje te yite yí wo ne mi. ¹² Ma dete, membonḡa wúla ke yi Njambiye. Yasi hene te yi membonḡa lepe wete wete ké wúla sendi ke yene. Yo ne ḡbenḡ, yo sendi kimote. ¹³ 'Ma yite ka nde, kimò yasi ke njā kelo nde, mi kpāl sanḡwa ne sòn? Ko mbet na. Yasi wete, yo mebeyo kwà ne nje kimò yasi ke yí kelo nde, mi gwáki, né mebeyo gbasi yotu ne nde, nye gbate mebeyo. Kimò yasi ke yi membonḡa lepe ké punja nde, mebeyo kpakole.

¹⁴ Wuse ke kombile duwe

nde, mambonga wúla ke Sisiŋ Njambiyε. Ma ke be mi, mi mbe mo te ε beŋgwe beya mawofo mete yi mumo be no ké. Mi mbe bala mebeyo,¹⁵ keto yasi te yi mi kele ké, mi yeti ke biye to te na. Ko mi ti kél yasi te yi mi kwadyε ké na, mi kpál kelo yasi te yi mi bene ké.¹⁶ Ma nda mi ke kpalo kelo beya yasi te yi mi yeti ke kwadyε ké, temo mbe ke ndeye mi. Mi ke jaye komete nde, mambonga kimo yasi.¹⁷ Ma dete, beya yasi te yi mi kele ké, yeti mi ne nguru wombe kele na, yo mebeyo mete yi diye ke yotu mbe ké.¹⁸ Mi duwá nde, kine kimo yasi wete ne wete ke yotu mbe na, yite nde, kumo ke moy membundo membe. Mi ne hel te yi kelo kimo yasi, ko dete, deti te yi kelo no yeti na.¹⁹ Kimo yasi te yi mi kwadyε, né mi kel ké, mi yeti ke kelo yo na. Ma, beya yasi te yi mi bene ké, yo yite yi mi kpale kelo.²⁰ Ma nge mi kele yasi te yi mi yeti ke kwadyε ké, komete, yeti se mi ne nguru wombe kele na, yo mebeyo mete yi diye ke yotu mbe ké.²¹ Mi ke beŋe ndana nde, yo ne wete mbonga yi ke kpalo namo mi, yo nde, piŋo te yi mi kwadyε kelo kimo yasi, yo ndi beya yasi kpale kwá mbombu.²² Yo nde, ke temo mbe, mi ke jaye mambonga me Njambiyε ne nyangwe mesosa,²³ yasi wete, ke medoku me yotu mbe, mi ke kpalo

beŋe wete mbonga dele yi kele mesay kete. Mbonga te mbete ke lu dyambi ne mbonga te yoru yi dyano dyembe jaye ko. Yo kél sendi nde, mi diy ndi bala kelna mebeyo te yi diye ke medoku me yotu mbe ké.²⁴ O ngwete ne mi wa! Nda ta jonngwe mi ke yotu te yike yi bu mi kè no ke soŋ ké?²⁵ Wosoko ne Njambiyε, keto Yesus Krist te Nyangwe Kumande wusu!... Ma ke kimo metake mete yi wule ke dyano dyembe ndana ké, mi bala mambonga me Njambiyε. Yasi wete, ke pay te yi membundo, mi bala kelna mebeyo.

8

Wuse jōnngwe ne Sisiŋ te yi Njambiyε

¹ Dete ndana, ko lɛpi tí balo ke to botu bete be diye sangwate bene be Krist Yesus na, ² keto deti te yi Sisiŋ yi nye kpaŋa jonngwe nye botu bete be be sangwate bene be Krist Yesus baka ma soŋe mi ke deti te yi kelna mebeyo nè yi soŋ. ³ Yo nde, mambonga me Njambiyε ti be ne deti te yi kelo dete na, keto meteko mete yi mumo no ké kelma nde, mambonga ti beki ne deti te yi kame nye na. Dete, yasi te yi mambonga ti be ne deti te yi kelo, Njambiyε kpalma nje kelo yo yi njese ngbak ngbak Mono wene keto mebeyo me bomo. A njesa nye ne teri te yi

membundo nda wuse botu be mebeyo yi peso ne josi mebeyo mete yi diye ke yotu mumo ké, ⁴ né wuse kel gba ngben mekele mete yi membonga mene lepe nde, he kél ké. Wuse botu bete be jonna ndana bengwe yasi te yi Kimó Sisin kwadye ké yakama kelo dete, keto wuse ti jónnanngwe se bengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na.

⁵ Yo nde, mo te e jonna bengwe yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké nyéki temo ke yasi te yi bomo kwadye ké. Yasi wete, mo te e jonna bengwe yasi te yi Kimó Sisin kwadye ké nyéki temo ke yasi te yi Kimó Sisin kwadye ké. ⁶ Nyena temo ke yasi te yi mumo ne nguru wene kwadye ké kél nde, a sánngwanngwe ne soñ. Ma yasi wete, nyena temo ke yasi te yi Kimó Sisin kwadye ké nyéki mumo kpasa jonngwe, kelo nde, a jónnanngwe ne te. ⁷ Yo nde, mo te e nye temo ke meyasi mete yi mumo ne nguru wene kwadye ké, mo te pendo Njambiye, keto a ke señe kine kelo yasi te yi membonga me Njambiye lepe ké na. Ko a ti yaka kelo yo na. ⁸ Njambiye ti yaka be ne mesosa ne mo te e jonna metu hene bengwe yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké na. ⁹ Ma ke yun, wune ti jónnanngwe se bengwe yasi te yi wune ne nguru wun kwadye ké na.

Yasi wete, wune me jonna ndana bengwe yasi te yi Kimó Sisin kwadye ké, keto Sisin Njambiye ke diyo pe wune. Ma nge Sisin *Krist ti diye ke yotu mumo na, ko mo te yeti mo te wene na. ¹⁰ Ma nge Krist diye pe yun, Sisin ne ke kelo nde, wune bêki ne jonngwe, keto Njambiye pesima nde, wune me ne ngben ke mbombu wene. Wune ne jonngwe te, ko bekó nde, yotu te yi wune no ké yákanngwe sangwa ne soñ keto mebeyo. ¹¹ Sendi, nge be nde, Sisin te e womiya Yesus soñe ke njoka bemun ko ke diyo ke yotu yun gbate, yite nye Njambiye te e womiya Krist soñe ke njoka bemun ko ta kelo sendi nde, meyotu mun yi sangwa ne soñ ké, bêki ne jon. A ta kelo yo ne deti Sisin ne yi diye pe wune ké. ¹² Wune njon, nda yo dete ké, wuse me ne pilo ke to, yo nde, wuse ti jonnanngwe se bengwe yasi te yi wuse ne nguru wusu kwadye ké na. ¹³ Nge wune jonna bengwe yasi te yi wune ne nguru wun kwadye ké, yite wune ta sangwa ne soñ. Yasi wete, nge wune si gwese beya meyasi mete yi wune ñiki kelo ké ne deti te yi Kimó Sisin, yite wune ta ju. ¹⁴ Keto bomo hene be Sisin Njambiye kende ne bo baka bono be Njambiye. ¹⁵ Yo nde, Sisin te yi Njambiye nya wune ké yeti ke kelo nde, wune ñiy bebala, né

wunε nje dīy nε wɔ kε yotu na. Yasi wεtε, Sisiη te yi nyε nya wunε kέ kε kpalo kelo nde, wunε bēki bɔnɔ benε. Sisiη te kε nyε wuse dεti te yi lepɔ kembidya kε mɔy mεngwεta musu nde: <*Aba Da!> ¹⁶ Kimɔ Sisiη te nε ηguru wenε kε kombile jaye lepɔ nε sanšan nyε sisiη su nde, wuse mε gbate bɔnɔ be Njambiyε. ¹⁷ Ma nda wuse mε bɔnɔ be Njambiyε kέ, wuse ta bε sendi nε kimɔ meyasi mete yi nyε sima kombile tike wuse kέ. Sine be Krist ta bε nε ηgabiye kε meyasi mete, keto sine bo hεnε kε sanƆwa nε meɔnε, nέ wuse bε sendi nε meluksa sine bo.

Kasi meluksa mete yi wuse

ta bε nɔ kέ

¹⁸ Mi kε take gba nde, meɔnε mete yi wuse sanƆwa nɔ muka kέ dεke nε mbet kε misi, ko hε ti yaka yeko yo nε nyanƆwe meluksa mete yi Njambiyε ta nyε wuse kέ na. ¹⁹ Meyasi hεnε te yi Njambiyε kusuma kέ kε ladye nε temɔ nε bak bak ηgimɔ te yi nyε ta tedye nε meluksa mε bɔnɔ benε kε puyε kέ. ²⁰ Yo nde, Njambiyε kelma nde, meyasi hεnε te yi nyε kusuma kέ kpāl nje bε nda tumbul meyasi. Meyasi mete nε ηguru wan tī kwadye nje bε dεte na. Yo Njambiyε pεse nde, yo njāki nje bε dεte. ²¹ Ma ko dεte, Njambiyε bɔ nε bibina temɔ nde, wεtε yesɔ a ta soηε meyasi mete yi nyε kusuma

kέ kε dīyɔ bala te yi yo diki bɔ kέ nje nyε yo meluksa benε bɔnɔ benε. ²² Ma wuse kε duwε nde, kande yesɔ te yi Njambiyε ma kusu nε meyasi kumɔ muka meyasi hεnε te yi nyε kusuma kέ kε njimɔ ηgwenjila nda yi nyari wa nε mī kέ. ²³ Yo sendi nde, yeti ndi meyasi mete nyεpɔ njime dεte na. Yasi wεtε, wuse botu bεte bε nyε kandima pa nyε wuse Sisiη nε nda tɔmna baka kε njimɔ sendi dεte kε mɔy metemɔ musu yī ladye nε ηgimɔ te yi nyε ta punje tedye gbate nde, wuse mε bɔnɔ benε, kolo meyotu musu soηε kε mɔy meɔnε. ²⁴ Yo nde, Njambiyε sima jɔngwe wuse. Yasi wεtε, kumɔ ndana wuse ndi kε ladye nε bibina temɔ nde, hε ta bεηε yo gbate wεtε yesɔ. Nge mumɔ si bεηε yasi te yi nyε bɔ nε bibina temɔ kete kέ, nge sendi yi nyε ta ladye kέ? A tī si bεηε yo. 'Ma, mumɔ ta kέ ka sendi mbɔmbu yī ladye bεηε yasi te yi nyε sima bεηε kέ? ²⁵ Ma nge bε nde, wuse nε bibina temɔ kε yasi te yi wuse tī pa bεηε kέ, yite wuse kε kelo tiη te yi ladye bεηε yo.

²⁶ Dεte sendi, Kimɔ Sisiη kε kame wuse kε meteko musu, keto wuse yeti kε duwε nda yi wuse yākanƆwe ηgwεta kimɔte nε Njambiyε kέ na. Yasi wεtε, Kimɔ Sisiη kε ηgwεta nε Njambiyε kε numbu su nε njim yasi te yi wuse tī yaka pile na. ²⁷ Njambiyε, mɔ te ε

nembe yasi te yi diye ke moy temo mumo ko ke duwe yasi te yi Kimo Sisiŋ kwadye lɛpɔ ké, keto Kimo Sisiŋ ke ngweta keto botu be Njambiyɛ beŋgwɛ yasi te yi Njambiyɛ kwadye ké.

²⁸ Wuse duwa nde, ke yi botu bete be kwadye Njambiyɛ baka, meyasi hene te yi dya bo, Njambiyɛ jáya nde, yo dyan bo, né bo sombu menyɔŋɔ kete. Botu benori, yo baka be nye jebama beŋgwɛ yasi te yi nye sima pesɔ ké. ²⁹ Yo nde, Njambiyɛ sima pesɔ nde, botu bete be nye kikima si toke baka ta be nda Monɔ wene, na be tomba moy ke njoka budya njon ne. ³⁰ Ma botu baka be nye pesima nde, a ta kelo ne bo dete baka, a jebama sendi bo. Bo botu bete be nye jebama baka, a pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. Bo botu bete be nye pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene baka. A nya sendi bo meluksa.

³¹ Ma nda yo dete ké, he ta nje lɛpɔ ba ne nge? Nda Njambiyɛ ke kon su ké, nda yakama lu dyambi ne wuse ko? ³² Gba nye ne nguru wene ti kama ne ngbak ngbak Monɔ wene na. Yasi wete, a kanma nye njese nde, bo woku nye keto su hene. Ma nda yo ba dete ké, 'ne taka ka nde, a ta diyɔ kine nye ka sendi wuse meyasi hene ne gbelate nda yi nye nya ne wuse Monɔ wene ké? ³³ Nda yakama

somse botu bete be Njambiyɛ sima toke baka? Ko na, keto yo nye, Njambiyɛ pesɛ nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. ³⁴ Nda ta pesɔ lɛpi badye ke to yan ko? *Krist [Jesus], nye ne nguru wene gwa, jeko kwa kwanɔ a womiya. A ke mbam bo Njambiyɛ, yo nye ngweta sendi ne nye keto su. ³⁵ Ma dete, nda yakama baka njoka su sine be Krist nde, a ti kwadyikwe se wuse ko? 'Yo mebɔne yakama baka njoka su? 'Yo mepoku ho nyanɔwe mebɔne mete yi bomo yakama tedye wuse ké? 'Yo diyɔ nja ho mebuko? 'Yo yina beya yasi te yi yakama monɔ wuse ké ho pesina ngin su ne kafa? Ko na. ³⁶ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Kande bemenmene kumo bekoko sine be son kol wete keto yo. Bo beŋa wuse nda besam bete yi bo bu kɛ pesɔ ngin yan baka.> ³⁷ Ma yasi wete, ke yinori hene wuse ke laŋsa kwa to te jakime mo te e kwadya wuse ko. ³⁸⁻³⁹ Keto mi ke duwe gbate nde, kine yaŋa wete ne wete yakama baka njoka su sine be Njambiyɛ nde, a ti kwadyikwe se wuse na. Ko son ko jonɔwe, ko bejaki be Njambiyɛ ko beya meyasi mete yi be ne nyanɔwe deti, ko meyasi mete yi yakama dya ndana ho yi yakama dya nemeno, ko meyasi mete yi ne ngungudye, ko meyasi mete yi diye ke kwey ho yi diye ke nji, kine yaŋa

wete ne wete te yi Njambiyε kusuma yakama baka njoka su sine be Njambiyε nde, a ti kwadyikwe se wuse na. A tedya wuse mekwadya mete ne nje Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus.

9

Njambiyε tokuma kando Isarayel

¹ Yasi te yi mi ta lepo ndana ke, gbakasi, keto mi sangwate sine *Krist, ko mi ti kel ja na. Temo mbe ke lepo nye mi nde, yasi te yi mi lepe ke, gbakasi, Kimo Sisin ke tedye dete nye temo mbe.

² Yo nde: Mi ne nyangwe ngambi ke temo, sendi, mi ke kola ke moy temo mbe kine njena na. ³ Ma beki nde, Njambiyε kitanngwe ne mi, baka mi ne Krist kpalo jonngwe beman bembe, botu bete be sine bo kando wete baka, ma mi yakama jaye.

⁴ Bo botu be kando Isarayel. Njambiyε tokuma bo nde, bo njaki nje be bono bene. A tedya bo meluksa mene, kelo budya mbon bene bo. A nya bo membonga mene, tedye bo nda yi bo yakanngwe kelo mesay nye nye ke, kpo sendi kimo meyasi mete yi nye ta kelo nye bo ke.

⁵ Njambiyε kwadya nde, Abaraham bene bono bene beki besanmbambo ban. Krist sendi nday wan, a nja jadye ke kando dyan. Krist lanja meyasi hene, nye Njambiyε. He luksa nye kpo ne kpo, *amen.

⁶ Mi ti lepi nde, Njambiyε ti tonje yasi te yi nye kpoma ke na, yo nde, ke kando Isarayel yeti bo hene be ngbak ngbak kando Isarayel te yi Njambiyε tokuma ke na. ⁷ Ma ko benday be Abaraham, yeti bo hene nje be ngbak ngbak bono bene na, keto Njambiyε kpalma nje lepo nye nye nde: <Ngbak ngbak benday bo, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.> ⁸ Njambiyε ke kwadye lepo komete nde, yeti benday be Abaraham hene te be jadye ke meneti maka be bono be Njambiyε na. Yasi wete, yo ndi baka be jadye bengwe yasi te yi nye kpo ke, yo bete be nye lepe nde, bo bono bene.

⁹ Ma Njambiyε lepima kpo nye Abaraham nde: <Mi ta basidye nje ndi ke kiya ngimo te yoko, ke ngimo te, Sara ta ja mono mbam.>

¹⁰ Yo nde, yo ti bejna ndi ke yi Sara nyepo na, yo bejnama sendi dete ke yi Rebeka. A tokuma moy ja beadan. Bo hene yiba wula ndi ke yi sanmbambo wusu Isak nyepo.

¹¹⁻¹² Yo nde, Njambiyε jebanngwe mo te yi nye kwadye jeba ko. A ti kel yasi bengwe yina kimo mekele me mumo na. Yasi wete, a kel meyasi bengwe yasi te yi nye si kpo ke, toke mo te yi nye kwadye toke ko. Yo dete yi nye lepima nye Rebeka nde: <Tomba te ta wokuna ne ndembi te.> Njambiyε lepi yasi yinori,

yite bɔnɔ bete ti pa jadye na. Yite tedya nde, bo ti pa kelo yiya kimo yasi ho beya yasi na. ¹³ Yo sendi nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Njambiyɛ lepima nde: <Temo mbe biyima Yakɔp, tiko Eso.>

¹⁴ Ma he yakama nje lepo ba ndana nde nge? 'He yakama lepo ka nde, Njambiyɛ kel meyasi kotute? Ko mbet na, ¹⁵ keto a lepima nye Moyisi nde: <Mi gwaki ngwete mo te yi mi kwadye gwe ngwete wene ko, kelo ngikwa ne mo te yi mi kwadye kelo ngikwa ne nye ko.> ¹⁶ Dete, Njambiyɛ ti toka mumo, keto mo te ke kwadye yiya yana, ho keto a ke wondo biriki ke yiya yasi na. Yasi wete, a toka mumo ndi keto a ke kwadye gwe ngwete wene. ¹⁷ Ma, yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde, Njambiyɛ lepima nye Farawon nde: <Mi tembitya we kum ne gba to te. To te nde, mi ta kwa ne nje keskere temo yo yi tediye ne ngungudye mbe, kelo sendi nde, dinɔ dyembe wum sangwe meneti maka hene.> ¹⁸ Dete, Njambiyɛ gwaki ngwete mo te yi nye kwadye gwe ngwete wene ko, dangwe meto me mo te yi nye kwadye dangwe meto mene ko.

¹⁹ Ndana, we yakama lepo yari nde: <Nge be dete, Njambiyɛ ta nje ndeye sendi mumo keto nge? Keto nda yakama diyɔ kine kelo yasi te yi nye si pesɔ ke?> ²⁰ Ma

mumo, we yo ba nda, ne we bofi pitidye yasi ke numbu Njambiyɛ? 'Mbe yakama lepo ka nye mo te e womma nye ko nde: <Keto nge yi we womma mi deke ke?> ²¹ 'Mo womma mbe yeti ne deti te yi kelo yasi hene te yi temo ne kwadye ne yeko na? 'A ti yaka bu kiya mboro yeko kelo ne kpasa ngerɛ ngerɛ dongo ho kelo ne gbela mbe na? ²² Ma yo beɛna we ke nge, nge be nde, Njambiyɛ kwadya tediye ngambi ne ne ngungudye ne, kpalo gbiso botu bete be ba nde, bo ta sangwa ne ngambi ne kwa yambile baka? ²³ Ma nge be nde, Njambiyɛ kelma dete, a kwadya tediye sendi nde, a ne meluksa kwa to te. A ke kwadye kabitya meluksa mete bene botu bete be nye gwa ngwete wan baka. A kikima si kombile bo, ne bo be ne meluksa mene. ²⁴ Yo wuse hene, botu bete be nye jebama baka, yeti ndi ke njoka Beyuden bepo na, yasi wete, a jebama sendi kumo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. ²⁵ Yo nda yi nye lepima ke mekana me Ose nde: <Kando te yi mi ti jeba kwey nde kando dyembe ke, mi ta nje jeba yo nde kando dyembe. Sendi, kando te yi temo mbe ti biye kwey, mi ta nje jeba yo nde son temo mbe. ²⁶ Ko ke mbey te yi bomo dikima lepo nye bo nde: 'Bo yeti kando dyembe ke, bo ta nje jeba bo nde: 'Bono be Njambiyɛ te e ne jon ko.> ²⁷ Ke be

Esayi, a ke kembidyafa lepo ke kasi kandɔ Isarayel nde: <Ko nde, Bɔnɔ be Isarayel má beki budyate nda mesɛy me maŋ, ma Njambye ta jɔngwe ndi baŋa ke njokate, ²⁸ keto Baba Mbokɔ ta tonje meyasi hene te yi nye lepima ké ke to meneti kine bukwe yaŋa na. A ta kelɔ yo kine kiko na.> ²⁹ Esayi lepima sendi ne mbombu nde: <Baba Mbokɔ te *Saba-wot kɔ má dɛy kine jɔngwe baŋa benday busu na, ma wuse me nda *Sɔdɔm, ma wuse ma giro muka nda *Gɔmɔr.>

³⁰ Ma he yakama nje lepo ba ndana nde nge? Yo nde, botu bete be ti be ke duwe Njambye baka ti nye sosu yan yi sa nde, Njambye pɛsi nde, bo me ne ngben ke mbombu wene na. Ko dete, a pesima nde, bo me ne ngben ke mbombu wene, keto bo tikima temo ke yene. ³¹ Yasi wete, ke be botu be kandɔ Isarayel, bo nya yan sosu yi sa nje bengwa membonga me Njambye, na pesi nde, bo me ne ngben ke mbombu wene. Ko dete, bo ti kume ke yasi te yi membonga diye ké na. ³² Ma keto nge yi bo ti kume ke yasi te yi membonga diye ké? Yo keto bo dikima take yan nde, Njambye ta pesɔ nde, bo me ne ngben ke mbombu wene ne nje kelna kimɔ mekele. Bo ti take nde, bo yakanɔwe kwa ne nje tikina temo ke yene na. Dete, bo bomiya baki ke

Tari*f1* te yi badye mumo ké. ³³ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Beŋa, mi ke kase Tari te yi bomɔ bomiyɛ baki kete ké ke *Siyɔŋ, Mbatɔ te yi ta badye bomɔ. Mo te e tike temo ke yi Mbatɔ te, a ti sangwa ne njon na.>

10

¹ Wune njon, yasi te yi mi gore ne temo mbe hene ké, yo nde, Bɔnɔ be Isarayel njâki ke yi Njambye, na jɔngwe bo. Mi ke ngweta budyate ne Njambye ke to te, ² keto mi duwa teri yan. Mi ke lepo ke kasi yan nde, bo ke nye sosu yan hene ke kelna Njambye mesay. Yasi wete, bo yeti ke duwe njombɔ kelna mesay mete na. ³ Yo keto bo yeti ke duwe nje te yi Njambye kwa no yi pesɔ no nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene ké na. Bo kpalma nye sosu yi sa nje te yi kuso nje te wan dele. Dete, bo ti kwadye kwa ne nje te yi Njambye kwa no ko na. ⁴ Yo nde, nda yi *Krist sima nje ké, membonga mete yi Moyisi ketima ké yeti se ne deti te yi kelɔ nde, mumo njâki be ne ngben ke mbombu Njambye na. Dete ndana, mumo hene e tike temo ke yi Krist, Njambye ke pesɔ nde, a me ne ngben ke mbombu wene.

⁵ Ma mo te e kwadye be ne ngben ke mbombu Njambye keto bengwa membonga ko, Moyisi

ketima nde: <Mɔ te ε kele meyasi mete yi membonga lepe ké ta ju ne nje te yite.> ⁶ Mɔ te ε kwadye be ne ngben ke mbombu Njambiyε keto tikina temo ke yene ké, yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <We ti lepi ke moy temo yo nde: Nda ta bendo ke pele dyobo ko?> Yite tedya nde, yi ke bu *Krist piye no. ⁷ We ti lepi sendi nde: <Nda ta piye kumo ke dya bemun ko?> Yite tedya nde, yi ke bu Krist pundo no ke njoka bemun. ⁸ Ma yasi wete, mekana me Njambiyε lepi ba nde nge ke kasi te? Yo lepi nde: <Melepi me Njambiyε me ke mbombu wo, yo ke ton dyem dyo, yo sendi ke moy temo yo.> Lepi te, yo kasi tikina temo ke yi Njambiyε te yi wuse pele ké. ⁹ Yo nde, nge we punje lepɔ ne gbas gbas ne numbu yo nde, Krist nye Nyangwe Kumande, nge we jaye ke temo yo nde, Njambiyε womiya nye sonje ke njoka bemun, yite Njambiyε ta jonngwe we. ¹⁰ Keto, yo ne nje tikina temo te yi wule ndi ke moy temo mumo ké kele nde, Njambiyε p̄si nde, a me ne ngben ke mbombu wene. Sendi, yo ne nje jayna Njambiyε ne gbas gbas yi punde ke numbu mumo ké kele nde, Njambiyε jonngwe nye. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Mɔ te ε tike temo ke yene, a ti sangwa

ne njon na.> ¹² Yo nde, Njambiyε yeti ke nembe nde, yoko Beyuden ho yoko yeti Beyuden na. Bo hene ndi ne kiya Kumande wete ε nye budya kimo meyasi nye bomo hene be jeba nye baka. ¹³ Keto, yo nda yi yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyε nde: <Mumo hene ε ta jeba dino Baba Mboko, mo te ta ju.>

Kasi pelna Kimo Tom

ke mboko hene

¹⁴ Ma bo ta kelo ba nan yi jeba ne nye kine pa tiko temo ke yene? Bo ta kelo nan yi tiko temo ke yene kine pa woko kasi ne? Bo ta kelo sendi nan yi woko ne kasi ne kine mumo ne pa pele nye bo? ¹⁵ Ma botu be pelnate ta wule ba we kine Njambiyε ne pa tomo bo kenje? Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <O mberi yana yi benje bomo ke ke lepɔ kimo metomun!> ¹⁶ Yasi wete, bo hene ti tike temo ke Kimo Tom te na. Ma Esayi ne nguru wene kombila lepɔ nde: <Baba Mboko, nda tikima temo ke yasi te yi wuse lepima ké?> ¹⁷ Dete, mumo tiki temo ke tom, keto a panma woko. Nge mumo woke kasi *Krist, yo keto bo panma lepɔ nye nye. ¹⁸ Yasi wete, mi ke kpalɔ diye nde: Bo ti woke ka Kimo Tom te? Ja, bo kombila woko, keto yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Men botu be pelma tom te sangwa meneti maka hene. Lepi te yi

punduma ke numbu yan ké ká kumó ke njena meneti.>
 19 Yasi wete, mi ke kè sendi mbombu yí diyé nde: Botu be kando Isarayel tí biye ka to te kimote? Ma Mòyisi bá bosa mumó yí lepó nde, Njambiye lepima nde: <Mi ta keló nde, wune bêki ne nyangwe temó sungwe ne botu bete be yeti yinã kpara kando baka. Mi ta keló nde, temó yun kwáki sungwe ne botu bete be kine dyanó baka.>
 20 Esayi tinãma gba temó yí lepó nde, Njambiye lepima nde: <Botu bete be tí be ke sã mi baka dolma mi. Mi punja yotu nye botu bete be tí be kwey ke diyé mi yanã baka.>
 21 Ma ke kasi botu be kando Isarayel, e nde: <Mi jekidya bô menjimo hene kenje botu be danãa metó, yasi wete, bô senãa yasi te yi mi dikima lepó ké.>

11

Njambiye tí paye kando Isarayel na

1 Ma mi ke diyé nde: Yite ka nde, Njambiye payma botu be kando te yi nye tokuma ké? Ko mbet na. Keto mi ne nguru wombe monó kando Isarayel. Mi nday Abaraham, mi mbo Benjamã. 2 Ko Njambiye tí paye botu bene be nye kikima si toke baka na. 'Nduku, wune ke duwe mbey te yi lepe kasi Eli ke mekana me Njambiye kome nye samsa botu be kando Isarayel nye Njambiye ké?

3 A lepima nye nye nde: <Baba Mbokó, bô sima wo botu be punja melepi mó, yangile membey mete yi bô diki nye we sadaka kete ké. Mi tikama ndana ndi mi nyepó, ma bô ke kwadye wo sendi mi.>
 4 Ma yasi wete, Njambiye yensama nde nge nye nye? A yensama nde: <Mi bakidya bomó tomay yitan jô yiba nde, bete bembé. Bô tí kuse mebõn ke mbombu *Bal kanó nye na.>
 5 Yo sendi ndana dete ke ngimó te yókó. Njambiye tokuma sendi banã bomó ke njoka Bõnó be Isarayel, keto a ne ngikwa. 6 A tokuma bô, keto a ne ngikwa, yeti keto kimó mekele man na. A má toka bô keto kimó mekele man, yite, ma ngikwa te yi nye kele ké yeti se ngikwa na.

7 Ma he ta nje lepó ba ndana nde nge? Yo nde, botu be kando Isarayel tí dole yasi te yi bô nya sosu ke sanãate ké na. Yasi wete, ndi botu bete be Njambiye tokuma ke njoka yan baka dolma ya te. Ke be bari, bô njã nje be ne danãa metó. 8 Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Njambiye kelma nde, dyanó dyan bêki ne yengelen, keló sendi nde, bô tí beynangwe se na, bô tí woku se pe na kumó muka.>
 9 Davit lepima sendi nde: <Medye mete yi bô dye ké kpâl nje be nda pondo, yo bêki nda liki pele yan, né bô bâl, né Njambiye ponse bô bengwe yasi te

yi bo yâkanḡwe sanḡwa no ké. ¹⁰ Misi man dîbinanḡwe, ma bo me nje beḡna. Bo sanḡwanḡwe ne meḡone menḡimḡ hene, mbanjo ne hak kine mewedya na. ¹¹ Ma mi ke diye nde: Ke yi botu be kando Isarayel bomiya ne baki ké, bo bomiya, né bo bal ndi pake ne tombombḡ? Ko mbet na. Yasi wete, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelḡ nde, Njambiyē jōḡwe yija mekandḡ, né botu be kando Isarayel nje goru be ke jonja kimḡ teri te yi botu bete be yeti botu be kando Isarayel nja be kete ké. ¹² Ma ḡḡe be nde, beya yasi te yi bo kelma ké kpalma kelḡ nde, Njambiyē nyêki budya mekombila nye bomḡ hene ke to mbokḡ, ḡḡe be sendi nde, mbekḡ te yi bo balma ké kelma nde, a nyêki budya mekombila nye yija mekandḡ, 'yite, mekombila mete kina nje be kpekum kome Njambiyē ta tembidyē botu be kando Isarayel hene, kwā jonḡwe bo ké na?

Kasi teri botu bete be yeti botu

be kando Isarayel baka

¹³ Ndana, mi ke kwadye tapita nye wune, wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Gba mi mo tomun Njambiyē. A tomma mi kenje ke gba yun, botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka. Dete, mi ne mesosa ke mesay mete

yi mi kele ké. ¹⁴ Mi ne mesosa yi kelḡ mesay mete, simande yo ta kelḡ nde, banja bomḡ ke njoka botu be kando dyembe ta gorḡ be ke jonja kimḡ teri te yi bari, né Njambiyē jonḡwe bo. ¹⁵ Ma ḡḡe be nde, Njambiyē panma paye botu be kando Isarayel tikḡ ne nan yi janḡwe njoka ne bene botu be meneti maka, 'yite yokidya te yi Njambiyē ta yokidye bo ne kokḡ njese ke mbey yan ké kina nje be kpekum na? 'Yo kina be nda yi mumḡ si ḡwe nje ju ké na?

¹⁶ Ma ḡḡe bo pese mampa bu bosa kum te kanje nye Njambiyē, yite nde, bukwe te yiri hene me wokuna ne nye sendi. ḡḡe bo kanje njuku jeta nye Njambiyē, yite nde, meḡo mete me wokuna ne nye sendi. ¹⁷ Bo pesima yija meḡo me *oliviye te yi bo be bekḡ ko soḡe. E bo nje kè bu we, we bo oliviye te e lo tuku tuku ko nje dakse ke mbey yan, né we nje be ne kimḡ njonju te yi wule ke njuku oliviye te yi bo be bekḡ ko. ¹⁸ Nda yi yo dete ké, we ti bendidyā yotu dunḡwe beti ke mbombu meḡo me oliviye te yiri yi bo pesima ké na. Ma ḡḡe be nde, we ke bendidyē yotu, kanda duwe nde, yeti we soḡe njuku jeta na. Yasi wete, yo njuku jeta soḡe we. ¹⁹ We yakama diye nde: <Njambiyē ti ma pési meḡo mete yiri soḡe, na nje bu mi dakse ke mbey te na? ²⁰ I, yo

gbate d'ete. Ma a pesima bo sonɛ, keto bo tɪ tike temo ke yene na. Ke be we, Njambiyɛ nya we mbey te, keto we ke tiko temo ke yene. Dete, we tɪ bɛki ne metake mete yi bendidya yotu na. Yasi wete, kpalɔ kambɔ Njambiyɛ. ²¹ Keto nda yi Njambiyɛ tɪ tike ngbak ngbak mebo me jeti te kɛ, 'yo we yi nye ta nje tiko? ²² Ma dukwe nde, Njambiyɛ ne ngikwa, a sendi ne nyanɔ ke yasi te yi nye si pesɔ kɛ. A tedya nde, a ne nyanɔ ke yasi te yi nye si pesɔ kɛ sungwe ne botu bete be kelma beya yasi baka. Yasi wete, a ne ngikwa sungwe ne we, nge we kɛ ndi mbombu jonna yaka no nde, a kɛl ngikwa ne we. Ma nge ti be d'ete na, a ta pesɔ sendi we sonɛ. ²³ Ke yi botu be kando Isarayel sendi, nge bo yokwe ne kɔkɔ tiko temo ke yi Njambiyɛ, yite a ta yokidye bo, keto a ne deti te yi yokidye bo ne kɔkɔ njese ke mbey yan. ²⁴ Ke be we, bo pesima we sonɛ ke ngbak ngbak mbey yo ke njuku oliviye te e lo tuku tuku kɔ. Bo nja bu we kɛ d'akse ke njuku oliviye te yi bo be bɛkɔ kɔ, yite yeti ngbak ngbak mbey yo na. Nge be nde, tɛri yo d'ete, 'sungwa ne Beyuden bo be wulma ke njuku oliviye te yi bo be bɛkɔ kɔ? 'Yan kina be jɛwnate budyate nde, Njambiyɛ yɔkidya bo d'akse ke ngbak ngbak mbey yan ke njuku oliviye yan na?

Njambiyɛ ta jɔngwe botu

be kando Isarayel

²⁵ Ma wune njon, mi yeti ke kwadye nde, wune ndɛkimangwe nyanngwe yasi ke yi Njambiyɛ sodya mbombu kɛ na. Wune dukwe yo, ma wune me nje take nde, wune ne d'yanɔ. Yo nde, banja bomɔ ke njoka botu be kando Isarayel nja kelo dɔ meto sungwe ne Njambiyɛ. Bo ta kelo dɔ meto d'ete kɛ no mbombu kumɔ ndi ke ngimɔ te yi bomɔ hene be Njambiyɛ tokuma be yeti ke kando Isarayel ta tiko temo ke yene. ²⁶ Dete, Njambiyɛ ta nje jɔngwe ndingele kando Isarayel nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Mo te e ta jɔngwe bomɔ kɔ ta wule *Siyon nje no. A ta sonɛ mebeyo me benday be Yakop.> ²⁷ Yo ketinate sendi ke mekana me Njambiyɛ nde: <Bɛja, mbon te yi mi ta kelo sine bo kɛ, yo nde, mi ta si sonɛ mebeyo man.>

²⁸ Nge wuse sambile misi bɛne nda yi botu be kando Isarayel sɛnma ne Kimɔ Tom kɛ, wuse mɔ lepɔ nde, bo bɛpendɔ be Njambiyɛ. Ma yo kɛlnangwe d'ete yɪ jɔngwe ne wune. Yasi wete, nge wuse nje kpalɔ sambile misi yɪ bɛne nda yi Njambiyɛ tokuma ne bo kɛ, wuse mɔ lepɔ komete nde, Njambiyɛ ndi ke kwadye bo ne temo ne hene, keto a kpoma d'ete nye besanmbambo ban Abraham nɛ bonɔ bɛne.

29 Keto nge Njambiyε si nye mumo mekombila ne gbelate ho nge nye si jeba mumo, na be mumo wene, ko a ti yokidye se numbu ke kante na. 30 Wune botu bete be yeti botu be kando Isarayel baka, wune ne nguru wun ti wokuna kwey ne Njambiyε na. Ma ndana, Njambiyε kpalma nje gwe ngwete wun, keto botu be kando Isarayel ti wokuna ne nye na. 31 Yo ndi sendi dete ndana, botu be kando Isarayel yeti ke wokuna ne Njambiyε na. Ma Njambiyε ke kpalom gwe ngwete wun, na nje gwe ngwete wan yey nda yi nye gwam ne ngwete wun sendi ke. 32 Dete, Njambiyε kelma nde, bomom hene beki bala danja metom, na nje gwe bo hene ngwete.

33 O nyangwe ngikwa ne Njambiyε wa! O nyangwe dyanom ne nye wa! O nyangwe duwam yasi sendi ne nye wa! 'Mumom yakama duwe ka meyasi mete yi nye pese ke temom ne ke? 'Mumom yakama biye ka to meyasi mete yi nye kele ke? 34 Gbate, yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Nda ke duwe dyanom Baba Mbokom kom? Nda bam mom menkite wene wete yesom kom? 35 Nda e kandima nye nye yina yasi, na nje yokidye sendi nye mom te kom?> 36 Yo nde, meyasi hene wula pele yene. Yo nye kele nde, yasi hene diy ndi ke mbey te wene.

Yo nye name meyasi hene. Bomom luksa nye kpo ne kpo, *amen.

12

Jonngwe mom Njambiyε

1 Wune njom, nda yi Njambiyε gwam ngwete wusu dete ke, mi ke kombile ngweta ne wune nde: Ndana, wune kama yotu yun ne jonngwe dyun hene nye Njambiyε nda sadaka, ne yo wokuna ndi ne nye, na be ne mesosa kete. Kpasa kelna mesay nye Njambiyε te yi wune yakanngwe kelom, yo yite. 2 Wune ti bekidyangwe ne jonngwe botu be ngimom te yomom na. Yasi wete, wune tiki nde, Njambiyε senni dyanom dyun yi nye wune jonja temom, ne wune duwe nembe yasi te yi Njambiyε kwadye, yite nde, kimom yasi, yasi te yi nye nye mesosa, yasi te yi ndi pake ne njololo ke mbombu wene.

3 Ma keto ngikwa te yi Njambiyε kelma ne mi ke, mi ke lepom nye mumom hene ke njoka yun nde: Mumom ti beki ne metake mete yi bendidye yotu kwam yike yi nye yakanngwe be nom ke na. Yasi wete, mumom hene beki ne metake mete yi pidye yotu ne, bengwe ndi teri ne, bengwe tikina temom te yi Njambiyε nya nye ke. 4 Yo sendi dete nde, yotu mumom ndi wete. Yasi wete, yo ne budya medoku, ma misi mesay man dele dele. 5 Dete sendi, wuse ne buyom, yasi

wete, wuse hene ngbóku be ndi mumo wete, keto wuse hene sangwate sine be *Krist. Yo nde, baka sangwate bene beso nda yi medoku me yotu be sendi sangwate ké. ⁶ Ma Njambiyé nyéki wuse meyasi dele dele nda yi nye kwadye benjwe ngikwa te yi nye kele ne mumo hene ke njoka su ké. Dete, nge be nde, Njambiyé nya mumo deti te yi punja melépi mene, yo kimote nde, a kél yo benjwe tikina temo te yi Njambiyé nya nye ké. ⁷ Nge be nde, Njambiyé nya mumo deti te yi kamna beso, yo kimote nde, a kél yo nda yi nye yákanjwe kelo ké. Nge be nde, a nya mumo deti te yi tedye beso yasi, yo kimote nde, a nyéki sosu ne kete. ⁸ Nge be nde, Njambiyé nya mumo dyanó te yi nyena beso deti ke temo, yo kimote nde, a kél yo. Nge be nde, a nya mumo temo te yi kelna ngay, yo kimote nde, a kél yo ne kimó temo. Ma nge be nde, a nya mumo deti te yi diyó ne beso, yo kimote nde, a nyéki sosu ne kete. Nge be nde, a nya mumo temo te yi gwena beso ngwete, yo kimote nde, a káma bo ne mesosa.

⁹ Mekwadya mun tí beki ne likisi ke moyte na. Wune bèn mebeyo nye bo ke díte. Wune nyéki sosu yun hene ke kelna kimó yasi. ¹⁰ Wune kwádyanjwe tandé yun nda bemanj. Wune nyéki sosu te yi jesina tandé yun. ¹¹ Wune

nyéki sosu ke mesay tiko dyem. Wune kél mesay nye Nyanjwe Kumande ne temo yun hene. ¹² Wune béli ne mesosa, keto wune ne bibina temo ke yasi te yi Njambiyé sima kpo nye wune ké. Wune gbisi sendi mebóne. Wune kél tinj, nye sosu ke menjweta kè no mbómbu. ¹³ Wune káma botu be Njambiyé ke meyasi mete yi bane bo ké. Wune sánj nje te yi bu benjwe ne mesosa ke membey mun. ¹⁴ Wune díya Njambiyé nde, a nyéki mekombila nye botu bete be tedye wune nyanjwe mebóne baka. A nyéki bo mekombila. A tí kitanjwe ne bo na. ¹⁵ Wune sósanjwe wune botu bete be ke moy mesosa baka. Sendi, wune lél wune botu bete be ke leló baka. ¹⁶ Metake mun béli ndi wete tandé yun. Wune tí nyeki temo ke nyanjwe meyasi na. Yasi wete, wune kpál nye temo ke mómó meyasi. Mumo tí taka ne nguru wene nde, a ne dyanó na.

¹⁷ Nge mumo kele beya yasi ne we, we tí yokidya sendi nye nye na. Wune sánj nje te yi kelo kimó yasi te yi bomó hene ta jaye. ¹⁸ Nge yo yaka, má beki tandé te yun, ma wune sánj nje te yi jonna ne te wune bomó hene. ¹⁹ Wune njonj, wune sonj temo mbe, yo kimote nde, wune ne nguru wun tí kundu beya yasi te yi bomó kele ne wune ké na. Yasi wete, wune tíki, né Njam-

biye woku ngambi sunḡwe ne ɓo. Keto nye Baba Mboko ke lɛpɔ ke mɔy mɛkana mɛnɛ nde: <Mɛkundɔkɔ, yo yembɛ. Yo mi yɔkidye ndi beya yasi te yi ɓomɔ kele kɛ nye ndi ɓo. ²⁰ Yasi wɛtɛ, nḡɛ mɔ pendɔ wɔ gwe nja, nyɛkɔ gba nye mɛɗye. Nḡɛ nye gwe yesidyɛ, nɔ nyêki nye mɔrɔku. Keto nḡɛ wɛ kele dete, yo ta sana nye ɓudfyate ke temɔ.> ²¹ Wɛ tî jaya nde, mɛbeyɔ nâm wɛ na, yasi wɛtɛ, kpalɔ kelɔ kimɔ yasi yi namɔ nɛ mɛbeyɔ.

13

Kasi jɛsina ɓekum

¹ Mumɔ hɛnɛ yâkanḡwe tekwe to sunḡwe nɛ ɓekum. Keto mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ tî yaka ɓɛ kum kinɛ nde, yo wûla ke yi Njambiye na. Keto ɓekum hɛnɛ, yo Njambiye tembidyɛ ɓo. ² Dete, nḡɛ mumɔ lɔ ɗyambi sunḡwe nɛ ɓekum, mɔ te ke sumɔ kol sunḡwe nɛ yasi te yi Njambiye sima tembidyɛ kɛ. Botu ɓete ɓɛ kele dete ɓaka ta kelɔ nde, jɔsi ɓâl ke to yan nɛ nḡuru wan. ³ Nḡɛ mumɔ jɔɗna nɛ nḡben, a tî gwe wɔ botu ɓete ɓɛ kɛndɛ nɛ ɗya ɓaka na. Ma nḡɛ mumɔ jɔɗna kɔtute, a má gwe wɔ yan. Nḡɛ wɛ kwadyɛ nde, wɔ ɓekum tî biya wɛ na, kelɔ kimɔ yasi, né ɓo jay wɛ. ⁴ Keto ɓo gba botu ɓɛ mɛsay ɓɛ Njambiye yí kame wɛ, né wɛ jɔɗna nɛ nḡben. Ma, nḡɛ wɛ jɔɗna kɔtute, nɔ gwáki

wɔ yan, keto yeti gbelate yi Njambiye kanma nɛ kafa nye ɓo kɛ na. Bo botu ɓɛ mɛsay ɓɛ Njambiye, ɓo ke tedye nda yi Njambiye kundɛ nɛ beya yasi kɛ, tedye sendi ngambi nɛ sunḡwe nɛ botu ɓete ɓɛ kele kɔtu mɛkele ɓaka. ⁵ Dete, mumɔ hɛnɛ yâkanḡwe tekwe to sunḡwe nɛ ɓekum, yeti ndi keto kambina ngambi Njambiye nyɛpɔ na, yo keto wunɛ duwɔ ke mɔy temɔ yun nde, tekwa to dete, yo kimɔte. ⁶ Yo sendi keto te yite yi wunɛ gbo nɛ garama, keto botu ɓete ɓɛ kele say ɓonate ɓaka, yo Njambiye tembidyɛ ɓo, né ɓo tonje say te kimɔte. ⁷ Wunɛ gbôku mɛyasi mete nye mumɔ hɛnɛ te yi wunɛ yâkanḡwe gbo nye nye kɔ, gbo garama nye mɔ te yi wunɛ yâkanḡwe gbo nye nye kɔ, gbo mɔni gbona lumɔ nye mɔ te yi wunɛ yâkanḡwe gbo nye nye kɔ. Wunɛ kâmbi mɔ te yi wunɛ yâkanḡwe kambɔ kɔ, sombile mɔ te yi wunɛ yâkanḡwe sombile kɔ.

Mɛkwadya, yo njuku mɛmbonḡa

⁸ Wunɛ tî ɗiy nɛ pilo mumɔ na. Siya pilo te yi wunɛ yâkanḡwe ɓɛ nɔ, yo ndi nde, wunɛ kwâɗyanḡwe tande yun kɛ nɔ mbɔmbu. Keto mɔ te ɛ kwadyɛ jakɔsɔ, mɔ te sima tonje mɛmbonḡa mɛ Njambiye hɛnɛ yi Mɔyisi ketima kɛ. ⁹ Ma mɛmbonḡa mɛ Njambiye lépi nde: <Kpɛ, wɛ tî kel wanja na. Wɛ tî

woku mumo na. We ti gubu na. We ti goru yasi mumo na.> Ke mambonga menori ne yija mambonga hene, njuku te yo ndi ke mambonga wete nde: <Kwadyikwe mon da yi we kwadye ne yotu yo ke.> ¹⁰ Ko mekwadya ti kel beya yasi ne jakoso na. Mekwadya kel nde, mumo tonjukwe mambonga mete yiri hene. ¹¹ Wune san nje te yi kelo dete, lansa lansangwe, keto wune ke duwe ngimo te yi wuse diye kete ndana ke. Yo ndana ngimo te yi wune yakanawe jemiye ke jakoyey, keto ngimo te yi Njambiye ta jonawe ne wuse sidye no ke sima wuta. Yo ti londo se nda kande ke ngimo te yi wuse kandima ne tikina temo ke yi Kumande Yesus ke na. ¹² Tu ma kiko, misi ta be ke pupo, dete wuse tiki mekele mete yi wuse dikima kelo ke yitil ke kpalo nje bu mejole me dyambi yi wuse ta lu ne dyambi ke puye. ¹³ Wuse jonangwe ne ngben nda yi mumo yakanawe jonna no kelo yasi ke puye ne yeso ke. Wuse ti dyenangwe kwa to te ho gwe menjam beya gwenate na. Wuse ti jonangwe ne sap sap kelo mekele me memi na. Wuse ti kusu metando ke njoka bomo ho be ne nyangwe temo na. ¹⁴ Wune ti kel meyasi menori na. Yasi wete, wune jaya nde, Kumande Yesus beki nda mejole me dyambi mete

yi wune lene ke. Wune ti nyeki sosu ke metake mete yi mumo be no yi tonje ne beya mewobo mene ke na.

14

Kasi botu be deti ne botu be teke

¹ Ke yi mo te e ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiye ko, wune bon nye kimote ke njoka yun kine nye meso wune bo ke meyasi mete yi nye ne nguru wene take nde, yo ne ngben ke na.

² Yoko ne bibina temo nde, a yakama dye ne meyasi hene lala. Ma yoru e ti pa tiko ne temo ne ngbik ke yi Njambiye ko nde, a ta dye ndi ne gbela menyino.

³ Kpe, mo te e dye meyasi hene ko ti yelkwe mo te e ti dyaki ko na. Ma yoru e ti dyaki meyasi mete yite ko ti lepinangwe beyate ne yoru na, keto Njambiye sima bu sendi nye kimote ke mbombu wene. ⁴ We yo ba nda, ne we lepina beyate ne mo mesay me besa bete? Nge nye kele mesay kimote ho beyate, yo beba ndi masa wene. Ma a ta kelo mesay kimote, keto Nyangwe Kumande yakama nye nye deti te yi kelo dete.

⁵ Yoko taka ne nde, yija meyeso kwa bana. Ma yoru nde, meyeso hene ndi wete. Ma mumo hene diye ne ngbik ke metake mene ne nguru wene. ⁶ Mo te e take nde, yija meyeso kwa beso ko taka dete yi lukse

ne Nyangwe Kumande. Mɔ te ε dye meyasi hene ko dyáki lalɛ yí lukse sendi ne Nyangwe Kumande, keto a ke nye Njambiyɛ wosoko ke yasi te yi nye dye ké. Ma yɔko ε ti dyáki yiɲa meyasi ko kíy yí lukse ne Nyangwe Kumande sendi, keto a ke nye Njambiyɛ wosoko ke yasi te yi nye kiyɛ ké. ⁷ Yo nde, kinɛ mumɔ wɛtɛ ne wɛtɛ ke njoka su ke joɲna, keto nye ne ɲguru wene diyɛ ne yotu ne na. Sendi, kinɛ mumɔ wɛtɛ ne wɛtɛ ke njoka su ke gwe, keto nye ne ɲguru wene diyɛ ne yotu ne na. ⁸ Keto ko nde, wusɛ bɛ́ki ne joɲ, wusɛ bɛ́ki ne joɲ yí lukse ne Nyangwe Kumande. Sendi, ko nde, wusɛ gwáki, wusɛ gwáki yí lukse ne nye. Ma dete, ko nde, wusɛ bɛ́ki ne joɲ ko nde, wusɛ gwáki, wusɛ wókunaɲgwe ndi ne Nyangwe Kumande. ⁹ Yo keto te yite yi *Krist gwɔ nje womiyɛ, na nje bɛ kumande botu bɛtɛ bɛ ma gwe nɛ baka bɛ ndi ne joɲ baka. ¹⁰ 'Ma wɛ njáki nje lɛpina yɔ beyate ne mɔɲ keto ɲge? Ho nde, 'yɔru njáki nje yeliyɛ ba maɲ keto ɲge? Yo nde, wusɛ hene ta temɛ yí yeɲsa lɛpi ke mbɔmbu Njambiyɛ kome nye ta jose wusɛ ké. ¹¹ Yo nda yi yo ketinate ke mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: <Mi Baba Mbokɔ, mi gbate ne joɲ. Mi ke kombile lɛpɔ nde: Bomɔ hene ta kusɛ mɛbɔɲ ke mbɔmbu

wombɛ. Mumɔ hene ta lɛpɔ ne numbu ne nde, mi Njambiyɛ.> ¹² Dete, mumɔ hene ke njoka su ta pile yasi te yi nye kelma ke joɲgwe dyene ké ne ɲguru wene nye Njambiyɛ.

¹³ Ma nda yo dete ké, baka tí lɛpinangwe se beyate ne bɛsɔ na. Yasi wɛtɛ, wusɛ kpál pɛsɔ nde, wusɛ tí kel se yiɲa yasi te yi yakama badyɛ benjoɲ busu ho jatidyɛ bo ke bɛya nje na. ¹⁴ Sine Kumande Yesu sanɲgwe, dete mi ke kombile duwe gbate gbate nde, yo kinɛ yaɲa wɛtɛ ne wɛtɛ yi ne sembo kete na. Yo nde, yiɲa yasi njáki nje bɛ ne sembo, ɲge mumɔ ne ɲguru wene take nde, ya te ne sembo. ¹⁵ Ma ɲge yiɲa mɛdyɛ te yi wɛ dye ké njangwe temɔ mɔɲ, komɛtɛ, wɛ yeti se ke joɲna bɛɲgwe yasi te yi mɛkwadya tedye ké na. Diyɔ ne sɔsɔ ke yasi te yi wɛ dye yɔ lalɛ ké. Wɛ tí kpál kelɔ nde, mɔ te yɔko yi *Krist gwɔ keto ne ko yámbila keto te na. ¹⁶ Ma yasi te yi wɛ bɛɲɛ yɔ nde kimɔtɛ ké tí kpál kelɔ nde, bomɔ tâpitaɲgwe beyate keto te na. ¹⁷ Keto *Kandɔ Njambiyɛ ti bɛɲa kasi mɛdyɛ nɛ kasi hɔbiya yiɲa yasi na. Yasi wɛtɛ, yo bɛɲa mɛsay maka yi Kimɔ Sisiri ke ke joɲgwe mumɔ ké. Yite nde, kelna ɲgben mɛkele, joɲna ne tɛ wunɛ bɛsɔ nɛ diyɔ ne mɛsosa. ¹⁸ Mɔ te ε kele mɛsay nye Krist dete ne temɔ ne hene

kɔ kɛ kelɔ nde, Njambiyɛ b̄êki nɛ mɛsɔsɔ nɛ nyɛ, kelɔ sendi nde, bomɔ j̄aya nyɛ. ¹⁹ Dete, hɛ nyêki sosu yí s̄a nje te yi jon̄na nɛ tɛ tandɛ su, s̄a sendi nje te nde, baka k̄ama b̄ɛsɔ, né wusɛ d̄ɔku d̄ɔkɔ kɛ nje Njambiyɛ kè nɔ mbombu. ²⁰ Kɛ kasi mɛd̄yɛ, wɛ t̄i b̄ekid̄ya mɛsay mɛtɛ yi Njambiyɛ kelɛ kɛ temɔ mumɔ kɛ, ketɔ yasi te yi wɛ d̄yɛ kɛ na. Yo gbate nde, mɛyasi hɛnɛ pupunatɛ kinɛ sembɔ ketɛ na. Yasi wɛtɛ, yo b̄eyatɛ nde, mumɔ d̄ȳaki ȳiɲa yasi te yi yakama jatid̄yɛ jakɔsɔ kɛ b̄eya nje. ²¹ Gba kimɔ yasi, yo nde, wɛ t̄i kel kɔ ȳiɲa yasi wɛtɛ nɛ wɛtɛ yi yakama jatid̄yɛ m̄ɔɲ kɛ b̄eya nje na, kɔ d̄yena ȳiɲa mɛɲjay kɔ h̄ɔbiya mɛɲjam kɔ kelna ȳiɲa yasi dɛlɛ. ²² Kɛ yɔ, wɛ kɛ duwɛ yɔ nde, kɛ yitɛ, wɛ kɛ kelɔ yasi nɛ ɲgbɛɲ kɛ mbombu Njambiyɛ, ma b̄akid̄ya ndi yo yitɛ dɛtɛ kè nɔ mbombu kɛ njokɔ yɔ w̄unɛ nyɛ. Yɔkɔ yi temɔ nɛ yeti kɛ ndeyɛ nyɛ kɛ ɲgimɔ te yi nyɛ kelɛ yasi te yi nyɛ sima pɛsɔ kɛ nɛ gba mɛsɔsɔ. ²³ Yasi wɛtɛ, mɔ tɛ ɛ d̄yɛ ȳiɲa yasi nje bɛ nɛ mɛsɔ kɛ temɔ kɛ yasi te yi nyɛ d̄yɛ kɛ b̄alma lɛpi kɛ mbombu Njambiyɛ, ketɔ a kinɛ b̄ibina temɔ kɛ yasi te yi nyɛ kelɛ kɛ na. Ma kɔ mumɔ k̄ɛl yasi te nda, ɲgɛ nyɛ t̄i bɛ nɛ b̄ibina temɔ kɛ yasi te yi nyɛ kelɛ kɛ, yitɛ a kelma mɛbɛyɔ.

15

¹ Ma wusɛ bɛ mɛ su nɛ ɲgbɛɲgim kɛ nje Njambiyɛ b̄aka, wusɛ ȳakangwɛ gbisɔ botu bɛtɛ bɛ t̄i pa bɛ dɛtɛ b̄aka, kamɛ bɔ kɛ mɛtɛkɔ man. Wusɛ t̄i san̄ ndi yasi te yi nyɛ wusɛ bɛpɔ mɛsɔsɔ na. ² Mumɔ hɛnɛ kɛ njokɔ su k̄ɛl yasi te yi nyɛ jakɔsɔ mɛsɔsɔ yí kamɛ nɛ nyɛ, na d̄ɔku d̄ɔkɔ kɛ nje Njambiyɛ kè nɔ mbombu, ³ ketɔ *Krist t̄i s̄a nje te yi kelɔ yasi te yi nyɛ nyɛ nɛ ɲguru wɛnɛ mɛsɔsɔ na. Yasi wɛtɛ, a kelma nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ kasi nɛ nde: <Mɛndoy mɛtɛ yi bomɔ toyma nɛ wɛ Njambiyɛ kɛ k̄palma b̄alɔ kɛ to mbɛ.> ⁴ Yo nde, mɛyasi hɛnɛ te yi bɔ kandima ketɔ kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ kɛ, bɔ k̄ɛt̄i yo yí tɛd̄yɛ nɛ wusɛ mɛyasi, né wusɛ bɛ nɛ b̄ibina temɔ kɛ yi Njambiyɛ. B̄ibina temɔ te ta wulɛ kɛ kelna t̄iɲ nɛ kɛ nyɛna d̄ɛt̄i kɛ temɔ te yi mɛkana mɛ Njambiyɛ nyɛ wusɛ kɛ. ⁵ Njambiyɛ nyêki bomɔ d̄ɛt̄i te yi bɛ nɛ t̄iɲ kɛ mɛyasi. A kɛ nyɛ sendi bɔ d̄ɛt̄i kɛ temɔ. Njambiyɛ tɛ ɛ kelɛ dɛtɛ kɔ k̄ɛl nde, mɛtake mun b̄êki ndi wɛtɛ yí jon̄na nɔ sendi wɛtɛ tandɛ yun nda yi Krist Yesus tɛd̄ya wusɛ kɛ. ⁶ Yo k̄ɛlnangwɛ dɛtɛ, né wunɛ hɛnɛ bɛ ndi temɔ wɛtɛ, bɛ ndi ɲgin̄ wɛtɛ yí lukɛ nɛ Njambiyɛ tɛ sangwɛ nɛ Nyangwɛ Kumandɛ wusu Yesus Krist. ⁷ Dete, b̄aka b̄ôn̄ b̄ɛsɔ kimɔtɛ nda yi Krist b̄on̄ma sendi nɛ wunɛ

kimote ké. Wune kél dte, né bomo beɲ besɛ Njambiyɛ.

⁸ Mi ke kombile lepɔ nde: *Krist nɲa be mo mesay me Beyuden, kando botu bete be pesina baka. A kelma dte yí tedye nde, Njambiyɛ lépi ndi gbakasi ke yasi te yi nye si kpo ké. A nɲa nje be mo mesay wan dte, na tonje nè meyasi mete yi Njambiyɛ kpoma nye besanɲbambu ban ké. ⁹ Ma a nɲa sendi, né botu bete be yeti Beyuden baka lukse Njambiyɛ, keto a gwɔ ngwete yan. Yo nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ nde: <Dete, mi ta lukse we sine mekando me botu be meneti maka. Mi ta jembina yí sombile ne dɛno dya.> ¹⁰ Yo sendi ketinate ke yɲa mbey nde: <Wune sɔsanɲwe, wune mekando me botu be meneti maka hene. Wune sɔsanɲwe wune botu be kando dyene.> ¹¹ Yo ketinate sendi womaɲa ke mekana me Njambiyɛ nde: <Wune mekando me botu be meneti maka hene, wune lúksa Baba Mboko. Bomɔ ke njoka mekando hene lúksa nye.> ¹² Esayi te mo punja melepi me Njambiyɛ ke lepɔ sendi nde: <Wete nday Isay ta dya. Yo nye ta teme dɛyo ne mekando me meneti maka. Bo ta be ne bibina temɔ ne nye.> ¹³ Njambiyɛ te ε kele nde, bomɔ bêki ne bibina temɔ ne nye ko kél nde, temɔ yun tɔndu ne mesosa ne sot. A kél sendi nde, temɔ yun dɛy ne te ke meyasi hene, keto wune ke tiko temɔ ke yene. A kél dte

ne deti te yi Kimɔ Sisiɲ, né wune be ne bibina temɔ ke yene kwɔ to te.

¹⁴ Wune nɲɔɲ, ke pay te yun, mi ne nguru wombe ke kombile duwe nde, temɔ yun tondunate ne metake mete yí kelɔ kimɔ yasi. Sendi, wune ke duwe meyasi me Njambiyɛ kumɔ njena, dte baka yakama nye besɔ menɲite. ¹⁵ Ma ke yɲa membey, mi ketima lepina ne gbas gbas nye wune kine sɔdye yaɲa na. Mi kelma dte yí gba ne dɛyano dɛyun, né wune taki meyasi mete yi wune sima si duwe ké. Mi ketima dte keto ngikwa te yi Njambiyɛ kelma ne mi ké. ¹⁶ A kelma nde, mi bêki mo mesay me Krist Yesus ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka. Mi ke kelɔ mesay nda mo nyena sadaka nye Njambiyɛ ke lepina Kimɔ Tom ne yi mi lepe ké, né botu bete be yeti Beyuden baka nje be nda sadaka te yi nye Njambiyɛ mesosa yi yakama ne nye ne deti Kimɔ Sisiɲ. ¹⁷ Ma dte, mi yakama be ne mesosa ke mesay mete yi mi kele nye Njambiyɛ ké, keto sine Krist Yesus sangwate. ¹⁸ Yo nde, nge mi boɓe lepɔ yɲa yasi, yo ndi yike yi *Krist kwanɲa ne mi yí kelɔ nde, botu bete be yeti Beyuden baka kél ndi yasi te yi Njambiyɛ lepe ké. A kelma yo ne nje melepi mete yi mi dikima lepɔ, ne nje meyasi mete yi mi dikima kelɔ ké. ¹⁹ A kelma sendi yo ne nje ngunɲudye ne yi nye punja

ne nje kelna meyekambiyε, bu kelna nyanɔwe meyasi ne nje te yi Sisiɲ [Njambiyε]. Dete, mi pelma Kimɔ Tom budɣate ke kasi Krist nye bomɔ hene, ke membey hene kande Yerusalem kε no pay Iliri. ²⁰ Ma siya yasi te yi mi jekε goro, yo nde, mi lēpi Kimɔ Tom ke mbey komε mumɔ ti pa lepɔ dino Krist wete yeso ké, ma mi nje bendidyε tu ke gwɔ mekol me tu te yi wete mumɔ sima tembidyε ké. ²¹ Yasi wete, mi kpalma goro nde, yo bēki nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Botu bete yi bo ti lepε kasi ne wete yeso nye bo baka ta duwe nye. Botu bete be ti woke kasi ne wete yeso baka ta woko biye to meyasi.>

²² Yo yite pete mi nde, menɔga budɣate mi ti kum kε beɲε wune na. ²³ Ma ndana, mi ma sidyε mesay ke meneti mete yi wonɔga. Mesew sima buyo, temɔ mbe ndi ne pεpεpε nde, mi kēn beɲε wune. ²⁴ Mi ne bibina temɔ nde, mi ta beɲε wune komε mi ta kε ke Espanyε ké. Mi ta kwanɔdyε monɔ ngimɔ mesosa sine wune, né temɔ mbe pa wey biran. Wune ta kame mi yí kε tikidyε mi ke kendi te. ²⁵ Ma ndana, mi ta pa kε kame botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka. ²⁶ Keto bekriten bete be diyε ke meneti me Maseduwan nε Akay baka beɲma kimote nde, bo ndēm moni yí kame

ne buka bomɔ ke njoka botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka. ²⁷ Bekriten bete ne nguru wan kwadyε kelɔ dete sunɔwe ne bari. Yo nde, bo yakanɔwe kame gba bo dete, keto Beyuden bete be me bekriten baka kamma botu bete be yeti Beyuden baka ne nje meyasi mete yi Kimɔ Sisiɲ nye mumɔ ké. Dete, yakama sendi nde, botu bete be yeti Beyuden baka nyēki bo meyasi mete yi yakama kame bo ke jonɔwe dyan. ²⁸ Nge mi sidyε mekele menori si kε tikidyε meyasi hene te yi bo ndemma ké, ma nje pesa ne weri kε no Espanyε. ²⁹ Mi duwɔ nde, *Krist ta tonje mekombila ke kendi te yi mi ta kε weri ké.

³⁰ Wune njon, wuse ke tiko temɔ ke yi Nyanɔwe Kumande wusu Yesu Krist. Sendi, Kimɔ Sisiɲ ke kelɔ nde, wuse kwadyanɔwe tande su. Dete, mi ke kobile ngweta ne wune nde, sine wune bēki sanɔwate yí ngweta ne Njambiyε ne temɔ su hene keto mbe, ³¹ ma mi nje sanɔwa ne mebone ke mebo me botu bete be ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesu ke Yuda baka. Wune ngwetanɔwe dete, né botu be Njambiyε be diyε ke Yerusalem baka jay meyasi mete yi mi ta kε tikidyε, yí kame ne bo ké. ³² Dete, nge Njambiyε jaye, mi ta dyɔ weri ne mesosa, komete, mi má pa wedya ne te sine wune. ³³ Njambiyε te

ε nye tete kɔ dɪy pele wune hene, *amen.

16

Pol ke nyeno benjon bene be Rom

¹ Mi ke kaɲe dɔɔmbu dɔusu Febe nye wune. A ke kelo mesay me diyakere ke njɔn botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Kenkere baka. ² Mi lépi dete, né wune bɔ nye kimote, keto wuse hene sanɔwate sine be Nyangwe Kumande wusu. Wune bɔnɔ nye dete nda yi botu be Njambiye yakanɔwe kelo tandɛ yan ké. Wune kama nye menɔimɔ hene ke meyasi hene te yi ta kwɔ nye ké. Wune kél sendi dete, keto a kamma bomo budɔyate, bɔ mi ne nguru wombe sendi. ³ Wune nyên mi Pirisil bene njonɔ wene Akilas. Sine bo ngbo kelo mesay nye Krist Yesus. ⁴ Bo diyama sɔn yí jonɔwe ne mi. Yeti ndi mi nyepɔ ke nye bo wosoko na, yasi wete, menjon me botu hene be tike temo ke yi Kumande Yesus be yeti Beyuden baka ke nye sendi bo wosoko dete. ⁵ Wune nyên sendi njɔn botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus be diki wesidya kano Njambiye ke tɔ dyan baka. Mi ke nyeno Epenet, sɔn temo mbe. Yo nye be bosa mo te ε kandima tiko temo ke yi Krist ke Asi. ⁶ Wune nyên Mariya, a wonduma biriki

keto yun. ⁷ Wune nyên mi Anderonikus bene Yuniyas, sine bo kando wete. Sine bo diyama sendi ke jɔbo. Bo ke jaye bo budɔyate ke njoka botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu. Yo bo kande tiko temo ke yi Krist ne mi. ⁸ Mi ke nyeno Ampiliyatus, sɔn temo mbe, wuse sanɔwate sine be Nyangwe Kumande. ⁹ Wune nyên mi Urubɛ, sine bo ngbo kelo mesay nye Krist. Wune nyên sendi mi Stakis, sɔn temo mbe. ¹⁰ Mi ke nyeno Apeles, a tedya gbate nde, a tikima temo ne ngbik ke yi Krist. Mi ke nyeno sendi botu be tɔ be Aristobul. ¹¹ Wune nyên mi Herodiyɔn, sine nye kando wete. Wune nyên sendi botu be tɔ Narisis. Bo sanɔwate bene be Nyangwe Kumande. ¹² Mi ke nyeno bedɔɔmbu busu Tirifen bene Tirifos. Bo ke wondo biriki yí kelo ne mesay me Nyangwe Kumande. Mi ke nyeno sendi dɔɔmbu dɔusu Persis, sɔn temo su, a jekima wondo biriki yí kelo sendi ne mesay me Nyangwe Kumande. ¹³ Mi ke nyeno Rufus, nye kpasa mo te ε beɲɔwe Nyangwe Kumande. Mi ke nyeno nyangwe wene, a me nda nyanmbe sendi. ¹⁴ Wune nyên mi Asinkirit nè Fileɲon, nyeno sendi Hermes nè Patrobas bɔ Hermas. Wune nyên sendi benjon busu be jonna bene bo baka. ¹⁵ Mi ke nyeno Filologos nè Yuliya, nyeno sendi Nere

bene dƳombu dƳene. Mi ke nyeno Olimpasi bu botu be Njambiyɛ hene be jona bene bo baka. ¹⁶ Wune nyɛnnaŋwe tande yun wusa nda botu be Njambiyɛ. Menjon me botu hene be tike temo ke yi Krist baka ke nyeno wune.

¹⁷ Wune njon, mi ke kom-bile ngweta ne wune nde: Wune dƳi ne soso ne botu bete be lu dƳambi ne yasi te yi benjon busu tedya wune ke kasi *Krist ke. Bo ke kelo nde, bomo bakanŋwe, jatidye sendi bo ke beya nje. Wune lɔndu ke keki yan. ¹⁸ Wune dƳi ne soso ne bo, keto njel bomo nda bete ti kel mesay nye Krist te Nyangwe Kumande wusu na. Yasi wete, bo kpɔl sa ndi nje moy yan. Bo ke punje kimo lepi ke kondɔ numbu, mbɔmbile bomo yi sebile ne botu bete be yeti ke duwe njoka beya yasi baka. ¹⁹ Ke be wune, bomo hene sima duwe nde, wune ke wokuna ke men Nyangwe Kumande wusu, dete mi ne mesosa ne wune. Ke nje te yi kelna kimo yasi, mi goru nde, wune beki ne dƳano te yi kelo yo. Ma ke nje te yi kelna beya yasi, wune ti nyeki bo kete na, wune konju yo. ²⁰ Njambiyɛ te e nye tete ko ta be ke pɔso *Satan ke nji mekol mun. Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kel ngikwa ne wune. ²¹ Timote, mo te yi sine nye kele say ko ke nyeno wune. Likiyus ne Yason bu Sosipater ke

nyeno sendi wune. Sine bete ke kiya kando wete. ²² Mi, Tertiyus ke nyeno wune, wuse sangwate sine be Nyangwe Kumande. Mi mo meketi me Pol, yo mi kete mekana maka. A dikima lepo, mi ke keto. ²³ Gayus, mo te yi mi Pol ya ke tu dyene ko ke nyeno wune. Botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesu baka ke diki wesidya sendi ke tu dyene kano Njambiyɛ. Erast te nyangwe banmasa te e bakidye moni ke dya waka ko ke nyeno wune. Wusu man Kwartus ke nyeno sendi wune. [²⁴ Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kel ngikwa ne wune.]

²⁵ Wuse sombila Njambiyɛ. A yakama nye wune deti. A kel yo ne nje Kimɔ Tom te yi mi pele ke kasi Yesu Krist ke. Kimɔ Tom te ke punje yasi te yi Njambiyɛ ma sodɔyukwe mbombu kande ke kandina mboko mesew mesew ke. ²⁶ Mandana, yasi te yi botu be punja melipi me Njambiyɛ ketima ke nja punje yasi ke yi ba sodɔyate mbombu ke. Dete, bo nja bu Kimɔ Tom te ke lepo nye mekando me bomo hene, ne bo duwe yo. Bo kelma dete bengwe yasi te yi Njambiyɛ te e dƳiye kpo ne kpo ko pesima ke. Meyasi kwanama dete, ne bomo tiki temo ke yi Njambiyɛ, wokuna sendi ne nye. ²⁷ Siya Mo te e ne kpasa dƳano, yo ndi Njambiyɛ nyepo. Luksa beki ne nye kpo ne kpo ne

nje Yesus Krist, *amen.

Bosa Møkana mete yi Pol ketima kenje botu be Kørent

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko kenje bekriten bete be diye ke Kørent baka, yite a ke Efes.

Kørent ba nyangwe dya ke meneti Begrek. Yo ba ne sumba budyate. Nyangwe mesukul me nembina meyasi ba sendi kete. Bomo dikima kano meyasi tuku tuku tiko Njambye. Bomo budyate dikima jonna ke nyem nyem jongwe ne ke sap sap jongwe. Yo nde, bekriten be Kørent kandima keto mekana kenje Pol ke kasi megwaki ne ke kasi menjay mete yi bo si kelo ne sadaka nye bana benjambye ke. Pol wokuma sendi kasi mebaka ne kasi mewanja mete yi dikima kwanja ke njoka yan ke. E nye kola budyate keto mekana maka yi kite ne bo, nembe sendi kasi womiya bemun nye bo.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitan jo yitati:

1. Kasi mebaka ke njoka bekriten be Kørent (kumte 1-4).
2. Gbasina beya sap sap jongwe te yi kwanja ke njoka bekriten be Kørent (kumte 5-6).

3. Tembifya yotu pupunate ke mbombu Njambye ne kasi gwaki (kumte 6-7).
4. Kasi menjay mete yi bo si kelo ne sadaka nye yija meyasi ke. Kriten yeti se bala na, ko dete, a johonangwe nan? (kumte 8-11).
5. Meyasi yakanawe kwanja ne nje te ke njon bekriten. Kasi medye me Njambye (kumte 11).
6. Kimu meyasi mete yi Kimu Sisih nye ke ne mesay mete yi wuse yakanawe kelo no ke (kumte 12-14).
7. Kasi womiya bemun (kumte 15).
8. Kasi ndamna meyasi yi kame ne besu (kumte 16).

1 Yo mi Pol, mi yi Njambye jebama nda yi nye kwadya nde, mi beki mo tomun Krist Yesus, yo mi sine man wusu Sositen ² kete mekana maka kenje wune njon botu bete be tike temo ke yi Njambye ke Kørent baka. Wuse keti kenje wune botu bete be Njambye tokuma, be diye sangwate ne Yesus Krist, wune be Njambye jebama, ne wune be ndi bene baka. Wuse keti sendi kenje bomo hene be diye ke membey hene, bomo bete be tube dino Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus te Nyangwe Kumande wan ne wusu sendi. ³ Njambye Sangwe wusu ne Kumande

Yesus Krist kēl ηgikwa ne wunε, nye sendi wunε tete.

4 Mi ke nye Njambiyε wombe wosoko menjimō hene ke kasi yun, keto ηgikwa te yi nye kelma ne wunε ke dīyō te yi wunε dīyε sangwate wúnε be Krist Yesus ké. 5 Yo nde, Njambiyε tonja wunε ne meyasi hene ke melepi te yi wunε lepe nè ke nje duwā yasi hene, keto wúnε be Yesus Krist sangwate. 6 Yo nde, Njambiyε tonja wunε ne meyasi mete, keto wunε jayma ne temō yun hene nde, lepi te yi bo wokuma nje lepō nye wunε ke kasi Krist ké, gbakasi. 7 Dete, ke dīyō te yi wunε dīyε kete ndana yí ladye ne ηgimō te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ta punje ne yotu ké, Njambiyε nya wunε meyasi hene te yi Kimō Sisiη nye mumō ké. 8 Yo ndi nye ta kelō sendi nde, wunε dīy ne ηgbingim kumō ke yesō siyna mbokō, né wunε be kine monō beya yaηa te yi bo yakama lepina ne wunε kete ke *Yesō Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist na. 9 Njambiyε te ε jebama wunε, né wunε dīy sangwate wúnε be Monō wenε, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kō tōnjukwe meyasi mete yi nye si lepō ké.

Kasi mebaka ke njoka

bekriten be Kōreηt

10 Wunε njōη, mi ke ηgweta ne wunε ke dīno Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nde, lepi yun hene bēki ndi wete. Mεbaka tī berηangwe ke njoka yun na, yasi wete, wunε bēki gba sangwate, dīyō temō wete, be sendi ne metake wete. 11 Wunε njōη, mi lepi dete, keto mi wokuma kasi yun ke numbu botu be tū Kolowe nde, yo ne metandō ke njoka yun. 12 Ma yasi te yi mi kwadye lepō ké, yo nde, ke njoka yun baηa nde: <Mi wókunangwe mbe ne Pol.> Baηa nde: <Mi wókunangwe mbe ne Apolos.> Baηa yan nde: <Mi wókunangwe mbe ne Sefas.> Baηa sendi nde: <Mi wókunangwe mbe ne *Krist.> 13 'Yite nde, Krist bakima ka yotu ne baka? 'Yo ka Pol yi bo ηgbama ke kroa keto yun? Ho nde, ke yi bo tōpuma ne wunε ke mōrōku ké, 'bo tōpuma ka wunε ne dīno Pol? 14 Mi ke nye Njambiyε wosoko, keto ke njoka yun mi tī tōpe wete mumō ke mōrōku na, sonje ndi Kiripus nè Gayus. 15 Dete, mumō wete ne wete ti yaka lepō nde, bo tōpuma wunε ke mōrōku ne dīno dīyembe na. 16 Mi tōpuma sendi botu be mōy tū Stefanas ke mōrōku. Ke kōηte, mi yeti ke duwe, ho mi tōpuma sendi wete mumō ke mōrōku na. 17 Yo nde, Krist tī tome mi yí tōpuna bomō ke mōrōku na. Yasi wete, a tomma mi, né mi nje lepi Kimō Tom. A tī

tome mi, né mi nje lepi ne nje jen ndapi te yi bomɔ na, kamba lepi na kasi soŋ te yi Krist gwɔ nɔ ke kroa ké me nje gwe ne gbelate.

Kasi dƷyano te yi bomɔ nè dƷyano

te yi Njambiye

¹⁸ Yo nde, botu bete be ta yambile baka woku yan lepi na kasi soŋ *Krist ke kroa nda abalmba. Ma ke yusu, wuse be ma ju baka, kasi soŋ Krist ke kroa ne ngungudye Njambiye. ¹⁹ Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Mi ta yangile dƷyano te yi botu be dƷyano be nɔ ké, soŋe duwɔ yasi te yi botu be duwɔ yasi be nɔ ké.> ²⁰ Ma ndana, nda ba ne dƷyano kɔ? Ma nda ba mo ketina meyasi kɔ? Ma mo jen duwɔ lepi te yi ngimo te yoko ba nda? 'Njambiye ti kele ka nde, dƷyano te yi botu be meneti maka kpɔl be yasi abalmba na? ²¹ Yo nde, ke meyasi mete yi Njambiye kusuma yi tedye nde, a ne dƷyano ké, botu be meneti maka ne dƷyano te yan ti be ne deti te yi duwe Njambiye ne nje meyasi mete na. Yo dete yi Njambiye benma kimote yi jonɔwe botu bete be tike temo ke yene baka ne nje pelna Kimɔ Tom te yi wuse lepe ké. Kimɔ Tom te, bomɔ beŋa yan nde abalmba. ²² Beyuden ke diyeme yekambiye, né bo ben, ma Begrek ke sa yan duwɔ yasi. ²³ Yasi wete, ke

be wuse, wuse péla su kasi Krist te yi bo ngbama ke kroa kɔ. Ke yi Beyuden, yo yasi te yi yakama jatidye bo ke beya nje, ma ke yi botu bete be yeti Beyuden baka, yo yasi abalmba ke yan. ²⁴ Yasi wete, ke yi baka be Njambiye jebama baka, ko Beyuden ko Begrek, ke yan, Krist ke punje ngungudye Njambiye ne dƷyano dƷyene, ²⁵ keto yasi te yi Njambiye kele yi bomɔ benje nde abalmba ké, yo yasi te yi laŋsa dƷyano bomɔ. Sendi, yasi te yi Njambiye kele yi bomɔ benje nde, yo kine deti ké, yo yasi te yi be ne deti laŋsa deti bomɔ.

²⁶ Ma wune njon, wune sambila misi benje ne teri yun, wune botu bete be Njambiye jebama baka. Ke njoka yun kine budya bomɔ kete ne dƷyano te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Kine budya ngabolo bomɔ ho budya bomɔ be wulma ke moy tu nyangwe bomɔ na. ²⁷ Yo nde, Njambiye sawma meyasi me meneti maka yi bomɔ benje nde abalmba ké yi wungwe ne botu be dƷyano. A sawma meyasi mete yi bomɔ benje nde, yo kine deti ké yi wungwe ne detina meyasi. ²⁸ A sawma meyasi me meneti maka yi bomɔ benje nde, yo yeti yaŋa nè yike yi bomɔ yeliye ké. Yo meyasi mete yi bomɔ paye ké. A kpalma bu yite yi kelo nde, meyasi mete yi bomɔ benje nde, yo

ne ɔeti ké t̄i b̄eki se ne ɔeti na. ²⁹ A kelma ɔete, ma mumɔ me nje b̄endidyɛ yotu ne ke mbombu wene. ³⁰ Ma yo Njambiye kele nde, w̄une be Krist Yesus b̄êki sanɔwate. A kelma nde, Yesus Krist b̄êki ɔyano ɔyusu. A kwanma ne nye yí kelɔ nde, wuse b̄êki ne nɔben, be pupunate ke mbombu wene, kw̄a sendi ne nye yí kolɔ ne wuse ke mebeyɔ musu. ³¹ Dete, mekana me Njambiye ke lepɔ nde: <Mɔ te ε kwadye lukse yotu, a lúksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma ké.>

2

Pol ke kè mbombu yí lepina

ke kasi ɔyano Njambiye

¹ Ma wune njɔn, ke yembe, ke yi mi k̄a nɔ p̄e yun ké, mi t̄i lepina ne yiɔa nyangwe j̄eɔ duw̄a ndapi ho ne yiɔa nyangwe ɔyano yí kwanɔye ne yasi te yi Njambiye ma sóɔyukwe ne mbombu ké nye wune na, ² keto mi pesima nde, mi yeti ke kwadye duwe yiɔa yaɔa ɔele ke njoka yun na, siya yasi te yi mi kwadye duwe, yo ndi Yesus Krist, laɔsa laɔsanɔwe kasi nɔgbana ne ke kroa. ³ Ma ɔete, ke yi mi j̄onnama nɔ ne nɔguru wombe ke njoka yun ké, mi b̄a nda tekina mumɔ. Mi gw̄a wɔ nɔgwangwa. ⁴ Ke yi mi tedya n̄e ke yi mi

pelma ne melepi me Njambiye ké, mi t̄i s̄a nje te yi ɔale bomɔ ne j̄eɔ ndapi te yi wule ke ɔyano bomɔ ké na. Yasi wete, mi lepina tedye nde, Kimɔ Sisiɔ ne nɔnɔgudye, ⁵ kambɔ tikina temɔ te yi wune tike ke yi *Krist ké me nje wule ne nje ɔyano bomɔ, né yo wul ndi keto ɔeti Njambiye. ⁶ Yo nde, wuse ke tedye kasi ɔyano nye botu bete be me betomba ke nje te yi Sisiɔ baka. Yasi wete, yeti ɔyano te yi wule ke yi botu be meneti maka ho ke yi bekum be meneti maka be ta si kw̄a nemeno baka na. ⁷ Wuse tedya ɔyano Njambiye yi mumɔ yeti ne ɔeti te yi biye to te ké. Yo ɔyano te yi nye ma sóɔyukwe ne mbombu yi nye ma kiki tembidyɛ, yite mboko t̄i pa kusuna na. A kelma ɔete, né wuse be ne nɔgabiye ke meluksa mene. ⁸ Kine kum wete ne wete ke njoka bekum be meneti maka duw̄a ɔyano te na. Yo nde, bo má dukwe ɔyano te, ma bo t̄i nɔgba Nyangwe Kumande te ε ne meluksa hene kɔ ke kroa na. ⁹ Yasi wete, yo kelnama nda yi yo ketinate ke mekana mene nde: <Yasi te yi misi t̄i b̄eɔe ne toru n̄e yi metɔ t̄i woke ne toru, yasi te yi temɔ mumɔ t̄i take wete yesɔ, yo yasi te yi Njambiye kombila p̄e yi botu bete be kwadye nye baka.> ¹⁰ Yo ndi wuse yi Njambiye punja yo nye wuse ne nje Sisiɔ ne. Yo nde, Kimɔ Sisiɔ Njambiye ke nembe duwe meyasi

hene, ko meyasi mete yi diye sofyate ne gbol ke moy temo Njambiyε ké. ¹¹ Ma mo te nda ke duwe yasi te yi diye ke temo jakoso mumo ko? 'Yeti ndi sisin mumo ne nguru wene ke duwe yasi te yi diye ke moy temo ne ké na? Dete sendi, kine mumo wete ne wete ke duwe meyasi mete yi diye ke moy temo Njambiyε na, soɲe ndi Sisij Njambiyε nyepo. ¹² Ke be wuse, wuse ti bu su sisin te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse boɲma su Sisij te yi wule ke yi Njambiyε, né wuse duwe meyasi mete yi Njambiyε nye wuse ne gbelate ké. ¹³ Ma wuse ti lépi yo ne dyanɔ te yi botu be meneti maka tedye ké na. Yasi wete, wuse lépi su yo ne dyanɔ te yi Kimɔ Sisij tedye ké. Dete, wuse ke tedye meyasi mete yi Sisij Njambiyε nye botu bete be ne Sisij te baka.

¹⁴ Yo nde, mo meneti maka ti yaka jaye meyasi mete yi wule ke Sisij Njambiyε na, keto ke yene, yo abalmba. Sendi, a yeti ne deti te yi nembε duwe meyasi mete na, keto mumo dúkwε yo ne nje deti te yi Sisij. ¹⁵ Ma mo te ε me ne Sisij Njambiyε ko yakama duwe meyasi hene. Yasi wete, kine mumo wete ne wete yakama duwe teri jonɲwe mo te na. ¹⁶ Ma yo ketinate nde: <Nda ke duwe dyanɔ Baba Mboko ko? Nda yakama kite nye ko?> Ma wuse su ne takina yasi te yi

*Krist.

3

Kasi kelna mesay me Njambiyε

¹ Wune njon, ke be mi, ke yi mi lepinama no nye wune ké, mi ti yaka lepinanda mi lepinanɲwe nye botu bete be me ne Sisij Njambiyε ke yotu na. Mi lepinanda mi lepinanɲwe nye botu bete be beɲɲwe mewofo me membundo baka. Ke jonɲwe te yi wune jonna no wune be *Krist ké, mi lepinama nye wune nda mi lepinanɲwe nye gbela bonosike. ² Mi nya wune moroku meberi, né wune dye. Mi ti nye wune detina medye na, keto ke ngimɔ te yite, ma wune ti yaka dye yo na. Ma ko kumo ndana wune ti yaka dye yo na, keto wune ndi botu bete be ke beɲɲwe mewofo me membundo. ³ Nge be nde, nyanɲwe temo ne metando ke beɲna ke njoka yun nda yi yo beɲna ké, 'yite ti tedya nde, wune ndi botu bete be beɲɲwe mewofo me membundo na? 'Yo ti tedya nde, wune ke jonna beɲɲwe yasi te yi bomɔ tedye ké na? ⁴ Ma ke ngimɔ te yi yoko lepe nde: <Mi wokunanɲwe mbe ne Pol,> yoru nde: <Mi wokunanɲwe mbe ne Apolos,> 'yite ti tedya nde, wune ke jonna nda gbela bomɔ na? ⁵ Ma Apolos ba nda? Pol ba ne nda? Wuse hene yiɓa ndi gbela botu be mesay be Njambiyε. Njambiyε

kwanjma ne wuse yí kelo nde, wune tiki temo ke yene. Mumo hene ke njoka su ke tonje say te yi Nyangwe Kumande nya nye nde, a kél ké. ⁶ Mi ba mbe mo benate, Apolos mo nyanja moroku kete. Ma yo Njambiyé kele nde, yo jón. ⁷ Dete, mo te e be ne mo te e nyanje moroku kete ko, bo hene yiba gbelate. Ma mo te e be ne njuku mesay mete hene ko, yo Njambiyé, nye mo te e kele nde, yo jón ko. ⁸ Mo te e be beko ne mo te e nyanje moroku nyanja kete ko ndi wete. Mumo hene ta be ne nduku mesay mene bengwe misi mesay mene. ⁹ Wuse ke kelo mesay sine be Njambiyé. Wune ngwan Njambiyé, wune sendi tu te yi Njambiyé sume ké. ¹⁰ Mi ma tembidya mekol me tu nda kpasá mo sumna njumo bengwe say te yi Njambiyé tomma mi ne ngikwa ne nde, mi njáki kelo ké. Ma ndana, mbanja ke kè mbombu ne say bendidyate. Yasi wete, mumo hene diy ne soso ke kwalo bo mesay mete yi nye bendidyé ne tu kete ké. ¹¹ Mekol me tu te yi sima tembidya ké, yo Yesus Krist. Dete, kine wete mumo e yakama nje tembidye sendi wete mekol me tu dele na. ¹² Ma banja ta bendidyé tu kete ne lor, banja ne bi sumba, banja ne kpasá metari, yi banja ne mejeti, yi banja ne menjoy ho ne mboru ngon. ¹³ Yasi wete, bo mesay me mumo hene

ta pundo puye ke nyangwe yeso. Yeso te dite ta gbaso bo mesay me mumo hene yí tedye ne deti te. ¹⁴ Ke tu te yi mumo nja bendidyé ke gweya mekol me tu te yi sima tembidya ké sume kol ke dite, mo te ta be ne nduku mesay mene. ¹⁵ Yasi wete, ke tu te yi mumo nja bendidyé kete ké si lolo, mo te ta kopo nduku mesay mene. Ndi nde, nye ne nguru wene ta ju, ma yo ta be nda yi mumo diyé no ke dite ké. ¹⁶ Yite nde, wune yeti ke duwe nde, wune mbanjo Njambiyé na? Wune yeti ke duwe ka nde, Sisin Njambiyé ke jonna ke yotu yun na? ¹⁷ Nge mumo bekidye mbanjo Njambiyé, Njambiyé ta bekidye sendi mo te, keto mbanjo Njambiyé tumbu, yo wókunangwe ndi ne nye, ma mbanjo te, yo wune. ¹⁸ Mumo fi sebila yotu ne ne nguru wene na. Nge wete mumo ke njoka yun take nde, a ne dyanó nda yi botu be meneti maka take ké, a kpál be nda lem ke misi me botu be meneti maka, na nje be ne kpasá dyanó. ¹⁹ Keto, yasi te yi botu be meneti maka take nde, yo yasi dyanó ké, yo ne yasi abalmba ke misi me Njambiyé. Yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Njambiyé ke kpalo kelo nde, botu be dyanó békikwe ke mekele me likisi man.> ²⁰ Yo sendi ketinate ke yina mbey ke mekana me Njambiyé nde: <Baba

Mboko ke duwe meyasi mete yi botu be dƷano take k . A duwa nde, yo hene gbelate. >

²¹ Dete, mumo ti susula yotu ke mekele mete yi bomo yakama kelo k  na. Mumo ti kel dete na, keto meyasi hene wokunangwe ne wune.

²² Yo nde, ko Pol ko Apolos ko Sefas, ko meyasi hene te yi diy  ke mboko, ko jonɡwe ko soƷ ko meyasi mete yi kete ndana ko meyasi mete yi ta nje ke metu mete yi mbombu, ²³ meyasi mete hene wokunangwe ne wune, ma wune wokunangwe yun ne *Krist, Krist wokunangwe ne Njambiy .

4

Teri botu be tomun be Yesus

¹ Dete, mumo hene yakangwe bu wuse nda botu be mesay be *Krist, nda baka be Njambiy  nya bo say bakidya meyasi mene yi nye ma sodyukwe ne mbombu k . ² Ma yasi te yi bo diy  mumo hene   be ne say bakidya meyasi, yo nde, a ny ki temo ne ke mesay mene. ³ Ma ke yembe, ko wune ko botu be meneti maka josa mi, yo yeti ke kelo mi mono yara ne mbet na. Ko mi ne nguru wombe yeti ke jose yotu mbe na. ⁴ Yo nde, mi yeti ke duwe yiya beya yasi te yi mi kelma k  na. Ko beko dete, yite yeti ke tedye nde, mi kine mejoso na. Ma mo te   jose mi ko, yo ndi

Nyangwe Kumande nyepo. ⁵ Dete, wune ti yar jose yiya yasi pinjo te yi ngimo ti pa dya na. Wune ladia kumo ke ngimo te yi Nyangwe Kumande ta nje k . Yo nye ta punje meyasi mete yi diy  sodyate ke yitil k  ke puye. A ta gbaso metake mete yi mumo be no ke moy temo ne k . Yo ke ngimo te yite yey yi Njambiy  ta bese mumo hene bengwe bo mesay mene. ⁶ Wune njon, yike hene yi mi lepima ke kasi mbe ne ke kasi Apolos k , mi lepi yi kame ne wune, ne wune bengwe jonɡwe dyusu yi jeke ne kelna meyasi mete yi wuse lepe no k . Ma mumo ti kel yiya yasi laƷsa yike yi yo ketinate ke mekana me Njambiy  k  na. Wune ti susula yotu keto wete mumo yi kpalo yeliye ne mbanja na. ⁷ Keto nda lepe nye we nde, we kwa mbanja mumo? Yasi hene te yi we be no k , 'yeti Njambiy  nye we na? Ma nge be nde, Njambiy  nye we meyasi mete, keto nge yi we nje susule yotu nda bo ti nye we nyeko k ? ⁸ Moy yun me ne dito. Wune me ne kusuku. Wune me bekum tiko wuse. Mi kwadyikwe nde, wune beki biran bekum, ne wuse nam sine wune. ⁹ Keto mi ke beƷe nde, Njambiy  kelma nde, wuse botu be tomun bene kp l be njena bomo ke njoka beso. A kelma nde, wuse kp l be nda botu bete yi bo lu ke gbegbe wo ke

mbombu bomo hene. Yo nde, ke to mboko hene, ke mbombu bejaki ne ke mbombu botu be meneti maka, wuse kpalma nje be su nda yasi te yi bomo ngbo kindo. ¹⁰ Wuse su belem keto Krist, ma wune yun ne dyan, keto wune be Krist sangwate. Wuse su ne teko, ma wune yun ne deto. Bo ke lukse yan wune, ma wuse ke kpalu sangwa su ne yeliya. ¹¹ Ko kumo ndana wuse ke gwe nja, gwe yesidye, gwe diyu sokeru. Bo ke mende wuse, wuse ke jonna kwey ne kwey. ¹² Wuse ke wondo biriki kelo mesay ne mebo musu. Bo ke kita ne wuse, ma wuse ke kpalu nje ngweta su ne Njambiyu nde, a nyeki bo mekombila. Bo ke tedye wuse nyangwe mebone, ma wuse ke kpalu disima. ¹³ Ko kumo ndana bo ke lepina beyate ne wuse, ma wuse ke kpalu lepina su ne kimo temo nye bo. Wuse me su nda dyan te yi bo wombile ke to meneti ke li ke kundu ke. Wuse me su sendi nda sara mbaya ke misi me bomo hene. ¹⁴ Mi ti keti meyasi maka kenje wune yi nye ne wune njon na. Yo yi kite ne wune nda bono bembe, son temo mbe. ¹⁵ Keto ko beyekele nda betomay betomay ma njaki nje tedye kasi Krist nye wune, wune kine budya besangwe ke njokate na. Keto yo mi be sangwe wun ke jongwe te yi wune be Krist Yesu diyu sangwate ke. Mi beki sangwe wun

ke ngimo te yi mi bonma ne kimo Tom nje lepo nye wune ke. ¹⁶ Dete, mi ke ngweta ne wune nde, wune kel meyasi nda mi. ¹⁷ Yo yite kele nde, mi tom monmbe Timote kenje wune. Nye son temo mbe. Sendi, a nya sosu ne hene ke yi Nyangwe Kumande. A ta kelo nde, wune taka meyasi mete yi mi lepima nye wune ke jongwe te yi mi jonna no sine Krist ke. Yo yite yi mi tedye ke membey hene nye menjon me botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesu baka.

¹⁸ Bana bomo ke njoka yun sosama, susule yotu take nde, mi ti nje beje se wune na. ¹⁹ Yasi wete, nye Nyangwe Kumande jaye, mi ta nje beje wune nedo. Yo komete yey yi mi ta beje, simande bo gbate ne deti, yeti ndi lepinate ne numbu na. ²⁰ Keto *Kando Njambiyu, yo yeti ke gbela lepi te yi numbu na, yasi wete, yo ke deti kelna mekele. ²¹ Ne nde, mi njaki ne ngbasi ne nde, mi njaki ne mekwadya ne te lepi, wune kwadyikwe nde, mi njaki ne nye?

5

Kasi mekele me memi ke njoka

bekriten be Koreint

¹ Bomo ke diki lepo ke membey hene nde, kelna mewanja ke kwanja budyate ke njoka yun. Ko ke njoka botu bete be yeti

ke duwe Njambiyε baka, yo yeti ke βεηna dεte na. Yo me nde, mumo ke jonna βene nya sangwe wene. ² Ma wune ke kpalo susule yotu ke yite. Ma yo βεki nde, wune kpāl kola kpando mo te ε kelma mekele mete ko sonε ke njoka yun. ³ Ke βe mi, ko βeko nde, sine wune yeti ke kiya mbey na, wuse sangwate ke pay te yi Sisinj. Ke yembe, sima si peso josi mo te ε kelma beya mekele mete ko, deke nda mi weri sine wune. ⁴ Kome wune ta wesidya ke kiya mbey ne dino Nyangwe Kumande wusu Yesus, sine wune ta βe sangwate ke pay te yi sisinj, ngungudye te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus ta βe ke mbey te. ⁵ Komete, ne wune kin mo te nye ke mebo me *Satan, na bekidye membundo mene, dεte Njambiyε ta jonngwe sisinj ne ke *Yeso Nyangwe Kumande. ⁶ Ma susula yotu te yi wune susule kε, kine to te na. 'Wune yeti ke duwe nde, ko mono ngā ne mbet ke kelo nde, mboro mampa hene wudyukwe na? ⁷ Wune me gbate jonja mboro yasi, keto *Krist te *Mono Sam Paska te yusu sima nyena ne sadaka. Dete, wune sōja njombu ngā, li ne nan, ne wune nje βe jonja mboro yasi. ⁸ Dete, wuse ti kel jeso *Paska te ne njombu ngā ho ne ngā te yi tedye beya dyano ho kotu dyano na. Yasi wete, wuse kεl yo ne memampa mete yi kine ngā

ke te kε, yite nde, ne pupuna temo ne gbakasi.

⁹ Ke moy mekana mete yi mi ketima kenje wune kε, mi lepima nde, wune ti kel kumbo wune botu βe kelna mewanja na. ¹⁰ Ke kasi botu βe kelna mewanja βete yi mi lepe no baka ne ke kasi botu βete βe nye temo ke meyasi, by kasi botu βe ngangila yasi ne baka βe kane yiya meyasi tiko Njambiyε baka, mi ti lεpi ne gbela botu βe meneti maka na. Keto mα βeki nde, mi lεpi ne βo, ma yite diya nde, wune ti diy se ke meneti maka na. ¹¹ Ma yasi te yi mi kwadye lepo nye wune kε, yo nde, nge mumo lepe nde, nye man wun nje kpalo nye βo ke kelna mewanja ho kpalo βe ne njan sumba ho jeko nye temo ke kanna yiya meyasi tiko Njambiyε, nge nye diki lepina beyate ne βeso ho βe mo gwena menjam ho mo ngangila yasi, wune ti kel kumbo ko dyena ne mbet wune njel bomo nda βete na. ¹² Ma yo βεηa mi ke nge yi mi ta jose ne gbela bomo? 'Yeti benjon bun yi wune yakanawe jose na? ¹³ Yo nde, ke yi gbela bomo, yo Njambiyε jose βo. Wune kpāndi mo beya mekele sonε ke njoka yun.

6

Kasi josi ke njoka bekriten

¹ Nge wete mumo ke njoka yun βe ne lepi sunawe ne

man, nge kele yi nye mine misi bu lapi te ke no ke yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyε kine bu yo ke no ke yi botu be Njambiyε kε? ² 'Wunε yeti ke duwe nde, yo botu be Njambiyε ta jose botu be meneti maka na? Nge be nde, yo wunε ta jose botu be meneti maka, 'sungwa ne gbela mono melepi? 'Wunε ti yaka jose yite na? ³ 'Wunε yeti ke duwe nde, wuse ta jose bejaki na? Nge be dete, 'sungwa ne melepi mete yi benε gbela meyasi me meneti maka? ⁴ Ma nge kele nde, ke njel melepi dete dyā ke njoka yun, wunε ke li njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus kpalo kanε yo nye gbela bomo nde, bo jōsa kε. ⁵ Mi lapi dete, ne njon biy wunε. 'Yite nde, ke njoka yun kine mumo wete ne wete ε ne dyano ε yakama kombile lapi ke njoka njon ne na? ⁶ 'Yo me nde, man bon man ke no ke yi botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiyε baka? ⁷ Gbate, yike yi wunε me ke bu melepi mun ke no ke mbombu bomo ke ke tedye nde, wunε ma kopō nje. Nge mumo kele yina kotu mekele sungwe ne wunε, keto nge yi wunε ti kwān lalε diyo ne sem kε? Keto nge yi wunε ti tiki lalε nde, bo wōmbila meyasi hene ne mbul ke mebo mun kε? ⁸ Yasi wete, yo wunε ke kelo kotu mekele sungwe ne banja bomo, wombile

meyasi hene ke mebo me bomo. Ma mekele menori, wunε kel hene sungwe ne benjon bun. ⁹ 'Yite nde, wunε yeti ke duwe nde, botu bete be kele yasi kotute sungwe ne beso baka ti be ne mbey ke *Kando Njambiyε na? Mumo ti sebila yotu ne na. Ko bembam bete be kine bomari be kele mewanja baka, ko bomari bete be yeti ke megwaki be kele mewanja baka, ko botu bete be kanε yina meyasi tiko Njambiyε baka, ko botu bete be ke megwaki be kele mewanja baka, ko bembam bete be ne teri bomari baka, ko bembam bete be diye bene beso bembam nda yi mbam diye no bene nyari kε, ¹⁰ ko botu be gubo, ko botu bete be nye temo ke meyasi, ko botu be gwena menjam, ko botu bete be lepina beyate ne beso baka, ko botu be ngangila yasi, botu bete hene ti be ne mbey ke Kando Njambiyε na. ¹¹ Ma banja ke njoka yun ba kwey dete. Yasi wete, Njambiyε nja weye mebeyo mun toke wunε pupudye wunε peso nde, wunε me ne ngben ke mbombu wene. Yo kelnama dete ne dino Kumande Yesus Krist ne deti te yi Sisiη Njambiyε wusu.

¹² Mi yakama kelo yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, yasi hene ti yaka kame mi na. Mi yakama kelo yasi hene te yi mi kwadye, yasi wete, ke yembe, mi ti jaye nde, yana biya mi ne

bala na. ¹³ Mɛɔɔye njáki, né yo kè ke mɔy. Ma mɔy ɔfiy yí mɛɔɔye, yasi wete, Njambiyɛ ta kelɔ nde, ɔ hene yiɔa fi ɔeki se na. Ndi nde, yotu ti ɔfiy yí kelna mewanja na. Yotu ɔfiy yí Nyangwe Kumande, ma Nyangwe Kumande ɔfiye ne yotu mumɔ. ¹⁴ Njambiyɛ te ɛ womiya Nyangwe Kumande kɔ ta womiyɛ sendi wuse ne ngungudye ne. ¹⁵ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo medoku me yotu *Krist na? 'Mi ta nje ɔy medoku me yotu Krist, né yo nje ɔe medoku me nya mewanja? Ko na. ¹⁶ 'Wune yeti ke duwe ka sendi nde, nge mumɔ ningwe nya mewanja, bene nye me ndi gba ne kiya yotu wete na? Yo ɔete yi mekana me Njambiyɛ ke lepɔ nde: <Bo hene yiɔa ta kpalɔ nje ɔe ndi mbundɔ wete.> ¹⁷ Ma mɔ te ɛ ɔfiye sangwate ne Nyangwe Kumande, mɔ te ne kiya takina yasi wete bene nye. ¹⁸ Wune kámbi kelna wanja. Kwalo ɔeya yasi hene te yi mumɔ yakama kelɔ, yo yeti ke kpoke membundɔ mene na, yasi wete, mɔ te ɛ kele wanja, a kél bekidyɛ ne gba membundɔ mene. ¹⁹ 'Wune yeti ke duwe ka nde, meyotu mun, yo mbanjo Kimɔ Sisin te yi Njambiyɛ nye wune yí jonna ke yotu yun ké na? Yeti wune ɔfiye ne meyotu mun na. ²⁰ Keto Njambiyɛ kolma wune ne sulna yasi, ɔete wune bákidya meyotu

mun yí lukse ne Njambiyɛ.

7

Kasi megwaki

¹ Ndana, ke meyasi mete yi wune ketima ɔfiye ne mi ké, kimɔte nde, mumɔ fi kpoka nyari na. ² Ma yí kambɔ ne kelna wanja ne pam pam, yo ɔiya nde, mumɔ hene ɔéki ne nya te wene nè nyari hene ɔéki ne njonɔ te wene. ³ Mbam yákanɔwe tonje meyasi hene te yi mbam yákanɔwe kelɔ nye nyari wene ké. Nè nyari kél sendi ɔete sangwe ne njom. ⁴ Yeti nyari name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo njom. Sendi, yeti mbam name yotu ne ne nguru wene na, yasi wete, yo nyari. ⁵ Ke njoka mbam bene nyari, mbanja fi kin jakɔɔ ke tan na. Ndi nde, wune yakama ɔfiyɔ kine sangwa ke tan, nge ɔe nde, wune sima nye ngin te yi kelɔ ɔete kumɔ ke ngimɔ te yi wune pesima, né wune pa nye sosu ke mengweta ne Njambiyɛ. Ke kɔnte, nè wune njáki nje sangwa ne kɔkɔ, kambɔ *Satan me nje sebile wune, keto wune ti yaka disima ɔfiyɔ ɔete kè nɔ mbombu na. ⁶ Yike yi mi lepe ké, mi lépi lepɔ yí kite ne wune, yeti ne nje te yi ɔeti na. ⁷ Mi góru nde, bomɔ hene ɔfiy nda mi, yo nde, Njambiyɛ nya yasi ɔele ɔele yaka ne mumɔ hene, yɔkɔ ne yike, ma yoru ne yiri.

⁸ Ke yi botu bete be kine bomari ho be kine bembam baka nɛ bekuso, mi ke lepɔ nye bo nde, yo kimote nde, bo dɔy nda mi. ⁹ Yasi wete, nge bo beɛe nde, bo ti yaka ghisima dɔyɔ dɛte na nɛ bo kɛl megwaki, keto gwaki kimote lanɛa nde, mumɔ dɔy nda mbiye mɛduyo.

¹⁰⁻¹¹ Ma ke yi bembam bete be mɛ nɛ bomari nɛ bomari bete be mɛ ke megwaki baka, mi ke kombile lepɔ nye bo nde: Nyari ti dukwe ke bo njom na. Nge nye duwe ke bo njom, a ti ken se ke bo wete mbam na, yasi wete, a yokwe nɛ kɔkɔ nje dolo njom kombile gwaki yan. Sendi, mbam ti soɲa bo nɛ nyari na. Ma yeti mi lepe na, yo gba Nyangwe Kumande lepe dɛte.

¹² Ndana, yo mi ke lepɔ nɛ nguru wombe, yeti Nyangwe Kumande na. Mi ke lepɔ nde, ke yi benjɔɲ busu bari, nge mbaɲa be nɛ nyari kumɔ ndana nde, nya te ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesus na, ma nge nya te pɛsɛ nde, a ta kɛ mbombu jɔɲna bene nye, a ti soɲa bo nɛ nye na. ¹³ Nge be sendi nde, yo nyari be nɛ mbam, kumɔ ndana nde, mbam te ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesus na, ma nge mbam te pɛsɛ nde, a ta kɛ mbombu jɔɲna bene nye, nya te ti kin njom na. ¹⁴ Yo nde, nge mbam ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesus na, Njambiyɛ ke pupudye

nye keto nyari. Sendi, nge be nde, nyari ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesus na, Njambiyɛ ke pupudye nye keto njom, keto nge yo ti kelna dɛte na, yite bonɔ bete yi wunɛ ta ja baka ta be nda yasi memi, ndi nde, ndana bo mɛ pupunate. ¹⁵ Yasi wete, ke yɔkɔ ɛ ti pa tiko temɔ ke yi Kumande Yesus kɔ pɛsɛ nde, a ke kwɔ, na kwɔɲ. Komete, mɔ njɔɲ wun te ɛ tikama kɔ, ko mbam ko nyari ti dɔyɔ mɛkomɔ ke yite na. Njambiyɛ jebama wuse, nɛ wuse jɔɲna nɛ tɛ. ¹⁶ Nyari, 'yo ka we ta jɔɲgwe njɔɲɔ? Ma mbam, 'yo ka we ta jɔɲgwe nyari wɔ? We duwɔ nɛ nge?

¹⁷ Siya te ndi nde, mumɔ hɛnɛ jɔɲnangwe ke teri te yi Nyangwe Kumande pɛsima kɛ, ke teri te yi Njambiyɛ dolma nye kete ke ngimɔ te yi nye jebama nɛ nye kɛ. Yo yasi te yi mi kombile lepɔ nye menjɔɲ mɛ bomɔ hɛnɛ be sima tiko temɔ ke yi Kumande Yesus. ¹⁸ Nge be nde, Njambiyɛ jebama mbam, yite bo sima pɛsɔ nye, a dɔy ndi ke teri te yite. Ma nge be nde, a jebama nye, yite bo ti pa pɛsɔ nye na, a ti njangwe yotu yi kɛ sɔ bomɔ nde, bo njâki nje pɛsɔ nye na. ¹⁹ Ko bo pɛsi mumɔ ko bo ti pɛsɛ nye, yinɔri hɛnɛ gbelate. Ma yasi te yi be njukute ke meyasi menɔri hɛnɛ, yo benɲwa membɔɲga mɛ Njambiyɛ. ²⁰ Mumɔ hɛnɛ dɔy ndi ke

teri te yi Njambye dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye ké. ²¹ Nge be nde, we ba ke diyɔ bala ke ngimo te yi Njambye jebama ne we ké, we ti njangwe yotu yo na. Yasi wete, nge we kwedya nje te yi duwe ke diyɔ bala te, we ti ndekidya na. ²² Keto bala hene te yi Nyangwe Kumande jeba, a sonma mbete ke teri diyɔ bala. Yo sendi nde, mumo hene te yi Nyangwe Kumande jeba pinɔ te yi nye yeti bala, mo te ke kpalo nje be bala *Krist. ²³ Njambye kolma wune ne sulna yasi. Wune ti kpal nje diyɔ bala bomo na. ²⁴ Ma wune njon, mumo hene diy ndana ke keki Njambye bengwe ndi teri te yi Njambye dolma nye kete ke ngimo te yi nye jebama ne nye ké.

Kasi beko nè bekuso bomari

²⁵ Ma ndana, ke yi bambam bete be ti pa duwe boma nè ke yi bindi bomari, Nyangwe Kumande ti nye mi yina mbonga te yi lepɔ ke kasi yan na. Yasi wete, mi ta lepɔ yembe nda yi Nyangwe Kumande tedya ngikwa ne pe yembe nde, bomo nyêki temo ke yasi te yi mi lepe ké. ²⁶ Pe yan, mi béna kimote nde, mbam ti bon nyari na, a diy ko keto menjangwe mete yi dya ndana ké. ²⁷ Nge be nde, we me ne nyari, we ti san nde, wune wanjangwe se na. Nge be nde, we ti pa

be ne nyari na, we ti san nje te yi be no na. ²⁸ Yo nde, nge we bu nyari, we ti kele yina beya yana na. Sendi, nge nya te e ndi bindi te ko kè megwaki, a ti kele yina beya yana na. Yasi wete, mi lépi yike keto mebɔne mete yi botu bete be kele megwaki ta sangwa no ke jongwe dyan ké. Ma mi yeti ke kwadye nde, wune sangwangwe ne mebɔne mete na.

²⁹ Ma wune njon, yasi te yi mi kwadye lepɔ ké, yo nde, ngimo me kumte. Kande ndana baka be ne boma baka diy nda bo kine boma na. ³⁰ Botu bete be ke lelo baka diy nda bo yeti ke lelo na. Botu bete be ke sosa baka diy nda bo yeti ke sosa na. Baka be diki bomo meyasi baka sôna temo ne sap ke meyasi mete. ³¹ Ma botu bete be jonna ne meyasi me meneti maka baka diy nda bo ti jonjangwe ne yo na, keto yasi hene te yi beɔna ke meneti maka ké ke kwa kwango. ³² Mi lépi dete, keto mi góru nde, wune ti gwaki kan yana na. Mo te e kine nyari ko ke nye dyanɔ dyene hene ke mesay me Nyangwe Kumande, take yasi te yi nye yakanjwe kelo, né Nyangwe Kumande be ne mesosa ne nye. ³³ Ma mo te e me ne nyari ko ke nye dyanɔ dyene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yakanjwe kelo, né nyari be ne mesosa ne nye, ³⁴ yite, metake me mbam

me yiɓa. Nya te ε yeti ke gwaki kɔ ho nya te ε ndi bindi te kɔ ke nye ɖyano ɖyene hene ke mesay me Nyaŋgwe Kumande, né yotu ne nê metake mene hene be pupunate. Ma yɔkɔ ε me ke gwaki kɔ ke nye ɖyano ɖyene hene ke meyasi me meneti maka, take yasi te yi nye yâkaŋgwe kelo, né njom be ne mesosa ne nye.
³⁵ Mi lépi lepi ke yí kame ne wune, yeti boŋna kɔl nye ke ŋgiŋ yun na. Yo nde, mi lépi yasi te yi ta be kimote pe yun yi ta kelo nde, wune ɖiy gba sangwate wúne be Nyaŋgwe Kumande kine yaŋa te yi yakama nje kobe sendi wune soŋe na.

³⁶ Nge mumɔ beŋe nde, yo beyate, keto ŋɔndu wene ma jeko ɖiyɔ bindi te, nge nye kwadye kenje nye ke gwaki, na kél nda yi nye kwadye, a ti kele beya yaŋa ke yite na. ³⁷ Ma ndi nde, mɔ te ε pɛse nde, a ta bakidyé ŋɔndu wene bindi te kɔ ke kelo kimote, nge be nde, a pɛsima ɖete ndi nga wete ne sat kine be yi malɔ na. Nge be nde, yo wúla ke kwadya te yene, ke moy temɔ ne, yite kimote.
³⁸ Dete, mɔ te ε kenje monɔ ke gwaki kɔ ke kelo kimote, ma yɔkɔ ε bakidyé nye bindi te kine kenje nye ke gwaki kɔ ke kelo kimote kwa yoru.
³⁹ Nyari ta ɖiyɔ sangwate bene njom piŋɔ te yi mbam ndi ne joŋ ké. Yasi wete, nge soŋ bu mbam, nyari yakama

kè ke bo mbam te yi nye ɔɔruma. Ndi nde, mbam te bêki mɔ te ε sima tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus. ⁴⁰ Ma ke yembe, mi béŋa nde, nge nye boŋe ɖete kine kè se ke bo wete mbam na, a ta joŋna ne te. Mi táka nde, mi sendi, mi gba ne Sisij Njambiye.

8

Kasi menjay mete yi bo si kelo ne

sadaka nye baŋa benjambiye

¹ Ndana, ke kasi menjay mete yi bo si bu kelo ne sadaka nye baŋa benjambiye ké, wuse duwa nde, wuse hene botu be duwa yasi. Duwa yasi ke kelo nde, mumɔ bëndidya yotu, ma mekwadya kél nde, wuse ɖôku ɖokɔ ke tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Njambiye ké. ² Nge wete mumɔ take nde, a ke duwe yaŋa, a dúkwe nde, a ti pa duwe kɛsa duwate na. ³ Yasi wete, nge mumɔ kwadye Njambiye, komete, Njambiye duwa nye. ⁴ Dete, ke kasi ɖyena menjay mete yi bo bu kelo ne sadaka nye baŋa benjambiye ké, wuse ke duwe nde, yasi hene te yi mumɔ kane ke to mboko tikɔ Njambiye ké, gbelate. Yo nde, kɛsa Njambiye ndi wete ne wete kine mbaŋa se na. ⁵ Nge be nde, yo ne yiŋa meyasi mete yi ɖiyé ke kwey nê ke meneti yi bo jeba nde benjambiye nda yi yo gbate ne budya benjambiye

nè budya bekumande ké,
 6 pé yusu, hé duwá nde,
 Njambiyé ndi wete né wete.
 Yo Da te ε kusuma méyasi
 héné kó. Wuse jóhngwé
 wokuna né nyé. Sendi, wuse
 ndi né Nyangwé Kumande
 wete né wete, yo Yesus Krist
 te yi Njambiyé kwanma
 né nyé yí kusó né méyasi
 héné kó. Njambiyé kwanma
 sendi né nyé yí kusó né
 wuse. 7 Yasi wete, yeti bomó
 héné duwé méyasi menóri
 na. Banja bomó sima yila
 né kasi kanna yiña méyasi
 tikó Njambiyé. Yo mé nde,
 nge bo dye menjay mete
 yi bo kele né sadaka nyé
 yiña méyasi ké, ké temó
 yan deke nda bo kelma yiña
 yasi te yi nyé sembó, keto
 temó yan tekinate. 8 Ma
 yo kiné wete kwaló medye
 yi kele nde, Njambiyé jáya
 wuse na. Ko hé dyáki, yo
 yeti ké kame wuse yaña ké
 mbombu wéné na. Ko hé tí
 dye, yo yeti ké sonje sendi
 wuse yaña na. 9 Yasi wete,
 wuné díy né sósó, kambó
 teri te yi wuné sima tóke ké
 mé nje jatidye tekina bomó
 ké beya nje. 10 Yo nde, nge
 mó te ε né tekina temó kó
 benje gba wé, wé mó te ε
 ma duwé méyasi mete kó
 ké díyó dyena ké mbanjo
 komé bomó kané banja
 benjambiyé ké, 'yo tí nyé
 mó te deti te yi dye menjay
 mete yi bo kele né sadaka
 nyé banja benjambiyé ké na?
 11 Nge bé dete, mó te ε né
 tekina temó kó, mon yi *Krist

gwá keto né kó ta yambile,
 keto duwá yasi te yi wé nó ké
 méyasi mete ké. 12 Ma beya
 yasi te yi wuné kelma dete yí
 kambé né temó benjón bun
 yi ndi tekinate ké, wuné kél
 yo né Krist. 13 Dete, nge bé
 nde, yiña medye mete yi mi
 dye ké yakama jatidye man
 mbé ké beya nje, ko mi tí dye
 se yo wete yesó na, kambó yo
 mé nje jatidye nyé ké beya
 nje.

9

*Mó tomun Krist nè nduku
 mesay méné*

1 'Yeti ka mi díyé né yotu
 mbé na? 'Mi yeti ka mó
 tomun Yesus na? 'Mi tí benje
 ka Nyangwé Kumande wusu
 Yesus né misi membe na?
 Yasi te yi tedye mesay mete
 yi mi kelma nyé Nyangwé
 Kumande ké, 'yeti wuné na?
 2 Nge bé nde, banja bomó
 ké lepó nde, mi yeti mó to-
 mun wéné na, ké yun bi-
 ran, mi mó tomun wéné.
 Keto yasi te yi tedye nde,
 mi ké keló mesay mé mó
 tomun ké, yo wuné, keto
 wúné bé Nyangwé Kumande
 sangwate. 3 To te yi mi
 sumé kol yeñsa lepi nyé botu
 bete bé lepina beyate né mi
 baka, yo nde: 4 'Wuse ti
 yaka dye ho hóbiye yaña
 ké mesay mete yi wuse kele
 ké na? 5 'Wuse ti yaka
 bý sendi wete nya te ε
 ma yeñsa temó jaye Njam-
 biyé né megwaki kè nó ké
 membey héné nda yi banja
 botu bé tomun bé Nyangwé

Kumande nè bemaŋ bene nè Sefas kele ké na? ⁶ 'Yite nde, ndi sine Barnabas bepo yâkaŋgwe kelo mesay ndi ne mebo musu? ⁷ Yo soja te nda ε kè dyambi, a má nje gbo yotu ne ne nguru wene kɔ? Mɔ te nda ε be nyambi, a má d̄iyɔ kine dye nduku mesay mene kɔ? Nda dale benday, a má d̄iyɔ kine dye mɔrɔku meberi me benday bete kɔ? ⁸ 'Yasi te yi mi lepe ké yeti ke kelna ka d̄ete ke jonɔwe bomɔ na? 'Ko membonɔga me Njambiyɛ ti lépi sendi d̄ete na? ⁹ Yo ketinate ke membonɔga mete yi Mɔyisi ketima ké nde: <Wε t̄i kanja numbu nday pinɔ te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yí ba ke ne kopu te nè njɔsɔ te ke na.> Lépi ke yi Njambiyɛ lepe ké, 'a lépi ka keto benday? ¹⁰ 'Yeti keto su yi nye lepe d̄ete ké na? Gbakasi, bo k̄eti yasi ke keto su nde, yɔkɔ ε putike ngwan kɔ b̄êki ne bibina temɔ nde, a ta be ne yaŋa kete. Sendi, yɔkɔ ε kute yiŋa nyambi kɔ b̄êki ne bibina temɔ nde, a ta be ne ngabiye kete sendi. ¹¹ Nge be nde, wuse nyanja meyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ nye mumɔ ké ke metemɔ mun, 'yo má nje be gba sulnate pe yun nde, wuse b̄ôn gbela meyasi mete yi kame mumɔ ke jonɔwe te yi mambundɔ ké ke mebo mun? ¹² Nge be muka nde, baŋa bomɔ yakama bu meyasi mete ke mebo mun, 'sunɔwa ne wuse? Ko

yiŋori, wuse t̄i nye misi kete na, wuse kpalma sanɔwa ne mebonε ke meyasi hene, kamba he me nje kelo yiŋa yaŋa te yi yakama petɔ Kimɔ Tom *Krist. ¹³ Wune duwɔ nde, botu bete be kele mesay ke mbanɔ Njambiyɛ baka kwédyaŋgwe medye ke meyasi mete yi wule ke mbanɔ Njambiyɛ ké. Sendi, botu bete be be ne mesay me wona benyamɔ yí kelo ne sadaka nye Njambiyɛ baka ne ngabiye te yan ke mɔyte. ¹⁴ Dete sendi, Nyangwe Kumande pesima nde, botu bete be be ne mesay me lepina Kimɔ Tom baka j̄onnanɔgwe ne nje lepina Kimɔ Tom. ¹⁵ Ko d̄ete, ke yembe, mi t̄i nye misi ke meyasi menori na. Yike yi mi kete ké, mi ti k̄eti yí diyε ne yiŋa yaŋa na. Kimote nde, mi gwâki, laŋsa nde, wete mumɔ s̄onja mesosa mete yi lepina Kimɔ Tom te yi mi lepe ne gbela ké nye mi ke temɔ ké. ¹⁶ Yo nde, lepina Kimɔ Tom te yi mi lepe ké yeti yasi te yi luksa yotu mbe na, yo say te yi Njambiyɛ pesima nde, mi k̄el. Keto nge mi diyε kine lepɔ Kimɔ Tom te na, mebonε ta balɔ ke to mbe. ¹⁷ Má b̄eki nde, yo mi tokε mesay mete ne nguru wombe, ma mi yakama dye nduku mesay mete. Ma nda yo Njambiyɛ pese nde, mi k̄el say te ké, yo mapi te yi nye sobidya mi ké. ¹⁸ 'Ma d̄ete, nduku mesay membe

ta wule ɓa we? Yo ndi nde, leƆina KimƆ Tom te yi mi leƆe kƆ, mi leƆi yo ne gbelate nye ɓomƆ kine diye yaƆa na kine ɓeƆgwe yasi te yi ɓo yakaƆgwe nye mi ke leƆina KimƆ Tom te na.

¹⁹ Mi yeti bala mumƆ na, ko ɔete, mi kƆalma nje nye ɔiyƆ bala ke yotu mbe keto ɓomƆ hene yƆ ɔale ne ɓudya ɓomƆ. ²⁰ Mi joƆnama sine Beyuden nda mƆnƆ Beyuden yƆ ɔale ne ɓo. Ke yi ɓomƆ hene ɓe joƆna ke mƆy membonƆga mete yi MƆyisi ketima kƆ, sine ɓo joƆnama sendi ɔete yƆ ɔale ne ɓo, ko ɓeƆƆ nde, mi yeti bala membonƆga mete na. ²¹ Mi joƆnama sine ɓotu ɓete ɓe yeti ke ɓeƆgwe membonƆga mete ɓaka nda membonƆga mete yeti na yƆ ɔale ne ɓo. Yeti nde, mi yeti ke ɓeƆgwe membonƆga me NjambiyƆ na, yo nde, mi ke ɓeƆgwe mbonƆga te yi *Krist ne joƆgwe ɔyembe hene. ²² Mi joƆnama nda tekina mumƆ sine ɓotu ɓete ɓe ne tekƆ ɓaka yƆ ɔale ne ɓo. Mi leƆma yotu mbe nye ɓomƆ hene yƆ sa nje te yi joƆgwe ne ɓaƆa ke njokate. ²³ Mi kƆl meyasi menƆri hene keto leƆina KimƆ Tom, nƆ mi ɓe ne Ɔgabiye ke mƆyte.

²⁴ 'Ma wune yeti ke duwe ka gbate nde, Ɔge ɓomƆ kande adiƆgbakere, yo ɓo hene seƔye, ko ɔete, ndi mumƆ wete ke laƆsa ɓe ne dasi na? Ma ɔete, wune seƔyikwe saman te yi laƆsa. ²⁵ ɓomƆ hene ɓe komsa

yiƆa adiƆgbakere ɓaka kiƆ ɓudya meyasi yƆ sunƆwa ne dasi yasi te yi ta ɓeyƆ nemeƆ, ma Ɔe yusu, yo yƆ sunƆwa ne dasi yasi te yi tƆ ɓeyƆ wete yesƆ na. ²⁶ Yori mi ti seƔyikwe mbe tukute na. Mi lƆƆ ɔyambi ne dimbi, yeti ne kƆaf kƆaf na. ²⁷ Mi ke sikite teƔye yotu mbe meƆone tikƆ nda bala, kambƆ NjambiyƆ me nje li mi nemeƆ, mi mƆ te e sima peƆ KimƆ Tom te yi joƆgwe ne ɓaƆa ɓomƆ kƆ.

10

Kasi joƆgwe ɓotu ɓe kande

Isarayel ke koƆgor

¹ Wune njƆƆ, mi yeti ke kwadye nde, wune ndƆkimanƆgwe meyasi maka na. Yo nde: BesanƆgwe ɓusu hene ɓeƆgwa kulutu kendo nƆ. ɓo hene sabiya sendi Tena maƆ. ² NjambiyƆ toƆuma ɓo hene ke kulutu nƆ ke Tena maƆ yƆ sanƆgwe ɓo ɓene ɓe MƆyisi. ³ ɓo hene ɔya sendi kiya meƔye mete yi wulma ke yi SisiƆ NjambiyƆ, ⁴ hoƆbiye sendi kiya mƆroƆu mete yi wulma ke yene kƆ. ɓo hoƆbiya mƆroƆu mete yi punduma ke tari te yi NjambiyƆ yi ɔkima ɓeƆgwe ɓo kƆ. Tari te ɓa *Krist. ⁵ Yasi wete, ke njoka yan, NjambiyƆ ti jaye sulo ɓomƆ na, yori yi ɓo girma nƆ ke mƆy koƆgor kƆ. ⁶ Meyasi mete kwanaƆgwe ɔete yƆ kite ne wuse, ma wuse nje ɓe ne

beya mewoƆo nda Ɔo. ⁷ Kpe, ne t̄i tiki Njambiyɛ, kpalo kano yiŋa meyasi nda yi ɔaŋa ke njoka yan kelma ké na. Meyasi kwaŋnama nda yi yo ketinate ke mekana me Njambiyɛ ké. Yo ketinate nde: <Ɛ ndiŋgele kando kw̄a d̄iyɔ metidyɛ, d̄yena, hoɔbiye menjam, kande jesɔ.> ⁸ Kpe, he t̄i nyeki Ɔo ke kelna mewanja nda yi ɔaŋa ke njoka yan kelma, ɛ homo tomay kaba jo yitati sɔmbe sɔŋ ke kiya yesɔ ké na. ⁹ Kpe, he t̄i ɔoɔa Baba Mboko nda yi ɔaŋa ke njoka yan kelma, ɛ ɔenyɔŋe girise ne Ɔo ké na. ¹⁰ Kpe, ne t̄i nyiŋgilangwe ne Njambiyɛ nda yi ɔaŋa ke njoka yan kelma, ɛ jaki Njambiyɛ te ɛ girise homo ko wo Ɔo ké na. ¹¹ Meyasi mete d̄yanma pe Ɔo yí kite ne ɔesɔ. Ɔo ketima yo yí nambe ne metɔ musu, wuse ɔe kumma ke ŋgimɔ te yi mboko ke siyɔ ké. ¹² Dete, mɔ te ɛ take nde, a ke teri ko d̄iy ne sɔsɔ, a me nje ɔalo. ¹³ Wune t̄i pa sangwa wete yesɔ ne yiŋa meɔobilan mete yi kw̄a to mumɔ na. Njambiyɛ te ɛ tonje meyasi mete yi nye si kpo ko t̄i jaye nde, wune s̄angwanɔwe ne meɔobilan laŋsa to yun na. Yo nde, ŋge meɔobilan d̄ya pe wune, a ta kobile menje mete yi wune yakama laŋsa ne yo yí ɔe ne ɔeti te yi disima.

¹⁴ Dete, wune njɔŋ, sɔŋ temɔ mbe, wune k̄ambi kanna yiŋa meyasi tiko

Njambiyɛ. ¹⁵ Mi lépinangwe nye wune nda yi mumɔ lepina no nye ɔotu ɔete ɔe ne d̄yano ɔaka. Yasi te yi mi lepe ké, wune ne ŋguru wun j̄ɔsa yo. ¹⁶ 'Pelo tena menjam mete yi wuse nye Njambiyɛ wosoko kete ké yeti ke sangwe ka wuse ne mekiyɔ me *Krist na? 'Mampa te yi wuse leke ké yeti ke sangwe ka wuse ne yotu Krist na? ¹⁷ Nda mampa ndi wete ké, ɔete ko nde, wuse menyanɔi, wuse hene ndi yotu mumɔ wete, keto wuse ŋgbóku d̄ye ndi mampa wete. ¹⁸ Wune p̄an ɔeŋe ɔotu ɔe kando Isarayel ke mekele man. 'Yeti ndi ɔotu ɔete ɔe d̄ye menjay mete yi Ɔo nye Njambiyɛ ne sadaka ɔaka ɔe sangwate bene ɔe Njambiyɛ te ɛ d̄iyɛ ne mbey nyena sadaka te ko na? ¹⁹ Yite yi mi lepe ké, 'mi kw̄adyikwe lepɔ nde ŋge? 'Mi kw̄adyikwe lepɔ ka nde, menjay mete yi Ɔo kele ne sadaka nye ɔaŋa benjambiyɛ ké ka kpasa yasi? 'Ho nde, benjambiyɛ ɔete yi Ɔo kele sadaka nye Ɔo ɔaka ka kpasa benjambiyɛ? ²⁰ Ko na. Yasi te yi mi lepe ké, mi lépi nde: Menjay mete yi ɔotu ɔete ɔe yeti ke duwe Njambiyɛ ɔu kelo ne sadaka ké, Ɔo ti nyéki sadaka te nye Njambiyɛ na, Ɔo nyéki nye ɔeya mesisiŋ. Ma mi yeti ke jaye nde, wune ɔêki sangwate ne ɔeya mesisiŋ na. ²¹ Wune ti yaka hoɔbiye pelo tena menjam

te yi Nyanḡwe Kumande, nje kwā ḡbiye sendi pelo tena menjam te yi ðeya mesisiḡ na. Wune ti yaka ðiyō ðyena ke bem meḡye mete yi Nyanḡwe Kumande, nje kwā sendi ðiyō ðyena ke bem meḡye mete yi ðeya mesisiḡ na. ²² 'He kél ka ðete yí ðake ne ḡgambi Baba Mbokō? 'He táka ka nde, wuse kwā ðeto ne nye?

²³ Mumō yakama kelo yasi hene te yi nye kwadye, yasi wete, yeti yasi hene kame mumō na. Mumō yakama kelo yasi hene te yi nye kwadye, yasi wete, yeti yasi hene nye mumō ðeti na. ²⁴ Mumō tí saḡ ndi menyōḡo mete yene na, yasi wete, a sâḡ menyōḡo mete yi jakōsō. ²⁵ Wune dyâki njay hene te yi bo dyanḡwe ke lumō kine ðe ne yiḡa ðeya metake ke temō yun na, ²⁶ keto meneti maka, yo yi Baba Mbokō nè meyasi hene te yi ðiye kete. ²⁷ ḡge mō te ε ti mō Njam-biye kō jeba wune ne meḡye, ḡge wune kè, wune dyâki yasi hene te yi nye ta punje nye wune kine ðe ne yiḡa ðeya metake ke temō yun na. ²⁸ Ndi nde, ḡge mumō lepe nye wune nde: <Beḡa, bo boḡma njay te yike kelo ne sadaka nye yiḡa meyasi,> komete kpe, ne tí dyaki yo na, kambō mekele mete me nje njanḡwe temō mō te ε sima si lepo ðete nye wune kō. ²⁹ Yike yi mi lepe ké, mi ti lépi ke nje metake mete yun na, mi lépi ne metake

me mō te yōru. 'Ma mi ta ðiyō kine kelo mbe yiḡa yasi keto metake me wete mumō keto ḡge? ³⁰ ḡge mi nye Njam-biye wosoko ke meḡye mete yi mi ðye ké, 'bo ta nje tapita ðeyate ne mi ke yasi te yi mi nye Njam-biye wosoko kete ké keto ḡge?

³¹ Dete, ko wune dyâki ḡge ko wune ḡbiya ḡge ko wune kél yasi te nda, wune yâkanḡwe kelo meyasi hene yí lukse ne Njam-biye. ³² Wune tí kel yasi te yi yakama jatidye wete mumō ke ðeya nje na, ko Beyuden ko botu ðete ðe yeti Beyuden ko njōḡ botu ðete ðe tike temō ke yi Njam-biye ðaka. ³³ Yo ðete nda yi mi sendi saḡ nje te yi kelo yasi te yi mumō hene kwadye ke meyasi hene te yi mi kele ké. Mi ti sâḡ menyōḡo mete yembe na, yasi wete, mi saḡ yi buyō bomō, né bo ju.

11

¹ Wune kél meyasi nda mi, nda yi mi ne ḡguru wombe beḡwe sendi yi Krist ké.

Kasi teri nyari ke mbanjo Njam-biye

² Mi ke ðese wune, keto wune ke take mi ke meyasi hene, bakidye sendi meyasi mete yi mi tedya wune beḡwe ndi yasi te yi mi lepima nye wune ké. ³ Yasi wete, mi kwadyikwe nde, wune dúkwe nde, ke yi mbam hene, yo *Krist ðiye ne nye. Ke yi nyari, yo mbam ðiye ne nye. Ma

ke yi Krist, yo Njambiyε diye ne nye. ⁴ Mbam hene ε ηgweta ne Njambiyε ho punje melepi me Njambiyε ne guka ke to ke yeliye yoko ε diye ne nye ko. ⁵ Ma ke yi bomari, nyari hene ε ηgweta ne Njambiyε ho punje melepi me Njambiyε kine peto to ne angesa na ke yeliye yoko ε diye ne nye ko. Keto yo ndi kiya yasi wete nda yi nyari be ne kpon ke. ⁶ Nge nyari ti pete to ne angesa na, na siki peso sendi nyinjo to. Ma nda pesina nyinjo to ne diynate ne kpon yasi njon ke yi nyari ke, a peti to ne angesa. ⁷ Ma ndi mbam ti peti to ne na, keto Njambiyε kusuma mbam bonna ne nye. Meluksa mete yi Njambiyε be no ke bejna ke yotu mbam. Ma meluksa mete yi mbam ke bejna ke yotu nyari. ⁸ Yo nde, Njambiyε ti bu nyari yi kuso ne mbam na, yasi wete, a bon mbam nje kuso ne nyari. ⁹ Sendi, Njambiyε ti kuse mbam keto nyari na, yo nde, a kusu nyari keto mbam. ¹⁰ Dete, yi kampo ne bejaki be Njambiyε, nyari yakangwe be ne yina yasi yi peto ne to ne, yi tedye nde, mbanja mumo diye ne nye. ¹¹ Ko beko dete, ke yi botu bete be diye sangwate bene be Nyangwe Kumande baka, yo nde, mbam ti yaka kelo yana nyepo kine nyari wene, ho nyari ti yaka kelo yana nyepo kine njom na.

¹² Keto nda yi Njambiyε bonma mbam kwey kuso ne nyari, yo muka sendi dete nde, yo nyari ja mbam, ma yasi hene wula pe yi Njambiyε. ¹³ Wune ne ηguru wun pesi lepi ke: 'Yo ka kimote nde, nyari ηgwetangwe ne Njambiyε kine angesa ke to? ¹⁴ Nge wuse sambile misi beje nda yi Njambiyε kusuma ne meyasi ke, 'wune ne ηguru wun yeti ke beje nde, yo yasi njon nde, mbam beki ne sewna nyinjo to ne gbusak na? ¹⁵ Ma yo yasi meluksa pe yi nyari nde, a beki ne sewna nyinjo to dete, keto Njambiyε nya nye yo yi peto ne to nda angesa. ¹⁶ Pe yusu, nge mumo kwadye biye meso, ko wuse ko yina menjon me botu bete be sima tikoko sendi temo ke yi Njambiyε baka, wuse yeti su ke njel mekele te wene mete yite na.

Kasi teri mumo ke dyena medye

me Njambiyε

(Mt 26; Mk 14; Lk 22)

¹⁷ Ma ke meyasi mete yi mi ta lepo ndana ke, ko kine yana te yi mi ke bese wune kete na. Yo nde, mewesidya mete yi wune wesidya ke yeti ke nye wune yana na, yasi wete, yo ke kpaloko bekiadye wune bekiadya. ¹⁸ Bosa yasi te yi mi woke ke, yo nde, kome wune ηgbo wesidya ke, mebaka ke dyo ke njoka yun. Mi ke jaye nde, yina

mebaka bēhnanḡwe dete ke njoka yun, ¹⁹ yí duwe ne kpaša botu bete be kē mbombu dīyō ne ḡbḡngim baka. ²⁰ Yo ke bēhna gbate nde, komē wunē wesidya kē, wunē ti wēsidyanḡwe yí dyaena medye me Njambiyē na. ²¹ Keto komē wunē kande medye kē, mumō hene kánda suḡna ndi nje medye te yi nye njā nō kē. We bēhna, baḡa ke tika ne nja, baḡa ke gwe yan menjam. ²² 'Yite nde, wunē yeti ne metu komē wunē yakama dyaena ho hōbiye yija yaḡa na? 'Yo ka nde, wunē ke kwadye yeliye njōḡ botu bete be tike temō ke yi Njambiyē, wunḡwe sendi botu bete be kinē yaḡa baka? 'Wunē kwádyikwe nde, mi lêpi ne ḡge nye wunē? 'Mi bēsikwe ka wunē ke yite? Ko na.

²³ Ke yembe, yasi te yi Nyangwe Kumande tedya mi kē, yo yite yi mi kwandya nye wunē. Yo nde: Ne tu ke ḡgimō te yi bo dyanḡwa ne nye kē, ε nye bḡ mampa. ²⁴ Ke nye ma si nye Njambiyē wosoko kē, ε nye leke yo lepō nde: <Yike membundō membe yi mi nye keto yun kē. Wunē kē kelō deke yi take ne mi.> ²⁵ Ke bo ma si dyaena kē, ε nye bḡ sendi pelō tena menjam nye bo nda yi nye kelma ne mampa kē lepō nde: <Pelō tena menjam te yike, yo jōnja mbon te yi ke kelna ne mekiyō membe. Wunē kē kelō deke menḡimō hene

hōbiye yo yí take ne mi.> ²⁶ Yo nde, menḡimō hene te yi wunē dya mampa kē, hōbiye pelō tena menjam maka, yo lepina kasi sōḡ Nyangwe Kumande yi wunē lepe ri kumō ke ḡgimō te yi nye ta nje. ²⁷ Dete, mumō hene ε ta dya mampa ke ho hōbiye pelō tena menjam maka kinē jese na, jōsi ta balō ke to ne, keto a yeliya yotu nè mekiyō me Nyangwe Kumande. ²⁸ Dete, mumō hene pāḡ pa nembe temō ne, a má nje dya mampa ke, hōbiye sendi pelō tena menjam maka. ²⁹ Keto ḡge mumō dya mampa ke, hōbiye pelō tena menjam maka kinē duwe njombote ne yotu Nyangwe Kumande na, mō te dyaiki hōbiye yí dale ne jōsi bete ke to ne. ³⁰ Yo keto te yite yi botu be kōsu nè botu bekōn tōnde nō ke njoka yun. Yo ndi keto te sendi yi baḡa budyate sima gwe ke njoka yun. ³¹ Má beki nde, wuse ne ḡguru wusu ke pa kande nembe teri su, ma wuse yeti ke sanḡwa ne jōsi na. ³² Yo nde, Nyangwe Kumande jōsa wuse tedye wuse mebōne, kambō he me nje balō jōsi sanḡwa ne pōnsi sine botu be meneti maka. ³³ Wunē njōḡ, dete ḡge wunē wesidya yí dyaena, baka ládya besō. ³⁴ ḡge mumō gwe nja, a dyēnanḡwe ke tḡ dyene, kambō wunē me nje diki wesidya yí dale ne jōsi bete ke to yun. Mi ta kombile

bukwe melepi mete yiri
kome mi ta nje ké.

12

Kimɔ meyasi mete yi

Kimɔ Sisij nye ké

¹ Wune njɔn, mi yeti ke kwadye nde, wune ndêkimangwe yaɲa ke kasi kimɔ meyasi mete yi Kimɔ Sisij nye mumɔ ké na. ² Wune ke duwe nde, ke ngimɔ te yi wune ɓa kine duwe Njambiyɛ ké, wune dikima jaye nde, bo ɓɔn wune tumbila nɔ ke nje meyasi mete yi ɓomɔ tike temɔ kete kine nde, wune nêmba yaɲa na. ³ Yori yi mi lepe nye wune nde: Ko mumɔ wete ne wete ti yaka lepina ne deti te yi Sisij Njambiyɛ kpalɔ nje kita ne Yesus na. Sendi, mumɔ ti yaka lepo nde: <Yesus, nye Nyangwe Kumande,> nge Kimɔ Sisij ti nye nye deti te yi lepo dete na. ⁴ Kimɔ Sisij nyéki ɓomɔ meyasi dele dele, ko dete, yo hene wúla ndi ke kiya Sisij wete. ⁵ Yo ne misi mesay dele dele, ko dete, yo hene wókunangwe ndi ne Nyangwe Kumande wete. ⁶ Ɔɔ mesay dele dele, ko dete, yo ndi kiya Njambiyɛ wete nye jen kelna yasi hene yaka ne mumɔ hene. ⁷ Kimɔ Sisij kél mesay ke yotu mumɔ hene yí kame ne ɓomɔ hene. ⁸ Kimɔ Sisij nyéki ɓaɲa dyanɔ te yi tapita nɔ, ma kiya Sisij te má nye ɓaɲa deti te yi duwe melepi

me Njambiyɛ. ⁹ Ke yi ɓaɲa, kiya Kimɔ Sisij te kél nde, bo tiki temɔ ne ngbik ke yi Njambiyɛ. Ma kiya Sisij te kél sendi nde, ɓaɲa ɓêki ne deti te yi sidye mekɔn me ɓomɔ. ¹⁰ Kimɔ Sisij te nyéki ɓaɲa deti te yi kelo nyangwe mekele, a má nye sendi ɓaɲa deti te yi punja melepi me Njambiyɛ, nye ɓaɲa deti te yi nembɛ mesisij. Ke yi ɓaɲa, a nyéki bo deti te yi duwe yija menumbu dele, nye ɓaɲa deti te yi kwanɗye melepi mete ke menumbu mete yi ɓomɔ woke ké. ¹¹ Yo ndi kiya Kimɔ Sisij wete kele mesay menɔri hene yi nye mumɔ hene ngabiye te yene ɓengwe yasi te yi nye Kimɔ Sisij kwadye ké.

Kasi medoku me yotu

¹² Mumɔ ndi ne yotu wete ne ɓudya medoku, nda medoku me yotu hene sangwe kelo ndi yotu mumɔ wete. *Krist nye sendi dete. ¹³ Yo nde, wuse hene, ko Beyuden ko ɓaka ɓe yeti Beyuden ɓaka, ko bala ko ɓaka ɓe yeti ɓebala ɓaka, bo tɔpuma wuse ne deti te yi kiya Kimɔ Sisij, né wuse nje ɓe ndi kiya yotu mumɔ wete. Wuse ɓonma sendi kiya Kimɔ Sisij te. ¹⁴ Yotu mumɔ yeti ndi ne doku wete na, yo ne medoku ɓudya te. ¹⁵ Nge kol lepe nde: <Nda mi yeti ɓo ké, mi yeti ngabiye yotu na,> nge kol lepe dete, 'yo ta kelo ka nde, a ti ɓéki gba ngabiye yotu? ¹⁶ Ma nge tɔ lepe nde: <Nda mi

yeti misi ké, mi yeti ngabiye yotu na, > nge to lere dete, yo ta kelo ka nde, a ti béki gba ngabiye yotu? ¹⁷ Yotu má béki hene tandé misi ne misi, 'ma mumo woku pe ne nge? Yo má béki tandé to ne to, 'ma mumo númsa yasi ne nge? ¹⁸ Yo nde, Njambiyé tembidya doku yotu hene ke yotu mumo nda yi nye Njambiyé kwadye. ¹⁹ Doku yotu hene má béki ndi yasi wete, 'ma yotu mumo ba we? ²⁰ Yo nde, yotu ndi wete ne medoku mete budfyate. ²¹ Misi ti yaka lepó nye bo nde: <Yeti kasi mbe ne we na.> Ko to ti yaka lepó sendi nye kol nde: <Yeti kasi mbe ne we na.> ²² Ko na, yo nde, yiya doku me yotu te yi wuse bene nde, yo ti yaka kelo nyanwe yasi ké, ne gba mesay mete yene yi kelo. ²³ Ma yike yi wuse besile, yo yite yi wuse jeké kobile. Wuse jéki nye misi ke medoku me yotu te yi wuse gwe njon te ké. ²⁴ Ma yike yi ne nyonjo ké ti diya se nde, wuse nyéki misi kete na. Njambiyé kombila ndingele yotu mumo, né mumo jeki nye misi ke medoku me yotu te yi ti kumo nyonjo ké. ²⁵ A kelma dete, né ndingele yotu be ndi yasi wete kine mebaka na, né medoku me yotu hene ngbo kelo yasi yi kamna no. ²⁶ Nge doku yotu wete kone, yo medoku me yotu hene kone. Nge bo lukse doku yotu wete,

yo medoku me yotu hene be ke moy mesosa. ²⁷ Dete sendi, wune hene ngbo kelo ndingele yotu Krist, ma mumo hene ke njoka yun doku te. ²⁸ Njambiyé tembidya bomo dele dele ke moy njon botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka. Bosa bomo, yo botu be tomun be Yesus. Ke kante, botu be punja melepi me Njambiyé. Yitatite, botu be tedya bomo melepi me Njambiyé. Ke kante benori hene, yo sendi ne botu bete be ne deti te yi kelo nyanwe mekele ne botu bete be ne deti te yi sidye mekon. Yo sendi ne botu be kamna bomo ne botu bete be diyé ne beso, nje by botu bete be ne jen te yi lepina ne yiya menumbu dele. ²⁹ Ne béja nan? 'Bo ka hene botu be tomun be Yesus? 'Bo hene ka botu be punja melepi me Njambiyé? 'Bo ka hene botu be tedya bomo melepi me Njambiyé? 'Bo hene be ka ne deti te yi kelo nyanwe mekele? ³⁰ 'Yo bo hene be ne deti te yi sidye mekon? 'Bo hene be ne jen te yi lepina ne yiya menumbu dele? 'Yo ka bo hene be ne jen te yi kwanfya melepi mete ke menumbu mete yi bomo woke ké? ³¹ Dete, wune nyéki sosu yun ke gosuna meyasi mete yi kwanma meyasi hene ke njoka meyasi mete yi Kimó Sisij nye mumo ké.

Ma ndana, mi ta tedye wune kpasa kimo nje te e kwanma menje hene.

13

1 Ko nde, mi lèpi menumbu me bomo wete wete, lepɔ numbu bejaki, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, yite mi nda mbonja ho bongwete te yi dunywa ne ngwen ngwen ké. 2 Ko mi béki ne deti te yi punja melepi me Njambiyé, be ne deti te yi duwe meyasi hene te yi diyé sodyate, be sendi ne duwa ndingele meyasi hene, ko mi tiki gba temo ke yi Njambiyé saman te yi mune mekeki ké bete womaɲa, nge mi yeti ne mekwadya ke temo na, mi gbelate. 3 Ko mi kwandya kusuku mbe hene yi dalo ne buka bomo, ko mi kãɲa yotu mbe nye bomo nde, bo lôdyukwe, nge mi yeti ne temo mekwadya na, yite ti kame mi yaɲa na. 4 Mekwadya kél nde, mumo gbisi besɔ kame besɔ. Yo kél nde, mumo ti goru yasi jakoso na. Yo kél sendi nde, mumo ti susula yotu ho besɔ yotu na. 5 Mekwadya ti kél yasi te yi wungwe mumo na. Yo ti kél nde, mumo gôsu ndi menyɔɲo mete yene na. Mekwadya kél nde, mumo ti woku ngambi na, yo ti nyéki ngol ke temo mumo na. 6 Mekwadya ti kél nde, mumo sôsangwe kome mumo kele kotu mekele na, yasi wete, yo kél nde, mumo

sôsangwe kome nye kele ngben mekele. 7 Mekwadya kél nde, mumo tiki yasi hene te yi bo kele ne nye ké ne ngwete. Yo kél nde, mumo tiki temo ke yasi hene, be ne bibina temo ke yasi hene, disima sendi yasi hene. 8 Mekwadya ti siy na, ma punja melepi me Njambiyé ta be ne njena. Lepina yiɲa menumbu ta siyo wete yeso. Duwa yasi ta siyo sendi. 9 Duwa yasi te yi wuse no ké, yo deke ne mbet. Sendi, punja melepi me Njambiyé te yi wuse punje ké, he ti púnjukwe yo hene na. 10 Ndi nde, kome kpasa yasi ta dya ké, yike yi ti yaka ké ta siyo. 11 Ke ngimo te yi mi ba monosike ké, mi dikima lepina takina nembe meyasi nda monosike. Ma ke mi ma si doko be mumo ké, e mi li mekele me monosike hene. 12 Wuse si béɲa yasi muka ne nduye nda yi mumo beɲe ne misi ke moɲoli te yi ne fandafuye ké. Wete yeso he ta beɲe yasi misi ne misi. Muka mi yeti ke duwe yasi hene kimote na, wete yeso mi ta duwe yasi hene nda yi Njambiyé duwe ne mi kumo njena ké. 13 Ndana, meyasi maka yitati ta bone: Tikina temo ke yi Njambiyé, bibina temo ke meyasi mete yi ta dya ké nè mekwadya. Ma ke meyasi maka yitati, yo mekwadya kwa mbombu.

14

Kasi punja melepi me

Njambiyε

1 Wunε kânda goso nje te yi bε ne temo mekwadya, nε wunε nyêki sendi temo ke meyasi mete yi Kimo Sisiη nye mumo ké, jeko kwà kwanɔ punja melesi me Njambiyε. ² Yo nde, mo te ε lepina ne yiηa menumbu dele ko ti lepinaŋwe nye beso bomo na, yasi wete, a lepinaŋwe nye Njambiyε, keto mumo yeti ke woko yasi te yi nye lepe ké na. Meyasi me Njambiyε yi bε sofyate yi nye lepe ké wúla ke deti te yi Kimo Sisiη. ³ Ma ke bε mo te ε punje melesi me Njambiyε ko, a lepinaŋwe ne nye bomo yí kelo nde, bo bêki ne deti ke nje Njambiyε kè no mbombu yí kite ne bo yí wedyε sendi ne metemo man. ⁴ Mo te ε lepina ne yiηa menumbu ko kél nde, nye sa te bêki ne deti ke nje Njambiyε kè no mbombu. Ma yoko ε punje melesi me Njambiyε ko kél nde, njon botu bete bε tike temo ke yi Kumande Yesu baka bêki ne deti ke nje Njambiyε kè no mbombu. ⁵ Mi kwádyikwe nde, wunε hene lepinaŋwe ne yiηa menumbu. Ma mi jéki kwadyε nde, wunε púnjukwe melesi me Njambiyε. Yo nde, nge mo te ε lepina ne yiηa menumbu ko diyε kine kwanɔyε yasi te yi nye lepe ké, né botu bete bε tike temo ke yi Kumande Yesu woku by deti na, yite mo te ε punje melesi me Njambiyε ko kwà nye.

⁶ Wunε njon, kande yi mi ma dyán no ke yun, mi má lepinaŋwe nye wunε ne yiηa menumbu kine punje meyasi mete yi ma bêki sofyate ne mbombu nye wunε na, ma yite ta kame wunε nge? Mi má diy kine tefye wunε yasi te yi mi duwà, ho diy kine punje melesi me Njambiyε, ho kine tefye wunε yiηa yanja te yi wule ke melesi me Njambiyε na, ma yite ta kame wunε nge? ⁷ He pân beηε gbela meyasi nda mbule nε kunde te yi mumo to ho mende ké. Nge memen mete yi punde kete ké bε ne kpatak kpatak, 'mumo má nje biye ba men jembu nan? ⁸ Sendi, nge duη bonŋwe ti punde kimote na, 'bomo yakama komsa dyambi nan? ⁹ Dete sendi, nge wunε lepina ne yiηa menumbu te yi bomo yeti ke woko, 'mumo má nje biye ba to te nan? Komete, yasi te yi wunε lepe ké ke kwà nda pupo. ¹⁰ Ko bεko nde, menumbu ne buyo ke to mboko, numbu hene lépi yasi te yi mumo woke. ¹¹ Nge mi diyε kine woko to yasi te yi mumo lepe ke yiηa numbu na, mi nda jengwe ke misi me mo te. Sendi, mo te nda jengwe ke misi membe. ¹² Dete, nda wunε ke goso meyasi mete yi Kimo Sisiη nye mumo ké, wunε nyêki sosu yun yí bε tondunate ne meyasi mete yi ta kelo nde, njon botu bete bε sima tikō temo

ke yi Kumande Yesus baka bÊki ne deti ke nje Njambiyè kè nò mbombu. ¹³ Dete, mò te ε lepina ne yija menumbu kò ηgwêtanḡwe ne Njambiyè nde, a nyêki nye deti te yi kwanḡdye yo ke menumbu mete yi bomò yakama wokò. ¹⁴ Keto ηḡe mi ηgweta ne Njambiyè ke yija menumbu, sisiḡ mbe ke moy menḡweta, yasi wete, dyanò dyembe yeti ke biye to te na. ¹⁵ Mi ta kelo ba nan? Mi ta ηgweta ne Njambiyè ke yija menumbu beḡḡwe deti te yi sisiḡ ne nye mumò ké. Ndi nde, mi ta ηgweta sendi ne dyanò, né bomò hene woku to te. Mi ta jembò jembi ke yija menumbu beḡḡwe deti te yi Sisiḡ Njambiyè nye mumò ké. Ndi nde, mi ta jembò sendi ne dyanò, né bomò hene woku to te. ¹⁶ Ma ηḡe we nye Njambiyè wosoko ndi ke yija menumbu mete yi Sisiḡ ne nye we deti te yi lepò, 'yite gbela botu bete be diye womete be yeti ke duwe meyasi mete baka má nje lepò nde *amen ke nyena wosoko yo pinò te yi bo yeti ke wokò yasi te yi we lepe ké keto ηḡe? ¹⁷ Yo gbate nde, nyena wosoko te yi we nye ké gba kimò yasi budyate, ma yasi wete, yo yeti ke kelo nde, mò te ε diye womete kò bÊki ne deti ke nje Njambiyè kè nò mbombu na. ¹⁸ Mi ke nye Njambiyè wosoko, keto mi ke lepina ne yija menumbu kwà wune hene. ¹⁹ Ndi nde, kome mi wesidya

sine njon botu bete be ma tiko temò ke yi Kumande Yesus, mi bÉḡa kimòte yí lepò yasi yitan te yi bomò ta wokò yí tedye ne bo yasi, lanḡa nde, mi lêpi yasi tomay kamò ke yija menumbu.

²⁰ Wune njon, wune bÊki ne metake mete yi goto bomò, yo tí bÊki nda yi bonosike na. Ndi nde, ke nje kelna beya mekele, wune bÊki nda gbela seke seke bonosike. ²¹ Yo ketinate ke mekana me Njambiyè nde: <Mi Baba Mbokò ta kwà ne betombò nè yija menumbu dele yi tapita nò nye kando ke, ma kò dete, bo tí wokò men mbe na.> ²² Yite nde, lepina yija menumbu yeti yasi te yi tedye yaḡa ke yi botu bete be tike temò ke yi Njambiyè na, yasi wete, yo yasi te yi tedye yaḡa ke yi botu bete be yeti ke tiko temò ke yi Njambiyè baka. Ma punja melèpi me Njambiyè, yo gba yasi te yi tedye yaḡa ke yi botu bete be tike temò ke yi Njambiyè baka, yasi wete, yo yeti yasi te yi tedye yaḡa ke yi botu bete be yeti ke tiko temò ke yi Njambiyè na.

²³ He pân lepò nde, ηḡe ndingele botu bete be tike temò ke yi Njambiyè baka ηḡbò wesidya kande lepina yija menumbu, ηḡe gbela bomò ho botu bete be yeti ke tiko temò ke yi Njambiyè baka nyiḡe dolo wune, 'bo tí lepò gba nde, wune ke kono ne to na? ²⁴ Ma ηḡe wune hene ηḡbò punje melèpi me

Njambiyε ke numbu te yi mumo yakama wokø, ηγε mo te ε yeti ke tiko temo ke yi Njambiyε ko, ho gbela mumo nyiηe dolo wune, yasi te yi wune hene ta lepø ke ta kelø nde, a dukwe mebeyo mene, yo má lη sendi nye ke temo. ²⁵ Komete, meyasi mete yi diye sodiyate ke moy temo ne ké ta gbasina, a má kuse meboη koto mbombu ke meneti kano Njambiyε, a má lepø ke mbey hene nde, Njambiyε ke njoka yun gbate.

Kasi kimø teri kanna Njambiyε

²⁶ Wune njoη, he yakanηwe kelo ba nan? Kome wune ηgbo sanηwa ké, ηge baηa ke njoka yun be ne mejembi te yi jembo yí bese ne Njambiyε, ηge baηa be ne yiηa yasi te yi tedye besø, ho ne yiηa sodya yasi te yi punje nye besø ho ne yiηa yasi te yi lepø ke yiηa menumbu, ηge botu be kwanηyate be kete yí kwanηye yo nye besø, yasi hene yakanηwe kelna yi nye bomø hene deti. ²⁷ ηge be nde, baηa ke diki lepina ne yiηa menumbu, ndi bomø yiba ho yitati lepinaηgwe. Bo lepinaηgwe wete wete, yoko ke koη jakoso, nè mbaηa mumo kwanηdya yasi te yi bo lepe ké nye besø. ²⁸ ηge ti be ne mo kwanηyate, na difi numbu ke njoka besø tapita ndi ke moy temo ne nye Njambiyε. ²⁹ Ke be

botu be punja melepi me Njambiyε, ndi bomø yiba ho yitati lepinaηgwe, nè bukwe te baka lηηgwe meto yí nembε yasi te yi bo lepe ké. ³⁰ Ma ηge Njambiyε nye mbaηa mo te ε ke metidyε womete ko deti te yi punje yiηa lepi te yi be sodiyate, nè mo te yoru paη pa difo numbu. ³¹ Yo nde, wune hene yakama lepina yí punje melepi me Njambiyε, wune ta lepina wete wete, né bomø hene duwe yasi, be ne deti yí kè no mbombu. ³² Sisiη te yi nye mo punja melepi me Njambiyε deti ké ke wokuna ne nye, ³³ keto Njambiyε yeti mo te ε kele yasi ne ndul ndul na, nye Njambiyε te ε tete. Dete, meyasi kelnanηwe nda yi yo diki kelna ke mewesidya me botu be Njambiyε hene ké. ³⁴ Bomari yakanηwe difo menumbu ke mbey hene te yi botu be Njambiyε wesidya kete ké, keto bo ti nye bo deti te yi tapita ke membey mete yite na. Bo yakanηwe pidye meyotu nda yi memboηga me Njambiyε lepe ké. ³⁵ ηge bo kwadyε duwe yiηa yaηa, bo diya benjoηo ban ke moy ty. Yo yeti kimote nde, nyari tãpitanηwe ke mbey kome botu be Njambiyε wesidya ké na. ³⁶ 'Yite nde, melepi me Njambiyε wula ka pele yun nje no? 'Yo kumma ka ndi pele yun bepo? ³⁷ ηge mbaηa lepe nde, nye mo punja melepi me Njambiyε,

ho nde, a ne deti te yi Kimō Sisiŋ, a dūkwē nde, yasi te yi mi ketē kenje wunē ké, yo mbonḡa te yi wulē ke yi Nyangwē Kumande. ³⁸ Ma nḡe mumō ti jaye dete na, ko Njambiyē ti jáya sendi nyē na. ³⁹ Dete, wunē njōŋ, wunē nyēki temō yun hēne ke punja melepi mē Njambiyē, ma wunē tī peti wete mumō nde, a tī lēpinangwē ne yija menumbu na. ⁴⁰ Ndi nde, meyasi hēne kwāŋnangwē kimōte ne nje te.

15

Kasi womiya bemuŋ

¹ Wunē njōŋ, mi ke kwadyē nde, wunē tāka Kimō Tom te yi mi kwanḡya nyē wunē ké. Wunē jayma yo sumō kol ne nḡbinḡim. ² Yo Kimō Tom te jonḡwē wunē, nḡe wunē kombile bakidyē yo kē nō mbombu nda yi mi tedya wunē ké. Ma nḡe wunē ti kele dete na, yite tikina temō te yi wunē tikima ke yi Njambiyē ké gba gbelate. ³⁻⁴ Meyasi mete yi bo tedya mi ké, mi kwanḡya ndi yo sendi nyē wunē. Ma ke njoka meyasi mete, nyangwē yasi te yi mi kwanḡya nyē wunē benḡwē yasi te yi yo ketinate ke mekana mē Njambiyē ké, yo nde, *Krist gwa keto mebeyo musu. ⁵ A nḡa punje yotu nyē Sefas, punje sendi nyē bejēke bēne kamō jō yiba. ⁶ Ke kōŋte, ε nyē punje yotu nyē benjōŋ busu, buyo

yan kwanḡma ḡomay yitan ke kiya mbey. Ke njoka yan sulo te ndi ndana ketē ne jon, ma baŋa ma gwe. ⁷ Ke kōŋte yinōri, ε nyē punje yotu nyē Jak, punje sendi nyē botu be tomun bēne hēne. ⁸ Yi sidyē nō, a nḡa punje yotu nyē mi, gba mumō nda mi poḡo. ⁹ Yo nde, ke njoka botu be tomun be Yesus hēne, mi nda gba dībo mekoku. Yo ti yaka nde, bo jēbanḡwē mi nde mō tomun wene na, keto mi tedya nyangwē mebone nyē njōŋ botu bete be tike temō ke yene baka. ¹⁰ Ma ndana, mi mē ke teri te yike, keto Njambiyē ne nḡikwa. Nḡikwa te yi nyē kelma ne mi ké tī gwe mesenḡe na. Mi kelma mesay kwa botu be tomun bete bari hēne. Ma yeti gba mi kele mesay mete na, yo ndi Njambiyē kele mesay mete ne mi keto nḡikwa ne. ¹¹ Ma ko nde, yo mi tedye, ko nde, yo bari, siya Kimō Tom te yi wuse hēne pele ké, yori. Yo yite yi wunē tikima temō kete.

Wuse ta womiyē

¹² Ma nḡe bo pele nde, *Krist womiya ke njoka bemuŋ, keto nḡe yi baŋa ke njoka yun biye meso nde, bomō tī womiyē ké? ¹³ Má beki gbate nde, bomō tī womiyē na, ma ta be sendi nde, Krist tī womiyē na. ¹⁴ Má beki gbate nde, Krist tī womiyē na, ma pelna Kimō Tom te yi wuse pele ké nē tikina temō te yi

wunε tike ke yi Njambiyε kε gba gbelate. ¹⁵ Mά βeki nde, bemuη tı womiyε na, ma ta βε nde, Njambiyε tı womiyε Krist na. Yite ma wuse botu βete βe lepε yasi te yi Njambiyε kele ne ηgbak ηgbak baka ke kelσ ja kε nσ, keto wuse sima lepσ nde, a womiya Krist. ¹⁶ Nγε βε gbate nde, botu βete βe gwe baka tı womiyε na, yite nde, Krist tı womiyε sendi na. ¹⁷ Nγε βε nde, Krist tı womiyε na, yite nde, tikina temσ te yi wunε tike ke yi Njambiyε kε gba gbelate, yite wunε ndi ke moy mεbeyσ mun. ¹⁸ Ma yite tεfyα nde, botu βete βe gwα tiko temσ ke yi Krist baka ta yambile. ¹⁹ Nγε βε nde, bibina temσ te yi wuse nσ pele yi Krist kε, yo ndi keto jongwe te yi meneti maka, yite wuse jeko βe ne ηgwete kwα bomσ hene.

²⁰ Ma yo gbate nde, *Krist womiya ke njoka bemuη, nye bosa mσ te ε womiya ke njoka botu βete βe ma gwe baka. ²¹ Yo nde, nda yi mumσ wete kelma nde, bomσ hene sαngwanε ne sση, dεte sendi, mumσ wete ta kelσ nde, bomσ hene wσmkwε. ²² Ma nda yi bomσ hene ke gwe, keto bo mbo Adam, dεte sendi, bomσ hene βe βe sangwate ne Krist baka ta ju ne nje ne. ²³ Ndi nde, bomσ ta womiyε ne nje te dεke: Krist bα bosa mumσ, ke kσηte, yo ta βe botu βene kome nye ta

basidyε nje kε. ²⁴ Yı kε nσ ndana ke siyna meyasi hene, Krist ta sσηe dεti meyasi mete yi βe ne nyanεwe dεti, sσηe dεti mesisiη mete yi jεngila ke to mbokσ, sσηe sendi dεti meyasi mete yi βe ne ηgunεdye. Ke kσηte, a mά nje kaηε yey dıyσ Kumande nye Njambiyε te Da sidye nσ. ²⁵ Yo nde, *Krist nām gbate kumσ ke ηgimσ te yi sangwe ta si kawule βependσ bene hene tiko ke nji mekol mene. ²⁶ Njena mσ pendσ te yi nye ta sσηe dεti ne kσ, yo sση. ²⁷ Yo ketinate ke mekana me Njambiyε nde: <Njambiyε kaηma meyasi hene tiko ke nji mekol me Krist.> Ma ηγε Njambiyε lepε dεte, yite nde, sσηe ndi nye, nye mσ te ε kelma nde, Krist nām meyasi mete kσ. ²⁸ Nγε Njambiyε si kelσ nde, Krist nām meyasi hene, komete, *Mσnσ mά nje wokuna ne nye, mσ te ε kelma nde, a nām meyasi hene kσ. Yo ta kwanηa dεte, nε Njambiyε nyεpσ nje tika Kumande ke to meyasi hene.

²⁹ He pāη pa lepσ kasi botu βete yi bo tope bo ke mσrσku ke numbu botu βete βe ma gwe baka. Nγε βε gbate nde, bemuη tı womiyε na, ma botu βete lεpi nde, bo tσpa bo ke mσrσku ke numbu botu βete βe ma gwe baka keto ηge? ³⁰ Ma ηγε βε gbate nde, bemuη tı womiyε na, keto ηge yi wuse jekidyε meyotu musu menεgimσ hene nye sση kε?

31 Wunε njɔŋ, sine sɔŋ kol wεtε metu hεnε. Yo ndi gbakasi sendi dεte nda yi mi lukse nε yotu mbε keto yun, keto wuse sangwate sine bε Nyangwε Kumande wusu Krist Yesu. 32 Yo má bεki nde, mi lɔŋ dɔyambi sine benyamɔ nyan kε Efes yí gɔsɔ nε yiŋa yasi nda yi bomɔ kele ké, ma yite ta kame mi nge? Ma nge bε nde, bemun tɔ womiye na, yite wuse dɔyεnanɔwε, hɔbiye menjam ngenjε, keto hε ta gwe nemεnɔ. 33 Wunε tɔ sebila yotu yun na, beya kumbɔ békidyɑ tete mumɔ. 34 Wunε jεmkwε kelɔ yasi nε nɔben. Kpε, nε tɔ kel beya yasi na, keto baŋa kε njoka yun yeti kε duwε Njambiye na. Mi lépi lépi kε, né njɔn biy wunε.

Njel yotu te yi mumɔ ta

womiye nɔ ké

35 Mumɔ yakama diye nde: <Ma bemun ta womiye nan? 'Bo ta womiye nε njel yotu te yen?> 36 Lem mumɔ, nge wε yikile kwalɔ kε meneti, nge yo tɔ pa gwe na, yo má ju? 37 Kwalɔ te yi wε yikile kε meneti ké tɔ pundɔ ndi nε kiya njel yotu te yite na, yo bɑ ho mbumɔ mbusa ho yiŋa kwalɔ dεle yi wε yikila kε meneti. 38 Yo nde, Njambiye ta nje nyε yo kwalɔ yotu te yi nyε kwadɔyε bεngwε kwalɔ mbumɔ te εte. 39 Mεyasi hεnε te yi nε jɔŋ yi dɔyε kε to meneti ké nε membundɔ dεle dεle.

Membundɔ mete yi bomɔ dεle, yi benyamɔ dεle, yi benɔn dεle, yi benjanjɔ sendi dεle. 40 Yo nε mεyasi mete yi dɔyε kε kwey nε mεyasi mete yi dɔyε kε meneti maka. Yasi wεtε, nyɔŋɔ mεyasi mete yi dɔyε kε kwey nε yi dɔyε kε meneti maka ké yeti wεtε na. 41 Yol te yi yesɔ nε yi nɔgwende nε yi besisɔ yeti wεtε na. Ko kε njoka besisɔ, yol yan dεle dεle. 42 Womiya te yi bomɔ ta womiye nɔ ké ta bε sendi dεte. Yotu te yi bo pumbε ké bɔku bɔkɔ, ma yike yi womiye ké tɔ bɔ se na. 43 Yotu te yi bo pumbε ké, yo yasi nyε, ma kome yo womiye ké, yo mε kpasa nyɔŋna yasi. Yotu te yi bo pumbε ké nε kɔsɔ, ma kome yo womiye ké, yo mε tondunate nε nyangwε dεti. 44 Yotu te yi bo pumbε ké, yo gbela membundɔ, ma kome yo womiye ké, yo mε yotu te yi Sisiŋ nyε ké. Nda yotu te yi membundɔ kete ké, yotu te yi Sisiŋ nyε ké sendi kete. 45 Yo nda yi yo ketinate kε mekana mε Njambiye nde: <Njambiye kelma nde, bosa mumɔ Adam sɔsu.> Ma njena Adam njɑ bε nε sisiŋ te yi nyε bomɔ jɔŋgwε. 46 Yotu te yi Sisiŋ nyε ké yeti bosa yotu te yi mumɔ bε nɔ ké na. Bosa yotu te yi mumɔ bε nɔ ké, yo ε membundɔ. Yotu te yi Sisiŋ nyε kɔ njáki nje njimε. 47 Bosa mumɔ, nyε mɔ meneti maka, keto a wúla kε nɔgbutu meneti.

Ma yiba mumo te yoko wula ke kwey nje no. ⁴⁸ Botu be meneti ke bojna ne mo te yi Njambiye kusuma nye ne ngbutu meneti ko. Botu bete be kwey ke bojna ne mo te e wulma ke kwey nje no ko. ⁴⁹ Nda wuse ke bojna ne mo te e wulma ke ngbutu meneti, wuse ta bojna sendi ne mo te e wulma ke kwey nje no ko. ⁵⁰ Wune njon, mi ke lepō nye wune nde, mumo ti yaka nyihe ke *Kando Njambiye ne yotu te yike yi ne membundo nē mekiyo ké na. Sendi, yasi te yi bo ké ti yaka diyō bene yasi te yi ti bóku ké na.

⁵¹ Ne lēngwe meto. Mi ke punje yiña yasi te yi ma béki sodiyate ne mbombu ké nye wune, yo nde: Yeti wuse hene ta gwe na, ndi nde, meyotu musu hene ta si senjo. ⁵² Yo ta kwanja ndi tu wete ne verum nda yi misi dyabidya no ké. Yo ta kwanja ke njena tonja dombiya. Yo nde, bo ta to dombiya, bemuñ má womiye. Bo ta womiye ne meyotu mete yi tí bo se na. Ma ke yusu, meyotu musu ta senjo, ⁵³ keto yotu te yike yi ta bo ké ta yeñsa be yotu te yi tí bo na. Sendi, yotu te yike yi sangwa ne soñ ké ta yeñsa be yotu te yi tí gwe se na.

⁵⁴ Kome yotu te yike yi be nde, yo bóku ké ta yeñsa be yike yi tí bo ké, sendi, kome yotu te yike yi sangwa ne soñ ké ta yeñsa be yike yi

tí gwe se na, komete, melepi mete yi diye ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Ngañ dyambi sima si meno soñ ké> ta si tondo. ⁵⁵ <Ma soñ, deti yo ba we? Ma soñ, batal yo ba we?> ⁵⁶ Batal te yi soñ, yo mebeyo, ma deti mebeyo wula ke membonga. ⁵⁷ Ndi nde, wosoko ne Njambiye, keto a nya wuse deti te yi lanja ne nje Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist! ⁵⁸ Dete, wune njon, soñ temo mbe, wune sūm kol diyō ne ngbingim kelo mesay me Nyangwe Kumande kimote ké no mbombu. Wune dúkwe nde, mesay mete yi wune kele ne deti Nyangwe Kumande ké tí gwe mesenge na.

16

Kasi wesidya moni yi kame

ne botu be Njambiye

¹ Ke kasi wesidya moni te yi kame ne botu be Njambiye, wune sendi, wune kél nda yi mi pesima nye menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke meneti me Galasi ké. ² Mumo hene ke njoka yun sōña yaña tikō ne nan ke bosa yeso te e kande jonja sondi bengwe buyo yasi te yi nye ta sombo ké, kambo wune me nje wesidye sendi yiña yasi kome mi ta dya ké. ³ Wune tōka botu bete be wune kwadye. Dete, kome mi ta dya ké, mi ta tomō bo ne mekana yi ké tikidye ne

mɔni te yi wunɛ ndemma ké ke Yerusalem. ⁴ Nge be nde, mi kên, sine bo má kè.

Mekendi mete yi Pol kwadye kelɔ ké

⁵ Mi ta kwà ne Maseduwan yí kè nɔ pɛ yun, keto mi ta kwà ne mate. ⁶ Mi táka nde, sine wunɛ ta pa ya ko sidye ngimɔ abekata, yaka nɔ, né wunɛ kam mi, né mi kum ke mbey te yi mi ta kè kete ké. ⁷ Ke kendi te yike, mi yeti ke kwadye kwà kwey ne kwey na. Nge Nyangwe Kumande jaye, sine wunɛ ta pa kwanɗye mɔnɔ metu. ⁸ Ndi nde, mi ta pa díyɔ ke Efes kumɔ ke jesɔ Panjekot, ⁹ keto Njambiyɛ ma bute nyangwe nje kelná kimɔ mesay nye mi. Ma bependɔ ne buyɔ sendi. ¹⁰ Nge Timote dyá wɛri, wunɛ kèl nde, a díy ke njoka yun kinɛ wɔ na, keto a ke kelɔ sendi mesay me Nyangwe Kumande nda mi. ¹¹ Mumɔ wete ne wete tí yelkwe nye na. Wunɛ kâma nye, na tɔki nje ne tɛ, na yɔkwe nje dolɔ mi, keto mi ke ladye nye sine benjɔn busu. ¹² Ma ke kasi maɲ wusu Apolos, mi ngwetama budyate ne nye nde, a kên kè beɲɛ wunɛ bene baɲa benjɔn busu, yasi wete, a tí be ne yesidye kenate ndana na, a ta disɔ kè kome nye ta be ne ngimɔ ké.

Njena lepi

¹³ Wunɛ díy mejemsidyɛ tiko temɔ ne ngbik ke yi Njambiyɛ. Wunɛ bêki ne

nyan nda bembam, be ne deti. ¹⁴ Yasi hene te yi wunɛ kele, wunɛ kèl yo ne temɔ te yi mekwadya. ¹⁵ Wunɛ njɔn, mi ke kwadye lepɔ sendi yinɔ yasi nye wunɛ, yo nde: Wunɛ duwà mɔy tɔ Stefanas. Ne duwà nde, yo bosa botu bete be yeɲsama temɔ jaye Njambiyɛ ke meneti me Akay, bo nya sosu yan hene ke kamna botu be Njambiyɛ. ¹⁶ Wunɛ wòkunaɲgwe ne njel bomɔ nda bete, wokuna sendi ne bomɔ hene be kele kwalo mesay mete yite baka. ¹⁷ Mi ne mesosa yí beɲɛ Stefanas nè Fortunatus nè Akayikus, keto bo njá beɲɛ mi ke numbu yun. ¹⁸ Bo njá wedyɛ temɔ mbe nda yi bo wedyɛ ne yun sendi ké. Dete, wunɛ jáya njel bomɔ nda bete. ¹⁹ Menjɔn me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus ke meneti me Asi baka ke nyenɔ wunɛ. Akilas bene Pirusil bɔ njɔn botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus be díki wesidya kanɔ Njambiyɛ ke tɔ dyan baka ke nyenɔ wunɛ budyate ke díno Nyangwe Kumande. ²⁰ Bemaɲ busu be wonɲa hene ke nyenɔ wunɛ. Wunɛ nyênnaɲgwe tande yun wusa nda botu be Njambiyɛ. ²¹ Yí nyenɔ ne wunɛ, yo gba mi Pol kete yite ne gba bo mbe. ²² Nge mumɔ tí kwadye Nyangwe Kumande na, na bêki ne mekita. *Maranata! Yite nde: Nyangwe Kumande, inja! ²³ Kumande Yesus kèl ngikwa ne wunɛ. ²⁴ Temɔ

mbe ke yotu yun hene,
keto sine be Krist Yesus me
sangwate.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be KƆreŋt

Yo ndi Pol, mƆ tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yƆkƆ.

Nyangwe to lepi te yi nye kwadye tedye waka kƆ, yo nde, nye Pol gbate kpasa mƆ tomun Yesus Krist. Yo nde, banja bomƆ dƆkima nye meso nde, Pol yeti kpasa mƆ tomun Yesus na. Yasi te yi nye lepe kƆ yeti gbakasi na. Nye yeti mƆ mesay me Njambiyे na. Yori Pol ke lepƆ tedye ne sanjan nde, yo yeti dete na. A ke yekidyе nda yi nye sangwama ne kwalƆ meƆone wete wete kƆ.

Wuse yakama bake mekana maka ke nyangwe menjabiyе yitati:

1. Pol ke lepƆ kasi Ɔ mesay mene, pile sendi to te (kumte 1-7).
2. Kasi ndemna meyasi yƆ kamna benjon ban be Yerusalem (kumte 8-9).
3. Pol ke tedye nde, yo Kumande Yesus nye nye mesay mete (kumte 10-13).

¹ Mi Pol, Njambiyе tokuma mi nde, mi bƆki mƆ tomun Krist Yesus nda yi nye Njambiyе kwadya kƆ. Yo mi sine man wusu Timote kete mekana maka kenje wune njon botu bete be tike temƆ ke yi Njambiyе ke KƆreŋt baka. Wuse kƆti kenje sendi

bomƆ hene be Njambiyе jebama ke ndingele meneti me Akay nde, nƆ Ɔo wokuna ndi ne nye baka. ² Njambiyе Sangwe wusu nƆ Kumande Yesus Krist kƆl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse lƆksa Njambiyе te Sangwe ne Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Nye Da te e gwe ngwete wusu ke meyasi hene. Nye Njambiyе te e wedye metemƆ musu yƆ nye sendi wuse dƆti ke meyasi hene.

⁴ A ke wedye metemƆ musu menjimƆ hene yƆ nye wuse dƆti ke kwalƆ meƆone hene te yi dya wuse kƆ, nƆ wuse nje Ɔu wedya temƆ te yi Njambiyе kele ne wuse kƆ kƆ wedye sendi ne metemƆ me botu bete be sangwa ne kwalƆ meƆone hene baka. ⁵ Yo nde, nda wuse ke sangwa ne meƆone budyate, keto wuse ke bengwe *Krist kƆ, dete sendi, Njambiyе ke wedye metemƆ musu budyate yƆ nye wuse dƆti, keto sine be Krist me sangwate. ⁶ Nge be nde, wuse ke sangwa ne meƆone ndana, yo nƆ Njambiyе wedye metemƆ mun yƆ nye wune dƆti, na jonjwe ne wune. Nge nye wedye metemƆ musu yƆ nye wuse dƆti, yo na wedye sendi metemƆ mun yƆ nye wune dƆti. Yite ta kelƆ nde, wune bƆki ne dƆti te yi gbisƆ kwalƆ kiya meƆone mete yi wuse sangwa nƆ muka kƆ. ⁷ Ma wuse ne bibina temƆ ne ngbik ne wune nde, wune ta

gbiso mebɔne mete. Keto he ke duwe gba nde, nda wune ke ngbo sangwa ne mebɔne sine wune ké, dɛte sendi, Njambiyɛ ta wɛɛɛye metemo mun sine wune yí nye wune dɛti nda yi nye kele ne wuse ké.

8 Ma wune njɔɔ, wuse yeti ke kwadɛɛ nde, wune ndékimaɔgwɛ kasi mebɔne mete yi wuse sangwama no ke Asi ké na. Wuse sangwama ne mebɔne kwɔ to te, sosu siyɔ, ε wuse take nde, he ta kelɔ nan, yusu siyma. 9 Gbate, wuse ne nguru wusu jayma nde, yaɔa yeti se na, he bɔ nda mo jobɔ te yi bo pesima nde, bo ta wo nye kɔ. Njambiyɛ jayma nde, meyasi kwâɔnɔngwɛ dɛte, ma wuse me nje be ne bibina temɔ ke dɛti su ne nguru wusu, né wuse nje kpal be ndi ne bibina temɔ ke yene, nye Njambiyɛ te ε womiyɛ bemuɔ kɔ. 10 Bo tedɛya wuse mebɔne kwey ke Asi diy wo woko. ε Njambiyɛ jɔngwe wuse soɔɛ ke mebɔne mete. A ta kè sendi mbɔmbu yí jɔngwe wuse muka dɛte. Gbate, wuse ne bibina temɔ nde, a ta kè mbɔmbu jɔngwe wuse sendi dɛte ke metu mete yi nje ké. 11 Ke yinɔri wune ta kame sendi wuse ne nje meɔgwɛta mun, dɛte budɛya bomɔ ta ngwɛta ne nye, na jɔngwe wuse. Njambiyɛ ne ngikwa. Kome nye ta yeɔsa ke meɔgwɛta mete, jɔngwe wuse ke beya meyasi mete yi mɔnde wuse ké,

budɛya bomɔ benɔri ta nje kanɛ misi kenje kwey nye nye wosoko, keto a jɔngwa wuse.

12 Ma yasi te yi kele nde, wuse lúksa yotu su ké, yo nde, temɔ su ke lepɔ nye wuse nde, wuse jɔɔnama pupunate, jɔɔna sendi ne ngben ke njoka botu be meneti maka, jeko kwɔ kwangɔ sine wune. Jɔngwe te yite wúla ke yi Njambiyɛ. Wuse tĩ jɔɔna dɛte ne dɛyano te yi wule ke yi botu be meneti maka na. Yasi wete, wuse kpalma jɔɔna ne nje ngikwa te yi Njambiyɛ. 13 Ma yasi te yi wuse kete ké, yo ndi yasi te yi wune tolɛ nè yi wune woke ke moy mekana musu ké. Yeti yiɔa yaɔa dɛle na. Mi ne bibina temɔ nde, wune ta woko biye to meyasi maka ndana kumɔ njena, 14 keto wune sima woko biye yiɔa ke njokate. Meyasi mete, yo nde: Ke *Yesɔ Nyangwe Kumande, yo wuse ta kelɔ nde, wune lúksa yotu yun keto su, wune má kelɔ sendi nde, wuse lúksa yotu su keto yun. 15-16 Mi ke kombile duwe nde, wune sima duwe dɛte, ε mi take nde, mi ta pa kandɛ kè beɔɔe wune, má nje kwɔ kè pele Maseduwan. Mi takima nde, nge mi yɔkwe Maseduwan, má nje yɔkwe sendi ne kɔkɔ kumɔ pele yun. Ke kɔɔte yey, wune má kame mi, né mi kè ne kendi mbe kumɔ Yuda. Yite ta kelɔ nde, mi kúm ke yun meɔga yiɔa, né

mi kel sendi kimɔ yasi ne wune menɔga yiba. ¹⁷ Wune bɛna nan, metake membe ti be ka ne ngben ke kendi te yi mi kwadɔya kelɔ kɛ? 'Mi takinama ka ke yite nda botu be meneti maka? 'Mi ma nje tapita ka ne dyem yiba lepɔ nde: <J,> ke numbu, kpalɔ senɛ nde: <Bɛ,> ke moy temɔ? ¹⁸ Gbakasi, Njambiyɛ tɔnjukwe meyasi mete yi nye si kpo kɛ. Dete sendi, meyasi mete yi wuse lepima nye wune kɛ yeti dyem yiba, <j,> ke numbu, <bɛ,> ke moy temɔ na. ¹⁹ Wuse lɛpi dete, keto Yesus Krist, Mɔnɔ Njambiyɛ ti dikɛ lepɔ nde: <J,> ke numbu, kpalɔ senɛ nde: <Bɛ,> ke moy temɔ ke kiya yasi wete na. A dikɛma lepɔ ndi gbakasi ke meyasi hene. Ma yo Krist Yesus te mbete yi sine Silvɛ nɛ Timote dikɛma pele kasi ne nye wune. ²⁰ Sendi, yo nɛ nje *Krist yi Njambiyɛ dikɛma tonje meyasi hene te yi nye dikɛma kpo kɛ. Dete sendi, wuse kwana ndi ne nje wene yi lepɔ nye Njambiyɛ nde: <J, *amen,> yi nye ne Njambiyɛ luksa. ²¹ Sendi, yo Njambiyɛ ne nguru wene kele nde, sine wune kɛn mbombu diyɔ ne ngbingim ke jonɔwe te yi wuse diyɛ sangwate sine be Krist kɛ. Yo ndi sendi nye tɔke wuse ke njoka botu be meneti maka, kwa nye wuse Kimɔ Sisɛn ke yotu. ²² Njambiyɛ kwetima sendi wuse yina yo nɛ. Yo te, yo Kimɔ Sisɛn. Ma yi tedɛye

wuse nde, a ta nye wuse kimɔ meyasi hene, e nye kande pa nye wuse Kimɔ Sisɛn te ke metemɔ nda yi mumɔ kande nye ndɔtukwe yi ladɛye ne ngoloko kɛ. ²³ Ma mi ke lepɔ ke mbombu Njambiyɛ, a ke duwe jonɔwe dyembe kimɔ duwate. Nge be nde, kumɔ muka mi ti pa kɛ se weri ke Kɔreŋt na, yo keto mi yeti ke kwadɛye nde, wune bɛki ne menjanɔwe ke temɔ na. ²⁴ Yeti nde, wuse ke kwadɛye tedɛye wune yina yasi ne ngan ke nje tikina temɔ te yi wune tike ke yi Yesus Krist kɛ na. Yasi wete, wuse ke kpalɔ kelɔ say sine wune, nɛ wune nje be ne mesosa, keto ke tikina temɔ te yi wune tike ke yene kɛ, wuse ke duwe nde, wune ke sumɔ kol diyɔ ne ngbingim kɛ nɔ mbombu.

2

¹ Dete, mi ne nguru wombe pesima nde, yo yeti kimote nde, mi yɔkwe ne kɔko kɛ weri ne ngambi ke temɔ na, ² keto nge mi nye wune ngambi ke temɔ, nda ma nje nye sendi mi mesosa kɔ? Mɔ te yi mi nya nye ngambi ke temɔ dete kɔ yakama nje nye sendi mi mesosa? ³ Nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yo nde, mi nje be ne ngambi wule ndi ke kiya botu bete be diyima nye mi mesosa ke temɔ ke ngimɔ te yi mi ta dya weri kɛ. Mi ketima dete ne bibina temɔ ne wune hene nde, kome

mi ɓe ne mesosa ké, wune sendi ne mesosa. ⁴ Mi ketima mekana mete kenje wune ke moy nyangwe meɓone, temo mbe ke jaba, mi ketima ne misidyé ke misi. Mi ti kete dete yi nye ne wune ngambi ke temo na. Yo né wune duwe nde, mi ke kwadye wune kwa to te.

⁵ Nge ɓe nde, mbanja ke njoka yun kelma yasi te yi nya jakoso ngambi dete ke temo, a ti kél ne mi na, yasi wete, a kél ne wune hene. Ma he pan lepo nde, yeti wune hene na, me nje ɓe nde, mi dekidyá lepi. ⁶ Sulo bomo ke njoka yun bamama ne nye, ma yakama dete. ⁷ Ma ndana, wune kpál tiko nye ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, nye nye deti ke temo, kambo yija nyangwe menjangwe me nje ngangile temo ne. ⁸ Dete, mi ke kite wune nde, wune pési nde, wune ta tedye nye mekwadya mete yi wune ndi no gbate sungwe ne nye ké. ⁹ Mi ketima sendi mekana mete kenje wune yi ɓobe ne wune, né mi ɓeɗ, ho wune ke wokuna ne mi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma nge wune tike mumo ne ngwete ke beya yasi te yi nye kelma ké, mi sendi tikima nye ne ngwete. Ke ɓe mi, nge ɓe nde, mo te kelma yija beya yasi sungwe ne mi, mi má tiko nye ne ngwete keto yun ke mbombu *Krist, ¹¹ keto nge wuse ti tike nye ne ngwete na, *Satan ta kwa ne nje te yite yi sebile ne wuse.

Ma wuse yeti ke ndekima beya metake mene ne mbet na. ¹² Mi temma kumo Turuwas yi ke lepo Kimo Tom ke kasi Krist mate. Mi kumma dolo nde, Nyangwe Kumande sima ɓute nje nye mi yi kelo nye mesay. ¹³ Ko dete, temo mbe ti ɓe ne te na, keto mi ti dole man mbe Tit na. Yori yi mi janama ne botu ɓe Njambiye kwa ke Maseduwan ké.

Kasi jonja mbon

¹⁴ Wosoko ne Njambiye! A ke kendo ne wuse mengimo hene, keto sine ɓe *Krist sangwate. Krist sima namo wuse, wuse me wokuna ne nye. Njambiye ke kendo ne wuse ke membey hene yi tedye nde, Krist sima lanja meyasi hene. A ke tomo wuse kenje ke mbey hene, né wuse ke pel Kimo Tom ke kasi Krist, né bomo duwe nye. Peln Kimo Tom te nda lobinda te yi lapidyá ke no ke membey hene ké. ¹⁵ Wuse gbate nda lobinda te yi nye Njambiye mesosa, keto wuse ke lepo melepi mene ke kasi Krist nye bomo. Wuse ke lepo nye botu bete ɓe ma ju, ko nye baka ɓe ke yambile baka. ¹⁶ Ke yi botu bete, melepi me Njambiye te yi wuse lepe ké nda beya metul yi ke kelo nde, ɓo gwâki ɓone. Ma ke yi bari, yo nda kimo metul yi ke kelo nde, ɓo bêki ne jongwe te yi kpo ne kpo. Ma ke yinori, nda yakama kelo njel mesay te yite ko? ¹⁷ Ma wuse yeti

nda ɓaɗa ɓudya ɓomɔ ɓe lepe meɓe pi me Njambiyɛ yi ɓomɔ ne mɔni ne menje hene nda yi ɓaɗa ɓotu ɓe ɗyango wa meyasi ɗiki kelo ké na. Wuse lépi su meɓe pi me Njambiyɛ ne kimɔ temɔ, lepo ne ɗeti te yene, duwe sendi nde, a ta diyɛ wuse nemeɓɔ, keto sine ɓe Krist saɗgwate.

3

¹ Ma yite yi mi lepima ké, 'wune ke take ka nde, wuse ne nguru wusu ke kwadye lepo nde, wuse yaɗa? 'Wune ke take ka nde, wuse ke diyɛ yiɗa mekana yi lepe nde, wuse kɓasa ɓotu ɓe tomun ɓe Yesu, né wuse kè tedye wune? Ho nde, wuse ke diyɛ yiɗa mekana ɗete ke meɓɔ mun, né wuse kè tedye ɓaɗa ɓomɔ nda yi ɓaɗa ɗiki kelo ké? ² Yo gba wune ɓe mekana musu yi *Krist ketima gba ke moy metemo musu ké. Bomɔ hene yakama ɓeɗe duwe yo, tolo sendi yo. ³ Yo ke ɓeɗna ne saɗsaɗ nde, wune mekana mete yi Krist ketima ne nje mesay mete yi wuse kelma ké. A ti kete yo ne meyasi me ketina mekana na, yasi wete, a ketima yo ne nje Sisij Njambiyɛ te e ne joɗ ko. A ti kete yo ke mepel metari mete yi Njambiyɛ ketinama kete ne mbombu ké na, yasi wete, a ketima yo ke moy metemo mun. ⁴ Wuse lépi ɗete, keto wuse ke tiko temɔ su hene ke yi Njambiyɛ, mo te

e tomma wuse ko. Wuse tiki temɔ ɗete ne nye ne nje Krist. ⁵ Yeti nde, wuse ne yiɗa ɗyano te yi wuse yakama take yi kelo ne yiɗa yasi ne nguru wusu na. Yo nde, nge ɓe nde, he yakama kelo yiɗa yasi, yo Njambiyɛ nye wuse ɗeti te. ⁶ Yo nye nye wuse ɗeti nde, wuse ɓêki ɓotu ɓe mesay ɓene, né wuse lepi kasi jonja mbon ke nye bomɔ. Mbon te ti wula ke membonga nè ke meyasi mete yi diyɛ ketinate ke moy membonga te ké na. Yasi wete, yo wula ke yi Kimɔ Sisij, keto membonga mete yi ɓo ketima ne mbombu ké woku ndi mumɔ wokɔ. Ma Kimɔ Sisij kpál kelo nde, a ɓêki ne joɗ.

⁷ Ma membonga me Njambiyɛ ɓa ketinate ne mbombu ke mepel metari. Yo kɓalma nje nye mumɔ ndi soɗ. Ko ɗete, kwanɗya membonga mete tedya meluksa me Njambiyɛ. 'Meluksa mete ti ɓeɗna ka ke mbombu Moyisi ne pay pay na? 'Yo ti kele ka nde, ɓono ɓe Isarayel ti seɗgila mbombu wene na? Ma pay pay meluksa menori ti kike na. ⁸ Nge ɓe nde, mesay me kwanɗya membonga maka tedya meluksa me Njambiyɛ, 'sungwa ne mesay mete yi Kimɔ Sisij kele ké? 'Meluksa me Njambiyɛ yi Kimɔ Sisij ta tedye ké kina ɓe nyanɗwete kwa yiri na? ⁹ Ma membonga kelma nde, Njambiyɛ jɔsa bomɔ. Yo ke tedye wuse

nde, Njambiyε ne meluksa. Nge be nde, membonga tedya dete, 'sungwa ne mesay mete yi jonja mbon kele, ne wuse be ne ngben ke mbombu Njambiyε ke? 'Yo kina tedye wuse nde, meluksa mete yite kwā yi mesay me membonga na? ¹⁰ Ma nge be nde, yasi te yi bā kwey ne meluksa ke yeti se muka ne meluksa mete na, yo keto yija yasi te yi ne meluksa kwā yite ke me kete. ¹¹ Nge be nde, yasi te yi ti kike ke bā ne meluksa, 'sungwa ne yasi te yi ta bone ke? 'Yeti meluksa mete yite kwā yiri na?

¹² Dete, wuse ke lepina ne gbas gbas nye wune kine sodye yana na, keto wuse ne bibina temo ke meyasi menori duwe nde, yo gbakasi. ¹³ Ne mbombu, Moyisi petima mbombu ne ne yija lambō kambō Bono be Isarayel me nje sengile beje nda yi pay pay meluksa mete siye no ke. Ma wuse yeti ke kelo nda nye na. ¹⁴ Yasi wete, kwey Bono be Isarayel sima dimbidye dyanō dyan. Kumō muka bo ndi dete. Yo nde, kome bo tole mekana me njombu mbon ke, bo yeti ke fiye to te na, deke nda kiya lambō te ndi ke peto misi man, yo ti pa duwe na. Yo disi duwe ndi kome mumō tike temo ke yi *Krist. ¹⁵ Gbate, kumō muka menjimō hene te yi bo tole mekana mete yi Moyisi ketima ke ke mbombu bomō deke nda yija yasi ke peto

dyanō dyan nda yi mumō pete mbombu ne ne yija lambō ke. ¹⁶ Yasi wete, yo ndi kome mumō yensa temo tiko ke yi Nyangwe Kumande, yo komete yi lambō te yi pete misi mene ke duwe. ¹⁷ Yo nde, Nyangwe Kumande, nye Sisinj. Ma ke mbey kome Sisinj Nyangwe Kumande diye ke, diyo bala yeti na, mumō me ne te. ¹⁸ Wuse hene be tike temo ke yi Nyangwe Kumande baka, lambō te yeti ke peto se mbombu su na. Wuse me ke beje su pay pay meluksa me Nyangwe Kumande ne ngelele. Wuse ke punje sendi kiya meluksa mete yi wuse sengile ke nda yi mojoli punje ne mbombu mo te e beje yo ko. Kome wuse kele dete ke, Njambiyε ke ke mbombu yi senjo wuse, ne wuse nje bonna ne yasi te yi wuse sengile ke kwā to te. Njambiyε ke senjo wuse dete, kelo nde, wuse beki ne meluksa mete kwā to te ke no mbombu. Mesay mete yi Nyangwe Kumande kele ke metemo musu ne nje Kimō Sisinj ke, yori.

4

Kasi mebone ne kasi meluksa

¹ Dete, Njambiyε kanma mesay mete nye wuse, keto a ke gwe ngwete wusu. Yori wuse yeti ke teko na. ² Wuse yeti ke nye bo ke kelna mekele sodyate yi yakama nye mumō njon na. Wuse yeti ke kelo yasi ne likisi,

ho lepɔ melepɪ me Njambiye ne jã ke moyte na. Yasi wete, wuse ke kpalɔ tedye su melepi mete yi lepe gbakasi ké ne gbas gbas. Ke yite wuse ke lepɔ ke mbombu Njambiye nde, wuse ke nje. Dete, mumɔ hene yakama nembɛ ke temɔ ne, simande wuse lépi gbakasi. ³ Kumɔ ndana baŋa bomɔ yeti ke biye to Kimɔ Tom te yi wuse pele nye bomɔ ké na, deke nda yiŋa lambɔ sima peto misi man. Ma yo béŋa ndi botu bete be ke yambile baka, ⁴ botu bete be yeti ke tikɔ temɔ ke Njambiye baka, keto *Njambiye te ε name meneti maka ke ŋgimɔ te yɔkɔ kɔ sima dɪmbidye dɪyano dɪyan, ma bo nje beŋe mejasi mete yi Kimɔ Tom paniye ké. Mejasi mete, yo pay pay meluksa me *Krist. Teri Njambiye ke beŋna ke yotu Krist. ⁵ Yo nde, wuse yeti ke pele yiŋa yasi ke kasi su ne ŋguru wusu na. Yasi wete, yo kasi Yesus Krist te Nyangwe Kumande yi wuse pele. Wuse ke lepɔ nde, wuse su botu be mesay bun keto Yesus. ⁶ Yo sendi nde, Njambiye lepima ne mbombu nde: «Mejasi pãn ke moy yitil.» Yo ndi Njambiye te paniye mejasi ke moy metemɔ musu, né wuse senɣile duwe meluksa mene yi pane ne pay pay ke mbombu Krist ké.

⁷ Ma kpsa yasi ke, wuse ke bakidye yo ke membe mete yi bo kele ne yekɔ ké. Membe mete, yo meyotu

musu, né bomɔ duwe nde, nyangwe deti wúla ke yi Njambiye, yeti ke yi bomɔ na. ⁸ Bomɔ ke gbabite nate wuse menje menje. Ma ko dete, bo tí kɔkɔ wuse kɔkɔ ne mbɔl na. Yasi kwanma wuse, ma ko dete, wuse yeti ke lepɔ nde, yusu siyma na. ⁹ Bo ke bandɔ wuse, ma ko dete, Njambiye yeti ke li wuse na. Bo ke buɓile wuse ne meneti kè nɔ, ma ko dete, bo yeti ke girise wuse na. ¹⁰ Ke meɓone mete yi wuse sangwa nɔ ké, wuse ke beŋe sɔŋ Yesus menɣimɔ hene ke yotu su, né bomɔ beŋ sendi nde, Yesus ne jon ke jonɣwe te yi wuse jonna nɔ ké. ¹¹ Yo nde, ke ndingele jonɣwe dɪyusu hene sine be sɔŋ kol wete keto Yesus, né bomɔ beŋ sendi jonɣwe Yesus ke meyotu musu ko nde, yo ta gwe nemenɔ. ¹² Ma ke be sɔŋ, say te yi nye kele ké, a kél ke gba yotu su. Ma ke be jonɣwe, say te yi nye kele ké, a kél ke gba yotu yun. ¹³ Yo ketinate ke mekana me Njambiye nde: «Mi tikima temɔ ke yene, dete, ε mi pele Kimɔ Tom.» Ma wuse sendi ne kiya temɔ te yi kelo dete, yori yi wuse tike temɔ ke yene, pele sendi Kimɔ Tom ke. ¹⁴ Wuse ke duwe nde, yɔkɔ ε womiya Nyangwe Kumande Yesus kɔ ta womiye sendi wuse, keto sine be Yesus sangwate. A ta kelo nde, sine wune hene tɛma ke mbombu wene. ¹⁵ Dete, wuse sangwanɣwe ne meyasi menɔri hene

keto yun, né ngikwa te yi Njambiyé kele ne bomó ké buy buyó. Dete, botu bete be nye kele ngikwa ne bo baka ta buyó buyó sendi, ɔ bɛ́ɛ́ɛ́, nyena wosoko nè luksa ne ta nje buyó sendi buyó.

¹⁶ Yo keto te yite yi wuse yeti ke tekó ké. Ko nde, meyotu musu me ke dugbo tetek teteki, metu hene Njambiyé ke kpaló nye wuse jonja deti ke temó kè nɔ mbombu. ¹⁷ Yo nde, mebɔne mete yi wuse sangwa nɔ ndana ké tí kikó na, yo deke ne mbet. Ma mebɔne mete ke kpaló keló nde, wuse ta nje be ne nyanɔwe meluksa kwá to te. Meluksa mete ta díyó kpo ne kpo. ¹⁸ Yo nde, yasi te yi wuse sá ké yeti yasi te yi mumó beɛɛ ké na. Yasi wete, wuse sán yike yi mumó yeti ke beɛɛ ndana ké, keto meyasi mete yi mumó beɛɛ ndana ké tí díy kikwe na, ma ndi yike yi nye ti bɛ́ɛ́ɛ́ ké díy kpo ne kpo.

5

Meyotu musu nda bala

¹ Yo nde, wuse ke duwe nde, nge bala te yi wuse díy kete ke meneti maka ké si lekwe, wuse ne wete tɔ ke díyɔɔ ɛ ta díyó kpo ne kpo. Yo Njambiyé sume yo, yeti bomó na. ² Ma ndana wuse ke njimó ke moy bala te yike, keto temó su ne pɛpɛpɛ nde, Njambiyé bú sukwe bala te ne jonja tɔ díyusu yi ke díyɔɔ ké

nda yi mumó bɔ ne wete lambó leɛɛ ke to te mbaɛa ké. ³ Wuse kwádyikwe nde, yo kɛlnanɔwe dete piɔ te yi wuse ndi ne jon ne yotu su nda yi mumó be ne lambó ke yotu ké. Yeti nde, pa gwe tiko yotu te yike nda yi mumó díy nɔ sɔkere ké na. ⁴ Keto piɔ te yi wuse ndi ke bala te yike ké, wuse ndi ke njimó, yasi ke kwá wuse. Wuse ti lépi nde, Njambiyé sɔna yotu te yike tiko wuse sɔkere na. Yasi wete, a dókidya mbaɛa jonja yotu ke to te yókó, né yotu te mbete ɛ díy kpo ne kpo kɔ si men njombu te ɛ gwe kɔ. ⁵ Ma yo Njambiyé ne nguru wene kombile nde, wuse ta be ne jonja tɛri te yite. Yo nye kande nye sendi wuse Kimó Sisiɔ nda yi mumó kande nye ne ndotukwe yí ladye ne nyena ngoloko ké. ⁶ Dete, wuse ke tiko su temó ne ngbik kete metu hene, ko dete, wuse ke duwe nde, piɔ te yi wuse ndi ne yotu te yike ké, wuse si londunate ne Nyanɔwe Kumande. ⁷ Yite nde, yo tikina temó te yi wuse nɔ ke yi Njambiyé ké kende ne wuse ndana, yeti meyasi mete yi wuse beɛɛ ké na. ⁸ Wuse ke tiko su temó gbate dete. Wuse lán beɛɛ kimote nde, wuse fiki yotu te yike kwá kè díyó sine be Nyanɔwe Kumande. ⁹ Ma ko nde, wuse kɛn mbombu ndana jonja ne yotu te yike, ko nde, wuse kwán tiko yo, siya yasi te

yi wuse jekε gɔrɔ, yo nde, wuse kɛl ndi yasi te yi ta nye nye mesosa. ¹⁰ Yo nde, wuse hεnε ta nje tεmε wεtε yesɔ, yεnsa lεpi kε mbɔmbu jɔsi *Krist, na nye mumɔ hεnε sol bεngwε bɔ mesay mete yi nye kelma kε jonɔgwe dyanε kε, ho a kelma mesay kimɔte ho bεyate.

Njambiyε kε janɔgwe

njoka su sine bo

¹¹ Ma wuse kε duwε kambina Nyangwε Kumande, dεte wuse kε sɔ nde, bɔmɔ jɔya nde, yasi te yi wuse lεpε kε, gbakasi. Njambiyε kε kombile duwε wuse nε lonɔ lonɔ. Mi tɔka gba nde, kε mɔy metemɔ mun, wunε kε nεmbε kombile duwε sendi wuse. ¹² Wuse yeti kε kwadyε basidyε tedye nye wunε nde, wuse nε nguru wusu kpasa botu bε tomun bε Yesus na. Ma yasi wεtε, wuse kwadyikwε tedye wunε kimɔ nje te yi wunε yakama lukse nε yotu yun keto su, nε wunε duwε nda yi wunε yakama yεnsa nε lεpi nye botu bεte bε lukse yotu yan kε mεyasi mete yi bεnna ndi kε misi kinε bεnε yasi te yi dīyε kε mɔy temɔ kε. ¹³ Ma nge bε nde, wuse kε kelɔ yasi kwɔ to te, yo bεnna wuse sine bε Njambiyε. Yasi wεtε, nge bε nde, wuse kε kelɔ yasi teteki, yo yi kame nε wunε. ¹⁴ Yo nde, wuse kε duwε gba nde, *Krist kε kwadyε wuse budyate. Mεkwadya mete kε pusɔ wuse nde, wuse

kɛl mesay musu dεte, keto wuse bεnna duwε su nde, yo ndi nye nyεpɔ gwɔ kε numbu bɔmɔ hεnε, yite nde, yo bɔmɔ hεnε gwe. ¹⁵ A gwɔ kε numbu bɔmɔ hεnε, nε botu bεte bε nye nya bɔ jonja jonɔgwe baka mε nje kε mbɔmbu kelɔ mεyasi nda yi bɔ nε nguru wan gɔrε kε, nε bɔ nje jonna kelɔ mεyasi mete yi ta nye nye mesosa, keto a sɔmbu sɔn keto yan. Njambiyε njɔ womiyε nye yī jonɔgwe nε bo. ¹⁶ Ma dεte, wuse yeti kε bɔ su se wεtε mumɔ ndana nε dyanɔ te yi botu bε meneti maka na. Nge bε nde, wuse bɔnna Krist kwey nε nje te yite, ma yo yeti se ndana dεte na. ¹⁷ Yo nde, nge mumɔ dīyε sanɔgwate bεnε Krist, a mε jonja yasi te yi Njambiyε kusuma. Njombu mεyasi sima kwɔ, wunε bεnna, mεyasi hεnε mε jonjate. ¹⁸ Yinɔri hεnε mεkele mε Njambiyε. A janɔgwa njoka su sine bo nε nje Krist. A njɔ nye sendi wuse say bɔnna bɔmɔ kenje kε yεnε, na janɔgwe njoka yan bεnε bo. ¹⁹ Yasi te yi wuse kwadyε lεpɔ kε, yo nde: Njambiyε bεnε Krist bɔ sanɔgwate yī janɔgwe nε njoka botu bε meneti maka bεnε nye Njambiyε nε nguru wεnε. A ti ba se bεya mεyasi mete yi bɔmɔ dīkima kelɔ kε na. A kpalma nje kanje tom nε nye wuse, nε wuse kε lεpi nye bɔmɔ nda yi nye janɔgwe nε njoka

ne bene bo ké. ²⁰ Dete, wuse su botu be tomun be Krist. Wuse kél mesay mete yi lepina ke numbu ne ne deti te yi nye nye wuse ké. Deke nda Njambiyé ke kwà ne wuse yí kenje ne tomun te nye bomó yí nambe ne metó man. Dete, wuse ke ηgweta ne wune ne deti te yi Krist nde: Tiso, wune tiki, né Njambiyé jangwe njoka ne wúne bo. ²¹ Ma Krist, mó te ε tĩ be ne monó mbulma mebeyó ke yotu ne kó, Njambiyé kpalma nje keló nde, a bēki mebeyó keto su, na nje kwà ne nje te yite yí pēsó nde, wuse me ne ηgbenj ke mbombu wene, keto sine be Krist sangwate.

6

¹ Ma wuse be kele mesay ndana sine be Njambiyé baka, wuse ke ηgweta ne wune nde: Tiso, nda yi Njambiyé ma keló ηgikwa ne wune ké, wune tĩ kel nde, ηgikwa te gwâki mesenje kine keló yaña ke jonḡwe dyun na. ² Ke yite Njambiyé lepima nde: <Kome ηgimó te yi yakama nde, mi kél kimó yasi ne bomó ké ma dya, ε mi kele nda yi we diyma ké. Ke yesó te yi yakama nde, mi jōḡwe bomó ké ma dya, ε mi kame we.> Ma gba kimó ηgimó te yi Njambiyé kwadye keló ηgikwa ne bomó ké, yoke ndana. Dyobó te yi Njambiyé kwadye jonḡwe bomó ké, yoke.

Mó mesay me Njambiyé

jōḡnanḡwe nan?

³ Wuse yeti ke kwadye keló yiña yaña wete ne wete yi yakama njangwe wete mumó jatidye nye ke beya nje na, kambó bomó me nje lepina beyate sungwe ne mesay musu. ⁴ Ma yasi wete, wuse ke tedye nye bomó ke meyasi hene nde, wuse botu be mesay be Njambiyé ne nje nyangwe tin te yi wuse be nó, ko ke moy mebóne, ko nde, meyasi hene ke bano wuse, ko nde, temó su lekwe ne ges ges ke yiña beya yasi te yi munde wuse ké. ⁵ Ko nde, bo ke njuró wuse, bo ke nye wuse ke jobó kè nó, ko nde, bomó ke ηgbó lú dyambi sungwe ne wuse, ko beko nde, wuse ke gwe mesay, ko nde, ke yiña menḡimó wuse yeti ke ya na, wuse yeti ke dyena na, ke yinóri hene wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiyé. ⁶ Ke jonḡwe dyusu, metake musu ne ηgbenj. Wuse ke duwe meyasi. Wuse ne temó te yi ghisina besó. Wuse ne temó te yi ηgikwa. Wuse kél yasi ne deti te yi Kimó Sisinj. Sendi, mekwadya mete yi wuse nó ké kine likisi ke moyte na. He kél ndi sendi dete yí tedye bomó nde, wuse botu be mesay be Njambiyé. ⁷ Wuse ke pele Kimó Tom te yi lepe gbakasi ké nye bomó. Njambiyé ke nye wuse deti ne. Yo sendi dete yi wuse tedye nde,

wuse gbate botu be mesay bene. Wuse ke jonna kelo yasi ne ngben ke mbambu wene. Yo nda mejole me dyambi mete yi mumo biye ke mbam bo, biye yija ke bo gare yi lu ne dyambi ne bendo bene, ko bo pundu we nje no. ⁸ Ko nde, bomo lûksa wuse, ko bo yêlkwe wuse, ko bo lêpinangwe beyate ne wuse ko kimote, ko bo bôn wuse nda botu be ja, ase nde, wuse lépi ndi gbakasi, wuse kél ndi su meyasi hene yi tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiye. ⁹ Ko nde, banja bomo yeti ke woko yasi te yi wuse kele ké na, ase nde, banja ke kobile duwe wuse kumo njena, ko nde, wuse nda botu bete be ke gwe gwako, ma wuse ndi baka ne jon. Ko nde, bo ke tedye wuse mebone, ma bo yeti ke wo wuse na. Ke yite hene wuse ndi ke tedye nde, wuse botu be mesay be Njambiye. ¹⁰ Ko nde, bo ke nye wuse ngambi ke temo, wuse su ne mesosa ngimo hene. Ko nde, wuse bukate, wuse ke kelo nde, bomo budyate tóndu ne kimomeyasi mete yi Njambiye nye mumo ké. Ko nde, wuse kine yana, wuse su ne meyasi hene. Yinori hene, yo yi tedye bomo nde, wuse botu be mesay be Njambiye.

¹¹ Wune botu be Kɔreŋt, wuse lepima meyasi ne gbas gbas nye wune, bute sendi metemo musu nye wune. ¹² Wuse ti kwadye wune

mbet te na, ma yo wune ke kpalo diyɔ kine kwadye wuse dete na. ¹³ Mi ke lepina ndana nye wune nda mi lépinangwe nye bono bembé. Yo nde, wune kél ne mi nda yi mi kelma sendi ne wune ké, yite nde, wune búta metemo mun nye wuse.

Wuse bâkanɔwe ne beya yasi

¹⁴ Wune ti gban kol kelo yija yasi wete wune botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiye na. 'Ma yasi te yi ne ngben ké yakama diyɔ ka bene kɔtu yasi? 'Ho nde, mejasi bene yitil yakama diyɔ ka ke mbey wete? ¹⁵ '*Krist bene *Satan yakama be ka ngin wete? Yasi te nda ke njoka mo te e tike temo ke yi Njambiye nè yoko e yeti ke tiko temo ke yene ko? ¹⁶ Sendi, mbon te nda ke njoka mbanjo Njambiye nè meyasi mete yi bomo kane tiko Njambiye ké? Yo nde, meyotu musu, yo mbanjo Njambiye te e ne jon ko. Yo dete nda yi Njambiye lepima nde: <Mi ta diyɔ jonna ke njoka yan. Mi ta be Njambiye wan, bo má be kando dyembé.> ¹⁷ Yori Baba Mboko te e ne ngungudye hene ko lepe nye botu bene nde: <Wune jisa duwe ke njoka yan. Wune bâkanɔwe ne bo. Wune ti kpoka yasi te yi mi kidye nde, wune ti kpoka ké na. Dete, mi ta bu wune ne mesosa. ¹⁸ Nge wune kele dete, mi má be Sangwe wun, wune

má nje ðe ðono ðembe, ðono ðembam nè ðono ðoma. Yo Baba Mbokó te ε ne ðeti hene kó lepe ðete.>

7

¹ Wune njon, son temo mbe, nda yi Njambiye kpoma nde, a ta kelo ne wuse ðete ké, wuse púpudya meyotu musu tiko mekele me memi hene, pupudye sendi metemo musu tiko beya metake. He kén kendo mbombu ne nje te yite yí tembidye meyotu musu kiyó ke menje hene nè kambina Njambiye.

Pol ke wedye temo bekriten

be Kɔreŋt

² Wune búta metemo mun nye wuse. Wuse tí kele yiŋa beya yasi sunɔwe ko ne mumo wete ne wete na. Wuse tí bekiɔye ko mumo wete ne wete ke yiŋa menje na. Wuse tí kele yiŋa yasi, né wuse ðoku no ke yotu mbanja mumo na.

³ Mi ti lépi ðete yí pɛso nde, wune balma lépi na. Yo ndi nda yi mi lepima ndana nye wune nde: «Wuse ke kwadye wune budyate. Ko son ko jonɔwe, kine yanja yakama bake wuse na.

⁴ Mi ke lepina nye wune ne nyangwe ðibina temo. Mi ke lukse yotu mbe ndana budyate keto yun. Temo mbe me ne piyem. Ke mebone hene te yi wuse sanɔwa no ké, mi ne mesosa kwá to te. ⁵ Ma kande yi

wuse ma dyán no ke Maseduwan, ko yotu su tí ðe ne te na. Wuse kpalma sanɔwa ne kwaló mebone wete wete. Ke membundo, he sanɔwama ne dyambi, ma ke moɔye, temo ne habubu. ⁶Yasi wete, Njambiye te ε nye mumo jonja ðeti ke temo kome yotu ne si teko ké njá nye wuse ðeti ne nje dyangwe Tit.

⁷ Ma yeti ndi keto dyangwe ne siye na. Yo sendi kome nye yekiɔya nda yi wune nya nye ðeti ke temo ké. A lepima nde, temo yun ðeke ne pɛpɛpɛ, né wune ðeŋ mi. Sendi, wune ne misidyé ke misi ke beya yasi te yi kelnama ke njoka yun ké. A lepima sendi nde, wune nedó te yi kama keto mbe. Meyasi menɔri hene kelma nde, mi bêki ne nyangwe mesosa kwá yi mbombu.

⁸ Mi duwá nde, mekana mete yi mi kenja wune ké nya wune ngambi ke temo. Mi yeti ke wo yotu kete na, ko nde, ke yiŋa ngimo wari mi ðikima wo yotu gbate kome mi ðeŋma nde, mi nya wune ngambi ke temo ké. Ngambi te ðeŋnama ndi ke mono ngimo te yite. ⁹ Ma ndana mi ne mesosa, yeti keto mi nya wune ngambi ke temo na, yo keto wune wóku ngambi te, keto wune njá nje duwe beya mekele mun, ε wune nje yeŋsa temo tiko yo. Yo njel ngambi te yite yi Njambiye kwadye ké. ðete, wuse tí kele yiŋa beya yasi ne wune ke mekana mete yi

wuse kenja wune ké na. ¹⁰ Yo nde, ngambi te yi Njambiyé kwadyé ké kél nde, mumo yênsangwe temo, o bêña, Njambiyé jonjwa nye. Mumo ti yaka wo yotu ké ngambi te yite na. Ma ngambi te yi mumo wokeda yi botu be meneti maka dikiki wokó ké wo mumo. ¹¹ Ma wune bêña nyangwe mesay mete yi ngambi te yi Njambiyé kwadyé kelma ne wune ké. Wune bêña ndi kwaló kimo temo te yi wune njá keló ne meyasi ndana ké. Dete, wune ké tedye ndana nde, wune kine yaja ké moy lepi te na. Wune ké tedye sendi nde, wune ne nguru wun ké ndeye yotu yun ké beya yasi te yi kelnama ké njoka yun ké. Wune ké kamba Njambiyé. Sendi, temo yun deke ne pepere, né wune bêñ mi. Wune bêña sendi nda yi wune ké nye sosu ndana budyate yi keló yasi te yi Njambiyé kwadyé ké. Sendi, wune josuma, bama ne mo te e kelma beya yasi te ko. Wune tedya ké menje hene nde, metemo mun me pupunate ké lepi te. ¹² Ma nge be nde, mi ketima mekana dete kenje wune, yeti keto mo te e kelma beya yasi te, ho keto mo te yi nye kelma beya yasi te sungwe ne nye ko na. Mi ketima yo kenje wune, né wune ne nguru wun bêñ ké mbombu Njambiyé nde, wune ne kimo temo gbate sungwe ne wuse. ¹³ Dete,

yo njá nje nye wuse jonja deti. Ma yeti ndi yite siye na. Wuse njá sosa sendi kwá to te kome wuse bêñma nde, Tit ne mesosa, keto wune hene nya nye deti ké temo. ¹⁴ Nge be nde, mi luksa yotu mbe ké mbombu wene keto yun ké kimo yasi te yi mi lepima nye nye ké kasi yun ké, yo ti nye mi njon na, keto a bêñma nde, yasi te yi mi lepima nye nye ké kasi yun ké bá ndi sendi gbakasi nda meyasi mete yi wuse dikima lepó nye wune menjimo hene ké. ¹⁵ Yo sendi nde, kome nye take nda yi wune hene wokuna ne nye, nda yi wune bonjma ne nye kimote, kamba nye ne nyangwe jese, a ké nje kwadyé wune kwá yi mbombu kome nye take meyasi menori ké. ¹⁶ Mi ké sosa budyate, keto ké meyasi hene mi ne bibina temo ne wune.

8

Mengite ké kasi kelna ngay

¹ Wune njon, wuse ké kwadyé nde, wune dúkwe nyangwe ngikwa te yi Njambiyé kelma ne menjon me botu bete be tike temo ké yi Yesus Krist ké Maseduwan ké. ² Njambiyé jayma nde, bo sangwangwe ne budya mebóne yi bóbe ne bo. Ma ko dete, bo bá ne mesosa kwá to te ké moy nyangwe mebuko mete yi bo jonnama kete ké. Yasi wete, yo kpalma keló nde, bo bêki ne kabi budyate. ³ Bo

nya βeηgwe d̄eti yan. Mi βeηma duwe nde, βo nya p̄oke kw̄a yite. Bo ne ηguru wan nye ne kim̄o tem̄o kine malo βo malo na. ⁴ Bo ηgwetama βud̄yate ne wuse nde, tiso, wuse j̄aya nde, βo nyêki sendi βo bene βeso ndem̄o meyasi ȳi kame ne botu βe Njambiyē βe d̄iyē ke Yerusalem βaka. ⁵ Bo kelma kw̄a yasi te yi wuse d̄ikima take k̄é. Yo nde, βo ne ηguru wan kandima pa β̄ȳ yotu nye Nyangwe Kumande, β̄ȳ sendi yotu nye wuse nda Njambiyē kwad̄ya k̄é. ⁶ Dete, ε wuse lepe nye Tit nde, tiso, a ȳokwe k̄e w̄eri k̄e sid̄ye mesay m̄e ndemna m̄oni te yi nye kandima ke njoka yun k̄é. ⁷ Wune m̄e tondunate ne m̄ekombila ke menje hene, ke nje tikina tem̄o ke yi Krist, ke nje lepina m̄elepi m̄e Njambiyē, ke nje duw̄a meyasi, ke nje kelna meyasi ne kim̄o tem̄o, nje β̄ȳ ke nje m̄ekwad̄ya mete yi wune kwad̄ye ne wuse k̄é. Ma nda wune m̄e tondunate ne m̄ekombila d̄ete k̄é, wune nyêki sendi meyasi d̄ete βud̄ye ke mesay m̄e ndemna m̄oni te yike. ⁸ Yike yi mi lepe k̄é, mi yeti ke nye wune kol ke ηgin̄ na. Yo nde, mi βeηma nda yi βeso nya ne kim̄o tem̄o k̄é, yori yi mi lepe nde, wune k̄el sendi d̄ete, né mi βeη nda yi wune kwad̄ye sendi ne βeso gbate k̄é. ⁹ Keto wune ke duwe nyangwe ηgikwa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kelma ne wuse

k̄é. Yo nye d̄iyē ne meyasi hene. Ma ko d̄ete, a kpalma jaye βe buka mum̄o keto yun. A jayma teri te yite, né Njambiyē nje tonje wune ne m̄ekombila ke menje hene ne nje te yite. ¹⁰ Yike yi mi lepe k̄é, mi lépi yasi te yi mi take ke kasi te, keto ηge wune kele d̄ete, yo ta kame wune ne ηguru wun. Mi nde, bosa botu βete βe kwad̄ya kel̄o yo ke sew te ȳoru βaka 't̄i βe wune na? 'Wune t̄i si kand̄e yo ke sew te ete na? ¹¹ Ma nda yi wune kandima yo kwey ne kim̄o tem̄o k̄é, wune sid̄yikwe sendi yo ndana ne kim̄o tem̄o d̄ete βeηgwe d̄eti yun. ¹² Keto ηge wuse nye Njambiyē yasi ne kim̄o tem̄o, a ke jaye yo ne mesosa βeηgwe ndi buȳo yasi te yi wuse n̄o k̄é. Ma ηge βe nde, wuse kine yāja na, Njambiyē tí diyē sendi yāja ke m̄eβo musu na. ¹³ Mi ti s̄an̄ nde, wune kp̄âl buko keto nyena βeso meyasi ȳi w̄ed̄ye ne metem̄o man na. Yasi wete, mi ḡoru nde, βaka β̄êki ne meyasi nda βeso. ¹⁴ Ndana wune ke nyengwe, yo ta kame botu βete βe kine yāja βaka. Ma ηge d̄ȳa nde, βo ke nyengwe, wune kine yāja na, d̄iȳo nyengwe te yan ta nje kame wune, né βaka βe ne meyasi nda βeso. ¹⁵ Yo nda yi yo ketinate ke m̄ekana m̄e Njambiyē nde: <M̄o te ε tokuma βud̄yate k̄o t̄i βe ne yāja kw̄a to te na. Ma yok̄o ε tokuma ne mbet

ko, yana ti bane nye na.>

¹⁶ Wuse ke nye Njambiye wosoko, keto a nya Tit ndi kwalo nyena temo ke mesay te yi mi no sungwε ne wune ké. ¹⁷ Tit jayma yasi te yi wuse diyma nye ké, ma yo ti be ndi yite siye na. Yasi wete, a tedya nde, a ke nye temo ndana ke mesay kwa to te, dete ε nye pese ne nguru wene nde, a ta ke mate ke yun. ¹⁸ Wuse ke kenje wete man wusu bene Tit. Bomo hene ke njoka menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka ke lepoko kasi ne kimote ke no, keto mesay mete yi nye kelma ke kasi Kimoto Tom ké. ¹⁹ Ma yeti ndi yite na. Jeko kwa kwango menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka tokuma sendi nye nde, sine bo ken, na ke kam wuse ke mesay me ndamna moni te. Wuse kel mesay mete yi lukse ne Nyangwe Kumande ne nguru wene, tedye sendi nde, wuse ke kwadye kame njon su. ²⁰ Moni te ne buyo budyate, yori yi wuse kenje bo, ma bomo nje lepina beyate ne wuse ke kasi bakidya moni te. ²¹ Wuse jeki kwadye kelo kimo yasi ke mbombu bomo, yeti ndi ke mbombu Nyangwe Kumande siye na. ²² Wuse ke dokidye sendi mbanja man wusu ke to te baka yiba kenje wune. Wuse dikima bofe nye ke budya menje, ε wuse beje nde, a ke nye temo ke mesay. A

ke tedye ndana dete kwa yi mbombu, keto a ne bibina temo budyate ne wune. ²³ Ma ke be Tit, nye kumbo wombe, sine nye ngbo kelo mesay yi kame ne wune. Ma, ke yi beman busu yiba baka, yo menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka tome bo. Jongwe dyan ke nye *Krist luksa. ²⁴ Dete, wune tedya bo nde, wune ke kwadye bo, ne menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka duwe gbate nde, wuse ba ne kale te yi lukse yotu su keto yun ke mbombu yan.

9

Kasi kamna botu be Njambiye

¹ Ma mi ti gwe ne keto mekana kenje wune ke kasi kamna botu be Njambiye na. ² Yo nde, mi ke duwe kimo temo te yi wune no yi kame ne njon yun ké. Mi ke lukse yotu mbe keto te ke mbombu botu be Njambiye te be diyε ke Maseduwan baka. Mi lepima nye bo nde: Beman bun be Akay ma kande kombila meyasi mete yi bo ta nye ké kande ke sew te yoru. Nyena temo te yi wune no ke mesay ké kelma nde, sulo bomo ke njoka yan ngbâbikwe nye sendi bo ke mesay. ³ Mi ke tomoko beman busu baka kenje wune, keto mi ke kwadye nde, wune siki komsa kelo dete, keto mi dikima lepoko nye banja bomo nde, wune ta kelo gba dete.

Wunε siki komsa bingiri, kambɔ kimɔ lɛpi te yi wuse dikima lɛpɔ nε dɛnɔ dɛyun nyε ɓɔ kε mε nje ɓε gbɛlate. ⁴ Kεto nge sinε ɓotu ɓε Maseduwan ɓaka dɛyɔ wεri dolɔ nde, wunε ti pa komsa na, yite hε ta ɓε nε njɔn kε mbɔmbu yan, kεto wuse sima lɛpɔ nyε ɓɔ nde, wuse nε ɓiɓina temɔ nε wunε. ⁵ Ma nge wunε ti komsa na, wunε tɔka nde, yeti wunε ta kpalɔ tika nε mapi njɔn te na? ⁶ Dete, ε mi ɓεnε kimɔte yɔ lɛpɔ nyε ɓemanɔ ɓusu ɓaka nde, tiso, ɓɔ kɔnda kwɔ mbɔmbu nε mi kε wεri yɔ kombile kasi ndɛmna mɔni te yi wunε kpoma nde, wunε ta nyε kε tiko gwɔte, yaka nɔ, kome mi ta dɛyɔ kε, mi ta dolɔ nde, wunε sima kombile meyasi hεnε. Wunε kεl sendi dete, nε yo ɓεnna gbate nde, wunε nyεki yo nε kimɔ temɔ, yeti nε j-a na.

⁶ Wunε dɔkwε nde, mɔ te ε ɓε nyambi nε mbet ta wesidɛye ndi sendi nε mbet. Ma yɔkɔ ε ɓε ɓudɛyate kɔ ta wesidɛye sendi ɓudɛyate. ⁷ Mumɔ hεnε nyεki yasi nda yi nyε sima pεsɔ bingiri kε temɔ nε, kinε mεngbɔngila kinε malɔ nyε malɔ na, kεto Njambiyε jɔya mɔ te ε nyε nε mεsosa kε temɔ kɔ. ⁸ Njambiyε nε dɛti te yi tonje wunε nε kwalɔ mεkombila hεnε, nε wunε ɓε nε kwalɔ meyasi hεnε te yi ta kame wunε mεngimɔ hεnε, nε meyasi ɓukwε sendi kε mεɓɔ mun, wunε mɔ ɓy yite yɔ kelɔ nε

kwalɔ kimɔ mεkele hεnε. ⁹ Yo nda yi yo ketinate kε mεkana mε Njambiyε nde: <Mɔ Njambiyε ɓutuma ɓɔ kabɔ sendi kimɔ meyasi nyε ɓotu ɓε ngewεte. A ta kε ndi mbɔmbu yɔ kelɔ ngey dɛte kpo nε kpo.> ¹⁰ Yo Njambiyε nyε kwalɔ nyε mɔ ɓena mbeki. Yo sendi Njambiyε nyε nyε mεdɛye mεte yi nyε dɛye kε. Yo ndi sendi nyε ta nyε wunε meyasi, nyε mεkombila kεte, ɔ ɓεnna, yo mɔ ɓuyɔ kε nɔ mbɔmbu. A ta kelɔ sendi nde, mεsay mε kamna ɓεsɔ te yi wunε keke kε dɔku dɔkɔ sendi. ¹¹ Dete, a ta tonje wunε nε mεkombila kε mεnje hεnε, nε wunε nyε sendi meyasi ɓudɛyate nε kimɔ temɔ yɔ kame nε ɓεsɔ. Komete, ɓudɛya ɓomɔ ta nyε Njambiyε wosoko kε meyasi mεte yi wuse ɓonna kε mεɓɔ mun nyε ɓɔ kε. ¹² Yo nde, mεsay mε ndɛmna mɔni te yi wunε keke ndana kε ti kame ndi ɓotu ɓε Njambiyε ɓε dɛye kε Yerusalem siye na. Yo ta jekɔ kelɔ nde, ɓomɔ ɓudɛyate nyεki Njambiyε wosoko. ¹³ Mεsay mεte ta tɛdɛye ɓɔ nde, wunε kε ɓεngwε *Krist gbate. ɓɔ ta lukse Njambiyε kεto tikina temɔ te yi wunε tike gbate kε Kimɔ Tom Krist, wokuna nε yo kε, ɔ ɓεnna, ɓɔ mɔ lukse sendi Njambiyε kome ɓɔ ɓεnε nda yi wunε kabidɛya nε mɔni yun nε kimɔ temɔ wunε ɓɔ, kelɔ sendi dɛte sunge nε mεnjɔn mε ɓotu

be Njambiyε hεne kε. ¹⁴ Bo ke ηgweta ne Njambiyε keto yun, tedye ne nje te yite nye wunε nde, bo ke kwadyε wunε. Bo ta kelo dεte, keto bo ke βεηε nyanḡwe ηgikwa te yi Njambiyε kelma ne wunε kε. Ngikwa te kwanḡma to te. ¹⁵ Wuse nyēki Njambiyε wosoko ke yasi te yi nye nya wuse kε. He yakama yeko yo ne ηge?

10

Pol ke kama ne mesay mene

¹ Yo mi Pol ne ηguru wombe, mi ke kite wunε ne te temo ne kimō temo nda yi *Krist diyma no kε. Kome mi diye sine wunε kε, ε nde, mi diy mbe ne ηgulum. Ma ηge mi tume koη londo ne wunε kε, ε nde, mi lēpi ndi mbe yasi ne gbas gbas nye wunε. ² Ma mi ke ηgweta ne wunε nde: Tiso, kome mi ta dya weri kε, wunε ti kel nde, mi lēpinanḡwe dεte ne gbas gbas nye wunε na. Keto mi pesima nde, mi ta tedye dεti te yi mi no kε yi kelo ne yasi ne nyan sunḡwe ne botu βete be lepe nde, dyanō te yi wuse joηna no kε, yo dyanō te yi botu be meneti maka. ³ Yo gbate nde, wuse ndi botu be meneti. Ma yasi wete, dyambi te yi wuse lū kε yeti yi botu be meneti maka na. ⁴ Keto mejole medyambi mete yi wuse no kε yeti yike yi botu be meneti maka diki lū ne dyambi kε na.

Yasi wete, mejole mete wula ke yi Njambiyε. Yo ne dεti te yi yanḡile nyanḡwe mekoto mete yi bomō sume diyo te, kambo ne dyambi kε. Wuse ke yanḡile beya dyanō te yi bomō diki take ne meyasi kε soηε. ⁵ Wuse ke yanḡile sendi yasi hεne te yi yeke to ne Njambiyε, sa nde, bomō ti dukwe nye kimō duwate kε. Wuse ke kelo nde, metake wete wete te yi bomō yakama be no kε njaki nje be nda bebala busu, ne wuse bu yo ke no ke yi Krist, ne yo hεne wokuna ne nye. ⁶ Kome wune njoη botu be Njambiyε ta tedye nde, wunε me sanḡwate yi wokuna ne Krist ke menje hεne kε ta βεηna, komete, wuse ta be nedo te yi tedye meβone nye botu βete be yeti ke wokuna ne nye ke njoka yun baka. ⁷ Wunε βēηa yasi ke misi ne gbas. Nge mbaηa mumō take ke yene nde, a me gbate mō Krist, a dukwe ndi tu wete sendi nde, wuse sendi, wuse botu be Krist nda nye. ⁸ Nge dya nde, mi lūksa sendi yotu mbe keto dεti te yi Nyanḡwe Kumande nya wuse yi kendo ne wunε kε, mi ti gwe njoη ke yite na, keto a nyēki wuse dεti te yi kame ne wunε, yeti yi βekidya yun na. ⁹ Mi yeti ne metake mete yi nye wunε duku ke yotu ke mekana mete yi mi diki kenje wunε kε na, ¹⁰ keto bo ke diki lepo nde: «Mekana mete yi Pol diki njesε wuse kε ne dεto,

yo ke sana wuse ke temo. Ma yasi wete, kome nye ne nguru wene diye sine bo ke, nye tekina mumo, a ti dukwe ndapi na.> ¹¹ Ma mo te e lepe dete ko dukwe ne sanjan nde, yasi te yi wuse lepe ke moy mekana kenje wune pinjo te yi wuse ne nan ke, wuse ta kelo meyasi ndi nda yi wuse lepima ke. Wuse ta kelo ndi dete, kome wuse ta dya ke njoka yun ke.

¹² Ma banja bomo weri ke diki lepo ne nguru wan nde, bo yana. Wuse ti yaka lepo nde, sine bo ndi wete ho yeko to sine bo na. Yasi wete, bo yeti yan ne dyan na, keto bo beta ndi jonjwe dyan ne nguru wan yi lepo nde, jonjwe dyan kimote. Bo yeki jonjwe dyan benjwe ndi jonjwe te yan ne nguru wan. ¹³ Ma ke be wuse, wuse yeti ke kwadye lukse yotu su kwa to te ke mesay mete yi kelna ke yija membey ke na. Yasi wete, wuse luksa yotu su ndi ke mesay mete yi wuse kele ke moy pel meneti mete yi Njambiyе pesima nye wuse nde, wuse kel mesay kete ke. A pesima nde, wuse ken kelo mesay, lepo Kimo Tom ko kumo pe yun. ¹⁴ Dete, kome wuse bohma Kimo Tom *Krist kumo no pe yun ke, wuse ti lanja pel meneti mete yi Njambiyе pesima nye wuse ke ke kelo mesay womaja na. Wuse ma diy kine kumo pe yun, ma ta be nde, wuse kopuma kine

kumo ke mbey te yi Njambiyе pesima nye wuse ke na. ¹⁵ Wuse yeti ke lukse yotu su kwa to te ke mesay mete yi banja kele ke yija membey ke na. Yasi wete, nge tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyе ke dake doko ke no mbombu, yite wuse yakama be ne bibina temo nde, mesay mete yi wuse kele ke njoka yun ke ta doko doko sendi kwa yi mbombu. Ma yo ta kelna ndi ke moy pel meneti mete yusu yi Njambiyе pesima nde, wuse kel mesay kete ke. ¹⁶ Dete, wuse yakama nje kwa tongidya ke mbombu ne lepina Kimo Tom ke no ke yija medya londunate ne wune kine lukse yotu su ke mesay mete yi banja kele ke pel meneti mete yan ke na. ¹⁷ Yo nde: <Mo te e kwadye lukse yotu, a luksa yotu ndi ke yasi te yi Nyangwe Kumande kelma ke.> ¹⁸ Keto yeti mo te e lepe ne nguru wene nde: <Mi yana,> yi Nyangwe Kumande jaye na. Yasi wete, yo yoko yi Nyangwe Kumande ne nguru wene lepe nde, nye yana ko.

11

Pol kpassa mo tomun Yesus

¹ Ma wune gbisi mi ndana ke meyerо membe. Ma wune gbisi mi lala. ² Temo mbe ne pepere ke yotu yun. Yo wula ke yi Njambiyе ne nguru wene. Yo nde, wune

nda pupuna bindi ngɔndu te yi mi wandɛ kanɛ nyɛ ndi mbam wɛtɛ. Mbam te, yo *Krist. ³ Yasi wɛtɛ, mi kɛ gwe kanɛ nde, mumɔ nje sebile wunɛ yí bekidye metake mun. Wunɛ táka nda yi nyɔɔnɛ njá nɛ membɔlɛ nje sebile nɛ Eva kɛ. Mi kɛ gwe kanɛ nde, wunɛ mɛ nje jatɔ tiko kinɛ bɛngwɛ ndi nje te yi Krist nyɛpɔ, kanɛ mɛyotu mun nyɛ nyɛ, jɔɔna pupunate kɛ mbɔmbu wɛnɛ na. ⁴ Mi nɛ kanɛ dɛtɛ, ketɔ nɔgɛ mbanja mumɔ nje pelɛ yija yasi dɛlɛ nyɛ wunɛ kɛ kasi Yesus, tiko yikɛ yi wusɛ pelma kɛ, wunɛ kɛ kɔɔn mɔ te. Sendi nde, wunɛ kɛ kombile jayɛ bɔ yija sisinɔ dɛlɛ, tiko Kimɔ Sisinɔ te yi Njambiyɛ nya wunɛ nɛ mbɔmbu kɛ. Nɔgɛ mumɔ nje lɛpɔ yija kimɔ tom dɛlɛ, tiko yikɛ yi wunɛ kandima wokɔ jayɛ kɛ, wunɛ lalɛ kɛ kɔɔn nɛ. ⁵ 'Wunɛ táka ka nde, botu bɛtɛ gbate nyaɔngwɛ botu bɛ tomun? Mi bɛnɔ nde, bo bɛ lɛpɛ lɛpɔ dɛtɛ nɛ numbu baka tí kwá mi nɛ mbɛt kɛ yija yanɔ na. ⁶ Ko bɛkɔ nde, mi yeti nɛ jɛɔ duwá ndapi na, yasi wɛtɛ, mi kɛ kombile duwɛ yasi te yi mi lɛpɛ kɛ. Wusɛ tɛdya dɛtɛ nyɛ wunɛ kɛ mɛnjɛ hɛnɛ. ⁷ Kome mi lɛpima Kimɔ Tom Njambiyɛ nyɛ wunɛ kɛ, mi tí diyɛ wunɛ yanɔ na. Mi kpalma pidyɛ yotu mbɛ yí kame nɛ wunɛ, né wunɛ dɔku dɔkɔ kɛ nje tikina temɔ kɛ yi Njambiyɛ. 'Ma yi mi kelma dɛtɛ kɛ,

yija bɛya yasi yi mi kelma ri? ⁸ Kɛ nɔgimɔ te yi mi bɔ nɔ wɛri kɛ, mi jayma nde, yija mɛnjɔɔn mɛ botu bɛtɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Kumande Yesus kɛ yija membɛy baka diki nyɛ mi mɔni yí kame nɛ wunɛ. ⁹ Kɛ nɔgimɔ te yite yija mɛyasi dɛkima banɔ mi. Ko dɛtɛ, mi tí kwadyɛ sobidyɛ wunɛ mapi te na, ketɔ bɛmanɔ busu bɛ njá wulɛ Maseduwan baka njá tonjɛ mɛyasi mɛtɛ yi dɛkima banɔ mi kɛ. Kɛ mɛyasi hɛnɛ mi tí kwadyɛ sobidyɛ wunɛ mapi te na. Mi ta kelɔ ndi dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹⁰ Kɛ yasi te yi mi lɛpɛ kɛ, mi kɛ lukse yotu mbɛ ketɔ te. Mi kɛ kombile lɛpɔ gbakasi kɛ mbɔmbu Krist te ɛ diyɛ pelɛ mi kɔ nde, kɛ membɛy hɛnɛ te yi mi ta kumɔ ketɛ kɛ mɛnɛti mɛ Akay mi tí tiko nde, yasi kɛ yi kelɛ nde, mi luksa yotu mbɛ ketɔ te kɛ pɛtinangwɛ na. ¹¹ Mi lɛpi dɛtɛ ketɔ nɔgɛ? 'Mi yeti kɛ kwadyɛ ka wunɛ? Njambiyɛ kɛ kombile duwɛ nda yi mi kwadyɛ nɛ wunɛ kɛ.

¹² Ma yasi te yi mi kelɛ ndana kɛ, mi ta kelɔ ndi dɛtɛ kɛ nɔ mbɔmbu, ma botu bɛtɛ nje kwɛdya nje te yi lukse yotu yan yí lɛpɔ nde, sinɛ bo ndi wɛtɛ kɛ kwalɔ kelna mesay mɛtɛ yan. ¹³ Botu bɛtɛ botu bɛ já. Bo yeti kpasa botu bɛ tomun na. Bo kɛ sebile bɔmɔ kɛ mɔy mesay man. Bo kɛ bɔ tɛri te yi kpasa botu bɛ tomun bɛ *Krist kelɔ nɛ mesay. ¹⁴ 'Mumɔ yakama

ngbakima ka njel mekele mete yite? Ko na. Keto ko ke yija menngimo ko *Satan ne nguru wene ke diki yensa yotu bu teri wete jaki te e diyee ke nyanngwe mejasi me Njambiye ko. ¹⁵ Dete, wune ti ngbakimanngwe yi beje nde, bono be mesay bene ke bu sendi teri kpara botu be kele mesay me Njambiye ne ngben baka na. Yasi wete, ke siyna jonngwe dyan Njambiye ta kelo ne bo bengwe mekele man.

Mebone mete yi Pol sangwama no ke

¹⁶ Mi ke kala lepɔ nde: Mumɔ ti bon mi nda lem na. Ma ndi wune, nge wune kwadye, wune ken mbombu yi bu mi nda lem, ne mi sendi lukse yotu mbe ne mbet. ¹⁷ Njel ndapi te yi mi ta tapita ndana yi lukse ne yotu mbe kine wɔ ke ti wula ke yi Nyanngwe Kumande na. Ke yite mi ta tapita nda lem kine dyanɔ na. ¹⁸ Ma nda yi budya bomɔ ke lukse yotu ke meyasi me meneti maka ke, mi ta lukse sendi yotu te yembe. ¹⁹ Wune ne dyanɔ, nduku? Ma wune ke nje kobile diyɔ lala ke kon botu bete be kine dyanɔ baka. ²⁰ Wune ke diyɔ lala ke kon yan, jaye nde, bo kel ne wune nda bebala, wenjile meyasi ke mebo mun. Wune ke jaye nde, bo dɔku ke yotu yun, yeliye wune, ko nye wune banji ke pokɔ. ²¹ Ma mi ta lepɔ yike ne gba njon ke misi nde, wuse su ne

teko gbate, keto wuse yeti ne deti te yi kelo ne wune nda bo na. Mi ta tapita ndana nda lem gbate. Nge mbanja mumɔ bofe kelo ko kwalɔ yasi te nda ndana yi lukse ne yotu ne, mi ma kelo ndi sendi dete yi lukse ne yembe. ²² 'Bo Behebere? Mi sendi monɔ Behebere nda bo. 'Bo botu be kando Isaraye? Mi sendi ngbak ngbak monɔ kando Isaraye. 'Bo benday be Abaraham? Mi sendi nday wene ne pitik. ²³ Bo botu be mesay be *Krist? Mi kwanma bo metu gomay. Yike yi mi lepima dete ke, mi lepinama nda mo boku. Ke nje te yi mesay, mi ke kelo mesay wondo biriki kwa bo. Ke nje te yi nyinna jobɔ, bo nyinja mi ke jobɔ kwa bo. Ke nje te yi menjuruna, bo njuruma mi budyate kwa bo. Menngimo budyate mi dikima woko tul son. ²⁴ Ke jonngwe dyembe Beyuden ngabila mi ne njambala mennga yitan, njambala kamotati jo yitan jo yini. ²⁵ Bo njuruma mi ne ngbasi mennga yitati. Bo lonma mi ne metari tu wete nde, ne bo wo mi. Kuka bimbinama, mi ke moyte kumɔ mennga yitati. Mi kwanɗya ndingele yeso wete ne ndingele tu wete ke bengila sine mekumbo ke man. ²⁶ Mi dikima ke mekendi budyate ne kol, e mi diki sangwa ne mebone ke sabiya meduku, sangwa ne beya yasi ke mebo me botu be gubo. Benjon

bembe Beyuden nè baka be yeti Beyuden baka dikima tedye mi mebɔne. Mi dikima sangwa nè mebɔne ke medya, ke moy mekonjor kè nɔ, bɔ sendi ke maɲ. Mi dikima sangwa sendi nè mebɔne dɛte ke meɓɔ me botu bete be dikima kelo ja nde, bo bemaɲ busu baka. 27 Mi dikima kelo mesay budyate wɔndɔ biriki. Metu budyate jako yeti. Ke yiɲa menjimo mi dikima sangwa sendi nè nja nè yesidyɛ mɔrɔku. Mi dikima kiyo medye menjimo budyate. Sendi, duku nè diyɔ sokere dikima kwa mi. 28 Mi sangwama nè mebɔne dɛte budyate, mi tí gwe nè lepɔ hene na. Mi nè yasi ndi wete yi jekɛ biye mi ke temɔ, yo nde, metu hene mi ke gwe kaɲ menjɔɲ me botu bete be tike temɔ ke yi Njambiyɛ baka hene. 29 Ma mɔ te nda tekinate, ε mi diyɛ kine nje be tekinate sine nyɛ kɔ? Nda jatima ke beya nje, ε yo diyɛ kine kwadyɛ temɔ mbe kɔ? 30 Ma nge be ndana nde, mi lúksa yotu mbe, mi ta lukse gba yotu mbe ke metekɔ membe. 31 Njambiyɛ te Sangwe nè Nyangwe Kumande Yesu ke duwe nde, mi yeti ke kelo ja na. A nè luksa kpo nè kpo. 32 Ke ngimo te yi mi bɔ nɔ ke Damas ké, Aretas bɔ kumande mate. Kum te ε bɔ nda ajiya wene kɔ tembidyɛ bomɔ ke menumey me ndoko te yi

litima dya ké nde, bo pêm yasi, simande bo ta biye mi. 33 Yasi wete, botu be Njambiyɛ nya mi ke wete nyangwe ndokɔ kwanɲye ke wete wunda te yi bɔ ke ndoko te ké pidye ke kɔɲ te. E mi diyɛ nɔ ke meɓɔ mene.

12

Dimna meyasi mete yi Njambiyɛ

punja tedye Pol ké

1 'Ma mi lúksa yotu mbe kè nɔ mbombu, nduku? Ndi nde, yite yeti ke kame yaɲa na. Ko dɛte, mi ta lepina ndana ke kasi meyasi mete yi Nyangwe Kumande kelma nde, mi bɛɲa nda nyenɔ nè yike yi nye punja nye mi ké. 2 Mi duwɔ mbaɲa Kritɛn, yo me kè muka mesew kamɔ jo yini, Njambiyɛ kaɲma nye kumɔ ke dyoɓɔ yitatite. Ho Njambiyɛ kaɲma nye nè yotu nè hene nè jem, ho mbam kɔ kúm mate nè mbaɲa nje nda nyenɔ, mi ti duwe na, ndi Njambiyɛ nyepɔ duwe. 3-4 Mi ke duwe gbate nde, Njambiyɛ kaɲma nye kenje ke *Paradis. Ho a kɔ mate nè yotu nè hene nè jem, ho a kén mate nè mbaɲa nje nda nyenɔ, mi ti duwe, ndi Njambiyɛ nyepɔ duwe. Ma numbu te yi nye wokuma mate ké, mumɔ tĩ pa lepɔ yo wete yesɔ na. Sendi, mumɔ tĩ lepi yo na. 5 Ke kasi njel mumɔ nda mbete, mi yakama lukse yotu mbe keto

ne. Ma ndi nde, mi yeti ke kwadye lukse yotu mbe ne nguru wombɛ, soɲe ndi ke meteko membe. ⁶ Yo nde, má kwadyikwe lukse yotu mbe ke yiɲa yasi, ma mi tí be lem na, keto yasi te yi mi ta lepɔ ké, gbakasi. Ma ndana mi pɛsima nde, kway kelo dɛte na, kambɔ wete mumɔ me nje lukse mi laɲsa meyasi mete yi mi kele nè yi mi lepe ké. ⁷ Yo nde, Njambiyɛ tɛdya mi nyanɣwe meyasi menɔri yi kwanɲa meyasi hene te yi bomɔ duwe ké. Dete, e nye nye yiɲa yasi ke yotu mbe yi kè tɔne mi ne hak, kambɔ me nje bendidye yotu mbe. Yo nde, Njambiyɛ jayma nde, wete jaki *Satan gɛbita mi yí tɛdye mi mebɔne dɛte, kambɔ me nje bendidye yotu mbe. ⁸ Mi ngwetama ne Nyanɣwe Kumande kumɔ mɛɲga yitati keto yasi yinɔri nde, tiso, a sɔɲa mebɔne mete ke yotu mbe. ⁹ Ma ko dɛte, a kpalma yeɲsa nye mi nde: <Ngikwa te yi mi kele ne we ké ma yaka, keto kome mumɔ be tekinate ké, yo komete yi nyanɣwe dɛti mbe kele mesay ke jonɣwe dyene ke menje hene.> Dete, mi ne mesosa yí lukse yotu mbe ndana ke meteko membe, né nyanɣwe dɛti *Krist diy ke yotu mbe. ¹⁰ Yo keto te yite yi mi ne mesosa ke moy meteko membe, ko ke moy wunɣwa te yi bomɔ kele ne mi ké, ko nde, meyasi ke banɔ mi, ko ke nyanɣwe mebɔne mete yi

bomɔ tɛdye mi ké, ko nde, temɔ mbe ke lekwe ne ges ges keto beya meyasi mete yi monde mi ké keto Krist ké. Yo nde, kome mi be tekinate, yo komete yi mi nje be ne dɛti.

¹¹ Mi me lem, yo wune kele nde, mi tãpitangwe dɛte. Yo nde, ma wune ne nguru wun lepe nye bomɔ nde, mi yaɲa, yeti mi na. Ma ko nde, mi yeti yaɲa na, mi ke duwe nde, botu bete be lepe lepɔ ne numbu nde, bo nyanɣwe botu be tomun baka tí kwã mi ko ne mbet ke yiɲa monɔ yaɲa na. ¹² Mi tɛdya wune nde, mi kɛpasa mɔ tomun *Krist ke mekele mete yi mi kelma ke njoka yun ké. Yo beɲnama dɛte ke kelna mesay ne nyanɣwe tiɲ ke menje hene, beɲna sendi ke meyekambiyɛ nè ke nyanɣwe meyasi nè ke nyanɣwe mekele mete yi mi dikima kelo ké. ¹³ Ma kimo yasi te nda yi mi kelma ne banɔ menɔɲ me botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus, e mi diyɛ kine kelo ne wune ké? Mi duwã nde, siya yasi te yi mi tí kele ne wune, yo nde, mi tí kwadye sobidye wune mapi meyasi mete yi dikima banɔ mi ké na. Ma ke yite, wune bɛɲa mi ne ngwete ke beya yasi te yi mi kelma dɛte ne wune ké. ¹⁴ Wune bɛɲa, mi ta be ke kè ndana weri ke mɛɲga yitatite. Mi tí sobidye wune mapi meyasi mete yi banɔ mi ké na, keto yeti meyasi yi mi sã ke mebɔ mun ké na,

yasi wete, yo wune ne nguru wun yi mi sa. Keto yeti bonosike yakanawe ndemo meyasi komo yi dalo ne botu bete be jama bo baka na, yo botu bete be jama bonosike baka kpál kelo dete sungwe ne bono ban. ¹⁵ Ke yembe, mi mbe ne mesosa te yi nye meyasi hene te yi mi no ké yi kame ne wune ko ndingele jonawe dyembe ba! Ma nge mi jeke kwadye wune dete, 'yo má kpaló kelo ka nde, wune kwádyikwe ndi mi ne mbet?

¹⁶ Ma wune ke duwe nde, mi ti be nda mapi pele yun na. Yasi wete, banja bomo ke njoka yun ke lepó nde, mi mo mesabila, mi dya yiya yasi ke mebo mun ne nje likisi. ¹⁷ Ma mi doku ba ke yotu yun ne nje te yen? 'Yo má nje be ka ne nje mbanja mumo ke njoka botu bete be mi dikima tomó kenje weri baka? ¹⁸ Mi tomma Tit ne mbombu lepó nye nye nde, tiso, a kên kè benje wune. Mi kenja nye bene man wusu ko. 'Tit má nje kelo ka yiya yasi mate yi doko no ke yotu yun? 'Sine bo ti be ndi ne kiya metake wete na? 'Sine bo ti kende ka ndi ke kiya nje wete na? ¹⁹ Wune ke take njombu yana nde, yike hene yi wuse lepe ké, wuse kél dete, ma wuse nje balo lepi ke mbombu yun. Yeti dete na. Yasi te yi wuse lepe nye wune ké, wuse lépi ke mbombu Njambiyé, keto sine be *Krist sanawate. Wune njon, son

temo su, wuse kél meyasi maka hene dete yi kame ne wune, né wune doku doko ke nje Njambiyé. ²⁰ Mi ke gwe kan nde, mi kúm weri dolo wune ke teri te yi mi yeti ke kwadye na, ho nde, wune ta dolo mi ke teri te yi wune yeti ke kwadye na. Mi ke gwe kan nde, mi dyân dolo nde, metando ke njoka yun, ho nde, banja ne nyangwe temo sungwe ne besó, ho dolo banja ne temo ne jon jon sungwe ne njon yan, ho nde, banja ne temo te yi sungwa meyasi tande yan. Mi ke gwe kan nde, 'mi ta dolo ka banja ke njoka yun be diki kuto ka besó? Ho banja be numbu yan ti yáki kon tan? Ho botu be susula yotu? Mi ke gwe kan dete nde, mi ta dya yari dolo meyasi ne kpalak kpalak. ²¹ Mi ke gwe kan nde, kome mi ta dya weri ké, Njambiyé ta kelo ka nde, njon biya mi wolo keto yun. Mi ke gwe kan nde, mi njáki kwedya nde, banja budya botu bete be kelma beya yasi ne mbombu baka ti pa yensa temo tikó beya mekele mete na. Mi ke gwe kan nde, mi njáki dolo nde, bo ndi ke kè mbombu yi jonna ke moy kelna mekele me memi, ke kelna mewanja nè ke moy sap sap jonawe. Mi ke gwe kan nde, nge mi nje kwedya dete, misidye ta pundo ke misi membe.

Njena menɔgite nɛ menyen

¹ Ma menɔga yitatite yi mi ta kɛ wɛri kɛ́. Kɛ lɛpi te yi wusɛ ta bɛɛ kɛ́, yo ta kwanɔna ndi nda yi yo ketinate kɛ mekana mɛ Njambiye nde: <Kɛ mɛlɛpi hɛnɛ, lɛpi biya mumɔ kome bomɔ yiba ho yitatu bɛ diyma kɛ mbey te lɛpɛ ndi kiya yasi wɛtɛ.> ² Kɛ menɔga yibate yi mi ka nɔ wɛri kɛ́, ɛ mi si kombile lɛpina nye wunɛ kɛ kasi lɛpi kɛ́. Ma ndana, piɔ te yi mi ti pa kumɔ wɛri kɛ́, mi kɛ kande basidyɛ nambe metɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ kelma bɛya yasi nɛ mbombu baka nɛ bukwe bomɔ te bari hɛnɛ. Mi kɛ lɛpɔ nde: Kome mi ta kala kumɔ wɛri kɛ́, ko mumɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ ti diyɔ na. ³ 'Nduku, wunɛ kɛ kwadyɛ duwɛ nɛ sanɔanɔ nde, *Krist kɛ kwɔ nɛ mi yi lɛpina nɔ? A ti kɛl mɛsay nɛ yeɛ yeɛ kɛ njoka yun na. Yasi wɛtɛ, a kɛl yo nɛ nyanɔgwe deti. ⁴ Yo nde, kome bo nɔgbama nye kɛ kroa kɛ́, a ba nɛ tekɔ. Ma a ndana nɛ jɔn keto nyanɔgwe deti Njambiye. Ma wusɛ sendi nɛ tekɔ sine bɛ Krist. Ndi nde, yasi te yi wusɛ ta kelɔ sunɔgwe nɛ wunɛ kɛ́ ta tedye wunɛ nde, sine bɛ Krist nɛ jɔn nɛ nje nyanɔgwe deti Njambiye. ⁵ Wunɛ nɛ nɔguru wun pɔn pa bobɛ yotu yun yi bɛɛ, ho wunɛ kɛ tiko temɔ gbate kɛ yi Yesu Krist. Wunɛ nɛ nɔguru wun pɔn pa nɛmbɛ sendi tɛri yun. ⁶ Wunɛ yeti kɛ duwɛ ka nde,

Yesu Krist kɛ jɔnna kɛ yotu yun na? Ma nɔgɛ bɛ nde, wunɛ ti pa kombile duwɛ dete na, yite wunɛ balma kɛ bobuna tikina temɔ te yi wunɛ kelma kɛ́. ⁶ Yasi wɛtɛ, mi kɛ take nde, wunɛ sima nɛmbɛ duwɛ ndana yey nɛ sanɔanɔ nde, wusɛ ti jɔsidye su womaɔna na, yite tedya nde, wusɛ kpasa botu bɛ tomun. ⁷ Ma wusɛ kɛ nɔgwɛta nɛ Njambiye keto yun nde, wunɛ ti kel se yiɔna bɛya yasi wɛtɛ nɛ wɛtɛ na. Wusɛ ti kɛl dete yi tedye bomɔ nde, wusɛ sima lanɔsa kɛ mɛsay musu nde, wusɛ kpasa botu bɛ tomun na. Wusɛ kpɔl nɔgwɛta nɛ nye nde, wunɛ kɛl ndi kimɔ yasi. Wusɛ kɛ nɔgwɛta gbate dete, ko nde, baɔna bomɔ kɛ bɛɛ yan nde, wusɛ jɔsidya kɛ mɛsay musu. ⁸ Wusɛ lɛpi dete, keto wusɛ ti yaka lɔ dyambi sunɔgwe nɛ gbakasi na. Yasi wɛtɛ, wusɛ yakama kelɔ mɛyasi ndi keto gbakasi. ⁹ Yo nde, wusɛ nɛ mɛsosa kome wusɛ bɛ nɛ metɛko, wunɛ kɛ kpalo bɛ yun nɛ deti. Yasi te yi wusɛ diyɛ Njambiye kɛ mɔy menɔgwɛta musu kɛ́, yo nde, wunɛ dɔku dɔko kɛ nje wɛnɛ kɛ mɛyasi hɛnɛ. ¹⁰ Yori yi mi kɛtɛ mɛyasi maka kande kenje wunɛ piɔ te yi mi yeti kɛ njoka wun kɛ́, kambɔ mi nje nyanɔgwe yotu yi ndeye wunɛ kimɔ ndeynate kome mi ta dya wɛri kɛ́. Nyanɔgwe Kumande nya mi deti te yi kelɔ dete yi kame nɛ wunɛ,

né wunε dɔku dɔkɔ ke nje Njambiyε, yeti yí bekidyá yun na.

¹¹ Wunε njɔŋ, yí sidye nɔ, mi ke lepɔ nye wunε nde: Wunε sɔsanɔgwe, sá sendi nje te yi dɔkɔ dɔkɔ ke nje Njambiyε ke meyasi hene. Baka nyéki besɔ deti ke temɔ. Metake mun bɛki ndi wete. Wunε jɔŋnanɔgwe ne te tande yun. Dete, Njambiyε te njuku mekwadya nè njuku te jɔŋgwe ta diyɔ wúne bo. ¹² Wunε nyénnanɔgwe tande yun, wusa nda botu be Njambiyε. Botu be Njambiyε be diyε wonga hene baka ke nyeno wunε.

¹³ Ngikwa te yi wule ke yi Nyangwe Kumande Yesus Krist, mekwadya mete yi wule ke yi Njambiyε nè sangwa metemɔ te yi Kimɔ Sisij díki kelo ké kɛlnanɔgwe dete ne wunε hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Galasi

Yo Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko kenje bekriten bete be diye ke Galasi baka. Bo jébangwe meneti mete muka nde Turki.

Nyangwe to lepi te yi kete ké, yo nde, yo ndi ngikwa Njambiyé kele nde, mumo bêki ne jonngwe, yeti membonga na. Yo nye, Pol kande kè lepó Kimó Tom Yesus Krist nye Begalat. Ma ke kón ne baña bomó njá njangwe bekriten lepó nde, bekriten bete be yeti Beyuden baka yâkangwe bengwe membonga me mison Beyuden. Yite nde, kasi pesina yotu bembam nè kasi jesina yija menngimo. E Pol seje tedye nde, yo ndi ne nje tikina temo yi Njambiyé pese nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene, yeti keto bengwa yija membonga na.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menngabiye mete yitan:

1. To mekana maka, yo nde: Pol kèti kenje bekriten be Galasi yí kite ne bo, keto bo tumma kón ne faj Kimó Tom Krist (kumte 1).
2. Pol ke kama ne mesay mene nde, nye gbate mo tomun Yesus. Kasi bosa nyangwe mewesidya

mete yi beɲnama ke Yerusalem (kumte 1-2).

3. Njambiyé pési nde, mumo me ne ngben ke mbombu wene ndi keto tikina temo ke yi Yesus, yeti keto kelna mekele mete yi membonga lepe ké na (kumte 3).
4. Njambiyé ke kelo nde, mumo bêki pupunate, jonna ne ngben ke mbombu wene, wokuna ndi ne nye. A kél yo ne nje te yi ngikwa, yeti keto bengwa membonga na (kumte 3-4).
5. Jonngwe mo te yi Njambiyé si peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene keto tikina temo ko beɲnanngwe ne nje te yin? (kumte 5).
6. Mo te e nje be ne jonja jonngwe ke yi Yesus Krist ko kél meyasi tedye dete (kumte 6).

1 Yo mi Pol kete mekana maka kenje wune. Mi mo tomun. Yeti bomo be tome mi na, mi ti kwá ne nje mbaña mumo na. Yasi wete, yo Yesus Krist tome mi bene Da Njambiyé, yoko e womiya nye ke njoka bemun ko. ² Mi ke nyeno wune sine benjon busu be wonga hene. Wuse ke nyeno wune, wune menjon me botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Galasi baka. ³ Njambiyé Sangwe wusu nè Kumande Yesus Krist kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Nyangwe

Kumande Yesus Krist nya yotu ne ne nguru wene gwe keto mebeyo musu, na jongwe wuse sohe ke beya ngimo te yoko nda yi Da Njambiye wusu kwadya ke. ⁵ Bomo hene luksa Njambiye te sangwe wusu kpo ne kpo, *amen.

Kpasa Kimɔ Tom ndi wete ne wete

⁶ Mi ke ngbakima nde, do do te yike wune tumma kɔn ne Njambiye, mo te e jebama wune ne nje ngikwa te yi *Krist kelma ne wune ke kpalɔ nje jaye wete Kimɔ Tom dele, ⁷ deke nda wete Kimɔ Tom sendi kete. Yo nde, banja bomo ke kwadye njanngwe wune. Sendi, bo ke kwadye kɔngite Kimɔ Tom te yi lepe kasi Krist ke. ⁸ Ma ko mbanja mumo ko wuse ko wete jaki wula kwey nje lepo wete Kimɔ Tom dele, tiko yike yi wuse pelma nye wune ke, na sangwanngwe ne mekita! ⁹ He sima lepo, ma yo yi mi basidye lepo ndana nde: Nge mbanja mumo nje lepo wete Kimɔ Tom dele nye wune, tiko yike yi wune kandima jaye ke, na sangwanngwe ne mekita! ¹⁰ Ma yike yi mi lepe ndana ke, 'mi san ka nde, bomo jaya mi? 'Yeti nde, Njambiye jaya mi na? 'Mi san ka nde, bomo woku mesosa ne mi? Mi ma goru ndi nde, bomo ken mbambu yi woko mesosa ne mi, ma mi ti nje be bala Krist na.

Pol nde, yo Yesus Krist ne nguru

wene toke nye

¹¹ Wune njɔn, mi ke kombile lepo nye wune nde: Kimɔ Tom te yi mi lepima ke ti wula ke dyano bomo na. ¹² Yo nde, mi ti ma woku mbe yo ke numbu wete mumo na. Sendi, mi ti pa pa jeke jeka ke mebo me wete mumo na. Yasi wete, yo Yesus Krist ne nguru wene punje yo nye mi. ¹³ Ma wune wokuma nda yi mi jɔnname no ne mbambu ke moy mison Beyuden ke. Wune wokuma nda yi mi dikima tedye ne njɔn botu be Njambiye ganja, sa nje te yi girise sendi bo ke. ¹⁴ Ke njoka bejako bembe, botu be kando dyembe Beyuden, mi nya jongwe dyembe ne pitik ke moy mison kwa budya bomo. Mi nya sosu mbe kwa to te ke bengwa mekele mete yi wulma ne besanmbambo busu ke kwa bo. ¹⁵ Ma yasi wete, Njambiye kikima si toke ne mi nde, mi ta wokuna ne nye, yite mi ti pa jadye ke moy nyanmbe na. A jebama mi, keto a ne ngikwa, ne mi kel mesay nye nye. ¹⁶ Njambiye benma kimote yi tedye mi Mono wene, ne mi duwe nye, ne mi pel kasi ne nye botu bete be yeti Beyuden baka. Ma ko mi ti nje kwa ndana ndana ke kɔnte ke diye yina mengite ke numbu wete mumo na. ¹⁷ Sendi, mi ti bende ke Yerusalem

kè lèpina sine botu be to-
mun be Yesus be kandima
bù mesay mete ne mi baka
na. Mi kpalma nje kwà
kè ke Arabi. Diyo ké, ε
mi nje yókwe nje diyo ne
kòkò ke Damas. ¹⁸ Sew yitati
kwanma, ε mi nje tòke nje
bendò kè Yerusalem beje
Piyer kelò mesimò sine nye.
Mi yama metu kamò jò yitan
mate sine nye. ¹⁹ Ma mi
tí nje beje mbanja mumò
ke njoka botu be tomun be
Yesus na, soje ndi Jak te
man ne Nyanḡwe Kumande.
²⁰ Yasi te yi mi ketè kenje
wune ké, mi lépi gbakasi ke
mbombu Njambiyè, yeti ja
na.

²¹ Ke kònte, mi njà teme ke
Yerusalem, kwà kè ke meneti
me Siri nè Silisi. ²² Menjò
me botu bete be tike temò
ke yi *Krist be ke Yuda baka
tí pa beje mbombu wombe
ne toru na. ²³ Bo ðikima
wokò ndi kasi mbe wokò
nde: <Mò te ε ðikima tedye
wuse mebòne ne mbombu
kò me ke lepò kasi tikina
temò ndana ke yi Krist nye
bomò, ma kwey a kwadya
girise yo.> ²⁴ Ke bo ma wokò
dete ké, ε bo lukse Njambiyè
keto mbe.

2

*Pol bene betomba ke
wesidya*

ke Yerusalem

¹ Yo kwanma mesew kamò
jò yini ke kònte, ε mi nje
basidye tòke nje bendò kè
Yerusalem sine Barnabas. ε
mi bù sendi Tit kè nò. ² Mi kà

keto Njambiyè tedya mi nde,
mi kèn. Kumò Yerusalem,
ε mi lepe kasi Kimò Tom
te yi mi pele nye botu bete
be yeti Beyuden baka nye
benjòḡ busu be mate. ε sine
nyanḡwe botu bete be kende
ne njòḡ botu be Njambiyè
mate baka wesidya be ndi
mi, be ndi bo, ε mi lepe kasi
te sendi dete nye bo. Mi
kelma dete, kambò say te
yi mi kelma kwey nè yi mi
kele ndana kè nò mbombu
ké me nje gwe mesenḡe.
³ Ma mò njòḡ wombe Tit
bà Begrek. Ko dete, bo tí
bande nye nde, bo pèsi yotu
ne yi bembam nda Beyuden
na. ⁴ Baḡa botu be ja ke
lepò nde, bo bemanḡ busu.
Bo mbombilama nyinje ke
njoka su, né bo pem yí beje
nda yi wuse sima ðuwe ke
ðiyò bala kelna meyasi mete
yi membonḡa me Beyuden
lepe ké. Wuse sima ðuwe
ke ðiyò te yite, keto sine
be Krist Yesus me sanḡwate.
Botu bete kél dete, né bo
yòkidye wuse tiko ne kòkò
ke ðiyò bala te yite. ⁵ Wuse
summa gba kol, ko kinè jaye
gbela mònò lepi yan ne mbet
na, né Kimò Tom te yi lepe
gbakasi ké tika ne jem ke
njoka yun. ⁶ Ma ke kasi
nyanḡwe botu bete, ko bo
bèki be nyanḡwe bete ko bo
bèki nan, yeti kasi mbe na,
keto bomò hene ndi wete ke
misi me Njambiyè. Ma ndi
nde, ke yembe, botu baka tí
nje dokidye sendi yinḡa yasi
ke Kimò Tom te yi mi pele ké

na. ⁷ Bo kpalma bεηε nde, Njambye kaηma say pelna Kimō Tom nye mi, né mi kè pel nye botu βete βe yeti Beyuden baka nda yi nye kaηma nō sendi nye Piyer, na kè pel nye Beyuden ké. ⁸ Yo nde, kiya mō te ε kelma mesay ke temō Piyer, na nje βe mō tomun wene ke njoka Beyuden kō kelma sendi dete ne mi, né mi nje βe mō tomun wene ke njoka botu βete βe yeti Beyuden baka. ⁹ Botu βete βe tikima temō ke Yesus Krist baka dikima bu Jak nè Piyer nè Jan nda kpara mekondu mete yi suke tu. Botu baka yitati βeηma gbate nde, Njambye nye mi kpara mesay mete ne ηgikwa. ε βo nje sambile mbam βo nyeno ne mi sine Barnabas yí tedye nde, sine βo me sangwate. Dete, wuse hene pesima nde, sine Barnabas ta kè pele su Kimō Tom nye botu βete βe yeti Beyuden baka. Bo ta kè pele yan nye Beyuden. ¹⁰ Siya yasi te yi βo lepima nye wuse, yo nde, wuse tâka buka bomō. Yo gbate yasi te yi mi βā ke kwadye kelō ne temō mbe hene.

Pol ke ndeye Piyer ke An̄tiyos

¹¹ Ma kome Piyer nja kè An̄tiyos ké, ε mi lepina ndeye nye misi ne misi, keto a jōsidya ke yasi te yi nye kelma ké. ¹² Yo nde, a dikima dyena bene βenjōη busu βe yeti Beyuden baka. Ma ndana, ke botu βete βe

dikima diyō bene βe Jak baka ma dyā ké, ε nye baka ne βenjōη busu βete kine wuta se ke keki yan na, keto a βā ke kambō botu βete βe lepe nde, βo pēsi bembam baka. ¹³ Baηa Beyuden βete βe ma tikō temō ke yi Yesus Krist baka kelma sendi nda Piyer, kol wete ke ηgindi, kol wete ke sombu. Ko mumō nda Barnabas, βo kelma nde, a nyēki sendi kol ke mekele me likisi te. ¹⁴ Ndana, ke mi ma bεηε nde, βo yeti ke kendo se βeηgwε Kimō Tom te yi lepe gbakasi ké, ε mi lepe nye Piyer ke misi me bomō hene nde: <Wε Beyuden, ma we ke kpalō jōηna nda botu βete βe yeti Beyuden baka. Wε yeti ke jōηna nda mōnō Beyuden na. 'Ma, we ta nje jeliye botu βete βe yeti Beyuden baka nde, βo βēηgwε mison Beyuden nan?>

¹⁵ Wuse su βonō βe kandō, ηgbak ηgbak βonō Beyuden. Besanmbambo busu tī βe ne pitik ke moy mebeyō nda botu βe mekandō βete βe ti dúkwε Njambye na. ¹⁶ Ma ko dete, wuse ke duwe ndana nde, Njambye ti pēsi nde, mumō me ne ηgbeη ke mbombu wene keto kelna mekele mete yi membonga lepe ké na. Yo ndi ne nje tikina temō te yi mumō tike ke yi Yesus Krist ké. Yori, wuse sendi, wuse tikima temō ke yi Krist Yesus, né Njambye pesi nde, wuse me ne ηgbeη ke mbombu wene keto tikina temō te yi

wuse tike ke yi Krist ké, yeti keto kelna mekele mete yi membonnga lepe ké na. Yo nde, Njambiyé tí pɛsɔ nde, ko mumɔ wete ne wete me ne ngbenj ke mbombu wene, keto mɔ te ke kelo mekele mete yi membonnga lepe ké na. ¹⁷ Ma nge be nde, wuse Beyuden ke sa nde, wuse b̂êki ne ngbenj ke mbombu Njambiyé ndi ne nje tikina temɔ ke yi Krist, yite tédya nde, wuse sendi, wuse botu be mebeyɔ ndi nda bari be yeti Beyuden baka. 'Ma, yite lépi ka nde, *Krist sánj nde, mebeyɔ d̂oku d̂oko kè nɔ mbombu? Ko na. ¹⁸ Yo nde, nge mi nje yókwe ne kòkò benjwe sendi membonnga mete yi mi sima l̂i kwey ké, yite mi ne nguru wombe me mɔ yangila yasi te yi Njambiyé lepe ké. ¹⁹ Ke pay te yi membonnga, mi ma gwe wule ke deti te yi membonnga ne nguru wene, né mi nje jonna ndana kelo yasi te yi Njambiyé kwadye. Bo ngbama mi sine Krist ke kroa. ²⁰ Mi ne jon, ma yeti se mi ne nguru wombe be ne jon na, yo Krist be ne jon ke yotu mbe. Mi ke jonna ndana ke meneti, yasi wete, mi jónnangwe dete ne nje tikina temɔ ke yi Mɔnɔ Njambiyé. A kwadya mi, nye yotu ne ne nguru wene gwe keto mbe. ²¹ Ko mi ti yaka paye ngikwa te yi Njambiyé kelma ne mi ké na. Yo nde, má b̂eki nde, Njambiyé p̂ési nde, mumɔ me ne ngbenj ke mbombu wene, keto kelna

mekele mete yi membonnga lepe ké, ma Krist gwɔ ne gbelate.

3

Kasi membonnga nè kasi tikina temɔ

ke yi Njambiyé

¹ Wuy wune botu be Galasi, wune ka belem! Yo nda ba sebile wune deke? 'Mi t̂i kombile lepɔ nye wune ne kwet kwet nda yi bo biyma ne Yesus Krist ngba ke kroa ké? ² Mi ndi ne yasi wete yi mi kwadye diyé wune. Wune ŷnsangwe nye mi. 'Yo ka keto wune ke kelo mekele mete yi membonnga lepe ké, yori yi Njambiyé nya ne wune Kimɔ Sisij ké? 'Yo yeti keto wune lengwa metɔ tikɔ temɔ ke Kimɔ Tom te yi wune wokuma ké na? ³ 'Wune jekima be belem dete nan? Wune kandima jonjwe dyun kwey kelo meyasi ne deti Kimɔ Sisij. 'Ma wune ke kwadye nje sidye kelna meyasi ndana ke jonjwe dyun ne deti te yun ne nguru wun? ⁴ 'Meyasi hene te yi wune sangwama nɔ ké b̂a gbelate kine tedye wune yina yasi na? ⁵ Njambiyé ke nye wune Kimɔ Sisij, kelo sendi nde, nyangwe mekele k̂lnangwe ke njoka yun. 'A k̂el ka dete, keto wune ke kelo mekele mete yi membonnga lepe ké? 'A ti k̂el dete, keto wune lengwa metɔ tikɔ temɔ ke Kimɔ Tom te yi wune wokuma ké na?

⁶ Yo ɓa sendi dete ne Abaraham. A tikima temo ke yi Njambiyɛ, ε Njambiyɛ lɛpɛ nde, a mɛ nɛ ngben ke mbombu wene nɛ nje te yite. ⁷ Ma dete, wune dũkwɛ nde, yo ndi botu bete ɓe tike temo ke yi Njambiyɛ ɓaka ɓe ngbak ngbak ɓono ɓe Abaraham. ⁸ Sendi, mekana mɛ Njambiyɛ kandima si lɛpɔ nɛ mbombu nde, wete yeso Njambiyɛ ta pɛso nde, botu bete ɓe yeti Beyuden ɓaka ta ɓe nɛ ngben ke mbombu wene, keto ɓo ta yɛnsa temo tiko ke yene. Yori yi mekana mɛ Njambiyɛ kandima si lɛpɔ kimɔ tom nye Abaraham nde: <Mekando mɛ bomɔ hene ke to meneti ta ɓe nɛ mekombila keto yo.> ⁹ Abaraham tikima temo ke yi Njambiyɛ, ε Njambiyɛ nye nye mekombila. Dete, botu bete ɓe tike temo ke yi Njambiyɛ, Njambiyɛ ke nye sendi ɓo mekombila bene ɓe Abaraham.

¹⁰ Ma botu bete ɓe nye sosu ke kelna mekele mete yi membonɓa lɛpɛ, take nde, Njambiyɛ ta pɛso nde, ɓo mɛ nɛ ngben ke mbombu wene keto te yite ɓaka, ta sangwa nɛ mekita mɛ Njambiyɛ, keto yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Mumɔ hene ε ɗiyɛ kine ɓakidye meyasi hene te yi yo ketinate ke mekana mɛ membonɓa mɛ Njambiyɛ, kelo yasi te yi yo lɛpɛ kɛ, sangwanɓwɛ nɛ mekita.> ¹¹ Yo ke kobile ɓɛɓna nɛ saɓsaɓ nde, Njambiyɛ ti pɛsi nde, mumɔ nɛ

ngben ke mbombu wene, keto a ke kelo meyasi mete yi membonɓa lɛpɛ kɛ na. Yo gbate dete, keto mekana mɛ Njambiyɛ ke lɛpɔ nde: <Mo te yi Njambiyɛ si pɛso nde, a mɛ nɛ ngben ke mbombu wene ko ta ju ndi nɛ nje tikina temo te yi nye tike ke yene kɛ.> ¹² Yo nde, kelna mekele mete yi membonɓa lɛpɛ kɛ ti wũla ke tikina temo ke yi Njambiyɛ na. Yasi wete, yo nda yi yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Mo te ε kele meyasi mete yi membonɓa lɛpɛ kɛ ta ju nɛ nje te yite.>

¹³ Yo ɓa nde, wuse sangwanɓwɛ nɛ mekita mɛ Njambiyɛ, keto wuse ti kele meyasi mete yi membonɓa lɛpɛ kɛ na. Ma *Krist nja kolo wuse sangwa nɛ mekita ke numbu su. Yo dete nda yi yo ketinate ke mekana mɛ Njambiyɛ nde: <Mo te yi ɓo kesɛ nye ke jeta ko nɛ mekita.> ¹⁴ Krist Yesu sangwama nɛ mekita musu, nɛ yija mekando ɓe sendi nɛ mekombila mete yi Njambiyɛ kpoma nye Abaraham kɛ, nɛ Njambiyɛ nye sendi wuse Kimɔ Sisin te yi nye kpoma kɛ nɛ nje tikina temo te yi wuse tike ke yene kɛ.

Membonɓa nɛ yasi te yi Njambiyɛ si

kpo kɛ

¹⁵ Wune njon, nɛ pan pa ɓɛɓɛ nda yi bomɔ ɗiki kelo nɛ meyasi kɛ. Nge

mumɔ si nye numbu, keto nda yi bo yâkanɔwɛ kabɔ ne melikɔ mɛnɛ kɛ́, nɔɛ ɔɛ nde, yasi te yi nye ketima kɛ́ yakama ne nɔɛn, kine mumɔ wɛte ne wɛte yakama nje yangile sendi yo, ho dokidye sendi yaɔa kete na. ¹⁶ Ma Njambiyɛ kpoma mɛyasi nye Abaraham ɔɛnɛ nday wɛnɛ. A t̃i lɛpɛ nde: <Bɛnɛ ɔɛnday ɔɛnɛ,> nda a lɛpi ne ɔɛndya ɔɛmɔ na. A lɛpima ndi kasi mumɔ wɛte ne wɛte, ɛ nde: <Wúɛnɛ nday wɔ,> yite lɛpi ne *Krist. ¹⁷ Yasi te yi mi kwadye lɛpɔ kɛ́, yo nde: Njambiyɛ kelma mbon kpo mɛyasi mɛte yi nye ta kelɔ kɛ́. Yo yakama ne nɔɛn nda yi mumɔ kete ne mekana mɛ kabina melikɔ mɛnɛ kɛ́. Ya mɛsew gɔmay yini jɔ kamɔtati ke kɔɛte, ɛ Njambiyɛ nje nye yey kando Isarayɛl mɛmbɔɛnɔga mɛnɛ. Dete, mɛmbɔɛnɔga mɛte yeti ne ɔɛte te yi yangile mbon te kelɔ nde, yasi te yi Njambiyɛ kpoma kɛ́ t̃i kelɔnɔwɛ se na. ¹⁸ Má ɔɛki nde, Njambiyɛ nyɛ́ki ɔɛmɔ yasi te yi nye bakidye tike ɔɛtu ɔɛnɛ kɛ́ ne nje kelna mekele mɛte yi mɛmbɔɛnɔga lɛpɛ kɛ́, ma ɔɛ ta lɛpɔ komɛte nde, a t̃i nyɛ́ki ɔɛmɔ yasi ne nje kpona yasi na. Ma ke ɔɛ Abaraham, 'Njambiyɛ t̃i nye nye mekombila ne nje kpona yasi na?

Yasi te yi mɛmbɔɛnɔga tɛdye kɛ́

¹⁹ Ma nɔɛ ɔɛ ɔɛte, Njambiyɛ njáki nje nye

ɔɛ mɛmbɔɛnɔga keto nɔɛ? Yo nde, Njambiyɛ njá nje nye sendi mɛmbɔɛnɔga ke kɔɛte, né yo tɛdye ne sanɔanɔ nye ɔɛmɔ nde, ɔɛ ɔɛy ndi yangila mɛmbɔɛnɔga mɛte yi nye tɛmbidye kɛ́. Mɛmbɔɛnɔga tɛdya ɔɛte kumɔ ke nɔɛmɔ te yi nday Abaraham yi Njambiyɛ kpoma yasi ke kasi ne kɔ njá nje kɛ́. Njambiyɛ kwanɔma ne nje ɔɛjaki yí pele ne mɛmbɔɛnɔga mɛte, ɛ ɔɛ nje kwanɔdye yo nye ɔɛmɔ ne nje mumɔ wɛte. ²⁰ Ma mɔ te ɛ kele mɛsay mɛ njunɔ ke njoka ɔɛmɔ yíba kɔ t̃i kɛ́l mɛsay ndi keto mɔ wɛte na. Ma ke yi Njambiyɛ kpoma ne yasi nye Abaraham kɛ́, a kelma yo ne nɔɛguru wɛnɛ kine kwá ne mumɔ na. ²¹ 'Yite tɛdya ka nde, mɛmbɔɛnɔga ke lɔ ɔɛyambi ne mɛyasi mɛte yi Njambiyɛ si kpo kɛ́? Ma Njambiyɛ má tɛmbidya wɛte mɛmbɔɛnɔga yi yakama nye mumɔ jonɔwɛ, ma mɛmbɔɛnɔga te yakama kelɔ sendi nde, Njambiyɛ p̃ɛsi nde, mumɔ mɛ ne nɔɛn ke mɔmbu wɛnɛ keto mɛmbɔɛnɔga te ɛte. ²² Ma mekana mɛ Njambiyɛ ke kpalo lɛpɔ nde, mɛbɛyɔ sima ɔɛye ɔɛtu ɔɛ mɛnɛti maka hɛnɛ nda ɔɛbala ɔɛnɛ, né Njambiyɛ nje nye yasi te yi nye kpoma kɛ́ nye ɔɛtu ɔɛte ɔɛ tike tɛmɔ ke yi Yesus Krist ɔɛka. Njambiyɛ ta kelɔ ɔɛte ndi keto tikina tɛmɔ te yi ɔɛ tike ke yi Yesus Krist kɛ́. ²³ Ne mɔmbu, piɔ te yi Njambiyɛ t̃i pa tɛdye ɔɛmɔ nje tikina tɛmɔ ke yi Yesus

Krist na, membonḡa ḡiyama wuse nda bebala ḡiki pemo wuse nda bejɔbo. Meyasi kwanama ḡete kumo ke ḡgimo te yi Njambye nḡa tedye ne wuse nje tikina temo ke yi *Krist ké. ²⁴ Dete, membonḡa ḡiyama nda mo pemna su kumo ke ḡgimo te yi Krist nḡa nje ké, né Njambye nje pesi nde, wuse me ne ḡgben ke mbombu wene keto tikina temo te yi wuse tike ke yi Krist ké. ²⁵ Ma ḡgimo te yi Njambye sima si tedye wuse nje tikina temo ke yi Krist ké sima ḡya. Dete ndana, membonḡa yeti se mo pemna su na, ²⁶ keto wune hene me ndana bono be Njambye keto Krist Yesu, keto wune ke tiko temo ke yene. ²⁷ Yo nde, wune bomo hene te yi bo topuma ke moroku baka wune be Krist me sangwate. Ndana wune bonma nye, nye ke yotu yun nda yi mumo bu ne lamba peto ne yotu ne ne piyele ké. ²⁸ Dete, kine se nde, baka Beyuden ho baka yeti Beyuden na. Kine se nde, baka bebala ho baka yeti bebala na. Kine nde, baka bembam, ho baka bomari na. Wune hene me ndi wete, keto wune be Krist Yesu sangwate. ²⁹ Nḡe be nde, wune me wokuna ne Krist, yite wune ḡgbak ḡgbak benday be Abaraham, komete, wune ta be ne meyasi hene te yi Njambye kpoma nye Abaraham bene benday bene ké.

4

¹ Ma mi kwádyikwe lepɔ nde: Piḡo te yi mo te e ta tika ne meliko me sangwe ko ndi monosike, bene bala ndi wete, a ti kwá nye ke yaḡa na, ko nde, meyasi hene ta wokuna ne nye wete yeso. ² Yo nde, piḡo te yi nye ndi monosike, botu bete be bakidyé nye nè botu bete be pemé bakidyé meyasi mene baka ḡiyé ne nye kumo ke ḡgimo te yi sangwe pesima ké. ³ Ko wuse, wuse ba sendi dete ke ḡgimo te yi wuse jonama no kwey nda bonosike ké. Wuse dikima beḡgwe meyasi me meneti maka yi bo dikima tedye wuse ke moy membonḡa ké nda bebala.

Diyɔ bala siyama

⁴ Ma ke ḡgimo te yi Njambye pesima ké ma ḡya, e nye tome Monɔ wene njese. Yo wete nyari ja nye. A jadya ke njoka Beyuden beḡgwe membonḡa man kumo njena, ⁵ na nje kol ne wuse botu bete be jonna beḡgwe membonḡa mete nda bebala bete baka sendi, né Njambye nje bu wuse nda bono bene. ⁶ Ma dete, Njambye tomma Sisiḡ Monɔ wene njese ke moy metemo musu, keto wune me gbate bono bene. Sisiḡ te ke kembidyá nde: <*Aba Da!> ⁷ Yite téḡya komete nde, we yeti se bala na, we me monɔ. Ma nda we me monɔ ké, we ta be sendi ne meyasi mete yi Njambye bakidyé tike botu

benε kέ. Yo hεne mekele me Njambiye.

8 Kε ηgimɔ te yi wune diyma kwey kine kombile duwe Njambiye kέ, wune dikima nye sosu yun ke kanna yiηa gbela meyasi nda bebala bete, take nde, yo Njambiye, ase nde, meyasi mete yeti Njambiye na. 9 Ma ndana wune sima duwe Njambiye kimote. Mi kwadya lepɔ nde: Yo Njambiye kpale duwe wune kimote. Dete, ηge nje kelɔ ba ndana nde, wune yɔkwe ne kɔkɔ beηgwe sendi seke seke gbela mɔnɔ meyasi hene te yi bo dikima tedye wune kέ? ηge kele yi wune kwadye yɔkwe ne kɔkɔ nje beηgwe sendi yo nda bebala bete kέ? 10 Wune ke nye misi ke membonga mete yi lepe kasi jesina yiηa metu nε yiηa menngwende nε yiηa menngimɔ nε yiηa mesew. 11 Mi ne kan kete budyate nde, mesay mete yi mi kelma wɔndɔ biriki, nε mi kam ne wune kέ me nje gwe mesenye. 12 Wune njɔη, mi ke ηgweta ne wune nde: Tiso, wune bεki nda mi, keto mi sendi nda wune. Wune ti kele yiηa yasi kotute sungwe ne mi na. 13 Wune ke duwe nde, mi kanda lepɔ Kimɔ Tom nye wune ke ηgimɔ te yi kɔn dindima ne mi ke dya dyun kέ. 14 Kɔn te yi mi ba nɔ kέ njanngwa wune, yo ba ne deti te yi nye wune wɔ kelɔ nde, wune yεlkwe mi ho sa meseri membe. Ma wune ti kele dete na, wune

kpalma nje bu mi nda wune bɔη wete jaki Njambiye ho Krist Yesus ne ηguru wene. 15 'Ma mesosa mete yi wune ba nɔ kwey kέ me ba we? Mi ke kombile lepɔ ke mbombu yun nde, yo mα beki nde, wune dɔka gba memisi mun nye mi, ma wune jayma. 16 'Mi me ka muka mɔ pendo wun, keto mi ke lepɔ gbakasi nye wune? 17 Botu bete be kwadye kɔngite Kimɔ Tom baka ke nye sosu te yi gbamɔ kol wune bo. Yasi te yi bo sa ke moyte kέ yeti kimote na. Ma bo kεl dete yi sa ne nje te yi bake njoka mbe sine wune, nε wune nje nye sosu gbamɔ kol wune bo. 18 Yo kimɔ yanη nde, wune nyεki sosu ke kelna kimɔ yasi menngimɔ hene, yeti ndi ke ηgimɔ te yi mi be ke njoka yun kέ na. 19 Wune bɔnɔ, mi ndana ne kɔkɔ nda nya te ε ke wa ne mɔ. Mi ke sangwa ne mebɔne ke moy temɔ mbe keto yun kumɔ ke ηgimɔ te yi bomɔ ta beηe nde, jonngwe dyun ma boηna gbate ne yi *Krist. 20 Mi ne nyangwe hel te yi diyo ndana ke njoka yun yi duwe nda yi mi yakama lepina nɔ nye wune kέ, keto yasi kwanma mi, mi yeti ke duwe yasi te yi mi yakama kelɔ ke kasi yun kέ na.

Kasi membon yiɔa

21 Ma wune botu bete be kwadye beηgwe membonga nda bebala baka, wune lεpi yasi ke nye mi. 'Yite nde, wune yeti ke wokɔ yasi te yi

membonga lɛpɛ kɛ na? ²² Yo nde, yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde, Abaram jama ɓɔɔ ɓembam yiba. Nyangwɛ te ɛ mbaɗa ɓa bala, ma nyangwɛ te ɛ wetɛ tɪ ɓɛ bala na. ²³ Yasi wetɛ, mɔɔ te yi nyangwɛ wenɛ ɓa bala kɔ jadya nda yi nyari hɛnɛ tɔkɛ nɛ mɔy yɪ ja nɛ mɔɔsike kɛ. Ma yɔru yi nyangwɛ tɪ ɓɛ bala kɔ jadya ɓɛngwɛ yasi te yi Njambiyɛ kandima si kpo kɛ. ²⁴ Yasi te yi kwanɗama dɛtɛ kɛ kɛ tɛdye wusɛ yiɗa ɗimna mɛyasi. Boma ɓaka yiba kɛ tɛdye wusɛ kwalɔ membon yiba yi Njambiyɛ kelma kɛ. Wetɛ mbon te, yo yɔkɔ yi Njambiyɛ kelma ɓɛnɛ Mɔyisi kɛ keki Sinayi kɔ. Mbon te mbɛtɛ kɛl nde, mumɔ ɓɛki bala. Agar, nya te ɛ ɓa bala kɔ tɛdya mbon te mbɛtɛ. ²⁵ Agar kɔ tɛdya sendi keki Sinayi te yi kɛ mɛnɛti mɛ Arabi kɛ. Nyɛ nda Yerusalem te yi ɓomɔ ɗiyɛ ketɛ ndana kɛ, keto Yerusalem sendi kɛ ɗiyɔ bala ɓɛnɛ ɓɔɔ ɓɛnɛ. ²⁶ Ma Yerusalem te ɛ pɛ ɗyɔɓɔ kɔ yeti kɛ ɗiyɔ bala na. Yo Yerusalem te mbɛtɛ ɓɛ nyangwɛ wusu. ²⁷ Yo dɛtɛ nda yi yo ketinate kɛ mɛkana mɛ Njambiyɛ nde: <Wɛ kundu, wɛ nya te ɛ yeti kɛ ja kɔ, sɔsangwɛ! Wɛ nya te ɛ tɪ gwenjila nɛ mɪ wetɛ yesɔ kɔ, sɔsangwɛ kpɛsa, keto ɓɔɔ ɓɛ nya te yi njom paɗma pa kinɔ nyɛ kɔ ta lan ɓuyɔ kwɔ ɓɔɔ ɓɛ nya te ɛ paɗma pa tika nɛ mbam kɔ!>

²⁸ Ma wunɛ njɔɗ, kɛ ɓɛ wunɛ, wunɛ gba ɓɔɔ ɓɛ Njambiyɛ, keto a kpoma dɛtɛ nda yi nyɛ kpoma sendi nɔ kwey kɛ kasi Isak kɛ. ²⁹ Ma mɔɔ te yi ɓɔ jama nyɛ kwey nda yi nyari hɛnɛ tɔkɛ nɛ mɔy yɪ ja nɛ mɔɔsike kɔ ɗikima tɛdye mɛɓɔnɛ nyɛ mɔɔ te yi ɓɔ jama nɛ dɛti te yi Sisiɗ Njambiyɛ kɔ. Yo ndi kɛ kwanɗa sendi muka dɛtɛ. ³⁰ 'Njambiyɛ lɛpima nde nɗɛ kɛ mɔy mɛkana mɛnɛ? A lɛpima nde: <Dudya bala nya kɔ ɓɛnɛ mɔɔ wenɛ kwanɗyɛ, keto mɔɔ te tɪ kpokɛ kabidya mɛlikɔ mɛ sangwɛ wetɛ yesɔ ɓɛnɛ mɔɔ nya te ɛ yeti bala kɔ na.> ³¹ Wunɛ njɔɗ, yo dɛtɛ sendi nde, wusɛ yeti ɓɔɔ ɓɛ nya te ɛ ɓa bala kɔ na. Yasi wetɛ, wusɛ ɓɔɔ ɓɛ nya te ɛ yeti bala kɔ.

5

1 *Krist ma soɗɛ wusɛ kɛ ɗiyɔ bala ɓɛngwa membonga, nɛ wusɛ ɗuwe kɛ ɗiyɔ bala te nɗɛ jɔɗna nɛ tɛ. Ma dɛtɛ, wunɛ ɗiy nɛ nɗɓingim. Wunɛ tɪ jaya nde, yiɗa membonga yɔkidya wunɛ nɛ kɔkɔ kɛnɗɛ kɛ ɗiyɔ bala na.

Botu ɓɛ Krist nɛ kasi membonga

2 Wunɛ wɔku, yo mi Pol, yo mi kɛ lɛpɔ nyɛ wunɛ nde: Nɗɛ wunɛ nyɛ sosu nde, ɓɔ pɛsi yotu yun yi ɓembam, yite mɛsay mɛtɛ yi *Krist kelma kɛ tɪ kame wunɛ yaɗa na. ³ Mi kɛ

kè mbombu yí kombile lepɔ nye mumɔ hene ε nye sosu nde, bo p̄si yotu ne dete kɔ nde, a yâkanɔwe nje kelɔ sendi yasi hene te yi membonɔa hene lepe ké. ⁴ Wune sima baka ne Krist, wune botu bete be sa nde, Njambiyɛ p̄si nde, wune me ne ngbenj ke mbombu wene, keto wune ke kelɔ meyasi mete yi membonɔa lepe ké. Nge wune kele dete, wune kopuma ngikwa te yi Njambiyɛ diyma kelɔ ne wune ké. ⁵ Ma ke be wuse, wuse ne bibina temɔ nde, Njambiyɛ ta pesɔ nde, wuse me ne ngbenj ke mbombu wene, keto tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Krist ké. Yo yite yi wuse ladye ne nje deti te yi Kimɔ Sisiɔ nye wuse ké. ⁶ Yo nde, nge mumɔ be sanɔwate bene Krist Yesu, ko bo p̄si nye ko bo ti pesɛ nye, yite yeti ke kame yina yaɔa na. Ma yasi te yi kame mumɔ, yo tikina temɔ te yi nye tike ke yi Krist Yesu ké. Tikina temɔ te béɔnɔngwe ke mekele mete yi wuse kele wule ke mekwadya mete yi wuse nɔ ké. ⁷ Wune kandima joɔna kwey kimɔte kè nɔ mbombu. Ma yo be nda nje petɔ wune yí kelɔ nde, wune tí beɔngwe se melɛpi mete yi lepe gbakasi ké? ⁸ Beya meɔyano mete yite ti wúla pele yi Njambiyɛ, nye mɔ te ε jebama wune kɔ na. ⁹ Wune ke duwe nde, ko mɔnɔ ngɔ ne mbet ke kelɔ nde, mbɔrɔ mampa

hene wúdyukwe. ¹⁰ Ke yembe, mi ne bibina temɔ ne wune nde, metake mun tí be dele ne yembe na, keto sine be Nyangwe Kumande sanɔwate. Yasi wete, ko mɔ te nda njangwe wune dete, Njambiyɛ ta joɔse nye tedye nye mebonɛ. ¹¹ Wune njɔɔ, ke be mi, 'wune táka nde, má ken ndi mbombu yí pele muka nde, bo p̄si bebam, ma bo ndi ke tedye mi mebonɛ keto nge? Má beki nde, mi ke pele dete, ma mumɔ yeti ke lɔ se dyambi sunɔwe ne lepina kasi sɔɔ Yesu ke kroa kwɔ jatɔ ke beya nje na. ¹² Ma botu baka be kè mbombu njangwe wune baka béki nyakote tu wete.

Wuse jôɔnɔngwe ne Sisiɔ Njambiyɛ

¹³ Wune njɔɔ, Njambiyɛ jebama wune yí sɔɔɛ ke díyɔ bala kwɔ joɔna ne te. Ndi nde, nda yi wune sima duwe ke díyɔ bala dete ké, wune tí njaki nje lepɔ nde, wune yakama kelɔ beya meyasi ndana lalɛ nda yi temɔ yun gɔre ké na. Yasi wete, wune díy bebala be besɔ kamna tandɛ yun ne temɔ te yi mekwadya. ¹⁴ Keto ke membonɔa hene njuku te béɔnɔngwe ndi ke lepi te yi lepe nde: «Kwadyikwe mɔɔ nda yi we kwadyɛ ne yotu yɔ ké.» ¹⁵ Ma wune díy ne sɔsɔ, keto nge wune kpale joɔna ne hay hay tandɛ yun díki loɔna dyambi, yite wune ta si wona.

16 Ma dēte, mi ke lepɔ nye wunɛ nde: Wunɛ tiki, nɛ Kimɔ Sisiŋ kendi nɛ wunɛ kɛ nɔ mbɔmbu, yite ko wunɛ tɪ bɛŋgwe se bɛya mɛwɔbɔ mete yi diye ke yotu yun kɛ na. 17 Kɛto bɛya mɛwɔbɔ mete yi diye ke yotu mumɔ kɛ yeti wɛtɛ nɛ mɛyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ kwadyɛ kɛ na. Sendi, mɛyasi mete yi Kimɔ Sisiŋ kwadyɛ kɛ yeti wɛtɛ nɛ bɛya mɛwɔbɔ mete yi diye ke yotu mumɔ kɛ na. 18 Ma nge wunɛ tike Kimɔ Sisiŋ nde, a kɛndi nɛ wunɛ, yite wunɛ yeti ke kelɔ se mɛyasi bɛŋgwe mɛmbɔŋga nɛ kwɛt kwɛt nda bɛbala na. 19 Yo nde, wusɛ sima duwɛ mekele mete yi wulɛ ke mɛwɔbɔ mete yi diye ke yotu mumɔ kɛ. Yo kelna mɛwanja nɛ kelna mekele mɛ mɛmi nɛ sap sap jɔŋgwe, 20 nɛ kanna yiŋa mɛyasi tikɔ Njambiye nɛ kelna mekele mɛ kifi, nɛ kelna bɛya to sunɔgwe nɛ bɛsɔ. Yo nɛ kusuna mɛtando ke njoka bomɔ, nɛ kelna nyangwe temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ nɛ wokuna nɔgambi kwɔ to te. Yo sendi nɛ mɛsunɔnɔ nɛ bakina njoka bomɔ nɛ bɔ kusuna yiŋa mɛnjɔŋ dɛlɛ dɛlɛ. 21 Yo sendi nɛ gɔruna mɛyasi nɛ bɛya gwɛna mɛnjam nɛ dɛyɛna mɛdɛye kwɔ to te, nɛ bɔ yiŋa mɛyasi hɛnɛ te yi ke bɔŋna nɛ mɛyasi maka. Mi ke kɛ mbɔmbu yɪ nambe

metɔ mun nda yi mi sima lepɔ nɛ mbɔmbu nye wunɛ nde: Bomɔ hɛnɛ bɛ kekele kwalɔ mekele nda yite baka tɪ nyiŋe ke *Kandɔ Njambiye na.

22 Ma Kimɔ Sisiŋ kɛl nɛ nde, mumɔ bɛki nɛ temɔ mɛkwadya, a bɛki nɛ mɛsosa, a jɔŋnangwe nɛ tɛ disima sendi mɛyasi, a kɛl sendi nde, mumɔ bɛki nɛ nɔgikwa, gwe nɔgwɛtɛ bɛsɔ, kelɔ yasi te yi bɛsɔ ta bɛ nɛ bɪbɪna temɔ ke yɛnɛ. 23 Kimɔ Sisiŋ kɛl nde, mumɔ bɛki nɛ wɛyna temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ, kelɔ nde, mumɔ bɪya temɔ nɛ. Kɪnɛ mɔbɔŋga wɛtɛ nɛ wɛtɛ ɛ ke lepɔ yiŋa bɛya yasi sunɔgwe nɛ njɛl mɛyasi nda yite na. 24 Botu bɛtɛ bɛ wokuna nɛ Krist Yesus baka sima nɔgba mɛyotu man ke kroa ke nɛ nyɛna temɔ ke mɛyasi nɛ ke nɛ bɛya mɛwɔbɔ. 25 Yo Kimɔ Sisiŋ kekele nde, wusɛ bɛki nɛ jɔŋ. Ma dɛte, wusɛ tiki nde, ndi Kimɔ Sisiŋ tɛ kɛndi nɛ wusɛ. 26 Wusɛ tɪ susula yotu su nɛ gbelate yɪ kelɔ nde, njɔŋ su kɛl sendi dɛte, kelɔ sendi nde, baka bɛki nɛ nyangwe temɔ sunɔgwe nɛ bɛsɔ na.

6

Wusɛ kɔmnangwe tande su

1 Wunɛ njɔŋ, nge dɛyɔ nde, mɔbɔŋa mumɔ jɔsidɛya ke yiŋa yasi, wunɛ botu bɛtɛ bɛ Kimɔ Sisiŋ kendɛ nɛ wunɛ baka, wunɛ kɪta nye yɔkidɛye kenɔ ke kimɔ nɛ wɛyna

temo. Ma we, mo te e kite nye dɛte ko, diyo ne soso ne nguru wo, ma mebobilan me nje dya sendi we jatidye we ke beya nje. ² Baka sɔba mapi mebone mete yi beso, kelo dɛte tande yun. Nge wune kele dɛte, yite wune beɲgwa mbonɲa te yi *Krist. ³ Ma nge wete mumo take nde, nye yaɲa, ase nde, nye gbɛlate, yite a sɛbila yotu ne ne nguru wene. ⁴ Mumo hene paɲ pa nembɛ mekele mete yene ne nguru wene. Nge nye beɲɛ nde, yakama, na njaki be ne mesosa ndi ke mekele mete yene ne nguru wene kine pa yeko to ne yi mbaɲa mumo na. ⁵ Keto yo ndi mumo hene ta soɛ mapi mekele mete yene ne nguru wene.

⁶ Mo te e jekɛ melɛpi me Njambiye ke bo wete mumo ko yaɲangwe kabɔ kwalɔ kimɔ meyasi hene te yi nye no ke nye mo te e tedye nye melɛpi mete ko.

⁷ Wune ti sebila yotu yun na. Njambiye yeti ke jaye nde, mbeno biya nye na. Kwalɔ mbeki te yi mumo be, yo ndi yo yi nye ta wesidye nɛmenɔ. ⁸ Mo te e be ndi yasi te yi yotu ne ne nguru wene gɔre, a ta wesidye ndi yasi te yi wule ke yi mumo, yo nde, a ta saɲgwa ne soɲ. Ma yoko e be ndi yasi te yi Kimɔ Sisɲ ne nguru wene gɔre, a ta wesidye ndi sendi yasi te yi wule ke yi Kimɔ Sisɲ, yo nde, a ta be ne joɲgwe te yi kpo ne kpo. ⁹ Wuse ti kati kelna kimɔ yasi na. Keto

ngɛ wuse kele dɛte kine kato ke nje na, wuse ta wesidye kimɔ mɛbumɔ me kwalɔ te yi wuse yikila ke kome ngimɔ te yi Njambiye sima peso ke ta dya. ¹⁰ Dete, meɲgimɔ hene te yi yakama dya wuse, wuse kel kimɔ yasi ne bomɔ hene, jeko kwaɲ kwanɲo ne njoɲ botu bete be sine bo be saɲgwate ke tikina temo ke yi Yesus Krist.

Njena lɛpi

¹¹ Wune beɲa ndi ngbonjoɲjo meketi mete yike. Yo gba mi kete ne gba bo mbe. ¹² Botu bete be bande wune nde, bo pɛsi yotu yun yi bembam baka, bo botu bete be ke kwadye tedye yotu ke misi me bomɔ ke gbela meyasi mete yi bomɔ beɲɛ ndi ke misi ke. Bo bandi wune dɛte, ma bomɔ nje tedye bo mebone, nge bo lɛpe kasi soɲ *Krist ke kroa. ¹³ Ma ko bo botu bete be beɲgwe kasi pesina yotu bembam baka, bo yeti ke beɲgwe yan mɛbonɲa kumo njena na. Bo kwadyikwe nde, bo pɛsi yotu yun dɛte, ne bo nje susule yotu ke koɲte, keto wune pesinama nda yi bo kwadya ke. ¹⁴ Ma ke be mi, ko na. Siya susula yotu te yembe, yo ndi keto kroa te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. Ne nje te yite ndana ke yembe, meyasi me meneti maka me nda munte nda bo sima ngba yo ke kroa. Sendi, ke meyasi me meneti maka, mi me nda

munte nda bo sima ngba
sendi mi ke kroa. ¹⁵ Ma yo
nde, ko bo p̄esi hembam
ko bo ti p̄ese, yite kine
yaŋa na. Yasi wete, kpasa
yasi, yo komε Njambiyε kele
nde, mumo nj̄aki be jonja
mumo ke misi mene ké.
¹⁶ Bomo hene be bengwe
nje te mbete baka, Njambiyε
nȳeki bo tete, gwe sendi bo
ngwete, kelo sendi d̄ete ne
botu bete be tike temo ke
yene ke kando Isarayel baka.
¹⁷ Yí sidye no, mumo t̄i potu
to mbe na, keto mi muka
ne mesal ke yotu keto Yesus.
¹⁸ Wune nj̄on, Nyangwe
Kumande wusu Yesus Krist
k̄el ngikwa ne wune, *amen.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Efes

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nde, njɔɔ botu bete be tike temɔ ke yi *Krist ke ndingele meneti maka hene baka, bo yotu nɛ. Yo nɛ nyangwe meyasi yitati yi beɛ njɔɔ bekriten kɛ: (1) Diyɔ kriten, yo nyangwe yasi budyate keto ngikwa Njambiyɛ. (2) Yotu Krist yo nge? (3) Kriten yâkanɛwe jɔɔna beɛngwe teri nɛ nda kriten. Yí tedye nɛ teri Krist ke njoka bekriten, Pol ke nye meyekambiyɛ yitati: Kasi yotu mumɔ, kasi njumɔ nɛ kasi gwaki.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menɛgabiye yitati:

1. Teri mɔ Njambiyɛ ke mɔy ngikwa te yi Njambiyɛ keɛ nɛ nye kɛ (kumte 1-3).
2. Jɔɛngwe nɛ mesay me mɔ Njambiyɛ (kumte 4-5).
3. Jɔɛngwe nɛ dyambi te yi mɔ Njambiyɛ lɔ kɛ (kumte 5-6).

1 Yo mi Pol, mi mɔ tomun Krist Yesus nda yi Njambiyɛ kwadya kɛ. Yo mi ketɛ mekana maka kenje wunɛ botu bete be Njambiyɛ tɔkuma [ke Efes] nde,

wunɛ bɛki ndi bene, wunɛ botu bete be tike temɔ ke yi Krist Yesus nɛ temɔ yun hene baka. ² Njambiyɛ Saɛngwe wusu nɛ Kumande Yesus Krist kɛl ngikwa nɛ wunɛ, nye sendi wunɛ tete.

Kimɔ meyasi mete yi Njambiyɛ

nye wuse kɛ

³ Wuse lúksa Njambiyɛ te Saɛngwe nɛ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, keto a kelma kimɔ yasi budyate nɛ wuse. A nya wuse kwalɔ kimɔ meyasi hene te yi diyɛ ke kwey yi wule ke yi Kimɔ Sisin kɛ. A nya wuse yo, wuse be diyɛ saɛngwate sine be *Krist baka. ⁴ Njambiyɛ kikima si tɔke wuse keto Krist, yite a ti pa kusɔ mbokɔ na, né wuse be ndi bene kine be nɛ yija monɔ meɔsɔ ke mbombu wene na. ⁵ Njambiyɛ kwadya wuse, dete ε nye kike si pesɔ nde, a ta jaye by wuse nda ngbak ngbak bonɔ bene keto Yesus Krist. Yo nde, a beɛma kimote yí kelɔ dete nda yi nye nɛ nguru wene kwadya kelɔ kɛ, ⁶ né wuse sombile nye keto nyangwe kpasa ngikwa nɛ. A kɛl ngikwa te nɛ wuse dete, keto wuse saɛngwate sine be Monɔ wene, sɔɔ temɔ nɛ. ⁷ Sine be Monɔ wene te sima be saɛngwate. Njambiyɛ kolma wuse nɛ nje mekiyɔ me Monɔ wene, tikɔ sendi wuse nɛ ngwete ke meɔsɔ musu keto nyangwe ngikwa

ne. ⁸ Njambye kubula kelo ngikwa ne wuse yí tonje wuse ne dyanò nè duwà yasi hene yí nembe ne meyasi. ⁹ Yo nde, a b̄a njombu yaña ne yiña yasi te yi nye kwadya kelo ké. A pesima nde, a ta kelo yo ne nje Yesus Krist. Yo b̄a s̄ofyate ne mbombu ne bomò, ma ndana, a sima punje yo nye wuse, keto a b̄enma kimote yí kelo d̄ete. ¹⁰ A kpoma nde, a ta kelo yasi te kome ngimò te yi nye pesima ké ta d̄ya. Yo nde, kande d̄yobò kumò meneti, a ta ngbò meyasi hene te yi d̄iye kete ké, Krist nyepò ta be kum namò yo hene. ¹¹ Njambye tokuma wuse nde, né wuse be ndi bene keto Krist. A kikima si t̄oke wuse d̄ete b̄engwe yasi te yi nye kombila nde, a ta kelo ké. A ke tonje meyasi hene nda yi nye ne nguru wene kwadye ké yaka ne yasi te yi nye pesima ké. ¹² A kikima si t̄oke wuse d̄ete, né wuse sombile nyan̄gwe meluksa mene, wuse botu b̄ete be kandima be ne bibina temò njombu yaña ke yi Krist baka. ¹³ Wune sendi, wune be Krist me sangwate. Wune wokuma lepi te yi lepe gbakasi. Lepi te, yo Kimò Tom te yi lepe nda yi Njambye jongwe ne wune ké. Wune sendi, wune tikima temò ke yi Krist, d̄ete ε Njambye nje kwete wune yiña yo ne. Yo te, yo Kimò Sisin̄ te yi nye kpoma ké. ¹⁴ A nya wuse Kimò Sisin̄ te, nda yi mumò kande nye

ndotukwe yí lad̄ye ne nyena ngoloko ké. Dete, a ke ted̄ye nde, a ta kè mbombu yí nye wuse kimò bukwe meyasi hene te yi nye bakid̄ye tike botu bene ké. A ta nye wuse yo kome nye ta sid̄ye jongwa botu bene ké. Botu b̄ete, yo baka be nye kolma, né bo be bene. Njambye kelma d̄ete, né wuse sombile nyan̄gwe meluksa mene.

Pol ke ngweta ne Njambye

keto bekriten be Efes

¹⁵ Yori mi sendi, mi ke nye Njambye wosoko kome mi wokuma kasi tikina temò te yi wune tike ke yi Nyan̄gwe Kumande Yesus nè mekwadya mete yi wune nò sungwe ne botu be Njambye hene ké. ¹⁶ Mi yeti ke gbelo nyena Njambye wosoko d̄ete keto yun kome mi take wune ke moy mengweta membe ké na. ¹⁷ Mi ke ngweta ne Njambye te ε Nyan̄gwe Kumande wusu Yesus Krist keto yun. Nye Da te ε ne meluksa hene. Mi ngwétangwe ne nye nde, a nyêki wune d̄yanò ne nje Sisin̄ ne. A k̄el sendi nde, Sisin̄ te p̄unjukwe nye nye wune, né wune duwe nye kimò duwate. ¹⁸ Dete, a b̄ûta metemò mun paniye puye kete, né wune duwe ne yasi te yi nye jebama wune nde, wune b̄êki ne bibina temò kete ké, duwe sendi nde, kimò meyasi mete yi nye bakid̄ye tike botu bene

ké gba kpasate budfyate. A bákídyá yo, na nje nye wuné wúné botu héné héné. ¹⁹ A kél sendi nde, wuné dúkwé nde, a né nyanḡwé ḡḡḡḡdúdyé kwá to te, duwé sendi nda yi ḡḡḡḡdúdyé te kele mesay ké temó su, wusé botu bete be tike temó ké yené baka. ²⁰ Yo ndi sendi nyanḡwé ḡḡḡḡdúdyé te yi nye tedya ké yi *Krist kome nye womiya né nye ké njoka bemun nje lépó nye nye nde, a díy metidyé ké mbam bó né ké dyobo ké kwey ké. ²¹ Kome nye díy mate ké, yo nye lanḡsa bejaki héné nè bekum ban héné nè meyasi héné te yi né ḡḡḡḡdúdyé nè nyanḡwé bekum bejaki héné. Yo nye lanḡsa sendi mumó héné, yeti ndi ké ḡḡḡḡ te yókó na, ko ké ḡḡḡḡ te yi ta duwé nje ké, ko mó te békí né kwaló díno te nda. ²² Njambyé kawula meyasi héné tikó ké nji mekol mé *Krist, tembidye sendi nye siya kum ké ndingele njon botu bete be tike temó ké yené baka. ²³ Njon botu bete, yo yotu Krist. Bo ké keló nde, Krist bêki tondunate ké menje héné nda yi nye kele sendi nde, meyasi héné bêki tondunate ké.

2

Njambyé jóngwe mumó,

ketó a né ḡḡḡḡ

¹ Ma wuné bá yun né mbombu munḡte ké misi mé Njambyé, ketó mejóso mun

nè beya meyasi mete yi wuné díkima keló sendi ké. ² Ké ḡḡḡḡ te yite wuné díkima jonḡa dete beḡḡwé beya nje te yi botu be meneti maka, keló meyasi nda yi beya *Kum beya mesisinḡ mete yi jonḡila ké kwey díkima tedye wuné ké. Yo sisinḡ te ké keló mesay ndana ké temó botu bete be lú dyambi sunḡwé né Njambyé baka. ³ Wusé sendi, wusé héné díkima jonḡa kwey nda botu be meneti maka gbate. Wusé díkima keló meyasi beḡḡwé beya mewobo musu né ḡḡḡḡ wusu. Hé díkima keló meyasi mete yi wusé né ḡḡḡḡ wusu nè yi metake musu díkima góre ké. Ma nda wusé bá ndi sendi bomó nda bésó ké, yo bá nde, ḡḡḡḡ Njambyé bál sendi ké to su nda bó. ⁴ Ma ko dete, Njambyé né gwena ḡḡwete budfyate. A kwadya wusé budfyate. ⁵ Yo nde, ké ḡḡḡḡ te yi wusé bá munḡte ké misi méné keto mejóso musu ké, a kpalma keló nde, wusé bêki né jonḡ né kókó siné be *Krist. Yo keto Njambyé né ḡḡḡḡ, yori yi nye jonḡwa né wuné ké. ⁶ A womiya wusé siné be Krist Yesu lépó nde, siné be Krist díy metidyé ké dyobo ké kwey, keto siné be Krist Yesu sanḡwate. ⁷ Njambyé kelma kimó yasi né wusé dete né nje Krist Yesu, na tedye nye bomó héné ké metu mete yi ta nje ké nde, a né nyanḡwé ḡḡḡḡ kwá

to te. ⁸ Ma yo keto Njam-biyε ne ηgikwa, yori yi nye jonḡwa ne wunε kέ. A kέl dεte ne nje tikina temo te yi wunε tike ke yenε kέ. Yo ti wula ke yun ne ηguru wun na. Yo ndi keto Njam-biyε nyέki mumo yasi ne gbelate. ⁹ Njam-biyε t̄i jonḡwε wunε keto yiḡa kimō mekele mete yi wunε kelma kέ na, kamba mumo me nje bendidyε yotu ne. ¹⁰ Yo dεte, keto wuse yasi te yi nye ne ηguru wenε kelma. A kelma nde, wuse bέki jonja yasi sangwate sine be Krist Yesus, né wuse kel kimō mekele mete yi nye ne ηguru wenε kikima si kombile nde, né wuse kel kέ.

Son Yesus ke kroa ke jangwe

njoka mekando

¹¹ Ma dεte, wunε p̄an pa take teri yun kwey. Bo t̄i ja wunε Beyuden na. Bo botu bete be nye sosu ke kasi pesina yotu yan yi bembam baka kpál jeba ndi wunε nde Mbo botu bete be ti p̄esinangwε baka. Ma mepesina me bembam te yi bo lepe no kέ, yo ndi yike yi beḡna ke gbela yotu ke puyε kέ. Yo bomō diki kelō yite ne gba bo yan. ¹² Wunε t̄aka kimote. Ke ηgimō te yite, wunε b̄a londunate ne *Krist, wunε t̄i be bono be kando ke moy kando Isarayel na. Wunε b̄a nda bejεḡwε ke moy membon mete yi Njam-biyε kelma bene kando dyene, kpo meyasi nye nye kέ.

Wunε t̄i be ne mono yanε ne mbet ke moyte na. Wunε t̄i be ne yiḡa meyasi mete yi wunε yakama be ne bibina temo nde, wunε ta be no nemeno na. Wunε dikima jonna ke meneti maka kine duwe Njam-biyε na. ¹³ Ma ko nde, wunε dikima jonna kwey londunate ne Njam-biyε dεte, ndana wunε be Krist Yesus me sangwate. Dete, wunε ma si tutudya ne Njam-biyε ne nje mekiyo me *Krist, ¹⁴ keto yo nye kele nde, wuse jonḡwε ne te. Kwey Beyuden nε botu bete be yeti Beyuden baka dikima jonna dele dele. Ma a nj̄a kelō nde, bo bέki yasi wete. Yo nde, a nj̄a leke nyekwe te yi dikima baka wuse kέ sonε. Nyekwe te, yo mebenna mete yi wuse dikima benna kwey kέ. A kelma dεte ne nje son ne ke kroa ¹⁵ nε nje sonna jaki jaki meyasi mete yi diyε ke membonḡa me Beyuden kέ, na nje sangwε mekando maka yiba, né yo nje be ndi jonja kando bomō wete, keto bene bo hene me sangwate. Dete, a kelma nde, bo jonḡwε ne te tande yan. ¹⁶ Ne nje son ne ke kroa Krist sonma pendo te yi b̄a ke njoka mekando maka kέ, kelō nde, bo bέki ndi yasi wete. Dete, a nj̄a jangwe njoka yan bene be Njam-biyε. ¹⁷ A nj̄a lepō Kimō Tom nye wunε botu bete be yeti Beyuden be b̄a londunate kwey ne Njam-

biye baka nde, wune me ne te. A nja pele sendi Kimō Tom te nye botu bete be ma si tutudya ne Njambiye baka nde, bo sendi me ne te. ¹⁸ Yo dete, keto Krist Yesus wuse hene, ko bo ko bari, mumo hene yakama tutudya ne Da ne deti te yi kiya Kimō Sisiñ.

¹⁹ Dete, wune yeti se bejengwe be wule wula nje biye dya ho beakwanḡwanḡ na. Yasi wete, wune me sendi bono be kando wune botu bete be wokuna ne Njambiye baka. Wune me sangwate wune botu be moy tu dyene. ²⁰ Wune kete nda mekondu me tu. Botu be tomun be Yesus ne botu be punja melepi me Njambiye be mekol me tu te. Krist Yesus ne nguru wene sangwe kondu. ²¹ Nye ne nguru wene ke kelo nde, bendidya tu te hene beki ne njololo, mesay mete ken kendo mbombu, ne yo nje be kpa njuḡ te yi Njambiye ne nguru wene ta ke mbombu jonna kete. ²² Wune be Krist Yesus sangwate, dete wune sendi, wune ke njoka meyasi mete yi bo sume ne njumo te ke, ne wune beso hene nje ngbo be mbanjo te yi Njambiye diye kete ne nje te yi Kimō Sisiñ ke.

3

Mesay me Pol ke njoka botu bete

be yeti Beyuden baka

¹ Keto meyasi menori hene, mi Pol, mo jobo Krist Yesus keto yun, botu bete be yeti Beyuden baka... ² Mi ke take nde, wune wokuma kasi mesay mete yi Njambiye nya mi ne ngikwa ke. A nya mi mesay mete, ne mi kam ne wune. ³ Yo ne nje punja meyasi yi Njambiye tedya ne mi yasi te yi ba sodyate ne mbombu ke. Yo yasi te yi mi ketima ndana ne mbet kenje wune ke. ⁴ Kome wune ta tolo yo ke, wune ta beje duwe nde, mi sima biye to yasi te yi ba sodyate ne mbombu ke kasi *Krist ke. ⁵ Mbombu ne mbombu, Njambiye ti tedye yo nye bomo nde, bo dukwe na. Ma ndana, a kwanma ne nje Kimō Sisiñ yi punje ne yo ne gbas gbas nye botu be tomun be Yesus ne botu be punja melepi mene. A tokuma bo hene, ne bo kel mesay nye ndi nye nyepo. ⁶ Ma yasi te yi ba sodyate ke, yo nde, yasi te yi Njambiye bakidye tike Beyuden ke, yo ndi kiya yasi te yi nye bakidye tike botu bete be yeti Beyuden baka. Sendi, ne Beyuden ne botu bete be yeti Beyuden baka, bo hene me ndi kiya yasi wete, nda medoku me kiya yotu mumo. Yo sendi nde, yasi te yi Njambiye kpoma nde, a ta nye Beyuden, a ta nye ndi kiya yasi te nye botu bete be yeti Beyuden baka, keto a ma sangwe bo bene be Krist Yesus. Yo hene wula ke jayna Kimō Tom. ⁷ Njambiye kelma

ngikwa ne mi yí kelo nde, mi njâki nje ðe mo pelda Kimô Tom te. A kanma yo nye mi ne nje ngungudye ne yi kele mesay ke yotu mbe ké. ⁸ Yo mi njena mumo ke njoka botu ðe Njambiyè hene. Njambiyè kelma ngikwa te ðete ne mi nde, yo mi ðêki mo lepina Kimô Tom te nye botu ðete ðe yeti Beyuden ðaka, né mi kè pel kpara budya meyasi hene te yi ðiyè ke yi Krist ké nye ðo. Bomô ti yaka ðiyè to meyasi mete kumo njena na. ⁹ Njambiyè kelma sendi ngikwa ne mi ðete, né mi paniye puye nye bomô hene lepô nda yi nye ta kelo yí tonje ne yasi te yi nye ma sódyukwe mbombu ne ðo ké. Njombu yaña mesew mesew Njambiyè te e kusuma meyasi hene ko sódyà kimô yasi te ke moy temô ne. ¹⁰ A kelma ðete, né ðejaki nè ðekum ðan ðe ðiyè ke kwey ðaka nje kwà ne nje njon botu ðete ðe tike temô ke yi Kumande Yesus ðaka yí duwe no nde, ðyano Njambiyè ne menje budyate. ¹¹ Njambiyè kelma ðete ðengwe yasi te yi nye kikima kobile njombu yaña mesew mesew. A kelma yo ne nje Krist Yesus te Nyangwe Kumande wusu. ¹² Sine ðe Krist Yesus sangwate. Wuse ke tiko sendi temô ke yene. Yo ðete yi wuse yakama kè lala ndana ke kèki Njambiyè ne ðibina temô kine gwe wô

yaña na. ¹³ Dete tiso, yotu yun tí tæki keto mebone mete yi mi sangwa no keto yun ké na. Ma mebone mete ta kpalo kame wune kelo nde, wune ðêki ne meluksa.

¹⁴ Yo keto te yite yi mi ke kuse mebon ke mbombu Da. ¹⁵ Botu ðe kando ðyene, yite nde, ðaka ðe ke kwey nè ðaka ðe ke meneti jonhangwe keto ne sangwe wan. ¹⁶ Mi ngwétangwe ðete ne Da nde, a kèl nde, Sisin ne kombila nye wune nyangwe ðeti ke temô ðengwe nyangwe meluksa mene. ¹⁷ Mi ngwétangwe sendi nde, *Krist ðiyè ke moy metemô mun kè no mbombu, keto wune ke tiko temô ke yene. Mi ngwétangwe sendi ðete, né mekwadya mete yi wune kwadya tande yun ké lo megata, né yo ðe ne ngbik nda tû te yi mekol mete ðe jelnate. ¹⁸ Dete, wune bomô hene ðe wokuna ndi ne Njambiyè ðaka ta ðe ne ðeti te yi duwe nde, mekwadya mete yi Krist no ké gba nyangwete budyate, njànjo moy te nè sewo te nè ðimo te ðy ðy te kine njena na. ¹⁹ Mi ngwétangwe ðete, né wune duwe ne mekwadya me Krist yi kwanma ðyano hene, né metemô mun tondu ne budya meyasi me Njambiyè hene kè no mbombu nda yi nye ðe tondunate ne budya meyasi hene kumo njena ké. ²⁰ Ma Njambiyè yakama kelo meyasi hene lanja yike

yi wuse diye nye nè yi wuse take taka ké nè nje ngungudye nè yi kele mesay ke temo su ké. ²¹ Sine njon botu hene be tike temo ke yi Krist Yesus baka sômbila nye, keto sine be Krist Yesus sangwate. Wuse kél dete yaka nè menjimo hene kumo kpo nè kpo, *amen.

4

Wuse diy sangwate

¹ Dete, mi mo jobo keto Nyangwe Kumande ke kombile lepò ndana nye wune nde: Wune jôhnanngwe kelo meyasi yaka nè yi Njambiyè jebama nè wune ké. ² Wune jôhnanngwe dete nè pidya yotu ke menje hene, jonna nè te, gbiso sendi besò. Baka disimanngwe besò nè temo te yi mekwadya. ³ Wune sâh nje te yi diyò sangwate kè nò mbombu nda yi Kimò Sisinj sima sangwe wune ké. Kimò Sisinj te ke kelò nde, wune jôhnanngwe nè te tande yun, né wune diy sangwate kè nò mbombu. ⁴ Yotu *Krist ndi wete nè wete. Kimò Sisinj ndi sendi wete nè wete. Yo ndi sendi dete kome Njambiyè jebama wune njese ke yene ké. A jebama wune, né wune be ndi nè bibina temo ke yasi wete nè wete. ⁵ Wuse ndi nè Nyangwe Kumande wete nè wete. Tikina temo te yi wuse tike ke yi Njambiyè ké ndi wete nè wete. Sendi, tɔpuna bomò te yi bo tɔpe ke mɔrɔku ké ndi wete nè wete. ⁶ Njambiyè ndi wete nè wete. Nye sangwe nè bomò hene.

A ke namò bomò hene. A kél mesay mene ke yotu bomò hene. A sendi ke yi bomò hene.

⁷ Ma yasi wete, ke njoka su, Njambiyè nya mumò hene misi mesay te yene bejgwe yasi te yi Krist kwadya nye mumò hene ké. ⁸ Yo dete nda yi mekana me Njambiyè lepe nde: <A bendima kè nè mbi ke kwey. A biyima bebala kwà nò. A kabima sendi meyasi nye bomò.> ⁹ Ma nge be nde, a bendima kè nè mbi ke kwey, 'yite ti tedya ka nde, a panma piye kumo ke meneti ke gba nji na? ¹⁰ Mo te ε piya kò, yo ndi sendi nye ε bendima nè mbi lanja dyobo, na tonje meyasi me mboko hene nè mekombila. ¹¹ Yo nye nye banja say nde, bo bêki botu be tomun bene, nye banja say botu be punja melepi me Njambiyè, nye banja say pèlna Kimò Tom. A nya sendi banja say bakidya botu be Njambiyè nè say tedya yan melepi mene. ¹² A kél dete, né botu bete be wokuna ndi nè Njambiyè baka be nè deti te yi kelò mesay, né njon botu bete be tike temo ke yi Krist baka dɔku dɔko kè nò mbombu. ¹³ Njon botu bete ta dɔko dɔko dete kumo nde, wuse hene njâki nje be sangwate ke tikina temo te yi wuse tike ke yi Yesus te Monò Njambiyè ké nè ke duwà nè kimote. Dete, wuse ta ngbi, be nda goto bomò, be sendi tondunate ke menje hene nda Krist. ¹⁴ Dete, wuse tí

be se nda gbela ðonɔsike yí jaye tedya yasi hene te yi ðomɔ yakama tedye wuse yí kè kaka, kè kaka nda njoy te yi pupɔ wumbidyé ké na. Botu bete be ðiki pɛsɔ mɔy yí sebile ne ðesɔ ðete baka tí be ne ðeti te yi jatidyé wuse ke beya nje kelɔ ne wuse ðete na. ¹⁵ Ndi nde, nge wuse lepe ndi gbakasi ne mekwadya ke mɔyte, yite wuse ta ðokɔ ðokɔ ke ðiyɔ te yi wuse ðiyé sanɔwate sine be Krist ké ke menje hene. Yo nye, Krist be to ke njoka njon botu bete be tike temɔ ke yene baka. ¹⁶ Yo nye to kende ne ndingele yotu hene. Ke yotu te, mesiso ke janɔwe medoku me yotu hene jeliye yo ne ngbanɔn. Doku yotu hene ke kelɔ say te yene yí kame ne ðesɔ beɔngwe ðeti te yi nye nɔ ké. Dete, ndingele yotu hene ta kè mbɔmbu ðokɔ ðokɔ ne nje mekwadya.

Kasi njombu jonɔwe nè jonja jonɔwe

sine be Krist

¹⁷ Ma ðete, wune wòku yasi te yi mi kobile lepo ne sanɔn nye wune ke ðino Nyangwe Kumande wusu ké. Yo nde: Wune tí jonnanɔwe se nda yi botu bete be yeti ke duwe Njambiyé jonna nɔ ké na. Meyasi mete yi bo ðiki take ké kine kpasaya ke mɔyte na. ¹⁸ Yo nde, ðyano ðyan sima ðimbiye, yitil kpalma nganɔgile yo. Bo kine mɔno yanja ne mbet ke mɔy kpasaya

jonɔwe te yi Njambiyé nye botu bene ké na, keto bo yeti ke duwe nje Njambiyé na. Bo yeti ke duwe nje Njambiyé ðete na, keto metemɔ man ðeke ne keskere. ¹⁹ Yo me ðeke ne kpɔntin. Dete, e bo nye bo ke sap sap jonɔwe yí nye ne to ne pitik ke kelna kwalɔ mekele me memi wete wete kè nɔ. ²⁰ Ma duwɔ *Krist te yi wune jekima yun yí duwe ne nye ké tí be ðete na. ²¹ Wune kombila wokɔ kasi Krist gbate, wune botu bete be ðiyé sanɔwate ne nye baka. Bo tedya wune meyasi beɔngwe gbakasi te yi ðiyé ke yi Yesus ké. ²² Yo nde, wune tíki beya njombu jonɔwe te yi wune ba nɔ ne mbɔmbu ké nda yi mumɔ sore ne jegbe jegbe lambɔ ke yotu lí ké. Beya mewobo me njombu jonɔwe te yite yi wune ba nɔ ké sébila mumɔ kè nɔ ke nje te yi nye ta yambile kete. ²³ Ma ðete, wune tíki nde, Njambiyé sɛnji metake nè metemɔ mun hene. ²⁴ Wune kpál nje jonna ndana nda jonja mɔ te yi Njambiyé ne nguru wene kusuma, na boɔna ne nye. Jonja mɔ te ke jonna ne ngben ke mbɔmbu wene, bakidyé sendi yotu pupunate ke mbɔmbu wene. Yo gbakasi te yi ðiyé ke yi Njambiyé ké kele nde, a jonnanɔwe ðete. ²⁵ Nda yo ðete ké, wune tíki ja. Mumɔ hene lépi ndi gbakasi nye jakɔsɔ, keto wuse hene sanɔwate nda medoku me

kiya yotu wete. ²⁶ Nge wune woke ngambi ne mumo, kpe, wune ti kel yija beya yasi na. Kwana temo te ti kum bekoko ne te na. ²⁷ Wune ti nyeki *Kum beya mekele nje te yi badye wune na. ²⁸ Mo te e dikima gubo kwey ko ti ken se mbombu gubo na. Yasi wete, a kpâl kelo mesay kimote ne mebo mene wondo biriki, na nje be ne yija yasi te yi nye yakama kaboo nye botu be ngwete. ²⁹ Yija beya lepi wete ne wete ti pundu ke numbu yun na. Yasi wete, ne lêpi ndi yija kimo melepi mete yi yakama kame besoo ke teri te yi bo dfiye kete ké kelo nde, bo doku doko ke nje Njambiyé kè no mbombu. Wune lêpi ndi njel melepi mete yite, dete yo ta nye mekombila nye botu bete be woke yo baka. ³⁰ Wune ti kel yasi te yi ta nye Kimoo Sisiñ Njambiyé duku na. Kimoo Sisiñ te, yo yo te yi Njambiyé kwetima ke yotu yun yi ladiye ne yesoo te yi nye ta sidye ne jonjwa botu bene ké. ³¹ Beya pekeke metake nè jon jon temo nè ngambi nè hoyaa hoyaa melomboo nè mendoy, wune fiki yo, tikoo sendi kwaloo beya mekele hene ke njoka yun. ³² Wune bêki kimo bomoo yi kelo kimo yasi ne besoo, gwe sendi ngwete besoo. Baka fiki besoo ne ngwete nda yi Njambiyé tikima sendi wune ne ngwete, keto yasi te yi *Krist kelma keto yun ké.

5

Wuse jôhnanḡwe ke moy mejasi

¹ 'Ma ndana, wune yeti me ka bonoo be Njambiyé na? 'Wune yeti soñ temo ne na? Ma dete, wune kél meyasi nda yi Njambiyé kele ké. ² Wune jôhnanḡwe ne mekwadya ke temo nda yi *Krist kwadya sendi ne wuse ké. A nya yotu ne ne nguru wene yi jonḡwe ne wuse. A kelma dete nda yi mumoo kañe ne yija yasi nye Njambiyé ké, nda nyamoo te yi bo kile ngiñ ne kelo ne sadaka nye nye. Kañna yotu te yi Krist kañma dete nye Njambiyé ké, yo nda kimo lobinda te yi bo lodye nye nye.

³ Ma dete, nda yi wune me wokuna ndi ne Njambiyé ké, kasi kelna mewanja nè kwaloo mekele me memi hene, ho kasi nyena temo ke meyasi ti wokunanḡwe ko ne mbet ke mesimoo mun na. ⁴ Yeti kimote nde, yija lepi janji nè lepi abalmba nè yija beya lepi mekooka pûndu ke numbu yun na, keto yite ti yaka ne botu be Njambiyé na. Yasi wete, lepi te yi kpâl pundu ke numbu yun bêki ndi yike yi nye Njambiyé wosoko. ⁵ Wune dükwe gba nde, botu be kelna mewanja nè botu be kelna mekele me memi, ko mumoo wete ne wete ke njoka botu benori tí be ne meyasi mete yi Njambiyé bakidye tike botu bene ke *Kando

dyene bene Krist na. Dete sendi, botu be nyena temo ke meyasi, yite nde, botu bete be kane yiya yasi tiko Njambiyε baka, ko mumo wete ne wete ke njoka yan ti be ne meyasi mete yi Njambiyε bakidye tike botu bene mate na. ⁶ Mumo ti sebila wune ne yiya lem melepi na. Yo kelna meyasi dete kele nde, ngambi Njambiyε bal ke to botu bete be kele da meto sungwe ne nye baka. ⁷ Dete, wune ti gbam kol wune botu bete na. ⁸ Keto ne mbombu wune ba yitil. Ma ndana wune me mejasi, keto wune be Nyangwe Kumande wusu me sangwate. Dete, wune jonna ngwe nda botu bete be me mejasi. ⁹ Wune kel dete, keto mejasi kel nde, mumo kel kwalo kimo yasi hene, kelo yasi hene ne ngben, kelo sendi nde, mumo lepi gbakasi ke meyasi hene. ¹⁰ Ma wune jonna ngwe ndana dete yi nembe meyasi, duwe yike yi nye Nyangwe Kumande mesosa. ¹¹ Wune ti nyeki bo ke kelna mekele me yitil wune botu bete be kele yo baka na. Mekele mete ti nyeki yiya kimo yasi na. Yasi wete, wune kpâl gbaso yo ke puye ne ngway. ¹² Keto meyasi mete yi bo kele ke so ke gba yasi njon. Ko yeti yasi te yi mumo yakama bofe lepo na. ¹³ Ma nge yo si pundo hene ke puye dete ke, o beya, mumo ke nje duwe mengbonjolo mete yey, ¹⁴ keto yasi hene te

yi mejasi punje ke puye, yite me mejasi. Yo nda yi mekana me Njambiyε lepe nde: <We mo te e ke jako ko jemkwe, tema ke njoka bemun, ne mejasi me *Krist pan ke jongwe dyo.> ¹⁵ Dete, wune kombila diyε ne soso beye nda yi wune jonna no ke. Wune ti jonna ngwe nda belem na. Yasi wete, wune jonna ngwe nda botu bete be ne dyano. ¹⁶ Dete, ngimo hene te yi dyε wune nde, wune kel yiya yasi, wune nyeki bo kete kine dimbidye ngimo na, keto metu mete yi wuse diyε kete ndana ke beyate. ¹⁷ Dete, wune ti ndembi na, yasi wete, wune kpâl sa nje te yi duwe yasi te yi Nyangwe Kumande kwadye ke. ¹⁸ Wune ti gwaki menjam na, keto yo ke bekidye wune. Yasi wete, wune san nde, Kimo Sisiy tōndu ke temo yun. ¹⁹ Yite baka ta nye beso deti ne nje jembina besom te yi luksa Njambiyε ne nje yiya mejembi mete yi sombile ne nye ho ne nje mejembi mete yi Kimo Sisiy ta nye wune deti te yi jembo ke. Yite wune ta jembina yi beso ne Nyangwe Kumande wusu ne temo yun hene. ²⁰ Nge Kimo Sisiy tondε metemo mun dete, yite wune ta nye Da Njambiyε wosoko mengimo hene, ke meyasi hene, ke dino Nyangwe Kumande wusu Krist. ²¹ Yite baka ta tekwe to sungwe ne beso, keto wune ke jesō Krist.

*Jongwe botu be Njambiyε**ke moy tɔ dyan*

²² Wunε bomari, nyari hεne tεkwε to sungwε ne njom yί tedye nde, wunε ke wokuna ne Nyangwε Kumande. ²³ Wunε kεl dεte, keto yo mbam dīye ne nyari nda yi *Krist dīye ne njon botu bete be tike temo ke yene kε. Njon botu bete gba yotu ne, yo nye jongwε bo. ²⁴ Ma nyari hεne tεkwε to sungwε ne njom ke meyasi hεne nda yi njon botu bete be tike temo ke yi Krist wokuna ne nye kε.

²⁵ Wunε bembam, mbam hεne kwadyikwε nyari wene nda yi *Krist kwadya ne njon botu bete be tike temo ke yene yί nye jongwε dyene ne nguru wene keto yan kε. ²⁶ A kelma dεte, nε bo wokuna ndi ne nye nyεpɔ. Yite a paɲma pa pupudye bo ne mɔrɔku nε melepi mene sendi. ²⁷ A kelma dεte, nε njon botu bete nje tem ke mbombu wene kimɔ yaɲa ne beɲgenjeɲ kine mɔno memi ho mbulma sal ho yija mɔno beya yaɲa dεte na. Yasi wεte, a kelma dεte, nε bo wokunangwε ndi ne nye nyεpɔ kine yija mɔno mejɔsɔ ke mbombu wene na. ²⁸ Dεte sendi, mbam hεne kwadyikwε nyari wene nda ngbak ngbak yotu ne. Yo nde, mo te ε kwadye nyari wene, mo te ke kwadye yotu ne ne nguru wene. ²⁹ Keto ko mumɔ wεte ne wεte ti pa beno yotu ne mbaɲa yeso na. Yasi wεte,

a dāl yo bakidye yo kimote nda yi Krist kele sendi dεte sungwε ne njon botu bete be tike temo ke yene kε. ³⁰ A kεl dεte, keto wuse medoku me yotu ne. ³¹ Yo nda yi Njambiyε lepima nde: <Dεte, mbam ta tiko sangwε bene nyangwε jonna bene nyari nda kol bene jon. Bo hεne yiba ta kpalɔ nje be ndi mbundo wεte.> ³² Yasi ke yi Njambiyε lepima kε, yo ba sodyate ne mbombu. Yo gba nyangwε yasi. Mi lεpi yo waka yί tedye ne njoka Krist bene njon botu bete be tike temo ke yene baka. ³³ Ma dεte sendi, wunε bembam, mbam hεne kwadyikwε nyari wene nda yotu ne. Sendi, nyari jεsi njonɔ wene.

6

¹ Wunε bonosike, wunε wokunangwε ne botu bete be jama wunε baka, keto yo kimote nde, botu bete be me sangwate bene be Nyangwε Kumande baka kεl dεte. ² Wεte mbonga Njambiyε lεpi nde: <Jεsɔ songwε bene nyongwε.> Ke njoka membonga mete yi Njambiyε tembidya, kpo sendi yija yasi dokidye kete, yoko bosate. ³ A kpoma nde: <Nge wε kele dεte, wε ta be ne mesosa, wε mál jonna sendi kikwε ke meneti maka.> ⁴ Ma wunε besangwε ne bono, wunε ti kel yasi te yi ta kwadye temo bono bun na. Yasi wεte, wunε dɔkwε bo ne

nje tedya yan mebɔne yí kite ne bo ne nje nambina meto man. Wune kél dɛte nda yi Nyangwe Kumande kwadye ké.

⁵ Wune bebala, wune wòkunangwe ne botu bete be diyɛ ne wune ke meneti maka baka. Wune kâmbi bo ngwanɔwa. Wune kél dɛte ne temɔ yun hene yí tedye nde, wune ke wokuna ne *Krist. ⁶ Wune tî kel ndi dɛte keto bo ke kɔŋ yun ke pɛmɔ wune na. Wune tî kel ndi dɛte, né bomɔ be ne mesosa ne wune na. Yasi wete, wune kél dɛte yí tedye nde, wune bebala be Krist be kele yasi te yi Njambiyɛ kwadye ké ne temɔ yan hene. ⁷ Dete, wune kél mesay nye bo ne kimɔ temɔ nda wune kél nye Nyangwe Kumande, yeti nye bomɔ na. ⁸ Ma wune dúkwɛ nde, mumɔ hene, ko bala ko mɔ te ε ti bala kɔ, Nyangwe Kumande ta nye mumɔ yasi beɔngwe kimɔ mekele mene. ⁹ Ma wune botu bete be diyɛ ne bebala baka, wune kél sendi dɛte ne bebala bun. Wune tiki ngaliya misi sunɔngwe ne bo, keto wune ke duwe nde, mɔ te ε diyɛ ne bo, diyɔ sendi ne wune kɔ, pɛle dyofo. A yeti ke gwe mberi misi me mumɔ na.

Mejɔle medyambi mete yi Njambiyɛ

nye wuse ké

¹⁰ Yí sidye nɔ, wune bɔŋ dɛti ke mebo me Nyangwe Kumande nè ke nyangwe ngungudye ne. ¹¹ Wune

bíya mejɔle me dyambi hene te yi Njambiyɛ nye wune ké jeliye, né wune be ne dɛti te yi diyɔ ne ngbingim kome *Kum beya mekele ta nje ne membɔle mene ké. ¹² Keto dyambi te yi wuse lɔ ké, wuse ti lón ne gbela botu be membundɔ na, yasi wete, wuse lón dyambi te sunɔngwe ne beya mesisiŋ bene bekum ban nè nyangwe bekum ban be name mboko te yi yitil yi ke meneti maka ké. Wuse lón dyambi te sunɔngwe ne beya meyasi hene te yi ne nyangwe dɛti yi diyɛ ke kwey ké. ¹³ Ma nda yo dɛte ké, wune bíya mejɔle me dyambi hene te yi Njambiyɛ nye wune ké jeliye, né wune be ne dɛti te yi sumɔ kol kome beya yesɔ ta dyɔ ké. Dete, wune ta kè mbombu diyɔ ne ngbingim kome wune ta laɔsa kumɔ njena ké. ¹⁴ Wune díy ne ngbingim. Wune lêpi ndi gbakasi. Yo bêki nda kanda te yi mumɔ susule ke jon ne ké. Wune kél meyasi hene ne ngben ke jonɔngwe dyun. Yo bêki nda lambɔ sumba te yi mumɔ lenɛ kè nɔ dyambi ké. ¹⁵ Wune nyêki sosu ke pelna Kimɔ Tom te yi nye mumɔ tete ké. Yo nda menakala mete yi mumɔ lenɛ kendo nɔ ké. ¹⁶ Ke meyasi hene, wune tiki temɔ ke yi *Krist. Yo nda ngubɔ te yi wune biye yí dimɔ ne bulam bulam mekɔ me ndolo hene te yi *Mɔ beya mekele lɔ ne dyambi

ké. ¹⁷ Wunε bîya jongwe te yi Njambye nya wunε ké. Yo nda guka sumba te yi mumo pete ne to kè no dyambi ké, by sendi mēlapi mēne nda kafa te yi Kimō Sisij nye wunε ké. ¹⁸ Wunε ηgwētangwe ne Njambye menjimo hene, kelo kwalō menjweta nè kwalō mejaba hene ne dēti te yi Kimō Sisij. Wunε tî yaki na, wunε kēn ndi mbombu yî ηgweta ne Njambye dēte menjimo hene kine kato na. Wunε ηgwētangwe sendi keto botu be Njambye hene, ¹⁹ jeko kwā kwanḡo keto mbe, né Njambye nye mi lēpi te yi mi yākanḡwe lēpō kome mi kwadye tapita ké, né mi lēpina ne saḡsaḡ kine wō na yî tedye ne yasi te yi ma bēki sōdyate ne mbombu ke kasi Kimō Tom ké. ²⁰ Mi mō boḡna Kimō Tom te kē pele, ko bēko nde, mi ndana wotunate ne kol sumba ke tū jōbo. Wunε ηgwētangwe ne Njambye, né mi lēpi yo ne saḡsaḡ kine wō na nda yi mi yākanḡwe kelo ké.

Pol ke nyeno botu be Efes

²¹ Mi ke kwadye nde, wunε sendi, wunε dūkwe yasi te yi kwanḡa ke kasi mbe nè yasi te yi mi kele ndana ké. Wunε ta wokō yo hene ke numbu maḡ wusu Tisik, sōḡ temō su. Nye mō mesay me Nyangwe Kumande. A nya sosu ne hene ke mesay mete. ²² Mi jēki tomō nye kenje, na kē lēpi tēri su nye wunε, nye

sendi wunε dēti ke temō. ²³ Da Njambye nè Kumande Yesu Krist nyēki bemaḡ busu tete nè mekwadya ke temō, kelo sendi nde, bo tiki temō ke yi Da kē no mbombu. ²⁴ Njambye kēl ηgikwa ne bomō hene be kwadye Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kine njena baka.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Filipi

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom.

Nyangwe to lepi, yo nyena wosoko nye bekriten bete be Filipi ke mekamna mete yi bo kelma ne nye ké. Pol ke kwadye tedye nye bo nde, a ke kwadye bo. A jéki lepɔ kasi mesosa, lepɔ sendi nde, kriten, yo mɔ te ε lanja kpo ne kpo ke jonjwe dyene bene Krist.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yini:

1. Jonjwe kriten, yo Krist, ko ke moy mebɔne nè mesosa (kumte 1).
2. Kriten jɔhnanjwe kelo mesay ne pidya yotu nda Krist (kumte 2).
3. Kriten tiki ndi temɔ ke yi Krist be ne bibina temɔ hene ndi ke yene nyepɔ (kumte 3).
4. Deti kriten, yo Krist. Krist pele yene ko ke moy mebɔne (kumte 4).

1 Yo mi Pol sine Timote, wuse bebala be Krist Yesus. Wuse ke keto mekana maka kenje botu be Njambiyé hene be diyé sangwate bene be Krist Yesus ke Filipi baka. Wuse kéti kenje sendi betomba bete be kende ne botu bete baka, keto kenje sendi bediyakere.

2 Njambiyé Sangwe wusu nè Kumande Yesus Krist kél ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Pol ke ngweta ne Njambiyé

keto bekriten be Filipi

3 Mi ke nye Njambiyé wombe wosoko keto yun ke mengimɔ hene te yi mi take wune ké. 4 Mengimɔ hene te yi mi ngweta ne Njambiyé keto yun hene ké, mi kél yo ne nyangwe mesosa ke temɔ, 5 keto wune kamma mi ke say pelna Kimɔ Tom te yi mi kele ké kande ke yesɔ te yi mi kandima ne pelnate nye wune kumɔ ndi ndana. 6 Mi ke kombile duwe nde, Njambiyé mɔ te ε kandima kelna kimɔ mesay ke metemɔ mun kɔ ta kè mbɔmbu sidye yo kumɔ ke *Yesɔ Krist Yesus. 7 Yo gba kimote nde, mi békí ne njel kimɔ metake nda yite sungwe ne wune hene, keto mi ke take wune tu ne yesɔ ke temɔ mbe, keto wune hene ne ngabiye ke kimɔ yasi te yi Njambiyé kelma ne mi ké, ko ke diyɔ jɔbɔ nda yi mi diyé ndana kete ké, ko ke ngimɔ te yi mi teme ke mbɔmbu botu be pesina josi yí jose lepi keto Kimɔ Tom yí tedye nde, yo gbakasi ké. 8 Njambiyé ke duwe nde, mi lépi gbakasi kome mi lepe nde, mi ke kwadye wune hene kumɔ ke moy temɔ mbe nda yi Krist Yesus kwadya ne wuse ké. 9 Yasi te yi mi diyé Njambiyé ke mengweta membe

ké, yo nde, mɛkwadɔya mɛte yi wunɛ bɛ nɔ ké dɔku dɔko kwɔ to te ke duwɔ yasi nɛ ke nɛmbina mɛyasi kumɔ njena. ¹⁰ A kɛl dɛte, nɛ wunɛ bɛ nɛ dɛti te yi nɛmbɛ mɛyasi yí tɔkɛ kpasa mɛyasi. Dete, wunɛ tí bɛ nɛ mɛjɔsɔ ho nɛ mɛndɛya kɛ mbɔmbu wunɛ kɛ *Yesɔ te yi Krist Yesus ta basidɔye nje ké na. ¹¹ Yesus Krist ta nyɛ wunɛ dɛti te yi kelɔ kwalɔ mɛkele hɛnɛ te yi nɛ nɔgbɛn kɛ nɔ mbɔmbu, nɛ bɔmɔ lukse Njambiye sombile nyɛ keto te yite.

Jɔngwɛ Pol, yo Krist

¹² Wunɛ njɔn, ndana mi kɛ kwadɔye nde, wunɛ dɔkwɛ gbate nde, yasi te yi mi sanɔgwama nɔ ké kpalma kelɔ nde, Kimɔ Tom nyânjanɔgwɛ kɛ nɔ mbɔmbu. ¹³ Dete, kɛ mbɛy jɔsi kɛ tɔ kumande nɛ kɛ mɛmbɛy hɛnɛ, bɔmɔ njɔ kombile duwɛ nde, bɔ nyéki mi kɛ jɔbɔ keto *Krist. ¹⁴ Bibina temɔ te yi sulo bɛman busu bɔ nɔ kɛ yi Nyangwɛ Kumande wusu ké njɔ dɔko dɔko kwɔ yi mbɔmbu, keto bɔ bɛnɔma nde, mi mɛ kɛ jɔbɔ. Yo kelma ndana nde, bɔ bɛki nɛ dɛti te yi pelɛ melɛpi mɛ Njambiye kwɔ yi mbɔmbu kɛnɛ wɔ na. ¹⁵ Yo gbate nde, bɔnɔ kɛ njoka yan péla kasi Krist, keto bɔ nɛ bɛya temɔ sunɔgwɛ nɛ mi yí kusɔ sendi mɛtandɔ kɛ njoka su. Yasi wɛtɛ, bɔnɔ kɛl yan yo nɛ kimɔ temɔ. ¹⁶ Ma

baka bɛ keke nɛ kimɔ temɔ baka kɛl dɛte, keto bɔ nɛ temɔ te yi mɛkwadɔya, keto bɔ duwɔ nde, yo Njambiye nyɛ mi mɛsay mɛte, nɛ mi kambidɔya nɛ Kimɔ Tom kɛ mbɔmbu bɔmɔ. ¹⁷ Ma bari péla sendi yan Kimɔ Tom Krist yí lɔ dɔyambi nɛ mi, nɛ bɔ kel ndi yasi te yi bɛnɛ bɔ ké. Kɛ yite, mɛtake man yeti nɛ nɔgbɛn na. Bɔ sán nje te yi dokidɔye yinɔ mɛbɔnɛ kɛ to te yikɛ yi mi sanɔgwa nɔ ndana kɛ jɔbɔ ké. ¹⁸ Ma yo kɛ kelɔ mi nɔge? Siya te ndi nde, bɔ lêpi kasi Krist. Ko bɔ kɛl nɛ yinɔ bɛya mɛtake kɛ mɔyɛte, ko bɔ kɛl nɛ gbakasi, yo ndi pelna kasi Krist te yite yi nyɛ mi mɛsɔsa. Yo ta nyɛ ndi gba mi mɛsɔsa kɛ nɔ mbɔmbu. ¹⁹ Mi lépi dɛte, keto mi duwɔ nde, mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ ta kpalɔ kelɔ nde, mi jɔn, keto wunɛ kɛ nɔgwɛta nɛ Njambiye keto mɛ. Sendi, Sisiɔ Yesus Krist kɛ kame mi. ²⁰ Ma mi kɛ kwadɔye nɛ temɔ mɛ bɛ hɛnɛ, bɛ sendi nɛ bibina temɔ nde, kɛnɛ yanɔ wɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛ njoka te yakama kelɔ nde, mi bɛki nɛ njɔn na. Yasi wɛtɛ, mi góru nde, ko ndana ko kpo nɛ kpo, mi tɛdɔya gbate kɛ ndingɛle jɔngwɛ dɔyɛmbɛ nde, Krist gba nyangwɛte. Mi tɛdɔya dɛte ko nɛ nje jɔngwɛ ko nɛ nje sɔn. ²¹ Keto kɛ yɛmbɛ, jɔngwɛ dɔyɛmbɛ, yo Krist. Sendi, nɔge mi gwe, yite gba kimɔte kɛ yɛmbɛ. ²² Ma nɔge mi kɛ ndi mbɔmbu yí jɔnna kɛ mɛnɛti maka, mi yakama

kè sendi mbombu yí kelo yija yasi te yi yakama kame beso. Dete, mi yeti ke duwe se nje te yi mi yakanḡwe toké ké na. ²³ Mi ndana ke njoka meyasi maka yiḡa yi ke danda mi. Mi ke ḡoro lekwe tikó jonḡwe te yike kè ḡiyó sine Krist. Mi béḡa nde, yo yite jeké be kimote kwá yiri. ²⁴ Ko ḡete, keto yun, mi táka nde, yasi te yi yakama laḡ be kimote ke njokate, yo nde, mi kên mbombu yí pa jonḡa ke meneti maka. ²⁵ Ma mi ke kombile duwe ḡbate ḡbate nde, mi ta ḡiyó kwá jonḡa sendi sine wuné hene, né mi kam wuné, né wuné ḡoku ḡoku kè nó mbombu ke tikina temó te yi wuné tike ke yi Kumande Yesus ké, be sendi ne mesosa kete. ²⁶ Dete, kome mi ta kala nje ke yun ké, yo ta keló nde, wuné bēki ne kale te yi be ne mesosa keto mbe laḡsa yi mbombu, keto wúné be Krist Yesus sanḡwate.

²⁷ Ndi nde, wuné jónḡanḡwe kimote ke misi me bomó nda yi Kimó Tom *Krist lepe nde, botu be Njambye jónḡanḡwe ḡete ké. Dete, ko nde, mi njáki nje beḡe wuné, ko nde, mi tí nje na, mi wóku ndi nde, wuné ke ḡiyó sanḡwate ne ḡgbik, be ndi ne kiya to yasi te yi keló. Mi wóku sendi nde, wuné ke ḡiyó temó wete, keló mesay wondo biriki, keto tikina temó te yi Kimó Tom lepe ké, né kasi te nyanja ke membey hene. ²⁸ Ko wuné tí gwaki wó yaḡa

ke yasi te yi botu bete be lu ḡyambi sanḡwe ne wuné kele ne wuné ké na. Ke wuné sume kol ḡete, yite ke tedye nde, bo ta yambile. Ma ke yun, yo téḡya nde, Njambye ta jonḡwe wuné. ²⁹ A kél ḡete ne wuné keto Krist. Njambye kelma ḡgikwa ne wuné ḡete, yeti ndi nde, wuné ke tiko temó ke yi Krist siye na, yo sendi nde, wuné ke sanḡwa ne mebone keto ne. ³⁰ Sine wuné ke ḡgbó lu ḡyambi te ndana. Yo ndi kiya ḡyambi te yi wuné beḡma mi ke lu kwey ké. Mi ndi ke kè mbombu yí lu ḡyambi te ndana nda yi wuné duwá ké.

2

Wuse píḡyikwe meyotu musu

nda Krist

¹ Kome wuné ḡiyé sanḡwate wúné be *Krist ké, 'ḡiyó te yeti ke nye ka wuné ḡeti ke temó na? 'Mekwadya mete te yi nye kwadye ne wuné ké yeti ke wedye ka metemó mun? 'Wuné ka sanḡwate wúné be Kimó Sisiḡ? 'Wuné ke kwadya ka tandé yun, gwe sendi ḡḡwete beso? ² Nda yo ḡete ké, wuné kél nde, mi bēki ne mesosa kumó njena. Dete, wuné bēki ndi ḡḡiḡ wete, kwadya sendi tandé yun. Wuné bēki ndi ne kiya temó wete, be ndi sendi ne metake wete. ³ Wuné tí kel yasi ne temó te yi mesunḡo na. Wuné tí sanḡ nde, bomó lúksa wuné na,

yite gbelate. Yasi wete, wune kpâl pidye meyotu mun yí b̄y b̄eso nde, bo kw̄a wune. ⁴ Mum̄o t̄i saŋ ndi menȳoŋo mete yene ne nguru wene na. A kpâl sā nde, b̄eso b̄êki sendi ne menȳoŋo mete yan. ⁵ Wune j̄oŋnangwe tand̄e yun beŋgwe metake mete yi Krist Yesus b̄a n̄o ké. Yo nde: ⁶ Teri ne b̄a ndi wete bene Njambiȳe, ma ko d̄ete, a t̄i kwadye b̄y teri te yite yí yeko ne to ne Njambiȳe na. ⁷ Ma ndi nde, nye ne nguru wene kpalma nje wenjile tik̄o teri te yi nye b̄a n̄o ké kpal̄o nje b̄y teri bala. A nj̄a be nda bom̄o hene, e bom̄o hene beŋe nde, nye gba mum̄o. ⁸ A pidya yotu ne ne nguru wene wokuna ne Njambiȳe kw̄a jaye s̄oŋ, ko gba s̄oŋ te yi kroa. ⁹ Yo keto te yite sendi yi Njambiȳe b̄endidya ne nye kw̄a to te, nye sendi nye kpasa d̄ino te yi kwanma med̄ino hene, ¹⁰ né meyasi hene te yi d̄iye ne j̄oŋ ke d̄yob̄o nè ke meneti nè ke nji meneti kuse meb̄oŋ yí j̄eso d̄ino Yesus, ¹¹ né mum̄o hene duwe jaye ke mb̄ombu bom̄o nde, Yesus Krist Nyangwe Kumande. Dete, bo ta lukse Da Njambiȳe.

Say bekriten

¹² Wune nj̄oŋ, wune s̄oŋ tem̄o mbe, nda yo d̄ete ké, wune w̄okunangwe ndana ne Njambiȳe kw̄a to te, jeko kw̄a kwan̄ḡo ke ngim̄o te yi mi yeti se sine wune ké. Wune d̄ikima wokuna ne

nye kpo ne kpo. Wune kelma d̄ete ke ngim̄o te yi mi d̄ikima d̄iyo sine wune ké. Wune k̄ên mb̄ombu nye sosu yun yí kelo meyasi, né wune j̄oŋgwe ne yotu yun ne nguru wun. Wune k̄el d̄ete ne kambina Njambiȳe nè men̄gwan̄gwa ke mb̄ombu wene. ¹³ Keto yo Njambiȳe ne nguru wene kele nde, wune b̄êki ne hel te yi kelo yasi te yi nye ne nguru wene kwadye ké. Yo nye sendi nye wune d̄eti te yi kelo yo. ¹⁴ Wune k̄el meyasi hene kine men̄gb̄oŋgila kine metand̄o na. ¹⁵ Wune k̄el d̄ete, ma wune nje be ne mendeya, né wune be pupunate kine memi nda b̄ono be Njambiȳe be kine mon̄o yaŋa te yi bo yakama ndeye na. Wune ke j̄oŋna ke njoka b̄eya botu bete be ngim̄o te yoko be kele yasi k̄otute baka. Wune ke paniye mejasi ke njoka botu bete nda yi besis̄o pane n̄o ke d̄yob̄o ké. ¹⁶ Wune k̄el d̄ete yí b̄y Kim̄o Tom te yi nye bom̄o j̄oŋgwe ké k̄e lep̄o nye bo, simande mi ta be ne mesosa keto yun ke *Yeso Krist. Mi ta be ne mesosa yeso te d̄ete yí duwe nde, soko te yi mi sedya nè meb̄one mete yi mi san̄gwama n̄o ké t̄i gwe mesen̄ge na. ¹⁷ Sadaka te yi wune nye Njambiȳe ké, yo tikina tem̄o te yi wune tike ke yene ké. Nge be nde, mekiyo membe nyân̄jangwe san̄gwe ne sadaka te, mi ne

mesosa. Sine wune hene ke ngbo sosa keto te. ¹⁸ Dete, wune sendi, wune sasangwe nda mi. Sine wune ngboku sosa.

Kasi Timote nè Epafrodit

¹⁹ Ma mi ne ñibina temo ke yi Kumande Yesu nde, mi ta tomo Timote ndana kenje wune. Simande yasi te yi nye ta yokwe nje yekidyeye nye mi ke kasi yun ke ta nye sendi mi deti ke temo. ²⁰ Keto kine mbanja wete mumo waka nda nye e ne kiya metake wete sine nye, e nye temo ke kasi yun na. ²¹ Yo nde, mumo hene san ndi nje mekele mete yi ñeñe nye kine sa yi Yesu Krist na. ²² Wune ne nguru wun ke duwe nde, Timote tedya nde, nye kimomo mesay. A kelma mesay me lepina Kimomo Tom sine nye nda yi monosike kele ne mesay bene sangwe ke. ²³ Yo nye yi mi take nde, mi ta tomo nye nedo kenje wune. Mi ta nje tomo nye, nge mi si kobile duwe yasi te yi bo ta peso wonja ke kasi lepi mbe ke. ²⁴ Mi ke kobile duwe sendi nde, Nyangwe Kumande wusu ta nye mi deti, ne mi ne nguru wombe ke ñeñe wune nedo.

²⁵ Ma mi ñema nde, yo gba kimote nde, mi tom man mbe Epafrodit yokidyeye kenje wune. Sine nye ke ngbo kelo mesay. Sine nye ke ngbo sendi lu dyambi te yi mi lu ke penna Kimomo Tom ke. Wune tomma nye njese mi yi nje kame mi ne

meyasi mete yi bane mi ke. ²⁶ Ma temo ne ña ne bak bak nde, na ñeñe wune hene ne koko, keto wune wokuma kasi kon ne, e yo njangwe nye budyate. ²⁷ A ña gbate ke kon, bukwe ndi son. Yasi wete, Njambiyeye gwa ngwete wene. Yeti ndi nye nyepo na, a gwa sendi ngwete wombe, kamba yina ngambi me nje dokidya sendi ke to te yi mi no ndana ke. ²⁸ Dete, mi ke tomo nye beke beke kenje wune, ne wune be ne mesosa te yi ñeñe nye ne koko, ne ngambi te yi ke temo mbe ke wey sendi. ²⁹ Ma dete, wune ñon nye ne nyangwe mesosa nda man wun keto Nyangwe Kumande wusu. Wune jesi njel bomomo nda ñete. ³⁰ Wune ñon nye ne mesosa dete, keto a diyma sangwa ne son keto mesay me *Krist. A dyangwa yotu ne yi nje kame mi ke numbu yun, keto wune ti be ne nje te yi kame mi dete na.

3

Mumo ñeki ne ngben nan?

¹ Wune njon, mi ke lepo sidyeye no nde, ke meyasi hene, wune sasangwe, keto wune be Nyangwe Kumande sangwate. Mi yeti ke kato yi kala keto kiya meyasi mete yi mi ma keti ne mbombu kenje wune ke na, keto mi ñema nde, meyasi mete ta kame wune, ma wune me nje sangwe ne ñeya yasi. ² Wune ñy ne soso ne botu ñete be kele yasi nda

bembiye baka. Wune dŷy ne soso ne bo, bo beya botu be mesay. Bo p̄sinan̄gw̄e ndi ke gbela yotu. Wune dŷy ne soso ne bo. ³ Yo nde, yo gba wuse be fan̄ botu bete be pesinama baka, yeti bo na, keto wuse k̄el su mesay nye Njambiȳe ne nje Kim̄o Sis̄in̄ ne. Wuse l̄uksa su yotu, sosa keto Krist Yesus. Sendi, wuse yeti ne b̄ibina tem̄o ke meyasi mete yi wuse ne ŋguru wusu yakama kelo k̄e na.

⁴ Yasi wete, mi m̄a kwadyikwe, ma mi nya sendi tem̄o mbe ke meyasi mete. N̄ge bāna bom̄o take nde, bo yakama nye tem̄o yan ke meyasi mete, 'sun̄gwa ne mi?' ⁵ Mi l̄epi d̄ete, keto bo jama mi ya metu yitan jo yitati, e bo p̄ese mi. Mi mon̄o kand̄o Isarayel. Mi mbo Ben̄jam̄e, mon̄o Behebere ne ŋgbak ŋgbak. Mi b̄engwa m̄embon̄ga me Beyuden wete wete, keto mi b̄a ke n̄j̄on̄ *Befaris̄e. ⁶ Mi nya tem̄o mbe hene ke mesay. Yo b̄en̄nama d̄ete kome mi ted̄ya nyangwe mebone nye n̄j̄on̄ botu bete be tikima tem̄o ke yi Kumande Yesus baka. Mi dikima kelo meyasi hene te yi m̄embon̄ga lepe k̄e. Dete, mi b̄a ne ŋgben̄ ke yite. Ke nje te yi b̄engwa m̄embon̄ga mete, mum̄o wete ne wete t̄i be ne yāna te yi ndeye mi kete na. ⁷ Ma ndana, meyasi men̄ori hene yi mi dikima take nde, yo k̄pasa meyasi mete yi ta kame

mi k̄e, mi me k̄palo b̄ene nde, yo hene gb̄elate, keto sine *Krist me san̄gwate. ⁸ Sendi, yeti ndi yite siye na, mi me b̄ene meyasi hene ndana d̄ete gb̄elate keto yasi ke yi kwan̄ma meyasi hene k̄e. Yo nde, ndana mi me ke duwe Krist Yesus te Nyangwe Kumande wombe kum̄o njena. Mi sima l̄i meyasi men̄ori hene ne mbul keto ne. Mi me b̄ene meyasi mete hene nda yasi nye, n̄e Krist be wombe. ⁹ Mi me b̄ene meyasi d̄ete, n̄e mi be san̄gwate ne nye. Mi yeti ne ŋgben̄ ke mbombu Njambiȳe, keto mi ke kelo yasi te yi m̄embon̄ga lepe k̄e na. Yasi wete, mi ne ŋgben̄ ke mbombu wene, keto mi ke tiko tem̄o ke yi Krist. Yo Njambiȳe kele nde, mi n̄j̄aki nje be ne ŋgben̄ ke mbombu wene. A k̄el d̄ete ne mum̄o hene e tike tem̄o ke yi Krist ko. ¹⁰ Siya yasi te yi mi ḡore k̄e, yo nde, mi d̄ukwe Krist ke moy nyangwe d̄eti te yi kelma nde, a w̄omkwe k̄e. Mi ḡoru sendi nde, mi b̄eki san̄gwate sine nye ke mebone mene, be sendi nda nye ke son̄ te yi nye gw̄a k̄e. ¹¹ Mi ḡoru sendi d̄ete, simande ko ŋge ko ŋge, mi ta womiȳe kome botu bete be ma gwe ta womiȳe k̄e.

¹² Mi yeti ke kwadye lepo nde, mi sima b̄u meyasi mete yi mi lad̄ye k̄e na, ho nde, mi sima kelo meyasi hene kum̄o njena na. Mi ndi ke sed̄ye k̄e no mbombu, n̄e mi biy meyasi mete ne s̄op yey, keto

mi sendi, Krist Yesus biyima mi ne sɔp jeliye. ¹³ Wune njɔŋ, mi ne ŋguru wombe yeti ke take nde, mi sima biye meyasi mete na. Siya metake mɛmbɛ, yo nde, mi ke leŋsa meyasi mete yi sima si kwɔ kɛ yɪ sambile ndi misi beŋe ne yasi te yi nje mbɔmbu kɛ. ¹⁴ Mi ke sɛdye, nɛ mi kum ke njena soko mbe, nɛ mi be ne sol te yi Njambiyɛ ta nye wuse kome nye ta jɛba wuse kenje ke dʒoɔ kɛ. A ta nye wuse sol te, keto sine be Krist Yesus saŋgwate. ¹⁵ Dete, wuse hɛne be ma ŋgbi ke nje Njambiyɛ baaka, wuse bɛki ne metake mete yite. Ma ŋge be nde, ke yiŋa mɔnɔ yasi wune ne yiŋa metake dele, Njambiyɛ ta bute dʒano dʒun, nɛ wune duwe yo kimɔte. ¹⁶ Siya te ndi nde, wuse kɛn mbɔmbu yɪ kɛndɔ ke nje te yi wuse sima si tɔke kumɔ ndana kɛ.

¹⁷ Wune njɔŋ, wune jɔŋnaŋgwe kelɔ meyasi ndi nda mi. Wune kɔŋa misi beŋe ndi ne botu bete be jɔŋna sendi nda yi wune beŋe ke yotu su kɛ, ¹⁸ keto budya bɔmɔ ke jɔŋna bɛnɔ wokuna kasi kroa *Krist nye bo ke dɛte. Mi dikima lepɔ yo ne kpik kpik nye wune. Mi ke lepɔ yo sendi ndana nye wune ne misidyɛ ke misi. ¹⁹ Siyna te yan, yo nde, bo ta yambile, keto Njambiyɛ te wan, yo nje mɔy yan. Bo ke lukse yotu yan ke yasi te yi nye mumɔ njɔŋ

kɛ. Bo nyɛki sosu yan ndi ke meyasi me menɛti maka. ²⁰ Ma ke be wuse, dya te yusu, yo pele dʒoɔ. Wuse ke ladye nde, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, mɔ te e jɔŋgwe wuse kɔ ta kala wule mate nje. ²¹ A ta yeŋsa bɔru meyotu musu nde, yo bɔŋnaŋgwe ne yotu ne yi ne meluksa kɛ. A ta kelɔ dɛte ne nyangwe dɛti te yi kele nde, a nɔm meyasi hɛne kɛ.

4

¹ Wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, temɔ mbe dɛke ne pɛpɛpe nde, mi kɔlaŋgwe beŋe wune. Yo wune ke nye mi mesosa ke temɔ, kelɔ sendi nde, bo lɔksa mesay mɛmbɛ. Dete, wune njɔŋ, wune sɔŋ temɔ mbe, wune dʒi saŋgwate ne ŋgbingim wune be Nyangwe Kumande wusu.

Pol ke nye botu be Filipii mɛŋgite

² Mi ke kombile ŋgweta ne bedyɔmbu busu Evodi bene Sintis nde, metake man bɛki ndi wete kɛ nɔ mbɔmbu nda bɛman, keto bo saŋgwate bene be Nyangwe Kumande.

³ Ma we kimɔ manmbe, we yi sine we ŋgbɔ kelɔ mesay kɔ, mi ke kombile lepɔ sendi nye we nde, kama bo, keto yo sine bo lɔ dʒambi ke pelna Kimɔ Tom. Keleman nɛ baŋa botu bete be sine bo kele sendi mesay baaka loŋma sendi dʒambi te sine bo. Njambiyɛ sima keto mɛdɛnɔ man ke mɛkana me

jonḡwε. ⁴ Mi ke kombile leḡo nye wune nde: Wune sōsanḡwε meḡgimō hene, keto wūne be Nyangwe Kumande sanḡwate. Mi ke basidyε leḡo dεte nde: Wune sōsanḡwε. ⁵ Wune kēl nde, bomō hene dūkwε nde, wune wεyna bomō. Nyangwe Kumande ta be ke nje. ⁶ Wune tī gwaki kaḡ yaḡa na, yasi wetε, ko ḡge dyaḡ wune, wune lēpi meyasi hene te yi banε wune ké nye Njambiyε. Wune dīya nye meyasi ne nje meḡgweta nè meḡaba. Wune kēl dεte ne nyena wosoko. ⁷ ḡge wune kele dεte, yite Njambiyε ta kelo nde, metake mun bēki ne te ke meyasi hene. Tete yite kwanḡma yasi hene te yi mumō yakama take. Tete yi wune ta be nō ké ta kelo nde, metake mun nè metemo mun bēki ke meḡo me Krist Yesus. ⁸ Wune nḡḡ, mi ke leḡo sidyε nō nde: Ke meyasi hene, metake mun kēn ke yasi te yi be gbakasi nè ke yasi te yi bomō yakama jesō. Yo kēn ke yasi te yi ne ḡgbenḡ nè ke yasi hene te yi pupunate. Yo kēn ke yasi hene te yi bomō yakama tondō nè ke yasi hene te yi bomō yakama jayε. Yo kēn sendi ke yasi hene te yi be kimote nè ke yasi hene te yi bomō yakama lukse. ⁹ Yasi hene te yi mi tedya wune nè yike yi wune jayma ké, wune kēn mbombu yī kelo ndi dεte. Wune kēn ndi

sendi mbombu yī kelo yasi hene te yi wune wokuma ke numbu mbe nè yike yi wune beḡma mi ke kelo ké. Keto ḡge wune kele ndi dεte, Njambiyε te ε nye mumō tete kō ta dīyō wūne bo.

Pol ke nye botu be Filiphi wosoko,

nyeno sendi bo

¹⁰ Dete, mi bā ne nyangwe mesosa keto Nyangwe Kumande, keto wune ke tedye ndana ne kōkō nde, wune ndi ke take mi kē nō mbombu. Mi ti lépi nde, wune yeti ke take mi na, wune ke take gba mi budyate. Yasi wetε, wune tī nje be se ne nje te yi tedye yo na. ¹¹ Mi ti lépi dεte, keto meyasi ke banō mi ndana na, keto mi jekima ke jonḡwε dyembe nde, ko mi bēki ne yasi ho mi kine yaḡa, ke yembe, yo yakama. ¹² Mi duwā jonḡwε ke moy meḡbukō, duwe sendi jonḡwε ke moy nyenḡwε. Ke membey hene nè ke meyasi hene mi jekima dīyō ne ditō, jeke sendi dīyō ne nja. Mi jekima dīyō ke moy nyenḡwε nè ke moy jarapa. ¹³ Mi yakama kelo meyasi menōri hene keto mō te ε nye mi dεti kō. ¹⁴ Ko dεte, wune kelma kimote yī kame mi ke meḡone mete yi mi sanḡwa nō ké. ¹⁵ Ma wune botu be Filiphi, wune ne ḡguru wun ke kombile duwe sendi nda mi nde, ke njoka menḡḡ me botu bete be tike temō ke yi Kumande Yesus

baka kine wete ne wete ke njokate kamma mi ne yaja na. Yo ndi wune bepo yi sine wune dikima nyena meyasi, baka ke nye beso, baka ke bu. Yo kelnama dete ke ngimo te yi mi duwa no ke Maseduwan kande ne pelna Kimo Tom ke. ¹⁶ Mi lepi dete, keto pinjo te yi mi ba no ke Tesalonik ke, wune kenja mi meyasi menja yiba yi kame ne mi ke meyasi mete yi dikima bano mi ke. ¹⁷ Yeti nde, mi sanj nde, wune njêsikwe mi meyasi na. Yasi te yi mi sa ke, yo nde, Njambiyè kèl nde, mesay mete yi wune kele ke kpâl wumo budya membumo nye wune. ¹⁸ Yasi hene te yi wune njesa mi ke, mi benma ke mebo me Epafrodit. A nja nye mi meyasi mete yi wune tomsa ne nye ke. Mi me ke nyengwe, mi me ndana ne meyasi hene te yi ta kame mi. Meyasi mete deke nda lobinda te yi ne kimo metul, yo nda sadaka te yi Njambiyè jaye yi nye sendi nye mesosa. ¹⁹ Njambiyè wombe ta nye wune meyasi hene te yi bane wune ke bengwe kpasa budya meyasi mete yi nye no ke. A ta nye wune meyasi mete ne nje Krist Yesus. ²⁰ Wuse lúksa Njambiyè te Sangwe wusu kpo ne kpo, *amen.

²¹ Wune nyên mi bomo hene be wokuna ne Njambiyè, keto bene be Krist Yesus sangwate. Benjon busu be sine bo wonja

baka ke nyeno wune. ²² Botu be Njambiyè be diyè wonja hene baka ke nyeno sendi wune, jeko kwa kwanjo botu be tu *Sesar. ²³ Kumande Yesus Krist kèl ngikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje botu be Kolos

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ mekana mete yɔkɔ, yite a ke jɔbɔ ke Rom. Yo yâkanɔwe be Epafra kuse njɔn bekriten bete be Kolos.

Nyanɔwe to lepi, yo nde, Krist kwâ meyasi hene. Baɔa bomɔ nɔa tedye yija kɔtu meyasi nye bekriten be Kolos. Meyasi mete yeti ke yaka ne Kimɔ Tom te yi Yesus Krist na. Meyasi mete wûla ke membonɔa me misɔn te yi Beyuden nè yi Begrek ke kasi kanna bejaki, ke kasi pesina yotu bembam nè ke kasi beɔgwa yija membonɔa mete yi wule ke dyanɔ bomɔ. Pol ke keto kenje bo nde, Yesus Krist laɔsa meyasi hene. Ke njoka Njambye bene bomɔ kine mbaɔa mumɔ ho mbaɔa sisin na, ndi Yesus Krist nyɛpɔ.

Wuse yakama baka mekana maka ke menɔabiye yitati:

1. Yesus Krist kwâ meyasi hene (kumte 1).
2. Bekriten be Kolos dɛy ne sɔsɔ ne kɔtu tedya meyasi (kumte 2).
3. Jonɔwe kriten kome nye dɛye sanɔwate bene Krist ké (kumte 3-4).

¹ Yo mi Pol, mi yi Njambye tokuma nda yi nye kwadɛya

nde, mi bêki mɔ tomun Krist Yesus kɔ, yo mi sine maɔ wusu Timote ² ketɛ mekana maka kenje wune botu bete be Njambye tokuma nde, wune bêki bene, wune be dɛye ke Kolos baka. Wuse kɛti kenje wune benɔn busu be tike temɔ ke yi *Krist ne temɔ yun hene mate baka. Njambye Sanɔwe wusu kɛl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wuse ke nye Njambye te Sanɔwe nè Nyanɔwe Kumande wusu Yesus Krist wosoko, ngweta menɔimɔ hene keto yun, ⁴ keto wuse wokuma kasi tikina temɔ te yi wune tike ke yi Krist Yesus nè mekwadɛya mete yi wune nɔ sanɔwe ne botu be Njambye hene ké. ⁵ Wune kɛl dɛte, keto wune ne bibina temɔ ke meyasi mete yi Njambye siyma kombile tike wune ke dɛyɔbɔ ké. Wune dúkwɛ meyasi mete kande ke ngimɔ te yi wune wokuma ne Kimɔ Tom te yi lepe gbakasi ké. ⁶ Kimɔ Tom te kumma pe yun. Yo kâ kendɔ mbombu nyanja yaka ne menɛti maka hene, punje kimɔ mekele ke jonɔwe bomɔ. Yo ke kelna sendi dɛte ke yun kande ke yesɔ te yi wune wokuma duwe gbate nde, Njambye ne ngikwa ké. ⁷ Wune wóku Kimɔ Tom te ke numbu mɔ njɔn wusu Epafra, sɔn temɔ su. Yo sine bo kele mesay. Temɔ su ke yotu ne. A kelma mesay ke njoka yun ke numbu su, nye temɔ ne

hene ke mesay me *Krist. ⁸ E nye nje yekidyē nye wuse nda yi Kimō Sisiŋ nya wune temo mekwadya ké.

Pol ke ηgweta keto bekriten be Kolos.

Krist name meyasi hene

⁹ Dete, kande yeso te yi wuse ma woku ne meyasi mete yi bo lepe ke kasi yun, wuse ke ηgweta ne Njambye mēngimo hene keto yun, diyē nye nde, wune bēki tondunate ne duwā yasi te yi nye kwadye ké ne nje nyena yun dyanō hene, bu duwā yasi te yi Kimō Sisiŋ nye mumo ké. ¹⁰ A nyēki wune yo, né wune jonna nda yi botu bete be beŋgwe Nyangwe Kumande yākaŋgwe jonna kelo meyasi hene nda yi nye gōre. Dete, wune ta kelo kimō mekele ke meyasi hene te yi wune kele. Sendi, duwā Njambye te yi wune duwe ké ta doko doko kè nō mbombu. ¹¹ Wuse ke ηgweta sendi ne Njambye nde, wune bēki jelnate ne ηgbingim ne nje ηgungudyē te yi tedye meluksa mene ké, né wune disima meyasi hene kè nō mbombu. ¹² Wune nyēki saŋgwe Njambye wosoko ne mesosa, keto a nya wune deti te yi be ne ηgabiye ke kimō meyasi mete yi nye sima kombile tike botu bene ke mbey te yi mejasi pane ké. ¹³ A jonngwa wuse soŋe ke mebo me detina meyasi mete yi kele mesay ne nje te yi yitil kpalō kenje wuse ke *Kando

te yi Mōno wene, soŋ temo ne. ¹⁴ Yo Mōno wene te kole wuse tiko wuse ne ηgwete ke mebeyo musu.

¹⁵ Njambye te yi mumo yeti ne deti te yi beŋe kō, teri ne ke beŋna ke yotu Mōno wene. Nye tomba moy ke meyasi hene te yi Njambye kusuma, ¹⁶ keto Njambye kwanma ne nye yī kuso ne meyasi hene, kande ke meyasi mete yi dīye ke kwey kumo ke yike yi dīye ke meneti, yike yi mumo beŋe nē yike yi nye ti bēna ké. Njambye kwanma ne nye yī kuso ne meyasi mete yi ne nyanŋwe deti yi dīye ke kwey, ko bejaki ko bekum bejaki ko nyanŋwe bekum ban. Ke meyasi menori hene Njambye kwanma ne Mōno yī kuso ne yo, na dīy ne meyasi mete. ¹⁷ A bā gba kete piŋo te yi meyasi hene te yi dīye ke to mboko ti pa kusuna na. Yo gba nye kele nde, yasi hene dīy ndi ke mbey te wene. ¹⁸ Ke njon botu bete be tike temo ke yene, yo nye be to te nda yi to dīye ne yotu ké. Yo nye bute nje jonja jonngwe te yi Njambye nye mumo ké. Yo nye bosa mo te e womiya ke njoka bemuŋ, na nam meyasi hene nda tomba moy. ¹⁹ Yo nde, Njambye beŋma kimote yī dīyo ke nye ne deti nē meluksa mene hene. ²⁰ A beŋma sendi kimote yī kwā ne nye yī kelo nde, meyasi hene yōkwe nje ke yene, Njambye. Yo nde,

a nya tete ke mboko ne nje mekiyo me Mono wene yi punduma ke kroa ke. Dete, a kelma nde, meyasi hene yokwe ne te nje ke yene, ko yike yi diyee ke meneti ko yike yi diyee ke kwey.

²¹ Ke be wune, wune ti be yun sangwate ne mbombu wune be Njambiyee na. Wune ba bependo bene, keto beya metake mete yi wune ba no ne beya mekele mete yi wune dikima kelo ke. ²² Ma ndana, Njambiyee ma jangwe njoka ne wune bo ne nje son te yi Mono wene gwa ke pay te yi membundo ke. A kelma dete, ne wune tem lala ke mbombu wene ne metemo pupunate kine mendeya na kine mono yaja te yi bo yakama lepo beyate ne wune kete na. ²³ A ta kelo nde, wune tema dete ke mbombu wene, nge wune ke ndi mbombu tiko temo ke yi Kumande Yesus, diyoo jelnate ne ngbingim, be ne bibina temo ke no mbombu ke meyasi mete yi Kimoo Tom lepe nye wune ke. Kimoo Tom te, bo pelma yo nye mumo hene ke to meneti. Ke be mi Pol, Njambiyee tokuma mbe mi nde, mi beki sendi mo lepina Kimoo Tom te.

Dyambi te yi Pol lu ke

²⁴ Mi ndana ne mesosa ke mebone mete yi mi sangwa no keto yun ke. Keto ne nje te yite ke yotu mbe mi ke tonje bukwe mebone me *Krist keto yotu ne. Yotu Krist te, yo njon botu

be te tike temo ke yene. Mi sangwangwe sendi ne mebone dete yi tonje ne mesay mene. ²⁵ Njambiyee tokuma mi nde, mi beki mo mesay wene ke njoka njon botu bete. A nya mi mesay mete keto yun yi lepo ne melepi mene hene nye bomoo. ²⁶ Yo nde, njombu yaja kande ne betomba be mbombu melepi mene ba sodyate ne gbol ne bomoo. Ma ndana a punja yo nye bomoo bene. ²⁷ Njambiyee kwadya tedye nye bomoo bene nde, yasi te yi nye si kobile ke gba kimote budyate ke yi mekando me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Yasi te yi ma beki sodyate ne mbombu ke, yo nde, Krist ke yotu yun. Yo tedya nde, wune ne bibina temo nde, wune be Krist ta diyoo ke mbe meluksa mene. ²⁸ Yo Krist te yi wuse lepe kasi ne kite mumo hene tedye bo meyasi ne dyanoo. Wuse kel dete, ne mumo hene be nda goto mumo ke diyoo te yi nye diyee sangwate bene Krist ke, ne wuse nje kanje nye nye Njambiyee. ²⁹ Yo keto te yite yi mi kele mesay lu dyambi ne sosu mbe hene, ne mi ke kendoo mbombu ne deti te yi Krist yi kele mesay ne ngungudye ke yotu mbe ke.

2

¹ Yasi te yi mi kwadye ke, yo nde, wune dukwe gbate nde, mi ke lu nyangwe dyambi keto yun, keto botu

betε be tike temo ke yi Kumande Yesus ke Lawodise ne baka hene be ti pa beje mbombu mbe wete yeso baka. ² Mi lon dyambi dete yi sa nde, metemo mun bon deti, ne wune kwadya, be sangwate, be sendi ton-dunate ne duwa yasi yi duwe ne yasi te yi Njambiyε ma sodyukwe ne mbombu ke. Yasi te, yo *Krist. ³ Kpasa dyano ne kpasa duwa yasi hene te yi wule ke yi Njambiyε ke, yo ke mεbo me Krist.

⁴ Yike yi mi lepe nye wune ke, mi lepi, ma wete mumo me nje sebile wune ne yija sonna melēpi me ja. ⁵ Wune dukwe nde: Ko nde, mi londunate ne wune, ma ke dyano dyembe sine wune sangwate. Mi ne mesosa, keto mi duwa nde, wune ke jonna ne ngben tiko temo ne ngbik ke yi *Krist.

Kasi diyō sangwate ne Krist

⁶ Dete, nda yi wune ma jaye nde, Krist Yesus nye Nyangwe Kumande wun, wune ken mbombu bengwe nye. ⁷ Wune loku megata sumo jonngwe dyun ke yene, tiko sendi temo ne ngbik ke yene nda yi bo tedya wune ke. Wune nyeki Njambiyε wosoko ne temo yun hene.

⁸ Wune diy ne soso, ma mumo me nje lepo lepi ja te yi wule ke dyano dyene ke sebile ne wune. Lepi ne dyano te yite ti wula ke yi *Krist na. Yo wula ke mekele me bomo ne nguru

wan, wule sendi ke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye ke. ⁹ Wuse lepi nde, wune kel dete, keto yo ndi ke yotu Krist yi meyasi hene te yi bejna ke yi Njambiyε bejna sendi ke yene ke meyasi hene. ¹⁰ Dete, Njambiyε ma tonje wune ne meyasi hene, keto wune be Krist me sangwate. Yo nye Krist name bekum bejaki hene ne nyangwe bekum ban. ¹¹ Wune be Yesus me sangwate. Dete, Njambiyε kwetima yija yo ke yotu yun nda yi Beyuden pese ne yotu bembam ke. Ma ke yun, yeti bomo kwete wune yo te na, yasi wete, yo Krist. To yo te nde: Krist ma soje beya jonngwe mewobo te yi wuse ba no mbombu ke. ¹² Yo nde, topuna te yi bo topuma ne wune ke moroku ke ke tedye nde, bo pumbuma wune wune be Krist, ε wune be Krist nje womiyε sendi. Wune be Krist womkwe yite ne nje tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyε nde, a womiya nye soje ke njoka bemun ne ngungudye ne ke. ¹³ Wune ba mbombu munte ke misi me Njambiyε keto mejoso mun. Sendi, wune ti pesina nda yi ba nde, bembam yakanngwe kel ke na. Ma ndana, Njambiyε ma nye wune jonja jonngwe wune be Krist tiko wuse ne ngwete ke mejoso musu hene. ¹⁴ Njambiyε bonma mekana mete yi tedye beya mekele musu yi diyima ke to su nda pilo ke si nyukute.

A soŋma yo ke to su bu ɲgba ke kroa. ¹⁵ Komete, a soŋma deti te yi mesisiɲ nè yi bekum ban ba no ké, wuɲgwɛ bo ke misi me bomɔ, kpatile bo, ɲgane kwɔ no ke njoka botu bete be ɲgane dyambi baka, keto Monɔ wene laɲsama bo ke kroa.

¹⁶ Dete, ko mumɔ wete ne wete ti lepinanɲgwɛ ne wune ke kasi yasi te yi wune dye nè yi wune hoɓiye ké na. Sendi, mumɔ ti njanɲgwɛ wune, keto wune yeti ke beɲgwɛ yiɲa metu me jesɔ nda jesɔ te yi bo kele ke jonja ɲgwende, ho wedya ke meyesi nda yesɔ *Saba na. ¹⁷ Meyasi menɔri hene ba ke tedye gbela yekambiye yiɲa yasi te yi ta nje ké. Ma ɲgbak ɲgbak yasi te, yo *Krist ne ɲguru wene. ¹⁸ Wune ti jaya nde, wete mumɔ kwɔɲ ne nje yiɲa yasi te yi nye ne ɲguru wene beɲe kimote nda pidya yotu nè kanna bejaki yi kopidyɛ ne wune yasi te yi ba nde, wune bêki no ke siyna mesay mun ké na. Njel bomɔ nda bete diy ndi lepina meyasi mete yi bo beɲe yi punde ke to yan nda nyeno ké. Bo ké bendidyɛ yotu ne gbelate ke meyasi mete yi wule ke dyanɔ dyan ké. ¹⁹ Botu bete yeti sanɲwate bene be Krist te e diyɛ to ko na. Krist diyɛ ne njɔɲ botu bete be tike temo ke yene baka nda yi to diyɛ ne ndiɲgele yotu ké. Yo nye Krist kele nde, ndiɲgele

njɔɲ botu bete be tike temo ke yene baka bêki sanɲwate nda yi mesiso be sanɲwate ne medoku me yotu hene ké. Yo nye Krist kele nde, ndiɲgele njɔɲ botu bete bôɲ deti doko doko ké no mbombu beɲgwɛ kwadya te yi Njambiye.

Kasi njombu jonɲgwɛ

nè jonja jonɲgwɛ

²⁰ Ma wune be Krist gwa gbate yi duwe ke seke seke meyasi mete yi botu be meneti maka tedye ké. Dete, keto ɲge yi wune nje jonja sendi nda wune wokunanɲgwɛ ne botu be meneti maka ké? Keto ɲge yi wune nje jaye nde, bo bêndi to yun lepɔ nye wune nde: ²¹ <We ti boɲ yike!> <We ti boɓa yiri!> <We ti kpoka yike!> ké? Wune jáya yite keto ɲge? ²² Metumbu nè tedya meyasi mete yite wula ndi ke yi bomɔ. Meyasi mete yi bo lepe no ké, yo meyasi mete yi ta beyɔ yambile, ɲge mumɔ si dye ho biyna no. ²³ Gbate, membonga mete ke beɲna ke misi nda kpasa yasi, keto yo lépi nde, mumɔ kân Njambiye nda yi nye kwadyɛ, a pidyikwe yotu, a tédyɔ yotu ne mebɔne. Ko beko dete, kelna meyasi mete yinɔri ti kame monɔ yaɲa ne mbet na, yo tónjukwe ndi gbela mewoɓo mete yi membundo.

3

1 Nda wúne be *Krist womiya ké, wunε sán meyasi mete yi kwey ke mbey kome Krist díye metidyε ke mbam bo Njam-biye ké. 2 Wunε nyêki temo yun ke meyasi me kwey, yeti ke meyasi me meneti maka na. 3 Keto wunε sima gwe, ma Njambiye sodya jonḡwe d̄yun wúne be Krist ke mebo mene. 4 Komε Krist te jonḡwe wun ta punje yotu ké, wunε ta punje sendi yotu wúne be Krist ke moy meluksa.

5 Dete, wunε sôña yotu ke beya mekele me meneti maka beñe yo nda mun meyasi. Meyasi mete, yo kelna mewanja, yo kelna mekele me memi nè ngoro nè beya mewobo nè nyena temo ke meyasi. Wunε dúkwε nde, nyena temo ke meyasi, yo nda kanna yiña meyasi tiko Njambiye. 6 Yo keto kelna kwalo mekele mete yinori yi Njambiye punje ngambi ne sunḡwe ne botu bete be kele da meto ne nye baka. 7 Wunε dikima kelo mbombu sendi dete ke ngimo te yi wunε dikima jonña ne pitik ke moy beya mekele mete ké. 8 Ma ndana, wunε tiki meyasi mete hene: Ngambi, jonjon temo, beya yasi, tiko sendi mendoy. Lepi janji ti pundu ke numbu yun na. 9 Mumo ti kel ja nye jakoso na, keto wunε ma tiko njombu jonḡwe nè beya mekele mete yi wunε ba no mbombu ké. 10 Ma ndana, wunε me ne jonja jonḡwe

yi ke senjo kè no mbombu, né yo boña ne yi mo te ε kusuma yo ko, né wunε duwe nye kimō duwate kumo njena. 11 Dete, kinε se nde, baka yeti Beyuden ho baka Beyuden na. Kinε yiña se nde, bembam te baka sima pesina, ho nde, baka ti pa pesina na. Kinε se nde, baka yeti ke duwe jonḡwe, ho nde, baka ke jonña nda benyamo na. Kinε se nde, baka bebala, ho nde, baka yeti bebala na. Siya mumo te yi bomo yakanḡwe duwe, yo ndi *Krist. Krist ke yi bomo hene.

12 Njambiye tokuma wunε, né wunε be bomo bene, son temo ne. Dete, wunε bêki botu be gwe ngwete beso, be botu be ngikwa, be sendi botu be pidye yotu. Wunε bêki botu bete be jonña ne te, be ne gbisa. 13 Baka gbisi beso. Nge wete mumo ke njoka yun beñe nde, man kelma yiña beya yasi sunḡwe ne nye, na tiki nye ne ngwete. Yokō tiki jakoso ne ngwete nda yi *Krist tikima wunε ne ngwete ké. Wunε sendi, wunε kél dete. 14 Ke meyasi menori hene, yasi te yi kwā mbombu, yo nde, wunε kwādyanḡwe ne temo yun hene, keto yo mekwadya kele nde, bomo bêki sangwate, be temo wete ke meyasi hene. 15 Tete yi wule ke yi Krist ké nām metemo mun, keto Njambiye jebama wunε hene nda mumo wete, né wunε be ne tete. Ma, wunε

nyêki Njambiyè wosoko. ¹⁶ Mèlèpi mè Krist bêki tondunate kè mètémò mun. Baka tédya bèso yasi nè wunè kítinaŋgwe nè kpasa dyanò. Wunè jêmbinaŋgwe, nye Njambiyè wosoko nè temò yun hènè. Wunè jêmbi mèjèmbi yí ñgwèta nè Njambiyè, jembò sendi mèjèmbi mètè yi Kimò Sisiŋ ta nye wunè dètè te yi jembò ké. ¹⁷ Kè mèyasi hènè te yi wunè keke, ko kè ndapi ko kè mèkele, wunè kèl mèyasi hènè nè dínò Nyangwè Kumande Yesus, kwà nè nye yí nye nè Njambiyè wosoko.

Jongwe botu be Njambiyè

ke moy ty dyan

¹⁸ Wunè bomari, nyari hènè tékwe to wokuna nè njoŋò te wènè. Wunè kèl dètè nda boma betè be wokuna nè Nyangwè Kumande yâkaŋgwe kelò ké. ¹⁹ Ma wunè bèmbam, mumò hènè kwádyikwe nyari wènè. Mbam tí dīy nè nyapipi sunŋwe nè nyari wènè na. ²⁰ Wunè bònòsike, wunè wòkunaŋgwe nè botu betè be jama wunè baka kè mèyasi hènè, keto yo kimòtè dètè kè mbombu Nyangwè Kumande. ²¹ Ma wunè besaŋgwe nè bònò, wunè tí kel yasi te yi ta kwadye temò bònò bun na, kambò yotu yan mè nje tekò. ²² Wunè bèbala, wunè wòkunaŋgwe nè botu betè be dīyè nè wunè kè meneti maka kè mèyasi hènè. Wunè tí kel yasi, keto bo kè kòŋ

yun kè pémò wunè, né bo bè nè mèsosa na. Yo nde, wunè kèl mèsay nè temò yun hènè, keto wunè kè kambò Nyangwè Kumande. ²³ Kè mèyasi hènè te yi wunè keke, wunè kèl yo nè kimò temò. Yo nde, wunè kèl nda wunè kèl nye Nyangwè Kumande, yeti nye bomò na. ²⁴ Wunè dúkwe nde, yo gba Nyangwè Kumande ta gbo nduku mèsay mun. Wunè ta bè nè mèyasi mètè yi nye ma kombile, na nye botu bène ké. Yo Krist te Nyangwè Kumande yi wunè keke mèsay nye nye. ²⁵ Pè baka bè keke kòtu mèkele, mumò hènè ta bè nè sol bèŋgwe kòtu mèkele mètè yi nye kelma ké, keto Njambiyè yeti kè gwe mberì misi mè mumò na.

4

¹ Ma wunè botu betè be dīyè nè bèbala baka, wunè kèl yasi nè ñgbeŋ, jòŋna kimòtè wúnè bèbala bun. Wunè dúkwe nde, wunè sendi nè mò te è dīyè nè wunè kò kè kwey.

Pol kè nye botu be Kolos menŋgite

² Wunè kèn ndi mbombu yí ñgwèta nè Njambiyè menŋgimò hènè. Nè tí yaki na. Wunè ñgwètaŋgwe dètè yí nye nè Njambiyè wosoko. ³ Wunè ñgwètaŋgwe sendi nè Njambiyè keto su, na buti nje lèpina Kimò Tom nè nye wuse, né mi lèpi yasi te yi ma békì sòfyate nè mbombu kè kasi *Krist ké nye bomò.

Yo yite kele nde, mi bêki ndana wotunate ne mekol me sumba ke jôbo. ⁴ Wune ngwêtaṅwe ne Njambiyè, né mi nembì yasi te yi ma bêki mbombu sodyate ke kasi Krist ké ne saṅsaṅ nye bomò beṅgwe yasi te yi mi yâkaṅgwe lepò ké. ⁵ Wune jôṅnaṅgwe ne dyaṅ wúne botu bete be tì pa tikò temò ke yi Krist baka. Ngimò hene te yi dyaṅ nde, wune kél mesay, wune kél. ⁶ Melepi mete yi wune lepe nye bomò ké bêki weynate menḡimò hene. Yo bêki sendi kimote nda som kwa, né wune duwe nda yi wune yakama yeṅsa ne yasi kimote nye mumò hene.

Pol ke jana ne botu be Kolos

⁷ Ndana ke yembe, wune ta wokò kasi mbè ke meyasi hene ke numbu kimò maṅ wusu Tisik. Nye mò njòṅ wombe ke mesay me Nyangwe Kumande. A nya sosu ne hene ke mesay mete. ⁸ Mi jéki tomò nye kenje, na kè lepi teri su nye wune, nye sendi wune deti ke temò. ⁹ Mi ke tomò nye bene maṅ wusu Onesim, soṅ temò su, mò dya dyaṅ. A ke beṅgwe Kumande Yesus ne temò ne hene. Bo ta lepò meyasi hene te yi kwaṅna woṅga ké nye wune. ¹⁰ Aristark te yi sine nye ke jôbo kò ke nyeno wune. Mark te monò maṅ ne saṅgwe ne Barnabas ke nyeno sendi wune. Wune ma wokò yasi te yi wune yâkaṅgwe kelò ke kasi ne

ké. Nge nye dyaṅ wèri ke yun, wune bôṅ nye kimote. ¹¹ Yesus te yi bo jèba nde Yustus kò ke nyeno wune sendi. Ke njoka Beyuden hene be yeṅsama temò jaye Nyangwe Kumande baka ndi bembam baka betati nya bò ke kelna mesay sine bo yí dale ne bomò nyinje ke *Kandò Njambiyè. Bo nya sendi mi deti ke yotu budyate. ¹² Mò dya dyaṅ Epafras te mò mesay me Yesus Krist ke nyeno sendi wune. A ke lya dyaṅbi menḡimò hene keto yun ne nje menḡweta ne Njambiyè, né wune tiki temò ne ngbik, be jelnate nda goto bomò yí kelò mesay hene te yi Njambiyè kwadye nde, wune kél ké. ¹³ Ke yasi te yi mi beṅma duwe ke kasi Epafras, mi ke lepò gbate nde, a ke kelò mesay saṅgwa ne mebòne keto yun, keto botu be Lawodise nè botu be Yerapolis. ¹⁴ Maṅ wusu Lukas te dokita, soṅ temò su ke nyeno wune bene Demas. ¹⁵ Wune nyên benjòṅ busu be dyaṅ ke Lawodise baka, nyeno sendi Nimfa nè njòṅ botu bete be tike temò ke yi Yesus Krist be wesidya ke tya dyaṅne baka. ¹⁶ Kome wune ta si tolò mèkana maka ke mbombu bomò hene ké, nè wune kwâṅdya yo kenje sendi njòṅ botu bete be tike temò ke yi Kumande Yesus Krist ke Lawodise baka. Ke kòṅte, nè wune tól sendi mèkana mete yi ta wule Lawodise nje ké. ¹⁷ Nè wune

lêpi nye Arisip nde, a kêl tin
te yi tonje mesay mete yi
Nyangwe Kumande nya nye
ké. ¹⁸ Yí nyeno ne wune, yo
gba mi Pol kete yite ne gba
bo mbe. Wune ti lensangwe
nde, mi wotunate ke jobo
na. Njambiyé kêl ngikwa ne
wune.

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Yo Pol, mɔ tomun Yesus Krist kete məkana mete yoko kenje bekriten be Tesalonik. A kėti yo ke Kɔrent tomse ne Timote.

Məkana mete jėki lepɔ kasi njena Kumande Yesus Krist. Pol ke lepɔ nye bekriten be Tesalonik nde, bo kĕn mbombu bakidyey meyasi mete yi nye tedya bo kė ne koŋ koŋ, kite bo nde, bo bākidyaya meyotu man pupunate ke mbombu Njambiyey. A ke tedye sendi bo meyasi ke kasi botu bete be gwe baka, kite bo nde, bo kĕn mbombu be ne bibina temɔ nde, Kumande Yesus ta kala nje gbate.

Wuse yakama baka məkana maka ke nyanɔwe menɔabiye yitan:

1. Kimɔ joŋɔwe te yi bekriten (kumte 1).
2. Kimɔ mɔ mesay nė sol te yi nye ta be nɔ kė (kumte 2).
3. Tikina temɔ te yi kɔɔa kriten yākɔŋɔwe be nɔ kė (kumte 3).
4. Kriten bĕki ne bibina temɔ ke yi Njambiyey. Njena Kumande Yesus yı nje bɔ botu bene kė nɔ dɔyɔbɔ (kumte 4).
5. Kasi *Yesɔ te yi Kumande Yesus (kumte 5).

¹ Yo mi Pol nė Silvę nė Timote, yo wuse kete məkana maka kenje wune njɔŋ botu bete be ma tiko temɔ ke yi Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse kėti kenje wune njɔŋ botu bete be wokuna ne Saŋɔwe Njambiyey, wokuna ne Kumande Yesus Krist baka. Bo kĕl ŋgikwa ne wune, nye sendi wune tete.

² Wuse ke nye Njambiyey wosoko menɔgimɔ hene keto yun, take sendi wune hene ke mɔy menɔweta musu. ³ Wuse ke diki lepɔ menɔgimɔ hene ke mbombu Saŋɔwe Njambiyey wusu nda yi wune kele ne mesay, keto wune ma tiko temɔ ke yi Yesus, lepɔ sendi nda yi wune gwe ne mesay, keto wune ne temɔ te yi mekwadya. Wuse ke diki lepɔ sendi nda yi wune kė mbombu be ne bibina temɔ hene ke yi Nyanɔwe Kumande wusu Yesus Krist kė. ⁴ Wune njɔŋ, wuse duwɔ nde, Njambiyey ke kwadyey wune. A tɔkuma wune nde, nė wune be bomɔ bene. ⁵ Wuse duwɔ detye, keto lepina Kimɔ Tom te yi wuse lepima nye wune kė, wuse ti lepe ndi yo lepɔ ne numbu na, wuse lepima yo ne deti te yi Njambiyey nė yi Kimɔ Sisiy, tedye sendi gbate nde, melepi mete gbakasi. Wune beŋma nda yi wuse joŋnama nɔ ke njoka yun kė. Wuse joŋnama detye yı kame ne wune. ⁶ Wune beŋɔwa joŋɔwe dɔyusu, beŋɔwe sendi joŋɔwe Nyanɔwe

Kumande. Yo nde, wune sanƙwama ne meɓɓe buɗyate, ma ko beko dete, wune jayma Kimɔ Tom ke kasi Yesuɗ ne mesosa te yi Kimɔ Sisiɗ nye ke temo ke. ⁷ Dete, wune tedya nye bomɔ hene be ma tiko temo ke yi Yesuɗ ke Maseduwan ne ke Akay nde, bo kel nda wune. ⁸ Yo nde, melɛpi me Nyangwe Kumande yi wulma pe yun nyanja ke no ke ti teme ndi ke Maseduwan ne ke Akay na. Yasi wete, ke membey hene bomɔ ke lepo nda yi wune tike ne temo ke yi Njambiyɛ ke. Dete, yiɗa yaɗa te yi wuse yakama lepo sendi kete yeti na. ⁹ Keto botu bete ne nguru wan ke yekidye nda yi wune bonma ne wuse kimote ke. Bo ke yekidye nda yi wune tumma koɗ ne benjambiyɛ bete be wune dikima kanɔ baka yi benɗwe ndi kpaɗa Njambiyɛ, yoko e ne joɗ, yoko e kete gbate, ne wune kel mesay nye nye. ¹⁰ Wune tumma sendi koɗ ne benjambiyɛ te bete yi ladye nde, Monɔ wene Yesuɗ yi nye womiya soɗe ke njoka bemuɗ ko njaki wule kwey. Yo Yesuɗ te ke joɗwe wuse ndana, joɗwe sendi wuse ke ngimo te yi Njambiyɛ ta tedye ngambi ne ke.

2

Mesay mete yi Pol kelma

ke Tesalonik ke

¹ Wune njɔɗ, wune ne nguru wun ke kombile duwe

nde, yo ti be gbelate yi wuse ka beɗe wune ke na. ² Wune duwa sendi nde, wuse kandima sanƙwa ne meɓɓe, sanƙwa sendi ne wungwa ke Filipi. Yasi wete, Njambiyɛ nya wuse deti ke temo yi lepo ne Kimɔ Tom ne nye wune, ko beko nde, wuse sanƙwama ne dyambi ke dya dyun. ³ Ke mengite mete yi wuse nye bomɔ ke, mesebila ne kotu metake ne likisi yeti ke moyte na. ⁴ Yasi wete, Njambiyɛ kandima boɓe wuse, duwe metake musu, e nye jaye wuse nje kanɗ Kimɔ Tom ne nye wuse, ne wuse ke lepi. Dete, wuse ti lepinangwe lepinangwe, ne bomɔ jay wuse na, yasi wete, wuse lepi yasi te yi Njambiyɛ ta jaye wuse, keto yo nye boɓe temo mumo, duwe metake mene. ⁵ Wune ke kobile duwe nde, ko wuse ti lepina ne mbet ne membombila ke moyte na. Njambiyɛ ke duwe sendi nde, ko wuse ti lepina ne mbet ne metake mete yi bu ne yiɗa yasi ke meɓo mun na. ⁶ Wuse ti sa nde, mumo luksa wuse na, ko wune ko banja bomɔ na. ⁷ Wuse ba ne deti te yi diyɛ meyasi hene ke meɓo mun, keto wuse botu be tomun be Krist. Yasi wete, wuse joɗnama ne te ke njoka yun, nda yi nyangwe ne monɔ gukule ne bono bene ke. ⁸ Mekwadya mete yi wuse ba no ke temo sunɗwe ne wune ke kelma nde, wuse

kwâdyikwε wunε kwā to te. Dete, yeti ndi lɛpina Kimɔ Tom Njambiyε nyεpɔ yi bā nde, wusε lēpi nyε wunε na, wusε bā sendi nɛdɔ te yi nyε jɔngwε dʻyusu keto yun. ⁹ Wunε njɔŋ, wunε kε duwε gbate nda yi wusε kelma nε mesay wɔndɔ biriki sangwa nε katina yotu kέ. Wusε kelma mesay dεte tu nε yesɔ, kambɔ wεtε mumɔ kε njoka yun mε nje gwe mesay keto su. Wusε kelma dεte pelε nε Kimɔ Tom Njambiyε nyε wunε. ¹⁰ Wunε nε ŋguru wun kε duwε dεte. Njambiyε sendi kε duwε nde, wusε jɔŋnama pupunate kε misi mεnε, jɔŋna nε ŋgbeŋ kε njoka yun kinε kelɔ yiŋa yasi te yi wusε yakama bε nε mɛndeya kete na. ¹¹ Wunε duwā sendi nde, wusε jɔŋnama sinε bomɔ hεnε kε njoka yun nda yi sangwε nε mɔnɔ jɔŋna nɔ bεnε bɔnɔ kέ. ¹² Wusε kitima wunε nyε wunε dεti kε temɔ. Ɛ wusε kom-bile lɛpɔ sendi nyε wunε nde, wunε jɔŋnanɔgwε nda yi Njambiyε kwadʻyε kέ. Yo Njambiyε te nε ŋguru wenε kε jεbα wunε, nε wunε nyiŋ kε *Kandɔ dʻyεnε, bε sendi nε meluksa mεnε.

¹³ Dete, wusε kε kε mbombu yí nyε sendi Njambiyε wosoko metu hεnε, keto kε wusε ma lɛpɔ mɛlɛpi mεnε nyε wunε kέ, Ɛ wunε wokε yo, jayε sendi nde, yo gbate mɛlɛpi mε Njambiyε, yeti mɛlɛpi mε mumɔ na. Wunε wokuma

jayε nde, yo gba dεte, yo mɛlɛpi mε Njambiyε yi kε kelɔ mesay kε mεtemɔ mun, wunε bε tike temɔ kε yi Yesus baka. ¹⁴ Wunε njɔŋ, wunε sangwama nε kiya mεyasi mεte yi mɛnjɔŋ mε botu bε Njambiyε, botu bεte bε ma tikɔ temɔ kε yi Krist Yesus sangwama nɔ kε Yuda kέ. Bemaŋ bun tedʻya wunε mεbɔnε nda yi Beyuden tedʻya sendi nε bān kέ. ¹⁵ Yo bɔ, Beyuden wo Nyangwε Kumande Yesus. Yo bɔ sendi wo botu bε punja mɛlɛpi mε Njambiyε tedʻye sendi wusε nyangwε mεbɔnε dʻudʻyε wusε. Njambiyε yeti kε jayε bɔ na. Bo yeti nε ŋgiŋ bεnε bomɔ na. ¹⁶ Bo kε petɔ wusε nde, wusε tɪ lɛpi Kimɔ Tom te yi jɔngwε nyε botu bεte bε yeti Beyuden na. Bo kél dεte, kambɔ botu bεte mε nje bε nε jɔngwε te yi kpo nε kpo. Dete, metu hεnε bɔ kε kε mbombu yí tonjε mapi bεya mεkele man. Yasi wεtε, yí siyɔ nɔ, ŋgambi Njambiyε njā balɔ kε to yan.

¹⁷ Wunε njɔŋ, kε bε wusε, kande kε mɔnɔ metu mεte yi sinε wunε ma bākangwε nɔ kinε mεbεŋna kέ, temɔ su ndi kε yotu yun. Temɔ su dεkε nε pεpεpε yí bεŋε wunε. Wusε kε kelɔ mεyasi hεnε, nε wusε kε bεŋ wunε. ¹⁸ Yori yi wusε kwadʻya basidʻyε kε pε yun kέ. Gba mi Pol, mi bobuma kumɔ mεŋga yiβa, Ɛ *Satan kelε nde, wusε tɪ ken na. ¹⁹ Kome Nyangwε Kumande wusu Yesus ta nje kέ, yo bε nda

ta kelɔ nde, wuse t̄ema ke mbombu wene kine njɔn ke misi? Yeti gba wune ta kelɔ nde, wuse t̄ema dete na? Keto yo wune kele nde, wuse b̄eki ne bibina temɔ ke meyasi mete yi nje mbombu ké. Yo wune kele sendi nde, wuse b̄eki ne mesosa, be ne d̄ungwe te yi tedye nde, wuse laɲsama ké. ²⁰ Keto yo wune kele gbate nde, wuse b̄eki ne meluksa, be sendi ne mesosa.

3

¹ Yi kè nɔ mbombu, wuse t̄i be se ne deti te yi d̄iyɔ kine wokɔ kasi yun na. Yori yi wuse pesima nde, he ta d̄iyɔ su bepo ke Aten, ² ε wuse tome maɲ wusu Timote, yɔkɔ ε kele mesay me Njambiyɛ sine bo ke lepina Kimɔ Tom *Krist kɔ nde, a k̄en beɲe wune. Wuse kenja nye, na kè nye wune deti kite wune nde, wune k̄en mbombu tiko temɔ ke yi Njambiyɛ. ³ Wuse kelma dete, kambɔ ma nyanɲwe mebɔne mete yi wuse sanɲwa nɔ ndana ké me nje kelɔ nde, baɲa ke njoka yun nd̄enɲanɲwe. Wune ma duwe ne ɲguru wun nde, Njambiyɛ sima si kpo nde, wuse ta sanɲwa ne meyasi mete menɔri. ⁴ Sendi, ke ɲgimɔ te yi wuse b̄a nɔ sine wune ké, ε wuse kandɛ lepɔ nye wune nde, wuse ta sanɲwa ne nyanɲwe mebɔne. Ma yoke yi d̄yanɲma ké, wune ma kombile duwe dete. ⁵ Yori yi

mi kenja Timote nde, a k̄en beɲe, simande wune ndi ke kè mbombu yí tiko temɔ ke yi Njambiyɛ, keto mi t̄i be ne deti te yi disima kè nɔ mbombu kine wokɔ monɔ kasi yun na. Mi b̄a ke gwe kaɲ nde, *Mɔ bobuna bomɔ me nje sebile wune, kambɔ mesay mete yi wuse kelma ké me nje gwe ne gbɛlate.

⁶ Ndana yo me kè monɔ metu yi Timote yɔkwɔ nɔ weri ké. A n̄a lepɔ kimɔ meyasi nye wuse ke kasi yun. A n̄a lepɔ nde, wune ke kè mbombu yí tiko temɔ ke yi Njambiyɛ, wune ke kwad̄ya take wuse metu hene. Sendi, wune ne yesid̄ye beɲna su nda yi wuse gwe ne yesid̄ye beɲna yun ké. ⁷ Wune njɔɲ, dete temɔ su ma weye ke kasi yun, keto wune ke kè mbombu yí tiko temɔ ke yi Jesus, ko beko nde, wuse ke moy nyanɲwe mebɔne. ⁸ Ndana yotu su ma deto, keto wune ke kè mbombu yí d̄iyɔ ne ɲgbingim ke yi Nyanɲwe Kumande. ⁹ Ko nyanɲwe wosoko te yi wuse nye Njambiyɛ keto mesosa mete yi wune nye wuse ke temɔ ke mbombu wene ké deke ne mbet ke misi musu. ¹⁰ Wuse ke ɲgweta ne Njambiyɛ ne temɔ su hene, diye nye tu ne yesɔ nde, a nȳeki wuse deti, né wuse basid̄ye beɲe wune, né wuse kè mbombu yí tedye wune yasi te yi wune t̄i pa duwe ke kasi tikina temɔ te yi wune tike ke yi Jesus ké.

¹¹ Wuse ke ngweta ne Njambye Sangwe wusu nde, nye ne nguru wene ne Nyangwe Kumande wusu Yesus kōmbila nje nye wuse, né wuse kè pe yun. ¹² Nyangwe Kumande kël nde, mekwadya mun kên ndi kendo mbombu. A kël nde, wune kwâdyanngwe kwà to te, kwadye sendi bomo hene nda yi wuse kwadye ne wune ké. ¹³ A nyêki wune deti ke temo, né metemo mun be ne te kine mendeya na, né yo be pupunate ke mbombu Njambye Sangwe wusu kome Nyangwe Kumande wusu Yesus ta nje bene botu bene hene ké.

4

Bekriten yâkanngwe jonna nan?

¹ Wune njon, yí sidye no, wuse ke kè mbombu lepò nye wune nde, wuse ma tedye wune nda yi wune yâkanngwe jonna no, né Njambye woku mesosa ne wune ké. Yo gbate nde, wune me ke jonna nda yite. Ma ko beko dete, wuse ke lepò ngweta ne wune ndana ke dino Nyangwe Kumande Yesus nde, wune kël kwà yite. ² Wune ke kobile duwe meyasi mete yi wuse tedya wune ne dino Nyangwe Kumande Yesus ké. ³ Keto Njambye kwâdyikwe nde, wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka, bakidye meyotu musu pupunate ke

mbombu wene, tiko kelna mewanja. ⁴ A kwâdyikwe sendi nde, mumo hene ke njoka yun dûkwe bakidye gba yotu te wene. A dûkwe bakidye yo pupunate ke misi me Njambye dise yotu ne. ⁵ Mumo ti jaya nde, mewobo mete yi membundo nam nye nda yi mekando me botu bete be ti dûkwe Njambye kele ké na. ⁶ Ke meyasi menori, mumo ti sebila man, ho kelo yina beya yasi sangwe ne nye na. Keto Nyangwe Kumande ta tedye mebone nye botu bete be kele kwalo mekele mete yite baka. Wuse ma si lepò nye wune, e wuse lepe nde: Kpe! ⁷ Keto Njambye ti jébanngwe wuse, né wuse jonna ke moy kelna mekele me memi na. Yasi wete, a jébanngwe wuse, né wuse tiki kelna beya meyasi me meneti maka bakidye meyotu musu pupunate ke mbombu wene. ⁸ Dete, mo te e yeliye melepi maka, a ti yélkwe mumo na, yasi wete, a yélkwe Njambye, nye e nya sendi wune Kimò Sisin ne ko.

⁹ Wune njon, wuse tí gwe ne keto mekana kenje wune nde, wune kwâdyanngwe nda beman na. Keto wune ne nguru wun ma woko nda yi Njambye ma tedye wune nde, wune kwâdyanngwe ké. ¹⁰ Yo gbate nde, wune ke jonna dete wune benjon bun hene ke ndingele meneti me Maseduwan. Wune njon, ko beko dete, wuse ke kite

wunε nde, wunε kēl kwā yite. ¹¹ Wunε nyēki sosu yí sà nje te yi jonna ne te, nyε temo ndi ke mekele mete yun ne nguru wun, kelo sendi mesay ne mebo mun nda yi wuse lepima nyε wunε ké. ¹² Ngε wunε kele dete, botu bete be ti pa yeŋsa temo tikō ke yi Yesus baka ta jesō wunε. Sendi, wunε tí jombo yaŋa ke bo mumo na.

Kasi njena Kumande wusu

Yesus Krist

¹³ Wunε njon, wuse yeti ke kwadyε nde, wunε dīy ne yekere ke kasi botu bete be ma gwe baka na, ma wunε me nje be ne metake nda botu bete be yeti ne bibina temo ke yi Yesus baka. ¹⁴ Keto nda wuse ke tiko temo gbate nde, Yesus gwā nje womiye ké, dete wuse ke tiko sendi temo nde, Njambiyε ta womiye botu bete be ma gwe be tikima temo ke yi Yesus nda yi nyε womiya ne Yesus ké. ¹⁵ Yasi te yi wuse ta lepō ndana nyε wunε ké, yo yasi te yi Nyangwe Kumande ne nguru wene lepima ké. Yo nde, ke *Yeso Nyangwe Kumande wuse botu bete be ta be ndi ne jon baka, ko wuse tí kande kwā tiko botu bete be ma gwe baka na. ¹⁶ Keto Njambiyε ta bete men nde, meyasi kānda. He ta woko men wete detina jaki wene, woko sendi tonna dombiya Njambiyε. Ke ngimo te

yite Nyangwe Kumande ne nguru wene ta siliye wule dyobo. Komete, botu bete be gwā pinjo te yi bo ma yeŋsa temo tiko ke yi *Krist baka ta kande womiye. ¹⁷ Ke konje, wuse botu bete be ta be ne jon ke ngimo te yite baka, Njambiyε ta kaŋe wuse sine botu bete be womiya baka ke kulutu kē saŋwa ne Nyangwe Kumande ke kwey. Dete, sine be Nyangwe Kumande ta diyo kpo ne kpo. ¹⁸ Ndana, mumo hene ke njoka yun wēdya temo jakoso ne melepi maka.

5

¹ Wunε njon, wuse tí gwe ne keto mekana kenje wunε ke kasi ngimo nè ke kasi metu mete yi meyasi mete ta dyā kete ké na. ² Keto wunε ne nguru wun ke kombile duwe nde, *Yeso Nyangwe Kumande ta ngbake wuse ngbaka nda yi mo gubo nje no ne tu ké. ³ Ke ngimo te yi bomo ta lepō nde: <Yasi hene ne te, yaŋa yeti ké!> Yo ke ngimo te yite yi nyangwe kemiye ta balo ke to yan ngbake bo nda yi kwana moy mī ngbake ne nyari ké. Ko mumo wete ne wete ke njoka yan tí diyo na. ⁴ Wunε njon, ke be wunε, wunε yeti nda botu bete be diye ke yitil, né yeso te nje ngbaki wunε nda mo gubo na. ⁵ Keto wunε hene botu be mejasi. Wunε botu be yeso. Wuse yeti botu be tu ho botu be yitil na.

⁶ Dete, wuse tî jonngwe nda botu bete be kwà ne jakò baka na. Yasi wete, wuse pêm yasi. Sendi, wuse tî jeki nye temò ke meyasi na. ⁷ Keto botu bete be ya baka, bo yáki ne tu. Sendi, baka be gwe menjam baka, bo gwáki ne tu. ⁸ Ma wuse su botu be yesò, wuse bìya metemò musu ke meyasi. Wuse kên mbombu tiko temò ke yi Yesus, be sendi ne temò mekwadya nda yi mumò leñe ne lambò sumba dyambi yí petò ne beti dyene ké. Wuse bêki ne bibina temò ke yi Yesus nde, a ta nye wuse jonngwe. Wuse bêki ne bibina temò dete nda yi mumò bụ ne guka sumba leñe ke to kè nò dyambi ké. ⁹ Keto Njambiyè tî tòke wuse nde, né wuse sanngwa ne ngambi ne na, yasi wete, a kpoma nde, wuse ta be ne jonngwe te yi kpo ne kpo, keto Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist. ¹⁰ Yesus Krist gwà gbate yí jonngwe ne wuse. Dete, ko békò nde, wuse békí ndi ne jon, ho nde, wuse ta si gwe, sine be Yesus ta jonna kome nye ta nje ké. ¹¹ Ma yòkò kíta jakòsò, yòkò kama man, na dòku ke melepi me Njambiyè nda yi wune kele ké.

¹² Wune njon, wuse ke ngweta ne wune nde: Wune jêsi botu bete be kele mesay ke njoka yun baka. Yo Nyangwe Kumande tembidye bo nde, bo kê kita wune. ¹³ Wune kòmbila

jesò bo, kwadye sendi bo, keto mesay mete yi bo kele ké. Wune jonngwe ne te tandè yun. ¹⁴ Wune njon, wuse ke kè mbombu ngweta ne wune nde: Wune bamanngwe ne botu bete be jonna ne ndul ndul baka. Wuse ke ngweta sendi ne wune nde: Wune wêdya metemò me botu bete be gwe kan baka, kame baka be ne tekò baka. Wune disimanngwe bomò hene. ¹⁵ Wune dñy ne sòsò, nge mumò kele beya yasi sunngwe ne jakòsò, a tî yòkidya kelò sendi beya yasi ne nye na. Yasi wete, wune sâñ nje te yi kelò kimò yasi metu hene tandè yun, kelò sendi dete sunngwe ne bomò hene. ¹⁶ Wune sòsanngwe menngimò hene. ¹⁷ Ne ngwétangwe ne Njambiyè metu hene. ¹⁸ Wune nyêki Njambiyè wosoko ke meyasi hene te yi yakama dya ké. Keto Njambiyè kwádyikwe nde, wuse kél dete ke jonngwe dyusu sine be Krist Yesus. ¹⁹ Wune tî peti mesay me Kimò Sisiñ na. ²⁰ Wune tî yelkwe melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiyè lepe ké na. ²¹ Yasi wete, wune nêmba meyasi hene, bakidye meyasi mete yi be kimòte ké. ²² Wune tiki kelna beya mekele hene.

²³ Njambiyè te e nye tete kò kél nde, jonngwe dyun hene bêki pupunate ke mbombu wene. A bákidya

metemo mun nè jonḡwe
 dyun nè meyotu mun hene
 ne njololo kumo ke ḡgimo
 te yi Nyangwe Kumande
 wusu Yesu Krist ta nje ké.
²⁴ Ḳoko ε jeḡa wune ko ta
 kelo yasi te yi nye ma kpo
 ké gbate, keto nye yoko ε
 tonje meyasi hene te yi nye
 kpo ké. ²⁵ Wune njon, wune
 ḡḡwêtanḡwe ne Njambiyé
 keto su. ²⁶ Wune nyên
 benjon busu hene wuse bo
 ne kimo temo te yi Njambiyé.
²⁷ Mi ke kombile lepó nye
 wune ne dino Nyangwe
 Kumande nde: Wune tól
 mekana maka nye benjon
 busu hene. ²⁸ Ḳgikwa te
 yi wule ke yi Nyangwe
 Kumande wusu Yesu Krist
 ðêḡnanḡwe pe wune.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje botu be Tesalonik

Mekana mete yoko, yo ndi Pol, mo tomun Yesus Krist kete yo. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje bekriten be Tesalonik.

Ke mekana maka Pol ke ke mbombu yi lepo kasi *Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, bekriten be Tesalonik nja be ne nyangwe menjangwe ke kasi Yeso Nyangwe Kumande. Yo nde, banja bomo ketima yija mekana yi lepo nde, yeso te ma si kwa, yori yi Pol ke keto mekana maka yi wedye ne temo yan nde, yo ja, yi nembɛ sendi ne meyasi mete yi ta kwanja ke ne kwet kwet nye bo.

Bosa mekana mete yi Pol ketima kenje bekriten be Tesalonik jeki lepo nde, Krist ta kala nje yi nje bu botu bene. Mekana yibate jeki lepo kasi Yeso Nyangwe Kumande.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe mengabiye yitati:

1. Kasi wedya temo ke moy mebone (kumte 1).
2. Kasi *Yeso Nyangwe Kumande ne kasi *Mo beya mekele (kumte 2).
3. Njena mengite (kumte 2-3).

¹ Yo mi Pol ne Silve ne Timote, yo wuse ke keto mekana maka kenje wune

njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus Krist ke Tesalonik baka. Wuse keti kenje wune njon botu bete be wokuna ne Njambiyɛ Sangwe wusu, wokuna sendi ne Nyangwe Kumande Yesus Krist. ² Da Njambiyɛ ne Nyangwe Kumande Yesus Krist kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

³ Wune njon, wuse yakangwe nye Njambiyɛ wosoko mengimo hene keto yun. Yo yakama nde, wuse kel dete, keto tikina temo te yi wune tike ke yi Yesus ke ke doko doko budyate ke no mbombu. Sendi, mekwadya mete yi mumo hene ke njoka yun bu sangwe ne beso ke ke doko doko ke no mbombu. ⁴ Dete, wuse ne nguru wusu ke lepina kine njon ke misi keto yun ke njoka menjon me botu bete hari be ma tiko temo ke yi Njambiyɛ baka. Wuse lepinangwe dete, keto tij te yi wune no ne tikina temo te yi wune be no ke yi Yesus ke moy nyangwe mebone hene te yi bo tedye wune ne ke diyɔ mebone mete yi wune disima diyɔ kete ke.

⁵ Yo ne nje meyasi menori yi Njambiyɛ tedye nde, a pesi melɛpi ne ngben. Ndana, wune ke sangwa ne mebone, keto wune ke jaye nde, Njambiyɛ nam bomo bene. Yo ne nje te yite yi Njambiyɛ ta peso nde, wune kpa botu bete be yakama ne kando dyene yi wune sangwa ne mebone

keto te k . ⁶ Yo gbate nde, Njambiye k l meyasi ne ngben. Dete, a ta yokidye tedye meb ne nye botu bete be tedye wune meb ne baka, ⁷ nye wune be diy  ke diy  meb ne ndana baka mewedya sine wune kome Nyangwe Kumande Yesus ta punje yotu wule dyobo bene detina bejaki bene k . ⁸ A ta nje ke moy wete bulam bulam lam dite nje tedye meb ne nye botu bete be yeti ke tiko temo ke yi Njambiye baka n  botu bete be yeti ke bengwe melapi mete yi Kimo Tom Nyangwe Kumande wusu Yesus lepe k . ⁹ Yo nde, bo ta sangwa ne nyangwe meb ne yambile kpo ne kpo londunate ne mbi ne mbombu Nyangwe Kumande kine diy  ke meluksa mete yi nyangwe deti ne nye k  na. ¹⁰ Bo ta diy  londunate ne mbi kome nye ta nje, n  bomo lukse nye keto bomo bene, n  bomo hene tondu nye keto botu bete be ta tiko temo ne nye baka. [Wune ta be yun ke njokate], keto wune tikima temo ke meyasi mete yi wuse ne nguru wusu duwa nje lepo nye wune k . Meyasi hene ta kwanra dete ke nyangwe yeso te.

¹¹ Yo keto te yite yi wuse ngweta sendi ne Njambiye mengimo hene keto yun, diy  Njambiye wusu nde, a k l nde, wune jonangwe yaka ne diy  te yi nye jebama ne wune k . Wuse

ke diy  nde, a tonjukwe kwadya kelna kimo mekele hene te yi wune kwadye kelo k , tonje sendi meyasi mete yi wune kele k , keto wune ke tiko temo ke yi Yesus. Wuse diya nde, a tonjukwe meyasi mete hene ne nyangwe deti ne. ¹² Dete, bomo ta lukse dino Nyangwe Kumande wusu Yesus keto yun. Sendi, bomo ta lukse wune keto ne. Yo ta kelna dete bengwe ngikwa te yi Njambiye wusu n  yi Kumande Yesus Krist.

2

Kasi Yeso te yi Nyangwe Kumande

¹ Wune njon, ke kasi njena Kumande Yesus Krist n  ke kasi mesangwa mene sine bo, wuse ke ngweta ne wune nde: ² Metemo mun ti beki ne habubu ke lepi te yi bo lepe nde, *Yeso Nyangwe Kumande ma dya k  na. Ko mumo lepi nde, yo Sisin Njambiye lepe nye nye, ko bo lepi lepo ne numbu, ko bo k ti keto yi lepo nde, yo wuse, wune ti gwaki wo ya na. ³ Ko mumo ti sebila wune ne yina menje na. Keto wune dukwe nde, ngimo te yi bomo ta tumo kon ly dyambi ne Njambiye k  ta pa kande dya. Sendi, *Mo beya mekele ko ta pa kande punje yotu. Yo kponate nde, a ta yambile. Meyasi menori ta pa si kelna, ke konje, yeso te yi Kumande ta nje kete k  ma nje dya. ⁴ Mo beya mekele ko,

nye mɔ pendɔ, nye yɔkɔ ɛ temɛ lɔ dyambi sunɔwɛ ne meyasi hɛnɛ te yi bɔmɔ jeba nde Njamiye, ho sunɔwɛ ne meyasi hɛnɛ te yi bɔmɔ kanɛ. Nye ne nguru wɛnɛ ta kwɔ, nyinɛ gba mbanjɔ Njamiye dɔiyɔ kete lepɔ ne nguru wɛnɛ nde, nye Njamiye.

5 'Wunɛ ma lensa meyasi mete? 'Mi ti bɛ kɛ lepɔ yo nye wunɛ kɛ ngimɔ te yi mi bɔ ndi sinɛ wunɛ kɛ na? 6 Ma ndana, wunɛ duwɔ yasi te yi biye nde, meyasi mete ti yan kelna kɛ. Yo nde, *Mɔ bɛya mɛkele kɔ ta disɔ punjɛ yotu ndi kɛ ngimɔ te yi Njamiye kpoma kɛ. 7 Yasi wɛtɛ ndana, dɛti kelna mɛbɛyɔ yi bɔ sɔɔyate kɛ ma kandɛ mesay mɛnɛ kɛ puyɛ. Yo ndi nde, meyasi mete ta disɔ kelna komɛ mɔ te ɛ biye yo kɔ ta jise kwɔ lɔndɔ. 8 Ma yo kɛ ngimɔ te yite yi mɔ bɛya mɛkele kɔ ta punjɛ yotu yɛy. Komɛte, Nyangwe Kumande Yesu ta wo nye ne sosu te yi pundɛ kɛ numbu ne kɛ girise nye ne nyangwe dɛti meluksa te yi nye ta punjɛ nje nɔ kɛ. 9 Mɔ bɛya mɛkele kɔ ta punjɛ yotu ne dɛti te yi *Satan. A ta kelɔ nyangwe mɛkele wɛtɛ wɛtɛ tedye meyekambiye, kelɔ sendi yinɔ nyangwe meyasi mɛ ja. 10 Dete, a ta kwɔ ne nje kelna kɔtu mɛkele hɛnɛ yi sebile ne botu bɛtɛ bɛ ta yambile baka. Yo ta bɛ dɛtɛ kɛ yi botu bɛtɛ, kɛto bɔ ti nye temɔ kɛ melɛpi mete yi lepɛ

gbakasi kɛ kasi Nyangwe Kumande, nɛ bɔ jɔ na. 11 Dete, Njamiye kɛ tomɔ nyangwe dɛti kelna kɔtu mɛkele njɛsɛ kɛ yotu yan, nɛ bɔ tiki temɔ kɛ melɛpi mɛ ja. 12 Yo ta kwanɔna dɛtɛ, nɛ bɔmɔ hɛnɛ bɛ ti tike temɔ kɛ melɛpi mete yi lepɛ gbakasi baka sɔngwa ne mɛbɔnɛ, kɛto bɔ kpalma bɛ ne mesosa kɛ kelna kɔtu mɛkele.

13 Wunɛ njɔn, kɛ bɛ wusɛ, wusɛ yɔkanɔwɛ nye Njamiye wosoko mɛngimɔ hɛnɛ kɛto yun, botu bɛtɛ bɛ Nyangwe Kumande kwadɛ baka. Wusɛ yɔkanɔwɛ nye Njamiye wosoko, kɛto a tokuma wunɛ njombu yanɔ pinɔ te yi nye ti pa kusɔ mbokɔ na, nɛ wunɛ bɛ ne jɔngwɛ te yi kpo ne kpo. Wunɛ ta bɛ ne jɔngwɛ te ne nje te yi Kimɔ Sisɔn, nɛ wunɛ bakidɛ meyotu mun pupunate kɛ mbɔmbu Njamiye. Wunɛ ta bɛ sendi ne jɔngwɛ te ne nje tikina temɔ te yi wunɛ tike kɛ melɛpi mete yi lepɛ gbakasi kɛ kasi Nyangwe Kumande kɛ. 14 Njamiye jɛbama wunɛ nde, nɛ wunɛ bɛ ne jɔngwɛ te yi kpo ne kpo ne nje Kimɔ Tom te yi wusɛ lepima nye wunɛ kɛ. A jɛbanɔwɛ wunɛ, nɛ wunɛ bɛ sendi ne meluksa mete yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist nɔ kɛ. 15 Dete, wunɛ njɔn, wunɛ dɔiyɛ ne ngbingim kombile bakidɛ meyasi mete yi wusɛ tedya wunɛ kɛ kɛ nɔ mbɔmbu. Ko yike yi wusɛ lepima lepɛ

ne numbu, ko yike yi wuse ketima keto kenje wune ké. ¹⁶ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ne nguru wene nè Sangwe Njambiyé wusu kwadya wuse. Keto ngikwa ne, Sangwe Njambiyé wusu kelma nde, metemo musu bêki ne te kpo ne kpo, kelo sendi nde, wuse bêki ne bibina temo ne ngbik ke meyasi mete yi ta dya ké. ¹⁷ Ndana, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist ne nguru wene nè Sangwe Njambiyé wusu wêdya metemo mun, nye sendi wune deti te yi kelo kimo yasi, ko ke mekele ko ke lepi te yi pundé ke numbu yun.

3

Pol nde, bo ngwêtangwe keto yan

¹ Wune njon, mi ke lepó sidye no nde: Wune ngwêtangwe ne Njambiyé keto su nde, melepi me Nyangwe Kumande nyânjangwe nedo, nè bomo bôn yo kimote lukse Njambiyé nda yi yo kelna ke yun ké. ² Wune ngwêtangwe sendi ne Njambiyé, na jongwe wuse ke mebo me beya botu be nyaló, keto yeti bomo hene tike temo ke Kimó Tom te yi wuse lepima ké na. ³ Ko beko dete, yasi te yi Nyangwe Kumande si kpo nde, a ta kelo ké, a ti díy kine tonje yo na. Dete, a ta nye wune deti bakidye sendi wune, kamba ne *Mó beya mekele

ko. ⁴ Nyangwe Kumande ke nye sendi wuse deti nde, wuse bêki ne bibina temo ke yun nde, wune ke kelo meyasi mete yi wuse lepima nye wune ké, be sendi ne bibina temo nde, wune ta kelo dete kè no mbombu. ⁵ Nyangwe Kumande kél nde, wune nyêki metemo mun ke duwá mekwadya mete yi Njambiyé kwadya ne wune ké, disima meyasi nda nye *Krist.

Bekriten yâkangwe kelo mesay

⁶ Wune njon, wuse ke kobile lepó nye wune ne dino Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nde: Wune bâkangwe ne mo njon wun hene e jonna ne ndul ndul kine bejgwe meyasi mete yi wuse tedya nye ké na. ⁷ Ndana, wune ne nguru wun ke duwe yasi te yi wune yâkangwe kelo yí jonna no nda wuse, keto yi wuse jonnama no ke njoka wun ké, wuse tí jonna ne ndul ndul na. ⁸ Sendi, ko wuse tí diyé wete mumo nde, a nyêki wuse medye ne gbelate na. Yasi wete, wuse dikima kelo mesay wondo biriki sana tu nè yeso, kamba wete mumo ke njoka yun me nje gwe mesay keto su. ⁹ Yi wuse kelma dete ké, yeti nde, wuse tí be ne deti te yi diyé yina yana ke mebo mun na. Yasi wete, wuse kwadya kelo dete, né wune bej nda yi wuse jonna no ké kelo nda wuse. ¹⁰ Yo dete, ke yi wuse ba no ke

yun ké, ε wuse kombile lepó nye wunε nde, ηγε mumó ti kwadye kelo mesay na, a tí dyenangwe sendi na. ¹¹ Yo nde, wuse ke woko nde, banja bomó ke njoka yun ke jonna ne ndul ndul kine kelo mesay na, yasi wete, bo díy ndi nyena numbu ke melépi me besó. ¹² Dete, wuse ke kombile lepó nye botu bete be jonna dete baka, kite sendi bo ne díno Nyangwe Kumande Yesus Krist nde, bo kél mesay ne te ne mebo man yí dyena nó. ¹³ Wunε njón, ke be wunε, wunε tí kati kelna kimó yasi na. ¹⁴ Ndana, ke wete mumó ke njoka yun díye kine benjwe yasi te yi wuse lepe kenje wunε ke moy mekana maka na, nè wunε bēña nye kimote. Nè wunε pāñ tumó kōñ ne nye, né njōn te biye nye. ¹⁵ Yasi wete, wunε tí beña nye nda mó pendó wun na, yo nde, wunε kíta nye nda yi wunε yakama kite ne mañ wun ké.

Yesus Krist kél ηgikwa ne wunε hene.

Njena lepi

¹⁶ Ndana, Nyangwe Kumande te ε nye tete kó nyēki wunε tete ne ηguru wene metu hene nè ke meyasi hene. Nyangwe Kumande díy pe wunε hene. ¹⁷ Mi ke nyeno wunε, gba mi Pol ne gba bo mbe. Yo ne njel bo meketi te yike ke siyna mekana membe hene yí tedye nde, yo mi lepina. Yo nda yike yi mi díki keto. ¹⁸ Nyangwe Kumande wusu

Bosa Məkana mete yi Pol ketima kenje Timote

Yo Pol, mō tomun Yesus Krist ketē məkana mete yoko kenje Timote. Yo bosa məkana mete yi nye ketima kenje nye kē. A ke jeba nye nde Mōnō wene, keto yo nye tedye nye meyasi ke kasi tikina temō ke yi Kumande Yesus Krist. Enis, nyaᅅgwe ne Timote bā ᅅᅅondu Yuden, a bā ke beᅅgwe nje Njambiye budyate. Saᅅgwe wene bā mō Begrek. Pol dōl Timote ke kendi yibate yi nye kā nō kē pelna Kimō Tom kē. E Timote kande mesay bene nye ne tele tele kē nō.

Məkana mete jēki tedye nda yi kriteren yākaᅅgwe joᅅna nō ke moy mison kē. Yo ke njoka məkana mete yi tedye nda yi botu bete be kende ne njōᅅ bekriteren yākaᅅgwe kelo mesay kē.

Wuse yakama baᅅe məkana maka ke meᅅgabiye yitan jo yiba:

1. Wuse dᅅiy ne soso ne kotu tedya meyasi (kumte 1).
2. Pol ke lepō kasi ne ne ᅅguru wene, kite sendi Timote (kumte 1).
3. Kasi meᅅgweta nē kasi teri bomari ke moy njōᅅ bekriteren (kumte 2).

4. Teri botu bete be kende ne njōᅅ bekriteren baᅅa (kumte 3).
5. Teri kpaᅅa mō mesay me Yesus Krist (kumte 4).
6. Mesay mete yi kpaᅅa mō mesay me Yesus Krist yākaᅅgwe kelo kē (kumte 5).
7. Meᅅgite mete yi beᅅe kpaᅅa mō mesay me Yesus Krist (kumte 6).

1 Yo mi Pol ketē məkana maka. Mi mō tomun Krist Yesus nda yi Njambiye bene Krist Yesus lepima nde, mi bēki kē. Yo Njambiye te joᅅgwe wuse. Yo sendi Krist Yesus yi wuse be ne bibina temō ke yene. ² Timote, mi kēti məkana maka kenje we, we gba mōnmbē, keto we sendi ke tiko temō ke yi Yesus Krist. Da Njambiye nē Nyaᅅgwe Kumande wusu Krist Yesus kēl ᅅgikwa ne we. Bo gwāki ᅅgwete yo, nye sendi we tete.

Kasi botu bete be tedye

kotu meyasi baᅅa

³ Mi ke lepō nye we nde: Diyō ke Efes nda yi mi ma lepī nye we ke ᅅgimō te yi mi kwanma nō kē pele Maseduwan kē. Diyō ndi mate, nō lepī kimote nye baᅅa bomō nde, bo tī ken mbombu yī tedye yīᅅa meyasi dele na. ⁴ Lepō nye bo nde, bo tī ken mbombu yī nye soso yan ke yaw yaw mekanō nē ke kasi məkana mete yi ne ᅅgbenje ᅅgbenje meᅅinō me bebaba kete kē na. Meyasi menōri

kpál kelo ndi nde, metando dyân. Yo yeti ke kame yaŋa ke mesay mete yi Njambiyε sima kpo yí jonŋwe ne bomo ké na. Wuse dúkwε mesay mete ne nje tikina temo te yi wuse tike ke yene ké. ⁵ Yasi te yi we yâkanŋwe lepɔ ké, yo kasi mekwadya mete yi wule ke pupuna temo, wule sendi ke temo te yi ne te nè ke tikina temo ke yi Njambiyε kine likisi na. ⁶ Baŋa bomo sima tumo koŋ ne meyasi menori kpalɔ jato ke metando mete yi abalmba. ⁷ Bo ke kwadyε tedye yotu nde, bo nyangwe botu be tedya membonga me Njambiyε. Yasi wete, bo yeti ke duwe yasi te yi bo lepe nè yasi te yi bo jaye ne sanŋan nde, yo ke nje ké na. ⁸ Ma wuse duwa nde, membonga me Njambiyε kimote, nge mumo kele nda yi bo lepe ké. ⁹ Wuse dúkwε nde, Njambiyε tĩ tembidye membonga keto ngben bomo na, yasi wete, a témbidya membonga keto beya botu bete be jonna kine beŋgwe membonga baka. A témbidya sendi yo keto botu be mbandɔ, keto botu bete be kele detina to sunŋwe ne nye baka nè keto botu be mebeyo. A témbidya yo keto botu bete be gbute ne nye baka nè botu bete be yeliye meyasi me Njambiyε baka. A témbidya sendi yo keto botu bete be wo besanŋwe ban nè benyangwe ban nè keto botu bete be wo beso

bomo baka. ¹⁰ Njambiyε témbidya sendi membonga keto botu be kelna mewanja, keto bembam bete be kele wanja tande yan bembam, ho boma bete be kele wanja tande yan boma nda yi mbam diyε no bene nyari ké. A témbidya yo keto botu bete be dyangwe beso bomo nda bebala baka nè keto botu be ja. A témbidya sendi yo keto botu bete be kinja yotu yí sebile ne beso. Njambiyε témbidya membonga keto bomo hene be tedye yiŋa yasi dele tiko yene baka. ¹¹ Tedya yasi te yi mi lepe no waka ké, yo ke moy Kimɔ Tom te yi nye kanma nye mi ké. Kimɔ Tom te ne meluksa mete yi wule pele yi Njambiyε. Menyɔŋo hene wúla pele yene.

*Pol ke nye Njambiyε
wosoko*

keto ngikwa ne

¹² Mi ke nye Nyangwe Kumande wusu Krist Yesus wosoko, keto a nya mi deti ke mesay mete yi mi kele ké. Sendi, a beŋma nde, a yakama be ne bibina temo ne mi yí tembidye mi nde, mi kél mesay mene. ¹³ A tokuma mi, ko beko nde, ne mbombu mi dikima lepɔ lepi gbutu sunŋwe ne nye, beŋgwe botu bene yí tedye bo nyangwe mebɔne. A tokuma mi, ko beko nde, mi ba mo beya to sunŋwe ne beso. Yasi wete, a gwa ngwete wombe, keto mi dikima kelo yasi tukute kine

duwe na, mi tĩ tike temo ke yene na. ¹⁴ Ma ngikwa te yi Nyangwe Kumande wusu kpalma nje kwā to te, a kelma nde, mi tiki temo ke yene, nye sendi mi temo te yi mekwadya, keto sine be Krist Yesus sangwate. ¹⁵ Lepi te yi mi ta lepo ndana ké yakama nde, bomo tiki temo kete jaye sendi yo ne temo yan hene. Yo nde: Krist Yesus njā ke meneti maka yí nje jonḡwe botu be mebeyo. Ke njoka botu benori, yo mi be tokondo te. ¹⁶ Yasi wete, Krist Yesus gwā ngwete wombē, mi mo te ε bā tokondo mebeyo ko. A kelma dete yí tedye bomo nde, a ne gbisa budyate. A kelma sendi dete ne mi yí kame ne botu bete be ta tiko temo ke yene yí be ne jonḡwe te yi kpo ne kpo. ¹⁷ Bomo lúksa sombile Kumande te ε ti gwáki ko. A ne jon kpo ne kpo. Nye mo te yi bomo yeti ne deti te yi beḡe na. Siya Njambiye ndi nye nyepo, *amen.

¹⁸ Timote monmbē, mi ke kaḡe melepi maka ndana nye ke moy mebo mo nda yi botu be punja melepi me Njambiye kikima lepo ne mbombu ke kasi yo ké. Biya yo ne koḡ koḡ, né we lū dyambi kimote. ¹⁹ Ken mbombu yí tiko temo ke yi Njambiye, be ne temo ne te. Baḡa bomo tikima nje te yite, ε tikina temo te yi bo bā nō ké si yambile. ²⁰ Ke njoka botu benori Himene bene Aleksandere bā sendi

kete, ε mi kaḡe bo nye ke mebo me *Satan, simande yo ta nye bo dyano, ma bo nje kē mbombu yí gbuto ne Njambiye.

2

Kasi meḡweta keto bomo hene

¹ Ma wune njon, ke yasi hene, bosa yasi te yi mi lepe nde, wune kânda kelo ké, yo nde: Wune diya Njambiye meyasi, ḡweta ne nye, jaba keto bomo hene, nye sendi nye wosoko keto yan hene. ² Wune ḡwētangwe ne nye keto bekumande nè keto bomo hene te be diye ne beso baka, simande wuse ta jonḡa ne te kine menjangwe na, jeso Njambiye ke menje hene, jonḡa kimote diḡe yotu. ³ Nḡe wune ḡweta dete, yo kimote, yo ke nye Njambiye te ε jonḡwe wuse ko mesosa. ⁴ A kwádyikwe jonḡwe bomo hene, kwadye sendi nde, bomo hene dúkwe gbakasi. ⁵ A kwádyikwe dete, keto Njambiye ndi wete ne wete. Sendi, ke njoka Njambiye bene bomo, yo ndi ne mumo wete ne wete ε kele mesay me njunḡo ke njoka yan. Yo Krist Yesus ε njā nje be mumo ko. ⁶ A nya yotu ne ne ḡguru wene yí kolo ne bomo hene. Yo yite tedye bomo nde, Njambiye kwadya jonḡwe bo ke ḡgimo te yi nye pesima ké. ⁷ Dete, Njambiye tembidiya mi nde, mi bêki mo pelna Kimō Tom,

mi bēki mō tomun wenε. Mi lēpi gbakasi, mi yeti kε kelō jā na. A nya mi say tedya kasi tikina temō nē kasi gbakasi nye botu bete be yeti Beyuden baka. ⁸ Dete, mi kwādɣikwε nde, ke membey hene bembam ηgwētangwe ne Njambiye kanε mebo kenje kwey ne pupuna temō kinε ηgambi kinε dɣano te yi metando na.

Kasi mesay me bomari

ke njoka bekriten

⁹ Mi kwādɣikwε sendi nde, bomari lēna melambo mete yi ta dɣise bo. Bo lēna melambo mete yi ta yaka ne bo, yeti yí tedya yotu na. Bo tī bɔya meto yí dɣale ne temō bomō na. Bo tī lēna meyasi mete yi bo kele ne lor ho ne diyaman ho lēne meyasi mete yi dɣe budya mōni kε na. ¹⁰ Yasi wetε, melengwe me kondukwε te yan kpāl nje be kelna kimō mekele nda yi boma bete be tedye nde, bo ke kambo Njambiye yākanɣwe kelō kε. ¹¹ Bomari yākanɣwe lengwe meto dɣiɔ ne sem ke ηgimō te yi bo tedye bomō melēpi me Njambiye kε. ¹² Mi yeti ke jaye nde, nyari tēdɣa yasi ho kelō yasi kwā to mbam na. Yasi wetε, a dɣiɔ ne sem. ¹³ Keto Njambiye kandima kusō Adam mbombu, ke kōnte Eva. ¹⁴ *Satan ti ma sébila Adam na, a sébila Eva, ε nye yangile mbonɣa Njambiye. ¹⁵ Ma yo nde, Njambiye ta jonɣwe nyari, keto a ta

ja bonosike. Njambiye ta jonɣwe nye dete, ηge nye kε mbombu tiko temō ke yene, kwadɣe besō bomō, bakidɣe yotu pupunate ke mbombu wene kinε tedya yotu na.

3

Kasi teri botu bete be kendε

ne bekriten baka

¹ Lepi te yi mi ta lepō ndana kε, gbakasi. Yo nde, ηge mumō kwadɣe be mō te ε kendε ne njon botu be Njambiye, yite mō te gōruma kpaśa mesay. ² Mō te ε kendε ne njon botu be Njambiye kō tī bēki ne yina mejosō te yi bo yakama ndeye nye kete na. A bēki ndi ne nyari wetε. A tī jeki nye temō ke meyasi na. A bēki mō te ε biye temō ne, dɣise sendi yotu ne. A bēki sendi mō te ε bɣ bomō kimōte ke mbey ne, be sendi kpaśa mō tedya yasi. ³ A tī bēki bala menjam ho mō metumbo na. A bēki te mumō. A tī bēki mō saɣna wōw ho mō kwadɣa mōni na. ⁴ A bēki mō te ε duwe bakidɣe ηgbak ηgbak botu be tɣ dɣene kelō nde, bonō bene wōkunangwe ne nye ne jese hene. ⁵ Keto ηge mumō ti duwe bakidɣe ηgbak ηgbak botu be tɣ dɣene, a má nje kelō ba nan yí bakidɣe ne njon botu bete be tike temō ke yi Njambiye baka? ⁶ A tī bēki mō te ε yensama temō ndi kwey kwey na, yite a ta susule yotu, ɔ bēna, lepi

má biye nye nda yi biyima ne *Kum beya mekele ké. ⁷ Yo díya sendi nde, botu bete be yeti ke tikɔ temɔ ke yi Kumande Yesus baka jáya mɔ te, kambɔ bo me nje yeliye nye, ɔ béŋa, a balma ke mepondɔ me *Kum beya mekele.

⁸ Bediyakere d̄sikwe sendi yotu yan. Bo tí b̄eki ne dyem yiba nda ngombu na. Bo tí jeki dye menjam na. Bo tí kwan̄ ne beya menje yí sɔmbɔ ne mɔni na. ⁹ Bo jáya, nye sosu ke lepi te yi Njambiye punja ké ne pupuna temɔ. ¹⁰ Bo p̄an̄ pa kande bobe sendi bo, ke kɔnte, bo má nje kande yey mesay man nda bediyakere, nge be nde, bo kine mɔnɔ beya yan̄a te yi bo yakama lepina ne bo kete na. ¹¹ Boma bete be kele say bediyakere baka yâkan̄gwe d̄ise sendi yotu yan. Bo tí b̄eki botu be kutu na. Bo tí jeki nye temɔ ke meyasi na. Bo t̄on̄jukwe meyasi hene kumɔ njena. ¹² Ke yi bembam, mumɔ hene b̄êki ndi ne nyari wete. Bo yâkan̄gwe mbo bɔnɔ ban nè ngbak ngbak botu be t̄u d̄yan kimote. ¹³ Bediyakere bete be kele mesay man kimote baka, bomo ta jesɔ bo. Bediyakere bete má lepɔ sendi kasi tikina temɔ te yi wuse tike ke yi Krist Yesus ké kine wɔ na.

Kasi nyan̄gwe yasi te yi Njambiye

punja ké

¹⁴ Mi ke keto meyasi maka kenje we. Mi ne bibina temɔ nde, mi ta kè beŋe we nedɔ. ¹⁵ Ma nge we ti beŋe mi nedɔ na, mekana maka ta tedye nda yi we yâkan̄gwe jon̄na nɔ ke mɔy *Kandɔ Njambiye ké. Kandɔ te, yo njɔŋ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka. Botu bete wókun̄gwe ne Njambiye te e ne jon̄ kɔ. Bo ke lepɔ kasi gbakasi sukɔ yo nda yi san̄gwe kondu suke ne t̄u ké. ¹⁶ Wuse ke jaye gbate nde, kpas̄a lepi te yi Njambiye sɔd̄ya ne mbombu ké gba nyan̄gwe yasi bud̄yate. Yo ke tedye wuse nda yi wuse yâkan̄gwe jon̄na nɔ sine be Njambiye. Kpas̄a lepi te, yo nde: A nj̄a yensa be gba mumɔ ne membundo. Kimɔ Sisin̄ ted̄ya nde, a ne ngben̄. Bejaki be Njambiye beŋma gba nye. Bomo pelma kasi ne nye botu bete be yeti ke duwe Njambiye baka. Botu be meneti maka tikima temɔ ke yene. Njambiye nj̄a yokid̄ye nye kenje dyofo ke mbey meluksa.

4

Kasi kpas̄a mɔ mesay me

Yesus Krist

¹ Kimɔ Sisin̄ ke kombile lepɔ nde: Yí kè nɔ ke siyna mbokɔ, ban̄a bomo tí tiko se temɔ ke yi Njambiye kè nɔ mbombu na. Bo ta nye metɔ ke melepi mete yi mesisin̄ me j̄a lepe ké nè ke meyasi

mete yi beya mesisin tedye ké. ² Botu be lepina ne likisi nè ja baka ta jatidyé bo ke beya nje. Metemó man me deke ne biñbili nda bo dumma yo ne yaki. ³ Botu bete ke kidye bo nde, bo tí boñ boma na, bo tí dyaki yija meyasi na. Ma Njambiyé kusuma meyasi mete, né botu bete be tike temó ke yene duwe sendi kasi gbakasi baka dye yo ne nyena ne wosoko. ⁴ Ma yasi hene te yi Njambiyé kusuma ké kimóte. Yaja te yi mumó yakama paye ke njoka te yeti na, siya te ndi nde, mumó bóñ yo ne nyena Njambiyé wosoko. ⁵ Meyasi mete hene me kimóte ke mbómbu wene, keto melepi mene nè menjweta ke pupudye yo.

⁶ Nge we tedye dete nye bemañ busu, we ta be kpasa mó mesay me Krist Yesu, we má doko ke nje Njambiyé kè nò mbómbu keto melepi me Njambiyé yi kele nde, mumó tíki temó ke yene ké. Sendi, keto we ke beñgwe ngben yasi te yi bo tedya we ké kimóte. ⁷ Pupa metó ke yaw yaw mekana mete yi beñe ndi kasi jonngwe te yi meneti yi njombu bomari diki yekidyé ké. Yasi wete, kpaló nye sosu yo hene yí jonna nda yi Njambiyé kwadye ké. ⁸ Kelo dete, keto ngbokisa yotu hene te yi mumó yakama kelo yí bu ne deti ké yeti ke kame nye pake na. Yasi wete, nge mumó jonna nda

yi Njambiyé kwadye, yite ke kame nye ke menje hene. Yo ke kelo nde, Njambiyé nyêki wuse jonngwe ndana nè ke metu mete yi nje mbómbu ké. ⁹ Lepi te yi mi ta lepó ndana ké yakama nde, bomó tíki temó kete, jaye sendi yo ne temó yan hene. ¹⁰ Yo keto te yite yi wuse kele mesay wondo biriki lu dyambi, keto wuse ne bibina temó ke yi Njambiyé te e ne jon ko. Yo nye ke jonngwe bomó hene, jeko kwá kwangó botu bete be tike temó ke yene baka. ¹¹ Kombila pele meyasi maka kè nò mbómbu tedye sendi yo hene. ¹² We tí jaya nde, mumó yêlkwe we, keto we ndi monosike na. Kelo nde, botu be Njambiyé jónnangwe nda we. Yo ta wule ke ndapi yo, ke jonngwe dyó nè ke mekwadya mete yi we kwadye ne bo ké. Yo ta wule sendi ke tikina temó te yi we tike ke yi Njambiyé nè ke pupuna temó te yi we nò ké. ¹³ Nyeko temó yo ke tolna mekana me Njambiyé ke ngil, ke kitina bomó nè ke tedya yan meyasi kumó ke ngimó te yi mi ta dyá ké. ¹⁴ We tí yelkwe jen te yi Njambiyé kelma ngikwa nye ne we ké na. A nya we yo ne nje yasi te yi botu be punja melepi mene lepima ké, ne nje kasa mebo te yi njon betomba kasa ke yotu yo ké. ¹⁵ Ndana yey, nyeko temó yo nè ndingele jonngwe dyó hene ke kelna meyasi maka, né bomó hene beñ

nda yi mesay mɔ dɔke dɔko kɛ nɔ mbɔmbu kɛ. ¹⁶ Wɛ nɛ ŋguru wɔ, pɛmɔ jonɔgwe dɔɔ kimɔte nɛ yasi te yi wɛ tedye sendi kɛ. Kelo dɛte nɛ tin, ketɔ ŋɛ wɛ kele dɛte, wɛ ta jonɔgwe yotu yɔ nɛ ŋguru wɔ, jonɔgwe sendi botu bɛte bɛ wɔke yasi te yi wɛ lɛpɛ kɛ.

5

Kasi kitina bɛtomba nɛ bekuso

nɛ bebala

¹ Wɛ tɪ bamanɔgwe kɛ to tomba na. Yasi wɛtɛ, lɛpinanɔgwe nyɛ nyɛ teteki nda nyɛ sɔŋgwe. Bɛŋa begwanjɔ nda bɛmɔŋ. ² Bɛŋa goto boma nda bɛnyɔŋgwe, bɛŋɛ bɛŋɔndu nɛ pupuna temɔ nda bɛdɔmbu bɔ. ³ Jesɔ bekuso boma bɛte bɛ jonna nda faŋ bekuso baka. ⁴ Nɔgɛ kuso nyari bɛ nɛ bɔnɔsike ho bɛ nɛ bɛnday, nɛ bɔnɔ bɛte pɔŋ pa jɛkɛ kelna ŋgay sunɔgwe nɛ ŋgbak ŋgbak botu bɛ tɔ dyan, yɔkidye sendi mɛdɔkwa mɛte yi botu bɛte bɛ jama bɔ kelma nɛ bɔ kɛ, ketɔ Njambiyɛ bɛŋa yite kimɔte. ⁵ Kuso nya te ɛ jonna nda faŋ kuso jonna ndi nyɛpɔ kɔ kɛ nyɛ bɪbina temɔ nɛ kɛ yi Njambiyɛ. A kɛ kelo tin te yi diyɛ Njambiyɛ meyasi ŋgwɛta nɛ nyɛ tu nɛ yesɔ. ⁶ Ma yɔkɔ ɛ jonna kɛ nyɛm nyɛm jonɔgwe kɔ mɛ munɔte, kɔ bɛkɔ nde, a nɛ jon. ⁷ Kombila pele dɛte nyɛ bɔ, ma bɔ mɛ nje kelo yɪŋa yasi te yi mumɔ

yakama ndeyɛ bɔ ketɛ. ⁸ Nɔgɛ mumɔ ti kombile bakidyɛ bɛjadyɛ bɛnɛ, jɛkɔ kwɔ kwanɔŋ ŋgbak ŋgbak botu bɛ tɔ dyanɛ kimɔte na, yite tɛdya nde, a payma tikina temɔ te yi nyɛ bɔ nɔ kɛ yi Njambiyɛ kɛ. Mumɔ nda mbɛte ŋbɔro kwɔ mɔ te ɛ yeti kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ kɔ. ⁹ Kɛ njoka bekuso boma bɛte yi bɔ yɔkanɔgwe kame baka, wɛ ta ketɔ dɪnɔ kuso te ɛ mɛ nɛ mɛsɛw kamɔtan jɔ kamo wɛtɛ kɔ. Wɛ ta ketɔ dɪnɔ dyanɛ, ŋɛ bɛ nde, a bɔ ndi nɛ mbam wɛtɛ kɛ jonɔgwe dyanɛ. ¹⁰ Sendi, ŋɛ bɛ nde, bomo dɪkima jayɛ mɛkele mɛnɛ, ŋɛ bɛ nde, a duwɔ bakidyɛ bɔnɔ bɛnɛ kimɔte, bɔ bomo kimɔte kɛ mbɛy nɛ, wɛyɛ mɛkol mɛ botu bɛ Njambiyɛ, kame botu bɛ ŋgwɛtɛ ho kelo yɪŋa kwalɔ kimɔ mɛkele hɛnɛ, wɛ mɔ ketɔ dɪnɔ dyanɛ. ¹¹ Ma wɛ tɪ keti dɪnɔ bekuso boma bɛte bɛ ndi bɛŋɔndu baka na, ketɔ komɛ mɛwɔbɔ ta dya bɔ kɛ, bɔ ta tumɔ kɔŋ nɛ *Krist gɔsɔ nje mɛgwaki. ¹² ɔ bɛŋa, lɛpi balma kɛ to yan, ketɔ bɔ tikima yasi te yi bɔ sima kpo kwey kɛ mbɔmbu Njambiyɛ nde, bɔ ta kelo mesay nyɛ nyɛ kɛ. ¹³ Sendi, dyan ta si kanje bɔ, bɔ mɔ nje bɛ nda njɛkɔ yombila kɛ metɔ nɛ metɔ. Yeti ndi dyan nyɛpɔ na, ndapi tɪ duwɛ kɛ numbu yan na, bɔ ta nyɛ numbu kɛ mɛlɛpi mɛte yi ti bɛŋa bɔ kɛ, lɛpɔ mɛlɛpi mɛjanji kɛ nɔ. ¹⁴ Dɛte, mi

góru nde, bekuso boma bete be ndi beṅṅondu baka kên megwaki, be ne bonosike, kombile kendo ne tu dyan, ma botu bete be bene wuse baka me nje kwedya nje te yi lepina beyate ne wuse. ¹⁵ Mi lépi dete, keto baṅa ke njokate ma duwe ke ṅgbeṅ nje kpalo beṅṅwe *Satan. ¹⁶ Ṅge mbaṅa nya te e tike temo ke yi Krist ko be ne baṅa bekuso boma nde, bo bejadye bene, na kama bo yí soṅe ne mapi te yite ke to nṅṅ botu bete be tike temo ke yi Kumande Yesus baka, né nṅṅ botu bete be ne deti te yi kame bekuso boma bete be joṅna nda faṅ bekuso baka.

¹⁷ Betomba mbanjo Njambiye be kende kimote ne nṅṅ botu be Njambiye baka yakama nde, bo lúksa bo menṅa yiba, jeko kwā kwāṅṅ baka be nye sosu ke lepina melepi me Njambiye nè ke tediate kè no baka. ¹⁸ Yo dete yi mekana me Njambiye lepe nde: <We tí kanja numbu nday piṅṅ te yi nye ke kelo mesay me natina nyambi yí bake ne kopu te nè njoso te ké na.> Ke yiṅa mbey, yo lépi sendi nde: <Mo mesay yákanṅwe dye nduku mesay mene.> ¹⁹ Ṅge wete mumo nje somse wete tomba mbanjo Njambiye nde, a kelma yiṅa beya yasi, we tí yaki jaye kine nde, bomo yiba ho yitati be diyma ke mbey te lépi sendi dete na. ²⁰ Ndeya botu bete be kele

beya yasi baka ke misi me bomo hene, né bukwe botu te bari nje kambi kelna beya yasi sendi. ²¹ Mi ke kombile lepo nye we ke mbombu Njambiye, ke mbombu Krist Yesus nè ke mbombu bejaki bete be Njambiye tokuma baka nde: Kelo nda yi mi lepe nye we ké. We tí diy ke koṅ mumo ho gwe mberi misi me mumo na. ²² We tí pepidyanṅwe yí kase bo ke yotu mumo yí nye ne nye yiṅa say ke njoka nṅṅ botu be Njambiye na. We tí nyeki bo ke beya mekele me mumo na. We ne ṅguru wo bakidya temo yo pupunate. ²³ We tí ken se mbombu yí hoṅbiye ndi gbela moroku na. Ké hoṅbiya mono tena menjam lala ne mbet, keto kon te yi ke bundo yo ké nè budya jaki jaki mono mekon mete yi tekwe yotu yo ké. ²⁴ Beya mekele mete yi baṅa bomo kele ké ke beṅna ke misi, ko piṅṅ te yi bo tí pa peso josi yan na. Ma ke yi baṅa, yo njáki nje pundo puye ndi njime, ṅge bo si peso josi yan. ²⁵ Sendi, kimo mekele béṅnanṅwe ke misi. Ko nde, yiṅa ke njokate tí beṅna ndana ndana na, yo tí tika sodiate kine pundo ke puye na.

6

¹ Botu be Njambiye hene be ke diyo bala baka yákanṅwe jeso bemasa ban ke menje hene, ma bomo nje lepo lepi gbutu sunṅwe ne diṅṅ Njambiye, sunṅwe

sendi nē melepi mēne yi wuse tedye ké. ² Ma nge bē nde, bēmasa ban kē tiko temo kē yi Njambiyē, bebala bete tī yelkwē bo lepō nde, bo bemañ ban kēto te yite na. Bo kpāl kelō mesay nye bo kwā to te yī kame nē bo, kēto botu bete yi bo kele kimō mesay nye bo dete baka kē tiko sendi temo kē yi Njambiyē. Sendi, kēto bebala bete kē kwadyē bo budyate. Meyasi mete yi wē yākanḡwē tedye kite bomō nde, bo kēl ké, yori.

Kasi beya tedya yasi nē kasi

kwadya mōni

³ Nge mumō nje tedye yiña yasi dele tiko kpaśa melepi mete yi Nyangwē Kumande wusu Yesuś Krist, nge nye tī kwadyē jaye yasi te yi wuse tedye nda yi nye yākanḡwē joñna nō bēne Njambiyē ké, ⁴ yite bendidyā yotu ma namō nye, a yeti kē duwē ko mōnō yaña nē mbet na. A kē kwadyē melombō, nye mō metandō kē gbela lem melepi. Yo kē kelō nde, ḡruna yasi dyāñ kē temō mumō. Yo kēl sendi nde, bomō lōmbidyangwē, bo tōyḡangwē, bo bēki nē beya metake nde, baña kelma yiña beya yasi soḡyate. ⁵ Bendidyā yotu te dāka sendi ngbenje ngbenje metandō kē njoka botu bete bē nē beya dyano, bē tī dúkwē se gbakasi baka. Bo táka nde, nge mumō joñna bēne Njambiyē, yo

nje dolna meyasi mē meneti. ⁶ Gbate, nge mumō joñna bēne Njambiyē, yo nje dolna nyangwē kpaśa meyasi mete yi Njambiyē nye mumō ké, nge mumō kē mbōmbu bēne nde, meyasi mete yi nye nō ké yakama nye. ⁷ Kēto ko wuse tī nje nē yiña yaña kē meneti maka na. Sendi, yaña te yi wuse ta bŷ duwē nō kē meneti yeti na. ⁸ Dete, nge wuse bē nē yasi te yi wuse yakama dye nē yi wuse yakama lenē, yite yakama. ⁹ Ma botu bete bē kwadyē bē nē budya meyasi baka kē saḡwa nē mebobilan balō kē meḡndō mē *Satan nē kē budya jaki jaki lem beya mewoḡo mete yi bekidyē bomō kelō nde, bo yāmbila ké. ¹⁰ Yo nde, njuku kwalō meḡone hēne wūla kē kwadya mōni. Baña bomō nyinja to kēte, ε bo jate kē beya nje lōndō tiko tikina temō te yi bo bā nō kē yi Njambiyē ké nje bŷ nē mapi meḡone nye kē temō yan nē nguru wañ.

Njena menḡite

¹¹ Kē bē wē, wē mō Njambiyē, kēn mbōmbu tumō kōñ lōndō nē beya meyasi menōri. Nyekō sosu yī sḡ nje te yi joñna nē ngben kē mbōmbu Njambiyē. Saḡo nje te yi joñna nda yi Njambiyē kwadyē tiko temō kē yēne kē nō mbōmbu, kwadyē besō bomō, bē nē temō gbisa, joñna sendi nē te wūne besō. ¹² Loḡo dyambi nye sosu kē tikina temō kē

yi Njambiyε kimŋte kε nŋ mbŋmbu. Biya jonḡwε te yi kpo nε kpo yi Njambiyε jεbama wε nde, nŋ bε nŋ kε nε gbem. Wε kombila lεpŋ jayε tikina temŋ yŋ kε kasi jonḡwε te nε sanṣan kε mbŋmbu buḍya ŋomŋ. ¹³ Mi kε kombile lεpŋ nyε wε kε mbŋmbu Njambiyε te ε keke nde, meyasi hene bεki nε jon kŋ nε kε mbŋmbu Krist Yesus. Komε nyε temma kε mbŋmbu Pŋnsi Pilat kε, a lεpima ndi gbakasi nε sanṣan. ¹⁴ Yo nde, mi kε kombile lεpŋ nyε wε kε mbŋmbu yan nde: Bakidya yasi te yi mi lεpima nyε wε kε nε pupuna temŋ, jonna kinε yaṣa te yi mumŋ yakama ndeyε wε kete na. Kelŋ dete kumŋ kε ḡgimŋ te yi Nyangwε Kumande wusu Yesus Krist ta nje kε. ¹⁵ Njambiyε ta kelŋ nde, a pŋnjukwε yotu kε ḡgimŋ te yi nyε Njambiyε sima pεsŋ kε. Nyε Njambiyε te yi menyŋŋ hene wule pele yenε. Siya mŋ te ε name meyasi hene ndi nyε nyεpŋ. Nyε Kumande bekumande. Nyε sendi Baba Mbokŋ ε lanṣama ŋebaba mbokŋ. ¹⁶ Ko a ti yaka gwe wete yesŋ na. A dīy kε yol meyasi mete yi mumŋ ti yaka wuta nε yo na. Ko mumŋ wete nε wete tī bεḡe nyε wete yesŋ na. Ko mumŋ wete nε wete yeti nε deti te yi bεḡe nyε na. Bomŋ sŋmbila nyε, a nε ḡḡunḡuḍyε kpo nε kpo, *amen.

¹⁷ Kε yi botu bεte bε nε mekusuku muka baka, kombila lεpŋ nyε ŋo nde, ŋo tī bendidya yotu na. Bo tī bεki nε ŋibina temŋ kε mekusuku mete yi yakama yambile nemeno kε na. Yasi wete, ŋo kpāl bε nε ŋibina temŋ kε yi Njambiyε te ε nyε wuse buḍya kimŋ meyasi kŋ, nε wuse bŋ meyasi mete nε mesosa. ¹⁸ Bo kεl kimŋ yasi. Yasi hene te yi ŋo keke bεki kimŋ mekele. Bo bεki botu bε ḡgay kabidya meyasi bene besŋ ŋomŋ. ¹⁹ ḡḡe ŋo keke dete, ŋo kε ndemo kpasa meyasi mete yi tī yambile na yī ladye nε metu mete yi nje kε, nε ŋo bε nε kpasa jonḡwε te yi kpo nε kpo.

²⁰ Ma Timŋte, bakidya yasi kε yi Njambiyε sima kanε nyε wε kε kimŋte. Wε tī nyeki numbu yŋ kε yaw yaw melepi na. Wε tī nyeki sendi numbu kε melombŋ mete yi wule kε tedya yasi te yi ŋo lεpε lεpŋ nde faṣ duwṣ yasi kε na. ²¹ Baṣa ŋomŋ kε lεpŋ nde, ŋo nε faṣ duwṣ yasi te. Dete, ε ŋo ŋi londŋ nε tikina temŋ te yi ŋo bṣ nŋ nε mbŋmbu kε yi Njambiyε kε. Njambiyε kεl ḡḡikwa nε wunε.

Mekana Yibate yi Pol ketima kenje Timote

Yo ndi sendi Pol, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko, yite a ke jobo ke Rom. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Timote ke. Yo sendi njena mekana mene.

Ke moy mekana mete Pol jeki lepo kasi diyo ne ngbik ke moy gbakasi. A ke lepo sendi nde, ngimo kwanje ne sima wuta, yite nde, ngimo soɲ ne. A ke beɲe nde, sulo benjoɲ bene sima li nye. A ke lepo sendi teri te yi bomo ta be no ke ngimo te yi mboko ta be ke ke siynate ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanɲwe menɲabiye yini:

1. Pol ke kite Timote (kumte 1).
2. Kpasa mo te e benɲwe Yesus Krist ko beki nan kome bomo tume koɲ ne meyasi me Njambiye ke? (kumte 2).
3. Mekana me Njambiye ke kame kriten ke ngimo te yi bomo tume koɲ ne meyasi me Njambiye ke (kumte 3).
4. Kpasa kriten tonjukwe meyasi me Kumande Yesus Krist. Sendi, Nyanɲwe Kumande ti lensa nye na (kumte 4).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka. Njambiye tokuma mi nda yi nye kwadya ke

nde, mi beki mo tomun Krist Yesus, ne mi lepi kasi jonɲwe te yi nye kpoma nde, a ta nye botu bete be diye sanɲwate bene be Krist Yesus baka. ² Mi keti kenje we monmbe Timote, soɲ temo mbe. Da Njambiye ne Krist Yesus, Nyanɲwe Kumande wusu kel ngikwa ne we. Bo gwaki ngwete yo, nye sendi we tete.

Pol ke nye Timote deti ke temo

³ Mi ke nye Njambiye te yi mi kele nye mesay ko wosoko ne pupuna temo nda yi besanmbambo bembe dikima kel ke. Tu ne yeso mi ke take we menɲimo hene kome mi ngweta ne nye ke. ⁴ Mi ke take nda yi we punja ne misidye ke misi ke. Mi ne nyanɲwe hel te yi beɲe we ne koko, ne temo mbe tondu ne mesosa. ⁵ Mi ke take tikina temo te yi we no ke yi Njambiye kine likisi ke. Nyonmbambo Lowis ne nyonɲwe Enis kandima be ne njel tikina temo te yite. Mi ke duwe gbate nde, we ke tiko sendi temo dete. ⁶ Dete, mi ke basidye lepo nye we nde: Kelo nde, jɛɲ te yi Njambiye nya we ke ngimo te yi mi kasa ne mebo ke yotu yo ke ngbabikwe. ⁷ Keto Sisin te yi Njambiye nya ke yotu su ke yeti sisin te yi kele nde, wuse beki ne wo na. Yo Sisin te yi nye wuse ngunɲudye yi kele nde, wuse kwadyikwe beso, be sendi ne dyano te

yi biye temo su ke meyasi.
⁸ Dete, we ti gwaki njon te yi lepō kasi Nyangwe Kumande wusu nye bomō na. We ti gwaki sendi njon te yi lepō kasi mbe, ko beko nde, mi ndana ke jōbō keto ne na. Ma ndi nde, sine we sãngwangwe ne mebone keto Kimō Tom. Kelo dete ne deti te yi Njambiyē nye we ké. ⁹ Yo Njambiyē te jongwe wuse kwey jeba wuse, né wuse be botu bene. A ti kele dete, keto yija kimō mekele musu na, yasi wete, yo keto nye ne nguru wene sima si kombile dete. Sendi, keto a ne ngikwa. A kpoma nde, a ta kwā ne nje Krist Yesus yi tedye ne wuse ngikwa ne. A kpoma dete njombu yaŋa mesew mesew. ¹⁰ Ma a punja ngikwa te ndana, keto Krist Yesus, mo te e jongwe wuse ko njā nje. A soŋma deti te yi soŋ bā nō ké. A kwanma ne nje lepina Kimō Tom yi punje ne kasi kpasa jongwe nē kasi jongwe te yi ti beyō wete yeso ké. ¹¹ Njambiyē tembidya mi nde, mi bēki mō pelna Kimō Tom, mi bēki mō tomun wene nē mō tedya bomō Kimō Tom te kē nō. ¹² Yo keto te yite yi mi sangwa ne mebone mete yike ndana ké. Ko dete, mi yeti ke gwe njon yaŋa na, keto mi ke duwe mō te yi mi tikima temo ke yene ko. Mi ke duwe gbate nde, a ne deti te yi bakidye yasi te yi nye kaŋma nye mi ké kumo ke nyangwe yeso te. ¹³ We wokuma kpasa melepi mete

yi punduma ke numbu mbe ké. Kelo ndi nda yi yo lepe ké. Bengwe yo ne kwet kwet yi tedye nde, we ke tikō temo ke yi Njambiyē, sendi, we ne mekwadya, keto wune Krist Yesus sangwate. ¹⁴ Bakidya kimō yasi ke yi Njambiyē nya we ké ne deti Kimō Sisij te yi diye ke yotu su ké. ¹⁵ We ke duwe nde, botu be Njambiyē hene be diye ke Asi baka tumma koŋ ne mi. Figel bene Hermogen ke njoka botu bete. ¹⁶ Nyangwe Kumande kēl ngikwa ne Onesifor bene botu be tū dyene, keto menjimō budyate a dikima nye mi deti ke temo. Sendi, ko beko nde, mi bā ke jōbō, a ti gwe njon te ke mbombu bomō na. ¹⁷ Yasi wete, ke yi nye njā nō ke Rom ké, a kpalma sã mi beke beke de dolo. ¹⁸ Nyangwe Kumande kēl ngikwa ne nye ke keki ne, Nyangwe Kumande ke nyangwe yeso te. Ke njoka bomō hene, yo ndi we nyepō ke kombile duwe budya mekamna mete yi nye kelma ne mi ke Efes ké.

2

Kasi kpasa mō mesay

me Yesus Krist

¹ Mōnmbē, ke be we, boŋgo deti ne nje ngikwa te yi Njambiyē kele ne wuse ké, keto sine be Krist Yesus sangwate. ² Kome mi dikima tedye we meyasi ké, budya bomō bā ke mbey te beŋe. We wokuma meyasi

mete, ma tedya sendi yo nye botu bete be we ne bibina temo ke yan nde, bo yakama kwanɔye sendi yo ne jem nye beso baka. ³ Jaya sangwa ne ngabiye mebɔne mete yo keto Krist Yesus nda kpasasɔja wene. ⁴ Nge soja ke ke lu dyambi, nge nye gore nde, kum besɔja te e kenja nye ko beki ne mesosa ne nye, yite a ti kelo se meyasi mete yi gbela bomo diki kelo yi jonna no metu hene ke na. ⁵ Sendi, nge mumo kele yija adingbakere nda soko, a ti be ne sol, nge nye ti sedye bengwe membonga me soko te na. ⁶ Yo mo bena mbeki te e kele mesay wondo biriki ko yakanɔwe be bosa mo te e dye kwalo nyambi te. ⁷ Taka yasi te yi mi lepe ke kimote. Yo nde, yo Nyangwe Kumande ta nye we dyanɔ te yi woko ne njombo meyasi hene te yi mi lepe nye we ke. ⁸ Pan pa take Yesus Krist, nday kumande Davit, a womiya ke njoka bemun nda yi Kimɔ Tom te yi mi pele ke lepe ke. ⁹ Yo keto Kimɔ Tom te yite yi mi sangwa ne mebɔne yi mi diye wotunate ke jobo nda wete mo nyangwe kelna beya mekele. Ma ke be melapi me Njambiyɛ, bo ti yaka woto yo na. ¹⁰ Dete, mi ke disima meyasi hene keto botu bete be Njambiyɛ ma si toke baka, ne Krist Yesus jongwe sendi bo, ne bo nyin diyɔ ke mbey meluksa mete

yi kpo ne kpo.

¹¹ Lepi te yi mi ta lepo ndana ke yakama nde, bomo tiki temo kete. Yo nde, nge be nde, wuse gwa sine be Krist Yesus, sine be Krist Yesus ta ju sendi. ¹² Nge wuse disima mebɔne sine be Krist Yesus, yite sine be Krist Yesus ta namo sendi. Nge wuse tone lepo nde, wuse yeti ke duwe nye na, yite a ma lepo sendi nde, a yeti ke duwe wuse na. ¹³ Nge wuse diye kine tonje meyasi mete yi wuse si kpo ke, ma a ke tonje ne meyasi mete yi nye si kpo ke, keto a ti yaka diyɔ kine kelo yasi te yi nye ne nguru wene si lepo ke na.

¹⁴ Lepo meyasi maka nye beso. Ma kombila lepo nye bo ke mbombu Njambiyɛ nde, bo ti lombidyanɔwe keto yija gbela lem melapi na, keto yo yeti ke kame mumo yana na, yo kpɔl bekidye botu bete be lɛngwe meto kete baka. ¹⁵ We ne nguru wo, nyeko sosu sa nje te yi kelo yasi ke mbombu Njambiyɛ nda mo te yi Njambiyɛ sima si boɔe ko. Kelo dete nda kpasasɔja me say te e yeti ke gwe ngon ke mesay mete yi nye kele ke. Kelo yasi ne nje te yi tedye bomo kpasasɔja lepi Njambiyɛ yi tedye kasi gbakasi ke. ¹⁶ We ti nyeki numbu ke yaw yaw melapi na, keto botu bete be lepina dete baka ke tokula londo londo ne Njambiyɛ. ¹⁷ Lepi te yi bo lepe ke ta kokile bo nda gba dale. Himene

nè Filetas ke njoka botu bete. ¹⁸ Bo ma tumo kōn ne lepina gbakasi yí lepō nde, bemun ma si womiyē. Dete, bo ke yangile tikina temo te yi baṅa bomō tike ke yi Krist Yesus ké. ¹⁹ Ko dēte, kṗasa mekol mē tū te yi Njambiyē sima tembidyē ké jelnate ne ṅgbiṅ. Yo ketinate ke mekol mē tū te nde: <Baba Mboko ke duwē botu benē.> Yo sendi ketinate nde: <Mō te ε lepē nde, a wókunangwe ne Baba Mboko kō tūm kōn lōndō ne mebeyō.>

²⁰ Ke mejōle mete yi nyari biyna nō ké yeti ndi mejōle mete yi bo kele ne lōr ho ne sumba yi mumō dolē ke nyangwe tū ké na. Yo sendi ne mejōle mete yi bo kwake kwako ne jēti nè yi bo wōmē wōmō ne yekō. Bo bīynangwe ne kṗasa mejōle mete yiri ke ṅgimō mejesō, biyna ne bukwe te yike ke gbela meyesō. ²¹ Dete, ṅge mumō dāle yotu soṅe ke beya meyasi hēne te yi mi lepē nō ké, yite a ta nje be nda kṗasa mejōle mete yi sa te bakidyē ne ṅgom ṅgom, yo ta kame nye, meṅgimō hēne a yakama bu yo yí kelō ne kwalō kimō mekele hēne. ²² Tumō kōn lōndō ne beya mewobō mete yi begwanjō nè beṅgōndu be nō ké. Saṅgō nje te yi jōṅna ne ṅgbeṅ, sṗ nje te yi tiko temo ke yi Krist Yesus. Saṅgō sendi nje te yi kwadyē besō bomō, sṗ nje te yi jōṅna ne te wūne botu bete be ṅgweta ne Baba Mboko ne

pupuna temo baka. ²³ Pupa meto ke lem metandō mete yi abalmba. We duwā nde, yo kēn siyō ndi ne melombō. ²⁴ Ma mō te ε kele mesay nye Nyangwe Kumande nda bala wene kō tī bēki mō melombō na. A jōṅnangwe kimote bene bomō hēne. A bēki kṗasa mō tedya yasi, be sendi mō gbisa, ṅge mumō kele beya yasi sunṅwe ne nye. ²⁵ A kīta botu bete be lū dyambi ne nye baka ne weyna temo. A bēki ne bibina temo nde, Njambiyē yakama kelō nde, bo yēnsangwe temo yí duwē lepi te yi be gbakasi. ²⁶ A kēl dēte, simande dyanō dyan ta yōkwe, bo má diyō ke meponḍō mē *Kum beya mekele yí ndadyē bo nde, bo kēl ndi yasi te yi nye kwadyē ké.

3

Beya ṅgimō ta dya

¹ Dūkwe nde, ke metu mete yi kē nō ke siyna mboko, meyasi ta nje be sulate budfyate. ² Keto bomō ta be ne kṗ. Bo ta be botu be kwadya mōni. Bo ta susule yotu ne gbelate. Bo ta be botu be mbenō. Bo ta gbuto ne Njambiyē. Bo ta be ne mbandō sunṅwe ne botu bete be jama bo baka. Bo ta be botu be kpa nè botu be dyaṅma sunṅwe ne meyasi mete yi wokuna ne Njambiyē ké. ³ Bo tí be ne temo mekwadya na, kine gwena ṅgwete besō na. Bo ta be botu be kutu. Bo

tí biye temo ke meyasi na. Bo ta be sendi nda gonngo njomo. Bo ta beno kimo yasi, nye bo ke dite. ⁴ Bo ta be botu be dyanngwa dino beso. Metemo man ta be deke ne haw haw. Bo ta bendidye yotu kwa to te. Bo ta lan kwadye yasi te yi bo ne nguru wan gore ke kwa Njambiyē. ⁵ Bo ta tedye ke mbombu bomode, bo botu be Njambiyē, ma jayna ngungudye Njambiyē yeti na. We ti gbam kol wune njel bomode nda bete na. ⁶ Baŋa ke njoka yan ke diki mbombila, nyiŋe ke yiŋa metu yi sebile baŋa boma bete be ne metemo ne lep lep baka nde, bo jaya melēpi man. Mebeyo ma si ngangile boma bete. Bo ke beŋgwe kwalo beya meyasi hene te yi temo yan gore ke kè no. ⁷ Boma bete ke kwadye jekina meyasi kpo ne kpo kè no, ma ko dete, deti te yi duwe ne yasi te yi be gbakasi wete yeso yeti na. ⁸ Botu baka ke lu dyambi sunngwe ne lēpi te yi be gbakasi, ndi nda yi Yanēs bene Yamberēs biyma ne meso mbombu ne Mōyisi ké. Dyano dyan nja dimbiye. Sendi, tikina temo te yi botu baka tike ke yi Njambiyē ké ti yaka nde, bo jaya bo na. ⁹ Ma ndi nde, bo ti kumo womaŋa na, keto bomode hene ta si duwe beya yaw yaw mekele man nda yi bembam baka yiŋa Yanēs bene Yamberēs.

¹⁰ Ma ke be we, we

beŋgwa yasi te yi mi dikima tedye ké ne kwet kwet. We kombila beŋe sendi nda yi mi dikima jonna no ké. We duwa sendi meyasi mete yi mi kwadya kelo ké, duwe nda yi mi tike ne temo ke yi Njambiyē ké. We duwa sendi temo gbisa nè temo mekwadya mete yi mi no ké. We duwa sendi nde, mi ne tin. ¹¹ We ke kobile duwe nda yi bomode sogbita ne mi, tedye mi mebōne ke Anŋiyos, ke Ikon nè ke Lister ké. Yo kwalo tedya nyangwe mebōne te yin yi mi ti gbise ké? Ko dete, Nyangwe Kumande jonngwa mi ke yinori hene. ¹² Botu bete be ke kwadye jonna nda yi Njambiyē kwadye, keto bene be Krist Yesus sanngwate baka, bo ta tedye bo nyangwe mebōne. ¹³ Ma yasi wete, beya bomode, yite nde, botu bete be sebile beso baka ta tokula londode londode ke kelna beya yasi kpo ne kpo. Bo ta sebile bomode kè no, sebile sendi yotu yan ne nguru wan. ¹⁴ Ma ke be we, ken ndi yo mbombu yi nye temo ke yasi te yi we jekima ké. Yo yasi te yi we tike temo ne ngbik kete ké, keto we duwa mo te e tedya we yo ko. ¹⁵ Kande ne monosike we duwa pupuna mekana me Njambiyē hene te yi bo ketima ké. Yo yakama nye we dyano, no duwe nda yi Njambiyē jonngwe ne mumode komē nye tike temo ke yi Krist Yesus ké. ¹⁶ Yasi hene te yi diyē ketinate ke mekana

me Njambiyε kε wūla ke numbu Njambiyε ne ηguru wene. Yo ke kame yī tedye bomō meyasi, yī ndeye bo kome bo kele beya yasi, yī kite bo, yī tedye sendi bo nda yi bo yakama jonna ne ηgben. ¹⁷ Yo dete, nε mō Njambiyε si komsa ke menje hene, na be ne meyasi mete yi ta kame nye yī kε kelo kwalo kimō mekele hene.

4

¹ Mi ke kobile lepō nye we ke mbombu Njambiyε nε ke mbombu Krist Yesus. Yo nye ta pesō jōsi botu bete be ne jon nε botu bete be ma gwe baka. Mi ke kobile lepō nye we, keto a ta kala nje, sendi, a ta namō. ² Yasi te yi mi lepε nye we kε, yo nde, pela melepi me Njambiyε, lepō yo jeliye nye bomō. Pela men gimō hene, ko bo jaya, ko bo ti jaye. Ndeya bomō, gayō bo kite sendi bo. Kelo dete, disima meyasi hene yī tedye ne bo yasi, ³ keto ηgimō ta dya yi bomō tī kulō woko se kimō tedya yasi te yi wule pele yi Njambiyε kε na. Bo ta nje kelo meyasi nda yi temō yan gōre. Dete, bo ta toke beηgwe budya jaki jaki beyekele kε nō. Yasi te yi beyekele bete ta lepō nye bo kε ta be ne min ke meto te man. ⁴ Bo ta pupε meto ke lepi te yi gbakasi, kpalō nje nye meto ke yaw yaw mekanō. ⁵ Ke be we, ke meyasi hene we tī jeki nye temō kete na. Gbisiman gwe

mebōne, kelo mesay me pelna Kimō Tom. Tonjukwe mesay mete yi Njambiyε nya we kε kimōte. ⁶ Ke be mi, mi me mbe nda menjam mete yi bo kumbe kelo ne sadaka nye Njambiyε kε. Ngimō kwange mbe sima wuta. ⁷ Mi lonma dyambi kimōte. Mi sidya soko mbe. Mi kombila beηgwe meyasi mete yi wuse tike temō kete kε kumō ke siynate. ⁸ Ma ndana, Njambiyε sima bakidye sol mesay mete tike mi. Sol te bēna kelna ηgben mekele. Nyangwe Kumande wusu, nye mō te ε pesε jōsi ne ηgben ko ta kanje yo nye mi ke nyangwe yesō te. Yeti ndi mi nyepō ta be ne sol te na. A ta nye sendi bomō hene be sosa yōkwe ne baka.

⁹ Sangō nje hene te yi nje beηe mi nedō, ¹⁰ keto Demas lenma mi, a nya temō pen gō ne meyasi mete yi ηgimō te yōkō. A kwanma kε pele Tesalonik. Keresans kq pele Galasi. Ma Tit kwanma kε pele Dalmasi. ¹¹ Ndi Lukas waka sine nye. Bon gō Mark nje nō, keto a ke kame mi budyate ke say te yi mi kele nye Njambiyε kε. ¹² Mi tomma Tisik kenje ke Efes. ¹³ Kome we ta nje kε, nō bōη gambo mbe yi duku yi mi tikima ke Turuwas ke yi Karpus kε nje nō, nje by sendi mekana, jeko kwa kwangō mekana mete yi bo kele ne kotu kε. ¹⁴ Aleksandere te mō mbelo kelma beya yasi ne mi budyate. Nyangwe

Kumande ta yɔkidye yo nye nye, yaka ne yasi te yi nye kelma ké. ¹⁵ Ma we, dīyo ne soso ne nye sendi, keto a lohma dīyambi ne yasi hene te yi wuse tedya ké nye bo ke dīte. ¹⁶ Ke bosate yi mi temma no pile ne lēpi mbe ke josi ké, ko mumo wete ne wete ti nje dīyo ke kōh mbe na, bo hene lehma mi. Yasi wete, Njambiyē bēhā bo ne ngwete ke yasi te yi bo kelma dēte ké. ¹⁷ Ma ndi Nyangwe Kumande wusu nyepo dīyima pele yembe kwā nye mi deti, né mi pel mēlēpi mēne kumo njena, né bomo hene be yeti Beyuden baka woku. A jōngwa sendi mi ke numbu bedila. ¹⁸ Nyangwe Kumande ta jōngwe mi ke beya meyasi hene. A ta bakidye mi yi nyinje mi ke kando dyene ke dyobo. He lūksa nye kpo ne kpo, *amen.

Njena menyen

¹⁹ Nyeno mi Pirisil nē Akilas, nyeno sendi botu be tu Onesifor. ²⁰ Erast tikama ke Kōreht. Mi tikima Torofim ke kōno ke Mile. ²¹ Saŋgo nje hene te yi kumo wōnga piŋo te yi ngimo abekata ti pa kande ké. Ubul nē Pudens nē Lin nē Kolodiya nē benjōh busu be wōnga hene ke nyeno we. ²² Nyangwe Kumande wusu dīy pē we. A kēl ngikwa ne wune.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Tit

Yo Pol kete mekana mete yoko kenje Tit. Tit kamma Pol budiyate ke mesay, ε Pol be ne bibina temo ne nye.

Mekana mete lepi nde, bekriten ti jonngwe ne kpalak kpalak na. Yo ke tedye sendi teri mumo hene te yi bo toke nda tomba ke njoka njon bekriten. Pol ke lepo sendi kasi kimo tedya meyasi mete yi ne ngben, kite betomba ne begwanjo ne bengondu ne botu be mesay nde, bo diy ne soso, ma bo me nje nyinje to ke kelna kotu mekele.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanngwe mengabiye yitati:

1. Diyo tomba ne yasi te yi mo te ε bu diyo te yakanngwe kelo ke (kumte 1).
2. Mesay mete yi kpa mo te ε kende ne njon botu be Njambiye yakama kelo ke (kumte 2).
3. Mengite nda yi kriten yakanngwe jonna no ke njoka bomo (kumte 3).

¹ Yo mi Pol kete mekana maka. Mi ke kelo mesay nye Njambiye nda bala wene. Mi sendi mo tomun Yesus Krist. Njambiye nya mi mesay mete yi ngboso botu bete be nye sima toke baka, ne bo tiki temo ke yene, duwe sendi gbakasi. Gbakasi te ke

kelo nde, mumo jonngwe nda yi Njambiye kwadye ke. ² Meyasi menori hene wula ke bibina temo te yi wuse no ke. Wuse ne bibina temo nde, he ta be ne jonngwe te yi kpo ne kpo. Njambiye ti kel ja na, a kpoma dete njombu yana mesew mesew. ³ Ke ngimo te yi nye pesima ke ma yaka, ε nye punje yo ne nje lepi ne yi nye kanma nye mi nde, mi pela ke. Nye Njambiye, jonngwe wusu nye mi deti te yi pele yo. ⁴ Mi keti mekana maka kenje we Tit. We gba monmba, keto sine we hene tiki temo ndi ke yi Yesus Krist. Da Njambiye ne Krist Yesus, mo te ε jonngwe wuse ko kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mesay me Tit ke Kret

⁵ Mi tikima we ke Kret, ne we sidye kombila meyasi hene te yi bukwu ke. Sendi, ne we tembidye bana betomba mbanjo Njambiye ke medya hene. We ta kelo nda yi mi tedya we ke. ⁶ Mo te ε bu diyo tomba dete ko ti beki ne yina mono beya yasi te yi bo yakama lepina ne nye kete na. A beki ndi ne nyari wete. Bono bene tiki temo ke yi Kumande Yesus. Bo ti kel yasi te yi bomo ta lepo nde, bo ke jonna ne sap sap, ho bo bono be mbanda na. ⁷ Ma yo nde, mo te ε kende ne njon botu be Njambiye ko beki mo bakidya meyasi me Njambiye. Dete, a ti beki

ne yiŋa meƙɔsɔ te yi bomɔ yakama ndeye nye kete na. A tɪ bɛki mɔ yeliya ho mɔ ŋgambi na. A tɪ bɛki bala menjam ho mɔ saŋna wɔw na. Temɔ ne tɪ bɛki ne bak bak yɪ kwɔ ne yiŋa beya menje yɪ sɔmbɔ ne mɔni na. ⁸ Yasi wete, a bɔŋ bomɔ kimɔte ke mbey ne, kwadye sendi kelna kimɔ yasi. A bɛki mɔ te ε biye temɔ ne, be ne ŋgben, wokuna ndi ne Njambiyɛ, ŋgbisɔ yotu ke meyasi. ⁹ Yo kimɔte nde, a nyɛki yotu ne hene ke lepi te yi mumɔ yakama tiko temɔ kete. Lepi te ndi wete ne yasi te yi wuse tedya kɛ. Dete, a yakama kite sendi besɔ ne nje kpasa tedya yasi. Komete, a mɔ tedye nye botu bete be lɔ dyambi ne lepi te baka nde, bo ne meƙɔsɔ. ¹⁰ Yo nde, botu be beya to ne buyɔ. Bo lépi lem meyasi mete yi tɪ kame mumɔ kɛ yɪ sebile ne bo. Botu bete lɔŋ beŋna ke njoka bekriten bete be wulma ke misɔn Beyuden baka. Bo lépi nde, bembam pɛsinanɔwɛ. ¹¹ Wuse kɛl nde, botu baka dɪbi menumbu man, keto bo ke yangile ndingele mɔy metɔ me bomɔ. Bo ke tedye yasi te yi mumɔ tɪ tedya kɛ kwɔ ne beya nje te yite yɪ sɔmbɔ ne mɔni. ¹² Mbanja mumɔ wan, gba mɔ Kret nda bo, a bɔ wete mɔ punja melepi ke njoka yan. A lepima nde: <Botu be Kret gba botu be jɔ kpo ne kpo. Bo nda benyamɔ nyan. Bo

botu be dyem. Bo táka ndi nje mɔy yan.> ¹³ Yasi te yi mumɔ wan te lepima kɛ, gbakasi. Ndeya bo kimɔ ndeynate keto te yite, né bo nje tiki temɔ ne ŋgben ke yi Njambiyɛ. ¹⁴ Kelɔ dete, ma bo nje nye sosu yan ke yaw yaw mekanɔ me Beyuden nè ke membonɔga mete yi wule ke dyano botu bete be seŋe gbakasi baka. ¹⁵ Nge mumɔ me pupunate ke mbombu Njambiyɛ, yite meyasi hene pupunate ke yene. Ma nge mumɔ be ne sɔmbɔ ke mbombu Njambiyɛ, nge be sendi nde, a yeti ke tiko temɔ ke yi Yesu Krist na, yite meyasi hene yeti sendi pupunate ke yene na. Yo nde, dyano dyene nè temɔ ne ne sɔmbɔ sendi. ¹⁶ Bo ke kombile lepɔ ke numbu nde, bo ke duwe Njambiyɛ, yasi wete, mekele man ke kpalo tedye nde, bo ke seŋe nye. Bo ke kelɔ mekele me nyɛ ke mbombu Njambiyɛ. Bo ne beya to sunɔwe ne nye. Bo ti yaka kelɔ yiŋa kimɔ mekele wete ne wete na.

2

Kasi kpasa tedya melepi me Njambiyɛ

¹ Ma ke be we, lepɔ meyasi nye bomɔ ndi nda yi melepi me Njambiyɛ tedye kɛ. ² Lepɔ nye bembam bete be ma jombe baka nde, bo tɪ jeki nye temɔ ke meyasi na. Bo kɛl yasi ne nje te, né bomɔ jesi bo. Bo kɛl yasi ne dyano, tiko temɔ kimɔte ke

yi Njambye. Bo kwâdyikwe beso bomo kimote ne temo yan hene, gbiso sendi meyasi kimote. ³ Lepo sendi nye boma bete be ma jombe baka nde, bo jôhnanḡwe sendi kimote nda kpara botu be Njambye. Bo ti beki botu be kutu na. Bo ti jeki be bebala menjam na. Bo yakanḡwe nye beso kimo menḡite. ⁴ Bo jôhnanḡwe dete, né bo tedye benḡondu nda yi bo yakanḡwe kwadye ne benjoḡo ban nè bono ban ké. ⁵ Bo tédya bo nde, bo bêki ne dyanḡo, jonna pupunate ke mbombu Njambye. Bo bândimanḡwe kelo mesay ke tɔ gwaki yan. Bo kél kimo yasi, tekwe to sunḡwe ne benjoḡo ban, kamba bomo me nje gbuto sunḡwe ne melépi me Njambye.

⁶ Lepo kite sendi begwanjo nde, bo kél yasi ne dyanḡo. ⁷ Ke meyasi hene, we ne ḡguru wo, kelo kimo mekele ké no mbombu, né bomo beḡ, kelo sendi nda we. Dete, kome we tedye bomo yasi ké, tedya nde, we kél meyasi ne ḡgben, tedye sendi nde, we ke díse yotu yo. ⁸ Lepo yasi te yi be gbakasi yi bomo tí ndeye we kete na, né njon biy botu bete be lɔ dyanbi ne wuse baka, ma bo me nje kwedya yina yasi te yi bo ta lepina beyate ne wuse keto te.

⁹ Lepo kite bebala nde, bo tékwe to sunḡwe ne bemasa ban ke meyasi hene, kelo

yasi te yi ta nye bo mesosa. Bo ti pitidya lepi ke numbu yan na. ¹⁰ Bo ti gubu yina yasi yan na. Yasi wete, bo kpâl nje kelo meyasi kimote budyate tonje meyasi hene, né bomo tondu jaye meyasi hene te yi wuse tedye ke kasi Njambye te e jonḡwe wuse ko. ¹¹ Yo nde, Njambye kombila tedye nde, a ne ḡgikwa sunḡwe ne bomo hene yí jonḡwe ne bo. ¹² ḡgikwa te yi Njambye kelma ne wuse dete ké ke tedye nde, wuse ti ken mbombu yí kelo meyasi mete yi botu bete be yeti ke duwe Njambye kele ké na. Sendi, wuse ti ken se mbombu yí wobo beya meyasi me meneti maka na. ḡgikwa te ke tedye sendi wuse nde, wuse jôhnanḡwe ne dyanḡo ke ḡgimo te yoko, kelo yasi ne ḡgben, jonna nda yi Njambye kwadye ké. ¹³ Yo dete yi wuse yakanḡwe jonna yí ladiye ne yeso mesosa te yi wuse be ne bibina temo kete ké. Yo *Yeso te yi Nyangwe Njambye, Yesus Krist te e jonḡwe wuse ko ta punje meluksa mene. ¹⁴ A nya yotu ne ne ḡguru wene keto su yí kolo ne wuse ke beya mekele hene. A kelma sendi dete yí pupudye ne wuse, né wuse be ndingele kando te yi wokuna ndi ne nye nyepo, né wuse nye sosu yí kelo kimo mekele. ¹⁵ Ma meyasi maka, tedya yo nye bomo, lepo kite bo, gayo sendi bo. Kelo dete ne deti yo hene.

Kpe, mumo ti yelkwe we na!

3

Jongwe bekriten

¹ Kalangwe lepo nye bo hene nde, bo tekwe to sungwē ne bekum, kelo sendi dete sungwē ne baka be kende ne dya baka wokuna ne bo. Bo bēki nedo te yi kelo kwalo kimo mekele hene. ² Lepo nye bo nde, bo ti toya mumo ho sa wow na. Bo bēki ne kimo temo sungwē ne beso, jonna ne te bene bomo hene. ³ Yo nde, kwey wuse jonnama sendi dete kine dyanō na. Wuse ba botu be mbandō. He kopuma toke beya nje. Kwalo beya mewobo hene dikima namo wuse nda bebala, puso wuse nde, wuse kēl kwalo beya meyasi hene te yi dikima nye wuse mesosa kē. Sendi, wuse dikima jonna, nye sosu ke kelna beya meyasi, be ne nyangwe temo sungwē ne beso. Yo ba nde, bomo bēn wuse wule ke beya mekele musu. He dikima benna sendi tande su. ⁴ Ma ko dete, Njambiyē te ε jongwē wuse ko tedya bomo nde, a ne ngikwa, a ke kwadye sendi bo. ⁵ Ke ngimo te yite, ε nye jongwē wuse, yeti keto yina kimo ngben mekele mete yi wuse ne nguru wusu kelma kē na, yo ndi keto a gwa ngwete wusu, jongwē wuse ke mebeyo musu ne nje weyna su, pupudye wuse kelo nde, wuse jadyikwe ne koko, be

ne jonja jongwē ne nje te yi Kimo Sisin. ⁶ Njambiyē tungbusa nye Kimo Sisin te ke yotu su ne nje Yesu Krist, mo te ε jongwē wuse ko. ⁷ Njambiyē kelma dete, na pesi nde, wuse me ne ngben ke mbombu wene, keto a kelma ngikwa ne wuse, ne wuse nje be ne jongwē te yi kpo ne kpo. Bibina temo te yi wuse no kē, yo nde, a ta nye wuse jongwē te. ⁸ Lepi te yi mi lepima ndana kē yakama nde, bomo tiki temo kete. Mi kwadyikwe nde, kombila lepo yo kimo, simande botu bete be ma tiko temo ke yi Njambiyē baka ta nye sosu ke kelna kimo mekele kē no mbombu. Kimo yasi te yi yakama kame bomo kē, yori. ⁹ We ti nyeki numbu ke metando mete yi abalmba ne ngbenje ngbenje kasi medino me bebaba na. We ti nyeki sendi numbu yo ke melombo ne nyena meso ke kasi membonga mete yi Moyisi ketima kē na. Meyasi menori yeti ke kame yana na, yo gbelate. ¹⁰ Nge mumo kele yasi dete yi baka ne bomo, no kanda lepo nye nye. Nge nye basidye, no kalangwe lepo nye nye. Ma ke konje, nge nye ti woke na, no dudyā nye ke keki yo, ¹¹ keto we duwa nde, njel mumo nda mbete sima jato ke beya nje, nye mo mebeyo, nye ne nguru wene ke tedye nde, a ma balo lepi.

Njena lepi

¹² Kome mi ta tomo Artemas ho Tisik kenje pele yo ke, no jêw nje dolo mi ke Nikopolis, keto mi pesima nde, mi ta kwanɔye ngimo abekata womete.

¹³ Saŋɔ nje te yi kame Senas te nyanɔwe mo duwa membonɔga ne Apolos ke kendi yan, ma yaha nje banɔ bo.

¹⁴ Benɔnɔ busu jêka sendi kelna kimɔ mekele ke no mbombu, ne bo kam botu bete be kine meyasi mete yi mumɔ yakama jonɔna no ke. Bo kel dete, ma meyasi mete yi bo kele ke jonɔwe dyan ke me nje gwe mesenɔge.

¹⁵ Bomɔ hene be diyɔ sine bo wonɔga baka ke nyeno we. Nyeno wuse botu bete be kwadyɔ wuse baka, botu bete be tike temɔ ke yi Yesus Krist baka. Njambiyɔ kel ngikwa ne wune hene.

Mekana mete yi Pol ketima kenje Filemŋ

Yo Pol, mŋ tomun Yesus Krist ketε mekana mete yŋkŋ, yite a ke jŋbŋ ke Rom. A kεti yo kenje wεte kimŋ sŋ wene nde Filemŋ ke Kolos. Filemŋ bŋ nyangwe mumŋ. A yeŋsama temŋ nje be kriten. A bŋ ne wεte bala wene nde Onesim. Ta be Onesim kŋ kelma yinŋ beya yasi sunḡwe ne masa wene, ε nye bŋmbe kwŋ kε Rom. A sanḡwama ne Pol mate. ε Pol lepe Kimŋ Tom Yesus nye nye, ε nye yeŋsa temŋ nje be kriten sendi. Ndana, Pol ke ketŋ mekana maka tikŋ ke bŋ Tisik bŋ ne Onesim kwŋ nŋ. Pol ke ngweta ne Filemŋ ke moy mekana maka nde, a bεŋŋ Onesim ne ngwete, gbiso bŋ nye nda maŋ wene, keto Onesim me ndana kriten nda nye sendi.

Wuse yakama bŋke mekana maka ke menḡabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Jonḡwe Filemŋ (seke sekete 4-7).
3. Pol ke ngweta ne Filemŋ keto Onesim (seke sekete 8-21).
4. Njena lepi (seke sekete 22-25).

¹ Yo mi Pol, mŋ jŋbŋ keto Krist Yesus. Yo mi sine maŋ wusu Timŋte ketε mekana maka kenje we Filemŋ te

sŋŋ temŋ su. Sine wune ke ngbŋ kelo kiya mesay. ² Wuse kεti kenje sendi dyombu dyusu Apiya nε maŋ wusu Arisip, mŋ te yi sine bŋ lŋ dyambi keto Kumande Yesus Krist kŋ, ketŋ yo sendi kenje njŋŋ botu bete be tike temŋ ke yi Kumande Yesus be diki wesidya ke moy tŋ dyŋ baka. ³ Da Njambiyε nε Krist Yesus Nyangwe Kumande wusu kεl ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. ⁴ Mi ke nye Njambiyε wombe wosoko menḡimo hene, take we kome mi ngweta ne nye kε, ⁵ keto mi ke woko nde, we ke kwadye botu be Njambiyε hene budyate. Sendi, we ke tikŋ temŋ ne ngbik ke yi Kumande Yesus. ⁶ Mi diya Njambiyε nde, ken mbombu diyŋ sanḡwate wune botu bete be tike sendi temŋ ke yi *Krist bŋka kwŋ to te, nε we duwe kimŋ meyasi hene te yi wuse yakama kelo keto Krist kε. ⁷ Maŋmbe, mekwadya mete yi we kwadye ne bemŋŋ kε nya mi mesosa budyate, nye sendi mi deti ke temŋ, keto we kelma nde, temŋ botu be Njambiyε bεki ne te.

Pol ke ngweta ne Filemŋ

keto Onesim

⁸ Ma yo keto te yite yi mi ne deti te yi lepŋ yasi te yi we yŋkanḡwe kelo kε nye we, keto mi mŋ tomun *Krist. ⁹ Ko dete, mi ke kpalŋ ngweta ngwetangwe ne we keto mekwadya mete

yi wuse nɔ ké. Yo mi Pol, tomba mumɔ, mɔ jɔbɔ nda yi mi diye nɔ ndana keto Krist Yesus ké lepe dete. ¹⁰ Mi ke ηgweta gba ne we keto Onesim. Mi njɔ nje be sangwe wene, keto mi tedye nye nje Krist, yite mi ke jɔbɔ. ¹¹ A ti kele yanja mbombu yi kame ne we na. Ma ndana, a me ke kelo mesay yi kame ne wuse hene, ne we ne mi. ¹² Mi ke yokidye nye ndana kenje we, gba nye Onesim, sine nye me muka nda kol bene jon. ¹³ Mi kwadya tika mbe ne nye, ne sine nye diy, na pa kam mi ke numbu yo piɔ te yi mi ndi ke jɔbɔ keto Kimɔ Tom ké. ¹⁴ Yasi wete, mi ti kwadye kelo dete kine pa diye we na, me nje be nda mi ke malɔ we malɔ. Ma mi kwadyikwe nde, yo wila ke kwadya te yo ne ηguru wɔ. ¹⁵ Ta be Onesim panma jise ke keki yo yi yaka monɔ ηgimɔ, na nje yokwe nje diyɔ wune nye kpo ne kpo. ¹⁶ Ma ndana, yeti ndi ne teri te yi bala siye na, yasi wete, a me sendi ke kimɔ teri kwɔ yite, a me man wusu, soɔ temɔ su. Ke yembe, mi ke kwadye nye ne temɔ mbe hene, ma we kwadyikwe nye kwɔ yite, keto nye mɔ te yi wune nye jonna, nye sendi man wɔ, keto a ke tiko sendi temɔ ke yi Nyangwe Kumande. ¹⁷ Nge be nde, we ke bu mi nda mɔ njɔn wɔ, bonɔ nye kimote nda we bonɔ gba mi. ¹⁸ Nge be nde, a kelma yija kotu mekele sangwe ne we, ho nde, a ne

yija pilo yo, nɔ nyeki yo ke to mbe. ¹⁹ Yo gba mi Pol kete dete ne gba bo mbe. Mi ta gbo yasi te nye we. Mi ti gwe ne lepɔ nye we nde, we ne pilo mbe na. Pilo te, yo jonja jongwe te yi we nɔ keto Kimɔ Tom te yi mi pelma nye we ké. ²⁰ Gbate manmbe, kama mi kelo yasi ke yi mi diye we ké keto Nyangwe Kumande wusu. Kelo nde, temɔ mbe beki ne te, keto wuse sangwate sine be *Krist. ²¹ Mi keti mekana maka kenje we dete, keto mi ne bibina temɔ nde, we ta wokɔ men mbe nda yi we diki kelo mengimɔ hene ké. Mi duwa nde, we ta kelo laɔsa yike yi mi diye we ké.

Njena lepi

²² Sendi, nɔ kɔmbila mbanja tongari tike mi. Mi ne bibina temɔ nde, Njambiyete ta wokɔ mengweta mun, bo ma soɔe bo ne mi yokidye nye wune. ²³ Epafra ke nyeno we. Sine nye ke jɔbɔ keto Krist Yesus. ²⁴ Mark ne Aristark ne Demas bu Lukas ke nyeno sendi wune. Sine bo hene ke ngbo kelo kiya mesay wete. ²⁵ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kel ηgikwa ne wune, nye sendi wune tete.

Mekana mete yi bo ketima kenje Behebere

Mo te ε ketima mekana mete yoko kenje Behebere ko, bo yeti ke duwe dino dyene na.

Mekana maka jeki beje Behebere bete be yensama temo tiko mison yan nje be bekriten baka. Ma yasi wete, banja ke njoka yan dikima simta, ho nde, bo yokwe ne koko bejgwe mison yan, ho nde, bo fiki temo ke yi Krist gbate. ε bo kete ne mekana maka yi nye ne Beyuden bete be me bekriten baka deti ke temo, yi tedye sendi bo nde, Krist sima tonje meyasi hene te yi membonga dikima lero ke, dete bo ti yokwe se bejgwe mison yan ne membonga mete yite na. Mekana maka ke tedye sendi wuse bekriten hene nde, Krist lansama meyasi menori hene.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyanjgwe menjabiye yitati:

1. Krist kwā bejaki ne Moyisi (kumte 1-4).
2. Say nyena sadaka te yi Krist kwā mesay me nyena mesadaka hene. Sendi, nyena yotu ne ne nguru wene nda sadaka yi Krist nya ké, kwā mesadaka hene (kumte 5-10).

3. Jngwe mo te ε tike temo ke yi Krist ko (kumte 10-13).

Njambiyε lepinama ne nje

monɔ wene

¹ Ke metu te yi mbombu Njambiyε kwanma ne botu be punja melepi mene yi lepina no menja budyate nye besanjmbambo*f1* busu. A kwanma sendi ne bo yi lepina no nye besanjmbambo busu ne budya menje. ² Ma ndana, ke ngimo te yoko yi mboko ke ke siynate ké, Njambiyε lepinama nye wuse ne nje Monɔ wene. A kwanma ne nye yi kuso ne mboko, tembidyε sendi nye nde, a nām meyasi hene. ³ Meluksa me Njambiyε ke bejna ke yi Monɔ. A ndi nda gba Njambiyε. Lepi te yi punde ke numbu ne ké ne ngungudye. Yo ke kelo nde, meyasi me mboko hene kēn mbombu diyɔ kete. Ke nye ma si kobile nje te yi Njambiyε ta weye ne mesembo me bomo ké, ε nye nje kwā kē diyɔ metidyε ke kwey ke mbam bo Njambiyε te ε ne ngungudye hene ko.

Yesus Krist kwā bejaki hene

⁴ Yo nde, Yesus njā be nyanjgwe kwā bejaki, ε Njambiyε nye nye kpaɔa dino lansā yan hene. ⁵ Ma yo jaki te nda yi Njambiyε lepima nye nye wete yeso nde: <We monmbe, kande ndana mi me sɔnjgwe> ko?

Ho nde, yo jaki te nda yi Njambiye lepima ke kasi ne nde: <Mi ta be sangwe wene, a ma be monmbe ko>? ⁶ Sendi, ke ngimo te yi Njambiye tomma ne Mon wene njese ke mboko ke, e nye basidye lero ke kasi ne nde: <Bejaki bene hene kusukwe mebon koto mbombu ke meneti kano nye.> Mon wene te diyе tomba moy ke njoka meyasi hene. ⁷ Ke pay te yi bejaki bene, Njambiye ke lero nde: <A ke kelo nde, bo beki nda pupo, bo botu be mesay bene beki nda lam dite.> ⁸ Ma ke pay te yi mon wene, a ke lero nde: <We gba Njambiye, we kumande kpo ne kpo. We nam botu bo ne nje te yi ne ngben. ⁹ We kwadfyikwe ngben mekele, beno koto mekele nye bo ke dite. O Njambiye, yori yi Njambiye wo kumbuma muti ke to yo yi nye ne we nyangwe mesosa! A kelma dete yi toke ne we tiko benjon bo.> ¹⁰ Njambiye lepima sendi ke kasi Mon nde: <Baba Mboko, pinjo te yi meyasi ti pa kusuna, we kandima kuso meneti. Yo we kuse sendi dyobo ne gba bo yo. ¹¹ Meyasi menori hene ta si yambile, ma ndi we ta bone kpo ne kpo. Yo hene ta si beyo nda yi melambo si buto no ke. ¹² We ta bu yo hene ke tiko womana nda yi bo nike ne melambo ke. We ta si senjo yo. Ma ndi we ta bone kpo ne kpo kine senjo na.> ¹³ Ma yo jaki te

nda yi Njambiye lepima nye nye wete yeso nde: <Diyо metidye ke mbam bo mbe kumo nde, mi siki kawule bependo bo tiko ke nji mekol mo> ko? ¹⁴ Ma dete, bejaki be nda? 'Bo hene yeti botu be mesay be Njambiye na? 'Bo yeti mesisij mete yi Njambiye tome yi ke kame botu bete be ta be ne jongwe te yi kpo ne kpo ke na?

2

Kasi jongwe te yi Njambiye

nye wuse ke

¹ Ma dete, wuse bakidya melepi mete yi wuse wokuma ke ne ghem, kamba he me nje yambile duwe ke kimo nje. ² Lepi te yi bejaki be Njambiye nja lero ke ba kpa lapi. Bomo hene be payma lepi te diyо kine bengwe yo baka dikima sangwa ne ponsi te yi yakama ne bo. ³ Ma nge wuse yeliye kpa jongwe te yi Njambiye nye wuse ke, he ma nje kelo nan yi diyо no ke ponsi te? Nyangwe Kumande ne nguru wene kande nje pele kasi jongwe te. Botu bete be wokuma yo baka nja jaye gbate nye wuse nde, yasi te yi bo lepe ke kasi jongwe te ke, yo kpa lapi. ⁴ Njambiye sendi dikima kelo meyekambye ne nyangwe meyasi ne kwalo nyangwe mekele wete wete, nye sendi bo meyasi mete yi Kimo Sisij

nye mumo ké nda yi nye kwadye. A kelma dete yi tedye nde, yasi te yi bo dikima lepo ké bɔ gbakasi.

Njambiyé ké tedye mo te e ta

jonɔwe bomo ko

⁵ Yo nde, Njambiyé tĩ tembidye bejaki nde, yo bo ta namo jonja mboko te yi ta nje yi wuse lepe no ké na. ⁶ Yasi wete, ke yike yi wuse lepe ké, wete mumo lepima womaɲa ke moy mekana me Njambiyé nde: <Njambiyé, mumo ba nda, né we taki nye? Momo mumo ba nda, né we nye misi ke yotu ne? ⁷ We paɲma kelo nde, a dɔy njime, bejaki mbombu yi yaka momo kum ngimo. We nɔ tonje nye ne meluksa hene, ngane sendi nye. [We tembidya nye nde, a nam meyasi mete yi we kusuma ké.] ⁸ We kaɲma meyasi hene tiko ke nji mekol mene.> Yi wuse lepe nde: <Njambiyé kaɲma meyasi hene tiko ke nji mekol mene> ké, yite nde, a tĩ bukwe ko yaɲa wete ne wete na. Yasi wete, kumo ndana wuse yeti ke beɲe nde, a kaɲma meyasi hene tiko ke nji mekol mene na. ⁹ Ma kwey Njambiyé paɲma kelo nde, Yesu dɔy njime, bejaki mbombu yi yaka momo kum ngimo. Yasi wete ndana, wuse ke beɲe nda yi Njambiyé tonja nye ne meluksa, ngane sendi nye keto mebone mete yi nye sanɔwama no ke soɲ

ké. Dete, keto Njambiyé ne ngikwa, Yesu sombuma soɲ keto bomo hene. ¹⁰ Yo Njambiyé kuse meyasi hene, yo nye dɔye sendi ne yo hene. A beɲma kimote nde, Yesu kwãɲ ne nje mebone yi be no ne njololo ke meyasi hene, né bono bene budɔyate be ne ngabiyé ke meluksa me Yesu. Yo Yesu bute nje yi jonɔwe ne bo. ¹¹ Yo nye ke pupudye bomo kaɲe nye Njambiyé. Nè nye nè botu bete, bo hene ndi ne kiya sanɔwe wete. Yori yi nye yeti ke gwe njon te yi jeba bo nde Bemaɲ bene ké. ¹² A ke lepo nye Njambiyé nde: <Mi ta lepo kasi yo nye bemaɲ bembé. Mi ta teme ke mbombu njon botu bo hene, jembina yi lukse ne we.> ¹³ E nye lepe sendi nde: <Mi ta be ne dibina temo hene pele yi Njambiyé,> lepo sendi nde: <Mi waka sine bono be Njambiyé be nye kaɲma nye mi baka.>

¹⁴ Ma bono bete be nye lepe no baka, yo wuse botu be meneti maka be ne membundo nè mekiyo baka. Yori yi Yesu ne nguru wene boɲma sendi teri su, na gwe yi yangile ne deti *Kum beya mekele. Keto yo nye, Kum beya mekele ko kele nde, bomo gwãki. ¹⁵ Yesu kelma dete yi jonɔwe ne botu bete be gwã wɔ soɲ kwey, dɔyo nda bebala ke ndingele jonɔwe dyan hene baka. ¹⁶ Yo gbate nde, a njãki nje kame benday be Abaraham, a ti njãki

kame bejaki na. ¹⁷ Dete, yo b̄a kimote nde, a b̄on̄ teri beman̄ ke menje hene, na be nyan̄gwe kum botu be nyena sadaka te ε gwe bom̄o ngwete, nye tem̄o ke mesay me Njambiyē yī son̄e ne ngambi ne ke to bom̄o, san̄gwe bo bene be Njambiyē. ¹⁸ A beḅma mebone ke ngim̄o te yi nye san̄gwama ne mebobilan kē. Dete ndana, a yakama kame botu bete be san̄gwa sendi ne mebobilan baka.

3

Yesus Krist kw̄a M̄oyisi

¹ Wune njon̄, Njambiyē jebama sendi wune nde, wune b̄ēki botu bene. Dete, wune k̄anja misi yī beḅe ndi ne Yesus. Nye m̄o te yi Njambiyē tomma k̄o. Nye sendi nyan̄gwe kum botu be nyena sadaka te yi wuse tike tem̄o ke yene ke mbombu bom̄o k̄o. ² A tonja mesay hene kimote ndi nda yi m̄o te ε tembidya nye nya nye nde, a k̄el kē. A tonja yo ndi nda yi M̄oyisi kelma kwey ke njoka kando b̄on̄o be Njambiyē kē. ³ Yo nde, ke njoka t̄y n̄e m̄o te ε sume yo k̄o, bo l̄uksa m̄o te ε sume k̄o, yeti t̄y na. Ke njoka Yesus n̄e M̄oyisi, yo dete sendi, yo yakama nde, bo l̄uksa Yesus kw̄a M̄oyisi. ⁴ T̄y hene, yo mum̄o sume yo, ma ko b̄ek̄o dete, yo Njambiyē kele meyasi hene. ⁵ N̄ge be M̄oyisi, a tonja mesay mene hene kimote ke njoka kando

b̄on̄o be Njambiyē nda m̄o mesay. Mesay mene b̄a nde, a k̄anda lep̄o yasi te yi Njambiyē ta nje lep̄o ke metu te yi nje kē. ⁶ Ma ke be *Krist, a t̄on̄jukwe ne mesay mene hene kimote nda M̄on̄o te ε diyē ne t̄y san̄gwe k̄o. Ma n̄ge wuse k̄e mbombu diȳo ne ngbingim, be ne bibina tem̄o te yi nye wuse mesosa kē kum̄o ke siynate, yite wuse t̄y te.

Njambiyē ta nye botu bene mewedyā

⁷ Yori yi Kim̄o Sisij̄ lep̄e nde: <Muka n̄ge wune woke men ne, ⁸ wune t̄i deskwe metem̄o mun̄ nda yi besan̄mbambo bun̄ kelma detina to sun̄gwe ne Njambiyē ke kon̄gor bobe ne nye kē na. ⁹ Njambiyē nde: Ko b̄ek̄o nde, bo beḅma mekele mete yi mi dikima kelo ke mesew kam̄oni kē, bo bobuma mi yī beḅe ne yasi te yi mi ta kelo kē. ¹⁰ Yo kelma nde, mi w̄oku ngambi sun̄gwe ne bo, ε mi lep̄e nde: Men̄gim̄o hene, metake man̄ londunate ne mi. Ko, bo t̄i kwadye duwe menje membe na. ¹¹ Dete, mi wokuma ngambi, ε mi kinja nde, ko bo t̄i nyin̄e gba ke mbey mewedyā membe na.> ¹² Wune njon̄, wune diȳ ne s̄os̄o, ma baḅa ke njoka yun̄ me nje diȳo kine tiko tem̄o se ke yi Njambiyē na. Yo yakama kelo nde, bo t̄um̄ k̄on̄ ne Njambiyē te ε ne jon̄ k̄o. ¹³ Ma baka k̄ita bes̄o metu hene pin̄o te yi

muka te yi wuse lepe nɔ ké ndi kete, kamba mebeyɔ me nje sebile wune yí dɛse ne metemɔ mun. ¹⁴ Yo nde, nge wuse kè mbombu dɛyɔ ne ngbingim, be sendi ne bibina temɔ te yi wuse bɔ nɔ ne mbombu ké kumɔ ke siynate, komete, sine be *Krist ta be ne ngabiye ke meyasi hene. ¹⁵ Yo dɛte yi mekana me Njamiye ke lepo nde: <Muka nge wune woke men ne, wune ti dɛskwe metemɔ mun nda yi besanmbambo bun kelma dɛtina to sunɔwe ne Njamiye ké na.> ¹⁶ Ma be nda si woko men Njamiye nje kpalo kelo yasi te yi kwadɛya temɔ ne ké? Yeti ndi kiya botu baka be Moyisi punja soɔe bo hene ke Ejipt baka kele dɛte na? ¹⁷ 'Ma Njamiye ma woku ngambi sunɔwe ne be nda ke mesew kamoni? 'A ti ma woku ngambi sunɔwe ndi ne kiya botu baka be kelma beya yasi, e bo sanɔwa ne soɔ ke moy konɔor baka na? ¹⁸ 'Ma Njamiye ma kinɔngwe nde, be nda ti nyiɔe ke mbey mewedɛya mene? 'Yo ti ma beɔna ndi kiya botu baka be kelma da meto sunɔwe ne nye baka na? ¹⁹ Dete, he ke beɔe nde, Njamiye ti jaye nde, bo nyiɔa ke mbey te na, keto bo ti tike temɔ ke yene na.

4

¹ Njamiye kpoma nde, wuse yakama nyiɔe ke mbey mewedɛya mene. Ma dɛte,

piɔ te yi ngimɔ nyinɔate ndi kete, he dɛy ne soɔo, ma mbanja mumɔ ke njoka yun me nje kopɔ nyinɔate take nde, a tikama ne njime. ² Ma he wokuma sendi Kimɔ Tom te ndi nda yi besanmbambo busu wokuma nɔ sendi kwey ke konɔor ké. Bo wokuma Kimɔ Tom te, yasi wete, yo ti kame bo yana na, keto bo wokuma ndi woko kine tiko temɔ kete na. ³ Ke be wuse be tike temɔ kete baka, wuse ke nyiɔe su ke mbey mewedɛya mete yi Njamiye lepima nde: <Mi wokuma ngambi, e mi kinja nde: Ko bo ti nyiɔe gba ke mbey mewedɛya membe na.> Njamiye lepima melepi maka, ko beko nde, a ma kiki sidɛye mesay mene kome nye kusuma ne mboko ké. ⁴ Womana ke mekana me Njamiye, ke kasi metu yitan jo yibate yi yo lepe ké, e nde: <Njamiye kelma mesay mene hene ke metu yitan jo wete, ma ke yitan jo yibate, e nye wedɛya.> ⁵ Nda yi wuse kandima si lepo ndana ké, mekana me Njamiye ke basidɛye lepo sendi waka nde: <Ko bo ti nyiɔe gba ke mbey mewedɛya membe na.> ⁶ Ma botu bete be kandima woko Kimɔ Tom te baka ti nyiɔe ke mbey mewedɛya mete na, keto metemɔ man bɔ ne keskere. Yasi wete, muka banja yakama nyiɔe ke mbey mewedɛya mete. ⁷ Yori yi Njamiye ke tembidɛye sendi wete jonja ngimɔ te yi nye jeba nde muka ké.

Mesew kwanjma ke kɔnte budfyate, ε nye lepe lepi te yi wuse lepima ndana ké ne numbu Davit nde: <Muka ηγε wune woke men ne, ne ti deskwe metemɔ mun na!> ⁸ Ma Yosua má kendi ne besanmbambo busu kumɔ nɔ ke mbey mewedyá mete, ma Njambiyé ti lepe se kasi wete ηgimɔ mewedyá ke kɔnte na. ⁹ Dete, Njambiyé kombila wete ηgimɔ mewedyá yi ke boɔna ne yi yesɔ *Saba nye botu bene. ¹⁰ Mɔ te ε nyinma ke mbey mewedyá me Njambiyé kɔ ke wedyá ke mesay mene hene nda yi Njambiyé wedyama nɔ ke kɔɔ mesay mete yene ké. ¹¹ Dete, he nyéki sosu su hene yí sɔ nje te yi nyiηe ke mbey mewedyá mete, kamba baɔa me nje kelo dɔa metɔ nda besanmbambo busu kɔɔ ne nyinmate ke mbey mewedyá mete. ¹² Wune kél dete, keto melepi me Njambiyé nyéki mumɔ kɔpa jonɔwe, yo sendi ne ηgunɔdye. Yo lón mumɔ ke temɔ kwɔ yi kafa te ε ne menumbu mete yiba yakama kelo ké. Yo nyiηa ndi pɔke kumɔ ke moy mbumɔ temɔ, nyiηe kumɔ ke moy dɔɔɔɔ ke to. Yo kén kumɔ ke mejanɔwe me yotu, kumɔ sendi ke dɔɔɔɔ te yi moy meyesɔ. Yo ke nembe punje medyanɔ nè metake mete yi diyé ke temɔ mumɔ ké. ¹³ Ke meyasi mete yi Njambiyé kusuma ké, kine yaɔa wete ne wete sɔfyate ke mbombu wene na. A

ke beηe meyasi hene te yi nye kusuma ké ne lonɔ lonɔ. Meyasi hene te yi wuse kelma ké, he ta teme ke mbombu wene pile yo nye nye.

Yesus Krist kwɔ nyanɔwe botu

be nyena sadaka hene

¹⁴ Wuse me ndana ne nyanɔwe kum botu be nyena sadaka te ε kwanjma bari hene kɔ. Yo Yesus te Mɔnɔ Njambiyé ε bendima kè kwey ke dɔɔɔ kɔ. Dete, he tiki temɔ ne ηgbik ke yene ke mbombu bomɔ. ¹⁵ Keto Yesus te nyanɔwe kum botu be nyena sadaka wusu te yi wuse lepe nɔ kɔ ti diyɔ kine gwe ηgwete wusu ke meteko mete yi wuse nɔ ké na. A sanɔwama ne mebobilan ndi nda wuse ke menje hene. Yasi wete, ko a ti kele ne yiηa mebeyo na. ¹⁶ Dete, he kén ndana ne bibina temɔ ke kɔki siya bekum te yi Njambiyé te ε ne ηgikwa kɔ, na tiki wuse ne ηgwete ke beya mekele musu, kelo ηgikwa ne wuse yí kame wuse kome yiηa yasi dɔɔ wuse ké.

5

¹ Yo nde, ke yi nyanɔwe kum botu be nyena sadaka hene, bo tóka nye ndi ke njoka bomɔ tembidyé nye, na kel mesay me Njambiyé yí kame ne botu bete. Mesay mene, yo nde, a bóη meyasi nye Njambiyé, kelo sendi sadaka nye nye keto mebeyo

me bomo. ² A yakama woko yasi te yi dya ke yi botu bete be ndekima meyasi, ne baka be jate ke yina menje baka, keto yo dyan sendi nye nda bo. ³ Yo keto te yite yi nye yakanawe nye sadaka, keto mebeyo mete yene ne nguru wene ne yi botu be kando sendi. ⁴ Mumo ti bon nyanawe diyoo te ne nguru wene na. Yasi wete, yo Njambiyee ne nguru wene jeba mumo tembidyee nye nda yi nye kelma kwey ne *Aron ke.

⁵ Ke yi *Krist, yo ba sendi dete. Nye ne nguru wene ti bu nyanawe diyoo kum botu be nyena sadaka nye ke yotu ne na. Yasi wete, yo Njambiyee lepe nye nye nde: <We monmba, kanda ndana mi me sawawe.> ⁶ Yo nda yi yo ketinate sendi womaja ke mekana me Njambiyee nde: <We mo nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.> ⁷ Ke jonawe dyene ke meneti maka, Yesu dikima ngweta jaba kembidya detinate punje misidyee ke misi ke mbombu Njambiyee te e ba ne deti te yi soje soj ke yotu ne ko. E Njambiyee woke menkweta mene, keto Yesu pidya yotu ke mbombu wene. ⁸ Ko beko nde, a ba gbate Monoo wene, a kwanma ne nje mebone yi jeke ne kelna yasi te yi Njambiyee kwadyee ke. ⁹ Ke Njambiyee ma si nye nye deti te yi tonje meyasi hene ke, e nye nje be mo te e

bute nje yi jonawe ne bomo hene be kele yasi te yi nye lepe yi nye bo jonawe te yi kpo ne kpo. ¹⁰ Dete, e Njambiyee tembidyee nye nde, a beki nyanawe kum botu be nyena sadaka nda Melkisedek.

He kel meyasi mete yi goto bomo

¹¹ Wuse ne budya meyasi mete yi wuse yakama lepo nye wune ke kasi nyanawe kum botu be nyena sadaka ko. Yasi wete, yi nembe no, yo ne deto, keto wune yeti se ke biye to meyasi nedo nda yi mbombu na. ¹² Ma, ke budya ngimo te yi sima kwa ke, ma wune me ndana botu bete be yakama tedye meyasi nye besoo, yasi wete, yo ke diyee ndana nde, bo basidya tedye sendi wune bosa monoo meyasi mete yi bo kandima tedye wune mbombu ke melepi me Njambiyee ke. Wune me ndana nda bonoo bete be ndi ke dye beri baka. Ne nde, wune dyaki medye mete yi ne deto, wune ke kpalo keloo nde, bo nyeki wune moroku meberi ne koko. ¹³ Yo nde, mo te e ndi ke dye beri ko ndi ne gbela monosike. Njel mo te mbete ti pa duwe nembina yasi te yi ne ngben ne yasi te yi be kotute ke na. ¹⁴ Ma detina medye beta goto bomoo. Njel botu te bete yakama nembe kimoo yasi ne beya yasi, keto bo nya sosu yan ke jekina meyasi mete, e bo si yila no.

6

¹ Ma dɛte, hɛ kɛn kɛndɔ mbɔmbu jekɛ mɛyasi mɛte yi bɛɲɛ goto bɔmɔ. Hɛ tɪ dɪy ndi kɛ kiya mbɛy kɛ bɔsa mɛyasi mɛte yi ɔ tɛɖya wusɛ kɛ kasi *Krist kɛ na. Hɛ ma si tɛmbidɛyɛ mɛkol mɛ tɪ, hɛ tɪ ɔsɪdɪya tɛmbidɛyɛ sɛ na. Hɛ sima lɛpɔ yo nyɛ wunɛ, yo ndɛ, bɔmɔ tɪm kɔɲ nɛ mɛkelɛ mɛte yi kɛ nɛ mumɔ kɛ nɛ sɔɲ kɛ, yɛnsa tɛmɔ tikɔ kɛ yi Njambiyɛ. ² Hɛ sima nɛmbɛ njɔka tɔpuna bɔmɔ kɛ mɔrɔku tɛ yi kwaɲna kɛ nyɛ wunɛ, lɛpɔ kasi kasa mɛbɔ kɛ yotu bɔmɔ tɛ yi kelna kɛ nɛ kasi womiya bɛmunɲ nɛ kasi pɛsina jɔsi tɛ yi Njambiyɛ ta pɛsɔ kɛ siyna mbokɔ kɛ. ³ Ma ndana, ɲɛ Njambiyɛ jayɛ, hɛ tɪ ɔnɛ ndi wari na, hɛ ta kɛ mbɔmbu.

⁴ Njambiyɛ paniya puyɛ nyɛ ɔaɲa bɔmɔ. ɔ nɛ ɲguru wan bɛɲma ndɛ, yasi tɛ yi Njambiyɛ nya ɔ kɛ gba kimɔtɛ. ɔ bɛɲma sendi mɛkamna mɛ Kimɔ Sisɲ. ⁵ ɔ bɛɲma gbate ndɛ, mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ kimɔ yasi, kandɛ bɛɲna nyangwɛ ɲgunɲudɛyɛ ɲgimɔ tɛ yi ta duwɛ nɛ kɛ. ⁶ ɔ botu bɛtɛ bɛɲma duwɛ mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ. Yasi wɛtɛ, ɔ kpalma tumɔ kɔɲ nɛ Njambiyɛ. Ma dɛte, nɛ tɛ yi ɔ yakama kelɔ ndɛ, ɔ botu bɛtɛ yɛnsangwɛ sendi tɛmɔ nɛ kɔkɔ kɛ yeti sɛ na. Yo nda ɔ nɛ ɲguru wan kɛ kala ɲgba Mɔnɔ Njambiyɛ

kɛ kroa, kelɔ ndɛ, bɔmɔ wɪngwɛ nyɛ. ⁷ Hɛ pɔɲ ɔ bɪ yekambiyɛ nɛ mɛnɛti. ɲɛ mbiyɔ diki nɔ nɛ kpik kpik kɛ yɪɲa mbɛy, ɲɛ mɔrɔku diki nyɪɲɛ mɛnɛti ɔsɛ yo, ɲɛ mɛnɛti mɛte jɔngwɛ nyambi yɪ kame nɛ ɔ botu bɛtɛ ɔ kelma ɲgwan wɔmɛtɛ ɔbaka, yitɛ Njambiyɛ kɛ nyɛ mɛnɛti mɛte mɛkombila. ⁸ Ma ɲɛ mɛnɛti mɛte kpalɛ kelɔ ndɛ, mɛmbunɲɔ mɛte yi nɛ mɛsɔru nda mɛngombiya kɛ jɔɲ ketɛ, yitɛ bɔmɔ ɔɛɲa mɛnɛti mɛte sɔɲɛ misi, Njambiyɛ mɔ kita nɛ yo si lodɛyɛ yo nɛ ɲgito. ⁹ Wunɛ ɲjɔɲ, sɔɲ tɛmɔ su, kɔ ɔkɔ ndɛ, wusɛ lɛpinangwɛ dɛtɛ, wusɛ nɛ ɔ ɔɔina tɛmɔ ndɛ, wunɛ kɛ gba kimɔ nɛ tɛ yi ta kelɔ ndɛ, Njambiyɛ jɔngwɛ wunɛ. ¹⁰ Hɛ lɛpi dɛtɛ, ketɔ Njambiyɛ yeti mɔ tɛ ɛ kelɛ yasi kɔtutɛ na. A tɪ lɛnsa mɛsay mɛte yi wunɛ kelɛ nɛ mɛkwadɪya mɛte yi wunɛ tɛɖya sunɲgwɛ nɛ nyɛ kɛ na. Mɛkwadɪya mɛte kɛ ɔɛɲna kɛ kimɔ mɛyasi mɛte yi wunɛ kelma sunɲgwɛ nɛ ɔ botu ɔnɛ nɛ yi wunɛ kɛ mbɔmbu kelɔ kɛ. ¹¹ Ma yasi tɛ yi wusɛ gɔrɛ kɛ, yo ndɛ, mumɔ hɛnɛ kɛ njɔka yun nyɛki sosu nɛ hɛnɛ kɛ kelna mɛsay dɛtɛ kumɔ kɛ siynatɛ. Dɛtɛ, wunɛ ta ɔ nɛ mɛyasi hɛnɛ tɛ yi wunɛ ɔ nɛ ɔ ɔɔina tɛmɔ ndɛ, wunɛ ta ɔ nɔ kɛ. ¹² Ma wusɛ yeti kɛ kwadɪyɛ ndɛ, dɪyɛm ɔɪya wunɛ na. Yasi wɛtɛ, hɛ kwadɪyikwɛ ndɛ, wunɛ kɛl nda yi ɔ botu ɔ

Njambiyε bεte bε tike temo ke yene, bε sendi ne tin kele kε. Bo ke nje bε ne kimo meyasi mete yi nye kpoma tike bo kε.

*Njambiyε tónjukwe
meyasi mete*

yi nye si kpo ké

¹³ Ke ngimo te yi Njambiyε kpoma yina yasi nye Abaraham kε, a lepima kinja yotu ne ne nguru wene, keto mbanja mo te ε kwanma nye, na kinja yotu mo te yeti na.

¹⁴ A lepima kinja yotu ne nde: <Gbakasi, mi ta tonje we ne mekombila, kelo nde, benday bo nyεbi nyebo kε no mbombu.> ¹⁵ Abaraham wokuma dete, ε nye kele tin ladiye. Dete, ε nye nje bε ne yasi te yi Njambiyε kpoma nde, a ta nye nye kε.

¹⁶ Ke yi bomo diki kinja no kε, bo kinjanɔwe ne dino mo te ε bε nyanɔwete kwā bo ko. Nge mumo kinja dete, yo ke tedye nde, lepi te yi nye lepe kε, gbakasi. O bεna, meso te yi bā ke njoka yan kε tí kε se mbombu na. ¹⁷ Dete, Njambiyε kwadya tedye ne nje te yite nye botu bεte bε nye si kpo yina yasi nye bo baka nde, ko a tí dīyo kine tonje yasi te yi nye si kpo kε na. Yí tedye ne yo, a lepinama nje kinja sendi yotu. ¹⁸ Ke meyasi maka yiba, yite nde, nge Njambiyε si kpo yina yasi, kinja sendi yotu ne, yana tí senjo se kete na. Ko a ti kél ja na. Dete, pε wuse botu bεte bε soma ke yasi ne baka, yo ke

nye wuse nyanɔwe deti te yi bε ne bibina temo ne ngbik ke meyasi mete yi nye sima kpo nye wuse kε. ¹⁹ Bibina temo te yi wuse no dete ke yi Njambiyε kε ke kelo nde, wuse dīy ne ngbingim kine ndensa na nda yi dinde tembidye ne landi ne njik ke sombu kε. Bibina temo te ke kelo sendi nde, wuse lānsanɔwe lambō te yi bo kesa peto ne mbey te yi ne kiyō kε nyine kumo ke moyte mate. ²⁰ Yesus ma kake nje nye wuse, kande kumo mate, ε nye nje bε nyanɔwe kum botu bε nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.

7

Kasi Melkisedek te mo nyena

sadaka nye Njambiyε

¹ Melkisedek ko bā kumande Salem.*f1* A bā sendi mo nyena sadaka nye Njambiyε te ε kwanma meyasi hene ke kwey ko. Ke ngimo te yi Abaraham bā ke yokwe ke lojna dyambi kome nye lansama budya bekumande kε, ε Melkisedek teme kε sanɔwa ne nye kwā nye nye mekombila. ² Ke meyasi hene te yi Abaraham yokwā no ke dyambi kε, a bakima kwalō yasi hene ke menɔabiye kamo kamo. E nye bu ngabiye kwalō meyasi mete wete wete nye Melkisedek. Faɔ to dino Melkisedek, yo nde: Kumande te ε ne ngben. Sendi, nye kumande te ε

Salem, yite nde: Kumande te ε kele nde, bomo dɔy ne te. ³ A kine sangwe na, a kine nyanɔwe na, a kine besanbambɔ na. Ko bo yeti ke lepɔ kasi jariki ne, ho lepɔ nde, a gwɔ na. Dete, nye nda Monɔ Njambiyɛ, nye mo nyena sadaka nye Njambiyɛ kpo ne kpo.

⁴ Ne bɛɲa ndi, a bɔ gba nyanɔwete budyate. Ko nyanɔwe sanbambɔ wusu Abaraham ne nguru wene, ke meyasi hene te yi nye yɔkwɔ nɔ ke dyambi kɛ, a bakima kwalɔ yasi hene ke menɔgabiye kamɔ kamɔ, bu ngabiye kwalɔ meyasi mete wete wete nye nye. ⁵ Ke njoka benday be Levi banja kete botu be nyena sadaka nye Njambiyɛ. Membonɔga me Njambiyɛ te yi Moyisi ketima kɛ ke nye bo deti te yi diyɛ ngabiye kamɔ ke mebo me mumɔ hene ke kando Isarayel. Yite nde, bo diya ndi ke mebo me bemanɔ ban, ko beko nde, bene bo hene wɔla ndi ke mekiyo me Abaraham. ⁶ Ma ke be Melkisedek, a yeti ne nday Levi nda bo na. Ko dete, a bonɔma ngabiye kamɔ ke mebo me Abaraham. A ka sendi mbombu yi nye Abaraham mekombila, nye mo te yi Njambiyɛ kpoma meyasi nye nye ko. ⁷ He duwɔ gbate nde, mo te ε nye jakoso mekombila ko kwɔ mo te ε bu mekombila bonɔ ke mebo mene ko. Yite kine meso na. ⁸ Ke yi benday be Levi te yi wuse

lepɛ nɔ be bu ngabiye kwalɔ meyasi wete wete ke njoka menɔgabiye kamɔ ke meyasi hene te yi mumɔ be nɔ kɛ, bo gbela botu bete be ta si gwe gwako. Ma yasi wete, ke yi Melkisedek, mekana me Njambiyɛ lɛpi nde, nye mo te ε bonɔma ngabiye te ke mebo me Abaraham ko, nye mo te ε ne jon. ⁹ He yakama lepɔ nde nge? Ko Levi, nye mo te ε dikɛ bu ngabiye kamɔ ke mebo me njon ne ko nya sendi ngabiye kamɔ te yene nye Melkisedek kome Abaraham nya nye ngabiye te yene kɛ, ¹⁰ ko beko nde, ke ngimo te yi Melkisedek temma kɛ sangwa ne Abaraham kɛ, Levi ti pa jadyɛ na. Wuse lɛpi nde, a nya Melkisedek yasi ne nje Abaraham, keto Levi nday Abaraham, nye mekiyo mene.

¹¹ Mesay me nyena sadaka nye Njambiyɛ te yi benday be Levi dikima kelo kɛ bɔ njuku membongga mete yi Njambiyɛ nya kando Isarayel kɛ. Ma mesay mete yi bo kelma kɛ ma tonjukwe meyasi hene te yi Njambiyɛ kwadya kɛ, ma wete mo nyena sadaka dele ε bonɔma ne Melkisedek ti nje se tiko moy tu *Arɔn na. ¹² Yo nde, ke wete jonja bo mesay me nyena sadaka dyɔ, yo diya nde, membongga senjinangwe sendi. ¹³ Ma Nyanɔwe Kumande wusu te yi wuse lepɛ nɔ waka ko wɔla ke yinɔ kando dele.

Wete mo kando te ti pa be mo nyena sadaka nye Njambiye wete yeso na. ¹⁴ Bomo hene ke kombile duwe nde, Nyangwe Kumande wusu ko wula ke kando Yuda. Kome Moyisi lepima kasi botu be nyena sadaka nye Njambiye ke, a ti lepe kasi wete mo kando te na.

Kasi Mo te e nda Melkisedek ko

¹⁵ Mesay me nyena sadaka te yi botu be kando Levi dikima kelo ke ti be ne deti te yi tonje yasi te yi Njambiye kwadfa ke na. Yasi te yi tedye ne sajsan nde, yo dete ke, yo keto Njambiye nja tembidye mbanja mo nyena sadaka dele, mbete nda Melkisedek. ¹⁶ A ti bon diyoo mo nyena sadaka, keto a wula ke wete kando botu be nyena sadaka nda yi membonga me bomo pese ke na. Yasi wete, a bon diyoo te, keto nye ne ngungudye te yi diyoo ne jon kpo ne kpo. ¹⁷ Yo kwanama dete nda yi mekana me Njambiye lepe ke kasi ne nde: <We mo nyena sadaka kpo ne kpo nda Melkisedek.> ¹⁸ Dete, Njambiye sima li membonga mete yi mbombu, keto yo ti be ne deti te yi kelo yaja na. Sendi, yo ti be ne deti te yi jongwé mumo na, ¹⁹ keto membonga mete ti kele nde, mumo beki ne ngben ke mbombu Njambiye na. Ma ndana, yo me ne yija yasi te yi kwanma membonga. Yo yasi te yi wuse be ne bibina temo kete, yo ke bute

wuse nje yi ke no ke keki Njambiye. ²⁰ Ke meyasi menori, Njambiye kinjama yotu ne ne nguru wene. Ma ke tembidya botu be nyena sadaka te bari, a ti kinja yotu ne na. ²¹ Yasi wete, ke yi Yesus, ke yi Njambiye tembidya ne nye ke, Njambiye ne nguru wene kinjama yotu lepo nye nye nde: <Mi Baba Mboko kinjama nde, we Mo nyena sadaka kpo ne kpo. Ko mi ti yokidye se numbu na.> ²² Dete, Yesus nja be mo te e bakidye kpasa mbon te e kwanma e mbombu ke njoka su sine be Njambiye.

²³ Ma yija yaja kete sendi, yo nde, ke yi botu be nyena sadaka te bari, bo ba budyate, keto bo dikima gwe, son ti tike nde, bo ken ne mesay man mbombu na. ²⁴ Ma ke be yi Yesus, yo yeti dete na, keto nye mo te e diyoo kpo ne kpo. Dete, ko yeso wete ne wete mumo ti bu say mo nyena sadaka ke mebo mene na. ²⁵ Yo keto te yite sendi yi nye yakama jongwé bomo hene be kwa ne nye ke no ke yi Njambiye ndi tu wete ne sat, keto a ne jon kpo ne kpo. A ke ngweta ne Njambiye metu hene keto yan.

²⁶ Yo gba njel nyangwe kum botu be nyena sadaka nda yoko e yakama ne wuse. A pupunate ke mbombu Njambiye. A kine mejoso na. A kine mono mebeyo ne mbet ke yotu ne na. A yeti ne kumbo bene botu be mebeyo

na. Njambiyε bendidya nye kenje ke dyofo ke kwey.

²⁷ A yeti ne nda be nyanḡwe bekum be botu be nyena sadaka te bari na. Ke yan, metu hene bo dikima pa nye sadaka nye Njambiyε keto mebeyo mete yan ne ḡguru wan, nje nye sendi keto yi botu be kandɔ. Ma ke yi Yesus, a nya sadaka nye Njambiyε ndi tu wete ne sat. Yo nde, a nya yotu ne ne ḡguru wene ne sadaka.

²⁸ Nyanḡwe bekum be botu be nyena sadaka te yi bo dikima tembidyε beḡwe membonḡa me Mɔyisi baka ba ndi gbela bomɔ ne mejɔso sendi. Ma ke be *Mɔno, lepi te yi Njambiyε njɔ lepo kinja yotu ne ke njɔ bu mbey membonḡa. Lepi te njɔ tembidyε Mɔno wene nyanḡwe kum botu be nyena sadaka, kelɔ nde, a bɛki kpo ne kpo ne njololo ke meyasi hene.

8

Yesus nyanḡwe kum botu be

nyena sadaka te wusu

¹ Ma nyanḡwe yasi te yi wuse jεke kwadyε lepo kε, yo nde: Wuse me ndana gbate ne nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε. A ka diyɔ metidyε ke kwey ke mbam bo Njambiyε te ε diyε ne meyasi hene ko.

² A kεl mesay me nyanḡwe kum botu be nyena sadaka ke mbey te yi ne kiyɔ, kpaɔa mbey te yi Baba Mbokɔ ne

ḡguru wene kombila, yeti mumɔ na.

³ Bo tembidyε nyanḡwe kum botu be nyena sadaka hene, na bu meyasi kanje nye Njambiyε, wo sendi benyamɔ kelɔ ne sadaka nye nye. Dete, yo kimote nde, nyanḡwe kum botu be nyena sadaka te wusu bɛki sendi ne yasi te yene yi nye ta nye Njambiyε kε. ⁴ Ndi nde, a mɔ bεki ke meneti maka, ko ma nye ti be mɔ nyena sadaka na, keto yo ne gweyɔ botu be nyena sadaka kete be kanje meyasi nye Njambiyε beḡwe membonḡa me Mɔyisi. ⁵ Meyasi hene te yi bo kele kε, yo gbela yekambiyε, yo ke bonna bonnanḡwe ne meyasi mete yi kelna ke dyofo kε. Yo dete komε Mɔyisi kwadya sumɔ njel tu te yi bo kele ne to melambo yi wuse lepe no kε, ε Njambiyε lepe nye nye nde: <Beḡa, kelɔ tu te beḡwe yekambiyε te yi mi tedya we ke keki kε.>

⁶ Ma ndana, he bεḡa nde, mesay mete yi *Krist kwanḡma gbate yi botu be nyena sadaka te bari budyate. He lepi dete, keto mesay me njunɔ te yi nye kelma kε, a kelma yo ne nje kpaɔa mbon te ε kwanḡma ε mbombu, keto kimɔ kpaɔa meyasi mete yi Njambiyε kpoma nye wuse ke mɔy mbon te kε kwɔ meyasi mete yi nye kpoma ke yi mbombu kε.

7 Ma bosa mbon te yi Njambiye kelma ké má díy kine mejoso na, ma nye tí tike se mbete, nje kelo sendi mbanja na. 8 Yo gbate cfete, keto Njambiye lepinama nye kando dyene yí ndeye bo nde: <Ne bêña, mi Baba Mboko ke lepó nde: Ke metu mete yi nje ké, mi ta kelo jonja mbon sine botu be kando Isarayel nè botu be kando Yuda. 9 Yo tí be nda mbon te yi mi kelma sine besanmbambo ban ke ngimo te yi mi biyima bo ne gba bo mbe punje soje ke meneti me Ejipt ké na. Nda bo tí kè mbombu bengwe mbon te ké, e mi soje temo ke yotu yan. Yo mi Baba Mboko lepé cfete. 10 Ma mbon te yi mi ta nje kelo sine botu be kando Isarayel ké, yo nde, ke menngimo mete yite si kwá, mi ta ngba membonga membe ke dyano dyan keto yo ke metemo man. Mi ta be Njambiye wan, bo má be kando dyembe. 11 Ko mbanja mumo tí lepó se nye jakoso ho nye man tedye nye nde, a dúkwe Baba Mboko na. Keto mumo hene ta duwe mi kande bonosike kumo betomba hene. 12 Yo ta kelna cfete, keto mi ta tiko bo ne ngwete ke kotu mekele man. Mi tí take se mebeyo mete yi bo kelma ké na.> 13 Ma nge Njambiye lepé kasi jonja mbon, yite téfya nde, a pesima nde, bosate sima jombe. Ma nge yija njombu yasi si jombe, yite yo ta be ke

yambile.

9

Njombu kanna Njambiye ke njombu mbon

nè ke jonjate

1 Bosa mbon bā ne membonga mete yene yí tedye nda yi bomo yakanawe kelo ne mesay nye Njambiye ké. Yo bā sendi ne mbey kiyo te wene yi bomo summa ne mebo man ké. 2 Yo nde, bo kelma ty ne to melambo. Bosa tongari te yi diyé kete ké, bo jébanawe nde Mbey te yi ne kiyo. Bo dikima tiko yasi te yi bo kase lambo kete ké womete, bu tebel nè memampa mete yi bo kaje nye Njambiye ké kete. 3 Ke kōn lambo yibate yi bo kesa ke kōn tongari te ete ké, we kúm ke wete tongari sendi. Bo jébanawe mbete nde Mbey te yi ne kiyo laŋsa yoru. 4 Ke moy tongari te, yo bā ne wete mbey te yi bo diki lodye meyasi mete yi ne kimó metul ké. Mbey te bā hene tande lor ne lor. Bo dikima lodye yija kwaló mutó te yi ne kimó metul ké kete. Kpongi te yi tedye mbon ke njoka Njambiye bene botu bene ké bā sendi ke tongari te. Kōn kpongi te bā hene tande lor ne lor. Wete pan bā ke moyte tande lor ne lor, yija medye nde man bā ke moyte. Wakatiki te yi *Aron bā nō yi menjam mejeti loma kete ké bā sendi ke moy kpongi yinori. Mepel metari yiba te yi Njambiye

ketima membonḡa mete yi tedye mbon ne bene kando Isarayel ké bā sendi ke moyte. ⁵ Bo sama yekambiye nyanḡwe baḡa bejaki be Njambiyē yi bo jeba nde Beserubē baka kase ke to kponḡi yinōri. Bejaki benōri tēdya nyanḡwe meluksa me Njambiyē. Wukume mēpapō man petima to kponḡi kome bo diki kelō sadaka te yi sonḡa mēbeyō me bomō ké. Ma ḡgimō te yi nembe ne yo ndana ne kwet kwet yeti na. ⁶ Yo nde, ke bo ma si kobile mēyasi hene dēte ké, ε botu be nyena sadaka nye Njambiyē nje diki nyiḡe ke bosa tonḡari menḡimō hene yí kelō mesay man. ⁷ Ma ke be tonḡari yibate, ndi nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nyepō nyiḡe mate. Ke sew wete, a nyiḡa ndi tu wete. A ti yaka nyiḡe kinē kē ne mekiyō me nyamō yí kelō ne sadaka ketō mēbeyō mete yene ne ḡguru wene nē ketō mēbeyō mete yi botu be kando kele ne jekwe ké na. ⁸ Kimō Sisiḡ kwadya tedye komete nde, piḡo te yi bosa tonḡari bā ndi kete, nje te yi kumō nō ke tonḡari te ε ne kiyō lanḡa yōru kō tī pa butuna pundō puyē na. ⁹ Mēyasi menōri tēdya yekambiye mēyasi mete yi kwaḡna ndana ké. Yo tēdya nde, mēyasi mete yi bo nye Njambiyē nē mesadaka me benyamō te yi bo kele nye nye ké tī kelō nde, temō mō te ε nye

yo kō bēki ne te ke menje hene na. ¹⁰ Membonḡa mete bēḡa ndi kasi mēyasi mete yi membundō, kasi mēdye nē mēyasi mete yi mumō hoḡbiye nē budya jaki jaki kasi weyna yotu nē weyna mēyasi. Membonḡa menōri diyma kumō ke ḡgimō te yi Njambiyē nḡa senḡo ne mēyasi hene ké.

¹¹ Ma *Krist sima nje, nye nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyē, né wuse be ne kimō mēyasi mete yi nye sima kobile, na nye wuse ké. A kél mesay mēne ke mbey te yi ne dōkō kwā tū lambō te ε mbombu. Yo sendi kpasate budyate, yo ne nyōḡo kwā ete. Yeti bomō sume yo na. Yo yeti sendi waka ke to meneti na. ¹² Ke yi *Krist nyiḡma nō ndi tu wete ne sat ke mbey te yi ne kiyō ké, a tī bḡ mekiyō me bembam tabō ho mekiyō me bembam benday kē nō na. Yasi wete, yo ḡgbak ḡgbak mekiyō mēne yi nye kā nō. Yo mekiyō mēne sonḡe mēbeyō musu, jonḡwe wuse kpo ne kpo. ¹³ Bo dikima bḡ mekiyō me bembam tabō nē yi bembam benday, nyanje ke yotu botu bete be ne sembo ke yotu yí weye ne bo sonḡe ne sembo ke yotu yan. Bo dikima biye sendi nyari nday wo ba nye lodye, bḡ su te kelō sendi nō dēte. ¹⁴ Ma ḡḡe be nde, mekiyō me benyamō nē su te yite bā ne dēti te yi kelō dēte 'sungwa ne mekiyō me Krist? 'Yene

kina kél kwà yite na? Ne deti te yi Kimò Sisiṅ te ε diye kpo ne kpo kò, Krist mò te ε kinε mbulma mēbeyò kò nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyε. Mekiyo mēne ta pupudye metemò musu gbate soṅε ke mēkele mete yi kè ne mumò ke nje soṅ, né wuse kel mesay nye Njambiyε te ε ne jon kò.

15 Yo dēte nde, *Krist kelma say njuṅò te yí kelo jonja mbon, né botu bete be Njambiyε jebama baka be ne kimò meyasi mete yi nye sima kpo ké. Kεto Krist gwà yí soṅε ne mēbeyò mete yi bomò kelma ke ṅgimò njombu mbon ké. Meyasi mete yi nye kpoma dēte ké ta diyo kpo ne kpo. 16 Yo nde, ṅge mumò si nye numbu kεto nda yi bo yâkanṅwe kabò ne melikò mēne ké, bo dísi kabò meyasi mete, ṅge bo lεpe nde, mò te gwà. 17 Ma piṅò te yi mò te ndi kete ne jon, mēkana mete yi nye ketima ké yeti ke nye bomò deti te yi kelo yaṅa na, kεto yo nyéki bomò deti, ṅge mò te gwe. 18 Dete sendi, mesay mē bosa mbon t̄i kandε kinε nde, mekiyo pāṅ pa nyanja na. 19 Ne mbombu, ke Mòyisi ma si nembe to mēmbonṅa wete wete nye ndiṅgele kando hεne nda yi yo diye ketinate ke mēkana mē mēmbonṅa mē Njambiyε ké, ε nye b̄u mekiyo mē b̄onò benday nè yi bembam tabò sanṅwe ne m̄oroku. ε nye nje b̄u

yiṅa tena lambò ne hanṅbe hanṅbe nè toṅa wete monò jeti nde *yisòp t̄ope kete kwà nyanje ke gba mēkana mē mēmbonṅa nè ke yotu bomò hεne lεpò nde: 20 <Yike mekiyo mete yi Njambiyε kele ne mbon yí p̄eso nde, wune wókunṅwe ne nye.> 21 A nyanja sendi mekiyo mete ndi dēte ke t̄u te yi bo kelma ne to melambò nè ke ndiṅgele mejole mete yi bo dikima kelo ne mesay yí kanò ne Njambiyε ké. 22 Benṅwe yasi te yi mēmbonṅa lεpe ké, yo mekiyo pupudye sulo meyasi hεne. Yite nde, ṅge mekiyo ti nyanja na, Njambiyε yeti ke tiko mēbeyò mē mumò ne ṅgwete na.

Mekiyo mē Krist ke soṅε mēbeyò

mē bomò

23 Dete, nda bo ke pupudye meyasi mete yi tedye ṅgbak ṅgbak meyasi mete yi diye ke d̄yobò ké ne nje te yite, yo díya nde, bo p̄upudya sendi ṅgbak ṅgbak meyasi mete yi diye ke d̄yobò ké ne nje kpasa sadaka te yi kwanma mesadaka mete yiri hεne. 24 Kεto mbey te yi ne kiyo yi *Krist nyinma kete ké, yeti yike yi bomò sumε ne mēbò man ké na. Yike yi bo sumε ké t̄edya gbela yekambiyε ṅgbak ṅgbak mbey te yi Krist nyinma kete ké. Yasi wete, Krist nyiṅa ne ke gba d̄yobò yí

kè ngweta ne Njambiyè keto su. ²⁵ A ti nyiña mate, na kè mbombu yí nye yotu ne ne sadaka na. A tĩ kele nda yi nyangwe bekum be botu be nyena sadaka nye Njambiyè ðiki kelo ké na. Keto ke yi nyangwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyè, yo sew hene yi nye ðiki bũ mekiyo me benyamõ nyiñe nõ ke tongari te ε ne kiyo lañsa yõru kõ. ²⁶ Má beki nde, Krist nyiña sew hene mate ðete, ma yo bã nde, a sãngwangwe ne mebone menja budyate kande ke yi Njambiyè ma kusu ne mbokõ ké. Ma ndana, ke ngimo te yi mbokõ te yokõ ke siyo ké, a njã punje yotu ndi tu wete ne sat yí nye yotu ne ne sadaka yí soñe ne mebeyõ me bomõ. ²⁷ Ma nda yo kponate nde, mumõ gwãki ndi tu wete, ke kõñte, Njambiyè ke pesõ josi ne ké, ²⁸ ðete sendi, Krist nya yotu ne ndi tu wete yí sofe ne mebeyõ me budya bomõ. A ta basidyè nje ke menja yibate, yeti se yí sobuna mebeyõ na, yasi wete, yo yí jonngwe botu bete be ladye nye baka.

10

¹ Yo nde, membonnga me Njambiyè yi Mõyisi ketima ké tédyà yekambiyè kimo meyasi mete yi ke nje ké. Yo yeti ke tedye ngbak ngbak meyasi mete ne yotu na. Dete, ko membonnga mete yeti ne ðeti te yi kelo

nde, botu bete be nje ke yi Njambiyè ne nje kelna kiya mesadaka mesew hene baka bẽki ne njololo ke meyasi hene na. ² Yo má beki nde, botu bete be nye mesadaka ðete baka njãki nje be pupunate ndi tu wete ne sat, ma bo yeti ke kè se mbombu yí kala nye mesadaka na, keto yiña mebeyõ mete yi bo ta take sendi ke temõ yan yeti se na. ³ Ma yasi wete, nyena mesadaka mete yinõri kél nde, mumõ kê taka mebeyõ mete yi nye kele ké yaka ne mesew wete wete. ⁴ Yite nde, mekiyo me bembam benday nè yi bembam tabõ yeti ne ðeti te yi soñe mebeyõ me mumõ na. ⁵ Yori, ke ngimo te yi *Krist bã nedõ te yi nje ke mbokõ ké, ε nye lepe nye Njambiyè nde: <Ko wona benyamõ yí nye ne we sadaka ko nyena yo yiña meyasi, we tĩ gõre na, yasi wete, we nya mi yotu te yi mumõ. ⁶ Ko menjay mete yi bo lodye lodyukwe yí kelo ne sadaka nye we ké ko mesadaka mete yi bo kele yí soñna mebeyõ, we tĩ nye temõ ke yite hene na. ⁷ Dete, ε mi lepe nde: Njambiyè ðeña, mi yima, né mi kè kel yasi te yi we kwadye benngwe yasi te yi yo ketinate ke kasi mbe ke moy mekana mõ ké.> ⁸ Bosa yasi te yi Krist lepima ké, ε nde: <Ko nyena yo mesadaka ko nyena yo yiña meyasi ko lodya menjay ko nyena

sadaka te yi soŋna mebeyo, meyasi menori hene, we ti gore, ko nye temo yo kete na.> Ko beko dete, membonga ke lepo nde, yo kelnanngwe dete. ⁹ Ke konge, Krist ke lepo sendi nde: <Njambiyε beŋa, mi yima, ne mi ke kel yasi te yi we kwadye!> Dete, Krist ke tiko bosa mesadaka mete yiri yi nje tembidyε yibate. ¹⁰ Ne nje te yite Yesus Krist kelma yasi te yi Njambiyε kwadya ke. Dete, ε Njambiyε pupudye wuse keto sadaka te yi Krist nya ne yotu ne ndi tu wete ne sat ke.

¹¹ Mo nyena sadaka nye Njambiyε hene ke diyε ke teri metu hene yi kelo mesay mene. A diki kelo sadaka ndi ne kiya meyasi mete yi kine deti te yi soŋe mebeyo wete yeso na. ¹² Ma ke be *Krist, a nya yotu ne ne sadaka nye Njambiyε ndi tu wete yi soŋe ne mebeyo. Ke konge, ε nye kwa ke diyε metidyε ke mbam bo Njambiyε kpo ne kpo. ¹³ A diy ndana yi ladiye ngimo te yi Njambiyε ta kawule bependo bene tiko ke nji mekol mene. ¹⁴ Dete, ne nje nyena sadaka wete ne wete nye Njambiyε, a kelma nde, botu bete be Njambiyε sima pupudye baka beki ne njololo ke meyasi hene kpo ne kpo. ¹⁵ Ma Kimo Sisin sendi ke jaye lepo nye wuse nde, yo gbate dete. A kandima si lepo lepi ke ne mbombu nde: ¹⁶ <Mbon te yi sine bo ta kelo ke, yo ta be deke: Mi, Baba Mboko

ke lepo nde: Ke kon metu mete, mi ta nye membonga membe ke metemo man, mi ma keto yo sendi ke medyano man. ¹⁷ Mi ti take se mebeyo man ko kotu mekele man wete yeso na.> ¹⁸ Yite nde, kome Njambiyε si tiko mebeyo me mumo ne ngwete ke, yo yeti ke diyε se nde, bo nyeki sendi yina sadaka yi soŋe ne mebeyo na.

He ken ke yi Njambiyε

ne bibina temo

¹⁹ Wune njon, dete wuse me ne gba bibina temo te yi nyiŋe lala ke mbey te yi ne kiyε keto mekiyε me Yesus. ²⁰ Yi nyiŋe no mate, Yesus butuma wuse nje te, kande kwa kete. Yo jonja nje, yo sendi nje te yi nye wuse jongwe. A buta nje te nye wuse kome lamba te yi ba kesate ke mbanjo Njambiyε nyaliya no ke. Lamba te yi nyaliya ke tadya yotu ne yi bo ngbama ke kroa ke. ²¹ Ndana wuse ne nyanngwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiyε ε kende ne ndingele *Kando Njambiyε ko. ²² Ma dete, he ken ndana ke keki Njambiyε ne temo te yi ne ngben kine mesebila na, tiko temo hene ke yene yi ke no kine meso na. He kel dete, keto mekiyε me Yesus sima pupudye metemo musu soŋe beya metake. A weyma sendi wuse ne pupuna moroku. ²³ Ma ndana, he ken mbombu yi lepo yasi te yi wuse tike

temo kete ke misi bomo kine yokwe ne kon na, keto mo te e kpoma meyasi mete ko tonjukwe ndi meyasi mete yi nye si kpo ke. ²⁴ Yo kimote nde, baka taka beso, nyena mengite yi kelo nde, wuse kwadyangwe kelo kim o mekele. ²⁵ Ma he fi tiki kine diki wesidya se na nda yi banja diki kelo ke na. Yasi wete, baka nyeki beso deti ke temo, jeko kwa kwanjo nda yi wune duwe nde, *Yeso te yi Nyangwe Kumande ta nje kete ke ke wuta.

²⁶ Yo nde, wuse sima woko duwe fan nje Njambiy e. Ma ke wuse nje ke mbombu ke kon te kelo beya yasi ne nyal o, komete, kine se sadaka wete ne wete ta nyena sendi yi sonje ne mebeyo na. ²⁷ Yite wuse ta diy o ne nyangwe wo yi l adye ne pesina josi ne ngw ey ngw ey jon dite te yi ta girise bependo be Njambiy e ke. ²⁸ Wune duwa nde, nge mum o beki dy e membon ga mete yi Moyisi ketima ke, ma nge bom o yiba ho yitati ke njoka botu bete be diy ma ke mbey te baka nje jaye nde, mo te kelma gbate dete, o beja, bo ke wo nye kine mono gwena ngwete na. ²⁹ Nge be dete, 'ma wune taka nde, yo ta nje be nan pe yi mo te e benje Mono Njambiy e nda sara mbaya ke misi mene, besile mekiyo mene yi Njambiy e kelma ne mbon yi pupu dy e ne mo te ke? Yo

ta nje be ba nan pe yi yoko e wungwe Sisin te e kele ngikwa ne wuse ko? 'Wune taka nde, njel ponsi te yi mo te ta sangwa no ke ta be nan? ³⁰ He l epi dete, keto he duwa mo te e lepima nde: <Mekundo, yo yembe, yo mi yokidye ndi beya yasi te yi bom o kele ke nye ndi bo.> A lepima sendi nde: <Yo mi, Baba Mboko ta peso josi botu bemb e.> ³¹ Ma yo gba beyate budyate nde, mum o bal ke mebo me Njambiy e te e ne jon ko. ³² Wune taka nda yi wune jon nama no mbombu ke kon te yi Njambiy e paniya ne mejasi nye wune ke. Wune sangwama ne beya nyangwe mebone ke ngimo te yite, e wune sume kol jeliye. ³³ Ke yija mengimo bo dikima tembidy e wune ke misi me bom o yi wungwe wune tedye sendi wune mebone. Ke yija mengimo sendi, wune nya sendi yotu yi sangwa ne mebone wune botu bete be sangwama ne meyasi menori baka. ³⁴ Yo nde, wune jayma yi sangwa ne mebone wune benjon bun be ba ke jobo baka. E wune jaye sendi l ale ne mesosa nde, bom o ngangila meyasi mun, keto wune duwa nde, wune ne meyasi mete yi ne nyono lanja yite. Yo meyasi mete yi diy e njombu diy o. ³⁵ Dete, wune fi tiki bibina temo te yi wune be no ke yi Njambiy e ke na. Nge wune ke mbombu yi be ne bibina temo dete, wune

ta be ne nyanḡwe sol. ³⁶Yasi te yi wune yâkanḡwe kelo, yo nde, wune bêki ne tin yí kelo yasi te yi Njambiye kwadye ké, né wune nje be ne yasi te yi nye kpoma nye wune ké. ³⁷Yori yi Njambiye lepe nde: <Ma ḡgimɔ bukwa ndi ne mbet, yo bukwa ndi gba ne mbet, né mɔ te e yâkanḡwe nje kɔ dya. A tí kiko ne dyanate na.> ³⁸Njambiye lepima sendi nde: <Mɔ te yi mi si peso nde, a me ne ḡgben ke mbombu wombe kɔ ta ju ndi ne nje tikina temɔ te yi nye tike ke yembe ké. Ma ḡge nye yokwe kè njime, temɔ mbe tí biye nye na.> ³⁹Ma ke be wuse, wuse yeti su ke njoka botu bete be yokwe kè njime yí yabile nɔ na. Wuse su ke njoka botu bete be tike temɔ ke yi Njambiye yí jonḡwe ne sisin yan baka.

11

Kwalɔ tikina temɔ te yi botu be

mbombu ba nɔ ké

¹Tikina temɔ ke yi Njambiye, yo kome mumɔ be ne bibina temɔ nde, meyasi mete yi nye tike temɔ kete ké ta kelna gbate. Yo sendi kome mumɔ jaye gbate nde, meyasi mete yi nye yeti ke beḡe ne misi ké kete gbate. ²Yo tikina temɔ te yi baḡa botu bete be jonnama mbombu ba nɔ ké kele nde, Njambiye jáya bo. ³Yo ne nje tikina temɔ te yi wuse

kombile duwe nde, Njambiye kusuma mboko ne lepi te yi punduma ke numbu ne ké. Yite nde, meyasi mete yi wuse beḡe muka ké ti wula ke meyasi mete yi wuse beḡe ké na.

⁴Yo tikina temɔ te yi Abel ba nɔ ké kele nde, a nyêki Njambiye kpara sadaka lanja yi *Kayin. Yo yite kele nde, Njambiye ne ḡguru wene pési nde, Abel me ne ḡgben ke mbombu wene, jaye ne sadaka ne. Abel ma kiki gwe, ko dete, tikina temɔ te yi nye tikima ke yi Njambiye ké ke kelo nde, a lêpinanḡwe nye wuse kumɔ ndi muka.

⁵Yo tikina temɔ te yi Enok ba nɔ ké kele nde, Njambiye bôḡ nye ne jon kenje dyobo, ma nye nje sanḡwa ne soḡ. Bomɔ sanma nye kine dolo na, keto Njambiye boḡma nye. Mekana me Njambiye ke lepɔ nde, pinɔ te yi Njambiye tí pa bu nye ne jon kenje dyobo, Njambiye ba ne mesosa ne nye. ⁶Ma ḡge mumɔ ti tike temɔ ke yi Njambiye na, ko Njambiye tí be ne mesosa ne nye na. Yo nde, mɔ te e kè ke yi Njambiye kɔ jáya nde, Njambiye kete gbate, a jáya sendi nde, Njambiye nyêki kimɔ meyasi nye botu bete be ḡose nye baka.

⁷Yo tikina temɔ te yi Noy ba nɔ ke yi Njambiye ké kele nde, a sâki nyanḡwe kuka yí jonḡwe ne botu be tu dyene. Njambiye kom-

bila lepɔ meyasi mete yi ta kwanɔna ké nye nye piɔ te yi nye ti pa beɛe yo beɛa ne misi mene na. A jesima Njambiyɛ wokɔ men ne, sa nyanɔwe kuka. Yasi te yi nye kelma ké téɔya nde, mekele me botu bete bari ba beyate. Tikina temɔ te yi Nɔy tikima dete ke yi Njambiyɛ ké kelma nde, Njambiyɛ béɛa nye nde nɔbenɔ mumɔ.

⁸ Yo keto Abaraham tikima temɔ ke yi Njambiyɛ, yori yi nye wokuma jeban ne, teme kwɔ kè ke meneti mete yi Njambiyɛ kpoma nde, a ta nye nye ké. A temma kwɔ kine duwe mbey te yi nye kè kete ké na. ⁹ Yo tikina temɔ te yi nye ba nɔ ké kele nde, a kèn kè ðiyɔ ke meneti mete yi Njambiyɛ kpoma nye nye ké, ko nde, a ba jɛɔwe. A ðikima jɔɔna ke metɔ mete yi bo kele ne to melambo ké. Isak bene Yakɔp jɔɔnama ke kiya kwalɔ metɔ mete sendi. Njambiyɛ kpoma meneti mete nye bo sendi. ¹⁰ Abaraham jɔɔnama ke metɔ melambo mete yite yi ladye nde, a nyina ke ðya te yi mekol metɔ be jelnate ké. Yo Njambiyɛ gba ðyano te yi sumo yo. Yo sendi nye ne nɔguru wene sume sendi yo.

¹¹ Yo keto Sara tikima temɔ ke yi Njambiyɛ, e Njambiyɛ nye nye ðeti te yi ja yi kuso ne kandɔ, ko beko nde, a sima jombe. Yo kelnama ðete, keto a ba ne bibina temɔ nde, Njambiyɛ te e kpoma meyasi mete ko ta tonje yo. ¹² Dete, nyanɔwe

kandɔ nja jadye wule ndi ke njombu mbam wete e me ðiyɔ ladye ndi ne sɔɔ ko. Buyɔ botu be kandɔ te nda besisɔ bete be ðiyɛ ke ðyobo baka, buyɔ yan nda mesey me man, bo ti yaka tɔlo buyɔ yan na.

¹³ Botu baka hene tikima temɔ ke yi Njambiyɛ gwe nɔ. Ke meyasi hene te yi Njambiyɛ kpoma nye bo ké, bo sambila misi beɛe ndi yo beɛa ne nan, pepidye bo kenje, yasi wete, bo ti nje be ne meyasi mete na. Bo jayma lepɔ nde, bo bejɛɔwe, bo beakwanɔkwanɔ ke meneti maka. ¹⁴ Botu bete be lepe dete baka ke kombile tedye nde, bo ke nye sosu yi kumɔ ke ðya te yan. ¹⁵ Ma bo má gwaki wombolo ðya te yi bo wulma kete ké, ma bo yɔkwɔ ne kɔko kè mate. ¹⁶ Yo nde, ðya te yi bo nya sosu yi kumɔ ndana kete ko lan be kimote ne bosa te yoru. Yoko yi bo lepe nɔ ko pele ðyobo. Dete, Njambiyɛ yeti ke gwe nɔn nde, bo jébanɔwe nye nde Njambiyɛ wan na, keto a sima kombile ðya tike bo.

¹⁷ Yo tikina temɔ te yi Abaraham ba nɔ ké kele nde, a bôn monɔ wene Isak nye ne sadaka nye Njambiyɛ ke nɔgimo te yi Njambiyɛ lepima nde, a kèl ðete ké. Njambiyɛ lépi ðete yi boɔe ne nye. Yo kiko monɔ wene yi nye nya Njambiyɛ ne sadaka ru. A kelma ðete, ko beko nde, Njambiyɛ kpoma yina yasi nye nye

18 lepo nde: <Ngbak ngbak benday bo, yo baka be ta wule ke mekiyo me Isak.>
 19 Abaraham dikima lepo ke moy temo ne nde, Njambiyeye ne deti ko yi womiye mumo soye ke njoka bemu. Yori yi Njambiyeye yokidya ne mono wene nye nye ke. Yo ke tedye wuse yina yasi te yi ta kwanja ke.

20 Yo tikina temo te yi Isak ba no ke kele nde, a nyeki Yakop bene Eso mekombila ke meyasi mete yi ta kwanja ke jongwe dyan ke metu mete yi nje mbombu ke.

21 Yo tikina temo te yi Yakop ba no ke kele nde, ke ngimo te yi nye ta be ke gwe ke, a nyeki bono be Yosep hene mekombila, kwa jekima tongolo ne kano Njambiyeye.

22 Yo tikina temo te yi Yosep ba no ke kele nde, ke jongwe dyene ma si wuta ne signate, a lepi nye Bono be kando Isarayel nde, bo ta duwe ke Ejipt, lepo sendi yasi te yi bo yakanjwe kelo ne meyeso mene kome bo ta kwa ke.

23 Yo tikina temo te yi sangwe ne Moyisi bene nyanjwe ba no ke kele nde, ke bo ma ja nye, bo sodfyukwe nye ke tu ke menjwende yitati kine kamba mbonja te yi kumande nya ke na. Bo kelma dete, keto monosike ba ne nyonjo.

24 Yo tikina temo te yi Moyisi ba no ke kele nde,

kome nye ma si doko be mumo ke, a sêna nde, bomo ti jebanjwe nye nde mono te e ngondu Farawon na. 25 A lanja bene kimote nde, a sangwanjwe ne mebone bene botu be Njambiyeye, lanja nde, a ken mbombu jonja ke nyem nyem jongwe, kelo beya yasi ke mono metu mete yi mumo kwanjye ke meneti maka ke. 26 A benja nde, nye nye sangwa ne wungwa keto *Krist, yite gba mberi yasi budyate lanja kpa mekusuku mete yi diye ke Ejipt ke, keto a sambila misi kenje londunate yi benje ne sol te yi Njambiyeye ta nye nye ke. 27 Yo tikina temo te yi nye ba no ke kele nde, a tema duwe ke Ejipt, yeti keto a gwa wo nyanjwe ngambi kumande na. A pesima dete, biye ne bo deke nda a ba ke benje Njambiyeye te yi bomo ti benja ko. 28 Yo sendi tikina temo te yi nye ba no dete ke kele nde, a lepi nye botu be Isarayel nde, bo woku bono besam yi kelo ne wete jeso nde *Paska. Yo tikina temo te yi nye ba no ke kele nde, a lepi nye bo nde, bo bon mekiyo me bono besam bete nyanje ke menume man, kamba jaki Njambiyeye te e ta nje wo betomba moy ke meneti me Ejipt baka me nje wo sendi botu be Isarayel.

29 Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ke yi Njambiyeye ke kele nde, bo sâbikwe Tena man ne mekol

nda yi mumo kende no ke kutu kutu meneti ke. Ma ke botu be Ejipt ma bo be kwā sendi dete ke, e duku si memiye bo.

³⁰ Yo tikina temo te yi botu be Isarayel ba no ke kele nde, nyanḡwe ndoko te yi linja Yeriko ke gbūḡgulaḡwe. Bo dikima kendo linje yo ke meyesi yitan jo yiba.

³¹ Yo tikina temo te yi Rahab te nya mewanja ba no ke kele nde, bo ti woku nye ke yi bo woma ne botu bete be ti tike temo ke yi Njambiye baka na. A ti sombe soḡ na, keto a boḡma botu bete be potama nje beḡe teri dya baka ne te.

³² Mi ta ke mbombu lepo ne nge? Nge mi lepe ndana nde, mi ta pa sambile misi kenje njime yi lepo kasi Jedeyoḡ nē Barak nē Samsoḡ nē Jēfte nē Davit nē Samiyel nje bu botu be punja melepi me Njambiye, yite ḡgimo ta siyo. ³³ Tikina temo te yi botu bete ba no ke yi Njambiye ke kelma nde, bo loḡ dyambi ne yija mekando laḡsa bo. Yo kelma nde, bo nām bomo, kelo meyasi ne ḡbeḡ, kelo sendi nde, bo bēki ne meyasi mete yi Njambiye kpoma nye bo ke. Tikina temo te yi bo ba no ke kelma sendi nde, bo dibi numbu bedila. ³⁴ Yo kelma nde, bo ḡwēsikwe jonjon nyan dite, diyo ke numbu mekafa. Yo yo kele nde, ke mbeḡ te yi bo ba

tekinate bo kpāl nje be ne deti, bo bēki beḡaḡ dyambi ke misi me dyambi pota njoḡ meḡdyambi mete yi betombo be dikima nje lu dyambi ne bo baka. ³⁵ Tikina temo te yi baḡa bomari ba no ke kelma nde, Njambiye wōmkwe bomo ban be si gwe baka nye bo. Ma ḡe be baḡa botu bete be dikima tiko temo ke yi Njambiye baka, bo tedya bo beya detina mebone. Ma ne nde, bo sēḡa tikina temo te yi bo tikima ke yi Njambiye ke, ne bo soḡ bo ne bo, bo kpalma jaye soḡ, ne Njambiye womiye bo wete yeso, ne bo be ne kpaḡa jonḡwe laḡsa yike. ³⁶ Ke yi baḡa, bo saḡgwama ne nyeti, njuro bo ne njambala. Bo ka mbombu woto bo ne mekol me sumba nye bo ke jabo. ³⁷ Bo loḡma baḡa ne metari wo, kile baḡa ne njiki. Bo woma baḡa ne kafa. Bo ba nda be yambala ḡgoto kine mbeḡ diyo na. Bo dikima leḡe kotu besam nē kotu beḡbatabo, ko bo ti be ne gbela mono mbulma yaḡa na. Bo tedya bo mebone budyate kelo beya yasi ne bo. ³⁸ Bo dikima jonḡa yan ke mekoḡḡor, ke to mekeki, ke meḡguku metari nē ke menjembi ke moy meneti. Jonḡwe dyan ba ne ḡbeḡ, dete botu be meneti maka ti yaka jonḡa bene bo na.

³⁹ Ma botu baka hene be Njambiye jayma bo keto tikina temo te yi bo tikima ke yene ke ti biye ho beḡe yasi

te yi Njambiyε kpoma nye bo ké ke ngimɔ te yite na. ⁴⁰ Yo nde, Njambiyε sima kombile yinɔ kimɔ yasi te yi nye ta nye wuse ké, lanɔsa yiri yi bo dikima take ké. Ma Njambiyε tɔ kwadyε nde, bo kânda be ne kimɔ yasi te li wuse na.

12

Njambiyε téɖya mumɔ meɓɔne

yí kite ne nye

¹ Ke be wuse, nyanɔwe ngil botu baka sima memiye wuse linje nda kulutu. Bo ke kanɔ misi yí beɔne ne wuse. Dete, he lɛɔn jaki jaki meyasi mete yi ndadyε wuse ké nɛ meɓeyɔ mete yi ti kiki ne buse wuse ne piyele ké. He lɛɔn meyasi menɔri hene nye kol ke soko te yi Njambiyε lɛpe nde, he kɛl ké. ² He lɛɔn meyasi mete kanɔ misi beɔne ndi ne Yesus. Yo nye kele nde, wuse kânda tikina temɔ ke yene. Ke tikina temɔ te yi wuse tike ke yene kɛ nɔ mbɔmbu ké, yo sendi nye ta tonje meyasi hene kumɔ njena. A sambila misi beɔne ne mesosa mete yi Njambiyε ta tonje ke temɔ ne ké. Dete, ε nye jaye gbiso nde, bo ngbâki nye ke kroa, yeliye wunɔgwa te yi bo kelma ne nye ké. Ma ndana, a metidyε ke siya bekum te yi Njambiyε pulɔ mbam bo.

³ Wune tâka nye. Wune tâka nda yi botu be meɓeyɔ benma ne nye, nye bo ke dɛte ké. Wune tâka yo, kambo

wune me nje tekɔ, kambo temɔ yun me nje yɔkwε kɛ njime. ⁴ Ke tumbɔ te yi wune dɔɔɔ sunɔgwe ne meɓeyɔ ké, wune tɔ pa dɔɔɔ kumɔ nde, sɔɔn bɔiya wune na. ⁵ 'Wune ma lanɔsa ka meɓepi mete yi Njambiyε lɛpima nye wune yí nye ne wune dɛte nda yi sanɔgwe ne bɔnɔ kele ne bɔnɔ bene ké? A lɛpima nde: <Monmbe, nɔge Baba Mboko tedye we meɓone yí kite ne we, we tɔ yelkwε na. Ma, nɔge nye gaye we, yo tɔ kpal nje tekwe yotu yɔ tekwe na. ⁶ Yo nde, Baba Mboko téɖya meɓone nye mɔ te yi nye kwadyε kɔ yí kite ne nye. A ngibila mumɔ hene te yi nye jaye nde, a me monɔ wene kɔ.>

⁷ Wune gbisi meɓone mete yi Njambiyε tedye wune yí kite ne wune, nda yi sanɔgwe ne bɔnɔ kele ne bɔnɔ bene ké. Ma yo ba monɔ te nda yi sanɔgwe diyε kine tedye nye meɓone yí kite ne nye kɔ? ⁸ Njambiyε téɖya meɓone dɛte nye bɔnɔ bene hene yí kite ne bo. Ma nɔge wune diyε kine sanɔgwa ne meɓone dɛte sendi na, yite wune bɔnɔ be wanja, wune yeti ngbak ngbak bɔnɔ bene na. ⁹ Wuse tâka sendi yasi te yi besanɔgwe busu be jama wuse ke meneti maka dikima kelɔ ne wuse ké. Bo dikima tedye wuse meɓone yí kite ne wuse, ε wuse dikɔ jeso bo, wokuna ke men yan. Nɔge be nde, wuse dikima kelɔ dɛte ne besanɔgwe busu bɛte, 'ma sanɔgwa ne Da te

ε δīye κε δyοβο κο? 'He kīna jesi nye, wokuna ne nye kwā to te, né wuse ju na? ¹⁰ Besangwe busu be meneti maka dikima tedye yan wuse mebōne yí kite ne wuse yi yaka mōno kum ngimō. Bo dikima kelo dete nda yi bo kwadye. Ma ke be Njambiyē, a tédyā wuse mebōne yí kite ne wuse yí kpalō kame ne wuse besa bete, né wuse be pupunate nda nye. ¹¹ Mēngimō hēne te yi bo tedye mumō mebōne yí kite ne nye, ke ngimō te yite a bēna nde, yo yasi ngambi, yeti yasi mesosa na. Ma ke kōn mebōne menōri mō te ε jekima yiṅa yasi ke mōyte kō ke nje jōṅna ne ngbeṅ ke mbōmbu Njambiyē, be ne temō ne te.

¹² Dete, wunē nāmba mebō mun yi sima kato ké nè mebōn mun yi me ne tukulek ké. ¹³ Wunē bōn mekol mun kēndō nō ke menje mete yi ne ngbeṅ, kambō botu bete be ndi ke ndumbe baka me nje jato ke beya nje. Wunē kēl dete, né bo kpal be ne deti te yi kēndō ke kimō nje. ¹⁴ Wunē sān nje te yi jōṅna ne te wūne bomo hēne, bakidyē sendi metemō mun pupunate ke mbōmbu Njambiyē. Keto nge mumō ti kaṅe jōṅgwe dyene dete nye Baba Mbokō na, a tí beṅe nye na. ¹⁵ Wunē dīy ne sōsō, ma mumō me nje tumō kōn ne Njambiyē, ma nye me nje dīyō kinē kelo ngikwa ne nye na. Wunē dīy sendi ne

sōsō, ma mumō me nje be nda yiṅa pekeke kaṅgil yí lapidyē jona yasi nye besō, yí bekidye ne budya bomo. ¹⁶ Wunē dīy ne sōsō, ma mbaṅa ke njoka yun me nje be mō kelna mewanja ho mō yeliya meyasi mete yi Njambiyē si tembidyē ké nda Eso. A dyaṅgwa dīyō tomba mōy te yi nye bā nō ké kpalō yo ne mōno kato medye. ¹⁷ Wunē ke duwe yasi te yi nṅa kwaṅna ke ngimō te yi nye kwadya nde, sangwe wene nyēki nye mekombila nda yi bo diki nye ne betomba mōy ké. Yasi wete, sangwe seṅma, ko beko nde, a saṅma yo ne misidyē ke misi, a tī be se ne nje te yi senjō yaṅa ke meyasi mete yi sima kwaṅna ké na.

¹⁸ Ke yi wunē nṅa nō ke yi Njambiyē ké, wunē tī wuta yun ne wete keki te yi mumō yakama kenje bō kpoke nō ké na. Keki te bā hēne tandē dīte ne nyen nyen, yitil bā kete ne gir, nyaṅgwe mbuku bā ke yifila. ¹⁹ Botu bete be bā kete baka wokuma medōmbiya ke lumsa, woko wete detina men ke lepina. Yo kelma nde, botu bete be wokuma men te baka, lēpi nde, men tī ken se mbōmbu yí lepō ko gbela lepi wete ne wete nye bo na. ²⁰ Bo lépi dete, keto mbonṅa te yi men te nya ké kwaṅma bo. Men te nya mbonṅa nde: <Ko nde, yo nyamō kpoka keki, bo lōn nye ne metari wo.>

²¹ Yasi te yi kwanɲama ké ɓa yasi wɔ ɓudɣate, ε Mɔyisi ne ɲguru wene lɛpɛ nde: <Yike kwanɲama mi, yotu mbe ne tututu ne wɔ.> ²² Ma yasi wete, ke yun, ke yi wune njɔ nɔ ke yi Njambiyɛ ké, wune wutama ne keki te yi ɓo jeba nde *Siyɔɲ kɔ, wuta ne dya Njambiyɛ te ε ne jɔɲ kɔ. Dya te, yo Yerusalem te ε dɣiye ke dɣoɓɔ kɔ. Wune wutama ne ɓejaki ɓe Njambiyɛ ɓe dɣiye ke dya te ɓaka. Buyɔ yan ɓa ɓesanɲmay ɓesanɲmay. Bo wesidɣama yí kelɔ nyanɲwe jesɔ. ²³ Wune wutama ne mɛwesidɣa mɛ njɔɲ ɓetomba mɔy ke njoka ɓonɔ ɓe Njambiyɛ ɓe nye sima si keto mɛdɣnɔ man ke dɣoɓɔ ɓaka. Wune wutama ne Njambiyɛ te mɔ pɛsina jɔsi ɓomɔ hene, wuta ne mesisiɲ mɛ ɓotu ɓete ɓe ɓa ne ɲgben, ɓe tonja mɛyasi kumɔ njena ɓaka. ²⁴ Wune wutama ne Yesus te ε kelma say njuɲɔ yí kelɔ jɔɲja mbon kɔ, wuta sendi ne mekiyɔ mɛne yi nyanjama yí pupudye ne ɓomɔ ké. Mekiyɔ mete yite ke lɛpɔ yiɲa kpasa yasi nye wuse, ko mekiyɔ mɛ Abel yeti ke lɛpɔ yiɲa kpasa yasi kwɔ yite na.

²⁵ Yi ɓa dɛte ké, wune dɣiye ne sɔsɔ, ma wune mɛ nje seɲɛ kine lenɲwe metɔ ke numbu mɔ te ε lɛpina nye wune kɔ na. Ne mbɔmbu, ɓotu ɓete ɓe seɲma kine lenɲwe metɔ ke mbel mɔ te ε lɛpinama nye ɓo ke mɛnɛti maka kɔ sanɲwama ne mɛɓɔne. Ma ɲge ɓe dɛte,

yo ta nje ɓe nan pɛ yusu, ɲge wuse payɛ mɔ te ε dɣiye ke dɣoɓɔ lɛpina njese wuse kɔ? ²⁶ Ke ɲgimɔ te yite, mɛn ne kelma nde, mɛnɛti wâti. Ma ndana, a kpoma yiɲa yasi te yi nye ta kelɔ ké. ε nde: <Mi ta kala kelɔ nde, mɛnɛti wâti. Ma yo tí ɓe ndi mɛnɛti nyɛpɔ na, ko dɣoɓɔ sendi ta wato.> ²⁷ Lɛpi te yi nye lɛpima nde: <Mi ta kala kelɔ> ké tɛdɣa nde, yí sidɣe nɔ, mɛyasi hene te yi nye kusuma ké ta wato yambile, né mɛyasi mete yi tí wato ké tika. ²⁸ Nda yo dɛte ké, he nyêki Njambiyɛ wosoko, keto dya te yi nye nye wuse ké tí wato na. He kɛl dɛte yí kelɔ ne mesay nye nye, njel kelna mesay te yite ta nye nye mesosa. Wuse kɛl dɛte ne pidɣa yotu, nè kambina ne sendi, ²⁹ keto Njambiyɛ wusu nda dɛte te yi girise yasi.

13

Yasi te yi nye Njambiyɛ mesosa

¹ Wune njɔɲ, ne kên mbɔmbu yí kwadɣa tande yun nda ɓeman. ² Ne tí lenɲanɲwe ɓonɲa ɓejɲɲwe kimɔte ke mbey yun na. Baɲa ɓomɔ kelma dɛte, ɓy ne ɓejaki ɓe Njambiyɛ, yadɣe ke metɔ man kine duwe na. ³ Wune tâka ɓotu ɓete ɓe ke jɔɓɔ ɓaka, ɓeɲɛ ɓo nda wúne ɓo dɣiye ke jɔɓɔ te. Wune tâka sendi ɓotu ɓete yi ɓo tɛdɣe ɓo mɛɓɔne ɓaka, ne kɛl nda

wúne bo sanḡwa ne kiya meḡone mete. ⁴ Bomḡ hene jêsi meḡwaki. Mekele me memi tí beḡnanḡwe ke moy gwaki na. Yo nde, Njambiye ta peḡo josi botu bete be kele mewanja baka, yite nde, botu bete be ke meḡwaki ko baka be yeti ke meḡwaki baka. ⁵ Ne tí jonnanḡwe yí nye sosu yun hene ke kasi moni na. Ne bêki ne mesosa ke meyasi hene te yí wune no ké, yite yakama wune. Yo nde, Njambiye ne ḡguru wene ke lepḡo nde: <Ko mi tí tiko ho lḡ we na.> ⁶ Yori yí wuse yakama lepḡo ne bibina temḡo nde: <Baba Mbokḡ, nye mo te e kame mi, mi tí gwe wḡ yaḡa na. Mumḡ yakama kelḡ mi ḡge?> ⁷ Wune tâka bosa botu bete be kendima ne wune yí lepḡo melepḡi me Njambiye nye wune baka. Wune bêḡa nda yí bo jonnama no kumḡ ke soḡ ké. Wune kêl dete, né wune tiki temḡo ke yí Njambiye nda yan. ⁸ Yesus Krist yeti ke senjo na. A muka ndi nda yí nye bḡ no kwey ké, a ta be ndi dete kpo ne kpo. ⁹ Ne tí jaya nde, bomḡ jâtidya wune ke beya nje wule ke budya jaki jaki meyasi mete yí bo tedye ndana ké na. Ma yo kimḡte nde, ḡgikwa te yí Njambiye kele ne mumḡ ké nyêki mumḡ deti ke temḡo, yeti kasi dyena yiḡa medye ho kinate na. Botu bete be beḡgwa yite baka tí kwedyā yiḡa mekamna ke kelnate dete na.

¹⁰ Wuse ne mbey nyena

sadaka te yusu nye Njambiye. Botu be nyena sadaka bete be kele mesay me Njambiye ke tḡ te yí bo kele ne lambḡ ké ti yaka dye menjay mete yí wule ke mbey nyena sadaka te mbete na. ¹¹ Yo nde, nyanḡwe kum botu be nyena sadaka nye Njambiye wóku benyamḡ, bḡ mekiyo mete kè kelḡ ne sadaka nye Njambiye ke mbey te yí ne kiyo yí soḡe ne mebeyḡo ke to bomḡ. Ke kḡḡte, bo ma nje bḡ membundḡo mete jise no ke moy dya kè lodye ne nan. ¹² Dete sendi, bo boḡma Yesus jise no ke moy dya. A sanḡwama ne meḡone mate, punje gba mekiyo mene yí pupudye ne bomḡ ke misi me Njambiye. ¹³ Nda yo bḡ dete ké, he púndu jise ke moy dya yí kè pe yene, jaye nde, bo wúḡḡwe wuse nda yí bo wunḡwa ne nye ké. ¹⁴ He kél dete, keto wuse yeti ne dya te yí ta bḡne waka na. Ma he sán, né wuse be ne dya te e ke nje kḡ. ¹⁵ He sômbila Njambiye menḡimḡ hene ne nje Yesus. Sadaka te yí wuse nye nye ké, yori. Yite nde, he búta menumbu musu yí sombile ne dínḡo dyene ke misi me bomḡ. ¹⁶ Ma ne tí lensanḡwe kelna ḡgikwa nè kelna ḡgay na, keto yo nḡel mesadaka mete yite yí Njambiye be ne mesosa kete. ¹⁷ Wune wókunanḡwe ne botu bete be kende ne wune baka, tekwe to sunḡwe ne bo, keto yo bo díye ne say mbona

yun, né wunε jɔŋna nε
 ŋgbɛŋ, keto bo ta duwε teme
 wεte yeso kε mbombu Njam-
 biye yí pile nda yi bo kelma
 nε mεsay man ké. Wunε
 sɔŋ nje te nde, bo kél mεsay
 man nε mεsosa kε temo kine
 mɛŋgbɔŋgila na, keto ŋge
 bo kele nε mɛŋgbɔŋgila,
 wunε tí kwedya kimɔ yaŋa
 kete na. ¹⁸ Nε kɛn mbombu
 yí ŋgweta nε Njambiyε keto
 su. Hε kε kombile duwε
 nde, mεtemo musu nε te
 kine yaŋa kε njaŋgwe wuse
 na, keto hε góru kelo kimɔ
 yasi kε mɛnje hεnε. ¹⁹ Mi
 jéki diyε wunε nde: Nε
 ŋgwɛtaŋgwe nε Njambiyε,
 na yokidyε mi nedo kenje
 wunε.

Njena lepi

²⁰ Njambiyε te ε nε tete
 ko womiya Nyangwe Ku-
 mande wusu Yesu te ε
 njɔ bε nyangwe kum botu
 bε bakidyε besam bεnε ko.
 Njambiyε kwanma nε nje
 mekiyo mε Yesu yí kelo nε
 mbon te yi ta diyɔ kpo nε
 kpo. ²¹ Ma Njambiyε te
 mbete nyêki wunε dɛti te
 yi kelo kimɔ yasi kε mɛnje
 hεnε, né wunε kel yasi te
 yi nyε kwadyε. A kwân
 nε Yesu Krist yí kelo nde,
 wuse kél yasi te yi nyε nyε
 mεsosa. Hε lúksa nyε kpo
 nε kpo, *amɛn. ²² Wunε
 njɔŋ, ndana mi kε ŋgweta nε
 wunε nde: Nε jáya mɛŋgite
 mete yi mi nyε wunε kε
 mekana maka ké. Ma mi
 ketima monɔ mekana maka
 yí lepina nɔ nε mbet kenje
 wunε. ²³ Nε dúkwε nde, maŋ

wusu Timote yeti se kε jɔbo
 na, bo ma punje nyε. Nge
 nyε dya nedo, sine nyε má
 kè bεŋε wunε. ²⁴ Wunε nyên
 botu bεte bε kende nε wunε
 baka hεnε, nyenɔ sendi botu
 bε Njambiyε hεnε. Benjɔŋ
 busu bε Itali kε nyenɔ wunε.
²⁵ Njambiyε kél ŋgikwa nε
 wunε hεnε.

Mekana mete yi Jak ketima

Mekana mete yoko, yo Jak te man ne Kumande Yesus kete yo. Mekana maka jeki beɲe Beyuden bete be nja be bekriten, ε bo tedye bo meɓone, ε bo si wanja ke diyo ke njoka botu bete be yeti Beyuden baka.

Mekana mete jeki lepo nde, bekriten yakanɗwe jonna kelo yasi te yi melɛpi me Njambiyɛ tedye bo ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke nyangwe menɗabiye yini:

1. Tikina temo ke Yesus Krist ne meɓobilan mete yi mumo sangwa no kete ke (kumte 1-2).
2. Mo te ε tike temo ke yi Yesus Krist ko biya dyem ne ke beya ndapi (kumte 3).
3. Yo yasi mendeya nde, bekriten nyeki temo ke meyasi me meneti maka (kumte 4).
4. Botu be kusuku diyo ne soso, ma bo me nje nye temo ke kusuku yan lensa Njambiyɛ. Menɗite ke kasi njena Krist (kumte 5).

¹ Yo mi Jak, mi bala Njambiyɛ bene Nyangwe Kumande Yesus Krist. Mi ke nyeno wune, wune mekando me botu be Njambiyɛ kamo jo yiɓa be sima wanja ne to meneti maka baka.

Kasi dyanɔ nɛ kasi tikina temo

ke yi Njambiyɛ

² Wune njon, wune beki ne nyangwe mesosa kome kwalo meɓone hene dya pele wune yi boɓe ne wune.

³ Keto wune duwa nde, meɓone mete yi dya wune yi boɓe ne tikina temo te yi wune tike ke yi Njambiyɛ ke ta kelo nde, wune sum kol ne ngbingim ke no mombu.

⁴ Yo nde, wune sum kol dete kumo ke njena mekele mun hene, ne wune nje be nda goto bomo ke meyasi hene kine tiko mono yaja wete ne wete na.

⁵ Ma nge dyanɔ bane mbanja mumo ke njoka yun, na diya Njambiyɛ, a ta nye nye yo. Keto Njambiyɛ nyeki bomo hene meyasi ne kimo temo kine meɓam na.

⁶ Ndi nde, mo te ε diye yo ko tiki temo ke yi Njambiyɛ kine simta na. Keto mo te ε simta ko nda mekumbo me duku te yi pupo wumbidye, yo ma bendo piye ne kubulu kubulu ke. ⁷ Kwalo mo te mbete ti taka nde, Nyangwe Kumande ta nye nye yiya yasi na, ⁸ keto mo te ne metake yiɓa, a ti pesi meyasi ndi nga wete ke mekele mene na.

Kasi mebukɔ nɛ kasi kusuku

⁹ Man wusu ε kine yaja yi bomo yeti ke nye misi ke yotu ne ko lúksa yotu ne, keto Njambiyɛ ke bendidye nye. ¹⁰ Ma yoko ε ne budya meyasi ko lúksa yotu ne, keto Njambiyɛ ke pidye nye.

Sendi, siyna jonḡwe te ε ne budya meyasi ko deke nedo nda njam jeti. ¹¹ Yo nde, yeso ke bendo pano ne ban ban. Mbunjo ke nyolo, njam te ke soso kusiye, o beḡa, nyonjo te yeti se na. Mo te ε ne budya meyasi ko ta yambile sendi dete ke moy kelna budya mesay mene.

Njambiyε yakama boβε wuse

¹² Mo te ε sumε kol ne ngbingim ke mebone mete yi dya nye yi boβε ne nye ke, Njambiyε ke nye nye mesosa, keto nge nye si laḡsa mebone mete, Njambiyε ta nye nye jonḡwe te yi kpo ne kpo, yite dḡngwe te yi nye kpoma yi lukse ne botu bete be kwadye nye baka. ¹³ Nge mebobilan dya mumo, a ti lepi nde: <Yo Njambiyε> na, keto yija beya yasi yeti ne deti te yi kelo nde, mebobilan dyan Njambiyε na. Sendi, Njambiyε ne nguru wene ti kel nde, mebobilan dyan mumo na. ¹⁴ Yasi wete, mebobilan dyan ke yi mumo kome beya mewobo mene ne nguru wene dale nye nje sebile nye. ¹⁵ Ma nge beya mewobo si ngangile mumo, o beḡa, beya yasi dyanma. Nge beya yasi si kelna, son dyanma. ¹⁶ Wune njon, wune son temo mbe, mumo ti sebila yotu ne ke meyasi menori na. ¹⁷ Kimo meyasi hene ne kpa meyasi hene te yi mumo yakama be no ke wula ke kwey, ke yi Da.

Nye kuse meyasi hene te yi pane ke dyobo ke. A yeti ke senjo ne nda yi yeso bene ngwende diki kelo nde, ne su mejasi ne su yitil ke na. ¹⁸ Njambiyε ne nguru wene kwadya nye wuse jonḡwe ne nje lepi ne yi lepe ndi gbakasi ke. A kelma dete, ne wuse be nda nyambi tomna ke njoka meyasi mete yi nye kusuma ke.

Kasi lenḡwa meto ne kasi kelnate

¹⁹ Wune njon, wune son temo mbe, wune dukwe nde, mumo hene beki nedo te yi lenḡwe meto ke yasi te yi beso lepe ke. Mumo ti jaki lepi nda mbake na. Mumo ti woku ngambi nedo na. ²⁰ Keto, nge mumo woke ngambi dete, a ti yaka kelo se meyasi mete yi ne ngben ke mbombu Njambiyε na. ²¹ Dete, wune tum kon ne kwalo mekele me memi hene ne kwalo beya meyasi hene. Wune jaya lepi te yi Njambiyε ngbalma ke temo yun ke ne pidya yotu, keto lepi te yakama jonḡwe wune. ²² Ma wune kel yasi te yi melepi me Njambiyε lepe nye wune ke, yeti ndi gbela wokunate na. Mo te ε woke ndi woko ko ke sebile yotu ne ne nguru wene. ²³ Keto mo te ε woke melepi me Njambiyε kine nje kelo yasi te yi yo lepe ke, nye nda mo te ε sengile mbombu ne ke mojoli. ²⁴ Ma nge nye nje take kendi ke konje kwā ke, ndana ndana a ma

leɲsa mbɔmbu nɛ. ²⁵ Ma mɔ te ε nye temɔ nɛ hɛnɛ, nɛmbɛ kɛpa mbɔɲga te ε soɲɛ mumɔ kɛ diyɔ bala, Njambiyɛ ta nye nye mɛsosa kɛ yasi te yi nye kele kɛ. Yo diya ndi nde, a kɛl tiɲ kelɔ dɛte, a tɪ woku ndi woku kwɔ leɲsa na, yasi wɛtɛ, a kɛl nda yi mbɔɲga te lepe kɛ. ²⁶ Nɲɛ mumɔ take nde, a kɛ kano Njambiyɛ kimɔte kinɛ biye numbu nɛ kɛ ndapi na, yite mɔ te nɛ ɲguru wɛnɛ kɛ sefile temɔ nɛ, yite kanna Njambiyɛ te yi nye kanɛ kɛ gba gbɛlate. ²⁷ Kɛpa kanna Da Njambiyɛ, kanna te yi kinɛ mɔno beya yasi nɛ mbet kɛte, yo nde: Mumɔ kɔma benyuru nɛ bekuso boma kɛ mɛbɔnɛ man, bakidye yotu nɛ pupunate kinɛ kelɔ beya meyasi mɛ mɛnɛti maka na.

2

Mumɔ tɪ nɛmba njoka bomɔ na

¹ Wunɛ nɲɔɲ, wunɛ tɪ kel yasi bɛɲgwe teri mumɔ na, keto kelnate dɛte yeti kɛ kendɔ wɛtɛ nɛ tikina temɔ te yi wunɛ tike kɛ yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist kɛ na. A nɛ nyangwe meluksa. ² Hɛ pɔɲ pa leɲɔ nde: Bomɔ yiba nyiɲma kome wunɛ wesidya kɛ. Yɔko nɛ bolo kɛ bo tande lɔr nɛ kɛpa melambo kɛ yotu. Ma yoru buka mumɔ nɛ melambo nɛ jɛgbɛ jɛgbɛ kɛ yotu. ³ Ma wunɛ mɔ yeɲsa ndi misi bɛɲɛ ndi nɛ mɔ te ε nɛ kɛpa melambo kɛ yotu kɔ leɲɔ nye

nye nde: <Nyangwe mbam, inja diyɔ wɔɲga kɛ mbɛy te yi nyangwe bomɔ.> Kɛ kɔɲte, wunɛ mɔ nɛ leɲɔ nye buka mumɔ nde: <Ma wɛ, tema yɔ tema kaka,> ho nde: <Inja diyɔ waka kɛ nɲi mekol mɛmbɛ.> ⁴ Nɲɛ wunɛ kele dɛte, 'yite wunɛ yeti kɛ kelɔ yasi kɛ njoka yun bɛɲgwe teri mumɔ na? 'Yite wunɛ yeti kɛ jɔse bomɔ wulɛ kɛ beya mɛtake na? ⁵ Wunɛ nɲɔɲ, wunɛ soɲ temɔ mbɛ, wunɛ lɛɲgwe mɛtɔ. 'Njambiyɛ tɪ tɔkɛ ka botu bɛte yi botu bɛ mɛnɛti maka bɛɲɛ nde bukate baka, nɛ bo bɛ nɛ budya kɛpa meyasi mɛte yi nye nye kɛ, keto bo kɛ tiko temɔ kɛ yenɛ na? 'A ti kɛl ka sendi dɛte, nɛ bo nyiɲ kɛ *Kandɔ dyɛnɛ namɔ meyasi mɛte yi nye kpoma nye botu bɛte bɛ kwadyɛ nye baka na? ⁶ Yasi wɛtɛ, wunɛ kɛ yeliye yun buka mumɔ. 'Ma, yeti botu bɛ kusuku kɛ nate wunɛ na? 'Yeti bo kɛ dale wunɛ kɛ nɔ kɛ mɛmbɛy mɛ pɛsina jɔsi na? ⁷ 'Yeti bo kɛ toyɛ kimɔ dɪno te yi Njambiyɛ nya wunɛ kɛ na? ⁸ Ma nyangwe mbɔɲga te yi Kumande Njambiyɛ pɛsima kɛ lɛpi nde: <Kwadyikwe mɔɲ nda yi wɛ kwadyɛ nɛ yotu yɔ kɛ.> Nɲɛ wunɛ kele dɛte nda yi yo kɛtinate kɛ mekana mɛ Njambiyɛ kɛ, yite wunɛ kelma kimɔ yasi. ⁹ Yasi wɛtɛ, ɲɲɛ wunɛ kele yasi bɛɲgwe teri mumɔ, yite wunɛ kelma beya yasi. Yite mbɔɲga Njambiyɛ kɛ leɲɔ nde, wunɛ balma lɛpi, wunɛ

botu be yanggila mbonḡa.
 10 Keto, ḡge mumo bakidye mambonḡa hene, kpalo nje josisdye ko ndi mono yana ne mbet ke moy mbonḡa wete, yite a ma balo ke mambonḡa hene. 11 Ma mo te e lepima nde: <Kpe, we ti kel wanja> ko, yo nye lepe sendi nde: <We ti woku mumo na.> Dete, ḡge we diyē kinē kelo wanja, kpalo nje wo mumo, yite we ma yanggile mambonḡa hene.
 12 Dete, wune lēpinanḡwe, kelo sendi yasi nda botu bete be Njambiyē ta jose bengwe yasi te yi mambonḡa mēne lepe kē. Yo ndi mambonḡa mete soḡe wuse ke diyō bala. 13 Keto Njambiyē ti gwe ḡgwete kome nye ta jose mo te e ti gwe ḡgwete besō ko na. Yasi wete, ḡge mumo gwe ḡgwete besō, yite gwena ḡgwete besō te yite lansama josi.

Tikina temo nē kelna kimo mekele

14 Wune njon, ḡge mumo lepe ndi lepō ne numbu nde, a ke tiko temo ke yi Njambiyē kinē mekele na, yite kama ḡge? 'Njel tikina temo te yite ma jonḡwe ka nye?
 15 He pān pa lepō nde: Wete maḡ wusu ho wete dyombu dyusu kinē melambo na, ho nde, medye mete yi bo ta dye ke ndingele yeso yeti.
 16 Ma ḡge mbanja ke njoka yun lepe nye bo nde: <He sanḡwa, wune kwān ne te. Ne kēn wetina dite, nē wune dyēnanḡwe dito.> Ma ḡge

mo te diyē kinē nye bo yasi te yi bo yakama jonna no, 'yite lepinate ndi ne numbu dete má kame ḡge?
 17 Tikina temo te yi mumo tike ke yi Njambiyē kē sendi dete. ḡge mumo lepe nde, a ke tiko temo ke yi Njambiyē kinē tedye yo ke mekele na, yite tikina temo te munḡe, keto yo kinē mekele na.

18 Ma mumo yakama lepō nde: <We ke tiko yo temo ke yi Njambiyē, ma mi mbe ke kelo mekele. Ma tedya mi tikina temo te yi we tike ke yi Njambiyē kinē mekele kē. Mi ta tedye mbe we tikina temo te yembe ne nje mekele.> 19 We ke tiko yo temo jaye nde, yo ndi ne Njambiyē wete ne wete, yite we ke kelo kimote. Ma beya mesisiḡ ke tiko sendi temo jaye dete, yasi wete, yo ke kpalo kelo nde, bo ḡgwāḡwanḡwe.

20 Lem mumo! We ke kwadyē duwe ndana nde, 'ḡge mumo tike temo ke yi Njambiyē kinē mekele na, yite gbelate? 21 'Njambiyē ti pesē ka nde, sanmbambo wusu Abaraham me ne ḡgben ke mbombu wene keto mekele na? 'Njambiyē ti njāki pesō dete, keto Abaraham bonma mono wene Isak kē no ke mbey nyena sadaka, na by nye kelo ne sadaka nye nye na?
 22 We beḡma ke yite nde, tikina temo te yi Abaraham tikima ke yi Njambiyē nē mekele mēne kendima ndi wete. Mekele mete yi nye

kelma ke mbombu Njambiyε kε njā tonje tikina temo te yi nye tikima ke yene kε. ²³ Mεyasi kwaɲnama dεte, nε lεpi te yi yo ketinate ke mekana me Njambiyε kε si tondu. Yo ketinate nde: <Abraham tikima temo ke yi Njambiyε, ε Njambiyε pεse nde, a me ne ηgbenj ke mbombu wene.> ε Njambiyε nje jεba nye nde So wene. ²⁴ Wune ke βεηε komεte nde, Njambiyε pεsi nde, mumo me ne ηgbenj ke mbombu wene, keto mekele, yeti ndi keto tikina temo na.

²⁵ Sendi, Rahab te nya mewanja, 'Njambiyε ti pεse ka nde, a me ne ηgbenj ke mbombu wene, keto kimo mekele mete yi nye kelma kε na? 'Yeti keto a βoɲma botu βete yi βo tomma βaka kimote nje kwaɲdye βo yokidye ne mbaɲa nje dεle na? ²⁶ Ma ηge sosu duwe ke yotu mumo, mo te gwā, a me munje. Dete sendi, ηge mumo tike temo ke yi Njambiyε kine mekele na, tikina temo te yite munje.

3

Mumo βiya dyem dyene

¹ Wune njon, yo yeti kimote nde, budya bomo ke njoka yun βεki ne hel tedya βeso yasi na, keto wune duwā nde, wuse botu βete βe tedye βeso yasi βaka, josi te yusu ta βe dεtinate ke mbombu Njambiyε kwā yan. ² Yo nde, wuse bomo hene ke josidye ke menje

budyaate. Nge mumo ti josidye ke yasi te yi nye diki lεpo kε, yite nye mo te ε ne njololo. A yakama biye temo ke mεyasi hene te yi nye kele kε. ³ Nge wuse nye suɲ ke numbu βeyanga nde, nε βo wokuna ne wuse, yite wuse ke kendo ne ndiηgele yotu yan hene. ⁴ Wune pāη βεηε sendi nyaηgwe mekuka. Ko βeko nde, yo nyaηgwete, ko βeko sendi nde, yo nyaηgwe dεtina mεpupo kele nde, yo kε kendo, yasi wete, yo mono wulo ne mbet tedye yo nje yi kε no komε mo dukunate kwaɲdye kε. ⁵ Dete sendi, dyem, yo mono doku yotu, ma ko βeko dεte, a yakama duηgwe βeti ke nyaηgwe mεyasi mete yi nye kele kε. Wune pāη βεηε nde, yo ndi mono mbulma dite ne mbet lodye ndiηgele nyaηgwe lo ne sεkep. ⁶ Dyem ndi sendi nda dite. Kotu mekele mete yi botu βe meneti maka kele kε diy hene ke dyem. Ke njoka medoku me yotu su dyem kete. Dyem ke βekidye ndiηgele yotu mumo, a ke ndambidye dite ke ndiηgele jonngwe mumo. Dite te yi nye ndambidye kε wula ke nyaηgwe dite te yi ti dim kε. ⁷ Mumo ne dεti te yi biye kwalo βenyamo βe liko hene kuse, ko βenon ko βenyamo hene βe dulma dulmaηgwe ne moy, ko βenyamo βete βe jonna ke duku, mumo sima si biye βo kuse hene. ⁸ Yasi wete, ko mumo ti yaka biye

dyem kuse wete yeso na. Dyem yiya beya yasi te yi mumo ti yaka ndadye na. A ne mada te yi yakama wo mumo. ⁹ Ne kiya dyem ke, wuse ke lukse Baba Mboko te Da, ma ndi ne kiya dyem te, wuse ke kita ne botu bete be Njambiyé kusuma bonna ne nye baka. ¹⁰ Nyena mekombila ne lepina yawo pundu ndi ke kiya numbu. Wune njon, yo ti kelngwe dete na. ¹¹ 'Kiya njembi ngg wete yakama punje ka kimo morku, punje sendi jona morku? ¹² Wune njon, 'njuku mangolo yakama wumo ka mbumo fiya? Ho nde, njuku bana yakama wumo ka mbumo mangolo? Dete sendi, ngg te yi punje sangga songo morku ke ti yaka punje sendi kimo morku na.

Dyano te yi wule pele yi

Njambiyé ké

¹³ Nda ke njoka yun ne dyano, duwe sendi meyasi kimo duwate ko? Nge be nde, mbanja ne dyano, duwe sendi meyasi dete, a pan pa tedye yo ke kimo weyna jongwe, yite nde, ke kelna kimo mekele. A pan pa tedye sendi yo dete ne nje pidya yotu, ne bomo bej gbate nde, a ne dyano. ¹⁴ Yasi wete, nge wune kele beya temo ne hakaka sungwe ne beso, sunna meyasi wune bo, yite wune ti gwaki lukse yotu yun nde, wune ne dyano na. Ma dete, wune

ti kel ja sungwe ne gbakasi na. ¹⁵ Dyano te yite ti wula pele kwey, pele yi Njambiyé na. Yo wula ke meneti maka, ke beya metake me bomo ne ke yi beya mesisinj. ¹⁶ Keto ke mbey kome bomo kele beya temo sungwe ne beso sunna meyasi bene bo, komete, bomo kel meyasi ne kpalak kpalak, kelo sendi kwalo beya mekele hene. ¹⁷ Yasi wete, dyano te yi wule pele kwey ke yi Njambiyé ke dele. Yo den pupunate. Sendi, yo san nde, bomo jonngwe ne te tande yan, kelo nde, mumo jonngwe kine sa wow na. Yo kel nde, mumo tekwe to sungwe ne beso, kelo nde, mumo gwaki ngwete jakoso. Dyano te kel nde, mumo kel kimo mekele, kelo sendi nde, mumo ti kel yasi bengwe teri mumo na. Yo kel nde, mumo kel yasi kine likisi na. ¹⁸ Botu bete be kele nde, bomo jonngwe ne te baka kel dete, keto metemo man ne te. Ma yasi te yi bo ta nje kwedya ke mesay mete yi bo kele ke ta be ne ngben ke mbombu Njambiyé.

4

Wuse diy ne soso ne

beya mewobo

¹ To mewona ne metando wula we ke njoka yun? 'Yo ti wula ke beya mewobo mete yi lu dyambi tande yan ke medoku me yotu yun ke na? ² Wune ke goro yasi, ma wune yeti ke kwedya ya

te na. Wune botu be wona bomo, wune sendi ne beya temo sunḡwe ne beso, ko wune ti yaka be ne yaṅa na. Yo ne metando ke njoka yun, wune sendi ke wona. Ma wune yeti ke kwedya yaṅa na, keto wune yeti ke diye Njambiye na. ³ Ko bekō nde, wune ke diye yasi, Njambiye yeti ke nye wune yaṅa na, keto wune ke diye beyate, né wune sambi yo yí tonje ne beya mewobo mun. ⁴ Wune nda boma bete be tike benjoṅo ban kelo mewanja baka. 'Wune yeti ke duwe ka nde, kwadya meyasi me meneti maka, yo benna Njambiye na? Yo nde, mo te e kwadye nye temo ne hene ke meyasi me meneti maka ko ke kpalo nje be pendo Njambiye. ⁵ 'Wune taka ka nde, yasi te yi mekana me Njambiye lepe ké kine to te na? E nde: <Njambiye ke kwadye sisin te yi nye nya wuse ke ngimo te yi nye kusuma ne wuse ké budyate. A góru nde, yo wókunangwe ndi gba ne nye nyepo.> ⁶ Yasi wete, a ke kelo ngikwa ne wuse kwā to te, keto mekana me Njambiye ke lepo nde: <Njambiye ke tumo koṅ ne botu be bendidye yotu baka, yasi wete, a kél kimo yasi ne botu bete be pidye yotu baka.> ⁷ Dete, wune pídyikwe yotu wokuna ne Njambiye. Wune páya *Kum beya mekele, yite a ta kambō londō ke kēki yun. ⁸ Wune kēn ke kēki Njambiye, yite a má kè sendi

ke kēki yun. Wune botu be mebeyo, wune sōṅa kol ke kelna beya yasi. Wune botu bete be ne metake yiba baka, wune púpudya metemo mun. ⁹ Wune wōku yotu, keto wune ne ngwete. Wune jábanḡwe lelo. Ne nde, wune nyēti, wune kpāl jaba. Ne nde, wune sósangwe, wune kpāl be ne ngambi. ¹⁰ Wune pídyikwe yotu ke mbombu Baba Mboko, yite a ta bendidye wune. ¹¹ Wune njōṅ, wune tí kutunangwe tande yun na. Mo te e lepina beyate ne maṅ ho jōse nye ko lépinangwe beyate ne membonḡa me Njambiye, jōse sendi yo. Ma nḡe we jōse membonḡa, yite we me mo te e yeti ke kelo se yasi te yi membonḡa lepe ké na. Komete, we me ndi mo te e jōse yo. ¹² Mo nyena membonḡa mete, yo ndi nye be sendi mo pesina jōsi, a ne deti te yi jōḡwe mumo ho girise nye. We mo te e jōse jakoso ko, we yo ba nda?

¹³ Ma ndana, wune lēḡwe meto, wune botu bete be lepe nde: <Muka ho nemeno he ta kè ke dya te yoko ho ke yoru. He ta kwanḡye sew wete mate dyanḡwe meyasi sombo ne moni.> ¹⁴ Wune yeti ke duwe yasi te yi ta dya wune nemeno ké na, keto jōḡwe dyaṅ ba yasi te nda? Yo nda wudye mbe te yi timbila ne vum kine kiko ké. Seker, yo má yambile. ¹⁵ Yasi wete, má wune lépi nde: <Nḡe Baba Mboko

jaye, wuse má jonna kè nò mbombu, wuse má kelo yike ho yiri.> ¹⁶ Ma ndana, wune ke lukse yotu yun ne gbelate ke nyanḡwe metake mete yite. Kwalò luksa yotu te yite hene beyate. ¹⁷ Mò te ε duwe kimò yasi te yi nye yâkanḡwe kelo nje ðiyò kine kelo yo kò kelma beya yasi.

5

Botu be kusuku ðiy ne soso

¹ Ma ndana, wune lēḡwe metò, wune botu be kusuku. Wune lēl jaba, keto mebone mete yi ta balò keto yun ké. ² Mekusuku mun sima bò, benya sima ðye melambo mun. ³ Ngalma ma biye melòr mun nè mōni yun. Ngalma te ta tedye wune ne sanḡan nde, mekele mun beyate. Yo ta kokile wune nda yi ðite lodye ne yasi ké. Wune ndemma kusuku ndana ke metu mete yi kè ke siyna mbokò ké. ⁴ Ne bēḡa, wune ma ðye mōni botu bete be wesidya nyambi ke meḡwan mun baka. Botu bete ke lelo ðukwe ne wune. Mekembi me botu be mesay bete kumma ke metò me Baba Mbokò te *Sabawot. ⁵ Wune jonnama ke meneti maka ke nyem nyem jonḡwe, kelo yasi nda yi temò yun kwadye. Wune dyenama ðokò ne ḡbòskorò, ko békò nde, yesò te yi Njambiyè ta pesò ne josi yun ké ma wuta. ⁶ Wune pesima josi bete ke

to ḡbenḡ mumò kwà wo nye. Ma a tì wa ke mebo mun na.

Wuse gbisi mebone

⁷ Dete, wune njon, wune gbisi kumò ke ḡgimò te yi Nyangwe Kumande ta nje ké. Wune bēḡa nda mò bena mbeki gbise ladye kimò membumò mete yi ta wule ke meneti ké. A ke gbisò ladye kumò nde, bosa membiyò nè njena membiyò mete yi bena membeki siki nò. ⁸ Wune sendi, wune bēki ne gbisa dete, be ne nyan ke temò, keto Nyangwe Kumande ta be ke nje. ⁹ Wune njon, mumò tì bon lepi nye ke to jakòsò na, ma Njambiyè me nje jòse wune. Ne bēḡa, mò pesina josi ke nje, a me ke numey. ¹⁰ Wune njon, ke kasi mebone nè gbisina yasi, wune tâka botu be punja melepi me Njambiyè be ðikima lepina ke ðino Baba Mbokò baka. Bo sanḡwama ne mebone, ε bo gbisima. Wune bēki sendi nda bo ke yite. ¹¹ Wuse ke kombile lepò nde, botu bete be summa kol ne ḡgbik baka, Njambiyè nya bo mesosa. Wune wokuma kasi gbisa te yi Jop bā nò ké. Wune duwà sendi yasi te yi Baba Mbokò kelma ne nye ke siynate ké, keto a ne ḡgikwa budyate, a ke gwe sendi ḡgwete mumò. ¹² Wune njon, ke meyasi hene, bosate yo nde: Wune tì kinḡḡwe yaḡa kanje bò kenje kwey tende meneti, ho kinja yiḡa kwalò mekinja na.

Ngε wunε lεpe nde: <J.> yo bōna ndi nde: <J.> Ngε wunε lεpe nde: <Be.> yo bōna ndi nde: <Be.> Yo bēki dεte, ma jōsi Njambiyε mε nje biye wunε.

¹³ Ngε mbaņa mumo ke njoka yun saņgwa ne mebonε, na ηgwεtaņgwe ne Njambiyε. Ngε mbaņa be ne mesosa, a jēmbi mejembi yī sombile ne Njambiyε. ¹⁴ Ngε mbaņa mumo ke njoka yun kōne, a jēbaņgwe betomba mbanjo Njambiyε, né bo ηgwetaņgwe ne Njambiyε keto ne, lombε nye mutō ke dīno Nyangwe Kumande.

¹⁵ Meņgweta mete yi bo ta kelō ne tikina temo ke yi Njambiyε ké ta jonņgwe mo kōn. O bēņa, Nyangwe Kumande má tembidyε nye. Ma ηge be nde, a kelma yiņa beya meyasi, Njambiyε má soņe yo ke to ne ne ηgwete. ¹⁶ Dete, baka jāya beya meyasi mete yi bo kele ké ke mbombu besō. Baka ηgwεtaņgwe ne Njambiyε keto besō, né mekōn man siy. Meņgweta mete yi mo te ε me ne ηgben ke mbombu Njambiyε kele ne temo ne hene ké ke kelō nyangwe mesay. ¹⁷ Wunε tāka Eli.

A bā ndi sendi mumo nda wuse. A ηgwetama ne Njambiyε ne sosu ne hene nde, mbiyo tī noku na. E mbiyo pesiyε ke mesew yitati nē ηgwende yitan jo wete kine no se ke to meneti na. ¹⁸ Ke kōņte, ε nye ηgweta ne kōko ne Njambiyε, ε dyofo bute bo

ne mbiyo, ε meneti kande sendi punja nyambi ne kōko.

¹⁹ Wunε njōņ, ηge mbaņa ke njoka yun dūwe ke ηgben nje lōndō tikō gbakasi, wete mumo yakama yokidyε nye ne kōko. ²⁰ Ma wunε dūkwε nde, mo te ε soņe mo mebeyo dεte ke beya nje te yi nye tōkuma yokidyε nye njese ke kimō nje, mo te jonņgwa sisin mo mebeyo te soņe ke nje soņ, kelō sendi nde, Njambiyε siki soņe budya beya meyasi mete yi nye kelma ké ne ηgwete.

Bosa Məkana mete yi Piyer ketima

Yo Piyer, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ məkana mete yɔkɔ.

Məkana mete lépi kasi mɛbɔnɛ nɛ kasi mɛluksa mete yi bɛkritɛn ta bɛ nɔ kɛ́. Yo bɛ́ɲa bɛkritɛn hɛnɛ, jɛkɔ kwɔ kwɔngɔ Beyudɛn bɛtɛ bɛ yɛnsama temɔ tiko kɛ yi *Krist baka. Piyer kɛ́ti yo yí nyɛ nɛ bɛkritɛn bɛtɛ bɛ saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ baka dɛti kɛ temɔ. Kritɛn yákanɲwɛ dɛ́yɔ nɛ ɲgbik kɛ tikina temɔ te yi nyɛ bɛ nɔ kɛ yi Krist kɛ́, kɔ bɛkɔ ndɛ, a ta saɲgwa nɛ mɛbɔnɛ ketɔ te. Kritɛn yákanɲwɛ bɛ nɛ bibina temɔ kɛ yi Krist te ɲgɔlɔ wɛnɛ ɛ womiya kɔ.

Wusɛ yakama bákɛ məkana maka kɛ nyaɲgwe mɛɲgabiye yitati:

1. Joɲgwe kritɛn kɛ mɔy mɛbɔnɛ yí tedye ndɛ, a mɛ nɛ kɛ́pasa joɲgwe, ketɔ a mɛ saɲgwate bɛnɛ Krist (kumte 1-2).
2. Joɲgwe kritɛn nɛ mɛbɔnɛ mete yi Krist, ɲgɔlɔ wusu saɲgwama nɔ kɛ numbu su kɛ́ (kumte 2-4).
3. Kritɛn hɛnɛ kɛ́l mɛsay kimɔtɛ, duwɛ ndɛ, Krist ta kala nje (kumte 5).

¹ Yo mi Piyer ketɛ məkana maka. Mi mɔ tomun Yesus Krist. Mi kɛ́ti kɛ́ɲɛ wunɛ

botu bɛtɛ bɛ Njambiye tokuma, wunɛ bɛ joɲna wɛtɛ wɛtɛ kɛ́ nɔ kɛ́ mɛnɛti mɛ Pɔɲ, kɛ Galasi, kɛ Kapadɔs, kɛ Asi nɛ kɛ Bitini nda bɛjɛɲgwe baka. ² Da Njambiye kikima si tɔkɛ wunɛ dɛtɛ ɲjombu yaɲa bɛɲgwe yasi te yi nyɛ sima kombilɛ kɛ́. A tokuma wunɛ dɛtɛ nɛ nje te yi Kimɔ Sisɲ, nɛ wunɛ joɲna pupunatɛ kɛ mbɔmbu wɛnɛ, kɛ mbɔmbu wokuna nɛ Yesus Krist, nɛ mɛkiyɔ mɛnɛ yi nyanjama kɛ́ pupudye wunɛ. ɲgikwa nɛ tɛtɛ nyɛ́nɲgwe pɛlɛ wunɛ budye.

*Wusɛ bɛ́ki nɛ kɛ́pasa
bibina temɔ*

kɛ yi Njambiye

³ Wusɛ lúksa Da Njambiye te Saɲgwe nɛ Nyɲgwe Kumandɛ wusu Yesus Krist. Yo ndɛ, bɛɲgwe nyaɲgwe gwɛna ɲgwɛtɛ nɛ, a kelma ndɛ, wusɛ jádɛyikwɛ nɛ kɔkɔ, bɛ nɛ jɔɲja joɲgwe, ketɔ a womiya Yesus Krist soɲɛ kɛ njoka bɛmun, nɛ wusɛ bɛ nɛ kɛ́pasa bibina temɔ te yi tí siyɔ na. ⁴ A kelma dɛtɛ, nɛ wusɛ bɛ nɛ kimɔ mɛyasi mete yi Njambiye komɛ tike botu bɛnɛ kɛ́. Kimɔ mɛyasi mete tí butɔ ho biye mɛmi ho bɛyɔ wɛtɛ yɛsɔ na. A kɛ komɔ yo tike wunɛ kɛ́ dɛ́yɔbɔ. ⁵ Njambiye bákidya kimɔ mɛyasi mɛnɔri tike wunɛ, wunɛ botu bɛtɛ bɛ nyɛ kɛ́ mbɔmbu bákidye wunɛ nɛ ɲgɔɲgudye nɛ baka, ketɔ wunɛ kɛ́ tiko temɔ kɛ́ yɛnɛ. A kɛ kɛ́ mbɔmbu yí bákidye

wunε kumɔ kome nye ta tedye ke puye nde, a sima jonɔgwe botu bene. Yo ta kwanɔna dete ke metu mete yi kε nɔ ke siyna mboko kε. ⁶ Meyasi menɔri ke kelɔ nde, wunε sɔsanɔgwe kpesa kε nɔ mbɔmbu, ko nde, ndana wunε yakama wo yotu ke mebɔne wete wete te yi wunε yakama sanɔgwa nɔ yɪ boβε ne wunε, nge be kimote nde, yo kelnanɔgwe dete. Ma, yite yo ndi yi gbela mɔnɔ ngimɔ ne mbet. ⁷ Wunε yakama sanɔgwa ne mebɔne menɔri dete yɪ beɔe, simande tikina temɔ te yi wunε tike ke yi Njambye kε jelnate. Yɪ duwe nde, yike kpasa lor, 'bo ti paɔ pa boβε boba ke dite na? Ko dete, yo ta beyɔ wete yesɔ. Yasi wete, tikina temɔ te yi sumε kol ke mebɔne kε gba sulna yasi budyate lanɔsa lor te yite. Ma nge tikina temɔ te yi mumɔ tike ke yi Njambye kε sumε kol dete ne ngbik, komete, Njambye ta ngane mɔ te lukse nye sombile sendi nye kome Yesus Krist ta nje kε. ⁸ Yesus Krist te, wunε ti beɔe nye wete yesɔ na, ko dete, wunε ndi ke kwadye nye kε nɔ mbɔmbu. Ko nde, wunε yeti ke beɔe nye ndana na, wunε ke tiko temɔ ke yene. Ma yo ke kelɔ nde, wunε bεki ne nyanɔgwe mesosa kpesa, yeti yasi te yi mumɔ yakama pile na. ⁹ Yo dete, keto yo tikina temɔ te yi wunε tike ke yi Yesus Krist kε ta

kelɔ nde, a jonɔgwe wunε. ¹⁰ Kasi jonɔgwa mumɔ te yi Njambye jonɔgwe dete kε, botu be punja melepi mene sanɔma nje te yi nembε, duwe njɔmbɔ te. Bo kandima si lepɔ kasi kimɔ yasi ke yi Njambye kombila nde, a ta kelɔ ne wunε kε. ¹¹ Sisinɔ *Krist yi diyma ke yotu yan kε kandima si lepɔ nye bo nde, Krist ta sanɔgwa ne mebɔne, ke konɔte, a mɔ nje be ne meluksa. Botu be punja melepi me Njambye baka sanɔma nje te yi duwe ngimɔ te yi meyasi mete ta dyɔ kete nε nda yi yo ta kwanɔna kε. ¹² Njambye nɔ tedye nye bo nde, meyasi mete yi bɔ nde, bo lēpi kε ti bεna bo ne nguru wan na. Yasi wete, yo keto yun yi bo lepima meyasi mete. Ndana, botu bete be pele Kimɔ Tom baka pelma yo nye wunε ne deti te yi Kimɔ Sisinɔ te yi Njambye njesa wule dyobo kε. Ko bejaki be Njambye ne nguru wan ndi ke ndanje misi kete yɪ sɔ nje te yi duwe njɔmbɔ te.

Wuse kεl meyasi ne nje te

¹³ Ma nda yo dete kε, wunε kɔmbila medyanɔ mun yɪ kelɔ ne mesay. Wunε ti jeki nye sendi temɔ ke meyasi na. Dete, wunε bεki ndana ne bibina temɔ hene ke kimɔ yasi te yi Njambye ta kelɔ ne wunε kome Yesus Krist ta nje kε. ¹⁴ Wunε me ke wokuna ndana ne Njambye nda bɔnɔ bete be woke pɔ. Pinɔ te yi wunε

tĩ pa duwe Yesus Krist kwey k , wune dikima jonna nda yi beya mewob  mete yi wune b  n  dikima tedye wune k . Ma ndana, wune tĩ jonnanawe se bengwe beya mewob  mete na. ¹⁵ Yasi wete, jonawe dyun n  mekele mun hene b ki ndana pupunate ndi nda mo te   jebama wune be pupunate k , ¹⁶ keto yo ketinate ke mekana me Njambiy  nde: <Wune b ki pupunate, keto mi ne nguru wombe pupunate.> ¹⁷ Sendi, kome wune jeba nye nde, a nj ki nje kame wune k , wune jebanawe nye nde Da. Yasi wete, a j sa mumo hene bengwe mekele mene. Bomo hene ndi wete ke misi mene. Ma dete, wune jonnanawe ne kambina ne ke bukwe metu mete yi wune ndi ke k  mbombu jonna ke meneti maka k , ¹⁸ keto wune ke duwe nde, Yesus Krist kolma wune soje ke beya lem jonawe te yi besanmbambo bun dikima tedye wune k . A tĩ kole wune ne yija meyasi mete yi ta si beyo nemo nda yija kpasas me sumba ho lor na. ¹⁹ Yasi wete, a kolma wune ne kim  kpasas mekiyo mene nda mekiyo me mono sam te   kine mono kosu ho yija mono kon ke kond  ne ko. ²⁰ Njambiy  kikima si toke nye, yite mboko tĩ pa kusuna na. Ma ndana, ke ngimo te yi mboko me ke k  ke siynate k , Njambiy  nja punje nye ke puye, na jonawe wune.

²¹ Yo nye kele nde, wune tiki temo ke yi Njambiy  te   womiya nye ke njoka bemun ko. Njambiy  nya nye meluksa, n  wune nje tiki temo ke yi Njambiy  ne nguru wene, be sendi ne bibina temo ne nye.

²² Wune sima pupudye metemo mun keto wune wokunama ne gbakasi te yi lepi Njambiy  lepe k , n  wune kwadye beman bun kine likisi na. Dete, wune k n mbombu yi kwadya budyate nda beman ne temo yun hene. ²³ Yo nde, Njambiy  kelma nde, wuse jadyikwe ne k ko, be ne jonja jonawe. Yeti besanawe busu be ta si gwe nemo baka ja wune yite na. Yasi wete, yo ne nje yija kwalo te yi tĩ gwe wete yeso na. Kwalo te, yo melepi me Njambiy  yi nye bomo jonawe k . Melepi mete ta diy  kpo ne kpo, ²⁴ keto yo ketinate ke mekana me Njambiy  nde: <Bomo hene nda gbela mbunjo. Meluksa hene te yi bomo be n  k  deke nda njam jeti, mbunjo ke nyolo si soso,   b na, njam te ma si kusiye. ²⁵ Yasi wete, ndi melepi me Baba Mboko diy  kpo ne kpo. Melepi mete, yo Kim  Tom te yi bo lepima nye wune k .>

2

¹ Ma dete, wune tiki kwalo beya yasi hene, kwalo sebila bomo n  kwalo mekele me likisi hene. Wune tiki sendi yanawe temo n 

kwalo kutuna beso hene.
 2 Wune woku yesidye kimo pupuna moroku me beri nda mborongo bonosike. Moroku me beri mete, yo melepi me Njambiyé. Wune woku yesidye te dete, né wune fokú fokú ke nje Njambiyé kumo ke ngimo te yi nye ta sidye ne jongwa yun ké, 3 keto wune sima duwe nde, Nyangwe Kumande ne ngikwa.

4 Wune njâki ke keki ne, nye tari te yi nye bomó jongwe. Ma bomó senma tari te. Yasi wete, Njambiyé kpalma nje tóke nye nde, nye kpassa tari ke misi mene.

5 Wune sendi, wune ke nje ke yi Njambiyé nda kpassa jonjongwe metari. Wune tiki nde, Njambiyé bôh wune yí sumó ne tɔ dyene kome Sisij ne ta diyó ké. Dete, a ta tembidye wune, njon botu be nyena sadaka te bene, né wune nye nye mesadaka mete yi Kimó Sisij ta tedye wune ké. Njambiyé ke jaye mesadaka mete yite ne mesosa ne nje Yesus Krist.

6 Yo nde, yo ketinate ke mekana me Njambiyé nde: <Ne bêna, mi sawma kpassa Tari*f1* yi sangwe konu tembidye ke *Siyon. Mò te e tike temó ke yi tari te, a tí sangwa ne njon na.>

7 Ma ke be wune, wune botu bete be tike temó ke yi tari te baka, yo kpassa yasi ke yun. Yasi wete, ke yi botu bete be yeti ke tikó temó ke yi tari te baka, yo yeti

dete na. Yo nde, yo sendi ketinate womana ke mekana me Njambiyé nde: <Tari te yi botu be sumna njumo senma ko kpalma nje be sangwe konu.> 8 Sendi nde: <Yo tari te yi bomó bomiyé baki kete, mbato te yi badye bomó.> Bo ke bomiyé baki kete, keto bo yeti ke kwadye keló yasi te yi melepi me Njambiyé lepe ké na. Yo ma be ndi ke yan nde, bo ta bomiyé baki dete.

9 Ma ke be wune, wune mbo botu bete be Njambiyé tokuma, njon botu be nyena sadaka te be kele mesay nye Kumande. Wune njon botu bete be Njambiyé tokuma nde, bo ndi bene yí keló mesay nye nye. Wune sendi kando botu bete be wokuna ndi ne nye nyepó. A tokuma wune dete, né wune lepi nyangwe kimo mekele mene nye bomó. Yo nye jeba wune sonje ke moy yitil njese ke kpassa mejasi mene. 10 Wune tí be yun yina kando kwey na, ma ndana, wune me kando Njambiyé. Njambiyé tí gwe ngwete wun kwey na, ma muka, a ma gwe wune ngwete.

11 Wune njon, wune son temó mbe, wune bejangwe, beakwanqwanqo ke meneti maka. Dete, mi ke kombile lepó nye wune nde, wune tiki beya mewobo mete yi diyé ke yotu yun yí lɔ dyambi ne metake me temó yun ké. 12 Kome wune jonna ndana ke njoka mekando me botu bete be yeti ke

duwe Njambiyε baka, wune jōnnaᅇwε kimote. Dete, kome bo lepina beyate ne wune ke yiᅇa yasi nde, wune ke kelo beyate ké, bo ta kpalo beᅇe kimō mekele mun, lukse Njambiyε ke yeso te yi nye ta nje saᅇwa ne bomō ké. ¹³ Wune tēkwe to wokuna ne bomō hene be diye ne beso ke to meneti maka baka, keto wune be Nyangwe Kumande saᅇwate. Wune kēl dete ko saᅇwε ne kumande dya, nye mō te ε name bomō hene kō, ¹⁴ ko saᅇwε ne nyangwe bekum bete be nye tembidya baka. A témbidya bo, né bo tedye mebone nye botu bete be kele beya yasi, lukse be kele kimō yasi baka. Wune tēkwe to dete, ¹⁵ keto Njambiyε kwádyikwe nde, wune kēl kimō yasi dete yí díbō ne numbu botu bete be kine dyanō, be yeti ke duwe yaᅇa baka. ¹⁶ Wune jōnnaᅇwε nda yite nda botu bete be yeti se bebala baka. Ma wune tī taka nde, wune yakama jōᅇna kelo beya yasi ndana lalε, keto wune sima duwe ke diyo bala te na. Yasi wete, wune kpāl nje jōᅇna kelo kimō meyasi nda bebala be Njambiyε. ¹⁷ Wune jēsi bomō hene. Wune kwádyikwe bemaᅇ bun, ndingele njōᅇ botu bete be tike temō ke yi Yesu baka. Wune kámbi Njambiyε. Wune jēsi sendi kumande te ε diye ne beso bomō kō.

¹⁸ Wune botu be mesay,

wune tēkwe to wokuna ne bemaᅇ bun ne kambina yan ke menje hene. Wune tī kel ndi dete, ᅇge be nde, bo kimō weyna bomō saᅇwε ne wune na. Wune kēl dete, ko bo bēki botu be nyalō. ¹⁹ Keto, ᅇge mumō gbise mebone dete, keto a ke kwadye kelo yasi te yi Njambiyε kwadye, komete, Njambiyε ke jaye yite kelo kimō yasi ne mō te, keto a saᅇwawεwε ne mebone mete, ko bekō nde, a tī kele yasi kōtute na. ²⁰ Ma ᅇge bo ᅇgibile wune tedye wune mebone keto yiᅇa beya yasi te yi wune kelma ké, ko nde, wune gbisi, 'bo má nje tondo wune ke yite keto ᅇge? Yasi wete, ᅇge wune gbise mebone keto kimō yasi te yi wune kele ké, komete, Njambiyε ke jaye yite kelo kimō yasi ne wune, ²¹ keto Njambiyε jebama wune, né wune kel gba dete, keto *Krist ne ᅇguru wene saᅇwama sendi ne mebone dete keto yun. A kelma dete, yi tedye wune, né wune kel sendi nda nye yí beᅇwε nje te yi nye kwanma kete ké. ²² Yo nde, a tī kele ne yiᅇa beya yasi wete yeso na. Bo tī woke yiᅇa lepi ja wete yeso ke numbu ne na. ²³ Bo toyma nye, yasi wete, a tī yeᅇsa toyε mumō na. Bo tedya nye mebone, yasi wete, a tī ᅇgaliye misi nde, a ke yōkidye yene na. A kpalma kaᅇe yotu ne nye ke mebo me mō te ε pese jōsi ne ᅇgbeᅇ kō. ²⁴ A sobuma mebeyō musu ke

yotu ne kome bo ngbama nye ke jeta ke, dte wuse gwa duwe ke deti te yi mebeyo ba no sungwene ne wuse ke. Krist sobuma mebeyo musu, ne wuse nje jonna kelo nde, meyasi kelngwe ne ngben. A sangwama ne mebone ne mepen ke yotu, ne jongwe dyun njaki be ne te ke mbombu Njambiyee. ²⁵ Wune dikima wowo mbombu ke no nda besam. Ma ndana, wune ma yokwe nje ke yi mo te e kende ne wune, bakidye sendi wune ko.

3

Jongwe mbam bene nyari ke moy ty dyan

¹ Wune bomari, wune kel sendi nda wuse lepima sungwene ne botu be mesay ke. Nyari hene tekwe to wokuna ne njono te wene. Simande ko nde, bana bembam ke njoka te yeti ke bengwe melapi me Njambiyee na, bo ta tikoo temoo kete, ko nde, bo ti lepe nye bo na kome bo bene boma ban ke jonna weynate. ² Bo ta kelo dte, nge bo sambile misi bene nde, wune ke jonna ne kambina Njambiyee yi kelo meyasi ne pupuna temoo. ³ Wune ti nyeki temoo ke kombila yotu, ne bomo ben wune na. Meyasi nda kasi boyna meto yi kelna kondukwe, kasi lena jole jole meyasi mete yi bo kele ne lor, nje bu kasi lena yina kpaasa melambo. ⁴ Yasi

wete, wune kpai kelo nde, kombila yotu yun beki yike yi diyee sodyate ke moy temoo. Yo nde, wune jonngwe weynate, be ne kimo temoo, keto njel kombila yotu te yite ti beyo wete yee na. Yo yite be kpaasa nyangwe yasi ke mbombu Njambiyee. ⁵ Bana boma dikima bengwe ndi nje Njambiyee ke metu me njime, be ne bibina temoo ke yene. Bo dikima tekwe to wokuna ne benjono ban. Kombila yotu te yan ba gba yite. ⁶ Wuse beba Sara. A dikima wokuna ne njono wene Abaraham, jeba nye nde Masa wene. Ma nge wune kele kimo yasi kine gwe wo yana na, yite wune ta ke mbombu be benday be Sara. ⁷ Wune bembam, wune kel sendi dte. Mbam hene jonngwe ne dyano bene nyari wene, duwe nde, boma ne teko kwa wune bembam. Wune liksa bo, keto kimo jongwe te yi Njambiyee sima bakidye tike wune ne gbelate ke, wune bo hene ke moyte. Wune kel dte sungwene ne bo, ma yina yasi me nje njangwe mengweta mun.

Wuse jonngwe nda beman

⁸ Yi sidye no, wune hene beki ne metake wete ke meyasi, be sendi temoo wete. Wune kwadyangwe nda beman. Baka gwaki ngwete beso. Wune beki sendi botu be pidya yotu. ⁹ Nge mumoo kele beya yasi sungwene ne

wunε, wunε tî yɔkidya kelo beya yasi ne nye na. Nge mumɔ toyε wunε, wunε tî yɔkidya toyε sendi nye na. Yasi wεte, wunε kpâl ηgweta ne Njambiyε nde, a nyêki mbete mεkombila. Keto Njambiyε jebama wunε, né wunε kel dεte, né wunε βε ne mεkombila mεte yi nye sima bakidyε tike wunε ké. ¹⁰ Yo kεtinate ke mεkana mε Njambiyε nde: <Nge mumɔ kwadyε jonna ne tε, βε ne mesosa ke jonngwε dylene, mɔ te bâkidya dyem ne ke lepina beya lepi, bakidyε sendi kondɔ numbu ne ke sebila βεsɔ. ¹¹ A tûm kɔη londɔ ne beya yasi, a kpâl kelo kimɔ yasi. A sâη nje hεne te yi jonna ne te bene βεsɔ, nye sosu kete kè nɔ mbɔmbu. ¹² Keto Baba Mbokɔ nyêki misi ke yotu botu βete βe kele yasi ne ηgben βaka bakidyε bo. A ke lenngwε mεto ke menngweta man. Yasi wεte, a ke tinɔ menngembi ne sibibi sunngwε ne botu βete βe kele beya yasi baka.>

Wuse sûm kol ke mεbɔne

¹³ Ma ηge wunε nye sosu hεne ke kelna kimɔ yasi, mɔ te nda yakama kelo beya yasi sunngwε ne wunε kɔ? ¹⁴ Ko nde, bomɔ têdya wunε mεbɔne, keto wunε ke kelo yasi te yi ne ηgben ke mbɔmbu Njambiyε, wunε ne mesosa. Wunε tî gwaki wɔ yan na. Sendi, temɔ yun tî kudfyukwε na. ¹⁵ Yasi wεte, wunε βésikwε ndi *Krist nyεpɔ ke mɔy mεtemɔ

mun nde, nye Baba Mbokɔ. Wunε kômsanngwε menngimo hεne yí lepɔ ne to te yi wunε βε ne hibina temɔ ke yi Krist ké nye botu βete βe ta diyε wunε baka. ¹⁶ Ndi nde, wunε yênsanngwε nye bo ne kimɔ temɔ nè kambina Njambiyε sendi. Mεtemɔ mun βêki ne te kine yanɔ te yi yakama njanngwε wunε na. Wunε kèl dεte, né njon biy botu βete βe diki dyanngwε dino dyun ke yasi te yi bo lepina beyate sunngwε ne wunε, keto wunε ke jonna ne tε βenngwε nje Krist. ¹⁷ Yo kimɔte budyate nde, wunε sâηngwanngwε ne mεbɔne keto kelna kimɔ yasi, ηge Njambiyε kwadyε dεte, lanɔsa nde, wunε sâηngwanngwε ne mεbɔne keto kelna beya yasi.

¹⁸ Yo nde, *Krist ne ηguru wεne gwɔ ndi ηga wεte, keto mεbeyɔ mε bomɔ. Nye ηgben mumɔ gwɔ keto botu βete βe kele yasi kɔtute baka, na ηgbɔsu wuse kè nɔ ke yi Njambiyε. Bo woma nye ndi ke pay te yi membundɔ. Yasi wεte, Njambiyε kelma nde, a βêki ne jon ke pay te yi Sisih. ¹⁹ Dete, a kɔ kè pele Kimɔ Tom te ne mbɔmbu nye botu βete βe mε ndana βejɔbo ke dya βemun βaka ne nje Sisih te. ²⁰ Botu βete summa kol ne mbɔmbu sunngwε ne Njambiyε kine kwadyε tikɔ temɔ ke yene na, ko nde, Njambiyε kɔ mbɔmbu gbiso bo pinɔ te yi Nɔy bɔ ke kelo nyanngwε landi ké. Ndi

bomɔ nɛ mbɛt jɔŋma kɛ dukɔ, bomɔ yitan jɔ yi-tati. ²¹ Njambiyɛ jɔŋgwa botu bɛnɔri nɛ nje mɔrɔku. Yo tɛdya tɔpuna bomɔ kɛ mɔrɔku te yi bo tɔpɛ wunɛ kɛ. Yo yite kɛ jɔŋgwe wunɛ ndana. Ma yo yeti yi gbɛla weyna memi sɔŋɛ kɛ yotu na. Yasi wɛtɛ, yo yi diyina Njambiyɛ ndɛ, a pɔpɔdya matemɔ musu, nɛ yo bɛ nɛ tɛ kinɛ yaŋa te yi yakama njanɔgwe wusɛ na. A jɔŋgwe wusɛ dɛtɛ, kɛto Yesu Krist womiya kɛ njoka bɛmunɔ. ²² A bɛndima kɛ dɔyɔbɔ, a mɛ kɛ mbam bɔ Njambiyɛ. Njambiyɛ nya nyɛ dɛti te yi namɔ bɛjaki nɛ nyanɔgwe bɛkum ban nɛ mɛyasi mɛtɛ yi bɛ nɛ nyanɔgwe dɛti kɛ.

4

Wusɛ jɔŋnanɔgwe bɛŋgwe mɛkwadya

mɛ Njambiyɛ

¹ Ma dɛtɛ, nda yi *Krist sanɔgwama nɛ mɛbɔnɛ kɛ yotu nɛ kɛ, wunɛ sendi, wunɛ bɛki nɛ kiya mɛtake mɛtɛ yite. Kɛto nɔgɛ mumɔ si sanɔgwa nɛ mɛbɔnɛ dɛtɛ, yɛnɛ siyma bɛnɛ kɛlna mɛbeyɔ. ² Dɛtɛ, kande kɛ nɔgimɔ te yite kumɔ kɛ ndinɔgɛlɛ metu mɛtɛ yi nyɛ ta jɔŋna nɔ kɛ mɛnɛti maka kɛ, a tɛ jɔŋna kɛlɔ se mɛyasi bɛŋgwe bɛya mɛwɔbɔ mɛtɛ yi temɔ nɛ kwadɔyɛ kɛ na. Yasi wɛtɛ, a ta kpalɔ jɔŋna kɛlɔ mɛyasi bɛŋgwe yasi te yi Njambiyɛ kwadɔyɛ kɛ.

³ Yo ndɛ, nɛ mbɔmbu, wunɛ dɛkima kɛlɔ mɛyasi mɛtɛ yi mɛkandɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ duwɛ Njambiyɛ kwadɔyɛ kɛ. Ma siyma dɛtɛ. Wunɛ dɛkima jɔŋna nɛ sap sap, kɛlɔ bɛya mɛyasi mɛtɛ yi wunɛ dɛkima wɔbɔ kɛ. Wunɛ bɔ botu bɛ gwɛna mɛnjam. Wunɛ dɛkima kɛlɔ mɛjesɔ hɔkuma mɛdɔyɛ nɔgɔ hɔkuma mɛnjam. Wunɛ dɛkima nyɛ temɔ kɛ yina nyakbala kanna bɛya mɛyasi tikɔ Njambiyɛ. ⁴ Ma ndana, bɛdanɔgal bun kɛ nɔgbakima yɛ bɛnɛ ndɛ, wunɛ yeti se kɛ nɔgɔ nyɛ bɔ kɛ sap sap jɔŋgwe te wunɛ bɔ na. Dɛtɛ, bɔ kɛ kpalɔ lɛpina bɛyate nɛ wunɛ. ⁵ Yasi wɛtɛ, bɔ ta pile to te yi bo kɛlɛ dɛtɛ kɛ wɛtɛ yɛsɔ nyɛ mɔ te ɛ ta bɛ kɛ pɛsɔ jɔsi botu bɛtɛ bɛ nɛ jɔŋ, ko bɛ ma gwe baka. ⁶ Yo kɛto te yite yi bo lɛpima Kimɔ Tom nyɛ botu bɛtɛ bɛ ma gwe baka, nɛ bɔ nje bɛ nɛ jɔŋ nda Njambiyɛ kɛ pay te yi sisinɔ, ko bɛkɔ ndɛ, Njambiyɛ jɔsuma bɔ kwey. Yite ndɛ, bɔ sanɔgwama nɛ sɔŋ kɛ pay te yi mɛmbundɔ nda bomɔ hɛnɛ.

⁷ Nɔgimɔ te yi mɛyasi hɛnɛ ta siyɔ nɔ kɛ ma wuta. Dɛtɛ, wunɛ jɔŋnanɔgwe ndana nɛ dɔyanɔ. Wunɛ tɛ jeki nyɛ temɔ kɛ mɛyasi na, nɛ wunɛ bɛ nɛ dɛti te yi nɔgwɛta nɛ Njambiyɛ kinɛ mɛnanɔgwe na. ⁸ Yasi te yi kwanɔma mɛyasi mɛnɔri hɛnɛ, yo ndɛ, wunɛ kwadɔyanɔgwe tande

yun ne temo yun hene. Keto mekwadya kel nde, mumo tiki budya beya meyasi mete yi mbanja mumo yakama kelo ne nye ke ne ngwete. ⁹ Baka bon beso kimote ke mbey yan kine menjbonjila na. ¹⁰ Njambye ne ngikwa, a nyeki bomo meyasi dele dele. A nya mumo hene jen te yene yi kelo ne meyasi. Dete, mumo hene bon jen te yite yi kelo ne mesay, yi kame ne non ne nda kimom bakidya meyasi. ¹¹ Nge be nde, Njambye nya mumo jen te yi lepina yi kame ne beso, a kwandya ndi melepi mete yi wule ke yi Njambye. Nge be nde, Njambye nya mumo jen te yi kelna yija yasi yi kame ne beso, a kel yo ne deti te yi Njambye nye nye ke, ne Njambye bu luksa ke meyasi hene ne nje Yesus Krist. A beki ne luksa ne ngungudye kpo ne kpo, *amen.

¹² Wune non, wune son temo mbe, wune ti ngbakimangwe nyen nyen dite te yi bumbula ndana ke njoka yun yi bofe ne wune ke na. Yinori yeti yija jonja yasi na. ¹³ Yasi wete, wune ke nye bo sangwa ne mebone wune be *Krist. Dete, wune kpâl sosa, ne wune nje sosa sendi kpesa kome nye ta punje nyangwe meluksa mene wete yeso ke. ¹⁴ Nge bomo lepina wungwe wune, keto wune be Krist sangwate, yite wune ne mesosa, keto Sisin

Njambye yi ne nyangwe meluksa kwa meyasi hene ke pele wune. ¹⁵ Ma mumo wete ne wete ke njoka yun ti sangwangwe ne mebone keto wona mumo, keto gubo, keto yija beya mekele, ho keto a nya numbu ne ke melepi me banja bomo na. ¹⁶ Yasi wete, nge mumo sangwa ne mebone, keto nye kiten, yite a ti gwaki non yana na, ma a kpâl lukse Njambye keto din te.

¹⁷ Ma ngimote te yi Njambye ta jose ne bomo ke sima dya. A ta kande ne wuse ngbak ngbak botu bene. Ma nge Njambye kande dete ne wuse, yo ma nje be ba nan ke yi botu bete be sen kine tikote mo ke Kim Tom ne baka? ¹⁸ Yo ketinate ke mekana me Njambye nde: <Yo ne deto, ko ke yi mo te yi Njambye sima peso nde, a me ne ngben ke mbombu wene ko nde, a beki ne jongwe. Ma nge be dete, yo ta nje be nan ke yi mo te e kele beya yasi ko, ke yi mo mebeye?> ¹⁹ Ma dete, botu bete be sangwa ne mebone, keto yo Njambye kwadye nde, bo sangwangwe no baka, bo kana meyotu man hene nye ke mebo me Njambye te e kusuma bo ko. Keto a tonjukwe meyasi mete yi nye si lepote ke kpo ne kpo yi kelo kimo yasi ke no mbombu.

5

Mengite mete yi benje botu bete be

*kende ne botu be Njam-
biye*

¹ Dete, mi ke kwadye tapita ndana nye botu bete yi bo nya bo diyɔ betomba ke njoka yun baka, mi sendi ne diyɔ te nda bo. Mi beɲma duwe sendi nda yi *Krist sanƙwama ne meɓone ké. Sendi, mi ta be ne ɲgabiye ke meluksa mene kome meluksa mete ta pundo puye ké. ² Mi ke kombile lepo nye wune nde: Wune dâl kuru besam be Njambiye be ke meɓo mun baka. Wune tî kel dete nda bo ke malo wune malo na. Yasi wete, wune kël yo, keto yo wune ne ɲguru wun kwadye kelɔ mesay mete nda yi Njambiye kwadya ké. Wune tî kel sendi mesay mete keto yesidyé mɔni na. Yasi wete, wune kël yo ne kimɔ temɔ. ³ Wune tî kel mesay mete ne nje te yi ɲgan yi sunƙwe ne botu bete be Njambiye kanma nye wune baka na. Yasi wete, wune kël yo weynate, né bo beɲ kelɔ sendi nda wune. ⁴ Wune kël dete, yaka nɔ, kome kum botu be bakidyfa besam ta nje ké, wune botu bete be laɲsama baka ta be ne kpasa duɲƙwe te yi meluksa. Duɲƙwe te tî beyɔ wete yesɔ na.

⁵ Wune beƙwanjɔ nɛ beɲɔndu, wune sendi, wune tɛkwe to wokuna ne botu bete yi bo nya bo diyɔ betomba baka. Ma wune hene, ke diyɔ yun, wune piɲyikwe gba meyotu kamna tande yun, keto yo

ketinate ke mekana me Njambiye nde: <Njambiye sùm kol sunƙwe ne botu bete be bendidyé yotu baka. Yasi wete, a kël kimɔ yasi ne botu bete be piɲyé yotu baka.> ⁶ Dete, wune piɲyikwe meyotu kanɛ nye ke meɓo me Njambiye te ε ne ɲgunƙudye hene kɔ, yaka nɔ, na nje bendidyé wune ke ɲgimɔ te yi nye sima pesɔ ké. ⁷ Wune kël dete yí bu ne mapi meyasi hene te yi njanƙwe wune ké nye ke meɓo mene, keto a ke kelɔ meyasi hene nye wune. ⁸ Wune tî nyeki temɔ ke meyasi na. Wune diy mejemsidyé, keto *Mɔ pendo wun, *Kum beya mekele ke bumbula nda dila te ε bete men yí sa mɔ te yi nye ta nyambɔ kɔ. ⁹ Wune sùm kol sunƙwe ne nye. Wune tiki temɔ ne ɲgbik ke yi Njambiye kè nɔ mbɔmbu, keto wune ke duwe nde, bemaɲ fun ke sanƙwa sendi ne kiya meɓone mete ke to mbokɔ hene. ¹⁰ Ma yo Njambiye nye kimɔ meyasi hene. A jebama wune, né wune joɲna ke moy meluksa mene kpo ne kpo, keto wune be *Krist me sanƙwate. Wune ta kwanɲye ndi mɔnɔ ɲgimɔ ne mbet ke moy meɓone. Ke kɔnte, Njambiye ne ɲguru wene ta nje tonje meyasi hene ne kɔkɔ ke joɲƙwe dyun, jeliye wune, nye wune deti, kelɔ nde, wune bêki ne ɲgbiɲgim. ¹¹ Yo ndi nye bêki ne ɲgunƙudye kpo ne kpo,

*amen.

*Piyer ke nyeno benjon
bene*

¹² Maṅ wusu Silvɛ kamma mi yí ketɔ mɔnɔ mɛkana maka yí lɛpina nɔ nɛ mbɛt kɛnjɛ wunɛ. Kɛ yembɛ, mi ɔ́ɛɲa nde, a kɛ ɔ́ɛɲgwe nje *Krist kimɔte. Mi kɛti yo yí nyɛ nɛ wunɛ ɔ́eti kɛ temɔ yí kombile lɛpɔ nɛ saɲsaɲ nyɛ wunɛ nde, kpasa ɲgikwa te yi Njambiye keɛ nɛ mumɔ ké, yoke yi mi lɛpima nyɛ wunɛ ké. Wunɛ kɛ ɔ́iyɔ nɛ ɲgbiɲgim kɛ mɔy ɲgikwa te. ¹³ Njɔɲ ɔ́otu ɔ́ete ɔ́e tike temɔ kɛ yi Krist ɔ́e ɔ́iye kɛ Babilɔn ɔ́aka kɛ nyeno wunɛ. Njambiye tɔ́kuma sendi ɔ́o nda wunɛ. Mɔnmbe Mark kɛ nyeno sendi wunɛ. ¹⁴ Wunɛ nyɛ́nnaɲgwe tande yun, wusa nɛ temɔ te yi mɛkwadɲa. Tɛte ɔ́iy pɛɛ wunɛ hɛnɛ, wunɛ ɔ́e ɔ́iye saɲgwate wúnɛ ɔ́e Krist ɔ́aka!

Mekana Yibate yi Piyer ketima

Yo ndi sendi Piyer, mo tomun Yesus *Krist kete mekana mete yoko. Yo mekana yibate yi nye ketima kenje Beyuden bete be yensama temo tiko ke yi Krist baka.

Mekana maka jeki lepo meyasi mete yi ta kwanja ke ngimo te yi mboko ta be ke ke siynate ke. Yo ke bojna budyate ne mekana yibate yi Pol ketima kenje Timote ke. Mekana maka ke lepo nde, bekriten loh dyambi ne beya tedya yasi te yi ti wula ke Kimo Tom te yi Yesus Krist ke. Bekriten yakanawe jonna nda yi Yesus Krist kwadye ke.

Wuse yakama baka mekana maka ke mengabiye yitan:

1. Kimo teri te yi kriten yakanawe be no ke jongwe dyene ke (kumte 1).
2. Kasi yensa yotu te yi Krist yensama no ke to keki ke (Mt 17) (kumte 1).
3. Yasi te yi botu be punja melipi me Njambye lepima ne mbombu ke ba gbakasi (kumte 1).
4. Bekriten diy ne soso ne nyangwe botu be tedya kotu melipi (kumte 2-3).

5. Kasi njena Krist metu yibate ne kasi *Yeso te yene (kumte 3).

¹ Yo mi Simeyoh Piyer kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist, mi sendi mo tomun wene. Mi keti mekana mete kenje wune botu bete be tike temo ke yi Yesus Krist baka. A kelma nde, wune beki ne kiya kpasa tikina temo ke yene nda yusu botu be tomun bene, keto a kel yasi ne ngben sungwe ne bomo hene. Yesus Krist te, nye Njambye, nye sendi Mo te e jongwe wuse. ² Ngikwa ne tete buy buyo pele wune wule ke nje duwa Njambye ne Yesus te Nyangwe Kumande wusu.

Kasi kimo jongwe te yi kriten

yakanawe be no ke

³ Yo nde, nyangwe ngungudye Njambye nya wuse meyasi hene te yi yakama kame wuse ke jongwe dyusu yi kelo mesay nye Njambye. Yo kelnama dete ne nje duwa mo te e jebama wuse, ne nje meluksa mene, ne nje kelna kimo yasi ne ko. ⁴ Ne nje te yite Njambye nya wuse kpasa nyangwe meyasi mete yi kwanja meyasi hene. Yo meyasi mete yi nye kpoma ne mbombu nde, a ta nye wuse ke. A kelma dete, ne wune nje be fan bono bene yi bojna ne nye yi be ne jongwe te yi kpo ne kpo. A kwadya kelo dete keto yun, botu bete be ma soje temo

ne kpandan ke beya boru meyasi me meneti maka yi wule ke beya mewobo ké. ⁵ Ma keto te yite, nda wune ke tikɔ temɔ ndana ke yi Yesus ké, wune sãɲ sendi nje hene te yi jonna ne te, kelɔ kimɔ yasi. Ma nge be nde, wune me ke jonna ne te, kelɔ kimɔ yasi, nè wune sãɲ sendi nje te yi be ne kpasa dɣano te yi duwe meyasi. ⁶ Nge wune si be ne dɣano te yi duwe meyasi dete, nè wune sãɲ sendi nje te yi biye temɔ yun ke meyasi hene. Ke kɔnte, nè wune sãɲ sendi nje te yi kelɔ yasi ne tin. Ndana, nè wune sãɲ sendi nje te yi kelɔ meyasi ne ngben nda yi Njambiyɛ kwadye. ⁷ Ke kɔnte yite, nè wune sãɲ nje te yi kwadye beman bun, sã sendi nje te yi be ne temɔ mekwadya sunɔwe ne bomɔ hene. ⁸ Ma nge meyasi menɔri hene beɲna ke jonɔwe dɣun, nge yo buye kè nɔ mbombu, ko yo tí kelɔ nde, wune kpôku mebo, ho kelɔ nde, mesay mun gwâki mesenɔge na. Yasi wete, yo ta kelɔ nde, wune kpâl nje duwe Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist kimɔ duwate kè nɔ mbombu. ⁹ Ma yasi wete, nge meyasi menɔri ti beɲna ke jonɔwe mumɔ na, mɔ te nda mɔ dibina misi, a yeti ke beɲna ne ngelele na. A ke lensa nde, Njambiyɛ ma pupudye nye ke mebeyɔ mete yi nye dikima jonna kete ne

mbombu ké. ¹⁰ Wune njon, dete nda yi Njambiyɛ jebama wune tɔke wune ké, wune nyêki sosu sã nje te yi tedye gbate nde, Njambiyɛ kelma ne wune dete. Wune sãɲ nje te yi tedye dete kwã yi mbombu. Nge wune kele dete kè nɔ mbombu, ko wune tí balɔ wete yesɔ na. ¹¹ Nge wune kele gba dete, Njambiyɛ ta bute numey tikɔ ne lon nye wune, né wune nyin ke *Kandɔ Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist, nye mɔ te ε jonɔwe wuse kɔ. Kandɔ te ta dɣiɔ kpo ne kpo.

¹² Nda yo dete ké, mi ta kè mbombu yí gba dɣano dɣun kpo ne kpo, né wune taki meyasi mete, ko beko nde, wune sima duwe yo. Mi ta kelɔ sendi dete, ko nde, wune me jelnate ne ngbingim ke meyasi me Njambiyɛ te yi bo tedya wune ké. ¹³ Ko dete, ngimɔ hene te yi mi ndi ke kè mbombu yí jonna ke meneti maka, mi beɲna kimote nde, mi kên mbombu yí gba dɣano dɣun ke meyasi mete, né wune dɣi mejemsidyɛ. ¹⁴ Keto mi duwã nde, ngimɔ duwe mbe ke meneti maka sima wuta. Yo yasi te yi Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist tedya mi. ¹⁵ Ma mi ta sã menje hene nde, ko nde, mi gwâki, wune bêki ne deti te yi take meyasi mete menɔmɔ hene ke kɔn mbe.

¹⁶ Ma ne mbombu, wuse lepima kasi ngunɔdye Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist nye wune, lepɔ

sendi nde, a ta kala nje. Ke yite wuse ti béngwe gbela mekana mete yi bomo diki kusó ndi ne dyanó dyan ké na. Wuse lepima dete nye wune, keto wuse benma nyangwe meluksa mene ne gba misi musu. ¹⁷ Yo nde, Da Njambiye te e ne meluksa kwá meyasi hene ko sombila nye, bese nye kome nye betima men wule dyobo lepó nye nye nde: <Yoko monmbe, soñ temo mbe. Temo mbe hene ke yotu ne.> ¹⁸ Men yinori, wuse ne nguru wusu wokuma yo wule dyobo ke ngimo te yi sine be Kumande Yesus ba ke to keki te yi Njambiye tokuma tapita kete ko. ¹⁹ Dete, yo ke kelo nde, wuse jêki tiko temo ndana ne ngbik ke melepi mete yi botu be punja melepi me Njambiye lepima ké kwá yi mbombu. Wune ke kelo kimote yi lengwe meto woko ne melepi mete. Yo nda lambo te yi paniye mejasi ke mbey kome yitil diye ké. Wune kél dete kumo kome misi nje ne bey bey ké, kumo kome sisó te e pane ne kpalele ke njenamenó ko ta kande pannate ke moy metemo mun. ²⁰ Wune ke kelo kimote dete yi duwe nde: Ke meyasi hene te yi botu be punja melepi me Njambiye lepima keto ke mekana mene ké, kine mumo wete ne wete yakama nembé biye to te wule ke dyanó dyene ne nguru wene na. ²¹ Keto kome botu be

punja melepi me Njambiye dikima lepina ké, ko yo ti wule mbanja yeso ke yasi te yi bo ne nguru wan kwadye ké na. Yasi wete, yo Kimó Sisiñ kpale kelo nde, bo lépi ndi yasi te yi wule ke numbu Njambiye ké.

2

Kasi botu be punja kotu melepi

¹ Ma banja botu be punja melepi me ja ba sendi mbombu ke moy kando Isarayel. Dete sendi, yo ta be ne banja botu be tedya kotu meyasi ke njoka yun. Bo ta kwá ne membale yi tedye wune yiña beya meyasi mete yi ta kelo nde, bomó yámbila. Bo ta kelo dete, ko señe Yesus Krist te Sa Mboko wusu, mo te e kolma bo kwey ko. Dete, bo ne nguru wan ta kelo nde, semó semó, Njambiye girisa bo. ² Budya bomó ta nye to ke sap sap jonngwe nda bo, o béña, bomó má nje lepó lépi gbutu sungwe ne nje te yi gbakasi keto yan. ³ Botu be tedya kotu meyasi baka diy ndi goruna meyasi me besó. Dete, bo ta sebile wune ne yiña melepi mete yi wule ke dyanó dyan ne nguru wan yi by ne meyasi ke mebo mun. Ma yasi wete, Njambiye ma kiko peso nde, a ta jose bo, a me ne lende yi girise bo.

⁴ Ko bejaki bete be kelma mebeyo kwey baka, Njambiye ti gwe ngwete wan na.

A kwabima bo jombile bete kenje ke hebebe gbonjo ndon. A ndadya bo ke moy yitil mate yi ladiye ne ngimo te yi nye ta peso josi yan ke. ⁵ Ko botu be meneti maka be jonnama ke metu me njime, kelo da meto sungwe ne nye baka, a ti tike sendi bo ne ngwete na. A kelma nde, mbenj memikwe beya botu bete. Yasi wete, a jonjwa ndi bomo yitan jo yiba, yitan jo yitatite ne Noy. Yo nye dikima pele nye bomo nde, bo jonjngwe ne ngbenj nda yi Njambiyε kwadye ke. ⁶ Ko *Sodom ne *Gomor, Njambiyε josuma medya mete girise yo lodye yo ne dite ne ngito, bukwe ndi mesu ne mesu. A kelma dete yi kite ne botu bete be ta nje jadye ke kante kelo beya yasi baka. ⁷ Yo ba ne mbanja mbam nde Lot. A ba ngbenj mumo. A dikima wo yotu jaba keto beya sap sap jonjgwe te yi beya kotu botu be medya mete dikima jonna kete ke. E Njambiyε jonjgwe ndi nye nyepo ke kemiye yinori. ⁸ Yo nde, nye e dikima kelo meyasi ne ngbenj ko dikima jonna ke njoka yan. Dete, metu hene a dikima benje woko beya meyasi mete yi bo dikima kelo kine bengwe membonga ke. E nye diki wo yotu keto te, keto a ba ngbenj mumo. ⁹ Ma nge be nde, meyasi kwanama dete, yo ke tedye nde, Baba Mboko ke duwe gbate nje te yi nye yakama jonjgwe

ne botu bete be kambe nye baka sonje ke moy mebone. A ke duwe sendi nda yi nye ndadye ne botu bete be kele yasi kotute yi ladiye tedye bo mebone kome nye ta peso josi yan ke. ¹⁰ A ta jeko tedye mebone kwa to te nye botu bete be nye jonjgwe dyan ke kelna mekele me memi te yi yotu mumo gore ke. Bo ke senje sendi nde, Baba Mboko nam bo. Botu baka be tedye kotu meyasi baka yeti ke gwe wo yana na, bo sendi ne beya to. Bo ke lepō lepi gbutu sungwe ne jonjonjgwe meyasi mete yi diye ne meluksa ke dyobo ke. ¹¹ Yinori ko bejaki be Njambiyε be ne deti ne ngungudye kwa bo baka yeti ke lepō lepi gbutu sungwe ne jonjonjgwe meyasi mete ke mbombu Baba Mboko na. ¹² Ma botu be tedye meyasi maka baka kine dyanō na, bo nda benyamō. Benyamō jadyikwe ladiye ndi nde, bo biya bo ke wo. Botu baka ke lepō lepi gbutu sungwe ne meyasi mete yi bo yeti ke duwe na. Ma bo ta sangwa ne sonj nda yi benyamō bete gwe no ke. ¹³ Beya yasi te yi bo kele dete ke, Njambiyε ta yokidye kelo sendi beya yasi ne bo. Yasi te yi nye bo mesosa, yo kome bo jonna ke beya nyem nyem jonjgwe, ko ne yeso ke puye. Kome bo ngbo dyena wune bo ke, yo yasi njon, yasi wungwa. Kome bo diye dete wune

bo ké, bo ke sebile wune, o béna, yo ke nye bo mesosa budfyate. ¹⁴ Bendi yan béna ndi bomari yí gosó ne nje kelna wanja. Bo yeti ke denḡo kelna beya yasi na. Bo ke sebile botu bete be ti pa tiko temo ne ngbik ke yi Njambiyé baka, keló nde, bo bébikwe ke mepondo man. Bo ma si ngbi ke nyena temo budfyate ke meyasi. Mekita me Njambiyé me ke yotu yan. ¹⁵ Bo sima jató, keto bo duwá ke ngben nje. Bo sima dímbiyé ke benḡwa nje te yi *Balam te monó Beyor. Balam te díkima kwadye sombo moni ne nje kelna kotu yasi. ¹⁶ Yasi wete, e Njambiyé bama ne nye, keto a ti kwadye wokuna ne nye na. Yo nde, nyamo nde tofu e ti lépi numbu bomó ko lepinama nye nye ne numbu te yi bomó yí petó ne mo punja melepi me Njambiyé ko ke beya lem yasi te yi nye ba ke kwadye keló ké.

¹⁷ Botu baka be tedye kotu meyasi baka nda menḡe mete yi ne kutu kutu kine moroku ké. Bo nda mekulutu mete yi pupo wumbidye kenje womaḡa kine nde, mbiyo nóku ké. Njambiyé kombila mbey te yi bo ta díyo kete ké ke moy yitil ne gir. ¹⁸ Yo nde, bo lepinangwe yí dókwe ne yotu yan. Yasi te yi bo lepe ké yeti ke kame mumo yaja na. Dete, bo ke lebiye botu bete be duwá ndana ndana ke njoka botu bete be jonḡa

kotute kine duwe Njambiyé baka ne nje kelna beya sap sap jonḡwe te yi yotu mumo ḡore ké. ¹⁹ Bo lépi nye fari nde: <Wune tí be se bebala na.> Ase nde, bo ne nguru wan bebala meyasi mete yi bekidye mumo ké. Keto nḡe yiḡa yasi name jonḡwe mumo, mo te me bala yasi te. ²⁰ Baḡa bomó sima tumo koḡ tiko beya meyasi me meneti maka, keto bo nḡa duwe Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist, Mo te e jonḡwe wuse ko. Yasi wete, nḡe bo nje yokwe sendi ne kóko nye bo kete tiko nde, meyasi mete nám bo wolo, yite yo ta siyo ne bo beyate. Komete, teri yan ta nje be beyate kwá yiri yi bo díyima kete ke ngimo te yi bo ti pa duwe Yesu Krist ne mbombu ké. ²¹ Keto bo má díy kine duwe nje kelna yasi ne ngben na, ma yite lanḡa be kimote ke yan, lanḡa nde, bo síki duwe yo nje tiko kelna yasi te yi Njambiyé kombila lepo nye bo ké. ²² Ma yasi te yi bo sangwama no ké yakama ne jyo ne mekanó maka yiba yi lepe nde: <Mbiye ke yokwe ne kóko kè dye yasi te yi nye sima jo ké.> Sendi: <Bo wéya nḡo, a ke kpaló yokwe ne kóko kè binḡila ke mesopo.>

3

Nyangwe Kumande ta kala nje

¹ Wune njon, wune son temo mbe, mekana yibate

yi mi kete kenje wune ké. Ke mekana mete hene yiba, mi ke gba dyanɔ dyun, né wune kè mbombu take meyasi mete yi wune sima duwe ké. Mi kél dete yí jeme ne wune, né wune taki meyasi mete kimote ne ngben dyanɔ. ² Mi ke kwadye nde, wune tâka meyasi mete yi pupuna botu be punja melépi me Njambiyé kandima lépɔ ne mbombu ké. Sendi, mi ke kwadye nde, wune tâka yasi te yi Nyangwe Kumande, nye Mɔ te ε jonɔwe wuse kɔ dikima lépɔ ké. A kwanɔdya meyasi mete hene nye wune ne nje botu be tomun bene be nye tomma kenje wune baka. ³ Nyangwe yasi te yi wune kânda duwe ké, yo nde, ke metu mete yi kè nɔ ke siyna mbokɔ, baɲa botu be serka ta nje, né bo nje serke wune. Bo ta jonna kelɔ meyasi nda yi temɔ yan kwadye. ⁴ Bo ta lépɔ nde: <'A ti ma lépi nde, a ta kala nje, ma yo ba we? Ma kande ne yi besanmbambo busu ma gwáki nɔ kumɔ muka meyasi hene ndi dete nda yi Njambiyé ma kúsu ne yo ké.> ⁵ Ma botu baka be lepe dete baka ke kelɔ nda bo ke lensa yiɲa yasi. Yo nde, ne mbombu ne mbombu, yo lépi te yi punduma ke numbu Njambiyé ké kuse dyobo nè meneti. A lepinama dete yí kusɔ ne meneti wule ke mɔrɔku yí baka ne meneti bene mɔrɔku.

⁶ Yo ndi sendi ne nje te yite yi Njambiyé girisa ne mbokɔ te ε mbombu kome nyangwe mben dyanma memiye ndingele mbokɔ hene ké. ⁷ Kwey, yo ndi lépi te yi punduma ke numbu ne ké kuse dyobo nè meneti. Ma yo ndi kiya lépi te lepe nde, a ke komɔ dyobo nè meneti te yi wuse beɲe ndana ké yí ladye girise yo ne ngito ke dite. A ta girise yo kome nye ta pesɔ jɔsi, girise sendi botu bete be kele dɔa metɔ sunɔwe ne nye baka.

⁸ Ma wune njɔɲ, wune sɔɲ temɔ mbe, yo ne yasi wete, wune tí lensangwe yo na. Yo nde, ke yi Baba Mbokɔ, yesɔ wete ndi nda mesew tomay wete. Ko mesew tomay wete ndi sendi nda yesɔ wete ke misi mene. ⁹ Baɲa bomɔ tâka nde, Baba Mbokɔ kél yasi ne kite kite kine kelɔ yasi te yi nye si kpo ké nedɔ na. Yeti dete na, yasi wete, yo nde, a ne gbisa, a ke kè mbombu yí gbiso wune, keto a yeti ke kwadye nde, mumɔ wete ne wete yâmbila na. A kpál kwadye nde, bomɔ hene dól nje te yi yeɲsa temɔ tiko mebeyɔ man.

¹⁰ Ndi nde, *Yesɔ te yi Baba Mbokɔ ta nje kete ké ta ngbake wuse ngbaka nda mɔ gubo. Yesɔ te, dyobo ta kwɔ yambile ne beya nyangwe meɔɔɲ. Meyasi mete yi diyé ke kwey ké ta lolɔ kusiye yambile. Meneti nè meyasi mete yi diyé kete

ké ta loló nɛ ɲgito kwà yambile. ¹¹ Ma nda mɛyasi mɛtɛ hɛnɛ ta si yambile dɛtɛ ké, wunɛ yâkanɲwɛ jɔɲna ba nan? 'Yo yeti ka nde, wunɛ jɔɲnanɲwɛ pupunate nda botu bɛ Njambiyɛ, kelɔ sendi mɛyasi nda yi Njambiyɛ kwadɲɛ ké na? ¹² Wunɛ jɔɲnanɲwɛ dɛtɛ yí ladɲɛ nɛ dɲyɔbɔ te yi Njambiyɛ ta jɔsɛ nɛ botu bɛ mɛnɛti maka ké, kelɔ sendi dɛtɛ yí nyɛ nɛ sosu, yí sà nje te yi kelɔ nde, dɲyɔbɔ te dɲân ɲɛdɔ. Yesɔ te dɲyɔbɔ ta loló kusiye yambile. Mɛyasi mɛtɛ yi dɲiyɛ kɛ kwey ké ta loló nɛ ɲgito kusiye. ¹³ Ko dɛtɛ, Njambiyɛ kpoma nyɛ wusɛ nde, a ta kusɔ jɔɲja dɲyɔbɔ nɛ jɔɲja mɛnɛti. Kɛ jɔɲja mbokɔ te ɛtɛ, mɛyasi ta kelna ndi nɛ ɲgbenɲ nda yi Njambiyɛ kwadɲɛ ké. Wusɛ dɲiy su ndana ladɲɛ mɛyasi mɛnɔri.

¹⁴ Wunɛ ɲjɔɲ, wunɛ sɔɲ temɔ mbɛ, nda yo dɛtɛ ké, komɛ wunɛ dɲiyɛ ndana yí ladɲɛ mɛyasi mɛtɛ ké, wunɛ nyêki sosu sà nje nde, Yesus Krist njâki kwedɲa wunɛ kinɛ mɔnɔ bɛya yaɲa na. A kwêdɲanɲwɛ wunɛ kinɛ mɔnɔ bɛya yasi te yi Njambiyɛ yakama ndeyɛ wunɛ kɛtɛ na, kwedɲa sendi wunɛ nɛ temɔ nɛ tɛ. ¹⁵ Wunɛ dúkwɛ kimɔtɛ nde, yo gbisa te yi Nyangwɛ Kumande wusu bɛ nɔ sunɲwɛ nɛ bɔmɔ ké jɔɲwɛ bo. Maɲ wusu Pol, sɔɲ temɔ su kɛtima sendi dɛtɛ kɛɲjɛ wunɛ. A kɛtima yo nɛ dɲyanɔ te yi

Njambiyɛ nya nyɛ ké. ¹⁶ A tapitama kɛtɛ nda yi nyɛ diki kɛtɔ kɛ mɛkana mɛnɛ hɛnɛ komɛ nyɛ lɛpina kɛ kasi mɛyasi mɛnɔri ké. Yo nɛ yɲna mɛmbɛy dɛtinate gbate kɛ mɔy te yi mumɔ ti yaka biyɛ to te ɲɛdɔ na. Baɲa bɔmɔ yeti kɛ kumɔ duwɛ yasi na, bo tɪ pa tiko temɔ nɛ ɲgbik kɛ yi Njambiyɛ na. Bo kɛ wokɔ nɛmbɛ mɛmbɛy mɛtɛ kɔtute. Bo kɛ kelɔ sendi dɛtɛ nɛ bukwe mɛkana mɛ Njambiyɛ te yiri hɛnɛ. Yasi te yi bo kelɛ dɛtɛ ké ta kelɔ nde, bo yâmbila.

¹⁷ Wunɛ ɲjɔɲ, wunɛ sɔɲ temɔ mbɛ, nda hɛ kandima si lɛpɔ mɛyasi mɛtɛ nyɛ wunɛ ké, wunɛ dɲiy nɛ sɔsɔ kɛ nɔ mbɔmbu, kambɔ botu baka bɛ jatɛ kɛ bɛya nje, kɛtɔ bo yeti kɛ bɛɲɲwɛ yasi te yi Njambiyɛ kwadɲɛ ké, mɛ nje jatidɲɛ wunɛ kɛ bɛya nje yan kelɔ nde, wunɛ bâl kinɛ tiko se temɔ nɛ ɲgbik kɛ yi Njambiyɛ na. ¹⁸ Ma ndi nde, wunɛ dɔku dɔkɔ kɛ nɔ mbɔmbu kɛ mɔy ɲgikwa te yi Nyangwɛ Kumande wusu Yesus Krist kelɛ nɛ wusɛ ké nɛ kɛ mɔy duwà nɛ. Nyɛ mɔ te ɛ jɔɲwɛ wusɛ kɔ. A bêki nɛ luksa kumɔ kɛ yesɔ te ɛ ta dɲiyɔ kpo nɛ kpo, *amen.

Bosa Məkana mete yi Jan ketima

Yo Jan, mɔ tomun Yesus Krist ketɛ məkana mete yɔkɔ.

Məkana mete jéki lepɔ kasi díyɔ sanɔwate sine be Njambiye. Jan kéti yo kenje njɔn bekriten bete be ngimo te yite, keto menjanɔwe mete yi bo sanɔwama nɔ ké. Yo nde, baɔa bomɔ njá tedye yija kɔtu meyasi ke kasi Yesus, lepɔ nde, a ti jadye gbate nda mumɔ na, nye yeti *Krist na. Bo ká sendi mbombu lepɔ nde, mebeyɔ yeti pɔke yija nyanɔwe beya yasi te yi mumɔ ta sanɔwa ne meɔne ketɛ ke mbombu Njambiye na. Dete, Jan ke keto məkana maka yi nye ne bekriten dɛti ke tikina temɔ te yi bo tike ke yi Krist ké, yi lepɔ sendi nye bo nde, bo bákidya meɛpi mete yi botu be tomun be Yesus kandima tedye bo ké ne koɔ koɔ. A ke jeba bo nde Bɔnɔ bene.

Wuse yakama baka məkana maka ke menɔabiye yitan jɔ wete:

1. Bekriten bɛki sanɔwate bene Njambiye, jonna sendi dɛte tande yan (kumte 1-2).
2. Kasi bependɔ be bekriten (kumte 2).
3. Bekriten nɛ kasi njena Yesus Krist (kumte 2-3).

4. Bekriten yeti wete bene bɔnɔ be *Satan na (kumte 3).
5. Bekriten nɛ kasi botu be tedya kɔtu meyasi (kumte 4).
6. Kasi mekwadya nɛ kasi tikina temɔ ne ngbik ke yi Njambiye (kumte 4-5).

*Kasi Lepi te yi nye bomɔ
jonɔwe*

¹ Wuse lépi meyasi maka kenje wune ke kasi mɔ te yi bo jeba nde Lepi*f1* kɔ. Yo Lepi te nye bomɔ kɔpasa jonɔwe. Wuse lépi kasi mɔ te ε kandima be, yite Njambiye ti pa kusɔ mbokɔ na. Wuse wokuma nye ke lepina, beɔe nye ne gba misi musu. Wuse senɔila nye, ε wuse kpoke sendi gba nye ne meɔ musu. ² Mɔ te ε nye kɔpasa jonɔwe te kɔ njá punje yotu. Wuse beɔma nye, dɛte wuse ke lepɔ yasi te yi wuse beɔma nɛ yi wuse duwá ke kasi ne. Wuse ke pele kasi jonɔwe te yi kpo ne kpo nye wune. Jonɔwe te bɔ mbombu ke keki Da. Ma ndana, Da punja yo tedye nye wuse. ³ Yasi te yi wuse beɔma ne misi musu nɛ yi wuse wokuma, wuse ke pele sendi yo nye wune, né wune be sendi sanɔwate ne wuse. Ma díyɔ te yi wuse díye su sanɔwate ké, yo sine be Da nɛ Mɔnɔ wene Yesus Krist. ⁴ Wuse kéti meyasi maka kenje wune, né metemɔ musu tondu ne mesosa.

Njambiye, nye meyasi

⁵ Ma tom te yi Mɔnɔ wene nj̄a lɛpɔ nyɛ wusɛ kɛ́, yo nde, Njambiyɛ nɛ ɲguru wene mɛjasi kinɛ mɔnɔ yitil nɛ mbɛt kɛ yɛnɛ na. Yo yite yi wusɛ pele nyɛ wunɛ. ⁶ Nɲɛ wusɛ lɛpɛ nde, sinɛ bɛ Njambiyɛ saɲgwate, kpalɔ nje jɔɲna kɛ mɔy yitil, yite wusɛ kɛ kelɔ j̄a. Sendi, wusɛ kɛ tedye nde, wusɛ ti kɛ́l mɛyasi nɛ ɲgben kɛ jɔɲgwe d̄yusu nda yi Njambiyɛ tedye wusɛ kɛ́ na. ⁷ Ma yasi wɛtɛ, ɲɲɛ wusɛ nje jɔɲna kɛ mɔy mɛjasi nda yi Njambiyɛ nɛ ɲguru wene kɛ mɔy mɛjasi kɛ́, yite wusɛ saɲgwate tande su, ɔ bɛ́ɲa, mɛkiyɔ mɛ Mɔnɔ wene Yesu ma pupudye wusɛ sɔɲɛ mɛbeyɔ hɛnɛ te yi wusɛ kelma kɛ́. ⁸ Nɲɛ wusɛ lɛpɛ nde, wusɛ kinɛ mɛbeyɔ na, yite wusɛ kɛ sebile yotu su nɛ ɲguru wusu, komɛtɛ, gbakasi yeti kɛ temɔ su na. ⁹ Ma ɲɲɛ wusɛ jaye kɔtu mekele mɛtɛ yi wusɛ keke kɛ́ kɛ mbɔmbu Njambiyɛ, yite a ta tiko wusɛ nɛ ɲgwɛtɛ, sɔɲɛ yo kɛ to su, pupudye wusɛ kɛ beya mekele musu hɛnɛ, ketɔ a tɔ́ɲjukwe mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ si kpo kɛ́, sendi nyɛ nɛ ɲgben. ¹⁰ Ma ɲɲɛ wusɛ nje lɛpɔ nde, wusɛ t̄i keke yiɲa beya yasi wɛtɛ yesɔ na, yite wusɛ kɛ pɛsɔ nde, Njambiyɛ mɔ j̄a. Komɛtɛ, mɛlepi mɛnɛ t̄i pa sekila kɛ temɔ su na.

2

Krist kɛ kama ketɔ su

¹ Wunɛ bɔnɔ, mi kɛ́ti mɛyasi maka kenje wunɛ, ma wunɛ mɛ nje kelɔ yiɲa beya yasi. Ma ɲɲɛ d̄ya nde, mbaɲa kelma yiɲa beya yasi, wunɛ d̄ukwe nde, wusɛ nɛ Mɔ te ɛ kama ketɔ su kɛ kɛki Da kɔ. Yo Yesu Krist, mɔ te ɛ nɛ ɲgben kɔ. ² Nyɛ nɛ ɲguru wene nya yotu nɛ nɛ sadaka, gwe punje mɛkiyɔ mɛnɛ yí sɔɲɛ nɛ ɲgambi Njambiyɛ ketɔ mɛbeyɔ musu. Ma yeti ndi ketɔ mɛbeyɔ musu bɛpɔ na, yo sendi ketɔ te yi bɔtu bɛ mɛnɛti maka hɛnɛ.

Kasi mɛkwad̄ya kɛ njoka bɛman

³ Yasi te yi tedye wusɛ gbate nde, wusɛ ma duwe Njambiyɛ kimɔ duwate kɛ́, yo komɛ wusɛ bakidye membɔɲga mɛnɛ, kelɔ mɛyasi mɛtɛ yi yo lɛpɛ kɛ́. ⁴ Nɲɛ mumɔ lɛpɛ nde, a ma duwe Njambiyɛ kimɔ duwate, kinɛ bakidye kelɔ mɛyasi mɛtɛ yi membɔɲga mɛnɛ lɛpɛ kɛ́, yite nyɛ mɔ j̄a. Sendi, gbakasi yeti kɛ jɔɲgwe d̄yɛnɛ na. ⁵ Ma mɔ te ɛ bakidye kelɔ yasi te yi Njambiyɛ lɛpɛ kɛ́ kɛ tedye nde, a kɛ kwad̄ye Njambiyɛ gbate nɛ temɔ nɛ hɛnɛ. Yasi te yi tedye wusɛ nde, sinɛ bɛ Njambiyɛ mɛ saɲgwate kɛ́, ⁶ yo nde, mɔ te ɛ lɛpɛ nde, a kɛ d̄iyɔ wɛtɛ bɛnɛ Njambiyɛ kɔ yákaɲgwe jɔɲna nda yi Yesu Krist jɔɲnama nɔ kɛ́.

⁷ Wunɛ ɲjɔɲ, wunɛ sɔɲ temɔ mbɛ, yasi te yi mi ketɛ kenje wunɛ kɛ́ yeti yiɲa jɔɲja

yasi te yi membonḡa me Njambye lepe ké na. Yasi wete, yo ndi kiya njombu yasi te yi wune wokuma ke ngimɔ te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambye ké. Njombu yasi te, yo lepi te yi wune sima woko ké. ⁸ Ma ko d'ete, yasi te yi mi kete kenje wune ké deke nda yiḡa jonja yasi te yi membonḡa lepe ké, keto yo ke beḡna gbate d'ete ke Jongwe *Krist nè ke jongwe dyun. Yo nde: Yitil ke si kwɔ, ma k'pasa mejasi me ke panɔ. ⁹ Nge mumɔ lepe nde, a ke mejasi, nje kpalo kè mbombu benɔ man, yite mɔ te ndi ke moy yitil kumo ndana. ¹⁰ Mɔ te ε kwadye man ko ke jonja ke mejasi, yaḡa te yi yakama jatidy'e nye ke beya nje yeti na. ¹¹ Ma mɔ te ε bene man ko ndi ke moy yitil. A ke kendo ke moy yitil kine duwe kome nye kè ké na, keto yitil ma d'ibo misi mene.

¹² Wune bonɔ, mi k'eti meyasi maka kenje wune, keto Njambye sima tiko beya meyasi mete yi wune kele ké ne ngwete, keto yasi te yi Yesus Krist kelma ké. ¹³ Wune besangwe ne bonɔ, mi k'eti meyasi maka kenje wune, keto wune ke kombile duwe mɔ te ε kandima be kete, yite Njambye ti pa kusɔ mboko na. Wune begwanjo nè beḡondu, mi k'eti meyasi maka kenje wune, keto wune sima laḡsa *Mɔ beya

mekele. ¹⁴ Wune bonɔ, mi ketima meyasi maka kenje wune, keto wune ke kombile duwe Da. Wune besangwe ne bonɔ, mi ketima meyasi maka kenje wune, keto wune ke kombile duwe mɔ te ε kandima be kete, yite Njambye ti pa kusɔ mboko na. Wune begwanjo nè beḡondu, mi ketima kenje wune, keto wune ne d'eti ke nje Njambye. Sendi, melepi me Njambye ke diyo ke moy metemo mun. Wune sima laḡsa sendi Mɔ beya mekele.

¹⁵ Wune ti nyeki temɔ ke meneti maka nè ke meyasi mete yi diye kete ké na. Nge mumɔ nye temɔ ke meneti maka, yite a yeti ne mekwadya sungwe ne Da na. ¹⁶ Keto mekele mete yi botu be meneti maka d'iki kelɔ ké, yo d'eke: Goruna kelna beya mekele mete yi bo d'iki kwadye ké, beḡna meyasi nje goɔ namo yo, nje by susula yotu ke yasi te yi mumɔ ne nguru wene jonja no ké. Mekele mete yinori hene ti w'ula ke yi Da na, yasi wete, yo w'ula ke yi botu be meneti maka. ¹⁷ Ma meneti maka ke kwɔ, meyasi hene te yi bomɔ goɔe kete ké ke kwɔ sendi. Yasi wete, mɔ te ε kele yasi te yi Njambye kwadye ké ta ju kpo ne kpo.

Kasi botu be yeke to ne Krist baka

¹⁸ Wune bonɔ, metu mete yi siyna ngimɔ sima dyɔ. Wune wokuma nde, *Mɔ te ε ta yeko to ne Krist ko ta nje. Ma ndana, budya

botu bete be yeke to ne nye baka sima dya. Dete, wuse ke duwe nde, metu mete yi siyna ngimo sima dya gbate. ¹⁹ Botu bete duwa ke njoka su, yasi wete, sine bo ti be ne yiya nam na. Keto bo ma beki ne yiya nam sine bo, ma bo bonma ke njoka su. Bo duwa dete ke njoka su, ne yo tedye ne sanjan nde, bo hene yeti ne nam sine bo na. ²⁰ Ma ke be wune, pupuna mo te e Njambiye tokuma njese ko nya Kimu Sisiya ke yotu yun. Dete, wune hene ma duwe lepi te yi gbakasi. ²¹ Mi ketima meyasi maka kenje wune, yeti nde, wune ke ndekima gbakasi te na. Yasi wete, mi keti kenje wune, keto wune sima duwe yo. Wune ke duwe nde, ko kelna ja wete ne wete ti yaka wule ke lepina gbakasi na. ²² Ma mo ja, yo nda? 'Mo ja yeti mo te e seye nde, Yesus yeti *Krist ko na? Mo te e ta yeko to ne Krist ko, eru. A ke seye Da bene *Monu. ²³ Mumu hene e seye Monu, mo te yeti sangwate bene Da na. Mo te e lepe jaye ke mbombu bomu nde, Monu, nye Krist, mo te sendi sangwate bene Da. ²⁴ Ke be wune, wune ken mbombu yi bakidye yasi te yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melipi me Njambiye ke. Ke wune ke mbombu bakidye yo ke moy metemo mun, yite wune be Monu ne Da ta be sendi sangwate ke no

mbombu. ²⁵ Yasi te yi nye ne nguru wene kpoma nde, a ta nye wuse ke, yo jongwe te yi kpo ne kpo. ²⁶ Meyasi maka, mi keti kenje wune ke kasi botu bete be kwadye sebile wune baka. ²⁷ Ma ke yun, Kimu Sisiya te yi Yesus Krist nya ke yotu yun ke ke diyu ke temu yun. Dete, yeti se nde, mbanja mumu tedya wune yiya yana na, keto yo Kimu Sisiya te ke kpalo tedye wune meyasi hene. Sendi, yasi te yi nye tedye ke, gbakasi, yeti ja na. Ndana, wune diy sangwate wune be Yesus Krist nda yi Kimu Sisiya te tedya wune ke.

Wuse bonu be Njambiye

²⁸ Ma ndana, wune bonu, wune diy wune be Yesus Krist, ne wuse tem ne bibina temu kine wo na kome nye ta nje punje yotu ke, ma njon me nje biye wuse ke mbombu wene ke yesu te. ²⁹ Wune duwa nde, nye ne ngben. Dete, mumu hene e kele yasi ne ngben, mbete me monu Njambiye.

3

¹ Wune beta ndi, o nyangwe mekwadya mete yi Da kwadya ne wuse ke wa! Dete, a kelma nde, wuse beta ne dinu nde Bonu be Njambiye. Wuse gbate bonu bene. To te yi botu be meneti maka yeti ke duwe wuse gbate ke, yo keto bo ti duwe Njambiye na. ² Wune njon, son temu mbe, wuse me ndana bonu be Njambiye.

Yasi wete, t̄eri te yi wuse ta be n̄o n̄emen̄o k̄e t̄i pa beɲna ne gbas na. Ma wuse duw̄a nde, kom̄e *Krist ta nje punje yotu k̄e, wuse ta boɲna ne nye, keto wuse ta beɲe nye ne j̄oy. ³ Mum̄o hene e be ne biɓina tem̄o ke yene dete k̄o ke bakidȳe yotu ne pupunate kine semb̄o na nda yi nye Krist pupunate k̄e.

⁴ Mum̄o hene e j̄onna ke mebeȳo ke j̄onna yangile memboɲga me Njambiȳe. Keto n̄ge mum̄o j̄onna ke mebeȳo, yo yangila memboɲga me Njambiȳe. ⁵ Ma wune duw̄a nde, Yesus Krist n̄j̄a nje punje yotu ȳi soɲe beya meyasi mete yi wuse keke k̄e. A kine mebeȳo. ⁶ Mum̄o hene e diȳe ke yi Yesus Krist, m̄o te ke tik̄o kelna beya yasi k̄e n̄o mb̄ombu. Ma n̄ge mum̄o k̄e mb̄ombu kel̄o beya yasi, yite t̄edȳa nde, a t̄i pa beɲe nye na. Sendi, a t̄i pa duwe nye na. ⁷ Wune boɲo, mum̄o t̄i sebila wune na. M̄o te e keke yasi ne n̄gben̄ k̄o sendi ne n̄gben̄ nda yi Yesus Krist ne n̄guru wene diȳe ne n̄gben̄ k̄e. ⁸ M̄o te e j̄onna ke mebeȳo k̄o m̄ono *Kum beya mekele, keto kande yi Njambiȳe ma k̄usu ne mbok̄o, Kum beya mekele k̄o ndi M̄o kelna beya yasi kum̄o muka. M̄ono Njambiȳe n̄j̄a punje yotu, na nje yangile mesay me *Satan soɲe. ⁹ Mum̄o hene e me m̄ono Njambiȳe k̄o yeti ke j̄onna ke mebeȳo na,

keto j̄ongwe te yi Njambiȳe nya nye k̄e ke diȳo ke m̄oy yotu ne. Dete, ko a ti yaka kel̄o se beya yasi k̄po ne k̄po na, keto Njambiȳe me Saɲgwe wene. ¹⁰ Yasi te yi t̄edȳe nde, baka boɲo be Njambiȳe, baka boɲo be *Kum beya mekele k̄e, yo nde, mum̄o hene e diȳe kine kel̄o yasi ne n̄gben̄ k̄po ne k̄po k̄o yeti m̄ono Njambiȳe na. Sendi, mum̄o hene e diȳe kine kwadȳe maɲ k̄o yeti m̄ono wene na.

Njambiȳe nde, wuse kw̄adȳangwe

¹¹ Ma tom te yi bo lepima nye wune ke n̄gim̄o te yi wune kandima ne wokuna melepi me Njambiȳe k̄e, yo nde, wuse kw̄adȳangwe tande su. ¹² Wuse t̄i kel̄o yasi nda *Kayin na. A b̄a m̄ono *M̄o beya mekele, e nye wo maɲ wene. Keto n̄ge yi nye woma nye k̄e? Yo keto mekele mete yene b̄a beyate, yi maɲ nje be ne n̄gben̄. ¹³ Dete, wune n̄j̄on̄, n̄ge botu be meneti maka bene wune, wune t̄i n̄gbakiman̄gwe na. ¹⁴ Wuse duw̄a su nde, wuse sima duwe ke soɲ k̄e ke j̄ongwe. Wuse ke duwe dete, keto wuse ke kwadȳe beman̄ busu. M̄o te e diȳe kine kwadȳe n̄j̄on̄ ne k̄o ndi mun̄te. ¹⁵ Mum̄o hene e bene maɲ wene, nye nda m̄o te e wo mum̄o. Ma, wune duw̄a nde, m̄o te e wo mum̄o k̄o, k̄pasa j̄ongwe te yi k̄po ne k̄po yeti ke diȳo

ke yene na. ¹⁶ Yesus Krist ne nguru wene nya jonḡwe dyene keto su. Yo gba yite ke tedye nda yi wuse yâkanḡwe kwadye sendi ne bemaḡ busu ké. Dete, wuse sendi, wuse yâkanḡwe nye jonḡwe dyusu keto bemaḡ busu. ¹⁷ Nḡe mumo be ne meyasi ke to meneti, beḡe maḡ ke buko, soḡe misi ne sap, 'bo má lepo ka nde, mekwadya me Njambye ke moy temo ne? ¹⁸ Wune bono, wuse ti kwadyikwe bemaḡ busu ndi ke numbu nè ke bona ndapi na. Yasi wete, wuse tédya mekwadya mete ke mekele, nje bu sendi ke gbakasi.

¹⁹ Nḡe wuse kele dete, yite wuse ta duwe nde, gbakasi ke diyo ke jonḡwe dyusu. Dete, he ta kelo nde, metemo musu bêki ne te ke mbombu Njambye. ²⁰ Yo nde, nḡe temo su ndeye wuse ke yiḡa yasi, wuse ke duwe nde, Njambye lanḡa temo su, a ke duwe sendi meyasi hene. ²¹ Wune njonḡ, wune soḡ temo mbe, nḡe temo su ti ndeye wuse na, yite wuse ne bibina temo nde, wuse yakama tutudya ne Njambye kine wo na. ²² Yite ko wuse diya nye yasi te nda, a ke nye wuse yo, keto wuse ke bakidye meyasi mete yi membonḡa mene lepe ké, kelo sendi yasi te yi nye nye mesosa. ²³ Mbonḡa te mbete yi nye nye wuse ké, yo nde, wuse tiki temo ke dino Monḡ wene Yesus Krist, kwadya sendi tande su nda mbonḡa te yi

nye nya wuse lepe ké. ²⁴ Mo te e bakidye kelo meyasi mete yi membonḡa mene lepe ké ke diyo ke yene, nye, Njambye sendi ke diyo ke yi mo te. Yasi te yi tedye wuse nde, sine be Njambye ke diyo wete ké, yo Sisij te yi nye nya wuse ké.

4

Kasi botu be Njambye nè kasi botu

bete be tedye kotu meyasi

¹ Wune njonḡ, wune soḡ temo mbe, wune ti tiki temo ke yi bomo hene te be lepe nde, bo ne Sisij Njambye ke yotu yan ké na. Yasi wete, wune paḡ pa boḡe bo yi duwe, ho sisij te yi bo no ké wula gbate ke yi Njambye, keto budya botu be punja melepi me ja ma si nyanja ke to meneti. ² Yasi te yi ta tedye wune nde, mumo me ne Sisij Njambye ke yotu ne ké, yo kome nye lepe jaye ke mbombu bomo nde, Yesus Krist nja jadye gba mumo ne jem. Yite sisij te yi mo te no ké wula ke yi Njambye. ³ Ma nḡe mumo diye kine lepo jaye dete ke mbombu bomo na, yite sisij te yi nye no ké ti wula ke yi Njambye na. Sisij te kpál wule ke yi *Mo te e ta yeko to ne Yesus ko. Wune sima woko nde, Mo te e ta yeko to ne Yesus ko yima. Ma ndana, a sima dyo ke meneti.

⁴ Wune bono, ke be wune, wune yun bono be Njambye. Sendi, wune sima

lanja botu be punja melepi me ja baka, keto Mo te e diye ke yun ko ne deti kwa mo te e diye ke yi botu be meneti maka ko. ⁵ Ma ke be botu be punja melepi me ja baka, bo wokunangwe yan ne meneti maka, yori yi bo tapita nda yi botu be meneti maka diki tapita no ke. Dete, botu be meneti maka ke lengwe meto ke meyasi mete yi bo lepe ke. ⁶ Ma ke be wuse, wuse wokunangwe su ne Njambiyē. Mo te e duwe Njambiyē ko ke lengwe meto ke meyasi mete yi wuse lepe ke. Ma nge mumo ti wokuna ne Njambiyē na, a ti lengwe meto ke meyasi mete yi wuse lepe ke na. Yo ne menje mete yite yi wuse duwe, ho mumo ne Sisiṅ te yi gbakasi, ho a ne sisiṅ te yi ja.

Njambiyē ne mekwadya

⁷ Wune njon, wune son temo mbe, wuse ken mbombu kwadya tande su, keto mekwadya wula pele yi Njambiyē. Mumo hene e be ne mekwadya ke temo ke tedye nde, a me mono Njambiyē. Sendi, a ke duwe Njambiyē. ⁸ Mo te e kine mekwadya ke temo ko yeti ke duwe Njambiyē na, keto Njambiyē ne nguru wene mekwadya. ⁹ Yasi te yi tedye nde, Njambiyē ne mekwadya ke, yo nde, a tomma Kiko Mono wene njese ke meneti maka, na nje nye wuse kpa jonḡwe. ¹⁰ Ma yasi te yi tedye njombo mekwadya mete ke, yo nde,

wuse ti kwadye su Njambiyē na, yo nye kpale kwadye wuse, e nye tome ne Mono wene njese yi nye yotu ne ne sadaka, gwe punje mekiyo mene yi son ne ngambi Njambiyē keto beya meyasi mete yi wuse kele ke. ¹¹ Wune njon, wune son temo mbe, nge be nde, Njambiyē jekima kwadye wuse dete, wuse sendi, wuse kwadyangwe tande su. ¹² Kine mbanja mumo e beḡma Njambiyē ne toru na. Nge wuse kwadya tande su, yite Njambiyē ke diyo ke yusu. Sendi, mekwadya mene tondunate ke temo su. ¹³ Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke diyo ke yi Njambiyē, nye sendi ke diyo ke yusu ke, yo nde, a nya wuse yina ngabiye Sisiṅ ne. ¹⁴ Ma ke be wuse, wuse ma sengile nye, wuse ke lepo yasi te yi wuse duwa ke ne gbololo nde: Da njesa Mono wene, na nje be mo te e jonḡwe botu be meneti maka. ¹⁵ Mo te e lepe jaye nde, Yesu Mono Njambiyē, Njambiyē ke diyo ke yene, nye sendi ke diyo ke yi Njambiyē. ¹⁶ Wuse nja nje duwe mekwadya mete yi Njambiyē bonma sunḡwe ne wuse ke, e wuse tike sendi temo kete. Njambiyē ne nguru wene mekwadya. Mo te e ke mbombu be ne mekwadya ke temo, mo te ke diyo ke yi Njambiyē. Njambiyē sendi ke diyo ke yene. ¹⁷ Yasi te yi tedye nde, mekwadya tondunate ke metemo musu ke, yo nde,

wuse yakama be ne bibina temo nde, ke yeso pesina josi wuse ti gwe wo yana na, keto teri su ndana ke meneti maka ke borona ne yi Yesus Krist. ¹⁸ Ke mbey kome mekwadya diye kete ke, wo ti yaka diyo womete na. Yasi wete, nge mekwadya tonde ke temo mumo, yo ke sohe wo lonje. Keto nge mumo gwe wo, a ke take nde, bo taponse nye keto yija beya yasi te yi nye kelma ke. Nge mumo gwe wo ke no mbombu, yo tedya nde, mekwadya ti pa tondo ke temo ne na. ¹⁹ Ma ke be wuse, wuse su ne mekwadya ke temo, keto Njambiye kande kwadye wuse. ²⁰ Nge mumo lepe nde: <Mi ke kwadye Njambiye,> nje beno man wene, yite nye mo ja, keto nge mumo ti kwadye man wene yi nye behe ko, a ta nje kelo nan yi kwadye ne Njambiye te yi nye ti beha ko? ²¹ Mbonga te yi nye nya wuse ke, yo nde, mo te e kwadye Njambiye ko yakanawe kwadye sendi man wene.

5

*Tikina temo ke yi Njam-
biye kel nde,*

wuse lansaawe

¹ Mumo hene e tike temo nde, Yesus nye *Krist, yite nde, yoko yi Njambiye tokuma, mo te me mono Njambiye. Mo te e kwadye saawe ne mono, a ke kwadye sendi mono wene.

² Yasi te yi tedye wuse nde, wuse ke kwadye bono be Njambiye ke, yo kome wuse kwadye Njambiye, kelo sendi meyasi mete yi mbonga mene lepe ke.

³ Keto kwadya Njambiye, yo kome mumo bakidye kelo meyasi mete yi mbonga mene lepe ke. Ma meyasi mete yi mbonga me Njambiye lepe ke yeti sulnate ke yusu na. ⁴ Keto mumo hene e me mono Njambiye ko ke lansa deti meneti maka. Ma yasi te yi lansa deti meneti maka ke, yo tikina temo te yi wuse no ke yi Njambiye ke.

⁵ Yo nda yakama lansa deti te yi meneti maka dete ko? 'Yeti ndi mo te e tike temo nde, Yesus Mono Njambiye ko na? ⁶ Yo nye Yesus Krist nja. A nja, e bo tope nye ke moroku. Sendi, a nja, e mekiyo mene punde. Bo ti tope ndi nye ke moroku siye na. Yasi wete, bo topuma nye ke moroku. Sendi, a nja, e mekiyo mene punde. Yo Kimono Sisij ke tedye dete ne sajan, keto Sisij te ne nguru wene gbakasi. ⁷ Yo ne meyasi yitati yi tedye yo dete ke: ⁸ Yo ne Kimono Sisij, yo ne moroku, nje bu mekiyo. Bo hene yitati lepi ndi kiya yasi wete. ⁹ Yasi te yi bomo behe nje lepo nye wuse ke, wuse ke jaye yo. Ma yasi te yi Njambiye ne nguru wene lepe nye wuse ke, kwa yi bomo, yo yike yi nye lepe ke kasi Mono wene

ké. ¹⁰ Mò te ε tike temò ke yi Mònò Njambiye, mò te ke duwe gbate ke temò ne nde, yasi te yi Njambiye lepe ke kasi Mònò ké, gbakasi. Ma mò te ε diyε kine tiko temò ke yasi te yi Njambiye lepima ké na, mò te ke lepò nde, Njambiye mò jà, keto a tì tike temò ke yasi te yi Njambiye lepe ke kasi Mònò wene ké na. ¹¹ Yasi te yi Njambiye lepima nye wuse ké, yo nde, a nya wuse jonḡwe te yi kpo ne kpo. A kwanma ne Mònò wene yí nye ne wuse yo. ¹² Mò te ε diyε sanḡwate ne Mònò, mò te ne kpa sa jonḡwe. Ma mò te ε yeti sanḡwate ne Mònò Njambiye na, a kine kpa sa jonḡwe na.

¹³ Wune botu bete be tike temò ke dínò Mònò Njambiye baka, mi ketima meyasi maka kenje wune, né wune duwe nde, wune me ne jonḡwe te yi kpo ne kpo.

¹⁴ Yasi te yi tedye nde, wuse ne bibina temò ke yi Njambiye kine gwe wò yaḡa ké, yo keto wuse ke duwe gba nde, ḡge wuse diyε nye yinḡa yasi nda yi nye kwadye, a ke lenḡwe metò ke men su.

¹⁵ Dete, nda yi wuse sima duwe nde, a ke lenḡwe metò ke yasi hene te yi wuse diyε nye ké, wuse ke duwe sendi nde, wuse me ne meyasi mete yi wuse diyε nye ké.

¹⁶ Mbanḡa mumò yakama beḡe maḡ ke kelò yinḡa beya yasi. Nge be nde, beya yasi te yeti kwalò beya yasi te yi yakama kelò nde,

a sanḡwanḡwe ne soḡ na, na ḡgwêtanḡwe ne Njambiye keto ne. Njambiye ta jonḡwe maḡ wene te. Ma yo beḡa ndi botu bete be kele yinḡa beya yasi te yi ti yaka kelò nde, mumò sanḡwanḡwe ne soḡ keto te ké. Yo ne yinḡa kwalò beya yasi yi yakama kelò nde, mumò sanḡwanḡwe ne soḡ keto te, yeti kwalò beya yasi te yite yi mi lepe nde, bo ḡgwêtanḡwe ne Njambiye keto te ké na. ¹⁷ Kelna kotu mekele hene, yo beya yasi, ma yasi wete, yeti beya yasi hene yakama kelò nde, mumò sanḡwanḡwe ne soḡ keto te na. ¹⁸ Wuse duwà nde, mumò hene ε me mòno Njambiye kò yeti ke kè se mbombu yí kelò beya meyasi na, keto Mònò Njambiye ke bakidyε nye. Dete, *Mò beya mekele kò yeti ne deti te yi kpoke nye na. ¹⁹ Wuse duwà nde, wuse botu be Njambiye. Ma bukwe botu te baka hene ke to meneti, yo Mò beya mekele kò name bo.

²⁰ Ma wuse duwà sendi nde, Mònò Njambiye nḡa. A nya wuse dyanò, né wuse duwe ne Kpa sa Njambiye. Sine be Kpa sa Njambiye te sanḡwate ne nje Mònò wene Yesu Krist. Yo nye be Kpa sa Njambiye, be sendi jonḡwe te yi kpo ne kpo.

²¹ Wune bonò, wune diyε ne soḡo, londò ne meyasi mete yi bomò kane tiko Njambiye ké.

Mekana Yibate yi Jan ketima

Yo ndi sendi Jan, mo tomun Yesus Krist kete mekana mete yoko. Ke kasi mo te yi nye ketima mekana mete kenje nye ko, sulo bomo lepi nde, Nyangwe nyari te yi nye nyene nye bene bono bene baka, yo wete njon bekriten. Baɲa lepi yan nde, yo wete nyangwe nyari te yi nye duwa bene bono bene.

Mekana mete jeki lepo kasi mekwadya ne kasi gbakasi. Jan ke lepo kenje bekriten nde, bo jonnaŋwe ke moy gbakasi ne ke moy mekwadya, diyo ne soso ne botu bete be lu dyambi ne *Krist lepo nde, a ti jadye gbate mumo na.

Wuse yakama baka mekana maka ke menɲabiye yini:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-3).
2. Kasi gbakasi ne kasi mekwadya (seke sekete 4-6).
3. Kasi botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 7-11).
4. Njena lepi (seke sekete 12-13).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Nyangwe nyari*^{f1} wune bono bo. Njambiyɛ tokuma we. Gbakasi, mi

ke kwadye wune budyate. Yeti ndi mi nyepo kwadye wune dete na. Bomo hene be nja duwe gbakasi baka ke kwadye sendi wune dete, ² keto gbakasi ke diyo ke jongwe dyusu. Yo ta diyo dete ke njoka su kpo ne kpo. ³ Ngikwa, gwena ngwete ne tete ta bena pele wuse wule pele Da Njambiyɛ ne Yesus Krist, Momo wene ke moy gbakasi ne mekwadya tande su.

Kasi gbakasi ne kasi mekwadya

⁴ Mi ba ne nyangwe mesosa yi bene nde, ke njoka bono bo baɲa ke jonna beɲgwe gbakasi ke no mbombu nda yasi te yi membonɲa mete yi Da nya wuse lepe ke. ⁵ Ma Nyangwe nyari, ndana mi ke ngweta ne we nde: Wuse kwadyangwe tande su. Ma yo yeti yina jona yasi te yi membonɲa lepe ke yi mi kete kenje we ke na. Yasi wete, yo ndi yike yi wuse wokuma ke ngimo te yi wuse kandima ne jayna melepi me Njambiyɛ ke. ⁶ Ma mekwadya, yo kome mumo jonna beɲgwe meyasi mete yi membonɲa me Njambiyɛ lepe ke. Wune jonnaŋwe beɲgwe membonɲa me Njambiyɛ. Wune jonnaŋwe beɲgwe yasi te yi membonɲa te lepe nda yi wune wokuma ke ngimo te yi wune kandima ne jayna melepi me Njambiyɛ ke.

⁷ Mi lépi dēte, keto budya botu bē mēsebila ma si nyanja kē to mēnēti. Bō yeti kē lēpō jayē nde, Yesus Krist njā jadye gba mumō nē jēm na. Nge mumō ti jayē dēte na, nyē mō sebila bōmō. Nyē sendi *mō te ē yekē to nē Krist. ⁸ Wunē dīy nē sōsō, ma wunē mē nje dīmbidye yasi te yi mēsay musu punja kē. Wunē dīy nē sōsō dēte, né wunē kpal bē nē ndingēle sol te yi Njambiyē ta nyē wunē kē. ⁹ Mumō hēnē ē lan̄sa tikō tedya yasi te yi *Krist kinē bēngwē yo nē kwet kwet na, mō te yeti san̄gwate bēnē Njambiyē na. Ma, yōkō ē kē ndi mbombu bēngwē yo nē kwet kwet kō san̄gwate bēnē Da nē *Mōnō. ¹⁰ Nge mumō nje pē yun kinē tedye yasi dēte na, wunē tī jaya nde, a nyīn̄a tū dīyun na. Wunē lēpidya ndi nyē lēpidya kinē bū nyē nda mañ wun na. ¹¹ Keto mō te ē lēpidye nyē nda mañ wēnē, mō te kē gbamō sendi kol bēnē nyē kē mōy bēya mēkele mēnē.

¹² Ko nde, mi nē budya mēyasi mēte yi mi yākan̄gwe keto ken̄je wunē, mi tī kwadyē keto yo keto kē mēkana nē yasi ketina mēkana na. Yasi wētē, mi tāka nde, mi ta kē kēndō wēri, né wusē tapita wusē hēnē kē dīyō, né mētemō musu tondu nē mēsosa. ¹³ Nyangwē yari, bōnō bē mōñ ē nyari kē nyēnō wē. Njambiyē tōkuma sendi nyē nda wē.

Mekana Yitatite yi Jan ketima

Mekana mete yoko, yo ndi Jan, mo tomun Yesus Krist kete yo. A keti kenje wete mbam nde Gayus yi tondo ne nye, keto a ke jonna bengwe gbakasi, jeko kwa kwanjo a ke bu botu be lepina melepi me Njambiyi kimote ke mbey ne. Jan ke lukse sendi wete mbam nde Demiturus ke kimo yasi te yi nye kele ke. Ke moy mekana maka Jan ke kola keto wete mbam nde Diyoteref, keto bendidya yotu te yi nye bendidye ke njoka beso.

Wuse yakama baka mekana mete yoko ke mengabiye yitan:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-4).
2. Kasi bojna botu be lepina melepi me Njambiyi kimote (seke sekete 5-8).
3. Kasi Diyoteref, mo bendidya yotu ke njoka botu be Njambiyi (seke seke te 9-11).
4. Kasi Demiturus, mo kelna kimo yasi ke njoka botu be Njambiyi (seke sekete 12).
5. Njena lepi (seke sekete 13-15).

¹ Yo mi tomba mumo, mi ke keto mekana maka kenje we Gayus, son temo mbe.

Gbakasi, mi ke kwadye we budyate. ² Manmbe, son temo mbe, mi goru nde, meyasi hene kendi kimote ne we. Sendi, membundo mo beki ne te nda yi temo yo ke mbombu diyon sendi ne te ke. ³ Mi ba ne nyanngwe mesosa, keto kome bana beman busu nje ke, bo ke lepo kasi yo nye mi nde, we ke bengwe gbakasi ne temo yo hene, we ke jonna sendi nda yi gbakasi te lepe ke. ⁴ Mi ne mesosa kwa to te, nge mi woke nde, bono bembbe ke jonna nda yi gbakasi te lepe ke. Yana te yi yakama nye mi mesosa dte yeti na.

Kasi Gayus

⁵ Manmbe, son temo mbe, we ke tonje meyasi hene sunngwe ne benjon busu, ko baka be dyon ne jengwe te baka. ⁶ Bo ne nguru wan nja lepo wonga nde, we ke kwadye njon yo budyate. Bo lepi dte ke mbombu njon botu bete be ma tiko temo ke yi Kumande Yesus baka. Mi ke ngweta ne we nde: Ken mbombu yi kame bo, kelo kimo yasi sunngwe ne bo, ne bo ke ne kendi yan mbombu. Kelo kimo yasi dte yi ta yaka ne Njambiyi. ⁷ Kama bo, keto kendi te yi bo ke ke, bo ken kelo mesay me Nyanngwe Kumande. Bo kwanma kine bu yana ke mebo me botu bete be yeti ke duwe Njambiyi baka na. ⁸ Dete, wuse kama njel bomo nda bete yi tedye nde, wuse ke nye bo sine

bo ke mesay me tedya kasi
gbakasi te yi bo kele ké.

nde, yasi te yi wuse lepe ke
kasi ne ké, yo gbakasi.

*Kasi Diyoteref nè kasi
Demiturus*

⁹ Mi ketima yiṅa mɔnɔ mekana kenje njɔṅ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus wúnɛ bo baka. Yasi wete, Diyoteref ke kè mbombu yí paye wuse. A ke kwadye be nda kum ke njoka yan. ¹⁰ Dete, kome mi ta nje ké, mi ta gbaso beya meyasi mete yi nye kele ké. A ke jonḡile dínɔ dyusu ke membey hene. Ko dete, yite ti pa yaka nye na. Nye ne nguru wene yeti ke bu benjon busu be dya ne jengwe te baka kimote ke mbey ne na. A ke kpalo peto botu bete be kwadye bu bo kimote baka dudye bo sonje ke njɔṅ botu bete be tike temɔ ke yi Kumande Yesus baka. ¹¹ Manmbe, sonj temo mbe, nge we beje mumo ke kelo yiṅa beya yasi, we ti kel nda nye na. Yasi wete, nge we beje mumo ke kelo kimo yasi, no kèl nda mbete. Mo te e kele kimo yasi, mo te me mɔnɔ Njambiyɛ. Ma yoko e kè mbombu kelo beya yasi ko ti pa duwe Njambiyɛ na. ¹² Ke be Demiturus, bomo hene ke lepɔ kasi ne kimote ke mbombu bomo. Sendi, gbakasi te yi bejna ke jonḡwe dyene ne nguru wene ké ke tedye dete ke mbombu bomo hene. Ma wuse sendi, wuse ke lepɔ kasi ne dete. Ma we duwa

Njena lepi

¹³ Mi ne budya meyasi mete yi mi yakama keto kenje we. Yasi wete, mi yeti ke kwadye keto yo keto ne meyasi me ketina mekana na. ¹⁴ Mi taka nde, ndana koko te ti kiko na, mi ta beje we. Wuse ta tapita, wuse hene ke diyo. ¹⁵ Diyo ne te. Beso bo ke nyeno we. Nyeno sendi beso busu wete wete.

Mekana mete yi Yude ketima

Yo Yude te wete maŋ ne Kumande Yesus kete mekana mete yoko (Mt 13:55). A ba sendi mo tomun Yesus Krist.

A keti kenje bekriten be ngimo te yite nde, bo diy ne soso sumo kol yi lu dyambi ne kotu tedya yasi te yi bana bomo nja tedye ke njoka yan ke. Bekriten kel dete yi bakidye ne tikina temo te yi bo tike ke yi *Krist ke ne ngbik ke no mbombu. Beya botu be tedya kotu meyasi mete ke seŋe Yesus Krist ne Kimo Tom te yi lepe kasi ngikwa Njambiyee ke jonna yan ke sap sap jongwɛ. Yude ke lepina detinate sungwe ne botu bete.

Wuse yakama baka mekana maka ke menɗabiye yitan jo wete:

1. Kandina lepi (seke sekete 1-2).
2. Bekriten diy ne soso ne botu be tedya kotu meyasi tumo koŋ ne meyasi me Njambiyee baka (seke sekete 3-4).
3. Meyasi mete yi botu bete be ba ne temo ne keskere, sumo sendi kol sungwe ne Njambiyee saŋgwama no ke (seke sekete 5-7).
4. Teri botu be tedya kotu meyasi (seke sekete 8-19).
5. Yude ke kite bekriten (seke sekete 20-23).

6. Njena lepi (seke sekete 24-25).

¹ Yo mi Yude kete mekana maka. Mi bala Yesus Krist. Mi maŋ ne Jak. Mi keti mekana maka kenje wune botu bete be Da Njambiyee kwadye baka. A jebama wune bakidye yi ladiye ne Yesus Krist. ² Gwena ngwete ne weyna jongwɛ ne mekwadya buy buy pele yun.

Kasi botu be tedya kotu meyasi

³ Wune njoŋ, wune soŋ temo mbe, temo mbe ba deke ne bak bak nde, mi keti mekana kenje wune yi lepo nda yi Njambiyee jongwɛ ne wuse hene ke. Mi nja beŋe kimote nde, mi keti gba mekana kenje wune yi ngweta ne wune nde, wune ken mbombu lu dyambi, ne botu be Njambiyee hene tiki temo ne ngbik ke yene. Bo botu bete be wokuna ndi ne nye baka. A nya bo deti te yi tiko temo ke yene dete ndi nga wete ne sat. ⁴ Yo nde, bana beya bomo mbombilama nyiŋe ke njoka yun. Bo yeti ke duwe Njambiyee na. Yo ketinate njombu yana ke mekana me Njambiyee nde, josi Njambiyee ta balo ke to yan, keto bo ke koŋgite lepi te yi lepe kasi ngikwa Njambiyee wusu ke yi jonna no ke sap sap jongwɛ. Bo ke paye sendi Nyangwe Masa wusu e ndi wete ne wete ko, Nyangwe Kumande wusu Yesus Krist.

5 Ko ðekò nde, wune sima duwe meyasi mete yi kwanama hene ké kumò njena, mi ke kwadye gba ndi dyanò dyan nde, Baba Mbokò jonḡwa kandò Isarayel soḡe ke Ejipt. Ma yasi wete, ke kòḡte, a njà girise botu bete ðe tì tike temò ke yene baka. 6 Wune tâka sendi ðejaki bete ðe tì ðakidyè dīyò yan yi Njambye nya bo ké. Bo kpalma tiko ḡgbak ḡgbak mbey te yan yi Njambye nya bo ké, ε nye kanje bo ne kòl sumba te yi dīyè kpo ne kpo, tiko bo ke moy yitil te yi ne gir yí ladye ne nyanḡwe yesò pəsina jòsi. 7 Wune tâka sendi *Sòdom nè *Gòmòr nè nyanḡwe meḡya mete yi pòku te yite. Bo nya sendi bo ke kelna mekele me mami nda ðejaki bete, dīyò sendi dīyò mbam bene nyari bene botu bete ðe yeti nda botu ðe meneti maka baka. Dete, bo ndana ke moy meḡone ke dīte te yi jù kpo ne kpo. Yo ke kite bomò hene nde, bo dīy ne sòsò.

8 Ma botu baka ðe mbòmbilama nyinḡe ke njoka yun baka ke kelò sendi dete. Yaw yaw metake man ke kelò nde, bo kèl mekele mete yi nye sembo ke yotu yan, seḡe nde, Nyanḡwe Kumande tì nam bo na. Bo ke lepò sendi lepi gbutu sunḡwe ne jonjonḡwe meyasi mete yi dīyè ne meluksa ke dīyò ké. 9 Ma ko Mikayel te nyanḡwe jaki Njambye, kome nye

benḡilama bene *Kum ðeya mekele yi sunḡa ne mun Mòyisi bene nye ké, Mikayel tì boḡe lepò yinḡa lepi gbutu sunḡwe ne Kum ðeya mekele kò yí jòse ne nye na. Yasi wete, a lepima ndi nde: <Baba Mbokò ðamanḡwe ne we.> 10 Ma ke ðe botu baka, bo ke lepò yan lepi gbutu ke meyasi hene te yi bo ndekima ké. Ma ke meyasi mete yi bo duwe nda benyamò bete ðe kine dyanò duwe ne meyasi ké, yo yite ke kpalò nje ðekidyè bo ðekidyà. 11 Bo sàḡwanḡwe ne meḡone, keto bo tókuma ðeya nje te yi *Kayin. Bo tumbulama jatò ke ðeya nje nda yi *Balam kelma ké yí sòmbò ne mòni yambile, keto bo ðendidya to sunḡwe ne Njambye nda *Kore. 12 Yo nde, botu benòri, kome wune diki wesidyà yí dīyena nda ðemanḡ ké, bo ke nje dīyò ke njoka yun nda metari mete yi dīyè sòdyate ke nji duku. Bo ke hòkuma meḡye, moy ne ḡgala ḡgolo kine gwena njon na, take ndi nje moy yan. Bo nda mbiyò te yi si yindò ke dīyò, ke kòḡte, dīyò me ne wanḡo, mbiyò kwanma. Bo nda mejeti mete yi ti wúm membumò ke ḡgimò te yi yo yàkanḡwe wumò ké. Bo ke gwe meḡa yiba, keto bo ma si mune bo. 13 Beya mekele man ke pundò puyè nda yi gbela mewuru memiye ne to duku kome nyanḡwe mekumbò bende piye ne

kubulu kubulu ké. Bo nda besisɔ bete be duwe megwaki. Njambiyɛ sima kombile mbɛy te yi bo ta diyɔ kete kpo nɛ kpo ké ke moy yitil nɛ gir.

14 Enɔk kandima punje meyasi mete yi ba sɔfyate nɛ mbombu ké ke kasi botu baka. Bomɔ jadya nɛ ndendi te kumɔ yitan jɔ yiba kande ke Adam kumɔ Enɔk. Enɔk lepima nde: <Nɛ bɛɲa, Baba Mbokɔ yima nɛ njɔɲ pupuna bejaki benɛ, buyɔ yan besaɲmay besaɲmay.

15 A njáki nje pɛsɔ jɔsi botu be meneti maka henɛ. A ta tedye mebonɛ nyɛ beya bomɔ, keto beya mekele henɛ te yi bo kelma ké nɛ keto nyalɔ melepi mete yi bo punja sunɣwe nɛ nyɛ ké.>

16 Botu baka botu be mbunɔ kpo nɛ kpo. Bo ke wo yotu ke teri te yi Njambiyɛ tikima bo kete ké. Bo kél yasi beɲɣwe beya mewobɔ man. Bo lépi nyaɲɣwe melepi yí dɔkwɛ nɛ yotu, lepina sendi nɛ membombila yí bu nɛ yasi ke bo bomɔ.

17 Ma wunɛ njɔɲ, wunɛ sɔɲ temɔ mbe, ke be wunɛ, wunɛ tâka melepi mete yi botu be tomun be Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist dikima pele ké.

18 Bo dikima lepɔ nyɛ wunɛ nde: <Ke metu mete yi kɛ nɔ ke siyna mbokɔ, botu bete be nyete besɔ baka ta dyɔ. Bo yeti ke duwe Njambiyɛ na, bo jónɲaɲɣwe beɲɣwe beya mewobɔ man yí kelɔ beya meyasi.> 19 Yo bo dikɪ

kelɔ nde, bomɔ bákangwe. Metake man henɛ kén ndi ke mekele mete yi meneti maka. Bo kinɛ Kimɔ Sisiɲ ke yotu na. 20 Ma wunɛ njɔɲ, wunɛ sɔɲ temɔ mbe, ke be wunɛ, wunɛ sâɲ nde, baka nyêki besɔ deti, né wunɛ be jelnate kɛ nɔ mbombu ke tikina temɔ te yi wunɛ tike ke yi Njambiyɛ ké. Tikina temɔ te yite wúla pele yi Njambiyɛ nɛ nguru wenɛ. Wunɛ ngwêtaɲɣwe nɛ deti te yi Kimɔ Sisiɲ.

21 Wunɛ kén mbombu yí diyɔ nɛ ngbingim ke mebo me Njambiyɛ te ɛ kwadyɛ wunɛ kɔ yí ladiye nɛ ngimɔ te yi Nyangwe Kumande wusu Yesu Krist ta gwe ngwete wusu yí nyɛ wuse jonɣwe te yi kpo nɛ kpo ké.

22 Ke yi botu bete be ndi ke simta ke kasi tikina temɔ ke yi Njambiyɛ baka, wunɛ gwâki ngwete yan. 23 Wunɛ jónɣwe baɲa sɔɲɛ ke dite. Wunɛ gwâki sendi ngwete baɲa, ma yasi wete, wunɛ diy nɛ sɔsɔ, kambɔ beya mekele man me nje lapidya nɛ wunɛ. Kpe, wunɛ tí kpoka ko gbela numbu melambo man yi me nɛ sembo beya mekele man ké na.

Njena lepi

24 Yo Njambiyɛ nyɛpɔ yakama bakidye wunɛ nde, wunɛ tí bal na, kelɔ nde, wunɛ tɛma ke mbombu wenɛ seɲgile meluksa mene kinɛ mendeya na sosa kpesa. 25 Wuse lúksa, nɛ wuse sômbila ndi Njambiyɛ

nyερɔ. Yo nyε Mɔ te ε
jonɔwε wuse nε nje Yesu
Krist te Nyangwe Kumande
wusu. Yo nyε be nε nyangwe
deti. Yo nyε name kandε ke
ngimɔ te yi nyε ti pa kuso
meyasi na. Yo nyε name
ndana. Yo nyε ta namɔ sendi
menɔgimɔ hεnε, *amεn.

Punja Meyasi mete yi Yesus Krist tedya

Yo Jan, mo tomun Yesus Krist kete sendi mekana mete yoko, yite a me tomba budyate. A kети, yite a ke wete kiringira nde Patmos. Bo biyima nye ke tiko mate nda mo jobo keto lepina Kimo Tom Yesus Krist. Yo ke Patmos mate yi Kumande Yesus kwanma ne wete jaki wene yi tedye ne Jan meyasi mete yi ta kwanma ke siyna mboko ke. Jan ketima mekana maka kenje njon bekriten yitan jo yiba yi ba ke Asi ke ngimo te yite ke. Bo jebangwe meneti mete muka nde Turki.

Mekana mete lepi nda yi meyasi ta kwanma no ke siyna mboko kome Yesus Krist ta tonje meyasi hene ke. Yo ne budya sulna meyasi ke moy mekana maka. Yo ke lepo sendi kasi meluksa me Yesus Krist. Yeti se kasi pidya yotu te yi nye ba no yi bo lepe ke mekana me Kimo Tom Matiyo, Mark, Lukas ne Jan ke na.

Wuse yakama baka mekana maka ke menjabiyе yitati:

1. Meyasi mete yi kwanama ke (kumte 1).
2. Meyasi mete yi kwanma ndana ne metom mete yi Nyanngwe Kumande

kenje menjon me bekriten yitan jo yiba ke (kumte 2-3).

3. Meyasi mete yi ta nje kwanma ke (kumte 4-22).

1 Mekana mete yoko ke tedye meyasi mete yi ba sodyate mbombu yi Yesus Krist punja ke. Njambiyе nya nye say te yi punje meyasi menori yi yakanngwe dyā nedo ke, na tedye botu be mesay bene. Dete, Yesus Krist tomma jaki wene yi punje ne yo nye mo mesay wene Jan. ² Jan yekidya meyasi hene te yi nye benma ke. A lepima nde, yo gbate melepi me Njambiyе yi Yesus Krist te mo te e duwa yo ne ngbak ngbak ko punja nye nye ke. ³ Mekana maka ke punje meyasi mete yi ta kwanma ke. Mo te e tole melepi mete yi nye bomo ko ne mesosa. Botu bete be lengwe meto bakidye melepi mete yi diyе ketinate ke moy mekana baka ne mesosa sendi, keto ngimo sima wuta.

Jan ke nyeno bekriten be Asi

⁴ Yo mi Jan kete mekana maka kenje menjon yitan jo yiba me botu bete be tike temo ke yi Yesus yi diyе ke Asi ke. Njambiyе kel ngikwa ne wune, nye sendi wune tete. A ndana kete, a ba kwey kete, a ke nje sendi. Mesisin Njambiyе yitan jo yiba be diyе ke mbombu siya bekumande ne baka kel sendi ngikwa ne wune, nye

sendi wune tete. ⁵ Yesus Krist te ε λεπε meyasi mete yi nye beηe ne ηgbak ηgbak kɔ kɛl sendi ηgikwa ne wune, nye sendi wune tete. Nye bosa mɔ te ε womiya ke njoka bemuη. Nye kum bekumande be meneti maka. A kwadya wuse, soηe wuse ke diyo bala mebeyɔ musu ne mekiyo mene. ⁶ A kelma nde, wuse bɛki ndingele kando bekumande, be sendi botu be nyena sadaka nye Njambiyε te Sangwe wene. A bɛki ne luksa nɛ ηgunɔdye kpo ne kpo, *amen. ⁷ Ne bɛηa, a yima ke njoka mekulutu! Bomɔ hene ta beηe nye, ko botu bete be loηma nye ne kɔ punje baka. Mekando me bomɔ ke to meneti hene ta jaba kola keto ne. I, meyasi ta kwanηa gbate dεte, amen. ⁸ Njambiyε te Baba Mboko ke lepɔ nde: «Yo mi alfa*f1* nɛ omega.*f1*» A kete ndana, a bɔ kwey kete, a yima, a ne ηgunɔdye hene!

Yesus ke punje yotu nye Jan

⁹ Yo mi Jan te maη wun, wuse sangwate sine be Yesus. Yo dεte, sine wune ke sangwa ne nyangwe mebɔne. Sine wune hene ke namɔ. He ke kelo tin, wuse hene kɛ nɔ mbɔmbu. Bo boηma mi bete ke wete kiringira nde Patmos, keto mi lepima melepi me Njambiyε, lepɔ sendi meyasi mete yi Yesus punja nye mi kɛ nye bomɔ. ¹⁰ Kimɔ Sisij dyanma mi ke yesɔ

Nyangwe Kumande. E mi woke yiηa nyangwe dεtina men ke kɔη mbe nda yi mumɔ tɔ ne dɔmbiya kɛ. ¹¹ Men te lepima nde: «Yasi te yi we beηe kɛ siki keto ke mekana, kenje menjɔη yitan jɔ yiβa me botu bete be tike temɔ ke yembe baka. Keto kenje njɔη botu bete be Efes, be Simirn, be Pergam, be Tiyatir, be Sardes, be Filadelfi nɛ be Lawodise.» ¹² Ndana, ε mi yeηsa, nɛ mi beη mɔ te ε lepina nye mi kɔ. Ke mi ma yeηsa kɛ, beηa, meyasi me kasa lambo kete kɛ yitan jɔ yiβa, yo bɔ hene tande lor. ¹³ Beηa kɛ, yiηa yasi nda gba mumɔ ke njoka meyasi menɔri. A bɔ ne sewna gambo ke yotu nɛ kanda ke beti tande lor. ¹⁴ To ne bɔ hene wumnate ne mboη mboη nda ndɔmbɔ, yo bɔ nda su yombo. Misi mene bɔ ke panɔ nda lam dεte. ¹⁵ Mekol mene bɔ ke panɔ ne ηgɛy ηgɛy nda tunji te yi bo bete ke nyen nyen dεte kɛ. Men ne bɔ nda mesokɔ me nyangwe duku te ε ke sokula. ¹⁶ A bɔ ne besisɔ yitan jɔ yiβa ke mbam bɔ ne. Wete ηgwele ηgwele kafa ne numbu te yiβa bɔ ke pundɔ ke numbu ne. Mbɔmbu ne bɔ ke panɔ nda yol yesɔ sew. ¹⁷ Ke mi ma beηe nye kɛ, ε mi bale ke nji mekol mene nda muη mumɔ. E nye kase mbam bɔ ne ke yotu mbe lepɔ nde: «We ti kambi yaηa na. ¹⁸ Mi diye bosate, diyo sendi njenate. Mi yɔkɔ ε ne

jon. Mi gwa ne mbombu, ma beja, ndana mi ta diyɔ ne jon kpo ne kpo. Mi ne njango te yi sɔɔn nɛ yi dya bemun. ¹⁹ Dete, keto yasi te yi we bejma nɛ yike yi we beje ndana nɛ yike yi ta nje kwanɔna kɛ. ²⁰ Woko to yasi te yi be sɔɔyate ke kasi besisɔ yitan jɔ yibate yi we bejma ke mbam bo mbe nɛ ke kasi meyasi me kasa lambo kete yitan jɔ yiba yi ba tandɛ lor kɛ. To te deke: 'Besisɔ baka yitan jɔ yiba tedya bejaki be Njambiye yitan jɔ yiba be kende ne menjon yitan jɔ yiba me botu bete be tike temo ke yembe baka. Meyasi me kasa lambo kete yitan jɔ yiba ke tedya sendi menjon yitan jɔ yiba me botu bete be tike temo ke yembe baka.»

2

Mekana mete yi beje bekriten

be Efes

¹ Ndana, ε men lepe sendi nye mi nde: «Keto mekana kenje jaki te ε kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Efes nde: Woko yasi te yi mo te ε ne besisɔ yitan jɔ yiba ke mbam bo ne lepe kɛ. Nye mo te ε kende ke njoka meyasi me kasa lambo kete yitan jɔ yiba yi tandɛ lor kɛ ke lepo nde: ² Mi duwa mekele mo, duwe nde, we ke gwe mesay. Mi duwa nde, we ne tin, duwe sendi nde, we ti yaka gbiso beya bomo na.

Mi duwa nde, we bobuma botu bete be lepe lepo nde, bo botu be tomun be Yesus baka, ε we beje nde, bo botu be ja, bo yeti botu be tomun na. ³ We ne tin, we sangwama ne mebone keto dino dyembe, ma we ti yokwe ke njime na. ⁴ Ko beko dete, mi ne yina yasi te yi mi ndeye we kete kɛ. Yo nde, we yeti ke kwadye se mi nda yi mbombu na. ⁵ Dete, yokidya misi beje mbey te yi we kopuma kete kɛ. Yensangwe temo yokwe ne koko jonna nda yi we dikima jonna ne mbombu kɛ. Ke ti be dete na, mi ta nje ke yo, mi ma sone yasi kasa lambo te wo ke mbey te, nge we ti yensa temo yokwe ne koko na. ⁶ Ma ko dete, we ne yina kimɔ mekele. Yo nde, we ke beno mekele me botu bete be bengwe tedya yasi te yi Nikola. Mi ke beno yo sendi.

⁷ «Mo te ε ne meto ko woku lepi te yi Kimɔ Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yi Yesus baka! Mo te ε ta lanja, mi ta nye nye mbumo jeta te yi jonngwe yi diyɛ ke *Paradis Njambiye kɛ nde, a dyaki.»

Mekana mete yi beje bekriten

be Simirn

⁸ ε men nje lepo nde: «Keto mekana kenje jaki te ε kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Simirn nde: Woko yasi te yi mo te ε diyɛ bosate, diyɔ

njenate kɔ lɛpɛ kɛ́. Nye ε gwɔ nɛ mbɔmbu nje bɛ nɛ njɔŋ kɔ kɛ lɛpɔ nde: ⁹ Mi duwɔ nyangwe mɛbɔnɛ mɛtɛ yi wɛ saŋgwa nɔ kɛ́. Mi duwɔ mɛbukɔ mɔ, kɔ bɛkɔ nde, wɛ nɛ kusuku. Mi duwɔ sendi nde, botu bɛtɛ bɛ lɛpɛ ndi nɛ numbu nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden baka kɛ diki lɛpɔ lɛpi gbutu saŋgwe nɛ wɛ. Yo nde, bo njɔŋ botu bɛtɛ bɛ wokuna nɛ *Satan. ¹⁰ Wɛ tɪ kambi yaŋa kɛ mɛbɔnɛ mɛtɛ yi wɛ ta saŋgwa nɔ kɛ́ na. Bɛŋa, *Kum bɛya mɛkele kɔ ta bɛtɛ baŋa bɔmɔ kɛ jɔbɔ kɛ njoka yun yɪ bɔbɛ nɛ wunɛ. Wunɛ ta saŋgwa nɛ nyangwe mɛbɔnɛ yaka mɛtu kamɔ. Kɛn ndi yɔ mbɔmbu tiko temɔ nɛ ŋgbik, kɔ bɛkɔ nde sɔŋ. Dɛtɛ, mi ta nyɛ wɛ dɔŋgwe te yi tɛdye nde, wɛ sima jɔ.

¹¹ «Mɔ te ε nɛ mɛtɔ kɔ wɔku lɛpi te yi Kimɔ Sisin lɛpɛ nyɛ mɛnjɔŋ mɛ botu bɛtɛ bɛ tike temɔ kɛ yɛmbɛ baka! ε nde: Mɔ te ε ta laŋsa kɔ tɪ saŋgwa se nɛ mɛbɔnɛ mɛ sɔŋ yɪbɛtɛ ε ta nje kɔ na.»

Mekana mɛtɛ yi bɛŋɛ bekriten

bɛ Pergam

¹² Kɛ kɔntɛ, ε mɛn nje lɛpɔ sendi nde: «Kɛtɔ mɛkana kɛnjɛ jaki te ε kɛndɛ nɛ njɔŋ botu bɛtɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Yesus kɛ Pergam nde: Wokɔ yasi te yi mɔ te ε nɛ ŋgwele ŋgwele kafa yi nɛ numbu te yɪba lɛpɛ kɛ́. ε nde: ¹³ Mi duwɔ mbɛy te yi wɛ dɪyɛ

kɛtɛ kɛ́. Yo mbɛy te yi *Satan namɛ kɛ́. Ma wɛ ndi kɛ kɛ mbɔmbu yɪ bakidye dɪnɔ dɪyɛmbɛ jeliyɛ. Sendi, wɛ tɪ tonɛ tikina temɔ te yi wɛ tike kɛ yɛmbɛ kɛ́ na, kɔ kɛ ŋgimɔ te yi bo woma nɛ Antipas te ε lɛpima mɛyasi mɛtɛ yi nyɛ duwɔ nɛ ŋgbak ŋgbak kɛ kasi mbɛ nyɛ bɔmɔ kɛ́. Bo wɔku nyɛ ndi kɛ mbɛy kɔmɛ wunɛ dɪyɛ kɛ́, kɛ mbɛy te yi Satan bɛ nɛ mbɛy dɪyɔ nɛ kɛ́. ¹⁴ Kɔ dɛtɛ, mi nɛ yɪŋa yasi te yi mi ndeyɛ wɛ kɛtɛ kɛ́. Yo nde, wɛ nɛ baŋa bɔmɔ kɛ yɔ bɛ nyɛ sosu kɛ yasi te yi *Balam dɪkima tɛdye Balak kɛ́. A dɪkima tɛdye yasi te yi ta jatidye botu bɛ kandɔ Isarayel kɛ bɛya nje. A dɪkima tɛdye dɛtɛ, nɛ bo dɪyɛ mɛnjay mɛtɛ yi bo kelɛ nɛ sadaka nyɛ baŋa bɛnjambiye, nyɛ bo sendi kɛ kelna mɛwanja. ¹⁵ Sendi, baŋa bɔmɔ bo kɛ kelɔ ndi njɛl kiya mɛkele mɛtɛ. Bo nyɛki yan sosu kɛ tɛdya yasi te yi Nikola tɛdye kɛ́. ¹⁶ Ma, yɛŋsaŋgwe temɔ. Nɛgɛ ti bɛ dɛtɛ na, mi ta nje kɛ yɔ nɛdɔ, má lɔ dɪyambi nɛ bo nɛ kafa te yi kɛ numbu mbɛ kɛ́.

¹⁷ «Mɔ te ε nɛ mɛtɔ kɔ wɔku lɛpi te yi Kimɔ Sisin lɛpɛ nyɛ njɔŋ botu bɛtɛ bɛ tike temɔ kɛ yi Yesus baka! ε nde: Mɔ te ε ta laŋsa, mi ta nyɛ nyɛ yɪŋa mɛdye te yi bo jɛba nde *man yi dɪyɛ sɔdɪyɛtɛ kɛ dɪyɔbɔ kɛ́. Mi ta nyɛ sendi nyɛ wɛtɛ wumna tari te yi nɛ wɛtɛ jɔŋja dɪnɔ kɛtinate kɛtɛ. Mumɔ wɛtɛ nɛ

wete yeti ke duwe jonja dino te na, sonɛ ndi mo te yi bo nye nye dino te ko.»

Mekana mete yi beɲɛ bekriten

be Tiyatir

¹⁸ E men nje lepɔ nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Tiyatir nde: Woko yasi te yi Monɔ Njambiyɛ, nye e ne misi nda lam dite nɛ mekol nda tunji te yi pane ne ngɛy ngɛy kɛ lepe kɛ. E nde: ¹⁹ Mi duwa mekele mo nɛ temo mekwadya mo, duwe nde, we ke tiko temo ke yembe. Mi duwa sendi nda yi we kɛ mbombu yi tonje ne mesay kɛ. Mi duwa tin yo, duwe nde, mesay mete yi we kele ndana kɛ buye kwa yi mbombu. ²⁰ Ko dete, mi ne yija yasi te yi mi ndeye we kete. Yo nde, we ke tiko nya te yi bo jeba nde Jesabel ko nde, a kɛl mesay mene lalɛ. Nye ne nguru wene ke lepɔ nde, nye mo punja melepi me Njambiyɛ. A ke tedye meyasi yi jatidye ne botu be mesay bembɛ ke beya nje. A kɛl dete, nɛ bo nye bo ke kelna mewanja, dye sendi menjay mete yi bo kele ne sadaka nye banja benjambiyɛ kɛ. ²¹ Mi nya nye ngimo yi ladye nde, a yɛnsangwe temo. Ko dete, a yeti ke kwadye yensa temo tiko kelna mewanja mene na. ²² Beɲa, mi ta bete nye ke tan kon. Mi ta tedye sendi nyangwe mebone nye botu

bete be sangwa kelo wanja ne nye baka, nge bo diyɛ kinɛ yensa temo tiko mekele mene na. ²³ Mi ta girise wo bono bene. Dete, menjon me bomo hene be tike temo ke yembe baka ta duwe nde, mi yoko e songile metake me moy mumo, duwe yasi temo ne. Mi ta nye mumo hene yasi ke njoka yun beɲgwe mekele mene.

²⁴ «Ma wune bukwe botu bete be tike temo ke yembe ke Tiyatir baka, wune ti beɲgwe yun tedya yasi te yite, ho duwe yasi te yi bo jeba nde: «Dimna yasi te yi diyɛ sofyate ke temo *Satan kɛ» na. Ke yun, mi yeti ke sobidye se wune yija mapi na. ²⁵ Siya te ndi nde, wune kombila bakidye yasi te yi bo tedya wune kɛ ne gbem kumo ke ngimo te yi mi ta nje kɛ. ²⁶ Mo te e ta lanja kelo mesay membe kumo ke signate, mi ta nye nye deti te yi namo mekando me bomo hene ke to meneti. ²⁷ A ta biye njambala te yi sumba namo ne bo, wanjo bo wete wete nda yi bo pote ne membe mete yi bo sa ne yeko kɛ. A ta be ne deti ndi nda yi Sangbe nya mi kɛ. ²⁸ Mi ta nye sendi mo te sisɔ te e pane ne kpalele ke njenameno ko.

²⁹ «Mo te e ne meto ko woku lepi te yi Kimɔ Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

*Mekana mete yi beŋe
bekriten*

be Sardes

¹ E men kè mbombu lepɔ nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Sardes nde: Woko yasi te yi mo te e ne mesisinj Njambiye yitan jo yiba be diye ke mbombu wene lepe ke. A sendi ne besiso yitan jo yiba. E nde: Mi duwa mekele mo. Bo ke lepɔ nde, we ne jon, ase nde, we me munte.

² Jemkwe, jelkwe bukwe yasi te yi ke si gwe ke, keto mi beŋma nde, mekele mo yeti ne njololo ke mbombu Njambiye wombe na. ³ Paŋ pa take nda yi we wokuma ne melepi me Njambiye bu ne yo ke. Bakidya melepi mete, yensa temo. Ma nge we ti diye ne soso na, yite mi ta nje pe yo nda mo gubo. We ti duwe ngimo te yi mi ta nje ngbake we kete ke na. ⁴ Ko dete, we ne banja bomo ke Sardes be ti nye memi ke melambo man na. Bo ta lenje wumna melambo, sine bo ma kendo no, keto jongwe dyan yakama nde, bo kel ne bo dete. ⁵ Dete, mo te e ta lansa, bo ta lenje nye wumna melambo. Ko mi ti sonje dino dyene ke mekana mete yi jongwe na. Mi ta jaye ke mbombu Sanmbe ne ke mbombu bejaki bene nde, nye mumo wombe.

⁶ «Mo te e ne meto ko woku yasi te yi Kimɔ Sisinj lepe nye menjon me botu

bete be tike temo ke yembe baka!»

*Mekana mete yi beŋe
bekriten*

be Filadelfi

⁷ E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki Njambiye te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yi Yesus ke Filadelfi nde: Woko yasi te yi mo te e kine sembo lepe ke. Nye sendi mo te e gbakasi. A ne njanjo Kumande Davit. Nge nye bute numey, kine mumo wete ne wete yakama difo na. Nge nye dife, kine mumo wete ne wete yakama bute na. E nde: ⁸ Mi duwa mekele mo. Beŋa, mi butuma numey tiko nyase ke mbombu wo, kine mumo wete ne wete yakama difo yo na. Mi duwa nde, we yeti ne deti pake na. Ko dete, we ka ndi mbombu bakidye melepi membe, we ti tone mi na. ⁹ Dete, beŋa, mi ke kaje banja bomo ke njoka njon botu bete be wokuna ne *Satan baka nye ke moy mebo mo. Bo ke kelo ja lepɔ nde, bo Beyuden, ase nde, bo yeti Beyuden na. Beŋa, mi ta kelo nde, bo njaki nje kuse mebon ke nji mekol mo. Dete, bo ta duwe nde, mi ke kwadye we. ¹⁰ We bakidya lepi te yi mi lepima nye we nde: Kelo tin ke no mbombu ke. Dete, mi sendi, mi ta bakidye we ke ngimo te yi mebobilan ta nje ke ndingele meneti maka yi bofe ne bomo hene be diye ke to meneti baka.

11 Mi yima nedo! Kom-bila bakidye yasi te yi bo tedya we ké ne gbem, kamba mumo me nje bu dungwe yo. 12 Mo te e ta lajsa, mi ta tambidye nye nda kondu ke moy mbanjo Njambiyé wombe, ko a tí pundo se kè womaŋa na. Mi ta keto dino Njambiyé wombe nè dino dya Njambiyé wombe ke yotu ne. Dya te, yo jonja Yerusalem te yi piye wule dyobo ke keki Njambiyé wombe ké. Mi ta keto sendi jonja dino dyembe ke yotu ne.

13 «Mo te e ne meto ko woku yasi te yi Kimó Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

Mekana mete yi beŋe bekriten

be Lawodise

14 E men lepe nde: «Keto mekana kenje jaki te e kende ne njon botu bete be tike temo ke yembe ke Lawodise nde: Woko yasi te yi Mo te yi dino dyene nde *Amen lepe ké. Nye yoko e lepe meyasi mete yi nye beŋe ne ngbak ngbak, nye sendi gbakasi. Nye mo te yi Njambiyé kwanma ne nye yí kuso ne mboko. E nde: 15 Mi duwa mekele mo. Mi duwa nde, we yeti weynate ne jiriri ho dinate ne kpaŋen na. Biran nde, beko ne jiriri ho ne kpaŋen. 16 Dete, nda we ne bisbis, we yeti ne jiriri ho ne kpaŋen ké, mi ta jo we li. 17 Ma we

ne nguru ke lepo nde, we mo kusuku, we ma ndemo kusuku yaka. 'We ke lepo sendi nde, we ta sa sendi nge? Ndi nde, we yeti ke duwe nde, we ne ngwete, we ke moy jarapa, we ke buko, misi mo difinate, sendi, we sokere na. 18 Dete, mi ke kite we nde: Bomo lor te yi bo sima beŋe boŋe ke dite ké ke bo mbe. Kelo dete, né we be ne kpaŋa kusuku. Bomo wumna melambo ke bo mbe, né we leŋ peto ne yotu yo, kamba bomo me nje beŋe sokere yo nye ne we njon. Nè we bom sendi nyeti misi doŋe ke misi mo, né we beŋna. 19 Mi ndeya mbe tedye mebono nye bomo hene be mi kwadye yí kite ne bo. Ma dete, nyeko temo yo hene ke mesay, yeŋsa sendi temo. 20 Beŋa, mi ke teri ke numey ke dungwe. Nge mumo woke men mbe bute numey, mi ta nyiŋe tu dyene, nè mi nè nye, he ta dyena wete. 21 Mo te e ta lajsa, mi ta jaye nde, sine nye diy ke siya bekumande mbe nda yi mi ne nguru wombe lajsama no sendi, nje kwa diy metidye sine Saŋmbe ke siya bekumande ne ké.

22 «Mo te e ne meto ko woku yasi te yi Kimó Sisin lepe nye menjon me botu bete be tike temo ke yembe baka!»

4

Kanna te yi bo kane ne Njambiyé

ke dyobo ké

¹ Ke kɔŋ meyasi menɔri, ke mi ma kaŋe misi, beŋa, wete numey nyase ke dyobɔ. E mi woke men te yi ma lɛpinanŋwe ne mbɔmbu nye mi kɛ. Men te lumsama nda yi mumɔ tɔ ne dɔmbiya kɛ. E men te lɛpe nye mi nde: «Bendɔ nje wonŋa, nɛ mi tedye we meyasi mete yi yakanŋwe dyɔ ke kɔŋte yiri kɛ.» ² Ke kiya ŋgimɔ te e Kimɔ Sisiŋ dyɔ mi, e mi beŋe wete siya bekumande ke dyobɔ nɛ wete mumɔ metidyɛ kete. ³ Mbɔmbu mɔ te e bɔ metidyɛ kete kɔ bɔ ke panɔ ne ŋgɛy ŋgɛy nda kpasa yiŋa tari nde japi nɛ sordiyɔŋ. Yiŋa yasi nda yi lumbu te nɔ kɛ linja siya te. Yo bɔ ke panɔ nda kpasa wete tari nde emerod.

⁴ Yiŋa mesiya bekumande kaba jɔ yini linja siya bekumande te yoru. Betomba kaba jɔ yini bɔ metidyɛ ke mesiya menɔri. Bo bɔ ne wumna melambo ke yotu nɛ meɗunŋwe ke to tande lor. ⁵ Yesi mbiyɔ dikima pundɔ ke siya bekumande te. Memen nɛ lum mbiyɔ dikima wule sendi mate. Melambo yitan jɔ yiɓa dikima panɔ ne kpalele ke pulɔ mbɔmbu siya te. Melambo mete, yo mesisiŋ Njambiye yitan jɔ yiɓa.

⁶ Yiŋa yasi bɔ ke mbɔmbu siya bekumande te nda maŋ. Yo bɔ ne ŋgelele, panɔ ne ŋgɛy ŋgɛy nda wete wumna tari nde kirisital. Yiŋa jonjonŋwe

meyasi yini linja siya bekum yinɔri tiko ke bembe. Be jonjonŋwe meyasi menɔri bɔ ne memisi ne kamtana ke yotu hene pulɔ mbɔmbu nɛ pulɔ kɔŋ. ⁷ Bosa jonjonŋwe yasi boŋnama ne dila. Yibate boŋnama ne mɔnɔ nday. Mbɔmbu te yi yitatite boŋnama ne yi mumɔ. Jonjonŋwe yasi yinite boŋnama ne mbele te e ke je kɔ. ⁸ Jonjonŋwe yasi hene ke njoka be jonjonŋwe meyasi maka yini bɔ ne meparɔ yitan jɔ wete. Bo bɔ ne memisi ne kamtana ke yotu hene pulɔ puye nɛ ke nji meparɔ. Tu ne yesɔ bo ti be ne ŋgimɔ mewedyɔ na, say yan ndi lɛpinate nde: «Kiyɔ, kiyɔ, kiyɔ! Njambiye te Baba Mbokɔ e ne ŋgunɗudye hene kɔ kiyɔ! A bɔ kwey kete, a ndana kete, a yima!» ⁹ Be jonjonŋwe meyasi maka yini dikima jembina lukse mɔ te e ke metidyɛ ke siya bekumande kɔ. Bo dikima ŋgane, nye wosoko nye nye, mɔ te e diyɛ kpo ne kpo kɔ. ¹⁰ Menŋimɔ hene te yi bo kele ɗete kɛ, betomba baka kaba jɔ yini ke kuse meɓɔŋ kɔtɔ mbɔmbu ke meneti ke mbɔmbu mɔ te e ke metidyɛ ke siya bekumande kɔ. Bo ke kanɔ yɔkɔ e diyɛ kpo ne kpo kɔ, soŋe meɗunŋwe man niŋŋwe ke mbɔmbu siya bekumande te lɛpɔ nde: ¹¹ «Baba Mbokɔ te Njambiye wusu, yo yakama nde, bo lúksa we, bo ŋgâna we, bo dúkwe nde, we ne

ngungudye, keto yo we kuse meyasi hene! We kwadye nde, meyasi mete beki kete, e we kuse ne yo.»

5

Mono Sam ke bute mekana mete

yi ba ndadyate ke

¹ Ke kante, e mi beje wete mekana ke mbam bo mo te e ba metidye ke siya bekumande ko. Yo ba ne meketi ke moy te ne ke kante. Bo ndadya yo ne meyasi me ndadya yasi yitan jo yiba nda dangi. ² E mi beje wete detina jaki Njambiyе ke pele ne men ke kwey nde: «Nda yakama pake meyasi me ndadya yasi bute mekana maka ko?» ³ Ma ko mumo wete ne wete ke dyobo ko ke meneti ko ke nji meneti ti be ne deti te yi bute mekana beje yasi te yi ke moy te ke na. ⁴ E mi gbonjile dukwe, keto kine mumo wete ne wete yakama bute mekana beje yasi te yi ke moy te ke na.

⁵ E wete tomba ke njoka betomba baka lepe nye mi nde: «We ti lel na. Beja, dila te e kando Yuda, njuku jeti te yi moy tu Davit lansama yasi hene. A ta pake meyasi me ndadya yasi yitan jo yiba, bute mekana.»

⁶ E mi beje wete *Mono Sam deke nda bo kilma ngin ne yi kelna sadaka. A ba ke bembe siya bekumande. Be jonjongwe meyasi maka yini ne betomba baka linja nye tiko ke bembe. A ba

ne melako yitan jo yiba ne memisi yitan jo yiba. Memisi mete, yo mesisin Njambiyе yitan jo yiba be nye tome kenje ke to meneti maka hene ke. ⁷ E Mono Sam ko kwa ke bu mekana mete yi ba ke mbam bo mo te e ba metidye ke siya bekumande ko. ⁸ Ke nye ma bu mekana menori ke, e be jonjongwe meyasi maka yini ne betomba baka kaba jo yini kuse mebon ke mbambu wene. Bo hene ba ne yija meyasi nda mekunde ke bo. Bo ba sendi ne mepelo tande lor tondunate ne yija melobinda. Melobinda menori tedya mengweta me botu be Njambiyе. ⁹ E bo jembe wete jonja jembi lepo nde: «Yo we yakama bu mekana pake meyasi mete yi ndadye yo ke, keto bo woma we, e we kole bomo ne mekiyo mo. We kolma bomo ke njoka mboya bomo hene, kolo bomo ke njoka menumbu hene. We kolma bomo ke njoka mekando hene, kolo bomo ke njoka bomo hene ke to meneti. We kolma bo yi yokidyе bo nye Njambiyе. ¹⁰ We kelma nde, bo beki kando bekumande nye Njambiyе wusu, be sendi botu be nyena sadaka nye nye. Bo ta namo ke to meneti maka.» ¹¹ Ke kante, e mi sengile yasi, e mi woke men budya bejaki be Njambiyе. Bo linja siya bekumande ke, linje be jonjongwe meyasi maka ne betomba baka tiko ke bembe. Buyo yan

ba besanmay besanmay, betomay betomay. ¹² Bo dikima kembidya lepɔ nde: «Ke be *Mɔnɔ Sam te yi bo woma kɔ, yakama nde, bomɔ dũkwɛ nde, a ne ngunɔgudye. Meyasi hene yo yene. Bo dũkwɛ sendi nde, a ne dyanɔ nɛ deti. Bo ngana nye, lukse nye, sombile sendi nye.»

¹³ E mi woke meyasi hene te yi Njambiyɛ kusuma, yike yi diyɛ ke dyobo nɛ ke meneti nɛ ke nji meneti nɛ yi diyɛ ke maɲ. Mi wokuma meyasi mete hene ke lepɔ nde: «Wuse hene sɔmbila yoko e ke metidyɛ ke siya bekumande kɔ bene *Mɔnɔ Sam. Wuse ngana bo, lukse bo, duwe nde, bo ne deti kpo ne kpo.» ¹⁴ E be jonjongwe meyasi maka yini lepɛ nde: «*Amen!» E betomba baka kuse meɓɔɲ koto mbombu ke meneti kanɔ yoko e ke metidyɛ ke siya bekumande bene Mɔnɔ Sam kɔ.

6

Mɔnɔ Sam ke pake meyasi me ndadya

meyasi yitan jo wete

¹ Ndana, e mi sengile yasi, beɲa, *Mɔnɔ Sam ke pake bosa yasi ndadya meyasi maka yitan jo yiba. E mi woke wete jonjongwe meyasi menɔri ke lepɔ ne men nda lum mbiyo nde: «Inja!» ² Ke mi ma kaɲɛ misi, beɲa, wete wumna yanɲa. Mɔ te e ba metidyɛ ke to yanɲa te kɔ ba ne

ndolo ke bo. E bo nye nye dunɲwe ke to, e nye kwɔ ne yi nganɲ dyambi, na lanɲa lanɲanɲwe kɛ nɔ mbombu.

³ Ke Mɔnɔ Sam ma pake yiba yasi kɛ, e mi woke jonjongwe yasi yibate ke lepɔ nde: «Inja!» ⁴ E wete yanɲa punde ne hɔkɔ hɔkɔ nda dɛte. Bo nya mɔ te e ba ke to yanɲa te kɔ deti te yi soɲɛ tete ke meneti maka, nɛ bomɔ wona tande yan. E bo bu wete nyanɲwe kafa nye nye.

⁵ Ke Mɔnɔ Sam ma pake yitati yasi ndadya yasi kɛ, e mi woke jonjongwe yasi yitatite ke lepɔ nde: «Inja!» Ke mi ma kaɲɛ misi, beɲa, wete yindina yanɲa. Mɔ te e ba metidyɛ ke to ne kɔ ba ne kilo yekina meyasi ke bo. ⁶ E mi woke yinɲa men ke wule ke njoka be jonjongwe meyasi maka yini lepɔ nde: «Meɲɛɲ me kilo mbusa wete yakama ne buyɔ mɔni te yi bo gbo ne mɔ mesay ke yesɔ wete kɛ. Meɲɛɲ me kilo lesi yitati nda yi kilo mbusa wete. Ma nɛ mutɔ nɛ menjam, tiko yite, we ti kpoka na.»

⁷ Ke Mɔnɔ Sam ma pake yini yasi kɛ, e mi woke men te yi jonjongwe yasi yinite. E nye lepɛ nde: «Inja!» ⁸ Ke mi ma kaɲɛ misi, beɲa, wete yanɲa ne fandafuyɛ. Dino mɔ te e ba metidyɛ ke to ne kɔ nde soɲ, dya bemunɲ ba ke kɔɲ ne. E bo nye bo deti te yi wo bomɔ. Ke njoka mepel me meneti maka yini,

bo nya bo d'eti te yi wo bomo ke ndingele pel te wete ne kafa, ne nje kolo, ne nje yiya beya ginga mekon, ne nje benyamō nyan bete be diyē ke to meneti maka baka.

⁹ Ke nye ma pake yitan yasi ndadya yasi ké, ε mi beje mesisiñ me botu bete yi bo woma baka. Bo woku bo keto melepi me Njambiyē, keto bo beŋgwa sendi yasi te yi Yesus tedya ké. Mesisiñ man bā ke mbey kelna sadaka nye Njambiyē pulo mekol mete. ¹⁰ E bo kembidya detinate lepō nde: «Sa Mbokō, we kiyō, we yō gbakasi, we ta ladiye kumō ndenen yí nje pesō ne josi botu be meneti maka yí kundō ne mekiyō musu?»

¹¹ E bo nye wumna gambo nye mumō hene ke njoka yan. E bo lepe nye bo nde, bo pāñ pa ladiye ne mbet, né buyō benjōñ ban be bene bo kele mesay baka, buyō bemañ ban yi bo ta wo nda bo baka si tondu.

¹² Ke ngimo te yi *Mōnō Sam pakima ne yitan jō wete yasi ndadya yasi ké, ε mi beje, ε meneti ngwan̄gwa budyate. E yesō yeñsa be yindinate ne fiñfiñ nda yindina lambō bekusō. E ndingele ngwende hene yeñsa be tenate nda mekiyō. ¹³ E besisō ketiyē ke dyobo balō ke meneti nda yi mepiñō balē nō ne kpiñ kpiñ kome nyan̄gwe pupō kwā ké. ¹⁴ E dyobo kwā yambile nda yi bo boye

ne mbōru mekana kē tiko ké. Keki nē kiringira hene duwā ke membey man. ¹⁵ Ko bekumande be meneti maka ko be nyan̄gwe bomō nē bekum besōja ko botu be kusuku ko ngabolo bomō ko bebala ko botu bete be yeti bebala baka, bomō hene kwan̄ma kē soma ke moy men̄guku nē ke gule gule metari ke mekeki. ¹⁶ E bo lepe nye mekeki nē gule gule metari nde: «Wune bāl ke to su sodye wuse soñe ke mbombu yoko ε diyē metidyē ke siya bekumande kō. Wune sōdyukwe wuse, kambō ngambi *Mōnō Sam me nje biye wuse. ¹⁷ Keto nyan̄gwe yesō ngambi yan dyan̄ma, ma nda yakama sumō kol kō?»

7

Bomō 144.000 be Njambiyē pesima

nde, bo ta be bene baka

¹ Ke kōñte, ε mi beje baña bejaki be Njambiyē yini ke teri yaka ne meboku me meneti maka yini. Bo tembidya mepupō yini te yi kwā ke to mbokō ké, kambō pupō wete ne wete me nje kwā ke to meneti ko ke mañ, ho wumbidyē wete jeti. ² E mi beje sendi wete jaki Njambiyē ke wule kome yesō punde ké. A bā ne yiya yasi nda ngembiye te yi Njambiyē te ε ne jōñ kō ke bō. E nye kembidya detinate kenje bejaki yini bete be Njambiyē nya bo

deti te yi bekidyé meneti nè man baka. E nye lèpè nye bo nde: ³ «Kpe, nè fi bekidyá ko meneti ko man ko mejeti na, kumò ké ngimò te yi wuse ta pa si nye ngembiyé ké mbombu botu be mesay be Njambiyé wusu.» ⁴ E mi wòkè buyò botu bete yi bo nya ngembiyé ké mbombu yan baka. Bo bɔ hene bomò tomay gòmay wete nè bomò tomay kamòni jò yini (144.000) ké njoka mekandò mé botu be kandò Isarayel hene. ⁵ Ké kandò Yuda, bomò tomay kamò jò yiba. Ké kandò Ruben, bomò tomay kamò jò yiba. Ké kandò Gad, ndi dete sendi. ⁶ Ké kandò Aser, bomò tomay kamò jò yiba. Ké kandò Neftali, ndi dete sendi. Ké kandò Manase, bomò tomay kamò jò yiba. ⁷ Ké kandò Simeyòn, ndi dete sendi. Ké kandò Levi, bomò tomay kamò jò yiba. Ké kandò Isakar, ndi dete sendi. ⁸ Ké kandò Sabulòn, bomò tomay kamò jò yiba. Ké kandò Yosep ndi dete sendi. Ké kandò Benjamé, bomò tomay kamò jò yiba. Bo nya ngembiyé ké mbombu botu benòri hene.

Nyanḡwe ngil bomò

⁹ Ké kòn te yinòri, e mi beḡe nyanḡwe ngil bomò. Yeti yasi te yi mumò yakama tólò na. Botu bete wúla ké njoka bomò hene be díyè ké to meneti baka. Bo wúla ké njoka mboya bomò hene, wulé ké njoka mekandò hene, wulé ké

njoka mboya menumbu hene. Bo bɔ ké teri ké mbombu siya bekumande nè ké mbombu *Mòno Sam. Bo bɔ nè wumna megambo ké yotu nè mbòru mebanja ké mebo. ¹⁰ Bo díkima kembidyá detinate lèpò nde: «Yo Njambiyé wusu e ké metidyé ké siya bekumande kò jonḡwe wuse bene Mòno Sam.» ¹¹ Bejaki hene bɔ ké teri linje siya bekumande, linje sendi betomba nè be jonjonḡwe meyasi maka yini. Bo kusa mebon kòtò mbombu ké meneti ké mbombu siya bekumande kanò Njambiyé ¹² lèpò nde: «*Amen! Wuse sómbila lukse ḡgane Njambiyé wusu, nye nye wosoko kpo nè kpo. He dúkwe nde, a nè dyanò nè ḡḡḡgudye nè deti kpo nè kpo, amen.»

¹³ E wete ké njoka betomba benòri bɔ lèpi lèpò nye mi nde: «Botu bete be nè wumna megambo baka be nda? Bo wúla we nje nò?» ¹⁴ E mi yeḡsa nye nye nde: «Baba, yo we duwe.» E nye lèpè nye mi nde: «Yo baka be sanḡwama nè meboné ké ngimò nyanḡwe meboné te yi kwanḡnama ké. Bo weyma megambo man nje pupudye yo nè bɔ nè mekiyò mé *Mòno Sam. ¹⁵ Yo yite kele nde, bo tēma ké mbombu siya bekumande te yi Njambiyé kelò mesay nye nye tu nè yesò ké mɔy mbanjò nè. Yòkò e ké metidyé ké siya bekumande kò ta gukule bo ké mɔy

dakwe dyene. ¹⁶ Ko bo ti gwe se nja ho yesidye wete yeso na. Ko yeso ko kwalo jon hene ti lodye se boromo yan na, ¹⁷ keto Mono Sam te e ke metidye ke bembe siya bekumande ko ta dalu bo ngboso bo ke no ke menge mete yi ne moroku mete yi nye jongwe ke. Njambye ta tito misidye hene soje ke misi man.»

8

Mono Sam ke pake yitan jo yiba yasi

ndadya meyasi

¹ Ke *Mono Sam ma pake yitan jo yiba yasi ndadya yasi ke, e yasi hene be ne gbilik ke dyobo kelo nda kum hawa wete. ² E mi beje bejaki be Njambye yitan jo yiba be diye temnate ke mbombu wene baka. E bo kanje medombiya yitan jo yiba nye bo. ³ E wete jaki Njambye ke pundo sendi. A ba ne wete pan ke bo tande lor. Bo diki lodye lobinda kete yi kelo ne sadaka nye Njambye. E nye kwa ke teme ke to mbey te yi bo diki kelo sadaka kete nye Njambye ke. E bo nye nye budya melobinda, na lodye, sangwe ne mengweta me botu be Njambye hene. A ta lodye yo ke mbey kelna sadaka nye Njambye yi tande lor yi diye ke mbombu siya bekumande ne ke. ⁴ E yidye melobinda menori sangwe ne mengweta me botu be Njambye yi diyma

ke mebo me jaki Njambye ke bende kumo ke yi Njambye. ⁵ E jaki Njambye bu pan lobinda yinori, bu dite ke mbey nyena sadaka nye Njambye tonje kete, bete kenje ke to meneti. Ke nye ma bete yo dete ke, e mbiyo lume budyate, e memen punde, e yesi mbiyo yese budyate, e meneti ngwangwa sendi. ⁶ E bejaki be Njambye yitan jo yiba be ba ne medombiya yitan jo yiba baka komsa, ne bo to dombiya.

Bejaki be Njambye ke to medombiya

⁷ E bosa jaki to dombiya. E metari ne dite sangwate ne mekiyo nukudya ke to meneti. Meneti bakama ke mepel yitati, e ndingele pel te wete si lolo gbeso ne mejeti bu besi membunjo hene te yi ba kete ke.

⁸ E jaki yibate to dombiya. E bo bu yina jonjon yasi nda nyangwe keki te yi dite biye kete ke bete ke man. E man baka ke mepel yitati, e pel te wete yensa be tande mekiyo. ⁹ E meyasi hene te yi diye ne jon ke man ke baka ke menjon yitati, e ndingele njon te wete si gwe. E buyo mekuka hene te yi kende ke man ke baka ke mengabiye yitati, e bo si bekidye ndingele ngabiye te wete.

¹⁰ E jaki yitatite to dombiya, e wete jonjon nyangwe sisu nda nyan wule dyobo balo ke to meduku

nè mendoŋ buse ŋgabiye te wete ke njoka menḡgabiye mete yitati. ¹¹ Dindo sisɔ te nde Pekeke yasi. E ŋgabiye mɔrɔku wete ke njoka menḡgabiye mete yitati si jo nɛ pekeke. E bomɔ budyate gwe keto pekeke mɔrɔku yinɔri.

¹² E jaki yinite tɔ dɔmbiya te wene. E pel yesɔ wete si dimɔ bukwe mepel mete yiba. E pel ŋgwende wete si yindo bukwe mepel mete yiba. E besisɔ hene baka ke menḡgabiye yitati, e ndingele ŋgabiye besisɔ wete si yindo. Meyasi menɔri hene yitati bakama ke menḡgabiye yitati tati. Yo kwanɲama dete, nɛ ŋgabiye wete ke njoka menḡgabiye yitatite yi meyasi menɔri hene si dim. E ndingele ŋgimɔ hene te yi yesɔ dikɪ panɔ kete ke dyobo wete kɛ bakina ke menḡgabiye yitati. E ndingele ŋgabiye te wete kwanɲa ke moy yitil. Sendi, e ndingele ŋgimɔ hene te yi ŋgwende dikɪ panɔ kete ke tu wete kɛ bakina ke menḡgabiye yitati. E ndingele ŋgabiye te wete kwanɲa ke moy yitil.

¹³ Ke mi ma senḡile yasi, beŋa, wete mbele ke je ke kwey nɛ mbiyoŋ. Mi wokuma nda yi nye dikɪma kembidya lepɔ nde: «O mebɔne wa! O mebɔne wa! O mebɔne nɛ botu bete be diyɛ ke menɛti maka baka kome men medɔmbiya ta lumsa ke ŋgimɔ te yi bukwe bejaki bete bari betati ta tɔ

medɔmbiya kɛ wa!»

9

Jaki yitante ke tɔ dɔmbiya

¹ E jaki yitante tɔ dɔmbiya. E mi beŋe wete sisɔ te e wulma dyobo balɔ ke menɛti kɔ. E bo nye sisɔ te njanḡo te yi bute nɛ numey te yi hebebe gboŋḡo ndoŋ. ² E nye bute numey te, e yidyɛ timbila pundo kete nda yidyɛ te yi wule ke nyangwe dite te yi bo lombɛ kɛ. E misi me yesɔ difina nɛ likap, e yasi hene be tande yitil nɛ gir nɛ yidyɛ ndoŋ yinɔri. ³ E bedɔlɔ punde ke yidyɛ yinɔri memiye menɛti. E bo nye bo deti nda yi beled kolo bete be menɛti maka. ⁴ E bo lepe nye bo nde, bo ti kpoka ko mbunjo wete nɛ wete ke to menɛti, ko yanɲa te yi lo, ko jeti wete nɛ wete na. Yasi wete, bo kɛl beya yasi ndi nɛ botu bete be kinɛ ŋgembiye Njambiyɛ ke mbombu yan baka. ⁵ Bo ti nye bo deti te yi wo bomɔ wokɔ na. Yasi wete, bo nya bo deti te yi tedye bo mebɔne yaka menḡwendɛ yitan, mebɔne mete ta be nda yi mumɔ sanḡwa nɔ ke ŋgimɔ te yi lel kolo to nɛ nye kɛ. ⁶ Ke buyɔ metu mete yite bomɔ ta sɔ nde, sɔŋ biya bo. Ko dete, sɔŋ ti wuta ke kekɪ yan na. Bo ta ḡɔɔ gwe, ma yasi wete, sɔŋ ta londɔ londɔ nɛ bo. ⁷ Bedɔlɔ bete bɔ nda beyanḡa bete yi bo kombile bo yi kɛ nɔ dyambi. Bo bɔ nɛ meyasi ke to nda

medungwe mete yi bo kele ne lor ké. Membombu man bonnama ne yi bomo. ⁸ Nyinjo to yan ba nda yi bomari. Mesu man ba nda yi bedila. ⁹ Bo ba ne yija meyasi ke beti nda lambu sumba te yi mumo lehe ke no dyambi ké. Duŋ mepapo man ba nda duŋ mematuwa mete yi tande sumba yi budya beyanga dale ne soko ke no dyambi ké. ¹⁰ Mekondu man ba nda yi beles kolo, bo toku bomo nda bo sendi. Deti mebone mete yi bo ta tedye bomo yaka mengwende yitan ké wula ke mekondu man. ¹¹ Kumande wan, yo beya jaki te e diye ne hebebe gbongo ndon ko. Bo jebangwe nye ke numbu Hebere nde Abadon, ke numbu Grek nde Apolijon. ¹² Bosa mebone yori yi sima kwa ké. Ma bukwa mebone yiba yi ta dya ke konte ké.

Jaki yitan jo wetete ke to dombiya

¹³ E jaki yitan jo wetete to dombiya. E mi woke men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé yi diye ke mbombu Njambiyé yi ba tande lor ké. Yo wulma ke meboku mete yini. ¹⁴ Men te lepima nye jaki yitan jo wetete e ba ne dombiya ko nde: «Wunja bejaki yini te be diye wotunate ke keki nyanngwe duku te yi bo jeba nde Efrat ko.» ¹⁵ E bo wunje bejaki yini bete be Njambiyé tembidya bo yi ladye ne yasi

te yi bo yakanngwe kelo ke ngbak ngbak hawa te yi yeso te, yi ngwende te ne yi sew te yi ba kponate ké. Bo bakima bomo ke menjon yitati. Bo wunjuma bejaki baka, ne bo ke wo bomo ke ndingele njon bomo wete ke njoka menjon maka yitati. ¹⁶ Mi wokuma buyo botu be lonna dyambi be ba ke to beyanga baka. Buyo yan ba bemilijon gomay yiba. ¹⁷ Ke moy yasi te yi mi ba ke behe nda nyeno ké, mi bejma beyanga ne botu bete be ba ke to yan baka. Botu bete ba ne lambu sumba ke yotu. Melambu mete ba ne hunge hunge nda dite. Yo ba ne buyo buyo, be sendi belnate nda poyo. To beyanga bete ba nda yi bedila. Dite ne yidye ne yija yasi nda piti dikima pundo ke numbu yan. ¹⁸ E buyo njon bomo wete ke njoka menjon mete yitati sombe son ke mekemiye menori yitati. Bo sombuma son ne nje dite, ne nje yidye, ne nje piti te yi dikima pundo ke numbu beyanga ké. ¹⁹ Yo nde, deti beyanga bete wula ke numbu yan ne ke konu yan. Mekondu man ke bonna ne benyonje. Yo sendi ne meto kete. Bo diki kelo mebeyo ne bomo ne meto man menori. ²⁰ Botu bete be ti sombe son ke mekemiye menori baka ti yensa temo tiko beya mekele man na. Ko bo ti tike kanna beya mesisij ne kanna meyasi

mete yi bo dikima tuyɔ ne lor ho ne sumba ho ne yiɲa sumba sendi ké na. Ko bo ti tike kanna meyasi mete yi bo dikima kwako kwako ne tari ho ne jeta ké na. Bo kelma dete ké no mbombu, ko bekɔ nde, meyasi menɔri ti be ne deti te yi beɲe yasi, yi woko pɛ ho kendo na. ²¹ Ko bo ti yeɲsa sendi temo tiko kasi wona bomɔ ho kasi melembɔ ho kasi kelna mewanja nè kasi megubo man na.

10

Wete jaki Njambiyɛ ne monɔ

mekana ke bo

¹ Ke kɔɲte, ε mi beɲe wete detina jaki Njambiyɛ ke piye wule dyobo. A ba ke moy kulutu ne piyele. Lumbu ba yaka ne to ne. Mbombu ne ba ke panɔ nda misi me yeso. Mekol mene ba nda nyaɲgwe melam me dite. ² A ba ne wete monɔ mekana butunate ke bo. A kaɲma kol te ε mbam bo tembidye ke to maɲ, nje kaɲe ε gare tembidye ke ngindi. ³ E nye kembidya detinate nda yi dila bete ne men ké. Ke nye ma kembidya dete ké, ε lum mbiyo yitan jo yiba lumsa punje men yan. ⁴ Ke melum me mbiyo menɔri ma lumsa ké, ε mi diy keto. Ma yasi wete, mi nja woko wete men ke wule dyobo lepɔ nde: «Yasi te yi melum me mbiyo maka yitan jo yiba lepima ké, soɲyukwe yo ne gbɔl, kpe, we ti keti na.»

⁵ E jaki te yi mi beɲma ke teri, kol wete ke maɲ, kol wete ke ngindi ko kaɲe mbam bo ne kenje kwey. ⁶ A kinjama ne dino mo te ε diyɛ kpo ne kpo. Nye ε kusuma dyobo nè meyasi mete yi diyɛ kete, kuso meneti nè meyasi mete yi diyɛ kete, kuso sendi maɲ nè meyasi mete yi diyɛ kete ké. A kinjama lepɔ nde: «Dimbidya ngimo yeti se na. ⁷ Kome jaki yitan jo yibate ta bete men to dombiya ké, Njambiyɛ ta tonje yasi te yi nye kpoma yi ba soɲyate ne mbombu ké. A ta tonje yo beɲgwe Kimɔ Tom te yi nye lepima nye botu be mesay bene, botu be punja melepi mene ké.»

⁸ E men te yi mi wokuma wule dyobo ké nje lepina ne koko sendi nye nde: «Ken bu monɔ mekana mete yi diyɛ butunate ke mebo me jaki te ε ke teri, kol wete ke to maɲ, kol wete ke ngindi ko.» ⁹ E mi ké ke yi jaki lepɔ nye nye nde, a nyeki mi monɔ mekana mete. E nye lepe nye mi nde: «Boɲgo yo menɔ, yo ta be jonate ke moy, ma ke numbu, yo ta be ne min min nda mutɔ me jo.» ¹⁰ E mi bu monɔ mekana mete ke bo jaki menɔ. Yo ba ne min min ke numbu nda mutɔ me jo. Ma ke mi ma si menɔ ké, ε yo kpale be jonate ke moy. ¹¹ Ke kɔɲte, ε bo lepe nye mi nde: «Ken sendi ké punje yasi te yi Njambiyɛ lepe ke kasi yiɲa mekando me bomɔ budyate, ke kasi

mboya bomo budyate ke to meneti, ke kasi bomo yaka ne budya menumbu mete yi bo lepe ne ke kasi bekumande budyate.»

11

Botu be lepina melepi me Njambiyе yiba

¹ E bo bu yina kum son yi yekina yasi nye mi. E bo lepe nye mi nde: «Tema, yeko mbanjo Njambiyе. Yeko sendi mbey nyena sadaka nye Njambiyе. Tolo buyo botu bete be kane Njambiyе womete baka. ² Ma we ti yeki se mbanjo Njambiyе na, tiko yo ne nyek. We ti yeki yo na, keto Njambiyе kanma yo nye mekando me botu bete be yeti ke duwe nye baka. Bo ta sopite nate dyari ke yi Njambiyе tokuma ke yaka menkwende kamoni jo yiba. ³ Mi ta nye deti te yi punje melepi membe nye bomо bembе yiba be benma duwe meyasi mete yi mi kelma ke. Bo ta lepe lamba te yi bekuso yi punje ne melepi mete yaka metu tomay wete jo gomay yiba jo kamotan jo kamo wete.»

⁴ Botu baka yiba diy ke mbombu Baba Mboko te e name meneti maka ko. Botu bete, yo njuku *meoliviye yiba ne melambo yiba. ⁵ Ke mbanja mo pendo kwadye kelo yina yasi kotute sungwe ne bo, o benja, dite ke pundo ke numbu yan girise mo te. Dete, nge mumo kwadye kelo yina yasi kotute sungwe ne bo, mo te ta sombo

son ne nje te yite. ⁶ Ke ndingele ngimo te yi bo ta punje melepi me Njambiyе ke, bo yakama fiye mbiyo ke dyobo nde, mbiyo ti noku na. Bo yakama kelo nde, moroku lingwe mekiyo, kelo sendi nde, kwalo kemiye hene bal ke to meneti ke ngimo hene te yi bo kwadye.

⁷ Ke bo si lepo yasi te yi Njambiyе lepima nde, bo pela ke, komete, nyamo te e ta pundo ke hebebe gbonjo ndon ko ta lu dyambi ne bo. A ta laisa bo wo bo. ⁸ Memun man ta diy ke nyanawe mbanjo nyanawe dya. Bo ngbaki Nyanawe Kumande wan ndi ke dya te. Bo kpai jeba dya te nde *Sodom, yina nde Ejipt.

⁹ Bomо ta ngbo nje benje mun yan yaka metu yitati ne kumte. Bo ta wule ke njoka kwalo bomо hene, ke njoka mboya bomо, ke njoka bomо hene ko bo lepi numbu te yen ne ke njoka mekando hene. Bomо ti jaye nde, bo pumbu bo na. ¹⁰ Botu be meneti maka ta be ne mesosa, bo ta sosa kpesa keto son yan. Bo ta nyena meyasi tande yan, keto botu be punja melepi me Njambiyе baka yiba jekima tedye bo mebone budyate. ¹¹ Ke metu yitati ne kumte ma si kwa ke, e Njambiyе wumbidye sosu ne yi kele nde, mumо beki ne jon ke ke yotu yan. E bo teme. E botu bete be benma bo baka gwe wo budyate. ¹² E botu be punja

melepi me Njambiyε baka yiba woke wete detina men ke wule dyobo lepo nye bo nde: «Wune bēndi nje wonḡa!» E bo bende kē ke dyobo ke moy kulutu ke misi me bendo ban. ¹³ Ke gba ngimo te yite ε meneti ngwanḡwa budyate. E dya bakina ke mepel kamo, ε ndingele pel te wete si gbunḡula. Bomo tomay yitan jo yiba sombuma soḡ ke yi meneti ngwanḡwama no kē. E botu bete be ti gwe baka gwe wɔ budyate kwɔ lukse Njambiyε te ε diyε ke dyobo ko. ¹⁴ Yiba kemiyε te yi kwanḡma ri. Ma yitatite ta be ke dya.

Jaki yitan jo yibate ke tɔ dombiya

¹⁵ Ke kɔḡte, ε jaki yitan jo yibate tɔ dombiya. E yina memen punde detinate ke dyobo lepo nde: «Deti te yi namna meneti maka me ke mebo me Baba Mboko wusu bene *Krist wene te yi nye tokuma ko. A ta namo kpo ne kpo.» ¹⁶ E betomba baka kaba jo yini be diyε ke mesiya bekumande yan ke mbombu Njambiyε baka kuse meboḡ koto mbombu ke meneti kano Njambiyε ¹⁷ lepo nde: «Njambiyε Baba Mboko, we ε ne ngunḡudye hene, we ndana kete, we ba sendi kwey kete. Wuse ke nye we wosoko, keto we boḡma nyanḡwe ngunḡudye yo yi bu ne diyɔ kumande yo. ¹⁸ Mekando me botu bete be yeti ke duwe

we baka wokuma kwana temo sunḡwe ne we, ε ngimo wokuna ngambi yo dya. Ngimo te yi we ta peso ne josi botu bete be ma gwe baka dyanḡma. Yo ngimo te yi we ta nye botu be mesay bo, botu be punja melepi mo nduku mesay man. We ta nye sendi nye bomo bo hene, nye sendi botu bete be kambe we, ko bonosike ko betomba. Ma pe yi botu bete be bekidye meneti maka baka, ngimo te yi we ta girise ne bo kē dyanḡma.»

¹⁹ Ke kɔḡte, ε mbanjo Njambiyε te yi diyε ke dyobo kē butuna. E nyanḡwe kponḡi te yi tedye mbon Njambiyε bene kando dyene kē beḡna ke moy mbanjo ne. E yesi mbiyo yese budyate. E memen punde, ε lum mbiyo lumsa budyate, ε meneti ngwanḡwa, ε metari nukudya balo.

12

Kasi wete nyari bene wete ndondo

¹ E wete nyanḡwe meyekambiyε punde ke dyobo. Yo ba wete nyari. A ba ke moy misi me yeso ne piyele. Ngwende ba ke pulo mekol mene pay nji. Besiso kamo jo yiba ba ke to ne ne dunḡwe te. ² A ba ne moy. A ba ke wa ne miy sanḡwa ne mebone kemo ke ngimo te yi monosike ba ke nje kē.

³ Wete meyekambiyε nja pundo sendi ke dyobo. Yo ba wete nyanḡwe nyamo

nda ngando tenate ne hoko hoko nda dite. A ba ne meto yitan jo yiba ne melako kamo. Ke meto menori yitan jo yiba to hene ba ne yija yasi kete nda dungwe bekumande. ⁴ Bo bakima besiso hene be diye ke dyobo baka ke mengabiye yitati, e kondu ne wukule ndingele ngabiye besiso wete bete ke to meneti. E nye nje kwa ke teme ke mbambu nya te e ba ke wa ne mi ko, na men monosike kome nye ta ja ke. ⁵ E nyari ja mono mbam. Mono te ta biye njambala te yi sumba yi namo ne mekando me bomo hene ke to meneti. Ke nyari ma si ja ke, e Njambiyee kele nde, monosike ken pele yene ke siya bekumande ne. ⁶ E nyari nje bombo kwa ke ke kongor ke mbey te yi Njambiyee sima kombile tike nye ke, na ke dal nye mate yaka metu tomay wete jo gomay yiba jo kamotan jo kamo wete (1260).

⁷ E dyambi kro ke dyobo. E Mikayel te nyanawe jaki Njambiyee teme bene bejaki bene yi lu dyambi ne ngando ko. E ngando teme bene bejaki te bene jangwe dyambi. ⁸ Ma ngando ti sume kol bene bejaki bene na. Dete, bo ti be se ne mbey diyo ke dyobo na. ⁹ E bo biye nyanawe ngando ko, njombu nyone ko bete kenje ke meneti. Bo jebangwe nye nde *Kum beya mekele, yija nde *Satan. Nye Mo sebila bomo

hene ke to meneti. Bo biyima nye bete kenje ke meneti bene bejaki bene.

¹⁰ E mi woke wete detina men ke lep ko ke dyobo nde: «Ndana, ngimo te yi Njambiyee jongwe ne bomo ke dyanma. A tedya ngungudye ne, tedye sendi nde, yo nye name. Ndana, *Krist te yi nye tokuma ko tedya sendi nde, yo nye be ne deti hene, keto bo biyima *Mo samsa beman busu tu ne yeso ke mbambu Njambiyee wusu ko bete kenje ke meneti. ¹¹ Benjon busu lansama nye keto mekiyo me *Momo Sam ne keto melepi me Njambiyee te yi bo kwanfya nye bomo ke. Bo ti kambe son, kambidya ne jongwe dyan ne ngom ngom na. ¹² Dete, dyobo sosangwe ne wune be diye kete baka. Mebone ne meneti ne man, keto *Kum beya mekele piya ke pele yun ne beya nyanawe ngambi, keto a duwa nde, ngimo ne bukwa ndi ne mbet.»

¹³ Ke nyanawe ngando ko ma beye nde, bo betima nye kenje ke meneti ke, e nye kande dudya nya te e jama mono mbam ko. ¹⁴ Yasi wete, e bo nye nyari mepapo me nyanawe mbele yiba, na je no ke no ke mbey ne pele kongor. Bo ta dal nye mate yaka mesew yitati ne kumte londunate ne nyone ko. ¹⁵ E nyone ko jo moroku nda sombu nyanawe duku kenje ke kon nyari, ne yo

memiye nye. ¹⁶ Yasi wete, ε meneti nje kama ne nyari. Meneti nyaliya bute numbu ne si meno ne nyanḡwe duku te yi nyanḡwe ḡgando kɔ joma ké. ¹⁷ Ke nyanḡwe ḡgando ma beḡe dete ké, ε nye woke kwana temo sunḡwe ne nyari. E nye kwā yí kè lū dyambi ne bukwe mboya bomɔ bete be wulma ke moy nya kɔ baka. Yo baka be bakidye membonḡa me Njambiyé, beḡwe sendi meyasi mete yi Yesu tedya ké. ¹⁸ E ḡgando kɔ kwā kè teme ke kundu mesey ke goḡ maḡ.

13

Kasi baḡa benyamɔ yiba

¹ Ke kɔḡte, ε mi beḡe wete nyamɔ ke pundo ke maḡ ne melako kamɔ nè meto yitan jɔ yiba. Lako hene bā ne yīḡa yasi nda dūḡwe kete. Yīḡa dīnɔ bā ketinate ke to hene. Medīnɔ mete hene bā ke tedye yīḡa lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyé. ² Nyamɔ te yi mi beḡma kɔ bonnama ne ḡḡwey. Mekol mene bā nda mekol me wete nyamɔ nda gbongoy. Numbu ne bā nda yi dila. E ḡgando kɔ nye nye ḡḡḡḡdye ne, nye sendi nye siya bekumande ne nè nyanḡwe deti te yi namɔ meyasi. ³ Mi beḡma yīḡa peḡ ke wete to nyamɔ kɔ nda a ta gwe gwako. Ko dete, peḡ te nḡa nje kwē. Botu be meneti maka hene tɔnduma nyamɔ kɔ kwā beḡwe nye.

⁴ E bo kane ḡgando kɔ, keto a nya nyamɔ kɔ deti te yi namɔ meyasi. Bo kanma nyamɔ kɔ lepo nde: «Nda yakama yeko to ne nyamɔ kɔ kɔ? Nda yakama lū dyambi ne nye kɔ?» ⁵ E bo nye nye deti te yi lepo melepi me mbeno nè melepi me gbutu sunḡwe ne Njambiyé. Bo nya nye deti te yi kelo meyasi dete ke menḡwende kamoni jɔ yiba. ⁶ E nye bute numbu ne yí lepo ne lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyé, sunḡwe ne dīnɔ Njambiyé nè mbey kome Njambiyé diye ké. E nye lepina sendi dete sunḡwe ne botu bete be diye ke dyobo baka. ⁷ E bo nye nye deti te yi lū dyambi ne botu be Njambiyé laḡsa bo. Bo nya nye deti te yi namɔ bomɔ ke njoka mboya bomɔ hene, ke njoka mekando hene, ke njoka menumbu hene nè ke njoka bomɔ hene ke to meneti. ⁸ Botu be meneti maka hene ta kuse mebon ke mbombu nyamɔ kɔ kano nye. Yo botu bete yi dīnɔ dyan ti be ketinate ke mekana me jongwe baka. Yo mekana me jongwe te yi *Mɔnɔ Sam te yi ho woma kɔ. Medīnɔ man ti be ketinate ke moyte na kande ke kusuna mboko.

⁹ Mɔ te ε ne meto te yi woko ne pē, a woku. ¹⁰ E nde: Ke yi mɔ te yi yo sima kpona ke yene nde, bo ta biye nye ne bala, a ta be bala gbate. Ke yi yoko yi yo sima kpona nde, bo ta wo nye ne kafa, bo ta wo nye

gbate ne kafa. Nda yo dete ké, botu be Njambiyé kél tin tiko temo ke yi Njambiyé kè no mbombu.

¹¹ Ke kònte yinòri, é mi beñe sendi wete nyamò ke pundo ke moy meneti. A bā ne melako yiba nda yi monò sam. A bā ke lepina nda ngando. ¹² A bā ke kelo nyangwe mekele ke mbombu nyamò te yoru ne kiya deti nda nye. A kelma nde, ndingele meneti nè botu be meneti hene kân nyamò te yoru. Yo nyamò te é ma béki mbombu ne peñ te yi bā nde, a ta gwe gwako, é yo si nje kwé ko.

¹³ A dikima kelo nyangwe meyekambiyé, kelo gba nde, dite wûla kwey piye ke meneti ke misi me bomò. ¹⁴ A jatidya botu be meneti maka ke beya nje. A kelma dete ne nje meyekambiyé mete yi bo nya nye deti te yi kelo ke mbombu nyamò te yoru ké. A dikima lepò nye bomò nde, bo kél yekambiyé nyamò te yoru kanò yo. Yo nyamò te yi bo ma kótu nye ne kafa, é nye nje jù ne kòkò kò. ¹⁵ Bo nya nye deti te yi kelo nde, yekambiyé nyamò kò sòsu kelo nde, a tâpitanğwe yí lepò nde, bo wòku bomò hene be ta diyò kine kanò yekambiyé nyamò te baka. ¹⁶ A kelma sendi nde, bomò hene, ko bõmbesike ko betomba ko botu be kusuku ko buka bomò ko baka be yeti bebala ko bebala, mumò hene béki ne yo nyamò te ke mbam bo

ho ke mbombu ne. ¹⁷ Yo nde, nge mumò ti be ne yo nyamò te ke yotu na, ko mò te tí bõmò ho dyanğwe yaña na. Yo te téfya dino nyamò te, tedye sendi yinà buyò yasi te yi tedye dino nyamò te ké.

¹⁸ Yo waka yi mumò ta tedye dyanò dyene yey. Mò te é ne dyanò kò kwédyangwe buyò yasi te yi tedye nyamò te ké. Yo nde, buyò yasi te béña mumò. Buyò te, yo gòmày yitan jò wete jò kamotan jò kamò wete jò yitan jò wete (666).

14

Botu be Njambiyé ke jembò wete

jonja jembì ke dyobò

¹ Ke kònte, ke mi ma kanè misi, beña, *Monò Sam ke teri ke keki *Siyon bene bomò tomay gòmày wete jò tomay kamòni jò yini (144.000). Yo bā botu bete yi dino dyene nè dino sangwe wene bā ketinate ke membombu man baka. ² É mi woke wete men ke wule dyobò nda mesokò me nyangwe duku. Yo bā ne ngi ngi ngi nda medun me nyangwe lum mbiyò. Men te yi mi wokuma ké bojnana ne memen me botu bete be mende mekunde ke ngimò te yi bo jembina mende ne mekunde man ké. ³ Botu tomay gòmày wete jò tomay kamòni jò yini (144.000) baka dikima jembò wete jonja jembì ke mbombu siya bekumande nè ke mbombu

be jonjonɔwe meyasi yini nè ke mbombu betomba bari. Mumɔ wete ne wete ti be ne deti te yi jeke jembu yinori na, soɔe ndi botu baka tomay gomay wete jo tomay kamoni jo yini be Njambiyɛ sima si kolo ke meyasi me meneti baka. ⁴ Yo botu bete be ti diyɛ bene bomari kɛ no yi nyɛ ne memi ke yotu yan baka. Yo nde, bo hene bakidya meyotu man nda bindi beɔɔndu. Mbey hene te yi Monɔ Sam kɛ kete, bo ke beɔɔwe nyɛ. Njambiyɛ kolma bo ke njoka botu be meneti maka, né bo be nda nyambi tɔmna te yi bo kanɛ nyɛ Njambiyɛ bene Monɔ Sam. ⁵ Ko yiɔa lepi ja ti punde wete yeso ke numbu yan na. Sendi, kine yaɔa te yi bo yakama ndeye bo kete na.

Bejaki be Njambiyɛ yitati ke lepo

kasi josi te yi ta nje ké

⁶ Ke kɔɔte, ε mi nje beɔe wete jaki Njambiyɛ sendi ke je ke kwey ne mbiyɔɔ. A ba ne Kimɔ Tom te yi ta diyɔ kpo ne kpo, na lepi nyɛ botu be meneti maka, lepo nyɛ mekando hene, nyɛ mboya bomɔ hene, lepo nyɛ bomɔ hene, ko bo lepi numbu te yen, lepo sendi nyɛ kwalɔ bomɔ hene. ⁷ A dikima lepo ne men ke kwey nde: «Wune kambi Njambiyɛ lukse nyɛ, keto ngimɔ te yi nyɛ ta peso ne josi ké sima dya. Wune kân yoko ε kusuma dyobo nè

meneti nè man nè mendon meduku ko.»

⁸ Ke kɔɔn jaki te ete, ε jaki yibate dya lepo nde: «Yene siyma! Yene siyma, Babilon te nyangwe dya! A kelma nde, bomɔ hene ke to meneti hɔbiya menjam mene. Menjam mete, yo nyakbala mekele me memi mene.»

⁹ Ke kɔɔn bejaki benori yiba, ε jaki yitatite dya lepo ne men ke kwey nde: «Ige mumɔ kanɛ nyamɔ ko, kanɔ yekambiyɛ ne, nge mumɔ be ne yo ne ke mbombu ho ke bo ne, ¹⁰ mo te ta hɔbiye sendi menjam mete yi tedye ngambi Njambiyɛ ké. Njambiyɛ ta kumbe yo ne senɔɔɔɔ ke pelɔ te yi tedye ngambi ne ké. Mo te ta diyɔ ke moy meɔne ke lam dite nè ke moy piti. A ta sangwa ne meɔne dete ke mbombu pupuna bejaki be Njambiyɛ nè ke mbombu *Monɔ Sam. ¹¹ Ma botu bete be ta kanɔ nyamɔ ko, kanɔ sendi yekambiyɛ ne baka ti be ne monɔ ngimɔ mewedya na, ko tu ko yeso. Sendi, mumɔ hene te ε ta be ne yo te yi tedye dino nyamɔ ko ke yotu ne, mo te ta sangwa sendi ne meɔne dete. Yidyɛ dite te yi tedye bo meɔne ké ta tulo kpo ne kpo.» ¹² Dete, botu be Njambiyɛ, yite nde, baka be bakidye membonga me Njambiyɛ, tiko sendi temɔ ke yi Yesus baka kɛl tin kɛ no mbombu.

¹³ ε mi woke men ke wule dyobo lepo nde: «Keto

melepi maka yi lepe nde: Botu bete be nje gwe yite, bo me sangwate bene be Nyangwe Kumande baka ne mesosa kande ndana. Bo ke wedya ke mesay mete yi bo kelma ké, keto kimó mekele man ke kón yan. Kimó Sisinj ke jaye nde, yo gbate dete.»

Ngimó bakina kimó nyambi

nè beya nyambi

¹⁴ Ke mi ma kanje misi, beja, yija wumna kulutu. Yija yaja ba metidye ke to kulutu yinori nda gba mumo. A ba ne dufngwe ke to. Yo ba tande lor. A ba sendi ne wete nyangwe wotuna ken ke bo. ¹⁵ E wete jaki Njambiyé punde ke mbanjo Njambiyé kembidya detinate lepó kenje mó te e ba metidye ke to kulutu kó nde: «Sambila bo ne ken yo yí pesó ne nyambi, keto ngimó sona nyambi ke ngwan sima dya. Nyambi te yi diye ke to meneti ké sima deto.» ¹⁶ E mó te e ba metidye ke to kulutu kó sambile ken kenje meneti. E nye si sonje nyambi hene.

¹⁷ E wete jaki punde sendi ke mbanjo Njambiyé te yi diye ke dyobo ké. A ba sendi ne nyangwe wotuna ken.

¹⁸ Ke kónje, e mbanja jaki Njambiyé nje pundo wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé. A ba ne deti te yi keló yasi hene te yi nye kwadye ké ne dite. E nye lepe ne men ke kwey kenje jaki te e

ba ne nyangwe wotuna ken kó nde: «Sambila wotuna ken yo yí noko ne mesan me *vinye mete yi ke to meneti ké, keto membumo mete sima deto.» ¹⁹ E jaki te sambile ken kenje meneti. E nye noko membumo me *vinye ké kumbe ke nyangwe mbey sopita membumo te yi tedye ngambi Njambiyé ké. ²⁰ Bo duwa ke dya ké sopite yo ne nan. Ke ngimó sopitate, e mekiyo punde. Yo punduma dendila kumo kilometa gomay yitati. Dimo te kumma saman te yi yanja yakama tota kumo ke nginj.

15

Bejaki yitan jo yiba ke lepó mekemiyé

mete yi ta dya ké

¹ Ke kónje, e mi beje wete nyangwe meyekambiyé sendi ke dyobo. Yo ba yasi te yi ngbakima budyate. Yo ba bejaki be Njambiyé yitan jo yiba. Bo ba ne njena mekemiyé yitan jo yiba. Yo nde, Njambiyé ta kwá ne mekemiyé menori yí sidye ne tedya ngambi ne.

² E mi beje yija yasi nda man. Yo ba ke panó ne nggy nggy. Dite ba sendi kete. E mi beje sendi bomó ke teri ke to man yinori. Bo ba ne mekunde me Njambiyé ke mebo. Yo ba botu bete be lansama nyamó kó baka. Bo ti kane yekambiyé ne ho be ne yija buyo yasi ketinate ke yotu

yan yi tedye dino nyamo ko na. ³ Bo ke jembo jembi te yi Moyisi te mo mesay me Njambiyε dikima jembo kε, jembo sendi jembi *Mono Sam. Bo ke jembo lepε nde: «Njambiyε te Baba Mboko ε ne ngungudye hene, mekele mo gba nyangwete, yo yasi te yi ngbakima budyate: We Kumande bomε hene ke to meneti, we kεl yasi ne ngben, mekele mo hene tedya ndi gbakasi. ⁴ Baba Mboko, nda ta diyε kine kamba we ko? Nda ta diyε kine lukse dino dyε ko? Keto yo ndi we nyεpε be kine sembo na. Mekando hene ke to meneti maka ta ngbo nje kano we, keto we tedya nye bomε hene nde, mekele mo ne ngben.»

⁵ Ke kante, ke mi ma kanε misi, beηa, mbanjo Njambiyε te yi diyε ke dyobo kε butunama. E mi beηε mono tu te yi bo kele ne to melambo yi tedye nde, Njambiyε ke njoka bomε bene kε ke moyte. ⁶ E bejaki be Njambiyε yitan jo yiba be ba ne mekemiye yitan jo yiba baka pundε ke moy mbanjo Njambiyε kε sε. Bo ba ne yiηa wumna melambo ne fanya fanya ke yotu nε mekanda ke beti tande lor. ⁷ Ke njoka be jonjongwe meyasi mari yini, ε wete kanε mepelo yitan jo yiba nye bejaki be Njambiyε baka yitan jo yiba. Mepelo mete ba tande lor. Yo ba ton-dunate ne ngambi Njambiyε te ε diyε kpo ne kpo ko. ⁸ E

meluksa nε ngungudye te yi Njambiyε be no kε kele nde, yidyε tōndu ke mbanjo Njambiyε ne kip. Ko mumε wete ne wete ti be ne deti te yi nyiηε ke moy mbanjo na kumo nde, mekemiye yitan jo yiba te yi bejaki be Njambiyε baka yitan jo yiba be no kε siki kelna.

16

Kasi mepelo mete yi ne ngambi

Njambiyε kete kε

¹ E mi woke yiηa detina men ke wule ke mbanjo Njambiyε te yi diyε ke dyobo kε. E men te lepε nye bejaki baka yitan jo yiba nde: «Ne kwān, ne kumba yasi te yi ke moy mepelo maka yitan jo yiba yi tedye ngambi Njambiyε kε kenje meneti.»

² E bosa jaki kwa, ε nye kumbe pelo te wene kenje meneti. E yiηa beya kwana mepen nukudya biye botu bete be ba ne yo nyamo ko ke yotu yan, kano sendi yekambiyε ne ko.

³ E jaki yibate kumbe pelo te wene kenje ke man. E moroku me man lingwe mekiyo nda mekiyo me mun mumo. E yasi hene te yi ba ne jon ke moy man kε si gwe.

⁴ E jaki yitatite kumbe pelo te wene ke meduku nε ke menge. E yo hene si lingwe mekiyo. ⁵ E mi woke jaki te ε diyε ne meduku hene ko ke lepε nde: «We ne ngben, yori yi we pesima nde, meyasi

kwânnaŋgwe deke ké. Siya Njambiyé ndi gba wé, wé nyepó. Wé yókó é ndana kete, yókó é bā kwey kete kó. ⁶ Bo punja mekiyó me botu bo nè mekiyó me botu be punja melepí mó. Ma ndana, wé nya bo mekiyó nde, bo hōbiya. Yakama nde, bo sâŋgwangwe nò dete.» ⁷ Ke kòŋte, é mi woke wete men ke wule ke mbey nyena sadaka nye Njambiyé. Men te lepima nde: «Í, Njambiyé te Baba Mbokó é ne ŋgunḡudye hene, wé pési meyasi mó ne ŋgben, lepó gbakasi!»

⁸ É jaki yinite kumbe pelo te wene ke misi me yesó, é yesó be ne deti te yi lodye bomó nda dite. ⁹ É wete banban jón lodye bomó. Ke bo ma beŋe dete ké, é bo lepe lepi gbutu sunḡwe ne dínó Njambiyé te yókó é diyé ne mekemiyé mete kó. Ko bo tí yeŋsa temó yí lukse nye na.

¹⁰ É jaki yitante kumbe pelo te wene ke siya bekumande be nyamó kó. É yitil ŋganḡile ndingele mbey te yi nyamó kó name ké. É bomó kande nyambina medyem man keto mebóne mete yi bo sanḡwama nò ké. ¹¹ É bo lepe lepi gbutu sunḡwe ne Njambiyé te é diyé ke dyobo kó keto mebóne mete yi bo sanḡwama nò nè beya kwana mepen mete yi biyima bo ké. Ko bo tí yeŋsa temó ke mekele man na.

¹² É jaki yitan jó wetete

kumbe pelo te wene ke nyangwe duku te yi bo jeba nde Efrat kó. É sombu duku si gweye ne ŋgbay, né bekumande bete be ta wule puló kome yesó punde baka dól nje kwangé. ¹³ Ke kòŋte, é mi beŋe beya mesisiŋ yititi. Bo borŋnama ne bejébo. Wete punduma ke numbu ŋgando kó, wete ke numbu nyamó kó, wete ke numbu mó punja melepí me ja. ¹⁴ Meyasi menóri, yo beya mesisiŋ me *Satan yi kele meyekambiyé ké. Mesisiŋ mete kén ke yi bekumande be meneti maka hene yi wesidyé bo yí dyambi te yi ta kelna ke nyangwe *Yesó Njambiyé te é ne ŋgunḡudye hene kó. ¹⁵ É men te yi mi wokuma ké lepe nde: «Beŋa, mi yima nda mó gubo! Mó te é diyé mejemsidyé bakidyé melambo mene pupunate kó ne mesosa, keto a tí kendo sokere, be ne njón ke misi me bomó na.» ¹⁶ Mesisiŋ maka wesidyá bekumande be meneti maka ke wete mbey te yi bo jeba ke numbu Hebere nde Harmagedón.

¹⁷ É jaki yitan jó yibate kumbe pelo te wene ke gbela pupoló te yike. É yiŋa men lepina detinate wule ke siya bekumande te yi diyé ke mbanjó Njambiyé ké. Men te lepima nde: «Yiŋa yaŋa te yí keló yeti se na.» ¹⁸ É yesi mbiyó yesé budyate. É memen punde. É lum mbiyó lumsa budyate, é meneti ŋgwangwa budyate. Kande ne yi Njambiyé ma kúsu ne

mumɔ tikɔ kɛ to mɛnɛti, mɛnɛti t̃i pa ŋgwangwa dɛtɛ wɛtɛ yɛsɔ na. ¹⁹ Ɛ Babilɔn tɛ nyangwɛ dya nyaliyɛ kɛ mɛngabiyyɛ yitati. Ɛ nyangwɛ mɛdya hɛnɛ tɛ yi d̃iyɛ kɛ to mɛnɛti kɛ si gbungula. Njambiyɛ takima nyangwɛ dya kɛ dɛtɛ ỹi nyɛ nyɛ pelɔ mɛnjam mɛtɛ yi tɛd̃yɛ nyangwɛ ŋgambi nɛ kɛ. ²⁰ Ɛ mɛkiringira hɛnɛ si yambile, ko mɛkɛki t̃i bɛɲna sɛ na. ²¹ Ɛ wɛtɛ nyangwɛ mbiyɔ mɛtari wulɛ d̃yɔbɔ nukudya kɛ to bɔmɔ. Ditɔ kil mɛtari wɛtɛ kumma kilo kamɔni. Ko dɛtɛ, bɔmɔ lɛpima lɛpi gbutu sungwɛ nɛ Njambiyɛ, kɛto kemiyyɛ mɛtari mɛnɔri, kɛto yo b̃a bɛyate bud̃yate.

17

Njambiyɛ kɛ pɛsɔ jɔsi Babilɔn

tɛ nya mɛwanja kɔ

¹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ wɛtɛ jaki kɛ njoka bɛjaki baka yitan jɔ yiba bɛ b̃a nɛ mɛpelɔ yitan jɔ yiba baka nje lɛpɔ nyɛ mi ndɛ: «Inja, nɛ mi tɛd̃yɛ wɛ nda yi nyangwɛ nya mɛwanja kɔ ɛ d̃iyɛ kɛ to bud̃ya mɛd̃uku kɔ ta sangwa nɛ pɛsina jɔsi kɛ. ² Bɛkumandɛ bɛ mɛnɛti maka ŋgbɔma kelɔ mɛkɛlɛ mɛ mɛmi bɛnɛ bɛ nya kɔ. Ɛ botu bɛ mɛnɛti maka tukusɛ gwe mɛnjam mɛnɛ. Mɛnjam mɛtɛ, yo mɛkɛlɛ mɛ mɛmi mɛtɛ yi nyɛ kelma bɛnɛ bɔ kɛ.»

³ Ɛ jaki kɔ b̃u mi nɛ nje tɛ yi sisin̄ kumɔ nɔ kɛ wɛtɛ kɔŋgor. Ɛ mi bɛɲɛ wɛtɛ nyari mɛtid̃yɛ kɛ to wɛtɛ tena nyamɔ nɛ hangbɛ hangbɛ. Mɛd̃inɔ mɛtɛ yi tɛd̃yɛ lɛpi gbutu sungwɛ nɛ Njambiyɛ kɛ b̃a kɛtinate kɛ yotu nyamɔ ɛnɔru nɛ ŋgbɛɲ. A b̃a nɛ mɛto yitan jɔ yiba nɛ melakɔ kamɔ. ⁴ Nya tɛ lɛɲma yin̄a kɛpasa kimɔ tena lambɔ nɛ hangbɛ hangbɛ. Kɛ mɛlɛngwɛ mɛnɛ, yin̄a b̃a nɛ lɔr, yin̄a nɛ kɛpasa yin̄a mɛtari, yin̄a nɛ kɛpasa yin̄a mɛyasi nda mɛmbambɔ. A b̃a nɛ wɛtɛ pelɔ kɛ bɔ, bɔ sama yo nɛ lɔr. Mɛkɛlɛ mɛ nyɛ nɛ mɛkɛlɛ mɛ mɛmi mɛtɛ yi kelna mɛwanja mɛnɛ b̃a nɛ ŋgbɛɲ kɛ mɔy tɛ. ⁵ Yin̄a d̃inɔ tɛ yi tɛd̃yɛ yasi tɛ yi bɛ sɔd̃yate kɛ b̃a kɛtinate kɛ mbɔmbu wɛnɛ. Yo b̃a kɛtinate ndɛ: «Babilɔn tɛ nyangwɛ dya, nyɛ Nyangwɛ nɛ botu bɛ kelna mɛwanja nɛ botu bɛ kelna mɛkɛlɛ mɛ mɛmi kɛ to mɛnɛti maka.» ⁶ Teri nya kɔ yi mi bɛɲma kɛ b̃a nda yi mɔ tɛ ɛ si gwe mɛnjam. Yo mɛkiyɔ mɛ botu bɛ Njambiyɛ nɛ mɛkiyɔ mɛ botu bɛtɛ bɛ lɛpɛ kasi Yesu yi nyɛ hɔbiya kɛ kɛlɛ ndɛ, a b̃ɛki dɛtɛ. Kɛ mi ma bɛɲɛ nyɛ kɛ, ɛ mi ŋgbakima bud̃yate.

⁷ Ɛ jaki d̃iyɛ mi ndɛ: «Wɛ ŋgbakimangwɛ kɛto ŋgɛ? Mi ta punjɛ yasi tɛ yi bɛ sɔd̃yate kɛ kasi nya kɔ nɛ kɛ kasi nyamɔ tɛ ɛ sobɛ nyɛ kɔ ndana nyɛ wɛ. Yo nyamɔ tɛ

ε νε μετο yitan jɔ yiba nè melako kamo kɔ. ⁸ Nyamo te yi we beɲma kɔ bɔ nè jɔɲ nè mbombu, ma ndana a yeti se nè jɔɲ na. A ta be ke pundo ke hebebe gbɔɲgo ndoɲ gwe bɔne nè ɲgbɔt. Botu be meneti maka yi dɪno dyan ti be ketinate ke mekana me jɔɲgwe wule ke ɲgimo te yi Njambiyɛ kusuma nè mboko ké ta ɲgbakima yí beɲɛ nyamo kɔ. Bo ta ɲgbakima, keto nyamo kɔ bɔ nè jɔɲ nè mbombu, ma ndana a yeti se nè jɔɲ na. Sendi, a ta nje punje yotu nè kɔkɔ.

⁹ «Ma yo waka yi mumo yâkanɲwe tedye nde, a ne dyanɔ gbate yey. Yo nde, meto maka yitan jɔ yiba tédyá mekeki yitan jɔ yiba te yi nya kɔ díyɛ metidyɛ kete ké. ¹⁰ Meto maka tédyá sendi bekumande yitan jɔ yiba. Ma ke njoka yan, yitan yeti se na, wete ndi kete, ma mbaɲa ti pa dya na. Ndi nde, kome mbete ta dya ké, ɲgimo namnate yene ta be kumte. ¹¹ Nyamo kɔ ε bɔ nè jɔɲ nè mbombu, ma ndana a yeti se kɔ, nye kumande yitan jɔ yitatite. A ke njoka te bari yitan jɔ yiba. Ma a ta gwe bɔne nè ɲgbɔt. ¹² Melako kamo te yi we beɲma ké tédyá bekumande kamo be ti pa bɔ díyɔ bekumande baka. Yasi wete, bo ta bɔ díyɔ bekumande yí namɔ saman mɔno ɲgimo nè mbet bene be nyamo kɔ. ¹³ Bekumande baka hene ndi nè kiya to

yasi wete yi tonje, yo nde, bo nyêki ɲgunɲudye yan nye nyamo kɔ, sana nè deti yan hene nye nye. ¹⁴ Bo ta lɔ dyambi nè *Mɔno Sam. Yasi wete, Mɔno Sam ta laɲsa bo, keto nye Baba Mboko te ε laɲsama bebaba mboko. Nye Kumande bekumande. Nè nye nè botu bete be nye sima tɔke, botu bete be nye jebama, bo botu bete be wokuna nè nye baka, bene bo hene ta laɲsa.»

¹⁵ ε jaki lepe sendi nye mi nde: «Meduku mete yi we beɲma yi nya mewanja kɔ díyɛ metidyɛ kete ké, yo tédyá mekandɔ me bomɔ nè menɲil me bomɔ. Yo tédyá botu be meneti maka hene nè bomɔ be lepe ko kwalɔ numbu te yen. ¹⁶ Melako maka kamo yi we beɲma ké nè nyamo kɔ ta benɔ nya mewanja kɔ nye bɔ ke díte. Bo ta wombile meyasi hene ke mebo mene tiko nye sokere. Bo ta dye mbundo yotu nè lodye yike yi ta bukwe ké. ¹⁷ Yo Njambiyɛ kele nde, bekumande baka hene bêki ndi nè kiya to yasi wete yí tonje. A kelma dete, né bo tonje yasi te yi nye sima si kpo ké. Yo nde, bekumande baka kél mesay yí nye nè díyɔ namnate yan nye nyamo kɔ kumɔ nde, melepi mete yi Njambiyɛ lepima ké síki tondo.

¹⁸ «Ma, nya te yi we beɲma kɔ tédyá nyaɲgwe dya kɔ ε díyɛ nè bekumande ke to meneti kɔ.»

18

Njambiyε ke yangile Babilon

te nyanɔwe dya

¹ Ke kɔnte yinɔri, ε mi beɛ sendi wete jaki Njambiyε ke piye wule dyoɔɔ. A bɔ ne deti budyate. E meluksa mete yi nye bɔ nɔ kε paniye ndingele meneti. ² E nye kembidya detinate lepɔ nde: «Yene siyima, yene siyima, Babilon te nyanɔwe dya! A lingwa gban beya mesisiɔ me *Satan, gban kwalɔ beya mesisiɔ hene, gban hikiri hikiri beya benon hene. ³ Yo dyanma dete ke yi Babilon, keto mekandɔ me botu be meneti hene hɔbiya menjam mene. Yo nyakbala mekele me memi mete yi bo nε bekumande be meneti maka kelma bene be Babilon kε. Yo sendi nde, botu be dyanɔwe meyasi ke to mbokɔ baka tonduma ne kusuku keto mberi meyasi mene.»

⁴ Ke kɔnte, ε mi woke wete men ke lepɔ wule dyoɔɔ nde: «Wune botu bembe, ne jisa pundɔ ke dya ke, ma wune me nje nyiɛ ke moy mebeyɔ mene. Wune jisa, kambɔ ne nje sanɔwa ne mekemiye mete yi ta balɔ ke to ne kε. ⁵ Wune jisa, keto mebeyɔ mene ma wesidya ne kembembe kumɔ dyoɔɔ. Sendi, Njambiyε ti lensa kɔtu mekele mene na. ⁶ Wune yɔkidya ndi kiya yasi te yi nye kelma ne besɔ kε nye nye. Ke yasi

hene te yi nye kelma, wune yɔkidya yo menɔga yiba beɛngwe mekele mene. Nge be nde, a yekima ndonje pelo hakambe menjam wete, wune kpɔl yekɔ yiba nye nye. ⁷ Ndi nda yi nye dɔngwa ne beti kwey, jonna ke nyem nyem jonɔwe, wune kpɔl tedye nye meɔone ndana tikɔ nye ne misidyε ke misi ndi dete sendi. Wune kεl ne nye dete, keto a ke lepɔ ke moy temɔ ne nde: «Mi ke namɔ meyasi nda kumande. Mi yeti kusɔ na. Ko mi tɔ be ne misidyε ke misi wete yesɔ na.» ⁸ Keto metake mete yite mekemiye maka ta balɔ ke to ne ke kiya yesɔ. A ta sanɔwa ne sɔɔ, misidyε ta pundɔ ke misi mene. Kolo ta dya nye, dite ta lodye nye ne ngito. Yo ta kwanɔna dete, keto Baba Mbokɔ, Njambiyε te ε pesima josi ne kɔ ne ngunɔdye.» ⁹ Bekumande be meneti maka hene be nya bɔ ke kelna mekele me memi bene be nya kɔ, jonna bene bo ke nyem nyem jonɔwe baka ta lelɔ jaba keto ne. Bo ta kelɔ dete komε bo ta beɛ tululu yidyε dite te yi ta girise nye kε. ¹⁰ Bo ta gwe wɔ nyanɔwe meɔone mete yi nye ta sanɔwa nɔ kε, diyɔ ne nan ne mbj ne nye lepɔ nde: «O meɔone wa! O meɔone ne nyanɔwe dya nde Babilon te ngabolo dya wa! Pesina josi Njambiyε balma ke to yɔ ndi ke hawa wete!»

¹¹ Ma botu bete be

dyanḡwe meyasi ke to mboko baka ke lelo punje misidyε ke misi keto Babilon, keto mo te ε bome mejeḡ man yeti se na. ¹² Meyasi mete yi bo dikima dyanḡwe ké bā lor nè yija sumba sendi nè kpaſa yija metari nè kpaſa yija yasi nda membambo. Yo bā ne yija kpaſa wumna to melambo nè yija kpaſa tena melambo nè yija jendina melambo nè yija tena melambo ne hanḡbe hanḡbe. Yo bā sendi ne kpaſa kwalo mejeti hene nè kwalo meyasi hene te yi bo sa ne sū njoku nè kwalo meyasi hene te yi bo sa ne kpaſa mejeti mete yi dye budya moni nè meyasi mete yi bo tuye ne yija yasi nda tunḡi nè sumba nè wete wumna tari. ¹³ Bo dikima dyanḡwe sendi kwalo wete kpaſa lobinda nde sinamom nè yija membunjo te yi ne kimō metul nde amom. Bo dikima dyanḡwe sendi yija budya kwalo melobinda nè yija yi bo kele ne wete monjo jeti mbunjo nde *mir nè yija sendi nda paka. Bo dikima dyanḡwe sendi menjam nè gbela memuto nè su farin nè yija nyambi nda mbusa. Bo dikima dyanḡwe benday nè besam nè beyanḡa nè yija mematuwa mete yi tandε sumba yi beyanḡa dikima dale ké. Bo dikima dyanḡwe sendi bebala nè gbela bomō. ¹⁴ Botu be dyanḡwa meyasi maka

dikima lepō nye nyanḡwe dya kō nde: «Meyasi mete yi we nya temō yo hene kete ké sima londō ne we. Kimō ḡgere ḡgere buyō kusuku hene te yi we bā nō ké sima si yambile ke mebo mo. Ko we tí bedya se yo wete yesō na!» ¹⁵ Botu be dyanḡwa meyasi benōri be sōmbuma kusuku keto ne baka ta gwe wō nyanḡwe mebone mete yi nye ta sanḡwa nō ké, diyō ne nan ne mbj ne nye. Bo ta lelo punje misidyε ke misi. ¹⁶ Bo ta lepō nde: «O mebone wa! O mebone ne nyanḡwe dya ke ε dikima leḡe kimō fanya fanya wumna lambō kō wa! O nye ε dikima leḡe kpaſa hanḡbe hanḡbe tena lambō, kombile melenḡwe mene ne lor nè kpaſa metari nè kpaſa yija yasi nda membambo kō wa! ¹⁷ Ma ndi ke hawa wete ne wete budya kusuku te yinōri sima si yanḡila!»

Botu be dukuna kuka hene nè nyanḡwe bemasa ban nè bomō hene te be kele mesay ke man nè gbela botu bete be kē yan kendi baka, bo hene dikima teme ne nan ne mbj. ¹⁸ Bo dikima kanḡe misi yī beḡe ne tululu yidyε dite te yi girise dya ke ké. ε bo diki kembidya lepō nde: «Dya te nda ε nda nyanḡwe dya kō kō?» ¹⁹ Bo dikima taye ḡgbutu kutudye ke meto man lelo jaba kembidya lepō nde: «O mebone wa! O mebone ne nyanḡwe dya ke yi bomō hene te be ne mekuka ke

maŋ sɔmbuma kusuku keto ne ké wa! Ma ndi ke hawa wete ne wete, bo sima yaŋgile nye!»

²⁰ Dyoɔɔ, sosanɔwe ke yasi te yi dyaŋma nye ké. Ma wune botu be Njambiyɛ nè wune botu be tomun be Yesus nje bɔ wune botu be punja melepi me Njambiyɛ, wune sɔsanɔwe sendi, keto Njambiyɛ pesima jɔsi dya ke yí kundo ne wune.

²¹ Ndana, ɛ wete detina jaki Njambiyɛ bɔ yiŋa tari nda nyanɔwe tari mekɔkɔ bete ke maŋ leɔɔ nde: «Yo deke nda yi bo ta yombile ne Babilɔn te nyanɔwe dya bete ne ven. Ko bo tí beŋe se mbɔmbu wene na. ²² Ko mumɔ tí woko se bomɔ ke mende mekunde ho woko men bomɔ ke jembina ke dya dya na. Ko mumɔ tí woko se bomɔ ke tɔ mɛmbule nè mɛdɔmbiya na. Ko sana kwalɔ yasi te nda, ko wokuna mɛduŋ me kɔkuna yiŋa yasi tí beŋna se ke dya dya na. ²³ Ko puye lambo wete ne wete tí panɔ se ke yasi yo na. Ko mumɔ tí woko se men mbam bene nyari ke kelo jeso gwaki ke yasi yo na. Meyasi ta kwanɔa dete, keto botu bete be dikima dyanɔwe meyasi ke dya dya baka bɔ nyanɔwe bomɔ ke to meneti maka hene. Sendi, we jatidya mekando me botu be meneti hene ke beya nje keto kelna mekele me kifi yo. ²⁴ Yo nde, Njambiyɛ semma mekiyo me botu be punja melepi mene nè mekiyo me

botu bene nè mekiyo me bomɔ hene te yi bo woma ke to meneti maka baka ke meɔɔ mene.»

19

¹ Ke kɔŋ meyasi menɔri, ɛ mi woke yiŋa detina men ke wule dyaɔɔ nda men nyanɔwe ŋgil bomɔ. ɛ men lepe nde: «*Aleluya, yo Njambiyɛ wusu nye wuse jonɔwe! He lúksa nye. He dúkwe nde, a ne ŋgunɔdye. ² A pési meyasi ne ŋgben leɔɔ gbakasi, keto a pesima jɔsi nyanɔwe nya mewanja kɔ ɛ bekidya meneti ne kelna mewanja mene kɔ. Njambiyɛ kunduma mekiyo me botu be mesay bene ndi ke yotu nya mewanja kɔ ne ŋguru wene.» ³ ɛ bo basidye leɔɔ nde: «Aleluya! Yidyɛ dite te yi lodye nye ké ta tulo bendɔ kpo ne kpo.» ⁴ ɛ betomba baka kaba jɔ yini nè be jonjonɔwe meyasi maka yini kuse meɔɔŋ kano Njambiyɛ te ɛ ke metidyɛ ke siya bekumande kɔ. ɛ bo lepe nde: «*Amen, aleluya!»

Kasi ŋgimɔ jeso gwaki

te yi Mɔnɔ Sam

⁵ ɛ wete men wule ke siya bekumande leɔɔ nde: «Wune sɔmbila Njambiyɛ wusu, wune botu be mesay bene hene, wune be kambe nye baka, ko bonɔsike ko betomba.» ⁶ Ke kɔŋte, ɛ mi woke wete men nda men nyanɔwe ŋgil bomɔ. Yo boŋnama ne

mesokɔ me nyanɔwe duku. Yo boɔnama sendi ne meɔun me nyanɔwe lum mbiyo. Men te lepima nde: «*Aleluya! Keto Baba Mbokɔ te Njambiyɛ wusu boɔma diyɔ kumande ne. A ne ngunɔdye hene. ⁷ Wuse sɔsanɔwe. He sɔsanɔwe kpesa. He lɔksa nye, keto ngimo jeso gwaki *Mɔno Sam dyanma. Nya gwaki wene sima si komsa. ⁸ Ngimo yakama yi nya gwaki yakama leɔe kimɔ fanya fanya wumna lambɔ.» Wumna lambɔ te tedya ngben mekele mete yi botu be Njambiyɛ kelma ké. ⁹ E jaki lepe nye mi nde: «Keto nde: Botu bete yi bo jebama ke jeso gwaki Mɔno Sam baka ne mesosa.» E nye lepe sendi nye mi nde: «Melepi maka, yo gbakasi, yo ngbak ngbak melepi me Njambiyɛ.» ¹⁰ E mi bale ke nji mekol mene, né mi kan nye. Yasi wete, e nye lepe nye mi nde: «Ay, we ti boba! Sine we nè benjon bo be bakidye meyasi mete yi Yesus tedya ké, wuse hene ndi kiya kumbɔ botu be mesay. Dete, kanɔ ndi Njambiyɛ.» Keto lepi hene te yi Yesus lepima ké, yo yite nye botu be punja melepi me Njambiyɛ deti te yi punje melepi mene.

Kasi Mɔ te e ke to wumna yanɔa kɔ

¹¹ Ke kɔnte, ke mi ma kanje misi, beɔa, dyobo nyase, e mi beɔe wete wumna yanɔa.

Dino mɔ te e ba ke to yanɔa te kɔ ba nde Mɔ te e tonje meyasi mete yi nye si kpo. Yina dino dyene nde Mɔ te e lepe ndi gbakasi. A pési josi lu sendi dyambi ne ngben. ¹² Misi mene ba ne hɔkɔ hɔkɔ nda lam dite. A ba ne budya meɔunɔwe ke to. Wete dino ba ketinate ke yotu ne. Ma ko mumɔ wete ne wete ti duwe dino te na, soɔe ndi nye sa te. ¹³ Lambɔ te yi nye leɔma ké ba tande mekiyo ne batikala. Dino dyene nde Lepi Njambiyɛ. ¹⁴ Ngil menjon me dyambi te yi dyobo beɔgwa nye kɔn ne kɔn. Botu bete bendima wumna beyanɔa. Bo leɔma kimɔ wumna melambɔ ne mboɔ mboɔ. ¹⁵ Wete ngwele ngwele kafa punduma ke numbu ne, na laɔsa ne mekandɔ me botu be meneti maka. A ta biye njambala te yi sumba namɔ ne bo. A ta sɔpite sendi menjam mete yi tedye nyanɔwe ngambi Njambiyɛ te e ne ngunɔdye hene kɔ. ¹⁶ Wete dino ba ketinate ke lambɔ ne nè ke bey ne nde Kumande bekumande, Baba Mbokɔ te e laɔsama bebaba mbokɔ.

*Kasi nyanɔwe dyambi te
yi ta kwaɔna ké*

¹⁷ Ke kɔnte, e mi beɔe wete jaki Njambiyɛ ke teri ke misi me yeso. E nye kembidya detinate lepɔ nye benon hene be je ne mbiyon ke kwey baka nde: «Né njáki, wune ngbɔku wesidya

nje dʏe nyanɔwɛ dina Njam-biye. ¹⁸ Nɛ nɔbɔku nje dʏe mɛmbundo mɛ bɛkumande nɛ mɛmbundo mɛ bɛkum besɔja. Nɛ nɔbɔku nje dʏe mɛmbundo mɛ bɛ nɔgabolo bomɔ nɛ mɛmbundo mɛ beyaŋga nɛ yi botu betɛ bɛ bɛndɛ bo baka. Nɛ njâki nje dʏe mɛmbundo mɛ bomɔ hɛnɛ, ko bomɔ betɛ bɛ yeti bɛbala ko bɛbala ko bɛnɔsikɛ ko bɛtomba, nɛ njâki nje dʏe mɛmbundo mɛ botu betɛ hɛnɛ.»

¹⁹ Ɛ mi bɛnɛ nyamɔ ko nɛ bɛkumande bɛ mɛnɛti maka nɛ mɛnjɔn mɛ dʏambi man. Bo wesidʏama yí nje lɔ dʏambi nɛ mɔ tɛ ɛ bɔ kɛ to yanɔa ko bɛnɛ njɔn dʏambi nɛ. ²⁰ Kɛ kɔntɛ, ɛ bo kwabɛ nyamɔ ko bɛnɛ mɔ punja mɛlɛpi mɛ jɔ ɛ dʏikima kelɔ mɛyɛkambiye kɛ mbɔmbu nyamɔ ko ko. A dʏikima kelɔ mɛyɛkambiye, jatidʏe nɛ botu betɛ bɛ bɔ nɛ yɔ nyamɔ ko kɛ yotu, kanɔ sendi yekambiye nɛ baka kɛ beya nje. Ɛ bo bɔ bo hɛnɛ yiba betɛ nɛ jɔn kɛ matɔ dʏitɛ komɛ piti lolɛ kɛ. ²¹ Ɛ bukwe bomɔ tɛ bari sɔmbɛ sɔn nɛ nje kafa tɛ yi punduma kɛ numbu mɔ tɛ ɛ bɔ mɛtidʏe kɛ to yanɔa ko. Ɛ bɛnɔn hɛnɛ hɔkuma mɛmbundo man ditɔ.

20

Bo ta kanje Satan

yaka sew tomay wɛtɛ

¹ Kɛ kɔntɛ, ɛ mi bɛnɛ wɛtɛ jaki Njambiyɛ kɛ piye wulɛ dʏobɔ. A bɔ nɛ

njanɔo hɛbɛbɛ gbɔnɔo ndɔn nɛ wɛtɛ nyanɔwɛ kɔl sumba kɛ bɔ. ² Ɛ nyɛ biye nɔgando kɔ. Bo jɛbanɔwɛ nyɛ ndɛ Njombu nyɔnɛ, yinɔa ndɛ *Kum beya mɛkelɛ, yinɔa ndɛ *Satan. A biyima nyɛ wotɔ yi yaka ndingɛlɛ mɛsɛw tomay wɛtɛ. ³ Ɛ jaki bɔ nyɛ betɛ kɛ mɔy hɛbɛbɛ gbɔnɔo ndɔn, dʏibɔ numbu tɛ ndadʏe nyɛ ketɛ nɛ gbɛm, kambɔ a mɛ nje kɛ mbɔmbu jatidʏe mɛkando mɛ botu bɛ mɛnɛti maka kɛ yinɔa nje kumɔ ndɛ, mɛsɛw tomay wɛtɛ siki kwɔ. Yo kponatɛ ndɛ, bo ta nje sɔnɛ bɔ nɛ nyɛ yi yaka mɔnɔ nɔgimɔ.

⁴ Ɛ mi bɛnɛ mɛsiya bɛkumande, bɛnɛ sendi bomɔ kɛ nje dʏiyɔ mɛtidʏe ketɛ. Ɛ Njambiyɛ nyɛ bo dɛti tɛ yi pɛsɔ jɔsi bomɔ. Ɛ mi bɛnɛ mɛsisinɔ mɛ botu betɛ yi bo kilma to yan baka. Bo wɔku bo, ketɔ bo lɛpima ndɛ, Yesus gbate kumande, lɛpɔ sendi mɛlɛpi mɛ Njambiyɛ. Ɛ mi bɛnɛ sendi mɛsisinɔ mɛ botu betɛ bɛ tɛ kanɛ ko nyamɔ ko ko yekambiye nɛ baka. Bo tɛ bɛ nɛ yɔ nɛ kɛ mɛmbɔmbu man ho kɛ mɛbɔ man na. Bo hɛnɛ njɔ jɔ nɛ kɔkɔ, ɛ bɛnɛ bɛ *Krist namɛ kɛ mɛsɛw tomay wɛtɛ. ⁵ Bosa womiya bomɔ, yori. Ma bari tɛ womiyɛ na, bo dʏiyima kumɔ ndɛ, mɛsɛw tomay wɛtɛ siki kwɔ. ⁶ Botu betɛ bɛ ta womiyɛ kɛ bosatɛ yitɛ baka nɛ mɛsɔsa. Njambiyɛ tɔkuma bo ndɛ, bo bɛki botu bɛnɛ. Sɔn tɛ ɛ njimɛ tɛ kpoke

se bo na. Bo ta be botu be nyena sadaka be Njambiyε nε Krist. Bene be Krist ta namo ke mesew tomay wete.

Njambiyε ke peso josi Satan

⁷ Ke mesew tomay wete si kwa, bo ma soŋε bo ne *Satan punje nye ke jobo ne.

⁸ A ta pundo womete yi ke jatidyε mekando me bomo hene ke beya nje. A ta ke ke mebokou me meneti maka yini, bo jεbanƆwe yo nde Gok nε Magok. A ta ngbo bo, ne bo ke lu dyambi. Bo ta be budyate nda mesey me maŋ.

⁹ E botu baka nyanja ke to meneti maka hene, lito mbey diyε te yi botu be Njambiyε nε dya te yi temo Njambiyε biyma ke. Yasi wete, ε dite wule pele kwey balo ke to yan girise bo. ¹⁰ E bo nje biye *Kum beya mekele, nye mo te ε dikima jatidyε bomo ke yiŋa menje ko, bete ke matε dite te yi ne piti kete ke. A ka dolo nyamo ko bene mo punja melepi me ja ko mate. Bo hene ta saŋgwa ne nyaŋgwe mebone mate kpo ne kpo tu nε yeso.

Njambiyε ke peso njena josi

¹¹ Ke koŋte, ε mi beŋε sendi wete nyaŋgwe wumna siya bekumande nε mo te ε ba metidyε kete ko. E meneti bene dyobo jise londε ke mbombu ne, yambile bone ne ngbot. ¹² E mi beŋε botu bete be ma gwe baka, betomba nε bonosike ke teri ke

mbombu siya bekumande. E wete mumo bute yiŋa mekana. E nye nje bute wete mekana sendi. Mekana mete mbete, yo mekana mete yi joŋgwe. Njambiyε pesima melepi me botu bete be gwa baka beŋgwe mekele man, beŋgwe yasi te yi ba ketinate ke moy mekana menori ke. ¹³ Botu bete be gwa ke maŋ baka, maŋ punja bo. Soŋ nε dya bemuŋ punja sendi botu bete ban. Njambiyε pesima josi mumo hene beŋgwe mekele mene. ¹⁴ Ke koŋte, ε bo biye soŋ nε dya bemuŋ bete ke matε dite. Soŋ te ε ta nje sendi njime ko, yori, matε dite. ¹⁵ Mumo hene te yi bo ti dole dino dyene ketinate ke mekana me joŋgwe, bo betima nye ke matε dite.

21

Njambiyε ta kuso jonja dyobo

nε jonja meneti

¹ Ke koŋte, ε mi beŋε jonja dyobo nε jonja meneti, keto bosa dyobo nε bosa meneti yambila bone, maŋ ti be se na. ² E mi beŋε dya te yi Njambiyε, jonja Yerusalem ke piye wule pe yi Njambiyε ke dyobo. Njambiyε kombila yo mberi yaŋa nda ngondu nya te ε kobile yotu yi nyiŋε ne tu gwaki ko. ³ E mi woke wete detina men ke lepε wule ke siya bekumande nde: «Ne beŋa, mbey te yi Njambiyε diyε kete bene bomε ke, yoke. A

ta dɪyɔ bɛnɛ bo. Bo ta bɛ kando dɪyɛnɛ. Njambiyɛ nɛ ŋguru wɛnɛ ta bɛ bɛnɛ bo, a ta bɛ Njambiyɛ wan. ⁴ A ta titɔ misidyɛ hɛnɛ kɛ misi man. Ko sɔŋ tɪ bɛ se na, ko mɛjaba ko wona yotu ko mɛbɔnɛ tɪ bɛŋna se na, keto bosa mɛyasi ma si yambile bɔnɛ.»

⁵ Ɛ mɔ te ɛ bɔ mɛtidyɛ kɛ siya bɛkumande kɔ lɛpɛ nde: «Bɛŋa, mi kɛ kelɔ mɛyasi hɛnɛ jɔnjate.» Ɛ nyɛ lɛpɛ sendi nde: «Kɛtɔ mɛlɛpi maka, keto mɛlɛpi mɛtɛ gbakasi, yo ta kwanja gbate dɛtɛ.» ⁶ Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mi nde: «Mɛyasi hɛnɛ sima kelna. Mi alfa,*f1* mi sendi omega,*f1* kandina mɛyasi nɛ sidya mɛyasi. Mɔ te ɛ gwe yɛsidyɛ, mi ta nyɛ nyɛ mɔrɔku mɛtɛ yi wulɛ kɛ ŋgɛ te yi nyɛ mumɔ jɔŋgwe kɛ nɛ gbɛlate. ⁷ Mɔ te ɛ ta laŋsa kɔ ta bɛ nɛ mɛyasi mɛtɛ. Mi ta bɛ Njambiyɛ wɛnɛ, a mɔ bɛ mɔnɔ wombɛ. ⁸ Yasi wɛtɛ, nduku mɛsay mɛ botu bɛ wɔ nɛ yi botu bɛtɛ bɛ yeti kɛ tikɔ temɔ kɛ yi Njambiyɛ baka ta bɛ nyɛŋ nyɛŋ matɔ dɪtɛ kɔmɛ piti lolɛ kɛtɛ kɛ. Yo ta bɛ sendi nduku mɛsay mɛ botu bɛtɛ bɛ keke mɛkele mɛ nyɛ nɛ botu bɛ wona bɔmɔ nɛ botu bɛ kelna mɛwanja nɛ botu bɛ kelna mɛkele mɛ kifi. Botu bɛ kanɛ yiŋa mɛyasi tikɔ Njambiyɛ baka nɛ botu bɛ jɔ hɛnɛ ta bɛ nɛ kiya sol te. Sɔŋ te ɛ ta nje njimɛ kɔ, yori.»

⁹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ wɛtɛ jaki Njambiyɛ nje kɛ yembɛ. A bɔ kɛ njoka bɛjaki yitan jɔ yiba te bɛ bɔ nɛ mɛpɛlɔ yitan jɔ yiba baka. Mɛpɛlɔ mɛtɛ bɔ nɛ njɛna mɛkemiye yitan jɔ yiba kɛtɛ nɛ ŋgbɛŋ. Ɛ nyɛ lɛpɛ nyɛ mi nde: «Inja, nɛ mi tɛdyɛ wɛ nya te yi *Mɔnɔ Sam ta bɔ nɛ mɛgwaki kɔ.» ¹⁰ Ɛ nyɛ bɔ mi nɛ nje te yi sisin kɛ nɔ kɛ wɛtɛ nyanɔgwɛ dɔŋna keki. Ɛ nyɛ tɛdyɛ mi Yerusalem te dya Njambiyɛ. Yo bɔ kɛ piyɛ wulɛ kɛ yi Njambiyɛ kɛ dɪyɔbɔ nɛ mɛluksa mɛnɛ. ¹¹ Mɛluksa mɛ Njambiyɛ bɔ kɛ kelɔ nde, Yerusalem pɔn panɔ kɛ misi. Yo bɔ kɛ panɔ nɛ ŋgɛy ŋgɛy nda wɛtɛ kpasa tari te yi nɛ ŋgɛlɛlɛ yi bɔ jɛba nde japi kɔ. ¹² Wɛtɛ nyanɔgwɛ dɔŋna ndoko linja dya sanɔgwɛ. Ndoko te bɔ nɛ mɛnumɛy kamɔ jɔ yiba. Bɛjaki bɛ Njambiyɛ kamɔ jɔ yiba bɔ kɛ tɛri yaka nɛ mɛnumɛy mɛtɛ. Mɛdɪnɔ mɛ mɛkando mɛ botu bɛ Isarayɛl kamɔ jɔ yiba bɔ kɛtinate yaka nɛ mɛnumɛy mɛnɔri. ¹³ Mɛnumɛy yitati bɔ pulɔ kɔmɛ yɛsɔ pundɛ kɛ. Yitati bɔ pulɔ ŋgari, yitati pulɔ njembɔ, nje bɔ sendi yitati pulɔ kɔmɛ yɛsɔ balɛ kɛ. ¹⁴ Bo summa ndoko te nɛ nyanɔgwɛ mɛtari kamɔ jɔ yiba yɪ suke yo nda sanɔgwɛ kondu. Mɛdɪnɔ mɛ botu bɛ tomun bɛ *Mɔnɔ Sam kamɔ jɔ yiba bɔ kɛtinate yaka nɛ mɛtari mɛnɔri. ¹⁵ Jaki te ɛ bɔ kɛ lɛpina nyɛ mi kɔ biyima yiŋa kum sɔŋ kɛ bɔ

yí yekina yasi. Kum soŋ te b̄a tandɛ lɔr. A biyma yo kɛ ɓɔ, na yeki nɛ dɔkɔ dya, yekɔ menumey nè ndoko te yi linje dya ké. ¹⁶ Sɛwɔ dya nè dɔkɔ mɔy te b̄a ndi wɛtɛ. A ɓonma kum soŋ yinɔri yekɔ nɛ dɔkɔ dya. E nyɛ kwɛdya sɛwɔ te kilomɛta tomay yiba jɔ gɔmay yiba. Dɔkɔ mɔy te nè dɔ te b̄a ndi sendi dɛtɛ. ¹⁷ E jaki yekɛ sendi dɔ ndoko, kwɛdya nde, yo mɛta kamɔtan jɔ kaba jɔ yiba. A yekima yo nda yi ɓomɔ diki yekɔ nɛ meyasi ké. ¹⁸ Ndoko te b̄a sumnate nɛ yinɔ kɛpa tari nde japi. Ndingɛlɛ dya b̄a hɛnɛ tandɛ lɔr nɛ sɛngɛlɛŋ. Yo b̄a kɛ panɔ nda kimɔ mɔjɔli. ¹⁹ Bo kombila wɔmɔ nyanɣwɛ mɛtari mɛ ndoko yi b̄a nda sanɣwɛ kondu ké nè kwalɔ kɛpa mɛtari hɛnɛ. Bosate b̄a nɛ wɛtɛ kɛpa tari nde japi, yibate b̄a nɛ wɛtɛ tari nde safir, yitatite nɛ wɛtɛ nde kalsɛdɔŋ, yinite b̄a nɛ wɛtɛ tari nde emɛrod. ²⁰ Yitante b̄a nɛ wɛtɛ tari nde sardonik, yitan jɔ wɛtɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛpa tari nde sarduwan, yitan jɔ yibate nɛ wɛtɛ nde kirisolit, yitan jɔ yitatite b̄a nɛ wɛtɛ tari nde beril, yitan jɔ yinite nɛ wɛtɛ tari nde topase, kamɔtɛ b̄a nɛ wɛtɛ tari nde kirisoparase, kamɔ jɔ wɛtɛtɛ b̄a nɛ wɛtɛ kɛpa tari nde hiyasintɛ, kamɔ jɔ yibate b̄a nɛ wɛtɛ nde ametistɛ. ²¹ Menumey maka kamɔ jɔ yiba b̄a kɛpa yinɔ meyasi

nda membambo kamɔ jɔ yiba. Bo kelma numey hɛnɛ nɛ kɛpa yinɔ yasi wɛtɛ nda mbambo. Ndingɛlɛ membango mɛ dya hɛnɛ b̄a tandɛ lɔr nɛ sɛngɛlɛŋ. Yo b̄a nɛ nɣɛlɛlɛ nda mɔjɔli. ²² Ko mi tí ɓɛŋɛ mbanjɔ Njamɓiyɛ kɛ mɔy dya te na, kɛto yo Baba Mbokɔ te Njamɓiyɛ ɛ nɛ nɣunɣudɔyɛ hɛnɛ kɔ, yo nyɛ nɛ nɣuru wɛnɛ ɓɛnɛ *Mɔnɔ Sam ɓɛ mbanjɔ Njamɓiyɛ te yi dya te. ²³ Dya te yeti kɛ pa diyɛ nde, yesɔ ɓɛnɛ nɣwɛndɛ nyêki mejasi kɛtɛ na, kɛto yo nyanɣwɛ meluksa mɛ Njamɓiyɛ nyɛ mejasi kɛ dya te. Lambo dya te, yo Mɔnɔ Sam. ²⁴ Mɛkandɔ mɛ ɓotu ɓɛ mɛnɛti maka hɛnɛ ta kɛndɔ kɛ mejasi mɛnɛ. Bekumandɛ ɓɛ mɛnɛti maka ta nje nɛ mɛkusuku man yí nyɛ ɓo luksa te hɛnɛ. ²⁵ Kandɛ ɓɛmɛnɛmɛnɛ kumɔ ɓekoko ko mɛnumey mɛ dya te tí dɛɓina se na, kɛto ko tu tí ɓɛŋna se na. ²⁶ Bo ta ɓu meyasi hɛnɛ te yi nyɛ ɓotu ɓɛ mɛnɛti maka luksa nè yi keɛlɛ nde, ɓo sɔmbila ɓo ké nje nɔ kɛ dya te. ²⁷ Ma ko yinɔ mɛkeɛ mɛ mɛmi, ko ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ keɛlɛ mɛkeɛ mɛ nyɛ nè ja ɓaka tí nyinɛ kɛ dya te na. Siya ɓotu ɓɛtɛ ɓɛ ta nyinɛ, yo ndi ɓaka ɓɛ dɛnɔ dyan kɛtinate kɛ mɛkana mɛ jonɣwɛ te yi Mɔnɔ Sam.

22

¹ Kɛ kɔŋtɛ, ɛ jaki Njamɓiyɛ kɔ tɛdɔyɛ mi wɛtɛ nyanɣwɛ duku te yi nɛ mɔrɔku mɛtɛ

yi nye jonḡwe ké. Mòròku mete b̄a ne ḡgenje ḡgenje, pupo nda wete wumna tari nde kirisital. Duku te sókulanḡwe wule ke siya bekumande te yi Njambiyé díyè kete bene *Mòno Sam ké. Yo sókulanḡwe beḡwe bembe mbanḡo dya. ² Jèti te ε nye bomo jonḡwe kò ke meḡon me duku kò hene yiba. Sew wete, yo wúm menḡa kamò jò yiba. Yo wúm menḡwende hene. Memboru mete sídyikwe mekòn me mekando me bomò hene ke to meneti. ³ Kò mekita tí beḡna se na. Siya bekumande te yi Njambiyé bene *Mòno Sam ta díyò ke moy dya. Botu be mesay bene ta kelo mesay nye nye. ⁴ Bo ta beḡe mbombu wene, dino dyene ta be ketinate ke membombu man. ⁵ Kò tu tí beḡna se na. Kò bo tí díyè kò lambo kò yol yesò na, keto Baba Mbokò te Njambiyé ta be meḡasi man. Bo ta namò kpo ne kpo.

Yesus nde, a yima

⁶ ε jaki lepe nye mi nde: «Melepi maka gbakasi, yo ta kwanḡna gbate dete. Baba Mbokò Njambiyé te ε nye botu be punja melepi mene sisin ne kò tome jaki wene nde, a njâki nje tedye meyasi mete yi yâkanḡwe dya nedò ké nye botu be mesay bene.» ⁷ Kumande Yesus nde: «Beḡa, mi yima nedò! Mò te ε bakidye melepi mete yi Njambiyé punja ke mekana maka ké ne mesosa.»

⁸ Yo gba mi Jan woke, beḡe sendi meyasi mete. Ke mi ma si woko beḡe meyasi menòri ké, ε mi bale ke nji mekol me jaki te ε tedya mi yo kò, né mi kan nye. ⁹ Ma yasi wete, ε nye lepe nye mi nde: «Ay, we tí boḡa! Mi ndi kumbo wò ke kiya mesay, kumbo bemòḡ bò, botu be punja melepi me Njambiyé nè baka hene be bakidye melepi mete yi yo ketinate ke mekana maka baka. Kanò ndi Njambiyé.» ¹⁰ ε nye lepe nye mi nde: «Kpe, we tí sódyukwe melepi mete yi Njambiyé punja ke mekana maka ké na, keto ḡgimò sima wuta. ¹¹ Ma mò te ε kele kòtu mekele, a kèn mbombu yí kelo dete. Mò te ε kele mekele me memi, a kèn mbombu yí kelo dete. Ma mò te ε kele ḡbèḡ mekele, a kèl dete kè nò mbombu. Sendi, yòkò ε bakidye yotu ne pupunate ke misi me Njambiyé, beḡwe nye kò, a kèn mbombu kelo dete.»

¹² Kumande Yesus nde: «Beḡa, mi yima nedò! Sol te yi mi nò ké ke bò mbe yí solò mumò hene beḡwe mekele mene. ¹³ Mi alfa,*f1* mi sendi omega.*f1* Yo mi díyè bosate, díyò njenate, kandina meyasi nè sídya meyasi. ¹⁴ Botu bete be weye melambo man baka ne mesosa, yo bo ta be ne ḡgabiye ke mbumò jèti te yi nye mumò jonḡwe ké. Bo ta kwà ne numey yí nyiḡe nò ke moy dya. ¹⁵ Botu bete

be kele yasi nda bembiyε baka ta bɔnε nε nan kine nyiηε moy dya na. Botu be kelna mekele mε kifi nε botu be kelna mewanja nε botu be wona bomɔ ta tika nε nan. Botu bete be kanε yiηa meyasi tikɔ Njambiyε nε botu bete be nyε sosu ke kelna ja baka, bo hεnε ta bɔnε nε nan sendi.

¹⁶ «Mi Yesus, yo gba mi tome jaki wombe nde, a kēn kē lepɔ meyasi mete gbate gbate nyε wunε ke njoka menjɔη mε bomɔ hεnε be tike temɔ ke yembε baka. Mi njuku jeta, nday Davit, sisɔ te ε panε nε kpalele ke njenamenɔ kɔ.» ¹⁷ Kimɔ Sisih nε nya gwaki ke lepɔ nde: «Inja!» Mɔ te ε woke melepi maka kɔ lēpi nde: «Inja!» Mɔ te ε gwe yesidyε, a njāki. Mɔ te ε kwadyε hɔbiye mɔrɔku mete yi nyε mumɔ jɔηgwe, a hɔbiya yo lalε nε gbεlate.

Njena lepi

¹⁸ Mi Jan ke pele nyε mumɔ hεnε ε woke melepi mete yi Njambiyε punja ke mekana mete yɔkɔ kɔ nde: Nge mumɔ dokidyε yiηa yaηa ke to melepi maka, Njambiyε ta kelɔ nde, a sāηgwāηgwe nε mekemiye mete yi dīyε ketinate ke mekana maka ké. ¹⁹ Ma ηge mumɔ soηε yiηa yasi ke melepi mete yi Njambiyε punja yi dīyε ketinate ke mekana maka ké, Njambiyε ta soηε sendi ηgabiye te yi mɔ te diyima be nɔ ke jeta te yi nyε mumɔ jɔηgwe ké. Njambiyε ta kelɔ sendi nde, mɔ te tí nyiηa ke dya Njambiyε na. Kasi jeta te yi nyε mumɔ jɔηgwe nε kasi dya Njambiyε ketinate ke moy mekana maka.

²⁰ «Mi Kumande Yesus, mi mɔ te ε jayε gbate nde, meyasi mete hεnε gbakasi kɔ ke lepɔ nde: Mi yima nedɔ!» *Amen, Kumande Yesus, inja! ²¹ Kumande Yesus kēl ηgikwa nε wunε hεnε.